
BIBLIOTHECA
UNIV. JAGELL.
CRACOVIENSIS
12440
-1 II
ZN

Prawo pol. 8160/I.

624

po dezynfekcji

ZBIÓR USTAW

I ROZPORZĄDZEŃ

ADMINISTRACYJNYCH

W KRÓLESTWIE GALICYI I LODOMERYI Z WIELKIEM KSIĘSTWEM KRAKOWSKIEM

OBOWIĄZUJĄCYCH

z wyciągiem orzeczeń c. k. Trybunału administracyjnego.

PODRĘCZNIK

dla organów c. k. Władz rządowych i Władz autonomicznych ułożył i wydał

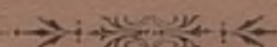
JAN RUDOLF KASPAREK

c. k. Starosta em.

ozdobiony złotym krzyżem zasługi z koroną, honorowy obywatel miasta Chrzanowa.

Wydanie trzecie poprawne i pomnożone.

Zeszyt I.

LWÓW

Nakładem Wydawcy

SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI H. ALTENBERGA WE LWOWIE

1884.

ZBIÓR USTAW

I ROZPORZĄDZEŃ

ADMINISTRACYJNYCH

W KRÓLESTWIE GALICYI I LODOMERYI Z WIELKIEM KSIĘSTWEM KRAKOWSKIEM

OBOWIĄZUJĄCYCH

z wyciągiem orzeczeń c. k. Trybunału administracyjnego.

PODRĘCZNIK

dla organów c. k. Władz rządowych i Władz autonomicznych
ułożył i wydał

JAN RUDOLF KASPAREK

c. k. Starosta em.

ozdobiony złotym krzyżem zasługi z koroną, honorowy obywatel miasta Chrzanowa.

Wydanie trzecie poprawne i pomnożone.

TOM I.

LWÓW

Nakładem Wydawcy

SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI H. ALTENBERGA WE LWOWIE

1884.

Zastrzega się prawo przekładu tego dzieła na język mało-ruski.

12440 II

-1

W DRUKARNI K. PILLERA.

SPIS RZECZY
w I Tomie „Zbioru ustaw administracyjnych" zawartych.

CZĘŚĆ I.

Ustawy zasadnicze mające moc obowiązującą w Galicyi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

DZIAŁ I.

*

B. Ordynacya wyborcza powiatowa.

DZIAŁ IV.

DZIAŁ V.

CZĘŚĆ II.

Ustawy, przepisy i instrukcye, których Zwierzchność gminna przy wykonywaniu własnego zakresu działania przestrzegać winna.

DZIAŁ A.

Ustawy dotyczące majątku gminnego i spraw odnoszących się do związku gminy.

Rozdział I.

Str.

C. O podatkach pośrednich.

Uprasza się o sprostowanie następujących błędów lub opuszczeń:

Strona 3	wiersz 1	z góry	zamiast:	*Rział*	czytaj:	*Dział.*
„ 3	„ 10	„	„	mogą za	„	mogą *się* za
„ 28	„ 6	z dołu	„			opuszczono *§ 59.*
„ 29	„ 15	„				przekreślić słowo *są*
„ 29	„ 11	„		po słowie przeprowadzonem dodać *będzie*		
„ 33	„ ostat.	„	zamiast;	1982	czytaj:	1882
„ 35	„ 14	z góry		po słowie *Jeżeli* dodać *i*		
„ 40	„ 12	„	„	Listopada	czytać:	Listopada *1882*
„ 46	„ 4	z dołu	„	znajdując*ą*	„	znajduj*ą*
„ 49	„ 6	„		specyaln*ej*	„	specyaln*e*
„ 52	„ 11	z dołu	„	cięż*k*iego	„	cięższego
„ 53	„ 19	„	„	*do* orzeczenia	„	*od* orzeczenia
„ 70	„ 15	z góry	„	ważności	„	*nie* ważności
„ 72	„ 13	„	„	*i* pisemnie	„	*lub* pisemnie
„ 73	„ 21	„		po słowie głosowania dodać słowa: *obie prowadzone listy co do głosowania*		
„ 84	„ 18	„	zamiast:	*do* zakres*u*	czytać:	*w* zakres
„ 93	„ 3	z dołu	„	*od* podatków	„	*do* podatków
„ 94	„ 14	z góry	„	zaciąg*nąć*	„	zaciąg*ać*
„ 96	„ 15	z dołu	„	z *jej*	„	z *tych*
„ 98	„ 14	z góry	„	któr*a*	„	któr*e*
„ 103	„ 9	z góry	„	str. *11*	„	str. *60 i 61*
„ 104	„ 4	z góry	„	„ *11*	„	„ *59, 60, 61*
„ 136	„ ostat.		„	obywateli	„	obywatele
„ 156	„ 3	z dołu	„	o*b*ronie	„	o*ch*ronie
„ 349	„ 18	z góry	„	Usta*wa*	„	Usta*wy*
„ 362	„ 9	z góry	„	*13 Kwietnia*	„	*28 Lutego*
„ 403	„ 3	z dołu	„	*od*	„	*do*
„ 508	„ 1	z góry	„	*cc*	„	*ff*
„ 509	„ 12	z dołu	„	*dd*	„	*gg*
„ 516	„ 17	z góry	„	*ee*	„	*hh*
„ 517	„ 6	z dołu	„	*ff*	„	*ii*
„ 518	„ 10	z dołu	„	*gg*	„	*kk*
„ 523	„ 19	„	„	*hh*	„	*ll*
„ 534	„ 13	„	„	*ii*	„	*mm*
„ 535	„ ostatni		„	*27⁷/₁₀*	„	*22⁷/₁₀*
„ 583	„ 14	z dołu	„	*cha tam*	„	*chatami*
„ 589	„ 20	z góry	„	str. *521*	„	str. 5*18*

PRZEDMOWA

DO PIERWSZEGO WYDANIA.

Od dawna w kraju naszym czuć się daje brak dzieła, któreby w języku ojczystym zawierało obowiązujące nateraz, a po różnych licznych dziennikach, zbiorach, archiwach, rozrzucone ustawy i przepisy administracyjne. Brak ten w literaturze naszej prawniczej dotychczas, pokąd zarząd administracyi spoczywał całkowicie w rękach ces. król. urzędników w języku niemieckim biegłych, przynajmniej nie był szkodliwym; stałby się atoli dziś dla dobra ogółu może nawet niebezpiecznym, jeżeliby bacząc na zasadę: »że niewiadomością prawa nikt się wymawiać nie może," Zwierzchności gminy, którym zachowanie tych ustaw § 27 Ust. gminnej jest przekazane, nie miały łatwej sposobności przekonania i pouczania się, czy i jakie ustawy istnieją i obowiązują, do których przy wykonaniu praw swych Zwierzchność gminy zastósować się ma. Według §§ 31 i 33 Ust. gmin. na Gminy wprawdzie obowiązek jest włożony, przydać Zwierzchności gminnej służbę potrzebną do załatwiania czynności wypływających z własnego i poruczonego zakresu działania, i uchwalać środki pieniężne na utrzymanie urządzeń policyi miejscowej, więc także na utrzymanie pisarza takiego, któremby zwracać mógł uwagę naczelnika

Gminy i przydanych mu radnych — po większej części czytać i pisać nieumiejących — na ustawy obowiązujące: lecz dobrze nam wiadomo, jak mało w kraju naszym jest ludzi dokładnie obznajmionych z przepisami i ustawami administracyjnemi, którzyby służbę pisarza gminnego objąć chcieli i mogli; innym zaś na pisarzy gminnych uzdolnionym, tylko natenczas bez obawy piastowanie tej posady powierzyć można, jeżeli będą mieli sposobność pełnić swe obowiązki na podstawie dzieła zawierającego wszelkie przepisy i ustawy, które Gmina i jej Zwierzchność w własnym i poruczonym zakresie działania ściśle zachowywać winna. Zważywszy, że nie można wymagać, aby Wysoki Rząd zaopatrzał Gminę i jej pisarza we wszystkie od roku 1772 do dnia dzisiejszego różnym sposobem ogłoszone ustawy administracyjne, które przeto po rozmaitych dziennikach, okólnikach, reskryptach gubernialnych rozrzucone są; zważywszy, że istniejące pojedyncze zbiory przepisów administracyjnych, jako to Drdackiego, Klunkera, Słotwińskiego, Mayerhofera, Astla, Stubenraucha i t. d. nie odpowiadają wymogom, gdyż po części nie zawierają najnowszych przepisów, po części zaś obejmują przepisy inne tylko kraje koronne obowiązujące albo już zniesione, nadto pisane są w języku dla ogółu w Galicyi niedostępnym, bo niemieckim; zważywszy nakoniec, że nie można się spodziewać, aby ustawy administracyjne tak jak ustawy cywilne, osobnym kodeksem w jednę księgę przez Wysoki Rząd były ujęte; postanowiłem przysłużyć się krajowi, któremu przez lat więcej jak 20 jako prawnik w zawodzie urzędnika administracyjnego czynnie służę, wydaniem w przekładzie polskim zbioru ustaw od dawnych czasów troskliwie przezemnie notowanych i systematycznie ułożonych. Przewodniczyła mi przy tem myśl, aby nowo wybrać się mającym zwierzchnikom Gmin, przełożonym posiadłości dworskich, pisarzom gminnym i t. d takim podręcznikiem podać potrzebne wskazówki, jakie im prawa przysługują i jakie obowiązki na nich przez objęty samorząd *(autonomią)* włożone zostały. Ta wiadomość dla nich tem ważniejszą, iż tylko dokładną

znajomością stosunków krajowych i praw obowiązujących, zdołają skutecznie popierać dobrobyt powierzonych sobie współobywateli.

Dzieło wspomniane obejmuje w I Części: Ustawy zasadnicze tylko w Galicyi obowiązujące, jako to: Ustawę gminną z Ordynacyą wyborczą dla Gmin, Ustawę dla miasta Lwowa i Krakowa, Ustawę o obszarach dworskich i o Gminach wyznaniowych żydowskich, Ustawę o reprezentacyi powiatowej z Ordynacyą wyborczą powiatową, Statut krajowy i Ustawę wyborczą sejmową; w II Cześci: Ustawy, przepisy i instrukcye nateraz obowiązujące, które Gmina i jej zwierzchnik przy wykonaniu własnego zakresu działania zachowywać winien; w III Części: Ustawy, przepisy i instrukcye nateraz obowiązujące, które określają poruczony zakres działania Gminy; w IV Części: Ustawy zasadnicze obowiązujące w całej Przedlitawii.

Ustawy i rozporządzenia tem dziełem objęte zbierałem, zestawiałem i przetłumaczyłem, o ile nie zostały przez Wysoki Sejm uchwalone lub w dziennikach rządowych w polskim języku wydane. Ponieważ zaś w dziennikach niektóre przekłady zawierają wyrazy mniej trafne lub niezrozumiale oddające myśl prawodawcy, przeto starałem się — o ile krótki czas wystarczał — wyrażenia uderzające zastąpić innemi, zmieniając zupełnie całe zwroty.

Zdaje mi się, że nie pracowałem na próżno; największą zaś dla mnie znalazłbym w tem nagrodę, gdyby ludowi wiejskiemu dzieło moje jaki taki przyniosło pożytek i gdybym tym zbiorem dla dobra ogółu choć w małej części się przyczynił.

Nie wątpię, że nie jedno opuściłem, co szanowny czytelnik chętnieby chciał wyczytać, nie jedno zaś umieściłem, co drugiemu zdaje się zbytecznem, niemniej także przekonany jestem, że nie jeden z kolegów prawników lepiejby może ułożył i przetłómaczył ustawy w tem dziele umieszczone: lecz mam nadzieję, że łaskawi czytelnicy

zechcą usterki i omyłki przebaczyć, biorąc za czyn dobrą wolę i zamiar, aby w jak najkrótszym czasie poddać publiczności sposobność rozpatrzenia się w ustawach administracyjnych najpraktyczniejszych.

Rozpocząłem literaturę w języku polskim w tej gałęzi, zostawiając innym kolegom prawnikom dalsze pole do obrabiania. Szczęść im Boże!

Skawina, dnia 15. Listopada 1866 r.

WYDAWCA.

PRZEDMOWA

DO WYDANIA TRZECIEGO.

Ośmnaście lat upłynęło od pierwszego wydania ułożonego przezemnie według systemu § 27 ustawy gminnej dzieła „Zbiór ustaw administracyjnych.“ — W roku 1873 uzupełniłem to dzieło Tomem III. ułożonym systemem leksykonowym. Obydwa te nakłady są zupełnie wyczerpane, i dlatego przystępuję do nowego, trzeciego wydania. Nie zmieniając systemu pierwszego wydania, zamieszczę w nowem wydaniu ustawy i rozporządzenia z III. tomu, w tem miejscu, do którego według przyjętego systemu należą, i dodam ustawy i przepisy od 1876 roku ogłoszone, jako też streszczone orzeczenia Trybunału administracyjnego, ogłoszone w dziele „Erkenntnisse des k. k. Verwaltungsgerichtshofes zusammengestellt auf dessen Veranlassung von Dr. Adam Freiherrn von Budwiński k. k. Hofrath 1876 — 1884.“ Orzeczenia te umieszczone będą przy dotyczących ustawach i przepisach, jako ich wyjaśnienie, a do liczby i daty orzeczenia dodaję także i Numer wskazujący miejsce, w którem w dziele Br. Budwińshiego podanem zostało.

Ogrom materyału i wzgląd na potrzebę czytelnika powoduje mię do poczynienia, choć nie wielkich zmian, w układzie w pierwszem wydaniu przyjętym, i tak obejmować będzie:

Część I. Ustawy zasadnicze co do ustroju i zakresu działania Gminy, obszaru dworskiego, Rady powiatowej, Sejmu i Rady Państwa wraz z dotyczącemi ordynacyami wyborczemi;

Część II. i III. dozna tylko tej zmiany, że ustawy i rozporządzenia odnoszące się do spraw wyznaniowych będą z nich usunięte i do części V. przeniesione;

Część IV. obejmywać będzie Ustawy zasadnicze z wyjątkiem umieszczonych już w części I.;

Część V. zaś ustawy i rozporządzenia odnoszące się do spraw wyznaniowych, najważniejsze przepisy o urzędnikach i te, dla których w obec przyjętego systemu dzieła nie było miejsca w poprzednich częściach.

Wydaniem tem pragnę przysłużyć się ogółowi a szczególniej organom rządowym i autonomicznym, i zadowolonym będę, jeźli i teraz zasłużę sobie na uznanie, jakiem mię nieodżałowanej pamięci Jego Ekscelencya Namiestnik Agenor hr. Gołuchowski własnoręcznym listem z 12. Sierpnia 1873 zaszczycić raczył pisząc: „Z mej strony przyjm Panie Starosto podziękę „za przesłany mi owoc żmudnej i wytrwałej pracy, „która dla chcących się rozpatrzeć w dziedzinie prawo„dawstwa naszego cenne obejmuje wskazówki, a dla „współpracowników naszych pożytecznym i poszuki„wanym stała się podręcznikiem.“ —

Lwów w Lutym 1884.

Jan Rudolf Kasparek.

CZĘŚĆ I.

Ustawy zasadnicze mające moc obowiązującą w Galicyi z W. Ks. Krakowskiem.

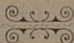
Dział I. Ustawa gminna z ordynacyą wyborczą dla Gmin.

Dział II. Ustawa o obszarach dworskich.

Dział III. Ustawa o Reprezentacyi powiatowej z Ordynacyą wyborczą powiatową.

Dział IV. Statut krajowy z Ustawą wyborczą sejmową.

Dział V. Ustawa o Reprezentacyi Państwa z ordynacyą wyborczą Rady Państwa i Regulaminem Rady Państwa, i ustawa o traktowaniu obszernych ustaw w Radzie Państwa.

Skrócenia w tém dziele używane.

ces. rozp. t. j. cesarskie rozporządzenie.
dekr. cent. kom. skar. t. j. dekret centralnej komisyi skarbowej.
dekr. gub. t. j. dekret gubernialny.
dekr. kanc. nadw. t. j. dekret kancelaryi nadwornej.
dz. min. skar. t. j. dziennik ministerstwa skarbu.
dz. ust. pań. t. j. dziennik ustaw państwa.
dz. ust. kr. t. j. dziennik ustaw krajowych.
gal. ad. skar. t. j. galicyjska administracya skarbowa.
JC. K. M. t. j. Jego cesarsko-królewska Mość.
Instr. t. j. Instrukcya.
Instr. do ust. woj. t. j. instrukcya do ustawy wojskowej.
kod. cyw. t. j. kodeks cywilny (powszechny).
min. han. t. j. ministerstwo handlu.
min. spr. wewn. t. j. ministerstwo spraw wewnętrznych.
min. stan. t. j. ministerstwo stanu.
najw. post. t. j. najwyższe postanowienie.
ord. wyb. sej. t. j. ordynacya wyborcza sejmowa.
ord. wyb. gm. t. j. ordynacya wyborcza gminna.
orz. t. j. orzeczenie.
pat. t. j. patent.
Pill. zb. t. j. Pillera zbiór.
rozp. gub. t. j. rozporządzenie gubernialne.
rozp. kom. gub. t. j. rozporządzenie komisyi gubernialnej.
rozp. kom. nam. krak. t. j. rozporządzenie komisyi namiestniczej krakowskiej.
rozp. min. t. j. rozporządzenie ministeryalne.
rozp. nam. t. j. rozporządzenie namiestnictwa.
rozp. rz. kraj. krak. t. j. rozporządzenie rządu krajowego krakowskiego.
rozp. min. skar. t. j. rozporządzenie ministerstwa Skarbu.
str. t. j. stronica.
Tr. ad. t. j. Trybunał administracyjny.
ust. t. j. ustawa.
ust. gm. t. j. ustawa gminna.
ust. przem. t. j. ustawa przemysłowa.
ust. kar. t. j. ustawa karna.
ust. woj. t. j. ustawa wojskowa.
ust. wod. t. j. ustawa wodna.
wyd. Kr. t. j. wydział Krajowy.
Zb. ust. prow. gal. t. j. Zbiór ustaw prowincyonalnych galicyjskich.
N. cyfra § 6 t. j. numer orzeczenia Tr. adm. wedle § 6 ust. o Tr. ad. wydanego.

DZIAŁ I.

A. Ustawa gminna.

obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem,

z dnia 12 Sierpnia 1866 r. (dz. ust. kraj. N. 19).

I. O gminie w ogólności.

Gmina.

§ 1. Osada (wieś, miasteczko, miasto), mająca obecnie własny zarząd gminny, stanowi gminę.

Łączenie.

§ 2. Gminy do tego samego powiatu politycznego należące, mogą za przyzwoleniem Rady powiatowej łączyć w iednę Gminę tak, aby jako osobne Gminy istnieć przestały; jeżeli polityczna Władza krajowa ze względów publicznych nic przeciw temu nie zarzuci.

Gminy połączyć się mające, winny jednak poprzednio zawrzeć umowę co do posiadania i użytkowania swej własności, tudzież swych zakładów i funduszów.

Patrz adnotacyą do § 96 ust. gmin.

Rozłączenie.

§ 3. Osady, w jednę Gminę połączone, tylko mocą Ustawy krajowej rozłączone być mogą.

Zmiana granic.

§ 4. Do zmiany granic Gminy potrzeba przyzwolenia Rady powiatowej, które udzielonem być może tylko za poprzedniem oświadczeniem politycznej władzy krajowej, iż przeciw temu ze względów publicznych nie ma nic do zarzucenia.

§ 5. Każda nieruchomość musi należeć do związku pewnej Gminy.

Wyjęte są: Rezydencye, zamki i inne budynki z przynależnemi ogrodami i parkami, przeznaczone na mieszkanie lub tylko na czasowy pobyt Cesarza i Najwyższego Dworu.

Stosunki obszarów dworskich określone Ustawą z dnia 12 Sierpnia 1866 r. o Obszarach dworskich.

II. O Członkach Gminy.

Członkowie gminy i obcy.

§ 6. Członkami Gminy są:

a) Osoby, mające w Gminie prawo przynależności (przynależni do Gminy);

b) Uczestnicy, t. j. osoby, nie mające w Gminie prawa przynależności, jeżeli w granicach Gminy majątek nieruchomy posiadają, lub jeżeli od przedsiębiorstwa zarobkowego samoistnie wykonywanego, albo od dochodu, bezpośredni podatek w Gminie opłacają.

Pod temi warunkami należą do uczestników Gminy także korporacye, stowarzyszenia, zakłady i fundacye.

Wszystkie inne osoby w Gminie są obcemi.

§ 7. Stosunki przynależności do Gminy określone są Ustawą z dnia 3 Grudnia 1863 r. (Dz. pr. P. L. 105).

Za nadanie prawa przynależności do Gminy (przyjęcie do związku Gminy) może Gmina pobierać opłatę, nie przewyższającą sumy 10 złr. w. a.

Tylko obywatelom austryackim gmina przynależność nadać może cudzoziemcom wydać może przyrzeczenie że po uzyskaniu prawa obywatelstwa austr. nada im prawo przynależności do gminy.

Obywatele miejscy i honorowi.

§ 8. Obywatelami miejskimi są ci, którym Gmina miasta prawo obywatelstwa nadała.

Obywatelstwo miejskie tylko przynależnym do Gminy nadawane być może.

Za nadanie obywatelstwa może Gmina pobierać opłatę. Gminy miast mogą w uznaniu zasług publicznych nadawać obywatelstwo honorowe osobom, będącym obywatelami Państwa Austryackiego.

Prawa i obowiązki członków Gminy.

§ 9. Członkom Gminy służy prawo swobodnego pobytu w Gminie. Mają oni udział, podług postanowień niniejszej ustawy, tak w sprawach i korzyściach, jakoteż w obowiązkach i ciężarach Gminy.

Przynależni do Gminy mają nadto w razie zubożenia i nieudolności do pracy, prawo do wsparcia, stósownie do Ustawy z dnia 3 Grudnia 1863 r. (dz. p. P. L. 105).

Obywatelom miejskim zastrzega się prawo do udziału w fundacyach i zakładach, osobno dla nich utworzonych.

Obywatelstwo honorowe nadaje prawa uczestników Gminy, ale nie nakłada udziału w ich obowiązkach.

Patrz Część II. Rozdział drugi tego dzieła.

Prawo pobytu w Gminie.

§ 10. Obcym, którzy się z swej przynależności do pewnej Gminy wykażą, lub przynajmniej dowiodą, iż poczynili potrzebne kroki ku wykazaniu swej przynależności, nie może Gmina wzbronić pobytu w swym obrębie, dopóki tak oni, jak i mieszkający z nimi członkowie ich rodzin nieskazitelny żywot prowadzą, i nie stają się ciężarem dobroczynności publicznej.

Jeżeli obcy rozporządzeniem Gminy w tej mierze czuje się pokrzywdzonym, służy mu prawo odwołania się do politycznej Władzy powiatowej.

Tr. ad. 17 Października 1879. L. 2003. N. 590. Nieskazitelny żywot, znaczy tyle, co życie publiczne nie shańbione. Ustawa nie zrobiła gminy stróżem moralności ani sędzią prywatnego życia, ale poruczyła jej czuwanie nad publicznemi sprawami; jak długo więc jakiś stósunek z prawami moralności niezgodny, nie narusza publicznem zgorszeniem, lub czynnościami przeciwnemi publicznej obyczajności istnienia gminy, i pozostaje tylko sprawą prywatnego życia, tak długo

stósunek ten usuwa się z pod kompetencyi Władz, i osoba w takim stósunku żyjąca nie może być z Gminy wydaloną.

Prawo pobytu w Gminie innej aniżeli w gminie przynależności zawisło od nieskazitelnego żywota. Posiadanie realności i płacenie podatku nie uchylają prawa gminy, wydalania osób nieprzynależnych. (Tr. ad. 21 Grudnia 1881. L. 1977. N. 1243).

Wydalenie z Gminy osoby żyjącej w konkubinacie (na wiarę), jeżeli do gminy jest przynależą i własne ma pomieszkanie, nie jest prawnie uzasadnionem. (Tr. ad. 19 Maja 1882. L. 1085. N. 1412).

Prawo wydalania z obrębu Gminy musi być uważanem za prawo, którego wykonanie tylko uchwalającemu organowi Gminy, więc Radzie gminnej przysługuje; postępowanie zaś w tego rodzaju sprawach jest o tyle wyjątkowem, że rekurs przeciw odnośnym uchwałom tylko do Władz politycznych wniesionym być może. (Tr. ad. 14 Marca 1883. L. 576. N. 1695.)

Utrzymanie prywatnych stosunków prawnych.

§ 11. Niniejsza ustawa nie narusza prywatnych stosunków prawnych w ogóle, a w szczególności praw własności i użytkowania, służących bądź pojedynczym członkom Gminy, bądź też pojedynczym miejscowościom, częściom Gminy, lub całym klasom mieszkańców.

Użytkowanie z własności Gminy przysługujące pojedynczym członkom Gminy lub pewnym klasom mieszkańców Gminy na tej podstawie, że są członkami Gminy, opiera się na prawie publicznem, i Władze autonomiczne rozstrzygać mają o prawności tego użytkowania; lecz Władze te muszą wstrzymać się od wydawania orzeczeń, gdy się przekonają, że użytkowanie to opiera się na stósunkach prawa prywatnego. Sam fakt, że pewna klasa członków Gminy znajduje się w posiadaniu użytkowania, nie udowadnia natury prywatno-prawnej stosunku, ponieważ posiadanie a nawet prawo użytkowania w innej drodze jak prywatno-prawnej nabytem być może, co w każdym razie udowodnionem być winno.

Jeżeli więc nie jest udowodniony stosunek prywatno-prawny, Władze autonomiczne na mocy § 78 ust. gmin. co do użytkowania własności Gminy orzeczenie wydać mogą i nie odeszlą sprawy na drogę prawną wedle § 11 ust. gm. (Tr. ad. 11 Grudnia 1876. L. 419. N. 13).

III. O reprezentacyi gminnej.

§ 12. Gminę reprezentuje w jej sprawach Rada gminna i Zwierzchność gminna.

Skład Rady gminnej.

§ 13. Rada gminna składa się z członków wybranych i z członków bez wyboru do niej należących (Radnych).

W miastach jednak Rada składa się tylko z członków wybranych.

Liczba Radnych wybranych.

§ 14. W gminach, w ktorych liczba członków do wyboru uprawnionych nie przenosi 50, wybieranych będzie 8 Radnych; w Gminach zaś liczących:

51 do	200	do wyboru	uprawnionych,	członków	12
201 „	400	„	„	„	18
401 „	600	„	„	„	24
601 „	1000	„	„	„	30
a nad	1000	„	„	„	36

Radnych.

Do zastępywania Radnych ubyłych, lub nie mogących brać udziału w czynnościach Rady, wybrani będą zastępcy, których liczba wynosić ma połowę liczby Radnych.

Wybór Radnych.

§ 15. Radnych i ich zastępców (§ 14) obierają członkowie Gminy, uprawnieni do wyboru.

Bliższe postanowienia o uprawnieniu do wyboru, o obieralności i postępowaniu przy wyborach, zawiera Ordynacya wyborcza dla Gmin.

Radni bez wyboru.

§ 16. Każdy członek Gminy, opłacający przynajmniej szóstą część całej sumy podatków bezpośrednich, w Gminie do opłaty przepisanych, niemniej każdy posiadacz wcielonej do Gminy majętności ziemskiej, jako osobne ciało w tabuli krajowej zapisanej, chociażby wspomnionej ilości podatków w Gminie nie opłacał, ma prawo nawet bez wyboru być

członkiem Rady gminnej, jeżeli jest obywatelem Państwa Austryackiego i nie zachodzi względem niego żadna okoliczność wykluczająca lub wyłączająca, wykazana w §§ 3, 10, 11 Ordynacyi wyborczej dla Gmin.

Za osobę nie używającą własnowolności wykonywa to prawo jej prawny zastępca lub tegoż pełnomocnik.

Wojskowi w czynnej służbie, i kobiety, jeżeli chcą z tego prawa korzystać, muszą — wszystkie zaś inne osoby, mające to prawo, mogą — je wykonywać przez pełnomocników.

Współposiadacze realności umocowują do wejścia w skład Rady gminnej jednego z pośród siebie lub inną osobę.

Radnego bez wyboru nie może zastępywać, kto nie jest obywatelem Państwa Austryackiego, nie używa własnowolności, lub względem kogo zachodzą okoliczności wykluczające lub wyłączające, w §§ 3, 10, 11 Ordynacyi wyborczej dla Gmin wskazane.

Zastępca może tylko jedną osobę zastępywać. Jeżeli zastępca już co do swojej osoby należy do Rady gminnej, głos jego przy głosowaniu podwójnie ma być liczony.

§ 21. Ustawy cyw. brzmi: Ci, którzy dla braku lat, dla wad umysłu lub innnych przyczyn nie są zdolni sami własne swe sprawy należycie załatwiać, są pod szczególną ustaw opieką. Do tych należą: dzieci, które siódmego, nieletni, którzy czternastego, małoletni, którzy dwudziestego roku życia swego jeszcze nie ukończyli, tudzież szaleni, cierpiący na pomięszanie zmysłów i głupkowaci, którzy albo całkowicie pozbawieni są rozumu, albo przynajmniej niezdolni przewidywać skutków swych czynności, dalej ci, którym sędzia jako uznanym marnotrawcom dalszego majątkiem swym zarządzenia zabronił, nakoniec nieobecni i Gminy.

§ 17. Radni bez wyboru nie będą wliczani do liczby Radnych w § 14 ustanowionej.

Radny bez wyboru, który także przez wybór został do Rady powołany, ma albo przyjąć wybór, albo korzystać z prawa przysługującego mu podług § 16.

Skład Zwierzchności gminnej.

§ 18. Zwierzchność gminna składa się z Naczelnika

Gminy (Burmistrza, Wójta), i przynajmniej z dwóch Radnych, jemu przydanych (assesorów, przysiężnych).

Gdzie tego rozmiar czynności i stósunki wymagają, może Rada gminna liczbę assesorów lub przysiężnych odpowiednio powiększyć, wszakże o tyle tylko, ażeby ich liczba trzeciej części liczby Radnych nie przewyższała.

Członkowie Zwierzchności gminnej należą także do Rady gminnej, i są objęci w liczbie ich członków.

Wybór Zwierzchności gminnej.

§ 19. Naczelnika Gminy, tudzież assesorów lub przysiężnych wybiera Rada gminna z grona swojego.

Zastępcę naczelnika gminy wybiera Rada gminna z grona assesorów lub przysiężnych.

Bliższe postanowienia w tej mierze zawiera Ordynacya wyborcza dla Gmin.

Obowiązek przyjęcia wyboru.

§ 20. Każdy podług przepisów wybrany członek Gminy winien przyjąć wybór, bądź na członka Rady gminnej lub tegoż zastępcę, bądź na członka Zwierzchności gminnej.

Prawo wymówienia się od przyjęcia wyboru służy tylko:

a) duchownym wszelkiego wyznania i nauczycielom publicznym;

b) urzędnikom i sługom c. k. Dworu, Państwa, kraju, zakładów i funduszów publicznych, dopóki w czynnej służbie zostają;

c) wojskowym, chociażby w czynnej służbie nie zostającym;

d) osobom liczącym przeszło 60 lat życia;

e) tym, którzy przez cały jeden peryod wyborczy piastowali posadę w Zwierzchności gminnej, jednak tylko na peryod bezpośrednio następujący;

f) tym, którym ułomności fizyczne, lub znacznie i trwale nadwątlone zdrowie, nie dozwalają obowiązków urzędowych wykonywać;

g) tym, którzy z powodu zwykłego zatrudnienia, corocznie często, lub przez dłuższy czas nie bywają w Gminie obecni;

h) zostającym w służbie prywatnej, jeżeliby przez przyjęcie wyboru w stósunku swoim służbowym uszczerbku doznać mogli;

i) tym, którzy podług § 16 mają prawo należeć bez wyboru do Rady gminnej.

Kto bez takiego uwalniającego powodu wzbrania się przyjąć wybór, lub przyjęty urząd dalej sprawować, podpada karze pieniężnej, którą Rada gminna aż do wysokości 50 złr. w. a. wymierzyć może.

Przeciw takiemu orzeczeniu Rady służy odwołanie się do Wydziału powiatowego.

Kara pieniężna wpływa do kasy gminnej.

Peryod wyborczy.

§ 21. Członkowie Rady i ich zastępcy, tudzież członkowie Zwierzchności gminnej, obierani będą na lat sześć. Wszakże po upływie tego czasu pozostają oni w urzędzie aż do ukonstytuowania się Reprezentacyi gminnej.

Ustępujący mogą być na nowo wybrani, jeżeli przeszkoda prawna nie zachodzi. (według ustawy z dnia 2 stycznia 1884 N. 8).

Wybory uzupełniające.

§ 22. W razie opróżnienia w ciągu sześcioletniego peryodu posady Naczelnika Gminy, jego zastępcy, assesora lub przysiężnego, winna Rada najpóźniej do dni 14 wybrać w jego miejsce innego na czas jeszcze pozostały.

W miejsce Radnego ubywającego przed końcem peryodu lub niemogącego czasowo brać udziału w czynnościach Rady, powoła Naczelnik Gminy do Rady tego zastępcę, który największą ilość głosów otrzymał w tem samem kole wyborczem, w którem Radny mający być zastąpionym, wybrany został. W razie równości głosów rozstrzyga los.

Gdyby jednak tyle radnych brakowało, iżby liczba przez jedno koło wyborcze wybranych nawet przez powołanie z tegoż koła zastępców uzupełnioną być nie mogła, natenczas winno toż koło wyborcze przedsięwziąść niezwłocznie na pod-

stawie ostatniej listy wyborczej wybór uzupełniający na dalszy ciąg peryodu wyborczego. (według ustawy z dnia 2 stycznia 1884 N. 8).

Przyrzeczenie.

§ 23. Naczelnik Gminy, tudzież assesorowie lub przysiężni, winni w miejsce przysięgi złożyć przy objęciu urzędu w ręce Naczelnika Władzy powiatowej lub jego delegata, w obecności delegata Wydziału powiatowego i delegatów Rady gminnej, przyrzeczenie, iż zachowają Cesarzowi wierność i posłuszeństwo, przestrzegać będą ustaw, i wypełniać sumiennie obowiązki swoje.

Płaca.

§ 24. Urząd Radnego i jego zastępcy jest bezpłatny.

Rada Gminna uchwali, czy i jakie wynagrodzenie od Gminy pobierać mają Naczelnik, jego zastępca i assesorowie lub przysiężni.

Wszystkim członkom Rady i Zwierzchności gminnej należy się od Gminy wynagrodzenie za wszelkie wydatki, połączone z ich urzędowaniem.

T. a. 15. Maja 1878. L. 793. N. 269. Członkom Rady gminnej należy się wprawdzie zwrot rzeczywistych wydatków w gotówce, z ich urzędowaniem połączonych, nigdy jednakże stałe roczne wynagrodzenie.

Ustąpienie z posady.

§ 25. Za przyzwoleniem Rady gminnej może każdy członek Reprezentacyi gminnej urząd swój złożyć.

Członek reprezentacyi gminnej lub jego zastępca traci swój urząd, jeżeli zajdzie, lub wiadomą się stanie okoliczność, którąby pierwotnie jego obieralności lub uprawnieniu na członka Rady bez wyboru stała na pszeszkodzie.

Jeżeli członek Reprezentacyi gminnej lub jego zastępca popadnie w śledztwo z powodu jednego z czynów karygodnych w §§ 3 i 11 Ord. wyb. dla Gmin wskazanych, lub jeżeli do jego majątku konkurs ogłoszony, albo postępowanie

ugodne zarządzone zostanie, wtedy nie będzie mógł sprawować swego urzędu, dopóki trwa to postępowanie karne, krydalne lub ugodne.

O zawieszeniu członka Reprezentacyi gminnej a zatem i zwierzchności gminnej w ich urzędowaniu, mówi przedewszystkiem § 25 ustawy gminnej.

Zawieszenie to następuje z urzędu, a to przez Starostę, jeżeli zajdą okoliczności w ostatnim ustępie tegoż § wymienione. Pod śledztwem karnem należy jednak rozumieć tylko śledztwo szczegółowe. Dalej może c. k. Starosta na mocy § 108 ust. gmin. w warunkach tam określonych usunąć Naczelnika gminy od sprawowania czynności poruczonego zakresu.

Wedle postanowień § 102 ust. gmin. c. k. Namiestnictwo orzeka w porozumieniu z Wydziałem powiatowym złożenie członka Zwierzchności gminnej z urzędu, z powodu ciężkiego przekraczania lub ciągłego zaniedbywania obowiązków w sprawach własnego zakresu działania.

Naturalnem następstwem tego postanowienia jest także, że Namiestnictwo może zawiesić takiego członka Zwierzchności gminnej w urzędowaniu, na czas, aż na podstawie badań będzie mogło wydać orzeczenie, co do zupełnego usunięcia go z urzędu.

Gdy jednakże zachodzić mogą takie okoliczności, które usunięcie członka lub Zwierzchności gminnej od urzędowania jeszcze przed jego złożeniem z urzędu czynią koniecznem ze względu na dobro gminy, lub interes ogólny, a odniesienie się w tym względzie do Namiestnictwa byłoby tylko szkodliwem dla administracyi odraczaniem sprawy, przeto ma Starosta upoważnienie, ażeby w tego rodzaju wypadkach, porozumiawszy się z Wydziałem powiatowym, w imieniu Namiestnictwa zarządzał zawieszenie członka Zwierzchności gminnej w urzędowaniu.

O każdym takim wypadku musi jednakowoż zrobić doniesienie przedkładając dotyczące akta i uzasadnić w niem wydane rozporządzenie. (Rozp. Nam. z 15 Stycznia 1872 l. 55320.)

IV. O zakresie działania Gminy.

Rozdział pierwszy.

O zakresie działania gminy w ogólności.

§ 26. Zakres działania gminy jest:

a) własny, i

b) poruczony.

Własny zakres działania.

§ 27. Własny zakres działania, t. j. zakres, w którym Gmina, z zachowaniem ustaw, samodzielnie zarządzać i rozporządzać może, obejmuje w ogóle wszystko, co bezpośrednio dotyczy interesu Gminy, i w jej granicach własnemi jej siłami załatwionem i przeprowadzonem być może.

Ustawy, przepisy i instrukcye dotyczące spraw w tym §fie wyliczonych umieszczone są w działach A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. tego dzieła w porządku w ustawie gminnej obranym.

W myśl tego należą do własnego zakresu działania Gminy w szczególności:

a) wolny zarząd majątkiem gminnym i załatwianie spraw, odnoszących się do związku Gminy;

Udzielanie z funduszów gminnych wsparcia studentom, celem przebywania na zagranicznych naukowych zakładach nie należy do własnego zakresu działania gminy, i może być przez władzę wzbronionem, gdyż wsparcia te mając charakter stypendyów, muszą być bezwarunkowo po myśli rozp. Min. wyznań i oświaty z 8. Maja 1880 l. 16365. traktowanemi. Rozporządzeniem tem zastrzegło sobie Ministerstwo udzielanie zezwolenia studentom posiadającym krajowe lub gminne stypendya, na zwiedzanie zagranicznych szkół średnich lub wyższych i to w każdym szczególnym wypadku. Wsparcia takie przechodzą także zakres interesów bezpośrednio gminę obchodzących i z pojęciem wspierania ubogich, nic wspólnego nie mają. (Tr. ad. 13. Maja 1881. L. 749. N. 1096).

b) czuwanie nad bezpieczeństwem osób i ich mienia;

Zarządzenie gminy, aby właściciele domów, w zimie trotoary piaskiem posypywali, jest zarządzeniem policyi bezpieczeństwa i gmina do wydania go jest uprawnioną. (Tr. ad. 5. Października 1883 L. 2281 N. 1857).

c) staranie o zakładanie i utrzymywanie gminnych dróg, mostów ulic i placów, niemniej o bezpieczeństwo i łatwość komunikacyi po drogach i wodach;

Gminy są uprawnione do zakazywania i wstrzymywania czynności szkodliwych dla bezpieczeństwa i łatwości obrotu i do usuwania wszelkich w tym względzie przeszkód. (Tr. ad. 8. Stycznia 1881. L. 2446. N. 980).

Do spraw policyi miejscowej należą te, które wyłącznie tylko dla mieszkańców dotyczącej miejscowości znaczenie mają. W sprawach takich rozstrzyga Władza krajowa w ostatniej instancyi; choćby

w doręczonem orzeczeniu nie dodano, że przeciw niemu nie ma dalszego rekursu, to i tak Ministerstwo po myśli rozp. 27 Października 1859. N. 196 nie może rozstrzygać zażalenia przeciw dwom równobrzmiącym orzeczeniom wniesionego. (Tr. ad. 9. marca 1881 L. 416 N. 1037).

d) policya polowa;

e) dozór policyjny nad przedmiotami żywności, nad targami, nad miarą i wagą;

f) policya zdrowia;

Władze autonomiczne uprawnione są do wydania sanitarno-policyjnych zarządzeń nawet i wtedy, gdy z niemi połączonem jest ograniczenie praw własności w § 364. U. c., i w innych dotyczących ustawach przewidziane. Rozp. gub. z 28. Listopafia 1831. L. 7334 (Zb. ust. pr. N. 173 z 1831) o utrzymaniu porządku na ulicach miast prowincyonalnych, nie zawiera w sobie szczegółowych w każdym wypadku wystarczających przepisów, lecz tylko w ogólnych zarysach podaje podstawy dla tego rodzaju zarządzeń i dla tego, w obec braku szczegółowych przepisów, wybór środków sanitarno-policyjnych zależy od swobodnego uznania władz autonomicznych.

Gdy zaś rozporządzenie to wyraźnie postanowiło, że pod żadnym warunkiem nie może być dozwolonem, aby oprócz wody deszczowej także i inne nieczystości i płyny, drogami publicznemi i rynsztokami sprowadzanemi były, przeto pozwolenie na sprowadzenie takim sposobem pomyj z browaru sprzeciwia się prawu. (Tr. ad. 23. Lutego 1882. L. 384 N. 1313).

Zakładanie cmentarzy czy to wyznaniowych, czy też ogólnych, należy do własnego zakresu działania gminy w sprawach policyi zdrowia. Do Władz politycznych zaś należy czuwanie nad wykonaniem przepisów o grzebaniu ciał, nie zaś bezpośrednie wykonywanie tych przepisów. (Tr. ad. 2. Marca 1882. L. 399. N. 1324).

Utrzymywanie tymczasowych szpitali (Nothspitäler) podczas epidemii jest obowiązkiem gminy ze względów policyi zdrowia. (Tr. ad. 13. Czerwca 1883. 1234. N. 1798).

g) policya nad czeladzią i wyrobnikami, niemniej wykonywanie przepisów o czeladzi służebnej;

h) policyjny dozór nad obyczajnością publiczną;

i) sprawy ubogich, opieka nad zakładami dobroczynnemi Gminy, zapobieganie żebractwu;

k) policya ogniowa, policya budownictwa, wykonywanie przepisów porządku budowniczego i udzielanie policyjnego pozwolenia na budowy;

(Tr. ad. 28 Czerwca 1878. L. 1037. N. 293). Wydanie nakazu usunięcia budynku niebezpieczeństwem ognia grożącego, należy do Władz autonomicznych, nakaz taki ze względów publicznych to jest dla niebezpieczeństwa ognia lub zawalenia się, jest rozp. gal. gub. z 25 Lipca 1833. L. 41028 uzasadniony.

l) ustawą oznaczyć się mający wpływ na szkoły średnie przez Gminę utrzymywane, i na szkoły ludowe; staranie o zakładanie, uposażenie i utrzymywanie szkół ludowych z uwzględnieniem istniejących jeszcze patronatów szkolnych i przepisów konkurencyi do szkół.

Ustawa o konkurencyi do szkół znajduje się w Dziale L. Rozdziale II.

m) jednanie stron w sporze będących przez mężów zaufania z Gminy wybranych;

n) przedsiębranie dobrowolnej sprzedaży ruchomości drogą licytacyi.

Z wyższych względów Państwa mogą pewne czynności policyi miejscowej w pojedynczych gminach w drodze ustawy przekazane być osobnym organom rządowym.

Poruczony zakres działania.

§ 28. Ustawy określają poruczony zakres działania Gminy, t. j. jej obowiązek do współdziałania w sprawach publicznej administracyi.

Gminy nie są obowiązane do ściągania podatków, i Władze administracyjne nie mogą ich uznawać odpowiedzialnemi i do zwrotów obowiązanemi za dotyczące czyny lub zaniedbania ich organów; nie ma bowiem ustawy, któraby ściaganie podatków Gminom powierzała, i czynność tę do urzędów podatkowych należącą (§ 67 Rozp. min z 19 Stycznia 1853. N. 10. D. P. P.) uznawała za należącą do poruczonego zakresu działania (Tr. ad. 14 Marca 1883. L. 577. N. 1696. Tr. ad. 11 Kwietnia 1883. L. 501. N. 1727).

Wedle orzeczenia Tryb. adm. (w szczegółowym wypadku) nie można uważać doręczenia rozporządzenia Władzy stronie prywatnej za pośrednictwem Gminy, za zawiadomienie Gminy o tem rozporządzeniu.

Rozdział drugi.

O zakresie działania Rady gminnej.

§ 29. Rada gminna jest w sprawach Gminy organem uchwalającym i nadzorującym.

Władza wykonawcza jej nie przysłuża.

(Tr. ad. 28 Listopada 1878. L. 1909. N. 371). Radzie gminnej jako organowi strzegącemu interesów Gminy, służy prawo wnoszenia zażaleń przeciw rozporządzeniom Władz wyższych interesa Gminy jako takiej dotykającym, i wtedy Rada gminna występuje nie w charakterze Władzy, ale jako organ czuwający nad interesami Gminy.

Sprawy gospodarstwa Gminy.

§ 30. W sprawach gospodarstwa Gminy należą do obrad i uchwał Rady:

a) wszelkie rozporządzenia względem zakładowego majątku i dobra Gminy;

b) postanowienia o sposobie użytkowania i zarządu tego majątku i dobra; wydzierżawianie, wynajmowanie, lokowanie kapitałów;

c) uchwalenie budżetu rocznego; staranie o pokrycie niedoboru;

B u d ż e t jest to spis wszystkich dochodów i rozchodów jednorocznych w Gminie. W jaki sposób budżety przez kasy Gmin miejskich układane być mają, patrz Dział A. Rozdział III. § 56. — Gminy wiejskie w ten sam sposób swe budżety układaćby mogły.

d) sprawdzanie i załatwianie rachunków rocznych;

Instrukcyę jak sprawdzać rachunki, patrz Dział A. Rozdział III.

e) przyzwalanie na rozpoczęcie sporów prawnych, i na odstąpienie od nich; zatwierdzanie ugód spór umarzających; ustanawianie zastępców prawnych;

f) w ogóle wszelkie sprawy, nie należące do zwyczajnego zarządu majątkiem i te, które sobie Rada względem tego zarządu zastrzeże.

Ustanawianie służby.

§ 31. Rada winna przydać Zwierzchności gminnej służbę potrzebną do załatwiania czynności wypływających z własnego i poruczonego zakresu działania.

Jeżeli Rada uzna potrzebę ustanowienia posad urzędowych lub służbowych, wtedy uchwali liczbę i płacę urzędników i sług, orzecze o warunkach i sposobie ich mianowania i o ich zaopatrzeniu.

Uchwalenie o wynagrodzeniu funkcyonaryuszów Gminy i jej zakładów z funduszów gminy, należy przedewszystkiem do zakresu

działania Rady gminnej, o ile fundacye lub umowy nic innego nie postanowiły, i dla tego dopóki uchwała Rady gminnej nie zapadnie, nie może Wydział krajowy żadnego wydać orzeczenia. (Tr. ad. z 23 Listopada 1881. L. 1791. N. 1215).

Sprawy policyi miejscowej.

§ 32. O ile sprawowanie policyi miejscowej nie jest mocą ustawy przekazane organom rządowym, może Rada w granicach istniejących ustaw, wydawać obowiązujące w obrębie Gminy przepisy, tyczące się policyi miejscowej, i za przekroczenie tychże zagrażać karą pieniężną aż do wysokości 15 złr. lub w razie niemożności uiszczenia kary pieniężnej, karą aresztu do 5 dni. (Patrz także § 59 i 60).

Przepisy o zamykaniu gospod i szynków o pewnej godzinie nie należą do tych, które Rada gminna ze względów policyi miejscowej i obyczajności, w ogóle na podstawie ustawy gminnej wydawać może, gdyż rozchodzi się tu także i o ograniczenie w wykonywaniu przemysłu. (Tr. ad. z 11 Marca 1881. L. 354. N. 1042).

§ 33. Rada winna uchwalać środki pieniężne na utrzymanie zakładów i urządzeń policyi miejscowej, i jest odpowiedzialną za wszelkie zaniedbanie w tej mierze pochodzące z jej winy.

Odpowiedzialność Gminy.

§ 34. Gdyby kto poniósł szkodę z powodu zaniedbania przez Gminę obowiązków, względem policyi miejscowej na niej ciążących, winna Gmina poniesioną szkodę wynagrodzić. W szczególności obowiązaną jest Gmina wynagrodzić szkodę, wyrządzoną w jej obrębie przez gwałt publiczny przy zbiegowisku dokonany, jeżeliby ani jeden ze sprawców nie był schwytanym, a na Gminie ciężyła wina niedbałości w zapobieżeniu temu gwałtowi.

Orzeczenie względem obowiązku wynagrodzenia szkody, wyda polityczna Władza powiatowa, za poprzedniem wysłuchaniem Wydziału powiatowego. Jeżeli co do wysokości wynagrodzenia porozumienie się między Gminą i poszkodowanym nie nastąpi, wynagrodzenie to ma być poszukiwanem zwykłą drogą prawa.

Postanowienia § 34 ust. gm. nadają tytuł prawny poszkodowanym przez zbiegowisko, do żądania zwrotu szkody od gminy i poru-

czają orzeczenie co do obowiązku gminy do zwrotu szkody, Władzy politycznej w porozumieniu z Wydziałem powiatowym. O wysokości odszkodowania nie może Władza polityczna wydawać orzeczenia, ustawa pozostawia stronom, aby się w tym względzie porozumiały, a gdyby się porozumieć nie mogły, ma poszkodowany swe pretensye w drodze prawa poszukiwać. Celem tego porozumienia jest nakłonić gminy w razie zamieszek do ścisłego wykonywania swych ustawami im przekazanych obowiązków względem bezpieczeństwa osoby i mienia. Starostwa otrzymały polecenie, aby przy dochodzeniu wypadków tego rodzaju, badały, czyli nie ciąży na gminie wina z powodu zaniedbania środków zapobiegawczych przeciw takim wybrykom, i czyli zachodzą dalsze warunki, od których obowiązek gminy do odszkodowania jest zawisły, aby w razie, jeżeli rzeczywiście ktoś z tego powodu rości sobie pretensye do gminy, wszystkie okoliczności były tak wyjaśnione, iżby w porozumieniu z wydziałem powiatowym wydać można orzeczenie o obowiązku gminy do zwrotu szkody. (Rozp. Nam. z dnia 4 Kwietnia 1869 r. l. 1787/pr.).

Zaopatrywanie ubogich.

§ 35. Rada winna czuwać nad tem, aby ubodzy w miarę ustaw zaopatrzeni byli.

Gdyby zakłady i fundusze na ten cel przeznaczone nie wystarczały, Rada postara się o potrzebne środki, i może oznaczyć sposób ich użycia

Ministerstwo Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministerstwem spraw wewnętrznych, reskryptem z d. 7 Grudnia 1869 l. 13546 postanowiło, aby Sądy w takich wypadkach, gdzie się rozchodzi o zwrot k o s z t ó w u t r z y m a n i a d z i e c i, które w razie uwięzienia swych rodziców ubogich przy nich pozostawione być muszą, udawały się do władz politycznych, które na podstawie prawnych postanowień co do zaopatrzenia ubogich, zarządzą zwrot tych kosztów od dotyczących gmin, o ile takowe nie mogą być ściągnięte od krewnych, do uiszczenia takowych powołanych. Wedle §§ 139 i 141 u. cyw. rodzice, a szczególnie ojciec jest obowiązany starać się o utrzymanie d z i e c i p r a w y c h tak długo, dopóki same wyżywić się nie będą w stanie. Jeżeli ojciec nie ma majątku, matka przed wszystkimi o utrzymanie dzieci, a w razie śmierci ojca, o ich wychowanie w ogólności starać się powinna. Jeżeli i matka już nie żyje, lub nie ma majątku, obowiązek ten przechodzi do ojczystego dziada i babki, a po nich do macierzystego dziada i babki (§ 143 u. cyw.). Inni krewni nie mają tego obowiązku — a jeżeli dobrowolnie nie nakłonią się do wyżywienia dziecka, natenczas korzystać musi z publicznych funduszów dobroczynnych lub zakładów przeznaczonych dla ubogich (§ 221 u. cyw.) Do wyżywienia i zaopatrzenia dzieci n i e p r a w e g o rodu, tylko rodzice

tychże są obowiązani (nie zaś inni krewni § 165 u. cyw.) o wyżywienie tychże ojciec szczególnie starać się powinien, a jeżeli on nie jest w stanie wyżywić dziecięcia, obowiązek ten przechodzi na matkę (§ 166, 167 ust. cyw.) Obowiązek żywienia i zaopatrywania dzieci naturalnych przechodzi na spadkobierców po rodzicach, tak jak każdy inny dług (§ 171 u. cyw.).

Nie ma ustawy uprawniającej proboszcza do wywierania wpływu na zarząd gminnym funduszem ubogich. Proboszcz jako Prezes zarządu gminnym funduszem ubogich nie może być na podstawie d. k. n. z 24 Września 1841 na odszkodowanie przez Wydział krajowy skazanym, gdyż dekret ten nie ma zastósowania w takim wypadku. (Tr. adm. 20 List. 1878 L. 1842 N. 366).

Udzielanie zdania.

§ 36. Rada gminna ma na żądanie politycznej Władzy powiatowej, albo na ządanie Rady powiatowej, lub Wydziału powiatowego, udzielać swojego zdania.

Rozstrzyganie zażaleń.

§ 37. Rada rozstrzyga zażalenia przeciw rozporządzeniom Zwierzchności gminnej wsprawach własnego zakresu działania.

W jakich przypadkach takie zażalenia polityczna Władza powiatowa rozstrzyga, stanowi § 106.

Nadzorowanie Zwierzchności gminnej.

§ 38. Rada nadzoruje urzędowanie Zwierzchności gminnej.

Rada ma prawo ustanawiać osobne komisye tak w tym celu, jako też do nadzorowania przedsiębiorstw gminnych, niemniej do udzielania zdań i przedstawienia wniosków w sprawach gminnych.

Do takich komisyj powoływać może Rada także mężów zaufania z poza grona swego.

Rada winna zarządzać w ciągu roku kilkakrotnie rewizyą kasy.

Zakłady gminne.

§ 39. Postanowienia § 30, 31 i 38 dotyczą także zakładów Gminy, o ile akt fundacyi lub umowa nie zawierają innych postanowień.

Nadzór nad zarządem ekonomicznym zakładów dobroczynnych (szpitali) gminnych, należy do własnego zakresu działania gminy, przeto rachunki tych zakładów władzom rządowym przedło-

żone być nie potrzebują, tylko z końcem roku przedkładane być mają wykazy statystyczne co do ilości osób w zakładach utrzymywanych, niemniej co do zarachowanych dochodów i wydatków rocznych tych zakładów. (Rozp. namiest. z d. 5 Marca 1869 r. L. 5,839).

Dalsze uchwały Radzie zastrzeżone.

§ 40. Do zakresu działania Rady należy dalej:

a) wybór członków Zwierzchności gminnej;

b) nadawanie prawa przynależności do Gminy; nadawanie obywatelstwa miejskiego i honorowego; ustanawianie opłaty za nadanie prawa przynależności i obywatelstwa miejskiego (§§ 7 i 8);

c) wykonywanie przysługującego gminie prawa patronatu lub prezentowania; nadawanie miejsc fundacyjnych, nie uwłaczając jednak prawom, na różnicy wyznań opartym;

d) uchwalanie w sprawach, odnoszących się do umów Gminy z innemi Gminami lub z posiadaczami obszarów dworskich, co do stósunków wskazanych w §§ 2, 3, 4, 95, 96, 97. tej ustawy i w §§ 2, 3 Ustawy z dnia 12 Sierpnia 1866 o Obszarach dworskich;

e) wybór mężów zaufania do jednania stron (§ 27 lit *m)*.

Zwoływanie Rady.

§ 41. Rada zbiera się na posiedzenie, ile razy zajdzie tego potrzeba, najmniej jednak raz na kwartał.

Naczelnik gminy, lub w razie przeszkody jego zastępca zwołuje Radę na posiedzenie; każde posiedzenie, które nie jest tym sposobem zwołane, jest nieprawne, a powzięte na niem uchwały są nieważne.

Naczelnik Gminy musi zwołać Radę, jeżeli tego zażąda przynajmniej trzecia część Radnych, lub polityczna Władza powiatowa, albo też Rada powiatowa, lub Wydział powiatowy.

O nastąpić mającem posiedzeniu Naczelnik w każdym razie winien zawiadomić wszystkich w Gminie obecnych Radnych.

Mimo żądania trzeciej części członków Rady gminnej, może Naczelnik Gminy odmówić zwołania Rady, jeżeli przedmiot obrad, tak żądanego posiedzenia, odnosi się do spraw nie należących do zakresu działania gminy. (Resk. Min. z 22 Listopada 1874. L. 17146).

Niezachowanie wszystkich co do zwołania Rady gminnej na posiedzenie wydanych przepisów, pociąga za sobą nieważność uchwał na tem posiedzeniu zapadłych. (Tr. ad. 22 Września 1882. L. 1799. N. 1498).

Komplet do uchwał.

§ 42. Rada nie może powziąść uchwały, jeżeli więcej niż połowa Radnych nie jest na posiedzeniu obecną. Do uchwały stanowiącej budżet, jako też do uchwały podlegającej wyższemu zatwierdzeniu, potrzebną jest obecność dwóch trzecich części Radnych.

Jeżeli na posiedzenie nie zbierze się ilość Radnych potrzebna do powzięcia uchwał, winien Naczelnik Gminy zwołać Radę powtórnie i zarazem zawezwać zastępców.

Na każdego Radnego i zastępcę, który nie stawi się na to drugie posiedzenie, i nie usprawiedliwi swojej nieobecności, może Naczelnik orzec karę pieniężną aż do wysokości 10 złr. w. a., i takową na rzecz Gminy ściągnąć.

Przeciw takiemu orzeczeniu Naczelnika służy odwołanie się do Wydziału powiatowego.

O komplecie Rady, potrzebnym do wyboru Zwierzchności gminnej, stanowi Ordynacya wyborcza dla Gmin.

Jeżeli twierdzono, iż Rada gminna w wyjątkowym była komplecie do powzięcia uchwały, a nie udowodniono, że wszyscy Radni na posiedzenie wezwani byli, sprawa z powodu wadliwego postępowania Władzy administracyjnej zwróconą być winna. (Tr. ad. 6 Maja 1878. L. 693. N. 43).

Komplet jest to ilość Radnych, która jest potrzebną, aby uchwała Rady była ważną.

Przeszkoda uczestniczenia w obradach.

§. 43. Jeżeli przedmiotem obrady i uchwały jest urzędowanie członka Zwierzchności gminnej lub Rady gminnej, winien członek ten wstrzymać się od głosowania, a na żądanie Rady oddalić się przed głosowaniem; musi jednak na wezwanie Rady stawić się dla udzielenia żądanych objaśnień.

§ 44. Członek Zwierzchności lub Rady gminnej, nie może być obecnym na posiedzeniu, jeżeli przedmiot obrady lub uchwały dotyczy jego własnych interesów prywatnych, lub też interesów jego żony, albo osób, z nim w pierwszym lub w drugim stopniu spokrewnionych lub spowinowaconych.

Przewodniczenie na posiedzeniach.

§ 45. Na posiedzeniach przewodniczy Naczelnik Gminy, a w razie przeszkody, jego zastępca. Posiedzenie, bez zachowania tego przepisu odbyte, jest nieważne.

Przewodniczący zagaja i zamyka posiedzenie, kieruje rozprawami, i przestrzega porządku w zgromadzeniu.

Warunki ważności uchwał.

§ 46. Do ważności uchwały potrzebną jest bezwzględna większość głosów obecnych Radnych. Przewodniczący głosuje przy wyborach. Prócz tego głosuje on tylko w razie równości głosów, a wtedy to zdanie staje się uchwałą, które z doliczeniem jego głosu większość bezwzględną otrzymało.

Głosowanie odbywa się jawnie; wolno jest jednak Radzie uchwalić głosowanie tajne.

Trybunał administracyjny uważa uchwałę Rady gminnej za ważną, jeżeli w toku instancyi nie została za nieważną uznaną, zarzut więc nieważności musi być udowodniony. (Tr. ad. z 17 Lutego 1882. L. 386. N. 1306).

Uchwała Rady gminnej zapadła w obecności innych osób, które także głosowały nie jest uchwałą Rady gminnej po myśli ustawy. (Tr. ad. 10 Listopada 1881. L. 1799. N. 1204).

Jawność posiedzeń.

§ 47. Posiedzenia Rady odbywają się publicznie; wyjątkowo jednak może Rada uchwalić posiedzenie tajne. Posiedzenia, na których przedmiotem obrad są budżet lub rachunki, są w każdym razie publiczne.

Gdyby publiczność mięszała się do obrad, lub w inny sposób przeszkadzała obradom, Przewodniczący ma prawo i obowiązek, po uprzedniem bezskutecznem napomnieniu, nakazać wydalenie publiczności z miejsca posiedzeń.

W domach szynkownych posiedzeń Rady odbywać nie wolno.

Księga uchwał.

§ 48. Uchwały Rady z każdego posiedzenia będą zapisywane w księgi uchwał. Zapis ten ma być stwierdzony pod-

pisem Przewodniczącego, dwóch Radnych i pisarza. Każdemu członkowi Gminy wolno jest przeglądać tę księgę,

Regulamin.

§ 49. Rada ma prawo w granicach ustaw uchwalić porządek czynności i postępowania dla siebie i dla urzędników gminnych.

Rozdział trzeci.

O zakresie działania Zwierzchności gminnej.

§ 50. Zwierzchność gminna jest w sprawach Gminy organem zarządzającym i wykonawczym.

Ponieważ rozp. ces. z dnia 20. Kwietnia 1854* tylko dla Władz rządowych a nie dla Zwierzchności gminnych wydanem zostało, z żadnego zaś ustępu tego rozporządzenia nie wynika, aby Zwierzchności gminne równe były Władzom rządowym, przeto Zwierzchności gminne nie są upoważnione, uzasadniać swego postępowania w wykonaniu rozporządzeń dotyczących policyi miejscowej w własnym zakresie działania wydanych, postanowieniem ces. rozp. z 20 Kwietnia 1854. Postanowienia ustawy gminnej § 32, 59 i 60 dostarczają Naczelnikowi gminy dostateczne środki, aby zachować porządek prawny i powagę Zwierzchności gminnej. (Rozp. Nam. z 14. Lutego 1869. l. 68391).* Dział IX. pod C. w III. części tego dzieła.

Władza Naczelnika Gminy w ogólności.

§ 51. Naczelnik Gminy kieruje czynnościami Zwierzchności gminnej, i nadzoruje takowe.

Assesorowie lub przysiężni winni są Naczelnikowi pomoc w urzędowaniu, i mają według jego zarządzenia i pod jego odpowiedzialnością wykonywać czynności, które im poruczy.

Jeżeli dla jakiejkolwiek przeszkody Naczelnik nie urzęduje, wszystkie jego prawa i obowiązki przechodzą na jego zastępcę. W razie jeżeliby ani Naczelnik Gminy, ani jego zastępca urzędować nie mogli, zastępuje ich na czas przeszkody najstarszy wiekiem assesor lub przysiężny (według brzmienia ust. z dnia 17. Czerwca 1874 dz. u. k. N. 48).

Władza dyscyplinarna.

§ 52. Naczelnikowi podlegają urzędnicy i słudzy gminy, on wykonywa nad nimi władzę dyscyplinarną. Naczelnik może zasuspendować w urzędowaniu nawet takich urzędników i takie sługi, których mianowanie Rada sobie zastrzegła, prawo jednak oddalenia ich ze służby ma tylko Rada. Wyjątek stanowią wypadki w § 102 przewidziane. (Według ustawy z 6 Grudnia 1883 dz. u. k. N. 76).

Suspendować to jest wstrzymać lub zawiesić czynność urzędnika lub sługi gminy.

Mianowanie delegatów.

§ 53. Do łatwiejszego sprawowania czynności policyi lub innych spraw miejscowych, może Rada dla pojedynczych części Gminy mianować delegatów z pomiędzy członków Gminy tamże zamieszkałych, do Rady obieralnych, którzyby Naczelnika w załatwieniu tych czynności wspierali.

Delegatów mianuje Rada na wniosek Naczelnika Gminy lub trzech Radnych.

Co do przyjęcia lub nieprzyjęcia tego mianowania obowiązują przepisy §. 20.

Delegaci mają zastósować się przy sprawowaniu czynności do zarządzeń Naczelnika.

Delegat to jest wysłaniec lub pełnomocnik.

Reprezentacya na zewnątrz. Wydawanie dokumentów.

§ 54. Naczelnik reprezentuje gminę na zewnątrz.

Dokumenta, mocą których Gmina przyjmuje zobowiązania względem trzecich osób, muszą być podpisane przez Naczelnika i jednego assesora lub przysiężnego.

Dokument dotyczący interesu, do którego zawarcia potrzebne jest przyzwolenie Rady, lub wyższe zatwierdzenie, musi nadto być podpisany przez dwóch Radnych i powołać się do tegoż przyzwolenia lub zatwierdzenia.

W każdym razie dokument, wydany imieniem Gminy musi być zaopatrzony pieczęcią Gminy.

Wykonywanie i zawieszenie uchwał.

§ 55. Naczelnik przygotowuje przedmioty przeznaczone pod rozpoznanie Rady.

Uchwały Rady, powzięte w sposób zgodny z ustawami winien Naczelnik wykonać, a jeżeli wyższe onych zatwierdzenie jest potrzebnem, postarać się przedtem o zatwierdzenie.

Jeżeli jednak Naczelnik mniema, że powzięta uchwała przekracza zakres działania Rady, lub że się sprzeciwia ustawom, natenczas obowiązanym jest wstrzymać jej wykonanie, i udać się do politycznej Władzy powiatowej o rozstrzygnienie pytania, czy powzięta uchwała przekracza zakres działania Rady lub sprzeciwia się ustawom (§ 105).

Polityczna Władza powiatowa winna wydać to rozstrzygnienie w ośmiu dniach, i jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy, zawiadomić równocześnie o rozstrzygnieniu Wydział powiatowy.

Zarząd majątku.

§ 56. Naczelnik prowadzi zarząd majątku Gminy, nadzoruje użytkowanie i zarząd dobra gminnego, kieruje przedsiębiorstwami gminnemi, i czuwa nad ich wykonaniem, załatwia sprawy ubogich według ustaw i urządzeń, i rozporządza w sprawach gminnych, nie należących do zakresu działania Rady.

Naczelnik zawiaduje zakładami gminnemi, i nadzoruje zakłady własny zarząd mające, o ile akt fundacyi lub umowa nie zawierają innych postanowień.

Naczelnik zezwala na przedsiębranie dobrowolnej sprzedaży ruchomości drogą licytacyi, i czuwa nad zachowaniem i ścisłem wypełnieniem istniejących w tej mierze przepisów.

Obowiązek c. k. Prokuratoryi skarbu do ściągania kapitałów i amortyzowania obligów gminnych, włożony nań w myśl § 9 rozp. min. z d. 24 Października 1860. ustał z zaprowadzeniem ustawy gminnej, Prokuratorya skarbowa nie jest więc obecnie ani obowiązaną ani uprawnioną do prowadzenia rozpoczętych już procesów tej kategoryi lub spraw amortyzacyjnych. (rozp. min. skr. 22 Lipca 1870 l. 6461).

Zarys protokołu licytacyi przy wydzierżawieniu realności, praw i t. d. gminnych w Rozdziale III. Części drugiej.

Radzie gminnej przysługuje niewątpliwie prawo oznaczenia sposobu w jaki kontrola kasy prowadzoną być ma; ale kontrola ta nie może naruszać prawa naczelnika gminy, do prowadzdnia zarządu majątku gminnego. (Reskr. Min. z 24 Czerwca 1877 L. 5646).

Sprzedaż w drodze licytacyi istnieje wtedy, gdy celem sprzedaży jednego lub więcej przedmiotów, wezwano na raz wielu ludzi, aby te przedmioty przez wzajemne podnoszenie ceny, (licytowanie) nabyli. Licytacya bez pozwolenia Zwierzchności odbyta, podlega karze według dekretu nadwornego z 13 Grudnia 1808 Zb. ust. politycz. T. 31 str. 124. (Tr. ad. 10 Stycznia 1883 L. 6 N. 1622).

Sprawowanie policyi miejscowej.

§ 57. Do Naczelnika Gminy należy odpowiednie ustawom i przepisom sprawowanie policyi miejscowej (§ 27), o ile pojedyncze czynności tejże nie są przekazane w drodze ustawy organom rządowym.

Jest on obowiązanym zarządzić wszystko, czego wymaga wykonanie policyi miejscowej, i postarać się o potrzebne do tego środki pieniężne.

W nagłych wypadkach nieszczęścia, n. p. przy p o ż a r a c h lub p o w o d z i a c h i t. p., ma Naczelnik prawo zarządzić wykonanie robót wszelkiego rodzaju, o ile są niezbędne do usunięcia niebezpieczeństwa chwilowego, i zmusić do tych robót każdego zdolnego do nich członka Gminy, a nawet i obcych.

Gdyby środki policyi miejscowej w Gminie nie były dostateczne do zabezpieczenia dobra publicznego (jak n. p. w razie epidemii), lub gdyby własne siły Gminy nie wystarczały do odwrócenia grożącego nieszczęścia, Naczelnik winien zawiadomić o tem natychmiast polityczną Władzę powiatową.

Zwierzchność gminy na podstawie §§ 31 i 57 ust. gmin. bezpośrednio a s y s t e n c y i Ż a n d a r m e r y i do przeprowadzenia czynności urzędowych żądać nie może, lecz w pojedynczych wypadkach o takową do c. k. Starostwa udać sią winna, które według okoliczności co należy zarządzi.

Starostwo udziela asystencyi Żandarmeryi w ten sposób, że w czasie odpustów, zabaw publicznych i t. d. — Żandarmerya na patrol do dotyczącej gminy posłaną będzie, zaco się tejże należy relutum za wojskowy obiad, jeżeli patrol dłużej niż 24 godzin trwa. Tylko wyjątkowo asystencya na czas dłuższy pozwoloną być może,

jeżeli Zwierzchność gminy wyraźnie o takową prosi, i stósunki tego wymagają, w którymto razie każdemu Żandarmowi należy się 50 ct. za noc. Tę kwotę Zwierzchność zaraz do prośby załączyć winna. (Reskr. Namiest. z dnia 10 Maja 1869 L. 440 pr. i reskr. min. z dnia 26 Sierpnia 1868 L. 1474).

Wydziały powiatowe na podstawie ustawy gminnej i ustawy o Reprezentacyi powiatowej, przychodzą w położenie wydawać do Zwierzchności gminnych bądź ogólne, z prawa nadzoru wynikające polecenia, bądź w drodze rozstrzygnienia w pojedynczych wypadkach zapadłe orzeczenia, tyczące się gmin w powiecie będących, lub w drodze rekursu poszczególnionych członków pewnej gminy. — W takich wypadkach przysłuża Wydziałom powiatowym bezsprzecznie prawo wykonanie tychże orzeczeń polecić dotyczącej Zwierzchnosci gminnej, gdyż wykonywanie to według ustawy przedewszystkiem jest obowiązkiem Zwierzchności gminnych. W szczególności zaś co do wzmiankowanych ogólnych poleceń, to takowe nie mogą być przedmiotem egzekucyi za pośrednictwem Władz rządowych w tem znaczeniu, iżby te ostatnie były obowiązane bezwarunkowo wszelkie do Zwierzchności gminnych wychodzące polecenia Wydziałów powiatowych w drodze egzekucyi przeprowadzać, ponieważ do tego Zwierzchności gminne są powołane i pod tym względem nadaje § 102 ust. gmin. środek dostateczny, aby dopełnienie takowych ze strony Zwierzchności gminnych zabezpieczyć. Co się tyczy orzeczeń, mocą których w myśl § 102 ust. gmin. na członka Zwierzchności gminnej kary pieniężne, lub n. p. całym gminom, lub też w drodze rekursu pojedynczym ich członkom pewne prestacye, bądź w gotowiźnie, bądź w posługach i robotach nakładane bywają: to i w tych wypadkach przedewszystkiem Zwierzchność gminna, jako organ wykonawczy jest powołaną, takie już prawomocne orzeczenia Wydziału powiatowego wykonywać, a w razie ociągania się lub oporu stron obowiązanych, w drodze egzekucyi w myśl §§ 50—64 i 87 ustawy gmin. do skutku przyprowadzać. Gdzie chodzi o przymusowe ściągnienie kary pieniężnej, przez Wydział powiatowy na samegoż Naczelnika (burmistrza, wójta) gminy w myśl § 102 ust. gmin. prawomocnie nałożonej, to rozumie się, że w takim razie na wezwanie, ściągnienie przymusowe należy do c. k. Starostwa. Powołany paragraf zawiera też dokładne określenie sposobu postępowania w wypadkach, gdyby Naczelnik gminy dopuścił się cięższego przekroczenia lub ciągłego zaniedbywania swych obowiązków, któreby wymagały usuniecia go z posady. Gdyby w szczególnych wyjątkowych wypadkach wykonanie, a względnie egzekwowanie ze strony Zwierzchności gminnej dla niedostateczności środków, naczelnikowi gminy prawnie przysłużających, nie było możliwem, natenczas może Zwierzchność gminna w myśl § 57 ust. gmin. udać się o zaradzenie do c. k. Władzy

powiatowej, jak również i Wydziałom powiatowym pozostawiona jest wolność w podobnych wypadkach w celu wykonania, lub w danym razie celem wyegzekwowania uchwał i orzeczeń, udać się o interwencyę do właściwego c. k. Starostwa, które w myśl ces. rozporządzenia z dnia 20 Kwietnia 1854 Dz. p. p. z 1854 Nr. 96 i przepisu o ściąganiu podatków istniejących, lub na podstawie § 107 ust. gmin. stósowne ma poczynić kroki. Że zaś c. k. Starostwo powiatowe odpowiedzialnem jest za wszystkie swoje czynności, więc i sposób przeprowadzenia i wykonania takich prawomocnych uchwał i orzeczeń własnemu tej c. k. Władzy osądzeniu musi być pozostawionem, jak też nienaruszonem zostaje prawo tej Władzy określone § 104 ust. gmin. i § 50 ust. o reprez. pow. na ten wypadek, gdyby z góry bądź z treści dotyczącej odezwy, bądź też z możliwych zażaleń stron powstały uzasadnione wątpliwości co do prawności podstawy orzeczenia, przeprowadzić czyli egzekwować się mającego. (Rozp. Nam. z d. 18 Stycznia 1869 L. 65290).

Poruczony zakres działania.

§ 58. Naczelnik załatwia wszystkie sprawy, należące do poruczonego zakresu działania Gminy, w sposób ustawami przepisany, lub przez Władzę wskazany. Jeżeli oznaczenie sposobu wykonania pozostawione jest w całości lub częściowo Gminie, Naczelnik winien zastósować się w tym względzie do uchwały Rady.

Wszakże w razach nadzwyczaj nagłych, gdzieby uchwała Rady bez szkody lub niebezpieczeństwa poprzednio nie mogła być zasięgniętą, może Naczelnik działać według własnego zdania, winien jednak następnie w jak najkrótszym czasie wyjednać sobie zatwierdzenie Rady.

Rząd może polecić załatwianie spraw, należących do poruczonego zakresu działania, w całości lub w części, na swój koszt organom własnym.

Zagrażanie karami.

§ 59. Naczelnik ma wyjątkowo (§ 32) prawo zagrożenia karą pieniężną do 3 złr., lub w razie niemożności uiszczenia tej kary, karą aresztu do 24 godzin, jeżeli tego wymaga wykonanie przepisu tymczasowego policyi miejscowej, nie dopuszczającego zwłoki (budowanie aresztów reskr. Nam. z 14 Lutego 1869 L. 3471 przy § 60 Str. 31).

Wykonywanie władzy karnej.

§ 60. O ile w ustawach i przepisach, które dotyczą policyi miejscowej, należącej do zakresu działania Gminy (§ 27) wyrzeczoną jest sankcya karna, i o ile przekroczenia tych ustaw i przepisów nie podlegają ustawie karnej, służy Naczelnikowi Gminy wspólnie z dwoma assesorami lub przysiężnymi prawo orzekania kar za takie przekroczenia.

W ten sam sposób mają być także orzekane kary, zagrożone przez Radę gminną (§ 32) lub przez Naczelnika Gminy (§ 59). Tylko kary pieniężne, lub w razie niemożności ich uiszczenia, kary aresztu mogą być orzekane.

Orzeczenie kary zapada większością głosów. W nagłych wypadkach może Naczelnik sam orzec karę, jednak tylko karę pieniężną.

Wszelkie orzeczenia kar mają być w osobną księgę wpisywane.

Przy wykonywaniu Władzy karnej następujące rozporządzenia zastósowane być mają:

I. Rozp. min. spraw wewn. sprawied. i najw. Władzy polic. z d. 3 Kwietnia 1855, dz. pr. pań. N. 61.

§ 1. Zacząwszy od dnia, w którym w każdym pojedynczym kraju koronnym wejdzie w wykonywanie ustawa o procesie karnym, ogłoszona patentem z dnia 29 Lipca 1853 roku, w krajach zaś koronnych, w których rzeczona ustawa o postępowaniu karnem już jest zaprowadzoną, zacząwszy od dnia ogłoszenia niniejszego rozporządzenia należeć będzie śledztwo i ukaranie wszelkich przestępstw prawa, które są w powszechnej księdze ustaw karnych z dnia 27 Maja 1852 roku nie są uznane za karygodne występki, i względnie których postępowanie nie jest wyraźnie przydzielonem innym Władzom na mocy szczegółowych przepisów, do wydziału spraw politycznych, takowe więc przeprowadzone przez dotyczący urząd powiatowy (stolicowy, komisaryat dystryktowy) tego okręgu, w którym przestępstwo popełnionem zostało, zaś przez magistraty gminne tam, gdzie czynności polityczne im są przydzielone.

§ 2. W tych miastach, w których zaprowadzone są Władze policyjne rządowe, do nich należy śledztwo i ukaranie przestępstw w § 1 wskazanych, o ile takowe się tyczą gałęzi policyi miejscowej, wchodzących w zakres tychże Władz.

§ 3. Postępowanie w takich przestępstwach ograniczać się powinno, w sposób jak można tylko sumaryczny, do wyśledzenia okoliczności ważnych.

Do protokołu spisanego w tym przedmiocie, należy zamieścić orzeczenie wraz z powodami.

Przeciw wydanemu orzeczeniu, strona czująca się być przez takowe pokrzywdzoną, otwartą ma drogę rekursu do wyższej Władzy politycznej.

W ostatniej instancyi rekurs, o ile w ogólności prawnie przypuszczonym być może, stósowany być powinien do Ministeryum spraw wewnętrznych, które w tym względzie rozstrzyga.

W przypadkach, w których stósownie do § 2, śledztwo i ukaranie w pierwszej instancyi należy do Władzy policyjnej rządowej, rozstrzygnienie takie Ministerstwa spraw wewnętrznych nastąpić winno w porozumieniu się z najwyższą Władzą policyjną. Rekurs zapowiedziany być powinien w przeciągu 24 godzin po ogłoszeniu orzeczenia, podanym zaś w przeciągu dalszych dni trzech do pierwszej instancyi. Rekurs zawiesza wykonanie orzeczeczenia karnego aż do rozstrzygnięcia prawomocnego, o ile w szczegółowych przepisach co innego nie jest nakazanem.

§ 4. O ile w ustawach szczegółowych na pojedyncze wykroczenia nie jest rozporządzone co innego, śledztwo i ukaranie przestępstw w § 1 wskazanych, odpada bez wszelkiego dalszego warunku, jeżeli od chwili popełnionego wykroczenia trzy miesiące upłynęły, a postępowanie w tym przedmiocie nie było wytoczonem.

§ 5. Niniejsze rozporządzenie zastósowanem będzie do wszystkich przestępstw, wskazanych w § 1, i popełnionych przed dniem, w którym takowe działać rozpocznie, tudzież do wszystkich śledztw w owym dniu, względnie takich przestępstw już toczących się o tyle, o ile względnie takowych nie zostało wydane orzeczenie w pierwszej instancyi. Toczące się jeszcze śledztwa powinne być odstąpione do dalszego przeprowadzenia Władzy, na mocy niniejszego rozporządzenia do tego właściwej.

Co się zaś tyczy tych śledztw w toku będących, w których przed dniem wyż wskazanym już zostało wydane orzeczenie w pierwszej instancyi, dalsze postępowanie ukończonem być powinno przez Władze wyższe według ustaw dotychczasowych właściwe, tudzież według przepisów w tej mierze obowiązujących.

§ 6. Jak dalece już obecnie śledztwo i ukaranie przestępstw prawa na mocy szczegółowych ustaw i rozporządzeń należy do Władz politycznych i policyjnych, pozostaną te Władze właściwemi co do tych czynności także w tych krajach koronnych, w których niniejsze rozporządzenie nie wejdzie natychmiast w wykonanie.

§ 7. Przez niniejsze rozporządzenie, rozporządzenia z dnia 20 Kwietnia 1854 roku, N. 96 dz. ust. pań. (Część III. Dział IX. C.) bynajmniej nie tracą swej mocy.

II. Rozp. min. spraw wewn. z dnia 5 Marca 1858 r. dz, ust. p. N. 34 o rejestrach karnych, (w Części III. Dział IX A).

III. Rozp. min. spraw wewn. i spraw., tudzież najwyż. Władzy polic. z dnia 30 Września 1857 roku (dz. ust. pań. N. 198).

W skutek zapytania, jak traktowane być winne przestępstwa takich z publicznych względów wydanych prawnych przepisów lub rozporządzeń Władz, w których nie umieszczono wyraźnie żadnych postanowień karnych, raczyła Jego c. k. Apostolska Mość rozporządzić najwyższem postanowieniem z dnia 16 Września 1857 roku co następuje:

Wszelkie czyny, lub zaniechania, na które, lubo w istniejących ustawach lub rozporządzeniach, przez Władze w zakresach ich działania wydanych, w ogólności uznane są jako karygodne lub przynajmniej prawu ubliżające z policyjnych lub innych publicznych względów, w wydanych dotyczących przepisach pewnej kary nie wyznaczono, karane być winne, o ile powszechna księga ustaw karnych nie ma do nich zastósowania, karą pieniężną od 1 do 100 złr. lub aresztem, od godzin 6 do dni 14.

Przeciw osobom w § 248 księgi ustaw karnych wymienionym i pod ograniczeniami tamże wskazanemi, orzeczona być może zamiast kary aresztu albo dla zaostrzenia tejże, także chłosta cielesna.

Przy wymierzeniu kary służyć ma jednak za zasadę, iż nigdy nie może być wyższa kara orzeczona nad tę, którаby była najniższą, gdyby czyn kwalifikował się jako wykroczenie lub przestępstwo podobnego rodzaju w myśl powszechnej ustawy karnej. Postępowanie względem takowych pomniejszych przestępstw przepisów prawnych Władze rozporządzeniem z dnia 3 Kwietnia 1855 r. oznaczone według postanowień tamże wskazanych przeprowadzić winne.

Przy wykonywaniu władzy karnej polecono postarać się ze strony Starostwa w porozumieniu z Wydziałem powiatowym, aby tam gdzie niema aresztów a fundusze Gmin wynajęcie aresztów dozwalają, Gminy do urządzenia odpowiednich (bezpiecznych i zdrowiu nie szkodliwych) aresztów znaglone zostały. (Reskr. Namiest. z dn. 14 Lutego 1869 r. L. 3471).

Pomoc własna (Selbsthilfe) jest wprawdzie zakazana § 19 ust. cyw. lecz przestępca tego zakazu nie może być karany według § 60 ust. gmin. ponieważ w § 19 ust. cyw. niema karnej sankcyi. Za skutki przekroczenia tego zakazu może przestępca tylko w drodze cywilnego procesu być pozwany. (Przypisek autora).

Tok instancyj.

§ 61. Od orzeczeń wydanych podług § 60, odwołać się można do politycznej Władzy powiatowej.

Jeżeli orzeczenia tyczą się duchownych uznanych wyznań religijnych, nauczycieli publicznych, urzędników rządowych lub krajowych, zostających w czynnej służbie, członków Sejmu krajowego albo osób wchodzących bez wyboru do Rady gminnej (§ 14), natenczas winien Naczelnik przedłożyć to orzeczenie politycznej Władzy powiatowej do poprzedniego zbadania i zatwierdzenia.

Tylko wtedy do Starostwa należy rozstrzygnięcie rekursu, jeżeli kara zasądzona została, w innych wypadkach albo do Rady gminnej (§ 37) albo do Wydziału powiatowego (§ 101).

Przeznaczenie kar pieniężnych.

§ 62. Kary pieniężne orzeczone podług §§ 60 i 61, wpływają na rzecz ubogich miejscowych lub funduszu zapomogi w Gminie.

Przeszkody do urzędowania.

§ 63. Członek Zwierzchności gminnej nie może brać udziału w załatwianiu sprawy dotyczącej jego własnych interesów prywatnych, lub też interesów jego żony, albo osób z nim w pierwszym lub drugim stopniu spokrewnionych lub spowinowaconych.

Gdyby żaden z członków Zwierzchności gminnej w załatwieniu pewnej sprawy, według § 60 ust. gm. rozstrzygnąć się mającej, jako interesowany na zasadzie § 63 udziału brać nie mógł, sprawę taką na zasadzie § 58 ust. gm. c. k. Władza powiatowa załatwić winna. (Reskrypt min. spr. wewn. z dnia 27 Stycznia 1868 r. L. 767).

Odpowiedzialność.

§ 64. Naczelnik jest za swoje czynności urzędowe odpowiedzialnym Gminie. Co do poruczonego zakresu działania, jest on odpowiedzialnym także rządowi

Obok tej odpowiedzialności Naczelnika, pozostaje nienaruszoną odpowiedzialność względem Gminy innych członków Zwierzchności gminnej i delegatów (§ 53), za zaniedbanie lub nienależyte wykonanie czynności przez Naczelnika im przekazanych.

Pretensye Gminy do wynagrodzenia szkód, pochodzące

z odpowiedzialności orzeczonej w tym paragrafie, mają być poszukiwane drogą prawa.

(Tr. ad. 24 Września 1880. L. 1488. N. 865). Tylko zwyczajny Sąd może wydać stanowcze i egzekucyi podlegające orzeczenie czy Naczelnik Gminy w skutek nieprawidłowego zarządu funduszami Gminy, obowiązanym jest do jakiego zwrotu na rzecz kasy gminnej lub nie; Radom gminnym i wyższym organom autonomicznym, służy tylko prawo uchwalenia czyli i dla jakich nieprawidłowości może być zwrot od Naczelnika Gminy żądanym.

Koszta Władz wyższych autonomicznych poniesione na sporządzenie rachunków z powodu, że ich Naczelnik Gminy w należytym czasie i sposobie nie złożył, stanowią część szkody Gminie w skutek nieprawidłowego zarządu jej funduszami przez Naczelnika Gminy wyrządzonej. Zwrot zaś tych kosztów tylko w drodze sądowej może być od Naczelnika Gminy żądanym.

(Tr. ad. 3 Kwietnia 1880. L. 588. N. 741). Rada gminna uprawnioną jest do badania i załatwiania rachunków gminnych, stanowcze atoli orzeczenie czyli i w jakiej wysokości zwróconą być ma pozostałość w kasie nieznaleziona, należy do zwykłego Sędziego.

Naczelnika Gminy nie można zasądzać na zasadzie §§ 64 i 108 ust. gm. i art. 24 resk. prez. z 21 Sierpnia 1875 r. L. 4287 za wypuszczenie rzekomych włóczęgów lub za brak nadzoru nad nimi, jeżeli nie zachodzi powód do postępowania w myśl § 8 ust. z 27 Lipca 1871 (dz. u. p. N. 88) (orzecz. Nam. z 21 Kwietnia 1877 L. 15701).

Odszkodowania można poszukiwać tylko u właściwego Sądu (§ 1338 U. c.) i nie ma wcale wyjątku na rzecz Wydziałów krajowych co do żądania odszkodowania od funkcyonaryuszów Gminy, lub Zarządu gminnym funduszem ubogich; § 59 tyrolskiej Ust. gm. (64 galic.) chociaż czyni Naczelnika Gminy za jego urzędowe czynności odpowiedzialnym Gminie, to tylko zastrzega Gminie prawo żądania zwrotu szkody od Naczelnika Gminy, ale nie przyznaje jej prawa roztrzygania o tem żądaniu. (Tr. ad. z 20 Listopada 1878. L. 1841. N. 365).

Uznanie Naczelnika Gminy winnym zaniedbania obowiązków urzędu i odpowiedzialnym za szkody przez to w Gminie wyrządzone, nie jest orzeczeniem dyscyplinarnem, bo nie orzeka kary, i dla tego odwołanie się przeciw takim orzeczeniom do Tryb. adm. jest dopuszczalnem, jako też Wydział krajowy jest uprawnionym do wydania takiego orzeczenia lecz tylko co do szkód wprost Gminie wyrządzonych. (Tr. ad. 13 Października 1882. L. 1470. N. 1526).

V. O gospodarstwie gminnem i o nakładaniu ciężarów na Gminę.

Inwentarz majątku.

§ 65. Wszelka ruchoma i nieruchoma własność, niemniej wszelkie prawa i przywileje Gminy i jej zakładów, winne być utrzymywane w ciągłej widoczności za pomocą dokładnego inwentarza.

Inwentarz ten ma być spisanym w ciągu pierwszego roku, po zaprowadzeniu niniejszej ustawy; każda następna zmiana ma być w nim uwidoczniona.

Każdemu członkowi gminy wolno jest przejrzeć ten inwentarz.

Utrzymanie majątku zakładowego.

§ 66. Zakładowy majątek i dobro gminy i jej zakładów mają być utrzymywane w całości i dobrym stanie.

Do podziału zakładowego majątku lub dobra między członków gminy, potrzebna jest uchwała Sejmu krajowego.

Obowiązek ponoszenia ciężarów gminnych jest w ustawie stanowczo i w sposób rozkazujący oznaczonym, i dla tego nie może być osobnemi układami między członkami Gminy zawartemi ograniczonym, ani od nich zawisłym. Z tego także powodu podział gruntów gminnych między pewną ilość członków Gminy, pod warunkiem objęcia na siebie wszystkich w przyszłości ciężarów Gminy, a uwolnienia od nich tych, którzy w podziale nie mieli udziału nie może mieć, w obec ustawy gminnej, prawnego skutku. (Tr. ad. z 10 Czerwca 1882. L. 1095. N. 1438).

Zwrot majątku gminnego w prywatne posiadanie hipotecznie przeszłego jako też spełnienie świadczeń na tym majątku na cele gminne ciężących, tylko w drodze cywilnego procesu żądanem być może.

Uiszczenie zaś świadczeń nie na tytule prywatnego prawa opartych, a na rzecz Gminy na majątku, nawet do majątku Gminy nie należącym ciążących, może być w drodze administracyjnej żądanem. (Tr. ad. 9 Listopada 1883. L. 2247. N. 1903).

Użytkowanie z majątku gminnego.

§ 67. Majątek gminy i jej zakładów, dochód przynosić mogący, ma być w ten sposób administrowanym, aby przyniósł o ile można największy trwały dochód.

Nadwyżki roczne mają być użyte do pokrycia potrzeb w roku następnym; o ileby zaś na ten cel nie były potrzebne, należy je ulokować pożytecznie, i do majątku zakładowego przyłączyć.

Spór czy wodociąg własnością Gminy będący jest majątkiem lub dobrem Gminy należy do Sądu. Od swobodnego uznania przełożonej autonomicznej Władzy zawisło skłonienie Gminy do pozasądowego uznania roszczeń prawnych z jakiemi przeciw niej wystąpiono. (Tr. ad. 4 Października 1882. L. 1514. N. 1514).

Użytkowanie z dobra gminnego.

§ 68. Co do tego, komu i w jakim rozmiarze służy udział w pożytkach dobra gminnego, trzymać się należy dotychczasowego niezaprzeczonego zwyczaju.

Jeżeli, o ile nie istnieje taki niezaprzeczony zwyczaj, Rada gminna z uwzględnieniem istniejących specyalnych tytułów prawnych, uchwali postanowienie regulujące to uczestnictwo; przyczem może ustanowić opłatę za użytkowanie z dobra gminnego.

Nadwyżka dochodu z dobra gminnego, pozostająca po zaspokojeniu osób uprawnionych, wpływa do kasy gminnej.

Użytkowanie z własności Gminy, nawet uprawnione i wyłączne, tylko tak długo i o tyle utrzymanem być może, jak długo i o ile tego wymagają domowe i gruntowe potrzeby uprawnionych. (Tr. ad. 26 Czerwca 1879. L. 1215. N. 522).

Przez wyraz „dotychczasowy niezaprzeczony zwyczaj“ nie należy rozumieć tylko urobionego w pewnym czasie wskutek tego zwyczaju stanu rzeczy, lecz wszystkie zapatrywania prawne i zwyczaje, które ustaliły stan rzeczy. W tym wypadku musi być zbadane, z czem uprawnienie do użytku w pożytkach dobra gminnego zwykle było połączone, czy wystarczało być członkiem pewnej familii, czy uprawnienie przywiązane było do posiadania pewnej realności lub do innych i jakich stósunków (Momente) i jak się zachowano przy zmianie stósunków wewnątrz uprawnionych familii (przez związki małżeńskie), przy zmianach posiadaczy, mianowicie przy połączeniu lub podziale własności uprawnionej realności. (Tr. ad. 15 Lut. 1882. L. 352. N. 1302).

Spory o używanie dobra gminnego należą do kompetencyi Władz autonomicznych, nie mogą więc być w drodze prowizoryalnej rozpoznawane. (orzecz. najw. Tryb. z 27 Marca 1879 L. 2123.)

Roztrzygnięcie, komu przysługa udział w pożytkach dobra gminnego zależy od zbadania stósunku osobistego (§ 9 ust. gm.) i rzeczo-

wego, t. j. dotychczasowego niezaprzeczonego zwyczaju. (Tr. ad. z 27 Stycznia 1881. L. 74. N. 995).

Dobrem Gminy są nietylko te przedmioty, których używanie każdemu członkowi Gminy jest dozwolone (§ 288 u. c.) ale także i te, do używania których tylko niektórzy członkowie Gminy są uprawnieni. Prawo i miarę używania rozstrzyga dotychczasowy niezaprzeczony zwyczaj, i prawo to nie może być zmienionem aktami woli czasowego użytkowcy. (Tr. ad. z 16 Marca 1881. L. 417. N. 1045).

Użytkowanie z dobra gminnego przysługuje tylko członkom Gminy i jest niepozbywalnem. Przyznanie tych pożytków, na wynagrodzenie za usługi dla celów do zakresu działania Gminy nie należących, czynione, jest niedopuszczalnem. (Tr. ad. z 23 Lutego 1882. L. 292 N. 1314).

Opłaty za użytkowanie z dobra gminnego mogą być postanowione także i za użytkowanie pastwisk, za zniesione służebności wydzielonych, jeżeli w dotyczącym wyroku przyznano Gminie prawo oznaczenia stósunku użytkowania. (Tr. ad. 15 Czerwca 1883. L. 1455. N. 1801).

Radzie Gminy przysłuża prawo wniesienia zażalenia do Trybunału administracyjnego, od rozporządzeń Wydziału krajowego w sprawie podziału gruntów gminnych.

Przy podziale uwzględnić należy zwyczaj co do udziału w pożytkach dobra gminnego. (Tr. ad. 16 Grudnia 1878. L. 1847. N. 64 § 6).

Gmina uprawnioną jest do ustanowienia opłat za użytkowanie dobra gminnego, a Wydział krajowy we właściwym toku instancyi, w słusznem uwzględnieniu miejscowych stósunków obniżenie tych opłat według własnego swobodnego uznania postanowić może. Uiszczanie opłat za użytkowanie dobra gminnego, nie jest wcale dowodem, jakoby użytkowanie to opierało się na stósunkach prawa prywatnego. (Tr. ad. 9 Czerwca 1882 L. 1198 N. 1436).

Rok administracyjny.

§ 69. Rok administracyjny gminy zaczyna i kończy się równocześnie z rokiem administracyjnym Państwa.

Budżet i rachunki roczne.

§ 70. Naczelnik gminy winien corocznie ułożyć budżet gminy i zakładów gminnych, na następny rok administracyjny.

Rada ma ten budżet uchwalić najpóźniej na miesiąc przed rozpoczęciem roku.

Rachunki z przychodów i wydatków gminy i zakładów gminnych, winien Naczelnik najpóźniej w dwa miesiące po upływie roku administracyjnego przedłożyć Radzie do rozpoznania i załatwienia.

Tak budżet jako i rachunki roczne, zanim Radzie do rozpoznania przedstawione zostaną, winne być poprzednio najmniej przez dwa tygodnie złożone do przejrzenia przez członków gminy; tych zaś spostrzeżenia będą przy rozpoznaniu wzięte pod rozwagę. Gdyby Rada gminna nie wstawiała w swój budżet należytości, które gmina uiścić jest obowiązaną, bądź na mocy ustawy, bądź na mocy wyroku lub dokumentu mającego wedle ustaw moc egzekucyjną, ma Rada powiatowa prawo i obowiązek wstawić te należytości w budżet gminy i nałożyć na ich pokrycie dodatki do podatków. (Ust. z dnia 17 Czerwca 1874 dz. ust. kr. Nr. 52).

Wydziały powiatowe starają się o to, aby gminy sporządzały budżety roczne, które są najwłaściwszym środkiem do zaprowadzenia porządnego gospodarstwa gminnego, do usunięcia obecnego w temże nieładu i do uchylenia głęboko zakorzenionego zwyczaju, że na każdą potrzebę osobno zbierają się datki, co otwiera pole do różnych nadużyć, malwersacyj, zdzierstw i marnotrawstwa grosza członków gminy.

W zamiarze poparcia usiłowania Wydziałów powiatowych i ułatwienia im osiągnięcia celu zarządzono co następuje:

Według § 70 ustawy gminnej rzeczą Naczelnika gminy jest corocznie ułożyć budżet gminy i zakładów gminnych na następny rok administracyjny.

Naczelnik gminy wobec prawnie ciążącego na nim obowiązku nie potrzebuje do jego wykonania żadnego umocowania ze strony Rady gminnej, na której znów cięży obowiązek uchwalania budżetu najpóźniej na miesiąc przed rozpoczęciem roku.

Obowiązek Rady gminnej jest powinnością prawnie na niej ciążącą, nie zaś uprawnieniem, któregoby się zrzec mogła, i dla tego też Rada gminna obowiązek ten wykonać powinna.

Gdyby Naczelnik Gminy nie dopełnił swego obowiązku zestawienia i przedłożenia Radzie gminnej budżetu, wtedy, ze względu, iż przedmiot ten należy do własnego zakresu działania, Wydział powiatowy ma prawo zastósować przepisy § 102 ust. gmin.

Jeżeliby zaś Naczelnik gminy tłumaczył się uchwałą Rady gminnej, zwalniającą go od przedłożenia budżetu, i jak się to bardzo często wydarza, postanawiającą pokrycie wydatków w sposób zwy-

kłego gospodarstwa, które faktycznie jest istnym bezrządem, to wykonanie takiej uchwały, jako przepisowi § 70 wprost przeciwnej, ma być w myśl § 105 zakazanem, albowiem Rada gminna nie może zwolnić Naczelnika gminy od prawnie na nim ciążących obowiązków i podobna uchwała nie tylko że przekracza zakres działania Rady gminnej, ale jest ustawie wręcz przeciwną.

Gdyby zaś Rada gminna stanowczo sprzeciwiała się uchwaleniu budżetu i trwała w swym oporze, wtedy w porozumieniu z Wydziałem powiatowym wypada zastósować przepisy § 107 ust. gmin. w tym kierunku, ażeby upoważniając Zwierzchność gminną, a względnie Naczelnika gminy do pobierania dochodów i pokrycia wydatków według projektu do budżetu przez niego ułożonego, umożliwić dalsze prowadzenie gospodarstwa gminnego i administracyi w myśl ustawy prawnie do gminy należącej. Rozumie się samo przez się, że w takich razach należy ściśle przestrzegać przepisów § 70, a mianowicie wyłożenia projektowanego budżetu przez dni 14 do ogólnego przejrzenia i że przynajmniej w ogóle sprawdzić należy, czy budżet nie obejmuje w sobie pozycyj, któreby się ze względu na istotną potrzebę i środki Gminy nie dały usprawiedliwić.

Zastósowanie zaś § 107 w tym duchu, aby Radę gminną na jej koszt i stratę zmusić do uchwalenia budżetu, nie może mieć miejsca. (Rozp. Nam. z dnia 23 Października 1871 L. 42096)

Jeżeli o wyłożonym do przejrzenia budżecie Gminy, nie poczyniono żadnych spostrzeżeń, to przeciw uchwale zezwalającej na dodatki, wolno o tyle odwoływać się o ile prawnie dozwolona wysokość dodatków przekroczoną została. lub o ile w granicach prawnych dodatku nastąpił błędny rozkład. (Tr. ad. 16 Grudnia 1881 L. 2013 N. 1238.)

§ 71. Przy zawiadywaniu majątkiem należy trzymać się ściśle uchwalonego budżetu. Na wydatki, które odłożyć się nie dadzą, a w dotyczącej rubryce budżetu nie znajdują całkowicie lub w części pokrycia, potrzebne jest przyzwolenie Rady.

W razach bardzo nagłych, w których poprzednie przyzwolenie bez wielkiej szkody i bez niebezpieczeństwa nie może być uzyskane, może Naczelnik gminy opędzić potrzebny wydatek, winien jednak pod własną odpowiedzialnością wyjednać sobie w przeciągu ośmiu dni zatwierdzenie Rady.

Prawo samodzielnego zarządzania swoim majątkiem przysługujące gminie nie pociąga za sobą uchylenia zobowiązań, które przedtem na podstawie osobnych, samoistnych tytułów prawnych, ten

majątek prawnie obciążały, jeżeli zobowiązania te wyraźnie zniesionemi nie zostały. (Tr. ad. 15 Września 1881 L. 1433 N. 1154).

Pokrycie wydatków.

1) Z dochodów.

§ 72. Wydatki na cele gminne mają być przedewszystkiem pokrywane z dochodów gminy.

Z majątku osobnego.

§ 73. Jeżeli na pokrycie pewnych wydatków przeznaczony jest osobny majątek, należy przedewszystkiem dochody z tego majątku na ten cel obracać.

Przeznaczenie tych dochodów nie może być zmienionem.

W gminach złożonych z kilku osad.

§ 74. W Gminach złożonych z dwóch lub więcej osad albo miejscowości, wydatki przypadające na taką osadę lub miejscowość, która posiada własność odrębną, opędzane będą dochodami z odrębnej własności do niej należącej; nadwyżka zaś z tych dochodów pozostaje jej wyłączną własnością.

Przepisy te nie mogą jednak naruszać praw, opartych na specyalnych tytułach.

Wydatki połączone z posiadaniem dobra gminnego.

§ 75. Podatki i inne opłaty, tudzież koszta nadzoru i uprawy, z posiadaniem i użytkowaniem dobra gminnego połączone, o ile do ich pokrycia dochody z dobra gminnego do kasy gminnej wpływające (§ 68) nie wystarczają, mają być ponoszone przez uczestniczących w pożytkach z dobra gminnego, a to w miarę tego uczestnictwa.

Wydatki odrębne.

§ 76. Wydatki dotyczące tylko interesu pojedynczych miejscowości, części gminy, klas mieszkańców lub pojedynczych posiadaczy gruntu, domu, mają być ponoszone przez same tylko strony interesowane, o ile nie istnieją inne urządzenia obowiązujące.

Trotoary nie dotyczą interesu pojedynczych tylko klas mieszkańców (właścicieli domów) i obowiązek zrobienia ich w miastach prowincyonalnych może być na właścicieli domów, według swobodnego uznania Władzy tylko przy budowie nowego lub przebudowię starego domu nałożonym. (Tr. ad. 1 Kwietnia 1881 L. 552 N. 1061).

2) Prestacye.

§ 77. O ile dochody, w § 72 oznaczone, nie wystarczają do pokrycia wydatków na cele gminne, może Rada nakładać:

a) dodatki do podatków bezpośrednich,[1]) lub do podatku konsumcyjnego; [2])

[1]) Podatek gruntowy, domowo-klasowy, domowo-czynszowy, zarobkowy i dochodowy.

[2]) Podatek od wprowadzonego wina, piwa i napojów spirytusowych, bydła na rzeź przeznaczonego i mięsa po wsiach i miasteczkach, po wielkich miastach od artykułów różnych żywności do miast sprowadzanych.

b) inne opłaty, nie należące do kategoryi dodatków do podatków;

c) posługi i roboty na potrzeby gminy.

Prawo uchwalania dodatków gminnych opiera się na faktycznie niepokrytej potrzebie gminy, i istnieje także wtedy, jeżeli niedobór powstał w skutek przemijających okoliczności. (Tr. ad. 30 Listopada L. 1633 N. 1222).

a) Dodatki do podatków.

§ 78. Dodatki do podatków bezpośrednich mają być zazwyczaj na wszystkie w gminie przypisane podatki bezpośrednie, i to na wszystkie równo (podług tej samej stopy procentowej) rozkładane.

Dodatki te mają być rozkładane równo w całym obrębie Gminy.

Wyjątki od tych przepisów objęte są §§ 83, 84 i 85.

Tr. ad. 15 Kwietnia 1880 L. 725 N. 752. Dodatki gminne mogą być pobierane także i od ¹/₃ dodatku do gruntowego i domowego podatku, jako zastępującego podatek dochodowy. Gmina nie ma prawa, prywatną umową uwalniać od ponoszenia ciężarów dla pokrycia wydatków na publiczne cele, o ile to uwolnienie prawem nie jest uzasadnionem, ani go też na całą przyszłość uchwalać.

Dodatek gminny nieodpowiadający stale ilościowej części (stettig dem aliquoten Theile) podatku konsumcyjnego, nie pobierany przy czynności podatkowi konsumcyjnemu ulegającej, i nie przez organa zajmujące się poborem podatku, — nie jest dodatkiem do podatku konsumcyjnego. (Tr. ad. 11 Marca 1881 L. 353 N. 1041).

Przy nakładaniu dodatków gminnych do podatków rozstrzyga okoliczność, czy dotyczący podatek w gminie jest przypisany, dla

tego na podatki obszaru dworskiego i na inne podatki w Gminie nie przypisane dodatki nakładane być nie mogą. (Tr. ad. 20 Maja 1882 L. 1052 N. 1413).

W y d a t k i n a c e l e r e l i g i j n e, które Gmina jako taka na podstawie szczególnych tytułów prawnych, ponosić ma, mogą być pokryte dodatkami do podatków bezpośrednich, — zatem także od członków innego wyznania. (§ 71 i 72 Ust. gmin. dla Szląska i 77 i 78 dla Galicyi. (Tr. ad. 9 Lutego 1877 L. 190 N. 38).

§ 79. Dodatkiem do podatku konsumcyjnego można obciążać tylko konsumcyę w obrębie Gminy; nie można nim obciążać produkcyi i obrotu handlowego.

Dodatek gminny do podatku konsumcyjnego nie może być żądanym za czas przed postanowieniem dodatku, gdyż podatek konsumcyjny a tem samem i dodatek gminny ciąży nie na przedsiębiorcy ale pośrednio na konsumencie, który zużywa artykuł opodatkowany, i dla tego może być żądanym tylko od czasu, w którym przedsiębiorcy możliwem było, cenę stósownie do nałożonego podatku lub dodatku oznaczyć. (Orzeczenie wydane do §§ 67 i 71 ust. gmin. tyrolskiej stósuje się do §§ 77 i 79 ust. gmin. galicyjskiej. Tr. ad. 13 Grudnia 1876 L. 462 N. 14).

Dodatek gminny do podatku konsumcyjnego o d p i w a nie może być nałożony t y l k o na piwo w G m i n i e wyrobione i spożyte, ponieważ przez to obciążonąby była produkcya i obrót handlowy, producent piwa w Gminie nie mógłby wytrzymać konkurencyi z pozamiejscowymi producentami piwa. (Tr. ad. 20 Stycznia 1877 L. 67 N. 27).

O p ł a t a g m i n n a o d p i w a należy się od konsumcyi i konsument piwa winien ją ponosić. Gmina jednak może dla ułatwienia poboru użyć pośrednictwa sprzedających.

Władze administracyjne są właściwemi do rozstrzygania, kto z tytułu prawa publicznego obowiązanym jest do płacenia tych danin, nigdy zaś czyli i o ile ktoś trzeci, na podstawie tytułów prawa prywatnego daniny te za obowiązanego ponosić ma. (Tr. ad. 28 Listopada 1883 L. 2567 N. 1927).

§ 80. Do nałożenia dodatków przenoszących 20% podatków bezpośrednich, lub podatku k o n s u m c y j n e g o, potrzebne jest przyzwolenie Rady powiatowej.

Przyzwolenie to potrzebnem jest nawet do nałożenia dodatków przenoszących 5% podatków bezpośrednich, jeżeli tego wymaga jeden z członków należących do Rady gminnej podług § 16 (Radny bez wyboru). Żądanie to musi jednak być wniesione do Rady gminnej na tem posiedzeniu, na któ-

rem dodatek uchwalonym został, lub też do Naczelnika Gminy, najpóźniej w 8 dni po tem posiedzeniu.

Dodatki, przenoszące 50% podatków bezpośrednich, lub podatku konsumcyjnego, mogą być nakładane tylko na mocy uchwały Sejmu i za Cesarskiem zezwoleniem, (wedle brzmienia ustawy z dnia 17 Czerwca 1874 dz. ust. kr. N. 51).

b) Inne opłaty.

§ 81. Do zaprowadzenia opłat nie należących do kategoryi dodatków do podatków bezpośrednich, lub do podatku konsumcyjnego, jakoteż do podwyższenia istniejących już tego rodzaju opłat, potrzeba ustawy krajowej.

Wydawanie orzeczeń (*Judicatur*) przez Zwierzchności Gmin w przestępstwach popełnianych z powodu przemycania wódki w okręg (granice) miasta uprawnionego do pobierania opłaty gminnej od napojów wyskokowych, nie jest uzasadnione postanowieniami ustawy gminnej, albowiem takowa przyznaje Gminom tylko prawo karania w wykonaniu policyi miejscowej, należącej do ich zakresu działania, gdy tymczasem przysługujący tymże wolny zarząd majątku gminnego i zapobieganie powyższym przestępstwom, któremi dochód gminy uszczuplony zostaje, nie jest przedmiotem policyi miejscowej. Przeto w wydarzających się wypadkach przemycania wódki w pierwszej instancyi wyłącznie c. k. Starostwo powołane jest do przeprowadzenia dochodzenia i wydania orzeczenia. (Reskr. min. spr. wewn. 23 Stycznia 1869 L. 13055).

Dodatek gminny do podatku konsumcyjnego od trunków gorących palonych i piwa, którego pobór tylko przy wprowadzeniu tych trunków do Gminy, albo przy ich wyszynku jest możliwym, należy do opłat do których zaprowadzenia po myśli § 81 potrzeba Ustawy krajowej. (Tr. ad. 16 Października 1877 L. 1279 N. 136).

Opłata gminna od przywozu i wyrobu trunków palonych gorących prawnie nałożona, nie może być pobieraną od zapasów pochodzących z czasu przed wejściem w życie odnośnej ustawy. (Tr. ad. 6 Lutego 1878 L. 178 N. 206).

Pobór opłaty gminnej od piwa we własnym zarządzie nie jest ustawom przeciwnym, choćby przedtem nie czyniono usiłowań celem ugodzenia się lub wydzierżawienia. (Tr. ad. 4 Września 1880 L. 1398 N. 846).

Rozporządzenie Gminy, aby prowadzący handel piwem i piwowarzy, którzy nie zajmują się wyszynkiem piwa, donieśli Gminie, jakie ilości piwa mają na składzie, i uiścili z góry zaprowadzoną

opłatę od piwa za zwrotem należytości od piwa za granicę Gminy wywiezionego, nie jest bezprawnem. (Tr. ad. 3 Lutego 1881 L. 79 N. 999).

Pobór gminnej opłaty pod nazwą dodatku do ogólnego podatku konsumcyjnego od piwa wedle stale oznaczonej taryfy tylko ustawą krajową dozwolony być może. (Tr. ad. 11 Marca 1881 L. 353 N. 1041).

Pobór kopytkowego Gminie prawnie na pewien przeciąg czasu pozwolonego, zaczyna się od dnia w którym kopytkowe na każdej rogatce z osobna pobierać rozpoczęto. (Tr. ad. 10 Listopada 1881 L. 1726 N. 1205).

Celem zabezpieczenia poboru prawnie dozwolonych opłat od piwa, uprawnioną jest gmina do zarządzenia sposobu ściągania opłat i kontroli przeciw browarom w Gminie się znajdującym; te zaś nie mogą odmówić swego współdziałania w tych zarządzeniach, o ile obowiązek ponoszenia opłat nie będzie na nich przeniesionym. (Tr. ad. 21 Czerwca 1882 L. 1255 N. 1453).

Pobieranie opłat dawniej istniejących także i za panowania obecnie obowiązującej ustawy gminnej, zależy od wykazania dostatecznego uprawnienia do tego poboru. (Tr. ad. 8 Czewca 1883 L. 1399 N. 1793).

c) Posługi i roboty.

§ 82. Za uchwałą Rady mogą być wymagane posługi i roboty tak ciągłe jak ręczne.

Rada winna corocznie, na rok administracyjny następujący, ustanowić cenę dziennych posług i robót.

Posługi i roboty będą wymagane kolejno. Wyjąwszy nagłe wypadki, wskazane w § 57, wolno jest każdemu, wymagane od niego posługi, lub roboty, albo osobiscie, albo przez zdolnego zastępcę wykonać, albo też wykupić się od nich, składając do kasy gminnej ich wartość obliczoną podług cen przez Radę ustanowionych.

Jeżeli się rozchodzi o świadczenia w sprawach należących niewątpliwie do zakresu działania Władz autonomicznych, to zarządzenie egzekucyi przez Władze państwowe musi poprzedzić prawomocne orzeczenie Władz autonomicznych o obowiązku świadczenia. (Tr. ad. 19 Kwiet. 1883 L. 716 N. 1737).

Wyjątki.

§ 83. Do opłacenia dodatków do podatków bezpośrednich, niemniej do posług i robót, nie mogą być pociągani:

a) urzędnicy i słudzy c. k. Dworu, państwa, kraju, Gminy, zakładów krajowych i gminnych, nauczyciele publiczni, wojskowi, jakoteż wdowy i sieroty tych osób, co do ich płac służbowych i pochodzących ze stósunku służbowego pensyj, prowizyj, zapomóg i innych poborów;

b) pasterze dusz co do ich kongruy.

Adwokatom, jako takim nie przysługuje to uwolnienie. (Tr. ad. 8 Kwietnia 1881 L. 486 N. 1067).

§ 84. W Gminie złożonej z dwóch lub więcej osad albo miejscowości, prestacye na odrębne potrzeby jednej z tych osad, mają być rozkładane tylko na obowiązanych w tej osadzie.

Na pokrycie wspólnych wydatków takiej Gminy, dodatki do podatków bezpośrednich, o tyle tylko rozkładane być mogą na osadę, lub miejscowość, mającą swą odrębną własność, o ile dochód z tejże nie pokryje przypadającej na taką osadę lub miejscowość części wspomnianych wydatków.

Przepisy te nie mogą jednak naruszać praw, opartych na specyalnych tytułach.

Wyjątek ten odnosi się tylko do osobnych osad, lub miejscowości w Gminie; wydatki na publiczne cele Gminy, ponosić ma cała Gmina bez względu na to, jak się w skutek tego indywidualne interesa ukształtują. Wydatek na oświetlenie jakiej części Gminy, nie może być uważanym za korzystny tylko tej części Gminy, lub jej mieszkańców, gdyż z oświetlenia korzystają i przechodnie i publiczne bezpieczeństwo. (Tr. ad. 22 Września 1881 L. 1202 N. 1163).

§ 85. Do rozkładu dodatków na podatki bezpośrednie podług rozmaitej stopy procentowej, potrzebne jest przyzwolenie Rady powiatowej, jeżeli nie zachodzi przypadek w § 84 wskazany.

Ogłaszanie uchwał dotyczących prestacyj.

§ 86. Uchwała Rady, dotycząca prestacyj musi być w Gminie ogłoszoną.

Jeżeli taka uchwała potrzebuje wyższego zatwierdzenia, wolno natenczas każdemu członkowi Gminy wnieść względem niej w ciągu ośmiu dni uwagi, które przy zasięganiu wyższego zatwierdzenia przedłożone być mają.

Pobór dodatków.

§ 87. Dodatki do podatków mają być pobierane przez te same organa, i ściągane za pomocą tych samych srodków, co podatki.

Inne należytości pieniężne, mające się uiszczać na cele gminne na podstawie ustawy lub prawomocnej uchwały Rady gminnej, niemniej kary pieniężne, orzeczone podług niniejszej ustawy, pobiera Naczelnik Gminy przez swoje organa, a w razie nieuiszczenia ściąga je w drodze egzekucyi na ruchomości w taki sam sposób, jak zaległości podatkowe.

Jeżeli obowiązany, nie wykupiwszy się od posługi lub roboty, wzbrania się ją wykonać, Naczelnik poleci wykonanie rzeczonej posługi lub roboty trzeciej osobie na koszt obowiązanego, i ściągnie ten koszt w sposób przepisany dla ściągania innych należytości pieniężnych.

W nagłych wypadkach, wskazanych w § 57, mogą obowiązani wprost być zmuszeni do wypełnienia posług albo robót.

Władza polityczna nie tylko ma prawo lecz obowiązek ściągania w drodze egzekucyi politycznej według ustawy egzekucyjnej zaległe dodatki do podatków na pokrycie potrzeb gminnych przeznaczone.

Co do ściągania innych należytości pieniężnych i kar pieniężnych, interwencya Władz rządowych miejsca mieć nie powinna, równie jak Gminy nie potrzebują pozwolenia Władzy politycznej do przedsiębrania egzekucyi na ruchomości, gdyż wyrazy na końcu § 87 ust. gmin. umieszczone „jak zaległości podatkowe“ odnoszą się nie do organów egzekucyę przeprowadzających, lecz do sposobu, a właściwie do środków egzekucyi, których użycie ze strony Naczelnika Gminy nastąpić może tylko według przepisów ustawy egzekucyjnej. (Reskr. Nam. z dnia 28 Lipca 1868 r. L. 31158).

Według § 87 ust. gm. pobierane być mają dodatki do podatków przez te same organa i ściągane za pomocą tych samych środków, co podatki. Podatek konsumcyjny bywa sciągany albo w własnym zarządzie, albo przez wydzierżawienie.

Wyjaśniając ze względu na podwójny sposób ściągania tego podatku, znaczenie § 87 ust. gm., Namiestnictwo w porzumieniu z Wydziałem krajowym, oznajmiło, że § 87 ust. gmin. w ten sposób tłumaczyć należy, iż w razie, jeżeli podatek konsumcyjny od mięsa, wina i

moszczu w własnym zarządzie przez organa skarbowe bywa pobierany, także pobór dodatku gminnego od tego podatku ma być uskuteczniony przez te same organa skarbowe; w razie zaś wydzierżawienia poboru podatku konsumcyjnego jest rzeczą każdej Gminy dodatki gminne do tego podatku albo osobno wydzierżawić, albo pobierać przez własne organa, jeżeli Gmina nie uzna za właściwsze względem poboru tych dodatków zawrzeć układ z dzierżawcą rządowym podatku konsumcyjnego. W każdym wypadku należy dodatki gminne w myśl § 87 ust. gm. w ten sam sposób pobierać jak podatki. Ponieważ dla przemysłowców jest mniej uciążliwem, jeżeli ten sam poborca ściąga podatek konsumcyjny i dodatek gminny, należy dzierżawcy podatku konsumcyjnego podać sposobność, aby mógł brać udział przy rozprawie o wydzierżawieniu dodatku gminnego. (Rozp. Nam. z 20 Lut. 1868 L. 78803).

Starostwa szczególnie nad tem czuwać mają, aby urząd podatkowy w należytym czasie zajął się indywidualnym rozkładem i ściąganiem tych dodatków, gdyż samo uchwalenie budżetu nic nie pomoże, jeżeli zabraknie środków pieniężnych do pokrycia wydatków uchwalonych. (Rozp. Nam. z d. 23 Października 1871 r. L. 42096).

Przyzwolony Gminie dodatek do podatku konsumcyjnego może być ściągany od podatku według dozwolonej wysokości procentowej bez względu na podwyższenie podatku w drodze ustawy, dodatek zaś musi być pobierany przez Władze rządowe bezpośrednio, jeżeli podatek także bezpośrednio przez te Władze pobieranym bywa i nie jest wydzierżawione prawo poboru podatku konsumcyjnego. (Orz. Tryb. adm. z d. 21 Czerwca 1877 L. 818 N. 97).

Dodatek do podatków, Gminie prawnie dozwolony, pozostaje w swej procentowo wyrażonej wysokości nawet i wtedy, gdyby wśród tego czasu podatek państwowy podniesionym został. Gminy mogą być zmuszone do pobierania swych dodatków przez organa państwowe. (Tryb. adm. 6 Lipca 1877 L. 903 N. 107).

Dodatek do podatku konsumcyjnego prawomocnie ustanowiony będzie płaconym jako też zwracanym według przepisów pod tym względem co do samego podatku wydanych, wyjąwszy, jeżeli odmienne postanowienia wydano w sposób prawnie obowiązujący. (Tr. ad. 30 Grudnia 1882 L. 2373 N. 1610).

Konkurencye.

§ 88. Konkurencya do budowli kościelnych, parafialnych i szkolnych, tudzież do budowy dróg, jest przedmiotem osobnych ustaw.

Znajdującą się w Części V i w Części II Dział I.

Konkurencye do pewnych potrzeb, oparte na specyalnych tytułach prawnych, pozostają w swej mocy.

Gmina należąca do okręgu szkolnego innego kraju koronnego,

bez względu czy się to stało za jej zezwoleniem, lub przynajmniej bez jej sprzeciwienia się, ponosi ciężary szkolne według dotyczących ustaw krajowych. (Tr. ad. 3 Lutego 1883 L. 274 N. 1650).

Gmina jest uprawnioną do zaprowadzenia kontroli potrzebnej, dla zabezpieczenia poboru dozwolonych jej opłat od trunków nawet i na producentów tego trunku; ci zaś obowiązani są poddać się tej kontroli. (Tr. ad. 23 Listopada 1883 L. 2437 N. 1923).

VI. O zawiadywaniu specyalnemi sprawami ludności chrześciańskiej i izraelickiej.

Prawa ludności chrześciańskiej i izraelickiej.

§ 89. W Gminach składających się z ludności chrześciańskiej i izraelickiej, pozostaje tak chrześciańska, jak i izraelicka ludność przy własności, posiadaniu i używaniu zakładów i funduszów, przeznaczonych wyłącznie na swoje własne cele religijne, naukowe i dobroczynne, i opędza z własnych zasobów wydatki na takie zakłady i inne cele religijne, naukowe i dobroczynne, w których wyłączny udział tylko jej samej przysługuje.

O ile jednak te wydatki dotychczas opędzane były z ogólnych dochodów Gminy, powinny one i nadal z tychże dochodów być opędzane.

Zawiadywanie specyalnemi sprawami ludności chrześciańskiej.

§ 90. Specyalne sprawy ludności chrześciańskiej (§ 91), o ile zawiadywanie niemi podług ustaw należy do Reprezentacyi gminnej, *zawiadywane będą przez tę Reprezentacyę podług przepisów niniejszej ustawy* [1]), z tem jednak ograniczeniem, że izraeliccy członkowie Reprezentacyi (Rady i Zwierzchności) gminnej, w głosowaniu nad temi sprawami i w załatwieniu tych spraw w ogólności udziału mieć nie będą. Gdyby jednakże chrześciańscy członkowie Rady gminnej nie stanowili przynajmniej połowy wszystkich jej członków, wybierają chrześciańscy wyborcy Gminy w sposób ordynacyą wyborczą oznaczony dla załatwienia spraw ludności chrześciańskiej tylu chrześcian, ilu będzie potrzeba do uzupełnienia tej połowy.

Do ważności uchwał Rady gminnej w sprawach tego rodzaju potrzebną jest obecność więcej niż połowy chrześciańskich członków Rady, i bezwzględna większość głosów członków obecnych. Jeżeli Naczelnikiem Gminy jest niechrześcianin, wybierze chrześciańska część Rady gminnej, a wedle potrzeby uzupełniona, ze swego grona przewodniczącego, któremu przysługiwać będą co do załatwienia specyalnych spraw ludności chrześciańskiej te same prawa i obowiązki, które na mocy prawa przysługują Naczelnikowi Gminy (zmieniony ustawą z d. 19. List. 1868 r. dz. ust. kraj. L. 30).

[1]) t. j. wedle §§ 56, 66, 67, 68 i 70.

§ 91. Do specyalnych spraw ludności chrześciańskiej należą: *a)* sprawy kościołów i innych miejsc religijnych; sprawy obrzędowe; wykonywanie prawa patronatu; prezentowanie lub mianowanie pasterzy dusz, nauczycieli religii i sług kościelnych; *b)* sprawy zakładów, fundacyj, stypendyów i innych funduszów, przeznaczonych dla chrześcian, lub na cele, w których tylko chrześcianie udział mają; *c)* sprawy majątku stanowiącego wyłączną własność ludności chrześciańskiej, lub przeznaczonego wyłącznie dla tej ludności, lub też zostającego w jej wyłącznem używaniu.

Zawiadywanie specyalnemi sprawami ludności izraelickiej.

§ 92. Zawiadywanie specyalnemi sprawami ludności izraelickiej pozostaje przy dotychczasowej Zwierzchności religijnej tej ludności.

Do tych spraw należą: *a)* sprawy bóżnic, cmętarzy, sprawy obrzędowe, mianowanie rabinów, kaznodziei, nauczycieli religii i sług obrzędowyth; *b)* sprawy zakładów, fundacyj, stypendyów i innych funduszów, przeznaczonych dla izraelitów lub na cele, w których tylko izraelici udział mają; *c)* sprawy majątku, stanowiącego wyłączną własność ludności izraelickiej, lub przeznaczonego wyłącznie dla tej ludności, lub też zostającego w jej wyłącznem używaniu.

Prawa Reprezentacyi Gminy.

§ 93. Prawo Reprezentacyi Gminy do nadzoru, o ile takowe służy jej w ogóle na mocy ustaw, pozostaje nienaru-

szonem także względem przedmiotów w §§ 91 i 92 wymienionych.

§ 94. Nakładanie dodatków do podatków, jakoteż innych prestacyj (§ 77) na członków Gminy na cele §§ 91 i 92 wskazane, nastąpić może tylko za przyzwoleniem Rady gminnej, o ile ustawy specyalnej nie stanowią inaczej. Jeżeli jednak w Radzie gminnej nie ma $^2/_3$ chrześcian, nakładanie dodatków do podatków i innych prestacyj na chrześciańskich członków Gminy na cele w § 1 wskazane, nastąpić może za przyzwoleniem Wydziału powiatomego.

Przeciw uchwałom w tej mierze tak Rady gminnej jak i Wydziału powiatowego służą te same środki prawne, co i przeciw innym uchwałom tych Władz (według brzmienia ust. z d. 19 List. 1868. L. 30 ust. kraj.).

VII. O łączeniu Gmin dla wspólnego zawiadywania sprawami.

Dobrowolne łączenie.

§ 95. Gminom należącym do tego samego powiatu politycznego, wolno jest łączyć się z innemi gminami lub też i z obszarami dworskiemi, dla wspólnego zawiadywania wszystkiemi, albo tylko niektóremi sprawami, tak własnego (§ 27), jakoteż poruczonego (§ 28) zakresu działania.

Umowa co do sposobu wspólnego zawiadywania sprawami potrzebuje zatwierdzenia politycznej Władzy krajowej, która to zatwierdzenie udziela w porozumieniu z Radą powiatową.

Konieczne połączenie.

§ 96. Gminy nie posiadające środków do wypełnienia obowiązków, wypływających z poruczonego zakresu działania (28), mają być w tym celu na tak długo, jak długo ten stan trwa, drogą ustawy krajowej połączone z innemi Gminami tego samego politycznego powiatu.

Sposób wspólnego zawiadywania sprawami będzie ustawą krajową oznaczony.

Jeżeli co do rozkładu dotyczących kosztów nie przyjdzie między połączonemi stronami do porozumienia, rozstrzyga Rada powiatowa.

Rozp. min. z d. 19 Grudnia 1867 r. L. 19044 poleca, aby ze względu, że połączenie pojedynczych Gmin w myśl § 2 ust gmin. tudzież w celu wspólnego załatwiania spraw do własnego i poruczonego zakresu działania w każdym względzie jest bardzo pożądanem, starały się Starostwa w porozumieniu z Reprezentacyą powiatową takie połączenie do skutku przyprowadzić.

§ 97. Jeżeli Gminy łączą się z innemi Gminami lub z obszarami dworskiemi, dla wspólnych zakładów w specyalnych celach ich zakresu działania, wolno jest interesowanym stronom ustanowić organa, potrzebne do zawiadywania temi zakładami, i oznaczyć zakres działania tych organów.

Gdyby strony interesowane nie mogły pogodzić się w tej mierze, Wydział powiatowy wyda stósowne rozporządzenia.

Przepisy tej ustawy odnoszące się do zakładów gminnych, tyczą się także takich wspólnych zakładów.

VIII. O nadzorze nad Gminami.

§ 98. Rada powiatowa, a w jej zastępstwie Wydział powiatowy czuwa nad tem, aby zakładowy majątek i zakładowe dobro Gmin i zakładów gminnych nie zostało uszczuplone.

Wydział powiatowy winien również czuwać nad tem, aby grzywny nakładane przez Władze sądowe, polityczne i Zwierzchności gminne, które według obowiązujących przepisów wpływają na rzecz ubogich miejscowych, lub funduszu zapomogi (ubogich) w Gminie, użyte były na cel przeznaczony, i ma tenże wykonywać w tym celu potrzebną kontrolę, wedle okoliczności, co uzna za stósowne zarządzić, a mianowicie także żądać, aby kary te wpływały za pośrednictwem Wydziałów powiatowych.

Sejm, a w jego zastępstwie Wydział krajowy, ma najwyższy nadzór nad całością zakładowego majątku i zakładowego dobra Gmin i zakładów gminnych.

Wydział krajowy może w tym celu, gdy uzna tego potrzebę żądać objaśnień i usprawiedliwień od Reprezentacyi

gminnej, za pośrednictwem Wydziału powiatowego; wyjątkomo zaś w razach nagłej potrzeby, żądać takich wyjaśnień bezpośrednio. może również i przez delegowanie komisyi zarządzać dochodzenia na miejscu.

W wykonaniu tego prawa nadzoru, upoważniony jest Wydział krajowy w razie potrzeby użyć stósownych środków zaradczych. (Według brzmienia ustawy z 15 Lutego 1883 dz. ust. kr. N. 59).

Jakkolwiek stósunek między funduszem spichlerzowym a dłużnikiem, jest stósunkiem czysto prywatnej natury, Reprezentacya powiatowa powołaną jest do czuwania w myśl § 98 ust. gm., aby majątek tego zakładu nie był uszczuplony, co dałoby się osiągnąć w ten sposób, iżby delegaci Wydziału powiatowego spisując protokólarnie zeznania dłużników, uzyskali na rzecz funduszu dokument publiczny, któryby mógł posłużyć do ściągania należytości w drodze sądowej. (Orz. Wydz. kraj.).

Zatwierdzenie przez Radę powiatową.

§ 99. Do spraw, w których uchwały Rady gminnej muszą być przedkładane Radzie powiatowej do zatwierdzenia, należą prócz spraw wymienionych w §§ 2, 4, 80, 85 i 95, także następujące: *a)* pozbywanie, zamiana, przeistaczanie, zastawianie, lub stałe obciążanie rzeczy, należącej do zakładowego majątku, lub dobra Gminy albo jej zakładów; *b)* zaciąganie pożyczki lub przyjmowanie zobowiązania, jeżeli kwota pożyczki lub wartość ciężaru, wynikającego z zobowiązania, łącznie z długami już istniejącemi, przewyższa roczne dochody Gminy, a względnie zakładów gminnych; *c)* nabytki i przedsiębiorstwa, nie należące do zwykłego zarządu, jeżeli dla pokrycia wynikającego ztąd wydatku potrzeba zaciągnąć pożyczkę lub obciążyć Gminę rozkładami; *d)* wydzierżawienie lub wynajmowanie na dłuższy czas, niż na lat sześć, lub w inny sposób, niż przez publiczną licytacyę najwięcej ofiarującemu; *e)* opuszczanie czynszu najmu lub dzierżawy, w części lub całości. (Ust. z d. 17 Czerwca 1874 r. dz. ust. kraj. N. 50).

Uchwały Rady gmin. dotyczące podjęcia się Gminy przedsiębiorstwa dostawy szutru na gościńce państwowe, potrzebują zatwierdzenia Rady powiatowej. (Reskr. Nam. z d. 24 Paźd. 1874 L. 47437).

§ 100. Uchwały Rady gminnej, do których ważności potrzeba przyzwolenia Sejmu, mają być podawane do Rady powiatowej, która je wraz z swojem zdaniem przez Wydział krajowy Sejmowi przedłoży.

Rekurs do Wydziału powiatowego.

§ 101. Wydział powiatowy rozstrzyga rekursa przeciw uchwałom Rady gminnej we wszystkich sprawach Gminie od Państwa nie poruczonych.

Przeciw dodatkom do podatków rekurs o tyle wniesionym być może, o ile dodatki te przechodzą wysokość ustawami dozwoloną, lub o ile w granicach tej wysokości nastąpił niestósowny rozkład.

Rekurs ma być wnoszony na ręce Naczelnika Gminy w nieprzekraczalnym terminie 14 dni, od dnia obwieszczenia uchwały, lub zawiadomienia o niej.

Rekursa przeciw orzeczeniom Naczelnika Gminy i 2 assesorów w sprawach policyi miejscowej rozstrzyga Władza powiatowa (§ 61 ust. gm.) zażalenia zaś przeciw rozporządzeniom Zwierzchności gminnej w sprawach własnego zakresu działania rozstrzyga Rada gminna. (§ 37 ust. gm.).

O Władzy dyscyplinarnej nad Zwierzchnością gminną i o nadzorze Władz wyższych nad urzędnikami Gmin wiejskich.

§ 102. W sprawach własnego zakresu działania, może Wydział powiatowy członkom Zwierzchności gminnej dawać napomnienia i wkładać na nich kary pieniężne do wysokości 20 złr. Kary te wpływają do kasy Rady powiatowej.

W razie ciężkiego przekroczenia lub ciągłego zaniedbywania obowiązków, może członek Zwierzchności gminnej na wniosek Wydziału powiatowego być zawieszonym w urzędowaniu przez polityczną Władzę powiatową.

W razie niezgodności tych Władz, orzeka polityczna Władza krajowa za zgodą Wydziału krajowego.

Po przeprowadzonem dochodzeniu, może polityczna Władza krajowa za zgodą Wydziału krajowego złożyć z urzędu członka Zwierzchności gminnej, a nawet na przeciąg czasu, nieprzekraczający lat trzech, uznać go za niezdolnego do piastowania tej posady.

Członek Zwierzchności gminnej za winnego uznany, ponosi koszta dochodzenia.

Władza dyscyplinarna służąca Wydziałowi powiatowemu trwa jeszcze przez lat trzy po zgaśnięciu mandatu członka Zwierzchności gminnej w tym celu, aby go znaglić do zdania urzędu i złożenia rachunków z czasu urzędowania swego.

Jeśliby z dochodzenia przeprowadzonego przez Wydział powiatowy lub polityczną Władzę powiatową okazało się, że urzędnik, pisarz lub inny tej kategoryi funkcyonaryusz Gminy wiejskiej nieprawidłowem postępowaniem w urzędzie, staje się powodem do przekroczenia lub zaniedbania obowiązków przez członków Zwierzchności gminnej lub Radę gminną, albo że urząd swój sprawuje w ogólności w sposób dla Gminy szkodliwy, i jeżeli Naczelnik Gminy, a względnie Rada gminna wzbrania się usunąć go od urzędowania mimo zawezwania Wydziału powiatowego, natenczas może usunąć go c. k. polityczna Władza powiatowa na wniosek Wydziału powiatowego.

W razie niezgodności tych Władz, w razie odwołania się do orzeczenia politycznej Władzy powiatowej, lub gdyby przewinienie urzędnika, pisarza lub innego tej kategoryi funkcyonaryusza Gminy wiejskiej sprawdzone zostało przez dochodzenie przeprowadzone bezpośrednio z ramienia Wydziału krajowego, orzeka w tej mierze ostatecznie polityczna Władza krajowa na wniosek lub za zgodą Wydziału krajowego,

Urzędnik, pisarz, lub inny tej kategoryi funkcyonaryusz Gminy wiejskiej oddalony na mocy powyższego postanowienia, może być na wniosek Wydziału powiatowego, a względnie krajowego uznanym za niezdolnego do piastowania posady urzędnika, pisarza, lub innego tej kategoryi funkcyonaryusza Gminy wiejskiej w innych Gminach kraju, aż do trzechletniego czasu. W tej samej zaś Gminie, w której ze służby usuniętym został, może powtórnie być przyjętym do służby jedynie za zezwoleniem politycznej Władzy powiatowej, na wniosek Wydziału powiatowego, a względnie Władzy politycznej krajowej, na wniosek lub za zgodą Wydziału krajowego. (Według brzmienia ust. z 9 Grudnia 1883 dz. u. k. N. 76).

Mianowanie zastępcy dla Gminy.

§ 103. Jeżeli w sprawie prywatnej, spornej między Gminą a pewną klasą członków Gminy, lub pojedynczymi jej członkami, Rada gminna ze względu na prywatny interes radnych, nie byłaby bezstronną, Wydział powiatowy starać się będzie sprowadzić dobrowolną ugodę; gdyby zaś ta do skutku nie przyszła, przeznaczy dla Gmiy zastępcę do przeprowadzenia sprawy drogą prawa.

Zarzuty na prawie prywatnem oparte, a przy rozprawie z powodu podania o policyjne zezwolenie do budowania, przez zastępcę Gminy wniesione, nie mają znamion sprawy prywatnej i nie stanowią przeszkody do wydania orzeczenia przez Gminę, gdyż nie ta prywatna sprawa była przedmiotem dochodzenia, ale policyjne zezwolenie do budowy i Gmina nietylko jest organem administracyjnym, ale zarządcą i zastępcą interesów Gminy, i do bronienia ich przeciw każdemu powołaną. (Tr. ad. 29 Września 1882. L. 1762. N. 1507).

Wydział krajowy (w toku instancyi) uprawnionym jest do zawarcia z prawnym skutkiem ugody w spornej prywatnej sprawie Gminy. (Tr. ad. 6 Października 1882. L. 1566. N. 1517).

Prawo Rządu do nadzoru i do wstrzymywania uchwał.

§ 104. Rządowi służy prawo nadzoru nad Gminami w tym kierunku, aby takowe swego zakresu działania nie przekraczały i nie działały wbrew ustawom.

To prawo nadzòru wykonywa polityczna Władza powiatowa.

W tym celu może ona zażądać udzielenia sobie uchwał Rady gminnej i potrzebnych wyjaśnień.

Przełożony Władzy politycznej lub jego delegowany ma także prawo być obecnym na posiedzeniach Rady gminnej; może jednak zabierać głos tylko wtenczas, gdyby Rada zamierzała naruszyć ustawy, lub przekroczyć swój zakres działania.

Z powodu wydarzających się wypadków, że Zwierzchności gminne kwoty wypłacone przez c. k. Urzędy podatkowe lub c. k. Starostwa, stanowiące część zakładowego majątku lub dobra Gminy i zakładów gminnych, używają na cele niewłaściwe lub takowe roztrwaniają — polecono c. k. Starostom, by w myśl okólnika z dnia 13 Marca 1868 r. L. 14085 o każdej wypłacie kwot powyż wymienionego rodzaju, uskutecznionej przez c. k. Urząd podatkowy, lub przez c. k. Starostę zawiadamiali równocześnie Wydział powiatowy, w celu podania mu spo-

sobności do wykonywania nadzoru nad użyciem wypłaconej kwoty (Okólnik Nam. 15 Sierpnia 1879. L. 33. N. 33380).

§ 105. Polityczna Władza powiatowa ma prawo i obowiązek zakazać wykonania uchwały, powziętej przez Radę gminną, jeżeli ta uchwała przekracza zakres działania Rady, lub sprzeciwia się ustawom. Przeciw takiemu zakazowi służy rekurs do politycznej Władzy krajowej.

Jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania Gminy, winna polityczna Władza powiatowa o wydanym zakazie zawiadomić równocześnie Wydział powiatowy.

Państwowe Władze administracyjne, a nie Władze autonomiczne powołane są w właściwym toku instancyi do wydawania orzeczeń zakazujących wykonania uchwał Rad gminnych, jeżeli się rozchodzi o sprawę, której rozstrzygnienie należy do zakresu działania Władz rządowych, n. p. w sprawach propinacyjnych, przemysłowych. (Tr. ad. 7 Listopada 1877. L. 1438. N. 145).

§ 106. Polityczna Władza powiatowa ma także rozstrzygać zażalenia przeciw rozporządzeniom Zwierzchności gminnej, naruszającym lub mylnie zastósowującym ustawy, o ile te rozporządzenia nie są oparte na takich uchwałach Rady gminnej, względem których rozstrzyganie rekursów należy do Wydziału powiatowego (§ 101).

W sprawach poruczonego zakresu działania rekurs w każdym razie ma być wnoszony do politycznej Władzy powiatowej.

Nadzór nad Gminami, aby swego zakresu działania nie przekraczały i istniejących ustaw nie naruszały, przysługuje Władzy państwowej. (Tr. ad. 11 Marca 1881 L. 354 N. 1042).

Środki zaradcze na koszt Gminy.

§ 107. Jeżeli Rada gminna zaniedbuje albo wzbrania się dopełnić obowiązków, w moc ustaw na Gminie ciążących, polityczna Władza powiatowa ma na koszt i stratę Gminy zarządzić środki zaradcze.

Jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania Gminy, a nie zachodzi przypadek nagłego niebiezpieczeństwa, polityczna Władza powiatowa winna przed zarządzeniem środków zaradczych porozumieć się z Wydziałem powiatowym.

§ 108. Polityczna Władza powiatowa ma prawo nałożyć na Naczelnika Gminy przekraczającego swoje obowiązki w sprawach poruczonego zakresu działania, karę aż do 20 złr. Kara ta wpływa do kasy Rady powiatowej. (Ust. z dnia 17 Czerwca 1874 dz. ust. kr. N. 49).

Jeżeli uchybienie obowiązków jest tego rodzaju, że sprawowanie czynności poruczonego zakresu działania nie może być dłużej zostawione Naczelnikowi Gminy bez narażenia dobra publicznego, i jeżeli Rada gminna na wezwanie temu nie zaradzi, może natenczas polityczna Władza powiatowa na czas trwania tego stanu, ustanowić na koszt Gminy inny organ do sprawowania rzeczonych czynności. Tak w tym razie, jak i w razach wskazanych w § 107, należy postępować z wszelką możliwą oszczędnością, tak, aby Gmina więcej nad konieczną potrzebę obciążoną nie była.

Radom szkolnym okręgowym nie przysługuje Władza dyscyplinarna nad Zwierzchnościami gminnemi. (Okól. Nam. z d. 25 Stycznia 1872 L. 55480).

Czynności członków Zwierzchności gminnych podpadające pod przepisy ces. patentu z 20 Kwietnia 1854 (Dz. u. p. N. 96), które mają znamię ogólnie karygodne, mogą być podług przepisów tego patentu rozpoznawane i karane, ponieważ charakter członka Zwierzchności Gminy nie może stanowić wyjątku od zastósowania ogólnych postanowień karnych. — To odnosi się do czynności, które podlegają postanowieniom §§ 11 i 12, a wedle okoliczności także § 7 powołanego ces. patentu. Należy więc w pojedynczych wypadkach wziąć pod rozwagę, które przepisy prawne (§ 102 i 108 ust. gmin. lub ces. pat. z roku 1854) mają być zastósowane. (Rozp. Min. 17 Kwietnia 1876 L. 4309).

Rozwiązanie Reprezentacyi gminnej.

§ 109. Namiestnik może rozwiązać Reprezentacyę gminną.

Gminie służy rekurs do właściwego Ministerstwa. Rekurs ten nie ma mocy wstrzymującej.

Najdalej w sześć tygodni po rozwiązaniu winien być rozpisany nowy wybór.

Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem powiatowym, zarządzi co potrzeba dla tymczasowego załatwiania spraw, aż do wprowadzenia nowej Reprezentacyi gminnej.

B. Ordynacya wyborcza dla gmin.

obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem,

z dnia 12 Sierpnia 1866 r. (dz. ust. kraj. N. 19).

I. O wyborach członków Rady gminnej.

Rozdział pierwszy.

O prawie wybierania i obieralności.

Prawo wybierania.

§ 1. Prawo wybierania mają:

1) Członkowie gminy, opłacający w niej przynajmniej od roku podatek bezpośredni ze swej realności, od przedsiębiorstwa zarobkowego, albo od dochodu, jeśli są obywatelami Państwa austryackiego;

2) Z pomiędzy przynależnych do Gminy bez względu na opłatę podatków:

a) obywatele miejscy;

b) pasterze dusz i inni duchowni świeccy wyznań chrześciańskich i przełożeni klasztorów;

c) rabini, kaznodzieje starozakonni;

d) urzędnicy c. k. dworu, państwa, kraju, zakładów i funduszów publicznych:

e) oficerowie i strony wojskowe z tytułem oficerskim, jeśli są przeniesieni na stan stałego spoczynku, lub wzięli dymisyę z zastrzeżeniem charakteru wojskowego;

f) strony wojskowe bez tytułu oficerskiego, czy to w służbie zostające, czy pensyonowane, niemniej urzędnicy wojskowi, czy to w służbie zostający czy pensyonowani, o ile tak pierwsi jak drudzy nie należą do pewnego oddziału wojska;

g) adwokaci, notaryusze, doktorowie fakultetów, którzy otrzymali stopień akademiczny na jednym z uniwersytetów austryackich, magistrowie chirurgii i farmacyi;

h) przełożeni profesorowie i nauczyciele znajdujących się w Gminie szkół i innych publicznych zakładów naukowych.

3) W miastach obywatele honorowi.

4) Państwo, kraj, korporacye, stowarzyszenia, spółki, zakłady i fundusze, jeźli opłacają w gminie przynajmniej od roku jeden z podatków w punkcie 1 wymienionych.

Pytanie czy urzędnikowi przysługa charakter urzędnika c. k. dworu, nie stanowi przedmiotu rozpoznania Władz w toku instancyi lecz zawisło od objawienia najwyższej woli J. C. K. Mości. (Tr. ad. 27 Września 1878 L. 1234 N. 48 § 6).

Prowadzący metryki żydowskie jest urzędnikiem zakładu publicznego, i jako taki posiada prawo wybierania, gdyż § 13 rozp. min. z 15 Marca 1875 uznał prowadzących metryki za urzędników publicznych. (Tr. ad. 15 Marca 1883 L. 581 N. 1698).

Wyjątek co do wojskowych.

§ 2. Wyłączeni od prawa wybierania są zostający w służbie:

a) oficerowie i strony wojskowe z tytułem oficerskim, o ile nie należą do członków gminy, wspomnianych w § 16 ustawy gminnej [1]);

b) wojskowi, należący do szeregowców i strony wojskowe niższych stopni, z wyjątkiem jednak rezerwistów nie powołanych.

[1]) to jest do Radnych bez wyboru.

Wykluczenie wskutek czynów karygodnych.

§ 3. Dopóki ustawą karną postanowionem nie będzie, czyli i na jak długo wyrokiem karnym orzeczoną ma być

utrata prawa wybierania i obieralności, zostaje wykluczonym od prawa wybierania:

a) kto został uznany winnym zbrodni;

b) kto z powodu zbrodni został pociągnięty do śledztwa, dopóki śledztwo trwa;

c) kto został uznany winnym przestępstwa kradzieży, oszustwa, przeniewierzenia lub udziału w jednem z tych przestępstw (§§ 460, 461, 464 ust, kar.).

Wyż powołane paragrafy ustawy karnej brzmią:

§ 460. Wszystkie kradzieże, które ze względu na wymogi §§ 172 aż do 176 nie mogą być jako zbrodnie karane, jako przestępstwa ulegną karze prostego lub ścisłego aresztu, od jednego tygodnia do sześciu miesięcy, który wedle stanu rzeczy także zaostrzonym będzie.

§ 461. Podobna kara ma miejsce na przeniewierzenia i oszustwa, jeżeli pierwsze podług §§ 181 i 183, drugie podług okoliczności, w §§ 199, 200 i 201 wymienionych, nie stają się zbrodniami.

§ 464. Uczestnictwo kradzieży i przeniewierzeń, stanowi przestępstwo, jeżeli takowe nie staje się zbrodnią wedle §§ 185 i 186.

Wykonanie prawa wybierania.

§ 4. Uprawnieni do wybierania głosują osobiście.

Wyjątki od tego prawidła są następujące:

1) za osoby nie mające własnowolności [1]), głosują ich prawni zastępcy;

2) za żonę żyjącą z mężem głosuje mąż, za inne niewiasty głosują ich pełnomocnicy;

3) oficerowie i strony wojskowe z tytułem oficerskim, jeśli należą do członków Gminy w § 16 ust. gm. wspomnianych (Radni bez wyboru) mogą, dopóki w służbie zostają, głosować tylko przez pełnomocników;

4) osoby nieobecne w Gminie z powodu poruczonych im gminnych lub innych publicznych spraw, mogą głosować przez pełnomocników;

5) posiadacze realności lub przedsiębiorstwa zarobkowego, mogą, jeźli są w innej Gminie osiedleni, upoważnić do głosowania w ich imieniu ustanowionego przez nich rządcę lub zawiadowcę.

[1]) Patrz § 21 ustawy cywilnej, przy § 16 ust. gmin.

Żona niemieszkająca razem z mężem nie jest uprawnioną do wykonywania swego prawa wybierania przez pełnomocnika. (Orz. Tr. ad. 10 Lipca 1878 L. 990 N. 301).

Funkcyonaryuszom kolei żelaznych prywatnych służy prawo głosowania przez pełnomocników w wypadku nieobecności z powodów służbowych; koleje żelazne bowiem, nawet prywatne zajmują się publicznemi sprawami po myśli §. 4 Ord. wyb. (Tr. ad. z d. 22 Stycznia 1880 L. 138 N. 677).

Prawo wybierania na podstawie wspólnego posiadania małżonków, realności opodatkowanej, przysłuża wyłącznie tylko mężowi tak, że nawet pełnomocnictwo w innych wypadkach współposiadania wymagane, nie jest potrzebnem. (Tr. ad. 19 Października 1883 L. 2377 N. 1877).

§ 5. Państwo, kraj, zakłady i fundusze publiczne, głosują przez osoby, które dotycząca Władza administracyjna do tego upoważni.

§ 6. Za korporacye, stowarzyszenia i spółki, głosują ich prawem lub statutami oznaczeni zastępcy, albo mianowani przez nie pełnomocnicy.

Pełnomocnictwa, które wystawiają uprawnieni w celu wykonania prawa wyboru do Reprezentacyj gminnych i krajowych nie są aktami prawnemi, któreby uzasadniały prawa wedle ustaw cywilnych.

W takich razach rozchodzi się bowiem o wykonanie prawa udzielonego na mocy ustaw politycznych i od nich jedynie zależy skuteczność pełnomocnictw.

Do takowych przeto nie stósują się postanowienia w § 1 ustawy 9 Lutego i 2 Sierpnia 1850 Dz. u. państ. N. 50 i 329 i w moc reskryptu Ministerstwa Skarbu z 15 Sierpnia 1861 N. 83 Dz. u. p. są uwolnione od opłaty stemplowej; co ma być zastósowane analogicznie przy wyborach do Rady powiatowej.

§ 7. Współposiadacze opodatkowanej realności, mają wszyscy razem tylko jeden głos i umocowują do głosowania jednego z pośród siebie lub inną osobę.

Jeżeli współposiadaczami są małżonkowie z sobą żyjący, prawo wybierania wykonuje mąż.

Współposiadacze jednej opodatkowanej realności mają tylko jeden głos, i żądanie aby każdy z współposiadaczy do listy wyborców był wpisanym, a tem samem otrzymał głos osobisty jest bez podstawy. (Tr. ad. 1 Grudnia 1882 L. 2190 N. 1576).

Patrz orzeczenie N. 895 przy § 21 ord. wyb. gm.

Warunki zastępstwa.

§ 8. Zastępcą ani pełnomocnikiem być nie może, kto nie jest obywatelem Państwa austryackiego lub nie używa własnowolności, albo też jest wyjętym lub wykluczonym od prawa wybierania (§§ 2 i 3).

Pełnomocnik może jednego tylko zastępować uprawnionego i winien wykazać się pełnomocnictwem.

Obieralność.

§ 9. Każdy członek Gminy, z wyjątkiem niewiast, może być obrany członkiem Rady gminnej lub zastępcą członka, jeśli ma prawo wybierania, 24 lat życia ukończył i używa własnowolności.

Gmina jako osoba prawna nie posiada prawa wybierania własnej swej Rady gminnej; gdyż Gmina nie może być członkiem w własnej Gminie (siebie samej). (Tr. ad. 25 Paź. 1877 L. 1411 N. 139).

Wyjątki.

§ 10. Nie mogą być obranymi:

1) urzędnicy przełożonych Władz politycznych i urzędujących w gminie rządowych Władz policyjnych;

2) urzędnicy i słudzy gminy i zakładów gminnych, dopóki w służbie zostają, a po wystąpieniu ze służby, dopóki nie zostaną załatwione rachunki przez nich w skutek stósunku służbowego zdawane;

3) ubodzy, pobierający wsparcie z funduszów publicznych, czeladź służebna, osoby, które jako żyjące z dziennego zarobku lub jako pomocnicy przy rzemiosłach, nie mają samoistnego utrzymania.

Lekarze, którym powierzono pełnienie służby zdrowia w Gminie, nie są urzędnikami Gminy choćby za swoje czynności pobierali wynagrodzenie, gdyż nie są obowiązani do pełnienia czynności według ogólnych lub szczególnych zarządzeń Zwierzchności, i ordynacya wyborcza (§ 1, 2 g) stawia ich na równi z adwokatami i notaryuszami. (Tr. ad. 9 Grudnia 1881 L. 1980 N. 1231).

Wykluczenie w skutek czynów karygodnych.

§ 11. Oprócz osób oznaczonych w § 3, wykluczone są także od obieralności osoby:

a) uznane winnemi przekroczenia popełnionego z chciwości lub przeciw obyczajności publicznej;

b) uznane winnemi przestępstwa popełnionego z chciwości lub wskazanego w §§ 501, 504, 511, 512, 515 i 516 ustawy karnej przestępstwa przeciw obyczajności publicznej;

c) do których majątku ogłoszono konkurs, lub względem których majątku zarządzono postępowanie ugodne, dopóki trwa postępowanie konkursowe lub ugodne, a po ukończeniu takiego postępowania, jeźli dłużnik został uznany winnym przekroczenia podług § 486 ust. karn.;

d) złożone z urzędu lub oddalone ze służby publicznej za przekroczenie dyscyplinarne popełnione z chciwości.

Patrz ust. z d. 15 List. 1867 (dz. ust. p. nr. 131) przy § 17 ord. wyb. sejmowej Dział IV Część I.

Wyż powołane paragrafy ustawy karnej brzmią:

§ 501. Nierząd (Unzucht) między rodzeństwem rodzonem lub przyrodniem, z małżonkiem jednego z rodziców, dzieci lub rodzeństwa, karanem być ma jako przestępstwo aresztem od jednego aż do miesięcy trzech, który wedle okoliczności także zaostrzonym być ma.

Ci, którzy z dochodzenia okażą się jako uwodziciele, skazani być winni na ścisły areszt od jednego do miesięcy trzech. Po odbytej karze z urzędu zaradzić należy, aby związek między winnymi przez ich odłączenie zniesiony był.

§ 504. Domownik, który zniesławi małoletnią córkę lub inną krewnę gospodarza albo gospodynię domu w wspólnym związku gospodarstwa zostającą, ukaranym być winien za takie przestępstwo, wedle różnicy stósunku, w jakim do familii stoi, ścisłym aresztem od jednego do miesięcy trzech.

§ 511. Jeżeli okaże się z dochodzenia, iż mąż na nierządny zarobek żony zezwalał i w zarobku udział miał, lub też jakbądź widocznie z niego korzystał, staje się winnym przestępstwa i ukaranym być winien ścisłym aresztem od trzech do sześciu miesięcy, wedle okoliczności nadto jeszcze zaostrzonym.

§ 512. Przestępstwa stręczenia do nierządu (Kuppelei) stają się winnymi ci:

a) którzy nierządnicom, dla wykonywania zabronionego zarobku u siebie zwyczajne mieszkanie lub inny jaki przytułek dają;

b) którzy doprowadzaniem takich osób zwykle się trudnią;
c) którzy wreszcie za pośredników zabronionych tego rodzaju porozumień użyć się dają.

§ 515. Jeżeli oberżyści lub szynkarze, oprócz oznaczonych w § 512 przypadków przestępstwa stręczenia do nierządu sposobność podają, stają się winnymi przestępstwa i skazani być mają za pierwszym razem karą pieniężną od 25 do 200 złr. Gdyby dalej trudnili się tem stręczeniem, będą z oberży lub szynkowni wydalonymi i do trudnienia się takim przemysłem nadal za niezdolnych uznanymi. Jeżeli służący, bez wiedzy oberżysty lub szynkarza, dopuszczają się przestępstwa tego, karani być winni aresztem od dni ośmiu do miesięcy trzech.

§ 516. Kto przez przedstawienia w obrazach, lub przez nierządne czyny (unzüchtige Handlungen) obyczajność lub wstydliwość w sposób gruby i publiczne zgorszenie sprawiający, narusza, staje się winnym przestępstwa i ukaranym być ma ścisłym aresztem od dni ośmiu aż do miesięcy sześciu. Jeżeli zaś naruszenie (Verletzung) takowe popełnionem zostało przez pisma drukowe, wówczas karanem być winno jako wykroczenie ścisłym aresztem od sześciu miesięcy do jednego roku.

§ 486. Jeżeli dłużnik w konkurs wpadnie, i nie jest w stanie wykazać się, iż jedynie przez nieszczęśliwe wypadki i bezwinnie wpadł w niemożność zupełnego zaspokojenia wierzycieli swoich; albo jeżeli na nim cięży wina zbytkownych wydatków; albo gdy pomimo, iż stan bierny większym był od stanu czynnego, nie zgłosił zaraz przed sądem sam konkursu, lecz nowe długi zaciągał, wypłaty uiszczał, zastaw lub fundusze na pokrycie przekazywał; natenczas dłużnik taki, jeżeli czyn jego nie stanowi zbrodni oszustwa (§ 199 lit. f), staje się winnym wykroczenia i ukaranym być ma ścisłym aresztem od trzech miesięcy do jednego roku, który wedle okoliczności także zaostrzonym być ma.

Tej samej karze ulegają kupcy bankructwu podpadli, w szczególności także w następujących przypadkach:

a) gdy pospolity dłużnik, będąc już zadłużonym, lub bez posiadania funduszu do otwarcia handlu ustawami wymaganego i z podejściem Władzy względem prawdziwego położenia stanu swego majątkowego handel rozpoczął;
b) gdy już podpadłszy bankructwu, pozyskał pozwolenie do rozpoczęcia na nowo handlu, przez fałszywe podanie warunków, do których pozwolenie to przywiązanem jest według przepisów, wykonywania praw handlowych dotyczących;
c) gdy przepisanych książek handlowych albo zupełnie nie, albo tak niedokładnie prowadził, iż ani tok interesów, ani stan majątku jego, nie może być według nich ocenionym;

d) gdy w prowadzeniu książek, chociażby tylko co do niektórych pozycyj, umyślnych dopuścił się nierzetelności; gdy książki zupełnie lub częściowo zniszczył, ukrył, lub treść onychże w jakibądź sposób przekręcił;

e) gdy względem przyczyny długów, lub względem użycia odebranych w znaczniejszych ilościach sum, towarów, albo względem innych przedmiotów, żadnego nie jest w stanie dać objaśnienia dostatecznego;

f) gdy wchodził w udane, według prawdziwej natury swej, li tylko zakład (blosse Wetten) na celu mające umowy o dostawę papierów kredytowych lub towarów, lub też w inne śmiałe, majątkowemu jego stanowi wcale nie odpowiadające interesa;

g) gdy poznawszy już, że stan bierny jego majątku wyższym jest od stanu czynnego, ogłoszenie bankructwa przez pozbywanie towarów po cenie niżej rzeczywistej ich wartości, lub przez inne wierzycielom jego szkodliwe lubo niedostępne sposoby odwlec się starał.

Jeżeli spółka handlowa bankructwu podpadła, kara na wszystkich członków, którzy się wykrytego zawinienia dopuścili, a jeżeli podpadły bankructwu kupiec nie prowadził sam interesów, także i na zawiadowcę handlu winę ponoszącego, ma być orzeczoną.

Jeżeli się z dochodzenia przeciwko kupcowi bankructwu podpadłemu, pokaże, iż tenże dla wykazania posiadania przepisanego funduszu handlowego, potrzebnego do rozpoczęcia handlu, lub do otrzymania na nowo upoważnienia, gdyby już raz był bankructwu podpadł, winnym się stał podejścia władzy pod względem prawdziwości stanu majątku swego, wówczas wszyscy, którzy przez fałszywe poświadczenie podawanego przez zadłużonego kupca stanu majątkowego, przez danie pieniędzy lub efektów dla pozornego wykazania się przez niego z posiadania tychże, przez przyznanie onemuż należytości wymyślonych, a utajenie wzajemnych pretensyj, lub innym jakim sposobem do tego podejścia się przyczynili, jako współwinni tego wykroczenia ukarani będą.

Z powodu szczegółowego wypadku w sprawie obieralności na radnego członka Gminy zostającego w śledztwie o zbrodnię, orzekło c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych reskryptem z 16 Paźdz. 1877 L. 11.111, że ustawą z dnia 15 Listopada 1867 (Dz. pr. państw. L. 131), która traktuje tylko o skutkach połączonych z wyrokami karnymi na podstawie ustawy karnej lub innych przepisów nie zostały uchylone postanowienia § 3 lit. *b*) ordyn. wyb. według których osoby zostające w śledztwie o zbrodnię przez czas śledztwa od prawa wybierania względnie w myśl § 11 ordyn. wyb. od obieralności są wykluczone. (Okólnik Nam. z dnia 24 Paźd. 1877 L. 52107).

Rozdział drugi.

O przygotowaniu do wyborów.

Spis wyborców.

§ 12. Przed wyborami do Rady gminnej ma Naczelnik Gminy ułożyć spis członków Gminy uprawnionych do głosowania.

Na czele tego spisu umieszczeni być mają obywatele honorowi;

dalej, ci do gminy przynależni, którzy według § 14 należą do pierwszego koła wyborczego;

następnie członkowie gminy (§ 1 pod 1, 2 i 4), którzy opłacają w gminie podatek bezpośredni a to w takim porządku, w jakim następują po sobie opłacane przez nich kwoty podatkowe, podług ich wysokości, poczynając od najwyższej,

nakoniec, owi do gminy przynależni, a według § 1 pod 2) do głosowania uprawnieni, którzy żadnego w Gminie podatku nie opłacają i do pierwszego koła wyborczego nie należą.

Obok nazwiska każdego uprawnionego, ma być wyrażona przypisana jemu w Gminie roczna należytość podatkowa.

Jeźli kilku uprawnionych równe kwoty podatkowe opłaca, starszy wiekiem ma poprzedzać młodszego.

Na końcu spisu mają być zebrane w jednę sumę kwoty podatkowe przez wszystkich uprawnionych do wyboru opłacane.

Kto do list wyborczych był wpisywanym, może w przypadku, gdy jego przynależność nie da się udowodnić, także i nadal do list wyborczych być wpisywanym i za przynależnego do Gminy uważanym, zawsze jednak nie przesądzając przyszłemu orzeczeniu o jego przynależności. (Tr. ad. 1 Grudnia 1882 L. 2189 N. 1575).

W spisach wyborców winien być obok nazwiska wyborcy wyrażony podatek przypisany mu w Gminie, w chwili zestawienia spisu, podstawą zaś ocenienia jaki podatek ma być przypisany, są wykazy urzędu podatkowego, i dla tego stósownie do okoliczności może być pewien podatek z dodatkiem rządowym, inny zaś bez tego dodatku wyrażonym, jeżeli jak przy podatku gruntowym takie dodatki prawnie nie istnieją. (Tr. ad. 22 Grudnia 1882 L. 2480 N. 1602).

W spisie wyborców należy obok nazwiska każdego uprawnionego wyrazić przypisaną mu w Gminie roczną należytość podatkową; a ponieważ ustawa nie robi żadnej różnicy między wyborcami z tytułu płacenia podatku a wyborcami z tytułu osobistego (§ 14) uprawnionymi, przeto podatek przez tych ostatnich opłacany winien być także w spisie wyborców podanym. (Tr. ad. 31 Maja 1883 L. 1188 N. 1783).

Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym postanowiło, że w listach wyborczych przy nazwisku wyborcy, zapisanym być ma tylko ten podatek dochodowy lub zarobkowy, jaki wyborca z przedsiębiorstw i dochodów w Gminie pobieranych opłaca. (Reskr. Nam. z 24 Wrześ. 1870 L. 38986) podatki jednak w ogóle z dodatkiem jednej trzeciej części i dodatkiem nadzwyczajnym to jest ogólną kwotą, która tytułem podatku do kasy rządowej uiszczoną bywa, wykazane być mają. (Rozp. Min. z 16 Sierp. 1871 L. 3011).

Władze zajmujące się przeprowadzeniem wyborów, winne co do wysokości podatku przez wyborcę opłaconego, tak przy zestawieniu spisów, jak i w dalszych orzeczeczeniach, trzymać się wykazów urzędu podatkowego; gdyby zaś te wykazy z rzeczywistym stanem rzeczy były niezgodne to wyborcy winni przedewszystkiem postarać się w urzędzie podatkowym o sprostowanie wykazów. (Tr. ad. 17 Paźdz. 1883 L. 2372 N. 1872. Tr. ad. 18 Paźdz. 1883 L. 2373 N. 1873).

Przy nazwisku wyborców posiadających domy czasowo od podatku uwolnione, wyrażonym być winien, nie idealny podatek domowy, od którego są uwolnieni, ale pięcioprocentowy podatek dochodowy jaki opłacać mają. Podatek uznaje się za przypisany w Gminie choćby zaraz przez urząd podatkowy odpisanym był. (Tr. ad. 18 Paźdz. 1883 L. 2375 N. 1875).

W porozumieniu z Wydziałem krajowym oznajmiło Namiestnictwo reskryptem z dnia 24 Września 1870 L. 38986, że przy nazwisku wyborcy ma być zapisany w myśl § 1 ordynacyi wyborczej, tylko ten podatek, jaki wyborca z przedsiębiorstw i dochodów w Gminie pobieranych opłaca, a więc w tej Gminie dla której się spis układa, nie zaś cały podatek który uprawniony opłaca z przedsiębiorstw i dochodów także w innej Gminie pobieranych.

Na żądanie Namiestnictwa wydała krajowa Dyrekcya Skarbu rozporządzenie w tej sprawie do urzędów podatkowych 10 Czerwca 1870 L. 26.723 i uzupełniła je następnie rozporządzeniem z dnia 30 Sierpnia 1870 L. 31239. Urzędy podatkowe mają zatem przy sporządzaniu dla użytku Naczelników Gmin wykazu opodatkowanych w pewnej Gminie stósować się do powyższych wskazówek, a gdyby jaki wyborca w miejscu swego zamieszkania opłacał podatki od przedsiębiorstw i dochodów pobieranych w Gminach do innego powiatu należących, mają one o wypadającej od tych przedsiębiorstw i dochodów

kwocie podatkowej dotyczący Urząd podatkowy zawiadomić, a to w tym celu, aby umożliwić zawiadomienie Gminy o podatkach w niej opłacanych.

Koła wyborcze.

§ 13. Na podstawie spisu wyborców będą tworzone koła wyborcze.

W Gminach, w których liczba wyborców nie przenosi 50, będą utworzone dwa, we wszystkich innych Gminach trzy koła wyborcze.

W tym celu suma kwot podatkowych, wykazana w spisie, będzie w pierwszym razie na dwie, w drugim razie na trzy równe części podzielona.

Jeźli są tylko dwa koła wyborcze, ci, do głosowania uprawnieni członkowie Gminy, którzy według porządku, w jakim są spisani, opłacają pierwszą połowę sumy kwot podatkowych, należą do pierwszego, wszyscy inni do drugiego koła wyborczego.

Jeźli są trzy koła wyborcze, natenczas ci wyborcy, którzy według porządku, w jakim są w spisie umieszczeni, opłacają pierwszą część sumy kwot podatkowych, należą do pierwszego, ci, którzy drugą część opłacają, należą do drugiego, nakoniec ci, którzy opłacają część trzecią, należą do trzeciego koła wyborczego.

Jeżeli przy tworzeniu kół wyborczych suma kwot podatkowych nie da się należycie podzielić, tak iż kwota przez jednego z uprawnionych opłacana, nie może być całkowicie do jednej części wliczona, należy takiego uprawnionego zaliczyć do tego koła wyborczego, na które przypada większa część opłacanej przez niego kwoty.

Zaliczenie uprawnionych bez względu na podatek.

§ 14. Obywatele honorowi i z pomiędzy przynależnych w § 1 pod 2) wymienionych: duchowni świeccy wyznań chrześciańskich, przełożeni klasztorów, rabini starozakonni, przełożeni zakładów naukowych i profesorowie, adwokaci, notaryusze, osoby posiadające stopień akademiczny, niemniej należący do IX lub wyższej klasy dyet urzednicy c. k.

dworu, państwa, kraju, zakładów i funduszów publicznych, oficerowie i strony wojskowe z tytułem oficerskim, należą do pierwszego koła wyborczego. Inne osoby w § 1 pod 2) wymienione, będą zaliczone do ostatniego koła wyborczego, jeśli z powodu opłacanej kwoty podatkowej nie należą do jednego z kół wyższych.

Osoby posiadające stopień akademicki (studya uniwersyteckie), mają osobiste prawo wybierania i powinne być do wyborców I koła doliczane. Zarzut nieprzynależnosci takim osobom uczyniony, nie wstrzymuje wykonania ich prawa wybierania, ale przynależność musi być zbadaną i udowodnioną, jeżeli zarzuty były odpowiednio poparte. (Tr. ad. 4 Stycznia 1883 L. 38 N. 1615).

Wpisanie do liczby wyborczej osoby, której przynależność wykazaną została, nie może być na gołosłowne sprzeciwienie się odmówionem. (Tr. ad. 17 Października 1883 L. 2371 N. 1871).

Ilość Radnych i zastępców przez każde koło wybrać się mających.

§ 15. Każde koło wyborcze, bez względu na liczbę wyborców w niem głosujących, wybiera, jeźli są dwa koła, połowę, jeźli są trzy koła, trzecią część oznaczonej w § 14 ustawy gminnej liczby Radnych i Zastępców. (Według brzmienia ustawy z 19 Listopada 1868 dz. u. kr. N. 30).

Listy wyborcze. Reklamacya.

§ 16. Naczelnik Gminy ułoży dla każdego koła wyborczego osobny wykaz wyborców do tego koła należących, t. j. listę wyborczą.

Te listy wraz z spisem wyborców (§ 12) mają być najpóźniej na cztery tygodnie przed wyborami złożone w miejscu urzędowania Zwierzchności gminnej; każdemu członkowi Gminy służy prawo przeglądania takowych. Wyłożenie list do przeglądania ma być jednocześnie w Gminie obwieszczone z oznaczeniem ośmiodniowego nieprzekraczalnego terminu do wnoszenia reklamacyj.

Komisya złożona z Naczelnika Gminy jako przewodniczącego i z czterech członków przez Radę z własnego grona obranych, winna w przeciągu trzech dni rozstrzygać reklamacye, przed upływem przepisanego terminu wniesione i czynić niezwłocznie w listach poprawki, przez nią za stósowne uznane.

Przeciw odmownej uchwale komisyi przysłuża reklamującemu prawo odwołania się do politycznej Władzy powiatowej. Odwołanie takie winno być w przeciągu trzech dni od uwiadomienia reklamującego o uchwale odmownej wniesione do komisyi, która ma przedłożyć je niezwłocznie politycznej Władzy powiatowej.

Co do wyborów właśnie w toku będących, rozstrzygnienie politycznej Władzy powiatowej jest stanowcze.

W ostatnim tygodniu przed wyborami żadnej poprawki w listach wyborczych przedsiębrać nie wolno.

Przy pierwszych wyborach po wejściu w życie niniejszej ordynacyi, w Gminach nie mających Rady gminnej, komisya składać się będzie z Naczelnika Gminy i czterech obieralnych członków Gminy, których Naczelnik powoła.

Ordynacya wyborcza gminna (§ 16) określa tylko skład komisyi reklamacyjnej; pytanie zaś, pod jakiemi warunkami komisya reklamacyjna ważne uchwały wydawać może, musi być rozstrzygniętem według zasad ustawy gminnej o ważności uchwał Rady gminnej i jej organów. (Tr. ad. z 8 Marca 1878 L. 302 N. 227).

Ułożenie spisu wyborców i listy wyborców na podstawie sumy podatków, są aktami należącemi do postępowania reklamacyjnego, i dla tego niedokładności w nich zaszłe, nie stanowią przedmiotu zarzutów przeciw postępowaniu przy wyborach. (Tr. ad. 15 Lipca 1880 L. 1263 N. 837).

Przeglądanie list wyborczych nie może być wyborcom wzbronionem nietylko przez czas trwania terminu do wnoszenia reklamacyj; ale aż do dnia wyboru; gdyż to wynika z natury rzeczy i zamiaru ustawy, zwłaszcza, iż dopiero na ośm dni przed wyborami lista została stanowczo ułożoną i przeglądanie list w tym czasie nie może być wzbronionem. (Tr. ad. 20 Września 1883 L. 2180 N. 1838).

Zamieszczenie wyborcy, w skutek wniesionej reklamacyi w liście wyborców na miejscu jakie wypada według przepisanych podatków, pociąga za sobą także i zmianę w cyfrze podatku przy nazwisku wyborcy wyrażonego. Wyborca, którego prawo wybierania ani pośrednio ani bezpośrednio, orzeczeniem komisyi reklamacyjnej naruszonem nie zostało, nie może wnosić zażalenia do Tryb. adm. (Tr. ad. 19 Października 1883 L. 2378 N. 1878).

Zarzut przeciw zamieszczeniu wyborcy w liście wyborczej w reklamacyi nie podniesiony, i dopiero w rekursie do Władzy powiatowej uczyniony, winien być uważanym za spóźniony, choćby się odno-

sił do okoliczności rzecz rozstrzygającej. (Tr. ad. 19 Października 1883 L. 2376 N. 1876).

Na reklamacyę przeciw liście wyborców może być cyfra podatku przy nazwisku reklamanta wyrażona, zmniejszoną, i to na podstawie faktycznego przypisania podatku przez urząd podatkowy Starostwu podanego. (Tr. ad. 17 Października 1883 L. 2370 N. 1870).

Przeciw rozstrzygnieniom Władzy powiatowej tylko do Trybunału adm. żalić się można. (Orz. Tr. ad. z 15 Marca 1883 L. 581 N. 1698).

Zarzut, że wybór przedsięwzięto na podstawie dawniejszych spisów wyborców, należy do postępowania reklamacyjnego, przeto wynikające z tąd nieprawidłowości nie mogą służyć do zażalenia wedle § 31 ord. wyb. gmin. Nieprawidłowości zaś które miejsce miały przy wyborze samym, jednak w istocie wyniku wyborów naruszyć nie zdołają, nie uzasadniają ważności wyborów. (Tr. ad. 19 Marca 1882 L. 125 N. 1272).

Obwieszczanie terminu wyborów.

§ 17. Najpóźniej na ośm dni przed wyborami Naczelnik gminy *obwieści termin* ich rozpoczęcia, z oznaczeniem miejsc, dni i godzin, w których każde koło wyborcze zebrać się winno, niemniej z oznaczeniem liczby Radnych i Zastępców, przez każde koło wybrać się mających. Równocześnie zawiadomi o tem Naczelnik, polityczną Władzę powiatową.

Indywidualne wzywanie i zawiadamianie wyborców o terminie wyborów, nie jest ustawą nakazanem. Oddanie głosu nieważnego, nie stanowi podstawy do unieważnienia wyboru, jeźli na jego wynik nie wywarło stanowczego wpływu. (Tr. ad. 5 Lipca 1882 L. 1413 N. 1469).

Zaniechane *oznaczenie godziny*, o której mają się rozpocząć wybory w każdem kole, nie pociąga za sobą nieważności wyboru, jeżeli ta godzina dla koła najpierw głosującego oznaczona była z nadmienieniem, że po III kole drugie, a potem pierwsze koło głosować będzie. (Tr. ad. 10 Maja 1883 L. 1063 N. 1761).

Czuwanie Władzy politycznej.

§ 18. Polityczna Władza powiatowa winna czuwać nad tem, ażeby przygotowania do wyborów poczynione były wcześnie, tak, aby z upływem peryodu wyborczego nowa Reprezentacya gminna mogła działalność swoją rozpocząć.

Rozdział trzeci.

O przedsiębraniu wyborów.

Komisya wyborcza.

§ 19. Przy wyborach przewodniczy komisya wyborcza, złożona z Naczelnika Gminy, albo jednego z assesorów lub przysiężnych, jako prezydującego i z czterech do tego przez Naczelnika Gminy powołanych wyborców, posiadających warunki obieralności.

Polityczna Władza powiatowa może do aktu wyboru zesłać delegowanego dla czuwania nad zachowaniem ustawy i utrzymania spokoju i porządku.

Komisarzowi polit. w myśl § 19 ord. wyb. gmin. dla czuwania nad zachowaniem ustawy i utrzymania spokoju i porządku delegowanemu nie można odmawiać prawa w danym wypadku wstrzymać czynność wyborczą, a jeżeli została wstrzymaną, dalsze prowadzenie czynności wyborczej było nielegalnem. (Tr. ad. z 11 Lutego 1883. L. 373. N. 1671).

Kolej wyborów w kołach.

§ 20. Każde koło wyborcze zgromadza się osobno. Najpierw wybiera trzecie, potem drugie, nakoniec pierwsze koło.

Każdy wyborca może wybierać z całego grona obieralnych członków Gminy, bez względu na to, do którego koła należą.

Jawność. Zagajanie wyborów.

§ 21. Wybory odbywają się publicznie.

Przed rozpoczęciem głosowania przewodniczący komisyi wyborczej wyłuszczy zgromadzonym wyborcom postanowienia o warunkach obieralności, objęte §§ 9, 10 i 11 niniejszej ordynacyi, objaśni przepisy względem głosowania i obliczania głosów i wezwie wyborców, aby według własnego przekonania, niezawiśle od wszelkich pobocznych względów i tak głosowali, jak tego według ich sumiennego zdania dobro Gminy wymaga.

(Tr. ad. 16 Października 1880. L. 1877. N. 895.) Wyborcy, zapisani w listach wyborczych jako współuprawnieni z innymi do głosowania, mogą głosować tylko za okazaniem pełnomocnictwa współuprawnionych. Brak objaśnienia § 21 ord. wyb. przepisanego

nie stanowi tak istotnej wady, aby z tego jedynie powodu akt wyboru unieważnionym być musiał.

Głosowanie.

§ 22. W każdem kole wyborczem głosują najpierw ci członkowie komisyi wyborczej, którzy są uprawnieni do głosowania w tem kole. Potem jeden z członków powołuje do głosowania wyborców według porządku, w jakim są zapisani na liście wyborczej.

Wyborca nieobecny podczas wywołania swego nazwiska, może dopiero po odczytaniu całej listy wyborczej głosować, i ma w tym celu zgłosić się do komisyi wyborczej.

Głosowanie ustne i pisemne.

§ 23. Każdemu wyborcy wolno głosować ustnie i pisemnie.

Wyborca ustnie głosujący, ma wymienić nazwiska osób, które na Radnych, i te, które na Zastępców wybiera, w liczbie jednak nie przenoszącej liczby Radnych i Zastępców, których ma wybrać dotyczące koło.

Wyborca głosujący pisemnie, poda na kartce spisane osobno nazwiska osób, mających według jego życzenia zostać Radnymi, a osobno nazwiska osób, mających zostać Zastępcami w liczbie odpowiedniej.

Nazwiska przenoszące liczbę Radnych i Zastępców, przypadającą na dotyczące koło, nie będą liczone przy obliczaniu głosów.

Wyborcy winni głosować osobiście, ale oddanie kartki przez kogoś innego napisanej, nie jest zabronionem, i nie uwłacza ważności aktu wyboru. (Tr. ad. 28 Lutego 1880. L. 351. N. 714).

Wyborcy mają przy wyborach gminnych według własnego przekonania głosować, przy głosowaniu kartkami należy kartki przechowywać w naczyniu, do którego wyborcy te kartki wrzucili. Postępowanie z temi przepisami sprzeczne, pociąga za sobą unieważnienie dokonanych i rozpisanie nowych wyborów. (Tr. ad. 29 Kwietnia 1881. L. 746. N. 1086).

Zapisywanie głosów.

§ 24. Przy ustnem głosowaniu, trzymający pióro wpisze do listy głosujących natychmiast w obecności wyborcy, obok

jego nazwiska, nazwiska przez niego wymienione. Równocześnie będą wymienione przez głosujących nazwiska, wpisywane do innej listy w ten sposób, iż nazwisko pierwszy raz wymienione, będzie do niej wpisane, a za każdem następnem tego nazwiska wymienieniem, będzie dodana do niego porządkowa liczba 2, 3 i t. d.

Przy głosowaniu kartkami, trzymający pióro oznaczy w liście głosujących obok nazwiska wyborcy, iż tenże kartkę oddał.

Kartki mają być aż do obliczenia głosów *zachowane w naczyniu, do którego je wyborcy składają.*

Przeglądanie kartek głosowania przez przewodniczącego wyborowi burmistrza, i *odbieranie kartek przez trzecie osoby* celem złożenia ich do urny wyborczej stanowi prawną podstawę unieważnienia wyborów. (Tr. ad. 14 Lipca 1881. L. 1197. N. 1146).

Zamknięcie głosowania. Obliczenie głosów.

§ 25. Po odebraniu głosów od wszystkich obecnych wyborców, którzy do głosującego właśnie koła wyborczego należą. Prezydujący w komisyi wyborczej ogłosi, iż głosowanie jest ukończone; poczem komisya porówna co do ustnego głosowania kartkami, liczbę odddanych kartek z listą głosujących.

Komisya roztrzygnie natychmiast wątpliwości, powstałe z dostrzeżonych może pomyłek i przystąpi do obliczenia głosów.

W celu obliczenia głosów pisemnie podanych, jeden z członków komisyi odczytywać będzie nazwiska na kartkach spisane, drugi zaś każde pierwszy raz wymienione nazwisko zapisze, a za każdem powtórnem tego samego nazwiska wymienieniem doda liczbę porządkową 2, 3 i t. d.

Wynikłość obliczenia ma być zapisana na liście głosujących, a Prezydujący i członkowie komisyi listę podpiszą.

(Tr. ad. 10 Lipca 1878. L. 990. N. 301). Komisya wyborcza ma prawo rozstrzygania o *ważności pełnomocnictwa* do głosowania.

(Tr. ad. 6 Lutego 1880. L. 110. N. 691.) Przyjęcie przez komisyą wyborczą głosów nieważnych, tylko wtedy narusza prawo wybierania, jeżeli przyjęcie takich głosów na wynik wyborów wywarł wpływ należycie udowodniony.

(Tr. ad. 4 Lutego 1881. L. 78. N. 1007.) Komisya wyborcza mając przed sobą dwa pełnomocnictwa przez jednego i tego samego wyborcę wystawione, jest uprawnioną stósownie do treści dokumentu według przepisów prawa cywilnego o ich ważności rozstrzygać.

§ 26. W każdem kole wyborczem ci, którzy otrzymali największą ilość głosów na Radnych, mają być uznani Radnymi; ci zaś którzy otrzymali największą ilość głosów na zastępców, mają być uznani zastępcami.

Jeźli, przy równej ilości otrzymanych głosów, powstaje wątpliwość, kto ma być uznanym Radnym lub zastępcą, rozstrzyga los.

Wstąpienie na opróżnioną posadę.

§ 27. Jeżeli wybrany Radny lub zastępca nie posiada warunków obieralności, albo nie przyjmuje wyboru, wstępuje natomiast ten, który w dotyczącem kole wyborczem po wybranych Radnych, lub względnie po wybranych zastępcach, największą ilość głosów otrzymał. Takie zastąpienie nie uwalnia jednak nieprzyjmującego wyboru od kary pieniężnej, jeźli się do niego postanowienie § 20 Ustawy gmin. stósuje.

Wpisanie do listy wyborców osoby do wybierania nieuprawnionej, może uzasadnić tylko jej (po upływie pewnego czasu niezaprzeczalne) prawo głosowania; lecz badanie obieralności tej osoby do Rady gminnej zawsze jeszcze jest dopuszczalnem. (Tr. ad. 27 Września 1882. L. 1842. N. 1504).

§ 28 zniesiony ustawą krajową z dnia 19 List. 1868 r. L. 30 dz. ust. kraj.

Głosy stracone. Obranie zastępcy Radnym.

§ 29. Nazwiska wybranych w kole, które już głosowało, mają być w kole głosować mającem, przed rozpoczęciem głosowania do wiadomości podane.

Głosy padające na wybranego już w innem kole Radnego, również głosy przy głosowaniu na zastępców padające na obranego już w innem kole zastępcę, nie będą liczone.

Jeżeli wybrany już zastępca zostanie przez następnie głosujące koło obrany Radnym, natenczas wstąpi na jego

miejsce jako zastępca ten, kto w dotyczącem kole otrzymał największą po nim ilość głosów, danych na zastępców.

Zamknięcie czynności wyborczej. Unieważnienie wyborów.

§ 30. Skoro wybory we wszystkich kołach wyborczych dokonane zostały, komisya odda do przechowania Zwierzchności gminnej listy głosujących wraz z kartkami, jeźli takowe dawano.

Naczelnik ogłosi w Gminie nazwiska wybranych i przedłoży spis tych nazwisk politycznej Władzy powiatowej.

Polityczna Władza powiatowa powinna wybory, które padły na osoby nieposiadające warunków obieralności (§§ 9, 10 i 11) w przeciągu 14 dni unieważnić, jako niezgodne z Ustawą, zostawiając wolność rekursu do Namiestnictwa.

Orzeczeniem Trybunalu administracyjnego z 2 Listopada 1882. L. 2091. N. 1544. rozstrzygnięto zażalenie E. L. z K. w sprawie unieważnienia jego wyboru przez Namiestnictwo na podstawie § 30 ust. wyb. gminnej, orzeczeniem zaś Tryb. adm. z dnia 14 Lutego 1883. L. 355. N. 1663, wypowiedziano zdanie, że orzeczenie Namiestnictwa nie jest stanowczem i dalszy rekurs do Ministerstwa jest dopuszczalnym, gdyż wyraźnie § 30 (w czeskiej ord. wyb. § 45) „zostawiając wolność rekursu do Namiestnictwa“ nie ogranicza toku instancyi, ale tylko zezwala na wnoszenie go z wszystkiemi skutkami prawnemi.

Zarzuty przeciw postępowaniu przy wyborach.

§ 31. Zarzuty przeciw postępowaniu przy wyborach, mają być w przeciągu dni ośmiu po ukończeniu wyborów wniesione do Naczelnika Gminy, który w przeciągu dni trzech winien je przedłożyć Namiestnictwu do ostatecznego rozstrzygnienia.

Jeżli w przeciągu dni ośmiu nie wniesiono żadnych zarzutów, lub jeźli wniesione zostały odrzucone jako nie uzasadnione, nowo wybrana Rada gminna przystąpi do wyboru Zwierzchności gminnej.

(Tr. ad. 22 Stycznia 1880. L. 138. N. 677.) Nieważność aktu wyborczego nie sięga dalej jak tego wymaga podstawa nieważności t. j. wadliwość postępowania; i dla tego niewadliwa część aktu urzędowego pozostaje ważną. Z tego powodu przy wyborze Rad gminnych, tylko wybór tego koła i tych członków pewnego koła Rady gminnej winien być unieważnionym, przy którem wadliwe postępowa-

nie spostrzeżono; zwłaszcza iż wybór uzupełniający w jednem kole jest prawem pozwolony (§ 22 U. G.) i że unieważnienie całego aktu wyboru z powodu spostrzeżonej odosobnionej wadliwości postępowania, naruszałoby także i zasadę § 26 ord. wyb.; w każdem kole wyborczem ci, którzy otrzymali największą ilość głosów na Radnych mają być uznani Radnymi.

Tylko rzeczywiście wadliwe wybory unieważniać należy i dla tego nie może Namiestnictwo przekraczać granicy podstaw nieważności i unieważniać wybory — czy to kół czy osób prawnie dokonane. (Tr. ad. 8 Lipca 1880. L. 1341 N. 829.)

Wykreślenia list wyborców na podstawie wniesionych reklamacyj dokonane, nie dają prawnej podstawy do zarzutów przeciw postępowaniu przy wyborach. Nieudowodniona tożsamość zgłaszających się wyborców i formalne wady pełnomocnictw wtedy tylko mogą prawnie uzasadnić unieważnienie wyboru, jeżeli zostały należycie stwierdzonemi. (Tr. ad. 12 Maja 1881. L. 750. N. 1095).

Zarzuty przeciw listom wyborczym należą do postępowania reklamacyjnego, i dla tego wybór przeciw ważności którego, wniesiono tego rodzaju zarzuty, nie może być unieważnionym. (Tr. ad. 11 Czerwca 1881. L. 1025. N. 1120).

Jeżeli się wydarzyły nieprawidłowości przy wyborze, któreby naruszyły wynik wyboru, Namiestnictwo wybór uzupełniający zarządzić może. (Tr. ad. 18 Stycznia 1882. L. 2226. N. 1271.)

Zmiany w liście wyborczej, jak wpisanie spadkobiercy na miejsce zmarłego wyborcy i wadliwość pełnomocnictw, nie dają podstawy do unieważnienia wyboru, jeżeli na niego żadnego nie wywarły wpływu. Czy zaś listy wyborców wyłożone były po upływie terminu reklamacyjnego i czy przeglądanie tych list było zabronionem, należy do postępowania reklamacyjnego, i nie daje podstawy do zarzutów przeciw aktowi wyboru. (Tr. ad. 7 Czerwca 1882. L. 1173. N. 1435).

Namiestnictwo ma prawo badania całego aktu wyborczego. Przylepianie kartek głosowania przy nazwisku wyborcy, i wpisywanie imion na kartkach podanych do listy głosowania, narusza zasadę pisemnego głosowania (§ 24). (Tr. ad. 22 Lutego 1883. L. 373. N. 1671).

1. Przeszkodzenie wyborcy w swobodnem wykonaniu prawa wybierania, nie unieważnia wyboru, jeźli nie zostało udowodnionem.

2. Komisya wyborcza mając przed sobą dwa równobrzmiące pełnomocnictwa, może żadnego z nich nie przyjąć.

3. Komisya wyborcza jest uprawnioną, daty w liście wyborców zawarte uważać za prawdziwe, dopóki o stósunkach którego z wyborców, co innego udowodnionem nie będzie.

4. Przepis § 8, że pełnomocnik tylko jednego wyborcę zastępować może nie ma zastósowania do prawnych zastępców.

5. Przyjęcie głosów prawnie nieważnych nie narusza prawa wybierania, jeżeli unieważnienie tych głosów nie zmieni wyniku wyborów. (Tr. ad. 26 Kwietnia 1883. L. 977. N. 1745).

Niejednostajność w postępowaniu z pełnomocnictwami nie unieważnia wyboru skoro nie udowodniono że to wywarło wpływ na wybór. Wprowadzenie wyborców w błąd przez ogłoszenie przewodniczącego o czasie, w którym rozpocznie się dalszy ciąg wyborów, musi być należycie stwierdzonem a sprawozdanie delegata Rządu, zwłaszcza z innemi zeznaniami sprzeczne, nie stanowi dostatecznego dowodu.

Agitacya wyborcza prowadzona w ten sposób, że ogranicza swobodę wyborców, a między innemi utrudnia wyborcom przystęp do miejsca wyborów, musi być także udowodnioną. (Tr. ad. 5 Grudnia 1883. L. 27.0. N. 1936.)

II. O wyborze Zwierzchności gminnej.

Wezwanie do wyboru.

§ 32. Na wezwanie najstarszego wiekiem członka nowo wybranej Rady, zbiorą się jej członkowie w oznaczonym dniu i w oznaczonej godzinie, w celu wybrania Zwierzchności gminnej.

Członkowie Rady, którzy się albo wcale nie stawią, albo przed ukończeniem wyboru oddalą, nie usprawiedliwiwszy dostatecznie swej nieobecności, podlegają karze pieniężnej, którą Rada może aż do wysokości 20 złr. wymierzyć.

Przeciw orzeczeniu tej kary służy odwołanie się do Wydziału powiatowego. Bibl. Jag.

Zasądzone kary wpływają na rzecz ubogich miejscowych lub funduszu zapomogi w Gminie.

Zawiadomienie politycznej Władzy powiatowej.

§ 33. Naczelnik politycznej Władzy powiatowej ma prawo, dla czuwania nad prawnością postępowania, albo sam być przy wyborach obecnym, albo zesłać swego delegowanego.

Naczelnik Gminy winien przeto wcześnie zawiadomić Naczelnika tej Władzy o dniu i godzinie wyboru.

Przewodniczenie podczas wyboru.

§ 34. Najstarszy wiekiem członek nowo wybranej Rady przewodniczy jej podczas wyboru, przy pomocy dwóch członków, których sobie przybierze.

Obieralność i wyjątki.

§ 35. Tylko członek Rady gminnej może być obrany członkiem Zwierzchności gminnej.

Nie może być jednak obranym:

1) kto nie jest w Gminie stale zamieszkałym;

2) kto zostaje w czynnej służbie jako urzędnik i sługa c. k. Dworu, Państwa, kraju, zakładów lub funduszów publicznych;

3) kto z obranym już członkiem Zwierzchności gminnej jest w pierwszym lub w drugim stopniu spokrewnionym lub spowinowaconym;

4) duchowny jakiegokolwiek wyznania i nauczyciel szkoły miejscowej. (według brzmienia ustawy z 19 Listopada 1868 dz. ust. k. N. 30).

Pocztmistrze i ekspedytorowie pocztowi nie są c. k. urzędnikami mogą więc być wybrani na członków Zwierzchności Gminy. (Reskr. Nam. z d. 2 Lipca 1870 r. L. 27409).

Warunki ważności wyboru. Sposób głosowania.

§ 36. Do ważności wyboru potrzebna jest obecność przynajmniej trzech czwartych części całej ilości członków Rady i bezwzględna większość[1]) głosów obecnych.

Rada postanowi, czy głosowanie ma się odbywać ustnie czy kartkami.

W każdym razie wolno członkowi Rady, nieświadomemu pisma, głosować ustnie.

Przy zapisywaniu i obliczaniu głosów należy zastósować przepisy objęte §§ 24 i 25.

[1]) t. j. więcej jak połowa głosów obecnych.

Wybór Naczelnika Gminy.

§ 37. Najpierw ma być przedsięwzięty wybór Naczelnika. Jeźli przy pierwszem głosowaniu nikt bezwzględnej

większości głosów nie otrzyma, nastąpi powtórne głosowanie; a jeźli przy powtórnem głosowaniu bezwzględna większość nie zostanie osiągnietą, nastąpi wybór między dwoma.

Przy wyborze między dwoma, wolno tylko na tych dwóch członków Rady głosować, którzy przy powtórnem głosowaniu otrzymali największą ilość głosów. Przy równości otrzymanych głosów rozstrzyga los, który z nich ma być do wyboru między dwoma przedstawionym. Głos przy trzeciem głosowaniu dany za członkiem do wyboru nie przedstawionym, jest nieważnym.

W razie równości głosów przy wyborze między dwoma rozstrzyga los.

Wybór assesorów lub przysiężnych.

§ 38. Skoro Naczelnik wybranym został, Rada przystąpi do wyboru reszty członków Zwierzchności.

Głosowanie na każdego członka Zwierzchności odbywa się osobno w sposób przepisany § 37.

Wybór nieważny.

§ 39. Jeźli członkiem Zwierzchności obrany został taki członek Rady, który według § 35 obrany być nie może, wybór jego jest nieważny i nowy wybór ma być natychmiast przedsięwzięty.

Wybór zastępcy Naczelnika.

§ 40. Po dokonanym wyborze członków Zwierzchności, Rada niezwłocznie przystąpi do wyboru zastępcy Naczelnika Gminy z grona assesorów lub przysiężnych, w sposób przepisany § 37.

Wpisanie do księgi uchwał. Zawiadomienie Władz.

§ 41. Rezultat wyboru Zwierzchności gminnej ma być zapisany w księdze uchwał i tamże podpisami przewodniczącego podczas wyboru, równie jak wszystkich głosujących Radnych stwierdzony, a następnie tak politycznej Władzy powiatowej, jako też Wydziałowi powiatowemu do wiadomości podany.

Wybory uzupełniające.

§ 42. Przepisy objęte §§ 32—39 mają być zastósowane do wyborów przedsiębranych w ciągu peryodu wyborczego w skutek opróżnienia posady Naczelnika lub innego członka Zwierzchności.

W pierwszym wypadku zastępca Naczelnika, w drugim Naczelnik winien zwołać Radę i przewodniczyć jej podczas wyboru.

Ust. gmin. dla 30 miast w Galicyi
13/3. 1889 No 24 Dz. K.
Statut miasta Krakowa
21/4 1866. No 7 Dz. K.
Statut miast. Lwowa
14/10 1870 No 79 Dz. K.
Ust. z 3/7 1896 No 51 Dz. K. Ustawa
Gminna dla miast i miasteczek

DZIAŁ II.

Ustawa o Obszarach dworskich

obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

z dnia 12 Sierpnia 1866 r. (dz. ust. kraj. N. 20).

Obszary dworskie.

§ 1. Posiadłość ziemska, niegdyś dominikalna, obecnie do związku gminnego nie należąca, pozostanie i nadal wyłączona ze związku gminnego.

Każda taka, ze związku gminnego wyłączona posiadłość stanowi Obszar dworski.

Posiadłości jednak dominikalne, położone w obrębie miasta, winny być wcielone do związku Gminy tego miasta.

Obszar dworski istnieje w całej swej objętości, dopóki zmiana w sposób formalny nie zostanie przeprowadzoną. Sprzedaż, w ogóle pozbycie się części obszaru dworskiego, może nabywców zrobić współposiadaczami, ale nie zmienia obowiązków na obszarze ciążących. (Tr. ad. 11. Listopada 1881. L. 1666. N. 1207.)

Pytanie czy obszar dworski istnieje lub nie, rozstrzygają Władze państwowe nie zaś autonomiczne. (Tr. ad. 19 Października 1882 L. 2015 N. 1531).

Posiadłość dominikalna w obrębie miasta (nie miasteczka) położona, nie stanowi obszaru dworskiego, właściciel więc większej posiadłości w *mieście* położonej nie jest obowiązany dostarczać drzewa na drogi. (Tr. ad. 16. List. 1883. l. 2272. N. 1910.)

Wcielenie do Gminy.

§ 2. Obszar dworski może, na żądanie posiadacza i za zgodą Gminy, zostać do Gminy wcielonym, jeżeli posiadacz

Obszaru dworskiego wniesie takie żądanie do politycznej Władzy powiatowej w przeciągu dni sześćdziesięciu od ogłoszenia niniejszej Ustawy, lub jeżeli przeciw takiemu żądaniu, wniesionemu po upływie wyż oznaczonego terminu, ani polityczna Władza krajowa ze względów publicznych, ani Wydział krajowy nic nie zarzuci.

Umowa z Gminą.

§ 3. Żądający wcielenia posiadacz Obszaru dworskiego, może z Gminą zawrzeć umowę względem wymiaru ciężarów i sposobu uiszczania powinności, mających ze związku gminnego przypaść na Obszar dworski.

Do ważności takiej umowy potrzebnem jest zatwierdzenie politycznej Władzy krajowej, w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

Zarządzenie wcielenia.

§ 4. Skoro dopełnione zostaną warunki w § 2 wskazane, polityczna Władza krajowa zarządzi, w porozumieniu z Wydziałem krajowym, wcielenie Obszaru dworskiego do Gminy.

Wyłączenie wcielonej posiadłości.

§ 5. Wyłączenie ze związku gminnego, wcielonej do Gminy posiadłości niegdyś dominikalnej, może tylko w drodze Ustawy krajowej nastąpić.

§ 6. Wierzyciele na posiadłości ziemskiej hipotekę mający lub te osoby, na które ta posiadłość przejść ma, nie mają żadnego wpływu na rozstrzygnienie pytania, czy ta posiadłość ma pozostać wyłączoną ze związku gminnego, lub być do niego wcieloną; ani też czy wcielona do Gminy posiadłość ma być z niej wyłączoną.

Zakres działania obszaru.

§ 7. Obszar dworski winien jest wypełniać w swoim obrębie wszelkie obowiązki i powinności Gminy.

Wszakże w karczmach i szynkowniach znajdujących się na parcelach, nie graniczących z resztą Obszaru dworskiego, sprawowanie policyi miejscowej należy do Gminy.

Obszary dworskie winny brać udział także i w wspólnym obowiązhu Gmin, zaopatrzenia wdów i sierót po nauczycielash (§ 297 politycznej organizacyi szkół. (Tr. ad. 22 Kwietnia 1881 L. 536 N. 1077).

Przełożony.

§ 8. Każdy Obszar dworski ma Przełożonego do załatwiania spraw, ustawami Obszarom dworskim przydzielonych. Posiadacz Obszaru dworskiego może albo sam objąć urząd Przełożonego, albo też zdać ten urząd pod swoją odpowiedzialnością innej osobie.

Współposiadacze mianują Przełożonym jednego z pośród siebie, albo mianują inną osobę.

Za osoby nieużywające własnowolności, wykonywa prawa powyższe ich zastępca prawny.

§ 9. Można być przełożonym w kilku Obszarach dworskich, jeżeli takowe leżą w jednym i tym samym powiecie.

Warunki osobiste.

§ 10. Przełożonym może być tylko obywatel Państwa austryackiego używający własnowolności, względem którego nie zachodzi żadna z okoliczności wykluczających, w §§ 3 i 11 Ordynacyi wyborczej dla Gmin wskazanych.

Przełożony winien mieć stałe zamieszkanie w miejscu wymaganiom urzędowania odpowiedniem.

Mianowanie przez Rząd.

§ 11. Nazwisko i stałe zamieszkanie Przełożonego ma być podane do wiadomości politycznej Władzy powiatowej i Wydziału powiatowego.

Jeżeli Przełożony nie posiada warunkow według § 10 wymaganych, polityczna Władza powiatowa wezwie posiadacza Obszaru dworskiego, aby innego Przełożonego zamianował, a jeźli posiadacz mimo powtórnego napomnienia takiemu wezwaniu zadość nie uczyni, lub w ogóle nie poda nazwiska Przełożonego w naznaczonym przez Władzę terminie, polityczna Władza powiatowa na koszt i stratę posiadacza, zamianuje Przełożonego.

Przyrzeczenie w miejsce przysięgi.

§ 12. Przełożony winien złożyć w ręce Naczelnika politycznej Władzy powiatowej przepisane dla Naczelnika Gminy (§ 23 Ustawy gminnej) przyrzeczenie w miejsce przysięgi.

Zakres działania Przełożonego.

§ 13. W celu załatwiania spraw przydzielonych Obszarowi dworskiemu, wstępuje Przełożony w zakres działania Naczelnika Gminy, a co do Policyi miejscowej, także w prawa przysługujące Radzie gminnej według § 32 Ustawy gminnej.

Prawo karania, przyznane Ustawą gminną Naczelnikowi Gminy, nie przysłuża jednak Przełożonemu Obszaru dworskiego. Prawo to wykonywa polityczna Władza powiatowa.

§ 14. Przełożony zastępuje Obszar dworski na zewnątrz, we wszystkich sprawach ustawami Obszarom dworskim przydzielonych. Wszelako jeźli sam posiadacz Obszaru dworskiego nie jest oraz jego Przełożonym, nie może Przełożony, bez przyzwolenia posiadacza, przyjmować stałych na ten Obszar zobowiązań.

Według § 13 ustawy o obszarach dworskich wstępuje przełożony takiego obszaru do zakresu działania Naczelnika Gminy a co do policyi miejscowej także w prawa przysługujące Radzie gminnej według § 32 ustawy gminnej. W związku z § 27 ustawy gminnej co do własnego zakresu działania wypływa z postanowień tych niewątpliwie, że Przełożony Obszaru dworskiego w sprawach policyi budownictwa, przestrzegania porządku budowniczego i udzielania policyjnego zezwolenia na budowy, jest organem uchwalającym i wykonawczym, czyli innemi słowy, iż do prowadzenia budowy na terytoryum obszaru swego nie potrzebuje zezwolenia policyjnego innych Władz. Tylko w wypadkach, gdyby właściciel obszaru dworskiego na placach i gruntach niegdyś rustykalnych na własność swoją nabytych budowę prowadzić zamierzał winien postarać się o pozwolenie policyjne na ten cel u miejscowej Zwierzchności gminnej, która z zachowaniem toku instancyi według §§ 37 i 101 ustawy gminnej decyduje o dopuszczalności budowy lub jej wzbronieniu według ogólnych przepisów o policyi budownictwa. (Reskr. wyd. kraj. z 21 Listopada 1871 L. 12560). Tę samę zasadę objawił Trybunał administracyjny w orzeczeniu z 23 Grudnia 1879 L. 2466 N. 652).

Utrata urzędu.

§ 15. Posiadacz obszaru dworskiego może w każdym czasie oddalić osobę, która za niego urząd Przełożonego sprawuje; winien jednak zawiadomić o tem polityczną Władzę i Wydział powiatowy.

Przełożony traci urząd, jeżeli zaszła, lub wiadomą się stała okoliczność, dla której nie mógłby być dopuszczonym do objęcia urzędu, może jednak objąć urząd na nowo po usunięciu przeszkody.

Za ciężkie przekroczenie, lub ciągłe zaniedbywanie obowiązków, może Przełożony być usuniętym od urzędowania, czasowo przez polityczną Władzę powiatową w porozumieniu z Wydziałem powiatowym, na zawsze przez polityczną Władzę krajową w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

Ponoszenie wydatków.

§ 16. Obszar dworski winien ponosić wszelkie połączone z obowiązkami jego wydatki, o ile Ustawy nie nakładają tych wydatków na inne osoby.

Stali lub czasowi mieszkańcy Obszaru dworskiego o tyle tylko mogą być z powodu tych wydatków pociągani do opłat i prestacyj, o ile są do tego obowiązani z prywatnych tytułów prawnych lub z mocy specyalnych Ustaw.

Odpowiedzialność.

§ 17. Obszar dworski jest odpowiedzialnym za wypełnianie obowiązków Ustawami na niego włożonych.

Względem pretensyj do Obszaru dworskiego z tytułu tej odpowiedzialności roszczonych, orzeka polityczna Władza powiatowa w porozumieniu z Wydziałem powiatowym, a w drugiej i ostatniej instancyi polityczna Władza krajowa w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

Prawomocne orzeczenia wykonywane będą w drodze administracyjnej.

Użycie środków zaradczych przez Władzę rządową.

§ 18. Jeżeli Przełożony wzbrania się, lub pomimo napomnienia zaniedbuje wypełniać obowiązki nałożone Ustawami na Obszar dworski, ma polityczna Władza powiatowa na koszt i stratę Obszaru dworskiego zarządzić odpowiednie środki zaradcze.

Podleganie Władzom.

§ 19. Co do podlegania Obszaru dworskiego Władzom rządowym i Reprezentacyi czy to powiatowej, czy krajowej, niemniej co do rekursów przeciw jego rozporządzeniom lub orzeczeniom, mają być według analogii zastósowane postanowienia Ustawy gminnej.

DZIAŁ III.

A. Ustawa o Reprezentacyi powiatowej

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

z dnia 12 Sierpnia 1886 r. (dz. ust. kraj. N. 21).

I. O ustanowieniu Reprezentacyi powiatowej.

W ogólności.

§ 1. W Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem ustanawiają się Reprezentacye powiatowe.

Reprezentacyą powiatową jest Rada powiatowa i Wydział powiatowy.

Obszar, na który rozciąga się zakres działania Reprezentacyi powiatowej.

§ 2. Zakres działania Reprezentacyi powiatowej rozciąga się do wszystkich Gmin i Obszarów dworskich do powiatu należących.

Gminy mające własne statuta, podlegają wprawdzie w swoich sprawach gminnych Wydziałowi krajowemu, względnie Sejmowi, a co do poruczonego zakresu działania, politycznej Władzy krajowej; w innych jednak sprawach wchodzących w zakres działania Reprezentacyi powiatowej, należą one do związku powiatowego.

Stolica kraju Lwów i miasto Kraków wyjęte są pod każdym względem od tego związku.

Po upływie lat trzech od zaprowadzenia Reprezentacyj powiatowych, Obszar na który rozciąga się zakres działania tych Reprezentacyj, może być zmieniony tylko w drodze Ustawy krajowej.

Siedziba Reprezentacyi powiatowej.

§ 4. Siedziba politycznego Urzędu powiatowego jest także siedzibą Reprezentacyi powiatowej.

Skład Rady powiatowej.

§ 5. Rada powiatowa składa się z Reprezentantów następujących, podług interesów utworzonych grup:

a) większych posiadłości ziemskich;

b) najwyżej opodatkowanych z kategoryi przemysłu i handlu;

c) Gmin miejskich;

d) Gmin wiejskich;

o ile te grupy znajdują się w powiecie.

§ 6. Do pierwszej grupy (§ 5 *a*) należą ziemskie posiadłości tabularne położone w powiecie,

Do drugiej grupy (§ 5 *b*) należą ci dzierżyciele przedsiębiorstwa przemysłowego, górniczego lub handlowego, wykonywanego w powiecie, którzy od takiego przedsiębiorstwa i od przeznaczonych do tego realności opłacają przynajmniej 100 złr. podatków bezpośrednich, bez dodatku nadzwyczajnego (wojennego).

Do trzeciej grupy (§ 5 *c*) należą wszystkie w powiecie leżące miasta i miasteczka teraz prawnie jako takie uznane.

Do czwartej grupy (§ 5 *d*) należą wszystkie inne Gminy w powiecie.

Liczba członków Rady.

§ 7. Rada powiatowa składa się z 26 członków.

Rozdzielenie liczby członków Rady na grupy.

§ 8. Ogólna liczba wybrać się mających członków Rady powiatowej rozdzieloną będzie na istniejące w powiecie grupy

w tym stósunku, w jakim się ma ogólna suma podatków bezpośrednich w powiecie, do sumy podatków bezpośrednich opłacanej przez każdą pojedynczą grupę.

Przytem mają być jednak zachowane następujące prawidła:

a) Przy grupie większych posiadłości ziemskich policzone będą nietylko ciążące na nich podatki bezpośrednie (od gruntów, domów, propinacyj i t. p.), lecz także i podatki bezpośrednie od przemysłowych, górniczych i innych przedsiębiorstw w tych posiadłościach wykonywanych, z wyjątkiem jednak podatków opłacanych przez trzecie osoby i policzonych przy grupie najwyżej opodatkowanych w kategoryi przemysłu i handlu.

b) Jeżeli kwota podatkowa osób, należących do grupy najwyżej opodatkowanych z kategoryi przemysłu i handlu, nie dosięga połowy onej kwoty, jaka się okaże z podzielenia ogólnej sumy podatków bezpośrednich w powiecie przez wskazaną w § 7 liczbę członków Rady powiatowej, wtedy grupa ta nie będzie obierać osobnego członka Rady, a podatki przez nią opłacane policzone będą podług miejscowości, w których wykonywują się przedsiębiorstwa, przy grupie miast i miasteczek, albo przy grupie Gmin wiejskich, albo też przy grupie posiadłości większych.

c) Grupa miast i miasteczek obiera przynajmniej jednego członka Rady bez względu na kwotę podatkową, jaką ta grupa opłaca, chociażby w powiecie znajdowało się tylko jedno miasto lub miasteczko.

d) Przy grupie miast i miasteczek, jakoteż przy grupie Gmin wiejskich, policzone będą tylko te kwoty podatkowe, które nie są już policzone przy grupach większych posiadłości i najwyżej opodatkowanych z kategoryi przemysłu i handlu.

e) Liczba członków Rady powiatowej na jednę grupę przypadająca nie może nigdy przenosić dwunastu.

Jeżeli jednak w powiecie są tylko dwie grupy do wyboru uprawnione, wtedy każda z nich wybierze połowę członków Rady.

§ 9. Jeżeli między Gminami miejskiemi w powiecie jest miasto wybierające dla siebie osobnego posła na Sejm krajowy, wtedy liczba członków Rady na grupę Gmin miejskich przypadająca rozdzieloną będzie między to miasto i inne Gminy miejskie, w stósunku do sumy podatków bezpośrednich przez wspomnione miasto z jednej strony, a przez inne Gminy miejskie z drugiej strony opłacanych.

§ 10. Podług postanowień §§ 8 i 9 Namiestnik w porozumieniu z Wydziałem krajowym, dokona rozdziału liczby członków Rady na każdy peryod wyborczy.

Wybór Rady powiatowej.

§ 11. Bliższe postanowienia względem wyboru członków Rady powiatowej zawiera ordynacya wyborcza powiatowa.

Pełnomocnicy.

§ 12. Należący do Rady powiatowej posiadacze większych posiadłości, i najwyżej opodatkowani z kategoryi przemysłu i handlu, jeżeli nie mają w powiecie stałego zamieszkania, mogą dać się zastąpić w tej Radzie przez pełnomocników.

Pełnomocnik może zastępywać tylko jednę osobę. Nie może być pełnomocnikiem, kto nie jest obieralnym lub już do Rady powiatowej należy.

Skład i wybór Wydziału powiatowego.

§ 13. Wydział powiatowy składa się z Prezesa i sześciu innych członków, włącznie z zastępcą prezesa.

Członkowie Wydziału będą mieć zastępców.

Postanowienia względem wyboru Prezesa, członków Wydziału powiatowego i ich zastępców, zawiera ordynacya wyborcza powiatowa.

Wybór Prezesa i jego zastępcy potrzebuje zatwierdzenia cesarskiego.

Peryod wyborczy.

§ 14. Rada powiatowa wybiera się na lat sześć. Wyjąwszy przypadek przewidziany w § 53, Rada sprawować winna swoje czynności aż do wstąpienia nowo obranej Rady.

Wydział powiatowy obierany będzie na cały peryod wyborczy Rady powiatowej, i urzęduje aż do wstąpienia nowego Wydziału. (Ustawa z 2 Stycznia 1884 dz. u. k. N. 9).

Wybory uzupełniające do Rady.

§ 15. W miejsce członka Rady ustępującego przed upływem peryodu wyborczego, obrany będzie niezwłocznie z grupy, do której należał, na dalszy czas tego peryodu członek nowy do Rady.

Powołanie zastępców i wybór uzupełniający do Wydziału.

§ 16. W razie śmierci lub dłuższej niemożności pełnienia zobowiązań, zastąpi członka Wydziału właściwy jego zastępca. W miejsce jednak członka przez całą Radę wybranego, może Wydział w razie nieprzyjęcia zastępstwa przez właściwego zastępcę, powołać innego z zastępców przez całą Radę wybranych (§ 33 ordynacyi wyborczej powiatowej).

Stale ustępującege członka Wydziału zastąpi Rada przy pierwszem zgromadzeniu nowym wyborem, na dalszy czas peryodu wyborczego.

Prezesa lub jego zastępcę stale ustępującego, winna zastąpić Rada najdalej do dni 30 nowym wyborem, na dalszy czas peryodu wyborczego.

Przyrzeczenie zastępujące miejsce przysięgi.

§ 17. Prezes i jego zastępca mają złożyć w ręce Namiestnika lub jego delegata w miejsce przysięgi przyrzeczenie: „iż zachowają Jego Cesarsko Królewskiej Apostolskiej Mości wierność i posłuszeństwo, przestrzegać będą ustaw i wypełniać sumiennie obowiązki swoje.“ — Takież przyrzeczenie złożą i inni członkowie Wydziału w ręce Prezesa.

Wynagrodzenie.

§ 18. Posada członka Reprezentacyi powiatowej jest bezpłatną.

Prezes i Członkowie Wydziału powiatowego mogą jednak żądać wynagrodzenia z funduszów powiatu, za wydatki w gotowych pieniądzach z ich urzędowaniem połączone. O sposobie i wysokości tego wynagrodzenia orzeka Rada powiatowa.

Ustąpienie z posady.

§ 19. Członek Reprezentacyi powiatowej traci posadę, jeżeli zajdzie lub wiadomą się stanie okoliczność, któraby pierwotnie jego obieralności lub uprawnieniu do wstąpienia w grono Rady stała na przeszkodzie.

Jeżeli członek Reprezentacyi powiatowej popadnie w śledztwo z powodu jednego z czynów karygodnych w §§ 3 i 11 ordynacyi wyborczej dla Gmin wskazanych, lub jeżeli do jego majątku konkurs ogłoszony, albo postępowanie ugodne zarządzone zostanie, wtedy nie będzie mógł sprawować swego urzędu, jak długo trwa to postępowanie karne, konkursowe lub ugodne.

II. O zakresie działania reprezentacyi powiatowej.

A) O zakresie działania Rady powiatowej.

W ogólności.

§ 20. Do zakresu działania Rady powiatowej należą wszystkie sprawy wewnętrzne odnoszące się do wspólnych interesów powiatu i jego przynależnych.

Rada powiatowa jest w tych sprawach organem obradującym i uchwalającym; Władza wykonawcza jej nie przysłuża.

Sprawy ekonomiczne.

§ 21. Do Rady powiatowej należy w szczególności zarząd ekonomiczny powiatu. Zarząd ten obejmuje wspólny majątek i wspólne potrzeby powiatu i jego zakładów.

Zakładami powiatowemi są wszelkie wspólne instytucye i urządzenia, które na mocy ustawy, lub wskutek uchwały Rady powiatowej w obrębie ustaw powziętej, utrzymywane są z funduszów powiatu. Tu należą szczególnie uposażone z funduszów powiatu zakłady dla kultury krajowej, zakłady zdrowia, zaopatrzenia ubogich i inne dobroczynne, niemniej w obrębie ustaw instytucye i urządzenia w celu podniesienia oświaty.

Dla łatwiejszego osiągnienia celów tu wskazanych, mogą dwie lub więcej Rad powiatowych połączyć się dla utworzenia wspólnych instytucyj, lub zaprowadzenia wspólnych urządzeń.

§ 22. Rada powiatowa obraduje i uchwala we wszystkich sprawach ekonomicznych powiatu, nie należących do zwykłego zarządu majątkiem.

Do niej należy rozpoznawanie i ustanowienie rocznego budżetu, jakoteż rozpoznawanie i załatwianie rocznych rachunków, odnośnie do dochodów i wydatków powiatu i zakładów powiatowych. Gdyby Rada powiatowa nie wstawiała w swój budżet należytości, które powiat uiścić obowiązany jest bądź na mocy wyroku lub dokumentu, mającego wedle ustaw moc egzekucyjną, ma Wydział krajowy prawo i obowiązek wstawić te należytości w budżet powiatowy i nałożyć na ich pokrycie dodatki do podatków (według brzmienia ust. kraj. z dn. 17 Czerwca 1874 dz. ust. kr. Nr. 52).

Rok administracyjny powiatu zaczyna się i kończy z rokiem administracyjnym Państwa.

Dodatki do podatków.

§ 23. Na wydatki nie pokryte dochodami majątku zakładowego, może Rada powiatowa nakładać i pobierać dodatki do podatków bezpośrednich, aż do wysokości 20% tychże podatków.

Dodatki nad 20% od podatków bezpośrednich, mogą być nałożone za uchwałą Rady powiatowej z przyzwoleniem Wydziału krajowego.

Dodatki do podatków bezpośrednich przenoszące 40% równie jak i inne opłaty i repartycye, mogą być nakładane tylko na mocy uchwały Sejmu i za Cesarskiem zezwoleniem.

Powiatowe dodatki do podatków mają być pobierane przez te same organa i ściągane za pomocą tych samych środków, co podatki (w brzmieniu ustawy z dn. 17 Czerwca 1873 dz. ust. kr. Nr. 51).

Uwolnienie urzędników i sług Państwa od dodatków gminnych rozciąga się także i na dodatki powiatowe, gdyż ustawa gminna z 5 Marca 1862. N. 18 dz. u. p. uznaje powiaty za Gminy wyższego rzędu. (Tr. ad. 3 Czerwca 1880. L. 1062. N. 790.)

Pożyczki.

§ 24. Rada powiatowa może w interesie powiatu zaciągnąć pożyczki, lub przyjmować zobowiązania, jeżeli kwota pożyczki, lub wartość ciężaru wynikającego z zobowiązania, łącznie z długami już istniejącemi nie przewyższa pięć procentu podatków bezpośrednich w powiecie przepisanych.

Do zaciągania pożyczek lub przyjęcia zobowiązań przekraczających tę miarę lecz nie przenoszących 50% wspomnionych podatków, potrzebne jest zezwolenie Wydziału krajowego.

Do pożyczek większych, jakoteż do innych operacyj kredytowych, potrzebną jest ustawa krajowa.

Utrzymanie majątku.

§ 25. Rada powiatowa winna starać się o utrzymanie majątku powiatu i zakładów powiatowych i wykonywać nadzór nad zarządem tego majątku.

Do ważności uchwały Rady powiatowej, dotyczącej pozbycia, zamiany, stałego obciążenia lub zastawienia majątku zakładowego, potrzebne jest zatwierdzenie Wydziału krajowego.

Ustanowienie służby.

§ 26. Rada powiatowa uchwala liczbę, płacę i zaopatrzenie urzędników i sług potrzebnych dla Wydziału powiatowego, lub dla pojedynczych przedmiotów administracyi;

stanowi również o warunkach i o sposobie ich mianowania i dyscyplinarnem postępowaniu z nimi; niemniej uchwala zarysy instrukcyi służbowej dla tych urzędników i sług.

W sprawach gminnych.

§ 27. Ustawy postanawiają zakres działania Rady powiatowej w sprawach Gmin i Obszarów dworskich.

Udzielanie zdań. Stawianie wniosków.

§ 28. Rada powiatowa winna udzielić swojego zdania we wszystkich sprawach, w których Rząd lub Sejm albo Wydział krajowy jej zdania zasięga. Ma ona prawo w interesie powiatu przedstawiać wnioski Rządowi, Sejmowi i Wydziałowi krajowemu.

Rada powiatowa nie ma prawa stawiania wniosków we wszystkich tych sprawach, w których w razie zapytania, winna przedstawić swoje zdanie. Sprawy Uniwersytetów należą do tych, w których Sejm, nie zaś Rada powiatowa ma prawo stawiania wniosków. (Tr. ad. 6 Czerwca 1883. L. 1379. N. 1790).

B) O zakresie działania Wydziału powiatowego.

W ogólności.

§ 29. Wydział powiatowy jest w sprawach powiatu organem zarządzającym i wykonawczym.

W sprawach ekonomicznych.

§ 30. Wydział załatwia sprawy zwykłego zarządu majątkiem powiatowym; on kieruje i zawiaduje zakładami powiatowemi, a nadzoruje zakłady powiatowe, mające własny zarząd.

Wydział powiatowy układa corocznie budżety i rachunki.

Najmniej na czternaście dni przed rozpoznaniem w Radzie muszą być tak budżety jak rachunki złożone w Wydziale do przejrzenia przez opodatkowanych w powiecie.

Termin tego publicznego złożenia ma być ogłoszony. Spostrzeżenia, poczynione przez opodatkowanych, mają być wzięte pod rozwagę przy rozpoznawaniu budżetów i rachunków rocznych.

Prace przygotowawcze. Wykonywanie uchwał.

§ 31. Wydział powiatowy przygotowuje przedmioty do obrad Rady i wprowadza w wykonanie uchwały Rady.

Reprezentacya na zewnątrz. Wydawanie dokumentów.

§ 32. Wydział powiatowy reprezentuje Radę powiatową na zewnątrz i we wszystkich sprawach prawnych, i pośredniczy w jej korespondencyach.

Dokumenta wydawane w imieniu Reprezentacyi powiatowej, mają być podpisywane przez Prezesa lub jego zastępcę i przez dwóch członków Wydziału powiatowego.

Władza dyscyplinarna.

§ 33. Wydziałowi powiatowemu podlegają urzędnicy i słudzy jemu przydzieleni, lub dla pojedynczych przedmiotów administracyjnych mianowani. Wydział wykonywa nad nimi Władzę dyscyplinarną, w miarę przyznanego sobie upoważnienia (§ 26).

Odpowiedzialność.

§ 34. Wydział powiatowy jest odpowiedzialny Radzie powiatowej za swoje urzędowe czynności i winien zdawać jej sprawę z jej czynności.

Instrukcye wydawane przez Radę.

§ 35. Rada powiatowa ma prawo wydawania szczegółowych instrukcyj, co do spraw należących do Wydziału powiatowego i co do sposobu ich załatwiania.

W sprawach gminnych.

§ 36. Ustawy postanawiają zakres działania Wydziału powiatowego w sprawach Gmin i obszarów dworskich.

Jeżeli sprawa, do której według ustaw potrzebne jest przyzwolenie Rady powiatowej, tak jest naglącą, że jej załatwienie bez szkody dla Gminy, lub dla obszaru dworskiego, nie może być odroczone aż do zebrania się Rady powiatowej, natenczas wchodzi Wydział powiatowy w atrybucye Rady powiatowej, której w swoim czasie winien zdać sprawę z powziętej uchwały.

Specyalne komisye.

§ 37. Wydział może, pod własną odpowiedzialnością, poruczać poszczególne sprawy specyalnym komisyom lub pojedynczym osobom.

III. O traktowaniu spraw.

Zwołanie Rady powiatowej.

§ 38. Rada powiatowa zbiera się na wezwanie Prezesa co kwartał na zwyczajne zgromadzenie.

W ważnych i naglących przypadkach, albo na żądanie politycznej Władzy krajowej, lub Wydziału krajowego, winien Prezes zwołać zgromadzenie nadzwyczajne.

Zgromadzenie, które nie jest zwołane przez Prezesa, lub w razie przeszkody przez jego Zastępcę, jest nieprawne, a powzięte na niem uchwały są nieważne.

Prezes Rady powiatowej, zwołując ją na posiedzenie, nie jest obowiązany do podania przedmiotu obrad w formie szczegółowo oznaczonej. (Tr. ad. 16 Września 1881. L. 1314. N. 1156).

Załatwianie spraw i przewodniczenie na posiedzeniach.

§ 39. Rada powiatowa zebrana w skutek należytego zwołania, obraduje i załatwia sprawy należące do jej zakresu na posiedzeniach. Prezes, a w razie przeszkody jego Zastępca, przewodniczy na posiedzeniach Rady, zarządza, otwiera i zamyka posiedzenia.

Jawność posiedzeń.

§ 40. Posiedzenia Rady powiatowej są jawne. Wyjątkowo jednak może Rada uchwalić posiedzenie tajne, na żądanie przewodniczącego albo pięciu członków Rady. Posiedzenia na których przedmioty obrad są budżety lub rachunki powiatowe, muszą być jawne.

Gdyby publiczność przeszkadzała obradom, lub swobodę ich tamowała, przewodniczący ma prawo i obowiązek, po uprzedniem i bezskutecznem napomnieniu, nakazać ustąpienie publiczności.

Porządek przedmiotów.

§ 41. Przewodniczący w Radzie oznacza porządek przedmiotów obrad, i winien wykluczyć od obrad sprawy, nie należące do zakresu czynności Rady. Zażalenia przeciw takiemu wykluczeniu rozstrzyga polityczna Władza krajowa, za poprzedniem porozumieniem się z Wydziałem krajowym.

Powzięcie uchwał w Radzie.

§ 42. Do powzięcia uchwały potrzebną jest obecność więcej niż połowy członków Rady.

Do ważności uchwały potrzebną jest *bezwzględna większość* głosów obecnych.

Przewodniczący *głosuje przy wyborach*; prócz tego głosuje on tylko w razie równości głosów, a wtedy to zdanie staje się uchwałą, która, z doliczeniem jego głosu, większość bezwzględną otrzyma.

Głosowanie.

§ 43. Głosowanie odbywa się jawnie. Przy wyborach i obsadzaniu posad odbywa się głosowanie kartkami.

Zawieszanie uchwał.

§ 44. Jeżeli Przewodniczący sądzi, że uchwała Rady powiatowej lub Wydziału powiatowego przekracza ich zakres działania, lub że sprzeciwia się ustawom, obowiązanym jest zawiesić uchwałę, i o rozstrzygnienie, czy uchwała może być wykonaną lub nie, udać się przez polityczną Władzę powiatową do politycznej Władzy krajowej, która przed rozstrzygnieniem ma porozumieć się z Wydziałem krajowym.

Protokoły posiedzeń.

§ 45. Uchwały Rady powiatowej zaciągane będą w protokoły. Protokół z każdego posiedzenia podpisuje przewodniczący i sekretarz.

Przejrzenie protokołów każdemu jest dozwolone.

Załatwianie spraw i powzięcie uchwał w Wydziale.

§ 46. Prezes Rady przewodniczy Wydziałowi powiatowemu i kieruje jego czynnościami.

W razie przeszkody Prezesa, wchodzi w jego prawa i obowiązki jego Zastępca.

Wydział powiatowy załatwia sprawy zazwyczaj kolegialnie.

Do powzięcia uchwały potrzebną jest obecność Prezesa, lub w razie przeszkody, jego Zastępcy, i przynajmniej trzech członków Wydziału.

Do ważności uchwały potrzebna jest bezwzględna większość głosów obecnych.

Przepisy § 45 stósują się także do uchwał Wydziału.

Rada powiatowa może oznaczyć sprawy, które Prezes będzie mocen załatwiać potocznie.

Obwieszczenia Wydziału.

§ 47. Wydziałowi powiatowemu wolno wydawać obwieszczenia tylko w sprawach administracyjnych, do jego zakresu działania należących.

IV. O nadzorze nad Reprezentacyą powiatową.

Prawa Reprezentacyi krajowej.

§ 48. Sejm za pośrednictwem Wydziału krajowego czuwa nad tem, ażeby majątek zakładowy powiatu i zakładów powiatowych nie został uszczuplony.

Wydział krajowy może w tym celu żądać objaśnień i usprawiedliwień od Reprezentacyi powiatowej i przez delegowanie komisyi zarządzać dochodzenia na miejscu.

W wykonaniu tego prawa nadzoru, upoważniony jest Wydział krajowy w razie potrzeby użyć stósownych środków zaradczych.

§ 49. Rekursa przeciw uchwałom Reprezentacyi powiatowej, (Rady powiatowej i Wydziału powiatowego), rozstrzyga Wydział krajowy, wyjąwszy w razach w § 51 przewidzianych.

Rekurs ma być wniesiony w ciągu 14-dniowego prekluzyjnego terminu od dnia ogłoszenia lub doręczenia uchwały do Wydziału powiatowego, który go przedłoży Wydziałowi krajowemu.

Prawo Władz rządowych.

§ 50. Rządowi służy prawo n a d z o r u nad Reprezentacyą powiatową w tym kierunku, ażeby ta Reprezentacya nie przekraczała swojego zakresu działania, i nie działała przeciw istniejącym ustawom.

To prawo nadzoru wykonywa polityczna Władza krajowa przez polityczną Władzę powiatową, znajdującą się w siedzibie Reprezentacyi powiatowej. Polityczna Władza powiatowa może w tym celu żądać udzielenia sobie uchwał i potrzebnych wyjaśnień.

Przełożony tej Władzy lub jego delegowany ma także prawo b y ć o b e c n y m n a p o s i e d z e n i a c h R a d y powiatowej i każdego czasu, wszelako bez przerywania mowcy, zabierać głos; w głosowaniu jednak wtenczas tylko ma udział, jeźli jest członkiem Rady powiatowej.

§ 51. Polityczna Władza krajowa rozstrzyga rekursa przeciw takim uchwałom Reprezentacyi powiatowej, przez które istniejące ustawy są naruszone, lub błędnie zastósowane.

Jeżeli Reprezentacya powiatowa poweźmie uchwałę, która przekracza jej zakres działania, lub sprzeciwia się ustawom; polityczna Władza powiatowa ma prawo i obowiązek wstrzymać jej wykonanie, niezwłocznie jednak przedłożyć powinna pytanie, czy uchwała może być wykonaną lub nie, politycznej Władzy krajowej, która przed rozstrzygnieniem ma się porozumieć z Wydziałem krajowym.

Przeciw orzeczeniu politycznej Władzy krajowej służy rekurs do właściwego Ministerstwa.

§ 52. Jeżeli Rada powiatowa zaniedbuje, lub odmawia dopełnienia obowiąków przypadających na powiat na mocy specyalnych ustaw, polityczna Władza krajowa ma zaradzić temu w sposób odpowiedni na koszt i stratę powiatu.

Rozwiązanie Rady powiatowej.

§ 53. Namiestnik może rozwiązać Radę powiatową.

Radzie służy rekurs do właściwego Ministerstwa. Rekurs ten nie ma mocy wstrzymującej.

Najdalej w sześć tygodni, po rozwiązaniu Rady, musi być rozpisany nowy wybór.

Namiestnictwo, w porozumieniu się z Wydziałem krajowym, przedsięweźmie środki potrzebne dla tymczasowego załatwiania spraw, aż do ustanowienia nowej Rady powiatowej.

B. Ordynacya wyborcza powiatowa

dla Królestwa Galicyi Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

I. O wyborach członków Rady powiatowej.

Prawo wybierania.

A) W grupie większych posiadłości.

§ 1. Prawo wybierania członków Rady powiatowej w grupie większych posiadłosci mają obywatele Państwa austryackiego, którzy posiadają w powiecie dobra ziemskie tabularne, i opłacają z nich rocznie przynajmniej 100 złr. podatków bezpośrednich, bez dodatku nadzwyczajnego (wojennego).

Do tych podatków wliczone będą podatki, wspomnione w § 8 lit *a* ustawy o Reprezentacyi powiatowej.

Posiadanie dwóch lub więcej dóbr tabularnych w powiecie położonych, z których razem opłaca się wspomniona kwota podatkowa, uprawnia także do wyboru.

§ 2. Uprawnieni do wyboru w grupie większych posiadłości ziemskich, mogą to prawo wykonywać przez pełnomocników.

Za Gminy posiadające dobra, których posiadanie uprawnia do wyboru w grupie większych posiadłości, wykonywa prawo wybierania Naczelnik Gminy lub jego Zastępca.

Za osoby nie mające własnowolności, wykonywają prawo wybierania ich prawni zastępcy, lub mianowani przez tychże pełnomocnicy.

Za żonę żyjącą z mężem, wykonywa to prawo mąż; za inne niewiasty ich pełnomocnicy.

Co do wykonywania prawa wybierania, niemniej co do zastępców i pełnomocników, mają także być zastósowane §§ 5 do 8 ordynacyi wyborczej dla Gmin. [1])

[1]) Strona 11 Zb. ust. admin.

Pełnomocnictwo jest uwolnione od opłaty stemplowej. (Reskr. min. skarbu z 15 Sierpnia 1861 dz. u. p. N. 83.)

§ 3. Jeżeli w grupie większych posiadłości liczba osób do wyboru uprawnionych jest równie wielką lub mniejszą, niż liczba członków Rady powiatowej, na tę grupę przypadająca, wtedy każda z tych osób, jeżeli jest obieralną, ma prawo wstąpić bez wyboru do Rady powiatowej, lub dać się zastąpić przez pełnomocnika (§ 12 ustawy o Reprezentacyi powiatowej).

Gdyby tym sposobem liczba członków Rady, na tę grupę przypadająca, nie była uzupełnioną, uprawnieni w tej grupie mają uzupełnić ją wyborem innych osób.

B) W grupie najwyżej opodatkowanych z kategoryi przemysłu i handlu.

§ 4. Prawo wybierania w grupie najwyżej opodatkowanych z kategoryi przemysłu i handlu, mają obywatele Państwa austryackiego, którzy są dzierżycielami przedsiębiorstwa przemysłowego, górniczego lub handlowego, wykonywanego w powiecie, i od takiego przedsiębiorstwa, jakoteż przeznaczonych do tego realności, opłacają przynajmniej 100 złr. podatków bezpośrednich bez dodatku nadzwyczajnego.

Uprawnieni do wyboru w tej grupie mogą to prawo wykonywać przez pełnomocników, jeżeli nie są obecnymi w powiecie.

Co do prawa wybierania i wykonania tego prawa, stósują się tu postanowienia § 3 niniejszej ustawy, jako też § 4 punkt 1 i 2, i §§ 5, 6 i 8 ordynacyi wyborczej dla Gmin.[1])

[1]) Strona ~~11~~ Zb. ust. admin. 59, 60, 61.

Co do dóbr kameralnych i dóbr należących do funduszu religijnego, krajowa Dyrekcya Skarbu jako Władza administracyjna upoważniła do głosowania w wyborach powiatowych mianowanych przez się przełożonych obszarów dworskich na tych dobrach raz na zawsze. (Rozporządzenie Prezydyum Namiestnictwa z d. 8 Grudnia 1867 L. 9487/pr.).

C) W grupie Gmin miejskich.

§ 5. Miasto, obierające dla siebie osobnego posła na Sejm krajowy, wybiera także osobno członków Rady powiatowej na nie przypadających (§ 9 ustawy o Reprezentacyi powiatowej). Wybór ten wykonywa Rada gminna. Jeżeli w powiecie jest tylko jedna Gmina, do grupy gmin miejskich należąca, członków Rady powiatowej na tę grupę przypadających wybiera Rada gminna.

§ 6. Inne Gminy miejskie obierają wspólnie członków Rady powiatowej.

Uprawnionymi do wyboru w tych Gminach są: Naczelnicy Gminy, i z każdej Gminy przynajmniej dwóch delegatów, obranych przez Radę gminną ze swojego grona. W Gminie mającej więcej niż 500 ludności do Gminy przynależnej, wybiera Rada gminna z grona swojego jednego delegata na każde 250 ludności.

Rada gminna miasta nie może wybierać więcej delegatów do wyboru członków Rady powiatowej, aniżeli ma w gronie swojem członków, a gdyby zaszedł wypadek, że na zasadzie § 14 ust. gmin. byłaby mniejsza ilość członków w Radzie gminnej niż delegatów do wyboru członków Rady powiatowej, natenczas wszyscy członkowie Rady gminnej mogą być delegatami do wyboru Rady powiatowej. (Reskrypt Prezyd. Nam. z d. 18 Stycz. 1871 r. L. 169 pr.).

Przy rozpisaniu wyborów ma być natychmiast zarządzony wybór delegatów, gdyż Prezydyum Namiestnictwa poleciło reskryptem z dnia 30 Sierpnia 1870 L. 5434 pr., aby przed rozpisywaniem nowych wyborów powiatowych przedsięwziąć wszelkie roboty przygotowawcze co do zestawienia listy wyborców wymienione w §§ 16—23 tak; aby te listy zaraz po rozpisaniu wyborów mogły być wyłożone.

Wybory do Rad powiatowych przekonały, że możliwą jest kolizya między § 6 ustawy wyborczej powiatowej a § 14 ustawy gminnej,

a mianowicie, że Gmina miejska może być w stósunku do swej ludności uprawnioną do wyboru większej ilości delegatów, aniżeli jest członków w Radzie gminnej.

Przy zastósowaniu tych przepisów należy jednakże mieć na uwadze, że delegatem do wyboru Rady powiatowej może być tylko członek Rady gminnej, zatem, że nawet zastępca w ogóle nie może być delegatem, i mógłby nim być w tym jedynie wypadku, gdyby w myśl § 22 ust. g. na miejsce stale ubywającego Radnego powołanym i przez to został rzeczywistym członkiem Rady.

Z tego wynika, że Rada gminna nie może wybierać więcej delegatów, aniżeli ma w gronie swojem członków, i że w razie gdyby zaszedł w mowie będący wypadek, wszyscy członkowie Rady gminnej mogą być delegatami do wyboru Rady powiatowej. (Okólnik Nam. z 18 Stycznia 1871 L. 169 pr.).

D) W grupie Gmin wiejskich.

§ 7. Prawo wybierania w grupie Gmin wiejskich mają Naczelnicy Gmin i z każdej Gminy przynajmniej jeden delegat, którego Rada gminna obiera ze swego grona.

W Gminie mającej więcej niż 500 ludności do Gminy przynależnej, wybiera Rada gminna z grona swojego jednego delegata na każde 500 ludności.

§ 8. Prawo wybierania członków Rady powiatowej w grupie Gmin wiejskich, mają także obywatele Państwa Austryackiego, którzy posiadają w powiecie dobra ziemskie tabularne, i opłacają rocznie mniej niż 100 złr. podatków bezpośrednich bez dodatku nadzwyczajnego.

Co do wykonania tego prawa, mają być zastósowane postanowienia § 2.

Ograniczenie prawa wybierania.

§ 9. Kto ma prawo wybierania w dwóch lub więcej grupach, może to prawo wykonywać tylko w tej grupie, która w § 5 ustawy o Reprezentacyi powiatowej przed innemi jest wymienioną.

Kto w kilku Gminach miejskich jest członkiem Rady gminnej, może wykonywać prawo wybierania tylko za tę Gminę, w której ma zwykłe zamieszkanie, a gdyby w żadnej nie miał zwykłego zamieszkania, tylko za tę, w której najwyżej jest opodatkowany. Postanowienie to stósuje się także do grupy Gmin wiejskich.

Obieralność.

§ 10. Obieralnym na członka Rady powiatowej jest, z wyjątkiem niewiast, każdy obywatel Państwa Austryackiego, jeżeli:

a) ukończył 24 lat wieku;

b) używa własnowolności, i

c) albo ma prawo wybierania w grupie większych posiadłości, lub w grupie najwyżej opodatkowanych z kategoryi przemysłu i handlu, lub ma prawo wybierania na mocy § 8, albo obieralnym jest do Rady gminnej w jednej z Gmin powiatu, albo jest przełożonym jednego z obszarów dworskich położonych w powiecie, albo też przynajmniej od roku opłaca w powiecie jakikolwiek podatek bezpośredni.

Wyłączeni lub wykluczeni od wyboru do Rady gminnej nie mają prawa obieralności do Rady powiatowej. (Tr. ad. 27 Września 1882 L. 1841 N. 1503).

Wyłączenie od prawa wybierania i obieralności.

§ 11. Te same powody, które wyłączają albo wykluczają od prawa wybierania lub od wybieralności do Rady gminnej, wyłączają albo wykluczają także od prawa wybierania, lub od wybieralności do Rady powiatowej (§§ 2, 3, 10 i 11 ordynacyi wyborczej dla Gmin.

Oficerowie w służbie będący, i inne osoby wojskowe z tytułem oficerskim w służbie zostające, jeżeli należą do grupy większych posiadłości ziemskich, mają wprawdzie prawo do wybierania, nie są jednak obieralnemi; prawo zaś wybierania mogą wykonywać tylko przez pełnomocników.

Oddalenie z urzędu z powodu przestępstwa przez chciwość popełnionego, musi być prawomocnie orzeczonem, aby wykluczenie od prawa obieralności nastąpić mogło. (Tr. ad. 2 Listopada 1882 L. 2091 N. 1544).

Koła wyborcze i miejsce wyborów.

a) Dla dwóch pierwszych grup.

§ 12. Uprawnieni do wyboru w grupie większych posiadłości wybierają w jednem kole wyborczem.

Miejscem wyborów jest siedziba Reprezentacyi powiatowej.

Te same postanowienia stósują się także do grupy najwyżej opodatkowanych z kategoryi przemysłu i handlu.

b) Dla Gmin miejskich.

§ 13. W Gminie miejskiej, mającej dla siebie wybierać osobnych członków Rady powiatowej, odbywa się wybór w tejże Gminie.

Wyborcy dwóch lub kilku Gmin miejskich, połączonych dla wspólnego wyboru, tworzą jedno koło wyborcze. Miejscem wyboru jest siedziba Rady powiatowej.

c) Dla Gmin wiejskich.

§ 14. Uprawnieni do wyboru z grupy Gmin wiejskich (§§ 7 i 8) tworzą jedno koło wyborcze.

Miejscem wyboru jest siedziba Rady powiatowej.

Rozpisanie wyborów.

§ 15. Namiestnik rozpisuje wybory do Rady powiatowej i zarazem oznacza dzień wyboru tak, ażeby przed tym dniem ukończone być mogły potrzebne przygotowania.

Ogólne wybory rozpisują się w ten sposób, ażeby najpierw obrani byli członkowie Rady z grupy Gmin wiejskich, a następnie z grupy Gmin miejskich, potem z grupy najwyżej opodatkowanych w kategoryi przemysłu i handlu, nakoniec z grupy większych posiadłości ziemskich.

Rozpisanie wyborów ma być we wszystkich Gminach powiatu plakatami ogłoszone i do wiadomości przełożonych obszarów dworskich podane.

Wybory do Rad powiatowych mogą być ogólne lub uzupełniające i w obec ogólnego brzmienia § 15 ord. wyb. pow. rozpisanie tych wyborów i wyznaczenie terminu należy do Namiestnika.

Ogólne wybory mogą być rozpisane albo w skutek upływu peryodu wyborczego (§ 14 ust. o R. P.) albo też w skutek rozwiązania Rady powiatowej (§ 53).

W obydwu tych razach prawo i obowiązek rozpisania wyborów z własnej inicyatywy przysłuża Namiestnikowi, jako wykonawcy ustawy.

Wybory uzupełniające mogą nastąpić tylko w skutek ustąpienia członka Rady powiatowej z jej grona bez względu na przyczyny i sposób, w jaki ustąpienie to miejsce miało.

Jakkolwiek zaś rozpisanie i wyznaczenie terminu do wyboru uzupełniającego przysłuża tylko Namiestnikowi, to przecież inicyatywa do takowego zarządzenia przysługuje Reprezentacyi powiatowej, ta albowiem w czasie, gdy potrzeba takiego wyboru zajdzie, jest prawnie istniejącą, i może zażądać swego uzupełnienia.

Prócz tego nadmienić wypada, że członek Reprezentacyi powiatowej o swojem ustąpieniu przedewszystkiem też Reprezentacyę zawiadomić powinien.

Aby postępowanie Władz rządowych w tego rodzaju wypadkach ujednostajnić, wzywam Starostwo, aby o potrzebie zarządzenia uzupełniającego wyboru tylko wtedy doniósł i wniosek stawił gdy w tym względzie od Reprezentacyi powiatowej odpowiednie otrzyma zawiadomienie. (Okólnik Nam. z 14 Lut. 1871 L. 1097 pr.).

Spisy wyborców i karty legitymacyjne.

a) Dla dwóch pierwszych grup.

§ 16. Dla koła wyborczego większych posiadłości, niemniej dla koła wyborczego najwyżej opodatkowanych z kategoryi przemysłu i handlu, sporządza polityczna Władza powiatowa listy wyborców, składa takowe do wolnego każdemu przejrzenia, i ogłasza to publicznym plakatem z oznaczeniem prekluzyjnego terminu czternastodniowego do wnoszenia reklamacyj.

§ 17. Reklamacye w terminie wniesione rozstrzyga polityczna Władza powiatowa w przeciągu trzech dni i czyni niezwłocznie sprostowania za słuszne uznane i z ustawą zgodne.

W razie odmówionego sprostowania służy odwołanie się do politycznej Władzy krajowej. Odwołanie takie, najdalej w przeciągu trzech dni od zawiadomienia o rozstrzygnieniu odmownem, wniesionem być ma do politycznej Władzy powiatowej, która winna przedłożyć je niezwłocznie politycznej Władzy krajowej do ostatecznego rozstrzygnienia.

Rozporządzeniem z dnia 22 Października 1866 L. 7506 pr. poleciło Prezydyum Namiestnictwa, aby w rezolucyi odmawiającej sprostowania list uprawnionych wyraźnie podnieść, iż reklamującemu wolno odwołać się do politycznej Władzy krajowej, że jednak to odwołanie ma być wniesione do politycznej Władzy powiatowej najdalej w 3 dniach po otrzymaniu uwiadomienia o wspomnianej rezolucyi. Odwołanie ma być natychmiast Namiestnictwu w raz

z odnośnymi aktami i dowodem doręczenia rekurowanej rezolucyi przedłożone, a to ze względu na wyznaczony już termin do wyborów.

Ponieważ ustawa wyraźnie wymaga oprócz wydania, także doręczenia kart legitymacyjnych, więc polityczna Władza powiatowa powinna przed terminem wyborów otrzymać odnośne dowody doręczeń i przechować je w aktach.

§ 18. Skoro listy wyborców, po rozstrzygnieniu wniesionych w terminie reklamacyj, zostaną stanowczo ułożone, wyda i doręczy polityczna Władza powiatowa pojedynczym wyborcom karty legitymacyjne, zawierające numer bieżący listy wyborców, nazwisko uprawnionego do wyboru, miejsce, dzień i godzinę wyborów.

b) Dla grupy Gmin miejskich.

§ 19 Polityczna Władza powiatowa winna każdego Naczelnika Gminy miejskiej, do wspólnego wyboru z innemi Gminami połączonej, zawiadomić o liczbie delegatów obrać się mających, i polecić mu, ażeby zarządził wybór przez Radę gminną.

Co do warunków ważności tego wyboru, niemniej co do postępowania przy wyborze i głosowaniu, obowiązują §§ 36 i 37 ordynacyi wyborczej dla Gmin.

Protokół wyborczy ma być przedłożony politycznej Władzy powiatowej.

Władza ta winna skonstatować legalność aktu wyborczego w każdej Gminie, i zaciągnąć delegatów wybranych i Naczelników Gmin do listy uprawnionych do wyboru.

Jeżeli zaś okaże się potrzeba nowego wyboru delegatów, wybór ten ma być nakazany natychmiast z podaniem powodów.

Patrz uwagę do § 6 co do ilości delegatów.

§ 20. Skoro lista uprawnionych do wyboru (§ 19) zostanie uzupełnioną przez wybór delegatów we wszystkich Gminach tej grupy, wyda i doręczy polityczna Władza powiatowa wszystkim uprawnionym do wyboru karty legitymacyjne, w § 18 wskazane.

c) Dla grupy Gmin wiejskich.

§ 21. Postanowienie § 19 stósują się także do wyborów, z Gmin wiejskich.

§ 22. Polityczna Władza powiatowa układa spis osób, do wyboru w grupie Gmin wiejskich na mocy § 8 uprawnionych, składa ten spis do wolnego każdemu przejrzenia, i ogłasza to publicznym plakatem, z oznaczeniem prekluzyjnego terminu czternastodniowego do wniesienia reklamacyj.

Postanowienia § 17 znajdują tu zastósowanie.

Po zapadłem rozstrzygnieniu reklamacyj, ułoży polityczna Władza powiatowa spis tych wyborców, i wciągnie ich do głównej listy wyborców z grupy Gmin wiejskich.

§ 23. Skoro lista wyborców zostanie uzupełnioną przez wybór delegatów we wszystkich Gminach wiejskich, i przez wciągnienie do niej wyborców w § 22 wskazanych, wyda i doręczy polityczna Władza powiatowa wszystkim wyborcom karty legitymacyjne w § 18 wskazane.

Komisye wyborcze.

§ 24. Wyborami kieruje komisya wyborcza, złożona jak następuje:

1) Dla grupy większych posiadłości ziemskich składa się komisya z trzech mężów zaufania, których wyborcy ze swego grona wybierają. Ci mężowie zaufania wybierają z pomiędzy siebie przewodniczącego.

2) W ten sam sposób składa się komisya wyborcza dla grupy najwyżej opodatkowanych z kategoryi przemysłu i handlu.

3) Dla Gminy miejskiej, wybierającej dla siebie osobno członków Rady powiatowej, składa się komisya wyborcza z Naczelnika Gminy jako przewodniczącego, i z dwóch członków przez Radę gminną z jej grona wybranych.

4) Dla Gmin miejskich, połączonych do wspólnego wyboru, składa się ta komisya z pięciu mężów zaufania, których wyborcy z swego grona wybierają, Ci mężowie zaufania obierają z pomiędzy siebie przewodniczącego.

5) Dla grupy Gmin wiejskich składa się komisya wyborcza w sposób pod 4) wskazany.

Przy akcie wyborczym ma być obecny komisarz rządowy, dla czuwania nad zachowaniem ustaw i nad utrzymaniem porządku.

Wybory do Rad powiatowych dały powód do zapytania jak sobie postąpić należy w wypadku, gdyby w miejscu na przeprowadzenie wyborów przeznaczonem nie zgromadziła się taka ilość wyborców, jaka w myśl § 24 ust. wyborczej powiatowej potrzebną jest do utworzenia komisyi wyborczej. W wypadku takim wybór nie może być przeprowadzonym i gdyby wyborcy pomimo oczekiwania nie zgromadzili się w odpowiedniej liczbie, nie pozostanie nic innego, jak zarządzić nowy wybór. Przeciwnie wybór może być legalnie przeprowadzonym, jeżeli tylko do ukonstytuowania komisyi wyborczej dostateczna ilość wyborców się zbierze, chociażby oprócz wyborców zgromadzonych, którzy się w komisyą wyborczą ukonstytuowali, żaden inny wyborca nie zgłosił się do oddania swego głosu, gdyż po ukonstytuowaniu się komisyi wyborczej, w myśl § 25 Ord. wyb. pow. i analogii postanowień § 36 Ord. sejmowej wybór bez względu na liczbę zgromadzonych wyborców dokonać się winien. (Okólnik Nam. z 28 Grudnia 1870 L. 8395 pr.).

Przędsiębranie wyborów.

§ 25. Wybór z Gminy miejskiej, mającej wybierać dla siebie członków Rady powiatowej, odbywa się podług postanowień zawartych w §§ 36 i 37 ordynacyi wyborczej dla Gmin. [1])

Wybory innych członków Rady powiatowej odbywają się w dniach, godzinach i miejscach do tego oznaczonych, bez względu na liczbę zgromadzonych wyborców. Przy tych wyborach zastósowane być mają analogicznie postanowienia §§ 35 i 37 aż włącznie do § 48 [2]) sejmowej ordynacyi wyborczej; jednakże komisya wyborcza może także zarządzić głosowanie kartkami.

[1]) Str. 78 Zb. ust. admin.

[2]) Powołane powyżej paragrafy ordynacyi wyborczej sejmowej patrz Dział IV Części I.

§ 26. Pełnomocnik dopuszczony być może do głosowania w imieniu uprawnionego do wyboru tylko w przypadkach, niniejszą ustawą dozwolonych, i tylko wtedy, gdy się wykaże należytem pełnomocnictwem.

Protokół wyborczy.

§ 27. Z każdego aktu wyborczego spisuje się protokół. Po wybraniu potrzebnej liczby członków Rady powiatowej zamyka się protokół wyborczy, i podpisany przez członków komisyi wyborczej i przez komisarza rządowego, oddaje się z wszystkiemi załącznikami przełożonemu politycznej Władzy powiatowej.

Certyfikaty wyborcze.

§ 28. Przełożony politycznej Władzy powiatowej, wydaje, po przejrzeniu aktów wyborczych, certyfikat wyborczy każdemu członkowi Rady, przeciw któremu nie ma żadnego z powodów od wybieralności wykluczających, w §§ 3 i 11 ordynacyi wyborczej dla Gmin wskazanych.

Certyfikat ten upoważnia wybranego do wstępu do Rady powiatowej, i stanowi domniemanie ważności jego wyboru, dopóki Rada powiatowa nie orzecze inaczej.

Udzielenie aktów wyborczych Radzie.

§ 29. Wszystkie akta wyborcze, do których należą także akta wyboru delegatów z Gmin, winien przełożony politycznej Władzy powiatowej udzielić zgromadzeniu wybranych członków Rady, certyfikatami wyborczemi zaopatrzonych. Zgromadzenie to, pod przewodnictwem członka z swego grona obranego, rozpoznaje akta wyborcze, i rozstrzyga o przypuszczeniu wybranych. Skoro wybory więcej niż połowy członków Rady zostaną sprawdzone, Rada uważa się za ukonstytuowaną. — Akta wyborcze z wyborów uzupełniających rozpoznaje Rada powiatowa i rozstrzyga o przypuszczeniu wybranych.

Zaraz po ukończeniu wyborów wyznaczy Starosta jak najkrótszy termin do zebrania się wybranych członków z wszystkich grup i zawiadomi wcześnie o tem wszystkich członków wybranych, czy to przez odpowiedni dopis na certyfikatach wyborczych, które wedle § 28 Ordynacyi wyborczej przez Naczelnika wydane będą, czyli też osobnem pismem.

Zgromadzeniu wybranych członków Rady certyfikatami wyborczemi zaopatrzonych, należy udzielić w myśl § 29 wszystkie akta

wy borcze, które to zgromadzenie pod przewodnictwem członka przez siebie wybranego, akta te rozpoznać i o przypuszczeniu wybranych rozstrzygać ma.

Skoro wybory więcej niż połowy członków Rady zostaną sprawdzone, Rada uważa się za ukonstytuowaną. — Tak ukonstytuowana Rada pod przewodnictwem członka przez siebie wybranego, przystępuje wedle § 30 do wyboru Prezesa, jego zastępcy i Wydziału.

Gdy wedle § 13 ustawy o Reprezentacyi Rady powiatowej wybór Prezesa i jego zastępcy potrzebuje zatwierdzenia cesarskiego, przeto rzeczą będzie Rady powiatowej za pośrednictwem członka, pod którego przewodnictwem wybór Prezesa i jego Zastępcy do skutku przyszedł, celem uzyskania tego zatwierdzenia przedłożyć akt tego wyboru c. k. Urzędowi powiatowemu do dalszego urzędowania. (Okólnik Nam. z 13 Września 1867 L. 7010 pr.).

II. O wyborach Wydziału powiatowego.

§ 30. Rada powiatowa wybiera z grona swego, pod przewodnictwem członka przez siebie obranego, swego Prezesa, jego Zastępcę i swój Wydział.

§ 31. Wybór Prezesa następuje bezwzględną większością głosujących.

Jeżeli przy pierwszem i powtórnem głosowaniu nikt bezwzględnej większości głosów nie otrzymał, nastąpi wybór między tymi dwoma członkami, którzy przy powtórnem głosowaniu najwięcej głosów otrzymali.

Przy równości głosów rozstrzyga los, kto ma być do wyboru między dwoma przedstawiony. Głos dany przy trzeciem głosowaniu na członka do wyboru nie przedstawionego jest nieważny.

W razie równości głosów przy wyborze między dwoma, rozstrzyga los.

W ten sam sposób wybiera się i Zastępcę Prezesa.

§ 32. Dla każdej grupy interesów w Radzie reprezentowanej wybierają członkowie z tej grupy obrani, z grona

Rady jednego członka Wydziału. Resztę członków Wydziału obiera pojedynczo cała Rada.

Każdy z tych wyborów następuje bezwzględną większością głosujących.

Jeżeli ta większość nie da się osiągnąć, natenczas postąpić należy podług postanowień § 31.

§ 33. Dla każdego członka Wydziału wybiera się Zastępca w sposób w § 32 przepisany.

DZIAŁ IV.

A. Patent cesarski

z dnia 26 Lutego 1861 r. (dz. p. p. Nr. 20) nadający

STATUT KRAJOWY

z ordynacyą wyborczą sejmową

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Uznawszy za rzecz stósowną, w dyplomie Naszym wydanym na dniu 20 Października 1860 r.,[1]) celem uporządkowania prawnopaństwowych stósunków Monarchii, na podstawie sankcyi pragmatycznej i na mocy Naszej najwyższej władzy postanowić i rozporządzić jako prawidło tak dla Nas Samych jak dla prawnych Następców Naszych w rządach, że prawo nadawania ustaw, zmieniania ich i uchylania wykonywanem być ma tylko za spółdziałaniem Sejmów krajowych, a odnośnie Rady Państwa, i zważywszy oraz, iż prawo to, aby mogło być w życie wprowadzone, wymaga pewnego oznaczonego porządku i formy wykonania, oświadczamy, rozporządzamy i obwieszczamy, po wysłuchaniu Naszej Rady Ministrów, co następuje:

[1]) Dyplom umieszczony na str. 117.

I. Co się tyczy składu Rady Państwa, powołanej do Reprezentacyi Państwa i zastrzeżonego w Naszym dyplomie z d. 20 Października 1860, prawa do spółudziału w prawodawstwie, zatwierdzamy załączoną tu ustawę o Reprezentacyi

Państwa i nadajemy jej niniejszem na wszystek ogół Naszych królestw i krajów moc zasadniczej ustawy Państwa.

II. Pod względem Naszych Królestw: Węgierskiego, Kroackiego i Slawońskiego, jakoteż Naszego Wielkiego Księstwa Siedmiogrodzkiego, mając zamiar przywrócenia dawniejszych urządzeń krajowych zgodnie z Naszym pomienionym dyplomem i w obrębie granic, w nim zakreślonych, wydaliśmy już stósowne rozporządzenia w liście Naszym odręcznym z dnia 20 Października 1860.

III. Dla Naszych Królestw: Czech, Dalmacyi, Galicyi i Lodomeryi wraz z Księstwami Oświęcimskiem i Zatorskiem, tudzież Wielkiem Księstwem Krakowskiem; Naszych Arcyksięstw: Austryi poniżej Anizy i Austryi powyżej Anizy- Naszych Księstw: Krainy, Bukowiny; Naszego Margrabstwa: Morawii; Naszego Księstwa: Górnego i Dolnego Szląska; Naszego Margrabstwa Istryi wraz z uksiążęconemi Hrabstwami Gorycyi i Gradyski i miastem Tryestem wraz z okręgiem jego; tudzież dla kraju Foralberga widzimy się spowodowani, celem rozwinięcia i przetworzenia praw i swobód wiernych Stanów tych królestw i krajów wedle stosunków i potrzeb obecnych, tudzież pogodzenia onychże z interesami całej Monarchii, zatwierdzić załączone tu (B. str. 120) Statuta krajowe i ordynacye wyborcze i nadajemy każdej z nich w kraju dotyczącym moc ustawy zasadniczej Państwa.

Atoli, gdyśmy względem prawno-państwowego stanowiska Naszego Królestwa Dalmacyi do Naszych Królestw Kroacyi i Slawonii stanowczo jeszcze nie rozstrzygnęli, przeto wydany dla Naszego Królestwa Dalmacyi statut krajowy obecnie nie może jeszcze wejść zupełnie w wykonanie.[1])

[1]) Punkt IV. i V. nie dotyczy Galicyi.

VI. Gdy częścią przez poprzednie ustawy zasadnicze, częścią przez powołane napowrót do życia, częścią przez utworzone na nowych ustawach zasadniczych urządzenia, podwaliny prawno - państwowych stósunków państwa Naszego są ustalone, a mianowicie reprezentacya ludów Naszych, równie jak udział ich w prawodawstwie i administracyi upo:

rządkowany jest, przeto ogłaszamy niniejszem cały ten poczet ustaw zasadniczych za urządzenie Państwa Naszego, i nie tylko chcemy i będziemy Sami pod opieką Wszechmogącego te niniejszem uroczyście obwieszczone i przyrzeczone Normy pełnić i dotrzymywać niezłomnie, lecz obowiązujemy oraz także Następców Naszych w rządach do niezłomnego onychże pełnienia i dotrzymywania jakoteż do uroczystego w tej mierze przy Ich wstąpieniu na tron przyrzeczenia w manifestach, które z tego powodu wydawać mają. Oraz też oznajmiamy niniejszem stałe postanowienie Nasze, że ich bronić będziemy przeciw wszelkiemu naruszeniu całą Naszą potęgą cesarską i że czuwać będziemy, ażeby je każdy zachowywał i dotrzymywał.

VII. Rozkazujemy, ażeby patent ten wraz z obwieszczonemi onymże ustawami zasadniczemi Państwa o Reprezentacyi Państwa i krajowej w formie cesarskich dyplomów był wygotowany w Naszem domowem, nadwornem i Państwowem archiwum złożony i przechowany, jakoteż, aby w swoim czasie ustawa zasadnicza o Reprezentacyi Państwa wraz z szczególnemi, dla każdego kraju przeznaczonemi ustawami zasadniczemi w archiwach Naszych królestw i krajów była złożoną i przechowaną.

Dyplom cesarski z d. 20 Paźdz. 1860 r. (dz. u. p. Nr. 181).

I. Prawo wydawania, zmieniania i znoszenia ustaw wykonywanem będzie przez Nas i Następców Naszych tylko za współdziałaniem zgromadzonych prawnie Sejmów krajowych a względnie Rady Państwa, do której Sejmy krajowe wysyłać mają ustanowioną przez Nas liczbę członków.

II. Wszelkie przedmioty prawodawstwa, odnoszące się do praw, obowiązków i interesów, wspólnych wszystkim królestwom Naszym i krajom, mianowicie prawodawstwo względem monet, pieniędzy i kredytu, względem ceł i w sprawach handlu, tudzież co się tyczy zasad dla spraw banków bile-

towych; prawodawstwo co do zasad dla spraw pocztowych, telegrafowych i kolei żelaznych, co do sposobu i porządku powinności wojskowej, mają na przyszłość w Radzie Państwa i z nią być rozważane, i za jej współdziałaniem załatwianie w drodze konstytucyjnej; niemniej też zaprowadzenie nowych podatków i ciężarów, tudzież podwyższenie istniejących podatków i taks, szczególnie podwyższenie ceny soli i zaciąganie nowych pożyczek, stósownie do Naszego postanowienia z dnia 17 Lipca 1860; podobnie konwersya istniejących długów Państwa i sprzedaż, przemiana lub obciążenie nieruchomego majątku Państwa, zarządzanem będzie tylko za przyzwoleniem Rady Państwa; nakoniec rozpoznanie i ustanowienie budżetu rozchodów Państwa na rok przyszły, równie sprawdzanie zamknięcia obrachunków Państwa, tudzież rezultatów rocznego zarządu skarbowego, odbywać się ma za współdziałaniem Rady Państwa.

III. Wszelkie inne przedmioty prawodawstwa nie zawarte w ustępach poprzednich, załatwiane będą konstytucyjnie na właściwych sejmach krajowych i wraz z niemi, a to w królestwach i krajach, należących do korony węgierskiej, w duchu ich dawniejszych konstytucyj, w innych zaś Naszych królestwach i krajach w duchu i stósownie do ich ordynacyj krajowych.

Ponieważ zaś z wyjątkiem krajów korony węgierskiej, także co do takich przedmiotów prawodawstwa, które nie należą do wyłącznej kompetencyi całej Rady Państwa, już od dawnych lat dla innych Naszych krajów wspólne było traktowanie i rozstrzyganie, przeto zastrzegamy sobie zarządzić, aby podobne przedmioty również traktowane były za konstytucyjnym współudziałem Rady Państwa, przy zawezwaniu Radców Państwa z tych krajów.

Wspólne traktowanie i wtedy nastąpić może, jeżeli co do przedmiotów nie zastrzeżonych kompetencyi Rady Państwa, pragnąłby tego i o to wniosek uczynił właściwy Sejm krajowy.

IV. Ten dyplom cesarski ma być natychmiast złożony w archiwach krajowych królestw Naszych i krajów a w swoim czasie wciągnięty do ustaw krajowych w tekscie autentycznym i w językach krajowych. Następcy Nasi mają ten sam dyplom zaraz przy wstąpieniu Swojem na tron, opatrzywszy go równie podpisem Swoim cesarskim, pojedynczym królestwom i krajom wydać, gdzie ma być do ustaw krajowych wciągnięty.

B. Statut krajowy.

I. O Reprezentacyi krajowej w ogólności.

§ 1. Królestwo Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem reprezentowanem będzie w sprawach krajowych przez Sejm krajowy.

§ 2. Prawa Reprezentacyi krajowej przysługujące, do zakresu jej działalności należące, wykonywane będą albo przez sam Sejm, albo przez Wydział krajowy.

§ 3. Sejm krajowy składa się ze stu pięćdziesięciu członków, a to: *a)* z trzech Arcybiskupów we Lwowie, dwóch Biskupów w Przemyślu, Biskupa tarnowskiego, Biskupa stanisławowskiego względnie aż do jego instalacyi, z grecko-katolickiego Sufragana lwowskiego i Biskupa krakowskiego, w razie zaś wakującej stolicy arcybiskupiej lub biskupiej, z Administratora dyecezyi (ust. z dn. 20 Września 1866 dz. ust. kr. N. 22); *b)* z Rektorów uniwersytetów krakowskiego i lwowskiego; *c)* ze stu czterdziestu i jednego posłów wybranych, jako to: I. z czterdziestu czterech posłów z klasy większych posiadaczy gruntowych; II. z dwudziestu trzech posłów miast w ustawie wyborczej wymienionych, i z Izb handlowych i przemysłowych; III. z siedemdziesięciu czterech posłów reszty gmin Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Krakowem.

§ 4. Do kierownistwa Sejmu krajowego mianuje Cesarz z grona onegoż Marszałka krajowego i Zastępcę jego.

§ 5. Bliższe postanowieeia co do prawa wybierania i obieralności, co do prawa posłów na okręgi wyborcze,

mające być utworzonemi, tudzież co do postępowania przy wyborze, zawarte są w ustawie wyborczej dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Krakowem.

§ 6. Czas trwania funkcyj Marszałka krajowego i zastępcy jego, tudzież wybranych członków Sejmu krajowego (peryod sejmowy) ustanawia się na sześć lat. Wybory posłów na Sejm krajowy nie mogą być od wyborców odwołane. Po upływie normalnego peryodu sejmowego, albo też gdyby Sejm pierwej był rozwiązanym, równie jak w przypadkach, gdyby tymczasem który z członków wystąpił, ze świata zeszedł, lub wymaganą do obieralności kwalifikacyę utracił, rozpisane będą nowe wybory. Byli posłowie Sejmu krajowego mogą znowu być wybrani.

Poseł sejmowy, który za czyn karygodny ulegnie kondemnacie, pociągającej za sobą według ustaw utratę prawa wyboru i obieralności do Sejmu, traci tem samem i prawo uczestnictwa w Sejmie. Podczas śledztwa karnego nie może on wykonywać funkcyi członka sejmowego, jeżeli Sejm w myśl ustawy z dn. 3 Października 1861 r. (Dz. ust. p. N. 98) nie zażąda odroczenia śledztwa i zdjęcia aresztu, jeśli takowy zarządzony został. (Ust. z d. 17 Stycznia 1874 dz. ust. kr. N. 8).

§ 7. Posłom, na Sejm krajowy wybranym, nie wolno przyjmować instrukcyi, ani też wykonywać inaczej prawa głosowania, jak tylko osobiście.

§ 8. Sejm krajowy zbierać się ma w skutek najwyższego zwołania w powszechności raz na rok, a to w głównem mieście Lwowie, jeżeli Cesarz nic innego nie postanowi.

§ 9. Posłowie winni są na wstępie do Sejmu krajowego w miejsce przysięgi złożyć w ręce Marszałka krajowego przyrzeczenie, iż zachowają Cesarzowi wierność i posłuszeństwo, przestrzegać będą ustaw i sumiennie wypełniać obowiązki swoje.

§ 10. Marszałek zagaja Sejm krajowy przez Cesarza zwołany, przewodniczy na posiedzeniach zgromadzenia, kieruje rozprawami; on też zamyka Sejm po ukończeniu czynności, lub w skutek najwyższego polecenia. Sejm krajowy może każdego czasu, nawet podczas regularnego peryodu sejmowego, przez Cesarza być rozwiązanym z równoczesnem zarządzeniem nowych wyborów.

§ 11. Wydział krajowy, jako zawiadowczy i wykonawczy organ Reprezentacyi krajowej, składa się pod przewodnictwem Marszałka z sześciu członków z grona Sejmu krajowego wybranych. Marszałek mianuje w razach przeszkody zastępcę do kierownictwa w Wydziale krajowym z grona tegoż.

§ 12. Z grona Sejmu wybranym będzie jeden z członków Wydziału krajowego przez posłów klasy większych posiadaczy gruntowych (§ 3 I), jeden przez posłów klasy wyborców miast i Izb handlowych i przemysłowych (§ 3 II), a jeden przez posłów klasy wyborców Gmin wiejskich (§ 3 III).

Dalszych trzech członków Wydziału krajowego wybierze pojedynczo całe zgromadzenie sejmowe z łona swego.

Każdy taki wybór odbywa się bezwzględną większością głosów.

Jeżeli za pierwszym i drugim aktem wyborczym bezwzględna większość głosów do skutku nie przyjdzie, wówczas przedsięwziąć należy ściślejszy wybór między temi dwiema osobami, które w drugim akcie wyborczym najwięcej głosów otrzymały.

W razie równości głosów rozstrzyga los.

§ 13. Dla każdego członka Wydziału sejmowego wybrany będzie zastępca tym sposobem, jak to w powyższym paragrafie wskazano.

Jeżeli kto z członków Wydziału, podczas gdy Sejm nie jest zebrany, ze swiata zszedł, wystąpił, lub na dłuższy czas w sprawowaniu interesów, Wydziału dotyczących, przeszkodzonym był, zająć powinien miejsce jego ten zastępca, który do zastąpienia tego członka Wydziału jest wybranym. Gdyby jednakże zastępca właściwy członka Wydziału krajowego przez całe Zgromadzenie sejmowe wybranego, z powodu powyższych przeszkód zastępstwa objąć nie mógł, natenczas zająć może jego miejsce którykolwiek inny zastępca, przez całe Zgromadzenie sejmowe wybrany (ust. z. d. 12 Kwietnia 1866 r. dz. ust. kraj. Nr. 9). Jeżeli zaś Sejm

krajowy zebranym jest, przedsięwziętym będzie nowy wybór w miejsce stale brakującego członka Wydziału.

§ 14. Urzędowanie członków Wydziału krajowego i ich zastępców trwać będzie tak długo, jak urzędowanie Sejmu krajowego, który ich wybrał. Toż atoli trwa i po upływie peryodu Sejmu krajowego, tudzież w razie rozwiązania Sejmu krajowego dopóty jeszcze, dopóki z nowego Sejmu krajowego nie będzie inny Wydział ustanowiony. Wystąpienie z Sejmu krajowego pociąga oraz za sóbą i wystąpienie z Wydziału krajowego.

§ 15. Członkowie Wydziału krajowego obowiązani są osiąść we Lwowie. Dostają roczne wynagrodzenie z zasobów krajowych, którego wysokość Sejm krajowy oznaczy.

II. O zakresie działalności Reprezentacyi krajowej.

Zakres działalności Sejmu krajowego.

§ 16. Sejm krajowy powołany jest do spółdziałania przy wykonywaniu Władzy prawodawczej w miarę postanowień cesarskiego dyplomu z d. 20 Października 1860 r., Nr. 226 dz. p. p. i wysyłać ma do Izby posłów Rady Państwa trzydziestu ośmiu członków, jak to ustanowionem jest w § 6 ustawy zasadniczej o Reprezentacyi Państwa. Wybór tych członków odbywać się ma w sposób w § 7 ustawy zasadniczej o Reprezentacyi Państwa ustanowiony. Rozdzielenie wybrać się mających członków do Izby posłów na pojedyńcze okręgi, miasta i korporacye, ustanowionem jest w Dodatku do niniejszego Statutu krajowego.

Zniesiony § ten przez ustawę z dnia 2 Kwietnia 1873 zaprowadzającą bezpośrednie wybory do Reprezentacyi Państwa.

§ 17. Propozycye do ustaw, tyczących się spraw krajowych przedłożone będą jako rządowe Sejmowi krajowemu. Także i Sejmowi krajowemu przysłuża prawo proponowania ustaw w sprawach krajowych. Do każdej ustawy krajowej potrzeba przyzwolenia Sejmu krajowego i sankcyi Cesarza.

Wnioski do ustaw, przez Cesarza albo Sejm krajowy odrzucone, nie mogą na tem samem posiedzeniu być ponawiane.

§ 18. Za sprawy krajowe uznają się: I. Wszelkie rozporządzenia tyczące się: 1. kultury krajowej; 2. budowli publicznych, kosztem krajowym podejmowanych; 3. zakładów dobroczynności, udotowanych z zasobów krajowych; 4. budżetu i składania rachunków krajowych: *a)* co do przychodów krajowych z zarządu majątku, do kraju należącego, z podatków na cele krajowe, i z użycia kredytu krajowego, *b)* co do wydatków krajowych zwyczajnych i nadzwyczajnych. II. Bliższe rozporządzenia w obrębie ustaw powszechnych względem: 1. spraw gminnych; 2. spraw kościelnych i szkolnych; 3. dostarczania podwód, tudzież zaopatrywania i kwaterowania wojska; nakoniec: III. Rozporządzenia w innych przedmiotach, dobra kraju i potrzeb jego dotyczących, a postanowieniami osobnemi przekazanych Reprezentacyi krajowej.

§ 19. Sejm krajowy powołany jest: 1. do obradowania i czynienia wniosków: *a)* w przedmiocie obwieszczonych powszechnych ustaw i urządzeń pod względem ich szczególnego oddziaływania na dobro kraju, tudzież *b)* aby wydane były takie powszechne ustawy i zaprowadzone zostały urządzenia, jakich wymagają potrzeby i dobro kraju; 2. do przedkładania propozycyj we wszystkich przedmiotach, względem których Rząd tego zażąda.

§ 20. Sejm krajowy staranie mieć będzie o utrzymanie majątku, Stanów się tyczącego (domestykalnego), niemniej innego majątku krajowego, będącego wedle pochodzenia jego lub przeznaczenia własnością Galicyi wraz z Krakowem, tudzież o zachowanie funduszów i zakładów, kosztem Stanów lub kraju założonych i utrzymywanych. Uchwały Sejmu krajowego, pociągające za sobą pozbycie, stałe obciążenie lub zastawienie majątku pierwotnego, wymagają cesarskiego zezwolenia.

§ 21. Sejm krajowy zarządza majątkiem domestykalnym i sprawami kredytu i długu krajów się tyczącemi, oraz

staranie ma o dopełnienie obowiązków, jakie w tej mierze na kraju ciężą. Zarządza i szafuje funduszem krajowym i indemnizacyjnym Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Krakowem, przestrzegając ściśle wskazanych prawem celów i przeznaczeń funduszów rzeczonych.

§ 22. Sejm krajowy obraduje i uchwala o dostarczaniu środków, potrzebnych mu do wykonania działalności swej co się tyczy celów krajowych, majątku, funduszów i zakładów krajowych, o ile dochody z istniejącego majątku głównego nie są dostateczne.

§ 23. Tenże ma prawo w tym celu nakładać i pobierać dopłaty do bezpośrednich podatków rządowych aż do wysokości dziesięciu procentów. Wyższe dopłaty do bezpośredniego podatku, lub inne nakłady opłat krajowych, wymagają cesarskiego zezwolenia. Działalność Sejmu krajowego w sprawach gminnych określona jest ustawą gminną, lub własnemi statutami gminnemi.

§ 24. O spółdziałającym i nadzorującym wpływie Sejmu krajowego w sprawach podatkowych, mianowicie co się tyczy rozkładu, poboru i odpłacania rządowych podatków bezpośrednich, osobne przepisy stanowią.

§ 25. Sejm krajowy stanowi o systemizowaniu stanu osób i płacy urzędników i sług, Wydziałowi krajowemu przydzielić, lub dla pojedynczych przedmiotów administracyjnych ustanowić się mających; tenże stanowi o sposobie ich nominacyi i dyscyplinarnego z nimi postępowania, o pensyach i zaopatrzeniach, tudzież o zasadach instrukcyj, jakie onymże celem wykonywania służby udzielone być mają.

Zakres działalności Wydziału krajowego.

§ 26. Wydział krajowy sprawuje zwyczajne czynności administracyjne, odnoszące się do majątku krajowego, funduszów krajowych i zakładów, oraz kieruje i kontroluje służbę urzędników i sług podwładnych. Tenże zdaje sprawę Sejmowi krajowemu tak z czynności powyższych, jak z przeprowadzenia wykonalnych ustaw Sejmu, i brać winien wnio-

ski w sprawach krajowych pod obradę przygotowawczą dla Sejmu krajowego, za zleceniem tegoż lub z własnego popędu.

Przeciw uchwałom Rad gminnych miast i miejsc kąpielowych osobne statuta posiadających, przysłuża prawo rekursu do Wydziału krajowego. (Tr. ad. 9 Marca 1881 L. 450 N. 1038).

§ 27. Wydział krajowy wykonywa przysłużające krajowi lub byłym Stanom ziemskim prawa patronatu i prezentacyi, prawo proponowania lub mianowania kandydatów na miejsca fundacyjne lub stypendya, tudzież przyjmowania ich do zakładów i instytutów stanowych.

Wydanie orzeczenia, czy Gmina uprawnioną jest do odmówienia w toku rokowań o założenie fundacyi, wydania stronie prywatnej dokumentu, należy do Władzy państwowej nie zaś do Wydziału krajowego. (Tr. ad. 8 Marca 1882 L. 400 N. 1333).

§ 28. Wydział krajowy zastępuje Reprezentacyę krajową we wszystkich interesach prawnych. Dokumenta, w imieniu Reprezentacyi krajowej wystawić się mające, będą przez Marszałka krajowego i dwóch członków Wydziału podpisane i pieczęcią krajową opatrzone.

§ 29. Nadto Wydział krajowy sprawować ma wszelkie inne także czynności dotychczasowego Wydziału Stanów, o ile takowe nie będą na inne organa przeniesione, lub w skutek zmienionych stósunków uchylone.

§ 30. Wydział krajowy poczynić ma potrzebne przygotowania do odbywania posiedzień sejmowych, tudzież postarać się o potrzebne lokalności i je w należytym stanie utrzymać i urządzić tak dla Reprezentacyi krajowej jakoteż dla urzędów, i organów jej wprost podwładnych.

§ 31. Wydział krajowy rozpoznawać ma wykazy wyboru nowowstępujących posłów do Sejmu krajowego i zdawać o tem relacyę Sejmowi krajowemu, któremu przysłuża rozstrzygnienie o przypuszczeniu wybranych.

§ 32. Bliższe postanowienia względem czynności, należących do Wydziału krajowego, tudzież względem sposobu ich załatwiania, pozostawia się instrukcyi, wydać się mają-

cej przez Sejm krajowy, zaś co się tyczy wpływu na sprawy gminne, równie jak na sprawy podatków rządowych, ustawom gminnym i podatkowym.

Uchwała Wydziału krajowego, powzięta przez gremium nieodpowiednio przepisom prawnym złożone jest nieważna. (Tr. ad. 8 Października 1877 L. 1256 § 21 N. 6).

Wydział krajowy załatwić winien stanowczo, zażalenie przeciw nakazowi płatniczemu, przez Naczelnika Gminy wydanemu, a wydane tylko pouczenie stanowi wadę w postępowaniu administracyjnem. (Tr. ad. 2 Października 1878 L. 1482 § 50 N. 6).

Rozporządzenie Wydziału krajowego, by w celu strzeżenia praw Gminy w drodze cywilnej wystąpiono, nie może być przedmiotem ani zażalenia Trybunału administracyjnego ani rozpoznania tegoż Trybunału. (Tr. ad. 24 Lutego 1879 L. 60 N. 70 § 6).

Zażalenia przeciw zarządzeniom Zwierzchności gminnej rozstrzygać ma stósownie do okoliczności Rada gminna § 37 lub Władza Państwowa (§ 106) *nigdy zaś Wydział krajowy*. (Tr. adm. 11 Marca 1881 L. 354 N. 1042).

Właściwość Wydziału krajowego do rozstrzygania zażaleń przeciw uchwałom Rady miejskiej, w sprawach nie przekazanego przez Państwo zakresu działania, nie ogranicza się na wypadki naruszenia ustaw i przekroczenia zakresu, albo też na odrębne sprawy administracyjne, ale jest ogólną i odnosi się do wszystkich spraw własnego zakresu działania Gminy. Orzeczenia w sprawach bezpieczeństwa, łatwości ruchu i zarządu dobrem Gminy wydają Władze autonomiczne według swego swobodnego uznania. (Tr. ad. 9 Lutego 1883 L. 275 N. 1658).

III. O toku czynności.

§ 33. Sejm krajowy, *zebrany* w skutek prawnego zwołania, traktować i załatwiać winien czynności, do zakresu jego działania należące, na posiedzeniach. Posiedzenia będą przez Marszałka zarządzane, zagajane i zamykane.

§ 34. Posiedzenia Sejmu krajowego są jawne. Wyjątkowo może mieć miejsce posiedzenie poufne, gdy tego zażąda albo Prezydujący albo przynajmniej pięciu członków, a po wydaleniu słuchaczy za tem się Sejm oświadczy.

§ 35. Pojedyncze przedmioty obradowania wchodzą przed Sejm krajowy: *a)* albo jako przedłożenia rządowe przez Marszałka krajowego; *b)* albo jako przedłożenia Wydziału

krajowego lub wydziału specyalnego, przez Sejm krajowy z własnego grona wybranego, który bądźto podczas funkcyi sejmowej został utworzony, bądź też na jednej z poprzedzających sesyj tegoż samego peryodu sejmowego mocą osobnej uchwały otrzymał polecenie do ułożenia obszerniejszego projektu ustawy; c) albo na wniosek członków pojedynczych. Samoistne wnioski pojedynczych członków, nie odnoszące się do jakiego przedłożenia Rządu lub wydziału, muszą wprzód Marszałkowi na piśmie być oznajmione, i uprzednio pod obradę w Wydziale wzięte. Wnioski czynione w przedmiotach, nie należących do zakresu Sejmu krajowego, wyłączone będą z pod obrady przez Marszałka krajowego.

Zamknięcie posiedzeń Sejmu zawiesza jedynie czynności specyalnego wydziału, który do ułożenia obszerniejszego projektu ustawy został powołany.

Równocześnie z otwarciem posiedzeń Sejmu zbiera się rzeczony wydział w dotychczasowym swym składzie i jeżeli Sejm inaczej nie postanowi, zajmuje się przerwaną pracą tak długo, dopóki nie wywiąże się zupełnie z poruczonego sobie zadania.

Tylko tych członków wydziału należy nowym zastąpić wyborem, którzy przestali być posłami, lub z jakichkolwiek przyczyn przez dłuższy czas nie mogą uczestniczyć w pracach wydziału.

Z upływem sześcioletniego peryodu sejmowego, albo też z chwilą rozwiązania Sejmu, ustaje czynność wydziału, chociażby nie dokończył swej pracy. (Ust. z dnia 10 Maja 1873 L. 248 dz. ust. kraj).

§ 36. Marszałek oznaczy w jakim porządku przedmioty mają być traktowane. Przedłożenia rządowe, wchodzące do Sejmu krajowego, mają przed wszystkiemi innemi przedmiotami obradowemi być traktowane i załatwiane.

§ 37. Namiestnik Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, lub delegowani przezeń komisarze, mają prawo zasiadać na Sejmie krajowym i każdego czasu głos zabierać; w głosowaniu mają wtenczas tylko udział, jeżeli są członkami Sejmu krajowego. Gdyby przy niektórych rozprawach potrzebnem lub pożądanem było zesłanie członków Władz rządowych, dla udzielenia wiado-

mości i objaśnień, winien Marszałek krajowy udawać się do przełożonych Władz dotyczących.

§ 38. Do stanowienia uchwały na Sejmie krajowym, trzeba obecności więcej niż połowy całej liczby wszystkich członków, a do ważności uchwały bezwzględnej głosów większości obecnych. W przypadku równości głosów, wniosek pod obradę wzięty za odrzucony ma być uważany. Do uchwał na wnioski dotyczące zmian Statutu krajowego, trzeba obecności przynajmniej trzech czwartych części wszystkich członków, a przyzwolenia przynajmniej dwóch trzecich części obecnych.

§ 39. Głosowanie odbywa się w powszechności ustnie, lecz może także nastąpić przez podniesienie lub nieruszenie się z miejsca, jeżeli to Prezydujący za stósowne uzna. Wybory lub obsadzenia przedsiębrane będą za pomocą kartek głosowania.

§ 40. Odbywane na Sejmie krajowym rozprawy, mają przy załączeniu protokołów posiedzeń przez Namiestnika do najwyższej wiadomości być podane. Jakim sposobem nastąpić ma ogłoszenie rozpraw odbywanych, o tem stanowić będzie Sejm krajowy.

§ 41. Nie wolno Sejmowi krajowemu znosić się z Reprezentacyą żadnego innego kraju koronnego, ani też wydawać obwieszczeń. Deputacye nie będą do Zgromadzenia Sejmu krajowego przypuszczane; prośby zaś przyjmować może Sejm wtenczas tylko, jeżeli mu przez którego z członków podane będą. Wysyłanie deputacyi Sejmu krajowego do najwyższego Dworu, nastąpić może tylko za uprzedniem pozyskaniem zezwolenia cesarskiego.

§ 42. Wydział krajowy winien będzie przekazane sobie czynności w gronie obradować i załatwiać. Do ważności uchwały wymaga się obecności przynajmniej czterech członków Wydziału. Marszałek krajowy, jeżeliby uchwałę Wydziału krajowego uważał z dobrem powszechnem niezgodną, albo z ustawami istniejącemi sprzeczną, prawo i obowiązek mieć będzie

wstrzymać wykonanie i bezzwłocznie rzecz tę przez Namiestnika do najwyższej decyzyi przedłożyć.

§ 43. Wydział krajowy tylko z Sejmem, z którego wyszedł, znosić się może, i wydawać ogłoszenia tylko w sprawach administracyjnych jemu przekazanych.

Deputacyj Wydział krajowy przyjmować nie może.

C. Ordynacya wyborcza sejmowa.

patent z 26 lutego 1861. (dz. u. p. N. 1.)

~~(Z d. 20 Września 1866 dz. u. kr. N. 26)~~.

I. O okręgach wyborczych i miejscach wyboru.

§ 1. Pod względem wyboru posłów z klasy większych posiadłości gruntowych, tworzyć będzie każdy z poniżej wymienionych obwodów jeden okręg wyborczy.

Do wyboru uprawnieni każdego obwodu tworzą jedno ciało wyborcze, i wybierać mają: w obwodzie krakowskim sześciu, w brzeżańskim, przemyskim, złoczowskim, czortkoskim, tarnowskim, tarnopolskim, sanockim, samborskim, i żółkiewskim po trzech, w sandeckim, rzeszowskim, stryjskim, stanisławowskim i kołomyjskim po dwóch posłów, nareszcie w obwodzie lwowskim jednego posła.

Miejscem wyboru w każdym obwodzie jest miasto obwodowe.

§ 2. Pod względem wyboru posłów z miast tworzy główne miasto Lwów jeden okrąg wyborczy.

Równie tworzą miasta: *a)* Kraków, *b)* Przemyśl, *c)* Stanisławów, *d)* Tarnopol, *e)* Brody, *f)* Jarosław, *g)* Drohobycz, *h)* Biała, *i)* Nowy-Sącz, *k)* Tarnów, *l)* Rzeszów, *m)* Sambor, *n)* Stryj, *o)* Kołomyja, każde jeden okrąg wyborczy, i są oraz miejscami wyborów.

§ 3. Lwów wybiera czterech, Kraków trzech posłów, a każde z innych w § 2 wymienionych miast, po jednemu.

Wszyscy do wyboru uprawnieni każdego miasta, tworzą jedno ciało wyborcze.

§ 4. Każda z Izb handlowych i przemysłowych we Lwowie, Krakowie i Brodach, wybiera po jednemu posłowi na Sejm krajowy.

Co się tyczy tych wyborów, tworzyć będą członkowie i zastępcy każdej Izby ciało wyborcze.

§ 5. Co do wyboru posłów z gmin wiejskich tworzą powiaty sądowe:

1. Lwów, Winniki i Szczerzec razem, jeden okrąg wyborczy;
2. Gródek i Janów razem, jeden okrąg wyborczy;
3. Brzeżany i Przemyślany razem, jeden okrąg wyborczy;
4. Bóbrka i Chodorów razem, jeden okrąg wyborczy;
5. Rohatyn i Bursztyn razem, jeden okrąg wyborczy;
6. Podhajce i Kozowa razem, jeden okrąg wyborczy;
7. Zaleszczyki i Tłuste razem, jeden okrąg wyborczy;
8. Borszczów i Mielnica razem, jeden okrąg wyborczy;
9. Czortków, Jazłowiec i Budzanów razem, jeden okrąg wyborczy;
10. Kopeczyńce i Husiatyn razem, jeden okrąg wyborczy;
11. Kołomyja, Gwoździec i Peczeniżyn razem, jeden okrąg wyborczy;
12. Horodenka i Obertyn razem, jeden okrąg wyborczy;
13. Kossów i Kuty razem, jeden okrąg wyborczy;
14. Śniatyn i Zabłotów razem, jeden okrąg wyborczy;
15. Przemyśl i Niżankowice razem, jeden okrąg wyborczy;
16. Jarosław, Sieniawa i Radymno razem, jeden okr. wyb.;
17. Jaworów i Krakowiec razem, jeden okrąg wyborczy;
18. Mościska i Sądowa-Wisznia razem, jeden okr. wyb.;
19. Sambor, Stare-Miasto i Starasól razem, jeden okrąg wyborczy;
20. Turka i Borynia razem, jeden okrąg wyborczy;
21. Drohobycz i Podbuż razem, jeden okrąg wyborczy;
22. Rudki i Komarno razem, jeden okrąg wyborczy;
23. Łąka i Medenice razem, jeden okrąg wyborczy;
24. Sanok, Rymanów i Bukowsko razem, jeden okr. wyb.;
25. Lisko, Baligród i Lutowiska razem jeden okrąg wyb.;
26. Dobromil, Ustrzyki i Bircza razem, jeden okr. wyb.;

27. Dubiecko i Brzozów razem, jeden okrąg wyborczy;
28. Stanisławów i Halicz razem, jeden okrąg wyborczy;
29. Bohorodczany i Sołotwina razem, jeden okrąg wyborczy;
30. Monasterzyska i Buczacz razem, jeden okrąg wyborczy;
31. Nadworna i Delatyn razem, jeden okrąg wyborczy;
32. Tyśmienica i Tłumacz razem, jeden okrąg wyborczy;
33. Stryj i Skole razem, jeden okrąg wyborczy;
34. Dolina, Bolechów i Rożniatów razem jeden okr. wyb.;
35. Kałusz i Wojniłów razem, jeden okrąg wyborczy;
36. Mikołajów i Żurawno razem, jeden okrąg wyborczy;
37. Tarnopol, Ihrowice i Mikulińce razem, jeden okrąg wyborczy;
38. Skałat i Grzymałów razem, jeden okrąg wyborczy;
39. Zbaraż i Medyń razem, jeden okrąg wyborczy;
40. Trembowla i Złotniki razem, jeden okrąg wyborczy;
41. Złoczów i Gliniany razem, jeden okrąg wyborczy;
42. Łopatyn, Brody i Radziechów razem, jeden okr. wyb.;
43. Busk, Kamionka strumiłowa i Olesko razem, jeden okrąg wyborczy;
44. Załośce i Zborów razem, jeden okrąg wyborczy;
45. Żółkiew, Kulików i Mosty-Wielkie razem, jeden okrąg wyborczy;
46. Bełz, Uhnów i Sokal razem, jeden okrąg wyborczy;
47. Lubaczów i Cieszanów razem, jeden okrąg wyborczy;
48. Rawa i Niemirów razem, jeden okrąg wyborczy;
49. Kraków, Liszki i Skawina razem, jeden okr. wyb.;
50. Chrzanów i Krzeszowice razem, jeden okrąg wyborczy;
51. Bochnia, Niepołomice i Wiśnicz razem, jeden okrąg wyborczy;
52. Brzesko, Radłow i Wojnicz razem, jeden okrąg wyborczy;
53. Wieliczka, Podgórze i Dobczyce razem, jeden okrąg wyborczy;
54. Jasło, Brzostek i Frysztak razem, jeden okr. wyb.;
55. Gorlice i Biecz razem, jeden okrąg wyborczy;
56. Dukla, Krosno i Żmigród razem, jeden okrąg wyborczy;
57. Rzeszów i Głogów razem, jeden okrąg wyborczy;
58. Łańcut i Przeworsk razem, jeden okrąg wyborczy;

59. Leżajsk, Sokołów i Ulanów razem, jeden okr. wyb.;
60. Rozwadów, Tarnobrzeg i Nisko razem, jeden okr. wyb.;
61. Tyczyn i Strzyżów razem, jeden okrąg wyborczy;
62. Nowy-Sącz, Grybów i Ciężkowice razem, jeden okrąg wyborczy;
63. Stary-Sącz i Krynica razem, jeden okrąg wyborczy;
64. Nowy-Targ i Krościenko razem, jeden okrąg wyborczy;
65. Limanowa i Skrzydlna razem, jeden okrąg wyborczy;
66. Tarnów i Tuchów razem, jeden okrąg wyborczy;
67. Dąbrowa i Żabno razem, jeden okrąg wyborczy;
68. Dębica i Pilzno razem, jeden okrąg wyborczy;
69. Ropczyce i Kolbuszowa razem, jeden okrąg wyborczy;
70. Mielec i Radomyśl razem, jeden okrąg wyborczy;
71. Wadowice, Kalwarya i Andrychów razem, jeden okrąg wyborczy;
72. Kenty, Biała i Oświęcim razem, jeden okrąg wyb.;
73. Myślenice, Jordanów i Maków razem, jeden okr. wyb.;
74. Żywiec, Ślemień i Milówka razem, jeden okrąg wyb.;

§ 6. Miejscem wyborczem w każdym okręgu wyborczym, utworzonym dla wyboru posłów gmin wiejskich, jest siedlisko politycznego urzędu powiatowego tego politycznego powiatu, który w § 5 przy ustanowieniu każdego powiatu wyborczego najpierwej jest wymienionym.

§ 7. Każdy z okręgów wyborczych, w § 5 wyszczególnionych jednego posła wybiera.

Wyborcy wszystkich w jednym okręgu wyborczym położonych Gmin (wyjąwszy miasta, wedle § 2 do wyboru posłów uprawnione), tworzą jedno ciało wyborcze.

II. O prawie wyborczem i obieralności.

§ 8. Posłowie z klasy wyborców większych posiadłości gruntowych wybierani będą wprost przez pełnoletnich do związku Państwa austryackiego należących posiadaczy takich dóbr tabularnych, od których należytość roczna w po-

datkach rządowych realnych (z wyjątkiem dopłaty wojennej) wynosi najmniej sto złotych wal. austr.

Patrz uwagę przy § 14.

§ 9. Między kilkoma współposiadaczami posiadłości tabularnej do wyboru uprawniającej, ten tylko z nich wybierać może, którego oni do tego upoważniają.

Posiadanie dwóch lub więcej dóbr tabularnych, od których należytość roczna w podatkach realnych rządowych (wyjąwszy dopłatę wojenną) razem wziąwszy przynajmniej sto złotych wal. austr. wynosi, uprawnia również do wyboru.

Patrz uwagę przy § 14.

§ 10. Względem tych dóbr tabularnych do wyboru uprawniających, które są w posiadaniu korporacyi lub stowarzyszenia jakiego, prawo wyboru przez tę osobę będzie wykonywanem, która wedle istniejących norm prawnych lub stowarzyszenia, powołaną jest do zastępowania korporacyi lub towarzystwa na zewnątrz.

Gminy, znajdujące się w posiadaniu dóbr tabularnych, do wyboru uprawniających, nie mogą jako takie wykonywać tego prawa wyborczego.

§ 11. Posłowie miast wymienionych w § 2 sejmowej ordynacyi wyborczej, wybierani będą przy przestrzeganiu postanowień ustawy krajowej z dnia 13 Stycznia 1869 r. (Dziennik ustaw i rozporządzeń kraj. Nr. 13) o wykluczeniu od prawa wybierania i obieralności do Sejmu wprost przez pierwsze dwie trzecie części wszystkich, w moc ordynacyi wyborczej dla Gmin (z dnia 12 Sierpnia 1866 r.) z tytułu opłaty podatków uprawnionych do wybierania Rady gminnej spisanych porządkiem wysokości opłacanych przez nich w Gminie rocznych podatków bezpośrednich, poczynając od opłacającego najwyższy podatek. Ci z uprawnionych do wybierania Rady gminnej z tytułu opłaty podatków, którzy są wyborcami w klasie większych właścicieli gruntowych, nie mają być zamieszczani na tych spisach. Jeżeli kilku uprawnionych opłaca równe kwoty podatkowe, starszy wiekiem ma poprzedzać młodszego.

Wraz z wyborcami z tytułu opłaty podatków głosują z równem prawem, jako wyborcy uprawnieni bez względu na opłatę podatków do wybierania Rady gminnej w moc ordynacyi dla Gmin z dnia 12. Sierpnia z 1866 r. jeżeli nie są wyłączeni od prawa wybierania na mocy ustawy krajowej z dnia 13 Stycznia 1869 (Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 13).

Postanowienia te stósują się także do miast, które mają własne statuta gminne. (Ust. z d. 6 Października 1869 dz. ust. kr. N. 31).

§ 12. Wybór posłów gmin wiejskich odbywać się ma przez wyborców wybranych.

Każda Gmina okręgu wyborczego wybiera na każde pięćset mieszkańców jednego wyborcę. Jeżeli wypadłe z podziału liczby mieszkańców przez 500 pozostałości wynoszą dwieście pięćdziesiąt, lub więcej, uważane mają być za pięćset: jeżeli zaś mniej niż dwieście pięćdziesiąt wynoszą, nie będą uwzgledniane.

Pomniejsze Gminy, których liczba mieszkańców nie dochodzi pięciuset, wybierają jednego wyborcę.

§ 13. Wyborcy każdej Gminy wybierani będą (przy przestrzeganiu postanowień ustawy krajowej z dnia 13 stycznia 1869 (Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 13) o wykluczeniu od prawa wybierania i obieralności do Sejmu) przez pierwsze dwie trzecie części wszystkich, w moc ordynacyi wyborczej dla Gmin z dnia 12 Sierpnia 1866 r. z tytułu opłaty podatków uprawnionych do wybierania Rady gminnej spisanych porządkiem wysokości opłacanych przez nich w gminie rocznych podatków bezpośrednich, poczynając od opłacającego najwyższy podatek. Ci z uprawnionych do wyboru Rady gminnej z tytułu opłaty podatków, którzy są wyborcami w klasie wielkich właścicieli gruntowych, lub w miastach, nie mają być zamieszczeni na tych spisach. Jeżeli kilku uprawnionych opłacają równe kwoty podatkowe, starszy wiekiem ma poprzedzać młodszego,

Pełnoletni obywatele Państwa austryackiego zamieszkali

na obszarach dworskich do Gminy niewcielonych, którzy nie należą do wyborców z klas większych właścicieli, lub do wyborców w miastach, są prawyborcami w tej gminie, z którą dotyczący obszar dworski stanowi jednę Gminę katastralną, jeżeli nie są wyłączeni od prawa wybierania na mocy ustawy krajowej z dnia 13 Stycznia 1869 (Dz. ust. i rozp. kr. Nr. 13), i w tym obszarze dworskim lub w tej Gminie od roku opłacają przynajmniej taki podatek bezpośredni, jaki w tej Gminie płacą prawyborcy najniżej opodatkowani.

Wraz z wyborcami z tytułu opłaty podatków, głosują z równem prawem, jako wyborcy uprawnieni bez względu na opłatę podatków do wybierania Rady gminnej w moc ordynacyi wyborczej dla Gmin z dnia 12 Sierpnia 1866, jeżeli nie są wyłączeni od prawa wybierania na mocy ustawy kraj. z dnia 13 Stycznia 1869. (Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 13. Według ustawy z dnia 6 Października 1869 dz. u. kraj. Nr. 31).

Według reskryptu Namiestnictwa z d. 26 Sierpnia 1869 r. L. 444/pr. mogą być wybrani wyborcami także ci członkowie gminy, którzy według ordynacyi wyborczej dla Gmin do trzeciego koła wyborczego należą.

Przez wyraz „podatki bezpośrednie“ w ordynacyach wyborczych gminnych i sejmowych rozumieć należy nietylko zwykły podatek, ale także dodatek jednej trzeciej części i dodatek nadzwyczajny, to jest ogólną kwotę, jaka tytułem podatku do kasy rządowej uiszczaną być ma, jeżeli wyraźny przepis ustawy doliczenia tych dodatków nie wyklucza; gdzie więc od pewnej wysokości podatku zależy prawo (czynne) wybierania posła na Sejm krajowy w grupie gmin wiejskich i miejskich, policzoną być ma ta ogólna suma podatkowa. (Rozporz. min. spr. wew. z d. 16 Sierpnia 1871 r. L. 3011).

§ 14. Pełnoletni, do związku Państwa austryackiego należący posiadacze posiadłości tabularnej, nie znajdującej się w związku Gminy, od której należytość roczna w podatkach realnych rządowych (z wyjątkiem dopłaty wojennej) nie wynosi najmniej sto złotych wal. austr., winien jako wyborca udział mieć w wyborze posła Gmin wiejskich tego okręgu wyborczego, w którym posiadłość położona jest.

Z pomiędzy kilku współposiadaczy posiadłości takowej, ten tylko jako wyborca wystąpić może, którego oni do tego upoważnią.

Artykuł I. Prawo wybierania posłów na Sejm, posiadaczom dóbr tabularnych w §§ 8, 9 i 14 sejmowej ordynacyi wyborczej z dnia 26 Lutego 1861 r. przyznane, służy także takim posiadaczom dóbr tabularnych, którzy nie używają własnowolności. Wykonywać mają jednak za nich to prawo ich prawni zastępcy, lub mianowani przez tychże pełnomocnicy.

Artykuł II. Za niewiastę, prawo wybierania posłów na mocy § 8, 9 i 14 sejmowej ordynacyi wyborczej mającą, z mężem żyjącą, wykonywa to prawo mąż; za inne niewiasty własnowolne wykonują to prawo ich pełnomocnicy.

Artykuł III. Jeżeli współposiadacze dóbr tabularnych, do wyboru posłów uprawnionych, są małżonkowie z sobą żyjący, wykonywa mąż prawo wybierania.

(Ustawa z dnia 20 Września 1866 roku Dz. ust kraj. z roku 1866, N. 23.)

§ 15. Każdy wyborca wykonywać może swe prawo wyborcze tylko w jednym okręgu wyborczym i w zasadzie tylko osobiście.

Wyjątkowo mogą do wyboru uprawnieni z klasy wyborców większych posiadaczy gruntowych wykonywać swe prawo głosowania przez pełnomocnika; ten musi w tejże klasie wyborców do wyboru być uprawnionym i zastępować może tylko jednego do wyboru uprawnionego.

Kto do wyboru uprawniony jest w klasie większych posiadaczy gruntowych, nie może wybierać w żadnym okręgu wyborczym obu innych klas wyborców; a kto do wyboru uprawnionym jest w okręgu wyborczym miast w § 2 wyszczególnionych, nie może w żadnej Gminie wiejskiej wybierać.

Uprawnieni do wyboru w klasie większych posiadaczy gruntowych, którzy w więcej jak w jednym obwodzie dobra posiadają, wykonywać mają swe prawo wyborcze w tym obwodzie, gdzie leży najwyżej opodatkowana posiadłość ich.

Jeżeli do wyboru uprawniony z klas wyborców miast i gmin wiejskich jest członkiem kilku Gmin, tedy wykonywać może prawo wyborcze tylko w Gminie zwyczajnego zamieszkania swego.

Według reskr. min. stanu z dnia 31 Lipca 1862 r. do L. 3968|St. M. białogłowy w klasie wyborców miast i gmin. od prawa wyboru i obieralności są wykluczone, w klasie wielkich posiadaczy gruntowych zaś prawo wyboru wykonywać mogą.

§ 16. Na posła do Sejmu krajowego obieralnym jest każdy, kto:

a) jest obywatelem Państwa austryackiego;

b) liczy lat trzydzieści wieku swego;

c) znajduje się w pełnem używaniu praw cywilnych i

d) uprawniony jest do wyboru Posłów na Sejm krajowy wedle postanowień poprzedzających § 8 aż do 14, w jednej z klas wyborców kraju, a to albo w klasie wielkich posiadaczy gruntowych, albo w klasie Miast, albo w klasie Gmin wiejskich.

Te same warunki co do obieralności, dotyczą także posłów Izb handlowych i przemysłowych.

Artykuł I. Współposiadacze dóbr tabularnych, których posiadanie do wyboru posła uprawnia (§§ 8, 9 i 14 sejm. ord. wyb.) niemniej współposiadacze jakiegokolwiek majątku innego nieruchomego, opłacającego taką kwotę podatkową, jaka wymagana jest dla wyborcy lub prawyborcy, są obieralnymi na posłów do Sejmu krajowego, jeżeli posiadają przymioty w § 16 sejm. ord. wyb. pod a), b) i c) wymagane, i jeżeli nie ma przeciw nim żadnego z powodów wykluczających, w § 17 tejże sejm. ord. wyb. wskazanych. (Ustawa z dnia 20 Września 1866 r. dz. ust. kr. N. 24).

Obieralni są członkowie Gminy, którzy do trzeciej części prawyborców należą i nie wybierają wyborcę (reskr. nam. z 26 Sierpnia 1869. L. 444/pr.)

§ 17. Od prawa wyboru i obieralności wykluczone są osoby, skazane wyrokiem sądowym za jakąśkolwiek zbrodnię, lub za przestępstwo kradzieży, sprzeniewierzenia się, udziału w tychże, oszustwa, lub za wykroczenie upadłości (§§ 460, 461, 463, 464 i 486 ustawy karnej).

Skutek ten kondemnaty ma ustać względem zbrodni, wyliczonych w § 6 pod liczbami 1 do 10 ustawy z dnia 15 Listopada 1867 r. (Dziennik praw Państwa N. 131) z końcem kary, względem wszelkich innych zbrodni po upływie dziesięciu lat, jeśli winny skazany został przynajmniej na pięcioletnią karę, w innych razach po upływie pięciu lat, a

względem wykroczenia i przestępstw powyżej przytoczonych, po upływie trzech lat, licząc od ukończenia kary.

Osoby, względem których majątku konkurs ogłoszono, lub postępowanie ugodne zaprowadzono, nie są obieralne do Sejmu, jak długo trwa rozprawa konkursowa, albo ugodna (§ 16 lit c) sejm. ord. wyb.) (ust. z d. 13 Stycznia 1869 r. dz. ust. kr. N. 13).

§ 6. Ustawy z d. 15 Listopada 1867 którym nie zostały uchylone postanowienia § 3 lit. b. ord. wyb. gminnej (rozp. min. sp. w. z dnia 16 Października 1877 r. L. 11111). jest następującej osnowy:

Od dnia obwieszczenia niniejszej ustawy, ze skazaniem na karę według kodeksu karnego z d. 27 Maja 1852 r. (Dzien. praw Państwa N. 117), lub według innych prawnych postanowień, połączona utrata szlachectwa, orderów i odznak honorowych, tytułów publicznych stopni i godności akademickich, urzędów i służb państwowych, jakoteż innych publicznych, krajowych lub gminnych, adwokatury, notaryatu, ajencyi publicznej, lub zastępowania stron wobec władz publicznych, należenia do reprezentacyi gminnych, lub innych reprezentacyj, powołanych do sprawowania interesów publicznych, tudzież pensyj, prowizyj, dodatków na wychowanie i innych płac, zachodzić ma nadal li tylko przy skazaniach na karę za jaką zbrodnię, lub za przestępstwa kradzieży, sprzeniewierzenia, uczęstnictwa w tychże, tudzież oszustwa (§§ 460, 461, 463 i 464 kod. kar.).

Niezdolność do osiągnienia wyżej wspomnionych prerogatyw i upoważnień ma na przyszłość ustawać z końcem kary przy osądzeniach na karę za zbrodnie, oznaczone w następujących postanowieniach kodeksu karnego, mianowicie:

1. § 59. kodeksu karnego lit b) i c), tudzież artykuł I. ustawy z dn. 17 Grudnia 1862 r. (Dziennik praw państwa z r. 1863. N. 8; (zdrada stanu).

2. §§ 60 i 61 kodeksu karnego, o ile czyny takowe nie ściągają się do wypadku w § 58 lit a) określonego, tudzież rozporządzenie ministeryalne z d. 27 Kwietnia 1854 r. (Dziennik praw Państwa N. 107) zakłócenie publicznego spokoju).

3. § 65. kodeksu karnego, o ile taż zbrodnia nie odnosi się do osoby Cesarza, i II. art. ustawy wyżej wymienionej z dnia 17 Grudnia 1862 r.; (zakłócenie publ. spokoju).

4. § 66 kodeksu karnego; (zakłócenie publ. spokoju).

5. §§ 68, 69, 73 i 81 kodeksu karnego, o ile wymionione tamże zbrodnie na motywach politycznych polegają; (powstanie).

6. §§ 76, 78 i 80; (gwałt publiczny).

7. § 143 ustęp 2 i § 157 ustęp 2 (zabicie przy pobiciu).

8. §§ 158, 163 i 164, (pojedynek) nareszcie

9. §§ 212, 214, 217, jeżeli wymieniona w nich zbrodnia dawania pomocy, popełnioną została ze względu na jedną z przytoczonych od 1 do 8 zbrodni, nakoniec

10. § 220 kodeksu karnego (pomoc dana dezerterowi).

Natomiast wszystkie inne szkodliwe następstwa, które już mocą kodeksu karnego lub mocą innych prawnych przepisów, jeszcze oprócz kary głównej i kar ubocznych, tudzież oprócz oznaczonej ustawą prasową z dnia 17 Grudnia 1862 r. (Dziennik praw Państwa z r. 1863 N. 6) utraty kaucyi z wyrokami karnemi są połączone, i o ile takowe z tego powodu nie potrzebują być przez sędziego osobno orzeczone, nie mają w przyszłości wcale zachodzić przy wyżej wyliczonych zbrodniach, jakoteż występkach i przekroczeniach, z wyjątkiem wypadków przytoczonych powyżej w §§ 460, 461, 463 i 464 kodeksu karnego.

Przy kondemnatach na karę z powodu innych, niż w drugim ustępie niniejszego paragrafu wzmiankowanych zbrodni, niezdolność do osiągnienia prerogatyw i uprawnień przytoczonych w pierwszym ustępie tego paragrafu, tudzież inne szkodliwe następstwa wspomnione w trzecim ustępie tego paragrafu, ustają po upływie lat dziesięciu, jeżeli winowajca przynajmniej na pięcioletnie więzienie został skazany, a krom tegoż ustają one po upływie lat pięciu; przy kondenmnatach zaś za przekroczenia powyżej przytoczone (§§ 460, 461, 463 i 464 kodeksu karnego), po upływie lat trzech, biorąc od ukończenia kary.

III. O rozpisaniu i przygotowaniu wyborów.

§ 18. Wezwanie do przedsiębrania wyboru dzieje się w powszechności za pomocą rozporzadzeń Namiestnika, w których oznaczonym być ma dzień, kiedy przedsiębranym być winien wybór Posłów w miejscach wyborczych, niniejszą ustawą wyborczą wskazanych.

Dzień do wyboru w ten sposób ma być oznaczonym, iżby wszelkie ku temu potrzebne przygotowania przed nadejściem onegoż mogły być ukończone.

§ 19. Rozpisanie powszechnych wyborów na Sejm krajowy w ten sposób uczynionem być ma, iż najprzód Posłowie Gmin wiejskich, potem Posłowie miast i Izb handlowych i przemysłowych, a nakoniec Posłowie z klas większych posiadaczy gruntowych wybranymi i wybory dla każdej z pierwszych dwóch klas wyborców w całym kraju w tym samym dniu przedsiębrane będą.

§ 20. Rozpisanie powszechnych wyborów obwieszczonem być ma przez gazety krajowe i plakaty we wszystkich Gminach królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem krakowskiem.

Rozpisanie powszechnych wyborów obwieszczonem być ma co się tyczy klasy wyborców większych posiadłości gruntowych, przez gazety krajowe, co się tyczy klasy wyborców Miast i Gmin wiejskich, przez plakaty w Gminach, okrąg wyborczy tworzących.

Wszyscy do wyboru uprawnieni, którzy wedle postanowień niniejszej ustawy wyborczej, tworzą jedno ciało wyborcze, mają w osobną listę być wciągnieni.

Lista wyborców każdego ciała wyborczego, powinna przez organ, który do sporządzenia onejże powołanym jest, w ewidencyi być utrzymywaną i dla przedsiębrania wyboru w dwóch egzemplarzach spisana.

§ 22. Listę wyborców dla ciała wyborczego wielkich posiadaczy gruntowych, tudzież spis osób, które wedle postanowienia § 14 prawo mają w jednym okręgu wyborczym Gmin wiejskich brać udział w wyborze Posła do Sejmu krajowego jako wyborcy, ma Namiestnik wedle obwodów sporządzić i przez zamieszczenie do gazet krajowych obwieścić, z wyznaczeniem czternastodniowego terminu do reklamacyj, liczyć się mającego od dnia obwieszczenia.

Reklamacye, po upływie terminu wniesione, jako opóźnione odrzucić należy.

§ 23. Czy reklamacye, dotyczące zapisania osób, do wyboru nie uprawnionych, lub opuszczenia mających prawo do wyboru, są uzasadnione lub nieuzasadnione, o tem Namiestnik stanowić będzie, któremu też prawo przysłuża, z urzędu przedsiębrać sprostowania listy wyborców z klasy większych posiadaczy gruntowych aż do dnia wyboru.

§ 24. Skoro lista wyborców ciała wyborczego większych posiadaczy gruntowych i spis wyborców, wedle § 14 powołanych, po nastąpionem rozstrzygnieniu w przedmiocie reklamacyj wcześnie podanych, sprawdzone zostaną, winien będzie

Namiestnik udzielić wyciągi z nich Naczelnikom obwodowym, względnie Naczelnikom powiatowym w miejscach wyborczych. Ci obowiązani są pojedynczym wyborcom względnie powołanym wyborcom, wystawić i doręczyć karty legitymacyjne, które zawierać mają nazwisko i miejsce zamieszkania do wyboru uprawnionego, tudzież miejsce, dzień i godzinę aktu wyborczego. Wyborcom z klasy większych posiadłości gruntowych, w kraju zamieszkałym, mają karty legitymacyjne być przesłane, zaś Wyborcy za granicą mieszkający, wewzani będą przez gazety krajowe do odebrania kart legitymacyjnych.

§ 25. Lista wyborców w każdem z miast, w § 2 wymienionych, sporządzoną być winna przez przełożonego Gminy, z ścisłem przestrzeganiem postanowień § 11, tudzież ustawy krajowej z d. 13 Stycznia 1869 (Dz. ust. i rozp. kr. Nr. 13) o wykluczeniu od prawa wybierania i obieralności do Sejmu, i wyłożoną do przeglądania najpóźniej na 14 dni przed terminem wyboru Posła w miejscu urzędowania Zwierzchności gminnej. Jednocześnie ma być wyłożenie list w Gminie obwieszczone z oznaczeniem ośmiodniowego nieprzekraczalnego terminu do wnoszenia reklamacyj. Komisya złożona z przełożonego Gminy i czterech członków, przez Radę gminną z swego grona do tego wybranych, winna w przeciągu dwudziestu czterech godzin rozstrzygać reklamacye wniesione przed upływem przepisanego terminu, i czynić natychmiast w liście wyborczej poprawki, uznane przez nią za prawnie uzasadnione. Przeciw odmownej uchwale komisyi przysłuża reklamującemu prawo odwołania się do przełożonego Władzy politycznej, której miasto podlega. Odwołanie takie winno być wniesione w przeciągu 24 godzin od uwiadomienia reklamującego o uchwale odmownej do komisyi, która ma je przedłożyć niezwłocznie przełożonemu dotyczącej Władzy politycznej. Rozstrzygnienie tegoż jest stanowczem co do wyboru będącego w toku.

Zrektyfikowaną w ten sposób ostatecznie listę Wyborców, przedłoży przełożony Gminy bezzwłocznie przełożonemu politycznej Władzy, której miasto podlega, a ten podpisze

listę z potwierdzeniem należytego sporządzenia. (Ust. z d. 6 Października 1869 d. u. kr. N. 31).

§ 26. Władza polityczna, wedle powyższego paragrafu do potwierdzenia należytego sporządzenia list wyborców w miastach powołana, winna będzie wyborcom wpisanym wystawić i doręczyć karty legitymacyjne, które zawierać mają nazwisko i miejsce zamieszkania do wyboru uprawnionego, tudzież miejsce, dzień i godzinę aktu wyborczego.

§ 27. Celem wyboru Posłów gmin wiejskich, ustanowić winna Władza polityczna powiatowa na każdą gminę w jej okręgu się znajdującą (z jednym wyjątkiem miast w § 21 wyszczególnionych), wedle stanu ludności miejscowej, wypadłego z ostatniego obliczenia stósownie do przepisu § 12, ilość wyborców w każdej Gminie wybrać się mających, i podać do wiadomości przełożonego Gminy z tem zleceniem, ażeby zrobił i przedłożył spis członków gminnych, uprawnionych wedle postanowień §§ 13 i 17 do wyboru wyborców.

§ 28. Przełożony politycznej Władzy powiatowej winien po nadejściu spisu członków Gminy, uprawnionych do wyboru wyborców, oznaczyć dzień, godzinę i miejsce do przedsiębrania wyboru tego, delegować komisarza, któryby wyborem kierował i oznajmić o tych zarządzeniach wcześnie przełożonego Gminy z tem zleceniem, aby do przedsięwzięcia wyboru, wezwał członków tej Gminy do wyboru uprawnionych.

Koszta podróży urzędników do wyboru posła delegowanych i koszta druków pokryte być mają z funduszu rządowego t. j. tak zwanego urzędowego pauszale (ryczałtu) Starostwa, (rozp. min. sp. wew. z dnia 5 Lipca 1868 r. L. 37).

§ 29. Komisarz wyborczy winien zbadać spis członków Gminy, prawo głosowania mających, stwierdzić należyte onego sporządzenie, niemniej uskutecznione wezwanie prawyborców i wręczyć spis do wyboru uprawnionych wraz z przygotowaną listą głosowania przełożonemu Gminy, który spólnie z komisarzem wyborczym komisyę wyborczą stanowi.

§ 30. Wybór wyborców odbyć się ma w dniu wyznaczonym, o godzinie ustanowionej i w miejscu zgromadzenia

wskazanem, bez względu na liczbę wyborców obecnych, przyczem postanowienia następujących §§ 37, 38, 39, tudzież 41 aż do 45 włącznie, w analogiczne wejść mają zastósowanie.

Każdy wyborca wymieni tyle nazwisk, ile wyborców ma być wybranych.

Do ważności wyboru wyborców potrzebna jest bezwzględna większość głosów.

Jeżeli takowa w pierwszem głosowaniu nie będzie osiągniętą, należy dalej postępować wedle postanowień §§ 46, 47 i 48.

§ 31. Naczelnik politycznego powiatu sprawdzić ma w każdej Gminie legalność wyboru wyborców, i jeżeli nie okazuje się potrzeba nowego wyboru, który natychmiast przy wyszczególnieniu powodów zarządzonym być ma, wpisać wybranych do listy wyborców całego politycznego powiatu, w dwóch egzemplarzach sporządzić się mającej.

§ 32. Gdy po odbytem wyborze wyborców we wszystkich Gminach wiejskich powiatu, lista wyborców uzupełnioną została, Naczelnik powiatowy polityczny wystawić i doręczyć ma wyborcom karty legitimacyjne, zawierające bieżący numer listy powiatowej, wyborców nazwisko i miejsce zamieszkania wyborcy, tudzież miejsce, dzień i godzinę wyboru Posła na Sejm krajowy.

Listy wyborców tych powiatów, których miejsce urzędowe nie jest oraz miejscem wyboru, przesłane być mają wraz z aktami dotyczącemi wyboru wyborców Naczelnikowi politycznego urzędu powiatowego w siedlisku miejsca wyborczego, przeznaczonego dla okręgu wyborczego, od którego też celem wypełnienia kart legitymacyjnych zasięgnięte być mają dalsze informacye co do miejsca, dnia i godziny czynności wyborczej.

§ 33. Naczelnik politycznego urzędu powiatowego w siedlisku miejsca wyborczego, przeznaczonego dla okręgu wyborczego, powinien listy wybranych i wedle § 14 powołanych wyborców wszystkich powiatów politycznych, w jeden okrąg wyborczy zespolonych, zestawić w jednę główną listę wy-

borców okręgu wyborczego i w dwóch egzemplarzach przygotować do aktu wyborczego.

IV. O wyborze posłów na Sejm krajowy.

§ 34. Kierunek aktu wyborczego, w każdem ciele wyborczem przedsiębrać się mającego w obecności komisarza rządowego poruczonym będzie komisyi wyborczej, z ciała wyborczej utworzonej, a składać się mającej:

1) w każdem ciele wyborczem większych posiadaczy gruntowych, z trzech członków przez uprawnionych do wyboru, a dwóch przez Naczelnika obwodowego mianowanych;

2) w każdem ciele wyborczem miast, w § 2 wyszczególnionych, z burmistrza lub ustanowionego przezeń zastępcy i dwóch członków reprezentacyi gminnej miejsca wyborczego a czterech przez wyborców mianowanych;

3) w każdem ciele wyborczem Gmin wiejskich, z trzech członków ciała wyborczego przez komisarza wyborczego, a czterech przez wyborców mianowanych.

§ 35. Karty legitymacyjne, wydane wyborcom, upoważniają ich do wstępu do przeznaozonej lokalności wyborczej, i służyć im mają oraz za wezwanie, iż winni będą bez dalszego zawezwania stawić się do wyboru w dniu tamże wymienionym i o godzinie oznaczonej.

§ 36. W dniu wyboru, o godzinie oznaczonej i w miejscu ku temu wskazanem, rozpocznie się czynność wyborcza bez względu na ilość zgromadzonych wyborców, ukonstytuowaniem komisyi wyborczej, która z grona swego mianuje prezydującego i odbiera listy wyborców wraz z przygotowanemi spisami głosowania.

§ 37. Prezydujący komisyi wyborczej przywieść ma zgromadzonym wyborcom na pamięć §§ 16, 17 ustawy wyborczej o kwalifikacyach do obieralności wymaganych, objaśnić im sposób postępowania przy głosowaniu i liczeniu głosów, i wezwać ich, ażeby wedle własnego przekonania bez wszelkich osobistych względów ubocznych wybierali, jak to

wedle najlepszej swej wiedzy i sumienia dla powszechnego dobra za najzbawienniejsze uważają.

Ustawą z dnia 17 Grudnia 1862 postanowiono, że ma być karanym ciężkim aresztem od 1 do 6 miesięcy, kto przy wyborach celem wykonywania praw politycznych głosy kupuje lub sprzedaje, albo w sposób chytry głosowanie lub wynik takowego fałszuje.

§ 38. Jeżeli kto przed rozpoczęciem głosowania przeciw uprawnieniu wyborczemu osoby jakiej, w liście wyborczej wymienionej, zarzuty robi i twierdzi, iż ta od czasu sporządzenia list wyborców postradała własność jaką, do wykonania prawa wyborczego wymaganą, komisya wyborcza rzecz tę natychmiast i bez przypuszczenia rekursu rozstrzygać ma.

§ 39. Głosowanie samo rozpoczyna się od tego, iż członkowie komisyi wyborczej, o ile są do wyboru uprawnieni, głosy swe oddają. Następnie przez jednego z członków komisyi wyborczej wywoływani będą wyborcy do oddania głosów w tym porządku, w jakim nazwiska ich w liście wyborczej są zapisane. Do wyboru uprawnieni, którzy na zgromadzenie wyborcze przyjdą po wywołaniu imion ich, oddawać mają głosy swe dopiero po odczytaniu całej listy wyborców i zgłosić się w tym celu do komisyi wyborczej.

§ 40. Każdy do głosowania wywołany wyborca wymienić ma przy oddaniu swej karty legitymacyjnej z dokładnem oznaczeniem tę osobę, którą sobie życzy mieć Posłem na Sejmie krajowym. Jeżeli na jedno ciało wyborcze przypada dwóch lub więcej Posłów, wówczas każdy wyborca wymienić winien tyle nazwisk, ile Posłów ma być wybranych.

§ 41. Jeźliby się przy głosowaniu okazały wątpliwości względem tożsamości wyborcy, komisya wyborcza rzecz tę natychmiast rozstrzyga bez przypuszczenia rekursu.

§ 42. Każde głosowanie wciągnionem będzie w przygotowane ku temu rubryki podwójnego spisu głosów obok nazwiska wyborcy. Zaciąganiem głosów do jednego spisu zajmuje się pisarz, który przydzielonym być ma komisyi wyborczej przez komisarza wyborczego, a jednocześnie do dru-

giego spisu stanowiącego jako lista wtóra kontrolę zaciągania, jeden z członków komisyi wyborczej.

§ 43. Głosy pod warunkami lub z dołączeniem poleceń dawane komu, co ma być wybranym, nie są ważne. O ważności lub nieważności głosów pojedynczych stanowić ma natychmiast komisya wyborcza, nie przypuszczając rekursu.

§ 44. Wybór musi w powszechności w ciągu przeznaczonego na to dnia być ukończonym. Gdyby zaś zachodziły okoliczności, będące na przeszkodzie rozpoczęciu, postępowi lub ukończeniu wyboru, natenczas czynność wyborcza na dzień następny odłożoną lub przedłużoną być może przez komisyę wyborczą, z przyzwoleniem komisarza wyborczego. O tem zawiadomieni być mają wyborcy w sposób, jaki w miejscu jest zwyczajny.

§ 45. Gdy wszyscy obecni wyborcy głosy swe podadzą, prezydujący komisyi wyborczej głosowanie ogłosić ma za skończone; poczem podwójny spis głosowania przez komisyę wyborczą i komisarza wyborczego podpisanym i natychmiast skrutynowanie rozpoczętem będzie. Rezultat ukończonego obliczenia głosów prezydujący natychmiast komisyi wyborczej ogłosić powinien.

§ 46. Do ważności wyboru każdego posła na Sejm krajowy potrzebna jest bezwzględna większość głosów.

W wypadku równości głosów rozstrzyga w każdym razie los, który wyciągnąć ma prezydujący komisyi wyborczej.

§ 47. Jeżeliby przy głosowaniu na jednego lub drugiego wybrać się mającego Posła nie wypadła taka większość głosów, wówczas przedsięwziętem będzie drugie skrutynium; a gdyby i przy tem potrzebna większość głosów do skutku nie przyszła, przystąpi się do ściślejszego wyboru.

§ 48. Przy ściślejszym wyborze ograniczyć się mają wyborcy do tych tylko osób, które w drugiem skrutynium po tych, które bezwzględną głosów większość osiągnęły, względnie najwięcej głosów za sobą miały. Liczba osób, pod ściślejszy wybór poddać się mających, będzie zawsze dwa razy tak wielka, jak liczba posłów, wybrać się jeszcze ma-

jących. Głos przypadający w trzeciem skrutynium na osobę nie wprowadzoną do wyboru ściślejszego, za nieważny ma być uważany.

§ 49. Gdy potrzebna ilość Posłów należycie wybraną została, protokół czynności wyborczej będzie zamknięty przez członków komisyi wyborczej i komisarza rządowego podpisany wspólnie, przy załączeniu spisów głosowania i list obliczenia głosów, a względem wyboru posłów Gmin wiejskich także przy równoczesnem załączeniu aktów wyboru wyborców zapieczętowany, napisem treść wyrażającym opatrzony i komisarzowi rządowemu dla przesłania go Namiestnikowi oddany.

§ 50. Namiestnik, po przejrzeniu nadesłanych mu aktów wyborczych, każe wydać i doręczyć certyfikat wyboru każdemu wybranemu posłowi, przeciw któremu nie zachodzi żaden z powodów od obieralności wyłączających, § 17 unormowanych. Certyfikat ten upoważnia Posła wybranego do wstępu na Sejm krajowy i stanowi dopóty przypuszczenie ważności jego wyboru, dopóki nie będzie uznanem, że rzecz przeciwnie się ma.

§ 1. Członkowie Sejmów krajowych nigdy pociągani być nie mogą do odpowiedzialności za głosowanie w wykonaniu swego powołania; za wypowiedzenie zaś swego zdania przy wykonaniu swego powołania tylko przez Izbę, do której należą, do odpowiedzialności pociągnięci być mogą.

§ 2. Żaden członek Rady państwa lub Sejmu nie może podczas trwania sesyi dla czynu karygodnego, wyjąwszy schwytanie na gorącym uczynku, bez zezwolenia Izby być więzionym lub sądownie ściganym.

Nawet w razie schwytania na gorącym uczynku, sąd zawiadomić winien prezydenta Izby natychmiast o przedsięwziętem więzieniu. Jeżeli tego Izba żąda, więzienie musi być zniesionem lub ściganie na cały przeciąg sesyi odroczonem. Toż samo prawo przysłuża Izbie względem uwięzienia lub śledztwa, gdy takowe przeciw jej członkowi, krom peryodu posiedzeń było zarządzonem. (Ustawa z dnia 3 Października 1861 r. dzien. ust. państ. N. 98). (O Deputowanych do Rady Państwa patrz § 16 o Repr. Państwa).

§ 51. Namiestnik przesłać ma wszelkie akta wyborcze Wydziałowi krajowemu, który je rozpoznać, i z tego relacyę

zdać ma Sejmowi krajowemu, któremu przysługa rozstrzygnienie względem przypuszczenia wybranych do Sejmu (§ 30 statutu krajowego).

V. Postanowienie końcowe.

§ 52. W ciągu bieżącego pierwszego peryodu Sejmu krajowego, jakoteż w ciągu następujących po tymże pierwszym peryodzie sześciu sesyj sejmowych, potrzebną jest do powzięcia uchwał dotyczących zmian sejmowej ordynacyi wyborczej obecność więcej niż połowy całej liczby członków Sejmu, a zmiany te mogą być uchwalone bezwzględną większością głosów obecnych.

Po upływie tych sześciu sesyj sejmowych, zmiany wspomnione uchwalone być mogą tylko w obecności przynajmniej trzech czwartych całej liczby członków Sejmu i za przyzwoleniem przynajmniej dwóch trzecich części członków obecnych.

Dodatek do sejmowej ordynacyi wyborczej.

z dnia 16 Lutego 1861 roku, co do postępowania przy wyborze Posłów, w miejsce Posłów w ciągu peryodu sejmowego ubywających.

Artykuł I. Wszystkie czynności, przepisane w sejmowej ordynacyi wyborczej z 26 Lutego 1861 roku, co do rozpisania i przygotowania wyborów i postępowania przy wyborach Posłów, a względnie wyborców, mają się odbyć także przy każdym wyborze Posła, obrać się mającego w miejsce Posła ubyłego w ciągu peryodu sejmowego.

Jeżeli jednak obrany Poseł wyboru nie przyjął, i ta okoliczność dojdzie do wiadomości Namiestnika lub Wydziału krajowego w ciągu dni 90 po dokonanym wyborze, albo jeżeli wybór w tymże terminie unieważniony zostanie przez Sejm jedynie tylko z powodu braku

kwalifikacyi Posła obranego, lub z powodu nieformalności lub nielegalności, popełnionych przy samym akcie wyboru Posła, natenczas Namiestnik rozpisze niezwłocznie nowy wybór, do którego powołani być mają ci sami wyborcy, którzy do poprzedniego byli powołani. (Ustawa z d. 26 Września 1866 r. dz. ust. kr. N. 25).

DZIAŁ V.

A. Ustawa o Reprezentacyi Państwa

z dnia 21 Grudnia 1867 r. (dz. ust. pań. N. 141).

§ 1. Rada Państwa powołaną jest do wspólnego reprezentowania królestw: Czech, Dalmacyi, Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, arcyksięstwa austryackiego powyżej i poniżej Anizy, księstwa Salcburgu, Styryi, Karyntyi, Krainy i Bukowiny, margrabstwa Morawii, księstwa górnego i dolnego Szląska, uksiążęconego hrabstwa Tyrolu i kraju Vorarlbergu, margrabstwa Gorycyi i Gradyski i miasta Tryestu z okręgiem.

Rada Państwa składa się z Izby panów i z Izby deputowanych.

Nikt nie może być równocześnie członkiem dwóch Izb.

§ 2. Członkami Izby panów są pełnoletni Arcyksiążęta cesarskiego domu.

§ 3. Dziedzicznymi członkami Izby panów są pełnoletni Naczelnicy tych krajowych rodzin szlacheckich, które odznaczają się wielką posiadłością ziemską w królestwach i krajach, reprezentowanych w Radzie Państwa, i którym Cesarz nada godność dziedzicznych członków Rady Państwa.

§ 4. Członkami Izby panów Rady Państwa są na mocy swojej wysokiej godności kościelnej Arcybiskupi, i ci Biskupi co posiadają godność książęcą w królestwach i krajach, reprezentowanych w Radzie Państwa.

§ 5. Cesarzowi przysłuża prawo powoływania do Izby panów, jako dożywotnich tejże członków, z królestw i krajów, w Radzie Państwa reprezentowanych, mężów zasłużonych około dobra Państwa lub kościoła, umiejętności lub sztuki.

Po śmierci członka Izby Panów, dziedzicznego, powołanego na mocy swej godności kościelnej, lub mianowanego przez Najjaśniejszego Pana dożywotnie, albo członka Izby deputowanych; obowiązany jest Naczelnik kraju, w którego okręgu administracyjnym wypadek śmierci się wydarzył, lub w którego okręgu administracyjnym zmarły mieszkał, donieść Ministrowi spraw wewnętrznych o tym wypadku śmierci. Jeżeli zmarły był dziedzicznym członkiem Izby Panów, donieść należy, kto po nim jest głową tego szlacheckiego rodu, któremu godność dziedziczna udzieloną została, oraz czy ta osoba już jest pełnoletnią, kto się zgłosił do objęcia spadku dóbr powierniczych (fideicommisarichen) i innych zmarłego i czy objęcie spadku instancya spadkowa przyjęła. Wspomnione doniesienie nastąpić może później jak doniesienie o wypadku śmierci, gdyby dotyczące wyjaśnienia natychmiast uzyskane być nie mogły. (Rozp. min. sp. wew. 15 Grudnia 1869 L. 5177).

§ 6. Do Izby deputowanych wchodzą przez wybory 353 członków, a mianowicie dla pojedynczych królestw i krajów w następująco oznaczonej liczbie:

Dla królestwa Czech 92, Dalmacyi 9, Galicyi i Lodomeryi z W. ks. Krakowskiem 63; dla arcyksięstwa Austryi poniżej Anizy 37, powyżej Anizy 17; dla księstwa Salcburga 5, Styryi 23; Karyntyi 8, Krainy 10, Bukowiny 9; dla margrabstwa Morawy 36; dla księstwa górnego i dolnego Szląska 10; dla uksiążęconego hrabstwa Tyrolu 18; dla hrabstwa Vorarlbergskiego 3; dla margrabstwa Istryi 4; dla uksiążęconego hrabstwa Gorycyi i Gradyski 4; dla miasta Tryestu z jego okręgiem 4. (Według brzmienia ustawy z dnia 2. Kwiet. 1873 dz. u. p. N. 40).

§ 7. *A.* Oznaczona dla każdego kraju liczba deputowanych rozkłada się na wskazane w ordynacyach krajowych klasy wyborców:

a) na klasę: większej posiadłości ziemskiej, najwyżej opodatkowanych w Dalmacyi, szlacheckiej wielkiej posiadło-

ści ziemskiej wraz z wymienionemi w ordynacyi krajowej (§ 3 I.) osobami z Tyrolu;

b) na miasta, miasteczka i miejscowości przemysłowe;

c) na Izby handlowo-przemysłowe;

d) na Gminy wiejskie;

Wybierać należy:

W królestwie czeskiem: 23 członków z klasy wyborczej *a)* 32 z kl. wyb. *b*, 7 z kl. wyb. *c*, 30 z kl. wyb. *d*.

W Dalmacyi: 1 z kl. wyb. *a*, 2 z kl. wyb. *b* i *c*, 6 z kl. wyb. *d*.

W Galicyi i Lodomeryi wraz z W. ks. krakowskiem; 20 z kl. wyb. *a*, 13 z kl. wyb. *b*, 3 z kl. wyb. *c*, 27 z kl. wyb. *d*.

W Austryi poniżej Anizy: 8 z kl. wyb. *a*, 17 z kl. wyb. *b*, 2 z kl. wyb. *c*, 10 z kl. wyb. *d*.

W Austryi powyżej Anizy: 3 z kl. wyb. *a*, 6 z kl. wyb. *b*, 1 z kl. wyb. *c*, 7 z kl. wyb. *d*.

W Salcburgu: 1 z kl. wyb. *a*, 2 z kl. wyb. *b* i *c*, 2 z kl. wyb. *d*.

W Styryi: 4 z kl. wyb. *a*, 8 z kl. wyb. *b*, 2 z kl. wyb. *c*, 9 z kl. wyb. *d*.

W Karyntyi: 1 z kl. wyb. *a*, 3 z kl. wyb. *b* i z kl. wyb. *c*, 4 z kl. wyb. *d*.

W Krainie: 2 z kl. wyb. *a*, 3 z kl. wyb *b* i *c*, 5 z kl. wyb. *d*.

Na Bukowinie: 3 z kl. wyb. *a*, 2 z kl. wyb. *b* i z kl. wyb. *c*, 3 z kl. wyb. *d*.

W Morawie: 9 z kl. wyb. *a*, 13 z kl. wyb. *b*, 3 z kl. wyb. *c*, 11 z kl. wyb. *d*.

Na Szląsku: 3 z kl. wyb. *a*, 4 z kl. wyb. *b* i *c*, 3 z kl. wyb. *d*.

W Tyrolu: 5 z kl. wyb. *a*, 5 z kl. wyb. *b* i *c*, 8 z kl. wyb. *d*.

W Vorarlbergu: 1 z kl. wyb. *b* i *c*, 2 z kl. wyb. *d*.

W Istryi: 1 z kl. wyb. *a*, 1 *b* i *c*, 2 z kl. wyb. *d*.

W Gorycyi i Gradysce: 1 z kl. wyb. *a*, 1 z kl. wyb. *b* i *c*, 2 z kl. wyb. *d*.

W Tryeście i jego okręgu: 3 z kl. *b*. 1 z kl. wyb. *c*.

B. Rozkład liczby członków Izby deputowanych, którzy mają być wybrani w każdej klasie wyborców, na pojedyncze okręgi i ciała wyborcze, określony zostanie w państwowej ordynacyi wyborczej.

C. Deputowani wybierani będą w Gminach wiejskich przez wyborców, wybranych przez uprawnionych do wyboru, w innych zaś klasach wyborców bezpośrednio przez uprawnionych do wyboru.

Wybór wyborców i deputowanych odbywa się absolutną większością głosów.

Jeżeli taka większość głosów nie zostanie osiągniętą przy jednym albo w razie wyboru kilku deputowanych przy dalszym ściślejszym wyborze, to los rozstrzyga ostatecznie przy równym podziale głosów.

D. Uprawnionym do wyboru jest każdy obywatel austryacki, który ukończył 24 rok życia, jest własnowolnym i odpowiada innym wymaganiom, oznaczonym w ordynacyi wyborczej Rady Państwa.

E. Wybieralnymi w każdym z krajów w § 6 wymienionych, są mężczyźni, którzy posiadają prawo austryackiego obywatelstwa najmniej już od 3 lat, ukończyli 30 rok życia i w jednym z tych krajów według postanowienia ustępu *D* są uprawnieni do wyboru albo wybieralni do Sejmu krajowego. (Według brzmienia ustawy z dnia 2 Kwietnia 1873 dz. u. p. N. 40).

§ 8. Wybrani do Izby deputowanych publiczni urzędnicy nie potrzebują urlopu do wykonania mandatu.

§ 9. Cesarz mianuje Prezydenta i Wiceprezydentów Izby Panów z grona członków jej, na czas sesyi. Izba deputowanych wybiera z grona swego Prezydenta i Wiceprezydentów. Innych urzędników wybierają same Izby.

§ 10. Cesarz zwołuje Radę Państwa corocznie, o ile możności w miesiącach zimowych.

§ 11. Zakres działania Rady Państwa obejmuje wszystkie sprawy, odnoszące się do praw, obowiązków i interesów

wspólnych wszystkim w Radzie Państwa reprezentowanym królestwom i krajom, o ile sprawy te nie mają być traktowane wspólnie na podstawie ugody, zawartej między krajami korony węgierskiej a resztą krajów Monarchii.

Do zakresu działania Rady Państwa należy przeto:

a) badanie i zatwierdzanie układów handlowych i takich traktatów państwowych, których następstwem ma być obciążenie Państwa, lub części jego, albo zobowiązanie pojedynczych Obywateli, albo zmiana obszaru królestwa i krajów, reprezentowanych w Radzie Państwa; *b)* wszelkie sprawy, odnoszące się do sposobu, porządku i czasu trwania służby wojskowej, mianowicie coroczne przyzwolenie kontyngensu rekrutów i ogólne przepisy co do dawania podwód, utrzymywania i kwaterowania wojska; *c)* oznaczenie budżetu, a mianowicie coroczne przyzwolenie podatków, danin i należytości; zbadanie rachunków wydatków Państwa i rezultatów obrotu finansowego i udzielanie absolutoryum; zaciąganie nowych pożyczek, konwersya istniejących długów państwowych, sprzedaż, przemiana i obciążanie nieruchomych dóbr Państwa, ustawodawstwo co do monopolów i regaliów, i w ogóle wszelkich interesów finansowych, wspólnych wszystkim w Radzie Państwa reprezentowanym królestwom; *d)* uregulowanie spraw pieniężnych, monetarnych i not bankowych, spraw celnych i handlowych, urządzeń telegraficznych, pocztowych, żelaznych kolei, żeglugi i innych środków komunikacyjnych; *e)* ustawodawstwo w sprawach kredytu, banków, przywilejów i przemysłu, z wyłączeniem prawa propinacyi, dalej ustawodawstwo o miarach i wagach, o markach i wzorach; *f)* ustawodawstwo w sprawach medycznych, jako też o ochronie przeciw epidemiom i zarazom bydła; *g)* ustawodawstwo o prawach obywatelstwa i przynależności, o policyi względnie do osób obcych, i o paszportach niemniej też o obliczeniu ludności; *h)* ustawodawstwo w stósunkach wyznań, o prawie stowarzyszeń i zgromadzeń, o prawie i obronie własności literackiej; *i)* oznaczenie zasad wychowania publicznego w szkołach ludowych i gimnazyach, dalej ustawodawstwo o uniwer-

sytetach; *k)* ustawodawstwo w przedmiotach prawa karnego i policyi karnej, jako też ustaw cywilnych, z wyjątkiem ustawodawstwa o wewnętrznem urządzeniu ksiąg publicznych i o tych sprawach; które na mocy ordynacyj krajowych i niniejszej zasadniczej ustawy należą do zakresu Sejmów krajowych; dalej ustawodawstwo o prawie handlowem i wekslowem, o prawie morskiem, górniczem i leśnem; *l)* ustawodawstwo o podstawach organizacyi Władz sądowych i administracyjnych; *m)* ustawy, mające się wydać w celu przeprowadzenia zasadniczych ustaw państwowych o ogólnych prawach obywatelskich, o Trybunale Państwa, o Władzy sądowniczej i rządowej i wykonawczej; *n)* ustawodawstwo w sprawach, odnoszących się do obowiązków pojedynczych krajów koronnych i stósunków tych krajów między sobą; *o)* ustawodawstwo co do sposobu traktowania spraw, oznaczonych jako wspólne, ugodą z krajami korony węgierskiej zawartą.

§ 12. Wszystkie inne przedmioty ustawodawstwa, których w ustawie niniejszej nie zastrzeżono wyraźnie Radzie Państwa, należą do zakresu sejmów krajów i królestw, w Radzie Państwa reprezentowanych i załatwiają się w tychże i z temi Sejmami w sposób konstytucyjny.

Gdyby atoli którykolwiek Sejm uchwalił, aby przedmiot jakiś jemu zostawiony, w Radzie Państwa był traktowanym i załatwionym, natenczas przedmiot ten na ten raz i względnie dotyczącego Sejmu, przechodzi w zakres Rady Państwa.

§ 13. Projekta ustaw będą przedłożone Radzie Państwa jako wnioski rządowe. Radzie Państwa przysłuża także prawo wnoszenia projektów ustaw względem przedmiotów do zakresu jej działania należących.

Każda ustawa wymaga zgody obu Izb i sankcyi cesarskiej. Jeżeli Izby nie mogą zgodzić się w ustawie finansowej co do pojedynczych pozycyj, lub w ustawie o poborze wojska co do wysokości kontyngensu, pomimo powtórnego naradzenia, wtedy mniejsza liczba uważa się jako przyzwolona.

§ 14. Jeżeli się okaże nagląca konieczność zarządzeń, wymagających wedle konstytucyi przyzwolenia Rady Państwa

w takim czasie, kiedy Rada nie jest zebraną, mogą być takowe wydane przez rozporządzenie cesarskie pod odpowiedzialnością całego Ministerstwa, o ile nie mają na celu zmiany jakiej ustawy zasadniczej, trwałego obciążenia skarbu Państwa i sprzedaży dóbr państwowych.

Rozporządzenia takie obowiązują prowizorycznie, jeżeli są podpisane przez wszystkich Ministrów i zostały ogłoszone z wyraźnem odwołaniem się na niniejszy przepis ustawy zasadniczej.

Moc obowiązująca tych rozporządzeń ustaje, gdyby Rząd zaniedbał przedłożyć je do zatwierdzenia, najbliższej po obwieszczeniu ich zgromadzonej Radzie Państwa w cztery tygodnie po jej zebraniu, a to najpierw Izbie deputowanych, lub też jeżeli rozporządzenia te nie uzyskały zatwierdzenia jednej z Izb Rady Państwa.

Całe Ministeryum jest odpowiedzialne za to, ażeby rozporządzenia takie, gdy swoją moc obowiązującą utraciły, natychmiast odwołane zostały.

§ 15. Do ważności uchwały Rady Państwa potrzebną jest w Izbie niższej obecność stu, w Izbie wyższej czterdziestu członków, w obydwu zaś absolutna większość głosów obecnych.

Zmiany tej ustawy zasadniczej, jakoteż państwowych ustaw zasadniczych o ogólnych prawach obywatelskich dla królestw i krajów w Radzie Państwa reprezentowanych, o ustanowieniu Trybunału Państwa, o władzy sędziowskiej i o wykonywaniu władzy rządowej i wykonawczej, mogą być prawomocnie uchwalone tylko większością dwóch trzecich części obecnych głosujących, a w Izbie deputowanych tylko przy obecności najmniej połowy członków. (według brzmienia ust. z dnia 2 Kwietnia 1873 dz. u. p. N. 40).

§ 16. Członkowie Izby deputowanych nie mogą od wyborców swoich przyjmować instrukcyj [1]).

Członkowie Rady Państwa nie mogą być nigdy pociągani do odpowiedzialności za głosowanie, podczas wykonywania swego powołania; co do wyrażeń podczas swych czynności, są odpowiedzialni tylko w obec Izby.

Żaden członek Rady Państwa nie może być podczas sesyi z powodu karygodnej czynności uwięzionym lub sądownie ściganym bez pozwolenia Izby; wyjątek stanowi pochwycenie na gorącym uczynku.

Nawet w razie pochwycenia na gorącym uczynku, Sąd ma natychmiast zawiadomić Prezydenta Izby o dokonanym aresztowaniu.

Na żądanie Izby, musi areszt być zniesionym lub ściganie zawieszonem na cały czas sesyi. Toż samo przysłuża Izbie co do aresztowania lub śledztwa członka jej, zarządzonego nie w czasie sesyi.

[1]) Wszyscy członkowie Rady Państwa pobierać będą dyety po 10 złr. wal. austr. a to podczas obecności swojej w Radzie Państwa. Żaden z członków Izby deputowanych nie ma prawa zrzeczenia się tych wypłat. (Ust. z dn. 7 Czerwca 1861 dz. ust. państ. N. 63).

Deputowanym będą zwracane koszta podróży tak tam jak i napowrót, licząc po jednym złotym 32 ct. wal. austr. za każdy miriameter odległości miejsca wyboru w ich okręgu wyborczym, lub jeżeli dla okręgu wyborczego jest wyznaczonych kilka miejsc wyboru, za każdy miriameter odległości głównego miejsca wyboru od Wiednia. Ci deputowani jednak, którzy mieszkają w Wiedniu i jego najbliższej okolicy nie mogą domagać się zwrotu kosztów podróży. (Ust. z dn. 19 Marca 1874 dz. ust. pań. N. 22). (Rozp. Min. z dn. 31 Lipca 1876 Dz. u. p. N. 105).

§ 17. Wszyscy członkowie Rady Państwa wykonywają swoje prawo głosowania osobiście.

§ 18. Członkowie Izby deputowanych wybierani będą na sześć lat.

Po upływie tego peryodu wyborczego, tudzież w razie rozwiązania Izby deputowanych, odbywają się powszechne nowe wybory.

Byli deputowani mogą być ponownie wybrani.

W czasie okresu wyborczego, przedsięwzięte być mają wybory uzupełniające, jeżeli członek Izby straci wybieralność, umrze, albo złoży mandat, lub jeżeli z jakiego innego powodu przestanie być członkiem Rady Państwa. (według brzmienia ustawy z dn. 2 Kwietnia 1873 dz. u. p. N. 40).

§ 19. Odroczenie Rady Państwa, jakoteż rozwiązanie Izby deputowanych, następuje w skutek cesarskiego rozpo-

w r. 1896. zamknięcie (immunit.

rządzenia. W razie rozwiązania następują nowe wybory w myśl § 7.

§ 20. Ministrowie i szefowie Władz centralnych mają prawo brać udział we wszelkich naradach i bronić swoich wniosków osobiście lub przez zastępcę. Każda Izba może zażądać obecności Ministrów. Ministrowie na żądanie muszą być zawsze wysłuchani. Prawo udziału w głosowaniu mają tylko o ile są członkami Izby.

§ 21. Każdej z Izb Rady Państwa przysługuża prawo *interpelowania Ministrów* we wszystkiem, co należy do jej zakresu działania, badać akta administracyjne Rządu, wymagać od Rządu wyjaśnień co do petycyj, mianować komisye, którym Ministerstwa mają udzielać potrzebnych informacyj, wreszcie wyrażać zdania swoje we formie adresów lub rezolucyj.

§ 22. Osobna ustawa oznaczy sposób wykonywania *kontroli długu Państwa* ze strony ciał reprezentacyjnych [1]).

[1]) Ustawa ta z 10 Czerwca 1868 (dz. ust. państ. N. 54). umieszczono po § 24 tej ustawy.

§ 23. Posiedzenia obu Izb Rady Państwa są publiczne. Każdej z Izb przysługuża prawo wyjątkowo wykluczyć jawność posiedzeń, jeżeli tego zażąda Prezydent lub przynajmniej dziesięciu członków, a Izba po oddaleniu publiczności uchwali.

§ 24. Bliższe przepisy co do stosunku Izb między sobą i do stósunku na zewnątrz, zawiera ustawa o regulaminie Rady Państwa.

USTAWA

z dnia 10 Czerwca 1868 (dz. ust. państ. N. 54) co do zarządu i kontroli długu Państwa tak ustalonego, jako też niewspólnego nieustalonego postępowania:

A. O zarządzie ustalonego długu państwa.

§ 1. Ponieważ stósownie do zawartej ugody z dnia 24 Grudnia 1867 przyjęte przez królestwa i kraje w Radzie Pań-

stwa reprezentowane i przez kraje korony węgierskiej kwoty roczne do ustalonego długu Państwa państwowemu Ministerstwu skarbu odsyłane być mają, przeto należy:

a) Odbiór, zaciąganie do ksiąg, obrachunek i prawnemu postanowieniu odpowiednie użycie tych kwot odesłanych, do obowiązków państwowego Ministerstwa skarbu;

b) Wszelkie inne dyspozycye: jako to operacye w przedmiocie kredytu, unifikacyi i konwersyi, tudzież wszelkie prawnie wydać się mające rozporządzenia względem dotychczasowego ustalonego długu Państwa, należą do zakresu działania Ministerstwa skarbu reprezentowanych w Radzie Państwa królestw i krajów.

§ 2. Węgierska komisya kontrolna, której poruczono kontrolę nad nieustalonym długiem Państwa, ma prawo czuwać nad tem, aby złożone przez kraje korony węgierskiej kwoty roczne użyty były na cel, ustawami wskazany.

Węgierska komisya kontrolna jest zatem uprawnioną, ile razy uzna to za potrzebne, przejrzeć w państwowym Ministerstwie skarbu odnośne rachunki, księgi zanotowań i kasy; Ministerstwo skarbu zaś ma obowiązek udzielić kontrolnej komisyi wyczerpujących wyjaśnień o sposobie zarządzania i użycia powyżej wspomnionych kwot rocznych i przedłożyć jej potrzebne wykazy.

§ 3. Dopóki przyjęta przez kraje korony węgierskiej roczna kwota do ustalonego długu Państwa nie zostanie umorzoną w myśl § 6 ustawy z dnia 24 Grudnia 1867 (Dziennik ustaw państwa z r. 1868. N. 3), dopóty będą kraje korony węgierskiej w celu pokrycia połączonych z użyciem kwoty rocznej wydatków, odsyłać do państwowego Ministerstwa skarbu kwotę ryczałtową, która wynosi na rok 1868 dwie trzecie części procentu od kwoty rocznej.

§ 4. Gdyby zamierzona, o ile możności wyczerpująca konwersya dotąd istniejących rozmaitych tytułów długu Państwa na dług rentowy miała zmniejszyć wydatki na potrzebne w myśl § 1 a) operacye, to po dokonaniu tej konwersyi ustanowi się w drodze ugody kwota ryczałtowa, oznaczona w § 3, w stósunku do ubytku odnośnych wydatków.

§ 5. Pokrycie sumy pieniężnej, potrzebnej na większe wydatki z zarządu wynikające, ciąży na Ministerstwie skarbu reprezentowanych w Radzie Państwa królestw i krajów.

B. O kontroli nad ustalonym długiem państwa i nad nie wspólnym długiem nieustalonym.

§ 6. Wykonywując 22 artykuł ustawy o Reprezentacyi Państwa z dnia 21 Grudnia 1867 (Dziennik ustaw państwa N. 141) ma wysadzona na mocy ustawy o kontroli nad wspólnym nieustalonym długiem komisya Rady Państwa, prowadzić także kontrolę nad zarządem ustalonego długu Państwa, tudzież nie wspólnego, nieustalonego długu.

§ 7. Komisya rozpoczyna swoją działalność odbierając sprawy, wszystkie akta urzędowe i księgi, tudzież stampilie urzędowe byłych komisyj długów Państwa, wreszcie przedmioty inwentarskie od powołanej rozporządzeniem z dnia 27 Października 1867 (Dziennik ustaw państwa N. 107) komisyi kontrolującej dług Państwa, która to komisya kończy na tem zadaniu swoją czynność i rozwiązuje się.

§ 8. Zawarte w ustawie o zarządzie i o kontroli nad wspólnym nieustalonym długiem, a mianowicie w §§ 13, 20—22 postanowienia mają względe n ustalonego długu Państwa i nieustalonego długu być obowiązującemi także dla komisyi, dla państwowego Ministra skarbu i dla Ministra skarbu reprezentowanych w Radzie Państwa królestw i krajów, tudzież dla podwładnych im organów.

§ 9. Przedmiotem kontroli, która tej komisyi powierzoną zostanie, ma być cały ustalony dług Państwa, nie wspólny nieustalony dług, tudzież długi indemnizacyjne i ustalone gwarantowane długi pojedynczych w Radzie Państwa reprezentowanych królestw i krajów.

§ 10. Komisya trzymając się właściwych zasad kontroli, ma przeto czuwać nad tem:

a) aby istniejący ustalony dług Państwa był powiększany

lub zmieniany tylko w drodze konstytucyjnej. W razie, jeżeli Ministerstwo skarbu reprezentowanych w Radzie Państwa królestw i krajów za konstytucyjnem zezwoleniem lub ewentualnie na podstawie § 14 ustawy z dnia 21 Grudnia 1867 (Dziennik ustaw państwa N. 141), przez zastaw albo bez zastawu efektów kredytowych lub nieruchomego majątku państwowego, zaciągnie dług nieustalony za pomocą zawartych na krótki lub dłuższy czas układów zaliczkowych, wtedy ma komisya czuwać nad tem, aby układy zaliczkowe należycie wzięto na przepis, w naoczności utrzymywano, i aby je wedle zobowiązań przeprowadzono, wreszcie ma ta komisya wygotowane odnośne dokumenta kontrasygnować;

b) aby istniejącym ustalonym długiem Państwa, tudzież kaucyami i depozytami, które należą do niewspólnego nieustalonego długu, wedle ustaw zarządzano, aby oprocentowanie, tudzież losowanie, spłata w gotówce lub wykupno giełdowe dokładnie w myśl prawnych postanowień się odbywało, i aby środki przeznaczone na oprocentowanie i spłatę kapitału były używane stósownie do swego przeznaczenia.

c) aby przeprowadzenie konwersyi i unifikacyi ustalonego długu wykonywało się w sposób ustawami przepisany;

d) aby uchwalone przez Radę Państwa kwoty roczne, z rozkładu przypadłe na potrzebę długu Państwa, do państwowego Ministerstwa skarbu były uiszczane.

§ 11. Państwowy Minister skarbu, tudzież Minister skarbu reprezentowanych w Radzie Państwa królestw i krajów są wedle swego zakresu działania zobowiązani, zawiadamiać komisyę w należytym czasie o wszelkich zmianach w stanie ustalonego, względnie nie wspólnego nieustalonego długu i oprocentowania, tudzież o czasie, w którym wydrukowanie efektów kredytowych, jakoteż zniszczenie wymienionych i nieużytecznych efektów kredytowych się odbywa, również o wszystkich zawartych układach zaliczkowych; przedłożyć jej wygotowane względem ostatnich dokumenta do

kontrasygnaty, a po dokonanej spłacie, do zniszczenia i wykreślenia, oraz zarządzić, aby potrzebne do kontroli wykazy przez wszystkie dotyczące kasy i urzędy, dalej przez wydziały rachunkowe i Izby obrachunkowe bezpośrednio komisyi przedłożone zostały.

§ 12. Komisya ma prawo skonstatować każdego czasu stan ustalonego i niewspólnego nieustalonego długu wedle prowadzonych odnośnych ksiąg i zanotowań i przekonać się o unieważnieniu za pomocą przebicia, tudzież o dokonanem w swoim czasie zniszczeniu tych efektów kredytowych wraz z kuponami procentowemi i kwitami, które w gotówce spłacone lub za pośrednictwem giełdy wymienione zostały, tudzież tych, które w drodze konwersyi i wymiany za nowe wpłynęły.

§ 13. Jeżeli za przyzwoleniem Rady Państwa zaciągnie się nową pożyczkę, to komisya ma czuwać nad wciągnieniem jej do głównej księgi długu Państwa, tudzież nad wygotowaniem zapisów długu Państwa.

Na znak wykonywanej przez komisyę kontroli zaopatrywane będą wszystkie w skutek nowej pożyczki lub konwersyi wydać się mające dokumenta długowe w klauzulę:

„W imieniu kontrolnej komisyi Rady Państwa dla długów państwowych“, która to klauzula ma być zaopatrzoną w pieczęć prezydenta i jednego z członków komisyi.

§ 14. Komisya ma z końcem każdego półrocza sporządzać wykaz o stanie ustalonego długu Państwa, nie wspólnego nie ustalonego długu, długów indemnizacyjnych, ustalonych długów pojedynczych w Radzie Państwa reprezentowanych królestw i krajów, tudzież oddzielnie od tego, sporządzać wykaz o wspólnym nieustalonym długu Państwa wraz z udziałowemi asygnacyami hipotecznemi i ogłaszać te wykazy wdziale urzędowym gazety wiedeńskiej.

§ 15. Komisya powinna, ile razy uzna to za stósowne, jednak przynajmniej raz w roku, Izbie deputowanych zdać sprawozdanie ze swych spostrzeżeń i przedłożyć potrzebne wnioski, a Izba deputowanych ma powziąść swoje odnośne

uchwały i odesłać takowe wraz z przedłożeniami komisyi do Izby Panów.

Jeżeli komisya w czasie, kiedy Rada Państwa nie jest zgromadzoną, uzna potrzebę rozporządzeń, któreby wydać miała Administracya skarbu, to może się w tym celu bezpośrednio udać do Ministerstwa skarbu.

Znoszenie się urzędowe komisyi ograniczonem jest na Radę Państwa, na państwowe Ministerstwo skarbu, na Ministerstwo reprezentowanych w Radzie Państwa królestw i krajów i na wszystkie podwładne tymże organa.

B. Ordynacya wyborcza Rady Państwa.

Ustawa z 2. kwietnia 1873 (dz. u. p. N 41)

I. O okręgach wyborczych, ciałach wyborczych i miejscach wyboru.

§ 1. Dla wyboru deputowanych z klasy wielkiej posiadłości ziemskiej, tworzą z poszczególnionemi w § 2 wyjątkami kraje, w których ta klasa wyborcza według ordynacyi krajowej istnieje, po jednym okręgu wyborczym, a uprawnieni do każdego okręgu wyborczego, tworzą jedno ciało wyborcze.

§ 2. Deputowani większych posiadłości ziemskich w Czechach obierani będą w szesciu kołach wyborczych.

Pierwsze koło wyborcze stanowią uprawnieni do wyboru z większych posiadłości ziemskich, na których cięży powiernictwo (Fideikomiss); okrąg wyborczy do wyboru w tem kole wyborczem stanowi całe królestwo czeskie. Uprawnieni do wyboru z większych posiadłości ziemskich nie obciążonych powiernictwem, wybierają w pięciu okręgach wyborczych. Wyborcy każdego z tych okręgów wyborczych stanowią jedno koło wyborcze.

Deputowani z większych posiadłości ziemskich w Gasicyi z Krakowem, wybierani będą w dwudziestu okręgach wyborczych.

Wyborcy każdego z tych okręgów wyborczych, tworzą jedno ciało wyborcze.

W Tyrolu tworzą poszczególnione w § 3 I. ordynacyi krajowej osoby pierwsze, a uprawnieni do wyboru właściciele szlacheckiej większej posiadłości ziemskiej drugie ciało wyborcze.

Na Bukowinie dzieli się kurya wyborcza wielkiej posiadłości ziemskiej na dwa ciała wyborcze, istniejące na podstawie ordynacyi wyborczej sejmowej. (Według ustawy z 4 Października 1882 dz. u. p. N. 142).

§ 3. Uprawnieni do wyboru z kuryi najwyżej opodatkowanych w Dalmacyi, wybierają w jednem miejscu i w jednem ciele wyborczem.

§ 4. W kuryi wyborczej miast, miasteczek i miejscowości przemysłowych, tworzą uprawnieni do wyboru każdego okręgu wyborczego, z wyjątkiem Tryestu, jedno ciało wyborcze.

Uprawnieni do wyboru z miejskiego okręgu wyborczego w Tryeście, wybierają w trzech ciałach wyborczych.

§ 5. Izby handlowo-przemysłowe wybierają same dla siebie lub wspólnie z miejskiemi okręgami wyborczemi.

W pierwszym wypadku tworzą rzeczywiści członkowie izb z uprawnionymi do wyboru miejskiego okręgu wyborczego, razem jedno ciało wyborcze.

W ostatnim przypadku jednakże wybierają członkowie każdej Izby handlowo przemysłowej w osobnem zgromadzeniu wyborczem.

§ 6. Okręgi wyborcze dla kuryi wyborczej Gmin wiejskich, utworzone zostały z kilku okręgów sądowych.

Okręgi sądowe określone być mają według ich objętości, istniejącej przy dokonaniu wyboru, lecz do dotyczących okręgów sądowych nie należą Gminy przyłączone do kuryi wyborczej miast.

Wyborcy każdego okręgu wyborczego Gmin wiejskich tworzą jedno ciało wyborcze.

§ 7. Okręgi wyborcze dla większych posiadłości ziemskich w Czechach, powiernictwem nie obciążonych, dla kuryi większych posiadłości ziemskiej w Galicyi z Krakowem, dla kuryi miast i Gmin wiejskich, jakoteż ciała wyborcze dla wyborów Izb handlowo-przemysłowych i dla wyborów z miejskiego okręgu wyborczego Tryestu, ustanowione są w Dodatku tabelarycznym do obecnej ordynacyi wyborczej.

W Dodatku tym ustanowiony został także podział oznaczonej w § 7 ustawy zasadniczej o Reprezentacyi Państwa według krajów i kuryj wyborczych liczby członków Izby deputowanych na koła i okręgi wyborcze w poszczególnych krajach.

Jeżeli z miejscowościami, które w Dodatku przyłączone zostały do miejskich okręgów wyborczych, połączone są inne miejscowości w jednę Gminę, to uprawnieni do wyboru (§ 9) całej Gminy, wybierają w kuryi wyborców miast. Jednakże w krajach, w których wyjątkowo przy wyborach posłów sejmowych. w takich Gminach, miejscowości wymienione przy ustanowieniu okręgu wyborczego, wybierają same w kuryi wyborców miast, a inne miejscowości tych Gmin w kuryi Gmin wiejskich, postępowanie to ma być także zastósowane przy wyborze Deputowanych do Rady Państwa, mianowicie także co do miejscowości w Dodatku do kuryi miast dotyczącego kraju świeżo przyłączonych. (Według brzmienia ustawy z 4 Października 1882 dz. ust. państ. N. 142).

§ 8. Miejscem wyboru dla właścieli większych posiadłości ziemskich z jednego okręgu wyborczego, jest miasto, w którem odbywa się wybór posła do Sejmu krajowego. Miejsca wyborcze dla większej posiadłości ziemskiej w Czechach i w Galicyi z Krakowem, dalej miejsca wyborów dla najwyżej opodatkowanych w Dalmacyi, jako też okręgi sądowe, których najwyżej opodatkowani w każdem z tych miejśc wyborów wybierają, ustanowione są w Dodatku.

W kuryi wyborczej miast, jest każda do tej kuryi zaliczona miejscowość (okrąg, dzielnica miasta) zarazem miejscem wyboru. W miejskich okręgach wyborczych, utworzonych z kilku miejsc, głównem miejscem wyborów jest miejscowość w Dodatku na pierwszem miejscu wymieniona.

Dla wyborów z Izb handlowo-przemysłowych, siedziba Izby jest miejscem wyboru.

Dla tych ciał wyborczych, które składają się z jednej lub kilku Izb handlowo-przemysłowych i z okręgu miej-

skiego, głównem miejscem wyboru jest miasto, wymienione w Dodatku przy ustanowieniu okręgu wyborczego na pierwszem miejscu.

W kuryi Gmin wiejskich, wybierają wyborcy w miejscach wyborów oznaczonych w Dodatku. W okręgach wyborczych. dla których ustanowiono więcej miejsc wyborów, miejscowość na pierwszem miejscu wymieniona, jest głównem miejscem wyborów. (Wedle osnowy ustawy 4 Października 1882 dz. u. p. N. 142).

II. O prawie wyboru i wybieralności.

§ 9. Uprawnionym do wyboru w ogólności jest każdy własnowolny obywatel Państwa austryackiego płci męzkiej, który ukończył 24 rok życia i nie jest wykluczony od prawa wyboru (§ 20). Tylko w kuryi wyborczej większej posiadłości (najwyżej opodatkowanych) służy prawo wyboru także kobietom własnowolnym, które mają 24 lat i nie są od prawa wyboru wykluczone. Warunek austryackiego obywatelstwa, wymagany jest także przy wyborach tryestyńskiej Izby handlowo przemysłowej.

Jakim szczególnym warunkom oprócz tego należy zadość uczynić, ażeby w pewnej kuryi wyborczej pewnego kraju wykonywać prawo wyboru, osądza się według tych przepisów ustawy, które wtedy, gdy ustawa z 2 Kwietnia 1873 o wyborze członków Izby deputowanych Rady Państwa (Ordynacyi wyborczej dla Rady Państwa Dz. ust. p. N. 41) nabyła mocy obowiązującej, stanowiły o prawie wyboru do Sejmu dotyczącego kraju, tudzież o prawie wyboru dla tryestyńskiej Rady miejskiej.

O ile jednak prawo wyboru w kuryi większych posiadłości ziemskich zawisło stósownie do postanowień Ordynacyi wyborczej sejmowej od najmniejszej kwoty rocznego podatku od nieruchomości (Realsteuer), wymagać się będzie do wykonywania prawa wyboru do Rady Państwa, aby kwota

rocznego podatku gruntowego wynosiła najmniej cztery piąte części tej kwoty najmniejszej.

W kuryi miast i Gmin wiejskich uprawnieni są do wyboru prócz tych, którzy stósownie do ustępu 3 niniejszego paragrafu to prawo posiadają, także członkowie Gminy do wyboru deputowanych lub wybierających uprawnieni, którzy podatków stałych rządowych płacić mają najmniej 5 złr. na rok i czynią zadość innym warunkom prawa wyboru do Rady Panstwa.

Jawni członkowie przedsiębiorstwa zarobkowego, o ile ich stósunki odpowiadają postanowieniom tego paragrafu, mają prawo wyboru w miarę przypadającej na każdego kwoty z opłacanego od tego przedsiębiorstwa ogólnego podatku.

Każdemu obywatelowi, chociażby nie był uprawnionym do wyborów gminnych, służy w Gminie, w której mieszka i od swej posiadłosci ziemskiej, zarobku albo dochodu opłaca podatek, prawo wyboru pod temi samemi warunkami i w ten sam sposób, jak przynależnym do Gminy.

Zmiany postanowień 3 ustępu tego paragrafu przez ustawę krajową nie mają żadnego wpływu na prawo wyboru do Rady Państwa. Przepisy co do tego prawa (wyboru) tylko przez ustawę państwową zmienione być mogą. (Według brzmienia ustawy 4 Października 1882 dz. u. p. N. 142).

Według reskr. Min. spr. wew. z 2 Stycz. 1880 L. 6062 prawo wyborcze do Rady Państwa w myśl § 9 ord. wyb. R. P. przysługa z wyjątkiem kuryi wyborczej wielkich posiadłości (§ 13 ord. wyb. R. P.) tylko osobom fizycznym.

Według § 6 ustawy gminnej są przynależni do Gminy i uczestnicy Gminy, członkami Gminy. Gdy zaś ordynacya wyborcza dla Gmin tutejszo-krajowych w § 1 prawo wybierania Rady gminnej t.j. członkom Gminy tak przynależnym do Gminy jak i uczestnikom pod warunkiem w tym § oznaczonym przyznaje, nie czyniąc pod tym względem żadnej różnicy między płacącymi podatki przynależnymi i uczestnikami Gminy, przeto wypadek przewidziany w ostatniej alinei § 9 na wstępie powołanej ustawy państwowej nie ma znaczenia dla kraju tutejszego.

Z tego wynika, że przy układaniu listy wyborców Deputowanego Rady Państwa w kuryi miast tudzież listy prawyborców w Gminach wiejskich w myśl alinei 3 powyższego § ustawy państwowej,

należy stósować się jedynie do przepisów istniejących pod względem wyborów do Sejmu krajowego w kuryi miast i Gmin wiejskich a mianowicie do ustawy krajowej z dnia 6 Października 1869 r. (dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 31) przestrzegając przytem odrębnych postanowień ustawy państwowej z dnia 2 Kwietnia 1873 co do osobistych warunków prawa wyboru w ogóle, a w pojedynczych kuryach w szczególe, tudzież co do wykluczenia od tego prawa. (Okólnik Nam. z 31 Lipca 1873 L. 5740 pr.)

§ 10. Wybór deputowanych z Gmin wiejskich dokonywa się przez wyborców, którzy mają być wybrani z pośród uprawnionych do wyboru członków Gmin.

Każda Gmina okręgu wyborczego wybiera na 500 mieszkańców jednego wyborcę. Liczba pozostała po podzieleniu całej liczby członków Gminy przez 500, uważaną będzie za równą 500.

Gminy liczące mniej niż 500 członków, wybierają jednego wyborcę. W wskazanych w § 7 ustęp 3 Gminach, miejscowość wybierająca w kuryi Gmin wiejskich, albo jeżeli jest ich więcej, wszystkie takie miejscowości uważane będą za jednę Gminę co do liczby wybrać się mających wyborców.

Osoby mieszkające w obszarze dworskim, nie wcielonym do pewnego związku gminnego, doliczone zostaną do mieszkańców tej Gminy, z którą posiadłość owa tworzy Gminę katastralną i wykonuje prawo wyboru z wyjątkiem w myśl § 11 powołanego na wyborcę właściciela obszaru dworskiego, pod równemi warunkami jak członkowie tej Gminy.

Przy ustanawianiu liczby przypadających na pojedyncze grupy wyborców winno się postąpić według 2 ustępu § 10 ordynacyi wyborczej do Rady Państwa, *nie zaś według* § 12 *ordynacyi wyborczej sejmowej*, który przy wyborach do Rady Państwa *zupełnie niema zastósowania*, następnie, że w razie równości głósów przy wyborze siódmego członka komisyi wyborczej należy według ostatniego ustępu § 33 ordynacyi wyborczej R. P. zarządzić *ponowne głosowanie*, a gdyby i tą razą wybór nieprzyszedł do skutku jest rzeczą komisarza rządowego *zamianować* 7 członka, komisyi wyborczej, *nie zaś wybierać go za pomocą losu* dalej polecono, aby na przyszłość przy wyborach czy to do Rady

Państwa, czy do Sejmu krajowego przestrzegano jak najściślej przepisów ordynacyi wyborczej tudzież zapobiegano w czas i energicznie wszelkim nielegalnym agitacyom i postępowano z największą bezstronnością, w końcu, aby udzielano każde doniesienie o zakupnie głosów wyborczych w myśl § 84 ustawy z 23 maja 1873 Nr. 119 Dz. pr. p. bezzwłocznie właściwym c. k. Sądom. (Okólnik Nam. z 1 Wrześ. 1881 L. 7068 pr.)

§ 11. Gdzie posiadacz niewcielonej do związku gminnego posiadłości dworskiej, który nie opłaca takich podatków, iżby mógł wybierać w kuryi większych posiadłości, przy wyborze posłów sejmowych z większych posiadłości udział bierze, jest on także uprawnionym brać udział jako wyborca w wyborze deputowanego do Rady Państwa z kuryi Gmin wiejskich tego okręgu wyborczego. w którym posiadłość jego jest położona.

Z posród więcej współposiadaczy takiej posiadłości. może tylko ten jako wyborca wystąpić, który dowiedzie dokumentem, iż upoważnionym został do tego przez współposiadaczy.

§ 12. Każdy uprawniony do wyboru może swe prawo wyboru wykonywać w zasadzie tylko osobiście.

Wyjątkowo może prawo wyboru w kuryi większych posiadłości (najwyżej opodatkowanych) być wykonywane przez pełnomocników.

§ 13. Prawo wyborcze uprawnionych do jego wykonywania w kuryi większych posiadłości (najwyżej opodatkowanych), korporacyj, towarzystw, fundacyj i osób moralnych w ogóle, o ile takowym w ordynacyach wyborczych poszczególnych krajów prawo wyboru w tej kuryi wyraźnie przyznanem zostało, wykonywa osoba, która według istniejących ustaw lub postanowień towarzystwa, powołaną jest do reprezentowania takowych, lub w razie, jeżeli zastępstwo jednej osobie nie przysługuje, która wybraną została w tym celu przez powołanych zastępców z ich grona.

Musi ona być mężczyzną i posiadać w myśl § 9 potrzebne ogólne przymioty do wykonywania prawa wyboru.

§ 14. W czynnej służbie zostające osoby wojskowe, mogą, z wyjątkiem urzędników wojskowych, wykonywać prawo wyboru w kuryi większych posiadłości (najwyżej opodatkowanych) tylko przez ustanowionych pełnomocników.

Kobiety wykonują swe prawo wyborcze w tej kuryi, w sposób przepisany przez ordynacyę wyborczą krajową.

§ 15. Każdy, który w kuryi większej posiadłości (najwyżej opodatkowanych) jako posiadacz lub współposiadacz do wyboru uprawnionej posiadłości, (przedmiotu podatkowego) uprawniony jest do osobistego wykonywania prawa wyboru, lub upoważniony jest do zastępstwa korporacyj albo towarzystwa, fundacyj, albo w ogóle jakiej osoby moralnej (§ 13) w tej kuryi może być upoważniony do wykonywania prawa wyborczego innego wyborcy.

Osoby posiadające pełnomocnictwo według § 13, mogą przyjąć także drugie pełnomocnictwo.

Z wyjątkiem atoli tego przypadku, może głosujący w kuryi większych posiadłości (najwyżej opodatkowanych) tylko jeden oddać głos jako pełnomocnik.

§ 16. Pełnomocnictwo do wykonywania prawa wyboru w kuryi większych posiadłości (najwyżej opodatkowanych) musi opiewać na wykonanie prawa wyboru w tej kuryi wyborczej i oznaczać akt wyborczy, na który wystawione zostało. Pełnomocnictwo takie, upoważnia pełnomocnika, dopóki nie zgasło, do wykonania wszystkich uprawnień, wypływających z prawa wyboru przy dotyczącym akcie wyborczym, a w szczególności do głosowania przy wyborze do komisyi wyborczej i wyborze deputowanego.

Ustne lub telegraficzne zarządzenia, odnoszące się do udzielenia pełnomocnictwa, nie są ważne.

To samo odnosi się także do odwołania pełnomocnictwa, wyjąwszy ten wypadek, że wystawiający pełnomocnictwo, odwoła je osobiście wobec komisyi wyborczej, zanim pełnomocnik, jako taki, głos oddał.

Poza granicami austryacko-węgierskiej monarchii wystawione pełnomocnictwa i odwołania, muszą być należycie uwierzytelnione.

§ 17. Każdy uprawniony do wyboru, może w tym samym kraju raz tylko swoje prawo wyborcze wykonać.

Prawo wyboru w kuryi wyborców większej posiadłości ziemskiej (najwyżej opodatkowanych) wyklucza wykonywanie prawa wyboru w innej kuryi wyborców tego samego kraju. Osoby, które uprawnione są do oddania głosu w pierwszem i drugiem ciele wyborczem wielkiej posiadłości ziemskiej w Tyrolu albo na Bukowinie, mogą to prawo wykonywać w tym kraju, tylko w pierwszem ciele wyborczem.

Uprawnieni do wyboru z pierwszego koła wyborczego większych posiadłości ziemskich w Czechach, którzy są oraz właścicielami dóbr, uprawniających do wyboru w innych kołach wyborczych większych posiadłości ziemskich, wybierać mogą tylko w pierwszem kole wyborczem; uprawnieni do wyboru z innych kół wyborczych większych posiadłości ziemskich w Czechach, jakoteż uprawnieni do wyboru z większych posiadłości ziemskich w Galicyi, których dobra do wyboru uprawniające leżą w dwóch lub więcej okręgach wyborczych, wykonywują swe prawo wyboru w miejscu wyborów tego powiatu, w którym od swej posiadłości ziemskiej opłacają największy podatek. Najwyżej opodatkowani w Dalmacyi, których własność opodatkowana leży w rozmaitych okręgach, wykonywują prawo wyboru w miejscu wyborów tego okręgu, w którym opłacają największy podatek bezpośredni.

Kto uprawniony jest do wyboru w kuryi wyborców z miast, nie może głosować w żadnej Gminie wiejskiej tego samego kraju.

Jeżeli uprawniony do wyboru, należący do kuryi wyborców z miast albo Gmin wiejskich, jest uprawnionym do wyboru członkiem kilku Gmin, albo w myśl § 11, jako właściciel obszaru dworskiego wyborcą w kilku okręgach wyborczych tego samego kraju, to oddaje swój głos w Gminie, a względnie w okręgu swojego zwyczajnego (ordentliches) miejsca zamieszkania, a jeżeli w żadnej z dotyczących Gmin albo okręgów nie ma zwyczajnego miejsca zamieszkania, ma to uczynić tam, gdzie opłaca najwyższy podatek bezpośredni. (wedle ustawy z 4 Paź. 1882 dz. u. p. N. 142).

§ 18. Członkowie Izb handlowo-przemysłowych, tudzież członkowie uprawnionych do wyboru korporacyj i towarzystw, mogą głos ich osobie służący oddać w swojej klasie wyborczej tego samego kraju.

§ 19. Wybieralnymi przy wyborze deputowanych do Rady Państwa, są w każdym z krajów w Radzie Państwa Reprezentowanych wszyscy mężczyźni, którzy posiadają prawo austryackiego obywatelstwa przynajmniej od trzech lat, ukończyli już 30 rok życia i w jednym z tych krajów są uprawnieni do wyboru (§ 9) albo wybieralni do Sejmu krajowego.

§ 20. Od prawa wyboru i wybieralności wykluczone są tak przy wyborze deputowanych, jakoteż i przy wyborze wyborców:

1) osoby, zostające pod opieką albo kuratelą;

2) osoby, które pobierają zaopatrzenie ubogich z publicznych albo gminnych funduszów, albo takie wsparcie pobierali w roku bezpośrednio poprzedzającym wybory;

3) osoby, na których majątek otwarto konkurs, w czasie postępowania konkursowego;

4) osoby, które skazane zostały na karę za jakąś zbrodnię albo za przekroczenie kradzieży, sprzeniewierzenia, za uczestnictwo w tychże albo za przekroczenie oszustwa (§§ 460, 461, 463, 464 ust. kar.).

Ten skutek skazania na karę ustaje przy zbrodniach wymienionych w § 6 wierszu 1—10 ust. z 15 Listopada 1867 dz. ust. pań. nr. 131 z końcem kary, przy innych zbrodniach po upływie dziesięciu lat, jeżeli winny skazany został co najmniej na pięcioletnie więzienie, a oprócz tego wypadku po upływie pięciu lat, w wypadkach zaś wspomnionych powyżej, po upływie trzech lat od chwili zakończenia kary.

Jeżeli w ustawodawstwie karnem wydane zostaną nowe postanowienia, w jakich wypadkach karno-sądowej kondemnaty i na jak długi czas prawo wyboru i wybieralności do reprezentacyj gminnych ustaje albo nie może być wykonywanem, to postanowienia takie obowiązywać będą także co do prawa wyboru i wybieralności do Rady Państwa.

III. O rozpisywaniu wyborów i czynnościach przygotowawczych.

§ 21. Wewanie do przeprowadzenia wyborów wydają, z polecenia ministra spraw wewnętrznych, szefowie krajów, przez rozporządzenia, które zawierać mają dzień, na którym wybory w miejscach ustawą przepisanych się odbędą. Dzień wyborów ma być tak oznaczony, by wszelkie przygotowania przedtem mogły być pokończone.

§ 22. Rozpisanie powszechnych wyborów do Rady Państwa ma być w ten sposób zarządzone, iż wybierani będą najprzód deputowani Gmin wiejskich, potem miast, dalej Izb handlowo-przemysłowych, w końcu deputowani kuryi większych posiadłości (najwyżej opodatkowanych) i ażeby wybory deputowanych Gmin wiejskich, następnie doputowanych miast, Izb handlowo-przemysłowych, w końcu kuryi większych posiadłości (najwyżej opodatkowanych) w pewnym kraju na tym samym dniu się rozpoczynały.

Sposób postępowania przy wyborach pierwszego ciała wyborczego większej posiadłości na Bukowinie, dalej wyszczególnionych w § 3 I ordynacyi krajowej dla Tyrolu wyborców reguluje § 53.

§ 23. Rozpisanie powszechnych wyborów, powinno być ogłoszone przez dzienniki krajowe i przez plakaty we wszystkich Gminach krajów reprezentowanych w Radzie Państwa.

Rozpisanie pojedynczych wyborów uzupełniających z kuryi większych posiadłości (najwyżej opodatkowanych) powinno być podane do wiadomości przez dzienniki krajowe, z kuryi zas miast i z kuryi Gmin wiejskich, powinno być ogłoszone plakatami w Gminach, tworzących okręg wyborczy.

§ 24. Uprawnieni do wyboru wszystkich kuryj z wyjątkiem Izb handlowo - przemysłowych, zamieszczeni być winni w porządku alfabetycznym na osobnej liście. Przy wyborach w kuryi Gmin wiejskich, sporządzone być mają listy dla wyboru wyborców i wyboru deputowanych. Do

pierwszej, mają być wpisane osoby uprawnione do wyboru wyborców, a do drugiej wybrani wyborcy.

Wszyscy uprawnieni do wyboru, którzy według postanowień tej ordynacyi wyborczej, tworzą jedno ciało wyborcze mają być wpisani do jednej listy wyborców z podanemi poniżej wyjątkami.

Dla kuryi najwyżej opodatkowanych w Dalmacyi, sporządzić należy tyle list wyborców, ile jest miejsc wyboru, a do każdej z tych list, mają być wpisani ci wyborcy, którzy w tem samem miejscu wyboru głos oddają.

W kuryi miast wpisani być mają do osobnej listy uprawnieni do wyboru każdej według dodatku tej kuryi wcielonej miejscowości (okręgu, części miasta).

Listy wyborców, do których wpisani są wyborcy z Gmin wiejskich, sporządzone być mają według okręgów sądowych.

Jeżeli w jednem miejscu wyboru wybiera kilka miejscowości wcielonych do kuryi miast, albo jeżeli wybierają wyborcy kilku okręgów sądowych, to w pierwszym wypadku listy wyborców pojedynczych miejscowości, a w ostatnim wypadku listy wyborców, sporządzone według okręgów sądowych, tworzą połączone ze sobą jako częściowe listy podstawę aktu wyborczego (§ 39) i nie potrzeba układać listy obejmującej w abecadłowym porządku wszystkich wyborców, powołanych do głosowania w tem miejscu wyboru.

Organa powołane do sprawdzenia list wyborców, mają takowe w ewidencyi utrzymywać.

§ 25. Układanie:

a) list wyborczych wielkiej posiadłości (najwyżej opodatkowanych) należy do szefa krajowego;

b) list wyborczych miast, tudzież list sporządzonych w celu wyboru wyborców z Gmin wiejskich, jest obowiązkiem Naczelnika Gminy w każdej Gminie; i dodatek (i V klasa

c) list wyborczych w myśl § 11 do współudziału w wyborze deputowanych Gmin wiejskich w charakterze wyborców powołanych posiadaczy dóbr jest obowiązkiem starosty powiatowego, w którego powiecie urzędowania znajduje się miejsce wyboru. ~~i dodatek~~ .–

Listy pod *a)* ogłosi szef kraju przez zamieszczenie ich w dzienniku krajowym, z oznaczeniem 14-dniowego terminu reklamacyjnego, licząc od dnia ogłoszenia.

Listy pod *b)* ogłosi Naczelnik Gminy w lokalu urzędu gminnego, a listy pod *c)* starosta powiatowy w lokalu swego urzędu, aby każdy mógł je przeglądnąć. Równocześnie ogłosić należy publicznie, że listy mogą być przeglądnięte z oznaczeniem ośmiodniowego terminu reklamacyjnego, licząc od dnia ogłoszenia.

Jeden egzemplarz listy przedłoży Naczelnik Gminy bezpośrednio przełożonej cesarskiej władzy politycznej lub staroście, któremu szef kraju poruczył rozstrzygnienie reklamacyj (§ 26).

Według rozporządzenia Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 2 Czerwca 1873 L. 2675 koszta druków, które przy wyborach bezpośrednich potrzebne są do czynności w myśl ustawy Władzom rządowym przekazanych, mają być pokryte ze Skarbu Państwa, koszta zaś tych druków, których potrzebują i mają używać Zwierzchności gminne do czynności na mocy ustawy im poruczonych, mają ponosić Gminy, ponieważ na Gminach ciąży obowiązek z własnych funduszów pokrywać wydatki połączone ze sprawowaniem czynności w poruczonym zakresie działania, a ustawa o wyborze członków Izby Deputowanych Rady Państwa nie stanowi żadnego wyjątku co do ciążącego na Gminie obowiązku do ponoszenia wydatków za rzeczone druki, wydatki te zresztą, które Gminy i tak w własnym interesie będą ponosić, dla każdej pojedynczej Gminy, będą nieznaczne, gdy przeciwnie skarb Państwa, jeżeli by miał sam ponosić te wszystkie wydatki, znacznie byłby obciążonym.

W myśl powołanego rozporządzenia mają więc Gminy ponosić koszta następujących druków:

I. Spis członków Gminy i przynależnych do niej, a to dla Gmin wiejskich i miejskich;

II. Listy wyborców dla miast, tudzież dla Gmin wiejskich przy wyborze wyborców.

III. Wykaz głosowania dla miast, tudzież dla Gmin wiejskich przy wyborze wyborców.

Koszta reszty druków będą pokryte ze Skarbu Państwa Ze względu na potrzebę jednostajności druków tak co do ich urządzenia, jak i zewnętrznej formy, zarządziłem nakład wszystkich przy wyborach używać się mających druków.

Druki, których będą potrzebować Zwierzchności Gminne do swoich czynności przy wyborach i których koszta Gminy mają ponosić, będzie rozsyłać Dyrekcya urzędów pomocniczych przy c. k. Namiestnictwie na ręce Starostów za zwrotem ceny nakładu.

Starosta zaś będzie obdzielać Zwierzchności Gminne tymi drukami w żądanej przez nie ilości, — ściągać przypadające za te druki należytości i odsyłać takowe wymienionej Dyrekcyi.

Ze względu na znaczniejszy nakład, wypadną ceny druków dla Gmin korzystniej, niż gdyby Zwierzchności gminne same kupowały potrzebne druki.

O przesłanie odpowiedniego według potrzeby obliczonego zapasu tych druków należy się udać do Dyrekcyi urzędów pomocniczych c. k. Namiestnictwa, skoro wykaz ich cen udzielonym zostanie.

Dyrekcya ta będzie prowadzić rachunki i odbierać zwroty kosztów tymczasowo z ryczałtu pokrytych.

Rozporządzeniem Nam. z 31 Lipca 1873 L. 5740 pr. polecono Starostwom aby z uwagi, że według § 25 układanie i utrzymywanie w ewidencyi list wyborczych tych właścicieli dóbr tabularnych, którzy w myśl § 11 są uprawnieni do wyboru Deputowanego Rady Państwa razem z wyborcami w klasie Gmin wiejskich należy do c. k. Starostw powiatowych, w których okręgu urzędowym znajduje się miejsce wyboru, przed ułożeniem listy wyborczej właścicieli dóbr tabularnych w myśl § 11 do wyboru uprawnionych poinformowano się dokładnie o właściwych stósunkach własności każdej takiej posiadłości i w liście tej umieściło tylko te osoby, które w Tabuli krajowej są rzeczywiście zapisane jako właściciele pewnej posiadłości ziemskiej.

Według okólnika z dnia 31 Lipca 1873 L. 5740 pr. mają być listy wyborców Deputowanego do Rady Państwa w kuryi miast, tudzież listy prawyborców w kuryi Gmin wiejskich podług tych samych przepisów sporządzane, jakie istnieją względem wyborów do Sejmu krajowego z przestrzeganiem odrębnych postanowień ustawy Państwowej z dnia 2 Kwietnia 1873 co do osobistych warunków prawa wyboru w ogóle, a w pojedynczych kuryach w szczególe, tudzież co do wykluczenia od tego prawa.

Za podstawę do układania wzmiankowanych list a oraz i dla kontroli ich dokładności mają służyć „spisy członków Gminy (t. j. uczestników i przynależnych z tytułu opłaty podatków) i przynależnych (z tytułu osobistego) do wyboru uprawnionych“.

Dla tego winny być także te spisy w taki sam sposób sporządzane, w jaki sporządza się je przy wyborach do Sejmu krajowego.

Z powodu niektórych wątpliwości w tym względzie podniesio-

nych uważam za potrzebne w celu unormowania jednostajnego postępowania udzielić następującej informacyi.

Ze względu na postanowienia ustawy krajowej z dnia 6 Października 1869 r. (dz. ust. i rozporządzeń kraj. N. 31) należy w powyżej wzmiankowanym spisie umieścić wszystkich członków Gminy w moc ordynacyi wyborczej dla Gmin z 12 Sierpnia 1866 r. (§ 1 ust. 1) z tytułu opłaty podatków uprawnionych do wybierania Rady gminnej porządkiem wysokości opłacanych przez nich w Gminie rocznych podatków bezpośrednich, poczynając od opłacającego najwyższy podatek.

W Gminach wiejskich z obszarem dworskim niepołączonych, należy do rzeczonych członków Gminy z przestrzeganiem wyżej wspomnianego porządku, w myśl ostatniej alinei § 10 ustawy państwowej z dnia 2 Kwietnia 1873 (dz. u. p. N. 41) doliczyć także, osoby na obszarze dworskim mieszkające i podatek bezpośredni opłacające.

Oprócz wspomnianych członków Gminy i (względnie w Gminach wiejskich) osób na obszarze dworskim mieszkających, podatek bezpośredni opłacających, należy w rzeczonym spisie osobno umieścić także osoby do Gminy przynależne bez względu na opłatę podatków, które do wybierania Rady gminnej w moc wyżej powołanej ordynacyi wyborczej dla Gmin, (§ 1 ust. 2) są uprawnione, a jako takie w myśl ustawy krajowej z dnia 6 Października 1869 r. (dz. ust. kr. Nr. 31) § 11 ust. 2 i § 13 ust. 3 wraz z wyborcami z tytułu opłaty podatków z równem prawem jako wyborcy głosować mają.

Po sporządzeniu tych spisów układa się dla wyboru w kuryi miast listę wyborców, a dla wyborców w kuryi Gmin wiejskich listę prawyborców w następujący sposób.

Po zbadaniu, czy każda z umieszczonych w spisie osób w myśl ustawy Państw z dnia 2 Kwietnia 1873 (dz. u. p. N. 41) posiada osobiste warunki prawa wyboru (§ 9), czy nie wykonuje tego prawa w innej jakiej kuryi wyborczej (§ 17 w związku z § 18) lub też czy nie jest wykluczoną od tego prawa (§ 20) i po wykreśleniu w spisie osób według powyższej wskazówki do wyboru nieuprawnionych odlicza się z pozostałych osób z tytułu opłaty podatku w spisie umieszczonych dwie trzecie części najwyżej opodatkowanych i wszystkie w tych dwóch trzecich częściach objęte osoby, równie jak i osoby bez względu na opłatę podatków z tytułu osobistego w spisie umieszczone, zaciąga się przy wyborach z kuryi miast do listy wyborców, zaś w kuryi Gmin wiejskich do listy prawyborców, a to w myśl § 24 powołanej ustawy w porządku alfabetycznym.

Jak z temi listami należy dalej postąpić pouczają §§ 25 i 26 tej ustawy państwowej. (Okólnik Nam. z 17 Sierp. 1873 L. 6127 pr.).

§ 26. Reklamacye przeciw wykazom wyborczym, mogą uprawnieni do wyboru w dotyczącem ciele wyborczem, wnosić z powodu zamieszczeniu do wyboru nieuprawnionych, lub z powodu opuszczeniu do wyboru uprawnionych, mianowicie przeciw listom wyborczym pod *a)* do Władzy krajowej, przeciw listom pod *b)* do Naczelnika Gminy, a przeciw listom pod *c)* do cesarskiej Władzy powiatowej.

Reklamacye wniesione do Naczelnika Gminy, przedłoży tenże w przeciągu dni trzech, bezpośrednio, przełożonej cesarskiej Władzy politycznej powiatowej, a w miastach własny statut posiadających, prócz miasta głównego, temu Staroście powiatowemu, któremu szef kraju poruczy rozstrzygnienie reklamacyj.

Reklamacye w terminie wniesione, rozstrzyga co do list pod *a)* Szef kraju, co do list pod *b)* Naczelnik Władzy politycznej, któremu Gmina bezpośrednio podlega, lub Starosta, któremu rozstrzygnięcie to poruczono, co do list pod *c)* Starosta do ich układania powołany.

W wypadkach, odnoszących się do list pod *b)* i *c)*, można wnieść rekurs do Szefa krajowego w przeciągu dni trzech.

Orzeczenie Szefa kraju jest w każdym razie stanowczem.

Reklamacye i rekursy wniesione po terminie, należy odrzucić jako spóźnione.

Urzędnik cesarski, powołany do rozstrzygnięcia reklamacyj, ma z urzędu porobić stosowne poprawki w liście wyborczej na 24 godzin przed terminem wyboru.

§ 27. Skoro lista wyborcza wielkiej posiadłości (najwyżej opodatkowanych), niemniej miast, po rozstrzygnięciu reklamacyj będzie sprostowaną, wyda Szef kraju wyborcom wielkiej posiadłości (najwyżej opodatkowanym), Naczelnik bezpośrednio przełożonej Władzy politycznej wyborcom miast karty legitymacyjne do wyboru deputowanych, które zawierać mają liczbę bieżącą odnośnego wykazu wyborczego, nazwisko i mieszkanie uprawnionego do wyboru, miejsce, dzień i godzinę rozpoczęcia czynnosci wyborczej, oraz godzinę, w której się skończy oddawanie głosów.

Jeżeli miejsjowość, wcielona do kuryi miast, przydzieloną została do miejsca wyboru, leżącego w innym politycznym powiecie, wykazy wyborców mają być przesłane do Naczelnika przełożonej politycznej władzy miejsca wyboru, u którego należy się także poinformować o miejscu i czasie aktu wyborczego, w celu wystawienia kart legitymacyjnych.

W miastach, własny statut posiadających, można układanie kart legitymacyjnych poruczyć Naczelnikowi Gminy.

Wyborcom z kuryi wielkiej posiadłości (najwyżej opodatkowanych), którzy w kraju mieszkają, karty legitymacyjne zostaną przesłane; mieszkający po za krajem wyborcy, wezwani zostaną w dzienniku krajowym do odebrania kart legitymacyjnych.

Wyborcom w miastach, karty legitymacyjne odesłane zostaną do pomieszkania; doręczenie poruczone być może Naczelnikowi Gminy.

Także wezwać należy wyborców w sposób w miejscu praktykowany, ażeby swoje karty legitymacyjne osobiście odebrali, jeżeli im takowe z jakiegokolwiek powodu najdalej na 24 godzin przed dniem wyboru nie zostały doręczone.

§ 28. Celem wyboru deputowanych Gmin wiejskich, ułoży Władza polityczna powiatowa, w myśl przepisu § 10, na zasadzie wyrachowanej przy ostatnim spisie ludności, ilości dusz obecnych, liczbę przez każdą do swego powiatu należącą Gminę wybrać się mających wyborców, naznaczy dzień i godzinę wyboru w obrębie okręgu Gminy odbyć się mającego, poprawi listy wyborcze po rozstrzygnięciu reklamacyj, wyznaczy do kierowania wyborami komisarza wyborczego i zawiadomi w porę o tych zarządzeniach Naczelnika Gminy.

Naczelnik Gminy zaprosi natychmiast uprawnionych do wyboru, zawiadamiając ich o dniu i godzinie, oraz o lokalu, który oznaczy i wybór w oznaczonym czasie przeprowadzi.

Komisya wyborcza składa się z komisarza wyborczego i Zwierzchności Gminy.

Minister spraw wew. reskryp. z dnia 2 Czerwca 1873 L. 2713, oznajmił, iż dla oszczędzenia sił urzędowych przy c. k. Starostwach funkcye komisarzy przy wyborach wyborców w klasie Gmin wiejskich

mogłyby być w razie potrzeby poruczone członkom Zwierzchności Gmin, urzędnikom gminnym lub przełożonym obszarów dworskich, jeżeli osoby te zasługują na zupełne zaufanie.

§ 29. Wybór wyborców dokonanym być ma w oznaczonym czasie i miejscu, bez względu na liczbę przybyłych prawyborców.

Głosowanie jest ustne lub pisemne, w miarę tego, czy w odnośnym kraju odbywa się głosowanie ustnie lub pisemnie przy wyborze wyborców w celu wyboru posłów sejmowych, według obowiązujących nateraz przepisów.

W ostatnim razie należy wydać wyborcom karty głosowania, ułożone według § 31.

Przy wyborze wyborców, odpowiednio zastósować należy postanowienia o wyborze deputowanych, zawarte w następujących §§ 40 do 47.

Każdy prawyborca wymieni lub napisze na swej karcie głosowania, tyle nazwisk, ile wybranych być ma wyborców.

Do ważności wyboru wyborców, potrzeba bezwzględnej większości głosów. Jeśli tej nie ma, wówczas postąpić należy w myśl przepisów §§ 49 i 50.

Skończony akt wyborczy odbierze komisarz wyborczy i odda go Staroście.

§ 30. Starosta stwierdzi legalność aktu wyborczego w każdej Gminie swego powiatu, i jeśli się okaże potrzeba nowych wyborów, zarządzi je natychmiast z przytoczeniem powodów.

Po wyborze dokonanym legalnie, należy wszystkich wybranych i w § 11 wymienionych wyborców, którzy w tem samem miejscu wyborczem przedsięwziąć mają wybór, wpisać do list wyborczych, ułożonych według § 24 i należy im wydać według wskazówek § 27 ułożone karty legitymacyjne do wyboru deputowanego. Wydawanie kart legitymacyjnych można zarządzić przez Naczelników Gmin.

Jeśli miejsce wyboru leży w innym powiecie politycznym, wówczas należy listy wyborców wraz z aktami o ich wyborze przesłać staroście miejsca wyboru i zasięgnąć od

niego potrzebnych do wystawienia kart legitymacyjnych wiadomosci o miejscu i czasie.

§ 31. W celu dokonania wyboru deputowanych, należy wydać wyborcom z kartami legitymacyjnemi także karty głosowania, z wyjątkiem wyborców pierwszego ciała wyborczego w wielkiej posiadłości w Tyrolu i na Bukowinie, a mianowicie wyborcom Gmin wiejskich tylko tam, gdzie głos oddać mają na piśmie (§ 41). Karty te głosowania ułożone stosownie do liczby wybrać się mających, zaopatrzone być winny dla wyborów wielkiej posiadłości (najwyżej opodatkowanych) i Izb handlowych, pieczęcią urzędową Władzy krajowej, dla wyborów Gmin pieczęcią urzędową Władzy rządowej politycznej, bezpośrednio przełożonej lub pieczęcią Władzy gminnej, która karty legimacyjne wystawiła (§ 27) dalej zamieszczoną być powinna w każdym razie na nich uwaga, iż każda inna nie przez Władzę wydana karta głosowania, uważaną będzie za nieważną.

W miejsce zagubionych lub zepsutych kart głosowania winna na żądanie uprawnionych do wyboru, Władza do pierwotnego wydania powołana lub w dniu wyboru komisarz wyborczy wydać inne karty głosowania.

Komisarz wyborczy wydaje także karty głosowania potrzebne do podjęcia wyboru ściślejszego (§ 50).

IV. O podjęciu wyboru deputowanych.

§ 32. Z wyjątkiem wypadków przewidzianych §§ 53 i 54, porucza się kierownictwo czynności wyborczej, w obec komisarza wyborczego odbyć się mającej, komisyi wyborczej z wyborców złożonej, która składać się ma z siedmiu członków.

Komisarza wyborczego wyznacza Szef kraju, dla wyborów zaś odbyć się mających po za miastem głównem w grupie wyborczej miejskiej i Gmin wiejskich ten Starosta, w którego powiecie odbyć się ma wybór lub któremu Szef kraju poruczy wyznaczenie komisarza wyborczego.

Każdej komisyi doda komisarz wyborczy protokólistę, który spisze protokół z przebiegu czynności, obejmujący

wszystkie ważne podczas czynności wyborczej zaszłe przypadki, szczególniej zaś orzeczenia w komisyi wyborczej zapadłe.

§ 33. Dla czynności wyborczych dokonać się mających przez wyborców wielkiej posiadłości (najwyżej opodatkowanych) i przez wyborców Gmin wiejskich, wybiorą do wyboru uprawnieni trzech członków komisyi wyborczej.

Po ich wyborze oznaczy komisarz wyborczy tę samą ilość członków komisyi wyborczej.

Wybór członków komisyi wyborczej przez uprawnionych do wyboru wybrać się mających, nastąpi za pomocą kart głosowania, które na wezwanie komisarza wyborczego oddadzą obecni i legitymowani wyborcy w wykonaniu własnego, jak również reprezentowanego przez nich w grupie wyborczej wielkiej posiadłości (najwyżej opodatkowanych) prawa wyborczego.

Legitymacye wyborcze zbada przy tym akcie wyborczym komisarz wyborczy. Zarzutów lub protestów nie powinien dopuścić.

Ci, którzy podczas tego głosowania otrzymali najwięcej głosów, uważani będą za wybranych.

Jeżeli więcej osób niż do kompletu potrzeba, ma równą ilość głosów, natenczas rorstrzyga między niemi los, który wyciągnie komisarz wyborczy.

Dla czynności wyborczych miast, wyznacza reprezentacya gminna miejsca wyboru i komisarz wyborczy po trzech członków z wyborców do komisyi wyborczej.

Wyznaczonych w ten sposób 6 członków, wybiera bezwzględną większością głosów siódmego członka komisyi wyborczej.

Jeżeli większości takiej nie ma przy drugim wyborze, natenczas komisarz wyborczy tego członka zamianuje.

§ 34. Członkowie komisyi wyborczej wybiorą z grona swego przewodniczącego względną większością głosów.

W razie równości głosów rozstrzyga los wyciągnięty przez komisarza wyborczego.

§ 35. Uchwały komisyi wyborczej zapadają większością głosów bez względu na liczbę głosujących.

Przewodniczący komisyi wyborczej głosuje tylko w razie równości głosów i w takim razie głosem swoim rozstrzyga.

§ 36. Komisya wyborcza o przypuszczeniu do głosowania lub o ważnosci oddanych głosów rozstrzyga tylko wtedy:

a) jeżeli przy oddaniu głosów zakwestyonowano tożsamość wyborcy;

b) jeżeli zakwestyonowano ważność lub nieważność pojedynczo oddanych głosów lub pełnomocnictw, albo też odwołania tych ostatnich; lub:

c) jeżeli przeciw uprawnieniu do wyboru w listach wyborczych zamieszczonej osoby zrobiono zarzut podczas czynności wyborczej.

Zarzut taki można tylko podnieść, dopóki osoba, której uprawnienie do wyboru zakwestyonowano, głosu swego nie oddała, a podnieść go można tylko o tyle, jeźli się stwierdzi, że osoba ta od chwili zestawienia list wyborczych utraciła warunek prawa wyborczego.

Orzeczenia komisyi wyborczej winne zapaść w każdym szczególnym wypadku przed dalszym ciągiem aktu wyborczego.

Rekursu od tychże nie ma.

§ 37. Komisarz wyborczy starać się ma o utrzymanie spokoju i porządku przy czynności wyborczej i o zachowanie przepisów ordynacyi wyborczej. Nie powinien także dopuścić przekroczenia zakresu działania ze strony komisyi wyborczej.

Po upływie wyznaczonej do podjęcia wyboru godziny, komisarz wyborczy nie powinien zezwolić na przemowy do wyborców w lokalu wyboru.

§ 38. Wydane wyborcom karty legitymacyjne, uprawniają ich do wejścia do wyznaczonego lokalu wyborczego i służą za wezwanie, aby się bez wszelkiego dalszego zaproszenia stawili do podjęcia wyboru w oznaczonym dniu i godzinie.

§ 39. W dniu wyboru, o oznaczonej godzinie i w oznaczonem miejscu zebrania rozpocznie się czynność wyborcza bez względu na liczbę obecnych wyborców ukonstytuowaniem się komisyi wyborczej, która obejmie listę wyborczą wraz z przygotowanemi wykazami do głosowania.

Jeźli potrzebna do ukonstytuowania komisyi wyborczej liczba uprawnionych do wyboru nie stawiła się, natenczas komisarz wyborczy pełnić będzie czynności komisyi wyborczej.

§ 40. Przewodniczący komisyi wyborczej przedstawi zgromadzonym wyborcom treść §§ 19 i 20 niniejszej ordynacyi wyborczej, o przymiotach potrzebnych do obieralności, wyjaśni im postępowanie przy głosowaniu i liczeniu głosów i wezwie ich do oddania głosu według wolnego przekonania bez wszelkich samolubnych względów ubocznych, tak jak to uważają według własnej wiedzy i sumienia za najodpowiedniejsze dla dobra powszechnego.

§ 41. Głosowanie odbywa się w grupie wyborczej wielkiej posiadłości (najwyżej opodatkowanych) i w grupie wyborczej miejskiej, bez wyjątku kartkami, w Gminach wiejskich zaś ustnie lub kartkami, w miarę jak w odnośnym kraju stósownie do obowiązujących obecnie ustaw wyborcy Gmin wiejskich wybierają do Sejmu ustnie lub kartkami.

W razie wyboru kartkami mogą być pod nieważnością głosu tylko karty głosowania urzędownie wydane użytemi (§ 31).

Na każdej karcie głosowania należy tyle nazwisk napisać, ile ciało wyborcze wybrać ma deputowanych.

Na zapytanie, czy głosowanie przy wyborze Deputowanych do Rady Państwa z kuryi Gmin wiejskich może się odbywać za pomocą oddania kartek, zwrócono uwagę Starosty na postanowienie § 41 ustawy z dnia 2 Kwietnia 1873 Dz. ust. państ. Nr. 4 w związku z § 40 sejmowej ordynacyi wyborczej, wedle których obu postanowień na wzajem się uzupełniających przy wyborze posłów do Rady Państwa z kuryi Gmin wiejskich ma miejsce głosowanie ustne. (Okóinik Nam. z 27 Czerwca 1879 L. 5291 pr.).

§ 42. Bezpośrednio przed rozpoczęciem głosowania powinna się komisya wyborcza, przekonać, iż urna przeznaczona na wrzucanie kartek z głosami jest próżną.

Głosowanie rozpoczyna się od tego, że członkowie komisyi wyborczej oddają swe głosy. Potem nastąpi oddawanie głosów ze strony innych wyborców i w tym celu jeden z członków komisyi wyborczej odczytywać będzie ich nazwiska w tym porządku, jak są zamieszczone na liście wyborczej.

W wypadku, jeżeli kilka miast wybiera wspólnie w jednem miejscu wyboru, tudzież przy wyborach w kuryi Gmin wiejskich przy wywoływaniu wyborców, zastósowany ma być wskazany w dodatku do tej ordynacyi wyborczej porządek miast i okręgów sądowych.

Uprawnieni do wyborów, wchodzący do zgromadzenia wyborczego, już po wywołaniu swego nazwiska, oddadzą głosy swoje dopiero po odczytaniu całej listy wyborczej i w tym celu zgłoszą się do komisyi wyborczej.

Przewodniczący komisyi wyborczej odbiera od każdego złożoną przez niego kartę do głosowania, kładzie każdą z osobna do urny wyborczej i czuwa nad tem, aby nie oddano więcej kartek zamiast jednej.

Każdy wyborca oddając swój głos winien się wykazać kartą legitymacyjną.

§ 43. Oddanie głosu uwidocznić należy w liście wyborczej, obok nazwiska wyborcy w kolumnie na to przeznaczonej.

Zamieszczenia tego dokonywa protokolista w liście wyborczej, a jeden z członków komisyi wyborczej w wykazie głosowania, w którym osoby oddające głos, a przy wyborach w drodze pełnomocnictwa w grupie wyborczej wielkiej posiadłości (najwyżej opodatkowanych) te osoby, w których imieniu oddane zostały karty głosowania, obok swych zastępców z nazwiska przytoczone być mają.

Wykaz głosowania stanowi kontrolę zamieszczenia oddania kart głosowania w liście wyborczej.

§ 44. Także przy głosowaniu ustnem (§ 41) obowiązuje rozporządzenie § 42 co do rozpoczęcia, przebiegu, oddawania głosów i wykazania się kartami legitymacyjnemi.

Każdy wywołany wyborca winien dokładnie oznaczyć osobę, która według jego życzenia ma być deputowanym.

W liście wyborczej obok imienia wyborcy uwidoczni protokolista w rubryce na to przeznaczonej, że wyborca oddał swój głos.

Równocześnie jeden z członków komisyi wyborczej prowadzi wykaz głosowania, a inny listy głosowania.

W wykazie głosowania przytoczyć należy nazwisko wyborców oddających głosy i przy każdym z nich osobę, na którą głos oddano.

W liście głosowania ma być każdy, otrzymujący głos na deputowanego, z nazwiska przytoczonym, a obok jego nazwiska liczba 1, przy drugim danym mu głosie liczba 2, przy trzecim liczba 3 i t. d. zamieszczoną być winna

§ 45. Oddawanie głosów zamkniętem być ma o oznaczonej godzinie. Wyborcy atoli, którzy przed naznaczoną godziną zamknięcia w lokalu wyboru się stawili i byli obecnymi przy zamknięciu głosowania, nie mogą być od głosowania wyłączeni.

Jeśli zajdą okoliczności, które przeszkadzają rozpoczęciu, przeprowadzeniu albo ukończeniu wyborów, to może akcya wyborcza być odłożoną albo przedłużoną na dzień następny przez komisyę wyborczą za zezwoleniem komisarza wyborczego.

Zawiadomienie o tem wyborców nastąpi w sposób w miejscu praktykowany.

Jeśli oddawanie głosów już się rozpoczęło, to akta wyborcze i urna wyborcza z zawartemi w niej kartkami głosowania trzymane być winny przez komisyę wyborczą i komisarza wyborczego pod pieczęcią aż do dalszego ciągu czynności wyborczej.

§ 46. Po zamknięciu głosowania, które ogłosi przewodniczący komisyi wyborczej, a jeszcze przed skrutynium pomiesza tenże karty głosowania w urnie wyborczej, wyjmie i takowe policzy.

Podczas skrutynium jeden z członków komisyi wyborczej rozwija każdą kartkę do głosowania z osobna i przejrzawszy ją oddaje przewodniczącemu, który ją głośno odczyta i innym członkom komisyi do przejrzenia poda.

Dwaj członkowie komisyi wyborczej prowadzić będą ułożoną według § 44 listę głosowania co do osób, które głosy otrzymały; obie te listy muszą się ze sobą zgadzać i winny być podpisane przez wszystkich członków komisyi i przez komisarza wyborczego.

§ 47. Jeźli kartka do głosowania zawiera więcej nazwisk niż się ma wybrać deputowanych, natenczas nazwiska po nad tę liczbę poniżej zamieszczone nie będą uwzględnione. Jeźli jest mniej nazwisk na kartce od głosowania, ta nie traci z tego powodu swej ważności.

Jeźli na jednej i tej samej kartce jest napisane nazwisko jednej i tej samej osoby kilka razy, liczy się ją przy zliczaniu głosów tylko raz.

Głosy, które padły na osobę w myśl § 20 od obieralności wykluczoną; głosy zawisłe od pewnych warunków lub do których dołączono polecenia dla wybrać się mającego; wreszcie głosy nie dające poznać dokładnie osoby, są nieważne i nie doliczają się do oddanych głosów.

§ 48. Rezultat obliczenia głosów ma być natychmiast ogłoszonym przez przewodniczącego komisyi wyborczej, a jeżeli wybór deputowanych przez podjętą czynność wyborczą nie został jeszcze ukończony, natenczas przewodniczący doda, że o ogólnym rezultacie wszystkich do siebie należących głosowań dowiedzieć się będzie można w głównem miejscu wyboru.

§ 49. Wybranym deputowanym jest ten, kto otrzymał więcej niż połowę wszystkich ważnych głosów.

Jeżeli więcej osób, niż miało być wybranych, otrzymało bezwzględną większość głosów, natenczas rozstrzyga większa liczba głosów, lub w razie równości głosów rozstrzyga los wyciągnięty przez przewodniczącego komisyi wyborczej o tem, kto ma być uważanym za wybranego.

Jeźli nie osiągnięto bezwzględnej większości głosów, natenczas co do wybrać się jeszcze mających deputowanych należy odbyć wybór ściślejszy.

§ 50. Przy wyborze ściślejszym ograniczą się wyborcy tylko do osób, które przy pierwszem skrutynium względnie najwięcej miały głosów po tych, co otrzymali większość bezwzględną.

Liczba osób mających wejść do wyboru ściślejszego wynosi zawsze dwa razy tyle, ile ma być wybranych deputowanych.

W razie równości głosów rozstrzyga los, kto ma wejść do wyboru ściślejszego.

Każdy głos, który padnie przy wyborze ściślejszym na osobę do wyboru tego nie należącą, uważanym być ma za nieważny.

Jeźli przy wyborze ściślejszym wszystkie oddane głosy ważne rozdzielone są równo między wszystkie do wyboru wchodzące osoby, tak, że każda ma za sobą połowę wszystkich głosów, natenczas rozstrzyga los wyciągnięty przez przewodniczącego komisyi wyborczej, która z nich uważaną być ma za wybraną.

Jeźli prócz tego wypadku nie zostanie osiągniętą większość bezwzględna, należy wybór ściślejszy dalej prowadzić, dopóki względem wszystkich wybrać się mających deputowanych nie osiągnie się bezwzględnej większości głosów, lub dopóki wspomniany wyżej równy rozdział głosów między wszystkiemi do ściślejszego wyboru należącemi osobami przez los nie zostanie rozstrzygniętym.

Uprawnieni do wyboru, nie mogą być od następnego wyboru wykluczonymi, dlatego, że w wyborze poprzednim nie wykonali swego prawa wyborczego.

§ 51. Po skończeniu czynności wyborczej zamkniętym być ma prowadzony z niej protokół i wraz z wykazem głosowania przez członków komisyi wyborczej, komisarza wyborczego i protokolistę podpisany następnie z załączeniem listy wyborczej, wykazu głosowania i podpisanych list gło-

sowania, oraz tak ważnych jak za nieważne uznanych kartek głosowania, przy wyborach zaś wielkiej posiadłości (najwyżej opodatkowanych) z załączeniem pełnomocnictw lub dokumentów takowe odwołujących, a przy wyborach Gmin wiejskich z załączeniem aktów wyboru wyborców ma tenże prokół być opieczętowany, napisem treść oznaczającym zaopatrzony i komisarzowi wyborczemu oddany. dodatek.

Komisarz wyborczy odeszle akta wyborcze Szefowi kraju, jeśli wybór deputowanych przez czynność wyborczą został dokonany; jeżeli zaś głosowanie na jeden i ten sam wybór deputowanego na więcej niż na jednem zgromadzeniu wyborczem się odbywał, natenczas komisarz wyborczy odeszle akta, jeśli główne miejsce wyboru jest siedzibą politycznej Władzy krajowej, Szefowi kraju, prócz tego wypadku zaś temu politycznemu urzędnikowi, któremu poruczono ułożenie ogólnego rezultatu wszystkich do siebie należących głosowań (§ 52).

Jeżeli aktów wyborczych nie podpisali wszyscy członkowie komisyi wyborczej, to należy przyczynę tego podać w protokole wyborczym.

§ 52. W wypadkach, w których głosowanie na jedne i tę samą liczbę deputowanych odbywa się więcej niż na jednem zgromadzeniu wyborczem, winien w miejscu głównem wyboru powołany do tego urzędnik zbadać z nadesłanych aktów wyborczych (§ 51) ogólny wynik należących do siebie głosowań i takowy pisemnie przedstawić.

Czynność ta urzędowa należy w siedzibie krajowej Władzy politycznej do urzędnika, któremu ją Szef kraju poruczył, w innych miejscach głównych wyboru do tego Starosty powiatowego, w którego powiecie leży to miejsce, lub którego do czynności tej Szef kraju przeznaczył.

Kogo uważać należy za wybranego, orzekają §§ 49 i 50. Jeżeli przyjdzie do tego, iż los musi rozstrzygać, natenczas powołany do czynności powyższej urzędnik zaprosi dwóch w wyborze udział biorących wyborców, aby w jego obecności losowania dokonali i spisze z tego protokół, który wraz z obydwoma zaproszonymi podpisze.

Urzędnik ten ma w razie potrzeby (§ 49) zarządzić ściślejszy wybór we wszystkich dotyczących miejscach i zgromadzeniach wyborczych, a po ich przeprowadzeniu w takiż sam sposób przejść do zbadania ich ogólnego rezultatu.

Po sprawdzeniu ostatecznego wyniku ogólnego należy spisany z tej czynności akt ostateczny wraz ze wszystkiemi z komisyi wyborczych nadesłanemi aktami odesłać Szefowi kraju. Odnosi się to w razie ściślejszego wyboru także do aktów zarządzenie to uzasadniających.

W skutek reskryptu c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z d. 22 Czerwca 1879 L. 3153 zarządzono, aby dla ułatwienia manipulacyi w Izbie Deputowanych Rady Państwa uwidoczniono na przepisanych reskryptem z d. 26 Maja 1873 L. 2959 pr. okładkach aktów wyborczych także nazwę okręgów wyborczych, tak jak nazwy te są wymienione w Dodatku do ordynacyi wyborczej Rady Państwa względnie w ustawach, któremi niektóre postanowienia tego Dodatku zostały zmienione.

Na okładkach pojedynczych zwojów aktów wyborczych wedle miejsc wyboru zestawionych należy oprócz wymienienia nazwy okręgu wyborczego wymienić także miejsce dokonanego wyboru.

§ 53. Wyborcy pierwszego ciała wyborczego wielkiej posiadłości na Bukowinie, oraz wyborcy wymienieni w ordynacyi krajowej dla Tyrolu § 3, I, mają w terminie przez Szefa krajowego naznaczonym, nadesłać mu własnoręcznie podpisane karty głosowania.

Kogo uważać należy za wybranego, stwierdzi Szef krajowy lub jego zastępca m myśl przepisów §§ 49 i 50. W razie potrzeby wezwie wyborców do wyboru ściślejszego. Los, jeźli do tego przyjdzie, wyciągnie komisarz przez Szefa kraju do tego powołany. W tym celu zaprosi Szef kraju dwóch wyborców i prześle Ministrowi spraw wewnętrznych protokół o losowaniu spisany.

§ 54. Izby handlowo-przemysłowe wybierają w obecności powołanego do tej czynności przez Szefa kraju komisarza wyborczego, każda na zgromadzeniu uprawnionych do głosowania członków za pomocą kartek do głosowania według przepisów regulaminu tychże Izb, i według przepisów niniej-

szej ordynacyi wyborczej, bez względu na liczbę obecnych członków.

Protokół z czynności wyborczej prowadzi sekretarz Izby, i wraz z kartkami do głosowania i innemi do wyboru odnoszącemi się pismami odda go komisarzowi wyborczemu, który postąpi z tem według § 51.

§ 55. Szef kraju przejrzawszy nadesłane sobie w myśl §§ 51 i 52 akta wyborcze, wystawi i doręczy każdemu wybranemu deputowanemu, przeciw któremu nie ma zarzutu wykluczającego na mocy przytoczonych w § 20 powodów od obieralności, certyfikat wyborczy, który wybranego deputowanego uprawnia do wejścia do Izby deputowanych w Radzie Państwa.

Jeżeli z powodu jakiejś przyczyny wykluczającej odmówionem będzie wydanie certyfikatu wyboru, to ponowny wybór wtenczas tylko może być zarządzony, jeżeli Izba deputowanych uzna wybór za nieważny.

Akta wyborcze przesłać należy Ministrowi spraw wewnętrznych, który je odda Prezydyum Izby deputowanych.

§ 56. Jeżeli się zdarzą wybory podwójne, natenczas ma wybrany w przeciągu najwyżej 8 dni po sprawdzeniu swego wyboru w Izbie deputowanych oświadczyć, który z obu wyborów przyjmuje. W tym okręgu wyborczym, w którym zrzekł się wyboru, ma być rozpisany wybór ponowny.

§ 57. Jeżeli z wyjątkiem ogólnych wyborów nowych, okaże się w ciągu dni 90 po wyborze deputowanego, potrzeba nowego w jego miejsce wyboru, to podjąć go należy na podstawie list wyborczych użytych przy ostatnim wyborze, o ile wybór deputowanego nie został unieważnionym właśnie z powodu niedokładności tych list.

§ 58. Izba deputowanych zarządza wstępne obrady nad aktami wyborczemi, a po uskutecznionem sprawozdaniu rozstrzyga o ważności każdego wyboru.

Dopóki Izba nie uzna wyboru deputowanego posiadającego certyfikat wyborczy za nieważny, dopóty ma tenże prawo zasiadania i głosowania.

Jeżeli wybór deputowanego, któremu odmówiono certyfikatu wyboru, uznanym zostanie za ważny, natenczas Prezydent ma wezwać tegoż deputowanego do wstąpienia do Izby.

Dodatek do ordynacyi wyborczej Rady Państwa. — Galicya z Krakowem. [1])

dod.

a) Większa posiadłość ziemska.

Polityczne okręgi:

1. Kraków, Chrzanów.
2. Wadowice, Biała, Żywiec, Myślenice.
3. Bochnia, Wieliczka, Brzesko.
4. Tarnów, Dąbrowa, Pilzno, Mielec.
5. Nowy-Sącz, Jasło, Grybów, Limanowa, Nowy-Targ, Gorlice.
6. Rzeszów, Kolbuszowa, Nisko, Łańcut, Tarnobrzeg, Ropczyce.
7. Przemyśl, Jarosław.
8. Sanok, Dobromil, Lisko, Brzozów, Krosno.
9. Sambor, Staremiasto, Turka, Drohobycz, Rudki.
10. Jaworów, Mościska, Cieszanów.
11. Żółkiew, Rawa, Sokal.
12. Lwów, Gródek.
13. Złoczów, Kamionka, Brody.
14. Brzeżany, Przemyślany, Podhajce.
15. Rohatyn, Bóbrka.
16. Stryj, Żydaczów, Dolina, Kałusz.
17. Stanisławów, Bohorodczany, Tłumacz, Buczacz.
18. Kołomyja, Horodenka, Sniatyn, Kosów, Nadwórna.
19. Zaleszczyki, Borszczów, Husiatyn, Czortków.
20. Tarnopol, Zbaraż, Skałat, Trembowla.

[1]) miejsca na pierwszem miejscu wymienione są miejscami wyboru, wszędzie gdzie nie jest oznaczona liczba deputowanych wybrać się mających, wybrany być ma jeden deputowany.

b) Miasta.

1) Lwów, liczba deputowanych 2; 2) Kraków, l. d. 2. 3) Biała, Nowy-Sącz, Wieliczka, 4) Tarnów, Bochnia, 5) Rzeszów, Jarosław, 6) Przemyśl, Gródek, 7) Sambor, Stryj, Drohobycz, 8) Tarnopol, Brzeżany, 9) Stanisławów, Tyśmienica, 10) Kołomyja, Śniatyn, Buczacz, 11) Brody, Złoczów, l. d. 1.

c) Izby handlowo-przemysłowe.

1. Izba handlowo-przemysłowa we Lwowie.
2. Izba handlowo-przemysłowa w Krakowie.
3. Izba handlowo-przemysłowa w Brodach.

d) Gminy wiejskie.

Okręgi sądowe:

1. Kraków i Liszki; Wieliczka, Skawina, Podgórze i Dobczyce; Chrzanów i Krzeszowice.

2. Biała, Kęty i Oświęcim; Żywiec, Milówka i Slemień,

3. Wadowice, Andrychów i Kalwarya; Myślenice, Jordanów i Maków.

4. Nowy-Sącz, Stary-Sącz i Krynica; Limanowa; Nowy-Targ i Krościenko; Grybów i Ciężkowice.

5. Bochnia, Wiśnicz i Niepołomice; Brzesko, Wojnicz i Radłów.

6. Tarnów i Tuchów; Pilzno, Brzostek i Dębica; Dąbrowa.

7. Ropczyce; Mielec i Radomyśl; Tarnobrzeg i Rozwadów. (Dz. ust. państ. N. 85. 1878 r.).

8. Rzeszów, Tyczyn, Głogów i Strzyżów; Kolbuszowa i Sokołów.

9. Łańcut, Przeworsk i Leżajsk; Nisko i Ulanów.

10. Jasło i Frysztak; Gorlice; Krosno, Żmigród i Dukla.

11. Sanok, Bukowsko i Rymanów; Brzozów i Dubiecko; Lisko, Lutowiska i Baligród.

12. Przemyśl i Niżankowice; Dobromil, Bircza i Ustrzyki; Mościska i Sądowa Wisznia; (Zmienione ustawą z 9 Kwietnia 1877 r. D. u. p. N. 27)

13, Jarosław, Radymno i Sieniawa; Cieszanów i Lubaczów.

14. Sambor i Łąka; Staremiasto i Starasól; Turka Borynia; Rudki i Komarno.

15. Stryj i Skole; Mikołajów i Żurawno; Drohobycz, Medenice i Podbuż.

16. Kałusz i Wojniłów; Dolina, Bolechów i Rożniatów; Bóbrka i Chodorów.

17. Lwów, Winniki i Szczerzec; Gródek i Zalesie; Jaworów i Krakowiec. (Zmienione ustawą z 9 Kwietnia 1877 r. D. u. p. N. 27).

18 Żółkiew, Mosty Wielkie i Kulików; Sokal i Bełz; Rawa, Uhnów i Niemirów.

19. Brody, Łopatyn i Załośce; Kamionka, Busk i Radziechów.

20. Złoczów, Zborów i Olesko; Przemyślany i Gliniany.

21. Brzeżany i Kozowa; Rohatyn i Bursztyn; Podhajce i Wiśniowczyk.

22. Stanisławów i Halicz; Bohorodczany i Sołotwina; Tłumacz i Tyśmienica; Nadwórna i Delatyn.

23. Kołomyja, Peczyniżyn i Gwoździec; Kosów i Kuty; Śniatyn i Zabłotów;

24. Zaleszczyki i Tłuste; Borszczów i Mielnica; Horodenka i Obertyn. (Ust. z 8 Czerwca 1880. Dzien. ust. państ. N. 68).

25. Buczacz, Złoty potok i Monasterzyska; Czortków Budzanów.

26. Trembowla i Grzymałów; Husiatyn i Kopyczyńce.

27. Tarnopol i Mikulińce; Zbaraż i Nowesioło i Skałat. (Ust. z 8 Czerwca 1883 r. dz. u. p. N. 68).

C. Regulamin Rady Państwa.

Ustawa z dnia 12 Maja 1873. (dz. u. p. N. 94).

---

§ 1. Obydwie Izby Rady Państwa zbierają się w salach posiedzeń swoich w dniu, w wezwaniu cesarskiem wyznaczonym o tej godzinie, którą im bióra oznajmią.

Na mocy § 58 ordynacyi wyborczej do Rady Państwa każdy deputowany, certyfikatem wyborczym opatrzony, ma miejsce i głos na posiedzeniach Izby deputowanych dopóty, dopóki Izba nie uzna jego wyboru za nieważny.

Deputowani nowo wstępujący winni złożyć certyfikaty swoje w biórze Izby.

W Izbie panów, Minister, którego Cesarz do tego wyznaczy, przedstawia Prezydenta przez Cesarza zamianowanego i Wiceprezydentów przez Prezydenta zamianowanych, poczem Prezydent obejmuje przewodnictwo.

Tymczasowe przewodnictwo w Izbie deputowanych objąć ma członek Izby według porządku czynności tej Izby do tego uprawniony.

Następnie nowo wstępujący członkowie każdej Izby, zamiast przysięgi, przyrzekają na wezwanie przewodniczącego wierność i posłuszeństwo Cesarzowi, niezłomne zachowywanie ustaw zasadniczych Państwa, jakoteż wszelkich innych ustaw i sumienne wypełnianie obowiązków.

Deputowani wstępujący później, składają przyrzeczenie przy wstąpieniu. Jeżeli zamianowany Prezydent Izby panów, lub powołany do tymczasowego przewodniczenia członek Izby

deputowanych, są nowo wstępującymi członkami swojej Izby, winni złożyć przyrzeczenie, pierwszy przed otwarciem kadencyi w ręce Cesarza, drugi przed objęciem przewodnictwa w ręce Ministra, którego Cesarz wyznaczy.

§ 2. Po złożeniu przyrzeczenia, następuje uroczyste otwarcie Rady Państwa w obecności obu Izb, dokonywa go zaś albo Cesarz we własnej osobie albo komisya do tego przez Cesarza wyznaczona, która orędziem cesarskiem wita zebraną Radę Państwa.

§ 3. Po uroczystem otwarciu, przystępuje Izba deputowanych przedewszystkiem do sprawdzenia wyborów.

W tym celu dzieli się Izba na dziewięć losem wybranych oddziałów.

Poszczególne wybory przekazują się oddziałom podobnież losem.

Deputowany należący do oddziału, któremu sprawdzanie jego wyboru przekazano, nie może być obecnym przy dotyczących rozprawach.

Wykazy aktów wyborczych, przeciwko którym w przepisanym czasie nie wniesiono zarzutów, lub protestów i których w oddziale, mającym je sprawdzać, większość nie poddała w wątpliwość, oddają się Prezydentowi.

Prezydent przedstawia je Izbie, która bez debaty albo uznaje wybór za ważny, albo porucza akt wyborczy do zdania sprawy wydziałowi legitymacyjnemu, z całej Izby wybrać się mającemu.

Podobnież wydziałowi legitymacyjnemu poruczone będą do obrady przygotowawczej i zdania sprawy te akty wyborcze, w których na zasadzie powodu wykluczającego odmówiono wydania certyfikatu wyborczego (§ 55 ordynacyi wyborczej), przeciwko którym wniesiono zarzuty, albo których ważność większość odpowiedniego oddziału poddała w wątpliwość.

Zarzuty lub protesty przeciwko wyborowi wnosić należy do Prezydyum Izby deputowanych najpóźniej w trzy dni po

uroczystem otwarciu Rady Państwa, przeciwko wyborom uzupełniającym podczas kadencyi Rady Państwa odbytym, w czternastu dniach po wyborze, w przeciwnym bowiem razie nie będą uwzględnione.

Zarzuty opierające się na braku obieralności wybranego, podług § 20 ordynacyi wyborczej do Rady Państwa, można wnosić każdego czasu, nawet po uznaniu wyboru za ważny.

O zarzutach przeciwko wyborom, jakoteż o nowych wyborach, które odbyły się w ciągu jednego okresu wyborczego, orzeka Izba również na podstawie sprawozdania wydziału legitymacyjnego wybranego przez Izbę.

Jeżeli wybór deputowanego, któremu odmówiono wydania certyfikatu wyborczego, będzie uznany za ważny, Prezes Izby wzywa go na zasadzie § 58 ordynacyi wyborczej do Rady Państwa, aby wstąpił do Izby deputowanych.

§ 4. Jeżeli wybór deputowanego będzie uznany za nieważny, jakoteż w przypadkach § 18 ustawy zasadniczej o Reprezentacyi Państwa przewidzianych, nowy wybór ma się natychmiast odbyć.

Podobnież nastąpi nowy wybór, jeżeli deputowany *nie składa przyrzeczenia w § 1 przewidzianego, jeźli chce złożyć takowe z ograniczeniami lub z zastrzeżeniami*, lub jeżeli przez ośm dni, albo opóźnia się z wstąpieniem, albo bez urlopu lub po nad czas urlopu na posiedzenia izby nie przychodzi i jeżeli nie uczyni natychmiast zadosyć wezwaniu po upływie ośmiu dni przez Prezydenta wydanemu i wyrażającemu, aby w ciągu czternastu dni przybył, lub swoją nieobecność usprawiedliwił, w przeciwnym razie uważany będzie za występującego.

§ 5. Rząd może przedłożenia swoje wnieść pierwej albo do jednej albo do drugiej Izby; tylko przedłożenia skarbowe i ustawa o poborze wojskowym wnoszą się najprzód do Izby deputowanych.

Przy układaniu porządku dziennego, przedłożenia rządowe mają pierwszeństwo przed wszystkiemi innemi przedmiotami, nad któremi rozprawa jeszcze się nie toczy.

Przedłożenia rządowe i przedłożenia, przechodzące z jednej Izby do drugiej, nie potrzebują zapytania o poparcie, i nie mogą być odrzucone bez obrady przygotowawczej.

Jeżeli wnioski komisyi, wydziałów lub komitetów, tyczące się takich przedłożeń, różnią się od takowych całkiem lub w pojedynczych częściach, przedłożenia takie, w przypadku odrzucenia owych różnic, przechodzą jeszcze w pierwotnej osnowie pod głosowanie.

Rząd może przedłożenia swoje każdego czasu zmienić lub nawet całkiem wycofać a wtedy żaden członek Izby nie może podejmować ich dalszego przeprowadzenia.

§ 6. Ministrowie i Naczelnicy Władz centralnych, tudzież ich Zastępcy, mają prawo § 20 ustawy zasadniczej o Reprezentacyi Państwa uzasadnione, zabierać głos chociażby kilkakrotnie, atoli nie przerywając mowcy, jakoteż wolno im jest odczytywać przedstawienia ułożone na piśmie.

§ 7. Ministrowie i Naczelnicy Władz centralnych, mają prawo znajdować się na posiedzeniach komisyj, wydziałów i komitetu całej Izby, dla udzielania objaśnień i wiadomości tyczących się przedłożeń rządowych i innych przedmiotów obrad, nie mają jednak prawa być obecnymi na obradzie końcowej i przy głosowaniu.

Także komisye i wydziały mają prawo żądać od nich za pośrednictwem Prezydenta Izby takich wyjaśnień i wiadomości i w tym celu zapraszać ich na swoje posiedzenia.

Ministrowie i Naczelnicy Władz centralnych mają w obu przypadkach prawo wysłania komisarzy jako swoich zastępców.

§ 8. Komisye i wydziały obu Izb mają prawo prosić Ministrów i Naczelników Władz centralnych o zarządzenie potrzebnych dochodzeń, wzywać biegłych lub świadków w celu ustnego przesłuchania i żądać od nich pisemnej opinii lub świadectwa, a to wszystko za pośrednictwem Prezydenta Izby.

§ 9. Jeżeli w jednej z Izb przedłożenie rządowe lub przedłożenie drugiej Izby, albo też wniosek główny

będą odrzucone, natenczas, z zastrzeżeniem wyjątków w § 10 i 11 wzmiankowanych, nie mogą już być umieszczone na porządku dziennym tej Izby w ciągu bieżącej kadencyi rocznej.

§ 10. Izby znoszą się ze sobą albo ustnie przez poselstwa, albo pisemnie za pośrednictwem swoich Prezydentów, przyczem potrzebny jest podpis sekretarza.

Wniosków, odrzuconych przez Izbę, do której były najprzód wniesione, nie udziela się drugiej Izbie.

Uchwały, tyczące się ustaw i wniosków, do skuteczności których potrzebne jest przyzwolenie obu Izb, ta Izba, w której najprzód zapadły, udziela drugiej Izbie. Uchwała, do której druga Izba przystąpi bez zmiany, będzie natychmiast przesłana Ministerstwu; zarazem będzie o tem zawiadomiona ta Izba, od której komunikat wyszedł.

Jeżeli druga Izba przystępuje tylko ze zmianami, wniosek i uchwała wracają do Izby, w której odbyła się pierwsza obrada. Komunikata posyłają się nawzajem, póki co do zmian nie nastąpi zgoda.

Jeżeli przystąpienie do uchwały będzie całkiem odrzucone, należy zawiadomić o tem Izbę, od której wyszło.

Jeżeli uchwała, którą się ma udzielić, dotyczy przedmiotu, nad którym stósownie do ustawy o Reprezentacyi Państwa, uchwała może zapadać tylko dwoma trzeciemi częściami głosów, należy oznajmić drugiej Izbie także i tę okoliczność, że uchwała zapadła taką większością głosów, jaka prawnie jest potrzebna.

O odrzuceniu przedłożenia rządowego należy zawiadomić Ministerstwo w każdym razie czy będzie odrzucone już w jednej, czy dopiero w drugiej Izbie.

§ 11. Jeżeli przy obradzie nad budżetem rocznym, nad inną ustawą skarbową, nad ustawą o poborze wojskowym, lub nad innem naglącem przedłożeniem rządowem, których rozstrzygnięcia nie można odkładać do najbliższej kadencyi, nie można uchwał obu Izb doprowadzić do zgodności, obie Izby wybiorą członków w równej ilości, którzy zbiorą się na kon-

ferencyą dla wypracowania spólnego sprawozdania, które natychmiast będzie wzięte pod obradę, najprzód w tej Izbie, w której uchwała względem tego przedmiotu zapadła pierwej.

Wniosek o złożeniu takiej konferencyi może być uczyniony w każdej z dwóch Izb, jak tylko nad odpowiednim przedmiotem w każdej Izbie zapadła uchwała najmniej dwa razy.

Jeżeli jedna Izba wniosek taki zamieni w uchwałę, druga Izba nie może go odrzucić.

Wspólne konferencye wybierają dwóch przewodniczących, po jednym z grona członków Izby Panów i Izby Deputowanych, którzy prezydują na przemian.

Kto ma przewodniczyć na pierwszem posiedzeniu rozstrzyga los.

Głosuje się kartkami, na których, gdy pytanie będzie oddane pod głosowanie, należy napisać „tak“ lub „nie“.

Prezesi obu Izb mają prawo zasiadać na konferencyach z głosem doradczym.

Wynik obrady będzie oznajmiony obu Izbom za pomocą wspólnego sprawozdania, w każdej Izbie przez odpowiedniego przewodniczącego konferencyi.

§ 12. Interpelacye, które Deputowany chce wnieść do Ministra lub do Naczelnika Władzy centralnej, podaje się Prezydentowi na piśmie, opatrzone w Izbie Panów najmniej 10 a Izbie Deputowanych najmniej 15 podpisami i będą natychmiast interpelowanemu udzielone i na posiedzeniu odczytane.

Interpelowany może odpowiedzieć zaraz, albo też przyrzec, że odpowie na późniejszem posiedzeniu, lub nakoniec odmówić odpowiedzi podając powody.

§ 13. Petycye i inne podania do Izby mogą być przyjęte tylko wtedy, jeżeli je wnosi członek Izby.

§ 14. Deputacye nie będą przypuszczane ani na posiedzenia Izb, ani też na posiedzenia oddziałów, komisyi lub wydziałów.

§ 15. Deputacye od Izby do Dworu cesarskiego mogą być wysyłane tylko za wyjednanem poprzednio zezwoleniem cesarskiem.

Izby, jakoteż ich oddziały, komisye i wydziały mogą znosić się na zewnątrz tylko za posrednictwem Prezydentów Izb i tylko z Ministrami i Naczelnikami Władz centralnych, mianowicie nie mają prawa znosić się bezpośrednio z Reprezentacyą krajową ani też wydawać żadnych ogłoszeń jakiegokolwiek rodzaju.

§ 16. Urzędowanie Prezydenta i Wiceprezydentów Izby Panów. jakoteż Prezydenta i Wiceprezydenta Izby Deptowanych trwa co się tyczy załatwienia bieżących czynności Izby jakoteż przygotowań do następnej kadencyi, aż do powtórnego zebrania się Rady Państwa.

§ 17. Przepisy ustawy niniejszej będą wciągnięte w regulamin czynności każdej Izby Rady Państwa, o ile się do niego odnoszą.

O traktowaniu obszernych ustaw w Radzie Państwa.

Ustawa z dnia 30. Lipca 1867 r. (dz. u. p. Nr. 104).

§ 1. Obszerne, wedle konstytucyi do Rady Państwa wnieść się mające projekta do ustaw mogą być poddane traktowaniu według postępowania niniejszą ustawą przepisanego.

§ 2. Do zastósowania tej ustawy potrzeba w każdym przypadku zgodnej uchwały obudwu Izb Rady Państwa i przyzwolenia cesarskiego.

§ 3. Po zatwierdzeniu uchwał obu Izb ze strony Cesarza, wybiera każda Izba wydział, i rozpoczynają się obradowania w gronie wydziału owej Izby, w której projekt do ustawy nasamprzód był wniesiony.

§ 4. Izba może najpierw uchwalić, iż wydział przedewszystkiem sprawozdanie swe o zasadach, w projekcie do

ustawy zastósowanych a w ustawie zastósować się mających, przedłożyć winien.

Także i bez tej uchwały wolno wydziałowi, jeżeli to za stósowne uważa, przedłożyć podobne sprawozdanie.

Rzeczone sprawozdanie należy w obu przypadkach traktować według regulaminu istniejącego.

§ 5. Do powzięcia uchwały w wydziale potrzeba obecności przynajmniej dwu trzecich części członków, zdolnych do głosowania.

§ 6. Każdy Członek Izby dotyczącej ma prawo być obecnym przy obradowaniach wydziału.

Taksamo każdy Członek dotyczącej Izby ma prawo, przed ostatecznem obradowaniem podawać do wydziału pisemnie sformułowane wnioski, i takowe ustnie albo pisemnie motywować.

Wnioski te należy w wydziale wziąść pod obradowanie, i podać każdy z osobna pod głosowanie.

Powody, które wydział skłoniły podobne wnioski całkiem lub częściowo przyjąć lub odrzucić, należy w sprawozdaniu wydziału podać do wiadomości, jeżeliby wnioskodawca tego zażądał.

§ 7. Skoro ostateczne obradowanie wydziału nastąpiło, przedkłada tenże swe sprawozdanie Izbie, która w tym względzie wedle regulaminu ma postępować.

§ 8. W myśl § 10. ustawy z dnia 31 Lipca 1861 r. o regulaminie Rady Państwa, udzielają się uchwały drugiej Izbie, a od tejże przekazują się potem, w celu poprzedniego obradowania, tożsamo wydziałowi już wysadzonemu.

§ 9. Do obradowań tegoż wydziału jakoteż Izby, z której tenże był wysadzonym, mają tożsamo być zastósowane postanowienia §§ 4, 5 i 6, rzeczonej ustawy.

§ 10. Jeźli i tenże ostatni wydział swe sprawozdanie Izbie przedłożył, a uchwały obudwu Izb się nie zgadzają, natenczas nastąpić ma proceder przepisany w § 11 ustawy o regulaminie Rady Państwa.

§ 11. Każda z obudwu Izb może nad podanym wnioskiem według przepisów swego regulaminu uchwalić, ażeby wydziały w myśl niniejszej ustawy wybrane, także i po zamknięciu sesyi Rady Państwa, albo podczas tejże odroczenia w czynności pozostały, w celu rozpoczęcia lub też dalszego prowadzenia robót około przedłożeń, wydziałom przekazanych.

Do ważności podobnej uchwały potrzeba przyzwolenia cesarskiego. jeśli wydziały po zamknięciu sesyi obradują

§ 12. Działalność wydziału, poza przeciąg sesyi, lub podczas odroczenia Rady Państwa ustanowionego, ograniczać się ma na przedwstępnem obradowaniu przekazanego temuż projektu do ustawy.

Cesarz ma prawo posiedzenia takich wydziałów zamknąć, albo z zastrzeżeniem powtórnego zwołania członków, na czas pewien zawiesić.

W ciągu sesyi Sejmów krajowych, do których Członkowie wydziału, należą, posiedzenia te się nie odbywają.

§ 13. Przy każdem zgromadzeniu Rady Państwa pozostają w czynności Członkowie pierwotnie do wydziałów wybrani.

Tylko dla zastąpienia owych Członków, których mandat do Rady Państwa tymczasem zgasł (§ 17 ustęp 3 ustawy zasadniczej o Reprezentacyi Państwa), następują nowe wybory z Izby dotyczącej.

§ 14. Wydział, po sesyi, albo podczas odroczenia Rady Państwa w czynności będący, ma prawo do znoszenia się, przez swego Prezydującego, z Ministrami i Naczelnikami władz centralnych. Tożsamo przysługują mu wszystkie inne, w § 8 ustawy o regulaminie nadmienione prawa, Członkom zaś wydziału owe prawa, które Członkom zgromadzonej Rady Państwa, na mocy ustawy z dnia 7 Czerwca 1861 r., (nr. 63 Dziennik ustaw Państwa) przyznane zostały.

CZĘŚĆ II.

Ustawy, przepisy i instrukcye, które Zwierzchność gminna przy wykonywaniu własnego zakresu działania przestrzegać winna

(w porządku w § 27 ust. gminnej str. 13 tego dzieła obranym).

Dział A. Ustawy dotyczące majątku gminnego i spraw, odnoszących się do związku Gminy.

Dział B. Ustawy co do bezpieczeństwa osób i ich mienia.

Dział C. Ustawy względem zakładania i utrzymania gminnych dróg, mostów, ulic i placów, niemniej względem bezpieczeństwa i łatwości komunikacyj po drogach i wodach.

Dział D. Ustawy o policyi polowej.

Dział E. Ustawa o policyi nad przedmiotami żywności, nad targami, nad miarą i wagą.

Dział F. Ustawy o policyi zdrowia.

Dział G. Ustawy o policyi nad czeladzią i wyrobnikami, niemniej przepisy o czeladzi służebnej.

Dział H. Ustawy względem obyczajności publicznej.

Dział I. Ustawy o ubogich, o zakładach dobroczynnych Gminy, i przepisy jak zapobiegać żebractwu.

Dział K. Ustawy o policyi ogniowej i o policyi budownictwa.

Dział L. Ustawy dotyczące szkół średnich przez Gminy utrzymywanych i szkół ludowych.

Dział M. Przepisy co do pojednania stron w sporze będących przez mężów zaufania z Gminy wybranych.

Dział N. Ustawy względem sprzedaży ruchomości drogą licytacyi.

DZIAŁ A.

Ustawy

dotyczące majątku gminnego i spraw odnoszących się do związku Gminy.

Treść.

Rozdział I

I. Prawa:

1) prawo propinacyi;
2) prawo służebności;
3) prawo polowania;
4) prawo rybołowstwa;
5) prawo pobierania dodatków gminnych do podatków a) stałych (bezpośrednich); b) pośrednich (konsumcyjnych);
6) prawo pobierania opłat: a) od wprowadzanych do Gminy lub tamże wyrabianych i zużywanych napojów; b) od psów; c) od czynszów najmu;
7) prawo pobierania myta drogowego, mostowego od przewozu i kopytkowego;
8) prawo pobierania targowego i straganowego;
9) prawo pobierania opłaty za cechowanie miar i wag.

II. Realności, jako to:

1) dobra;
2) budynki;
3) lasy;
4) wikle;
5) grunta orne, łąki i pastwiska.

III. Przemysł:

1) w ogólności;
2) handel obnośny;
3) o ochronie znaków przemysłowych i innych oznaczeń;
4) o ochronie wzorów i modeli;
5) o przywilejach;
6) o składach, giełdach i faktorach;
7(o młynach.

IV. Gotówka i kapitały:
1) moneta;
2) papiery monetę zastępujące;
3) papiery giełdowe.

V. Górnictwo.

Rozdział II.

Ustawy odnoszące się do związku Gminy:

I. O przynależności do Gminy.

II. O emigracyi (wychodźtwie) i o uzyskaniu prawa obywatelstwa.

III. O prawach, z związku Gminy wypływających:
1) o prawie nadawania obywatelstwa miejskiego i honorowego;
2) o prawie ustanawiania opłaty za nadanie prawa przynależności i obywatelstwa miejskiego;
3) o prawie patronatu czyli prezentowania i mianowania pasterzy dusz, nauczycieli szkół i t. d.;
4) o prawie swobodnego pobytu w Gminie;
5) o prawie żądania wsparcia od Gminy;
6) o prawie do udziału w fundacych i zakładach gminnych;
7) o prawie mianowania służby.

IV. O obowiązkach ze związku gminnego wypływających:
1) kwaterowanie wojska;
2) dawanie podwód;
3) budowanie i utrzymywanie w dobrym stanie szkolnych budynków;
4) dostarczanie potrzebnych lokalów do dochodzeń w celu założenia ksiąg hipotecznych;
5) dawanie pomocy obcym chorym i pogrzebanie zmarłych ubogich chorych;
6) stróżowanie nocne;
7) odprowadzanie szupaśników;
8) zgarnywanie śniegu i błota po gościńcach rządowych;
9) opłacanie ekwiwalentu od nieruchomego i ruchomego majątku Gminy.

Rozdział III.

Instrukcye do rządzenia majątkiem gminnym, mianowicie:

I. Instrukcya dla rachmistrzów;

II. Instrukcya dla Magistratów i radnych przy sprawdzaniu rachunków;

III. Instrukcya dla skontrujących kasy. zakłady krajowe lub urzędy wykonawcze.

Rozdział pierwszy.

I. Prawa stanowiące majątek Gminy.

1) Prawo propinacyi.

a) Pojęcie i rozciągłość prawa propinacyi w Galicyi.
b) O szynkarzach wykonujących prawo propinacyi.
c) Ustawa o prawie propinacyi w Krakowie i tegoż okręgu.
d) O wykonywaniu prawa propinacyi aa) we Lwowie; bb) w innych miastach i miasteczkach Galicyi.
e) O właściwości (kompetencyi) Władz i postępowaniu przy rozstrzyganiu sporów propinacyjnych.
f) O zniesieniu prawa propinacyi.

a) Pojęcie i rozciągłość prawa propinacyi w Galicyi.

Przez prawo propinacyi rozumie się w Galicyi prawo wyłącznego wyrobu i wyszynku pewnych trunków, jak wódki zwykłej, okowity, piwa, miodu i innych (wyjąwszy wina, słodzonych palonych spirytusowych trunków, drożdży, wywarów, brahy). Trunki te z tego powodu nazywają się też propinacyjnemi. Prawo to jest zwyczajowem, ściśle rzeczowem (307 ust. cyw.) które jako zabytek dawniejszego stósunku poddaństwa, przysługuje w zasadzie posiadaczom ciał tabularnych, tudzież niektórym miastom i jako takie zatwierdzonem zostało reskryptem kancelaryi nadwornej z 8 Listopada 1838 r. L. 20772. w skutek najwyższego postanowienia z 28 Listopada 1837. Reskrypt ten nakazuje Władzom, aby we wszystkich dominialnego prawa wyszynku dotyczących wypadkach tak w obec Dominiów i miast pod ich opieką zostających (Schutzstädte [1]), jakoteż i w obec szynkarzy w dominialnym okręgu się znajdujących, w orzeczeniach swoich

tymczasowo i tak długo, dopóki na najuniżeńsze przedstawienie kancelaryi nadwornej Jego ces. Mość Swego postanowienia nie wyda, jedynie tylko i z największą ścisłością trzymały się zwyczaju dotychczasowego (bisher Stattgehabte Gepflogenheit) w okręgu dotyczącego Dominium. (Zb. ust. prow. z 1839 r. str. 31).

To najwyższe postanowienie dotąd wydanem nie zostało i żadna ustawa nie określa ściśle prawa propinacyi. Konstytucya z 1768 r. mówi tylko komu to prawo nie przysługuje, a mianowicie: posiadaczom gruntów emfiteutycznych, sołtysom i wybrańcom, lecz nie określa jakie prawa przysługują posiadaczom prawa propinacyi. Ustawa zaś z 30 Grudnia 1875 r. N. 55 (ex 1877 D. u. kr.) nakazuje zniesienie prawa propinacyi za wynagrodzeniem, a propinacyjne prawo wyszynku i sprzedaży napojów pozostawia w całej jego wyłączności i rozciągłości przy uprawnionych jeszcze przez lat 26 od 1go Stycznia lub Lipca tego roku, który nastąpi po ogłoszeniu edyktu, iż orzeczenia o czystym dochodzie z prawa propinacyi stały się w całym kraju prawomocnemi.

Podane na wstępie określenie prawa propinacyi uzasadnionem jest §fem 3 rozporządzenia Min. spraw wewn. z 4 Października 1850 (N. 1/1851 Dz. u. kr.) według którego „wykupno i regulacya wyłącznego prawa wyrobu i wyszynku napojów propinacyjnych“ osobną ustawą zarządzonem będzie; tudzież rozp. Min. spraw wew. z 10 Czerwca 1849 r. L. 3965. (dz. u. kr. N. 427 str. 189 i rozp. Min. Stanu z 3 Lipca 1863 r. L. 8093, które prawo propinacyi określiły wyrazami: „wyłączne prawo wyrobu i wyszynku“ wreszcie §§ 3 i 31 ustawy z 30 Grudnia 1875 (dz. u. kr. N. 55 ex 1877) mówiącemi o „propinacyjnem prawie wyszynku i sprzedaży napojów“ i o „sprzedaży wódki, spirytusu, piwa, trunków miodowych i innych napojów propinacyjnych“.

Przy ogłoszeniu ustawy przemysłowej z dnia 20 Grudnia 1859 w ustępie VIII. oznajmiono, „*że co do istniejących w niektórych krajach koronnych praw propinacyi, dotychczasowe przepisy nieprzestają obowiązywać*“ w § 18 zaś ustawy z dnia 26 Czerwca 1881r. dz. u. p. N. 62 oświadczono „*że* §§ 1, 3—8 *tej ustawy nie naruszają prawa propinacyi w krajach, w których prawo to istnieje.* W obec tych prawnych postanowień umieszczają się w tym rozdziale przepisy o istniejącem w *Galicyi* według dotychczasowego zwyczaju prawie propinacyi w porządku chronologicznym.

W b. okręgu wolnego miasta *Krakowa* inne przepisy obowiązywały, które także są umieszczone, gdyż według pouczenia Namiestnictwa z dnia 30 Października 1860 r. L. 44630 i poszczególnego orzeczenia Ministerstwa spraw wew. z 28 Sierpnia 1867 r. L. 12468 te przepisy ustawą przemysłową nie zostały zmienione. Według nich prawem propinacyi jest „*wyłączna wolność wyrabiania trunków*“ (zniesiona teraz według § 2 ustawy z dnia 30 Grudnia 1875 r. N. 55) „*handlowania temiż z wyrobu własnego lub kupna pochodzącemi i szynkowania na swą korzyść takowemi.*“

[1]) Według reskr. nadw. kanc. z dnia 11 Kwietnia 1796 r. po miastach, gdzie się znajdują osobne uregulowane Magistraty, należała jurysdykcya w całym okręgu miasta i przedmieść nad wszystkiemi tamże osiadłemi i zamieszkałemi osobami do stanu szlacheckiego nienależącemi bez różnicy do takiego Magistratu, a ponieważ w miastach, które jurysdykcyi właściwej nie miały i nie rządziły się według prawa Magdeburskiego, dwory dotyczące jurysdykcyę wykonywały, przeto takie miasta, odróżniając je od miast pierwszego rodzaju tak zwanych „wolnych miast królewskich“ lub municypalnych“ (freie königliche oder Munizipalstädte) nazywały się „miasta pod opieką zostające. (Schutzstädte).

Wino nie jest trunkiem propinacyjnym.

Patent z dnia 16 Czerwca ~~1876~~ 1786 r. (§ 58) zniósł ogólnie wszystkie przez dwory pod imieniem cła, czopowego lub pod jakiembądź innem nazwiskiem na handel winem nałożone

opłaty, tudzież zniósł prawo do składu wina, przez niektórych właścicieli dóbr sobie wyłącznie przywłaszczane. Zostawiono jednak wolność Dominiom zarządzania swemi karczmami i domami szynkownymi podług upodobania, a zatem wolność wyarendowania takowych.

Według dekr. nadw. kanc. z dnia 3 Czerwca 1819 r. L. 16731 wyszynk wina w Galicyi nie należy do przedmiotów prawa propinacyi dworom przysługującego odnośnie do § 58 powyższego Patentu (Zb. ust. prow. ex 1819 str. 177).

Drożdże, wywary i braha nie podlegają prawu propinacyi.

Według dekr. gub. z dnia 24 Kwietnia 1795. L. 10047 prawo propinacyi nie rozciąga się na drożdże, wywary i brahę (Hefen, Trebber und Spillich), takowe więc wszędzie sprzedawać wolno.

Wolne sprowadzenie trunków propinacyjnych na własny domowy użytek.

Każdemu poddanemu wolno jest nabywać napoje w terytoryum dworu swego lub obcego, od kogo mu się podoba, jednakowo to prawo poddanego, jeżeli nie jest upoważnionym szynkarzem, służy mu tylko do sprowadzenia napojów na własny użytek domowy przeznaczonych, nie jest mu zatem dozwolone, napoje nabyte w jakibądź sposób szynkować. (Cyrkularz z dnia 21 Marca 1788 r.) To rozporządzenie w skutek najwyższego postanowienia z dnia 28 Stycznia 1832 r. powtórnie ogłoszono z dodatkiem, że jak z jednej strony za każde przeszkodzenie, uszczuplenie lub utrudnienie prawa wzmiankowanego poddanym przysługującego, a zatem i za wymaganie jakiejkolwiek daniny od napojów do własnego użytku domowego sprowadzonych, dwory karze podpadną, tak też z drugiej strony poddani za wykonanie nieupoważnionego wyszynku, jako czynu prawem wzbronionego, według istniejących przepisów karani będą. (Dekr. gub. z dnia 9 Marca 1832 r. L. 10732).

O uprawnieniu posiadaczy sklepów korzennych do sprzedaży trunków słodzonych spirytusowych.

Upoważnieni posiadacze sklepów korzennych na prowincyi zaś posiadacze handlu różnych towarów sprzedawać mogą słodzone spirytusowe napoje, jako to: arak, rum, esencyę ponczową, likier i t. d. które zkądkolwiekbądź sprowadzą, tylko w opieczętowanych[1]) butelkach, które nie mniej jak seidel t. j. 0·35 litra (rozp. Nam. z d. 30 Listopada 1876 L. 56438 dz. ust. kr. N. 61) w sobie zawierają; jeżeliby zaś posiadacz sklepu korzennego kieliszkowym wyszynkiem w sklepie lub poza sklepem trudnić się chciał, to potrzebuje do tego formalnego drogą właściwą uzyskać się mającego zezwolenia. (Dekr. gub. z d. 6 Lipca 1839 L. 40057 w skutek rozporządzenia nadw. Izb skarb. z dnia 31 Maja 1839 r. L. 23627 Zb. pr. kr. z r. 1839 str. 378).

[1]) Według rozp. min. z dnia 1 Kwietnia 1865 L. 252 nie wymaga się, aby flaszki były opieczętowane pieczęcią fabryczną, lecz aby w ogólności były opieczętowane.

Posiadacze kart przemysłowych na kramarstwo nie mają prawa przysługującego handlarzom korzennym i handlarzom mięszanych towarów do sprzedawania słodzonych spirytusowych napojów w opieczętowanych butelkach, mieszczących nie więcej niż jeden zajdel, ponieważ to prawo nie wypływa z udzielonego kramarzom zezwolenia, gdyż według dekretu nadw. z d. 28 Lutego 1822 napoje spirytusowe nie należą do artykułów kramarstwa, a dekret nadw. Kan. z dnia 31 Maja 1839 r. L. 23627 o kramarzach nie wspomina. (Reskr. Nam. z 8 Czerwca 1869 r. L. 26513). W poszczególnym wypadku także tak orzekło Ministerstwo spr. wewn. dnia 29 Kwietnia 1867 r. L. 1081.

Ustawa z 23 Czerwca 1881 N. 62 Dz. ust. państ. nie uchyla prawa propinacyi (§ 18) i dla tego dekret kanc. nadw. z 31 Marca 1839 N. 23627 (Zb. ust. prow. z r. 1839 N. 109 i 126) jako też i rozp. Namiestnictwa z 30 Listopada 1876 L. 56438 N. 61 dz. ust. kr. jako przepisy propinacyjne, ustanawiające najniższą miarę w handlu trunkami gorącemi słodzonemi, niepropinacyjnemi, pozostają w całej swej mocy. Skutkiem tego handel temi trunkami dozwolony jest tylko w mierze co najmniej jeden seidel czyli 0·35 litra, gdyż przez rozszerzenie handlu słodkiemi spirytusowemi napojami na niższą miarę

jak 0·35 litra prawo propinacyi w Galicyi w porównaniu do czasu przed działalnością ustawy z 23 Czerwca 1881 w niekorzystniejszem znajdowałoby się położeniu. (Tr. ad. 9 Grudnia 1882 L. 2399 N. 1585).

O handlu piwem zagranicznem.

Kupcom wolno wprawdzie prowadzić handel piwem zagranicznem, lecz sprzedaż miejscowa piwa krajowego wyraźnie im jest zakazana.

Posiadaczom sklepów korzennych (Spezereihändlern), którzy mają prawo sprzedawać różne artykuły do jedzenia, i obsługiwać takowemi siedzących gości, dozwolić można, by także piwo zagraniczne jak: Porter, Ale, Bawarskie i t. d. w szklankach podawali, podobnie jak wino, przyczem nie powinno stanowić różnicy, czy się to dzieje bezpośrednio w sklepie lub w innym lokalu tego samego domu, lub się napój przez ulicę niesie.

Dzierżawcom miejskich propinacyj dozwolonem jest sprowadzać i sprzedawać piwo zagraniczne tak jak się to dzieje z rumem, arakiem i t. d.

Opłata miejska od piwa zagranicznego i nadal miejsca mieć nie powinna. (Reskr. kanc. nadw. z dnia 27 Października 1844 L. 31716.

Piwo zagraniczne jest trunkiem propinacyjnym.

Piwo zagraniczne należy także do napojów propinacyjnych, gdyż prawo propinacyi obejmuje wyszynk piwa w ogóle bez względu na miejsce jego produkcyi, a dekret kanc. nadw. z dnia 27 Października 1844 L. 31716 stanowi poniekąd wyjątek od powyższej zasady, normując wypadki, w których, i warunki, pod któremi koncesya przemysłowa do wyszynku piwa zagranicznego nadaną być może, przy udzieleniu więc koncesyi na wyszynk piwa zagranicznego ściśle się do wspomnionego dekretu kanc. nadw. zastósować należy, uwzględniając oraz należycie w myśl § 18 ust. przemysłowej stósunki miejscowe i względy policyjne. (reskr. minist. z dnia 17 Stycznia 1871 L. 17447. Ok. Nam. z d. 13 Lutego 1871 L. 3325).

Właściciel prawa propinacyi w Galicyi może kogokolwiek w okręgu propinacyjnym wykluczyć od wyszynku piwa w ogóle, wyjątkiem atoli tych osób, którym na podstawie dek. kanc. nad. z 27 Paźd. 1844 L. 31716 (rozp. gub. z 7 Grud 1844 L. 68916 sprzedaż a względnie wyszynk piwa zagranicznego pozwolonym został. (Tr. ad. 18 Stycznia 1878 L. 83 N. 193).

O handlu hurtownym wódką.

Według dekr. kanc. nadw. z 3 Października 1846 L. 31146 jest handel hurtowny wódką wolnym przemysłem, który po udowodnieniu wymogów ustawą przemysłową przepisanych z tem ograniczeniem wykonywanym być może, że wódka tylko pod obręczami i w naczyniach mieszczących najmniej całe wiadro niższo-austryackie sprzedawaną być winna. Według ustawy z 30 Grudnia 1875 dz. u. kr. Nr. 55 producenci wódki, spirytusu sprzedawać mogą w naczyniach pod obręczami zawierających przynajmniej ½ hektolitra.

Hurtownemu handlarzowi wódki wolno domierzać do beczułki, czy to przez niego samego, czy też przez kupca dostarczonej, przynajmniej jedno niższo-austryackie wiadro w sobie mieszczącej, i sprzedaną wódkę pod obręczem z lokalu sprzedaży wydawać; zakazanem mu jest jednakowoż wódkę w kilku beczułkach, nie mieszczących w sobie jednego niższo-austryackiego wiadra sprzedawać, lub też do takowych domierzać nawet wtedy, gdy sprzedana ilość wódki jedno niższo-austryackie wiadro rzeczywiście wynosi. (Reskrypt Min. spr. wewn. z dnia 6 Kwietnia 1869 L. 16770).

Ponieważ według art. XII. ustawy z 28 Lipca 1871 N. 16 D. u. p. wino, piwo i trunki spirytusowe tylko w takich beczkach kupującemu oddawanemi być mogą, na których ich objętość w litrach wyrażoną jest cechą urzędową, do cechowania zaś według art. XIII. mogą być przyjmowane tylko naczynia 100, 50, 20, 10, 5, 2 i 1 litrów obejmujące, używanie zaś innych miar podlega karze od 5 do 100 zł., przeto w obec § 31 ustawy propinacyjnej z 1875 r. sądzić wypada, iż obecnie 50 litrów prawnie minimalną miarę dla handlu hurtownego stanowią, gdyż miara równająca się niższo-austryackiemu wiadru, to jest obejmująca 0·56589 hektolitra prawnie wcale nie istnieje. (Przypisek Autora).

O zniesieniu przymusu pobierania piwa i wódki od posiadaczy prawa propinacyi.

Ustawą z d. 7 Września 1848 uchylone zostały zobowiązania tyczące się przymusowego pobierania piwa i wódki, t. j. obowiązek gospodarzy, te napoje od Zwierzchności pobierać, prawo propinacyi zaś, t. j. prawo wyłączonego wyrobu i wyszynku, tą ustawą zniesionem nie jest. (Rozp. min. z dnia 10 Czerwca 1849 L. 3965 dz. u. kr. Nr. 328).

Wyrób i sprzedaż okowity (spirytusu) dozwolone są posiadaczom prawa propinacyi.

Według rozp. min. spraw wewn. z dnia 23 Kwietnia 1852 r. L. 9548, prawo propinacyi zawiera w sobie nietylko prawo wyłączne dla wyrobu wódki, ale także do wyrobu okowity (spirytusu, alkoholu), koncesye więc przemysłowe do wyrobu okowity, tam gdzie istnieje prawo propinacyi, udzielone być nie mogą, ponieważ z dochodzeń przeprowadzonych się okazało, że wódka i okowita (spirytus, alkohol) są wyroby tego samego rodzaju, które się tylko co do wysokości stopni różnią, a nieograniczone udzielanie samoistnych konsensów do wyrobu okowity nie dałoby się pogodzić z prawem propinacyi, przeciwnie przez udzielanie takich konsensów prawo propinacyi zupełnie zniweczonemby zostało. Rozporządzenie min. spr. wewn. z 29 Kwiet. 1856 L. 11259 przyznaje prawo sprzedaży spirytusu wysokostopniowego uprawnionym posiadaczom propinacyi.

O jakości trunków propinacyjnych.

Według rozp. wys. min. handl. z d. 29 Paźdz. 1859 r. L. 20057/1162 napoje propinacyjne do wyszynku użyte, do użytku zdatne (geniessbar) być mają, w przeciwnym razie powinny być nałożone kary według przepisów.

(Patrz w Części II Dział E 9 rozp. Nam. z 16 Sierp. 1883 L. 48066 o badaniu wyrobów wódczanych tak u producentów jako też u handlarzy i szynkarzy).

O słodzonych wyskokowych napojach.

Rozp. Nam. z d. 15 Maja 1866 r. L. 2408 pr. nakazano sprawy względem słodzonych spirytusowych napojów według następujących zasad rozstrzygać:

1. prawo propinacyi obejmuje wyłączne prawo wyrobu i wyszynku gorzałki, piwa, miodu, wiszniaku i maliniaku, niemniej prawo — lecz nie wyłączne — wyszynku rozolisu, likieru, śliwowicy, rumu, araku, ponczowej esencyi i t. d.

Tak zwane słodzone spirytusowe napoje nie należą zatem do właściwych propinacyjnych, t. j. do napojów, do których się odnosi wyłączne prawo propinacyi, jednaże jest niezaprzeczalnem, że każdy prawo propinacyi posiadający, już na mocy tego prawa upoważnionym jest także do wszelkiej sprzedaży i wyszynku słodzonych napojów, gdy przeciwnie n. p. fabrykant jest wprawdzie upoważnionym do wyrobu spirytusowych napojów słodkich niepropinacyjnych, i takowe bez osobnej koncesyi w butelkach opieczętowanych zajdlikowych sprzedawać może, nie wolno mu jednak na kieliszki szynkować napojów wzmiankowanych bez osobnej wyjednać się mającej koncesyi.

2. Posiadający prawo propinacyi nie potrzebuje osobnej koncesyi do wyszynku słodzonych napojów, ponieważ on taki wyszynk mocą swego prawa propinacyi wykonywać może; dlatego też odnośnie do ustępu VIII ust. przem. nie mogą być zastósowane przepisy ust. przem. do wyszynku słodzonych napojów przez właściciela propinacyi wykonywanego, o ile temi przepisami wymagane są do wyszynku takich trunków osobne koncesye.

3. Ponieważ wyszynk tak zwanych słodzonych napojów spirytusowych nie należy do wyłącznego prawa propinacyi, przeto do wyszynku takowych w pojedynczych wypadkach, jeżeli warunki prawem przepisane są dotrzymane, także inne od właściciela propinacyi niezależne osoby przypuszczane być mogą; te osoby jednak potrzebują do tego osobnej uzyskać się mającej koncesyi.

4. Koncesye tego rodzaju stósownie do § 18 Ust. przem. udzielane być mogą tylko po starannem uwzględnieniu stósunków miejscowych i względów policyjnych, niemniej po poprzedniem uwzględnieniu dotąd istniejącego zwyczaju, a tylko po uprzedniem dokładnem sprawdzeniu potrzeby miejscowej i po osiągniętem przekonaniu, że potrzeba ze strony właściciela propinacyi dostatecznie zaspokojoną nie jest, gdyż inaczej zbywałaby prawna podstawa do udzielania osobnej koncesyi na wyszynk.

Okoliczności wspomnione, mianowicie przypuszczalność i potrzeba udzielenia osobnej koncesyi do wyszynku zbadane być muszą poprzednio w każdym pojedynczym przypadku w sposób zaspokajający; lecz nawet w takim razie nie mogą być udzielane koncesye do wyszynku jako na osobne przedsiębiorstwa, lecz wyraźnie tylko jako akcessoreum innej gałęzi przemysłowej n. p. cukiernictwa, kawiarni, oberży, w żadnym zaś razie kramarzom.

5. Słodzone napoje tylko wtenczas jako takie uważane będą, jeżeli nie na zimno jedynie przez przymięszanie cukru i farby z destylowanej gorzałki, lecz chemicznie przez uprawnionego fabrykanta wyrobione zostały.

(To rozporządzenie uchylono późniejszemi reskryptami Ministerstwa o tyle, że według reskryptu z dnia 15 Marca 1871 L. 3040 M. J. [1]) uprawniony do propinacyi tylko wtedy może bez uzyskania przemysłowej koncesyi szynkować słodzone napoje, jeżeli mu to prawo na podstawie dotychczasowego zwyczaju przez c. k. Namiestnictwo zostało nadane. Jeżeli zatem właściciel prawa propinacyi nie wykaże się takiem szczegółowem pozwoleniem, to ani on, ani dzierżawca propinacyi nie może z tytułu prawa propinacyi utrzymywać szynku napojów słodzonych nie należących do trunków propinacyjnych. (Orzeczenie Nam. z d. 19 Sierpnia 1878 L. 41290).

[1]) Reskryptem z 15 marca 1871 L. 3040 oznajmiło Ministerstwo spraw wewnętrznych, że nie zgadza się z zapatrywaniem, jakoby posiadacze prawa propinacyi mieli przed innymi prawo (Propinationsberechtigte ein vorzugsweises Recht) wyszynku słodzonych spirytusowych trunków, gdyż w tym względzie w pojedynczych wypadkach w toku instancyi o potrzebie wydania przemysłowej koncesyi orzeczenie wydać należy.

O wyszynku słodzonych napojów spirytusowych.

Do wyszynku fabrycznych, w sposób chemiczny uzyskanych słodzonych napojów spirytusowych, jako to: likworu, rosolisu, rumu, araku i t. p. potrzebna jest koncesya właściwej Władzy przemysłowej.

Do kategoryi tych napojów nie należy jednakowoż zwykła wódka propinacyjna, która na zimno z cukrem, korzeniem i farbą zmięszaną i przetworzoną została. Do wyszynku tego rodzaju wódki zwykłej wyłącznie tylko właściciele prawa propinacyjnego lub ich dzierżawcy i szynkarze są uprawnieni, nie uprawniony zaś wyszynk wódki propinacyjnej, w powyższy sposób przyprawionej, karanym być ma [1]). Przy zachodzących wątpliwościach, czyli zakwestyonowane napoje spirytusowe zostały słodzone w sposób chemiczny, lub uważane być mają jako zwykła wódka propinacyjna, zarządzonym być winien chemiczny rozbiór trunków przez znawców, na koszt strony przegrywającej; jednakże taki rozbiór zarządzonym być może także w tym razie, jeśli jedna ze stron o takową prosi i obowiąże się do płacenia dotyczących kosztów. [2]) Opinia techniczna w tym względzie rozstrzyga, a w ogólności wyższa rewizya nie ma miejsca, gdyby zaś przy rozbiorze okazało się, że do wódki zabranej domięszano szkodliwe części, postępowanie karne zarządzone być winno. Jeżeli w takim razie oskarżony się tłumaczy, że zakwestyonowane napoje pobierał od uprawnionego fabrykanta rozolisów i likierów, tłumaczenie takie uwzględnionem być nie może, wolno jednakowoż szynkarzowi poszukiwać swych pretensyj w drodze prawa przeciw fabrykantowi, od którego pobierał zakwestyonowane napoje. (Rozp. Min. stanu z dnia 25 Lutego 1864 r. L. 2040).

[1]) Patrz § 33 ustawy z r. 1875 o zniesieniu prawa propinacyi.

[2]) Aby znawcy nie potrzebowali długo czekać na otrzymanie zarachowanych kosztów, Władza od skarżącego żądać winna odpowiedniej zaliczki, z której znawca otrzyma zalikwidowaną należytość, a w orzeczeniu wymienić należy, która strona te koszta ponosić ma. Aby w tym względzie nie mnożyć kosztów, rozbiór chemiczny najbliższy ukwalifikowany aptekarz lub prowizor przedsięwziąć winien. (Rozp. Nam. z dnia 27 Kwietnia 1867 L. 24350).

O śliwowicy.

Według rozp. Min. z d. 9 Czerwca 1866 L. 9545 śliwowica jako wódka z owocu wyrobiona tak co do wyrobu, jako też i wyszynku jest trunkiem propinacyjnym, wolno ją jednak uprawnionym handlarzom towarów korzennych, a na wsi handlarzom towarów mięszanych sprzedawać na podstawie dekr. Kanc. nad. z 31 Maja 1839 L. 23627 w opieczętowanych flaszkach zawierających najmniej 0·35 lit. płynu.

O składach wódki.

Według okólnika z dnia 5 Stycznia 1855 L. 76040 nie są dopuszczalne składy wódki w domach drewnianych. (O kompetencyi do orzeczenia co do bezpieczeństwa ognia, patrz Dział K. o policyi ogniowej i o policyi budownictwa, gdyż handel i wyszynk wódek nie są przemysłowemi zakładami [Betriebsanlage], które potrzebują potwierdzenia szczegółowego Władzy według § 25, 26 i 27 noweli do ustawy przemysłowej z 15 Marca 1883).

O zarządzeniu poszukiwań (rewizyi) w domu.

Władze polityczne w poszczególnym wypadku rozstrzygać mają, o ile poszukiwanie w domu dla ochrony prawa propinacyi ze względu na istniejące ustawy i rozporządzenia dozwolonem być może; w ogólności zaś tylko w takim wypadku rewizya domu nastąpić może, jeżeli w myśl § 3 ust. z 27 Paźdz. 1862 (dz. u. p. N. 87) tego wymagają względy policyjne i postanowienia ustawy przemysłowej n. p. w razie pokątnego wyszynku (rozp. Min. z 5 Maja 1864 L. 3838, Nam. z 13 Lutego 1863 L. 5397).

O zadawnieniu przestępstw propinacyjnych i ponoszeniu kosztów komisyjnych w tych sprawach.

W przestępstwach propinacyjnych zadawnienie następuje po upływie 3 miesięcy (rozp. Min. z 3 Kwietnia 1855 dz. u. p. N. 61 § 4) str. 30 Zb. ust. adm.).

Według okólnika z dnia 6 Kwietnia 1858 L. 9481 ten uprawniony do prawa propinacyi, w czyim interesie dochodzenie zarządzono, ponosić winien k o s z t a k o m i s y j n e, które od winowajcy ściągnięte być nie mogą.

---

b) O szynkarzach wykonujących prawo propinacyi.

Ponieważ spostrzeżono, że okólnik z 21 Marca 1788 przyznający już to szynkarzom, już też konsumentom różne ułatwienia, często błędnie, samowolnie i tylko na własną korzyść pojmowanym bywa, przeto celem usunięcia wszelkich mylnych tłómaczeń, i ażeby Urzędy cyrkularne przy wydawaniu orzeczeń uchronić od błędów, wydaje się następujące rozporządzenie, do którego Urzędy cyrkularne ściśle zastósować się mają:

1. Tak w miastach jakoteż i po wsiach, wolno każdemu, bez względu na jego stan, sprowadzać zkądkolwiekbądź w Państwie, na własną domową potrzebę i użytek wszelkie do wyszynku stósowne trunki; a uciążliwy przymus pobierania trunków na własny użytek wyłącznie tylko od swego dworu lub Zwierzchności gruntowej ustaje całkowicie.

2. Podobnież i wszyscy posiadacze lub dzierżawcy takich szynkownych domów, z któremi szynk na mocy formalnego prawa i dokumentów połączonym (radizirt) jest, uwolnieni są od obowiązku szynkowania trunków wyłącznie dworskich, i wolno im trunki do wyszynku potrzebne zkądkolwiekbądź, lecz przy zastósowaniu się do przepisów cłowych sprowadzać.

3. Dzierżawcy dworskich szynkowni używać będą tej samej swobody, jeżeli kontraktem lub inną dobrowolnie zawartą umową nie zobowiązali się wyraźnie, pewną rocznie oznaczoną ilość, lub też całą potrzebę trunków do wyszynku, od dworu pobierać; w tym bowiem wypadku zostają i nadal obowiązanymi do tego poboru, o ile to w kontrakcie lub w dobrowolnej umowie postanowiono.

Szynkarze zaś, którzy we własnych domach, nie posiadając połączonego z domem prawa szynkowania, zatem tylko

za zezwoleniem dworu, aby odbyt na dworskie trunki zwiększyć, szynkują wyłącznie tylko dworskie trunki, czy to na własną korzyść, czyli też za potrąceniem dziesiątej kwarty, lub za jakiemkolwiek innem wynagrodzeniem, i dla tego w tym względzie za zupełnie zawisłych od dworu szynkarzy uważani być muszą, nie mogą z tych swobód korzystać, lecz są tak jak i dawniej obowiązani, trunki do wyszynku pobierać wyłącznie tylko od swego dworu. Do tych szynkarzy liczą się przedewszystkiem żydzi posiadający domy, którzy konsensa szynkowe od Urzędu cyrkularnego otrzymali, lub na pewien czas są uprawnieni; dalej wszyscy chrześcianie prowadzący garkuchnie i inne tym podobne przedsiębiorstwa, jeżeli z domami ich własnością będącemi prawo szynkowania nie jest połączonem. Ażeby zaś ci, którzy od wielu lat w ten sposób szynkarstwem się zajmowali, nie rościli sobie prawa do swobodnego szynkowania pod pozorem, że szynkowali na mocy prawa z posiadaniem domu połączonego, to każdy, który mniema, iż takie prawo posiada, winien prawo to Urzędowi cyrkularnemu wykazać, inaczej bowiem za dworskiego szynkarza tak długo uważanym będzie, dopóki swego mniemanego prawa nie wykaże, lub w razach wątpliwych na zwykłej drodze prawa nie udowodni. Gub. rozp. z 13 Listopada 1788 L. 26359. (Zbiór ust. prow. z roku 1824 str. 335).

Okólnikiem z 21 Marca 1788 na podstawie najw. rozp. z 27 Lutego 1788 wydanym, postanowiono, że dzierżawcy szynków dworskich, którzy pod względem poboru trunków w żadne zobowiązania w obec dworu nie weszli, jak niemniej i właściciele domów szynkownych nie podlegają żadnemu ograniczeniu w sprowadzaniu trunków na wyszynk, ale wolno im trunki od dworów i po za niemi, od kogo tylko zechcą, w c. k. Państwie pobierać.

Gdy atoli okólnik ten wywołał rozmaite wątpliwości i błędnie tłómaczonym był, przeto późniejszym, do wszystkich Urzędów cyrkularnych wydanym (powyższym) okóln. z 13 Grudnia 1788 udzielono pouczenia, jakim szynkarzom

przysługuje prawo swobodnego sprowadzania trunków, i którzy z nich uważani być mają za obowiązanych do pobierania trunków od dworu.

Obecnie zaś oznajmiła Kancelarja nadworna dekretem z dnia 29 Lipca 1824 L. 19162, że przez ogólny wyraz „szynkarz“ należy rozumieć:

1. dzierżawców dworskich szynków;
2. posiadaczy rzeczowego, z realnością złączonego (radizirt) prawa szynkowania; albo
3. posiadaczy osobistych koncesyj bez jakichkolwiek zobowiązań w obec dworu i takich szynkarzy, których osobista koncesya połączoną jest ze zobowiązaniami, w jakie w obec dworu weszli.

Myśl najwyższego postanowienia została w okólniku z 13 Grudnia 1788 co do szynkarzy pierwszej i drugiej klasy należycie zrozumianą; o szynkarzach trzeciej klasy nie ma w nim żadnej wzmianki prawdopodobnie dla tego, że takich szynkarzy nie ma w Galicyi. Mimo to najmniejszej nie ulega wątpliwości, że szynkarzom takim, gdzie się znajdują, po myśli najw. postanowienia z 27 Lutego 1788 przysługuje prawo pobierania trunków od dworów lub po za niemi wewnątrz kraju, od kogo zechcą.

Szynkarze czwartej klasy różnią się od dzierżawców szynków dworskich tylko tem, że tym ostatnim dwór pozwolił szynkować w dworskich szynkowniach, gdy tymczasem szynkarzom czwartej klasy wolno szynkować w domach własnych lub wynajętych; szynkarze ci między sobą znów odróżniają się tylko warunkami, pod jakiemi każdy z nich otrzymał od dworu pozwolenie do szynkowania.

Z tego wynika:

a) że stósunek szynkarzy tej klasy do dworu, oceniać należy według zobowiązań między nimi a dworem umówionych;

b) że szynkarze ci równie jak dzierżawcy dworskich szynków do pobierania trunków od dworu tylko wtedy i o tyle są obowiązani, jeżeli i o ile się do tego w obec dworów zobowiązali;

c) jeżeli zobowiązania między dworami a szynkarzami umówione opierają się na prawie prywatnem, to Władze polityczne w merytoryczne ich rozstrzygnięcie wdawać się nie będą, lecz ograniczą się do usiłowania zawarcia ugody, a gdyby się to nie powiodło, do zaprowadzenia stanu tymczasowego (prowizoryum) i odeślą sporne strony do drogi sądowej.

Na mocy tego wysokiego rozporządzenia należy dwa ostatnie ustępy okólnika z dnia 13 Grudnia 1788 L. 26359 uważać za zmienione.

Wskazówką zaś, której Urzędy cyrkularne w zdarzających się sporach między dworami a szynkarzami zawsze trzymać się mają, jest:

I. aby każdym razem jak najdokładniej zbadać podstawę udzielonego (Verleihungstitel) prawa szynkowania;

II. aby uwzględnić sposób dotyczasowego wykonywania jako też faktycznego stanu posiadania; w miastach zaś w szczególności;

III. aby uwzględnić także przysługujące im wolne prawo propinacyi, albo istniejące opłaty gminne (Comunalauflage Erzeugungentgeld), lub opłaty konsumcyjne, którym podlegają nawet szynkarze posiadający prawo rzeczowe (radizirt), jakoteż i trunki na własny użytek wprowadzane. (Gub. rozporządzenie z 2 Listopada 1824 L. 62563).

Wyszynk piwa na mocy koncesyi przez Władze dozwolony jest przemysłem od właściciela i dzierżawy propinacyi niezawisłym, w myśl dekr. gub. z 2 List. 1824 L. 62563, wyszynk zaś przez właściciela lub dzierżawcę propinacyi dozwolony opiera się na stósunku prawa prywatnego; Władze administracyjne więc odjąć mogą uprawnienie do szynku udzielonego przez Gminę miejską jako właściciela propinacyi na żądanie dzierżawcy propinacyi tylko ze względów publicznych, jeżeli zachodzą powody natury policyjnej, a gdyby szynk był propinacyjny, w interesie dzierżawcy tylko w drodze prowizoryum.

Zażalenie, że szynkarz za wyszynk pokątny nie został ukarany w myśl § 48 ustawy z 22 Października 1875 nie może być rozstrzygniętem przez Trybunał administracyjny. (Tr. ad. z 17 Lutego 1877. L. 1494. N. 157).

Wprowadzanie zamiejscowego piwa dla wyszynku za opłatą propinacyjną, na podstawie dotychczasowego zwyczaju, zawisło od zezwolenia właściciela lub dzierżawcy propinacyi; oznaczenie zaś opłaty propinacyjnej, od porozumienia się stron. (Dekr. kanc. nadw. z 29 Lipca 1824 r. L. 19162 i 8 Listopada 1838 r. L. 20772. dekr. gal. gub. z 2 Listopada 1824 r. L. 62563 i 20 Stycznia 1839 r. L. 86712).

Wymiar opłaty od piwa zamiejscowego przez szynkarzy koncesyonowanych i propinacyjnych wprowadzanego, stósować się ma do istniejącego zwyczaju i dla tego szynkarze koncesyonowani nie mogą być gorzej, jak zwyczaj każe, traktowanymi, ani też wymagać korzystniejszego nad zwyczaj traktowania.

Rozstrzyganie tego rodzaju spraw należy do Władz politycznych. (Tr. ad. 15 Września 1880 r. L. 1444. N. 856).

Wypowiedzenie szynkarzowi wyszynku piwa unieważniły Władze, a zarazem orzekły, iż szynkarz ten, na mocy stwierdzonego zwyczaju, gdyby mu dzierżawca prawa propinacyi odmówił piwa do wyszynku za opłatą w kontrakcie dzierżawnym postanowioną, jest uprawnionym do poboru piwa zkądkolwiekbądź, lecz zawsze pod temiż samemi warunkami. Zażalenie przeciw temu orzeczeniu uznał Trybunał administracyjny za prawnie nieuzasadnione, gdyż za szynkarzem tym, który 1861 roku otrzymał koncesyę z warunkiem, aby co do wyszynku piwa ugodził się z właścicielem prawa propinacyi, przemawia długoletni zwyczaj, według którego po myśli dekr. kanc. nad. z 29 Lipca 1824 r. L 19162 spory takie rozstrzygać należy. (Tr. ad. 15 Marca 1883 r. L. 70. N. 1697).

O udzielaniu i odbieraniu zezwoleń na szynki trunków propinacyjnych i niepropinacyjnych.

Podług artykułu VIII. patentu przemysłowego z 20 Grudnia 1859 r. nie ma mieć ustawa przemysłowa żadnego zastósowania do istniejącego prawa propinacyi. W skutek czego udzielanie i odbieranie zezwoleń do szynkowania trunkami propinacyjnemi jak niemniej wywieranie wpływu przy wykonywaniu tych zezwoleń nie może być przedmiotem urzędowania Władz przemysłowych, otwieranie przeto domów szynkownych i ustanawianie szynkarzy pozostawia się wyłącznie posiadaczowi prawa propinacyi.

Jedynie usuwanie nieprawidłowości pod względem policyjnym przy wykonywaniu prawa propinacyi jest Władzom politycznym zastrzeżone. Gdyby jednakowoż kiedykolwiek na mocy regulujących orzeczeń Władzy lub w skutek zwyczaju istnienie tak zwanych szynkarzy przemysłowych było uzasadnionem, a w skutek tego okazała się potrzeba jakiego zarządzenia Władz przemysłowych względem takich szynkarzy, to należy w takim wypadku przy dokładnem przedstawieniu sprawy i zachodzących okoliczności złożyć Namiestnictwu sprawozdanie i zasiągnąć upoważnienie do urzędowania podług ustaw przemysłowych.

Co się tyczy wyszynku fabrycznych spirytusowych napojów: rozolisu, likieru, rumu, araku i ponczowej esencyi są odtąd obowiązani także cukiernicy do postarania się o osobną koncesyę do tego wyszynku podług ustawy przemysłowej, jeżeli swój przemysł prowadzą nie w skutek koncesyi na mocy dawniejszych ustaw przemysłowych uzyskanej, lecz na mocy pojedynczych zgłoszeń podług obecnie obowiązującej ustawy przemysłowej.

Koncesyi takich do wyszynku wspomnianych trunków udzielać należy w ogólności tylko z najtroskliwszem uwzględnieniem stósunków miejscowych i podług dotychczasowego zwyczaju, w zasadzie nigdy jako samodzielny przemysł, lecz wyraźnie jako akcesoreum innych przedsiębiorstw przemysłowych, n. p. cukiernikom, kawiarzom, traktyernikom i t. p. Przy rozważaniu stósunków miejscowych należy uwzględnić, czy i jak się postarano ze strony uprawnionego do propinacyi o wyszynk słodzonych rozpalających trunków.

W obrębie dawnego wolnego miasta Krakowa pozostają w mocy co do trunków wspomnionych tam obowiązujące szczegółowe postanowienia. (Rozp. Namiestnictwa z 30 Października 1860 r. L. 44630).

Koncesye na szynki do domów przywiązane udzielane być nie mogą.

Ustępem VII. Patentu ogłaszającego ustawę przemysłową z 20 Grudnia 1859 r. dz. u. p. N. 227. orzeczono, że przymiot realności (Realeigenschaft) istniejących prawnie za-

trudnień przemysłowych do miejsca przywiązanych i mogących być sprzedanemi, pozostaje niezmienionym. Nowe prawa przemysłowe przywiązane do realności, nie mogą być nadawane, (więc szynki do domów przywiązane jako koncesye na przyszłość udzielane być nie mogą).

Szynki i szynkarze propinacyjni w ewidencyi utrzymywani być mają.

Reskr. Nam. z dnia 1 Marca 1864 r. L. 8817. poleca posiadaczom prawa propinacyi, aby o każdej zmianie co do osoby i ilości szynkarzy, tudzież co do miejsca wyszynku do Władzy powiatowej w właściwym czasie doniesienie uczynili.

Celem utrzymywania szynkarzy uprawnionych w ewidencyi potrzebnej ze względów policyjnych, jakoteż dla ułatwienia dowodu przy rozprawach karnych o przestępstwa propinacyjne, polecono odnośnie do rozp. Namiest. z dnia 26 Maja 1857 r. L. 20906 [1]) i 1 Marca 1864 r. L. 8817, aby właściciele, względnie dzierżawcy propinacyi przedkładali Starostwu wykazy wszystkich szynkowni i szynkarzy, na podstawie których Starostwa sporządzać mają dokładny rejestr szynkowni i szynkarzy, który to rejestr przez zapisywanie wszystkich doniesionych przez właścicieli propinacyi zmian w osobach szynkarzy i szynków w ciągłej ewidencyi utrzymanym być winien. Okoliczność, że obwiniony o pokątny wyszynk wpisany jest w rejestrze szynkarzy, stanowi przy dochodzeniu karnem prawne domniemanie, iż ma od właściciela, względnie od dzierżawcy propinacyi upoważnienie do szynkowania napojami propinacyjnemi.

Przy rozprawach karnych o pokątny wyszynk napojów propinacyjnych, podnoszoną być winna w rejestrach karnych okoliczność, czy obwiniony o pokątny wyszynk, jest zapisany w rejestrze szynkarzy, lub też nie był wcale oznajmiony, albo też w skutek wypowiedzenia ze strony uprawnionego do propinacyi z rejestru wykreślony został. (Reskr. Nam. z dnia 7 Października 1872 r. L. 43634).

[1]) Patrz dalej o właściwości Władz pod c.)

O nadzorze nad szynkarzami i szynkami.

I. Przy rozstrzyganiu próśb o udzielenie koncesyj przemysłowych na wyszynk trunków nie objętych prawem propinacyi, należy postępować z największą oględnością i przestrzegać ściśle przepisów § 18 ustawy przemysłowej, a więc należy nietylko ściśle badać w każdym poszczególnym wypadku, czy ze względu na stósunki miejscowe zachodzi potrzeba pomnożenia już istniejących w Gminie szynkowni udzieleniem nowej koncesyi, ale potrzeba także jak najstaranniej rozpoznawać stósunki osobiste ubiegających się o takie koncesye, zbadać w sposób właściwy z urzędu, jak się osoba prosząca o koncesyę dotychczas zachowywała, mianowicie, czy w dotychczasowych stósunkach z ludnością, czy to jako szynkarz propinacyjny, lub dzierżawca propinacyi, lub trudniąc się inną przemysłowością, nie dał powodu do ujemnych spostrzeżeń, czy to że sprzedawaniem napojów gorących na kredyt zachęcał ludność do pijaństwa, czy też, że cierpiał lub nawet sam urządzał w swej szynkowni lub sklepie przeciągające się po nad dozwolone godziny policyjne zgromadzenia pijących, i tak podniecał pijaństwo, czy też w inny sposób ciągnął z nałogu pijaństwa niecne zyski. Osobom, na których w sposób uzasadniony ciężą podobne zarzuty, nie należy pod żadnym warunkiem udzielać koncesyi na utrzymywanie szynkowni, równie jak nie należy udzielać koncesyi na nowe szynki, gdzie tego potrzeba miejscowa nie wymaga koniecznie.

Nad szynkarzami, którzy mają upoważnienie do utrzymywania szynkowni, należy sprawować ścisły dozór policyjny.

W Gminach i na Obszarach dworskich, gdzie ten porządek nie jest zaprowadzony lub nie jest należycie przestrzegany, mają być godziny policyjne dla szynkarzy ustanowione, po upływie których szynki mają być wypróżnione z gości i zamykane.

Zwierzchności Gmin i przełożeni Obszarów dworskich winny ogłosić godziny policyjne i czuwać ściśle nad ich przestrzeganiem.

Szynkarzy przekraczających zakaz mają upomnieć, a jeżeli po dwukrotnem upomnieniu jeszcze dopuści się szynkarz takiego przekroczenia, mają niezwłocznie donieść o tem c. k. Starostwu, które w tym razie postąpi według § 138 ustawy przemysłowej, jeżeli szynkarz wykonuje ten przemysł na podstawie ustawy przemysłowej, zaś według przepisów policyjnych jeżeli jest szynkarzem propinacyjnym.

Przy udzielaniu pozwoleń na muzyki z tańcami w szynkach i domach publicznych i przedłużeń godzin policyjnych, mają Zwierzchności Gmin i Obszarów dworskich postępować z największą oględnością i tam tylko pozwolenia takie udzielać, gdzie dotycząca prośba jest nadzwyczajnemi okolicznościami uzasadniona, jako to, weselem i innym uroczystym obchodem familijnym lub ogólnego znaczenia. Żandarmerya zaś winna przy pełnieniu służby patrolowania zwracać baczne oko na ścisłe przestrzeganie dotyczących zarządzeń, jako też na praktykowane miejscami nadużycie obnoszenia rozpalających trunków podczas jarmarków i targów lub wystawiania takowych na placach targowych dla sprzedaży.

Szynkarzom bowiem tylko w szynkowniach przyzwolonych wolno szynkować trunki.

O spostrzeżeniach ma c. k. Żandarmerya donieść c. k. Starostwu dla zaradzenia złemu.

II. Szynkarze propinacyjni nie podlegają przepisom ustawy przemysłowej, niemniej atoli jest obowiązkiem politycznych Władz powiatowych wykonywać względem nich obowiązujące przepisy policyjne, jak to polecono byłym Władzom obwodowym rozporządzeniem c. k. Namiestnictwa z dnia 26 Maja 1857 r. L. 20906, ponowionem okólnikami Namiestnictwa z dnia 1 Marca 1869 roku L. 8817 i z dnia 7 Października 1872 roku L. 43634, według których są obowiązani właściciele propinacyi, względnie dzierżawcy propinacyi, donieść c. k. Starostwu o zamiarze utworzenia nowej szynkowni i o każdym nowo ustanowionym szynkarzu.

Po otrzymaniu doniesienia o mającej się otworzyć nowej szynkowni propinacyjnej, należy natychmiast

zbadać dokładnie, czy z powodu odległości miejsca od wsi lub niewłaściwego położenia projektowanej szynkowni nie należy zakazać otworzenia projektowanego szynku, a w razie wydania zakazu dopilnować, aby go ściśle wykonywano. W szczególności tam, gdzie w skutek podziału dóbr powstały lub powstają nowe odrębne ciała tabularne, należy względem zakładania nowych szynkowni postępować ściśle według postanowienia dekretu kancelaryi nadwornej z dnia 8 Listopada 1838 r. L. 20772, a utrzymując *status quo* dopóki sądy w razie sporów nie orzekną inaczej, nie dozwalać zakładania i utrzymywania szynkowni tam, gdzie ich nie było dotychczas. Na doniesienia zaś o ustanowieniu nowych szynkarzy propinacyjnych należy starannie wybadać stósunki osobiste oznajmionego szynkarza, a jeżeli okaże się, że jest osobą podejrzaną, nie zasługującą na zaufanie, po której trzeba się obawiać, że nadużywać będzie swego upoważnienia do zachęcania ludności do opilstwa sprzedawaniem trunków na kredyt, lub do ciągnienia innych niedozwolonych zysków, odmówić takiej osobie kwalifikacyi na szynkarza, zawiadomić o tem właściciela względnie dzierżawcę propinacyi, przytaczając powody odmowy z oznajmieniem, że ma innego ustanowić szynkarza.

Takie zakazy skoro staną się prawomocne, należy wykonywać ściśle i usuwać od szynkowania (w razie potrzeby przy użyciu środków przymusowych), osoby uznane za niezdolne do trudnienia się tą zarobkowością.

Względem sprawowania nadzoru policyjnego nad szynkami propinacyjnemi, zalecono takie same postępowanie jak co do szynkarzy wykonujących wyszynk na podstawie koncesyi przemysłowej. (Resk. Nam. z 30 Lipca 1876 r. L. 4441). (patrz dalej rozp. Nam. z 30 Paź. 1877 L. 39273).

O ewidencyi szynków i szynkarzy.

1. Właściciele, względnie dzierżawcy propinacyjnego prawa wyszynku, obowiązani są donosić c. k. Starostwu o każdej zmianie zaszłej w osobach szynkarzy propinacyj-

nych swego rejonu propinacyjnego, zaraz, a najpóźniej w 8 dniach od dnia zaszłej zmiany.

Doniesienia o ustanowieniu szynkarza propinacyjnego mają zawierać:

a) dokładne oznaczenie imienia i nazwiska ustanowionego szynkarza;

b) jego dotychczasowego miejsca pobytu i zatrudnienia, jako też

c) oznaczenie dnia udzielonego mu pozwolenia do szynkowania i

d) szynkowni przy podaniu liczby konskr., do której odnosi się pozwolenie;

e) jeżeli upoważnienie ograniczono do szynkowania tylko niektórych gatunków propinacyjnych trunków, należy uwidocznić tę okoliczność.

W doniesieniach o wypowiedzeniu ustanowionemu szynkarzowi dalszego trudnienia się wyszynkiem należy:

a) wymienić, kiedy został ustanowiony i c. k. Starostwu oznajmiony szynkarz, któremu wypowiedziano szynk — i

b) podać dzień rzeczywiście uskutecznionego wypowiedzenia.

II. Właściciele a względnie dzierżawcy propinacyjnego prawa wyszynku obowiązani są także donosić c. k. Starostwu o każdej szynkowni, którą otworzyć zamierzają, a to przed otworzeniem takowej. W doniesieniu należy dokładnie oznaczyć położenie miejsca i realności, gdzie szynk ma być umieszczony, i podać, w której Gminie i pod którą liczbą konskr. realność ta leży.

III. Zaniechanie tego doniesienia będzie karanem według rozporządzenia ministeryalnego z dnia 30 Września 1857 r. N. 188. Dz. ust. państwa, to jest grzywnami do 100 złr. lub aresztem do dni 14. (Okólnik Namiestnictwa z 6 Lutego 1877 r. L. 4345 pr. dz. ust. kr. N. 20).

Na podstawie wykazów otrzymanych od uprawnionych do propinacyi ma być założony i prowadzony rejestr szynkarzy i wykaz szynków w każdym powiecie istniejących tak, aby dla każdej Gminy osobno uwidocznieni byli w tym re-

jestrze ustanowieni szynkarze i istniejące tam szynki propinacyjne i ażeby następnie każda zmiana zaszła co do osób szynkarzy lub co do umieszczenia szynków uwidocznioną była w dotyczących rubrykach rejestru.

Na doniesienia o ustanowieniu nowego szynkarza lub o zamiarze założenia nowego szynku, należy postępować według rozporządzenia c. k. Namiestnictwa z dnia 30 Lipca 1876 r. L. 4441|pr. celem powzięcia przeświadczenia, czy ze względu na osobiste stósunki oznajmionego szynkarza propinacyjnego lub położenie realności, w której nowy szynk zamierzono założyć, nie zachodzą jakie przeszkody pod względem policyjnym, w którym to razie ma być art. 2. ustęp 5 dopiero co powołanego rozporządzenia zastósowanym. Przy rozprawach karnych o przekroczenie przepisów propinacyjnych, należy zawsze uwidocznić w rejestrze karnym, czy obwiniony jest lub nie jest wpisany do rejestru szynkarzy, czy i kiedy w skutek wypowiedzenia ze strony uprawnionego do propinacyi został z tego rejestru wykreślony.

Władze polityczne nie są powołane do pośredniczenia w sprawach wypowiedzenia szynkarzom upoważnień do szynkowania trunków propinacyjnych, a zatem doręczać szynkarzom awizacyę z powodu doniesienia o wypowiedzeniu, wydawać zakazy lub zarządzać rugowanie awizowanych szynkarzy. Spory wynikłe z aktu wypowiedzenia, mianowicie rozpoznanie i orzeczenie, czy wypowiedzenie ma prawną podstawę, należą do kompetencyi c. k. Sądów. Władze polityczne zaś mają przestrzegać, aby nie trudniły się wyszynkiem trunków propinacyjnych osoby, którym uprawniony do propinacyi nie udzielił pozwolenia lub takowe cofnął, by przy ustanowieniu szynkarzy, jako też przy zakładaniu szynków zachowane były względy policyjne.

Aby zaś organa sprawujące miejscową policyę były poinformowane, którzy szynkarze istnieją legalnie, należy zawiadomić Zwierzchności Gmin o zmianach, jeżeli zaszły w stanie szynków i szynkarzy dotyczącej Gminy, przez wyciągi z rejestru szynkarzy i udzielać także Żandarmeryi

takich wyciągów z rejestru szynkarzy. Rejestr szynkarzy winien być w Urzędzie przystępnym dla przeglądnięcia stron interesowanych, nie ma atoli Władza powiatowa przyjmować reklamacyi osób, które mają pretensyę, aby zostały przez uprawnionego zgłoszone jako upoważnieni szynkarze, lecz powinna żalących się odsyłać do właściciela, a względnie do dzierżawcy prawa propinacyi, od którego zależy ustanowienie szynkarza propinacyjnego i doniesienie o niem c. k. Władzy. (Rozp. Nam. z 6 Lutego 1877 L. 4345 pr.

Władza polityczna może zakazać ustanowienia szynkarza lub otworzenia szynkowni tylko ze względów policyjnych nie zaś na podstawie ustawy przemysłowej.

Z poszczególnych wypadków przekonano się, że rozp. Nam. z d. 30 Lipca 1876 L. 4441 pr. i 6 Lutego 1877 L. 4345 wydane w celu ściślejszego wykonywania przepisów policyjnych co do szynkowni i szynkarzy bywają błędnie tłómaczone i sprzecznie z istniejącemi przepisami zastósowane, w tych wypadkach gdzie chodzi o zarządzenie wypływające z obowiązku p. Starosty wzbronienia nowych szynkowni lub uchylenia ustanowionych szynkarzy dla przeszkód uzasadnionych w przepisach policyjnych. Dla zapobieżenia na przyszłość podobnemu niewłaściwemu zastósowywaniu tych przepisów, przypomniono że wykonywanie prawa propinacyjnego według artykułu VIII ustawy przemysłowej pozostało nietknięte i nie podlega, jak to rozporządzeniami c. k. Namiestnictwa z d. 30 Października 1860 L. 44630 i z dnia 1 Marca 1864 L. 8817 wskazano, przepisom ustawy przemysłowej i wyjęte jest z pod ingerencyi c. k. Starostwa jako Władzy przemysłowej. C. k. Starostwa mają li tylko jako Władze policyjne czuwające nad utrzymaniem bezpieczeństwa, spokoju i porządku, prawo i obowiązek czuwania nad tem, aby przy wykonywaniu tego prawa przestrzegano dotyczących przepisów policyjnych, tak pod względem lokalów na szynkownie przeznaczonych jak i osób, którym pozwolenie szynkowania

udzielono, winne przeto przekonywać się z urzędu, czy ze względu na położenie otworzonej szynkowni, lub ze względu na osobiste stósunki ustanowionego szynkarza propinacyjnego nie zachodzą uzasadnione w przepisach policyjnych przeszkody, i zakazać otworzenia, lub według okoliczności nakazać zamknięcie otworzonej szynkowni, względnie polecić usunięcie niemającego kwalifikacyi szynkarza, jeśli ze stanowiska przepisów policyjnych zachodzą pod jednym lub drugim względem przeszkody niedopuszczające przeprowadzenia zarządzeń uprawnionego do propinacyi właściciela lub jego dzierżawcy.

Aby zaś Władze polityczne były w położeniu wykonywania nadzoru policyjnego w tym kierunku i mogły wydawać w czasie właściwym potrzebne zarządzenia pod względem policyi nad szynkami i szynkarzami, poleciło c. k. Namiestnictwo c. k. Starostwom rozporządzeniami z dnia 26 Maja 1857 L. 20006, 1 marca 1864 L. 8817, 7 Października 1872 L. 43654, a ostatecznie rozporządzeniami z dnia 30 Lipca 1876 L. 4441 pr. i z dnia 6 Lutego 1877 L. 4345 utrzymywanie dokładnej ewidencyi wyszynków i szynkarzy i obowiązało w tym celu właścicieli, względnie dzierżawców propinacyi, aby o każdej otworzyć się mającej szynkowni i o każdym nowo ustanowionym szynkarzu donosili w 8 dniach Starostwom orzekając zarazem sankcyę karną za zaniedbanie tego obowiązku. Ten a nie inny cel miały przeto rozporządzenia c. k. Namiestnictwa z dnia 30 Lipca 1876 L. 4441 pr. i 6 Lutego 1877 L. 4345, o ile odnoszą się do wykonywania policyi nad szynkami i szynkarzami propinacyjnymi, i te zarządzenia nie zawierają żadnego postanowienia, któreby zmieniało w czemkolwiek dotychczasowe prawne stósunki wykonywania prawa propinacyjnego, nie czynią mianowicie otwierania szynków propinacyjnych i ustanawiania szynkarzy od zezwolenia Władzy politycznej zależnem, nie należy też z nich wysnuwać niczem nieuzasadnionego wniosku, ażeby uprawniony do propinacyi obowiązanym był czekać z wykonaniem owego zarządzenia, póki c. k. Starostwo, któremu o takiej zmianie donieść winien, nie orzeknie o do-

puszczalności istnienia szynkowni lub ustanowienia szynkarza ze względów policyjnych. (Okólnik Namiestnictwa z d. 30 Października 1877 L. 39273).

O handlu napojami wyskokowemi pędzonemi, ich wyszynku i drobnej sprzedaży.

(Ustawa z d. 23 Czerwca 1881 dz. u. p. N. 62. Ogłoszona 30 Czerw., obowiązuje od 1. Października 1881).

§ 1. Handel płynami wyskokowemi pędzonemi, które bez jakiegoś dodatku lub z dodatkiem służyć mogą za napój (spirytus, gorzałka, rosolis, rum, likier i t. p.), w jakichkolwiek sprzedają się miarach, byle w naczyniach zamkniętych, jest przemysłem wolnym; natomiast do wyszynku w celu zarobkowania, jakoteż do drobnej sprzedaży (Kleinverschleiss) wzmiankowanych płynów w celu zarobkowania, potrzebny jest konsens urzędowy.

Konsens na wyszynk uprawnia do podawania takich napojów gościom siedzącym i stojącym lub za dom w naczyniach niezamkniętych, o dowolnych, choćby najmniejszych miarach.

Konsens na drobną sprzedaż w duchu ustawy niniejszej upoważnia do sprzedaży płynów powyższych w naczyniach niezamkniętych, obejmujących co najmniej ósmą część litra, z tem ograniczeniem, że trudniącemu się drobną sprzedażą nie wolno dozwalać, aby wydane napoje wypijano w lokalach, któremi ma prawo rozporządzać.

Upoważnieni do wyszynku i drobnej sprzedaży mają także prawo prowadzić zwykły handel wzmiankowanemi towarami.

Przez naczynia zamknięte rozumie się naczynia obręczne, zamknięte na sposób w handlu używany, jakoteż flaszki opieczętowane.

§ 2. Wyszynk i drobna sprzedaż płynów wyskokowych pędzonych (§ 1), jakoteż handel takiemi płynami, handel zaś wtedy, gdy te sprzedawane są w naczyniach zamkniętych tylko po jednym litrze i w mniejszych ilościach, czy opierają się na konsensie, czy na prawie propinacyi lub jakiem-

kolwiek innem, podlegają osobnej opłacie. (besondere Abgabe).

§ 3. Od ubiegającego się o konsens wymagać się będzie oprócz warunków ogólnych, potrzebnych do samodzielnego wykonywania przemysłu, także tego, aby zasługiwał na zaufanie i był nieposzlakowany.

Gdy przeciw ubiegającemu się przemawiają okoliczności, usprawiedliwiające podejrzenie, że mógłby przemysłu na złe używać, jakoto dla dopomagania do zakazanej gry, do przechowywania, do niemoralności lub opilstwa, należy mu w każdym razie odmówić konsensu.

§ 4. Gdy się ma nadać konsens, uwzględnić należy potrzebę ludności, przydatność lokalu, w którym przemysł ma być wykonywany, na jakim gościńcu, ulicy lub placu ten lokal się znajduje, tudzież czy dozór policyjny będzie możebny.

Przed nadaniem konsensu Władza przemysłowa wysłuchać ma Gminę siedziby przedsiębiorstwa, a gdzie istnieją Władze policyjne rządowe, także i te ostatnie.

Koncesya na wyszynk przez Władzę przemysłową udzielona nie może być na rekurs Gminy z tego powodu unieważnioną, że Naczelnik Gminy przed udzieleniem koncesyi nie był zapytanym o swoje zdanie, gdyż §§ 60, 131 i 138 ust. przemysłowej nie znają unieważnienia koncesyi z takiego powodu. Naczelnik Gminy zaś daje opinią tylko o stósunkach miejscowych i względach policyjnych, co znów jest tylko wskazówką dla postępowania Władzy, nie ograniczającą jej swobodnego uznania, a wreszcie § 146 ustawy przemysłowej dozwala wnoszenia rekursu tylko przeciw odmowie lub odebraniu koncesyi. (Tr. ad. 20 Kwietnia 1883 L. 2416 N. 1738).

§ 5. W razie przeniesienia przemysłu do innego lokalu, w obrębie tej samej osady, nie trzeba wprawdzie starać się o nowy konsens, lecz uzyskać należy pozwolenie Władzy przemysłowej, która w tym razie wziąć ma na uwagę stósunki miejscowe, przydatność lokalów przeznaczonych na wykonywanie przemysłu, tudzież, czy dozór policyjny będzie możebny.

Trudniący się przemysłem, którego celem jest przyjmowanie obcych w gospodę, wydawanie potraw i kawy, sprze-

daż wyrobów cukierniczych i tłuczeńców (mandoletti), a którzy wyszynkiem zajmują się tylko ubocznie, nie potrzebują takiego pozwolenia.

W wypadkach zadzierżawienia przez jednę osobę kilku koncesyj na wyszynk w jednej miejscowości uprawnioną jest Władza po myśli § 146 ustawy przemysłowej do unieważnienia z urzędu zezwolenia na taką dzierżawę udzielonego. O ile zaś ta dzierżawa opierała się na kontraktach przez zmarłego męża i ojca zawartych i wykonywaną jest przez żonę i syna, jako odziedziczona, to wykonywanie tych uprawnień należy uważać za nowy kontrakt dzierżawy, gdyż według § 918 ust. c. tylko takie prawa przechodzą na spadkobierców, których wykonywanie nie zawisło od osobistego uzdolnienia spadkobiercy. (Tr. ad. 5 Lipca 1883 L. 1594 N. 1823).

Orzeczenie, czy wyszynk jest głównem czyli też ubocznem zatrudnieniem, musi być wydanem na podstawie dokładnego zbadania rozmiarów, w jakich każde uprawnienie przemysłowe przeprowadzonem jest, i odmówienie szynkowi charakteru ubocznego zajęcia na tej podstawie, że do jego przeniesienia do innego lokalu potrzebne jest zezwolenie Władzy, nie jest uzasadnionem. (Tr. ad. 19 Września 1883 L. 2157 N. 1835).

Zezwolenie na zadzierżawienie przemysłu koncesyonowanego nie ma tego znaczenia co udzielenie koncesyi, gdyż zezwolenie to jest tylko oświadczeniem, iż wykonaniu zawartego kontraktu nie sprzeciwiają się względy publiczne, i dla tego też zezwolenie to jest ważnem tylko na czas trwania kontraktu. Gdy zaś jedna i ta sama osoba, w jednej i tej samej miejscowości może otrzymać, zadzierżawić lub w zastępstwie objąć tylko jednę koncesyę na wyszynk lub drobną sprzedaż trunków spirytusowych, przeto polecenie dzierżawcy kilku takich koncesyi, aby kontraktów dzierżawy nie odnawiał w wypadku, gdyby otrzymał osobistą koncesyę, albo aby tylko jednę koncesyą zadzierżawił w wypadku, gdyby się zrzekł swej koncesyi, nie sprzeciwia się prawu. (Tr. ad. 14 Listopada 1883 L. 2246 N. 1908).

§ 6. Taż sama osoba, w tej samej osadzie, może nabyć, wziąć w dzierżawę lub objąć jako zastępca tylko jeden konsens do trudnienia się wyszynkiem albo drobną sprzedażą (§ 1) napojów wyskokowych pędzonych.

§ 7. Producentom i sprzedawcom napojów wyskokowych pędzonych, którzy obecnie trudnią się w celu zarobkowania drobną sprzedażą tych napojów, zajmować się wolno drobną sprzedażą w duchu § 1 ustawy niniejszej tylko wtedy, jeżeli uzyskali do tego przepisany konsens.

§ 8. Przekroczenia przeciwko powyższym przepisom ustawy niniejszej, nie odnoszącym się do opłaty w § 2 wzmiankowanej, uważać należy za wykroczenie przeciwko ustawie przemysłowej i karcić podług ustawy przemysłowej.

§ 9. Za podstawę do wymierzenia osobnej opłaty (§ 2) bierze się ilość ludności osady, w której przemysł jest wykonywany, tudzież rodzaj przemysłu (§ 11).

Granica terytoryalna osad, ustanowiona do wymiaru podatku zarobkowego, służy także do wymiaru opłaty osobnej.

Przez ilość ludności rozumieć należy tę ilość osób obecnych (krajowych i obcych), która znajdowała się w osadzie według ostatniego spisu ludności.

§ 10. Opłatę (§ 9) uiszczać należy z góry półrocznie, to jest za czas od 1 Stycznia aż do ostatniego Czerwca, a względnie za czas od 1 Lipca aż do ostatniego Grudnia.

Kto przemysł podlegający osobnej opłacie rozpocząć chce w ciągu półrocza, uiścić ma opłatę za całe półrocze bieżące.

§ 11. Opłatę półroczną ustanawia się z ograniczeniem wyrażonem w § 12, jak następuje:

I. Dla każdej siedziby (Stätte) przemysłu, którego celem jest wyszynk napojów wyskokowych pędzonych:

1. W osadach mających ludności aż do 500 dusz włącznie — 5 złr.
2. W osadach mających ludności przeszło 500 aż do 2.000 dusz włącznie — 10 złr.
3. W osadach mających ludności przeszło 2.000 aż do 10.000 dusz włącznie — 20 złr.
4. W osadach mających ludności przeszło 10.000 aż do 20.000 dusz włącznie — 30 złr.
5. W osadach mających ludności przeszło 20.000 aż do 100.000 dusz włącznie — 45 złr.
6. W osadach mających ludności przeszło 100.000 dusz — 50 złr.

II. Dla każdej siedziby przemysłu, w której odbywa się drobna sprzedaż w duchu ustawy niniejszej (§ 1), dwie piąte kwot powyższych.

III. Dla każdej innej siedziby przemysłu, w § 2 ustawy niniejszej wzmiankowanego, gdzie handel napojami wyskokowemi pędzonemi stanowi wyłączne lub główne przedsiębiorstwo, czwarta część kwot powyższych.

IV. Dla rodzajów przemysłu, wzmiankowanych w ustępie 2 § 5 i dla rodzajów przemysłu handlowego, w których sprzedaż w myśl § 2 odbywa się tylko ubocznie, piąta część kwot powyższych z tem ograniczeniem, że największy wymiar opłaty nie może przewyższać piątej części podatku zarobkowego zwyczajnego, przypadającego od przemysłu.

Uwalnia się od tej opłaty:

A. Wyszynk i drobną sprzedaż napojów wyskokowych pędzonych w obozach wojskowych polowych i do ćwiczeń, po za obrębem budynków wzniesionych stale.

B. Wydawanie w aptekach płynu wyskokowego pędzonego jako lekarstwa przez lekarza zapisanego.

C. Wyszynk w tak zwanych schroniskach w górach.

Wyszynk wódek jest ubocznem zatrudnieniem wtedy, jeżeli prowadzonym jest tylko dodatkowo (nebenbei betrieben), jako konieczny dodatek głównego zajęcia n. p. w hotelach, kawiarniach, restauracyach, tak że dochód z niego jest bardzo małym, nieznacznym. W przedsiębiorstwie przemysłowem posiadającem koncesyą na przyjmowanie obcych, wyszynk trunków palonych gorących wraz z wódką i t. d. nie stanowi wyszynk ubocznego zatrudnienia i opłata może być wymierzoną, jak od głównego, nawet wbrew opinii mężów zaufania, gdyż wydawanie orzeczenia w tym względzie przysługuje Władzy przemysłowej w porozumieniu się z Władzą skarbową.

Na reskrypcie zaś Ministerstwa skarbu z dnia 17 Grudnia 1881 L. 38578 wydanym w porozumieniu z Min. spraw wewnętrznych i handlu i ogłoszonym w Dzienniku rozporządzeń Ministerstwa skarbu jako objaśnienie § 5 ust. 2 nie można żadnych praw opierać dla tego, że reskrypt ten odnosi się tylko do wewnętrznej służby Władz skarbowych, i także tylko tam na niższy wymiar opłaty dozwala, gdzie wyszynk tylko dodatkowem jest zatrudnieniem. (Tr. ad. 27 Czerwca 1883 L. 1545 N. 1812).

Osobna opłata od wyszynku palonych gorących trunków wymierza się także według liczby ludności w dotyczącej miejscowości.

O liczbie ludności zaś rozstrzygają wyniki ostatniego obliczenia ludności z 31 Grudnia 1880; zarzut zaś, że w liczbie ludności mieści się także i wojsko, i że tylko ludność cywilna liczoną być winna, sprzeciwia się przepisom ustawy o obliczeniu ludności. (Tr. ad. 28 Listopada 1882 L. 2265 N. 1569).

§ 12. W Galicyi i na Bukowinie, gdzie wyszynk napojów wyskokowych pędzonych jest już na zasadzie istniejących ustaw krajowych obciążony osobną należytością od szynku, dopóki obciążenie to trwać będzie, wyszynk tych napojów podlega tylko połowie opłat ustanowionych w § 11 I.

Po upływie czasu, na który obciążenie to ustawami krajowemi obecnie już istniejącemi jest przepisane, pobierana będzie opłata w pełnym wymiarze.

§ 13. Czy w rodzajach przemysłu w § 5 i w § 11, IV wzmiankowanych, wyszynk lub handel stanowi główne, czy tylko uboczne przedsiębiorstwo, orzeka Władza przemysłowa po zniesieniu się z Władzą skarbową.

Według § 13 ustawy z 23 czerwca 1881 dz. u. p. N. 62 o handlu napojami wyskokowemi pędzonemi, ich wyszynku i drobnej sprzedaży, która to ustawa weszła w życie dnia 1 Października 1881 orzekać ma Władza przemysłowa po zniesieniu się z Władzą skarbową, czy w rodzajach przemysłu, którego celem jest przyjmowanie obcych w gospodę, wydawanie potraw i kawy, sprzedaż wyrobów cukierniczych i tłuczeńców, wyszynk pędzonych napojów wyskokowych, a w przemyśle handlowym handel takiemi osobnej opłacie podlegającemi napojami, — stanowi główne czy tylko uboczne przedsiębiorstwo.

W celu wprowadzenia jednostajności postępowania co do wymaganego zniesienia się Władzy przemysłowej z Władzą skarbową przed wydaniem wyż wspomnionego orzeczenia, rozporządziło c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych w porozumieniu z c. k. Ministerstwem skarbu co następuje:

Do wydawania orzeczeń w myśl § 13 powyższej ustawy, przeciw którym przysługuje stronom unormowane w § 146 ustawy przemysłowej z 20 Grudnia 1859 Dz. u. p. N. 227 prawo rekursu, powołane są:

a) polityczne Władze administracyjne pierwszej instancyi (§ 141 ust. przem.) po zniesieniu się z powiatowemi Dyrekcyami skarbu (inspektorami i nadinspektorami skarbowymi);

b) w wyższej instancyi polityczne Władze krajowe (§ 142 ustawy przem.) po zniesieniu się z krajowemi Dyrekcyami skarbu.

c) w ostatniej instancyi c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych (§ 143 ustawy przem.) po zniesieniu się z c. k. Ministerstwem skarbu.

Zawiadamiono o tem c. k. Starostwo wskutek reskryptu c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z 23 Września 1881 L. 3778 z nadmienieniem, iż przy udzielaniu koncesyj, względnie przy wystawianiu kart przemysłowych według postanowień rzeczonej ustawy ze strony Władzy przemysłowej nie należy reflektować na to, czy wyszynk lub handel pędzonemi napojami wyskokowemi będzie stanowił w danym razie główne, czy tylko uboczne przedsiębiorstwo, ponieważ według § 14 ustawy obowiązkiem strony jest, okoliczność tę przy zameldowaniu przemysłu swojego u Władzy skarbowej w celu wymiaru i uiszczenia osobnej opłaty dokładnie podać i kwestya ta w danym razie stanowić ma właśnie przedmiot osobnego orzeczenia. Nadmieniam wreszcie, że ze strony c. k. Ministerstwa skarbu wydanem zostało osobne rozporządzenie z 2 Lipca 1881 normujące sposób wykonania przepisów ustawy z 13 Czerwca 1881 odnoszących się do ustanowionej w tej ustawie opłaty, które to rozporządzenie ogłoszonem zostało w Nrze 32 Dziennika rozporządzeń c. k. Ministerstwa skarbu pro 1881. (Okólnik Namiestnictwa z 3 Października 1881 L. 8723 pr.).

Gdy według § 17 ust. z 23 Czerwca 1881 dz. u. p. N. 62 rozstrzygnięcie spraw względem ukróceń opłat osobnych przez nieprawdziwe oznajmienie rodzaju i rozmiaru przedsiębiorstwa do kompetencyi c. k. Władz skarbowych należy, to rozstrzygnięcie jednak przeważnie zależeć będzie od poprzedniego przeprowadzenia dotyczących spraw przez właściwe Władze przemysłowe na podstawie § 13, przeto polecono Starostwom, aby poruszane przez c. k. Dyrekcye powiatowe skarbu sprawy tego rodzaju jak najspieszniej rozstrzygały. (Nam. z 30 Czerwca 1882 L. 50739).

Przewidziane w § 13 orzeczenie co do zastósowania na przemysł gospod i szynków tylko natenczas nastąpić może, jeżeli z wyszynkiem napojów palonych wyskokowych połączone jest wykonanie jednego lub więcej uprawnień przemysłu gospod i szynków w § 5 ust. 2 wspomnianych, z czego wypływa, że rozmiary kwalifikować się mającego przedsiębiorstwa gospody lub szynku zawsze tylko z uprawnieniami wspomnionemi porównane być mogą, uwzględnienie więc możliwych innych z przemysłem gospody i szynku połączonych wyraźnie nie oznaczonych uprawnień tego przemysłu, a zatem także uwzględnienie uprawnienia do wyszynku wina, piwa i moszczu zupełnie jest wykluczone. Dla tego też wykonywanie wyszynku palonych spirytusowych trunków przy przemysłach gospod i szynków przedstawi się zawsze jako główne przedsiębiorstwo, jeżeli samo przez się przewyższa o tyle rozmiary przy jednem lub więcej z tych przed-

siębiorstw, które według § 5 ust. 2 wchodzą w rachubę, że ostatnie w porównaniu z wyszynkiem palonych spirytusowych napojów rzeczywiście tylko jako poboczne przedsiębiorstwo uważane być mogą. (Rozp. min. spr. wew. z 3 Marca 1883 L. 2726).

§ 14. Kto chce trudnić się dalej jednym z przemysłów, w § 2 ustawy niniejszej wzmiankowanych, ma oprócz dopełnienia wszelkich innych obowiązków ustawowych, najpóźniej w dni czternaście po terminie, w którym ustawa niniejsza nabędzie mocy obowiązującej, a jeżeli założona być ma nowa siedziba przemysłu, najpóźniej na czternaście dni przed rozpoczęciem przemysłu uwiadomić Urząd, który drogą rozporządzenia będzie do tego przeznaczony, gdzie, to jest, w której osadzie, w którym domu lub przy którym placu znajduje się siedziba jego przemysłu i uiścić opłatę półroczną za otrzymaniem bolety płatniczej.

Za każde następne półrocze, w którem przemysł taki ma być wykonywany, opłacić winien przedsiębiorca przed rozpoczęciem przemysłu opłatę, w tymże samym Urzędzie za otrzymaniem bolety płatniczej.

Gdy taka siedziba przemysłu ma być całkiem zwiniętą, przedsiębiorca winien uwiadomić o tem Urząd i zwrócić mu ostatnią bolete płatniczą.

§ 15. Uiszczanie opłaty odnosi się tylko do osady (§ 9), w której według uwiadomienia przemysł ma być wykonywany.

Ale gdy w obrębie tejże samej osady, przemysł opłacie podlegający, przeniesiony zostaje z jednego domu do drugiego, a względnie z pewnego placu na inny, nie wynika z tego obowiązek ponownego uiszczenia opłaty za bieżące półrocze.

Toż samo rozumie się o zmianie w osobie przedsiębiorcy.

W obydwu jednak przypadkach przedsiębiorca, a w ostatnim przypadku nowy przedsiębiorca, uwiadomić ma Urząd (§ 13) o przeniesieniu lub objęciu siedziby przemysłu, zanim to nastąpi i okazać mu ostatnią boletę płatniczą na opłatę.

Urząd potwierdzi na bolecie otrzymanie uwiadomienia.

§ 16. Przedsiębiorstwa, w § 2 ustawy niniejszej wzmiankowane, zostawać będą pod względem opodatkowania także pod dozorem Władzy skarbowej, która przeznaczona będzie do tego drogą rozporządzenia.

Przeto przemysłowcy, trudniący się takiemi przedsiębiorstwami, obowiązani są dozwolić organom tej Władzy wstępu do lokalu przedsiębiorstwa i pokazać im na każde żądanie urzędową boletę płatniczą, a nawet ją wydać za potwierdzeniem otrzymania.

§ 17. Wszelkie wykonywanie przedsiębiorstwa, podlegającego tej opłacie, bez poprzedniego uiszczenia przypadającej od niego opłaty, karać będzie Władza skarbowa (§ 16) grzywnami, w kwocie wynoszącej dwa, aż do dwanaście razy więcej, niż ukrócona opłata.

Wszelkie inne wykroczenie karane będzie karami porządkowemi w kwocie od 2 aż do 100 złr.

Przeciwko orzeczeniu, skazującemu na karę, w drugiej instancyi zatwierdzonemu lub złagodzonemu, nie ma dalszego rekursu.

§ 18. Przepisy §§ 1, tudzież 3 aż do 8 ustawy niniejszej nie naruszają prawa propinacyi w krajach, w których prawo to istnieje.

Odmówienie udzielenia karty przemysłowej na handel wódką (spirytusem) w zamkniętych naczyniach, w dowolnych miarach wyżej jednego litra, jest prawnie uzasadnionem, gdyż w Galicyi według dek. kanc. nad. z 3 Października 1846 L. 31146 Zb. ust. prow. str. 123 dla ochrony prawa propinacyi dominiów i miast wydanego, dozwolonym jest tylko hurtowny handel wódką w beczkach obejmujących jedno niższo-austryackie wiadro. Przepis ten obowiązuje i obecnie, skoro ustawą przemysłową z 1859 r. rozporządzenia odnoszące się do prawa propinacyi utrzymanemi zostały w swej mocy, a § 3 ustawy o zniesieniu prawa propinacyi prawo wyszynku i sprzedaży trunków propinacyjnych w całej jego rozciągłości jeszcze przez lat 26 od czasu § 17 oznaczonego w posiadaniu właścicieli prawa propinacyi zatrzymał, i skoro według § 18 ustawy z 23 Czerwca 1881 N. 62 Dz. u. p., §§ 1, 3 do 8 nie dotykają prawa propinacyi w krajach, gdzie ono istnieje. Samo z siebie rozumie się, że

ograniczenie handlu wódką w § 31 ust. prop. zawarte nie odnosi się wcale do właścicieli prawa propinacyi. (Tr. ad. 25 Stycznia 1883 L. 201 N. 1640 i 25 Stycznia 1883 L. 200 N. 1641).

O wykonaniu przepisów, tyczących się osobnej opłaty.

§ 1. Opłatę osobną uiszczać należy:

1. w wymiarze ustanowionym dla wyszynku, od każdej siedziby przemysłu, gdzie napój wyskokowy pędzony, t. j. płyn wyskokowy pędzony, który bez jakiegoś dodatku lub z dodatkiem służyć może za napój (spirytus, gorzałka, rosolis, rum, likier i t. p.) podawany jest gościom stojącym lub siedzącym albo poza dom w ilościach mniejszych niż po 1/8 litra w naczyniach niezamkniętych;

2. w wymiarze ustanowionym dla drobnej sprzedaży, od każdej siedziby przemysłu, nie należącej do kategoryi 1., w której napój wyskokowy pędzony, sprzedawany jest w ilościach najmniej po 1/8 litra w naczyniach niezamkniętych;

3. w wymiarze ustanowionym dla handlu, od każdej siedziby przemysłu, nie należącej do 1. i 2., w której napój wyskokowy pędzony sprzedawany jest w naczyniach zamkniętych (w obręcznych, zamkniętych na sposób w handlu używany lub flaszkach opieczętowanych) w ilościach po jednym litrze i mniejszych.

§ 2. Przepis zawarty w § 12 ustawy, według którego w Galicyi i na Bukowinie wyszynk napojów wyskokowych pędzonych podlega tymczasowo tylko połowie kwot opłaty w § 11, I ustawy wyznaczonych, nie ma wpływu na wymiar osobnej opłaty od siedzib przemysłu do przyjmowania obcych w gospodę, wydawania potraw i kawy, sprzedaży wyrobów cukierniczych i tłuczeńców (mandoletti), w których wyszynk takichże napojów odbywa się tylko ubocznie (§ 11, IV ustawy).

§ 3. Które Urzędy stósownie do przepisu § 14 ustawy o rozpoczęciu i dalszem prowadzeniu rodzajów przemysłu powyżej w § 1 wzmiankowanych, co do każdej z osobna siedziby przemysłu uwiadamiać należy, a w których oraz osobna opłata ma być za każde półrocze uiszczoną, Władze

skarbowe krajowe ogłoszą w Dziennikach ustaw i rozporządzeń krajowych i za pośrednictwem Zwierzchności gminnych [1]).

W każdem uwiadomieniu takiem wymienić trzeba:

1. osadę, plac lub ulicę, liczbę konskrypcyjną domu, czyli w ogóle miejsce, w którem się siedziba przemysłu znajduje;

2. podać, który z rodzajów przemysłu, powyżej w § 1 podług wymiaru opłaty odróżnionych, ma być w siedzibie przemysłu wykonywany. Jeżeli w siedzibach przemysłu do przyjmowania obcych w gospodę, wydawania potraw lub kawy albo do sprzedaży wyrobów cukierniczych i tłuczeńców (mandoletti), wyszynk napojów wyskokowych pędzonych odbywać się ma tylko ubocznie, jakoteż, jeżeli handel napojami wyskokowemi pędzonemi, powyżej w § 1 pod 3 wzmiankowany, stanowić ma tylko uboczną gałąź przemysłu kupieckiego, trzeba to dokładnie wyrazić w określeniu przemysłu, o który chodzi, a zarazem podać ratę półroczną podatku zarobkowego zwyczajnego, który od przemysłu ma być opłacony, jeżeli został już urzędownie wymierzony. Nadto interesowany okazać ma w takim przypadku urzędowi arkusz na podatek zarobkowy.

Uwiadomienia wnosić można pisemnie lub ustnie. Załącznik podaje wzór uwiadomienia. Każde uwiadomienie podpisać powinien właściciel przedsiębiorstwa, o którem się uwiadamia, lub jego pełnomocnik. Gdy uwiadomienie będzie wniesione ustnie, Urząd je napisze a uwiadamiający przedsiębiorca lub jego pełnomocnik ma je również podpisać.

[1]) Rozp. Dyr. kr. skarbu z 5 Września 1881 L. 45059 (Dod. do rozp. Min. skarbu N. 9) postanawia, że c. k. Urzędy podatkowe oznajmienia od stron przyjmować mają.

§ 4. Opłatę osobną od każdej siedziby, w której jeden z rodzajów przemysłu, powyżej w § 1 wzmiankowany, ma być rozpoczęty a względnie dalej wykonywany, zapłacić trzeba jednocześnie z uczynieniem uwiadomienia, które w czasie właściwym wnieść należy, a to w całkowitej kwocie przypadającej według ustawy za półrocze, do którego się odnosi.

Co do wyszynku napojów wyskokowych pędzonych, który w siedzibach przemysłu do przyjmowania obcych w gospodę, albo do wydawania potraw lub kawy albo do sprzedaży wyrobów cukierniczych lub tłuczeńców (mandoletti) odbywa się tylko ubocznie, od którego więc największy wymiar opłaty osobnej nie powinien przewyższać piątej części (§ 11, L. IV ustawy) podatku zarobkowego zwyczajnego od przedsiębiorstwa przypadającego, a ten ostatni nie jest jeszcze wtedy, gdy się uwiadomienie o wyszynku w czasie właściwym wnosi, wymierzony na to półrocze, za które opłata osobna ma być opłacona: opłatę osobną od tego wyszynku a względnie od siedziby tego przemysłu opłacić należy w kwocie równej piątej części całkowitej kwoty od wyszynku (§ 11, L. I ustawy). Atoli rozumie się samo przez się, że jeżeliby piąta część wspomnianego podatku zarobkowego wynosiła mniej niż kwota zapłacona, różnica będzie zwrócona.

Podobnież stać się powinno w przypadku, gdy ma być uiszczona opłata osobna od handlu napojami wyskokowemi pędzonemi, stanowiącego gałąź uboczną przemysłu kupieckiego, od którego podatek zarobkowy za owoż półrocze nie jest jeszcze wymierzony, w którym to razie najwyższy wymiar osobnej opłaty nie powinien przewyższać piątej części podatku zarobkowego zwyczajnego, przypadającego od przemysłu kupieckiego.

§ 5. Dozór nad przedsiębiorstwami, powyżej w § 1 wzmiankowanemi, o ile chodzi o opłatę osobną od tychże, wykonywać będą Władze skarbowe kierujące a mianowicie najprzód Dyrekcye skarbowe powiatowe (inspektorowie skarbowi i inspektorowie skarbowi starsi), w Krainie i Karyntyi Dyrekcye skarbowe. Bezpośrednim organem nadzorczym Władz skarbowych ma być głównie c. k. Straż skarbowa.

§ 6. Co do przekroczeń przeciwko przepisom (§ 17 ustawy), tyczącym się opłaty osobnej, orzekają w I instancyi Władze skarbowe, wzmiankowane powyżej w § 5.

Postępowanie z powodu takich przekroczeń ograniczać się ma do zbadania istotnych okoliczności. Orzeczenie skazujące na karę razem z powodami udzielić należy stronie

z dozwoleniem odwołania się w terminie, wyznaczonym ustawą z dnia 19 Marca 1876 (Dz. u. p. N. 28).

O rekursach, przeciwko tymże wymierzonym, jeżeli w pierwszej instancyi wydała orzeczenie Dyrekcya skarbowa lublańska lub celowiecka, orzekać ma Dyrekcya skarbowa krajowa w Gradcu, w każdym zaś innym razie właściwa Władza skarbowa krajowa.

Rekurs w trzeciej instancyi, o ile w ogóle jest możebny, wystósować należy do Ministerstwa skarbu, ale podaje się go, w terminie powyżej wzmiankowanym, do tej Władzy skarbowej krajowej, przeciw której orzeczeniu jest wymierzony.

Kary pieniężne, naznaczane za przekroczenia w mowie będące, ściągane będą drogą egzekucyi administracyjnej. (Rozp. Min. z 2 Lipca 1881 dz. u. p. N. 74).

Wzór uwiadomienia.

. . . . (1) uwiadamia, że w . . . . $\frac{\text{plac}}{\text{ulica}}$ . . . . . w domu pod L. . . . . (2) w $\frac{\text{pierwszej}}{\text{drugiej}}$ połowie roku 18 . . począwszy od . . . . (3) trudnić się zamierza . . . . (4).

(Data) Podpis nazwiska.

Uwagi.

Do (1). Nazwisko i profesya przedsiębiorcy przemysłu podlegającego osobnej opłacie.

Do (2). Tutaj pisze się podług rodzaju przedsiębiorstwa, albo: wyszynkiem napojów wyskokowych pędzonych, albo: drobną sprzedażą napojów wyskokowych pędzonych, albo: handlem napojów wyskokowych pędzonych w zamkniętych naczyniach w ilościach po 1 litrze i mniejszych.

Do (3). Wpisać dzień miesiąca.

Do (4). Gdy wyszynk napojów wyskokowych pędzonych odbywać się ma tylko ubocznie, w siedzibach przemysłu do przyjmowania obcych w gospodę, albo do wydawania potraw lub kawy, albo do sprzedaży wyrobów cukierniczych lub tłuczeńców (mandoletti), albo, gdy się uwiadamia o handlu napojami wyskokowemi pędzonemi, mającym stanowić tylko uboczną gałąź przemysłu kupieckiego, trzeba to wyrazić, a zarazem podać, ile wynosi rata półroczna podatku zarobkowego zwyczajnego od owegoż przemysłu, jeżeli została już wymierzona. Np. Wyszynk ten wykonywany będzie tylko ubocznie w traktyerni przedsiębiorcy, znajdującej się w domu wzmiankowanym, od której podatek zarobkowy zwyczajny wynosi półrocznie . . . . .

---

c) Ustawa o prawie propinacyi w mieście Krakowie i tegoż okręgu.

W Księstwie krakowskiem obowiązują co do prawa propinacyi osobne ustawy; rozróżnić jednakowo należy:

I. Prawo miasta Krakowa.

II. prawa właścicieli i posiadaczy wieczystych dóbr w okręgu dawnego wolnego miasta Krakowa,

Do I. W mieście Krakowie nie istnieje prawo propinacyi, albowiem reskryptem Min. spraw. wewn. z dnia 3 Lutego 1858 roku do L. 17855, oznajmiono, że roszczenie miejskiej Gminy krakowskiej do prawa propinacyi uznanem być nie może, gdyż ani pierwotny z ustaw krajowych wypływający tytuł do tego za istnienia Królestwa Polskiego, ani nastepne uzyskanie tytułu pod późniejszym Rządem udowodnionemi być nie mogły, prawo zatem propinacyi za źródło dochodów miasta Krakowa uważanem być nie może. (Reskr. Rządu kraj. z dnia 27 Marca 1858 r. do L. 3642). Zamiast prawa propinacyi służy Gminie miasta Krakowa prawo pobierania taks od szynkarzy według obowiązujących do dziś dnia postanowień Senatu z dnia 6 Grud. 1839 r. N. 7009. D. G. S. i z dnia 4 Stycznia 1842 r. N. 59. D. G. S.

Temi postanowieniami obszerniejszemi uregulowane zostały szynki w mieście Krakowie. W artykule XI. od konsensów w stósunku od trzech klas następujące opłaty ustanowione zostały:

	I.	II.	III.
	zł. pols.	zł. pols.	zł. pols.
1. od oberży	500	450	400
2. od domu zajezdnego	300	200	100
3. od traktyerni wraz z wyszynkiem wszelkich trunków dla gości wewnątrz domu	300	200	150
4. od szynku trunków ordynaryjnych, t. j. wódek i piwa krajowego wszelkiej nazwy	300	200	100
5. od garkuchni z wyszynkiem trunków ordynaryjnych dla gości wewnątrz domu	200	150	100
6. od cukierni	150	100	50
7. od szynku win wszelkiej nazwy i rodzaju	150	100	50
8. od szynku miodu, maliniaku, dereniaku i wiśniaku	60	40	20
9. od piwa zagranicznego i porteru .	75	50	25
10. od szynku samego piwa krajowego wyrobu	30	20	10
11. od szynku kawy, herbaty i ponczu	36	24	12
12. od bilardu jednego	60	40	20
13. od szynku piwa i kawy w ogrodach publicznych	30	20	10
14. od wyszynku piwa, miodu i likierów w własnych browarach, miodosytniach i likierniach	100	70	35

Bez różnicy klas opłaca się:

1. od fabryki win zagranicznych wraz z hurtowną ich sprzedażą 300 złp.

2. od fabryki likierów, rumu, araku, śliwowicy, maraskino, bischofu, wódek francuskich i gdańskich i t. p. 200 złp.

3. od fabryki piwa zagranicznego i porteru 100 złp.

4. od hurtownej sprzedaży wódek krajowych 100 złp.

Taksy te w ratach półrocznych z góry, w Styczniu i Lipcu każdego roku, według art. II. wspomnionego postanowienia z r. 1839 do kas miejskich opłacane być mają.

Prócz tego Gmina król. stoł. miasta Krakowa ma prawo pobierać następne opłaty gminne, czyli dodatek gminny do podatku komsumcyjnego, od niżej wymienionych napojów rozpalających, do miasta wprowadzanych lub w mieście wyrabianych i w niem zużywanych, a mianowicie:

1. od rumu, araku, esencyi ponczowej, rozolisu, likieru i wszelkich napojów słodzonych, od jednego hektolitra po 20 zł. 32½ ct. w. a.;

2. od alkoholu, spirytusu winnego, politury stolarskiej, olejków wonnych, tynktury, esencyi i w ogóle wszystkich cieczy, do których alkohol wchodzi jako główna część składowa, a to:

a) od wódki do 50 stopni od jednego hektolitra po 11 zł. 50 ct. w. a.;

b) od okowity do 75 stopni od jednego hektolitra po 17 zł. 25 ct. w. a.;

c) od spirytusu nad 75 stopni od jednego hektolitra po 21 zł. 85 ct. w. a.;

3 od wina od jednego hektolitra po 3 zł. 18 ct. w. a.;

4. od piwa:

a) przy wprowadzaniu porteru i piwa angielskiego, od jednego hektolitra po 2 zł. 78½ ct. w. a.;

b) przy wprowadzaniu wszystkich innych gatunków piwa i przy wyrobie wszelkich gatunków piwa bez różnicy, od jednego hektolitra po 1 zł. w. a. (ustawa z dnia 19 Lipca 1878 r. dz. u. kr. N. 48).

Do II. Co do praw propinacyi właścicieli i posiadaczy wieczystych dóbr w okręgu dawniej wolnego miasta Krakowa, obowiązuje następująca ustawa rządzącego Senatu z dnia 6 Marca 1843 r. N. 1163 D. G. S.:

Mając na uwadze potrzebę ustanowienia pewnych zasad do udzielania zezwoleń na budowanie po miastach, koloniach i wsiach w okręgu miasta Krakowa leżących, karczem i na zaprowadzanie szynków przez właścicieli i tych posiadaczów wieczystych, którzy mają prawo propinacyi, w którym to względzie rozp. Senatu rządzącego z dnia 7 Czerwca 1841 r. do L. 2940 D. G. S. wydanemi, zabronienie zakładania nowych karczem i szynków postanowionem zostało, mając oraz na względzie zabezpieczenie praw propinacyjnych właścicieli dóbr, które zwłaszcza po miastach okręgowych pod pozorem wolności handlu trunkami zagranicznemi, na uszczerbek są wystawione przez szynkowanie tychże ze strony handlujących, uznaliśmy we względzie policyjnym potrzebę wydania stósownego rozporządzenia, dlaczego stanowimy co następuje:

§ 1. Właściciele i posiadacze wieczyści dóbr, którym służy prawo propinacyi, mają wyłączną wolność wyrabiania trunków, handlowania temiż z wyrobu własnego lub kupna pochodzącemi, i szynkowania na swą korzyść takowemi w swych dobrach i na własnym gruncie, a to względnie przestrzeni ich prawu propinacyjnemu ulegającej, przez co atoli handel trunkami zagranicznemi bez połączonego wyszynku w miejscu handlu nie jest wzbroniony kupcom po miastach okręgowych osiadłych, lub po wsiach, za zezwoleniem właścicieli dóbr i praw propinacyjnych, osiedlenie swe w celu handlu mającym, o ile ci prócz tego szczególne na to konsensa, odnośnie do właściwych ustaw posiadają.

§ 2. Gdy nie zachodzi potrzeba ograniczenia tak ilości browarów lub gorzelni, jakoteż rodzaju handlu trunków dla właścicieli dóbr i posiadaczów wieczystych prawo propinacyi mających, przeto jedynie pod względem ilości wyszynków po karczmach i domach szynkownych, liczba tychże ograniczoną będzie według następujących oznaczeń.

§ 3. Ponieważ w miastach okręgowych nietylko ludność miejscowa, ale i ruch handlowy stanowią właściwe względy, pod któremi ilość szynków oznaczoną być może, a te przecież w kolei czasu ciągłej ulegają zmianie, przeto ten ogólny przepis policyjny zawsze zachowanym być ma, iż liczba szynków po miastach okręgowych nie może nigdy przechodzić proporcyi, jaka z ogólnej ludności samego miasta Krakowa do ogólnej ilości dozwolonych między okopami miasta Krakowa szynków wypływa.

Liczba takowa ilości szynków co do każdego miasta okręgowego w miarę istotnej potrzeby, od czasu do czasu, to jest co dziesięć lat, przez rozporządzenie policyjne oznaczoną będzie. Na teraz utrzymuje się obecnie istniejąca ilość szynków, jako to; w mieście Chrzanowie 27; w mieście Trzebini 6.; w miasteczku Nowagóra 3.

§ 4. Każdy właściciel lub posiadacz wieczysty innych dóbr ziemskich, którym służy prawo propinacyi, gdy te stanowią w skutku dzieła regulacyi hipotek pierwotnie przez komisyę hipoteczną uskutecznionego oddzielną realność i ciało hipoteczne, chociażby takowe z jednego tylko folwarku lub włości składały się, bez względu nawet na ilość ludności, ma prawo do utrzymywania wyszynku jednego. W dobrach zaś obszerniejszych, gdzie ludność znaczniejsza znajduje się, chociażby takowe z kilku lub z kilkunastu i więcej wsi i folwarków w jedno ciało hipoteczne połączone były, służy właścicielowi wieczystemu wolność zaprowadzenia ilości wyszynków w następującej proporcyi, jako to:

a) W każdych dobrach nie przerwaną lecz sobie przyległą przestrzeń od 600 do 900 morgów Chełmińskich (jeżeli tak dobra pomierzone), lub też morgów krakowskich według ustanowy z dnia 16 Grudnia 1835 r. po trzy sznury kwadratowe, licząc na sznur po 85 łokci bieżących, a na łokieć 596 milimetrów francuskich (jeżeli dobra później tak mierzone) trzymających mającą, a mieszczącą osiadłość taką, iż ludność ogólna 400 osób przenosi, mogą być dwa szynki.

b) Na przestrzeni 900 morgów przenoszącej i więcej

nad 600 osób ludności ogólnej mieszczącej, mogą być trzy wyszynki i tak następnie.

c) Na przestrzeni więcej niż dwa razy po 600 morgów obejmującej i ilość osiadłej na gruncie ludności więcej niż dwa razy po 400 osób mieszczącej, to jest na przestrzeni morgów przeszło 1200, gdzie ludność przechodzi 800 osób, mogą być cztery wyszynki, a następnie:

d) Na przestrzeni 1500 morgów przenoszącej, a więcej nad 1000 osób ogólnej ludności mieszczącej, może być pięć szynków i tak dalej, co również do dóbr miastom okręgowym przyległych odnosić się ma. W szczególnych jednakże przypadkach, gdzie wzgląd właściwy na położenie miejscowe i potrzebę austeryi przy gościńcach licznie uczęszczanych mieć wypadnie, oceni Senat rządzący właściwość udzielenia lub odmówienia konsensu nadporządkowego na otworzenie wyszynku.

§ 5. Wyszynki istniejące, które rozporządzeniem Senatu rządzącego z dnia 7 Czerwca 1841 r. utrzymane zostały, to jest te, które przed temże rozporządzeniem, a raczej po dzień 10 Czerwca 1841 r. już istniały, bądź któreby po dniu tymże za konsensem Senatu otworzone były, pozostają się na przyszłość tak co do liczby jako i stanu; przenoszenie jednakże tychże na inne miejsce lub odbudowywanie nowych w temże samem miejscu po skasowaniu starych karczem zajezdnych lub domów wyszynku, tylko za zezwoleniem Wydziału spraw wewnętrznych i Policyi nastąpić może; przyczem mianym być winien wzgląd na to, czyli wyszynk takowy mieści się w liscie porządkowych.

§ 6. Od dnia ogłoszenia ustawy niniejszej, nikt nie może otwierać nowego wyszynku bez pozwolenia Rządu; w braku zaś kwalifikacyi do otworzenia takowego według warunków w § 3 oznaczonych, pozwolenie odmówionem zostanie.

§ 7. Dla zabezpieczenia właścicieli i posiadaczów wieczystych dóbr prawo propinacyi mających, oznaczoną zostaje wolność handlu trunkami zagranicznemi w § 1 wzmian-

kowana w ten sposób, iż tylko sprzedaż takowych nie na mniejszą miarę, jak na butelkę, i nie do użycia w miejscu handlu, czyli nie w sposobie wyszynku dziać się może. Wyszynki bowiem zagranicznych trunków[1]) nietylko że bez zezwolenia posiadaczów praw propinacyjnych otwierane być nie mogą, ale nadto w liczbie oznaczonych wyszynków mieścić się lub z temiż połączone być winny, inaczej bowiem miejsca mieć nie mogą.

[1]) Zagranicznemi trunkami są według art. IV. ustawy krak. z 16 Lipca 1844 r. arak, wódki zagraniczne słodkie, likiery, kremy, śliwowica i tym podobne zbytkowe zagraniczne spirytusowe wytwory.

§ 8. Co do miejsc do stawiania karczem i otwierania wyszynków zachowane będą następujące względy:

a) w bliskości kościołów i szkółek dozwalane być nie mogą;

b) również nie mogą być umieszczane na granicach włości, a w miejscach odśrodkowych osiadłości głównych, od gościńców i dróg głównych odległych.

---

d) O wykonywaniu prawa propinacyi

aa) we Lwowie.

Art. I. Prawo propinacyi nadane król. stoł. miastu Lwowu Najwyższym przywilejem z dnia 6 Listopada 1789 r. zostaje zniesionem.

Art. II. Od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy podlega wyrób, wyszynk i handel napojów propinacyjnych w obrębie miasta Lwowa, o ile ustawa niniejsza inaczej nie postanawia, ogólnym przepisom przemysłowym i nie mogą od dnia tego takie przedsiębiorstwa być wykonywane na mocy prawa propinacyjnego.

Art. III. Gminie miasta Lwowa przysługa prawo pobierania następujących opłat, mianowicie:

1. Od rumu, araku, koniaku, ponczowej esencyi, likworów, rozolisów i innych słodzonych napojów spirytusowych— przy wprowadzeniu 20 złr. w. a. za jeden hektolitr (100 litrów).

2. Od wódki i spirytusu, tak przy wyrobie jak przy wprowadzeniu, 23 ct. w. a. za jeden stopień hektolitrowy, t. j. za każdy w jednym hektolitrze według skali 100 dzielnego alkoholometru przy temperaturze + 12° R. odmierzony stopień. Opłacie tej podlegają przy imporcie także inne płyny, w których spirytus stanowi główną część składową.

3. Od piwa, a to:

a) przy wyrobie $15^1/_2$ ct. w. a. za jeden hektolitr, od każdego saccharometru brzeczki piwnej, przy temperaturze + 14° R.

b) przy wprowadzeniu 1 zł. 80 ct. w. a. za jeden hektolitr (100 litrów) piwa importowanego, bez względu na jakość napoju.

4. Od miodowych napojów, t. j. miodu pitnego, wiśniaku, maliniaku, lipniaku i dereniaku.

a) przy wprowadzeniu 6 zł. 50 ct. w. a. za jeden hektolitr (100 litrów).

b) przy wyrobie miodu pitnego 17 zł. 50 ct. w. a. za każdy cetnar metryczny (100 kilogramów) miodu przaśnego (patoki) użytego do warzenia czyli wyrobu napoju.

Art. IV. Ustanowione w artykule III. opłaty konsumcyjne pobierać się będzie bezpośrednio przy wyrobie względnie wprowadzeniu od napojów gorących, które w okręgu położonym wewnątrz linii akcyzowej (art. V.) będą wyrabiane lub do tego okręgu zostaną wprowadzone.

Napoje wymienione w artykule III. pod 1. przerabiane z wódki lub spirytusu, opłaconego już podług ust. 2 tego artykułu przy wyrobie lub przy wprowadzeniu, nie podlegają nadto żadnej opłacie konsumcyjnej miejskiej. W części terytoryum miasta Lwowa, która się znajduje za linią akcyzową, podlega opłacie miejskiej tylko wyszynk i sprzedaż wymienionych w art. III. gorących napojów w ilości 50 litrów, a to w ten sposób, że na wyszynkowane względnie sprzedane ilości wspomnianych napojów nałożone będą te opłaty, które według art. III. mają być pobierane przy wprowadzeniu tych napojów do terytoryum położonego wewnątrz linii akcyzowej.

W tym względzie należy zastósować analogiczne przepisy normujące pobór ogólnego podatku konsumcyjnego od drobnej sprzedaży i wyszynku wina na prowincyi. Napoje gorące, sprowadzone z terytoryum położonego wewnątrz linii akcyzowej miasta Lwowa i tam przy wyrobie lub wprowadzeniu podług art. III. już opłacone, jeżeli wywóz takowych nastąpił bez zwrotu miejskiej opłaty konsumcyjnej według postanowień art. VI., nie podlegają ponownemu opodatkowaniu przy wyszynku i drobnej sprzedaży na terytoryum miasta Lwowa położonem za linią akcyzową.

Art. V. Ustanowione w art. III. miejskie opłaty konsumcyjne od gorących napojów, pobierać będzie Gmina miasta Lwowa w całym okręgu, zamkniętym rogatkami i linią akcyzową dla poboru rządowego liniowego podatku konsumcyjnego, a zatem i na terytoryalnych częściach Gmin wiejskich, Zamarstynowa, Kleparowa i Kulparkowa, które należą do okręgu akcyzowego miasta Lwowa.

Wzajemne stósunki i zobowiązania między Gminą miasta Lwowa, a wymienionemi Gminami wiejskiemi, oraz właścicielami tamtejszych Obszarów dworskich, określają układy zawarte z Gminami wiejskiemi w roku 1879, a co do Obszarów dworskich ugody zawarte w roku 1880.

Prawo propinacyi w terytoryach wyż nazwanych Gmin wiejskich, wcielonych do okręgu akcyzowego miasta Lwowa, zostaje bez wynagrodzenia zniesionem.

Gminy te nie są uprawnione w terytoryach właśnie co oznaczonych pobierać na potrzeby gminne dodatki do podatku konsumcyjnego od gorących napojów i innych artykułów konsumcyjnych.

Art. VI. Przemysłowcom miejscowym, trudniącym się wyrobem, przetwarzaniem lub przerabianiem, tudzież handlem wymienionych w art. III. napojów, jeżeli takowe bądź przy wyrobie, bądź przy wprowadzeniu według postanowień art. III. opłacone zostały, należy przy wywozie tych napojów z obrębu położonego wewnątrz linii akcyzowej, zwrot miejskiej opłaty konsumcyjnej w następującej wysokości:

1. Za rum, arak i koniak, tudzież za wódkę i spirytus, przy eksporcie najmniej 25 litrów, 23 centów za jeden stopień hektolitrowy, t. j. za każdy w jednym hektolitrze, według skali 100 dzielnego alkoholometru przy temperaturze + 12° R. odmierzony stopień.

2. Za likwory i rozolisy, tudzież ponczową esencyę, jeżeli takowe zawierają najmniej 30 procent alkoholu, przy eksporcie najmniej 25 litrów w jednem naczyniu lub we flaszkach jednolitych ćwierć, pół lub całolitrowych, 7 zł. w. a. za jeden hektoliter (100 litrów).

Za inne napoje spirytusowe tak mało osłodzone i zaprawione, że okażą na 100 dzielnym alkoholometrze więcej jak 30 stopni, należy się jak za wódkę zwrot 23 centów za każdy stopień hektolitrowy.

3. Za piwo niezepsute, które przy próbie po wydzieleniu kwasu węglowego wskaże najmniej $2^1/_2$ stopnia saccharometru, przy eksporcie w ilości najmniej pół hektolitra (50 litrów) 1 zł. 60 ct. w. a. za jeden hektoliter (100 litrów).

4. Za miód pitny niezepsuty, przy eksporcie najmniej 25 litrów, 4 zł. 50 ct. w. a. za jeden hektoliter (100 litrów).

Przewóz podlegających miejskiej opłacie konsumcyjnej napojów gorących przez poborowy okręg miasta Lwowa (transito) jest wolnym od opłaty i ma być unormowany w myśl przepisów obowiązujących co do rządowego konsumcyjnego podatku rogatkowego.

Art. VII. Bliższe postanowienia pod względem poboru oznaczonych w artykule III. miejskich opłat konsumcyjnych od gorących napojów i pod względem uiszczania zwrotu opłaty przy wywozie tych płynów, tudzież co do organów do sprawowania tych czynności powołanych, jako też co do sposobu wykonywania kontroli przy poborze i zwrocie opłat rzeczonych, wydane zostaną ze strony Rządu osobnem rozporządzeniem.

Przepisy dotyczące poboru i kontroli rządowego podatku konsumcyjnego w miastach zamkniętych od wyrobu i importu napojów, należy zastósować analogicznie do wyrobu i kontroli zaprowadzonych niniejszą ustawą opłat miejskich.

Art. VIII. O ile miejskie opłaty konsumcyjne pobierają organa c. k. Administracyi skarbowej razem z rządowym podatkiem konsumcyjnym jako dodatki do tego podatku, znajduje do przekroczeń zastósowanie ustawa karna o przekroczeniach skarbowych i przysługa judykatura co do tych przekroczeń, Organom i Władzom powołanym do wykonywania przepisów ustawy karnej o przekroczeniach skarbowych.

W innych przypadkach karane będą czyny i zaniedbania, przez które Gminę miasta Lwowa o należącą się jej opłatę konsumcyjną ukrócono lub ukrócić usiłowano, jako przekroczenia grzywnami równającemi się dwu do ośmiokrotnej opłacie, o którą w skutek przekroczenia Gminę ukrócono lub na ukrócenie narażono.

W razie niemożliwości ściągnięcia grzywny, nastąpić ma kara aresztu, przyczem za pięć złotych wymierzyć należy jeden dzień aresztu.

Kara aresztu nie może przewyższać trzech miesięcy.

Do przeprowadzenia postępowania karnego powołanym jest w pierwszej instancyi Magistrat miasta Lwowa i obowiązują przytem przepisy o postępowaniu Władz politycznych w sprawach karnych z powodu wykroczeń. Grzywny przez Władze polityczne orzeczone wpływają do kasy gminnej na rzecz funduszu ubogich miejscowych.

Art. IX. Oprócz ustanowionych w artykule III. niniejszej ustawy opłat konsumcyjnych od gorących napojów, pozwala się Gminie miasta Lwowa pobierać w obrębie miasta, jako też w przyłączonych do akcyzowego okręgu miasta Lwowa miejscowościach, następujące opłaty policyjne, mianowicie:

1. Od każdego przedsiębiorstwa, traktyerni lub wyszynku, bez względu, czy takowe obejmuje jedno lub kilka uprawnień (§ 28 ust. przem.), i nie należnie od dalej ustanowionych opłat od pojedynczych uprawnień, rocznie 12 zł. w. a.

2. Od każdego bilardu, utrzymywanego dla celu zarobkowego w publicznym lokalu gościnnym lub szynkowym, rocznie 10 zł. w. a.

3. Od każdego zajazdu dla fur bez izb gościnnych, rocznie 10 zł. w. a.

4. Od każdej oberży czyli zajazdu z izbami gościnnemi, według rozmiaru przedsiębiorstwa, a to:

a) od oberży 1. klasy, obejmującej do 12 izb gościnnych, rocznie 20 zł. w. a.;

b) od oberży 2. klasy, obejmującej do 20 izb gościnnych, rocznie 40 zł. w. a.;

c) od oberży 3. klasy, obejmującej do 30 izb gościnnych, rocznie 60 zł. w a.

d) od oberży 4. klasy, obejmującej nad 30 izb gościnnych, rocznie 80 zł. w. a.

Te opłaty miejskie mają być uiszczane w ratach półrocznych z góry, a to 1 Stycznia i 1 Lipca każdego roku.

Jeżeli obowiązek opłacania należytości nie zaczyna się z dniem 1 Stycznia, względnie 1 Lipca, przedsiębiorca obowiązany spłacić należytość za pierwsze półrocze w takiej wysokości, jaka stósunkowo wypadnie za czas od dnia obowiązku opłaty do następnego dnia 1 Stycznia lub 1 Lipca.

Przemysłowcy wykonujący jednę z zarobkowości w punkcie 1. wymienionych na podstawie upoważnienia przemysłowego, uzyskanego przed dniem 1 Stycznia 1870 r., uwolnieni są od ustanowionej w tym punkcie dla tych przedsiębiorstw zarobkowych opłaty policyjnej, obowiązani są jednak do uiszczenia opłat, oznaczonych pod 2, 3 i 4, jeżeli wykonują zarazem jednę lub kilka z określonych tamże gałęzi zarobkowych.

Art. X. Oznaczone w artykule IX. opłaty policyjne pobiera Gmina miasta Lwowa tak jak inne opłaty gminne. Obejście obowiązku do uiszczenia tych opłat będzie karanem grzywnami do 100 zł. w. a., które w razie niemożności ściągnienia kary mogą być zmienione na areszt do 14 dni.

Art. XI. Co do odwołania się od orzeczeń i zarządzeń Magistratu miasta Lwowa pod względem wymiaru i poboru, tudzież zwrotu opłat gminnych, obowiązują postanowienia statutu gminnego.

Rekursa przeciw orzeczeniom i zarządzeniom Magistratu w sprawach karnych idą do wyższej Władzy politycznej.

Art. XII. Z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej tracą moc obowiązującą wszystkie dotychczasowe przepisy i rozporządzenia, tyczące się wykonywania miejskiego prawa propinacyi, jako też poboru opłat propinacyjnych i opłat tak zwanych szynkowo-policyjnych w obrębie miasta Lwowa, a w szczególności rozporządzenia c. k. Namiestnictwa lwowskiego z dnia 23 Grudnia 1869 r. L. 58100 i z dnia 23 Grudnia 1875 r. L. 58340, tudzież rozporządzenie gubernialne z dnia 6. Października 1827 r. L. 67211. (ust. z dnia 18 Grudnia 1881 r. dz. u. kr. N. 48 ex 1883 weszła w życie 1 ~~Lipca~~ czerwca 1883 bo ogłoszona 16 Maja 1883).

---

bb) O wykonywaniu prawa propinacyi w miastach i miasteczkach galicyjskich.

Co do miast dekr. Kanc. nadw. z d. 17 Lipca 1785 L. 19350 postanawia, że prawo warzenia piwa i palenia wódki wszędzie wydzierżawionem być winno; wyrobu zaś napojów kolejno przez obywateli miejskich wzbrania się, jako szkodliwego przemysłowi.

Według rozp. gub. z d. 6 Września 1799 r. L. 22200 i z d. 4 Lipca 1800 L. 18744 nakazano, aby prawo propinacyi miast w ten sposób było wydzierżawiane, że dzierżawca napoje albo sam wyrabiać, albo gdzieindziej kupować, albo do woli z tymi, którzy w mieście napoje wyrabiają, ugodzić się może. Okoliczność, że miasto nie posiada własnych budynków do wyrobu piwa, wódki i miodu, nie może być powodem, aby wydzierżawienie prawa propinacyi zaniechanem, albo trudniącym się wyrobem napojów odstąpionem było, gdyż ci ostatni prawo propinacyi wydzierżawić mogą, względy zaś na ich przemysł nie mogą wstrzymać zarządzenia wydzierżawienia prawa propinacyi, ponieważ według najw. ustaw ich przemysł bezwarunkowo ustać musi, jeżeli szczegółowe *pacta conventa* na ich korzyść nie istnieją, albo jeżeli prawa propinacyi sami nie wydzierżawią, lub

z dzierżawcą dobrowolnej ugody nie zawarli. Tylko tam, gdzie obywatele miejscy od Zwierzchności właściwej prawo do warzenia piwa otrzymali i wybudowali browary dobrze urządzone, uznaje się za słuszne, aby ci obywatele za opłatą miernej należytości od wyrobu (Erzeugungsentgeld) w prowadzeniu przemysłu swego utrzymani zostali.

Trudniący się wyrobem rozolisu i likieru, jeżeli tu i owdzie w skutek zezwolenia Zwierzchności istnieją, mogą być utrzymani przy swym przemyśle, ponieważ okowitę, którą przerabiają, od dzierżawcy biorą, lub z nim się umówić musieli, istnienie zatem takich przemysłowców dla prawa propinacyi więcej jest pożytecznem niż szkodliwem. Upoważnieni szynkarze w wykonaniu przemysłu swego przez wolne wydzierżawianie prawa propinacyi naruszeni nie będą, gdyż dzierżawcy prawa propinacyi kontraktem obowiązani zostaną, użyć do wyszynku tylko szynkarzy upoważnionych i zaopatrzyć ich w dobre trunki za umiarkowaną, do okolicy odpowiednią cenę. Nawet szynkarze, którzy posiadają prawo wyszynku do domów swych przywiązane *(radicirtes Schankrecht)* i wykazali się z tem prawem, upoważnieni są według rozp. gub. z d. 13 List. 1788 L. 26359, równie jak konsumenci, sprowadzać napoje potrzebne zkądinąd, w którym to razie obowiązani są opłacać należytość od wyrobu, która w instrukcyi rozp. z d. 6 Wrześ. 1799 r. L. 22200 ogłoszonej wyznaczoną jest, lub dla poszczególnych miast wymierzoną będzie. Jednakowoż to nie przeszkadza, aby tam, gdzie miasto posiada na własność jeden lub więcej domów, dozwolono dzierżawcy, aby przez chrześcian na własny rachunek wyszynk prowadził.

Instrukcya o zwrocie opłat gminnych od wywiezionych z Gminy trunków palonych spirytusowych. (Ogłoszona rozp. gub. z 12 Marca 1836 L. 14605 Zb. ust. prow. z r. 1836 str. 231).

§ 1. Od wszystkich spirytusowych palonych trunków, które bądź to dla wyszynku, bądź też na własny użytek, albo na handel do terytoryum miasta sprowadzone, albo tam wyrobione będą, uiszczoną być ma opłata gminna podług

przepisów, w rozporządzeniu gub. z dnia 11 Września r. z. pod liczbą 55460 zawartych.

§ 2. Z tego otrzyma kasa miejska tylko opłatę gminną od trunków w mieście spożytych; od tych zaś trunków, które przy zachowaniu przepisu niniejszego wyprowadzone będą, opłata nazad zwróconą zostanie.

§ 3. Trunki, które tylko transito przez jakie miasto przechodzą i ani wyładowane, ni też do piwnicy złożone nie będą, nie podlegają opłacie; wszelakoż muszą przy przewozie, należycie być oznajmione i pod ścisły dozór dzierżawcy propinacyi i opłaty gminnej podciągnione.

§ 4. Trunki, które dla przewozu, na handel i dla spekulacyi sprowadzone, wyładowane i w magazynach złożone zostaną, podlegają w myśl następującego § 5. opłacie, tudzież kontroli dzierżawcy propinacyi miejskiej i opłaty, równie jak wszystkim przepisom, które względem handlu trunkami spirytusowemi i względem zabezpieczenia praw propinacyi miejskiej istnieją. Przytem rozumie się samo przez się, że gdy opłata gminna, od tych na spekulacyę i handel wprowadzonych trunków, do dzierżawy wliczoną nie jest, i tylko jest kaucyą za rzetelne użycie tych trunków w powyższym zamiarze, takowa nie do rąk dzierżawcy, ale bezpośrednio do kasy miejskiej płaconą być ma.

§ 5. Od wprowadzonych trunków, w § 4. wzmiankowanych, jeżeli takowe przy zachowaniu przepisu niniejszego znowu wyprowadzone zostaną, zwróconą będzie opłata gminna w tej samej kwocie, w jakiej przy wprowadzeniu od wiadra opłaconą była. Wszelakoż to zwrócenie całej kwoty tylko wtenczas nastąpi, gdy te trunki w tej samej tęgości, w jakiej wprowadzone były, wyprowadzone zostaną. Jeżeli zaś te trunki w niższej tęgości (według stopni), jak wprowadzone były, wyprowadzone zostają, natenczas musi właściciel tychże przystać, na odciągnienie z zapłaconej opłaty gminnej kwoty, stósownej do niższego stopnia trunku.

§ 6. Za trunki, które dla wyszynku i drobnej sprzedaży u szynkarzy i profesyonistów, albo na własny użytek

u prywatnych, już do piwnicy spuszczone są, nie można domagać się zwrócenia opłaty gminnej, od tychże zapłaconej, nawet i wtenczas nie, gdyby takowe pod obręczem wyprowadzone być miały.

§ 7. Za trunki, które w terytoryum miasta wyrobione i w temże nieskonsumowane, ale wywiezione zostaną, nastąpi zwrócenie opłaty gminnej, przy produkcyi opłaconej. Gdy jednak opłata przy produkcyi od objętości naczyń do zacieru użytych pobieraną była, której zwrócenie wszelako od miary trunków z zacieru zyskanych nastąpić ma, dla tego stanowi się, że proporcyą zwrócić się mającej opłaty gminnej do zapłaconej kwoty, w stósunku wypalonej wódki do zacieru wyrachować należy.

Podług tego więc stanowi się, że od wiadra wódki,

18 do 20 stopniowej	1 złr.	— ct.	
20 do 25	1 „	20 „	
25 do 30	1 „	40 „	
30 stopniowej i wyżej	2 „	— „	
	(mon. konw.)		

jako podatek konsumcyjny przy wypaleniu przyjętą i podług tego zwrócić się mająca opłata gminna według procentu, dotyczącemu miastu pozwolonego, wyrachowaną zostanie. Jeżeli zaś wódka z płynów skoncentrowanych pędzona, i od tej podatek konsumcyjny i opłata gminna nie od zacieru, ale podług ilości i stopnia produktu opłacone będą, natenczas przy wywozie takich trunków opłata gminna w tej kwocie, w której dowodnie zapłaconą została, zwróconą będzie.

Ponieważ według ustawy z 27 Czerwca 1878 (dz. u. p. N. 72) podstawa do wymiaru podatku od wódki (spirytusu) i wysokość tego podatku zmienioną została, przeto jest rzeczą Władz autonomicznych w poszczególnych wypadkach dozwolonego Gminom miejskim poboru opłat od wprowadzonych do miasta lub tamże wyrabianych i zużytych napojów oznaczać kwotę, jaka w razie wywozu tych trunków z miasta producentom tytułem uiszczonej opłaty gminnej zwróconą być winna, gdyż oznaczone w § 7 kwoty w obec powołanej ustawy z roku 1878 według dzisiejszego stanu prawodawstwa zastósowane być nie mogą. Należałoby mianowicie w protokołach licytacyjnych spisanych

przy wydzierżawieniu propinacyi z prawem pobierania opłat wspomnionych dotyczące §§fy zmienić. (Przypisek Autora).

§ 8. Wywóz wódki, mniej niż 18 stopniowej, w każdej dowolnej ilości, a w ilości mniej niż n. p. wiadro wynoszącej, każdej wyższej tęgości stopniowej, nie nadaje prawa do zwrotu opłaconej już opłaty gminnej.

§ 9. Właściciele trunków, którzy je podług § 4 na handel lub spekulacyą wprowadzili, i z terytoryum miasta wyprowadzają, za takowe więc o zwrot opłaconej opłaty gminnej upominać się chcą, mają w tym względzie swoje na pismie wygotowane oświadczenie w dwóch egzemplarzach do Magistratu podać i w takowem wykazać, co następuje:

a) imię i nazwisko posyłającego;
b) miejsce, do którego posyłka przeznaczoną jest;
c) liczbę naczyń, w których wódka znajduje się;
d) ilość wódki i jej tęgość stopniową, a to oddzielnie dla każdego naczynia;
e) kiedy i w jakiej ilości, tudzież w jakiej tęgości stopniowej takową wprowadzono i wiele od tejże opłaty gminnej przy wprowadzeniu uiszczono.

§ 10. Producenci trunków, którzy swoje w mieście wypalone trunki wywożą i za nie zwrot opłaty gminnej, przy produkcyi uiszczonej, otrzymać chcą, powinni oprócz dowodów w § 9 przepisanych, jeszcze zamiast punktu e) oznajmić:

e) gorzelnię, w której te trunki wypalone zostały;
f) kiedy te trunki wypalone zostały i w jakiej kwocie opłatę gminną uiszczono od użytego do wypalenia tych trunków zacieru, na co dowód złożony być ma.

§ 11. Trunki do wywozu przeznaczone, równocześnie z oświadczeniem pisemnem w dobrze opatrzonych i do opieczętowania urzędowego przysposobionych naczyniach, do Ma-

gistratu stawione być muszą. Gdyby te naczynia do zabezpieczającego przyłożenia pieczęci urzędowych stósowne nie były, natenczas zwrot opłaty nie nastąpi.

§ 12. Magistrat powinien albo sam, lub też, jeżeli opłata gminna wydzierżawioną jest, za przyzwaniem dzierżawcy:

a) liczbę i stan naczyń, w których trunki do wywozu przeznaczone znajdują się, zbadać;

b) ilość, jakość i treść alkoholową trunków, a to w każdem naczyniu oddzielnie wyśledzić;

c) oświadczenia i przyłączone dowody trutynować, i je między sobą, jakoteż ze stanem trunku oznajmionego porównywać;

d) gdy wszystkie przepisane warunki dopełnione zostały i w żadnym względzie wątpliwość nie zachodzi, Magistrat urzędowe pieczęcie na naczyniach starannie przyłoży, i

e) wyda pozwolenie do wywozu i zwrócenia opłaty gminnej, podług niniejszego przepisu wyrachować się mającej, z biletem na wyprowadzenie trunków.

§ 13. Trunki w ten sposób do wywozu przeznaczone należy natychmiast i to pod Strażą urzędową z obwodu miasta wywieźć, i dopiero za obrębem miasta opieczętowanie urzędowe przez Straż od Zwierzchności dodaną, za odebraniem biletu na wywóz usunąć, bilet zaś przez Straż urzędową, z potwierdzeniem rzeczywistego wywozu, Magistratowi przedłożony być ma; dla tego też Straż urzędowa spólnie z właścicielem trunków za wykonany wywóz tychże odpowiedzialnymi zostają.

§ 14. Jeżeli przy trutynowaniu oświadczeń i dowodów wątpliwości zachodzą, natenczas Magistrat takowe, co do wprowadzonych trunków przez przejrzenie rejestrów magazynowych, które właściciel prowadzić obowiązany jest, i przez przesłuchanie dzierżawcy opłaty gminnej, co do trunków w miejscu wyrobionych, przez przejrzenie rejestrów produkcyi

i wydatku, w ważnych zaś przypadkach przez odniesienie się do Władz skarbowych w drodze najkrótszej usunąć i co do malwersacyi natychmiast urzędowanie przeprowadzić winien.

§ 15. Trunki, które wyprowadzone być mają, nie mogą dawniej, jak od roku jednego być wypalone albo wprowadzone, i tak bywają zapasy trunków z końcem Października roku każdego we wszystkich gorzelniach, składach i szynkach opisane, i zasoby do wykazów roku nowego wciągnięte.

§ 16. Gdy przy wywozie wszystkie przepisane warunki dopełnione zostaną, naówczas powinien Magistrat należytość, podług §§ 5 i 7 wypadającą, zwrócić się mającej opłaty gminnej, a mianowicie od każdego naczynia oddzielnie podług objętości i stopnia tęgości oznaczyć, a skoro tylko przez oddanie biletu wychodowego uskuteczniony wywóz trunku udowodnionym zostanie, to zwrócenie w kasie miejskiej asygnować i o tem odbiorcę uwiadomić, który za złożeniem tegoż uwiadomienia i przepisanego kwitu, zaasygnowaną mu kwotę wynagrodzenia z kasy miejskiej otrzymać ma.

§ 17. Magistratom dozwolone są wszystkie prawne kroki, które dla wstrzymania defraudacyi potrzebne są, przyczem Magistraty jednak od wdzierania się w prawa lub naruszania praw dzierżawców propinacyi miejskiej i opłat gminnych, równie jak i od wszystkich naruszeń i udręczeń w zawodzie producentów i handlarzy trunków ściśle wstrzymywać się mają. Istotnie popełnione defraudacye Magistrat sądzić i karą trzykrotnej ilości zamierzonej defraudacyi okładać ma, przeciw czemu jednak równie jak i przeciw wyrachowaniu żądanego zwrotu opłaty gminnej, rekurs w 14stu dniach do Urzędu powiatowego, a przeciw tym wyrokom do Rządu krajowego podać się mający, strony wnieść mogą.

Według rozp. min. spr. wew. z 23 Stycznia 1869 L. 13055 orzeczenie przysługuje Starostwu w razach, jeżeli kto oskarżonym jest o przemycanie wódki do miast, w których pobieraną bywa opłata od napojów spirytusowych do miasta wprowadzonych. (Patrz str. 42 Zb. ust. adm.).

Instrukcya, w jakiej formie i treści protokół licytacyi przy wydzierżawieniu praw gminnych, spisany być winien.

P r o t o k ó ł,

który w skutek uchwały Rady gminnej . . . . . . celem wypuszczenia w dzierżawę prawa . . . . . Gminy . . . . spisanym został. (Rozp. gub. z d. 13 Marca 1813 i 5 Kwietnia 1834 L. 9610 Zb. ust. pr. N. 48, tudzież gub. dekr. z 2 Sierpnia 1839 L. 40651).

Licytantom przeczytane zostały następujące warunki:

§ 1. Gmina . . . . . . wypuszcza najwięcej ofiarującemu prawo w całym okręgu Gminy, sobie w y ł ą c z n i e służące, *a)* szynkowania gorzałki, piwa i miodu, wiśniaku i maliniaku; tudzież prawo szynkowania rumu, araku, śliwowicy, rozolisów, likierów, esencyi ponczowej i t. d. na trzy lata to jest: od . . . . . do . . . . . *b)* . . . . . . a to tym sposobem, ryczałtem, że podający największą ofertę wstępuje na miejsce Gminy co do użytków z wydzierżawionego dochodu w całej objętości. Wzajemnie też obowiązuje się oferent, wszystkie wypadające skarbowe ciężary, podatki i gminne dodatki, które teraz istnieją, lub w ciągu dzierżawy zaprowadzone być mogą, bez najmniejszego prawa do jakiegokolwiekbądź wynagrodzenia ponosić i opłacać, i za to także Gminie tak dalece odpowiedzialnym być, o ileby Gmina z przyczyny takiego zobowiązania się jego szkodę poniosła *c)*.

§ 2. Zostawia się wolność każdemu mieszkańcowi brać gdziekolwiekbądź trunki na swoją potrzebę; lecz aby dzierżawca przez to szkody nie cierpiał, powinien każdy, kto prawa propinacyi nie ma, jeżeli o to już wprzódy nie ułożył się z dzierżawcą, trunek na własną potrzebę sprowadzony, temuż należycie oznajmić, i jako opłatę gminną [1]) dzierżawcy propinacyi od każdego *d)* . . . . . . zaraz przy wprowadzeniu uiścić. Za sprowadzenie trunków bez takiego oznajmienia na własną potrzebę podpadnie karze przez c. k. Starostwo wymierzyć się mającej.

[1]) Jeżeli Gminie pobieranie jakiej opłaty dozwolonem zostało.

§ 3. Podobnież szynkarze, którzy według rozporządzenia gub. z dnia 8 Kwietnia 1789 r. mają uprawnienie na szynk do pewnego domu w Gminie przywiązany i w tej mierze w c. k. Urzędzie powiatowym dostatecznie się wykazali, mają wolność sprowadzenia trunków z poza okręgu Gminy; wszelako w takim razie, są obowiązani wszystkim obowiązkom wyżej w § 2 wymienionym zadosyć uczynić, przeto opłatę gminną dzierżawcy propinacyi według wymierzonych powyżej taks uiścić, lub się z nim o to ogółem ułożyć, Fabrykanci rozolisów i likierów, znajdujący się w Gminie, a opatrzeni należytem pozwoleniem (koncesyą), zostają wprawdzie utrzymani przy swem prawie (fabrykacyi), jednakowoż obowiązani są albo okowitę, którą li tylko ulepszają, brać od dzierżawcy propinacyi, i w każdym razie o wyrób takowej się ułożyć, albo od wprowadzonych rozolisów i likierów, równie jak i od wprowadzonej okowity opłatę gminną w § 2 ustanowioną uiścić.

Uprawnieni kupcy towarów korzennych, albo też właściciele handlu towarów mięszanych, są wprawdzie uprawnieni słodzone trunki, czyli napoje spirytusowe, jako to: arak, rum, esencyę ponczową, likwory sprowadzać zkądkolwiek do swojego handlu, takowe jednak tylko w butelkach, najmniej 0·35 litra zawierających, nie szynkując takowych sprzedawać mogą.

Od wyżej pomienionych, na sprzedaż wprowadzonych trunków, obowiązani są oraz opłaty gminne ustanowione w § 2, prócz dodatku 50% od tych opłat, zapłacić dzierżawcy propinacyi do poboru takowych wyznaczonemu; dla tego więc obowiązani są należycie oznajmić trunki, które wprowadzić zamyślają, a to pod karą w § 2 za zaniedbanie takowego oznajmienia ustanowioną.

§ 4. Trunki, przez obręb (terytoryum) Gminy *transito* przewożone, podlegają wprawdzie dozorowi dzierżawcy, ale żadna opłata poboru za nie się nie należy.

(Obacz rozp. gub. z 12 Marca 1836 L. 14605 o dozorze strażników i rozp. gub. z dnia 26 Kwietnia 1844 L. 11644,

że na granicy terytoryum miasta mają być umieszczone tablice ostrzegające, aby przez ten punkt nie wprowadzano trunków bez poprzedniego zameldowania. Nad kancelaryą manipul. prop. mają być tablice z napisem, iż tu mają być trunki meldowane. (Str. 281 Zb. ust. adm.).

§ 5. Licytacya przedmiotu dzierżawy przedsięwziętą będzie ze strony miasta, z zastrzeżeniem potwierdzenia przez Radę gminną w ten sposób, że akt licytacyi dla najwięcej podającego, już przez jego ofertę, która protokołem zupełnie udowodnioną zostaje, dla Gminy zaś od dnia dokonanej ratyfikacyi, nabywa mocy obowiązującej. Względem doręczenia ratyfikacyi, jak i uwiadomienia każdego innego w rzeczach dzierżawy nieodzownie potrzebnego, postanawia się, jak następuje: Dzierżawca powinien miejsce swojego pobytu, a w razie zmiany tegoż, swego pełnomocnika, który w miejscu przedmiotu dzierżawy znajduje się, zaś na przypadek śmierci pełnomocnika, nowo obranego pełnomocnika, Zwierzchności gminnej podać do wiadomości. Gdyby dzierżawca zaniedbał tego obowiązku, albo on sam lub jego pełnomocnik uchylał się od odbierania oznajmień, natenczas wywieszenie (przybicie) takiego oznajmienia na lokalu Zwierzchności Gminy, w tem miejscu gdzie przedmiot dzierżawy się znajduje, powinno mieć zupełnie ten sam skutek, co osobiste doręczenie tego oznajmienia, a mianowicie od czasu uskutecznionego wywieszenia.

§ 6. Jeżeli więcej osób w spółce dzierzawę zalicytuje, wtenczas odpowiadają wszyscy za jednego, a jeden za wszystkich. W takim razie uważanym będzie we wszystkich interesach dzierżawcy ten za pełnomocnika, który w protokole przy złożeniu zakładu (wadyum) najpierw podpisany jest, albo w tym razie, gdy spółka podczas aktu licytacyi utworzy się, ten który imieniem innych ofertę podał, i to tak długo, póki spólni przedsiębiorcy plenipotencyą, przez wszystkich spólników podpisaną i należycie legalizowaną kogo innego pełnomocnikiem nie ustanowią. Pełnomocnictwo tego, który najpierw w protokóle licytacyi podpisał się, przechodzi zawsze po jego śmierci na najbliżej po nim podpisanego

tak długo, aż spólnicy wyżej wspomnieni, inaczej nie zarządzą.

§ 7. Ci, którzy w tej licytacyi uczestniczyć chcą, złożyć mają ilość dziesiątej części fiskalnej ceny wyrównywającą to jest . . złr. . . . kr. przed licytacyą jako zakład (wadyum) w gotowiznie. To wadyum bez wyjątku za przepadłe uznanem będzie, jeżeliby oferent najwięcej podający od dzierżawy przed złożeniem kaucyi odstąpił, przez co nie zostaje jednak uwolnionym oprócz utraty wadyum także od wynagrodzenia szkody, która według kontraktu ze skutków niedotrzymania kontraktu, a osobliwie z nowej, na koszt i niebezpieczeństwo dzierżawcy odprawić się mającej licytacyi wyniknąć może, za którą tenże swoim całym majątkiem odpowiada. Wadyum albo do kaucyi wrachowane, albo też po zupełnem złożeniu kaucyi za godną do przyjęcia uznanej zwrócone zostanie.

§ 8. Ten licytant za dzierżawcę uważanym będzie, który najwyższą ofertę w gotowiznie nad cenę wywołania (fiskalną) poda; przypomina się także wszystkim do wydzierżawienia chęć mającym, że po uczynionej ofercie niedopełniony podpis, od obowiązku dotrzymania wszelkich warunków licytacyi nie uwalnia, które przez najwięcej dającego już samą jego ofertą zupełnie przyjęte zostają; tudzież że po ukończonej licytacyi każda inna oferta, choćby jeszcze raz tak wysoka, bez uwzględnienia odrzuconą zostanie.

§ 9. Dzierżawca jest obowiązanym, ofiarowany czynsz dzierżawny w miesięcznych ratach z góry, a to pierwszego dnia każdego miesiąca do kasy gminnej w gotówce zapłacić i stempel należyty na kwit, który na taki zapłacony czynsz wydany być ma, swoim kosztem dostarczyć.

Gdyby zapłacenie jakiej raty czynszu dzierżawnego nie na terminie wyżej oznaczonym, ale dopiero później nastąpiło, wtenczas powinien dzierżawca w każdym przypadku, a nawet gdyby podług § 11 protokołu, z nim jako niedotrzymującym kontraktu postąpiono przy płaceniu dłużnego

czynszu dzierżawnego, także jeszcze należącą się od tego prawną prowizyę za zwłokę, a mianowicie od terminu płacenia kontraktem oznaczonego zacząwszy, aż do dnia opłaty tegoż czynszu, po 4 od sta do kasy gminnej zapłacić.

§ 10 Obowiązany jest dzierżawca dla zabezpieczenia wszystkich z tego interesu bezpośrednio lub pośrednio do dzierżawcy wynikających pretensyj, i wszystkich obowiązków kontraktu złożyć kaucyą, półrocznemu czynszowi dzierżawnemu odpowiadającą *f)*.

Ta kaucya złożoną być ma w gotówce, (od której jednak Gmina żadnych procentów płacić nie będzie, albo w krajowych obligacyach Państwa, procentu po 4 i 5 od sta przynoszących, albo nakoniec w zapisie bezpieczeństwo prawem przepisane zapewniającym, i na dobrach ziemskich, gruntach miejskich lub wiejskich, albo też na domach murowanych intabulowanym, i to najdalej albo w ośmiu dniach od doręczenia rezolucyi potwierdzającej, lub też w czternaście dni przed początkiem dzierżawy, w kontrakcie obwarowanym, jeżeliby rezolucya ratyfikacyi przed tym czasem doręczoną nie była; dokument na kaucyą ma być tak ułożony, aby odpowiedzialność kaucyi nie tylko na nieochybne uiszczenie rat czynszu dzierżawnego, ale także na wszystkie inne, z niedotrzymania kontraktu pochodzące pretensye, równie jak i na te pretensye się rozciągała, które ze stósunku dzierżawcy ze Skarbem co do podatku konsumcyjnego wynikną, jeżeliby Gmina do zaspokojenia tychże pociągnioną była.

Jeżeli zaś kaucya w obligacyach publicznych złożoną będzie, to dzierżawca złożyć ma także sądownie legalizowany dokument przeznaczenia, w którym właściciel obligacyj da swoje oświadczenie, że takowe w zastaw dane są za dopełnienie wyżej wspomnianych obowiązków.

§ 11. Każdy warunek protokółu licytacyi uznaje Gmina za główny warunek, od którego dopełnienia, zezwolenie tegoż na inne punkta zawisło, a właściwie tym sposobem, że gdyby dzierżawca jednego z tych warunków licyta-

cyi dopełnić zaniedbał, z nim po czternastu dniach, rachując od czasu, w którym obowiązek podług kontraktu dopełnionym być miał, jako z niedotrzymującym kontraktu się postąpi, a zatem na jego koszt i niebezpieczeństwo nowa licytacya wypisaną będzie, i osiągnięty w każdym razie przez to wyższy czynsz dzierżawny jedynie tylko na rzecz Gminy przypadać ma.

§ 12. Od tego czasu, jak dzierżawca podług poprzedzającego § 11 kontraktu nie dotrzyma, wolno będzie Gminie bez dalszego pytania się lub uwiadomienia dzierżawcy, przedmiot dzierżawy odebrać w ten sposób, iż z dniem tego odebrania aż do nastania dzierżawcy nowego nastąpi zarząd przedmiotem dzierżawy ze strony Gminy wydzierżawiającej, na koszt i niebezpieczeństwo dzierżawcy kontraktu niedotrzymującego. Jednak dzierżawca może mieć kontrolę, w którym celu onemu zasiąganie wiadomości i wglądanie we wszystkie wypadki administracyi na żądanie jego dozwolonem będzie; nie przyjmie zaś dzierżawca kontroli, to już przez to samo zrzeka się wszelkiego prawa do opozycyi przeciw zarządowi, na jego koszt i niebezpieczeństwo prowadzonemu.

§ 13. Dzierżawa, na niebezpieczeństwo niedotrzymującego kontraktu dzierzawcy rozpisana, zacznie się dopiero z dniem, w którym nowemu dzierżawcy oddaną zostanie, a to w ten sposób, że do niego dochód z epoki zarządu nie należy, i takowy tylko będzie przedmiotem obrachunku między Gminą i niedotrzymującym kontraktu dzierżawcą.

§ 14. Wolno Zwierzchności gminnej, lub ces. król. W ł a d z o m [1]), którym dopełnienie kontraktu poruczone jest, użyć wszystkich środków, które do niezwłocznego dopełnienia kontraktu wiodą; wzajemnie też zostawia się dzierżawcy wolna droga prawa co do wszystkich pretensyj, które sobie z kontraktu rościć zamyśla. Jednak ulega tenże nieodzownemu warunkowi, że na przypadek niedotrzymania kontraktu, bez wszelkiego procesu prawnego, i tylko w naj-

krótszej drodze wyzutym być może z prawa dzierżawy w drodze egzekucyi politycznej.

[1]) Starostwo może teraz jeszcze zastósować to rozporządzenie w razie nadużycia ze strony dzierżawcy prawa propinacyi miejskiej. (Roz. min. spr. wewn. z dnia 17 Kwietnia 1878 L. 23).

§ 15. Dzierżawca nie może swego prawy dzierżawy nikomu bez pozwolenia tej Władzy, do której potwierdzenie kontraktu należy, ani formalnie, ani też milcząco odstąpić lub subarendować, to jest, nie powinien nikt inny jak tylko sam dzierżawca pod jakimkolwiek bądź tytułem lub pozorem być w doczesnem posiadaniu fizycznem zadzierżawionego przedmiotu.

§ 16. Gmina przyrzeka dawać dzierżawcy potrzebną asystencyę do odebrania i wyegzekwowania zaległych opłat jednak tylko o tyle, o ile zaległość nad 14 dni nie jest zadawnioną i niezaprzeczoną *(liquid).*

§ 17. Jednak wkłada się na dzierżawcę obowiązek, aby znaki swojej manipulacyi poboru tam, gdzie potrzeba, a w szczególności cechowanie naczyń przedsiębrał w ten sposób, aby przez to cechowanie tegoż samego naczynia, już poprzednio przez c. k. Urząd powiatowy lub przez dzierżawcę podatku konsumcyjnego, względem tegoż podatku przedsięwzięte, nie było uszkodzonem.

§ 18. Przyjęcie i opłacenie potrzebnych ludzi do zarządu i dozoru należy jedynie do dzierżawcy, a Gmina tem na żaden sposób zajmować się nie będzie; a zatem dzierżawca nie może żądać żadnego od Gminy w tym względzie wynagrodzenia *g).*

§ 19. Kontrakt gaśnie z końcem opisanego w § 1 czasu dzierżawy, i nie potrzeba do tego żadnego wypowiedzenia.

§ 20. Jeżeliby dzierżawca podczas trwania dzierżawy pomarł, natenczas przechodzi prawo dzierżawy ze wszystkiemi obowiązkami na jego spadkobierców (juryskwezytorów) na przypadek śmierci; a gdyby dzierżawca za niezdolnego uznanym został do zarządu majątkiem swoim, na jego prawnych zastępców; wyjąwszy jednak, jeżeli Gmina w takim wypadku nie uzna za dobre, uważać ten kontrakt za zgasły.

§ 21. Nie przyrzeka się dzierżawcy żadna odpowiedzialnosć ze strony Gminy, ani za połowę ceny fiskalnej lub ofiarowanej, ani też wtedy, gdyby tenże szkodę poniósł nad połowę.

§ 22. Wynagrodzenie szkody przyrzeka się dla dzierżawcy tylko w tym wypadku, gdyby Gmina na połowę spaliła się, lub ludność w niej na połowę wymarła, albo gdyby opłata gminna przez Gminę samą zniżoną została; lecz pretensya, którąby sobie dzierżawca o wynagrodzenie jakiejkolwiek wynikłej szkody rościć mógł, może się tylko na rzeczywistą szkodę rozciągać, ale nigdy na ubytek zysku, i nie może nigdy proporcyonalną część czynszu dzierżawnego przenosić.

§ 23. Dzierżawca jest obowiązanym, trunek dobry i do użytku zdatny, na miarę należycie cechowaną dawać, a oprócz tego podlega dzierżawca względem dobroci piwa, szynkarzom dostawionego, przepisom policyjnym; wreszcie ma na to uważać, by szynkarze od niego zależący, cechowanemi i sprawiedliwemi miarami opatrzeni byli, i tylko na te miary trunki szynkowali, w przeciwnym bowiem razie, przy docieczeniu oszukaństwa ze strony dzierżawcy, tenże za każde na niego spadające niedbalstwo, i za każdą niesprawiedliwą miarę ukaranym zostanie. Jeżeli zaś dopuści się oszukaństwa przez swój własny wyszynk, natenczas będzie podlegał karze według istniejących na ten przypadek przepisów.

§ 24. Dzierżawca obowiązany jest, szynkarzów opatrywać wystarczającym i do użycia zdatnym trunkiem, a to w ten sposób, aby im trunków nigdy nie zabrakło.

Dozwala się dzierżawcy aż do końca jego dzierżawy nająć sobie dom do wyszynku i w tym szynkować, w ogóle jest obowiązany do wyszynku tylko uprawnionych szynkarzy używać.

§ 25. Z końcem dzierżawy dawnej i na początku nowej przedsięwziętą będzie rewizya we wszystkich piwnicach

i innych w obwodzie Gminy znajdujących się składach trunków, przez dwie do tego przez Radę gminną delegowane osoby, z przywołaniem do tejże tak dzierżawcy ustępującego jako też następującego, i ułożony zostanie inwentarz trunków znalezionych w tym celu, aby ustępujący dzierżawca należytości od znalezionych trunków otrzymane, nowemu dzierżawcy zwrócił, i wyrobione przez siebie trunki, z Gminy wywiózł, albo w tym względzie z nowym dzierżawcą się ułożył. Do zabezpieczenia tych obowiązków służyć ma także kaucya ustępującego dzierżawcy. A ponieważ na przypadek niedotrzymania kontraktu przez dzierżawcę, objęty tymczasowo przez Gminy zarząd tylko jako dalszy ciąg jego dzierżawy pod kontrolą niedotrzymującego kontraktu uważanym być ma, więc także obrachowanie remanentów, nie z początkiem zarządu, ale z dniem, w którym nowy dzierżawca dzierżawę obejmie, przedsięwziętem będzie. A zatem będzie to rzeczą dzierżawcy niedotrzymującego kontraktu, postarać się o zawiadomienie go o dniu, który mu na jego w należytym czasie podaną prośbę dokładnie oznajmionym zostanie, i przybyć do rewizyi trunków dla zabezpieczenia swoich praw. Gdyby zaś z jakiegokolwiekbądź powodu ani on sam, ani jego pełnomocnik nie stawił się, natenczas traci prawo do robienia zarzutów przeciw rezultatowi rewizyi trunków i musi być tym rezultatem zadowolony *h)*.

§ 26. Kontrakt spisany będzie w dwóch jednakowo brzmiących egzemplarzach, w którym zupełnie te same warunki i obowiązki protokółu licytacyi zawierać się powinny. Te kontrakty nie mogą w obec tego, że kontrakt najwięcej podającego oferenta obowiązujący właściwie już przez protokół licytacyi zawartym został, ani innego obowiązku stanowić, ani też znieść. Z tych jeden egzemplarz wydanym będzie dzierżawcy, który zapłacić ma stempel za drugi egzemplarz w ręku Gminy pozostać mający.

W razie, gdyby dzierżawca kontraktu podpisać nie chciał, albo gdyby na jego żądanie wydanie kontraktu do skutku nie przyszło, zastąpić ma miejsce kontraktu protokół licytacyi, który należytym stemplem opatrzyć trzeba *i)*.

Gdy zatem licytanci wadyum po . . złr. . . kr. złożyli, i swojemi własnoręcznemi podpisami oświadczyli i potwierdzili, że wszystkie powyższe warunki dobrze zrozumieli i takowych w razie podania najlepszej ceny całkiem dopełnić chcą, przystąpiono do licytacyi.

N. N. } jako świadek
N. N. }

N. N. z N.
N. N. z N.
N. N. z N.

Po wywołaniu ceny fiskalnej w sumie . . . ofiarowaną została przez *k)* N. N. kwota . . etc. . .

etc. etc.

potem oddał ofertę N. N.

z którą ofertą, gdy po dwukrotnem wywołaniu i ćwierćgodzinnem wyczekaniu, nikt więcej podać nie chciał, licytacya ukończoną została; N. N., z ofiarowaną kwotą . . mówię wyraźnie . . . . . . za najwięcej ofiarującego uznanym, i wadyum tegoż w kwocie . . . złr. . . . . do kasy gminnej oddanem zostało.

N. N. z N.
jako najwięcej dający licytant

N. N. z N. } jako uproszeni świadkowie.
N. N. z N. }

Reszta licytantów potwierdza niniejszem należycie odbytą licytacyą i odebranie wadyów.

N. N.
N. N.

N. N. } jako świadek.
N. N. }

Poczem protokół zakończonym został.

W . . . . dnia . . . . . . 18 . .

Podpis komisyi.

UWAGI.

a) Tu należy w skutek dekretu kancelaryi nadwornej z dnia 23 Stycznia 1834 roku do L. 24066 w tych miastach, które rzeczywiście same tylko w posiadaniu prawa propinacyi znajdują się, „wyłącznie“ wyraźnie dodać. Zaś w protokołach licytacyi dla tych Gmin, gdzie także dwór i prywatne strony w posiadaniu prawa wyrobu i wyszynku trunków znajdują się, potrzeba podług wyżej wspomnianego dekretu nadwornego na to zwrócić uwagę, że wydzierżawienie prawa propinacyi ma miejsce tylko tak dalece i w tej rozciągłości, jak takowe Gminie przysłuża i także inne strony, (które, jeżeli to z zupełną dokładnością stać się może, wymienione być mają w posiadaniu tego do dzierżawy nie wciągnionego prawa znajdują się, a zatem w takich przypadkach ten warunek licytacyi stósownie do tych okoliczności odmienić, atoli przy ułożeniu onego z jak największą ostrożnością postąpić należy, gdyż przez uchybienie Gminie wielką szkodę łatwo wyrządzić można.

b) Gdzie się gminny browar, gorzelnia lub szynkownia znajduje, które razem z propinacyą wydzierżawione zostają, dodać należy: „wraz z użyciem browaru, gorzelni lub szynkowni w . . . . . .“

c) Gdy w jakiej Gminie, gdzie uprawnieni posiadacze browarów znajdują się, propinacya piwa wydzierżawioną będzie, należy dodać: „Przytem ma dzierżawca wiedzieć, że w Gminie N. właścicielom browarów N. N. i N. N. dekretem gubernialnym . . . . . . (datum i liczba dekretu gubern.) pozwolenie dane jest, w swoich własnych browarach za uiszczeniem opłaty gminnej (*Communalauflage*) po . . . centów od beczki (beczkę po 36 garncy rachując), piwo warzyć i takowe według upodobania albo za granicę Gminy, albo też w gminnym obrębie, znajdującym się tamże uprawnionym szynkarzom i innym stronom w beczkach sprzedawać. Gdyby jednak wspomnieni właściciele browarów, włożonych na nich obowiązków i ograniczeń nie dopełniali, natenczas udać się ma dzierżawca względem ich ukarania i uiszczenia należącej od nich opłaty w drodze Zwierzchności gminnej do c. k. Władzy politycznej i załatwić tę sprawę w drodze urzędowej a na wydzierżawiającej Gminie żadnego regresu nie poszukiwać.

d) Tu należy umieścić te postanowienia taryfowe, które w gubernialnem rozporządzeniu z dnia 27 Października 1820 r. do L. 53609 albo też dla dotyczącej Gminy osobno są wydane.

e) Gdy propinacya gorzałki (wódki) w dzierżawę wypuszczoną będzie, trzeba dodać co następuje: fabrykanci rozolisów który z należycie

nabytemi pozwoleniami (koncesyami) w miejscu znajdują się, zostają wprawdzie przy tym swoim zarobku utrzymani, jednak są obowiązani, albo okowitę (*aqua vitae*), która oni jednakowo tylko przepuszczaniem ulepszą, brać od dzierżawcy gminnej propinacyi wódki, albo z nim zawsze względem wyrobu ułożyć się, lub też uiszczać od sprowadzonego rozolisu i likworu, równie jak od wprowadzonej okowity, opłatę gminną w drugim punkcie ustanowioną.

f) Gdy dzierżawca także browar, gorzelnię lub szynkownię w dzierżawę bierze, natenczas wypada kaucyą dla zabezpieczenia od dezolacyi podwyższyć i takową także na oddany *fundus instructus* rozciągnąć.

g) Na przypadek, gdy dzierżawca także budynki na siebie bierze, umieścić należy w § 19 co następuje:

§ 19. Każdą małą reparacyę w przyjętych na siebie budynkach, która 10 złr. nie przenosi, powinien dzierżawca z własnego funduszu, bez wymagania zwrotu, nawet wtenczas uskutecznić, gdyby te reperacye razem wzięte, większego wymagały wydatku.

Nie wolno dzierżawcy, do wydzierżawionych mu budynków browarnych, gorzelnianych lub szynkownych, bez pozwolenia Rady gminnej nowych przybudować, albo upadających restaurować w tej nadziei, że łożone na to wydatki zwrócone mu będą. Jednakowoż nie jest mu wzbronionem, widząc oczywisty pożytek z postawienia nowej budowli, albo konieczną potrzebę restauracyi upadającego budynku, o tem Gminie donieść, i przytem swój projekt podać, jakim sposobem i z jakim nakładem kosztów ta budowa przedsięwziętą być może.

h) Na przypadek, gdy razem budynki wydzierżawione zostają, trzeba dodać w § 26, co następuje:

§ 20. Dzierżawca powinien zadzierżawione razem budynki browarne, gorzelniane lub szynkownię, równie jak i oddany mu *fundus instructus* przy wyjściu dzierżawy w takim samym nazad stanie oddać, w jakim on te budynki odebrał, w którym celu tak na początku jak i na końcu dzierżawy dokładny inwentarz tych realności, onychże części i *fundi instructi* z przyzwaniem dzierżawcy i ludzi w sztuce biegłych spisanym zostanie.

i) Tu czyni się uwagę, że wzbranianie się dzierżaw co do podpisania kontraktu, albo też żądanie tego, by sporządzenie kontraktu do skutku nie przyszło, należycie udowodnionem być musi.

k) Tu zamieszcza się uwaga do ścisłego zachowania dla komisarzów licytacyi, by ci każdą ofertę, przez tego, kto takową podał, zaraz osobno podpisać, albo gdyby tenże podpisu odmawiał, albo też zaraz po podanej ofercie oddalił się, podaną przezeń ofertę, przez dwóch świadków potwierdzić kazali.

O ustawieniu tablic na granicy miast, gdzie trunki do miasta wprowadzić się mające zgłoszone być muszą.

Przekonano się, że w miastach i miasteczkach, gdzie dochody miejskie pod publiczną powagą wydzierżawiane bywają i gdzie na mocy kontraktów dzierżawnych trunki u właściwych dzierżawców propinacyi miejskiej lub opłaty dla Gminy przy wprowadzeniu opowiedziane być muszą, strony z tego powodu na wielkie udręczenie wystawione bywają, że się wprzód długo dopytywać muszą, gdzie trunki opowiedzieć mają, które chcą wprowadzić, i że je częstokroć tymczasem jako przemytników z ich trunkami zatrzymują, gdyż im nieraz nie jest wiadome miejsce i granica, gdzie trunki dopiero po opowiedzeniu wprowadzone być mogą.

Dla uchylenia podobnych przykrości poleca się c. k. Urzędom politycznym, ażeby włożyły na Zwierzchności miejskie obowiązek ustawiania przy drogach i ścieżkach, do miasta prowadzących, w miejscach, gdzie się ich okręg zaczyna, czarnych tablic z napisem, że tamtędy do miasta trunków bez poprzedniego opowiedzenia wprowadzać niewolno, jako też zobowiązania dzierżawców swoich dochodów (Gefälle) do wywieszania nad swoją kancelaryą manipulacyjną czarnej tablicy z napisem, że tu trunki opowiedziane być mają. Dzierżawcy, którzyby to uczynić zaniedbali, mają sobie samym przypisać, jeżeli im ze względu na to zaniedbanie odmówione będzie prawo domagania się należytości i kary od wprowadzonych bez opowiedzenia trunków i potrzebna do tego asystencya. Niemniej obowiązani są dzierżawcy nad tem czuwać, ażeby tablice na granicach należycie były ustawiane, na których, o ile to być może, także wyrażone być powinno, gdzie ten dom w mieście położony, w którym opowiedzieć się potrzeba, inaczej także utracą wzmiankowane prawo.

(Rozporządzenie gub. z dnia 26 Kwietnia 1844 do l. gub. 14644).

Zwyczaj istniejący co do opłat od wprowadzonego do propinacyjnego okręgu piwa winien być z urzędu zbadanym (d. k. n. 8 Li-

stopada 1838 L. 20772 Zb. ust. prow. z 1839). Istota czynu dochodzeniem stwierdzona, może służyć za podstawę do rozstrzygania później zaszłych identycznych wypadków. (Tr. ad. 16 Stycznia 1880 L. 20 N. 671).

Trunki propinacyjne przewożone przez miasto w Galicyi winny być podczas ich przewozu zameldowane i pod nadzór dzierżawcy prawa propinacyi i gminnej opłaty oddane (rozp. gub. 12 Marca 1836 L. 14605 i 26 Kwietnia 1844 L. 11644), uwolnienie zaś od tego obowiązku jest niedopuszczalnem, zwłaszcza jeżeli nie wykazano, że odnośne zarządzenia nie przekroczyły granicy potrzebnej kontroli. (Tr. ad. 9 Kwietnia 1880 L. 654 N. 746).

Dzierżawcy prawa propinacyi w Gminach miejskich nie wolno, szynkarzom piwa czy to przez niego czy też przez Gminę ustanowionym, lub na innej podstawie uprawnionym zabraniać wprowadzenia do Gminy piwa zamiejscowego za opłatą należytości w kontrakcie dzierżawnym zastrzeżonej, ani też pobierać wyższej nad oznaczoną należytości (d. k. n. 29 Lipca 1824 L. 19162). (Tr. ad. 17 Czerwca 1880 L. 1098 N. 805).

Co do kary za niezameldowanie trunków przez miasto przewieść się mających orzekł Trybunał administracyjny, że nałożona kara kilkorazowej opłaty gminnej w myśl rozp. gub. z 2 Wrześ. 1839 L. 40651 jako kara policyjna się uważa i zażalenie przeciw takiemu zasądzeniu w myśl §§ 48 i 21 ust. z 22 Paźdz. 1875 d. u. p. N. 36 nie może być przez Trybunał administracyjny do rozprawy na razie przyjęte. (Tr. ad. z 14 Lut. 1881 L. 1753).

---

e) O właściwości (kompetencyi) Władz i ich postępowaniu przy rozstrzyganiu sporów propinacyjnych.

W celu jednostajnego załatwiania sporów i zażaleń tyczących się prawa propinacyi, Namiestnictwo okólnikiem z dnia 26 Maja 1857 L. 20906 postanowiło, co następuje:

We wszystkich urzędowych czynnościach i orzeczeniach trzeba mieć na uwadze czworakie stanowisko, wynikające z natury stósunków i ustanowień prawnych. A mianowicie:

1. Stanowisko ściśle policyjne;
2. Stanowisko ściśle przemysłowe;
3. Stanowisko będącego w kwestyi *regale*, polegającego na właściwych urządzeniach krajowych;
4. Stanowisko cywilno-sądowe.

W pierwszym przypadku jest Urząd powiatowy pierwszą; Władza obwodowa drugą; a Namiestnictwo trzecią instancyą.

W drugim przypadku dochodzi i orzeka Urząd powiatowy jako pierwsza; Namiestnictwo jako druga, a Ministerstwo jako trzecia instancya.

W trzecim przypadku zaś przeprowadza i załatwia sprawę w pierwszej instancyi Władza obwodowa; w drugiej Namiestnictwo, w trzeciej Ministerstwo.

W czwartym przypadku Władza polityczna wyda orzeczenie tak zwanego *provisorium* tylko wtedy, jeżeli spór zachodzi między byłym dziedzicem z jednej, a jego dawniejszymi poddanymi z drugiej strony.

Orzekanie w kwestyach tyczących się właściwego *regale* zastrzega się Władzy obwodowej jako pierwszej instancyi dla tego, ponieważ w takim razie chodzi o prawo, polegające na zasadniczych ustawach krajowych (Landesverfassung), przytem dotykające bezpośrednio stósunków, jakie niegdyś istniały między Zwierzchnością dominikalną a jej poddanymi, w którym też razie niejednokrotnie wyłącznie prywatno-prawne kwestye zachodzą.

Wydarzające się zaś wypadki sporów o prawo propinacyjne, mogą często w jednym i drugim kierunku być traktowane.

Tak np. jeśli się zdarza, iż właściciel sklepu korzennego lub kawiarni trudni się wyszynkiem właściwych trunków propinacyjnych, wypadek ten może i musi być traktowany zarówno ze stanowiska czysto-policyjnego jak i przemysłowego, a nawet ze stanowiska uszczuplenia *regale*.

Ze względu też na owe okoliczności Namiestnictwo widzi się spowodowanem, udzielić Władzom obwodowym i Urzędom powiatowym celem dalszego ich zachowania się następujące objaśnienia:

Do 1. Potrzeba urzędowania ze strony Władzy policyjnej zachodzi w tych wszystkich przypadkach, w których

praktykowanym bywa wyszynk w miejscu sprzedaży trunków (an sitzende oder stehende Gäste) albo przez osoby do takowego nieupoważnione; albo przez osoby wprawdzie upoważnione, lecz prowadzące szynk w lokalu pod względem policyjnym niewłaściwym, lub wreszcie z pominięciem istniejących pod względem szynkowania ogólnych i poszczególnych przepisów policyjnych. We wszystkich przypadkach tego rodzaju powinna Władza policyjna miejscowa z Urzędu się wdać. W tej mierze jest rzeczą obojętną: czyli do takowego wdania się dało pochop Władzy jej własne dostrzeżenie lub też doniesienie zkądinąd nadesłane, niemniej: czyli wezwanie w tym względzie Władza otrzymała od przedsiębiorców przemysłowych, interesowanych w poruszonej sprawie, albo od strony uprawnionej do propinacyi, albo też od jakiejś trzeciej osoby.

We wszystkich przypadkach powyższej kategoryi surowe i szybkie urzędowanie jest największej wagi pod względem interesów *regale* propinacyjnego, i powinno być zarządzonem bez poprzedniego podnoszenia kwestyj, jakie się właściwie tyczą tej gałęzi zarobkowości w szczególności, lub strony prawnej samego *regale*.

Aby wszelako ułatwić Urzędom energiczne działanie w tym kierunku, poleca się Władzom obwodowym: iżby strony, posiadające prawo propinacyi we własnym interesie tychże, zobowiązały do donoszenia Władzom policyjnym zawczasu o każdym istniejącym lub nowo założyć się mającym szynku, wreszcie o każdem zamknięciu takowego; tudzież do wykazywania w swoich doniesieniach lokalności na szynk przeznaczonych, niemniej do wskazania osoby szynkarza i wyszczególnienia każdej zmiany, zaszłej w jednym lub drugim względzie.

Do 2. Potrzeba wdania się Władzy przemysłowej zachodzi w tych wszystkich wypadkach, w których sprawa się toczy o nabycie, wykonywanie, przeniesienie, utratę i t. d. właściwych praw przemysłowych i koncesyj, o ile takowe na wykonywanie i dochody z *regale* propinacyjnego wpływ

wywierają, np. jeżeli rzecz idzie o prawa wyszynku w domach zajezdnych, kawiarniach, sklepach korzennych, przytem o prawa wyrobu, sprzedaży i wyszynku fabrykantów rozolisu i likieru; wreszcie o prawa prowadzenia handlu okowitą i spirytusem i t. d.

Władze przemysłowe w swoim charakterze powinny z obowiązku rozstrzygać podług prawa i zwyczaju we wszystkich tego rodzaju kwestyach i sporach, z którejkolwiek strony i przez kogobądźby takowe podniesione zostały.

O ileby jednak przytem zaszły kwestye uprawnienia i pretensyj na korzyść *regale* propinacyjnego, a w poszczególnych przypadkach zachodziła pewna wątpliwość pod względem prawa i zwyczaju, powinny Urzędy powiatowe w miarę okoliczności zasięgnąć informacyi zasadniczej od Władz obwodowych. Jeśli zaś chodzi tylko o orzeczenie w przedmiocie uprawnienia i rozciągłości *regale*, Urzędy w mowie będące powinny albo rzecz kwestyonowaną Władzy obwodowej do rozstrzygnięcia przedłożyć; albo też wydać częściowe orzeczenie, a niektóre punkta zastrzedz decyzyi Władzy obwodowej, której w takim razie przedmiot ten z urzędu bez zwłoki przedłożonym być powinien.

Co się wszakże tyczy zachodzić mogących pod względem kompetencyi poszczególnych instancyj zawikłań, właściwy kierunek postępowania Władzy w przydarzyć się mogących zawikłanych wypadkach wykaże następujący przykład.

Przypuscićby można bowiem, iżby wytoczono np. skargę przeciw właścicielowi kawiarni z następujących powodów:

a) iż przedsiębiorstwo kawiarni, wyszynku, fabrykacyi likieru i handel okowitą łącznie prowadzi;

b) iż nietylko rozolis i likiery, lecz oraz wino szynkuje; a przytem gości zimnemi potrawami obsługuje;

c) iż nie tylko w swoim lokalu, lecz oraz w drodze sprzedaży pozadomowej (über die Gasse) szynkuje;

d) iż nie zamyka lokalu o godzinie przepisami policyjnemi zakreślonej, a to zasłaniając się tą wymówką, iż dozwolona dla kawiarń późniejsza godzina zamknięcia przysługuje także dla jego lokalu szynkowneg ;

e) iż okowity potrzebnej do przedsiębranej przez siebie fabrykacyi rozolisu, nie pobiera od strony uprawnionej do propinacyi;

f) iż rozolisu, który szynkuje nie pobiera od tejże;

g) iż szynkuje nietylko przednie likiery, lecz oraz pospolitą i tylko osłodzoną wódkę.

W owym wypadku sprawdzenie wszystkich powyżej wyszczególnionych okoliczności będzie wprawdzie rzeczą Urzędu powiatowego; wszelako Urząd ten będzie musiał w przedmiocie zaskarżonych punktów *a) b) c)* jako Władza przemysłowa, z pozostawieniem rekursu do Namiestnictwa sam rozstrzygać; w przedmiocie zaś punktu *d)* rozstrzygnie również sam jako Władza policyjna, z pozostawieniem rekursu do Władzy obwodowej; co się zaś tyczy punktów *e) f) g)* złoży sprawozdanie Władzy obwodowej, pozostawiając jej rozstrzygnięcie w pierwszej instancyi.

Do 3. Do kompetencyi Władzy obwodowej należy wydawanie wszelkich zarządzeń, ogólnych prawideł i tłumaczenie ich, o ile się odnoszą do prawa propinacyjnego i sposobu jego wykonywania. Jej kompetencyi zwłaszcza także zastrzeżone są decyzye w poszczególnych przypadkach wtedy, jeśli trzeba rozstrzygnąć spór toczący się pomiędzy dawniejszymi dziedzicami z jednej, a poddanemi im niegdyś gromadami lub pojedynczymi członkami tychże gromad z drugiej strony; rozumie się, gdy spór w mowie będący tyczy się wykonywania dominikalnego *regale* propinacyjnego, lub jakiej jego części.

Władze obwodowe rozstrzygają niemniej i wtenczas: gdy zachodzi spór o to, czyli pewien trunek podlega prawu propinacyjnemu lub nie (np. który trunek za wódkę szynkowną, a który za rozolis poczytać należy?); przytem w razie postawienia kwestyi: jakie środki kontroli zaradczej przeciw przemycaniu trunków stronie uprawnionej do propinacyi obmyślić i w życie wprowadzić wolno? — jak daleko rozciąga się prawo sprowadzania trunków na własny

użytek, niemniej prawo prowadzenia handlu okowitą w poszczególnych przypadkach? wreszcie jakiego rodzaju sposobów używania celem strzeżenia i ograniczenia obu rzeczonych praw właścicielom propinacyi dozwolić należy? — Władze obwodowe mają nakoniec orzekać w sporach toczących się między Gminami miejskiemi, posiadającemi prawo propinacyi, a względnie między dzierżawcami tejże propinacyi z jednej, a pojedynczemi mieszkańcami z drugiej strony, a to w razie, jeżeli owe spory tyczą się prawa wyrabiania trunków propinacyjnych, albo tak nazwanej opłaty gminnej (Gemeindezuschlag) od tychże.

Do 4. Do kompetencyi Sądów cywilnych zaś należą spory, które powstały bądź między stroną uprawnioną do propinacyi a dzierżawcą tejże propinacyi; bądź między uprawnioną do propinacyi korporacyą a pojedynczym członkiem do tej korporacyi należącym; bądź między stroną uprawnioną do propinacyi a posiadaczem szynku połączonego z pewną nieruchomością węzłem prawa rzeczowego t. j. hipotecznie; wreszcie między samymi uprawnionymi do propinacyi. Spory w powyższych przypadkach mogły powstać bądź w przedmiocie samego prawa propinacyjnego; bądź też w przedmiocie wzajemnych pretensyj co do rozciągłości tego prawa; bądź wreszcie w przedmiocie kontraktowego zobowiązania się do pobierania trunków. — Nakoniec kompetencyi tychże Sądów przysługuje rozstrzyganie w sporach, toczących się między uprawnionym do propinacyi a postanowionymi przez niego na zasadzie umowy szynkarzami, wszelako z tem ograniczeniem, iż jeśli między właścicielem propinacyi a jego szynkarzami zachodzi obopólny stósunek, polegający na właściwym kontrakcie służbowym, wtedy wydawanie orzeczeń należy do Władz politycznych a względnie policyjnych, a orzeczenia te opierać się będą na ustawach, regulujących stósunki służbowe".

Spór o propinacyę między właścicielami części dóbr.

W szczególnym wypadku orzekło Minist. spraw wew. z dnia 25 Lutego 1864 r. L. 2099, że z uwagi, iż na części

dóbr rekurentki od dawnych lat, mianowicie od r. 1811 wyszynk trunków nie był wykonywany, zaprowadzenie wyszynku przez nią ze strony Władzy politycznej — aż do rozstrzygnienia sędziego cywilnego — dozwolonem być nie może, gdyż spór propinacyjny między właścicielami pojedynczych części należy do jego kompetencyi nietylko co do strony prawa, lecz także co do samego posiadania, *(in petitorio et posessorio).*

Nałożona kara pieniężna za przekroczenia propinacyjne może być zamienioną na karę więzienia.

Odpowiada to w zupełności duchowi obowiązujących ustaw, jeżeli kara pieniężna za przestępstwa propinacyjne nałożona, w razie niemożności ściągnięcia zamienioną zostanie na karę więzienia. Zamienienie kary nastąpić powinno nie tylko, jeżeli kara pieniężna ściągniętą być nie może, lecz także wtedy, jeżeliby ze względu na stósunki majątkowe i na sposób wyżywienia winowajcy lub jego familii, kara pieniężna była zbyt dotkliwym uszczerbkiem; jednakowoż kara więzienia nad 14 dni [najdłuższy wymiar dozwolony ces. rozp. z dnia 20 Kwietnia 1854[1]) i rozp. Min. z dnia 30 Września 1857[2]) trwać nie może. (Resk. Min. spr. wew. z dnia 30 Sierpnia 1860 r. L. 24191).

[1]) Część III. Dział IX. C.

[2]) Stronnica 31. Zb. ust. adm.

W sporach ekscydencyjnych przy zajmowaniu ruchomości w drodze egzekucyi zastępuje fundusz propinacyjny w obec Sądów c. k. Prokuratorya Skarbu, a nie Wydział krajowy, dlatego w razie otrzymania uchwały sądowej dekretującej do rozprawy pozew o wyłączenie ruchomości z pod egzekucyi wystósowany przeciw Starostwu imieniem funduszu propinacyjnego, zwrócić należy takową natychmiast c. k. Sądowi z wezwaniem, by tę uchwałę w myśl rozp. minist. z 16 Lutego 1851 r. dz. u. p. N. 34. doręczył c. k. Prokuratoryi Skarbu, jako powołanej do zastępstwa rzeczonego funduszu. (Nam. z 4 Grudnia 1882 r. L. 12527 pr.).

O właściwości Władz do orzeczenia w razach przemycania wódki do miast.

Prawo orzeczenia w razach, jeżeli kto oskarżonym jest o przemycanie wódki do miast, w których postanowioną jest

opłata od napojów spirytusowych, przysługuje Starostwu, gdyż tego rodzaju przekroczenia nie należą do policyi miejscowej, przez Zwierzchność Gminy więc sądzone być nie mogą. (Rozp. Min. spr. wew. z dnia 23 Stycznia 1869 roku L. 13055).

Za przekroczenia propinacyjne odpowiedzialnym jest przedewszystkiem gospodarz domu.

Gospodarz domu odpowiada przedewszystkiem za pokątny wyszynk i inne przestępstwa propinacyjne, o ile takowe przez jego domowników, w skutek jego zlecenia, z jego wiedzą, lub na jego rachunek dokonane zostały; należy więc wydawać orzeczenia w tym względzie w miarę udowodnionych powyższych okoliczności, tylko przeciw gospodarzowi domu; przeciw domownikom, jako właściwym sprawcom i możliwym spółwinowajcom w ogólności tylko wtenczas karę wymierzać należy, jeżeli wina, a właściwie przewodnictwo (Urheberschaft) co do przekroczenia propinacyjnego odpowiedzialnego przedewszystkiem gospodarza domu prawnie udowodnione być nie może. (reskr. Nam. z 18 Czerw. 1869 L. 26886).

O częstowaniu robotników trunkami propinacyjnemi.

Częstowanie robotników własnych wódką jako ekwiwalent płacy dziennej w obcem terytoryum propinacyjnem nie stanowi przekroczenia propinacyjnych ustaw. (Orzecz. Min spr. wewn. z 3 Maja 1878 r. L. 2347. Mayerhofer str. 406 III).

Właściciel dóbr tabularnych jest uprawnionym do wykonywania prawa propinacyi, zwykle z posiadaniem dóbr tabularnych połączonego, dopóki nie ma wyroku sądowego zakazującego mu wykonywania tego prawa na rzecz innego właściciela dóbr tabularnych; i dla tego w razie sprzeciwienia się zamierzonemu otwarciu szynku Władze administracyjne rozstrzygać mają nie o prawie, ale o dopuszczalności otwarcia szynku ze względów policyjnych (Tr. ad. 10 Kwietnia 1880 r. L. 667. N. 747).

Przy zamierzonej budowie zajazdu (karczmy) należy do Władz autonomicznych tylko orzeczenie, czyli i o ile względy policyjne lub

polityczne budowie tej nie sprzeciwiają się, nigdy zaś o *możności założenia szynku propinacyjnego* w wybudować się mającej realności. (Tr. ad. z 6 Lipca 1882. L. 1371. N. 1470).

---

f) O zniesieniu prawa propinacyi.

(ustawa z 30 Grudnia 1875 r. dz. ust. kr. N. 55 ex 1877)
(ogłoszona w Grudniu 1877).

§ 1. Prawo propinacyi ma być zniesione za wynagrodzeniem (§§ 4 i 5).

§ 2. Wyrób napojów propinacyjnych staje się od dnia wejścia w życie tej ustawy, z ograniczeniami w niej postanowionemi, przedmiotem wolnego przemysłu.

§ 3. Propinacyjne prawo wyszynku i sprzedaży napojów pozostaje w całej swej wyłączności i rozciągłości przy uprawnionych jeszcze przez lat 26, licząc od dnia w § 17. wskazanego.

Po upływie tego 26-letniego peryodu ustaje to prawo na zawsze.

§ 4. Kto na dniu wejścia w życie tej ustawy będzie właścicielem majętności stanowiącej odrębne ciało hypoteczne, z którem połączone jest prawo propinacyi, albo właścicielem propinacyjnego prawa wyszynku w pewnej miejscowości, ten lub jego prawonabywca, pozostanie po upływie peryodu §. 3 wskazanego, przy prawie rzeczowem szynkowania gorących napojów (z wyjątkiem wina) w jednym szynku, w obrębie tejże samej majętności lub miejscowości, a jeżeli majętność, stanowiąca jedno ciało hipoteczne, rozciąga się na więcej niżeli jednę Gminę, przy takiem samem prawie w każdej Gminie.

Przyznanie rzeczowego prawa wyszynku, to jest prawa utrzymywania jednego szynku po zniesieniu prawa propinacyi, nie zawisło od faktycznego szynkowania w chwili, gdy ustawa z 30 Grudnia 1875 weszła w życie. (Tr. ad. 1 Grudnia 1881 r. L. 1960. N. 1223).

Właściciel prawa propinacyi ciało hipoteczne tworzącego, i więcej niż jednę Gminę obejmującego, uprawnionym jest do żądania, aby mu i drugi wyszynk przyznanym został, nietylko wtedy jeżeli te

Gminy w całości w granicach jego posiadłości się znajdują, ale także i wtedy, jeżeli tylko części kilku Gmin leżą w obwodzie jego posiadłości. (Tr. ad. z 1 Grudnia 1881 r. L. 1961. N. 1224).

Prawo rzeczowe do jednego szynku zastrzeżonem zostało tylko właścicielom prawa propinacyi—i dla tego po zniesieniu prawa propinacyi tylko taki szynk pozostać może, który pierwotnie na tem prawie się opierał. Z tego wynika także, iż uprawnieni do szynkowania obok właściciela prawa propinacyi, choćby im to uprawnienie od niego nadanem było, nie mogą rościć sobie prawa do pozostania w używaniu jednego szynku. (Tr. ad. 18 Stycz. 1882. L. 2220. N. 1270.)

---

§ 5. Właściciele prawa propinacyi otrzymają za zniesienie tego prawa, z końcem peryodu § 3 oznaczonego, wynagrodzenie z funduszu propinacyjnego według tej ustawy zebranego, który rozdzielony będzie między nich w miarę obliczonego czystego dochodu z prawa propinacyi, które każdy z nich posiadał.

Dochód ten obliczony będzie z przecięcia dochodu w sześciu latach od 1869 do 1874 włącznie, po odtrąceniu przeciętnej z tychże 6 lat kwoty rocznego podatku z dodatkami państwowemi i indemnizacyjnemi.

§ 6. Dla oznaczenia czystego dochodu z prawa popinacyi ustanowioną będzie Komisya krajowa we Lwowie i Komisye miejscowe.

§ 7. Komisya krajowa składa się z c. k. Namiestnika lub delegowanego przezeń zastępcy jako przewodniczącego i z sześciu członków, mianowicie: dwóch urzędników politycznych, których oznacza Namiestnik, dwóch delegatów wskazanych przez Wydział krajowy, jednego Radcy wyższego Sądu i jednego zastępcy uprawnionych, którego powołuje Namiestnik w porozumieniu z Wydziałem krajowym. Członkowie Komisyi mają zastępców w ten sam sposób powołanych. Członkowie Komisyi nie pobierają wynagrodzenia za czynności w tej Komisyi. Komisyi krajowej będą dodani urzędnicy konceptowi, rachunkowi i manipulacyjni.

§ 8. Do powzięcia uchwały w Komisyi krajowej potrzebna jest obecność przewodniczącego i przynajmniej pięciu

członków lub ich zastępców. Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów. Przewodniczący nie głosuje, lecz w razie równości głosów staje się uchwałą to zdanie, do którego się przychyli. Jeżeli przy równości głosów zachodzi różnica zdań tylko co do wysokości cyfry, Przewodniczący może przyjąć cyfrę średnią.

§ 9. Komisya krajowa ustanawiać będzie Komisye miejscowe w miarę potrzeby. Komisya miejscowa składa się z urzędnika politycznego, którego mianuje Namiestnik, i z przydanego mu pisarza zaprzysiężonego.

§ 10. Po wejściu w życie niniejszej ustawy zawezwie c. k. Namiestnik posiadaczy prawa propinacyi edyktem [1]) ogłoszonym w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych, ażeby w terminie nieprzekraczalnym 6 miesięcy od dnia ogłoszenia tego edyktu przedłożyli komisyi krajowej zgłoszenia, wskazujące czysty dochód z propinacyjnego prawa wyszynku z lat 1869 do 1874; gdyż ci, którzy nie podadzą zgłoszenia w terminie powyższym, ponosić będą sami koszta wyśledzenia dochodu.

[1]) Edykt wydany dnia 20 Lutego 1878 r. (dz. u. k. N. 32).

§ 11. Komisya miejscowa rozpoznaje przydzielone jej od Komisyi krajowej zgłoszenia, wyśledza czysty dochód z propinacyjnego prawa wyszynku (§ 5) do każdego ciała hypotecznego z osobna, a jeżeli prawo propinacyi nie jest połączone z majątkiem, stanowiącym odrębne ciało hypoteczne, dla każdej osoby prawo propinacyi posiadającej. Za podstawę do wyśledzenia czystego dochodu ma być przyjęty ten dochód, który służył do wymiaru podatku dochodowego. Komisya, gdy się przekona, że dochód, który służył do wymiaru podatku, z rzeczywistym się nie zgadza — ma cyfrę czystego dochodu rzeczywistego wyśledzić z kontraktów dzierżawnych lub innych dokumentów. Jeżeli dochód z propinacyjnego prawa wyszynku połączony był z innemi dochodami — n. p. z dochodem z młyna, zajazdu i t. p. — wyśledzi Komisya, ile w ogólnej sumie dochodów mieści się innych dochodów, a ile pozostaje jako dochód z propinacyjnego prawa wyszynku.

Podstawa obliczenia dochodu z propinacyi, przez posiadacza tego prawa w obec Komisyi miejscowej za prawdziwą przyjęta, musi być uważaną za prawnie obowiązującą (§ 1017 ust. cywil.), i dla tego prawdziwości tej podstawy nie można następnie zaprzeczać. (Tr. ad. 4 Maja 1882 r. L. 925. N. 1391).

Podstawą wyśledzenia czystego dochodu z propinacyjnego prawa wyszynku jest dochód, który służył do wymiaru podatku dochodowego w czasie od 1869 do 1874; tego ograniczenia na podstawę podatkową nie ma jednakże w wypadkach w § 11 wspomnianych, i dla tego właściciel prawa propinacyi wykazujący, że między dochodem rzeczywistym, a oznaczonym na podstawie podatku, zachodzi różnica, jest uprawnionym do żądania, aby wyśledzenie czystego dochodu nastąpiło na podstawach przez niego podanych. Władza zaś, jeżeli się do tego żądania nie przychyli, jest obowiązaną bez względu na żądanie uprawnionego czysty dochód w inny sposób zbadać, a szczególniej przez przesłuchanie—świadków a nawet znawców. (§ 25 i 30. Instrukcyi Min. z 26 Września 1878 r. L. 1143. N. 54 Dz. u. kr.).

Zgłoszenie uprawnionego, iż posiada prawo propinacyi w odrębnych miejscowościach, i żądanie przyznania mu prawa rzeczowego do jednego szynku w każdej z tych miejscowości musi być dokładnie zbadanem, a mianowicie w kierunku, czy zachodzą wymogi w § 4 określone. (Tr ad. 10 Stycznia 1883 r. L. 24. N. 1623).

§ 12. W razach potrzeby może Komisya miejscowa powołać do oszacowania czystego dochodu znawców, których mianuje Namiestnik. Ci znawcy będą zaprzysiężeni i mają pobierać dyety i wynagrodzenie kosztów podróży. Wysokość tych należytości i warunki ich poboru oznaczy Komisya krajowa.

§ 13. Komisya krajowa rozpoznaje akta, przez Komisyę miejscową zdziałane, zarządza w razie potrzeby dochodzenia uzupełniające i wydaje orzeczenie o czystym dochodzie z prawa propinacyi i o prawie, zastrzeżonem w § 4. Orzeczenia takie mają być wydane osobno dla każdego majątku tworzącego odrębne ciało hypoteczne, a jeżeli prawo propinacyi nie jest częścią składową takiego majątku, orzeczenie będzie wydane dla osoby uprawnionego.

§ 14. Od orzeczenia Komisyi krajowej służy rekurs do Ministerstwa spraw wewnętrznych, który ma być podany do Komisyi krajowej w terminie nieprzekraczalnym dni 30.

licząc od dnia, w którym orzeczenie zostało doręczone. W ten termin nie będą wliczone dnie, które zajmie przesyłka rekursu pocztą. Koszta dochodzenia, rekursem spowodowane, ponosi w razie odrzucenia strona, która rekurs wniosła.

§ 15. Spory prawno-prywatne, odnoszące się do prawa propinacyi, należą do drogi prawa. Jeżeli co do prawa propinacyi zachodzą sprzeczne między sobą roszczenia kilku osób, rozprawa będzie przeprowadzona w Komisyi z tym, który jest w posiadaniu faktycznem tego prawa. Gdyby oznaczenie czystego dochodu z prawa propinacyi, lub przyznanie prawa, w § 4 zastrzeżonego, zawisło od poprzedniego rozstrzygnięcia sporu prawno-prywatnego, Komisya krajowa wyda orzeczenie według ostatniego faktycznego stanu posiadania i wyznaczy termin nieprzekraczalny, przynajmniej trzymiesięczny w którym pozew dla rozstrzygnienia sporu ma być wniesiony do Sądu właściwego i dowód tego wniesienia przedłożony Komisyi krajowej; w przeciwnym razie bowiem orzeczenie Komisyi stanie się prawomocnem. W razie wydania wyroku sądowego należy zastósować się do niego przy ostatecznem orzeczeniu o czystym dochodzie z prawa propinacyi o przyznaniu prawa, w § 4 zastrzeżonego.

§ 16. Orzeczenia prawomocne ma Komisya krajowa udzielać Wydziałowi krajowemu jako Dyrekcyi funduszu propinacyjnego.

§ 17. Dzień, w którym orzeczenia o czystym dochodzie z prawa propinacyi, dla uprawnionych w całym kraju wydane, staną się prawomocnemi, poda Komisya krajowa do powszechnej wiadomości edyktem, zamieszczonym w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych, tudzież w urzędowej Gazecie wiedeńskiej, i ogłosi w tym edykcie, że od dnia 1 Stycznia lub 1 Lipca, który nastąpi po ogłoszeniu edyktu, rozpoczyna się peryod lat 26, w § 3 wskazany. Poszczególne, ostatecznie jeszcze nie załatwione sprawy ustanowienia czystego dochodu z prawa propinacyi, tudzież w toku będące spory o to prawo (§ 15) nie wstrzymują rozpoczęcia rzeczonego peryodu.

§ 18. Komisya krajowa będzie udzielać orzeczenia prawomocne, wydane dla majątków tworzących ciała hypoteczne, właściwym Sądom hypotecznym, które mają z urzędu przy każdym takim majątku uwidocznić w księgach hypotecznych, — że prawo propinacyi ustaje z upływem peryodu, w § 3 wskazanego, — że właściciel tego majątku ma prawo do wynagrodzenia w pieniądzach, niniejszą ustawą określonego, a po upływie rzeczonego peryodu pozostanie przy prawie, zastrzeżonem w § 4.

§ 19. Na spłacenie wynagrodzenia, pokrycie wydatków, połączonych z wyśledzeniem czystego dochodu z prawa propinacyi i kosztów zarządu, utworzony będzie fundusz propinacyjny.

Fundusz ten powstaje: *a)* z rocznych opłat od szynkarzy; *b)* z jednorazowych opłat od zakładania gorzelń, browarów i miodosytni; *c)* z grzywien, nakładanych za przestępstwa w sprawach propinacyjnych.

§ 20. Każdy szynkarz, wykonywujący wyszynk propinacyjny (czy to jako posiadacz prawa propinacyi lub jako dzierżawca, czy też jako szynkarz od posiadacza albo od dzierżawcy ustanowiony) — ma opłacać od tego wyszynku w miejscowościach, liczących mniej niż 1000 mieszkańców po 10 zł., w miejscowościach, liczących od 1000 do 5000 mieszkańców, po 15 zł., w miejscowościach, liczących więcej niżeli 5000 mieszkańców, po 20 zł. rocznie. Kto wykonywa wyszynk gorących napojów z innego tytułu, niżeli z tytułu prawa propinacyi, ma opłacać w miejscowościach, liczących mniej niż 1000 mieszkańców po 60 zł.; w miejscowościach, liczących od 1000 do 5000 mieszkańców po 80 zł., w miejscowościach liczących więcej niżeli 5000 mieszkańców, po 100 zł. rocznie bez różnicy, czy wyszynk jest wykonywany jako przemysłowość samoistna, lub jako akcesoreum innej przemysłowości. Tej opłacie nie ulegają ci, którzy wykonywują wyszynk samego tylko wina. Należytości te mają obowiązani opłacać od dnia 1go tego miesiąca, który nastąpi po upływie trzech miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy

niniejszej, aż do dnia, w którym upłynie peryod, w § 3 wskazany.

Szynkarze, choćby i niepropinacyjni podlegają opłacie propinacyjnej; że zaś ustawa z 23 Czerwca 1881 N 62 d. u. p. nie dotyka prawa propinacyjnego, przeto za szynkarzy należy po myśli § 29 ust. przem. uważać tych, którzy trunki gościom siedzącym lub stojącym, albo poza dom w otwartych naczyniach podawają, z czego wynika że wypicie trunku w miejscu szynkowania, nie wywiera wpływu na obowiązek płacenia tej należytości. (Tr. ad. 24 Czerwca 1882 L. 1264 N. 1457).

§ 21. C. k. Starostwo wymierza opłaty, w § 20 ustanowione, zawiadamia o tem obowiązanych i udziela wykaz należytości wymierzonych w jednym egzemplarzu c. k. Urzędowi podatkowemu, w drugim Wydziałowi krajowemu. Przeciw wymiarowi należytości służy tak obowiązanemu do opłaty, jak i Wydziałowi krajowemu, jako Dyrekcyi funduszu propinacyjnego, prawo rekursu do c. k. Namiestnictwa. Przeciw orzeczeniu Namiestnictwa służy prawo rekursu tylko temu, na czyją niekorzyść orzeczenie Starostwa zostało zmienione. Rekurs nie wstrzymuje wykonania orzeczeń.

§ 22. Należytości w § 20 ustanowione mają być uiszczane do c. k. Urzędu podatkowego na rzecz funduszu propinacyjnego w półrocznych ratach z góry, zawsze dnia 1 Stycznia i 1 Lipca każdego roku, a w razie uchybienia terminu z odsetkami zwłoki po 6 od sta. Jeżeli obowiązek opłaty należytości nie zaczyna się z dniem 1 stycznia, względnie 1 lipca, uiści obowiązany pierwszą ratę w takiej ilości, jaka stósunkowo wypadnie za czas od dnia obowiązku opłaty do następującego dnia 1 Stycznia lub 1 Lipca. Należytości te będą ściągane w taki sam sposób, jak podatki rządowe.

§ 23. Kto w czasie od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy aż do upływu peryodu, w § 3 ustanowionego, zakłada nową gorzelnię, browar lub miodosystnię, ma zapłacić na rzecz funduszu propinacyjnego, przed rozpoczęciem wyrobu wódki, spirytusu, piwa lub napojów miodowych, jednorazową należytość w kwocie 2.000 złr. od każdej gorzelni lub browaru, a 100 złr. od każdej miodosytni. Opłaty te mają być

uiszczane bezpośrednio do funduszu propinacyjnego (§ 32). Od tej opłaty wolny jest właściciel majętności, przedmiotem ksiąg hypotecznych będącej, z którą w dniu wejścia w życie tej ustawy połączone jest prawo propinacyi, jeżeli zakłada gorzelnię, browar lub miodosytnię w obszarze tej Gminy, na której obszar rozciąga się jego propinacyjne prawo wyszynku. C. k. Starostwa obowiązane są zawiadomić Wydział krajowy o każdem na założenie gorzelni, browaru, lub miodosytni udzielonem pozwoleniu.

§ 24. Funduszem propinacyjnym zarządza Wydział krajowy jako Dyrekcya tego funduszu. Koszta połączone z wyśledzeniem czystego dochodu z prawa propinacyi, o ile takowych nie ponoszą strony (§§ 10 i 14), równie jak koszta zarządu funduszu propinacyjnego, mają być pokryte z tegoż funduszu. Dochody funduszu propinacyjnego, o ile nie będą potrzebne do pokrycia kosztów rzeczonych, będą lokowane w sposób taki, w jaki mogą być lokowane kapitały pupilarne.

§ 25. Przy końcu peryodu w § 3 ustanowionego, Wydział krajowy obliczy cały kapitał funduszu propinacyjnego, tudzież stósunek, w jakim ten kapitał zostaje do ogólnej sumy czystego dochodu z prawa propinacyi w całym kraju, i według tego stósunku obliczy, ile z kapitału funduszowego przypada na każdego do wynagrodzenia uprawnionego (§ 5).

§ 26. Spłata kapitału wynagrodzenia może nastąpić tylko z uwzględnieniem praw rzeczowych osób trzecich.

§ 27. Każdy do wynagrodzenia uprawniony może żądać u Sądu hypotecznego, ażeby prawo do wynagrodzenia uwidocznione w księgach hypotecznych, zostało oddzielone od ciała hypotecznego. To oddzielenie ma ten skutek, że później nabyte prawa rzeczowe nie będą uwzględnione przy rozprawie o przekazanie kapitału wynagrodzenia. Po uskutecznionem oddzieleniu może uprawniony wyjednać sobie u Sądu realnego przekazanie kapitału wynagrodzenia. Za takim

VI.4350.

przekazem wypłaci Wydział krajowy kapitał do rąk uprawnionego.

§ 28. Jeżeli uprawniony nie przedłoży Wydziałowi krajowemu przekazu w § 27 wymienionego, przynajmniej na 3 miesiące przed upływem peryodu w § 3 oznaczonego, kapitał wynagrodzenia będzie złożony do depozytu Sądu realnego. Z dniem złożenia spłata jest dokonaną. Kapitał złożony do depozytu, ma być na żądanie osoby do wynagrodzenia uprawnionej, lokowany w kasie oszczędności lub w papierach publicznych, w jakich mogą być lokowane kapitały pupilarne. Jeżeli prawo do wynagrodzenia połączone jest z własnością majątku, będącego przedmiotem ksiąg hypotecznych, lub w inny sposób jest uwidocznione w takich księgach, akt złożenia kapitału wynagrodzenia do depozytu sądowego ma być z urzędu zanotowany we właściwych księgach hypotecznych. Zanotowanie to ma ten skutek, że później nabyte prawa rzeczowe nie będą uwzględnione przy rozprawie sądowej o przekazanie kapitału wynagrodzenia.

§ 29. Przy przekazywaniu, wypłacaniu i dopisywaniu kapitału wynagrodzenia zastósowane będą analogiczne postanowienia patentu cesarskiego z dnia 8 Listopada 1853 L. 237 D. u. p. (z wyjątkiem § 64 tego patentu), tudzież rozp. minist. z dnia 28 Lipca 1859 L. 142 D. u. p.).

§ 30. Gdyby po pierwszem rozdzieleniu funduszu propinacyjnego między uprawnionych, (§ 25) wpłynęły do tego funduszu dochody przez ściągnienie opłat zaległych, lub z innych powodów okazała się w tym funduszu nadwyżka, wynosząca przynajmniej pięć procent od ogólnej sumy obliczonego według tej ustawy czystego dochodu z prawa propinacyi w całym kraju, należy postąpić z rozdzieleniem i wypłatą tej nadwyżki według postanowień §§ 25 do 29. Nadwyżka mniejsza przypadnie funduszowi krajowemu.

§ 31. W ciągu peryodu w § 3 oznaczonego nie wolno producentom wódki, spirytusu, piwa, trunków miodowych i innych napojów propinacyjnych, sprzedawać tych trunków

inaczej, jak tylko hurtownie w naczyniach pod obręczami, zawierających przynajmniej pół hektolitra płynu.

Według reskryptu Namiestnictwa z dnia 11 Lutego 1878 L. 1130 pr. przepis § 31 Ustawy z dnia 30 Grudnia 1875 N. 55 Dz. ust. kraj. z r. 1877 odnosi się tylko do producentów wódki, piwa i innych napojów propinacyjnych, którym nie służy prawo propinacyjnego wyszynku.

W poszczególnym wypadku orzekło Min. spr. wewn. resk. z d. 21 Grud. 1883 L. 16497, że zgłoszony handel piwem wykonanym być może ze względu na prawo wyszynku przysługujące dzierżycielom prawa propinacyi i ze względu na § 31 ustawy z 30 Grudnia 1875 (dz. ust. k. N. 55 ex 1877) z tem ograniczeniem, iż piwo tylko w naczyniach zamkniętych pod obręczem, obejmujących najmniej pół hektolitra sprzedawanem być może.

§ 32. Kto obowiązany jest do płacenia należytości, wskazanej w § 23, a przed jej zapłaceniem rozpoczął wyrób napojów w tymże paragrafie wymienionych, staje się winnym przekroczenia i podlega karze podwójnej należytości.

§ 33. Szynkowanie pokątne, nieuprawnione, tudzież przekroczenia przepisu zawartego w § 31 lub innych przepisów w sprawach propinacyjnego prawa wyszynku, będą karane grzywnami od 10 do 200 złr., a w razie niemożności zapłaty aresztem od 2 do 40 dni. Orzeczenie karne może postanowić zarazem konfiskatę trunków i sprzętów, służących do popełnienia przekroczenia. Kto został uznany winnym przekroczenia, ma ponieść koszta śledztwa i wykonania kary.

§ 34. Dochodzenie i karanie wszelkich przekroczeń w sprawach propinacyjnego prawa wyszynku, należy do politycznej Władzy powiatowej.

Rozprawę prowadzący ma od świadków po odpowiedzi na pytania ogólne a przed przesłuchaniem ich dalszem odebrać przysięgę, jeżeli tego skarżący lub obwiniony zażąda.

Oprócz tych przypadków ma rozprawę prowadzący odebrać od świadka przysięgę, jeżeli mniema, że prawdy szczerej dowiedzieć się może tylko żądając stwierdzenia zeznań przysięgą.

Nie wolno jednak odbierać przysięgi od świadka, który według § 170 Ustawy o postępowaniu karnem z dnia 23 Maja 1873 Nr. 119 dz. pr. p. do przysięgi dopuszczonym być nie powinien.

Orzeczenie co do przekroczeń w sprawach propinacyjnego prawa wyszynku powinno być doręczone stronom interesowanym (obwinionym i poszkodowanym). (Ustawa z dnia 3 Marca 1881 dz. u. k. N. 38).

§ 170 Ustawy o postęp. karn. opiewa: Następujące osoby pod nieważnością przysięgi zaprzysiężone być nie mogą: 1. Przekonani lub podejrzani, iż albo się dopuścili, lub udział mieli w czynie karze podlegającym, co do którego właśnie przesłuchanymi być mają; 2. którzy znajdują się w śledztwie o zbrodnię, lub odbywać jeszcze mają karę więzienną, na którą zasądzonymi zostali; 3. którzy już raz za fałszywe świadectwo lub krzywoprzysięstwo skazanymi byli; 4. którzy w czasie swego przesłuchania nieprzekroczyli jeszcze czternastego roku życia; 5. którzy znacznie cierpią na osłabienie władzy spostrzegania i przypominania: 6. żyjący z obwinionym, przeciw któremu świadczą, w takiej nieprzyjaźni, która ze względu na stósunki osobiste i okoliczności w jakich się znajdują, wyklucza zupełną wiarygodność świadka; 7. którzy przy przesłuchaniu podali ważne okoliczności, których nieprawdziwość udowodniono, i co do których nie mogą udowodnić, iż się tylko omylili.

§ 35. Wszelkie grzywny, nakładane w sprawach propinacyjnych, i przedmioty skonfiskowane (§§ 32 i 33) wpływają do funduszu propinacyjnego.

§ 36. Ustawa niniejsza nie ma zastósowania w miastach Lwowie i Krakowie.

§ 37. Opłaty pobierane dotąd w niektórych Gminach miejskich od wyrobu i wprowadzania gorących napojów, pozostają nienaruszone.

§ 38. W miastach, które posiadają prawo propinacyi w obrębie swej Gminy miejskiej, ma być propinacyjne prawo wyszynku, o ile służy Gminom miejskim, osobnemi ustawami w ciągu peryodu w § 3 oznaczonego, za wynagrodzeniem zniesione. Ustawy te orzekną, jakie opłaty mają być pobierane dla uzyskania tego wynagrodzenia. W miastach tych będą od czasu wejścia w życie tej ustawy zastósowane

postanowienia, zawarte w §§ 2, 19, 20, 21, 22, 23 i 24, dalej 31 do 35 włącznie, wszystkie zaś inne postanowienia tej ustawy nie stósują się do nich.

§ 39. W miastach, które posiadają w całości prawo propinacyi w obrębie swej Gminy miejskiej, opłaty i grzywny, według postanowień §§ 19, 20, 21, 22, 23, 32 i 33 w obrębie każdego z tych miast pobrane, będą stanowić osobny fundusz wynagrodzenia propinacyjnego dla tego miasta, z którego wpłyną.

Reskryptem c. k. Namiestnictwa z dnia 2 Kwietnia 1879 L. 1898 pr. udzielono poniżej umieszczony wykaz miast posiadających prawo propinacyi z poleceniem, by stósownie do §§ 39 i 40 ustawy z dnia 30 Grudnia 1875 o zniesieniu prawa propinacyi opłaty i grzywny pobierane według §§ 19, 20, 21, 22, 23, 32 i 33 tej ustawy były do odrębnego funduszu wynagrodzenia propinacyjnego dla tych miast przekazywane i odłącznie od ogólnego funduszu propinacyjnego administrowane.

WYKAZ

Miast, które wykonują prawo propinacyjnego wyszynku w obrębie swojej Gminy.

Bełz.
Biała.
Biecz.
Bochnia.
Brody.
Brzostek.
Brzozów.
Ciężkowice.
Dobromil.
Dobczyce.
Drohobycz.
Gródek.
Jarosław.
Jaryczów nowy.
Jaworów.
Jordanów.
Kamionka Strumiłowa.
Kęty.
Kołomyja.
Krosno.
Lanckorona.
Lubaczów.
Mościska.
Myślenice.
Nowy Sącz.
Nowytarg.
Oświęcim.
Pilzno.
Podgórze.
Przemyśl.
Rzeszów.
Sądowa Wisznia.
Sambor.
Sanok.

Stanisławów.
Skawina.
Stary Sącz.
Śniatyn.
Sokal.
Staremiasto.
Starasol.
Stryj.
Tarnopol.
Tarnów.
Trembowla.
Wadowice.
Wieliczka.
Zator.
Złoczów.
Żółkiew.

§ 40. W miastach, w których obrębie prawo propinacyi nie samej tylko Gminie miejskiej, lecz także trzecim służy osobom, ma być czysty dochód z prawa propinacyi wyśledzony według przepisów niniejszej ustawy, a Władze do oznaczenia czystego dochodu powołane, orzekną zarazem (§§ 14 i 45), jaka część tego dochòdu na Gminę miejską i na każdą inną do propinacyi uprawnioną osobę przypada. Według stósunku części dochódu z prawa propinacyi na Gminę miejską do dochodu z tegoż prawa na inne osoby przypadającego, rozdzielone będą między Gminę miejską a inne uprawnione osoby dochody z opłat, które w tem mieście według §§ 19, 20, 21, 22, 23, 32 i 33 będą pobrane. Część opłat na Gminę miejską przypadająca, stanowić będzie osobny fundusz wynagrodzenia tego miasta; część zaś opłat, na inne uprawnione osoby przypadająca, wpłynie do ogólnego krajowego funduszu propinacyjnego.

§ 41. Jeżeli w którem z miast zniesienie prawa propinacyi nie nastąpi z mocy osobnej ustawy (§ 38) w ciągu peryodu w § 3 oznaczonego, propinacyjne prawo wyszynku ustanie w tem mieście z upływem tego peryodu, a osobny fundusz wynagrodzenia propinacyjnego dla tego miasta według niniejszej ustawy zebrany, oddany mu będzie jako majątek zakładowy, z zastrzeżeniem rzeczowych praw osób trzecich.

§ 42. Osobna instrukcya, którą wyda Ministerstwo spraw wewnętrznych, określi bliżej sposób postępowania Komisyi krajowej i Komisyj miejscowych. Wydział kra-

jowy wyda bliższe instrukcye do zarządu funduszem propinacyjnym i do spłaty wynagrodzenia.

§ 45. Władze rządowe w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem winne udzielać wszelkiej pomocy do przeprowadzenia postanowień tej ustawy.

Instrukcya ministeryalna

celem unormowania postępowania Komisyi krajowej i Komisyj miejscowych przy przeprowadzeniu ustawy z dnia 30 Grudnia 1875 r. dz. ust. i rozp. kraj. N. 55 z roku 1877 zawierającej postanowienia o zniesieniu prawa propinacyi w Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem z dnia 26 Wrześ. 1878 L. 1143 (dz. u. kr. N. 54) (obwieszczona 20 List. 1878).

§ 1. Komisya krajowa ustanowiona dla oznaczenia czystego dochodu z propinacyjnego prawa wyszynku i dla oznaczenia prawa zastrzeżonego § 4 ustawy z dnia 30 Grudnia 1875 r. uchwala w myśl § 8 tej ustawy i znosi się w sprawach urzędowych bezpośrednio z wszystkiemi Władzami rządowemi.

Komisya krajowa używać będzie własnej pieczęci z napisem „C. k. Komisya krajowa dla oznaczenia czystego dochodu propinacyjnego prawa wyszynku“, która ma być wyciśniętą na wszystkich jej orzeczeniach.

§ 2. Komisya krajowa rozpoznaje zgłoszenia wpływające w skutek ogłoszonego edyktu, zwraca nieodpowiednio sporządzone stronom z oznaczeniem terminu dla przedłożenia sprostowanego zgłoszenia, te zaś, które nie wymagają sprostowania, przydziela Komisyom miejscowym dla przeprowadzenia dochodzenia.

Komisya krajowa zarządza z urzędu dochodzenia względem tych propinacyjnych praw wyszynku, które w terminie edyktem oznaczonym nie zostały zgłoszone, lub względem których do uzupełnienia zwrócone zgłoszenia w wyznaczonym terminie nie zostały powtórnie wniesione.

§ 3. Jeżeli do zgłoszeń nie dołączono potrzebnych dla przeprowadzenia rozprawy wyciągów z ksiąg publicznych, zasięgnie Komisya krajowa w krótkiej drodze potrzebnych wyjaśnień od Sądu, który prowadzi te księgi.

§ 4. Komisya miejscowa przeprowadza dochodzenie w sprawach sobie przydzielonych zwykle w miejscu siedziby Starostwa tego powiatu, w którym leży majętność lub miejscowość, do której odnosi się zgłoszone prawo propinacyi. Jeżeliby w wypadkach wyjątkowych zaszła konieczność przeprowadzenia dochodzenia na miejscu, winna Komisya przedkładając wynik Komisyi krajowej wykazać tę konieczność, inaczej nie będą jej przyznane koszta podróży.

§ 5. Komisya miejscowa ma prawo znosić się bezpośrednio z Władzami politycznemi, sądowemi i skarbowemi pierwszej instancyi w kraju, i żądać od nich potrzebnych wyjaśnień, jako też udzielenia aktów urzędowych. Ma ona prawo wglądać w akta Starostwa, Urzędu podatkowego, w szczególności także w akta katastralne i księgi publiczne, jakoteż żądać z tych aktów wyciągów, które mają być jej spiesznie udzielane. Jeżeli zaś zajdzie potrzeba zażądania wyjaśnień lub aktów od Władz krajowych, winna Komisya miejscowa udać się w tym względzie do Komisyi krajowej.

§ 6. Strony interesowane lub ich zastępcy obowiązani są na każdorazowe wezwanie Komisyi miejscowej stanąć do rozprawy osobiście, albo przez pełnomocników pod następstwem skutków niestawienia się, które w wezwaniu wyraźnie przytoczone być mają. Jeżeli strona pomimo, że otrzymała wezwanie do rozprawy, nie stanie, i nie usprawiedliwi swej nieobecności, tudzież jeżeli strona, która się jawiła wzbrania udzielić wyjaśnień, lub dostarczyć środków dowodowych, zbada Komisya miejscowa z urzędu stosunki rozstrzygające i przeprowadzi dalsze dochodzenie.

§ 7. Pełnomocnicy i prawni zastępcy jawiący się w imieniu stron, przedłożyć mają dokumenty uwierzytelniające ich upoważnienie do zastępywania.

§ 8. Jeżeli okaże się potrzeba ustanowienia kuratora dla osób nieobecnych, uda się Komisya miejscowa w tej mierze do przynależnego Sądu.

§ 9. Osoby, które Komisya miejscowa zawezwie dla złożenia świadectwa, winne stawić się w oznaczonym terminie i złożyć świadectwo.

W razie oporu należy przeciw nim postąpić wedle postanowień ces. rozp. z dnia 20 Kwietnia 1854 (Nr. 96 d. u. p.).

§ 10. Świadkowie otrzymają tylko na wyraźne żądanie i wtenczas tylko wynagrodzenie, jeżeli w odległości więcej jak 15 kiłometrów od miejsca ich przesłuchania są zamieszkali, lub doznają uszczerbku w swym zarobku, lub z powodu ich wezwania ponosić muszą wydatki.

Wynagrodzenie to oznaczy Komisya miejscowa, uwzględniając przytem zarobkowanie przesłuchanych osób, zwyczajne ceny miejscowe, i ewentualnie jako potrzebne uznane wydatki.

§ 11. Wszelkie doręczenia uskutecznia Komisya miejscowa przez Starostwo, rewersa stron na doręczone pisma i wezwania Komisyi miejscowej mają być bezzwłocznie wręczone Kierownikowi Komisyi miejscowej.

§ 12. Komisya miejscowa powinna, zanim przystąpi do rozprawy ze stronami, rozpoznać, które z przydzielonych jej od Komisyi krajowej zgłoszeń pozostają w związku i tak uporządkować tok rozpraw, aby sprawy w związku będące były przeprowadzane równocześnie i zostały przedłożone Komisyi krajowej razem dla wydania orzeczeń.

§ 13. Sprawy podlegające postępowaniu według ustawy z dnia 30 Grudnia 1875 r. mogą być ze sobą w związku:

a) Jeżeli dochody dwóch lub więcej majętności stanowiących osobne ciała gruntowe były łącznie zeznawane dla wymiaru podatku dochodowego, a wskutek tego kwoty dochodu wykazane w fasyach podatkowych z lat 1869 do 1874 przedstawiają łączne sumy dochodów z dwóch lub więcej majętności.

b) Jeżeli w jednej i tej samej Gminie (miejscowości) służy prawo propinacyjnego wyszynku kilku osobom.

§ 14. Komisya miejscowa, gdy z osnowy zgłoszeń lub w toku rozprawy dowie się o prawach pozostających w związku z prawami zgłoszonemi, a względem których nie wniesiono zgłoszeń, zaprosi do rozprawy strony interesowane, za ich udziałem sporządzi z urzędu zgłoszenia i przeprowadzi ustawą i instrukcyą przepisane dochodzenie, zarazem doniesie Komisyi krajowej, że względem tych niezgłoszonych propinacyjnych praw wyszynku wdrożyła postępowanie z urzędu.

§ 15. Jeżeli strona powołuje się w zgłoszeniu na pisemne dowody przechowane w urzędach publicznych, winna Komisya miejscowa przed rozpoczęciem rozprawy zebrać te dowody.

Do rozprawy należy zaprosić nie tylko stronę, która wniosła zgłoszenie, lecz także osoby, które są interesowane w sprawie dla tego, że im w obrębie tej samej majętności lub miejscowości służy także propinacyjne prawo wyszynku, lub, że wystąpiły z roszczeniami sprzecznemi względem tego samego prawa.

Zarazem zawezwie Komisya miejscowa także świadków, którzyby w zgłoszeniu dla udowodnienia okoliczności tam przytoczonych a do wyjaśnienia sprawy służących powołani byli.

W ogóle powinna tak wszystko urządzić, aby można przeprowadzić całe dochodzenie w jednym ciągu na jednym terminie.

§ 16. Przystępując do rozprawy ze stronami ma Komisya miejscowa przedewszystkiem rozpoznać dokumenty legitymacyjne osób, które stają do rozprawy jako pełnomocnicy lub prawni zastępcy stron interesowanych.

Osoby, które nie udowodniły swego upoważnienia do zastępywania, nie mogą być dopuszczone do rozprawy.

§ 17. Dochodzenie faktycznych stósunków względem prawa propinacyi będącego przedmiotem rozprawy powinno wyjaśnić następujące okoliczności:

1. Na które Gminy (miejscowości) rozciąga się zgłoszone prawo propinacyi;

2. kto jest właścicielem tego prawa, i czy w tych samych miejscowościach nie wykonuje jeszcze kto inny prawa propinacyi;

3. podstawy prawne, na których polega każde uprawnienie, a jeżeli względem tego samego uprawnienia zachodzą sprzeczne ze sobą roszczenia kilku osób, okoliczność, kto jest w faktycznem posiadaniu tego prawa;

4. objętość i sposób wykonywania dotyczących równie jak i innych w tych samych miejscowościach wykonywanych praw propinacyi; — nadto

5. czy majętność będąca przedmiotem rozprawy stanowi sama dla siebie, lub w połączeniu z innemi majętnościami, osobne ciało gruntowe, a jeżeli chodzi o prawo propinacyi osób uprawnionych z innego tytułu, czy prawo zgłoszone jest w księgach gruntowych uwidocznione, i w jaki sposób?

§ 18. Dla wyjaśnienia stósunków nadmienionych w ustępie 5 poprzedniego § powoła się Komisya na osnowę ksiąg publicznych.

Jeżeli Komisya miejscowa uzna w toku swej czynności potrzebę zasięgnięcia wyjaśnień z ksiąg publicznych, udać się ma w tym względzie do dotyczącego Sądu hypotecznego.

§ 19. Komisya miejscowa ma przeprowadzając dochodzenie względem punktów nadmienionych w ustępach 1, 2 i 4 §fu 17 zbadać dokładnie wszystkie uprawnienia różnych osób do propinacyjnego prawa wyszynku w obrębie tego samego ciała gruntowego, lub tej samej miejscowości, wyjaśnić wzajemny stósunek pomiędzy tymi uprawnionymi co do wykonywania przez nich propinacyjnego prawa wyszynku w obrębie tego samego terytoryum i przeprowadzić w związku dochodzenie względem wszystkich uprawnień rozciągających się na ten sam obszar.

§ 20. Jeżeli co do prawa będącego przedmiotem rozprawy zachodzą sprzeczne roszczenia kilku osób, Komisya miejscowa nie powinna wdawać się w rozpoznanie stósunków prawnych, lecz sprawdzić tylko istnienie tych roszczeń, i określi takowe w protokole dochodzenia o tyle, o ile to potrzebne dla ocenienia, czy stanowcze orzeczenie Komisyi krajowej o czystym dochodzie z propinacyjnego prawa wyszynku jako też o prawie zastrzeżonem w § 4 ustawy, zawisłem jest od poprzedniego sądowego rozstrzygnięcia sporu prawnoprywatnego.

W takim wypadku przystąpi Komisya miejscowa przedewszystkiem do zbadania ostatniego faktycznego stanu posiadania, mianowicie wyjaśni, kto rzeczywiście posiada i wykonuje propinacyjne prawo wyszynku na terytoryum, które jest przedmiotem rozprawy i przeprowadzi dochodzenie z faktycznym posiadaczem.

§ 21. Znawcy ustanowieni według § 12 ustawy, mają być zaprzysiężeni w myśl ustawy z dnia 3 Maja 1868 r. N. 33. dz. u. p.

§ 22. Według § 11 ustawy z dnia 30 Grudnia 1875 r. ma być za podstawę do wyśledzenia czystego dochodu przyjęty ten dochód, który służył do wymiaru podatku dochodowego (w latach 1869 do 1874).

Jeżeli jednak Komisya miejscowa przekona się, że dochód, który służył za podstawę do wymiaru podatku dochodowego, nie zgadza się z rzeczywistym, natenczas ma wyśledzić cyfrę czystego dochodu z kontraktów dzierżawnych lub innych dokumentów, n. p. rachunków gospodarczych i rejestrów.

Jeżeli w takim wypadku nie ma ani kontraktów dzierżawnych, ani też innych przedmiotu dochodzenia dotyczących dokumentów, lub jeżeli przeciw istniejącym dokumentom zachodzą uzasadnione wątpliwości, które w protokole dochodzenia dokładnie wyjaśnić należy, wyśledzi Komisya miejscowa czysty dochód z propinacyjnego prawa wyszynku w drodze

innych odpowiednich dochodzeń, w szczególności przez przesłuchanie świadków, a w razie potrzeby także przez znawców.

§ 23. Jeżeli przeciw czystemu dochodowi z prawa propinacyjnego wyszynku przyjętemu do wymiaru podatku na podstawie fasyi i przeciw potrąceniom fasyonowanym w rubryce „rozchody“ nie podniesiono uzasadnionych zarzutów i także Komisyi miejscowej nie nasuwają się w tym względzie uzasadnione wątpliwości, przyjmie Komisya bez dalszych badań i dochodzeń przyjęty do wymiaru podatku na podstawie fasyi czysty dochód z propinacyjnego prawa wyszynku jako rzeczywisty.

§ 24. W tym celu ma Komisya miejscowa cyfry dochodu w zgłoszeniu wykazane porównać z fasyami i wykazami podatku, mylnie podane cyfry sprostować według cyfer przyjętych do wymiaru podatku; a jeżeli zgłaszający cyfer tych wcale nie podał, wpisać kwoty dochodu przyjęte do wymiaru podatku do dotyczących rubryk zgłoszenia i przedstawić rezultat stronie, która jeżeli nie ma nic do zarzucenia, podpisze sprostowane lub uzupełnione zgłoszenie z uwagą „zgadzam się“.

§ 25. Jeżeli Komisya miejscowa przekona się, że dochód, który służył za podstawę do wymiaru podatku, nie zgadza się z rzeczywistym, winna takowa celem wyśledzenia rzeczywistego dochodu z propinacyjnego prawa wyszynku sprawdzić najprzód dochód brutto w gotówce, a jeżeli dzierżawca propinacyi obok czynszu w gotówce uiszczał uprawnionemu także prestacye w naturze lub innego rodzaju n. p. pewną ilość kur, jaj, cukru, kawy i t. p., lub jeżeli tego rodzaju prestacye uiszczane były przez szynkarzy we własnym zarządzie ustanowionych (szynkarzy pobierających pewien procent dochodu), także ilość i jakość tych prestacyj i ich wartość pieniężną.

Od sprawdzonego dochodu brutto z propinacyjnego prawa wyszynku potrącone być mają wydatki połączone z wykonywaniem tego prawa, jak n. p. w razie wykonywania tego prawa we własnym zarządzie wynagrodzenie szynkarzy, koszta

utrzymania budynków, w których szynkowano i t. p., a jeśli prawo propinacyi było wydzierżawianem, koszta utrzymania budynków, wartość dodatków jakie dzierżawca do propinacyi otrzymywał od właściciela, jak n. p. drzewo opałowe, pastwisko letnie dla bydła, utrzymanie pewnej ilości bydła przez zimę, użytek ogrodu, pola albo łąki i t. p.

§ 26. Jeżeli wykazany we fasyi dochód odnosi się do dwóch lub więcej majętności stanowiących osobne ciała gruntowe, ma strona uprawniona podać, ile z łącznej kwoty czystego dochodu przypada na każdą majętności nadmienić, jakie dane służyły jej za podstawę przy rozdzieleniu łącznie wykazanego dochodu na poszczególne majętności.

Komisya miejscowa nie ma się zapuszczać w rozpoznanie podstaw, które strona uprawniona przyjęła dla rozdzielenia łącznie wykazanego dochodu, jeżeli nikt z interesowanych nie czyni zarzutów przeciw temu rozliczeniu dochodu.

Gdyby zaś zarzuty takie wniosła strona interesowana, lub gdyby właściciel propinacyi oświadczył, że nie potrafi sam uskutecznić rozliczenia, ma Komisya miejscowa w pierwszym wypadku sprawdzić wniesione zarzuty, w drugim zaś wypadku uskutecznić repartycye dochodu na pojedyncze ciała gruntowe z uwzględnieniem miejscowych stósunków, mianowicie ludności w poszczególnych Gminach, frekwencyi obcych, odbytu trunków i t. p.

§ 27. W miastach, w których obrębie prawo propinacyjnego wyszynku służy nietylko samej Gminie miejskiej, lecz także innym osobom, ma każda uprawniona strona wykazać osobno czysty dochód z tego prawa.

Komisya miejscowa ma dotyczące podania stron zbadać i w razie potrzeby sprostować.

Jeżeli dochód ten w obrębie takiego miasta przez Naczelników zeznawany był łącznie od opodatkowania i łącznie wzięty został za podstawę do wymiaru podatku, należy oznaczyć pojedyncze udziały przypadające z dochodu na każdego z uczestników przez stósowne dochodzenie.

§ 28. Jeżeli we fasyach podatkowych z lat powyższych dochód z propinacyjnego prawa wyszynku zeznawany był łącznie z dochodem z innych źródeł płynącym, winna Komisya miejscowa wyśledzić kwotę, jaka z dochodu łącznie fasyonowanego i przyjętego za podstawę do wymiaru podatku przypada na zgłoszone propinacyjne prawo wyszynku.

Tego rodzaju inne źródła dochodu są n. p. dochód z młynów, tartaków, cegielni, wapniarek, dochód z myta, mostowego lub przewozu, dochód z austeryi tam, gdzie przy ustanowieniu czynszu dzierżawnego za prawo propinacyi uwzględniano użytek z austeryi jako źródło osobnego dochodu, dalej w obrębie miast dochód z dodatków gminnych, lub opłat za trunki wprowadzane w obręb miasta na własną potrzebę, wreszcie dochód z opłat pobieranych od przemysłowców jako posiadaczy gorzelń, browarów, lub miodosytni, bądź jako wynagrodzenie Gminie miejskiej ubytku z zysku z wyłączności prawa wyrobu, bądź jako należytość wyrównywającą opłatę od trunków wprowadzanych w obręb miasta.

§ 29. Jeżeli dochód z propinacyjnego prawa wyszynku był tylko w niektórych z lat od roku 1869 do 1874 fasyonowanym do podatku łącznie z dochodem z innych źródeł płynącym, przyjmie Komisya miejscowa — gdyby przy dochodzeniu nie dały się uzyskać inne pewne podstawy, dochód z propinacyjnego prawa wyszynku za te lata w tej wysokości, jaka się przedstawi z porównania dochodu przyjętego w tych latach za podstawę do wymiaru podatku z dochodem wykazanym w fasyach innych lat osobno z propinacyjnego prawa wyszynku, a osobno z innych źródeł.

§ 30. Gdyby w sposób w powyższych postanowieniach wskazany nie dało się uzyskać wszystkich cyfer potrzebnych dla wyśledzenia czystego dochodu z propinacyjnego prawa wyszynku, mają cyfry te, o ile są sporne lub wątpliwe, ustanowione być przez znawców.

Znawcy obowiązani są w wywodzie uzasadnić każdą pozycyę oszacowania tak, aby z tegoż było widoczne, w jaki sposób i za pomocą których czynników doszli do cyfer do-

chodu, które wykazują jako ostateczny wynik przeprowadzonego oszacowania.

Komisya miejscowa winna jednak na żądanie znawców sprawdzić te wszystkie okoliczności i fakta, które mogą im posłużyć za podstawę oszacowania i na których oprzeć muszą swoje oszacowanie.

Strony zawezwane do rozprawy ze znawcami mają prawo celem dokładnego ocenienia przedmiotu wnosić uzupełniające pytania, i są obowiązane udzielić znawcom żądanych wyjaśnień i środków dowodowych.

Wywód znawców należy stronom przedstawić a względem poczynionych przez nie uwag zażądać od znawców za potrzebne uznanych wyjaśnień.

§ 31. Od sprawdzonego w myśl powyższych postanowień czystego dochodu z propinacyjnego prawa wyszynku potrącone być mają w myśl drugiego ustępu § 5 ustawy przeciętna z lat 1869 do 1874 kwota rocznego podatku z dodatkami państwowemi, krajowemi i indemnizacyjnemi, jakie z tego dochodu opłacano, którą Komisya miejscowa na podstawie wykazów c. k. Urzędu podatkowego sprawdzić winna.

§ 32. Dla oznaczenia terytoryum, w którem po upływie peryodu wskazanego w § 3 ustawy właścicielowi majętności stanowiącej osobne ciało gruntowe, z którą połączone jest prawo propinacyi, służyć będzie prawo utrzymywania jednego szynku zastrzeżone według § 4 ustawy, wystarcza wymienić Gminę (miejscowość), na którą rozciągało się zgłoszone prawo propinacyi, a jeżeli majętność stanowiąca ciało gruntowe, rozciąga się na więcej niż jednę Gminę, wymienić wszystkie Gminy, w obrębie których ma być właścicielowi majętności zastrzeżone prawo rzeczowe szynkowania w jednym szynku.

Komisya miejscowa winna sprawdzić, czy zastrzeżenia zgłaszającego poczynione w tej mierze w zgłoszeniu, zgadzają się z wynikiem dochodzenia przeprowadzonego w myśl § 17 instr. względem terytoryum, które rozciąga się na zgłoszone prawo, i potwierdzić zgodność, lub też sprostować z odwołaniem się do wyniku dochodzenia podanie strony w zgłoszeniu.

§ 33. Jeżeli w jednej i tej samej Gminie więcej osób wykonuje prawo propinacyi z tytułu posiadania odrębnych ciał gruntowych lub innego tytułu, winna Komisya miejscowa dla uzyskania podstawy do orzeczenia Komisyi krajowej czy i w jakiej objętości ma być uprawnionym do propinacyi, zastrzeżone prawo do jednego szynku z mocy § 4 ustawy, zbadać dokładnie, jeżeli to się nie stało przy wyśledzeniu czystego dochodu, czy każdy z tych uprawnionych wykonywał dotąd prawo wyszynku w osobnym szynku, lub czy wykonywali to prawo spólnie w jednym szynku, czy każdy z nich wykonywał wyszynk wszystkich trunków propinacyjnych, lub tylko trunków pewnego gatunku n. p. tylko piwa albo miodu i t. p.

§ 34. Jeżeli kilku właścicielom prawa propinacyi w tej samej Gminie (miejscowości) przyznane być ma zastrzeżone § 4 ustawy z dnia 30 Grudnia 1875 r. prawo tylko na jeden spólny szynk w obrębie tej Gminy (miejscowości), ma Komisya miejscowa uwidocznić w dotyczących zgłoszeniach, względnie w protokole dochodzenia tę spólność.

Nie jest zaś zadaniem Komisyi miejscowej dochodzić, w jaki sposób ci właściciele wykonywać będą po upływie peryodu wskazanego § 3cim ustawy wspólne prawo utrzymywania jednego szynku w obrębie Gminy.

§ 35. Wynik dochodzenia przeprowadzonego we wszystkich wyż wskazanych kierunkach przedłoży Komisya miejscowa z dotyczącemi aktami Komisyi krajowej dla wydania orzeczenia.

§ 36. Jeżeli Komisya krajowa uzna potrzebę uzupełnienia dochodzenia, zwróci akta Komisyi miejscowej z wskazaniem kierunku i sposobu, w jakim ma być przeprowadzone uzupełniające dochodzenie.

§ 37. Jeżeli przeprowadzona rozprawa wykaże, że oznaczenie czystego dochodu z propinacyjnego prawa wyszynku, lub przyznanie prawa zastrzeżonego § 4 ustawy, zawisło od poprzedniego rozstrzygnięcia sporu prawno-prywatnego, wyda

Komisya krajowa orzeczenie na podstawie ostatniego faktycznego posiadania z wyznaczeniem nieprzekraczalnego terminu przynajmniej trzechmiesięcznego, w którym pozew dla rozstrzygnięcia sporu ma być tem pewniej wniesiony do właściwego Sądu i dowód, że to się stało, przedłożony Komisyi krajowej, ile że w przeciwnym razie orzeczenie Komisyi krajowej stanie się prawomocnem i stanowczem.

W ten sam sposób postąpi Komisya krajowa przy orzeczeniu w wypadku § 27 tej instrukcyi, jeżeli dochód z propinacyjnych praw wyszynku przysługujących w obrębie miasta Gminie i innym osobom przyjęty został spólnie do wymiaru podatku, a udziały uprawnionych stron w czystym dochodzie w braku porozumienia musiały być oznaczone w drodze dochodzeń Komisyi miejscowej.

§ 38. W orzeczeniu ma być wyraźnie powiedzianem, że stronie służy od niego rekurs do Ministerstwa spraw wewnętrznych w terminie oznaczonym § 14 ustawy z 30 Grudnia 1875 roku.

Przeciw uchwałom Komisyi krajowej, postanawiającym uzupełnienie dochodzenia, nie służy stronom prawo rekursu, lub zażalenia.

§ 39. Rekursy wnoszone być mają wprost do Komisyi krajowej, która przedłożyć ma takowe Ministerstwu spraw wewnętrznych do rozstrzygnięcia.

I. Według działu III. ust. z d. 30 Grudnia 1875 obowiązany jest każdy szynkarz począwszy od dnia 1 tego miesiąca, który nastąpi po upływie trzech miesięcy od dnia wejścia w życie tej ustawy a więc w myśl artykułu II. ustawy z dnia 8 Grudnia 1877 N. 56 dz. p. kr. od dnia ogłoszenia tej ustawy — opłacać na rzecz funduszu propinacyjnego do c. k. Urzędu podatkowego w półrocznych ratach z góry należytości wskazane w § 20 ust. z 30 Grudnia 1875. Wymiar kwot tych należytości stósuje się już, do liczby mieszkańców miejscowości, w której szynk się znajduje, już też do tego, czy szynkarz wykonuje wyszynk propinacyjny, czy też wyszynk gorących napojów z innego tytułu niżeli z tytułu prawa propinacyi, w szczególności na podstawie koncesyi udzielonej od Władz przemysłowych na zasadzie ustawy przemysłowej.

Ponieważ według przepisów §§ 39 i 40 powołanej ustawy należytości propinacyjne w miastach, które posiadają prawo propinacyi

mają wpływać do osobnych funduszów propinacyjnych, a mianowicie do funduszu wynagrodzenia dotyczącego miasta, jeżeli ono prawo propinacyi wyłącznie posiada, lub też do funduszu spółuprawnionych do prawa propinacyi na terytoryum tego miasta, jeżeli tam nie samej Gminie prawo to służy, więc należy opłaty wymierzane szynkarzom takich miast zestawiać w osobnych wykazach należytości.

II. Ponieważ od gorzelni, browarów, miodosytni, które po ogłoszeniu powyższej ustawy zakładać będą osoby nie będący właścicielami majętności tabularnej do propinacyi uprawnionej, należą się funduszowi propinacyjnemu opłaty w § 23 ustawy ustanowione, przeto winną być uwaga zwróconą, aby zgłaszano należycie u c. k. Starostw nowe tego rodzaju zakłady. O każdym nowym zakładzie tego rodzaju należy donieść Wydziałowi krajowemu, a przeciw osobom, któreby wbrew §§ 13 i 31 ustawy przem. zgłoszenia nie podały, wdrożyć oprócz postępowania karnego, które przepisuje ustawa przem., także postępowanie według § 32 ustawy z 30 Grudnia 1875 o zniesieniu prawa propinacyi, wymierzoną zaś według ustawy tej grzywnę bezzwłocznie po prawomocności ściągnąć i odesłać funduszowi propinacyjnemu.

III. Od dnia ogłoszenia tej ustawy mają być przekroczenia przepisów propinacyjnych karane wedle § 33 ustawy, a więc grzywną od 10 do 200 złr. w. a., a trunki i sprzęty służące do przekroczenia mogą być uznane za przepadłe; tak grzywny jakoteż pieniądze ze sprzedaży trunków i sprzętów, które prawomocnie za przepadłe uznano, wpływają do funduszu propinacyjnego.

Kwartalne wykazy nałożonych ściągniętych, i zalegających grzywien pochodzących z przekroczeń przepisów propinacyjnych i ustawy z 30 Grudnia 1875 o zniesieniu prawa propinacyi mają być regularnie Wydziałowi krajowemu jako Dyrekcyi funduszu propinacyjnego przesyłane.

W wykazach tych należy osobno wykazywać grzywny, które w myśl §§ 39 i 40 ustawy wpływać mają do specyalnych funduszów miast lub spółuprawnionych do propinacyi na terytoryach miejskich. (Reskrypt Nam. z 17 Grudnia 1877 L. 9953).

§ 40. Prawomocne orzeczenia wydane o czystym dochodzie z propinacyjnego prawa wyszynku połączonego z majątkiem tworzącym ciało gruntowe i o prawie zastrzeżonem w myśl § 4 ustawy dla takiego majątku, udzieli Komisya krajowa właściwym Sądom hypotecznym dla uwidocznienia w księgach publicznych w myśl postanowień § 18 ustawy.

§ 41. Koszta niezbędne, połączone z dochodzeniem w celu wymierzenia czystego dochodu z propinacyjnego prawa wy-

szynku, ponosi na zasadzie ustawy z dnia 30 Grudnia 1875 r. fundusz propinacyjny.

Komisya krajowa może strony, które spowodowały oczywiście niepotrzebne koszta, zniewolić do ich zwrotu.

Uprawnieni, którzy nie podadzą zgloszenia w terminie przepisanym, ponosić będą sami koszta wyśledzenia dochodu z ich prawa propinacyi (§ 10 ustawy); koszta dochodzenia spowodowanego rekursem, jeżeli takowego nie uwzględni Władza wyższa, ponosi strona, która wniosła nieuzasadniony rekurs (§ 14 ustawy).

§ 42. Potrzebne fundusze wyasygnuje Wydział krajowy jako Dyrekcya funduszu propinacyjnego z tego funduszu w miarę potrzeby.

Rozporządzeniem Nam. z 8 Stycznia 1878 L. 196 pr. przysłano Starostwom *a)* formularz orzeczeń na opłaty do funduszu propinacyjnego ogólnego i funduszu propinacyjnego miast, *b)* formularz wykazu należytości szynkarzów, które wymierzone zostały na rzecz funduszu propinacyjnego *c)* formularz wykazu grzywien za przekroczenia w sprawach propinacyjnych.

Rozp. Prez. Nam. z dnia 10 Stycznia 1878 L. 250 pr. stanowi:

a) że odpisanie opłat propin. uwalnia występującego szynkarza od płacenia należytości wymierzonej dopiero od 1 Stycznia względnie od 1 Lipca, który następuje po dniu wniesionej prośby, zaś szynkarz nie ma prawa żądać zwrotu zapłaconej z góry należytości za ubiegły peryod, chociaż w ciągu półrocza, za które zapłacił należytość, zaniecha wykonania wyszynku.

Gdyby szynkarz po tym dniu, w którym wniósł prośbę o odpisanie należytości z powodu zaniechania wyszynku, prowadził dalej wyszynk, ma być uważany jako pokątny szynkarz i karany według § 33 ust. z r. 1875.

b) Każdy, kto z innego tytułu jak z mocy przysługującego mu prawa propinacyi szynkuje gorące trunki, obowiązany jest według 2 ustępu § 20 ustawy z dnia 30 Grudnia 1875 opłacać należytość do funduszu propinacyjnego według wyższego tam ustanowionego wymiaru (na pytanie, czy właściciele propinacyi, którzy dla zabezpieczenia sobie prawa szynkowania także słodzonych wódek, rozolisu, likieru, rumu, postarali się o koncesye przemysłowe na wyszynk tych trunków, obowiązani są od szynków propinacyjnych, które utrzymują a w których także te słodzone napoje bywają szynkowane, płacić należytość do funduszu propinacyjnego według wyższego wymiaru ustanowionego dla szynkarzy przemysłowych).

c) Jeżeli przemysłowiec ma koncesyą tylko do podawania herbaty lub kawy, chłodników, wedle ustępu e § 28 ustawy przemysłowej nie podlega opłacie, lecz podając gościom rum staje się winnym przekroczenia § 17 ust. przemysłowej jako prowadzący nieprawnie przemysłowość, do której potrzeba wyraźnej koncesyi wedle ustępu c § 28 ust. przem.

Jeżeli zaś posiada koncesyą wedle tego ustępu c) i podaje gościom rum i herbatę, to w obec tego, że rum zalicza się do gorących napojów a według ustępu 2 § 20 ustawy prop. nie ma różnicy, czy gorące napoje szynkuje się same czy z domieszką do innych napojów, szynkarz taki obowiązany jest do płacenia należytości według wyższego wymiaru postawionego tym ustępem § 20 ust. propinacyjnej. Wyszynki zaś wina czy samego czy z jaką domieszką nie podlegają tej opłacie.

Instrukcya dla zarządu funduszu propinacyjnego,

na mocy ustawy z dnia 30 Grudnia 1875, ogłoszona rozp. Nam. z 21 Kwietnia 1878 L. 1922 pr.

§ 1. Fundusz propinacyjny przeznaczony jest:

a) na pokrycie kosztów połączonych z wyśledzeniem czystego dochodu z prawa propinacyi, o ile takowych nie ponoszą strony (§ 10 i 14 ustawy);

b) na pokrycie kosztów zarządu;
c) na spłacenie wynagrodzenia za zniesione prawo propinacyjne wyszynku.

§ 2. Fundusz ten składa się z dwóch poddziałów, z których przeznaczonym jest:

pierwszy — jako fundusz ogólny na wynagrodzenie właścicieli uprawnionych; zaś

drugi — jako osobny fundusz uzbierany dla miast posiadających prawo propinacyjne w całości lub pewnej części (§ 39—44 ust.).

§ 3. Do funduszu propinacyjnego mają wpływać:

a) opłaty od szynkarzy, bądź posiadaczy prawa propinacyjnego, bądź ich dzierżawców, bądź też ich szynkarzy (§ 19, 20 ust.);
b) jednorazowe opłaty od zakładania gorzelni, browarów i miodosytni (§ 19, 23 ust.);
c) grzywny nakładane za przestępstwa przepisów propinacyjnych i pieniądze uzyskane za przedmioty z tego powodu skonfiskowane (§ 31—35 ust.).
d) dochody od lokowanych kapitałów (§ 24, alinea 3 ust.),

§ 4. Wydział krajowy zarządza funduszem propinacyjnym jako Dyrekcya tego funduszu.

Dla utrzymania poglądu na główne zdarzenia i ważniejsze rozporządzenia, wpływające na rozwikłanie sprawy propinacyjnej, prowadzonym będzie w Oddziale rachunkowym Wydziału krajowego pamiętnik, zaś dla utrzymania w ewidencyi każdoczesnego stanu całego funduszu, Oddział rachunkowy Wydziału krajowego oprócz ksiąg w tym i w następnych paragrafach tej instrukcyi wskazanych, prowadzić będzie zwykle we wszystkich funduszach krajowych założoną, a w § 56 instrukcyi uchwałą sejmową z dnia 1 Marca 1866 dla Wydziału krajowego przepisaną księgę główną, w której: stan majątku i wynikłości z obrotu każdej rubryki, — pobrane i zwrócone zaliczki i t. p., wciągnięte, — przy końcu roku każdego zamknięte, zaś rachunek roczny i preliminarz funduszu, Sejmowi krajowemu przedłożone być mają.

§ 5. C. k. Starostwa, które jako polityczne Władze powiatowe wymierzają opłaty i kary w § 3 tej instrukcyi oznaczone, udzielają wyroki (wykazy należytości) w jednym egzemplarzu c. k. Urzędowi podatkowemu dla przypisania i poboru należytości — a w drugim Wydziałowi krajowemu.

Również będą udzielane Wydziałowi krajowemu wyroki instancyj wyższych, wydane z powodu rekursów stron interesowanych. Należytości te ściągane będą w taki sam sposób, jak podatki rządowe. Wniesione rekursa przeciw wymiarowi opłat od szynkarzy, nie wstrzymują ściągania należytości (§ 21, 22, 23—34 ust.).

§ 6. Każde orzeczenie zawierające wymiar należytości wskazanych w § 2 ma być zaciągnięte do ksiąg rachunkowych czyli likwidacyjnych, które prowadzone będą w Oddziale rachunkowym Wydziału krajowego i w każdym c. k. Urzędzie podatkowym.

§. 7. Dla ksiąg w Oddziale rachunkowym Wydziału krajowego prowadzonych, założony będzie nadto skorowidz alfabetycznych wedle nazwisk i miejscowości (majątków), w którym oprócz stronicy księgi rachunkowej uwidocznionymi będą:

a) uprawnieni właściciele i szynkarze;

b) stronice księgi orzeczeń Komisyi krajowej o czystym dochodzie.

Po upływie peryodu oznaczonego w § 3 ustawy i po uskutecznionem możliwem ściągnięciu wszystkich do poboru przypisanych należytości, pozamykają c. k. Urzędy podatkowe szczegółowe rachunki osobowe i przedłożą księgi te Wydziałowi krajowemu.

Oddział rachunkowy Wydziału krajowego porówna takowe z księgami własnemi, sprawdzi, zestawi sumaryusz całego kraju i sporządzi obliczenie w § 25 ustawy wskazane. VI

§ 8. Wedle § 8 instrukcyi c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu de dato 7 Marca 1878 L. 8722 będzie prowadzić każdy c. k. Urząd podatkowy oddzielny dziennik kasowy na

wszelkie ze spraw propinacyjnych wynikające dochody lub wydatki pod tytułem „funduszu propinacyjnego“ — i w takowym zapisywać każdy dochód pobrany na podstawie polecenia c. k. Starostwa, jakoteż każdy wydatek wypłacony na podstawie rozporządzenia Wydziału krajowego, za kwitem odbierającego.

Przy poborach i wypłatach przestrzegać należy zwykłych przepisów instrukcyjnych, tak pod względem bezpieczeństwa kasowego, jakoteż akuratności rachunkowej.

Ogólne przeto w tej mierze dla c. k. kas i organów rządowych wydane instrukcye i rozporządzenia Władz rządowych i Wydziału krajowego, jakoteż okólnik c. k. Prezydyum Namiestnictwa de dato 30 Sierpnia 1866 L. 7697 co do kontroli i procesów rachunkowych, które wykonuje Oddział rachunkowy Wydziału krajowego, obowiązują c. k. Urzędy podatkowe i w sprawach propinacyjnych.

Dzienniki kasowe funduszu propinacyjnego należy z końcem każdego miesiąca zamknąć i przedłożyć z alegatami Wydziałowi krajowemu za konsygnacyą wraz z dziennikami funduszu krajowego w terminie zwykłym; zaś co do obrachunku z dochodów i wydatków należy postępować tak, jak to praktykowanem bywa z funduszem szkolnym krajowym.

Jeśliby w którym miesiącu nie było dochodów ani wydatków funduszu propinacyjnego, należy przedłożyć dziennik negatywny.

Obrachunek comiesięczny pomiędzy Wydziałem krajowym a c. k. kasami — uskuteczni i załatwi c. k. krajowa Dyrekcya Skarbu spólnie z obrachunkiem comiesięcznym funduszu krajowego w sposób dotychczasowy.

§ 9. Wedle § 11 i 12 wyżwspomnianej instrukcyi c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu, — c. k. Urzędy podatkowe pobierać będą od obowiązanych do opłat szynkarzy, wymierzone im należytości, w półrocznych ratach z góry zawsze w dniu 1 Stycznia i 1 Lipca każdego roku, a w razie uchybienia tetminu także odsetki zwłoki po 6% od sta.

Jeżeli obowiązek opłaty należytości nie zaczyna się z dniem 1 Stycznia, a względnie 1 Lipca, należy obliczyć 1 ratę w ilości przypadającej stósunkowo od dnia obowiązku opłaty — do następującego dnia — 1 Stycznia lub 1 Lipca (§ 22 ustawy).

Opłaty do zakładania gorzelni, browarów i miodosytni pobierać będą c. k. Urzędy podatkowe od obowiązanych jednorazowo, kary zaś nałożone za przestępstwa przepisów propinacyjnych w terminach wyrokami c. k. Starostw oznaczonych (§ 22 i 23).

W ośm dni po upływie terminów powyż oznaczonych, każdy c. k. Urząd podatkowy sporządzi wykaz zaległych należytości propinacyjnych i przedłoży takowy c. k. Starostwu do przymusowego ściągnięcia, — przy kwartalnem zaś wykazywaniu wszystkich zaległości funduszu krajowego Wydziałowi krajowemu, należy w odnośnym wykazie sumarycznie uwidocznić, jakie kwoty funduszu propinacyjnego pozostają w zaległości *pro rata temporis* i jakie kroki egzekucyjne zostały wdrożone celem ściągnięcia takowych.

§ 10. Przypisane w księgach likwidacyjnych do poboru należytości prawomocne funduszu propinacyjnego — mogą być odpisane lub zmienione tylko za przyzwoleniem Wydziału krajowego; dlatego wszelkie rozporządzenia c. k. Władz rządowych, tyczące się odpisywania lub jakiejkolwiek zmiany należytości funduszu propinacyjnego, będą *ante expeditionem* udzielane *ad videndum* Wydziałowi krajowemu, tak jak to bywa przestrzeganem przy odpisywaniu i zmianach w podatkach i dodatkach krajowych.

§ 11. Opłaty wypływające na rachunek miast, które posiadają wyłączne prawo propinacyi, jakoteż dla tych miast, gdzie prawo propinacyi nie samej tylko Gminie, lecz zarazem i trzecim osobom przysłuża, Oddział rachunkowy Wydziału krajowego przy każdomiesięcznym obrachunku, wyłączy, skonsygnuje i przestrzegać będzie, aby przypadające dla każdej Gminy miejskiej dochody osobno lokowane

i w oddzielnych schowkach w Kasie krajowej utrzymywane były. Część dochodów przypadająca na osoby inne, wpływać ma do ogólnego funduszu propinacyjnego.

Zakupione na rzecz tych miast papiery procentowe mają być winkulowane.

§ 12. Każde prawomocne orzeczenie o czystym dochodzie z prawa propinacyi, ma być zaciągnięte w Oddziale rachunkowym Wydziału krajowego do księgi głównej orzeczeń o dochodzie.

W tej księdze założonej wedle powiatów, przy każdej pozycyi należy zapisywać:

a) wszystkie zmiany zaszłe co do osób uprawnionych lub co do kwot pieniężnych na podstawie prawomocnych orzeczeń, które zostaną udzielane Wydziałowi krajowemu przez Komisyę krajową;

b) przekazy kapitału wynagrodzenia, wydane przez Sądy realne;

c) kondykta c. k. Sądów;

d) rozporządzenia (asygnacye) Wydziału krajowego co do wypłaty;

e) odwołanie się do odnośnej księgi rachunkowej opłat; a na ostatek

f) dokonanie wypłacenia (§ 16, 25 — 27 ustawy).

§ 13. W każdym c. k. Urzędzie podatkowym założoną i prowadzoną będzie księga likwidacyjna wydatków, w której po zaciągnięciu w porządku chronologicznym wszystkich w sprawach propinacyjnych przez Wydział krajowy wydanych asygnacyj, zapisywać należy następnie dokonane uiszczenia (zrealizowania wypłat) z powołaniem dat dziennika kasowego.

§ 14. Dla oznaczenia czystego dochodu z prawa propinacyjnego ustanowiona będzie Komisya krajowa we Lwowie i Komisyi miejscowe.

Członkowie Komisyi krajowej nie pobierają wynagrodzenia za czynności w tej Komisyi.

Fundusz propinacyjny ponosi:

a) wydatki połączone z ustanowieniem Komisyj miejscowych;

b) wynagrodzenie powołanych przez c. k. Namiestnictwo do orzeczenia czystego dochodu znawców, których dyety i koszta podróży, jakoteż warunki poboru oznaczy Komisya krajowa;

c) płace urzędników rachunkowych, manipulacyjnych i pisarzy dziennych Wydziału krajowego, zamianowanych w miarę potrzeby do administracyi funduszu propinacyjnego. Urzędnikom tym czas służby odbytej przy funduszu propinacyjnym — policzonym będzie jako służba krajowa.

§ 15. Każde postanowienie dotyczące wydatków w paragrafie powyższym wspomnianych, udzielone będzie do wiadomości Wydziału krajowego, który zaasygnuje wynagrodzenia wyznaczone z funduszu propinacyjnego za pośrednictwem odnośnych c. k. Urzędów podatkowych; własnym zaś urzędnikom i pisarzom, zaasygnuje Wydział krajowy przypadające należytości w Kasie krajowej na rachunek tegoż funduszu propinacyjnego.

Partykularze podróży rzeczoznawców (§ 12 ust.) lub członków komisyjnych mają być przedkładane Komisyi krajowej, która takowe po zatwierdzeniu potrzeby Komisyi i użytego czasu przeszle Wydziałowi krajowemu do sprawdzenia i zaasygnowania przypadającej należytości, wyjąwszy wypadki przewidziane w § 10 i 14 ustawy.

§ 16. Bez pisanego polecenia Wydziału krajowego żadna wypłata z funduszu propinacyjnego miejsca mieć nie może.

§ 17. Jak długo fundusz propinacyjny nie będzie posiadać potrzebnych zasobów pieniężnych — na pokrycie zaasygnowanych wydatków — udzielonym mu będzie zasiłek z funduszu krajowego, który następnie wraz $5^1/_2$% odsetkami zwróconym zostanie z nadwyżek rozporządzalnych funduszu propinacyjnego.

Odsetki $5^1/_2\%$ od niepokrytych własnemi dochodami, a z funduszu krajowego zaliczanych wydatków — liczone będą od 1 dnia tego miesiąca, który następuje po miesięcznem zamknięciu obrachunkowem. Jeżeliby zaś zaasygnowaną została funduszowi propinacyjnemu z góry pewna kwota jako zaliczka z funduszu krajowego, należy odsetki $5^1/_2\%$ liczyć od dnia wypłaty tej zaliczki.

§ 18. Nadwyżki, jakie się okażą po każdomiesięcznym obrachunku, Wydział krajowy ulokuje w sposób taki, w jaki mogą być lokowane kapitały pupilarne (§ 24 ust.) i zarządzi winkulacyę nabytych papierów.

Przypadłe półroczne odsetki Kasa krajowa obowiązaną będzie zrealizować nie czekając na osobne polecenia i donieść o tem Wydziałowi krajowemu, który zarządzi lokowanie dalsze przyrosłych odsetek.

Nad ścisłem dope.nieniem tych czynności i terminów ma czuwać Oddział rachunkowy Wydziału krajowego.

§ 19. Druki potrzebne na księgi i dzienniki otrzymają c. k. Urzędy podatkowe od Wydziału krajowego, na każdoczesne żądanie za przedłożeniem recepisu.

O postępowaniu w razie zachodzącej potrzeby zmiany przepisu należytości propinacyjnej z powodu uwolnienia szynkarza od uiszczenia takowej lub z powodu niemożności ściągnięcia tej należytości.

Postanowienie § 10 instrukcyi wydanej przez Wydział krajowy dla zarządu funduszu propinacyjnego L. 20700 nie stoi w sprzeczności z postanowieniami §§ 20, 21, 22 i 23 ustawy z dnia 30 Grudnia 1875 i rozporządzeniami c. k. Namiestnictwa z dnia 8 i 10 Stycznia 1878 L. 10 i 250 i nie zawiera nic takiego, coby utrudniało przeprowadzenie przepisów względem wymiaru opłat od szynkarzy na rzecz funduszu propinacyjnego.

Paragraf 10 powołanej instrukcyi odnosi się do należytości prawomocnych, przypisanych w księgach likwidacyjnych, i postanawia, że rozporządzenia Władz rządowych

względem odpisania lub zmiany należytości mają być udzielane Wydziałowi krajowemu *ante expeditionem* do przejrzenia, przepis ten ma zatem na oku prawomocnie istniejące należytości i odnosi się do wypadków, w których taka należytość musi być albo odpisaną z powodu niemożności ściągnięcia, albo zmienioną czy to pod względem terminu, czy też sposobu spłacenia ze względów na stósunki obowiązanego do uiszczenia prawomocnie istniejącej należytości.

Jeżeli zaś nie rozchodzi się o odpisanie lub zmianę prawomocnej należytości, lecz o przeprowadzenie w księgach likwidacyjnych orzeczenia Władz politycznych, którem uwolniono szynkarza od obowiązku opłaty należytości nałożonej z mocy § 20 ustawy z dnia 30 Grudnia 1875, czy to z powodu zwinięcia szynku, czy z powodu wypowiedzenia mu wyszynku, lub z powodu złożenia albo utraty koncesyi, albo li też orzeczenia, którem wymierzono tę należytość z powodu ustanowienia go szynkarzem w miejsce ustępującego szynkarza, lub z powodu otworzenia nowego szynku, to postanowienia odnoszące się do tych wypadków zawiera nie § 10, lecz § 9 powołanej instrukcyi Wydziału krajowego, a w takich razach należy postępować ściśle według przepisów §§ 21, 22 i 23 ustawy z dnia 30 Grudnia 1875; — należy więc orzeczenie (wykaz) wymierzające należytość, albo uchylające obowiązek dalszego uiszczenia prawomocnie nałożonej należytości doręczyć w jednym egzemplarzu dotyczącemu szynkarzowi, w drugim egzemplarzu Wydziałowi krajowemu z zastrzeżeniem prawa rekursu do Namiestnictwa, a trzeci egzemplarz c. k. Urzędowi podatkowemu dla wpisania do ksiąg likwidacyjnych.

Oprócz tego należy w półrocznych wykazach ewidencyjnych uwidocznić zaszłe zmiany od czasu ostatniego wykazu i te wykazy przesyłać z końcem każdego półrocza Wydziałowi krajowemu i c. k. Urzędowi podatkowemu, jak to rozporządzeniami c. k. Namiestnictwa z dnia 8 i 10 Stycznia 1878 L. 196 i 250 przepisano. (Okólnik Namiestnictwa z 10 Kwietnia 1878 L. 2559 pr.).

O ewidencyi grzywien nałożonych za przestępstwa propinacyjne.

Zaraz przy wydaniu orzeczenia karnego, którem wymierzono grzywny za przestępstwa propinacyjne mające wpływać w myśl § 35 ustawy z dnia 30 Grudnia 1875 na rzecz funduszu propinacyjnego, należy tak samo jak to przepisano rozporządzeniem c. k. Namiestnictwa z dnia 7 Sierpnia 1868 L. 46037 względem grzywien na rzecz funduszu kultury krajowej, zawiadamać c. k. Urząd podatkowy o treści orzeczenia karnego z wezwaniem, by wziął nałożoną grzywnę na przepis i zaciągnął do księgi likwidacyjnej. Wydziałowi krajowemu zas należy przesyłać wykazy kwartalne sporządzone według formularza Nr. 3 przepisanego rozporządzeniem c. k. Namiestnictwa z dnia 8 Stycznia 1878 L. 196 pr. (Reskrypt Namiestnictwa z dnia 28 Kwietnia 1878 L. 2655 pr.).

Władze polityczne mają przesyłać Wydziałowi krajowemu kwartalne wykazy grzywien, nie zaś kwoty pieniężne.

Przepis zawarty w ustępie 4 rozporządzenia z dnia 8 Stycznia 1878 L. 196 pr. względem tymczasowego przechowywania w depozycie politycznym, i kwartalnego przesyłania Wydziałowi krajowemu ze strony c. k. Starostw grzywien za przestępstwa propinacyjne ściągniętych został okólnikiem z dnia 28 Kwietnia 1878 L. 2665 pr. uchylonym.

Według tego okólnika ma c. k. Urząd podatkowy każdą nałożoną grzywnę na podstawie udzielonego mu ze strony c. k. Starostwa orzeczenia karnego wziąść na przepis i zapisać do księgi likwidacyjnej funduszu propinacyjnego celem dalszego postępowania w myśl (§ 9) instrukcyi Wydziału krajowego dla zarządu funduszu propinacyjnego, względem § 3 ust. 2 udzielonego Urzędom podatkowym reskryptem c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu z dnia 7 Marca 1878 L. 8722 pouczenia o zarachowaniu pomienionego funduszu, c. k. Starostwa zaś mają Wydziałowi krajowemu przesyłać z końcem

każdego kwartału, tylko wykazy grzywien sporządzone według załączonego do okólnika z dnia 8 Stycznia 1878 L. 196 pr. formularza Nr. 3 wypełniwszy rubrykę 6tą tego wykazu na podstawie informacyi w Urzędzie podatkowym zasiągniętych. (Reskrypt Namiestnictwa z dnia 4 Sierpnia 1878 L. 4705 pr.)

Odpisywanie należytości propinacyjnych w razie przeniesienia wyszynku z jednej realności do drugiej w tej samej miejscowości nie jest potrzebnem, tylko sprostowanie ewidencyi.

W razie przeniesienia wyszynku z jednej realności do innej, lecz w obrębie tej samej miejscowości (Gminy) leżącej, nie ma potrzeby odpisywać dotyczącemu szynkarzowi opłaty propinacyjnej od wyszynku w pierwszem, i natomiast przypisywać takową od wyszynku w drugiem miejscu. Dla uwidocznienia bowiem w księgach likwidacyjnych takiej zmiany zupełnie wystarcza sprostowanie przy odnośnej pozycyi liczby konskrypcyjnej, względnie nazwy lub tym podobnych innych określeń szynku. (Odezwa Wydziału krajowego z dnia 14 Października 1879 L. 32709 wystósowana do wszystkich c. k. Starostw).

Wydział krajowy jest właściwą Władzą do dozwalania, aby należytości do funduszu propinacyjnego w ratach były opłacane lub były częściowo albo zupełnie odpisane.

W wypadkach, w których służy c. k. Starostwu jako Władzy wymierzającej opłaty dla funduszu propinacyjnego prawo odpisania wskutek własnego zarządzenia przypisanego stronie datku na rzecz funduszu propinacyjnego lub prawo zarządzenia zwrotu nienależycie w skutek mylnego wymiaru pobranej należytości, należy dotyczące zarządzenie w referacie wraz z aktami *ante expeditionem* udzielić *ad videndum* Wydziałowi krajowemu jako Dyrekcyi funduszu propinacyjnego w celu wciągnięcia do ksiąg rachunkowych dla utrzymania ewidencyi rachunkowej, jak to przepisuje § 10 powołanej instrukcyi.

Oprócz powyż nadmienionych wypadków, gdzie c. k. Starostwo w wykonaniu orzeczeń dotyczących wymiaru należytości dla funduszu propinacyjnego wydanych przez Starostwo lub w drodze rekursu przez wyższe instancye, wyłącznie powołanem jest zarządzać odpisanie lub zwroty opłat przypisanych lub uiszczonych funduszowi propinacyjnemu, nie wolno c. k. Starostwom wydawać poleceń do Urzędów podatkowych względem uskutecznienia jakichkolwiek wypłat z funduszu propinacyjnego. W szczególności należy strony z prośbami o przyzwolenie spłacenia należytości w ratach lub o zupełne albo częściowe odpisanie należytości z powodu ubóstwa i t. p. podaniami odsyłać do Wydziału krajowego jako właściwej instancyi, lub też tej Władzy odstępować takie prośby. (Okólnik c. k. Namiestnictwa z dnia 8 Maja 1880 L. 6915).

O ściąganiu grzywien na pokątnych szynkarzy nałożonych i o wyśledzeniu szynkarzy nie opłacających należytości propinacyjnych.

C. k. Starostwa mają utrzymywać w ciągłej ewidencyi grzywny, nałożone na pokątnych szynkarzy, mają czuwać nad tem, aby egzekucye dla ściągnięcia tych grzywien przeprowadzono z całą ścisłością i z należytym pośpiechem. Na organa, których Starosta używa do takich egzekucyj, należy zwracać baczne oko, i dostrzegłszy stronniczość, porozumiewanie się z egzekutami i t. p., takich niepewnych sekwestratorów usuwać od pełnienia tej funkcyi. Jeżeli ruchomości nie ma, ale zasądzony na grzywnę jest właścicielem majątku nieruchomego, należy przeprowadzić za pośrednictwem Prokuratoryi Skarbu egzekucyę na nieruchomości, dla wydobycia prawomocnie nałożonej grzywny. Zamiany grzywny na karę aresztu nie należy zarządzać nie przeprowadziwszy wprzód egzekucyi celem ściągnięcia grzywny; do świadectw ubóstwa, które takim egzekutom wystawia na ich prośby Naczelnik Gminy, aby ich uchronić od egzekucyi, nie można przykładać wagi, i nie należy na podstawie li takich świadectw zarządzać odpisania grzywien.

Polecono także c. k. Starostwom, by — celem ścisłego wykonywania rozporządzenia z dnia 6 Lutego 1877 Nr. 40 dz. ust. kraj. utrzymywały za pomocą c. k. Żandarmeryi i Zwierzchności Gmin kontrolę nad szynkami, udzielając tym organom spisy szynków, które opłacają należytość propinacyjną z poleceniem, aby o istnieniu szynków, które nie znajdują się w spisach, donosili niezwłocznie Staroście. Na tej podstawie należy wdrożyć postępowanie karne przeciw dzierżawcy propinacyi, który nie oznajmił ustanowionego szynkarza, albo przeciw szynkującemu bez upoważnienia.

Polecono nakoniec nie odwlekać ściągania wymierzonych opłat szynkownych zaraz po terminie opłaty i egzekucyę przeprowadzić z należytą ścisłością, ile że kwoty należytości są drobne i z łatwością mogą być pokryte ze sprzedaży trunków, naczyń i ruchomości, jakie nawet najbiedniejszy szynkarz miewa w swoim szynku. (Okólnik c. k. Namiestnictwa z d. 1 Marca 1879 L. 7456).

Odpisywanie należytości propinacyjnych.

Według oznajmienia Wydziału krajowego zostało rozporządzenie z 8 Maja 1880 L. 6915 normujące postępowanie przy odpisywaniu należytości na rzecz funduszu propinacyjnego przez niektórych c. k. Starostów w ten sposób zrozumiane, iż odtąd wszelkie sprawy odnoszące się do odpisywania takich należytości bez różnicy, czy odpisanie należy do kompetencyi Starostwa lub nastąpić może dopiero za przyzwoleniem Wydziału krajowego udzielane bywają wraz z odnośnymi aktami przed ekspedycyą w krótkiej drodze Wydziałowi krajowemu. Nie daje się zapoznać, że podobna manipulacya przysparza Wydziałowi krajowemu nie mało zbytecznej pracy, zmusza go bowiem do robienia wyciągów z udzielonych sobie w krótkiej drodze obszernych czasem aktów nawet tam, gdzie czynność jego ograniczyć by się powinna na zanotowaniu zarządzonego przez Starostwo odpisania należytości w księgach kasowych z odwołaniem się do odnośnego aktu swego.

Celem więc uchylenia tych niedogodności oznajmiono Starostwom w bliższem określeniu powołanego na wstępie reskryptu, że tylko w tych wypadkach, gdzie rozchodzi się o odpisanie lub zmianę w przepisaniu prawomocnie już przypisanych należytości, w szczególności zaś w wypadkach przewidzianych alineą 3 reskryptu Namiestnictwa z dnia 10 Kwietnia 1878 L. 2559 pr., udzielane być mają wszystkie odnośne akta przed ekspedycyą, w krótkiej drodze Wydziałowi krajowemu, tam zaś, gdzie Starostwu jako Władzy wymierzającej należytość propinacyjną, służy prawo przypisania, wypisania tych należytości lub przepisania ich na innych obowiązanych wskutek własnego zarządzenia, należy Wydziałowi krajowemu przesyłać tylko odpisy odnośnych zarządzeń lub orzeczeń do wiadomości. (Okólnik Namiestnictwa z d. 21 Stycznia 1881 L. 2493.

Uwaga. Z końcem roku 1883 oznaczyła c. k. Komisya krajowa czysty dochód z prawa propinacyi dla 8291 posiadaczy prawa propinacyi (z wyjątkiem 52 miast posiadających wyłączne prawo propinacyi na 3,018.746 złr. 43 ct.)

Według wykazu Wydziału krajowego do L. 5500 ex 1884 wynosił stan ogólnego funduszu propinacyjnego z końcem Lutego 1884 w efektach (nie rachując zaległości wynoszących około 50.000 złr. w opłatach i grzywnach: a) w listach zastawnych galicyjskiego Towarzystwa kredyt. ziemskiego 4% 60.700 złr.; b) w 5% 1,557.100 złr.; c) w listach galic. hyp. Banku 5% 45.700 złr.; d) 6% 172.400 złr.; e) w oblig. pożyczki kraj. 4% 133.000 złr. razem **1,968.900 zł. reńskich.** W tej kwocie mieści się fundusz propinacyjny 52 miast wynoszący z końcem roku 1882, 232.829 złr. 6 ct. ulokowanych w 5% listach zastawnych galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego 236.000 złr. i 2.658 złr. 26 ct. w książeczce oszczędności banku krajowego. Do wykazanych na stronicy 301 miast przybyły w skutek późniejszych orzeczeń Władz miasta: Jasło i Mikołajów. (Przypisek Autora).

2. Prawo służebności.

a) O służebnościach w ogólności.
b) O regulacyi i wykupnie niektórych służebności.
c) Instrukcya celem przeprowadzenia wykupna i uregulowania służebności.

a) O służebnościach w ogólności.

Na mocy prawa służebności właściciel obowiązanym jest do znoszenia lub zaniechania czegoś względem swej rzeczy na korzyść drugiego. Służebność jest prawem ściśle rzeczowem, służącem przeciwko każdemu posiadaczowi rzeczy służebnej (§ 472 kodeksu cyw.).

Jeżeli prawo służebności połączone jest z posiadaniem gruntu dla korzystniejszego lub dogodniejszego używania onegoż, natenczas służebność jest gruntową; w przeciwnym przypadku służebność jest osobistą (§ 473 kodeksu cyw.).

W służebnościach gruntowych zachodzą dwaj posiadacze gruntowi; do jednego z nich jako obowiązanego, należy grunt służebny, do drugiego jako uprawnionego grunt panujący. Tenże albo jest przeznaczonym do gospodarstwa wiejskiego, albo do innego użycia, a według tego służebności są albo wiejskie albo miejskie (§ 474 kodeksu cyw.).

Zwykłemi służebnościami miejskiemi są:

1. Prawo, ciężar budynku swego na cudzym budynku opierać;
2. belkę lub krokiew w cudzą ścianę wpuszczać;
3. okno w cudzej ścianie, czy to dla światła, czy też dla widoku zrobić;

4. dach lub ganek nad kolumną powietrza, do sąsiada należącego, budować;
5. dym przez komin sąsiada przeprowadzać;
6. okapy na cudzy grunt prowadzić;
7. płyny na grunt sąsiada wylewać, lub przez tenże grunt przeprowadzać. Na mocy tych, lub tym podobnych służebności miejskich, posiadacz domu ma prawo do czynienia czego na gruncie swego sąsiada, co tenże znosić jest obowiązanym (§ 475). Na mocy innych służebności miejskich, posiadacz gruntu służebnego obowiązanym jest do zaniechania tego, coby mu, gdyby nie było służebności, wolno było czynić. Takiemi służebnościami są:
8. domu swego nie podwyższać;
9. onego nie zniżać;
10. budynkowi panującemu światła i powietrza, lub
11. widoku nie zabierać;
12. okapu swego domu od gruntu sąsiada, któremu do skrapiania ogrodu jego, lub do napełnienia cysterny, lub też do innego użytku potrzebnym być może, nie odwracać (§ 476 kod. cyw.).

Celniejsze służebności wiejskie są:

1. prawo ścieżki, wygonu dla bydła lub drogi do jeżdżenia na cudzym gruncie i ziemi;
2. czerpania wody, pojenia bydła, sprowadzania i odprowadzania wody;
3. prawo strzeżenia i pasania bydła; (hüthen und weiden).

O prawie paszy stanowi kodeks cywilny co następuje:

Jeżeli przy nabyciu prawa paszy ani gatunek, ani liczba bydła paść się mającego, tudzież czas i rozległość używania oznaczonemi nie były, natenczas trzydziestoletnie spokojne posiadanie jest rozstrzygającem. W zachodzącej wątpliwości następujące przepisy służyć mają za prawidło (§ 498 ust. cyw.).

Prawo paszy, o ile przepisy polityczne i leśne (patrz § 10 ust. leśnej) nie są temu na przeszkodzie, rozciąga się do wszystkich gatunków bydła zaprzężnego, rogatego i wełniastego, lecz nie do

trzody, drobiu, ani też kóz w okolicach leśnych. Nieczyste, niezdrowe i cudze bydło nigdy do paszy należeć nie może (§ 499 ust. cyw.).

Jeżeli w ciągu ostatnich lat trzydziestu zmieniła się liczba bydła na paszę wyganianego, natenczas średnia liczba bydła przez trzy pierwsze lata wyganianego, przyjętą być powinna. Jeżeliby i tym sposobem liczby dojść nie można, natenczas należy mieć słuszny wzgląd tak na rozległość, jako też na gatunek pastwiska, a przynajmniej nie należy dozwalać mającemu prawo służebności, aby więcej bydła na cudzej paszy trzymał, aniżeli mógłby go przezimować paszą z gruntu panującego. Ssawce nie rachują się do oznaczonej liczby (§ 500 ust. cyw.).

Czas paszenia ustanawia się w ogólności według zaprowadzonego w każdej okolicy niezaprzeczonego zwyczaju; w żadnym atoli przypadku prowadzeniu gospodarstwa, przepisami politycznemi oznaczonemu, przez paszenie bydła ani przeszkadzać, ani takowego utrudniać nie można (§ 501 ust. cyw.).

Prawo paszy nie nadaje prawa do żadnego innego użytkowania. Ten, komu to prawo służy, nie może ani trawy kosić, ani też w ogólności właścicielowi gruntu paszenia spólnego wzbraniać, a tem mniej istoty pastwiska naruszać. Gdy zachodzi obawa szkody, powinien bydło swoje przez pastucha pilnować (§ 502 u. c.).

4. wyrąbywania drzewa, zbierania uschłych gałęzi i chrustu, zbierania żołędzi i grabienia liści;
5. polowania, łowienia ryb, łapania ptaków:
6. łamania kamieni, brania piasku, wypalania wapna (§ 477 kod. cyw.).

S ł u ż e b n o ś ć, tudzież inne szczegółowe prawa na cudzym gruncie wykonywane, n a b y w a j ą s i ę z a s i e d z e n i e m, tak jak prawo własności w ciągu lat trzech, przez tego, na którego imię w księgach publicznych są zapisane (§ 1469 kodeksu cywilnego).

Gdzie nie są jeszcze zaprowadzone księgi publiczne, lub gdy prawo takie nie jest w nich wpisanem, posiadacz w dobrej wierze może je dopiero po trzydziestu latach nabyć zasiedzeniem (§ 1470 kod. cyw.).

W sprawie przeciwko zarządcom dóbr kościelnych, gminnych i do innych dozwolonych korporacyj należących, zwyczajny czas zasiedzenia nie jest dostatecznym. Posiadanie ruchomości i nieruchomości lub wykonywanych na nich s ł u ż e b n o ś c i i innych praw, jeżeli na imię posiadacza

wpisane są do ksiąg publicznych, przez sześć lat trwać powinno. Prawa takie, jeżeli w księgach publicznych na imię posiadacza nie są wpisane, tudzież wszelkie inne prawa, tylko przez czterdziestoletnie posiadanie, w sprawie przeciwko fiskusowi lub wymienionym tu osobom uprzywilejowanym, nabytemi być mogą (§ 1472 kod. cyw.).

Co do osób w § 1472 wymienionych, potrzeba do *przedawnienia* tak jak do zasiedzenia upływu lat czterdziestu (§ 1485 kod. cyw.). Przedawnienie jest utratą prawa, które przez przeciąg czasu w ustawie oznaczony, wykonywanem nie było. Do właściwego przedawnienia dostatecznem jest samo nieużywanie przez lat trzydzieści prawa, które samo przez się używanem być mogło. Prawo służebności zadawnia się przez nieużywanie, gdy obowiązany do niej wzbrania wykonywania służebności, a uprawniony przez trzy następujące po sobie lata takowego nie wykonuje (§§ 1451, 1478 i 1488 kod. cyw.).

---

b) O regulacyi i wykupnie prawa pobierania drzewa, paszy i produktów lasowych, tudzież niektórych praw służebności, niemniej praw spólnego posiadania i używania produktów.

(Patent z dnia 5 Lipca 1853 r. dz. ust. p. N. 130).

I. *Postanowienie ogólne.* § 1. Postanowienia niniejszego patentu rozciągają się:

1) na wszelkie jakiegobądź nazwiska prawa wrębu i pobierania drzewa i innych produktów leśnych w lesie obcym lub z lasu obcego;

2) na prawa paszy na obcych gruntach;

Na wszelkie pobory traw, szuwarów lub innych roślin rosnących na cudzych stawach lub wierzchowinach tychże stawów; na wszelkie pobory drzewa z cudzych gruntów nie przeznaczonych do uprawy leśnej. (Ust. z dnia 26 Kwietnia 1871 dz. ust. kr. N. 18)

3) na wszelkie inne nie objęte w ustępie 1 i 2 służebności polowe, przy których

a) grunt służebny jest lasem lub polem do uprawy leśnej przeznaczonem;

b) między gruntem służebnym i panującym istniał stósunek zwierzchności i poddaństwa;

4) na wszelkie prawa wspólnego posiadania i używania gruntów, które zachodzą

a) między byłemi Zwierzchnościami i Gminami lub byłymi poddanymi, albo

b) między dwoma lub więcej Gminami, wszelako na wszystkie wymienione tu prawa tylko o tyle, o ile takowe nie są dozwoleniami do czasu, lub bezwarunkowo odwołalnemi.

Umowy zawarte na czas pewny o ścinanie lub dostarczanie drzewa, tudzież stałe daniny w drzewie na rzecz kościołów, plebanij, szkół i fundacyj, nie podlegają niniejszemu patentowi.

§ 2. Według postanowień niniejszego patentu należy postępować także ze wszystkiemi prawami wrębu, prawami używania lasów i prawami paszy, nadanemi lub z łaski Monarchy dozwolonemi w lasach należących do Monarchy z mocy prawa monarchicznego, a to wtenczas nawet, gdy stósownie do ustawy i przepisów, o wykonywaniu najwyższego prawa leśnego istniejących, za odwołalne uważane być powinny.

§ 3. Na dozwolenia lub świadczenia *(Leistungen)*, zniesione lub za wykupione uznane przez rozporządzenia wydane w przedmiocie przeprowadzenia uwolnienia gruntów od ciężarów, patent niniejszy nie ma zastósowania; takowe podlegają postępowaniu przepisanemu w wspomnionych rozporządzeniach.

§ 4. Prawa będące przedmiotem niniejszego patentu zniesione będą za wynagrodzeniem (wykupno), albo, jeżeli wykupno miejsca mieć nie może (§ 5), powinny być pod każdym względem orzeczone, mianowicie pod względem roz-

ległości, miejsca i sposobu wykonania, czasu trwania i używania, a to w taki sposób, ażeby przez to jak największe uwolnienie gruntów od ciężarów osiągnąć (regulowanie).

§ 5. Wykupno wtedy tylko w całości lub przynajmniej w części będzie mieć miejsce:

a) jeżeli i o ile przez wykupno i przez sposób, w jaki się odbędzie, zwykły tok gospodarstwa głównego w dobrach prawa mających lub zobowiązanych nie będzie zagrożonym w sposób niepowetowany;

b) jeżeli i o ile dla kultury krajowej nie wyniknie ztąd przeważająca szkoda, i

c) jeżeli strony prawo mające i zobowiązane nie oświadczą wzajemnie w sposób w § 9 przypuszczony, iż zamiast wykupna zgadzają się na uregulowanie praw w mowie będących.

§ 6. Czynności urzędowe, odnoszące się do wykupna i do uregulowania, będą:

a) pełnione z urzędu, co do praw wyszczególnionych w § 1 pod 1, 2, 3 *a)* i w § 2;

b) zaś co do praw wymienionych w § 1 pod 3 *b)* i 4 *a)*, *b)*, tylko na żądanie strony interesownej (prowokacya).

§ 7. W celu wykupna lub uregulowania każdego prawa użytkowania, należy rozpoznać i orzec:

a) jego rodzaj i rozległość;

b) stósunek prawny, na którym polega;

c) realność, do której się odnosi prawo, będące przedmiotem czynności;

d) osoby, mające udział w spólnem posiadaniu, czyli to jako uprawnione, czyli jako zobowiązane, czyli też jako spólne prawo mające;

e) okoliczności, za pomocą których oznaczyć można sposób, trwanie i miarę używania lub wykonywania prawa będącego przedmiotem regulowania;

f) świadczenia wzajemne, do których obowiązany jest prawo mający względem posiadacza gruntu obciążonego;

g) stósunki i okoliczności, na których szczególnie polega rozwiązanie tego pytania: czyli jak dalece i w jaki sposób powinno nastąpić albo wykupno prawa, albo uregulowanie onegoż, stósownie do §§ 4 i 5.

§ 8. Przy takich dochodzeniach należy najpierwej uważać za podstawę jednomyślne oświadczenia stron, które wysłuchać należy.

§ 9. Punkta sporne, a w szczególności cały akt wykupna lub regulowania należy ile możności załatwić przez zgodne porozumienie się stron, o co zawsze z urzędu starać się należy.

Stronom wolno zgodzić się na wykupno przez odstąpienie ziemi, przez złożenie w gotówce lub przez zabezpieczenie kapitału, lub za innem wynagrodzeniem, albo też (§ 5 *c*) ułożyć się zamiast na wykupno, na uregulowanie i sposób onegoż. Taka ugoda wtenczas tylko dopuszczoną być nie może, gdyby przez nią nadwerężone być miały postanowienia niniejszego patentu, a w szczególności względy na kulturę krajową, lub jeżeli zachodzą wielkie trudności w przeprowadzeniu takiej ugody.

§ 10. Co do punktów spornych, niezałatwionych w drodze dobrowolnej, organa urzędowe rozstrzygać będą na podstawie dokumentów, orzeczeń Władz i udowodnionego prawnego posiadania, najpierw według postanowień niniejszego patentu, następnie według ustaw dawniejszych prowincyonalnych i politycznych i według powszechnej księgi ustaw cywilnych.

§ 11. Jeżeli samo prawo używania i wykonywanie onegoż nie podlega wątpliwości, jednakże miara tegoż wykonywania i stósunek udziału, jaki przy tem mają osoby uprawnione, nie mogą być oznaczonemi według przepisów § 10, wówczas należy ową miarę i ów stósunek określić według średnicy faktycznego wykonywania, jakie miało miejsce w latach użytkowych 1836 do roku 1845 włącznie, obok zachowania postanowień niniejszej ustawy.

Jeżeli z tego okresu brakuje dostatecznych dowodów do obliczenia średnicy, lub jeżeli prawo używania nie było wykonywane rocznie, natenczas miara używania należąca się prawnie, oznaczoną być powinna w kwocie rocznej, lub peryodycznej, przez biegłych.

§ 12. O ile wykonywanie prawa było przeciwne umowie, lub jakkolwiek zgodne z umową, przekraczało postanowienia ustawy, żadną miarą na rzecz uprawnionego policzonem być nie może. Przeciwnie, czasowe zmniejszenie zwykłego używania, spowodowane czyli to przez niedostateczne wydatki gruntu obciążonego, czyli też przez nieszczęśliwe wydarzenia w stanie bydła należącego do posiadacza prawo używania mającego, nie może być uwzględnionem przy obliczeniu.

§ 13. Jeżeli ugoda na mocy §§ 5 i 9 dozwolona, nie przyjdzie do skutku, wówczas należy, z uwagą na stósunki, wyrażone w § 5 i sprawdzone według § 7, wydać uzasadnione orzeczenie:

a) czyli i w jaki sposób zupełne wykupno praw, lub czyli tylko uregulowanie onychże nastąpić powinno;

b) czyli i w jaki sposób przynajmniej część użytkowania wykupioną być może, i jak dalece zatem jeszcze regulowanie nastąpić ma;

c) czyli uregulowanie nie powinno być ograniczonem do pewnego czasu, po upływie którego wykupno nastąpić powinno.

§ 14. Jeżeli rozstrzygnienie ma być wydanem co do sposobu wykupna, należy:

A. orzec, iż zapłaconym być powinien kapitał wykupny, a to według wyboru strony obowiązanej, albo w gotowych pieniądzach, albo w obligacyach, wystawionych przez fundusz indemnizacyjny na rzecz dóbr obowiązanych, w trzy miesiące od dnia, w którym orzeczenie stanie się prawomocnem, jeżeli ten sposób wykupna dozwolonym jest według postanowień § 5, a zobowiązany nie żąda wykupna przez ustąpienie gruntów.

B. nakazać odstąpienie gruntów za prawa, wspomnione w § 1, ustępach 1, 2 i 3, i w § 2, a to:
1. na żądanie, lub z przyzwoleniem zobowiązanego;
2. wbrew woli zobowiązanego;
a) w przypadkach §fu 21, jeżeli prawo pobierania nie jest jedynie użytkowaniem pobocznem gruntu obciążonego;
b) jeżeli zobowiązany nie złoży w przepisanym terminie kapitału wykupna w gotówce lub w obligacyach, wystawionych na rzecz dóbr obowiązanych przez fundusz indemnizacyjny, a przepis w § 5 *a)* nie stoi na przeszkodzie.

C. nakazać podział gruntów we wszystkich przypadkach, w których na mocy § 5 spólne prawa posiadania i użytkowania wykupionemi być mogą (§ 1, ustęp 4).

II. Postanowienia szczegółowe. § 15. Jeżeli prawa użytkowania muszą być uregulowane w całości lub w części, albo też tylko na czas pewny, wówczas należy bliższe warunki uregulowania ułożyć w dokumencie, stósownie po zasad w § 4 objętych i z uwagą na następujące rozporządzenia.

§ 16. Wszelkie prawa do wrębu i prawa pobierania drzewa — jeżeli takowe odnoszą się tylko do zbierania patyków i zbiórki, albo kijów i korzeni — powinny być uregulowane na pewną ilość drzewa, rocznie lub peryodycznie oddawać się mającą, z wyrażeniem miejsca gdzie ma być pobieraną z uwagą na teraźniejsze, lub przyszłe miejsce pobierania.

Należytość w drzewie na opał (drzewo opałowe na szczypy, do czyszczenia rudy, na węgle) wyrazić należy na zawsze jako roczną daninę w sążniach wiedeńskich i w ich ułamkach, w oznaczonej długości i według zwyczajnego w miejscu gatunku (drzewo łupkowe, gałązkowe, wybrakowane i mięszane) — zaś drzewo na budowle i sprzęty (odziomkowe, użytkowe, wyrobowe,) oznaczyć należy według gatunku odpowiedniego celowi osoby prawo mającej (n. p.

w stopach sześciennych z oznaczeniem długości i grubości, albo w pewnej ilości pni, tramów, kloców, żerdzi w ustanowionej mierze) — a to w miarę potrzeby albo na każdy pojedynczy rok, lub na dłuższe okresy czasu, w przeciągu którego należytość albo częściowo, albo naraz żądaną być może.

§ 17. Prawo pobierania drzewa patykowego i zbiórki, lub kijów i korzeni wtenczas tylko należy uregulować na ilość drzewa opałowego, rocznie pobierać się mającą według miary wiedeńskiej i wyboru, jeżeli zobowiązany tego żąda.

W takim przypadku należy obliczyć roczną kwotę prawa użytkowania według przepisu, objętego w § 11 jego wartość zaś, równie jak oznaczenie czystej korzyści prawo mającego określone być powinny według odpowiedniej ilości drzewa na opał, stósownie do § 26.

§ 18. Orzeczenie co do uregulowania prawa paszy powinno dokładnie obejmować gatunek bydła, jego liczbę, czas paszy i miarę użytkowania a równocześnie uregulować połączone z prawem paszy służebności wygonu, pojenia, potrzebnego może ogrodzenia, oznaczenia miejsc na paszę wyznaczonych, ustanawiania stróżów i t. d.

§ 19. Uregulowanie paszy po lasach i na gruntach przeznaczonych do uprawy leśnej powinno obejmować szczegółowo wielkość przestrzeni, rocznie na paszę przeznaczyć się mającej, części lasu podlegających paszy, czas w których i sposób w jaki wyznaczone być powinny miejsca na paszę.

§ 20. Przy uregulowaniu prawa pobierania podściółki jakiejbądź nazwy, lub innych produktów leśnych, powinien być oznaczony z dokładnością gatunek ich, tudzież ilość, jaka się uprawnionemu rocznie należy, nareszcie sposób i czas pobierania.

§ 21. Jeżeli plon gruntu obciążonego czasowo lub trwale nie jest dostatecznym do pokrycia należytości wymierzonych dla wszystkich uprawnionych, muszą oni, jeżeli inaczej się

nie umówiono, zezwolić na stósunkowe potrącenie na czas pewny albo na zawsze, po zabezpieczeniu tych należytości, przy którychby prawo pierwszeństwa wykazanem było.

Pretensye do wynagrodzenia szkody z powodu zachodzącego potrącenia, będą na drodze zwyczajnej załatwiane.

§ 22. Regulacya musi też dokładnie wykazywać prestacye wzajemne, jakie uprawniony świadczyć jest obowiązany posiadaczowi gruntu obciążonego, o ile prestacye te już wedle przepisów uwolnienia gruntów przy ich przeprowadzeniu nie mają być należycie uwzględnione.

Świadczenia te wzajemne będą jako stała renta roczna podług tych samych zasad oznaczone, podług których objętość prestacyj ustanowioną została, i mogą być uiszczone albo w pieniądzach, albo w naturze. Przy prestacyach w naturze może posiadacz obciążonego gruntu, jeżeli się to kontraktom nie sprzeciwia, żądać przemienienia onychże na pieniądze wedle cen przeciętnych, istniejących w miejscu prestacyj, z lat 1836 aż do 1845 włącznie.

Prestacye w robocie uiszczane, muszą na wszelki sposób przemienione być na pieniężne prestacye roczne wedle zwyczajnych w miejscu cen najmu w peryodzie wspomnionego przecięcia.

Na żądanie obowiązanego prestacya wzajemna będzie od ustanowionej należytości użytkowania potrąconą, a prawo użytkowania uregulowanem zostanie, jakby prestacya wzajemna już więcej miejsca nie miała.

§ 23. Jeżeli w chwili regulacyi prawa nie zachodzą wprawdzie warunki, zawarte w § 5 *a)*, *b)*, do wykupienia go w całości lub w części, jednakże udowodnionem zostało, lub spodziewać się należy, że warunki wykupna nastąpią po upływie czasu oznaczonego, lub oznaczyć się dającego, albo w razie zmiany w prowadzeniu gospodarstwa, wówczas regulacya z ustanowieniem w razie potrzeby postanowień przejściowych oznaczyć winna także i czas, kiedy, lub przypadki, w których żądać może wykupna albo uprawniony albo zobowiązany.

§ 24. Jeżeli jest rzeczą niewątpliwą, że wykupno nastąpić winno i jak dalece, tudzież w jaki sposób, — to w takim razie przez wyrok orzeczonem być powinno zniesienie praw równie jak odpłata w ich miejsce wstępująca.

§ 25. Celem wykupna ocenione być mają podlegające onemuż prawa użytkowania podług dochodu rocznego, jaki się wykazuje z przedsięwziętej już stósownie do niniejszego patentu regulacyi, albo jakiby się wykazać mógł, gdyby li tylko regulacya przypuszczalną była.

§ 26. Ocenienie dochodu rocznego nastąpić ma, jeżeli się strony w tym względzie nie ugodzą, przez biegłych wedle czystego zysku, uprawnionemu pozostającego, po odtrąceniu nakładu do wykonywania przysługującego prawa, z przyjęciem za podstawę cen przeciętnych, albo między stronami umówionych, albo w miejscu zwyczajnych, od roku 1836 aż do 1845 wyrachowanych. Jeżeli nie istnieją ceny miejscowe lub zachodzą wątpliwości uzasadnione, wówczas ceny w ogólności przez biegłych winny być oznaczone.

§ 27. Od wartości dochodu rocznego z użytku wykupić się mającego, potrącić należy kwotę roczną prestacyj wzajemnych, mającą być oznaczoną wedle postanowień § 26, a reszta pozostająca stanowić będzie wartość, która dwadzieścia razy wzięta przedstawiać będzie kapitał wykupna prawa znieść się mającego, na pieniądze wyrachowany.

§ 28. Wartość gruntu, odstąpić lub podzielić się mającego, oznaczoną będzie drogą ugody lub przez biegłych wedle stałej produktywności, przeto wedle przeciętnego teraźniejszego i w przyszłosci spodziewanego dochodu w naturze.

§ 29. Prawa hypoteczne, na gruncie obciążonym zabezpieczone, ustają co do gruntu na odpłatę wykupna odstąpić się mającego.

Te ciężary gruntowe, które wedle natury swej pozostają na gruncie mającym być odstąpionym lub podzielonym, albo które ze względu na uprawę gruntów nowo dozwolonemi być muszą, będą przy oznaczeniu wartości porachowane.

§ 30. Odstąpienie lub podzielenie gruntu i ziemi, przyczem ile możności wzgląd mieć należy na zaokrąglenie posiadłości gruntowej stron, o tyle tylko dopuszczalnem jest, o ile jeszcze możliwą jest rzeczą uprawa celowi odpowiadająca. Nieodzowna różnica między kapitałową wartością prawa użytkowania i gruntu na miejsce tegoż wstępującego pieniędzmi wyrównaną będzie, jeżeliby się strony inaczej nie ugodziły.

§ 31. Odstąpienie lasu miejsce mieć może w ogólności tylko całemi miejscami lub Gminami, lub na rzecz ogółu uprawnionych.

Lasy takie pod względem leśno-policyjnym zarówno będą uważane z lasami gminnemi.

§ 32. Wykupno wymierzone w gruncie, tudzież użytki pochodzące z lasu, Gminie przekazanego § 31, stanowią przynależytość dobra, do poborów uprawnionego.

Przy wydawaniu kapitałów wykupna, będą prawa osób trzecich podług ustaw istniejących uwzględniane.

III. Postanowienia przejściowe. § 33 Przeprowadzenie niniejszych postanowień poleconem będzie w każdym politycznym okręgu administracyjnym Komisyi krajowej, pod naczelnictwem przełożonego, mianowanego przez Nas na wniosek Ministra spraw wewnętrznych, złożonej z przybraniem członków biegłych ze stanu tak uprawnionych jak obowiązanych, i oraz zostającej pod bezpośrednim sterem Ministerstwa spraw wewnętrznych, równie też wedle potrzeby i Komisyom miejscowym, od krajowej zawisłym.

§ 34. Komisya krajowa, wzmocniona przez sędziów cesarskich, rozstrzygać będzie, z wyłączeniem drogi prawa, spory zachodzące między uprawnionymi i obowiązanymi co do punktów § 7 *a) b) c) d) e)* i *f)*.

Przeciw rozstrzygnieniom tejże, można założyć rekurs w ciągu nieprzekraczalnego terminu tygodni sześciu do Ministerstwa spraw wewnętrznych, które w tej mierze ostatecznie rozstrzygać będzie z przybraniem Radców najwyższego Trybunału.

§ 35. Co do wszelkich innych punktów rozstrzyga Komisya krajowa, z zostawieniem rekursu, wnieść się u niej mającego w terminie nieprzekraczalnym tygodni sześciu do Ministerstwa spraw wewnętrznych, któremu jest zostawione rozstrzygnienie ostateczne.

§ 36. Komisye miejscowe zająć się powinny dochodzeniami, Komisyi krajowej do rozstrzygnienia sporu potrzebnemi, i zarządzą w tym celu środki należyte; mają też spisywać ugody zachodzące, i po ukończonej sprawie przedkładać wnioski swoje Komisyi krajowej do rozstrzygnienia.

§ 37. Decyzye Komisyi krajowej muszą dokładnie oznaczyć czas poczynającej się działalności regulacyi, lub wykupna.

W nagłych przypadkach, dopóki regulacya albo wykupno nie wejdzie w życie, zarządzać winna Komisya krajowa prowizorycznie, co wedle okoliczności stósownem jest. Odwołanie nie ma miejsca przeciw takim zarządzeniom prowizorycznym.

§ 38. Decyzye ostateczne, tudzież zatwierdzone ugody, mają tę samą moc prawa co wyroki sądowe względnie ugody, i mają na żądanie stron w równy sposób, jak te przez sędziego cywilnego być wykonane.[1])

[1]) Instrukcya z roku 1857 powołuje Władze administracyjne (§ 116) do wykonania tych orzeczeń lub ugód, jeżeli obciążony służebnością grunt jest lasem.

§ 39. Opisania i oznaczenia granic, potrzebne w skutek wykupna przez grunt i ziemię, lub podzielenie jego, tudzież wykreślania i zapisywania w księgach publicznych, z urzędu mają być zarządzane i bez zapytania wierzycieli hypotecznych, którym nie służy prawo robienia zarzutu przeciw czynnościom regulacyi i wykupna.

§ 40. Co się tyczy pytań, dla których rozwiązania potrzebne są szczególne wiadomości pewnego zawodu, obowiązane są Komisye zasięgnąć zdania zaprzysiężonych biegłych.

§ 41. W sprawach podług postanowień niniejszego patentu się toczących, nie jest potrzebnem do prawomocności oświadczeń, przez strony lub ich zastępców poczynionych, ugód zawartych i przyznań zrobionych, ani zezwolenie wierzycieli hypotecznych, ani też osób ekspektatywę mających, lub kuratorów dobra obciążonego węzłem substycyjnym, fideikomisarycznym, lub lenniczym, ani nareszcie zatwierdzenia Władzy administracyjnej lub kuratelnej.

§ 42. Wszelkie dokumenta, pisma, rozprawy i zaciągnienia w księgi publiczne używają wolności stempla i portoryum; koszta zarządu ponosić będzie każdy kraj koronny. Koszta opisania granic i oznaczenia ich, strony ponosić winny.

Jeżeli czynność urzędowa za prowokacyą nastąpiła, wówczas koszta Komisyi lokalnej prowokant wtedy tylko opłacić jest obowiązany, jeżeli prowokacya uczynioną została nie w terminie, przez Komisyę krajową ogłoszonym.

§ 43. Począwszy od dnia ogłoszenia niniejszego patentu nie mogą być zasiedziane prawa tego rodzaju, które wedle postanowienia § 6 *a)* z urzędu wzięte zostały pod rozprawę, a posiadanie przedtem już zaczęte, jednakże do spełnienia zasiedzenia nie ciągle wykonywane, z rzeczonym dniem za przerwane ma być uważane. Prawa takie nadal już w ogólności nie mogą inaczej być nabyte, jak przez umowę na pismie, przez oświadczenie ostatniej woli rozporządzenia, lub przez wyrok prawny, zapadły przy podzieleniu gruntów spólnych, a to pod tym tylko warunkiem, iż służebność nadana przez Władzę ze względami co do kultury krajowej za zgodną została uznaną, i wykonywanie jej przypuszczalnem jest. Na żaden sposób nie może być nigdy umówionem, ażeby służebność nadana nie była wykupną; w razie gdyby taki warunek był zamieszczonym, uważać go należy za nieważny i nie istniejący.

Minister spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami sprawiedliwości i finansów, o ile ich to dotyczy, ma

sobie poleconem wykonanie niniejszego patentu, ku czemu wydane być mają potrzebne rozporządzenia, instrukcye i zlecenia. (Patent z dnia 5 Lipca 1853 roku dz. ustaw państ. N. 130).

---

c) Instrukcya celem przeprowadzenia wykupna i uregulowania służebności.

(Rozporządzenie min. spr. wewn. i spr. z dnia 31 Października 1875 dz. ust. p. Nr. 218).

Ta instukcya obejmuje 133 paragrafów następującej treści:

I. O organach przeprowadzenia.

II. O postępowaniu, mianowicie: 1) o dochodzeniu i ustanowieniu wszelkich faktycznych i prawnych stósunków uprawnienia, tudzież o ustanowieniu, czyli ma nastąpić wykupno lub regulacya; 2) o dochodzeniu i ustanowieniu wszelkich bliższych postanowień orzeczenia względem wykupna i regulacyi; 3) o wykonaniu i przeprowadzeniu zarządzonego wykupna lub regulacyi.

III. O zażaleniach i rekursach.

(Ponieważ po przeprowadzonem niemal w całym kraju wykupnie lub regulacyi służebności bardzo mała ilość spraw jest niezałatwioną, przeto tylko te paragrafy tej instrukcyi się tu umieszczają, które mogą mieć donioslość praktyczną).

§ 85. Przy rozprawach reluicyjnych i regulacyjnych wolno jest zawsze stronom zawrzeć ugodę dla załatwienia w ten sposób czynności reluicyjnej lub regulacyjnej i odstąpić w niej nawet od wyroku poprzedzającego, jeżeli przez ugodę załatwioną będzie czynność w każdej mierze z zupełnem stron zadowoleniem, oraz jeżeli taka ugoda nie sprzeciwia się postanowieniom § 5 patentu i wedle § 9 nie podlega żadnej wątpliwości.

Obowiązkiem będzie Komisarza rozprawą kierującego w każdem stadyum postępowania reluicyjnego lub regulu-

jącego z oględnością dążyć do takiej ugody, która natychmiast Komisyi krajowej przedłożoną być winna dla wystawienia na to dokumentu.

O wykonaniu i przeprowadzeniu orzeczeń co do regulacyi lub wykupna służebności.

§ 115. Zawarte w prawomocnem orzeczeniu regulacyjnem zarządzenia co do objętości, miejsca i sposobu ich wykonania, tudzież co do czasu, trwania i miary użytkowania prawa i t. d. wchodzą w życie z dniem, tamże oznaczonym. Te orzeczenia mają moc wyroków sądowych, a względnie ugód i podobnie jak te wykonane być winny na żądanie stron.

§ 116. Do postępowania egzekucyjnego w przypadkach, gdy grunt, obciążony uregulowanem prawem użytkowania, jest gruntem leśnym w myśl ustawy, leśnej z dnia 3 Grudnia 1852 r., właściwą jest Władza polityczna wedle postanowień tej ustawy we wszystkich innych przypadkach zaś ten Sędzia cywilny, któremu przysłuża jurysdykcya rzeczowa względem gruntu obciążonego uregulowanem prawem użytkowania.

Żądanie Gminy uprawnionej, aby zamiast należącej się jej na podstawie prawomocnego orzeczenia Władzy administracyjnej ściółki, której zaległość na jeden raz z lasu nie może być wydaną, odpowiednie wynagrodzenie przyznanem zostało, jest podaniem egzekucyjnem, które Władze polityczne w toku instancyi rozstrzygnąć powinny; gdyż Władze te według § 1 ces. rozp. z dnia 20 Kwietnia 1854 Dz. p. państ. N. 96 wykonywać mają swoje, prawnie wydane orzeczenia, za § 116 min. rozp. z 31 Października 1857 dz. ust. p. N. 218 nie można wnioskować, aby Władze tylko przeprowadzenie orzeczenia regulacyjnego egzekwować miały, owszem polityczna egzekucya winna być zastósowaną prawidłowo do wszystkich orzeczeń Władzy politycznej. W wypadku, gdy na uiszczenie narosłej za kilka lat zaległości ściółki w naturze, siły lasu nie wystarczają, rozchodzi się nie o zwrot wyrządzonej przez to szkody według § 1338 ust. cyw. ale o wypłatę równej wartości, przez co prawna podstawa żądania wcale się nie zmieniła, tem mniej, że pytanie co do zawinienia w sprawach odszkodowania (§ 1295 ust. cywil.) rozstrzygające, nie wchodzi tu pod rozwagę, lecz tylko wysokość świadczenia w naturze bez

względu na przyczyny, dla których stało się niemożliwem. Z tych też powodów spraw takich nie można odsyłać do drogi prawa. (Tr. ad. 5 Kwietnia 1883 L. 689 N. 1720).

§ 122. Jeżeliby odmówionem było odstąpienie gruntu ze strony posiadacza dotychczasowego, a potrzebnem jest wprowadzenie w posiadanie, orzeczenie dotyczące wykonanem być winno przed Sąd rzeczowy.

---

3. Prawo polowania.

a) Ustawy o polowaniu:
- aa) patent z 28 Lutego 1786;
- bb) patent z 7 Marca 1849;
- cc) rozp. min. z 31 Lipca 1849.

b) O użytkowaniu prawa polowania:

c) O dozorcach prawa polowania i lasów:
- aa) o zaprzysiężeniu dozorców polowania i lasu;
- bb) o warunkach ich zaprzysiężenia.

d) O ochronie niektórych zwierząt pożytecznych i tępieniu szkodliwych;
- aa) o świstaku i kozicy:
- bb) o ptakach i innych użytecznych zwierzętach;
- cc) o zakazie łowienia zwierząt w pewnym czasie;
- dd) o tępieniu chomika.

e) O Władzach w sprawach polowania i o postępowaniu z kłusownikami.

a) Ustawy o polowaniu.

aa) Patent o polowaniu z dnia 28 Lutego 1786 (Zbiór ustaw Pillera z roku 1786 str. 162).

§ 1. Właściciele polowania [1]) mają prawo utrzymywania w swoich okręgach zwierzyny wszelkiego rodzaju, podawania jej soli z gliną mięszanej i wystawiania w tym celu szop na siano lub jakąkolwiek inną żywność. Tymże właścicielom zupełną nadaje się wolność łowienia, strzelania tudzież używania na własną potrzebę lub sprzedawania dziczyzny, jako swojej własności, — tak jak zwierząt domowych, które po folwarkach hodują, a to, w jakimkolwiek bądź wieku, wielkości, lub gatunku i o każdej porze roku.

[1]) Do polowania nie należy ptasznictwo. Nastawianie nęciska (gdzie ptasznicy sieci nastawiają) na własnym gruncie, lub za dozwoleniem właściciela gruntu na cudzym gruncie, każdemu jest dozwolonem, i do tego nie potrzeba zezwolenia właściciela prawa polowania. (Rozp. min. z dnia 10 Stycznia 1854 r. L. 13247).

§ 2. Każdy właściciel prawa polowania na grubą czy drobną zwierzynę, ma także prawo utrzymywania w swoim okręgu *(territorium)* po lasach, gajach czyli krzewach bażantów, zajęcy i innej dziczyzny, którą mu wolno psami gonić lub szczwać, jeżeli to tylko czyni się bez szkody jakiegokolwiek innego właściciela gruntu, którego w razie wyrządzonej szkody, właściciel polowania nagrodzić będzie obowiązany.

§ 3. Zwierzynę czarną (dziki) można trzymać tylko w zamkniętych i przeciw wszelkiemu wypadaniu dobrze opatrzonych zwierzyńcach. Jeżeli zwierzyna czarna (dzik) po za zwierzyńcem spostrzeżoną zostanie, natenczas każdemu i o każdej porze roku będzie wolno, takie zwierzę strzelać, lub jakimkolwiekbądź innym sposobem ubić, równie jak wilki, lisy, lub inne szkodliwe, drapieżne zwierzęta. Gdyby się temu właściciele polowania lub strzelcy sprzeciwiali, to skazanymi zostaną na karę 25 złr. w. a. i nagrodzenie wszelkich szkód z wypadania takiego zwierza pochodzących.

Hodowanie dzików w sposób § 3 patentu z 28 Lutego 1786 przeciwny może uzasadnić obowiązek właściciela zwrócenia szkód przez dziki wyrządzonych i kosztów dochodzenia. Według § 3 powołanego patentu wolno trzymać dziki w zamkniętych i przeciw wszelkiemu wypadaniu zabezpieczonych zwierzyńcach; a dziki po za zwierzyńcem spostrzeżone każdemu zabijać wolno, tak samo jak wilki, lisy i inne drapieżne zwierzęta. Jeżeli zaś właściciel swym leśnym zabrania strzelania dzików o każdej porze, a nawet i strzelanie to ogranicza tylko do zwierząt pewnego wieku zabezpieczając przez to ich rozmnożenie tak, że Władza polityczna pozwoliła Naczelnikom Gmin, aby straż polową w palną broń zaopatrzyli, to z tego wynika, że właściciel ów hoduje dziki w sposób § 3 przeciwny i za szkody przez dziki wyrządzone może być pociągniętym do odpowiedzialności. (Tr. ad. 27 Września 1883 L. 2158 N. 1847).

§ 4. Każdy właściciel polowania może w swym okręgu używać swojego prawa nawet względem przechodniej zwierzyny; może dowolnie chwytać, strzelać lub jakimkolwiek innym sposobem ubijać zwierzynę, która na jego okręg przejdzie.

§ 5. Nie wolno właścicielowi polowania ścigać zwierzyny, która w jego okręgu postrzelona czyli raniona przeszła do obcego okręgu, właścicielowi zaś tegoż okręgu wolno z nią postąpić jak ze swoją własnością.

§ 6. Pozwala się wprawdzie każdemu właścicielowi okręgu polowania zastawiać żelaza i sidła na zwierzynę, jakoteż wilcze jamy kopać; dla zapobieżenia jednak wszelkiej szkodzie i nieszczęściom, powinny być przy nich zatykane takie znaki, któreby każdy mógł łatwo spostrzedz i rozeznać.

§§ 7, 8, 9, 10, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29 i 30 przez późniejsze rozporządzenia zmienione opuszczają się.

§ 11. Władze polityczne mają baczyć na to, aby właściciele polowania zbyt długo nie zakazywali strzelać dziczyzny ze szkodą powszechnego rolnictwa; tych zatem, u których by zbyt wielkie mnożenie się zwierza spostrzegali, znaglać będą podług przepisów obowiązujących bezwzględnie do odpowiednego tępienia zwierzyny.

§ 12. Każdy właściciel gruntu ma prawo zabezpieczyć grunta swoje, bądź w lasach i gajach, bądź po za niemi znajdujące się, jakoteż swe lasy i gaje parkanami lub płotami jakiejkolwiekbądź wysokości, albo też rowami wykopanemi, od wdzierania się dziczyzny i od szkody ztąd pochodzącej. Jednakowoż takie parkany, płoty i rowy, nie powinny być do łapania zwierza przysposobione. W okolicach po nad wodami położonych, w parkanach lub w płotach co 500 kroków bramy porobione być mają, iżby niemi zwierzyna przechodzić i ratować się mogła podczas wielkiego wylewu wody.

§ 13. Każdemu wolno odpędzać jakimkolwiekbądź sposobem dziczyznę od swoich pól, łąk i winnic. Gdyby przy takiej sposobności jakie zwierzę w biegu uszkodzonem było albo na miejscu zostało, właściciel polowania nie ma prawa żądania za nie wynagrodzenia.

§ 14. Po obsianych lub obsadzonych gruntach jakiegokolwiekbądź gatunku i przed ukończeniem winobrania w winnicach nie wolno ani właścicielowi polowania ani myśliwym

pod jakimkolwiekbądź pozorem polować, gnać, albo też tylko z wyżłem szukać, nawet pod pozorem wypatrywania jaj i gniazd bażancich lub kuropatwich.

Gdy właściciel polowania sam ten zakaz przestąpi, 25ma czerwonymi złotymi ukaranym zostanie, które Władza polityczna odbierze i odda temu, na czyim gruncie to przestępstwo się stało.

Inni myśliwi zaś, trzechdniowym aresztem przez Zwierzchność gminną ukarani zostaną.

Zakaz polowania na łąkach w czasie dorastania trawy i przed kośbą nie jest ustawami istniejącemi uzasadnionym. (Tr. ad. 17 Maja 1879. L. 934. N. 492).

§ 15. Wszystkie szkody, bądź po monarchicznych lub prywatnych okręgach polowania w zbożach, winnicach lub drzewach owocowych przez zwierza poczynione, powinny być natychmiast w naturze albo w pieniądzach wynagrodzone poddanym, w miarę poniesionej przez nich straty.

O wszystkich więc takich uszkodzeniach donosić należy Zwierzchności wcześnie, dopóki one jeszcze są widoczne i ocenione być mogą. W takim razie polecić należy ludziom bezstronnym w tejże samej lub w najbliższej Gminie wybranym oszacowanie szkody przez oględziny.

Władza polityczna w okręgach, w których Rząd wykonywa prawo polowania, przybierze do takich oględzin najbliższego rządowego, w innych zaś okręgach dworskiego myśliwego, oznaczy wysokość szkody i do wynagrodzenia jej zmusi tych, którzy ją zrządzili.

Według rozp. minist. z dnia 14 Lipca 1854 (dz. ust. państ. N. 128), Władze polityczne wyłącznie są powołanemi do rozpoznawania i rozstrzygania według toku instancyj wszelkich skarg o wynagrodzenie szkody przez zwierzynę zrządzonej, do tych więc Władz podawać należy wszelkie zażalenia spraw takich dotyczące Według orzeczenia najwyższego Sądu z dnia 12 Maja 1857. L. 4074 odpowiada dzierżawca polowania gminnego za szkodę wyrządzoną w okręgu polowania przez niego wydzierżawionego.

Posiadacz gruntu uprawnionym jest do żądania wynagrodzenia za wszystkie, przez dzikiego zwierza nawet w lasach wyrządzone szko-

dy, gdyż wyliczenie szkód w § 15 jest tylko przykładowem, nie zaś wyczerpującem. (Tr. ad. 8 Lutego 1882. L. 59. N. 1295).

§ 16. W ogólności prawo polowania nie może przeszkadzać posiadaczowi gruntów w rządowych lub prywatnych okręgach polowania położonych, w podnoszeniu kultury krajowej, w nieograniczonem używaniu tych gruntów i stawianiu na nich domów mieszkalnych i gospodarskich, w oczyszczaniu łąk z nieużytecznych chwastów i cierni i w koszeniu ich, tudzież pasaniu tam bydła w wyznaczonym czasie, byleby tylko przy takiem używaniu gruntów nie przekraczał ustaw lasowych, tudzież przepisów policyi i bezpieczeństwa.

§ 17. Nawzajem bronić należy wszystkich właścicieli prawa polowania przed wszelkiem wdzieraniem się w ich prawa — a ponieważ kłusownictwo i ukradkowe łowy szkodliwemi są z wielu względów, a nawet ze względu na bezpieczeństwo publiczne, zapobiegać im więc należy wszelkiemi sposobami.

Dla tego też właściciel polowania lub jego strzelcy mają prawo strzelania psów goniących po lasach lub polach, wyjąwszy jednak takie psy, których pasterze do odpędzania dzikiego zwierza używają i do utrzymania ich są uprawnionemi.

§ 18. Nikomu nie wolno pokazywać się z bronią i psami gończemi lub chartami (Fang- oder Hetzhunde) w cudzym okręgu polowania, wyjąwszy przechodzących publiczną drogą lub ścieżką.

Przestępcy tego zakazu przytrzymanymi i karanymi będą.

Reskryptem Nam. z 29. Sierpnia 1879. L. 7370 pr. pouczono Starostwa jak następuje: Ponieważ według przepisu § 18 pat. o polowaniu z 28 Lutego 1786 nikomu nie wolno pokazywać się z bronią i z psami gończemi lub chartami w cudzym okręgu polowania, więc przestępcy tego zakazu, choćby nawet nie dopuścili się wykroczenia przeciw patentowi o broni lub przeciw ustawie karnej, a skutkiem tego choćby Sąd właściwy nie znalazł podstawy do postępowania sądowo-karnego. winni być przez Władzę administracyjną pociągnięci do odpowiedzialności w myśl rozp. min. z dnia 30 Września 1857. (patrz Zb. ust. adm. str. 31).

§ 19. Kto znajdzie zwierzynę, która padła, nie może jej sobie pod żadnym pozorem przywłaszczać, lecz o tem powinien donieść właścicielowi polowania.

§ 20. Słowem, łapanie lub strzelanie cudzej jakiegokolwiekbądź rodzaju zwierzyny jest kradzieżą, jak każde inne przyswojenie sobie cudzej własności.

Szkodnicy więc myśliwscy, powinni być tak jak inni złodzieje uważanymi, przez Sądy przełożone sądzonymi i karanymi.

§ 174 ustawy karnej z dnia 27 Maja 1852 r. jest następującej osnowy: Z istoty czynu kradzież staje się zbrodnią: III. gdy kradzież więcej niż 5 złr. wynosi a zarazem popełnioną została: *f*) w rybach zabranych ze stawów, *g*) w zwierzynie zabranej albo z ogrodzonych lasów, albo z szczególniejszą śmiałością, lub też przez sprawcę z kradzieży tej niejako zwyczajną profesyę prowadzącego. Według § 178 tej ustawy karnej taka kradzież, jeżeli niczem więcej nie jest obciążoną, ukaraną będzie ciężkiem więzieniem od 6 miesięcy do 1 roku, przy obciążających zaś okolicznościach od jednego roku do lat pięciu.

§ 21. Kto o zatajenie lub przechowywanie szkodnika myśliwskiego przekonanym zostanie, ten równie jak i sam szkodnik powinien być przytrzymanym i sądowi oddanym.

§ 25. Gdyby uzbrojony kłusownik w jakim okręgu polowania na wołanie myśliwych nie poddał się i bronić się usiłował, natenczas wolno jest myśliwym strzelać w celu ochronienia się od niego.

§ 2 ustawy karnej opiewa: Czyn nie będzie za zbrodnię poczytany: *g*) jeżeli nastąpił w skutek nieprzepartego oporu lub w koniecznej i usprawiedliwionej obronie.

---

bb) Patent o polowaniu z dnia 7 Marca 1849 r. (dz. ust. p. N. 154).

§ 1. Prawo polowania na obcym gruncie i ziemi znosi się.

§ 2. Odszkodowanie dotychczasowych uprawnionych za zniesione prawo polowania ma miejsce w takim tylko razie, gdy się udowodni, że to prawo opierało się na kontrakcie odpłatnym, zawartym z właścicielem obciążonego gruntu.

W tych razach Komisye krajowe do przeprowadzenia ustawy z dnia 7 Września 1848 ustanowione, ułożą sposób spłacenia.

§ 3. Pańszczyzna łowiecka i inne powinności łowieckie znoszą się bez wynagrodzenia.

§ 4. Prawo polowania w zamkniętych zwierzyńcach pozostaje w swej mocy i w ten sam sposób, w jaki dotąd przysługiwało, bez względu na to, czyli grunta położone w obrębie łowieckim należą do właściciela polowania czy też do trzecich osób.

§ 5. Każdemu posiadaczowi gruntu w nieprzerwanej przestrzeni najmniej dwustu morgów [1]), dozwala się polowanie na tym własnym jego gruncie.

[1]) t. j. 115 hektarów (według rozp. min. z 17 Kwiet. 1876 dz. u. p. N. 66).

Nieprzerwaną posiadłością gruntową jest w myśl ustawy o polowaniu także w jednej ręce połączony grunt dwojga dóbr obok siebie położonych. (Rozstrzygn. Ministerstwa spr. wewn. z 25 Kwietnia 1867 L. 6573 Mayerhofer str. 461 III).

Samodzielne okręgi myśliwskie nie mogą być rozporządzeniem Władzy z gminnym okręgiem myśliwskim łączonemi. Jedyny wyjątek stanowi przewidziany w resk. min. z 31 Lipca 1849 dz. u. p. N. 342 wypadek; to jest: właściciel okręgu myśliwskiego otaczającego w zupełności grunta innych właścicieli nie przenoszące 200 morgów, posiada prawo pierwszeństwa do objęcia polowania na tych gruntach (enclave) za cenę odpowiadającą czynszowi za prawo polowania na innych gruntach Gminy, lub za cenę słusznie wymierzoną, i na czas dłuższy. Gdyby ten właściciel nie skłonił się do zadzierżawienia prawa polowania na owych gruntach, to tem samem zrzeka się tegoż prawa i na swoim okręgu myśliwskim, a Gmina staje się uprawnioną do wykonywania prawa polowania tak na gruntach tegoż właściciela, jak i na gruntach owego enclave. (Tr. ad. 2 Marca 1878 L. 205 N. 223).

Nie ulega żadnej wątpliwości, że jedynie posiadacz kompleksu gruntów wynoszącego 200 lub więcej morgów może wyzuć właściciela innego gruntu obcego przez swój grunt całkiem otoczonego, niewynoszącego jednak 200 morgów — z prawa polowania i polowanie na nim wydzierżawić, że zaś tylko dzierżawca polowania (nie posiadacz gruntu), który dopiero przez wydzierżawienie polowania w rozmaitych okręgach utworzył okręg polowania 200 morgów

wynoszący do tego wyzucia właściciela gruntów z prawa nie jest uprawniony. (Orzeczenie min. rol. z 3 Kwiet. 1880 L. 1913 Mayerhofer str. 460 III).

Nabycie gruntu co najmniej 200 morgów w nieprzerwanej przestrzeni obejmującego, lub też połączenie gruntów do takiego obszaru, lub z gruntem taki obszar już obejmującym, nadaje prawo polowania z mocy ustawy; jeżeli się zaś rozchodzi o grunta, na których prawo polowania Gminie przysługiwało, to z dniem nabycia gruntów gaśnie owe prawo Gminy. (Tr. ad. 15 Czerwca 1882 L. 1174 N. 1445).

Jeżeli kto nabył przestrzeń wynoszącą 200 morgów gruntu, na których przed nabyciem przez niego, prawo polowania wykonywane było przez dzierżawcę polowania gminnego, to z objęciem tej przestrzeni gruntów uzyskał także samodzielne prawo polowania na tych gruntach bez względu, na jaki czas przedtem przez Gminę prawo polowania na wszystkich gminnych gruntach wydzierżawionem było, albowiem według ces. patentu z 7 Marca 1849 prawo polowania jest wypływem własności gruntu, które tylko o tyle jest ograniczonem, że według § 6 właściciel mniejszego kompleksu niż 200 morgów prawa tego sam wykonywać nie może, ale przez dzierżawcę polowania na gminnych gruntach. (Tr. ad. z 20 Paźdz. 1882 L. 2025 N. 1532).

§ 6. Polowanie na wszystkich innych gruntach, §§ 4 i 5 nie wyjętych, a w granicach obwodu Gminy położonych, należy do tejże Gminy, od chwili, od której ten patent obowiązuje.

Przez Gminę, po myśli § 6 patentu z 7 Marca 1849 o polowaniu rozumieć należy, aż do ukonstytuowania się Gmin według nowej ustawy gminnej, obecnie istniejącą Gminę, a mianowicie wszystkie według stałego katastru do tej Gminy przypisane grunta, o ile one nie stanowią nieprzerwanej przestrzeni 200 lub więcej morgów, albo też nie należą do zamkniętych zwierzyńców. (Reskr. min. z 10 Wrześ. 1849 dz. u. p. N. 386).

W porozumieniu z Min. stanu i sprawiedl. ogłoszono, że wartość przysługującego Gminom w myśl § 6 patentu z 7 Marca 1849 (dz. u. p. N. 154) prawa polowania podlega wymiarowi ekwiwalentu należytości. (Rozp. min. sk. z 21 Stycz. 1861 dz. u. p. N. 16).

W myśl ustawy o polowaniu niema gruntu lub kompleksu gruntów wolnego od polowania, a z okoliczności że powierzchownią gruntu jest woda, nie można wnioskować, że grunt ten polowaniu nie podlega. § 8 patentu o polowaniu oznacza posiadłość gruntu w granicach Gminy położoną, jako przedmiot, na którym można polować, a jezioro jest przecież posiadłością gruntową w granicach Gminy położoną. (Rozstrzygn. minister. z 16 Lutego 1875 L. 15490/1874 Mayerhofer str.

461 III). Do gruntów należą także ogrody (orzecz. min. sp. w. z 14 Maja 1875 L. 4944).

Okręg polowania na gruntach gminnych, który jako niepodzielną całość uważać należy, jest dokładnie oznaczonym ces. patentem z 7 Marca 1849 dz. u. p. Nr. 154, rozporządzeniami minist. z 10 Września 1849 d. u. p. N. 386 i 15 Grudnia 1852 d. u. p. N. 257; obejmuje on wszystkie podług katastru podatku gruntowego na posiadaczy dotyczącej Gminy zamierzone grunta, o ile nie należą do właściciela nieprzerwanego kompleksu gruntów o 200 morgach lub wyżej, albo znajdują się w zamkniętym zwierzyńcu; a politycznej Władzy nie wolno tworzyć okręgów polowania w inny sposób, czy to przez łączenie więcej pojedynczych okręgów, czy to przez ich dzielenie. (Reskr. minister. z 22 Lutego 1879 L. 12623). Dwie polityczne Gminy nie mogą według powyższego reskryptu jako jeden okręg polowania złączone na licytacyą być wystawiane. (Mayerhofer III str. 463).

Okolenie gruntu (parkanem, płotem i t. p.) w ten sposób, że nie przeszkadza w zupełności przechodowi dzikiego zwierza, nie uchyla gminnego prawa polowania na tym gruncie. (Tr. ad. 15 Września 1881 L. 1434 N. 1153).

§ 7. Gmina jest obowiązaną należące do niej polowanie niepodzielnie wydzierżawiać albo go używać przez umyślnie ustanowionych uzdatnionych ludzi (myśliwych).

Celem usunięcia często zachodzących wątpliwości i zapytywań „czy w § 9 prowizorycznej ustawy o polowaniu z 7 Marca 1849 postanowione ukaranie przekroczenia tamże w § 7 zawartego przepisu należy do kompetencyi Władz administracyjnych czy Sądów karnych?“ wyjaśniło Ministerstwo oświaty reskryptem z 9 M. 1851 N. 142 tę kwestyą w sposób następujący: skoro § 9 tejże ustawy czuwanie nad przestrzeganiem wspomnionego przepisu wyłącznie Władzom administracyjnym powierza, przeto, także ukaranie przekroczenia § 7 należy do kompetencyi Władz administracyjnych a nie Sądów karnych (Mayerhofer III 464).

Polowanie jako wypływ własności gruntowej nie jest własnością Gminy jako takiej, lecz należy do pojedynczych właścicieli gruntowych wewnątrz granic Gminy. (§ 8 pat. z 7 Marca 1849). Czysty roczny dochód Gminom przydzielonego polowania należy przy końcu każdego roku administracyjnego lub dzierżawnego rozdzielić pomiędzy wszystkich właścicieli gruntowych, na których posiadłości gruntowej w granicach Gminy położonej Gmina polowanie wykonuje, a to podług objętości posiadłości gruntowej. Zwierzchności Gmin funkcyonują wprawdzie w niejednym względzie jako organa administracyjne

prawa polowania, lecz jako takie nie są uprawnione wstrzymać wykonania prawa polowania, gdyż im jedynie przysłuża prawo do postanowienia, w jaki sposób polowanie wykonywać należy; przeciwnie wydawałoby się, że raczej wszyscy posiadacze gruntowi razem wziąwszy jako całość są uprawnieni za pomocą jednogłośnej uchwały zrzec się całkiem wykonywania polowania na pewien czas t. j. całkiem polowania zaniechać, gdyż ze względu na wyżej przytoczone zapatrywanie, że polowanie jest wypływem własności gruntowej, nie mógłby ze stanowiska prawa prywatnego przeciw temu uprawnieniu w ogólności żaden zarzut być podniesionym.

Lecz to uprawnienie nie może być przyznanem nawet wszystkim posiadaczom gruntowym, gdyż patent cesarski z 7 Marca 1849 d. u. p. N. 154 w połączeniu z rozporządzeniem minister. spraw wew z 15 Grudnia 1852 dz. u. p. N. 257 nakazuje bezwarunkowo wydzierżawienie oznaczonego polowania i od tych przepisów nie powinno się w drodze administracyjnej odstąpić. (Reskr. Minister. rolnictwa w porozumieniu z Minister. spr. wewn. z 30 Marca 1870 L. 471 Mayerhofer str. 463 III).

§ 8. Czysty dochód roczny z polowania do Gmin należącego, rozdzielonym być winien z końcem każdego roku administracyjnego albo z końcem roku dzierżawy, między wszystkich właścicieli gruntów w granicach Gminy położonych, na których dzierżawca polowanie wykonuje, w miarę objętości gruntu każdego z nich.

W sporach przy podziale czystego dochodu z polowania Gminom przydzielonego rozstrzyga w pierwszej linii Władza polityczna (reskr. Ministerstwa rolnictwa z 22 Marca 1873 L. 446 Mayerhofer str. 464 III).

Także posiadacze ogrodzonych ogrodów biorą jako posiadacze gruntowi udział w podziale czynszu za wydzierżawione polowanie gminne (reskr. min. z 14 Maja 1875 L. 4944 Mayerhofer str. 464 III).

Czysty dochód z polowania gminnego winien być rozdzielonym przy końcu każdego roku administracyjnego lub dzierżawnego między posiadaczy gruntów, na których polowanie gminne wykonywanem jest, stósownie do rozległości ich gruntów.

Zarządzeniu takiego podziału nie sprzeciwia się poprzednie obracanie dochodu z polowania gminnego na cele Gminy, i wciągnięcie go do budżetu gminnego; gdyż rozstrzyganie w sprawach polowania nie przysługuje ani Gminom ani Wydziałom krajowym, a uprawnieni zaniechawszy wniesienia zażalenia przeciw takiemu postąpieniu z dochodem z polowania, nie zrzekli się przez to prawa żądania podziału owego dochodu. (Tr. ad. 28 Listopada 1879 L. 2040 N. 628).

§ 9. Każda Gmina pod karą dziesięciu do dwustu złotych reńskich jest odpowiedzialną za to, gdyby z należącego do niej polowania inaczej użytkowano, aniżeli to § 7 przepisuje. Władze administracyjne czuwać mają nad wykonaniem tego postanowienia.

Według rozporządzenia minist. z dnia 10 Września 1849 (dz. ust. p. N. 386) obowiązane są Władze administracyjne dochodzić i rozstrzygać na podstawie powyższego prawa takie wypadki, gdzie Gminy między sobą, lub z właścicielami większych posiadłości o prawo polowania spór toczą, jeżeli w tym względzie nie zachodzi żaden prywatny tytuł prawny.

§ 10. Przestępstwa ustaw łowieckich i kłusownictwo, popełniane przez członków Gminy, czy też przez obcych, karanemi być winny podług istniejących ustaw karnych.

§ 11. Każdemu posiadaczowi gruntu z osobna zastrzega się prawo do wynagrodzenia za wyrządzone mu szkody przez zwierzynę lub polowanie, jak i dochodzenie tegoż prawa według istniejących przepisów przeciw pojedynczym osobom lub korporacyom, które niniejszym patentem upoważnione są do polowania.

Według rozporządzenia minister. z 18 Czerwca 1861 L. 11750 obowiązek zwrócenia szkody przez dzikie zwierzęta wyrządzonej nie ogranicza się tylko na szkodę przez nadzwyczajną ilość zwierzyny dzikiej spowodowaną i posiadacze gruntowi nie są wcale obowiązanymi, drzewa owocowe swoje na wolnem miejscu stojące zabezpieczać przeciw uszkodzeniom przez zwierzynę leśną. (Rozp. min. z 18 Czerwca 1861 L. 11780 Mayerhofer str. 466 III).

Podług § 3 patentu z 28 Lutego 1786 r. jest uprawnionym każdy ubijać lisy, jako też inne szkodliwe zwierzęta drapieżne, i dla tego posiadacz prawa polowania nie może być uznanym za odpowiedzialnego i obowiązanego do zwrotu szkody wyrządzone przez takie zwierzęta przeciw którym każdy sam bronić się ma prawo. (Orzeczenie min. sp. wew. z 29 Paźdz. 1869 L. 14643 Mayerhofer str. 467 III).

W razach uszkodzenia gruntów przez dzikie zwierzęta nie można przy obrachowaniu szkód zarzucić winy ze strony poszkodowanego w myśl § 1304 ust. cyw. (który brzmi: gdy przy jakiem uszkodzeniu zachodzi także wina ze strony poszkodowanego, natenczas on także stósunkowo z uszkodzicielem ponosi szkodę, lub w równej z nim części, jeżeli stósunek oznaczonym być nie może). (orzecz. min. z 20 Marca 1870 L. 3407 Mayerhofer str. 467 III).

Właściciel polowania nie jest obowiązanym do wynagrodzenia szkód na obcem terytoryum przez dzikie zwierzęta wyrządzonych, jeżeli się przez własne swoje przewinienie, (jak n. p. przez hodowanie nadzwyczajnej i dla kultury leśnej szkodliwej ilości dzikich zwierząt) nie stał odpowiedzialnym. (Rozstrz. Minister. spr. wewn. z 1 Października 1870 L. 14183 Mayerhofer str. 468 III).

Podług reskryptu minister. Stanu z 21 Maja 1862 L. 13110 jest właściciel polowania obowiązanym do zwrotu wszystkich szkód przez dzikie zwierzęta spowodowanych bez różnicy, czy takowe w wolnych czy zamkniętych rewirach wyrządzone zostały. Obowiązek ten do odszkodowania nie gaśnie z powodu przypadkowej okoliczności n. p. dla zebrania się większych mas śniegu, które wciskanie się dzikich zwierząt ułatwiają, następnie z powodu dalszej okoliczności, że właściciel polowania w nadzwyczajnej liczbie zwierzynę dziką hoduje. (Rozstrzygn. minister. spr. wewn. z 6 Września 1871 L. 10.765 Mayerhofer str. 467 III).

Za szkody przez dziki po za okręgiem łowieckim wyrządzone odszkodowanie się należy tylko pod warunkiem, jeżeli właściciele prawa polowania nie zawinili co do ochronienia zamkniętego zwierzyńca według § 3 patentu z 28 Lut. 1786 (orzecz. min. z 28 Kwiet. 1872 L. 3035 Mayerhofer str. 467 III).

Co się tyczy kosztów komisyjnych w sprawach szkód przez dzikie zwierzęta wyrządzonych zauważyć należy, że skazanie właściciela polowania na zapłacenie kosztów komisyjnych za naoczne oględziny w takim razie nastąpić nie powinno, jeżeli nie wydano orzeczenia na odszkodowanie za szkody wyrządzone przez dzikie zwierzęta (Rozstrz. minister. spr. wewn. z 22 Lipca 1876 L. 9448 Mayerhofer str. 468 III).

Tylko za te szkody przez dzikie zwierzęta wyrządzone można przysądzać wynagrodzenie, za które uszkodzony pierwotnie żądał odszkodowania, lecz właściciel gruntu może żądać odszkodowania także za szkodę w lasach i gajach wyrządzoną. (Tr. ad. z 17 Lutego 1877 L. 236 N. 41).

Ponieważ ze względu na § 3. patentu o polowaniu z r. 1786 tylko dla ogółu niebezpieczne i przeważnie szkodliwe zwierzę drapieżne niezawisłemu od prawa polowania prześladowaniu pozostawionem być winno, borsuk do tej kategoryi zwierząt dla swojej natury już dla tego zaliczonym być nie powinien, że w niektórych krajach czas ochraniania borsuka ustawami został oznaczony, przeto przez borsuki wyrządzona szkoda winna być odszkodowaną. (Rozstrzygn. minister. spr. wewn. z 27 Lutego 1877 L. 861 Mayerhofer str. 467 III).

Przepisy § 2 i 15 patentu z 15 Lutego 1786, jakoteż § 11 ces. patentu z 7 Marca 1849 przyznają właścicielom gruntów prawo żądania wynagrodzenia za wszelkie szkody przez dzikiego zwierza wyrządzone. Jakkolwiek zaś przepisy te wymieniają szczegółowo szkody

wyrządzone w zbożach winnicach i drzewach owocowych, to z tego nie wynika wcale, aby prawo żądania wynagrodzenia tylko do tego rodzaju szkód ograniczonem było, gdyż te szkody tylko dla tego wyraźnie wymienione zostały, że się najczęściej zdarzają i najdotkliwszemi są, zawsze jednak mogą być wyrządzone także w lasach i w gajach, na młodych drzewach, roślinach zdobnych, i tym podobnych produktach ziemi, i mogą być równie jak poprzednie, dotkliwe.

Właścicielom gruntu wolno zabezpieczać swoje grunta, lasy, gaje, od wdzierania się dziczyzny parkanami, płotami i rowami, z tego jednak nie wynika, aby właściciel gruntu, który się w ten sposób nie zabezpieczył lub z tego prawa dla wielkich kosztów nie mógł zrobić użytku, tracił w skutek tego prawo żądania wynagrodzenia za wyrządzone mu przez zwierzynę szkody. (Tr. ad. 26 Maja 1877 L. 690 N. 87).

Posiadacz polowania obowiązany jest do zwrotu szkody na jego myśliwskim okręgu przez dzikiego zwierza wyrządzonej, nawet i w tym wypadku, gdyby tę szkodę wyrządził zwierz przechodzący. (Tr. ad. 4 Wrześ. 1877 L. 1162 N. 116).

Przy załatwianiu skargi o zwrot szkód przez dzikie zwierzęta wyrządzonych rozstrzygającym jest stan uszkodzenia, który w czasie komisyjnego dochodzenia jest spostrzegalnym i skonstatowanym będzie; koszta dochodzenia wyrządzonych tego rodzaju szkód ponosić winien ten, kto żąda dochodzenia szkód. Władza administracyjna zaś orzeka, czy mu przysłuża prawo do zwrotu tych kosztów od posiadacza prawa polowania. (Tr. ad. z 5 Stycz. 1878 L. 13 N. 184).

Koszta komisyjne przy badaniu szkód przez zwierzęta dzikie wyrządzonych ma zapłacić strona, która badanie spowodowała, jeżeli strona ta przy badaniu nawet taką szkodę udowodnić nie mogła, za jaką jej przed badaniem odszkodowanie ofiarowano. (Rozstrzygn. min. spraw wewn. z 26 Marca 1878 L. 3435).

Przy oszacowaniu szkód przez dzikie zwierzęta wyrządzonych tylko takie szkody liczyć należy, których odszkodowanie początkowo było żądanem. (Rozstrzygn. minister. z 27 Lutego 1877 L. 861). W naturze rzeczy jakoteż w zasadach prawa cywilnego jest uzasadnionem, że pretensya do odszkodowania poszkodowanego powstaje w chwili uszkodzenia. Konieczną konsekwencyą tej zasady jest to, że obowiązek odszkodowania tylko tego dotyczyć może, kto w czasie powstania szkody w obec ustawy był obowiązanym do odszkodowania, zatem orzeczenie, którem zasądzono kogo do odszkodowania, jeśli tenże w czasie wyrządzenia szkody do wykonywania polowania nie był powołanym, sprzeciwia się postanowieniu § 11 patentu o polowaniu z r. 1849 (Tr. ad. 13 List. 1878 L. 1782 N. 359).

Właściciel, a tem samem i dzierżawca polowania winien jest wynagrodzić szkodę przez zwierzynę wyrządzoną, bez względu na to, czy zezwolił na nadmierne rozplenienie się zwierzyny, lub nie. (Tr. ad 31 Stycznia 1883 L. 60 N. 1648).

§ 12. Istniejące policyjne przepisy, tyczące się polowania, o ile im się niniejszy patent nie sprzeciwia, w swojej mocy pozostają, a na Władze kładzie się najsurowszy obowiązek ścisłego ich wykonywania. [1])

[1]) Patent z dnia ~~13 Kwietnia~~ 28 lutego 1786 r. str 349.

§ 13. Kontrakty dzierżawne, tyczące się polowania, które się z postanowieniami tegoż patentu nie zgadzają, ustają od chwili w § 14 oznaczonej.

Wszystkie pretensye do wynagrodzenia z podobnych kontraktów wynikające, w drodze prawa poszukiwane być mogą.

---

cc) Reskrypt min. z d. 31 Lipca 1849 dz. ust. p. N. 342 objaśniający patent z 7 Marca 1849.

1. Za nieprzerwaną przestrzeń gruntów, której posiadacz podług § 5 wzmiankowanej ustawy ma prawo polowania, uważaną będzie każda przestrzeń, której grunta czy to leżące w jednej czy też w kilku przyległych Gminach, zostają między sobą w takim związku, iż z jednego kawałka gruntu można się dostać na drugi, nie przechodząc przez grunt cudzy; drogi publiczne, koleje żelazne i do nich należące przyległości, wody i t. p. nie przerywają pasma gruntów, a nawet wyspy należy uważać za połączone z gruntem sąsiednim.

1. Grunta łączące się z sobą przez drogi i wody, ale porozdzielane przez inne wzdłuż tych dróg i wód położone grunta, nie stanowią łącznego kompleksu, gdyż drogi i wody nie przerywają gruntów, ale i nie łączą gruntów na ich krańcach położonych.

2. Wyższe Władze krajowe mają prawo do zarządzeń z urzędu, jeżeli się dowiedzą, iż niższe Władze mylnie stósowały ustawy dla strzeżenia publicznych interesów wydane. (Tr. ad. 19 Czerwca 1880 L. 1123 N. 807).

Według rozp. min. z d. 16 List. 1853 L. 23702 uważać należy dwa grunta, które publiczna droga w ten sposób z sobą łączy, że z jednego na drugi dostać się można nie wstępując na obce terytoryum, jako kompleks nieprzerwany w myśl patentu o polowaniu. (Mayerhofer str. 460 III).

2. Jeżeli grunta, których posiadacze z powodu rozległości nie dochodzącej dwustu morgów nie mają na nich prawa polowania, są całkiem otoczone przestrzenią gruntów wynoszącą 200 albo i więcej morgów, to właścicielowi większej przestrzeni gruntów, mającemu prawo polowania, przyznaje się przed innemi prawo do zadzierżawienia polowania, przysługującego Gminie na otoczonym gruncie, i to za cenę, jaka wypadnie w stósunku do ceny z kim innym za polowanie Gminy ugodzonej, albo w braku tejże za cenę według słusznego oszacowania na dłuższy przeciąg czasu. Jeżeli właściciel przestrzeni gruntów nie weźmie polowania w dzierżawę, to zrzeknie się tem samem własnego prawa polowania, a Gmina ma moc użytkowania z polowania tak na tej przestrzeni gruntów, jako też i na gruncie otoczonym przez tę większą przestrzeń.

3. Jak Gmina jest obowiązaną do użytkowania z polowania przez umyślnie ustanowionych i obznajomionych ludzi, tak wzajemnie i dzierżawca polowania Gminy ma ten sam obowiązek.

4. Przez obznajomionych z polowaniem rozumie się atoli nie samych tylko wyuczonych i egzaminowanych strzelców; mogą to być według uznania Urzędów powiatowych także tacy ludzie, którzy jakimkolwiek innym sposobem dostatecznie udowodnią potrzebną ku temu świadomość rzeczy.

5. W razie różności zdań względem sposobu użytkowania z polowania w jakiej Gminie, polowanie ma być przez publiczną licytacyę wydzierżawionem.

6. Kary pieniężne nałożone podług ustawy łowieckiej, przypadają zakładowi ubogich właściwej Gminy.

---

b) O użytkowaniu z prawa polowania.

(Rozp. min. spr. wewn. z dnia 15 Grudnia 1852 dz. u. p. N. 257).

§ 1. Prawo polowania na gruntach, przydzielonych Gminom na mocy § 6 najwyższego patentu o polowaniu z dnia 7 Marca 1849 r. do użytkowania z polowania, albo na gruntach ich własnych, nie może być odtąd już inaczej użytkowanem, jak tylko w drodze wydzierżawienia, uskutecznionego przez Władzę powiatową polityczną; wyjąwszy przypadek wyrażony w § 10 niniejszego rozporządzenia.

Prawnie nie jest uzasadnionem rozróżnienie terytoryum, które więcej niż 200 morgów obejmuje i jest jako takie własnością pewnej Gminy od innego terytoryum, które składa się z gruntów, własność pojedynczych członków Gminy stanowiących; w każdym razie, prawo polowania w obrębie Gminy tylko jako jedna całość obejmująca wszystkie grunta obrębu gminnego (z wyjątkiem części według § 4 i 5 patentu z dnia 7 Marca 1849 r. wykluczonych uważaną być winna, która na podstawie § 1 rozp. min. z dnia 15 Grudnia 1852 r. na każdy sposób i bez względu na objętość terytoryum gminnego niepodzielnie wydzierżawioną być musi przez c. k. Starostwo.

Prawo polowania i pożytek z wydzierżawienia onegoż, nie jest własnością Gminy, lecz w myśl § 8 powołanego patentu własnością dotyczących posiadaczy gruntowych. Nie można zatem stósować postanowień ustawy gminnej o samoistnym zarządzie majątku gminnego do użytkowania z prawa polowania gminnego, pozostają więc nadal w swej mocy postanowienia rozporządzenia ministeryalnego z dnia 15 Grudnia 1852. (Rozp. min. z 22 Listopada 1868 L. 13705).

Reskr. Nam. z dnia 27 Września 1867 L. 37, 911, według którego wydzierżawienie polowania po wprowadzeniu ustawy gminnej należeć miało do Władz autonomicznych, zniesiono reskryptem Namiestnictwa dnia 1 Grudnia 1868 r. L 66706.

§ 2. Wydzierżawienie odbywać się winno w drodze publicznego wywołania w miejscu, gdzie Władza powiatowa polityczna ma urzędową siedzibę swoję. Rozpisanie licytacyi należy o ile możności ogłosić na trzy miesiące przed upływem dawniejszej dzierżawy, a to przez publiczne przybicie za kratą ogłoszeń Władzy wyż wspomnionej, według okoliczności nawet w sposób obszerniejszy.

Przedmiot i czas trwania dzierżawy prawa polowania Gminie przysługującego musi być w akcie licytacyi ściśle oznaczonym, inaczej postępowanie Władz jest wadliwem. Jeżeli więc w drodze licytacyi wydzierżawiono polowanie, także i na gruntach poprzednio już komu innemu prawomocnie wydzierżawionych, pomimo, że ów dzierżawca przeciw rozpisaniu licytacyi i odsądzeniu go od prawa dzierżawy wniósł rekurs i wyraźnie w nim żądał wstrzymania licytacyi, dopóki wyższe instancye swego orzeczenia nie wydadzą; że Władza powiatowa nie oznajmiła wcale, że ów rekurs nie będzie miał wstrzymującej mocy, a wyższe Władze odsądzenie dzierżawcy od jego praw, uznały za bezpodstawne, to orzeczenia Władz wyższych zatwierdzające taki akt licytacyi, choćby nawet z zastrzeżeniami broniącemi prawa dzierżawcy, opierają się na dochodzeniu, które w pierwszej instancyi było wadliwem i niedokładnem. Według stanu rzeczy bowiem zachodziła różnica między przedmiotem dzierżawy w akcie licytacyi podanym, a przedmiotem jaki w obec uchylenia orzeczenia odsądzającego dzierżawcę od jego dzierżawy, rzeczywiście w drodze licytacyi wydzierżawionem być mógł. (Tr. ad. z dnia 26 Maja 1879 r. L. 945 N. 78).

Licytacya na dzierżawę prawa polowania musi być w obszerniejszy sposób ogłoszoną; uchybienie w tym względzie pociąga za sobą nieważność dzierżawy. (Tr. ad. z dnia 3 Lutego 1881 L. 81 N. 1000).

§ 3. Na dzierżawce polowania przypuszczonym być może tylko ten, przeciw któremu w tej mierze nie ma zarzutu.

Gmina jako taka, nie może być przypuszczoną do dzierżawienia polowania, i wszelkie kontrakty dzierżawy, mijające się z niniejszym przepisem, są nieważne.

Rozporządzeniem ministerstwa z dnia 17 Lutego 1853 L. 4240 oznajmiono, że towarzystwo (spółka) kilku osób dopuszczone być może do dzierżawy polowania gminnego, o ile przeciw przypuszczeniu pojedynczych członków towarzystwa do dzierżawy żadne nie zachodzą przeszkody, i o ile przez to nie chce się obejść zakazu dzierżawienia polowania przez Gminę (§ 3 rozp. z 12 Grudnia 1852) lub przepisu § 12 tego rozporządzenia.

Jeżeli Gmina jest właścicielem dóbr tabularnych, polowanie jej przysługujące także przez Starostwo wydzierżawione być winno. (Reskr. min. z dnia 22 Września 1856 L. 15560).

Według rozporządzenia ministerstwa z dnia 10 Lutego 1871 L. 519 obejmują sukcesorowie prawo polowania po zmarłym dzierżawcy tegoż polowania w myśl §§ 547, 918 i 1448 ustawy cywilnej,

gdyż prawo polowania dzierżawcy nie jest prawem osobistem, prawo to wykonywane być może przez myśliwych; prawo to nie dotyczy osobistych czynów zmarłego; jeżeli więc przeciw spadkobiercom nie zachodzą żadne przeszkody polityczne, może im być prawo polowania przyznane na czas trwania dzierżawy. (Mayerhofer str. 474 III).

Na mocy § 3 rozporządzenia ministeryalnego z d. 15 Grudnia 1852 (dz. u. p. N. 257) można prawo polowania odjąć dzierżawcy polowania gminnego, jeżeli je wykonuje wbrew przepisom policyjnym o polowaniu. (Orzeczenie min. z 19 Lutego 1876 L. 1500 Mayerhofer str. 474 III).

Przełożony Obszaru dworskiego jako taki przy licytacyi nie może zastąpić właściciela dóbr, lecz potrzebuje do tego pełnomocnictwa, a orzeczenie zatwierdzające akt licytacyi wymienić ma najwyżej ofiarującego po imieniu i nazwisku powołując się na pełnomocnictwo. (Rozp. Nam. z dnia 28 Marca 1879 L. 14155).

§. 4. Akt wydzierżawienia podlega zatwierdzeniu Władzy powiatowej politycznej.

Najwięcej ofiarujący przy licytacyi dzierżawy prawa polowania gminnego, nabywa prawa dopiero po zastrzeżonem w protokóle licytacyi zatwierdzeniu jego najwyższej oferty przez Starostwo, które ma prawo odrzucać oferty. (Tr. ad. z d. 7 Kwietnia 1878 L. 573 N. 247).

Przy licytacyi prawa polowania gminnego mają być zastósowane główne postanowienia ustawy o licytacyach z 15 Lipca 1852 (brak wywołacza i drewnianego młotka nie stanowi istotnej wady w postępowaniu formalnem. (Orzecz. min. rol. z dnia 25 Czerwca 1878 r. L. 6232 Mayerhofer str. 475 III).

Przysługujące Władzy politycznej prawo zatwierdzania kontraktów dzierżawy polowania nie jest żadnemi przepisami prawnemi określonem, i dla tego z wyjątkiem wypadku w § 3 ministeryalnego rozporządzenia z dnia 15 Grud. 1852 dz. u. p. N. 257 wymienionego wykonywa się według swobodnego uznania Władz (freies Ermessen). (Tr. ad. z dnia 22 Listopada 188ꞁ L. 2670 N. 1920).

§ 5. Jeżeli wydzierżawienie takiego polowania nie może przyjść do skutku, wówczas winna Władza polityczna obmyśleć inne stósowne środki, z wyłączeniem użytkowania z tego prawa przez samą Gminę.

§ 6. Dzierżawa w ogóle nie może trwać mniej, jak pięć lat, i tylko dla ważnych powodów może być wypuszczaną na czas krótszy, nigdy zaś na mniej jak na trzy lata.

§ 7. Dzierżawca polowania winien złożyć z góry dwuletni czynsz dzierżawny, mający być zawsze w pieniądzach oznaczony, z którego jedna połowa uważaną będzie za kaucyę, druga za czynsz dzierżawny pierwszego roku. Kaucya może także w papierach rządowych być złożoną według kursu, jaki mają na giełdzie w dniu ich złożenia.

Właściciele gruntów mają prawo podzielenia się w drodze ugodnej czynszem za wydzierżawienie prawa polowania na kilka lat z góry otrzymanym. (Tr. ad. z d. 27 Grudnia 1882 L. 2479 N. 1603).

§ 8. Czynsz dzierżawny jednoroczny ma być zawsze składanym z góry na cztery tygodnie przed rozpoczęciem każdego roku dzierżawy, a to pod karą nowej licytacyi dzierżawy, na koszt i niebezpieczeństwo dzierżawcy.

§ 9. Kaucya i czynsz dzierżawy składane być mają w Urzędzie poborowym. W cztery tygodnie po upływie czasu dzierżawy zwróconą będzie dzierżawcy kaucya za asygnacyą Władzy politycznej, o ile nie będzie zatrzymaną na wynagrodzenie szkody lub na kary.

Reskryptem z dnia 21 Września 1873 L. 1573 oznajmiło Ministerstwo rolnictwa, że pozostawia uznaniu Władz politycznych, aby tam, gdzie zachodzące okoliczności na to pozwalają, delegowały Zwierzchności Gmin do przeprowadzenia rozpraw co do wydzierżawienia prawa polowania w swojem imieniu, niemniej, że nie ulega żadnej przeszkodzie, aby czynsz za polowanie wprost w Gminie składano. (Mayerhofer str. 476 III).

§ 10. Wyjątkowo i jeżeli dzierżawa odpowiada warunkom, wyrażonym w niniejszem rozporządzeniu, będzie mogła Władza polityczna powiatowa przedłużyć w miarę przepisu niniejszego rozporządzenia istniejące już kontrakty dzierżawne, po wysłuchaniu Gminy dotyczącej i bez rozpisania publicznej licytacyi.

Przy wydzierżawieniu polowania jest Gmina stroną wydzierżawiającą, a Władza polityczna tylko kierującym i czuwającym orgaganem. Przedłużenie dzierżawy bez licytacyi wbrew woli Gminy jest nieprawnem. (Tr. ad. z dnia 12 Grudnia 1883 L. 2759 N. 1943).

Jeżeli zarządzenie Starostwa zatwierdzające przedłużenie dzierżawy polowania prawomocnem się stało, to dodatkowe zarzuty przeciw jego ważności wniesione, ten tylko skutek odnieść mogą, iż

nastąpi badanie, czy zachodzą prawne podstawy, któreby unieważnienia dzierżawy wymagały. (Tr. ad. z dnia 2 Maja 1883 r. L. 1042 N. 1750).

§ 11. Co do rozdzielenia czystego dochodu rocznego z polowania, postępować należy według postanowień § 8 najwyższego patentu o polowaniu z dnia 8 Marca 1849 r.

§ 12. Bez pozwolenia Władzy politycznej nie wolno zadzierżawionego polowania odstępować drugim osobom w poddzierżawę ani częściowo ani w całości, czy to za zapłatą w pieniądzach, czy też z zastrzeżeniem jakiej części dochodu z polowania, w przeciwnym bowiem razie umowa stanie się nieważną, a strony ulegną karze.

Również zmiana pojedynczych części, graniczących z sobą obszarów polowania zawisła od zatwierdzenia Władzy politycznej.

Prawa i obowiązki dzierżawcy polowania gminnego przechodzą na jego spadkobiercę, jeżeli przeciw jego osobistemu uzdolnieniu na dzierżawcę polowania żadnych nie ma zarzutów. (Tr. ad. z d. 27 Grudnia 1877 L. 1759 N. 180).

§ 13. Dzierżawcy polowania, równie jak posiadacze gruntów, wzmiankowani w § 5 najwyższego patentu z d. 7 Marca 1849 r., winni są pod własną odpowiedzialnością ustanowić do dozoru polowania uzdolnionych myśliwych, lub przynajmniej obznajomionych z tem ludzi, którzy przez Władzę polityczyą powiatową za zdolnych do tego będą uznanymi — i tychże Władzy politycznej wskazywać.

Przez znawców rozumieć należy nie tylko uczonych i egzaminowanych myśliwych, ale według uznania Starosty także i takie osoby, które się w inny dostateczny sposób wykazały, iż posiadają potrzebne w zakresie polowania wiadomości. (Rozp. min. z dnia 18 Czerwca 1874 L. 7005 Mayerhofer str. 478 III).

Przestrzegać należy, aby niezdolne do tego osoby, jako straż polowania nie były ustanowione. (Orzeczenie min. roln. z dnia 19 Listopada 1873 L. 12005 Mayerhofer str. 478 III).

§ 14. Za zezwoleniem Władzy politycznej może także sam właściciel polowania (właściciel gruntów lub dzierżawca polowania) ustanowionym być dozorcą polowania.

§ 15. Do zastósowania się do powyższych przepisów (§§ 13 i 14) wyznacza się teraźniejszym właścicielom polowania termin trzymiesięczny od dnia ogłoszenia niniejszego rozporządzenia. Jeżeli zastósowanie to nie nastąpi, natenczas posiadacze polowania, własne prawo mający, znagleni być powinni do tego stósownemi środkami przymusowemi; co do dzierżawców zaś, należy rozwiązać dzierżawę i nakazać nowe wydzierżawienie na ich koszt i niebezpieczeństwo.

§ 16. Przeciw wykonaniu niniejszego rozporządzenia nie można czynić zarzutów z tytułu prywatnego.

§ 17. Do polowania w imieniu własnem lub obcem nikt nie ma prawa, kto nie uzyskał pozwolenia noszenia broni myśliwskiej, stósownie do najwyższego patentu z dnia 24 Października 1852[1]) (§§ 14 i 19).

[1]) Patrz Dział B. patent o broni.

Kto zamierza dzierżawić polowanie, winien wykazać się pozwoleniem noszenia broni. (Tr. ad. z dnia 19 Maja 1881 L. 858 N. 1106).

§ 18 Wszelkie przestąpienie lub pominięcie niniejszych przepisów, podlega karze pieniężnej od 25 do 200 złr, która wymierzoną będzie przez Władzę polityczną i przekazaną na rzecz zakładu ubogich tego miejsca, w którem przestępstwo zostało popełnionem.

Jeżeli kara pieniężna nałożoną być mająca, sama przez się albo ze względu na stósunki winnego, nie może być ściągniętą, wówczas należy ją zmienić na karę aresztu, licząc jeden dzień aresztu za każde pięć złr.

---

c) O dozorcach lasu i prawa polowania.

aa) O zaprzysiężeniu osób do dozoru lasów i polowania ustanowionych.

§ 1. Osoby przeznaczone do służby nadzoru leśnego, które na mocy przepisu § 13 rozporządzenia Minist. spraw wewnętrznych z d. 15 Grud. 1852 (dz. u. p. N. 257) także

do dozoru polowania ustanowionemi i Władzy politycznej wskazanemi zostały, powinny na żądanie tego, który ich ustanowił, złożyć przysięgę przed tąż Władzą w celu pełnienia służby myśliwskiej w całym okręgu, który im powierzony został, mianowicie:

a) dodatkowo tylko do służby myśliwskiej, jeżeli dla służby leśnej złożyły już przysięgę wedle ustaw obowiązujących:

b) co do służby leśnej oraz i myśliwskiej, jeżeli jeszcze nie złożyły przysięgi co do służby leśnej.

Przysięga złożoną być powinna w przypadku pod *a)* wyszczególnionym według załączonego formularza przysięgi, w przypadku zaś pod *b)* wyrażonym, według formy przysięgi w dodatku do ustawy leśnej ogloszonej, w którym to przypadku po wyrazach „powierzoną własność leśną", zamieścić należy wyrazy: „i prawo polowania".

§ 2. Jeżeli z powodu miejscowego położenia nie można ustanowionych do straży myśliwskiej na mocy § 13 rozp. min. spraw wewn. z dnia 15 Grudnia 1852 i wskazanych Władzy politycznej osób używać zarazem do dozoru lasu, w takim przypadku wolno przyjąć od nich przysięgę tyczącą się tylko służby myśliwskiej, jeżeli to są uzdolnieni strzelcy zostający w wyłącznej służbie właściciela polowania (właściciela gruntu, lub dzierżawcy polowania). Przysięga w takim razie złożoną być ma przed właściwą Władzą polityczną według § 1 i stósownie do załączonej roty przysięgi.

§ 3. Osoby, które złożyły przysięgę, tyczącą się dozoru leśnego i służby myśliwskiej (§ 1), albo tyczącą się służby myśliwskiej (§ 2), uważane będą także w służbie myśliwskiej za straż publiczną, używać będą także w tej służbie wszelkich ustawami zapewnionych praw, które służą osobom urzędowym i strażom cywilnym, wskazanym w § 68[1]) ustawy karnej i mają prawo noszenia w służbie myśliwskiej zwykłej broni, której jednakże używać mogą tylko w razie słusznej koniecznej obrony.

[1]) § 68 ustawy karnej brzmi:

Skupienie się wielu osób dla czynienia gwałtownego oporu przeciw Zwierzchności, jest zbrodnią powstania, czy to celem takowego oporu było wymuszenie czego, wyłamania się od jakiej powinności, udaremnienie jakiego zarządzania lub wykonania nakazu publicznego czy też naruszenie jakimkolwiekbądź sposobem publicznej spokojności. Przytem nie stanowi to różnicy, gdy ten gwałtowny opór wymierzonym był czy to przeciw sędziemu, przeciw osobie zwierzchniczej, przeciw urzędnikowi, przeciw delegowanemu, przeciw umocowanemu lub przeciw słudze rządowemu albo gminnemu, przeciw straży cywilnej, finansowej lub wojskowej, albo przeciw żandarmowi, czy też przeciw ustanowionemu do pilnowania lasów choćiażby tylko w prywatnej służbie zostającemu, jednak przez właściwą Władzę rządową związanemu przysięgą urzędnikowi leśnemu lub przeciw służbie do dozoru lasu przeznaczonej, jeżeli w taki sam sposób jest zaprzysiężoną, czy też wreszcie przeciwko służbie, postanowionej do nadzoru na kolejach rządowych lub prywatnych, do zawiadywania obrotem takowych, lub też do strzeżenia albo zajmowania się czynnościami przy telegrafach rządowych — o ile osoby rzeczone zajęte są właśnie wykonaniem zlecenia Zwierzchności lub pełnieniem urzędu albo służby. Według § 426 ustawy o postępowaniu karnem, świadectwo przysięgłego urzędnika albo sługi rządowego lub gminnego, może stanowić prawny dowód względem przedmiotu, do którego dozoru tenże przysięgły urzędnik albo sługa jest ustanowionym, jeżeli nie zachodzi żadna okoliczność podająca go w wątpliwość i jeżeli potwierdzi, że obwinionego zastał na gorącym uczynku i zaraz go upomniał lub schwytał.

§ 4. Ażeby osoby, które złożyły przysięgę tyczącą się służby myśliwskiej mogły być poznanemi i szanowanemi jako straż publiczna, powinny nosić w służbie albo ubiór służbowy, przepisany w § 54 ustawy leśnej, albo nakrycie głowy odszczególniające i podane do publicznej wiadomości powiatu, albo wreszcie przepaskę na ramieniu. Każdy jest obowiązany słuchać wezwania ich w pełnieniu służby uczynionego, oni zaś winni są pod surową odpowiedzialnością wystrzegać się wszelkiego postępowania nieprawnego (rozp. min. spraw wewn. i spraw z dnia 2 Stycznia 1854. dz. ust. państ. N. 4).

Rota przysięgi.

Przysięgam, że powierzonego memu dozorowi prawa polowania strzedz i ochraniać będę jak najstaraniej i naj-

wierniej, że wszystkich tych, którzy usiłować będą w jakibądź sposób to prawo nadwyrężyć lub rzeczywiście je nadwyrężą, doniosę sumiennie bez wszelkich względów osobistych; że w razie potrzeby zajmę ich w sposób prawem przepisany lub przytrzymam; że nikogo niewinnego fałszywie nie oskarżę ani nie podam w podejrzenie; że wszelką szkodę według możności usuwać, a wyrządzoną szkodę według najlepszej mojej wiedzy i sumienia mego podawać i oceniać, jako też dla zapobieżenia szkodzie w drodze prawa pomocy domagać się będę; że bez wiedzy i pozwolenia moich przełożonych lub bez przeszkody niezbędnej, nigdy nie przestanę pełnić obowiązków moich, tudzież że z powierzonego mi dobra każdej chwili złożę rachunek. Tak mi Panie Boże dopomóż!

(O stanowisku straży patrz str. 390).

---

bb) O warunkach zaprzysiężenia służby ustanowionej dla obrony lasu i polowania.

§ 1. Osoby przyjęte do służby dla obrony lasu i polowania wtenczas tylko mogą przez Władze polityczne być przypuszczonemi do przysięgi i pełnienia obowiązku, jeżeli są postępowania nieskazitelnego.

§ 2. W szczególności wymaga się jeszcze od osoby do służby dla obrony lasu i polowania przeznaczonej, aby się wykazała:

a) ze złożonego z dobrym skutkiem egzaminu rządowego, przepisanego dla leśniczych i leśnych techniczno-pomocniczych:

b) że liczy więcej nad 20 lat.

§ 3. Osoby uznane winnemi zbrodni, wykroczenia gwałtu popełnionego na osobie drugiej lub takiegoż przestępstwa albo wykroczenia, pochodzącego z chciwości lub przeciwnego obyczajności publicznej, niemniej jak osoby uwolnione jedynie dla braku dowodów, nareszcie osoby skazane za inne przestępstwo prawa na karę więzienia najmniej sześciomiesięcznego, nie mogą do służby obrony lasu i polowania być przypuszczone do przysięgi i do obowiązku, bez szczególnego w takim razie zezwolenia politycznej Władzy krajowej;

takie zaś zezwolenie udzielonem być może jedynie w wypadkach zasługujących na szczególniejsze uwzględnienie.

§ 4. Przypuszczenie do zaprzysiężenia wzbronionem być może z przyczyny słabego wzroku i pamięci i skłonności do pijaństwa, do gry, do bitek i nadużyć, z przyczyny podejrzenia o przekupstwo lub przemytnictwo, w ogólności z przyczyny takich ułomności fizycznych lub moralnych, przez które zdaniem Władz osoba staje się mniej zdolną lub zupełnie niezdolną do wykonywania służby dozorcy lasu i polowania, posiadającego prawo osoby urzędowej i straży cywilnej.

§ 5. Osoby zaprzysiężone do służby ustanowionej dla obrony lasu i polowania, w razie gdyby zaszedł który z ustanowionych w § 3 powodów wykluczenia, utracą prawa osoby urzędowej i straży cywilnej, pozyskane mocą ustawy przez zaprzysiężenie.

Zresztą uznaną być może utrata tychże praw w miarę postanowień § 4, z powodu zaszłych ułomności fizycznych lub moralnych.

§ 6. Powołane do zaprzysiężenia służby, ustanowionej dla obrony lasu i polowania, najniższe Władze polityczne stanowić też będą o przypuszczeniu do złożenia przysięgi i o utracie praw (§ 5) pozyskanych przez zaprzysiężenie.

Przeciw tym wyrokom otwartą jest droga rekursu wedle postanowień § 87 ustawy leśnej.

§ 7. Każdemu zaprzysiężonemu do służby ustanowionej dla obrony lasu i polowania wydanem być ma piśmienne potwierdzenie złożonej przysięgi, który mu służyć ma za legitymacyę.

§ 8. Najniższe Władze polityczne prowadzić mają dokładne spisy o znajdujących się w ich powiecie osób zaprzysiężonych do służby ustanowionej dla obrony lasu i polowania i utrzymywać takowe w ciągłej widoczności.

Służbodawcy lub ich zastępcy obowiązani są pod karą porządkową 2 do 10 złr. podać do wiadomości dotyczącej Władzy politycznej każdą zmianę, jaka by zaszła w stanie

służby zaprzysiężonej dla obrony lasu i polowania, najdalej przed upływem sześciu miesięcy (rozp. min. spraw wewn. i spraw. z dnia 1 Lipca 1857. dz. ust. państ. N. 124).

---

d) O ochronie niektórych zwierząt dla uprawy ziemi pożytecznych i o tępieniu szkodliwych.

aa) Zakaz łapania, wytępiania i sprzedawania zwierząt alpejskich.

§ 1. Zakazuje się polowania na zwierzęta alpejskie, świstaka i dziką kozę, właściwe Tatrom, lub łapania takowych. Równie zakazuje się sprzedaży tych zwierząt, jakoteż i sadła świstaczego.

§ 2. Przekroczenie tego zakazu ma być karane grzywną od 5 do 100 złr. wal. austr., a w razie niemożności uiszczenia kary, aresztem od jednego do dwudziestu dni. Przydybane zwierzęta czy to żywe, czy zabite, mają być odebrane, a żywe puszczone na wolność.

§ 3. Dochodzenie i karanie tego przekroczenia będzie należeć do Starostw powiatowych, a w drugiej i ostatniej instancyi do Namiestnictwa.

§ 4. Kary pieniężne wpływać będą do funduszu kultury krajowej.

§ 5. Na Zwierzchności gminne, c. k. Żandarmeryę, zaprzysiężoną straż leśną i na wszystkie inne Straże publiczne wkłada się obowiązek czuwania nad przestrzeganiem tego zakazu. (Ustawa z dnia 19 Lipca 1869. dz. ust. kraj. N. 26).

---

bb) O ptakach i innych użytecznych zwierzętach. (Ustawa z dnia 21 Grudnia 1874. dz. ust. kraj. N. 10.

§ 1. Zakazuje się wybierania i psucia jaj i gniazd wszystkich ptaków dziko żyjących a nieszkodliwych.

Szkodliwemi są:

Z orłów: przedni (Aquila fulva L., Steinadler); zyz (Aquilsa chrysäetos L., Goldadler), bielik (Aquila albicella L., weisschwänziger Seeadler); rybitw (Aquila heliäetus L.,

Flussadler); kania wielka (Falco milvus L., rother Milan, Gabelweihe); kania czarna (F. laniarius L., Würgfalke, Blaufuss); sokoł wędrowiec (F. peregrinus L., Wanderfalke); sokoł drzemlik (F. aesalon L., Zwergfalke, Merlin); sokoł kobóz czyli kobiec (F. subbuteo L., Baum- oder Lerchenfalke); sokoł jastrząb (Z. palumbarius L., Habicht, Hühnergeier); sokoł krogulec (F. nisus L, Sperber); sokoł błotnik (F. rufus Gm., Rohr- oder Sumpfweise); Puhacz (Strix bubo, Uhu); srokosz (Lanio excubitor L, grosser Würger); kruk (Corvus corax L., Kohlrabe); sroka (Cervus pica L., Elster).

§ 2. Zakazuje się chwytania i zabijania niemniej sprzedawania ptaków wymienionych w dodatku. Wyjątkowo w celach naukowych może Władza polityczna udzielić pozwolenia do chwytania pomienionych ptaków w niewielu okazach.

Pozwolenie to może być udzielone tylko na podstawie przyzwolenia właścicieli gruntów, zatwierdzonego przez Przełożonego Gminy, a względnie przez Przełożonego Obszaru dworskiego; w przyzwoleniu tem ma być oznaczone nazwisko upoważnionego, tudzież miejsce i czas, na które pozwolenie ma ważność.

§ 3. Zabrania się chwytania i zabijania, tudzież sprzedawania nietoperzy i jeżów.

§ 4. Przekroczenia powyższych przepisów karane będą grzywnami od 1 do 15 złr. w. a. a w razie niomożności uiszczenia kary pieniężnej aresztem od 12 godzin do 3 dni.

Nadto mają być odebrane przyrządy do chwytania ptaków wraz z klatkami, tudzież schwytane ptaki, z których żywe mają natychmiast być puszczone na wolność.

§ 5. Gminy i Obszary dworskie w szczególności są obowiązane czuwać nad ścisłem przestrzeganiem tej ustawy.

Wykonywanie przepisów karnych tej ustawy należy do Przełożonego Gminy, w której obrębie popełniono przekroczenie.

Prawo karania wykonywa w myśl ustawy gminnej Przełożony Gminy spólnie z dwoma assesorami (przysiężnymi).

Co do przekroczeń popełnionych na Obszarze dworskim, wykonuje prawo karania polityczna Władza powiatowa.

§ 6. Rekurs przeciw wyrokowi karnemu Przełożonego Gminy ma być wniesiony do zwierzchniczej Władzy politycznej, przeciw wyrokowi zaś politycznej Władzy powiatowej do c. k. Namiestnictwa.

Rekurs należy wnieść w przeciągu 14 dni po ogłoszeniu a względnie doręczeniu orzeczenia.

Przeciw dwom równobrzmiącym orzeczeniom rekurs nie ma miejsca.

§ 7. Grzywny, tudzież pieniądze uzyskane ze sprzedaży zabranych przedmiotów przypadają na fundusz ubogich w tej Gminie, w której obrębie popełniono przekroczenie, a względnie, przy której istnieje dotyczący Obszar dworski.

§ 8. Na c. k. Żandarmeryą, zaprzysiężone straże leśne, straże polowania i straże polowe, tudzież na wszystkie inne straże publiczne, wkłada się obowiązek czuwania nad przestrzeganiem niniejszej ustawy i podawania wszelkich spostrzeżonych przekroczeń do wiadomości Naczelnika Gminy, lub Przełożonego Obszaru dworskiego, a to ostatniego w tym celu, aby doniósł o tem politycznej Władzy powiatowej.

§ 9. Nauczyciele szkół ludowych są obowiązani uczniom tak zwyczajnych jak niedzielnych szkół wyjaśniać szkodliwość wybierania gniazd, chwytania i zabijania ptactwa pożytecznego, tudzież przedstawiać im corocznie, a mianowicie przed początkiem lęgu ptasząt postanowienia niniejszej ustawy.

Dodatek do § 2.

Spis ptaków, których chwytania, zabijania i przedawania zabrania się:

Kos (Turdus merula K., Amsel, Schwarzdrossel). Drozd śpiewak (Turdus musicus L., Singdrossel). Opoczniki, czyli

podkamionki (Saxicola, Steinschmätzer). Płochacze (Accentor L., Heckenbraunelle). Pokrzywki (Lusciola L., Erdsänger), do których należy: słowik rdzawy (Lusciola luscinia Lath., Nachtigall), i słowik szary (Lusciola philomela Bechst. Sprosser). Rudogonki (Ruticilla L., Rötling). Gajówki (Silvia Koch, Grasmücke). Trzciniczki (Salicaria M et B Rohrsänger). Mucharki (Ficedula Koch, Laubsänger, Spotter). Strzyżyk czyli mysikról (Troglodytes parvulus L., Zaunkönig). Świergotki (Anthus L., Piper). Pliszki (Motacilla L., Bachstelze). Jaskółki (Hirundo L., Schwalbe). Muchołówki (Muscicapa L., Fliegenschnapper). Dzierżby mniejsze (Lanius L., Dorndreher, Würger). Pomurnik czyli mentel (Tichodroma muraria L., rothflügeliger Mauer-Läufer). Pełzacz czyli zaskórnik (Certia familiaris L., Baumläufer). Bargel czyli kowalik (Sitta europaea L., Spächtmeise). Króliki (Regulus L., Goldhännchen). Sikory (Parus L., Meise). Łuszczaki (Fringilla L., Fink), mianowicie: pestkogryz czyli grubodziób (Fr. coccothraustes, Kernbeisser), jer (Fr. montefringilla L., Bergfink), zięba (Fr. coelebs L., Buchfink), dzwoniec (Fr. chloris L., Grünhänfling), makolągwa (Fr. cannabina L., Bluthänfling), czeczotka (Fr. linaria L., Leinfink), czyż (Fr. spinus L., Zeisig), szczygieł (Fr. carduelis L., Stieglitz), mazurek (Fr. montana L., Feldsperling), kulczyk (Fr. serinus L., Girlitz), i gil (Fr. pyrrhula Gm., Gimpel). Krzywodzióby (Loxia L., et Bechst., Kreuzschnabel). Poświerki (Emberiza L., Ammer). Skowronki (Alauda L., Lerche). Szpak (Sturnus vulgaris L., Staar). Kawka (Corvus monedula L., Dohle). Wilga (Oriolus galbula L. Pirol). Krzykacze (Clamatores L., Schreivögel), mianowicie: kozodoj (Caprimulgus europaeus L., Ziegenmelker, Nachtschwalbe), jerzyk (Cypselus apus Gm., Segler), dudek (Upupa epops L., Wiedehopf) krasnowronka (Coracias garrulus L., Mandel-Krähe). Z łażących (Scansores L., Klettervögel), kukułka (Cuculus canorus L., Kuckuk), wągłów (Yunx torquilla L., Wendehals) i dzięcioł (Picus L., Specht). Sowy (Strix L., Eule), z wyjątkiem puhacza. Sokoł postułka (Falco tinunculus L., Turmfalke). Sokoł postułeczka (F. cenchris Frisch, Rötelfalke).

Sokoł kobczyk (Falco vespertinus, Abendfalke). Sokoł myszołów (G. buteo L., Mäusebussard). Sokoł włochacz (F. lagopus L., rauhfüssiger Bussard). Sokoł pszczolarz (F. apivorus L., Wespenbussard).

---

cc) O zakazie łowienia zwierząt w pewnym czasie. (Ustawa z dnia 30 Stycznia 1875 dz. ust. kr. N. 16).

§ 1. Nikomu nie wolno w czasie poniżej oznaczonym polować, łowić lub zabijać następujących rodzajów zwierzyny:

1) Jelenie od 1 Stycznia do 30 Czerwca. 2) Kozły (rogacze) od 1 Marca do 30 Maja. 3) Zające od 1 Lutego do 15 Września. 4) Jarząbki od 1 Lutego do 31 Sierpnia. 5) Cietrzewie i głuszcze koguty od 20 Maja do 31 Sierpnia. 6) Słomki od 20 Kwietnia do 31 Sierpnia. 7) Bażanty i kuropatwy od 15 Stycznia do 15 Sierpnia. 8) Przepiórki i dzikie gołębie od 1 Listopada do 15 Lipca. 9) Dropie i pardwy od 15 Kwietnia do 1 Sierpnia. 10) Ptactwo błotne, mianowicie: krzyki, dubelty, kulony, bataliony od 15 Kwietnia do 1 Lipca. 11) Ptactwo wodne, mianowicie: dzikie gęsi i dzikie kaczki od 15 Kwietnia do 15 Czerwca. 12) Lisy od 15 Lutego do 31 Sierpnia; tępienie lisa dozwolone jest tylko uprawnionemu do polowania w miejscach, w których uprawnieni hodują zwierzynę, dla której lis jest szkodliwym. 13) Łanie, kozy, cielęta i śpiczaki, tudzież kury głuszców i cietrzewi przez cały rok. Wystrzeliwanie łań i kóz ze względów gospodarstwa łowieckiego nastąpić tylko może za przyzwoleniem Namiestnictwa.

O dzikich kozach i świstakach patrz str. 374 Zb. ust. adm.

§ 2. Zakazanem jest łowienie zwierzyny na sidła, żelaza, łapki i inne tym podobne przyrządy. Wyjątkowo dozwolonem jest łowienie przepiórek rozjazdem, a kwiczołów jemiołuchów na sidła. Zakazanem jest także zbieranie albo niszczenie jaj i wybieranie młodej zwierzyny z legowisk. Może jednak wyjątkowo uprawniony do polowania lub ustanowiona przez niego straż lasowa wybierać na siatki bażanty i kuropatwy dla chowu i wyjmować jaja z gniazd tym celem, by je wysiedziały kury swojskie.

§ 3. Niniejsza ustawa nie znajduje żadnego zastósowania do ubijania zwierzyny w ogrodzonych zwierzyńcach; sprzedający jednak taką zwierzynę, albo ten kto w sprzedaży pośredniczy, winien swe uprawnienie do sprzedaży wykazać świadectwem politycznej Władzy powiatowej, inaczej bowiem będzie karany według § 5 niniejszej ustawy.

§ 4. Zarządzenia Władzy politycznej nakazujące zmniejszenie szkodliwego dla kultury zbytecznego stanu zwierzyny na podstawie § 11 patentu o polowaniu z dnia 28 Lutego 1786 r. (str. 252) mogą być wykonane także w porze, w której zresztą nie wolno ubijać takiej zwierzyny. Sprzedający lub pośredniczący w sprzedaży zwierzyny w powyższy wyjątkowy sposób ubitej, winien się jednak wykazać świadectwem Władzy politycznej, że jest do sprzedaży upoważnionym, w przeciwnym bowiem razie będzie karany według § 5 niniejszej ustawy.

§ 5. Przekroczenie postanowień §§ 1 i 2 tej ustawy, podlega grzywnie od 5 do 50 złr. Jeżeli jednak wyrządzona szkoda z powodu ubicia większej ilości zwierzyny jest znaczną lub przestępstwo powtórnie popełniono, może być grzywna aż do 100 złr. podwyższoną.

§ 6. Kto po upływie dni 14 od czasu, w którym poczyna się pora zakazana, zwierzynę, na którą w tej porze nie wolno polować (§ 1) czy to w całych sztukach, czy w kawałkach, które jednak do spożycia nie są jeszcze całkiem przyprawione, celem sprzedaży obnosi, w sklepach, na jarmarkach albo w inny sposób do sprzedaży wystawia albo sprzedaje, lub w sprzedaży pośredniczy, podpada oprócz utraty zwierzyny grzywnie w § 5 tej ustawy oznaczonej.

Takiej samej karze podpada sprzedaż zwierzyny, której w ogóle nie wolno ubijać lub łapać, jakoteż sprzedaż jaj i piskląt dzikiego ptactwa.

Osoby sprzedające zwierzynę pochodzącą z krajów, w których niniejsza ustawa nie obowiązuje, w czasie zakazanym, lub pośredniczące w takiej sprzedaży mają w należyty sposób wykazać, zkąd ta zwierzyna pochodzi. Jeżeli

zaś zwierzyna pochodzi z królestw i krajów koronnych zastąpionych w Radzie Państwa, należy nadto wykazać się świadectwem politycznej Władzy powiatowej, że zwierzyna nie została ubitą w sposóo bezprawny. W przeciwnym wypadku postanowienia karne niniejszego paragrafu będą także zastósowane przeciw osobom przekraczającym powyższe postanowienia.

§ 7. Grzywny na podstawie niniejszej ustawy wymierzone, tudzież dochód ze zwierzyny, która w myśl postanowień niniejszej ustawy została skonfiskowaną i przez dotyczącą Zwierzchność gminną w drodze publicznej licytacyi sprzedaną, przypadają funduszowi ubogich tej Gminy, w której przestępstwo odkryto. W razie niemożności ściągnięcia grzywny, należy ją zamienić na karę aresztu, a to za każde 5 złr. grzywny, jeden dzień aresztu.

Dochodzenie i wymierzenie kary przysługuje Władzom politycznym.

---

dd) O tępieniu chomika.

Z różnych stron kraju nadeszły do Wydziału krajowego skargi na szkody, jakie wyrządzają rolnikom chomiki (cricetus frumentarius) zjadając nietylko przez lato znaczną ilość zboża, ale nadto przechowując doborowe ziarno w większej ilości na zimę w norach. Gdy w obec wielkiej płodności tych zwierząt obawiać się można, iż rozmnożywszy się nie obliczone szkody w ziemiopłodach wyrządzać będą, zwraca się uwagę na ten rodzaj szkodników z poleceniem, by nietylko poruszyć ludność wiejską za pośrednictwem Zwierzchności gminnych o wielkiej szkodliwości chomików, ale nadto starać się, ażeby zajęto się jego tępieniem, które nie przedstawia wielkiej trudności, tem bardziej że zwierzątka te nie są jak inne myszowate wędrownemi, więc raz wyniszczone oswobodzają okolicę od dotkliwych strat. Gdy nadto chomik jest także wielkim szkodnikiem łownej i swojskiej zwierzyny, polując z wielką zawziętością i przebiegłością na kury, kaczki, kapłony, przepiórki, kuropatwy i t. d. a chwytając nawet

młode zające; tępienie jego wskazane jest także ze względu na podniesienie stanu drobnej zwierzyny łownej i ocalenie drobiu swojskiego od niszczenia. Dla nieznających tego zwierzęcia podaje się tu krótki jego opis:

Chomik (cricetus frumentarius) zwany także skrzeczkiem lub pieskiem ziemnym, ma ciało grube, pyszczek z obszernemi schowkami żuchwiowemi, wydatne uszy i krótki ogon porosły włosami. Grzbiet ma płowy, na przodzie po bokach po trzy plamy, biaława część głowy i boki tyłu rudawe, łapki białe a spód czarny, czego prócz borsuka żadne inne zwierzę nie okazuje. Pojawia się w środkowej i wschodniej Europie, zamieszkując najchętniej i mnożąc się najliczniej na obszarach obsianych zbożem, u nas też występuje najliczniej na Podolu i Pokuciu. Żyją po norach każdy z osobna żywiąc się nietylko substancyami roślinnemi, głównie ziarnem, którego zakładają duże zapasy, ale także zjadają myszy, gady, owady i t. p. Mnoży się nadzwyczaj szybko i licznie, gdyż samica miewa do 13 młodych. Co do sposobu tępienia chomików oprócz kopania w czasie żniw (jeszcze lepiej w jesieni i na wiosnę) i zalewania wodą odnosi najlepsze skutki łapanie na żelazka denkowe używane do łapania szczurów, opatrzone łańcuszkiem i kołkiem do przytwierdzania koło nory. Zatapianie da się zastósować tylko w razach wyjątkowych, wykopywanie zarządzać można gromadami w pewnych terminach, gdy na żelazka łapać można przez całą ciepłą porę roku, w zimie bowiem chomiki spią po największej części, nie wychodząc z nor. Łówkę tę najskuteczniej urządza się z wiosną, potem w czasie żniw na ścierniach i ku jesieni na ozimych zasiewach, kiedy po większych nasypach ziemnych wyprowadzonych z głębi zdala siedlisko chomika dojrzyć można. W czasie żniw dla łatwiejszego później odszukania ich kryjówek, każdą norę dobrze jest znaczyć na łokieć wysokim patyczkiem, które przechodzący łany z żelazkiem, uprząta w miarę jak się z łówką przy nich z kolei załatwia. Pamiętać tylko o tem trzeba, że do każdej nory prowadzą z zewnątrz 2, 3 a czasami i więcej otworów, z których wszystkie w pewnym promieniu od głównego siedliska

rozchodzące się, lecz prostopadle z góry na pół skierowane służą tylko chomikom do łatwiejszego dostania się z każdej strony do gniazda, jeżeli im jakie zagraża niebezpieczeństwo. Jedna zaś nora tylko, która się pochyło spuszcza ku gniazdu, przy której zwykle góruje nasyp ziemny wygrzebany z głębi, jest kurytarzem służącym do wyjścia z jamy lub także do spokojnego wyjścia ze zdobyczą. Otóż przy tej ostatniej jamie ustawia się rozpięte żelazko kabłąkami przy samym kraju nory a sprężyną ku nasypowi. W tym celu należy łopatką drewnianą odgrzebać ziemię nieco poniżej wejścia, aby w tem zagłębieniu ukryć denko z kabłąkami, a potem denko lekko ziemią lub też ściernią potrząść. Dokładne wszakże pokrycie jest zbyteczne, bo przy wszystkich swoich talentach nie grzeszy chomik wielką ostrożnością. Zastawione żelazka odwiedzać należy parę razy w ciągu dnia, aby złapane szkodniki zabrać i żelazka na nowo zastawić. Jeżeli w ciągu 36 godzin nie złapie się chomik, będzie to dowodem, że nora jest już pustą, a wtedy dla późniejszej kontroli trzeba ją zasypać. Jeden człowiek strzegąc pól od szkody lub dozorując robotników, może przestrzeń wynoszącą paręset morgów w ciągu lata i przy pomocy kilku żelazek radykalnie oczyścić z wrogów o których mowa, a posiadając trzy lub cztery żelazka, sprzątnąć co dzień 8 do 10 chomików. Tam więc gdzie chomiki pokażą się w zagrażającej ilości, byłoby wskazanem wezwać w szczególności posiadaczy większych obszarów, ażeby zajęli się za pomocą ustanowionych polowych, wyłapywaniem szkodnika, wynagradzając łowiących stósownie do danych okoliczności, w razie zaś zaniedbywania tej tak dla kultury rolnej ważnej sprawy przez strony prywatne, należałoby dla ochronienia zagrożonych okolic, zarządzić z urzędu środki zaradcze, porozumiewając się w tym względzie z Wydziałem powiatowym. (Okólnik Namiestnictwa z 23 Lipca 1881. L. 33015).

T A B E L A

uwidoczniająca czas zakazu łowienia zwierząt do § 1 ust. z 30 Stycznia 1875 (dz. ust. kraj. N 16).

	Czerw.	Lipiec	Sierp.	Wrześ.	Paźd.	Listop.	Grud.	Stycz.	Luty	Marz.	Kwiec.	Maj
Jelenie (Hirsche)	■							■	■	■	■	■
Kozły-rogacze (Rehböcke)										■	■	■
Zające (Hasen)	■	■	■	▪					■	■	■	■
Jastrząbki (Haselhühner)	■	■	■						■	■	■	■
Cietrzewie i głuszce (Auer- und Birk-hühner) .	■	■	■									▪
Słomki (Waldschnepfen)	■	■	■								▪	■
Bażanty i kuropatwy (Fasane und Rebhühner) .	■	■	▪					▪	■	■	■	■
Przepiórki i dzik. gołębie (Wachteln u. wilde Tauben)	■	▪										
Dropie i pardwy (Trappen und. Schneehühner) .	■	■									▪	■
Ptactwo błotne: krzyki, dubelty, kulony, bataliony (Morastvögel u. z.: Schnepfen, Doppelschnepfen, Brachvögel, Kampfhähne	■										▪	■
Ptactwo wodne w ogólności (Wasservögel im Allgemeinen)	▪										▪	■
Lisy (Füchse)	■	■	■						▪	■	■	■

W miesiącach znakiem ■ oznaczonych nie wolno dziczyzny polować, łowić lub zabijać.

Łanie, kozy, cielęta, śpiczaki, kury głuszców i cietrzewi, kozice i świstaki nie mogą być łapane, ani łowione przez cały rok.

e) O Władzach w sprawach polowania, i o postępowaniu z kłusownikami.

W sprawach polowania dotyczących, czuwa Władza polityczna w obrębie swego powiatu nad zachowaniem obowiązujących przepisów i urządzeń, wykonywa polecenia od przełożonych Władz otrzymane, i w zdarzających się, a do zakresu sądowego nie należących wypadkach, rozstrzyga w pierwszej instancyi. (§§ 27, 46 Dodatku A Rozporządzenia min. z dnia 19 Stycznia 1853 dz ust. państ. N. 10).

Szczegółowo zaś przekazano Władzom politycznym wymierzane kary § 9 patentu o polowaniu z 7 Marca 1849 (str. 354 Zb. ust. ad.) ustanowionej za przekroczenia przepisów § 7 tegoż patentu, według którego każda Gmina obowiązaną jest prawo polowania albo niepodzielnie wydzierżawić, albo też przez ustanowionych do tego myśliwych wykonać. (Rozporządzenie minist. z dnia 9 Maja 1851 dz. ust. państ. N. 115).

Władze polityczne są także wyłącznie powołane do badania i rozstrzygania we właściwym toku instancyi wszelkich żądań odszkodowania za wyrządzone przez dzikie zwierzęta szkody, i wnosić należy do Władzy politycznej I. instancyi wszelkie podania i zażalenia do tego przedmiotu się odnoszące. (Rozp. min. z d. 14 Lipca 1859 dz. ust. pań N. 128 i 12 Lipca 1860 dz. ust. państ. N. 182).

Wydawanie ostatecznych orzeczeń, tudzież załatwianie. rekursów i rozpraw administracyjnych w sprawach polowania należy do Ministerstwa rolnictwa, z tem atoli ograniczeniom, iż przy Ministerstwie spraw wewnętrznych pozostaje rozstrzyganie w ostatniej instancyi, w sprawach przekroczeń, kar, jako też i szkód przez dziką zwierzynę wyrządzonych. (Obwieszczenie Ministerstwa rolnictwa z d. 14 Lutego 1869 dz. ust. państ. N. 22).

O karaniu kłusowników.

Jakkolwiek karanie kłusowników nie należy do kompetencyi Władz politycznych, to przecież posiadają Starostwa dostateczne środki, ażeby zapobiegać kłusownictwu, a przynajmniej zmniejszyć ile możności ilość kłusowników; mianowicie ścisłe przestrzeganie postanowień patentu o broni z 24 Października 1852 dz. p. p. N. 223 (Część II. Dział B 4 Zb. ust. ad.) i ustawy z 30 Stycznia 1875 dz. ust. kr. L. 16 o zakazie łowienia zwierząt w pewnym czasie (str. 378 Zb. ust. adm.), której zastósowanie przypomniano okólnikiem z dnia 29 Sierpnia 1879 L. 7370 pr.; Patentu łowieckiego z d. 28 Lutego 1786; wreszcie licznych przepisów co do wydzierżawienia prawa polowania na gruntach gminnych, musi niezawodnie doprowadzić do pożądanego wyniku. Okólnikiem z d. 29 Sierpnia 1879 L. 7370 pr. przypomiano również rozporządzenia Prezydyum Namiestnictwa z dnia 25 Stycznia 1873 L. 5105 i z d. 77 Grudnia 1874 L. 9070 mające na celu zachowanie należytej oględności przy wydawaniu i odnawianiu kart na broń tudzień przepisu § 18 patentu o polowaniu. Namiestnictwo zaleciło zsstósowanie się do powyższych przepisów z wezwaniem, aby pilnie zwracano uwagę na tę ważną gałęź administracyi i starano się położyć tamę kłusownictwu. Nie da się wprawdzie zaprzeczyć, że ustalenie dowodu winy jest w licznych wypadkach w obec przebiegłości kłusowników i w obec używanych przez nich środków ku zatarciu śladu przekroczenia. W tym względzie należy baczyć na przepis § 52 ustawy lasowej i § 28 ustawy o ochronie własności polnej, według których prywatna straż lasowa mogąca być również użyta do dozoru polowania, może być na żądanie właściciela lasu zaprzysiężona, zaś straż polowa tak na obszarze gminnym, jakoteż na obszarze dworskim powinna złożyć przysięgę; jeżeli te postanowienia ściśle będą wykonane i jeżeli prywatni właściciele lasów należycie pouczeni przedstawią swych leśnych do przysięgi, natenczas zadanie Władzy politycznej w kierunku zapobiegania kłusownictwu znacznie będzie ułatwione,

albowiem w razie przydybania przestępcy przez zaprzysiężonego strażnika, zeznanie tego ostatniego z odwołaniem się na przysięgę służbową stanowi w myśl § 426 p. pr. kar. zupełny dowód winy. W wypadkach, w których zarządzone przedwstępne dochodzenia okazały, że ukaranie przekraczałoby zakres działania Władzy powiatowej, należy akta odstąpić bez zwłoki dotyczącemu Sądowi do właściwego zarządzenia. (Okólnik Namiestnictwa z dnia 5 Września 1881 L. 14572).

Uwaga: do §§ 7, 8 i 9 ust. z 15 Grudnia 1852 (dz. u. p. N. 257 str. 367 Zb. ust. adm.) o prawach pojedynczych członków gminy na użytkowanie z prawa polowania. Zaniechane złożenie kaucyi dzierżawnej nie pociąga za sobą unieważnienia kontraktu dzierżawy polowania gminnego, gdyż przepisu takiego nie ma w §§ 7 i 9 rozp. min. z 15 Grudnia 1852 Dz. u. p. N. 257, i Władza polityczna przedewszystkiem starać się winna aby dzierżawca wykonał swój prawny i kontraktowy obowiązek.

Niezapłacenie czynszu dzierżawnego na 4 tygodnie przed rozpoczęciem się roku dzierżawnego, chociaż zagrożone nową licytacyą na koszt i niebezpieczeństwo dzierżawcy, także nie unieważnia kontraktu, gdyż zastrzeżenie to jest tylko środkiem przymusu przeciw dzierżawcy, i nie odejmuje Władzy prawa do zniewolenia pierwej dzierżawcy, aby wykonał warunki kontraktu. Władzy zatem służy prawo albo zarządzenia nowej licytacyi albo zarządzenia ściągnięcia dzierżawnego czynszu.

W żadnym razie zaś nie przysługuje osobnym właścicielom gruntu, jako uczestnikom gminnego polowania, prawo żądania od Władzy, aby jeden dopiero z wymienionych środków przymusu zastósowała, gdyż ogół tych uczestników przedstawia gmina, a każdy z nich z osobna ma tylko prawo żądania ku końcu roku administracyjnego lub dzierżawnego, aby mu część czystego dochodu na niego wypadająca, wypłaconą została. (Orzeczenie Tr. ad. 5 Stycznia 1884 L. 24 N. 1974 podczas druku tego arkusza nadesłane).

---

4. Prawo rybołostwa (rybactwa).

Rybołostwo jest albo dzikie albo swojskie.

Dzikie rybołostwo wykonywa się na morzu, na jeziorach, na strumieniach i rzekach;

Swojskie rybołostwo wykonywa się na sadzawkach, stawach i potokach własnością prywatną będących.

Rozróżnić należy a) ustawy o prawie rybołostwa; b) od ustaw mających na celu podniesienie rybołostwa.

Do a) Rozporządzeniem Ministerstwa z dnia 1 Września 1883 dz. u. p. N. 144 uregulowanem zostało wykonywanie prawa rybołostwa morskiego (wybrzeżnego); regulacya zaś prawa rybołostwa swojskiego, które się wykonywa na strumieniach i rzekach, nie nastąpiła, tylko rozporządzeniem Ministerstwa z dnia 31 Stycznia 1852 L. 460 postanowiono, że użytkowanie z prawa rybołostwa nie zostało naruszonem przez ustawę o zniesieniu ciężarów gruntowych, zatem w stanie, w jakim się w roku 1848 znajdowało, pozostać winno, i dla tego uregulowanie tego prawa nie nastąpi.

Jeżeliby zaś kto żądał zniesienia ciężaru, który w użytkowaniu z prawa rybołostwa na jego własnym gruncie upatruje, to udowodnić musi, że grunt, t. j. koryto wody służące do użytkowania z prawa rybołostwa, jest jego własnością, a rozumie się samo przez się, że każdy spór w tym względzie przez właściwe Sądy poprzednio rozpoznanym być winien. Jeżeli między dotychczasowym właścicielem a użytkującym z prawa rybołostwa zachodzą stósunki, ustawą z d. 7 Września 1848 określone, wtedy Władze indemnizacyjne

według dotyczących ustaw swój urząd przeprowadzą z zastrzeżeniem możliwej regulacyi prawa rybołostwa.

W niektórych miejscowościach, mianowicie po miastach, miasteczkach i wsiach kameralnych uważane jest rybołostwo za *regale* miejskie lub dworskie stanowiące wyłączne prawo Gminy miejskiej lub dworu, z którego użytkować mogą tylko ci, którzy je dzierżą, a prawo to tylko przez zasiedzenie powstało. W poszczególnym wypadku dwór (Osiek) orzeczeniem min. spr. wewn. z dnia 11 Kwietnia 1856 L. 3989 utrzymanym został w prawie rybołostwa w Sole w obrębie Gmin Nowawieś i Łąki, ponieważ przed rokiem 1849 przez lat 40 zostawał w nienaruszonem prawie użytkowania z dzikiego rybołostwa w tej rzece, Gminy zaś ze swemi pretensyami do tego prawa na drogę sądową odwosłane zostały.

Obowiązujące ustawy wprawdzie wspominają o rybołostwie, mianowicie § 295 ustawy cywilnej postanawia, że ryby w stawie wtenczas dopiero stają się ruchomością, kiedy złowione zostaną, a § 383 ustawy cywilnej odwołuje się na ustawy polityczne, które przepisują, komu służy prawo rybołostwa, § 30 ustawy wodnej także wspomina, że przepisy o rybołostwie regulują używanie wody do łowienia ryb, a § 39 tej ustawy oznacza, kiedy uprawnieni do rybołostwa mogą żądać wynagrodzenia za szkodę im wyrządzoną przez wykonywanie praw do używania wody, lecz w Galicyi żadna ustawa o wykonywaniu p r a w a r y b o ł o s t w a ogłoszoną nie została, a nad ustawą taką dla całej Przedlitawii dopiero toczą się rozprawy w Radzie Państwa i Komisya rybacka w Marcu 1884 postawiła wniosek na przejście do porządku dziennego nad projektem, i wezwanie Rządu do przedłożenia Sejmom krajowym, projektów w tym przedmiocie. § 20 ustawy wodnej (Część II. Dział C. Rozdział III. pod 3) tylko ten ustęp o rybołostwie zawiera, że posiadacz budowli i przyrządów wodnych, takowe tak urządzić i w takim stanie utrzymywać winien, aby bez potrzeby nie utrudniały lub przeszkadzaly rybołostwu.

Ustawa o rybołostwie patentem z dnia 21 Marca 1771 ogłoszona nie obowiązuje w Galicyi, trzeba więc sięgać do ustawodawstwa polskiego.

Prawo saskie *(speculum Saxonum)*w Polsce obowiązujące, (przez Pawła Szczerbicza tłumaczone i w roku 1581 we Lwowie wydane) stanowi w tym względzie co następuje:

„W cudzej wodzie, albo w rzekach, ktoby ryby łowił trzy szelągi przepadnie... (str. 369).

„A iż tu wspomina większą winę, gdy kto w stawie cudzym łowi, niż kiedy to w inszej wodzie uczyni... (str. 370).

„Woda strumieniem ciekąca ma być spólna i wolna każdemu do łowienia ryb i do żeglowania a wolno rybitwom brzegu używać.“

„A to rozumiej o wodach i o strumieniach; w których ryby wchodzą i wychodzić wolno mogą; gdzie i ten któryby tam najpierw łowił, nie może tego posesyą swą drugim bronić, wyjąwszyby przez 30 lat onej wody i łowu spokojnie używał A jako woda tak też i brzeg ma być rybitwom wolny i spólny, tak iż po nim chodzić i jeździć mogą...“ (str. 484).

Rozporządzeniem Ministerstwa z dnia 9 Kwietnia 1853 L. 7997 (Mayerhofer str. 554 III) oznajmiono, że z uwagi, iż prawo rybołostwa w dotychczasowej rozciągłości utrzymanem zostało, posiadacze brzegów wstępowanie na ich grunta przez uprawnionych do rybactwa jako nieodzowny warunek wykonania prawa rybactwa dozwalać muszą w tej rozciągłości, mierze i w ten sposób, jak to w roku 1848 istniało; najwyższy Trybunał sądowy zaś w poszczególnym wypadku dnia 21 Marca 1877 L. 15268 ex 1876 (Mayerhofer str. 554 III) orzekł, iż Sądy nie są właściwemi do rozstrzygania, czy i o ile uprawnionemu do wykonywania rybactwa wstąpienie na grunt posiadacza brzegu w celu wykonywania

prawa rybołostwa jest potrzebnem, i dozwolonem być winno, ponieważ wykonywanie rybactwa w wodach publicznych nadzorowi Władz administracyjnych podlega.

Spory zaś o prawo rybołostwa i tegoż wykonywanie nietylko co do publicznych potoków, lecz także co do stawów należą do kompetencyi Sądów. (Rozp. min. z d. 10 Marca 1873 L. 1208 i 28 Czerwca 1878 L. 4512 Mayerhofer str. 554 III).

Pretensye uprawnionych do rybactwa o odszkodowanie z powodu wyrządzonych szkód, tylko wtedy do kompetencyi Władz administracyjnych należą, jeżeli opierają się na takich prawach używania wody, które określa ustawa wodna i które według tejże ustawy nadawane być mają. (Orzeczenie min. z dnia 27 Lipca 1876 L. 6639 Mayerhofer str. 555 III).

Celem ochrony prawa rybołostwa postanawia § 17 ustawy karnej, że kradzież staje się zbrodnią, gdy wartość przedmiotu skradzionego więcej niż 5 złr. wynosi, i gdy popełnioną została w rybach zabranych ze stawów.

Ustawa z 16 Czerwca 1872 (dz. ust. p. N. 84) postanawia: § 1. Jeżeli do czuwania nad niektóremi gałęziami kultury krajowej, jak to: rolnictwem, leśnictwem, górnictwem, myśliwstwem, rybołowstwem, lub innemi prawami wodnemi, osobna służba nadzorcza (straż) na zasadzie ustaw krajowych będzie ustanowioną, natenczas do urzędowego stanowiska członków tej służby, przez Władze powiatowe polityczne na urzędzie potwierdzonych i zaprzysiężonych, zastósowane będą szczególne przepisy bez różnicy, czy dozorcy ci są w służbie prywatnej lub publicznej, zawsze jednak o tyle, o ile rozporządzenia, zakres ich działania regulujące, nie będą zawierały postanowień ścieśniających.

Taka straż ustawą z 19 Listopada 1882 (dz. u. kr. N. 57) niżej umieszczoną w Galicyi ustanowioną została.

§ 2. Dozorcy, służbę swoję pełniący, i noszący przy tem przepisany mundur i oznakę służbową, uważani będą

jako straż publiczna i służyć im będą te same prawa, które ustawy przyznają członkom Zwierzchności i straży cywilnej.

Przepisy prawne o świadectwie zaprzysiężonych sług Państwa, co do ich spostrzeżeń służbowych w sprawach karnych, mają także zastósowanie do tegoż samego rodzaju zeznań dozorców.

§ 3. Dozorca może aresztować jedynie w celu odstawienia do właściwej Władzy dla dalszego postępowania i tylko w następujących wypadkach:

1. jeżeli ten, którego dozorca złapie w chwili popełnienia uczynku karygodnego na przedmiotach jego pieczy poruczonych:

a) jest mu nieznajomy lub nie ma stałej siedziby w Gminie albo w Gminach, stanowiących okręg jego nadzorowi podlegający, albo

b) stawi opór jego służbowemu wezwaniu, zelży go lub rzuci się na niego, albo

c) zrządził znaczną szkodę lub postąpił z szczególną złośliwością.

2. Jeżeli dozorca spotka nieznajomego na cudzym gruncie lub w pobliżu przedmiotów nad któremi ma nadzór, a okoliczności temu towarzyszące, wzniecą silne podejrzenie, że nieznajomy popełnił lub usiłował popełnić czyn karygodny na wzmiankowanych przedmiotach.

§ 4. Jeżeli osoba, która na zasadzie § 3 może być aresztowaną, ocala się za pomocą ucieczki, dozorca mocen jest ścigać też osobę nawet poza granicami swojego okręgu i aresztować takową poza obrębem tegoż.

§ 5. Rzeczy, przez czyn karygodny uzyskane, tudzież rzeczy do popełnienia onegoż potrzebne, mogą być odebrane osobom na gorącym uczynku schwytanym.

§ 6. Oprócz przypadku schwytania na gorącym uczynku, dozorca mocen jest osobom, o popełnienie lub przygotowanie czynu karygodnego na przedmiotach jego dozorowi poruczonych, mocno podejrzanym, odebrać rzeczy według

wszelkiego prawdopodobieństwa przez czyn karygodny uzyskane, lub do takowego przeznaczone, jeżeli posiadanie tych przedmiotów nie będzie usprawiedliwione.

§ 7. Dozorca winien osoby aresztowane i rzeczy zajęte odstawić niezwłocznie do Władzy, do ich odebrania powołanej, chybaby osobne ustawy co innego przepisywały.

Co się tyczy osób aresztowanych, 48 godzinny termin oddania onych właściwej Władzy do dalszego postąpienia w § 4 ustawy z d. 27 Października 1862 (Dz. u. p. N. 87) o ubezpieczeniu osobistej wolności wyznaczony, w żadnym przypadku przekroczonym być nie może.

§ 8. Ustawa niniejsza nie narusza istniejących obecnie rozporządzeń o służbie nadzorczej, ustanowionej do czuwania nad niektóremi gałęziami kultury krajowej (o służbie ochrony lasów i o straży polowej). (Ustawa z dnia 16 Czerwca 1872 dz. ust. p. N. 84).

Co do wykonywania prawa rybołostwa dekretem kanc. nadw. z 2 ~~Marca~~ Stycznia 1842 L. 1306 (Zb. ust. prow. str. 71) wydano dla rybaków następujące postanowienie ze względu na policyą wodną:

§ 10. Płoty, rowy, grobelki kamienne stają się często powodem, że rzeki swój kierunek zmieniają, na kilka odnóg się dzielą i częstokroć brzegi rwią. Nie wolno przeto rybakom w rzekach samowładnie robić jakiebądź przyrządy do łowienia ryb. Gdzieby to jednak z powodu peryodycznego łowienia ryb koniecznie było potrzebnem, tam takie przyrządy za pozwoleniem Władzy powiatowej zrobione być mogą, jednakże zaraz po skończonym połowie uprzątnięte być winny. Właściciel wody, w której się połów odbywa, odpowiada za to, oraz za wszelką ztąd wynikającą szkodę.

§ 11. Gdyby spostrzeżono, że tego rodzaju przyrządy do łowienia ryb służące dłużej niż potrzeba w rzece zostają, wtedy Władza powiatowa na koszt winnego uprzątnąć je każe, i zasądzi go oprócz tego na karę od 10 do 25 złr.

---

do b.) O niektórych środkach ku podniesieniu rybactwa na wodach śródkrajowych.

(Ustawa z d. 19 List. 1882 dz. u. kr. N. 57, ogłoszona 14 Lipca 1883 obowiązuje od 30 Lipca 1883).

§ 1. Polityczna Władza krajowa oznaczy i ogłosi czas ochrony dla cenniejszych gatunków ryb, żyjących w wodach krajowych, uwzględniając pory ich tarła.

§ 2. Ktokolwiek w czasie ochronnym pewnego gatunku ryb złowi rybę żywą tego gatunku, powinien ją zaraz z należytą ostrożnością wpuścić napowrót do wody.

§ 3. Polityczna Władza krajowa może dla pewnych wód, uwzględniając porę tarła cenniejszych gatunków ryb w tych wodach przeważnie się znajdujących lub odchować się mających, ustanowić pory, w których łowienie ryb w tych wodach zupełnie zaniechane być ma, o ile wobec mieszanego zarybienia można ustanowić takie pory, bez znacznego uszczuplenia w rybołostwie przez wynikłe ztąd wykluczenie łowienia ryb nietrących się.

§ 4. W porach ustanowionych i ogłoszonych w myśl § 3 nie wolno ryb łowić w dotyczącej wodzie.

Mianowicie nie wolno w niej zastawiać sieci, więcierzy, las, pastek, i tym podobnych przyrządów do łowienia, a już przedtem zastawione należy przed rozpoczęciem się czasu zakazu uprzątnąć, lub do połowu ryb niezdatnemi uczynić.

§ 5. Polityczna Władza powiatowa może uprawnionym do rybołostwa lub za ich zgodą, także innym osobom dozwolić wyjątków od zakazów §§ 2 i 4 w celu sztucznego chowu ryb lub umiejętnych badań.

Również może polityczna Władza powiatowa w celu odłowienia ryb drapieżnych o tyle zezwolić na wyjątki od zakazu § 4, o ile Władza krajowa, ustanawiając czas zakazu, sobie nie zastrzeże udzielania takich pozwoleń.

We wszystkich takich przypadkach polityczna Władza powiatowa ma wydawać osobne certyfikaty, opiewające na imię z oznaczeniem wody i innych istotnych okoliczności zezwolenia.

Certyfikaty należy publicznym organom bezpieczeństwa tudzież organom straży, do nadzorowania rybnych wód ustanowionym, na ich żądanie bez oporu okazywać.

§ 6. Nie wolno do połowu ryb używać dynamitu i innych eksplodujących materyałów, oraz takich środków, które na pewnym obszarze ryby odurzają lub zabijają, jak n. p. rybiej trutki, wroniego oka, wapna lub odwarów roślin.

W przypadkach wykazanej potrzeby, może polityczna Władza krajowa dozwolić użycia materyałów eksplodujących.

§ 7. Nie wolno na przepustach jazów i szluz zawieszać więcierzy, plecionek i innych przyrządów do samołowu ryb.

§ 8. Dalsze zakazy co do pewnych sposobów, środków lub przyrządów rybołowczych w ogóle, dla stanu rybnego szkodliwych, może polityczna Władza krajowa wydać dla poszczególnych wód lub dorzeczy, zarazem też w szczególności ustanowić, w jakich granicach należy zastawiać przyrządy rybołowcze, ażeby celem utrzymania gatunku ryby, przeciągu ryb nie tamować zupełnie, lub nie utrudniać zbytecznie.

Jeżeliby jednak w wykonaniu tych postanowień miał być wydany zakaz używania nadal sieci dotychczasowych, to należy dla dalszego używania takich dotąd używanych sieci pozostawić odpowiedni najmniej dwuletni przeciąg czasu.

§ 9. Dla wód, które sięgając po za obręb terytoryalny podległy niniejszej ustawie, wskazują potrzebę lub stósowność zgodnego postępowania z innemi krajami lub Władzami państwowemi, wyda Minister rolnictwa postanowienia, względnie zakazy w §§ 1, 3 i 8 wspomniane.

§ 10. Przybory rybackie pod nieobecność rybaka zastawione do połowu ryb, winne być zaopatrzone znakiem, Urzędowi gminy nadbrzeżnej do wiadomości podanym, po którym można poznać, do kogo należą.

§ 11. Postanowienia §§ 1—10 nie dotyczą stawów i innych zbiorników wody, w celu chowu ryb założonych, bez różnicy, czy one łączą się lub nie z wodą bieżącą.

§ 12. Polityczna Władza krajowa postanowi i ogłosi, których gatunków ryb celem utrzymania odpowiedniego zarybienia nie wolno poniżej pewnej miary lub w pewnych czasach ani sprzedawać, ani w domach gościnnych podawać.

§ 13. Polityczne Władze powiatowe zarządzą co należy, ażeby przy użytkowaniach wód, które wedle ustaw regulujących prawo wodne, nie wymagają pozwolenia Władzy, zapobiedz o ile możności szkodom w rybactwie.

Zarządzenia te poczynione będą przy wydaniu przepisów policyjnych, przewidzianych w wyż wspomnianych ustawach o powszechnem uregulowaniu wykonywania takich użytków wodnych z urzędu, zresztą zaś na żądanie uprawnionego do rybołostwa, i należy przytem baczyć szczególnie na uchylenie szkodliwych niepokojeń tarlisk.

§ 14. W razie urządzenia zakładów przemysłowych lub innych, które wymagają użytkowania wody, a do których według ustaw regulujących prawo wodne, tudzież obowiązujących ustaw przemysłowych i innych, potrzeba pozwolenia Władzy, należy do rozpraw dotyczących zawsze wzywać także interesowanych w tem uprawnionych do rybołostwa, i uzasadnione ich zarzuty odpowiednio uwzględniać.

§ 15. Przekroczenia tej ustawy i wydanych na jej mocy przepisów, o ile nie podpadają powszechnej ustawie karnej, będą Władze polityczne karały grzywną od pięciu do pięćdziesięciu złotych, która to grzywna w razie ponownego przekroczenia jak i wówczas, jeśli zarybieniu znaczną wyrządzono szkodę, może być podwyższoną do stu złotych.

Gdy uznany za winnego nie jest w stanie grzywny uiścić, to należy ją zamienić na karę aresztu, a w takim razie pięć złotych liczy się za jeden dzień aresztu.

W razie przekroczenia postanowień §§ 2, 4, 6 i 7, tudzież zakazów wydanych na mocy §§ 8 i 12 należy zarazem orzec konfiskatę ryb wbrew przepisowi złowionych, oraz narzędzi rybackich bezprawnie użytych. Grzywny oraz kwoty otrzymane ze sprzedaży zabranych przyborów rybackich i

ryb, wpływają do osobnego funduszu ku podniesieniu rybactwa, którym zarządza Wydział krajowy.

Zabrane przybory rybackie rodzajów niedozwolonych, należy przed sprzedaniem uczynić niezdolnemi do dalszego użytku w formie zakazanej.

§ 16. Przełożeni gmin i obszarów dworskich, c. k. Żandarmerya i organa policyi wodnej, są obowiązani czuwać nad przestrzeganiem przepisów tej ustawy, i dostrzeżone przekroczenia podawać do wiadomości Władzy politycznej.

Ten sam obowiązek cięży w szczególności także na organach policyi targowej względem zakazów, na mocy § 12 wydanych.

§ 17. Uprawnionym do rybołostwa osobom i gminom wolno swoim, dla ochrony innych interesów, mianowicie dla ochrony kultury polowej lub leśnej włącznie z polowaniem już ustanowionym organom straży, powierzać także nadzorowanie i ochronę rybactwa, i w tym celu zarządzić odebranie od nich przysięgę przez polityczną Władzę powiatową według roty, ustanowionej przez Władzę krajową.

Wolno im także wyłącznie dla rybactwa ustanowić zaprzysiężone organa straży, jeżeli one posiadają warunki przepisane dla straży polowej.

Do ustanowionych w ten sposób organów nadzoru i ochrony rybactwa stósują się przepisy obowiązujące w ogóle co do straży polowej, a co do ich urzędowego stanowiska, przepisy ustawy państwowej z dnia 16 Czerwca 1872 dz. pr. p. N. 84. (patrz str. 390 Zb. ust. adm.).

§ 18. Organom do bezpośredniego nadzoru rybactwa w myśl §§ 16 i 17 powołanym, służy w szczególności prawo i obowiązek:

a) nadzorować rybne wody swojego okręgu służbowego, jazy, śluzy, tamy, komory na koła wodne, bortnice, izbice i t. d., o ile te urządzenia dotyczą rybactwa;

b) rewidować łodzie rybackie, sadze ryb i przybory rybackie;

c) konfiskować ryby i przybory rybackie, jakoteż aresztować w myśl ustawy z dnia 16 Czerwca 1872 roku. (Dz. pr. p. Nr. 84).

§ 19. Polityczne Władze powiatowe mają się o to starać, ażeby postanowienia §§ 2, 4, 6, 7, 10 i 15 tej ustawy, oraz przepisy wydane na mocy §§ 1, 3, 8, 12 i 13 przypopomniano w gminach nadbrzeżnych corocznie w czasie ku temu najstósowniejszym, przez ogłoszenie tychże w sposób w miejscu używany.

§ 20. Celem ustanowienia przepisów, które wydane być mają w wykonaniu §§ 1, 3, 8 i 12 tej ustawy, zasięgnie polityczna Władza krajowa, względnie Minister rolnictwa (§ 9) zdania znawców i Wydziału krajowego.

Co do ograniczeń użytkowania wody, które polityczna Władza powiatowa w myśl § 13 zarządzi, ma również i ta Władza wysłuchać wprzód zdania znawców.

W wykonaniu §§ 1, 3, 5, 8, 12 i 17 krajowej ustawy dla Galicyi z dnia 19 Listopada 1882 (Dz. ust. kr. N. 57 z r. 1883), zasięgnąwszy zdania znawców i galicyjskiego Wydziału krajowego, tudzież na podstawie rozporządzenia c. k. Ministeryum rolnictwa z dnia 16 Czerwca 1883. L. 5861. rozporządza się względem wykonywania rybołostwa co następuje:

Art I. (do § 1 i 2 ustawy). Dla wymienionych poniżej gatunków ryb, oznacza się ze względu na pory ich tarła, następujące coroczne czasy ochrony, mianowicie: dla lipienia (pyry), swinki (pidustwy), bolenia (fata) czas od 1 Marca do 31 Maja; czopa (czipa), sandacza (sudaka), wyrozuba, cyrty (rybca) czas od 1 Kwietnia do 30 Czerwca; klonka (jelcy klenia), brzan (maren), leszcza (łeszcza) czas od 16 Maja do 15 Lipca; łososia od 1 Września do 15 Stycznia; pstrąga (pstruh) od 15 Października do 15 Marca.

Oznaczone powyżej dnie początkowe i końcowe włączone są do czasu ochrony. Według potrzeby może Władza

krajowa, zasięgnąwszy zdania znawców i galicyjskiego Wydziału krajowego, oznaczyć i przepisać coroczne czasy ochrony, dla: szczupaka, okonia, jazi, karpia, lina, karasia, miętusa, lub jeszcze innych powyżej nie wymienionych gatunków ryb.

Zakazano łowienia szczupaków, okoni, karpiów, sterlitów i t. p. na wiosnę w miesiącach Marcu, Kwietniu, Maju do połowy Czerwca (rozp. Nam. z 4 Grudnia 1878 r. L. 60308).

Art. II. (do § 3 i 4 ustawy). Wzbrania się łowienia ryb w ogóle:

1) od 15 Października do 15 Grudnia na:

Sole z jej dopływami wzdłuż całego biegu;
Skawie z jej dopływami wzdłuż całego biegu;
Rabie z jej dopływami od źródłowisk aż po wyjście z gminy Gdów;
Dunajcu z jego dopływami od źródłowisk aż po wyjście z gminy Czchów; tudzież
Biały od jej źródłowisk w dół aż do wyjścia z gminy Bińczarowa;
potokach Wisłoki;

a) Dembówka, (Wisłoka) od źródłowisk aż do wyjścia z gminy Żmigród;
b) Jasiołka od źródłowisk aż do wyjścia z gminy Dukla;
c) Dragaszówka, dopływ Ropy, od gminy Bartne w dół, aż po przysiołek Dragaszów włącznie;

Sanie z jego dopływami od źródłowisk, w dół aż po wejście do gminy Rajskie, tudzież

a) całej Solince z dopływami;
b) Hoczewce z dopływami wzdłuż całego biegu;
c) Ostawie od źródłowisk aż po wyjście z gminy Turzańsk;
d) Wisłoku z jego dopływami od źródłowisk aż do wyjścia z gminy Zawoje;

potokach górnego Dniestru: *a)* Mszaniec, *b)* Ołena, *c)* Jasieniczka, *d)* Topolniczka (Niedzielnianka) z Turzanką, *e)* Dubeń z Dubeńcem, *f)* Suszyca, *g)* Lenina, wzdłuż całego ich biegu;

Strwiążu z jego dopływami od źródłowisk do wyjścia z gminy Smolnicy;

Bystrzycy z Stroniawką od źródłowisk do wyjścia z gminy Podbuż;

Stryju z jego dopływami od źródłowisk, aż po wejście do gminy Hurnie, tudzież na Żyrawie od jej źródłowisk aż do wyjścia z Gminy Taniawa;

Swicy z jej dopływami od źródłowisk w dół, aż po wejście do gminy Demnia;

Łomnicy z jej dopływami od źródłowisk, do wyjścia z gminy Wistowa;

Łukwie od źródłowisk, aż po wejście do gminy Bednarowa;

Bystrzycy nadwórniańskiej i sołotwinskiej od źródłowisk w dół, aż poniżej połączenia obu rzek po wejście do gminy Jamnica, tudzież na Strymbie od góry Strahora po wyjście z gminy Strymba;

Prucie z jego dopływami od źródłowisk, po wyjście z gminy Oskrzesińce, tudzież na Czeremoszu czarnym wzdłuż całego biegu i na galicyjskich dopływach Czeremoszu białego;

2) Od 1 Kwietnia do 31 Maja nie wolno w ogóle łowić ryb na innych przestrzeniach rzek wyż oznaczonych: Raba, Dunajec, Wisłoka, San, Wisłok, Strwiąż, Bystrzyca z Stroniawką, Stryj, Swica, Łomnica, Łukawa i Bystrzyca nadwórniańska, które nie są według ustępu 1 tego artykułu obłożone zimową porą ochrony: tudzież na Prucie od wyjścia z gminy Oskrzesińce do granicy Bukowińskiej.

W miarę jak się tego okaże potrzeba, może Władza krajowa zasięgnąwszy zdania znawców i Wydziału krajowego, jeszcze na innych wodach płynących zakazać wszelkiego łowienia ryb przez dwa miesiące jesienne lub wiosenne.

Art. III. (do § 5 ustawy). Wyjątków od zakazów § 2 i 4 ustawy z 19 Listopada 1882 r. o ile przewidziane są w § 5 ustępie 1szym tej ustawy, może polityczna Władza powiatowa dozwolić li osobom zupełnie pewnym i tylko na

jeden okres zakazu; a gdy dozwolenie ma być udzielone w celach sztucznego chowu, ma ona oznaczyć przynajmniej w przybliżeniu ilość ryb lub ikry i tylko wtedy może być dane, jeżeli rzeczywiste użycie na cele sztucznego chowu jest zapewnione.

Zezwolenia na wyjątki od zakazu § 4 ustawy w celu odławiania ryb drapieżnych, przewidziane w 2gim ustępie § 5 ustawy z 19 Listopada 1882 r. w razach wzmagania się takich ryb w pewnych wodach, może udzielać Władza krajowa.

Art. IV. (do § 3 ustawy). Prócz sposobów łowienia zakazanych §§ 6 i 7 ustawy z dnia 19 Listopada 1882 roku, wzbrania się jeszcze następujących:

a) Zastawiać nieruchomemi sieciami, stałemi odjazkami, laskami i innemi przystawkami wód rybnych, pokrytych trawą wodną, szuwarem, trzciną, w ogóle miejsc, które służą rybom do tarła i ustawiać te nieruchome przyrządy łowienia w sposób odcinający lub zamykający rybom przystęp do tych miejsc;

b) używać plecionek, lasek, wiraszek (wiersza, wersza, werszka) jakoteż samołówek z łat lub kołów, niemniej zastawiać wody płynące takiemi przyrządami przez całą szerokość prądu;

c) używać płachty, czyli płótna (połotno, tiehanie, zapił, werenie, kryłci) trójpołowej pławaczki, niemniej wszelakich więcierzy (więtra, jater).

d) łowić ryby sakami i sieciami wszelkiego rodzaju i nazwania, których oka w mokrym stanie nie mają w kwadrat przynajmniej $3^5/_{10}$ centimetrów czyli 1225 □ milimetrów.

Sieci teraźniejszych nie mających ok takiej miary minimalnej, wolno używać jeszcze do 31 Sierpnia 1885 roku.

e) Używać sznurków z wędkami i gruntówek;

f) używać wiechy (wichy), klepa (łańcucha), lasy (lisa) i tym podobnych przyrządów po dnie wód ciągnionych lub posuwanych;

g) używać narzędzi ryby kaleczących jak: ości (osty), widelca, broni palnej i innych podobnych, wyjąwszy wędkę;

h) zastawiać garnki, niecki, kociołki lub inne naczynia z przynętą celem wyławiania drobiazgu rybnego;

i) odwadniać koryt celem wyławiania ryb;

k) łowić ryby nocą;

l) napędzać ryby do zastawianych narzędzi gwałtowną i hałaśliwą pogonką;

m) wybierać ikry lub narybku z wód rybnych, wyjąwszy za pozwoleniem politycznej Władzy powiatowej w celu sztucznego chowu lub przesiedlenia z jednej wody do drugiej, ale tylko tam, gdzie rzeczywiste użycie na ten cel ikry lub narybku jest zapewnione;

n) łowić ryby pod zalodami lub okrajkami lodu;

o) głuszyć lub spędzać ryby pod lodem;

p) wyławiać ryby z przerębli (katka, kapka) sitem, opałką, rogożą, (kuteć) i podobnemi narzędziami.

Art. V. (do § 12 ustawy). Wymienionych poniżej gatunków ryb nie wolno sprzedawać ani też w domach gościnnych podawać w żadnej porze roku, jeżeli te ryby mierzone od końca głowy do końca płetwy ogonowej, nie mają co najmniej następującej długości w centymetrach: Łosoś 50, sandacz 40, boleń 40, wyrozub 40, węgorz 35, brzany 25, leszcz 25, pstrąg 20, lipień 20, swinka 20, klonek 20, cyrta 20, czop 16 centymetrów.

Gatunków ryb, wymienionych powyżej w art. I. tego rozporządzenia, nie wolno sprzedawać ani w traktyerniach podawać w porach ochrony dla tych ryb tam ustanowionych.

W miarę jak się tego okaże potrzeba, może Władza krajowa, zasiągnąwszy zdania znawców i Wydziału krajowego, oznaczyć minimalne miary długości także dla szczupaka, okonia, jazi, karpia, lina, karasia, miętusa lub jeszcze in-

nych gatunków ryb powyżej nie wymienionych i zakazać ich sprzedawania i podawania w traktyerniach.

Art. VI. (do § 17 ustawy). Polityczna Władza powiatowa ma od strażników ustanawianych przez Gminy lub przez uprawnionych do rybołostwa dla dozorowania i ochrony rybołostwa, odbierać na żądanie ustanawiającego straż, przysięgę na rotę przepisaną w dołączonym formularzu, i wystawiać na dowód złożonej przysięgi certyfikaty według przepisanego wzoru.

Zaprzysiężony strażnik rybacki winien mieć, a w czasie pełnienia służby nosić zawsze przy sobie ten certyfikat i okazać go na żądanie publicznym organom bezpieczeństwa i osobom, z któremi ma do czynienia przy wykonywaniu obowiązków swojej służby. (Rozp. Nam. z 28 Czerw. 1883 dz. u. kr. N. 58, ogłosz. 14 Lipca 1883).

DODATEK.

Formularz przysięgi.

Przysięgam, że będę strzegł i ochraniał z całą mnie możliwą troskliwością i wiernością wód rybnych, powierzonych mojemu dozorowi, będę donosił sumiennie bez względu na osobistą przyjaźń lub nieprzyjaźń każdego, kto wyrządzi lub będzie chciał wyrządzić szkodę rybołostwu w wodach memu dozorowi powierzonych, i każdego, któryby przekroczył ustawę dla ochrony rybołostwa lub rozporządzenia i przepisy wydane na podstawie tej ustawy, według potrzeby przedsiębiorąc prawnie dozwolone zajęcie ruchomości, lub przytrzymanie winnego.

Nie obwinię i nie oskarżę niewinnego, zapobiegać będę według mojej możności szkodom w powierzonych mi wodach rybnych, wyrządzone szkody szacować będę według mojej najlepszej wiedzy i sumienia, i dochodzić ich naprawy drogą, jaką wskazuje ustawa.

Tak mi Panie Boże dopomóż!

---

5. Prawo pobierania dodatków gminnych do podatków.

A. O pobieraniu dodatków do podatków w ogólności:

- a) o dodatkach państwowych;
- b) o dodatkach krajowych;
- c) o dodatkach powiatowych;
- d) o dodatkach gminnych.

B. o *podatkach stałych* (bezpośrednich, directe):

- a) o podatku gruntowym;
- b) o podatku domowym;
  - aa) domowo-klasowym;
  - bb) domowo-czynszowym;
- c) o podatku zarobkowym;
- d) o podatku dochodowym;
- e) o podatkach stałych w ogólności.

C. O *podatkach pośrednich* (konsumcyjnych, akcyzie, spożywczych, Verzehrungssteuer):

- a) o podatku spożywczym (konsumcyjnym) w ogólności;
- b) o podatku od wina, moszczu winnego i owocowego;
- c) o podatku od mięsa;
- d) o podatku od piwa;
- e) o podatku od gorzałki (wódki) i innych płynów palonych;
- f) o podatku od cukru;
- g) o podatku do oleju mineralnego (kopalinnego, skalnego, vulgo nafty, Mineralöl).

D. O *gminnych dodatkach* do podatków w *szczególności*:

- a) o uchwalaniu poboru gminnych dodat. do podatków stałych;
- b) o uwolnieniach od opłacania gminnych dodatków do podatków stałych.
- c) o rozkładaniu dodatków gminnych do podatków stałych;
- d) o ściąganiu gminnych dodatków ~~od~~ do podatków stałych;
- e) o kontroli nad gminnemi dodatkami do podatków stałych;
- f) o gminnych dodatkach do podatków konsumcyjnych.

A. O dodatkach do podatków w ogólności.

a) o dodatkach państwowych.

Dawniej istniały dodatki państwowe do wszystkich podatków stałych, w skutek patentu z 10 Października 1849 (dz. u. p. N. 412), ces. rozp. z 13 Maja 1859 (dz. u. p. N. 88), ust. z 23 Marca 1869 (dz. u. p. N. 39), ustawy z 22 Grudnia 1874 (dz. u. p. N. 147) i t. d. pod nazwą $^1/_3$ dodatku i dodatku wojennego.

Z tych dodatków zniesiono ustawą z 7 Czerwca 1881 (dz. u. p. N. 49) dodatek do podatku gruntowego, a § 12 ustawy z 9 Lutego 1882 (dz. u. p. N. 17) dodatek do podatku domowo-klasowego i czynszowego, pozostały zaś dodatki do podatku zarobkowego i dochodowego, które każdorazową ustawą finansową uchwalane bywają. Na rok 1883 postanowiono ust. z 16 Kwietnia 1883 (dz. u. p. N. 47) dodatek do podatku zarobkowego i dochodowego w kwocie równającej się podatkowi zwyczajnemu, (dodatek wynosi więc 100% tych podatków); tylko od tych podatkujących, których całkowita należytość podatku zarobkowego piewszej klasy lub dochodowego pierwszej i drugiej klasy nie przenosi kwoty 30 złr., pobierany będzie dodatek nadzwyczajny w kwocie wynoszącej tylko $^7/_{10}$ części podatku zwyczajnego.

---

b) o dodatkach krajowych.

Do nakładania dodatków krajowych jest Sejm krajowy wmyśl §§ 22 i 23 Statutu kraj. (patrz str. 125 Zb. ust. ad.) uprawnionym. Oprócz tego szczegółowe uprawnienie do nakładania dodatków indemnizacyjnych opiera się na ces. patencie z 11 Kwietnia 1851 (dz. u. p. N. 81), według którego: „Część kapitału indemnizacyjnego na każdy kraj koronny stósownie do przepisów oswobodzenia gruntów przypadająca spłaconą zostanie przez tenże kraj koronny w rocznych kwotach (annuitetach) co najdalej w przeciągu 40

lat (§ 10)". „Celem wykonania tego na krajach koronnych ciążącego obowiązku, uiszczaną będzie w każdym z nich część wydatków funduszu indemnizacyjnego dochodami według patentu z 15 Września 1850 § 2 lit. a. b. c. wpływać mającemi niepokryta, dodatkami do podatków bezpośrednich, jako też, stósownie do potrzeby dodatkami do tych podatków pośrednich, na które według sposobu ich płacenia, takie dodatki nakładać można. Wysokość tych dodatków oznaczoną bedzie osobnemi rozporządzeniami dla każdego kraju koronnego, stósownie do wykazanej potrzeby (§ 11)." Takie dodatki rok rocznie uchwałami sejmowemi przez Cesarza sankcyonowanemi ustanawiane bywają.

---

c) o dodatkach powiatowych.

Prawo nakładania tych dodatków opiera się na art. XXI. ustawy z 5 Marca 1862 (dz. u. p. N. 18) określającej zasadnicze podstawy urządzenia gmin; artykuł ten brzmi: „Dla opędzenia wydatków niepokrytych dochodami z majątku pierwotnego, może Reprezentacya powiatu, okręgu lub obwodu, rozpisywać i pobierać dodatki do podatków stałych aż do pewnej wysokości. Dodatki przechodzące tę wysokość lub inne nakłady mogą być postanowione tylko w drodze ustawy krajowej". Szczegółowo zaś w Galicyi obowiązującym jest w tym względzie § 22 ustawy o Reprezentacyi powiatowej zmieniony ustawą z 17 Czerwca 1874 dz. ust. kraj. (Patrz str. 93 Zb. ust. adm.).

---

d) o dodatkach gminnych.

Te dodatki stanowią właściwie przedmiot niniejszego rozdziału, o ile przy §§ 78 do 87 ustawy gminnej (str. 40 do 46 Zb. ust. ad.) dotyczące przepisy podanemi nie zostały. Nim jednak o tych dodatkach szczegółowo mowa będzie, przytacza się ustawy o poszczególnych rodzajach podatków w porządku powyżej podanym; rozporządzenia zaś i przepisy o gminnych dodatkach do podatków w szczególności umieszczają się na ostatku pod D.

B. O podatkach stałych.

a) O podatku gruntowym.

aa) O uregulowaniu podatku gruntowego.

ustawa z 24 Maja 1869 roku (dz. ust. państ. N. 88).

§ 1. Wszystkie powierzchnie gruntów, które dają się użyć przez uprawę gospodarstwu wiejskiemu właściwą, ulegają podatkowi gruntowemu, a to nawet wtedy, gdy z pod tej uprawy są wyjęte, z powodu innego przeznaczenia, które nie uzasadnia uwolnienia od podatku.

§ 2. Od podatku gruntowego są uwolnione:

1. Grunta nieurodzajne;

2. Moczary, jeziora i stawy, jeżeli nie są sposobem gospodarskim uprawiane i nie przynoszą dochodu ani z rybołostwa, ani ze zbioru trzciny, ani też z dobywania torfu.

3. Publiczne ścieżki i drogi, ścieżki do holowania, gościńce, place miejscowe i kościelne, ulice, kanały i wodociągi do celów publicznych służące, i koryta rzek i potoków.

4. Cmentarze publiczne, dopóki nie otrzymają innego przeznaczenia;

5. Grunta pod budowlami i podwórza;

6. Grunta przeznaczone do wyrobu soli morskiej;

§ 3. Grunta puste i te, które przez wydarzenie elementarne stały się nieurodzajnemi, będą wolne od podatku, na lat 10, jeżeli przez uprawę odzyskają urodzajność, zaś na lat 25 w razie nowego założenia lasów wysokopiennych, lata te mają się liczyć od roku, który nastąpi po ukończonem przeprowadzeniu ich do stanu urodzajności.

§ 4. Główna suma podatku gruntowego, ustanawiana mocą ustawy co lat 15, rozłożoną będzie jednostajnie w stósnnku do oznaczonego czystego dochodu z przedmiotów opodatkowanych, na kraje a względnie na gminy podatkowe i grunta, i według tego obliczy się procent podatkowy. Aż

do ukończenia postępowania reklamacyjnego nastąpi od 1 Stycznia 1881 tymczasowy pobór podatkowy na podstawie operatów oszacowań i klasowań według § 34 dokonanych.

Kwoty podatku gruntowego, przypadające na każdego właściciela gruntu a względnie na każdy przedmiot opodatkowany, brane będą na przepis z zastrzeżeniem, że gdy się skończy postępowanie reklamacyjne, kwoty brane na przepis od roku 1882 podług tymczasowego rozkładu podatkowego, zostaną wyrównane.

Sposób tego wyrównania przepisany będzie osobną ustawą. Wypadający według stanowczej repartycyi podatku t. j. po ukończeniu postępowania reklamacyjnego na pojedyncze parcele gruntowe podatek, nie może być podwyższony podczas peryodu 15 letniego wyżwspomnionego.

Wyrównanie podatku według wyniku postępowania reklamacyjnego nastąpić ma najdalej do końca Czerwca 1882 w ten sposób, że tym kontrybuentom, których należytość podatkowa zmniejszyła się w skutek nowego wymiaru podatku, albo zwrócić należy według ich woli kwoty nadpłacone, albo przypisać je na rachunek przyszłej należytości podatkowej (według ustawy z dnia 28 Marca 1880 dz. u. p. N. 34). Według ustawy z dnia 30 marca 1881 (dz. u. p. N 25)

§ 5. Jako dochód czysty uważaną będzie nadwyżka, jaka pozostaje z dochodu surowego po odtrąceniu kosztów gospodarskich i kosztów uzyskania (dochodu) i jaka z gruntów używalnych stale osiągnąć się daje (§ 19).

Ten dochód czysty będzie wyśledzony za pomocą szacowania i klasowania.

Przy szacowaniu odbywającem się w celu wyśledzenia dochodu czystego, przyjąć należy zawsze stan uprawy gruntów jako średni (pospolity).

Nie będą uwzględnione stósunki własności i związek gospodarski gruntów z innemi gruntami lub zakładami przemysłowemi.

Również nie będą uwzględnione ciężary i opłaty na gruntach ciężące, jakoteż prawa z niemi połączone.

§ 6. W osobnych ustawach oznaczone będą postanowienia co do przyzwolenia opuszczeń podatkowych z powodu klęsk, co do utrzymania w ewidencyi[1]) katastru podatku gruntowego, jakoteż co do czasu, od którego ma nastąpić pobór tegoż podatku, na podstawach nieniejszą ustawą wskazanych.

[1]) patrz dalej ustawę z 23 Maja 1883. (dz. ust. p. N. 83).

§ 7. Kierownictwo najwyższe czynności szacunkowych należy do Ministra skarbu, który powołuje inspektorów centralnych do nadzorowania rzeczonych czynności w pojedynczych krajach koronnych.

Pod prezydencyą Ministra skarbu lub jego zastępcy utworzoną będzie Komisya centralna z głosem stanowczym, w celu niniejszą ustawą oznaczonym (§ 39).

Komisya centralna składa się z prezydującego i 36 członków, z których 12 włącznie z Inspektorami centralnymi powołuje Minister skarbu, 6 wybiera Izba panów, a 18 Izba posłów na czas trwania czynności szacunkowych. Wybór członków, których obiera Izba posłów, odbędzie się tym sposobem, że dla Czech i Galicyi po dwóch członków, a dla innych Królestw i Krajów w Radzie Państwa reprezentowanych po jednym członku wybiorą posłowie tych Krajów; posłowie jednak Tryestu i Istryi mają stanowić jedną grupę wyborczą. Takąż samą ilość zastępców dla członków Komisyi centralnej, na czas trwania czynności szacunkowych, mianuje Minister skarbu i wybiera Izba panów i Izba posłów, ta ostatnia w sposób powyżej oznaczony. Obie Izby Rady Państwa nie są przy wyborze ograniczone na swoich tylko członków.

Jako referenci przy Komisyi centralnej urzędują, jeżeli Komisya centralna dla spraw poszczególnych inaczej nie uchwali, powołane do tego przez Ministra skarbu organa skarbowe, które jednak, jeźli nie są członkami Komisyi, nie mają głosu stanowczego. Komisyi centralnej służy prawo przyzwania w razie potrzeby rzeczoznawców z głosem doradczym.

§ 8. Do szacowania gruntów w każdym kraju koronnym ustanowiona będzie zwyczajnie pod prezydencyą Naczelnika krajowego administracyjnego lub jego zastępcy, Komisya krajowa składająca się, nie licząc przewodniczącego, z sześciu aż do dziesięciu członków z głosem stanowczym, z których połowę powołuje Minister skarbu, a to najmniej w połowie z pomiędzy osób opłacających w kraju podatek gruntowy, drugą zaś połowę wybiera Reprezentacya kraju.

Ilu jest członków Komisyi, tylu zastępców i w takiż sam sposób ustanowi Minister skarbu a względnie odnośna Reprezentacya krajowa.

Referenta Komisyi krajowej mianuje Minister skarbu, nie ma on jednak prawa głosowania stanowczo, jeżeli nie jest członkiem Komisyi. Komisya krajowa ustanawiać może także osobnych referentów do szczególnych przypadków i ma prawo przyzywać w razie potrzeby biegłych, mających głos doradczy.

Oprócz wykonywania praw i obowiązków w ustawie niniejszej szczegółowo wyłuszczonych, Komisya krajowa czuwać winna nad jednostajnem przywiedzeniem do skutku klasyfikacyi i oszacowania w kraju koronnym a w tym celu wysyłać ma swoich członków, aby się obznajamiali dokładnie ze stósunkami gruntowemi i gospodarskiemi kraju koronnego tudzież sąsiednich krajów koronnych, i starać się o zaradzenie dostrzeżonym błędom.

W tych krajach koronnych, w których z powodu ich większej rozległości Komisya krajowa nie mogłaby sama dokonać oszacowania, ustanowione będą Podkomisye krajowe, tworzyć się mające tym samym trybem co Komisya krajowa.

W przypadku tym wyznaczone będą tak Komisyi krajowej, jakoteż Podkomisyom krajowym oddzielne obręby, w których każda z nich spełnić ma samodzielnie swoje zadanie.

Nadto rzeczą jest Komisyi krajowej, przekonywać się w każdym czasie o postępie prac Podkomisyj krajowych i

do wszystkich aktów, które Podkomisye przedstawiają Komisyi naczelnej, dołączać opinią ze względu na całość kraju.

Ustanawianie Podkomisyj krajowych, wyznaczanie im obrębu i oznaczenie ilość członków tak Komisyj krajowych, jakoteż i Podkomisyj krajowych, zastrzega się Ministrowi skarbu, mającemu porozumieć się w tej mierze z odnośnym Wydziałem sejmowym (według brzmienia ustawy z 6 Kwietnia 1879 r. dz. ust. p. N. 54).

Do postępowania reklamacyjnego (§§ 37, 38 i 39), utworzona będzie w każdym kraju koronnym Komisya reklamacyjna a dotychczasowe Komisye i Podkomisye krajowe zostaną rozwiązane.

Komisya ta, nie licząc Przewodniczącego, którego równie jak i jego zastępcę mianuje Minister skarbu, składać się ma z ośmiu aż do dwudziestu członków z głosem stanowczym, z których połowę powołuje Minister skarbu a drugą połowę wybiera Reprezentacya kraju.

Zastępców do tej Komisyi ustanawia się w takiej samej ilości i w taki sam sposób.

Referenta Komisyi reklamacyjnej mianuje Minister skarbu, nie ma on jednak prawa głosowania stanowczo, jeżeli nie jest członkiem Komisyi.

W krajach, w których jest niemożebne przeprowadzenie postępowania reklamacyjnego z powodu szczególnych stósunków przez jedną Komisyę reklamacyjną, zastrzega się Ministrowi skarbu ustanowić w porozumieniu z dotyczącym Wydziałem krajowym Podkomisye reklamacyjne, których złożenie pod temi samemi warunkami nastąpi jak ustanowienie Komisyj reklamacyjnych. (według brzmienia ustawy z 23 Marca 1880 r. dz. ust. p. N. 34).

§ 9. Sprawę szacunkową w każdym powiecie szacunkowym porucza się powiatowej Komisyi szacunkowej pod prezydencyą Naczelnika, którego równie jak jego zastępcę mianuje Minister skarbu.

Komisya ta składa się z prezydującego i z ośmiu członków, którzy mają głos stanowczy. Do tej Komisyi powołuje Minister skarbu 4 członków, między temi przynajmniej dwóch z pomiędzy osób, które opłacają podatek gruntowy w powiecie szacunkowym. Najwyżej opodatkowani posiadacze gruntów w powiecie wybierają jednego członka, a trzech członków wybierają Wydziały powiatowe w tych krajach, gdzie istnieją Reprezentacye powiatowe.

Jeżeli w powiecie szacunkowym jest kilka Reprezentacyj powiatowych, zbierają się wszystkie Wydziały powiatowe w jedno koło wyborcze.

Gdzie nie ma Reprezentacyj powiatowych, wybiorą trzech członków Zwierzchności gminne powiatu szacunkowego.

Jako uprawnieni do wyboru uważani będą ci najwyżej opodatkowani, którzy razem $^1|_6$ podatku gruntowego w powiecie szacunkowym opłacają, a gdyby ich liczba przenosiła 20, pierwsi 20 najwyżej opodatkowani.

W tenże sam sposób i w takiej samej liczbie powołani będą zastępcy przez Ministra skarbu, a względnie właściwe koła wyborcze.

Minister skarbu mianuje referentów Komisyi do czynności szacunkowych, ekonomicznych i lasowych; ci jednak nie mają głosu stanowczego, jeżeli nie są członkami Komisyi. Przy szacowania lasów jest Komisya upoważnioną powyływać znawców leśnych z głosem doradczym.

Obwieszczeniem Minist. skarbu z 22 Czerwca 1883 r. dz. ust. p. N. 119. ustanowiono we wszystkich królestwach i krajach w Radzie Państwa reprezentowanych odnośnie do § 4 ust. z 28 Marca 1880 r. (dz. ust. p. N. 34) i 7 Czerwca 1881 r. (dz. ust. p. N. 49), że odsetki podatkowe od sta czystego dochodu oznaczonego według uchwał Komisyi naczelnej do uregulowania podatku gruntowego wynosić będą $22^7|_{10}$ od 1 Stycznia 1883 aż do ostatniego Grudnia 1895 r.

§ 10. Urzędnicy, których mianuje Minister skarbu dla Komisyi krajowej i dla powiatowej Komisyi szacunkowej, powinni być przedewszystkiem krajowcami i ze wszech miar osobami takiemi, które tak pod względem wykształcenia ekonomicznego jak i pod względem języków krajowych, w po-

wiecie szacunkowym używanych, zadaniu swojemu w zupełności podołać są w stanie.

§ 11. Tak Komisyi krajowej jak i powiatowej Komisyi szacunkowej przydane będą organa miernicze, do czynności pomiarowych potrzebne.

§ 12. Na każde posiedzenie Komisyi przewodniczący wezwać ma wszystkich jej członków, a jeżeli którego z członków wstrzymuje trwała przeszkoda, odnośnego zastępcę.

Komisye są ukonstytuowane i w komplecie, gdy oprócz przewodniczącego jest obecna najmniej połowa członków. Jeżeliby zaś posiedzenie nie było w komplecie z powodu niedostatecznej ilości członków, wezwać należy pisemnie wszystkich członków na następne posiedzenie z tą uwagą, że posiedzenie bez względu na ilość obecnych, uprawnione będzie do powzięcia uchwał.

Komisye wydają swoje orzoczenia bezwzględną większością głosów obecnych członków. Przewodniczący głosuje tylko w razie równości głosów, a w takim razie to zdanie jest stanowczem, za którem on się oświadczy.

Jeżeli nie będzie bezwzględnej większości głosów przy głosowaniu nad wysokością jakiejś liczby, natenczas głosy dane za najwyższą liczbą doliczać należy do głosów danych za liczbą o jeden stopień niższą, póki się nie otrzyma bezwzględnej większości dla odnośnej liczby. (według brzmienia ustawy z 20 Stycznia 1876 dz. ust. p. N 13).

§ 13. Członkowie Komisyi i przyzwani znawcy, jeżeli nie urzędują w charakterze urzędników państwowych, mają prawo do wynagrodzenia za dni rzeczywistego udziału przy dochodzeniach i obradach komisyjnych, a mianowicie: przy Komisyi centralnej po 10 złr. w. a., przy krajowej po 6 złr., przy powiatowej Komisyi szacunkowej zaś po 3 złr. dziennie; należy im się także wynagrodzenie za spowodowane koszta jazdy po 1 złr. od mili.

Co do należytości urzędników państwowych, którzy są użyci w Komisyach, obowiązują przepisy istniejące.

§ 14. Powyższe należytości, jak również wszelkie inne wydatki z czynności szacowania i klasowania wynikające, ponosi Skarb Państwa.

§ 15. Ustanowienie czystego dochodu z gruntów, uskutecznia się według rodzaju uprawy i klas powiatami przez ułożenie taryfy klasyfikacyjnej dla powiatów szacunkowych, jakie oznaczone będą.

Dochód czysty ma być wyśledzony także z tych powierzchni, które z powodu innego użytkowania z pod produkcyi gospodarskiej są wyjęte.

§ 16. Pod względem rodzajów uprawy rozróżniać należy: *a)* role, *b)* łąki, *c)* ogrody, d*)* winnice, *e)* pastwiska, *f)* połoniny (pastwiska w górach), *g)* lasy, *h)* jeziora, moczary, stawy, *i)* grunta paryfikacyjne, *k)* grunta nieurodzajne.

Powierzchnie, które z powodu innego użytkowania z pod produkcyi gospodarskiej są wyjęte, uważać się mają jako grunta paryfikacyjne; tu należą:

Kopalnie wapna, piasku, żwiru, marglu, torfu, gliny, place na składy i warsztaty, kanały prywatne, grunta zajęte przez koleje żelazne, powierzchnie użyte do kamieniołomów, a przy kopalniach do sztolń, szybów, zbiorników wody i t. d.

§ 17. Powiat polityczny jest w powszechności powiatem szacunkowym, a jako taki dystryktem klasyfikacyjnym.

Jeżeli zachodzą istotne różnice co do kształtu ziemi, klimatu, stósunków gruntowych i stósunków odbytu, może być powiat podzielony na więcej dystryktów klasyfikacyjnych, a dla każdego z tych dystryktów należy ustanowić oddzielną taryfę.

Powiatowe Komisye szacunkowe rozstrzygają, czy powiat ma być podzielony na więcej dystryktów klasyfikacyjcyjnych; gdyby wszakże powiat miał być podzielony na więcej niż trzy dystrykty klasyfikacyjne, rozstrzyga Minister skarbu.

W razie niezbędnej potrzeby może Rząd, jeżeli Komisya krajowa na to się zgodzi, odstąpić od podziału politycznego i tworzyć mniejsze powiaty szacunkowe.

§ 18. Dla każdego rodzaju uprawy w dystrykcie klasyfikacyjnym nie można ustanawiać więcej niż ośm klas.

§ 19. Dochód czysty z morga niższo-austryackiego, dla każdej klasy każdego rodzaju uprawy w pieniądzach oznaczony, stanowi pozycyę taryfową tejże klasy.

Pozycye taryfowe dla pojedynczych klas rozmaitych rodzajów uprawy, mają być odpowiednio stopniowane i tak ustanowione, ażeby przez ich zastósowanie do gruntów właściwych ujęty był średni czysty dochód tychże, t. j. taki dochód czysty, jaki one przeciętnie w okresie lat, obejmującym zwyczajne a zmienne wydarzenia, przynoszą każdemu posiadaczowi przy sposobie gospodarowania, w tymże dystrykcie klasyfikacyjnym na większości gruntów pospolitym i po odtrąceniu wszystkich potrzebnych w dystrykcie pospolitych kosztów gospodarskich i kosztów uzyskania dochodu.

§ 20. Czynności katastralne potrzebne do wyśledzenia czystego dochodu w celu rozłożenia podatku gruntowego odbywają się we wszystkich krajach równocześnie.

§ 21. Dla ustanowienia pozycyj taryfowych każdej klasy nie przepisuje się osobnego sposobu obliczania, lecz wszystkie okoliczności, które wywierają wpływ na czysty dochód gruntów w rozmaitych częściach dystryktu klasyfikacyjnego, mają być tak dokładnie rozważone, aby istotne różnice, jakie w dochodach gruntowych w dystrykcie klasyfikacyjnym zachodzą, były według możności uwzględnione.

§ 22. W tym celu dostarczone będą potrzebne daty pomocnicze, w szczególności:

spis cen przeciętnych wszystkich w powiecie uzyskiwanych ziemiopłodów, na miarę niższą-austryacką zredukowanych, który to spis ułoży krajowa Dyrekcya skarbu, na podstawie dołączyć się mających w oryginale tabel cen targowych z ostatnich lat 15, poprzedzających rok szacowa-

nia, przyczem co do wina wzięte będą za podstawę przeciętne ceny jesienne z roku produkcyi;

wykaz cen robocizny pieszej i ciągłej, w powiecie praktykowanych, zwyczajnych, przez Urzędy polityczne wyśledzonych, z lat 15, które rok szacowania poprzedzają; przy wyśledzaniu ceny robocizny w przypadkach, w których strawa bywa dawaną, należy jej wartość doliczyć do ceny robocizny;

sporządzone przez Urzędy podatkowe wykazy cen sprzedaży z wolnej ręki i czasowych dzierżaw pojedynczych gruntów, całych gospodarstw i kompleksów dóbr, z ostatnich lat 15, tudzież oszacowania sądowe;

istniejące mapy katastralne;

nakoniec, podpisane przez posiadacza wyciągi z rachunków ekonomicznych i lasowych z 15 lat ostatnich o plonach i nakładach na uprawę, jeżeli je posiadacz dobrowolnie udzieli.

§ 23. Referent zwiedzi cały powiat i na tej podstawie sporządzi opis powiatu.

Opis ten ma zawierać główne daty następujące:

spis alfabetyczny wszystkich gmin i samoistnych obszarów dworskich do powiatu należących;

położenie, rozległość i granice powiatu; ogólny kształt ziemi; stósunki klimatyczne; ogólną właściwość ziemi; rozmaite stósunki dochodów gruntowych w powiecie podług rodzajów uprawy; urządzenia w celu osuszania i nawodniana, drenaże; środki komunikacyjne; stósunki odbytu płodów ekonomicznych i lasowych; stósunki zaludnienia; płody przyrodnicze z wszystkich działów (królestw natury); podział ziemi; sposób gospodarowania; obrót gruntami w celach sprzedaży lub wydzierżawienia ze względu na przeciętne wartości większych, średnich, i małych posiadłości, całych gospodarstw, jakoteż pojedynczych gruntów i parcel z ostatnich lat 15, z wymienieniem wedle możności czynników, które na te wartości wpływ wywierają; cenę drzewa

twardego i miękkiego na pniu za sąg austryacki 30″ długości; cenę wina, przeciętną cenę materyałów i naturaliów potrzebnych do pospolitego nakładu na uprawę, wspomnionego okresu 15-letniego (§ 22), a mianowicie co do naturaliów o tyle, o ileby potrzebne pozycye nie były już ustanowione przy cenach płodów.

§ 24. Powiatowa Komisya szacunkowa zbada dokładnie przedłożone daty pomocnicze (§ 22), opis powiatu (§ 23) i inne do jej rozporządzenia będące środki pomocnicze, podjąwszy w razie potrzeby w tym celu objazd powiatu, i uzupełnia i prostuje według okoliczności wszystkie powyższe daty pomocnicze.

Dalszym środkiem pomocniczym będzie cena normalna każdego płodu i każdego przedmiotu nakładowego, którą oznaczy Komisya dla każdego dystryktu klasyfikacyjnego.

Cenę drzewa można ustanowić w kilku stopniach, jednak tylko w ilości nieodzownie potrzebnej.

Przy oznaczeniu cen normalnych służy za podstawę przecięcie z lat 15, które rok szacowania poprzedzają, z wyłączeniem pięciu lat najdroższych. Przeciętny okres czasu, który w obliczeniu służy za podstawę, musi być jednakowy dla wszystkich krajów koronnych.

Cena przeciętna oblicza się:

a) przy głównych gatunkach zboża, podług cen przeciętnych miejsc targowych, które wpływ wywierają;

b) przy podrzędnych ziemiopłodach ekonomicznych, winie i przedmiotach nakładu, podług przecięć cen miejscowych, w dystrykcie klasyfikacyjnym wyśledzonych;

c) przy robociznie, podług płacy dziennej w dystrykcie klasyfikacyjnym, według postanowień § 22 ustęp 3.

Różnica między robocizną zwykłą a wymagającą szczególniejszej zręczności, tudzież między robocizną ciężką a lekką ma być odpowiednio uwzględniona.

§ 25. Przezydujący powiatowej Komisyi szacunkowej zarządzi ułożenie projektu tymczasowej taryfy klasyfikacyj-

nej, a to oddzielnie, z jednej strony przez referenta Komisyi, a z drugiej strony przez komitet, z łona Komisyi i przez nią wybrany.

Powiatowa Komisya szacunkowa rozpozna dokładnie obydwa projekta, które mają być uzasadnione, a następnie ułoży jednę taryfę klasyfikacyjną.

Przy układaniu taryfy klasyfikacyjnej należy średni dochód czysto z niższo-austryackiego morga każdej klasy pojedynczych rodzajów uprawy ustanowić w cyfrach zaokrąglonych.

Jeżeli dochód czysty, przez Komisyą wyśledzony, przypada między dwa stopnie dochodu tabeli klasyfikacyjnej, należy pozycyę taryfową ustanowić według najbliższego wyższego lub niższego stopnia dochodu tejże tabeli w miarę większego zbliżania się wyśledzonego dochodu czystego do jednego z tych stopni.

§ 26. Przy rozpoznawaniu stósowności pozycyj taryfowych przez porównanie z wartościami kupna i dzierżawy, należy sobie uprzytomnić, że daty te mają być użyte tylko jako środek kombinacyjny, i że przez te daty rozumieją się zwykłe wartości kupna i dzierżawy, t. j. takie w tym kierunku zebrane ceny, które kupujący lub dzierżawca, zaopatrzony w zwykły kapitał obrotowy, zwykł płacić za morg gruntu średniej jakości, odpowiednich klas i rodzajów uprawy, w nadziei, że przez gospodarstwo uzyska zwyczajny w kraju procent od ceny kupna lub czynszu dzierżawnego.

Jako zwyczajna w kraju stopa procentowa, uważaną będzie ta kwota, jaką faktycznie, według doświadczeń, przynosi w czystym procencie kapitał, na nabycie gruntu w powiecie wydany.

§ 27. Jeżeli w powiecie lub dystrykcie klasyfikacyjnym znajdują się obszary takich gruntów, które wymagają trwałego łożenia szczególniejszych kosztów, aby były utrzymane w tym stanie wydatności, w którym się znajdują, należy dla nich ustanowić pozycyę taryfową, w ten sposób, aby ko-

szta wspomnione znalazły w niej uwzględnienie. Nie można jednak przytem uwzględniać procentów od kapitału na takie nakłady łożonego.

Jeżeli grunta takie znajdują się tylko w mniejszej objętości, należy wspomnione koszta utrzymania w razie potrzeby uwzględnić przy klasowaniu, a to przez zaliczenie takich gruntów do niższej klasy taryfowej.

§ 28. Komisya powiatowa rozpozna przy osobnem zwiedzaniu powiatu projekt taryfy klasyfikacyjnej i sprostuje go według potrzeby, z uwzględnieniem taryf powiatów sąsiednich.

Przy tem zwiedzaniu mają być opisane pojedyncze klasy taryfowe w protokole klasyfikacyjnym, jakoteż wybrane grunta wzorowe (grunta porównawcze) dla każdej klasy rodzaju uprawy, które są na to przeznaczone, ażeby przez porównanie z niemi można resztę gruntów dystryktu klasyfikacyjnego, według ich właściwości i wydatności przydzielać do klas w taryfie klasyfikacyjnej ustanowionych.

Te grunta wzorowe mają być w osobnym wykazie dokładnie opisane.

§ 29. Przy ustanawianiu taryfy klasyfikacyjnej dla ról i przy klasowaniu tychże (przydzielaniu do pojedynczych klas taryfy) należy taki stan ich uprawy zawsze przyjmować, w jakim się znajdują owe grunta rolne dystryktu klasyfikacyjnego, które dotychczas trwale sposobem pospolitym, bez używania sztucznych środków uprawy, były uprawiane. Pożytek z paszy na ugorach tylko tam należy uwzględnić, gdzie praktykowany jest pospolicie i w większym rozmiarze.

Przy pozycyach taryfowych dla łąk należy uwzględnić, ile razy bywają koszone, czy wydadzą paszę słodką, kwaśną lub mieszaną, czy bywają lub nie bywają nawożone, czyszczone, osuszane, nawodniane, albo drenowane.

Pozycyę taryfową dla ogrodów używanych dla produkcyi owoców, jarzyn, kwiatów, nasion, roślin okopowych, roślin handlowych, liści morwowych i oliwek, lub na szkółki

drzew do przyjemności albo na parki, należy ustanowić według okoliczności przez porównanie z dochodem odpowiednich klas ról, łąk lub lasów dystryktu klasyfikacyjnego.

Ogrody, które tylko za pomocą przemysłu szczególniejszego przenoszą dochód niezwyczajnie wysoki, lub których uprawą zajmują się ogrodnicy sposobem przemysłowym, nie mogą być z tego powodu oszacowane wyżej od tych ogrodów, które pod względem innych stósunków swoich w równem położeniu się znajdują.

Przy ustanawianiu pozycyj taryfowych dla winnic, należy przyjąć plon przeciętny z okresu lat 15 poprzedzających szacowanie i mieć zarazem wzgląd na zmienną kolej lat dobrych, średnich i złych, jakoteż lat zupełnego nieurodzaju.

Gdzie winnice po pewnym lat szeregu pospolicie korczowane bywają, należy ustanowić pozycyę taryfową z uwzględnieniem dochodu całego okresu ich istnienia. Dla pastwisk ma się pozycya taryfowa oznaczać przez ich porównanie z łąkami, które równy z niemi produkt wydają.

Dla połonin (pastwisk w górach) wymierzoną będzie pozycya taryfowa albo według całych za nie płaconych czynszów dzierżawnych, albo według kwoty płaconej za pasanie każdej sztuki bydła, albo według liczby i rodzaju bydła rocznie pasanego z uwzględnieniem czasu trwania paszy i uzyskanego w ten sposób z połoniny użytku; przytem należy w szczególności uwzględnić wydatki na roboty, które ubezpieczają bydło pasące od wpadania w przepaści, niemniej wydatki na wodociągi i szałasy.

Pozycyom taryfowym dla lasów służy za podstawę plon z niższo-austryackiego morga, roczny, z okresu wyrębu przeciętny, w drzewie twardem i miękkiem, w sągach niższo-austryackich o 30-calowej długości polan, bez względu na użycie pojedynczych pni na wyrób lub materyał i z odpowiedniem uwzględnieniem stósunków odbytu.

Koszta dozoru lasu i nakładu na uprawę należy przy ustanawianiu pozycyj taryfowych stósownie uwzględnić.

Wartość drzewostanu, jaki się znajduje w czasie szacowania, nie będzie uwzględnioną.

Nie będą także uwzględnione w powszechności pożytki uboczne z lasu; gdzie jednak w lasach bydło regularnie się pasie, albo uzyskiwanie dębianek i garbniku, lub też na polanach pożytek z trawy osobny dochód przynoszą, należy dochód ten uwzględniać przy wymiarze pozycyj taryfowych, jeżeli jest tak znaczny, że jako produkt uboczny może być uważany.

Przy jeziorach, moczarach i stawach, które tylko z rybołostwa lub ze zbioru trzciny dochód przynoszą, służy za podstawę do wymiaru pozycyj taryfowych dochód czysty, przeciętny, z okresu lat 15, z uwzględnieniem kosztów utrzymania, zarybiania, upustów, grobli i narzędzi.

Mięszane rodzaje uprawy zamieszczają się do odpowiedniej pozycyi taryfowej przeważającego z nich prostego rodzaju uprawy, z uwzględnieniem dochodu z wszystkich płodów równocześnie uzyskiwanych.

Przemienne rodzaje uprawy, jako to: role na przemian z pastwiskami, stawy na przemian z rolą, łąką, lub pastwiskiem, zamieścić należy do pozycyj taryfowych tej klasy uprawy, do której należą według tego sposobu użytkowania, który w dochodzie przeważa, z uwzględnieniem plonu zmieniających się ziemiopłodów i właściwych tym gruntom kosztów gospodarskich.

Jeziora i moczary, które w lecie całkiem lub częściowo wysychają; jeżeli wyschłe miejsca używane są jako łąki lub pastwiska, albo do uzyskiwania ściółki, zamieszczone będą do tych klas taryfowych łąk lub pastwisk, które odpowiadają ich przeciętnemu dochodowi rocznemu.

Reszta gruntów paryfikacyjnych (§ 16), do których należą także place budowlane niezabudowane, ma być klasowaną podług gruntów przyległych lub otaczających.

§ 30. Sprostowaną taryfę klasyfikacyjną wraz z podstawami do jej osądzenia potrzebnemi, należy przesłać Komi-

syi krajowej, która tę taryfę z uwzględnieniem nabytych w tym czasie wiadomości o stósunkach dochodowych powiatu dokładnie rozpozna i zarządzi usunięcie zachodzących wątpliwości, błędów i niedokładności.

Komisya krajowa zwróci szczególną uwagę na stósunek należyty pozycyj taryfowych tych powiatów, które na granicy kraju leżą, a gdyby miała wątpliwości co do odnośnych pozycyj taryfowych kraju ościennego, porozumie się z właściwą Komisyą krajową.

§ 31. Pozycye taryfy klasyfikacyjnej, przez Komisyę zatwierdzone lub zmodyfikowane, mają być w krajowej gazecie urzędowej ogłoszone i powiatowym Komisyom szacunkowym odesłane.

Komisye powiatowe ogłaszają taryfy w powiecie sposobem odpowiednim, aby posiadaczom gruntów, do związku gminnego nie należących, i tym, którzy przynajmniej szóstą część całego podatku gruntowego w gminie opłacają, tudzież gminom podać sposobność oświadczenia się o stósowności taryf klasyfikacyjnych, a względnie wniesienia możliwych zarzutów przeciw tym taryfom.

Równocześnie należy zarządzić, aby taryfa klasyfikacyjna dystryktów nadgranicznych własnego kraju wraz z potrzebnemi podstawami udzieloną została Komisyom szacunkowym stykających się powiatów kraju ościennego i była przystępną wspomnionym stronom interesowanym do przejrzenia i wnoszenia zarzutów.

§ 32. Zarzuty gmin, właścicieli większych posiadłości lub powiatowych Komisyj szacunkowych, mają być wnoszone pisemnie w nieprzekraczalnym terminie sześciotygodniowym do właściwej powiatowej Komisyi szacunkowej, która takowe z dołączeniem swojego zdania Komisyi krajowej przedłoży.

§ 33. Komisya krajowa zarządzi uwzględnienie zarzutów, o ile takowe uzna za uzasadnione, zestawi taryfy klasyfikacyjne dla wszystkich powiatów w kraju w jeden przegląd, przedłoży to zestawienie Ministrowi skarbu i przeszle

takowe także powiatowym Komisyom szacunkowym razem z zatwierdzoną taryfą klasyfikacyjną właściwego powiatu lub dystryktu klasyfikacyjnego i z wezwaniem, aby na podstawie tej taryfy rozpocząć natychmiast klasowanie (§ 34).

§ 34. Klasowanie jest to stósowanie oznaczeń taryfy klasyfikacyjnych, ustanowionych dla rozmaitych rodzajów uprawy, do każdego z osobna gruntu opodatkowanego w obrębie gmin i powiatu lub okręgu klasyfikacyjnego.

Dla dokonania klasowania dzieli się powiat a względnie okrąg klasyfikacyjny o ile to jest potrzebne, na oddzielne grupy klasyfikacyi a Komisya szacunkowa powiatowa do każdego z nich ze swego grona po dwóch członków (klasyfikatorów), którzy dokonać mają klasowanie w każdej z osobna gminie lnb w każdym obszarze dworskim ze związku gminnego wyłączonym, pod kontrolą referenta i zawsze ze względem na grunta porównawcze (§ 28); jeżeli zaś dwaj klasyfikatorzy nie zgadzają się ze sobą w zdaniu, to zdanie uchodzi za ważne, do którego przystąpi referent.

Gdyby jeden lub obadwaj klasyfikatorzy nie stawili się lub nie działali, klasowania dokonać ma sam referent.

Z końcem 1879 roku, Minister skarbu oznaczyć ma na podstawie prac wykonanych w latach 1878 i 1879, w których powiatach klasowanie może być dokonane przed ostatnim Października 1880 podług dotychczasowego sposobu postępowania i przez czynniki zbyteczne w powiatach. W powiatach tych klasowanie odbywać się ma także w roku 1880 w sposób dotychczasowy. W tych jednak powiatach, w których nie można się spodziewać, aby klasowanie było dokonanem w roku 1880, wykonać mają klasowanie w tym roku sami referenci szacunkowi powiatowi.

Prace objazdowe skończone być mają całkowicie najpóźniej aż do ostatniego Marca 1880 roku.

Upoważnia się Rząd, ażeby w tych powiatach, w których w roku 1880 klasować się będzie podług dotychczasowych przepisów, wstrzymał postępowanie to nawet w ciągu

roku i zlecił klasowanie referentom, jeżeliby nie usprawiedliwione opóźnienia ze strony klasyfikatorów budziły wątpliwość, czy klasowanie będzie dokonane w terminie, ustawą niniejszą wyznaczonym.

Czas klasowania ogłosić należy poprzednio w każdej gminie lub w każdym obszarze dworskim.

Do klasowania wezwać należy na doradców poufnych interesowanych przełożonych gminy, lub dwóch doradców poufnych, których oni wskażą, tudzież reprezentantów samodzielnych obszarów dworskich i tych właścicieli gruntów, którzy płacą najmniej szóstą część całego podatku gruntowego, oświadczając im, że choćby się nawet nie stawili, klasowanie będzie dokonanem.

Jeżeli referent klasuje sam, doradcom poufnym a względnie klasyfikatorom służy prawo przeglądania operatów klasyfikacyjnych i przedstawienia Komisyi powiatowej uwag swoich co do wyniku klasowania. Doradcy poufni nie mają prawa do wynagrodzenia z funduszów państwa.

Grunta, które uczyniono żyzniejszemi od okolicznych jedynie przez nadzwyczajną uprawę, klasowane być powinny jako im równe.

Ogrody i winnice mające mniej niż 50 sążni kwadratowych, tudzież inne grunta uprawne, mające mniej niż 400 sążni kwadratowych powierzchni, klasować należy tak, jak obszary uprawne, któremi są otoczone; lub, jeżeli są otoczone obszarami uprawnemi rozmaitego rodzaju, jak te z nich, do których jakością i przynoszoną intratą najbardziej się zbliżają. Inaczej postępuje się tylko wtedy, gdy różnica w intracie z dwóch odmiennych rodzajów uprawy a względnie z dwóch klas jakości jest tak wielka, że przez złączenie ich razem, czysty dochód z całkowitego obszaru powiększyłby się lub pomniejszył więcej niż 10 od sta.

Podobnież w obrębie obszaru uprawnego jednego i tego samego gruntu wycinki odmiennej klasy jakości, mające mniej niż morg powierzchni, zaliczać należy do klasy jako-

ści tegoż gruntu, jeżeli przez to czysty dochód, któryby wypadł w razie szacowania wycinka osobno, nie powiększa się lub nie zmniejsza o więcej niż o dziesięć od sta.

Każdy las klasować należy podług średniej wydajności gruntów i stósunków mięszaniny drzewa, zaliczając go zwyczajnie tylko do jednej klasy jakości bez względu na wartość drzewizny istniejącej w czasie szacowania.

Jeżeli jednak są w lesie obszary nieprzerwane najmniej po 50 morgów mające, które znacznie różnią się od siebie pod względem jakości ziemi i drzewizny, tudzież innych stósunków, od których dochód czysty zależy, zaliczyć je należy do rozmaitych klas jakości. (według brzmienia ustawy z 6 Kwietnia 1879 r. dz. ust. p. N. 54).

Wynik klasowania we wszystkich gminach powiatu lub dystryktu klasyfikacyjnego, badany być winien przez Komisyą szacunkową powiatową, która spostrzeżone usterki lub zarzuty (Bedenken) bez zarządzenia Komisyi miejscowej uchyli i poleci sporządzenie zestawienia klas i przeglądu powiatu (według wzorów VII. i VIII. § 36). (według brzmienia ustawy z 28 Marca 1880 r. dz. ust. p. N. 34).

Komisya krajowa a względnie Podkomisya krajowa zbadać ma dokładnie wynikłości klasowania przez Komisye szacunkowe powiatowe nadesłane, mianowicie pod względem ich istoty i jednostajności i opinią swoją o dokładności każdego wypadku ze względu na własny kraj i na kraje sąsiednie, z wykazaniem wypadku szacowania i klasowania, tudzież z dołączeniem wszystkich aktów i głównego przeglądu dochodów czystych (wzór IX. § 36), przesyła najpóźniej 1 Kwietnia 1881 Ministrowi skarbu, który akta swoje oddaje Komisyi naczelnej.

(Termina przedłużono ustawą z 30 Marca 1881 dz. u. p. N. 25).

Jeżeli wzmiankowane sprawdzenie nie zostanie skończone w tym terminie, przewodniczący przedstawić ma operaty powiatów Ministrowi skarbu ze swoją opinią.

W tych krajach, w których istnieją Podkomisye krajowe, przedstawiają one akta w terminie naznaczonym za pośrednictwem Komisyi krajowej a względnie przewodniczącego.

Komisya naczelna sprawdzić ma dokładnie przedłożone sobie akta wszystkich Komisyj krajowych, używając do tego wszelkich swych aktów, jakiemi aż do tego czasu rozporządza, i tak przez porównanie rozmaitych krajów, mianowicie pogranicznych, jakoteż z uwzględnieniem wynikłości klasowania w szczególnych krajach, sprostuje taryfy klasyfikacyjne wszystkich krajów, usuwając wady i wątpliwości, jeżeli będą.

Gdyby podczas załatwiania tego zadania okazało się, że klasowanie w niektórych powiatach lub okręgach klasyfikacyjnych z powodu niezbędnie potrzebnych zmian w taryfach klasyfikacyjnych, musi być jeszcze poddane gruntownemu sprostowaniu, lub jeżeli nadto pokażą się w operacie klasyfikacyjnym tak wielkie niedokładności, że nawet przez zmianę taryfy klasyfikacyjnej dla tych powiatów (okręgów) nie mogą być usunięte, Komisya naczelna ma prawo polecić za pośrednictwem Ministra skarbu odnośnemu referentowi powiatowemu szacunkowemu, aby zakwestyonowane klasowanie poprawił, z tem ograniczeniem, że dochodzenia na miejscu dozwolone są tylko w razie najnaglejszej potrzeby.

Przewodniczący Komisyj szacunkowych powiatowych a względnie krajowych przedstawić mają poprawki tymże Komisyom, poczem z ich wnioskami, jeżeli będą podane, przeszlą je najpóźniej z końcem Września 1880 r. Ministrowi skarbu dla zakomunikowania ich Komisyi naczelnej.

Tam, gdzie istnieją Podkomisye krajowe, przedstawiają one te akta w terminie oznaczonym za pośrednictwem Komisyi krajowej, a względnie przewodniczącego.

Na podstawie dokonanych dochodzeń i pertraktacyj, Komisya naczelna ustanawia stanowczo taryfy klasyfikacyjne.

Komisya ta skończyć ma prace swoje najpóźniej z końcem 1880 roku.

Minister skarbu zarządzi poczynienie w operatach szacunkowych i klasowania, a względnie w przeglądzie głównym czystych dochodów, zmian uchwalonych przez Ko-

misyą naczelną i tymczasowy rozkład głównej sumy podatku gruntowego w ustawie stanowczo oznaczonej (§ 4, nstęp 2).

Główna suma czystego dochodu każdego kraju i każdej gminy, tudzież suma ich podatku gruntowego, w stósunku do czystego dochodu obliczona, ogłoszona będzie w gazecie urzędowej każdego kraju.

Komisya krajowa ogłosić ma w podobny sposób taryfy klasyfikacyjne, gdy je Komisya naczelna ustanowi. (według zmian ustawą z 23 Marca 1880 r. dz. ust. p. N. 34 postanowionych).

§ 35. Organa miernicze, powiatowym Komisyom szacunkowym przydzielone, mają zadanie, zbadać na miejscu zmiany w uprawie i w przedmiocie, jakie zaszły od czasu ostatniego pomiaru, o ile one w drodze ewidencyi nie zostały uwidocznione, i sprostować według tego mapy katastralne.

§ 36. Po skończeniu czynności szacunkowych i klasowania, służba pomiarowa narysować ma ich wyniki w istniejących mapach katastralnych i podług tego wpisać obliczone powierzchnie co do kultury i klasy w protokole parcel gruntowych każdej gminy.

Powierzchnie poszczególnych klas jakości każdego rodzaju uprawy zestawić należy w ten sposób, aby z nich wynikała ogólna powierzchnia gruntów do gminy należących, zaliczonych do poszczególnych klas jakości i rodzajów uprawy.

Na podstawie zestawienia klas ułożyć należy przegląd powiatu, z którego wynikać ma ogólna powierzchnia gruntów zaliczonych do rozmaitych klas jakości i rodzajów uprawy we wszystkich gminach powiatu a względnie w rozmaitych okręgach klasyfikacyjnych, tudzież suma tych ostatnich i powiatu.

W przeglądzie tym obliczyć należy stósownie do powierzchni i oznaczeń taryfy czysty dochód każdej klasy jakości, rodzajów uprawy, według gmin okręgów klasyfikacyjnych, lub powiatu, jakoteż przeciętny dochód czysty

z morga każdego rodzaju uprawy w poszczególnych gminach, okręgach klasyfikacyjnych, i w powiecie.

Czysty dochód wszystkich powiatów jednego kraju razem wzięty, daje czysty dochód całego kraju.

§ 37. Gminom, reprezentantom obszarów dwoskich wyłączonych ze związku gminnego, jakoteż każdemu właścicielowi gruntu służy prawo wniesienia reklamacyi przeciw wynikłościom klasyfikacyi i to tak co do własnych, jak i co do cudzych gruntów:

a) z powodu mylnego zapisania właściciela (indykacya);
b) z powodu mylnego obliczenia powierzchni;
c) z powodu błędów w obliczeniach;
d) z powodu mylnego oznaczenia pewnych gruntów pod względem ich opodatkowania lub uwolnienia od podatku;
e) z powodu mylnego wciągnięcia do taryfy klasyfikacyjnej.

Przewodniczący Komisyi szacunkowej powiatowej ogłosić ma wynikłości klasowania powiatu najprzód przez wystawienie przeglądów powiatowych i zestawień klas gminami całego powiatu a powtóre przez posłanie protokołu parcel gruntowych, szkiców mapograficznych i wykazów abecadłowych dotyczącym przełożonym gmin i wyłączonych obszarów dworskich, tudzież osobniczego wyciągu z obliczenia wymiaru i oszacowania (arkusze posiadłości gruntowej) dla każdego właściciela gruntów.

Przełożony gminy lub wyłączonego obszaru dworskiego ogłosić ma nadejście operatów klasowania do 1 Marca 1881, z tą uwagą, że przeciw dokonanemu klasowaniu podać można na pismie lub ustnie do protokołu zarzuty do 15 Czerwca 1881 (według ustawy z d. 30 Marca 1881 dz. u. p. N. 25) podług woli osoby reklamującej, albo do Komisyi szacunkowej powiatowej, albo do właściwego przełożonego i że reklamacyj podanych po upływie tego terminu zawitego, Komisya powiatowa szacunkowa już nie uwzględni.

Przełożony gminy obowiązany jest przedstawić Komisyi szacunkowej powiatowej, najpóźniej w ośm dni po upływie

terminu reklamacyjnego reklamacye w tym terminie podane, lub donieść o niewłaściwie podanych.

§ 38. Przewodniczący Komisyi szacunkowej powiatowej zbadać ma w wypadkach reklamacyj w § 37 punkt a) wspomnionych co do mylnego zapisania posiadacza, kto jest rzeczywistym posiadaczem, przeprowadzi dotyczące sprostowanie najdalej do końca Grudnia 1881 w wypadkach reklamacyj według § 37 punkt b) i c) i przedstawi swe wnioski na podstawie wyjaśnień przedłożonych przez geometrę regulacyi najdalej do końca Grudnia 1881 przewodniczącemu Komisyi reklamacyjnej, który rozstrzyga takowe po zasięgnięciu technicznego zdania inspektora pomiarów najdalej do końca Lutego 1882 i zarządzi, o ile reklamccye uznane zostały za usprawiedliwione, wykonanie orzeczenia przez przewodniczącego Komisyi szacunkowej powiatowej, odrzuci je zaś, o ile uznane został za nieusprawiedliwione. Przeciw temu orzeczeniu dalsze odwołanie nie jest dopuszczalne.

Do każdej w celu dochodzenia reklamacyj co do mylnego obliczenia powierzchni (§ 37 ad b) zarządzonej Komisyi miejscowej, należy zawezwać reklamującego z nadmienieniem, że w razie nieprzybycia, to dochodzenie w jego nieobecności przeprowadzonem zostanie. (Według brzmienia ustawy z 28 Marca 1880 dz. u. p. N. 34).

Reklamacye tyczące się przypadków wzmiankowanych w § 37 d), e) bada Komisya szacunkowa powiatowa.

Jeżeli dochodzenia na miejscu uznane będą za niezbędnie potrzebne, dokonane być mają przez referenta szacunkowego powiatowego i członka Komisyi szacunkowej powiatowej, należy zaś wezwać do nich na doradców poufnych oprócz osób, których się reklamacya tyczy, także przełożonych gmin lub dwóch doradców poufnych, których oni wskażą, jakoteż reprezentantów samodzielnych obszarów dworskich, którym jednak oświadczyć należy, że gdyby się nie stawili, dochodzenia odbędą się pomimo ich nieobecności.

§ 39. Na podstawie sprawdzenia a względnie wynikłości dochodzenia, które przedstawione będą Komisyi szacunkowej

powiatowej, uchwala ona, czy i o ile przychylić się należy do reklamacyi, czy nie, i wnioski swoje w tej mierze przedstawia do sprostowania zakwestyonowanego klasowania razem ze wszystkiemi aktami, tyczącemi się klasowania i reklamacyi, Komisyi reklamacyjnej.

Komisya reklamacyjna stanowczo orzeka o reklamacyach z szczególnem uwzględnieniem jednostajności w wynikach klasowania każdej gminy, każdego powiatu i powiatów między sobą, i wykazuje wynik orzeczeń z wszystkiemi aktami klasowania i reklamacyi Ministrowi skarbu, który powołuje Komisyą centralną. Gdyby jaka Komisya nie wykończyła powyższych czynności w przeciągu terminu przez Ministra skarbu oznaczonego, który dla Komisyj powiatowych szacunkowych najmniej 6 miesięcy, dla Komisyj reklamacyjnych, względnie dla Podkomisyj reklamacyjnych najmniej 3 miesiące wynosić ma, ukończy przewodniczący Komisyi tę czynność z przybraniem dotyczącego referenta i dwóch wybrać się mających mężów zaufania ze stanu opłacających podatek gruntowy w dotyczącym okręgu.

Komisya centralna winna badać przedłożenia wszystkich Komisyj reklamacyjnych, przyczem uwagę zwracać należy na słuszny stósunek wyniku szacowania pojedynczych mianowicie pogranicznych krajów i uchylać możliwe usterki. Tej Komisyi trzeba dozwolić termin najmniej jednego miesiąca do ukończenia tych robót.

§ 40. Po ukończeniu postępowania reklamacyjnego, zarządzi Minister skarbu wykonanie dotyczącego wyniku w operatach regulacyi podatku gruntowego, względnie sprostowanie głównego zestawienia czystego dochodu krajów, powiatów i gmin, oraz wyrównanie podatku w myśl niniejszej ustawy i przedłoży wykaz stanowczego wyniku regulacyi podatku gruntowego Reprezentacyi Państwa (według brzmienia ustawy z 28 Marca 1880 dz. u. p. N. 34).

§ 41. Po upływie okresu lat 15, od roku pierwszego rozłożenia podatku według wyników oszacowania podług ustawy niniejszej, a następnie peryodycznie od 15 do 15 lat,

podjętą będzie rewizya katastru podatku gruntowego równocześnie we wszystkich krajach. (Ustawa z d. 24 Maja 1869 dz. ust. pań. N. 88).

---

bb) O sumie ogólnej podatku gruntowego.
(Ustawa z 7 Czerwca 1881 dz. u. p. N. 49 ogł. 9 Czerwca 1881.).

Art. I. Na zasadzie artykułu I ustawy z dnia 28 Marca 1880 (Dz. u. p. N. 34) stanowi się, iż suma ogólna podatku gruntowego królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych wynosić ma w okresie 15letnim, poczynającym się od 1 Stycznia 1881, trzydzieści siedm milionów pięćset tysięcy złotych.

Art. II. W obliczaniu odsetków podatkowych stósownie do artykułu I ustawy z dnia 28 Marca 1880 ułamek wynoszący mniej niż pięć setnych, ma być opuszczany, ułamek zaś wynoszący pięć setnych lub więcej, liczony być ma za całą jednę dziesiątą.

Art. III. Dodatek nadzwyczajny, ustanowiony patentem cesarskim z dnia 10 Października 1849 (Dz. u. p. N. 412) w ustępie 5, ma być co do podatku gruntowego uchylony, ale nadane właścicielom gruntu w ustępie 6 tegoż patentu prawo potrącenia co do kwot, które od długów, na ich posiadłości ciężących, płacić mają tytułem odsetków lub innych świadczeń rocznych, zachowuje się nadal w swojej mocy, dopóki obowiązywać będzie patent o podatku dochodowym z dnia 29 Października 1849 (Dz. u. p. N. 439).

Najmniejszą kwotę, w której wartość nieruchomości, podatkowi gruntowemu podlegającej, stósownie do § 50 ustawy z dnia 9 Lutego 1850 (Dz. u. p. N. 50) i dodatkowych przepisów prawnych, można przyjąć do wymierzenia należytości, oznaczać należy następnie:

1. Gdy chodzi o oznaczenie tejże wartości za przeciąg czasu od chwili, w której ustawa niniejsza zacznie obowiązywać, aż do chwili, w której nastąpić ma stanowcze rozło-

żenie podatków, stanowić się ma podatek gruntowy bez darowizny siedmdziesiąt dwa razy wzięty.

2. Gdy zaś wartość ta oznaczona być ma na okres, liczący się dopiero od terminu, w którym podatek będzie stanowczo rozłożony, część krotną podatku, wzmiankowaną w ustępie 1, obliczyć należy w stósunku odsetków podatku tymczasowo, do odsetków podatku stanowczo nałożonego.

Gdyby w tem obliczeniu wypadł ułamek, wynoszący mniej niż pięć dziesiątych części, należy go opuścić, ułamek zaś wynoszący pięć dziesiątych lub więcej, liczony być ma za całość.

Art. IV. Podatek gruntowy rozkładany będzie stósownie do przepisów artykułów I i XI ustawy z dnia 28 Marca 1880 (Dz. u. p. N. 34).

Gdyby suma podatku gruntowego, wymierzona tym sposobem obowiązanemu do płacenia tegoż podatku od jego posiadłości gruntowej, w okręgu pewnego Urzędu podatkowego leżącej, przewyższała o więcej niż dziesięć od sta sumę podatku gruntowego, przepisaną mu od tejże posiadłości gruntowej na rok 1880, tenże winien będzie płacić, a mianowicie:

1. w czasie od dnia 1 Stycznia 1881 aż do stanowczego wymierzenia podatku po zamknięciu postępowania reklamacyjnego rocznie:

a) sumę równą podatkowi gruntowemu, przepisanemu na rok 1880, i

b) zamiast podwyższenia, które się okaże z porównania sumy podatku gruntowego, przepisanej na rok 1880, z nowym tymczasowym wymiarem, kwotę wynoszącą dziesięć od sta sumy podatku gruntowego z roku 1880;

2. począwszy od roku, w którym podatek zostanie stanowczo wymierzony, rocznie:

a) sumę równą podatkowi gruntowemu, przepisanemu na rok 1880;

b) zamiast podwyższenia, które się okaże z porównania sumy podatku gruntowego, przepisanej na rok 1880, z wymiarem stanowczym:

aa) kwotę wynoszącą dziesięć od sta sumy podatku gruntowego z r. 1880, i

bb) część pozostałej jeszcze kwoty tego podwyższenia podatku, wzrastającą co rok o jednę dziesiątą.

Obowiązanym do płacenia podatku gruntowego, którzy w okręgu pewnego Urzędu podatkowego płacić mają więcej niż 1000 zł. rocznie podatku gruntowego, przepisać należy podwyższenie podatku gruntowego na podstawie całkowitej rocznej sumy podatku gruntowego, ciężącej na nich w obszarze, w którym ustawa niniejsza obowiązuje.

Art. V. Podwyższenia podatku gruntowego, będące jedynie następstwem zmian w posiadaniu, począwszy od dnia 1 Stycznia 1881, nie będą brane na uwagę w razie stósowania przepisów przejściowych, podanych w artykule IV ustawy niniejszej.

Ulgi, w artykule IV ustawy niniejszej opłacającym podatek gruntowy przyznane, mają im jednak służyć w razie przymusowych sprzedaży sądowych, jakoteż w tym przypadku, gdyby ich posiadłość gruntowa przeszła na ich dzieci lub rodziców (§ 42 o. k. u. c.) albo na małżonka, który w czasie przeniesienia posiadania nie był rozwiedziony z opłacającym podatek gruntowy.

Art. VI. Przepis artykułu II ustawy z dnia 28 Marca 1880 nie ściąga się do tych podwyższeń podatku, które są jedynie następstwem przepisów przejściowych, podanych w artykule IV ustawy niniejszej.

Art. VII. Ustawa niniejsza nabywa mocy obowiązującej od dnia ogłoszenia i ma być stósowana już do podatków wziętych na przepis na rok 1881.

---

cc) O utrzymywaniu w ewidencyi katastru podatku gruntowego.
(Ustawa z d. 23 Maja 1883 dz. u. p. N. 83 ogłoszona 6 Czerwca 1883, obowiązująca od 6 Czerwca 1883).

§ 1. W celu domagania się od tego, który kiedykolwiek będzie rzeczywistym gruntu posiadaczem, podatku, odpowiedniego rozległości jego posiadłości, podatkowi podlegającej

a położonej w jednej gminie podatkowej (katastralnej), wypracowania, wygotowane na zasadzie ustawy z dnia 24 Maja 1869 (Dz. u. p. Nr. 88) o uregulowaniu podatku gruntowego, tudzież ustaw późniejszych z dnia 6 Kwietnia 1879 (Dz. u. p. Nr. 54) i z dnia 28 Marca 1880 (Dz. u. p. Nr. 34), utrzymywane być mają w ścisłej ewidencyi pod względem zdarzających się zmian. Spółwłaściciele uważani będą odnośnie do przedmiotu opodatkowania tylko za jednego kontrybuenta i domaganie się podatku tylko do jednego z nich ma być wystósowane.

Arkusze posiadania doręczyć należy właścicielom gruntów jednocześnie z nakazami zapłaty, wydanemi z powodu stanowczego przepisania podatku gruntowego na rok 1883, na podstawie arkuszy posiadania. Od każdego arkusza opłacić trzeba należytość wynoszącą 5 centów.

§ 2. Przedmiotem utrzymywania w ewidencyi są przeto w ogólności wszelkie zmiany, które nastąpią co do rozległości gminy podatkowej, osoby posiadacza, przedmiotów podatkowi podlegających, i nakoniec w skutek sprostowania pierwotnego arkusza posiadania i map.

§ 3. Zmiany, które nastąpią w rozległości ościennych gmin podatkowych, są przedmiotem ewidencyi dopiero po stanowczem zatwierdzeniu zmiany granic mocą rozporządzenia administracyjnego.

§ 4. Zmiany w osobie posiadacza następują odnośnie do jednej całej posiadłości, pojedynczych całych parcel lub części parcel (działy gruntów), gdy rzeczywiste posiadanie przeszło na inną osobę przez darowiznę, w skutek aktu prawnego, odpłatnego (kupna, zamiany i t. d.), w skutek przeniesienia z powodu śmierci, mocą orzeczenia sędziego, w skutek zastósowania postanowienia prawnego (wywłaszczenia ze względów publicznych lub w skutek zaokrąglenia stanu posiadania, dokonanego celem powszechnego uregulowania posiadłości (komasacyi) i t. d.).

§ 5. Za trwałe zmiany w przedmiocie, które stósownie do określonych w § 2 ustawy z dnia 2 Maja 1869

(Dz. u. p. Nr. 88) uwolnień od podatku, uzasadniają ubytek, lub z powodu, iż ten tytuł uwalniający odpadł, przyrost do czystego dochodu i podatku, uważać należy następujące zmiany:

1. gdy grunta lub części tychże z powodu trzęsienia ziemi (oberwania się ziemi, zwalenia się skał), wymulenia, zmian biegu rzek lub zalewów morskich, są całkiem zniszczone lub stały się trwale nieurodzajnemi w skutek tych lub jakichkolwiek innych nadzwyczajnych klęsk elementarnych (siły większej);

2. gdy pojedyncze parcele użyte zostaną na jeden z następujących celów, jakoto:

a) na bagna, jeziora i stawy, o ile nie podlegają kulturze gospodarskiej (landwirthschaftlich cultivirt) i nie przynoszą dochodu ani z rybołostwa ani z porostu trzciny lub dobywania torfu;

b) na drogi publiczne dla pieszych lub jezdnych, na ścieżki flisowskie i gościńce, rynki, place koło kościołów i ulice, na kanały i wodociągi służące do celów publicznych, na łożyska rzek i strumieni;

c) na cmentarze publiczne;

d) pod budowę domów lub na dziedzińce;

e) do wyrobu soli morskiej;

3. gdy przez przymulenie, przez zmieniony bieg rzek, przez cofnięcie się morza albo skutkiem jakichkolwiek innych wydarzeń w przyrodzie powstaną nowe urodzajne powierzchnie gruntowe, albo gdy powierzchnie dotychczas nieurodzajne, staną się przez uprawę urodzajnemi. Atoli zmiany, powstające w skutek przymuleń, o tyle tylko kwalifikują się do uwidocznienia według przepisów o utrzymywaniu ewidencyi, o ile powierzchnie gruntowe, nowo powstałe, wznoszą się po nad średni stan wody;

4. gdy przedmioty, wzmiankowane powyżej pod liczbą 2 niniejszego paragrafu, zmienią swoje przeznaczenie i przez uprawę pierwotną będą znowu przynosiły dochód.

§ 6. Czasowe zmiany w przedmiotach następują, gdy przez nadzwyczajne klęski elementarne, urodzajna powierzchnia całych gruntów lub ich części zostanie tak zasypana żwirem lub piaskiem, że dłużej niż przez rok, w którym wypadek elementarny nastąpił, grunt uszkodzony lub jego część nie przynosi żadnego dochodu i ta przerwa regularnej gospodarki usunięta być może tylko za pomocą siły ludzkiej, której jednak nie wymaga zwykła metoda gospodarcza a właściwie że tylko tym sposobem można zbierac znowu plon rolniczy.

Na takie wszakże czasowe zmiany w przedmiocie należy zważać tylko wtedy, gdy chodzi o role, łąki, ogrody, winnice i pastwiska, a i co do tych rodzajów uprawy nie uzasadniają prawa do względów owe klęski elementarne, które przypisywać należy przyczynom miejscowym lub klimatycznym, powtarzającym się peryodycznie i które przeto już przy ocenieniu i klasowaniu dochodu, podjętych w celu uregulowania podatku gruntowego, były wzięte w rachubę.

§ 7. Zbadanie i zanotowanie trwałych zmian uprawy (Cultur) stanowić ma pracę przygotowawczą do rewizyi katastru podatku gruntowego, uskuteczniać się mającej stósownie do § 41 ustawy z dnia 24 Maja 1869 (Dz. u. p. Nr. 88), i przeto rozciągać się ma tylko na takie zmiany uprawy, które według naturalnych stósunków i oświadczenia interesowanych posiadaczy gruntów okazują się rzeczywiście trwałemi.

§ 8. Za omyłki pisarskie uważają się i podlegają sprostowaniu te przypadki, w których posiadacz wymieniony w arkuszu posiadania, lub zamieszczone w tymże oznaczenia rodzaju uprawy, klasy i obowiązku płacenia podatku lub uwolnienia od podatku, nie zgadzają się z operatem klasowania lub reklamacyi.

Tu należą także te przypadki, w których w istniejących operatach katastralnych, niezgodnie ze stósunkami rzeczywistemi, drogi prywatne oznaczone zostały jako własność publiczna lub drogi publiczne, jako majątek prywatny. W obu ostatnich przypadkach zmiany te uskutecznione być mają

dopiero wtedy, gdy właściwa Władza administracyjna lub Sąd wyda w tej mierze stanowczą decyzyą.

§ 9. Za błędy rachunkowe, które winny być sprostowane, uważane być mają zdarzające się w arkuszach posiadania niezgodności z operatami pomiarowemi, szacunkowemi lub reklamacyjnemi co do oznaczeń miary powierzchni lub czystego dochodu.

§ 10. Sprostowanie mapy nastąpić ma, gdy wykreślenie położenia i postaci parcel na mapie nie zgadza się z istotnym stanem rzeczy.

§ 11. Kataster podatku gruntowego z jednej a księgi kolei żelaznych, księgi górnicze, tudzież nowe księgi gruntowe (tabularne), założone na podstawie operatów regulacyi podatku gruntowego z drugiej strony, utrzymywać należy w ciągłej zgodności.

W tym celu zdarzające się zmiany w ciele hypotecznem, w oznaczeniu pojedynczych przedmiotów i w rysunku ich na mapie uwidocznione być mają tak w katastrze, jakoteż w księdze gruntowej.

§ 12. Przyjmowanie zaszłych zmian i uwidocznianie ich w operatach katastru podatku gruntowego, uskuteczniają pod zwierzchniczym kierunkiem Ministerstwa skarbu a pośrednim Władz skarbowych krajowych, urzędnicy pomiarowi, technicznie wykształceni a do tego ustanowieni.

§ 13. Władze publiczne i urzędy przyczyniać się mają do utrzymania zgodności operatów katastralnych ze stósunkami rzeczywistemi, przez uwiadamianie urzędnika pomiarowego o wszelkich zmianach, o których się dowiedzą.

Urzędnikowi pomiarowemu wydawać należy na żądanie potwierdzenia urzędowe co do zmian, aktami stwierdzonych.

Szczególne spółdziałanie Władzy ksiąg gruntowych i Urzędów podatkowych, określone jest w postanowieniach, poniżej zamieszczonych.

§ 14. Gminy obowiązane są przeznaczyć bezpłatnie lokal, którego urzędnik pomiarowy potrzebować będzie do rozpraw.

Nadto każdego czasu na żądanie urzędnika pomiarowego

1. dostarczyć mają podwodę za opłatą należytości przypadającej, z doliczeniem dodatku krajowego,

2. robotników i posłańców a w razie potrzeby łodzi z majtkami do ich obsługi za zwykłem miejscowem wynagrodzeniem dziennem, nakoniec sygnałów, palików a według okoliczności materyału potrzebnego do zrobienia rozgraniczenia, po cenach miejscowych.

§ 15. W tych przypadkach, w których na zasadzie ustawy niniejszej potrzebna jest interwencya naczelnika gminy lub jego zastępcy (przełożonych wyłączonych obszarów dworskich) lub osób zaufanych, wszyscy ci nie mają prawa do żądania od skarbu wynagrodzenia.

§ 16. Posiadacze gruntów obowiązani są, jeżeli chcą uniknąć następstw szkodliwych, w dalszych rozdziałach wymienionych, donosić w przeciągu sześciu tygodni piśmiennie lub ustnie Urzędowi podatkowemu lub Urzędnikowi pomiarowemu o wszelkiej zmianie, której ulegnie ich posiadanie co do osoby posiadacza lub przedmiotu podatku gruntowego a mianowicie:

1. co do zmiany posiadania po dokonanem przeniesieniu posiadania;

2. co do zmiany w przedmiocie, gdy zajdzie wypadek, z którego wynika ubytek lub przyrost przedmiotu.

Obowiązkowi doniesienia w myśl ustępu 1 stanie się zadosyć, gdy w przeciągu czterech tygodni podana będzie prośba o zahypotekowanie, lub gdy w terminie ustawą przepisanym uczynione będzie doniesienie celem wymiaru opłat.

Doniesienie o takich zmianach, które nastąpiły w skutek wypadków elementarnych w czasie od dnia 1 Stycznia 1881 aż do dnia, w którym ustawa niniejsza zacznie obowiązywać, uważane będzie za uczynione w czasie właściwym, gdy nastąpi w przeciągu sześciu tygodni od terminu, w którym ustawa niniejsza nabędzie mocy obowiązującej.

§ 17. Urząd podatkowy przyjmować ma doniesienia posiadaczy gruntów w każdym czasie, wszakże z zastrzeżeniem, że jeżeli tożsamości przedmiotów, o które chodzi, nie dowodzą już doniesienia lub dalsze szczegóły przez stronę podane lub tożsamość ich nie może być zbadana od razu z tej przyczyny, ponieważ potrzebne do tego mapy katastralne wziął ze sobą urzędnik pomiarowy, w chwili uczynienia doniesienia gdzieindziej zajęty, strona uwiadamiająca obowiązana jest stanąć ponownie przed urzędnikiem pomiarowym, jak tylko tenże przybędzie do gminy dla podjęcia dochodzeń lub do siedziby Urzędu podatkowego w celu przyjmowania zgłoszeń (§ 18).

§ 18. Urzędnik pomiarowy obowiązany jest przyjmować doniesienia właścicieli gruntów

a) tak wtedy, gdy jest w gminie obecny, jakoteż

b) podczas pobytu w siedzibie Urzędu podatkowego, gdzie co trzeci miesiąc winien bawić najmniej trzy dni.

Tenże obowiązany jest zapowiadać przybycie swoje do gminy na dni ośm przedtem, a swój pobyt w siedzibie Urzędu podatkowego najmniej na miesiąc przedtem przez naczelnika właściwej gminy a w przypadku *b)* przez naczelników wszystkich gmin okręgu podatkowego, za pomocą obwieszczenia, które ogłoszone być ma w sposób w miejscu używany.

§ 19. Na podstawie tych doniesień, które nadejdą do Urzędu podatkowego lub do urzędnika pomiarowego i na podstawie uwiadomień, otrzymanych od Sądów ksiąg gruntowych, Urzędów wymiaru należytości, jakoteż wszelkich innych Władz i urzędów publicznych, urzędnik pomiarowy obowiązany jest podejmować corocznie w okresie letnim, to jest zwyczajnie w czasie od dnia 1 Maja do końca Października, w gminach okręgu, do którego jest przeznaczony, dochodzenie zmian już zgłoszonych, lub które jeszcze będą mu doniesione podczas pobytu w tychże gminach albo które z urzędu spostrzeżone zostały. Dochodzenie na miejscu ma być jednak zaniechane w tym przypadku, gdy wyjaśnienie otrzymać można przez przejrzenie ksiąg publicznych w Sądzie utrzymywanych lub

aktów urzędowych, w siedzibie Urzędu podatkowego dostępnych, a żadne okoliczności nie wskazują tego, że od tego czasu zaszła ponowna zmiana w owym przedmiocie lub w osobie posiadacza.

Podejmując dochodzenie, wezwać trzeba najprzód obwieszczeniem w § 18 przewidzianem interesowanych posiadaczy gruntów, aby w dniu do tego wyznaczonym przybyli do kancelaryi gminnej i wykazali urzędnikowi pomiarowemu zmiany, które zaszły.

§ 20. Gdy dokumentami publicznemi lub prywatnemi udowodnioną będzie zmiana posiadania, urzędnik pomiarowy winien istotne szczegóły tejże zanotować.

Gdy tak ustępujący jak wstępujący posiadacz oznajmiają ustnie zmianę posiadania, natenczas przy dokładnem opisaniu przedmiotów, co do których zachodzi zmiana posiadania i tytułu prawnego przeniesienia, należy im kazać podpisać te ich zeznania w akcie, który w skutek wszelkich takich oznajmień gminy ma być wygotowany.

Lecz, gdy staje tylko jedna ze stron i nie może okazać dokumentu, tyczącego się zmiany posiadania, lub gdy żadna strona nie jest obecną, chociaż zmiana posiadania jest powszechnie wiadomą, trzeba jeszcze przesłuchać naczelnika gminy lub zastępcę, którego on ustanowił, i dwóch właścicieli gruntów z tej samej gminy, znających miejscowość i ze stósunkami posiadania obznajmionych, którzy podpisać mają zeznania w akcie, spisanym o wyniku dochodzenia.

§ 21. W razie powszechnej regulacyi posiadania (komasacyi), potwierdzony plan nowego składu stanowi podstawę dalszych czynności urzędnika pomiarowego.

§ 22. Dochodzenia, tyczące się tych zmian w przedmiotach opodatkowania, o których strony doniosły lub o których urzędnik pomiarowy dowiedział się skądinąd, lub nakoniec, które sam spostrzegł, czynić ma tenże urzędnik pomiarowy na miejscu, w obecności naczelnika gminy lub jego zastępcy (przełożonego wyłączonego obszaru dworskiego) po-

siadaczy i dwóch biegłych doradców poufnych z owejże gminy, których wybrać ma urzędnik pomiarowy.

Nieobecność posiadacza nie tamuje tej czynności urzędowej.

§ 23. W skutek doniesienia o działach gruntu uskutecznić trzeba pomiar zwyczajnie na miejscu, na podstawie zeznań stron obecnych lub rozgraniczenia już dokonanego.

Gdy strony nie stają a nadto nie ma znaków granicznych, pomiar wykonać należy podług oznak działu w naturze widocznych albo podług szczegółów podanych w dokumentach lub podług zeznań sąsiadów rzeczy świadomych, a w braku tychże przez dwóch doradców poufnych, i uskutecznić poprowadzenie linii działowej.

W przypadku tym uwiadomić należy interesowanych posiadaczy o uskutecznionym pomiarze za pośrednictwem naczelnika gminy, z tem dołożeniem, iż wynik tegoż przyjęty będzie za podstawę do uwidocznienia działu w operatach katastralnych i księgach gruntowych i że w takim razie, gdyby temu się sprzeciwiono, co w przeciągu dni 14 należałoby uczynić, nowy pomiar tylko na koszt sprzeciwiających się będzie uskuteczniony.

Urzędnik pomiarowy zaniechać ma pomiaru w razie takich działów gruntu:

a) gdy chodzi o parcelę, której linie obwodowe tworzą albo kwadrat albo prostokąt, mający najwięcej 20 metrów szerokości, a podział uskuteczniony być ma podług ilokrotnych części parceli;

b) gdy strona składa plan geometryczny (sytuacyjny) przez technika prywatnego urzędownie upoważnionego sporządzony i uwierzytelniony a w obu przypadkach [*a)* i *b)*] dopełnione są warunki przepisu, który w tej mierze wyda Ministerstwo skarbu w porozumieniu z Ministerstwem sprawiedliwości.

Gdy chodzi o podział parceli, której linie obwodowe tworzą kwadrat lub prostokąt, najwięcej 20 metrów szerokości mający, pomiaru zaniechać należy, jeżeli dział ma być uskuteczniony według ilokrotnych

części parceli i jeżeli strona oznajmująca doniesie następujące szczegóły:

1. Numer katastralny i zapisany w katastrze rodzaj uprawy parceli, która ma być podzielona;

2. nazwiska posiadaczy, numery katastralne i rodzaje uprawy parcel ościennych w katastrze zapisane;

3. ilość ucząstków, które z parceli mają być utworzone;

4. położenie cząstek przeznaczonych dla innych posiadaczy w obrębie parceli pierwotnej i względnie do niezmienionych parcel ościennych.

Plany geometryczne (sytuacyjne), które mają służyć do tego celu, aby podział gruntu bez poprzedniego pomiaru przez urzędnika pomiarowego mógł być w wypracowaniach podatku gruntowego uwidoczniony, sporządzić należy w następujący sposób:

1. Plany geometryczne sytuacyjne wygotować należy

a) gdy chodzi o obszary gruntów, leżące w miastach lub zamkniętych miejscach na skalę 1:1440,

b) gdy chodzi o inne powierzchnie na skalę 1:2880

rzeczywistej długości i podać w nich, którą z tych skal zastósowano.

2. Parcele zmienione lub nowo powstałe wykreślić należy w bezpośredniem zetknięciu z parcelami, które pozostały niezmienione, wszystkie punkty stałe, które zdjęciu służyły za podstawę, uwidocznić na planie i granice nowo utworzone odróżnić liniami innej barwy od tych granic parcel, które zostały niezmienione.

3. O ile plan nie został zdjęty za pomocą stolika mierniczego, miary długości i kątów, potrzebne do skonstruowania granic parcel przy zdejmowaniu oznaczone, trzeba na planie wykazać.

4. Błędy w pierwotnem wykreśleniu granic posiadania na mapie katastralnej, gdyby je technik prywatny w ciągu pomiaru dostrzegł, trzeba uwidocznić przez wyrysowanie a następnie przekreślenie błędnych linij mapy katastralnej.

5. Na planie uwidocznić trzeba: nazwę gminy katastralnej, numera katastralne parcel, które zmiana spotyka, jakoteż wykreślonych parcel ościennych, tudzież rodzaj uprawy parcel za pomocą oznaczeń przepisanych do map katastralnych, nakoniec także czas zdjęcia.

6. Różnica pomiędzy miarami długości, jak są przedstawione na planie a rzeczywistemi długościami (granica błędów), nie powinna wynosić więcej nad $^1/_{200}$ tych ostatnich.

7. Plan musi być pod względem dokładności uwierzytelniony przez technika prywatnego, urzędownie upoważnionego a w szczególności opatrzony jego potwierdzeniem, iż granicy błędów (ustęp 6) nie przekroczono. (Rozp. min. spraw. z 1 Czerwca 1883 dz. u. p. N. 86).

§ 24. Najrzadziej co trzy lata urzędnik pomiarowy odbyć ma w okręgu, do którego jest przeznaczony, prócz czyn-

ności urzędowych, których w każdej z osobna gminie wymagają nadchodzące doniesienia, zupełną rewizyą stanu posiadania, w taki sposób, aby nie było żadnej takiej gminy w której, chociażby doniesienia o zmianach wcale od niej nie nadeszły, urzędnik pomiarowy nie rewidował zupełnie od lat trzech dokładności wiadomych szczegółów co do osób posiadaczy, jakoteż co do przedmiotów opodatkowaniu podlegających.

W razie potrzeby, odbyć się ma w tym celu obejście pól z przyzwaniem naczelnika gminy lub jego zastępcy (przełożonego wyłączonego obszaru dworskiego) i dwóch posiadaczy gruntów z owejże gminy, znających miejscowość i stósunków posiadania świadomych, do czego właścicieli gruntów wezwać należy osobnem uwiadomieniem.

W toku tej rewizyi urzędnik pomiarowy zwracać ma także uwagę na zmiany w przedmiotach i stwierdzić z urzędu, kiedy powstały.

Rewizye te rozpocząć należy w r. 1884.

§ 25. Czysty dochód z parcel, które przybyły przez zmianę w przedmiocie (§ 5, ustępy 3 i 4), oznaczony być ma na podstawie porównania.

Czysty dochód oznaczyć przeto należy podług jakości takich gruntów okalających, sąsiednich lub znajdujących się w pobliżu, które pod względem rodzaju uprawy i dobroci, uważane być mogą za takie same jak te, które przybyły.

§ 26. Gdy się zmieniły granice, gminy, należy zatrzymać dla gruntów, które z jednej gminy mają być do drugiej przeniesione, te same kwoty czystego dochodu, które były preliminowane w operatach podatku gruntowego przed ich wyłączeniem.

§ 27. W razie działu gruntów, również nie może uledz zmianie czysty dochód ogólny, który przed działem przypadał na całą parcelę.

Zwyczajnie więc podzielić go należy w stósunku objętości powierzchni podzielonych części.

Atoli na żądanie jednego lub więcej interesowanych właścicieli gruntów, jeżeli podzielone części różnią się zna-

cznie pod względem dobroci, rozłożyć ma urzędnik pomiarowy ogólny dochód czysty stósownie do tych różnic dobroci, przyzwawszy naczelnika gminy lub jego zastępcę (przełożonego wyłączonego obszaru dworskiego) i dwóch biegłych doradców poufnych z owejże gminy.

§ 28. Jeżeli dokonane zostało połączenie gruntów (komasacya), sumę czystego dochodu katastralnego przypadającą na cały obszar gruntów komasacyi poddanych, rozłożyć należy na grunta dla wyrównania dodane (na nowym planie oznaczone), w tym samym stósunku, jaki zachodzi między wartością całego komasacyi poddanego obszaru gruntów, wziętą za podstawę przy układaniu planu komasacyi a wartością przyznaną gruntom wspomnionym.

§ 29. Trwałe zmiany uprawy, następujące w skutek komasacyi przez inny sposób gospodarki, zbadać należy w roku, który nastąpi bezpośrednio po wykonaniu planu komasacyi, przyzwawszy dwóch biegłych doradców poufnych, przyczem oznaczyć należy, jaka kwota z sumy czystego dochodu, którą cały grunt dla wyrównania dodany miał według obliczenia przynosić, przypada na uprawne kawałki w obrębie granicy gruntu tego położone, ze względu na ich rozległość, położenie i jakość ziemi, tudzież wszelkie inne okoliczności, wpływające na dochód czysty.

§ 30. Czasowe uwolnienia od podatku z powodu uprawy pustkowi lub ziemi nieprodukcyjnej, przyznane § 3 ustawy z dnia 24 Maja 1869 (Dz. u. p. N. 88), stósowane będą do tych upraw, które uskutecznione zostały od dnia 1 Stycznia 1881, z tem ograniczeniem, że w takim przypadku, jeśliby co do upraw, uskutecznionych aż do rewizyi katastru, odbywającej się peryodycznie w myśl § 41 powołanej ustawy, nie dało się wyśledzić niewątpliwie, kiedy uprawa została dokonana, trwanie uwolnienia od podatku liczyć się ma począwszy od dnia 1 Stycznia 1881 r.

Do upraw, uskutecznionych już przed dniem 1 Stycznia 1881, stósowane będą uwolnienia od podatków, przy-

znane w dawniejszych systemach podatku gruntowego i w myśl rozporządzeń osobnych także gdy ustawa niniejsza zacznie obowiązywać, jeszcze o tyle, o ile od chwili uskutecznienia uprawy nie upłynął jeszcze okres czasowego uwolnienia od podatku, w dawniejszych przepisach ustanowiony.

§ 31. Opuszczenie podatku gruntowego (albo odpisanie tegoż) z powodu czasowego nieuprawiania w skutek nadzwyczajnych klęsk elementarnych (§ 5), rozciągać się ma na taką ilość lat, jaka według stanu rzeczy, zbadanego u większości dotkniętych tą kleską posiadaczy gruntów obszaru spustoszonego a leżącego w obrębie gminy lub powiatu podatkowego, jest potrzebna, aby usunąć przyczyny braku dochodu i aby znowu odzyskać dochód z gospodarstwa.

Po nad te lata przyznane będzie nadto czasowe uwolnienie od podatku co do ról, łąk, ogrodów i winnic na dwa lata, co do pastwisk na rok.

O ile uszkodzone zostały tylko części gruntów, opuszczenie podatku ograniczone być ma tylko do kwoty podatku, przypadającej na część uszkodzoną.

§ 32. Okoliczności, w myśl § 31 za podstawę służące, zbadać należy w sposób przepisany w § 22.

Opuszczenie podatku zaczyna się liczyć od roku następującego bezpośrednio po klęsce elementarnej.

Ale jeżeli za ów rok, w którym ta klęska nastąpiła, nie należy się prawne darowanie podatku z tytułu uszkodzenia plonu, ponieważ w czasie, gdy klęska elementarna nastąpiła, grunt ów nie był jeszcze uprawiony lub nie był przeznaczony na użytek rolniczy, także i ten rok zaliczyć należy do opuszczenia podatku.

Po upływie czasu, za który opuszczenie podatku nastąpiło, czysty dochód z gruntów, od których go opuszczono, policzyć trzeba znowu w tej samej kwocie, która dla nich była podana w operatach podatku gruntowego.

§ 33. Celem uzyskania czasowego uwolnienia od podatku, trzeba uczynić doniesienie do Wła-

dzy administracyjnej powiatowej lub do Urzędu podatkowego w przeciągu czterech tygodni po uskutecznionem uprawieniu (§ 30) lub po klęsce elementarnej (§ 31).

Przekroczenie tego terminu pociąga za sobą takie szkodliwe następstwo, że uwolnienie od podatku lub opuszczenie tegoż, dopiero począwszy od roku po przyszłym następującego, licząc od dnia doniesienia a w przypadkach wzmiankowanych w ustępie 3 § 22 od roku, który nastąpi po doniesieniu, za pozostały okres będzie przyznane a jeżeliby tymczasem okres uwolnienia od podatku lub opuszczenia podatku upłynął, będzie odmawiane.

Orzekanie co do czasowego uwalniania od podatku i opuszczania podatku należy do Władzy skarbowej krajowej a od jej orzeczeń odwołać się można do Ministerstwa skarbu.

§ 34. W operatach katastralnych urzędnicy pomiarowi uwidocznić mają zbadane zmiany albo stanowczo albo tymczasowo.

§ 35. Uwidocznienie stanowcze wykonać należy:

1. co do zarządzonych przez Władzę administacyjną zmian w granicach gmin podatkowych;

2. co do wykrytych omyłek pisarskich i rachunkowych, tudzież co do niedokładności w rysunku na mapie z ograniczeniem wzmiankowanem w ostatnim ustępie § 8;

3. co do stwierdzonych stałych zmian w przedmiocie po zasięgnięciu wprzód decyzyi Władzy skarbowej krajowej względem czasowego uwolnienia od podatku (§ 33);

4. co do tych zmian w osobie posiadacza, względem których:

a) zmiana posiadania wykazana jest dokumentami publicznemi lub prywatnemi i Władza administracyjna lub sądowa dała już pozwolenie, jeżeli do prawomocnego przeniesienia posiadania było potrzebne; albo

b) uskuteczniona została w księdze gruntowej zmiana wpisu, a Sąd księgi gruntowej już o tem doniósł.

§ 36. Co do tych gmin, w których nie istnieją nowe księgi gruntowe, wykonane być ma w operatach katastralnych stanowcze uwidocznienie zmian posiadania także w przypadkach wzmiankowanych w ustępach 2 i 3 § 20.

Atoli w przypadkach tych, jeżeli do prawomocnego przeniesienia własności potrzebne jest pozwolenie Władzy administracyjnej lub sądowej, czekać trzeba póki nie nadejdzie.

Lecz jeżeli zmiana w osobie posiadaczy stwierdzona została tylko sposobem wzmiankowanym w ustępie 3 § 20, trzeba nadto wprzódy za pośrednictwem naczelnika gminy uwiadomić interesowanych o zamierzonem uwidocznieniu, z tem dołożeniem, iż im wolno w przeciągu dni czternastu wnieść do urzędnika pomiarowego lub do Urzędu podatkowego pismienne sprzeciwienie się temu, inaczej bowiem na podstawie dowodu, jako ich uwiadomiono, uwidocznienie zmiany posiadania będzie po upływie terminu rekursowego wykonane.

§ 37. Gdy sprzeciwienie się takie zostanie wniesione i zmienia przyjęty stan rzeczy, natenczas wykonanie uwidocznienia zostawić należy tymczasowo w zawieszeniu a urzędnik pomiarowy winien za pierwszą bytnością w owejże gminie przesłuchać osoby, mogące rzecz wyjaśnić.

Jeżeli sprzeciwienia się strony nie można tym sposobem odeprzeć, zaniechana będzie zmiana wpisu w katastrze dopóty, dopóki jedna ze stron nie złoży dowodu co do zmiany posiadania.

§ 38. Czasowe zmiany w przedmiocie, jakoteż trwałe zmiany uprawy, trzeba tylko zanotować w zapiskach, a to pierwsze dla stwierdzenia prawa do czasowego uwolnienia od podatku, a ostatnie dla wzięcia ich w swoim czasie na uwagę podczas rewizyi operatu podatku gruntowego.

§ 39. Urząd podatkowy, otrzymawszy od urzędnika pomiarowego wywód wszystkich zbadanych zmian z należącemi do niego załączkami, jakoteż zapiski stwierdzonych czasowych zmian w przedmiocie, winien zmiany według niego już uwidocznione uwzględnić przy rozkładzie podatku

na rok następny i według okoliczności uskutecznić dodatkowe przepisanie, przypisanie lub odpisanie według postanowień niżej zamieszczonych.

Atoli co się tyczy czasowych zmian w przedmiocie, trzeba wprzód zasięgnąć decyzyi Władzy skarbowej krajowej względem uwolnienia od podatku (§ 33).

§ 40. Do osiągnięcia i utrzymania zgodności między księgą gruntową a katastrem (§ 11) służą przedewszystkiem uwiadomienia, nadchodzące do Urzędu podatkowego (urzędu wymiaru należytości) od Sądu księgi gruntowej.

§ 41. Urząd podatkowy (Urząd wymiaru należytości), winien poczynić na podstawie tych uwiadomień zapiski potrzebne do wymierzenia należytości a następnie oddać uwiadomienie Sądu ksiąg gruntowych urzędnikowi pomiarowemu.

Ten ostatni postąpić ma z niem według przepisu §. 19.

§ 42. Zarazem Sąd ksiąg gruntowych uwiadomiony ma być niezwłocznie za pośrednictwem Urzędu podatkowego o zmianach, stwierdzonych przez urzędnika pomiarowego, o ile co do nich, nie nadeszły już zgodne doniesienia od Sądu ksiąg gruntowych.

Urząd podatkowy winien jednak wprzódy poczynić zapiski zmian uwidocznionych na tej podstawie w operatach katastralnych, potrzebne do dopełnienia obowiązku opłaty i do rozłożenia podatku.

§ 43 Sąd księgi gruntowej badać będzie uwiadomienia te pod względem ich zgodności z wpisami, znajdującemi się w księdze gruntowej.

Jeżeli się okaże, iż nie zgadzają się z temi wpisami stanowiącemi przedmiot karty stanu majątkowego, które tyczą się rozległości ciała hypotecznego, oznaczenia parcel, jakoteż rysunku na mapie, Sąd ksiąg gruntowych postąpi sobie w myśl ustaw o zakładaniu ksiąg gruntowych i przepisów wykonawczych do tychże ustaw wydanych.

Gdy zaś z doniesienia urzędnika pomiarowego, Sąd ksiąg gruntowych dowie się, że zaniedbano wpisania do

księgi gruntowej prawa rzeczowego, na którem opiera się osobisty obowiązek płacenia podatku gruntowego, natenczas Sąd ksiąg gruntowych wytoczyć ma postępowanie przepisane ustawą z dnia 23 Maja 1883 (dz. u. p. N. 82).

§ 44. O wyniku badania, jakoteż dalszego postępowania, gdyby toczyć się miało, trzeba nawet wtedy, gdy się wpisu w księdze gruntowej nie zmienia, uwiadomić Urząd podatkowy, który zakomunikuje go urzędnikowi pomiarowemu.

Gdyby się okazała niezgodność księgi gruntowej z stanowczem wpisaniem w operatach katastralnych co do osoby posiadacza, wymaganie podatku wystósować należy i w takim razie do rzeczywistego posiadacza.

W operacie katastralnym zapisać jednak potrzeba także i nazwisko owej osoby, która w księdze gruntowej zapisana jest jako posiadacz.

§ 45. Tymczasowe uwidocznienie zmian uskutecznić należy wtedy, gdy stanowczego nie można wykonać w terminach, wyznaczonych do tego w ustawie niniejszej:

1. z powodu, iż potrzebne są pomiary wielkich rozległości (np. w razie budowy nowych kolei żelaznych);

2. z powodu, iż do prawomocnego przeniesienia posiadania potrzebne jest zezwolenie Władzy administracyjnej lub sądowej (§ 35, l. 4, lit. *a)*, § 36, ustęp 2);

3. z powodu, iż od Sądu ksiąg gruntowych nie nadeszło uwiadomienie (§ 44).

§ 46. Do uskutecznienia tymczasowego uwidocznienia zmian posiadania, nastających w większym rozmiarze, gdy się budują koleje żelazne, zarząd kolei, którą się buduje, sporządzić ma tablice działowe parcel lub części tychże wziętych w posiadanie na cele kolei i stale wykupionych, dać je także interesowanym posiadaczom gruntów do podpisania i przesłać urzędnikowi pomiarowemu odpowiedniego okręgu.

Urzędnik pomiarowy sporządzić ma według nich wykaz tymczasowy zmian i oddać Urzędowi podatkowemu do uwzględnienia przy rozkładaniu podatku.

§ 47. Gdy ze zmianami posiadania łączą się oraz zmiany w przedmiocie opodatkowanym (zniesienie istniejących lub otwarcie nowych dróg publicznych i t. p.) i będą złożone dostateczne dowody, na podstawie których możnaby przynajmniej w przybliżeniu oznaczyć nastającą zmianę w przedmiocie i tejże rozciągłość, wtedy trzeba także obliczyć tymczasowo, z zastrzeżeniem wyrównania po stanowczem uwidocznieniu, przyrost lub ubytek czystego dochodu, tudzież podatku od tych przedmiotów, w których zaszła zmiana.

Jeżeli zaś dowodów takich nie ma, cały podatek gruntowy, dotąd pobierany, rozłożyć należy na nowych posiadaczy, obliczenie zaś przyrostów i ubytków w czystym dochodzie, jakoteż podatku gruntowego nastąpi dopiero po stanowczem uwidocznieniu.

§ 48. Uwidocznienie stanowcze nastąpi na podstawie planów wykupu gruntów, wykazów powierzchni, tudzież orzeczeń, tyczących się wywłaszczenia i wszelkich innych dokumentów, które zarządy kolejowe mają przedstawić, w razie potrzeby po poprzedniem wymierzeniu lub zbadaniu na miejscu przez urzędnika pomiarowego.

§ 49. Postępowania, przepisanego w §§ 46 i 47 trzymać się należy we wszystkich innych przypadkach uwidoczniania tymczasowego, z tą różnicą, że w tychże tablicę działową zastępuje oznajmienie, które obie strony interesowane winny podpisać, lub badanie podjęte z urzędu.

Gdy Władza administracyjna lub sądowa wyda zalegające orzeczenie (§ 35, L. 4, lit *a)* , § 36, ustęp 2), pozwalające na zmianę posiadania lub gdy nadejdzie uwiadomienie od Sądu księgi gruntowej (§ 44), wtedy, albo uskutecznić należy uwidocznienie stanowcze, albo w razie, jeżeli zmiana posiadania musiała być cofnięta a przeto wpis w księdze gruntowej nie mógł być uskuteczniony, sprowadzić także uwidocznienie tymczasowe do pierwotnego stanu.

§ 50. Przy rozkładaniu podatku uwzględnić należy zmiany zwyczajnie od roku, który nastąpi po oznajmieniu lub podjętem z urzędu zbadaniu.

Atoli co do uwidocznień, które wykonane być mają na podstawie oznajmień, potrzebną jest rzeczą, aby oznajmienia poczynione były najpóźniej do końca Marca albo przy sposobności pobytu urzędnika pomiarowego w gminie.

Zmiany, które w późniejszym czasie będą doniesione, mogą być uwzględnione przy rozkładaniu podatku, przypadającego na rok, który nastąpi po oznajmieniu tylko wtedy,

1. gdy zmiana posiadania rozciąga się na całą posiadłość lub całe parcele, a tożsamość przedmiotów może być stwierdzona na podstawie map katastralnych bez badania miejscowego, albo

2. gdy zmiana posiadania rozciąga się wprawdzie na części parcel, ale złożono szkic działu wygotowany i uwierzytelniony podług przepisów katastralnych przez upoważnionego technika prywatnego.

Z powodu tych zmian, w przedmiocie, z których wynika zmniejszenie się podatku, które jednak nie mogły już być badane na miejscu w roku, w którym o nich doniesiono, odpisany będzie podatek później, od roku, który nastąpi po oznajmieniu.

Z powodu tych zmian w przedmiocie, z których wynika wzrost podatku, przepisywać należy podatek od roku, który nastąpi po zmianie w przedmiocie.

Wyjmują się tylko przestrzenie uważane za budowlane, co do których trzymać się należy przepisów podanych niżej w § 51.

Gdy przedmioty zmienione podlegają uwolnieniu od podatku podług § 30 lub § 33, termin, w którym podatek ma być wzięty na przepis, schodzi się z terminem, w którym upływa uwolnienie od podatku.

§ 51. Grunta, które w operacie katastralnym zapisane są jako ziemia urodzajna, lecz wzięte są pod budynki, uwolnić należy od podatku gruntowego i uważać za przestrzeń

budowlaną dopiero od tego czasu, gdy podatek domowy będzie wzięty na przepis.

Jeżeli w myśl przepisów o podatku domowym opodatkowanie nie następuje, podatek gruntowy odpisać należy od roku, który nastąpi po skończeniu budynku.

Gdy zaś przestrzenie uważane za budowlane, zwrócone będą produkcyi pierwotnej, nałożyć należy na nie podatek gruntowy od tego czasu, w którym podatek domowy przestanie na nich ciążyć, a jeżeli stósownie do istniejących przepisów o podatku domowym tenże nie był wzięty na przepis, od owego czasu, od którego poczyna się obrócenie gruntu do uprawy rolniczej.

§ 52. Przepis artykułu II. ustawy z dnia 28 Marca 1880. (Dz. u. p. Nr. 34), nie będzie stósowany do tych podwyższeń podatku, które wynikają jedynie z uwidocznień wykonanych dla utrzymania zmian w ewidencyi na zasadzie § 5, L. 3 4, tudzież §§ 8, 9, 27, 28 i 29 ustawy niniejszej.

§ 53. Aż do przeniesienia podatku na kogo innego w skutek uwidocznień wykonanych dla utrzymania zmian w ewidencyi, za opłatę podatku gruntowego odpowiedzialny jest osobiście posiadacz zapisany w katastrze podatku gruntowego.

Co do dochodzenia roszczeń z odpowiedzialności rzeczowej, zatrzymują moc swoję dotychczasowe postanowienia prawne.

§ 54. Za czynności urzędowe potrzebne do utrzymania w ewidencyi, a wykazujące zmiany w posiadaniu, opłacić trzeba należytość, która stanowi dochód skarbowy i ma być wymierzona podług dołączonych taryf I. lub II. stósownie do tego, czy pomiar był lub nie był potrzebny.

Jeżeli działy gruntów nie wymagają pomiaru z tej przyczyny, ponieważ złożono plany geometryczne (sytuacyjne) wygotowane i uwierzytelnione w myśl § 23 przez technika prywatnego urzędownie upoważnionego, zastósować trzeba do nich taryfę I.

Gdy cała posiadłość lub całe parcele przechodzą na kogo innego, należytość opłaca sam nabywca.

W razie działu gruntów, wszyscy nabywcy składają się na opłatę w stósunku całkowitej powierzchni (lub całego czystego dochodu) udziałów przypadających każdemu z nich.

Przeniesienie własności w skutek wywłaszczenia ze względów publicznych lub w skutek ogólnej regulacyi posiadania (komasacyi) dokonywane być ma bezpłatnie.

Opłatę wymierza Urząd podatkowy na podstawie uwiadomienia otrzymanego od urzędnika pomiarowego, ściągnąć zaś ją należy jednocześnie z podatkiem gruntowym.

§ 55. Przeciw wynikowi pomiaru, obliczenia czystego dochodu i wymierzenia podatku uskutecznionego na mocy o utrzymaniu ewidencyi można odwołać się stósownie do przepisów ustawy z dnia 19 Marca 1876 (Dz. ust. p. Nr. 28).

Co do rekursów takich, które nie mają skutku odwłocznego, rozstrzyga stanowczo Władza skarbowa krajowa.

§ 56. Podania, tyczące się nastających zmian, stósownie do ustawy niniejszej wniesione, jakoteż akta ku ich stwierdzeniu, przez urzędnika pomiarowego spisane i rekursy powyżej w § 55 wzmiankowanie, uwalnia się od stempli i opłat.

Do czynności prawnych i przeniesień majątku, aktem takim stwierdzonych, stósowane będą przepisy ogólne obowiązujących ustaw i rozporządzeń o należytościach stemplowych i bezpośrednich.

Co do tych przeniesień posiadania, względem których dokument nie został wygotowany, należy w tym przypadku, jeżeli doniesienie o zmianie jest uczynione najpóźniej podczas najbliższej, która po dniu przeniesienia nastąpi, obecności urzędnika pomiarowego w gminie, zaniechać wzięcia na przepis podwyższenia opłaty, któreby według ustaw o należytościach przypadało, nawet wtedy, gdyby tymczasem Urząd do wymiaru należytości ustanowiony, otrzymał skądinąd wiadomość o dokonaniu aktu prawnego.

§ 57. Za nieusprawiedliwione niestawiennictwo wezwanego lub jego zastępcy do urzędowej czynności urzędnika

pomiarowego, co do której wezwanie było w czasie właściwym do osoby wydane, nałożyć ma urzędnik pomiarowy karę pieniężną w kwocie 1 zł.

Kary te porządkowe składać należy w Urzędzie podatkowym, któremu do tego celu urzędnik pomiarowy ma asygnacyą kary pieniężnej doręczyć a w razie potrzeby ściągane będą przez egzekucyą tak samo jak podatki rządowe.

Kary pieniężne wpływać mają do funduszu ubogich dotyczącej gminy.

§ 58. Mapy katastralne i wypracowania odnoszące się do utrzymania ewidencyi, przeglądać może każdy w Urzędzie podatkowym lub gdyby owe wypracowania miał z sobą urzędnik pomiarowy, gdzieindziej zatrudniony, u tegoż urzędnika.

Ktoby potrzebował kopij map lub odpisów jakichkolwiek wypracowań, dostać ich może po zamówieniu w Urzędzie podatkowym lub w Archiwie map za opłatą należytości taryfowych, które przez Ministerstwo skarbu co jakiś czas będą ustanawiane i w lokalu Urzędu podatkowego na widok publiczny wywieszane.

§ 59. Ustawa niniejsza, uchylająca wszelkie z nią niezgodne przepisy o utrzymywaniu katastru, nabywa mocy od dnia ogłoszenia.

Taryfa I.

do obliczenia należytości katastralnych za wpisy.

Należytość od wpisów w katastrze oblicza się:

a) za przeniesienie całego posiadania, będącego przedmiotem jednego arkusza posiadania gruntowego w kwocie stałej 10 ct.;

b) za przeniesienie pojedynczych całych parcel od czystego dochodu wszystkich parcel mocą jednego aktu

nabycia na nowego posiadacza przechodzących, a mianowicie:

		aż do	10 zł.	włącznie	w kw.	— zł.	5 c.
wynoszącego więcej niż	10 zł.	„	20 „	„	„	— „	10 „
„ „ „	20 „	„	30 „	„	„	— „	15 „
„ „ „	30 „	„	40 „	„	„	— „	20 „
„ „ „	40 „	„	60 „	„	„	— „	30 „
„ „ „	60 „	„	80 „	„	„	— „	40 „
„ „ „	80 „	„	100 „	„	„	— „	50 „
„ „ „	100 „	„	160 „	„	„	— „	65 „
„ „ „	160 „	„	220 „	„	„	— „	80 „
„ „ „	220 „	„	280 „	„	„	— „	95 „
„ „ „	280 „	„	340 „	„	„	1 „	10 „
„ „ „	340 „	„	400 „	„	„	1 „	25 „
„ „ „	400 „	„	600 „	„	„	1 „	40 „

i tak dalej od każdych 200 zł. o 15 ct. więcej, licząc pozostałość mniej niż 200 zł. wynoszącą, za całe 200 zł.

Taryfa II.

do obliczenia należytości za pomiar.

Należytość za pomiar oblicza się gdy powierzchnia ma

		aż do	30 ar.	włącznie	w kwocie	— zł.	40 ct.
więcej niż	30 ar.	„	100 „	„	„	— „	50 „
„ „	100 „	„	250 „	„	„	— „	70 „
„ „	250 „	„	500 „	„	„	— „	80 „
„ „	500 „	„	750 „	„	„	— „	80 „
„ „	750 „	„	1.000 „	„	„	1 „	— „
„ „	1.000 „	„	1.250 „	„	„	1 „	20 „
„ „	1.250 „	„	1.500 „	„	„	1 „	40 „
„ „	1.500 „	„	1.750 „	„	„	1 „	60 „
„ „	1.750 „	„	2.000 „	„	„	1 „	80 „
„ „	2.000 „	„	2.250 „	„	„	2 „	— „
„ „	2.250 „	„	2.500 „	„	„	2 „	20 „
„ „	2.500 „	„	2.750 „	„	„	2 „	40 „
„ „	2.750 „	„	3.000 „	„	„	2 „	60 „

więcej niż	3.000 ar. aż do	3.250 ar.	włącznie	w kwocie	2 zł.	80 ct.
„	„ 3.250 „	„ 3.500 „	„	„	3 „	— „
„	„ 3.500 „	„ 3.750 „	„	„	3 „	20 „
„	„ 3.750 „	„ 4.000 „	„	„	3 „	40 „
„	„ 4.000 „	„ 4.250 „	„	„	3 „	60 „
„	„ 4.250 „	„ 4.500 „	„	„	3 „	80 „
„	„ 4.500 „	„ 4.750 „	„	„	4 „	— „
„	„ 4.750 „	„ 5.000 „	„	„	4 „	20 „
„	„ 5.000 „	„ 5.500 „	„	„	4 „	40 „
„	„ 5.500 „	„ 6.000 „	„	„	4 „	60 „
„	„ 6.000 „	„ 6.500 „	„	„	4 „	80 „
„	„ 6.500 „	„ 7.000 „	„	„	5 „	— „
„	„ 7.000 „	„ 7.500 „	„	„	5 „	20 „
„	„ 7.500 „	„ 8.000 „	„	„	5 „	40 „
„	„ 8.000 „	„ 8.500 „	„	„	5 „	60 „
„	„ 8.500 „	„ 9.000 „	„	„	5 „	80 „
„	„ 9.000 „	„ 9.500 „	„	„	6 „	— „
„	„ 9.500 „	„ 10.000 „	„	„	6 „	20 „
„	„ 10.000 „	„ 11.000 „	„	„	6 „	40 „
„	„ 11.000 „	„ 12.000 „	„	„	6 „	60 „
„	„ 12.000 „	„ 13.000 „	„	„	6 „	80 „
„	„ 13.000 „	„ 14.000 „	„	„	7 „	— „
„	„ 14.000 „	„ 15.000 „	„	„	7 „	20 „
„	„ 15.000 „	„ 16.000 „	„	„	7 „	40 „
„	„ 16.000 „	„ 17.000 „	„	„	7 „	60 „
„	„ 17.000 „	„ 18.000 „	„	„	7 „	80 „
„	„ 18.000 „	„ 19.000 „	„	„	8 „	— „
„	„ 19.000 „	„ 20.000 „	„	„	8 „	20 „
„	„ 20.000 „	„ 22.000 „	„	„	8 „	40 „

i tak dalej od każdych 2.000 arów o 20 ct. więcej, licząc pozostałość, mniej niż 2.000 arów wynoszącą, za całe 2.000 arów.

Jeżeli stósownie do § 23 urzędnik pomiarowy zrobił rozgraniczenia, doliczać należy do powyższych pozycyj taryfowych dodatek po 20 od sta.

Oprócz tego nabywający posiadłość gruntową, ponoszą koszta dostarczenia materyału do zrobienia rozgraniczenia.

---

dd) O dochodach urzędników do utrzymywania w ewidencyi katastru podatku gruntowego w czasie czynnej służby, tudzież o prawie do emerytury na zasadzie dotychczasowej służby przy katastrze.

Ustawa z dnia 23 Maja 1883 (dz. u. p. N. 83, ogł. 6 Czerwca 1883).

Art. I. Funkcyonaryusze, pełniący obowiązki przy utrzymywaniu w ewidencyi katastru podatku gruntowego na zasadzie ustawy z dnia 23 Maja 1883 (Dz. u. p. N. 83) są urzędnikami rządowymi czynnymi, do których stósuje się ustawa z dnia 15 Kwietnia 1873 (Dz. u. p. N. 47) o urządzeniu płac urzędników rządowych czynnych.

Art. II. Organizm tych urzędników podzielić należy na następujące kategorye:

Inspektorowie starsi I klasy do utrzymywania ewidencyi w VII klasie stopnia służbowego.

Inspektorowie starsi II klasy do utrzymywania ewidencyi w VIII klasie stopnia służbowege.

Inspektorowie do utrzymywania ewidencyi w IX klasie stopnia służbowego.

Geometrzy starsi do utrzymywania ewidencyi w IX klasie stopnia służbowego.

Geometrzy I klasy do utrzymywania ewidencyi w X klasie stopnia służbowego.

Geometrzy II klasy do utrzymywania ewidencyi w XI klasie stopnia służbowego.

Elewi do utrzymywania ewidencyi.

Art. III. Urzędnicy do utrzymywania ewidencyi pobierają, dopóki trwać będą czynności służbowe po za obrębem siedziby, atoli w obrębie kraju koronnego, dla którego zostali ustanowieni, płace dzienne w wymiarze ograniczonym, a mianowicie:

dla	VII	klasy	stopnia	służbowego	w kwocie	4	zł.	50 ct.
„	VIII	„	„	„	„	3	„	50 „
„	IX	„	„	„	„	3	„	— „
„	X i XI	„	„	„	„	2	„	50 „

Za podróże służbowe po za obrębem kraju koronnego mają prawo do dyet normalnych.

Podróżne i przesiedlne pobierać będą według przepisów istniejących dla urzędników rządowych, z tym jedynym wyjątkiem, że, o ile nie mogą używać kolei żelaznych lub statków parowych, zamiast opłat pocztowych lub milowego należy się im jedynie wynagrodzenie za podwodę, łącznie z dodatkiem z funduszu krajowego.

Elewi do utrzymywania ewidencyi zostają pod względem podróży i przesiedleń na równi z urzędnikami do utrzymywania ewidencyi XI klasy stopnia służbowego.

Art. IV. Czas wysłużony bez przerwy przy wykonaniu stałego (powszechnego) katastru podatku gruntowego lub przy tymczasowem urządzeniu podatku gruntowego albo przy regulacyi podatku gruntowego, będzie w myśl rozporządzenia cesarskiego z dnia 9 Grudnia 1866 (Dz. u. p. N. 157) policzony w całości do wymiaru emerytury, jeżeli przejście z jednej z tych służb do służby utrzymywania w ewidencyi teraźniejszego katastru podatku gruntowego (artykuł I), albo do innej służby rządowej, która według istniejących przepisów o emeryturze jest policzalna, nastąpiło bez przerwy.

W tym względzie nazwa posady służbowej nie stanowi różnicy, jeżeli przyjęcie nastąpiło do ciągłego pełnienia obowiązków w regularnej służbie i za pomocą urzędowej nominacyi (aktu mianowania, uwiadomienie urzędowego itp.), jakoteż za poborem stałych płac z funduszów państwa (pensyi miesięcznej, dziennego).

Art. V. Gdy ustawa niniejsza zacznie obowiązywać, §§ 2, 3, 4 i 5 ustawy z dnia 15 Maja 1874 (Dz. u. p. N. 72) utracą moc obowiązującą, z tem ograniczeniem, że tylko jeszcze przepisy ustępów 2 i 3 § 4 stósowane być mają do tych urzędników, którzy na podstawie tychże nabyli już prawa do większego zaopatrzenia.

Art. VI. Gdyby wskutek organizacyi służby do utrzymywania ewidencyi, urzędnik zamianowany został w niższej klasie stopnia służbowego od tej, którą miał dotychczas, zostawić mu należy „ad personam“ dochody wyższej klasy stopnia służbowego, póki się nie posunie do tejże klasy stopnia służbowego.

---

ee) O wykonaniu ustawy z dnia 23 Maja 1883 (dz. u. p. N. 83) co do utrzymywania w ewidencyi katastru podatku gruntowego.

Przepis wykonawczy Minister. skarb. z 11 czerwca 1883 (dz. u. p. N. 91)

§ 1. Wypracowania regulacyi podatku gruntowego są podstawą corocznego rozkładu podatku.

Ażeby stósownie do celu utrzymywania ewidencyi, w § 1 ustawy wyrażonego, domagać się można podatku od tego, który będzie kiedykolwiek rzeczywistym gruntu posiadaczem i w miarę obszaru jego posiadłości podlegającej podatkowi a położonej w jednej gminie podatkowej, badane być muszą wszelkie zmiany, które w ciągu roku zajdą co do osoby posiadacza lub co do przedmiotów opodatkowanych.

Wyniki badań osiągnięte być mają co do każdego z osobna kontrybuenta w gminie według przepisów poniżej zamieszczonych.

W tymto celu wygotowany został dla każdego kontrybuenta w gminie, co do jego posiadłości, znajdującej się w tejże gminie, arkusz posiadania, który przy odnośnych czynnościach urzędowych ma być użyty jako wypracowanie dla utrzymania ewidencyi.

Oprócz tych arkuszy posiadania, potrzebnych do celów urzędowych, wydać należy obecnie, w myśl ustępu 2 § 1 ustawy, także posiadaczom gruntów arkusze posiadania, które zawierać mają podstawy stanowczego wymiaru podatku.

W wykonaniu tego prawnego postanowienia ma naprzód Urząd podatkowy za pośrednictwem naczelników gmin zarządzić doręczenie wygotowanych tymczasem odpisów arkuszy posiadania, jednocześnie z nakazami zapłaty wziętego na przepis podatku gruntowego za rok 1883.

Należytość w kwocie pięciu centów opłacona być ma od każdego arkusza posiadania bez względu, czy tenże składa się z całego arkusza czy z półarkusza i ile stron tegoż jest zapisanych.

Gdy są potrzebne arkusze dodatkowe, także od każdego takiego arkusza dodatkowego policzyć się ma należytość w kwocie pięciu centów.

Należytość tę ściągnąć ma naczelnik gminy przy doręczeniu nakazu zapłaty, opatrzonego arkuszem posiadania.

W tym celu Urząd podatkowy umieścić ma w spisie, z którym nakazy zapłaty razem z arkuszami posiadania naczelnikom gminy oddane będą, dwie kolumny, w których obok każdego kontrybuenta zapisać należy ilość arkuszy posiadania gruntowego, tudzież kwotę ściągnąć się mającą. Zarazem uwidocznić należy sumę należytości, która ma być od wszystkich posiadaczy gruntów tej samej gminy ściągnięta i wziąć ją na przepis przy końcu tablicy repartycyjnej dla odnośnej gminy.

Kwoty, które naczelnicy gminy z tego tytułu oddać mają, zapisywać należy w dzienniku dodatkowym (Subjournal) dla katastru podatku gruntowego oddzielnie do wpływu i wydatku utrzymywać się mającym, zaś w tablicy repartycyjnej zamieścić dzień oddania, kwotę i artykuł dziennika.

W arkuszach posiadania gruntowego, posiadaczom gruntów doręczonych, dopisywane będą zaszłe zmiany tylko na żądanie posiadaczy a to, na zasadzie przepisów § 53, ustępu 2 ustawy, tylko za opłatą należytości taryfowej.

Do § 3. Zmiany w rozległości gminy podatkowej (katastralnej) nastąpić mogą: skutkiem zmiany granic kraju, skutkiem wyłączenia pewnej gminy miejscowej lub skutkiem wyłączenia obszaru gruntów a względnie pojedynczych parcel z pewnej gminy katastralnej i przyłączenia ich do innej gminy katastralnej.

Takie zmiany granic mogą być dopiero w tedy przedmiotem uwidocznienia według przepisów o utrzymywaniu ewidencyi, gdy linia graniczna będzie stanowczo oznaczona przez czynniki do tego według istniejących szczególnych ustaw i przepisów powołane.

Co do uwidocznienia w wypracowaniach podatku gruntowego takich przypadków w ewidencyi utrzymać się mających, wyda Ministerstwo skarbu do każdego przypadku osobne polecenie.

Do § 4. Do obowiązków urzędników, którym utrzymywanie ewidencyi jest poruczone, należy także zbadanie tytułu prawnego zaszłej w posiadaniu zmiany.

Tytuły prawne wyliczone są przykładami w § 4 ustawy. Do zbadania ich służyć będą dokumenty, tyczące się aktów prawnych, wyroki, dekrety przyznania, orzeczenia, wywłaszczenia i t. d. lub wyniki dochodzeń według § 20 odbywać się mających.

Ulgi, które w artykule IV ustawy z dnia 7 czerwca 1881 (dz. u. p. N. 49) przyznane są kontrybuentom podatku gruntowego, pozostają w mocy według artykułu V ustawy w razie przymusowych sprzedaży sądowych, jakoteż w tym przypadku, gdy posiadłość gruntowa tych kontrybuentów podatku gruntowego przeszła na ich dzieci lub rodziców (§ 42 p. k. u. c.) [1]) albo na małżonka, który w czasie przeniesienia posiadania nie rozłączył się od kontrybuenta podatku gruntowego. Przeto w arkuszach posiadania, mianowicie te rodzaje nabycia posiadania, muszą być szczegółowo oznaczone.

[1]) § 42 p. k. u. c. — Pod imieniem rodziców objęci są w ogólności wszyscy bez różnicy stopnia krewni w linii wstępnej a pod imieniem dzieci, wszyscy krewni w linii zstępnej.

Do § 5. Tkwi to w pojęciu trwałej zmiany w przedmiocie, że stan parceli, przez nią sprowadzony, musi mieć w sobie zmianę trwałości.

Mianowicie więc w tych przypadkach, w których chodzi o zmianę „przeznaczenia“, urzędnik pomiarowy baczyć winien na to, czy zmiana ta jest już ustalona.

Do tego celu potrzebne jest dokładne sprawdzenie przyczyny zmiany i stanu, w jakim przedmiot skutkiem tejże się znajduje.

W razie przeznaczenia na cele publiczne przejrzeć trzeba dokument umowy lub założenia, jeśli są, i osnowę tegoż zanotować.

Zmiany, które są następstwem klęsk elementarnych wtedy tylko uważać można w myśl ustawy za trwałe, gdy grunt

został całkiem lub po części zniszczony (zniknął), lub gdy uzyskanie dochodu z gruntu stanie się trwale niemożebnem.

Ten ostatni w szczególności przypadek nastąpi w razie zupełnego wymulenia warstwy wierzchniej i odsłonięcia kamiennego pokładu spodniego.

Także i takie zmiany przy sposobności wszelkich innych czynności urzędowych, mianowicie rewizyj peryodycznych, kontrolować należy pod względem dalszego trwania wpływu klęski elementarnej.

Przymulenia uwzględnione będą w myśl ustawy dopiero wtedy, gdy się wzniosą po nad średni stan wody.

Dla sprawdzenia tej okoliczności urzędnik pomiarowy winien obserwować stan wody na wodoskazach, jeżeli są, a według okoliczności zasięgnąć potrzebnej informacyi z zapisków rządowej Władzy administracyjnej powiatowej lub Urzędu gminnego.

Do § 6. Dla ocenienia czasowych zmian w przedmiocie, rozstrzygającą jest okoliczność, że urodzajna warstwa ziemi zasypana jest żwirem lub piaskiem w takim stopniu, że tylko przez usunięcie warstwy żwiru lub piasku lub przez nawiezienie żyznej ziemi można przywrócić zdolność wydawania plonu, przedtem zaś (dochód naturalny) plon uzyskany być nie może.

Dla zbadania, czy klęska elementarna nie ma być uważana za taką, która jako polegająca na stósunkach miejscowych lub klimatycznych, była już wzięta w rachubę przy ocenieniu i klasyfikacyi dochodu, przejrzeć należy wypracowania szacunkowe regulacyi podatku gruntowego i w tym celu zażądać ich z Archiwum map jeszcze przed przystąpieniem do komisyjnego dochodzenia.

Do § 7. Zmiany rodzaju uprawy nie wywierają wpływu na płacenie podatku.

Przecież do celu w ustawie wskazanego, trwałe zmiany uprawy należy zbadać i notować w zapiskach.

Zapisek taki rozciąga się przeto na takie tylko zmiany uprawy, które podług znamion w ustawie przytoczonych uważać można za trwałe.

Sposób postępowania w tym względzie urzędników pomiarowych, uregulowany będzie osobną instrukcyą techniczną.

Do § 8 i 9. Gdy błędy pisarskie lub rachunkowe tego rodzaju, który w §§ 8 i 9 jest wzmiankowany, będą oznajmione lub z urzędu dostrzeżone, uwidocznić je trzeba w wypracowaniach, jak każdą inną zmianę, będącą przedmiotem utrzymywania ewidencyi.

Sprostowania, wzmiankowane w ustępie § 8, polegają na spostrzeżeniu, że w niektórych przypadkach po części przy wykonaniu czynności, które miały na celu regulacyą podatku gruntowego, po części przy zakładaniu nowych ksiąg gruntowych, w skutek mylnych podań strony, drogi prywatne oznaczone zostały jako własność publiczna i odwrotnie drogi publiczne jako majątek prywatny, i że na podstawie uwiadomienia od Sądów księgi gruntowej, odnośna zmiana uskuteczniona została także w wypracowaniach regulacyi podatku gruntowego.

W toku postępowania reklamacyjnego pokazało się jednak w większej ilości takich przypadków, że oznaczenie w księdze gruntowej nie odpowiadało stósunkom rzeczywistym. Przypadki takie muszą być wyjaśnione w porozumieniu z Sądem księgi gruntowej a według okoliczności musi być sprostowanie wykonane po wydaniu decyzyi przez właściwą Władzę administracyjną lub Sąd.

Do § 10. Usunięcie błędów w pomiarze i wykreślenie tego ostatniego na mapie potrzebne jest do porządnego utrzymywania ewidencyi a także i z tego powodu, ponieważ do założenia nowych ksiąg gruntowych i w razie zmiany wpisów tychże, używane są kopie map katastralnych, a że w takich razach powołuje się na sytuacyą przedmiotu, na mapie przedstawioną, tedy mylne wykreślenie na mapie mogłoby dawać powód do sporów o posiadanie.

Przed sprostowaniem mapy musi jednakże być uskutecznione swierdzenie stósunków rzeczywistych.

Gdy w takim wypadku skonstatowanem zostanie, że błędy zachodzą w obliczeniu obszaru powierzchni lub dochodu czystego, te ostatnie wedle § 9 ustawy sprostować należy.

Jeżeli niezgodność tyczy się wykreślenia poszczególnych granic posiadłości, sprostowanie wówczas wykonać należy, gdy po pierwsze strony zgadzają się co do linii granicznej a przeto chodzi tylko o przeniesienie na mapę granicy w naturze widocznej, lub powtóre, gdy istnieje orzeczenie właściwego Sądu lub Władzy administracyjnej co do właściwej linii granicznej.

Do § 13. Władze publiczne i czynniki administracyjne miewają nie rzadko sposobność podejmowania czynności urzędowych w celu stwierdzenia stósunków rzeczywistych (np. przy zakładaniu dróg publicznych, regulacyi rzek i t. p.).

O ile przytem zmiany w osobie posiadaczy i w przedmiotach podatku gruntowego dostrzeżone zostaną, nakazuje ustawa, aby o tem urzędnik pomiarowy uwiadomiony został.

W tym celu Starostwa oddawać będą odnośne akta do przejrzenia inspektorowi podatkowemu, który ma je zanotować.

Te zapiski winien urzędnik pomiarowy w ciągu miesięcy zimowych co miesiąc, w okresie zaś czynności polowych, przy sposobności pobytu w siedzibie Starostwa przejść a według okoliczności przejrzeć dotyczące akta i w razie potrzeby zażądać przewidzianego w ustawie urzędowego potwierdzenia.

Również naczelnicy gmin obowiązani są wspierać urzędnika pomiarowego przez udzielanie mu wyjaśnień, w czynności jego, mającej na celu zbadanie zmian, sami zwracać jego uwagę na zaszłe zmiany i spółdziałać przy dochodzeniach miejscowych w tej mierze potrzebnych.

Do § 14. Za lokal do pertraktacyj urzędnika pomiarowego, odbywać się mających w gminie, służyć będzie zwyczajnie kancelarya gminna.

Gdzie szczególne okoliczności nie pozwalają jej używać, obowiązana jest gmina w każdym z osobna przypadku dostarczyć stósownego lokalu.

Należytość za podwodę płacić ma urzędnik pomiarowy niezwłocznie gotówką w stacyi, w której podwodę bierze, podług ustanawianego peryodycznie i do publicznej wiadomości podanego wynagrodzenia od konia i kilometra z doliczeniem dodatku z funduszu krajowego, wyznaczonego dla odnośnego kraju.

Co do wydatków, wzmiankowanych w ustępie 2 § 14, naczelnicy gminy dopisywać mają w odnośnych kwitach odbiorców potwierdzenie, że policzone kwoty są stósunkom miejscowym odpowiedne.

Do § 15. Nadmienione w tym paragrafie przypadki bezpłatnej interwencyi naczelników gminy lub ich zastępców (przełożonych wyłączonych obszarów dworskich) albo osób zaufanych, zdarzają się mianowicie przy czynnościach urzędowych, wzmiankowanych w §§ 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 30 i 32.

Do § 16. Pierwszy punkt wyjścia do podjęcia czynności urzędowej w celu utrzymania ewidencyi, stanowi doniesienie posiadacza gruntu, do uczynienia którego tenże § 16 jest obowiązany.

W myśl §§ 16, 17 i 18 ustawy, posiadaczom gruntów wolno w okresie terminów do doniesień wybrać najdogodniejszy dla siebie sposób oznajmienia o zmianach, mianowicie w Urzędzie podatkowym lub u urzędnika pomiarowego a to u tego ostatniego tak w lokalu urzędowym jak i przy sposobności jego pobytu w siedzibie Urzędu podatkowego lub w dotyczącej gminie.

Co do każdego przypadku wzięcia w ewidencyą, t. j. co do każdej zmiany, której ulegnie cała posiadłość lub jedna parcela, wygotować należy arkusz oznajmień podług wzoru.

Jeżeli co do pewnej parceli zajdzie jednocześnie zmiana posiadania i zmiana w przedmiocie, obie w tym samym arkuszu oznajmień zamieścić należy.

Błędy pisarskie i rachunkowe zapisać należy jako osobne przypadki wzięcia w ewidencyą w osobnym arkuszu oznajmień tylko wtedy, jeżeli nie były badane jednocześnie z innemi zmianami.

Do założenia arkusza oznajmień obowiązany jest tak Urząd podatkowy jak i urzędnik pomiarowy, podług tego, czy doniesienie uczyniono w Urzędzie podatkowym czy u urzędnika pomiarowego.

Arkusze oznajmień oliczbować ma urzędnik pomiarowy a to dla każdego powiatu podatkowego oddzielnie.

Urzędnik pomiarowy utrzymywać ma dla każdego powiatu podatkowego zapiski co do arkuszy oznajmień podług wzoru.

Gdy doniesienie czyni się ustnie, potrzebne szczegóły winny być niezwłocznie wciągnięte do arkusza oznajmień i przez stronę oznajmiającą podpisane. Jeżeliby zaś tak ustępujący jak wstępujący posiadacz byli obecni, obie strony mają oznajmienie podpisać.

Doniesienia pisemne trzeba dołączyć do arkusza oznajmień, który wypełnić należy podług treści oznajmień.

Gdy uwiadomienie pisemne obejmuje kilka przypadków wzięcia w ewidencyą, natenczas, jeżeli szczególne okoliczności nie wymagają odrębnego załatwienia każdego z osobna wygotować należy do przypadków wzięcia w ewidencyą, objętych jednem doniesieniem, tylko jeden arkusz oznajmień.

Ponieważ przekroczenie terminu doniesienia pociąga za sobą szkodliwe skutki, ściśle przestrzegać tego należy, aby na doniesieniach pisemnych, jakoteż w arkuszach oznajmień, spisanych na podstawie ustnych doniesień, dzień oznajmienia został niezwłocznie dopisany.

Gdy doniesienie zastępuje prośba o zahypotekowanie w arkuszach oznajmień, zapisać należy treść prośby o zahypotekowanie lub rezolucyi hypotecznej.

Doniesienia, w celach wymiaru należytości poczynione, ma urzędnik pomiarowy przejrzeć przy sposobności pobytu w siedzibie Urzędu podatkowego i co do tych przypadków,

które stanowią przedmiot utrzymania w ewidencyi a które jeszcze w tym celu nie zostały osobno oznajmione, wygotować arkusze oznajmienia.

Jeżeli Urząd ustanowiony do wymiaru należytości nie jest oraz Urzędem podatkowym, to pierwszy ma przy końcu każdego miesiąca zakomunikować urzędnikowi pomiarowemu szczegóły doniesień o aktach prawnych, których przedmiotem jest zmiana posiadania.

Gdyby się z tego uwiadomienia pokazało, że co do niektórych aktów prawnych nie ma jeszcze arkuszy oznajmień, trzeba arkusze te założyć.

W ostatnim ustępie § 16 przewidziany jest ten przypadek, że od roku 1881 podatek gruntowy pobierany jest na podstawie wypracowań regulacyi podatku gruntowego, utrzymywanie zaś w ewidencyi tych operatów, reguluje dopiero ustawa niniejsza, zawierająca mianowicie co do czasowych zmian w przedmiocie nowe postanowienia.

Zaniechane dotychczas doniesienie nie ma przynosić uszczerbku posiadaczom gruntu także co do zmian, które zaszły od rzeczonego terminu, aż dopóki ustawa nie nabyła mocy obowiązującej a przeto termin do donoszenia poczyna się liczyć dopiero od dnia ogłoszenia ustawy.

Do § 17. Postanowienia § 17 mają na celu uzupełnienie doniesień posiadaczy gruntów przez urzędników podatkowych i pomiarowych w ten sposób, by te pod względem ścisłego oznaczenia przedmiotu, w którym zaszła zmiana, mogły stanowić odpowiednią podstawę do dalszych czynności urzędowych, tyczących się utrzymania ewidencyi.

O ile strona nie może podać dotyczącego numeru parceli, jest to według ustawy najprzód obowiązkiem Urzędu podatkowego sprawdzić tożsamość przedmiotu na podstawie mapy katastralnaj lub szkicu indykacyjnego.

Arkusze oznajmień, w taki sposób uzupełnione, ma Urząd podatkowy w odstępach czternastodniowych posyłać urzędnikowi pomiarowemu, a według okoliczności, jeżeli tenże

zajmuje się czynnościami polowemi, posłać je za nim do dotyczącej gminy.

Do tego ostatniego celu urzędnik pomiarowy składać ma co miesiąc Urzędowi podatkowemu wykaz miejsca swego pobytu.

Zresztą urzędnik pomiarowy przyjmować ma oznajmienia także przy sposobności swego peryodycznego pobytu w siedzibie Urzędu podatkowego.

W § 17 ustawy przewidziane jest także ze względu na uzupełnienie oznajmień na wstępie wzmiankowane, że gdy tożsamość przedmiotu nie da się na razie stwierdzić w Urzędzie podatkowym, stronie oznajmującej można polecić, aby stanęła jeszcze raz przed urzędnikiem pomiarowym, według okoliczności w siedzibie Urzędu podatkowego.

Postanowienia tego nie wolno rozciągać do zniewalania strony, aby bez potrzeby udawała się ponownie do siedziby Urzędu podatkowego.

Gdy więc urząd podatkowy nie może żadną miarą sprawdzić tożsamości, winien w każdym razie arkusz oznajmień w ciągu najwięcej 8 dni przesłać urzędnikowi pomiarowemu.

W skutek takiego postępowania będzie mógł urzędnik pomiarowy, gdyby wypracowania katastralne nie wystarczały do sprawdzenia tożsamości, jeszcze przed przybyciem do dotyczącej gminy, uwiadomić interesowanych posiadaczy gruntów, że w oznaczonym dniu dokonane będzie sprawdzenie tożsamości przedmiotu.

Gdy oznajmienie wniesione będzie dopiero po upływie okresu czynności polowych, natenczas jeżeli chodzi o przypadki nie wymagające pomiaru i jeżeli urzędnik pomiarowy zdoła sprawdzić tożsamość bez dalszego przesłuchiwania strony, niezwłoczne przesłanie oznajmienia urzędnikowi pomiarowemu daje możność uwzględnienia zmiany już przy rozłożeniu podatku na rok następny.

Gdyby przesłuchanie posiadacza gruntu było potrzebne, trzeba o tem uwiadomić go z tym dodatkiem, że mu wolno

udać się do urzędnika pomiarowego, zanim jeszcze tenże przybędzie do gminy i przez danie wyjaśnień ułatwić uwzględnienie przy rozłożeniu podatku.

Do § 18. Urzędnik pomiarowy udawać się ma do gminy:

1. w myśl § 19 ustawy w celu badania zmian, które doszły do jego wiadomości,

2. w myśl § 24 ustawy w celu wykonania zupełnej rewizyi wiadomych szczegółów tak co do osób posiadaczy jak i co do przedmiotów podlegających podatkowi.

Obecność jego w siedzibie urzędu podatkowego uregulować należy w taki sposób, aby pierwszy trzydniowy pobyt w r. 1883 przypadł w miesiącu Lipcu, jeżeli zaś do okręgu urzędnika pomiarowego należy więcej powiatów podatkowych niż jeden, aby pierwszy pobyt w Urzędzie podatkowym przypadł bądź co bądź w miesiącu Lipcu, w innych zaś w pierwszej połowie miesiąca Sierpnia, w skutek czego tedy najbliższy pobyt nastąpi w miesiącu Październiku 1883, dalsze w miesiącu Styczniu i w miesiącu Kwietniu 1884 a względnie w następnym miesiącu; a kolei tej także na przyszłość trzymać się należy.

Atoli terminy pobytu w ciągu miesiąca oznaczyć należy do każdego z osobna przypadku w taki sposób, aby w takim razie, gdyby urzędnika pomiarowego zaskoczyła nagła choroba lub inna przeszkoda, Władza skarbowa krajowa mogła jeszcze przed upływem trzeciego miesiąca od ostatniego pobytu wysłać innego funkcyonaryusza w celu wykonania czynności urzędowej, o którą chodzi.

W tych przypadkach wyjątkowych, w których tymczasowo kilka gmin jednego powiatu podatkowego musiano przyłączyć do okręgu przydzielonego drugiemu urzędnikowi pomiarowemu, dokonanie czynności urzędowych, o które chodzi, jest jak się samo przez się rozumie, obowiązkiem każdego z dwóch urzędników pomiarowych odnośnie do gmin jemu wyznaczonych a przeto obwieszczenie rozciągać się ma także tylko na te gminy.

Obwieszczenie, w § 18 ustawy przewidziane, wygotować należy podług wzoru przepisanego.

Odsyłając te obwieszczenia, urzędnik pomiarowy winien mieć wzgląd na czas do przewiezienia ich pocztą, względnie do doręczenia ich potrzebny, aby obwieszczenia te ogłoszone być mogły w gminach na ośm dni a względnie na miesiąc przed przybyciem urzędnika pomiarowego.

Urzędnik pomiarowy, przybywszy do gminy, winien przekonać się, czy uskuteczniono przepisane ogłoszenie, odebrać egzemplarz obwieszczenia, w którym przełożony gminy ma ogłoszenie potwierdzić i dołączyć go do wypracowania, tyczącego się utrzymania ewidencyi w owejże gminie.

Do § 19. Z osnowy tego paragrafu wynika, że czynność urzędowa urzędnika pomiarowego rozciągać się ma na wszystkie przypadki zmian, o których się dowie, czy to z doniesienia strony, czy też z uwiadomienia otrzymanego od Władz i Urzędów publicznych lub też przez własne spostrzeżenie.

O ile uwiadomienia od Władz i urzędów publicznych nie zawierają już szczegołów potrzebnych do utrzymywania ewidencyi, postarać się o takowe należy zazwyczaj przez przejrzenie dotyczących aktów na najkrótszej drodze a według okoliczności przez zarządanie potwierdzeń w § 13 przewidzianych.

W wielu takich przypadkach pomiar już dokonany przez biegłych do tego powołanych, lub dokładny opis uczyni zbytecznem szczegółowe badanie na miejscu.

Gdy już zachodzą takie okoliczności, czynność urzędnika pomiarowego będzie miała na celu skontrolowanie stósunków, z aktów wynikających, pod względem zgodności z rzeczywistemi stósunkami a w szczególności pod względem stanu odtąd niezmiennego

O ileby co do zmian, o których urzędnik pomiarowy dowie się tym sposobem, nie było jeszcze arkuszy oznajmień, jakoteż co do zmian, które urzędnik po-

miarowy sam spostrzeże, założyć również należy arkusze oznajmień.

Główna czynność urzędnika pomiarowego w sprawie stwierdzenia zmian odbywać się ma wedle natury rzeczy w miesiącach letnich.

Urzędnik pomiarowy winien aż do 15 Kwietnia każdego roku złożyć Władzy skarbowej krajowej w dwóch egzemplarzach program podróży tego okresu do zatwierdzenia.

Zarazem zarządzić należy obwieszczenie o pobycie w pierwszych gminach czynności urzędowych, jakoteż o pobycie w siedzibie Urzędów podatkowych, ze względu na terminy urzędowe a następnie rozpocząć czynności w pierwszych gminach.

Władza skarbowa krajowa wyda decyzyą co do programu czynności, jeżeliby zaś czyniła w nim jakie zmiany, to tylko takie, któreby nie tyczyły się pierwszych gmin.

Jeden egzemplarz zatwierdzonych programów podróży przesłać należy Ministerstwu skarbu.

W programie podróży zamieścić należy najprzód te gminy, co do których do końca Marca nadeszły doniesienia lub uwiadomienia o przypadkach, utrzymaniu w ewidencyi podlegających.

Nie będą tymczasowo uwzględnione te gminy, z których aż do wygotowania programu podróży nie nadeszły oznajmienia ani żadne inne doniesienia lub spostrzeżenia o zaszłych zmianach a następnie te gminy, w których pomiary nie mają być wykonane a uwidocznienie zmian oznajmionych, lub o których urzędnik pomiarowy dowiedział się w inny sposób, może nastąpić bez dalszego dochodzenia lub przesłuchania strony na podstawie złożonych dokumentów lub przejrzanych aktów.

Układając program podróży, wzgląd nadto mieć należy na kolej odnośnie do § 18 omówioną co do pobytu w siedzibie urzędu podatkowego, jakoteż na owę kolej, której trzymać się należy wedle § 24 ustawy przy zupełnej rewizyi gmin.

Doniesienia o zmianach, nadchodzące w czasie pobytu w gminie, należy w każdym razie uczynić przedmiotem dochodzenia.

Nakoniec ukażą się w ciągu lata także zmiany co do tych gmin, z których przy układaniu programu podróży nie było doniesień.

Także i w takich gminach podjąć należy w ciągu objazdu dochodzenia wtedy, jeżeli to nie przeszkodzi podołaniu w czasie właściwym zadaniu, w pierwotnym programie podróży zakreślonemu.

Dni pobytu urzędnika pomiarowego w gminie wyznacza się naprzód i ogłasza.

Gdyby więc urzędnik pomiarowy wskutek przeszkody np. dni słotnych nie mógł dokonać w taki sposób zadania w pewnej gminie rozpoczętego, aby do gmin najbliższych mógł przybyć w czasie właściwym, rozważyć należy przedewszystkiem, czy wczesne uwiadomienie gmin następnych o odłożeniu terminu przybycia do tychże jest rzeczą możebną.

Jeżeli jest rzeczą możebną, zarządzić należy dotyczące ogłoszenie.

Jeżeli terminu odłożyć już nie można, urzędnik pomiarowy udać się ma w czasie wyznaczonym do gmin najbliższych a zaniechane pomiary wykonać po skończeniu swoich czynności urzędowych w gminach już p i e r w e j o jego przybyciu u w i a d o m i o n y c h i ze względu na pobyt w siedzibach Urzędów podatkowych.

W tym celu urzędnik pomiarowy winien gminy, w których pomiary zalegly, uwiadomić ponownie w terminie przepisanym o swojem powtórnem przybyciu.

Objazd rozpoczynać się ma zwyczajnie od miejsca służby a kolej gmin ułożyć należy bez względu na granice powiatów podatkowych, bacząc tylko na to, aby podróż z jednej gminy do drugiej i do siedziby Urzędu podatkowego, wymagała jak najmniejszej straty czasu.

Do § 20. Stósownie do głównego celu utrzymywania ewidencyi, aby kataster podatku gruntowego utrzymać w zgo-

dności ze stósunkami rzeczywistemi, zastósować trzeba, zwłaszcza przy stwierdzaniu zmian posiadania, wszelkie środki przezorności, aby wykryć rzeczywistego posiadacza.

Arkusz oznajmień jest tym aktem, w którym wyniki badania wyrażone być mają.

W przypadku ustępu 1 § 20 poprzestać należy na zanotowaniu istotnych szczegółów dokumentu, nie żądając złożenia podpisów.

Natomiast zbadać należy dokumenty pod tym względem, czy do ważności aktu prawnego nie jest potrzebne przyzwolenie Władzy administracyjnej lub sądowej.

Wyjaśnienia w tej mierze dostarczy dokument odnośny, albo stósunki osobiste wystawicieli będą wymagały takiego przyzwolenia.

Ostatni przypadek zajdzie np. u osób, które podlegają władzy opiekuńczej lub kuratelarnej.

Otrzymawszy jedynie tylko ustne oświadczenia, urzędnik pomiarowy przekonać się ma w sposób stósowny o tożsamości osoby i o jej uprawnieniu do wolnego rozrządzania pomienioną posiadłością.

Co do zmian, o których istnieje doniesienie tylko jednej strony, albo co do których strony, chociaż zaszła zmiana posiadania powszechnie wiadoma, uchyliły się od obowiązku doniesienia i także do pertraktacyi nie przybyły, postarać się należy według przepisów ustawy — przez przesłuchanie Naczelnika gminy, tudzież dwóch posiadaczy gruntów z tej samej gminy, znających miejscowość i stósunków posiadania świadomych, którzy zeznania swoje podpisać winni — o punkt oparcia do dalszego postępowania ku uwidocznieniu zmian.

W tym wypadku wskazaną jest szczególniejsza przezorność i dokładność, ponieważ z jednej strony, w nieobecności owychże posiadaczy mogłaby łatwo zajść pomyłka, z drugiej zaś strony dochodzenie stanowić ma według § 43 ustawy punkt wyjścia dla Sądu księgi gruntowej do dalszego postępowania.

Do § 22. Zmiany w przedmiocie wymagają po części pomiaru, po części ocenienia okoliczności wpływających na dochód czysty, zwłaszcza jakości. (Bonitaet).

W tym ostatnim względzie dochodzenie stósunków rzeczywistych znajdzie potwierdzenie przez przesłuchanie biegłych doradzców poufnych z gminy.

Przyzwanie posiadaczy nastąpi przez wczesne zawezwanie ich do dochodzeń miejscowych.

Gdy jednak podstawę ocenienia Komisyi stanowi przedmiot, niestawiennictwo posiadacza nie może powstrzymać czynności urzędowej.

Aktem dochodzenia jest arkusz oznajmień, zawierający wynik dochodzenia i podpisany przez osoby przy tem obecne.

Do § 23. W celu utrzymania zgodności między czynnością urzędową a stósunkami rzeczywistemi, wyrażona jest w ustawie zasada, że strony interesowane powinny być przy pomiarach obecne, lub że rozgraniczenia gruntów powinny były same dokonać.

Urzędnik pomiarowy jest więc obowiązany zawezwać strony interesowane do każdego pomiaru.

Na ten przypadek, gdyby nie stanęły, przepisuje ustawa, by pomimo tego pomiar tudzież rozgraniczenie, gdyby go nie było, przedsięwzięte zostały.

W takim przypadku winien urzędnik pomiarowy postarać się także o materyał na znaki graniczne.

Do oznaczenia linij granicznych używać należy zwyczajnie kamieni ociosanych.

Gdyby jednak dostarczenie ich sprawiało wydatki stósunkowo za wielkie, jakoteż, gdy chodzi o mniejsze przedmioty, można także używać palików drewnianych.

Według uwagi do taryfy II. do obliczenia należytości za pomiar, winien nabywający posiadacz gruntowy w rzeczonym przypadku prócz zapłacenia należytości za przeniesienie i pomiar, tudzież 20-procentowego dodatku do tej ostatniej, ponieść także koszta położenia znaków granicznych.

Składają się one z rzeczywistych kosztów dostarczenia znaków i kwoty wynagrodzenia dziennego dla robotnika, odpowiedniej czasowi pracy.

Co do stósowności tych kosztów, postarać się należy o przewidziane w § 14 potwierdzenie naczelnika gminy na kwitach odbiorców.

Dla posiadaczy gruntów, którzy do pomiaru nie stanęli, wygotować należy uwiadomienie podług wzoru i doręczyć je przez naczelnika gminy za potwierdzeniem odbioru.

Gdyby nastąpiło sprzeciwnienie się, nowy pomiar na koszt sprzeciwiających się nastąpić może dopiero wtedy, gdy na to pozwoli ustanowiony już rozkład podróży urzędnika pomiarowego.

W przypadku takim nie zachodzą te względy, które ustawa przyznaje owym posiadaczom gruntu, którzy przez oznajmienie zmian w czasie właściwym i obecność podczas dotyczących czynności urzędowych czynią zadość obowiązkom, jakie ustawa na nich wkłada.

Należytości za czynności urzędowe, podjęte w prawidłowem sprawowaniu służby, pobierane będą według ustawy tylko w niewielkiej kwocie, znacznie mniejszej od rzeczywistego wydatku.

W wspomnionym jednak przypadku nie ma powodu do ściągania kosztów w kwocie mniejszej niż ta, którą ponosi skarb państwa na wykonanie dotyczącej czynności urzędowej. Ustawa przeto przepisuje w ustępie 3 § 23, że taki pomiar ponowny wykonać należy t y l k o na k o s z t tego, na którym cięży wina.

Sprzeciwiający się ma zatem prócz ponownych kosztów rozgraniczenia, gdyby powstały, zwrócić nadto koszta wyżywienia i podróży.

Koszta wyżywienia wymierzyć należy w stósunku do użytego czasu i do kwoty dochodów urzędnika pomiarowego, to jest płacy, dodatku służbowego i dyet w ten sposób, że za czas mniej niż cztery godziny wynoszący, jak za pół dnia, połowę, za czas zaś więcej niż cztery godziny wynoszący,

całą kwotę wzmiankowanych dochodów, za jeden dzień przypadającą, policzyć należy.

Koszta podróży liczyć należy wedle wydatku, którego owa szczególna czynność urzędowa wymagała.

Chociaż zarząd skarbowy obowiązany jest wykonywać za pośrednictwem swoich funkcyonaryuszów tylko te rozgraniczenia i pomiary, które są potrzebne do uwidocznienia w wypracowaniach katastralnych dokonanych już zmian w posiadaniu i przedmiotach, to przecież interesa prywatne posiadaczy gruntu z tem w związku będące o tyle popierać należy, o ile to stać się może bez uszczerbku dla prawidłowych czynności urzędowych, tyczących się utrzymywania ewidencyi i bez obciążenia skarbu państwa.

Urzędnikom pomiarowym pozwala się więc wykonywać na prośbę posiadaczy gruntów, pomiary i rozgraniczenia także wtedy, gdy jeszcze nie zachodzi przypadek utrzymaniu w ewidencyi podlegający.

Granicę dla usług takich zakreślają czynności urzędowe, które urzędnik pomiarowy ma wykonać w celu spełnienia w zupełności zadania swego we względzie utrzymywania ewidencyi.

Z powodu wielkości tego zadania przy rozpoczęciu robót na zasadzie ustawy, podejmowanie pomiarów lub rozgraniczeń wskutek prośby osób prywatnych, ograniczyć się musi tymczasowo do wyjątkowych tylko przypadków.

Z zastrzeżeniem późniejszego rozszerzenia tego pozwolenia, służyć ma tymczasowo za wskazówkę co następuje:

1. Pomiary lub rozgraniczenia, które nie są potrzebne do załatwiania przypadków, podlegających utrzymaniu w ewidencyi, lecz tylko w interesie prywatnym są żądane, wykonywać należy tylko wtedy, gdy o to proszą

a) w celu uskutecznienia zamierzonego działu gruntów lub

b) dla wyjaśnienia niezmienionych stósunków posiadania na podstawie szczegółów mapy katastralnej.

2. Pojedynczy przypadek pomiaru nie może rozciągać się na większą powierzchnię nad 1 hektar = 1 morgowi 1180 sążni □.

Także w granicach takiej rozległości nie wolno przeprowadzać pomiaru, jeżeliby tenże wskutek znacznej ilości linij działowych, które mają być poprowadzone, był zawikłany i wymagał wiele czasu. Z tego powodu nie pozwala się pomiaru parcelacyj pod budynki.

3. Ilość pomiarów w jednej gminie na żądanie prywatne w ogóle dozwolonych, zastósowana ma być do czasu, którego pomiary w gminie w celu utrzymania ewidencyi i tak już wymagają, w taki sposób, że

gdy pobyt w gminie wynosić ma jeden dzień najwięcej dwa,
„ „ „ „ „ dwa dni „ cztery,
„ „ „ „ „ trzy dni „ sześć,
„ „ „ „ „ cztery dni „ ośm,
„ „ „ „ „ pięć dni i więcej, najwięcej dziesięć pomiarów prócz tego na żądanie prywatne wolno wykonać.

4. W żadnej z gmin w ciągu okresu czynności odwiedzonych, ogólna ilość pomiarów na żądanie prywatne wykonać się mających, nie może zająć więcej nad jeden dzień, chociażby zachodziły wszystkie warunki powyżej po 1, 2, 3 przytoczone.

5. Pomiaru takiego podjąć się wolno w ogóle tylko wtedy, gdy przez to nie dozna uszczerbku ani rozkład podróży ze względu na czynności urzędowe, które mają być dokonane w celu utrzymania ewidencyi ani też dalsze przeprowadzenie czynności ewidencyjnych.

Gdyby stósownie do tych przepisów można było przystąpić do pomiaru, proszący o to posiadacz gruntu winien złożyć wprzód piśmienne lub protokolarne oświadczenie, że zobowiązuje się zapłacić wynikłe stąd koszta, jak tylko będą mu oznajmione.

Do oznaczenia tych kosztów są stanowczemi te same okoliczności, które miano na względzie powyżej co do tego przypadku, gdy stósownie do ustawy, pomiar wykonany ma być tylko na koszt tego, który go zawinił.

Nadto skarb państwa nie może ponosić wydatku już z tego powodu, ponieważ usługę, o którą chodzi, czyni się jedynie w interesie prywatnym.

Koszta zatem, które strona winna zwrócić, składają się: z wydatku połączonego z położeniem znaków granicznych, dalej z kosztów wyżywienia i podróży urzędnika pomiarowego, które obliczyć należy w taki sam sposób, jak to powyżej przepisane zostało co do przypadku, w którym pomiar na koszt sprzeciwiającego się ma być wykonany.

Co się tyczy obliczenia kosztów pomiaru według taryfy II, uczynić to należy niezwłocznie po dokonaniu pomiaru w takim przypadku, gdy nie zachodzi żadna wątpliwość, że powierzchnie, od których koszta mają być policzone, leżą *w granicach* powierzchni najmniejszych i największych w taryfie zamieszczonych. Bibl. Jag.

W innym przypadku trzeba wprzód obliczyć powierzchnię.

Co do wszystkich powyżej wzmiankowanych kwot, które strony mają opłacić, utrzymywać winien urzędnik pomiarowy książkę sznurową podług wzoru i odcinki jej wypełniać jednobrzmiąco z książką.

Odcinki z prawej strony przesyłać trzeba niezwłocznie razem z dołączonym blankietem certyfikatu Urzędowi podatkowemu.

Urząd podatkowy winien wykazane kwoty wziąć na przepis w zapiskach, które utrzymywane być mają podług wzoru wypełnić klauzulę na odwrotnej stronie odcinka a następnie za pośrednictwem naczelnika gminy doręczyć odcinek, za potwierdzeniem odbioru, obowiązanemu do zapłacenia takowej.

Kwoty te ściągać należy razem z podatkiem gruntowym.

Certyfikat, tyczący się wzięcia na przepis a do odcinka dołączony, ma Urząd podatkowy wypełnić, oddzielić i w przeciągu ośmiu dni odesłać urzędnikowi pomiarowemu.

Kwoty ściągnięte zapisać należy w dzienniku dodatkowym (Subjournal) dla katastru podatku gruntowego.

Certyfikat Urzędu podatkowego, tyczący się wzięcia na przepis, dołączyć ma urzędnik pomiarowy do swego miesięcznego rachunku podróży i miesiąc, którego się to tyczy, uwidocznić w części książki sznurowej u niego pozostającej.

Departament rachunkowy, któremu poruczone jest sprawdzanie rachunków, będzie certyfikaty te zbierał i na ich podstawie kontrolował ściąganie należytości i zdawanie z nich rachunku.

Pod względem postępowania technicznego przy wykonywaniu pomiarów zachować się mającego, stanowczemi są osobne przepisy pomiarowe.

W przypadkach, w których urzędnik pomiarowy nie ma wykonać pomiaru przy oznajmionych podziałach gruntów, trzymać się należy rozporządzenia Ministerstw sprawiedliwości i skarbu z dnia 1 czerwca 1883 (dz. u. p. N. 86), zawierającego przepisy co do warunków, pod któremi względem oznajmionych działów gruntów zaniechane być ma wykonywanie pomiaru przez urzędnika pomiarowego.

Urzędnik pomiarowy winien w każdym szczególnym przypadku zbadać, czy dopełniono warunków tego przepisu.

Gdyby okazały się braki, których nie można usunąć bez pomiaru, trzeba pomiar wykonać.

Ponieważ strona obowiązana będzie opłacać w takim razie należytości taryfowe, a więc ponosi szkodę materyalną, ponowny pomiar wykonać należy tylko wtedy, gdyby to było całkiem usprawiedliwione nieodzowną potrzebą usunięcia w celu utrzymania ewidencyi błędów w przedstawionym szkicu planu.

Natomiast wymaga tego dobro posiadaczy gruntów, aby byli chronieni od powtórnej szkody w skutek takich błędnych wygotowań.

Gdyby więc zdarzały się mylne wygotowania planów geometrycznych przez upoważnionych techników prywatnych, uwiadomić należy c. k. Starostwo, które obowiązane będzie donieść o tem Władzy ustanowionej do upoważniania techników prywatnych.

W celu utrzymania przepisanej w ustawie kolei zupełnej rewizyi gmin, urzędnik pomiarowy winien, począwszy od roku 1884, podzielić wyznaczony mu okrąg na trzy grupy gmin i przy układaniu corocznego programu podróży mieć wzgląd na to, aby mógł w ciągu każdego roku wykonać rewizyą w jednej z tych gmin.

W tworzeniu grup okoliczność, że z gmin nadeszły lub nie nadeszły oznajmienia o zmianach, nie jest stanowczą.

Pierwsza rewizya odbędzie się w pierwszej grupie w r. 1884, w drugiej grupie w r. 1885 a w trzeciej grupie w r. 1886, zaś w r. 1887 przyjdzie kolej znowu na pierwszą grupę.

Dla utrzymania potrzebnego w tej mierze przeglądu, założyć należy zapiski podług wzoru.

Wszystkie gminy okręgu spisać w nich należy abecadłowo podług powiatów podatkowych.

Pod względem rewizyi trzymać się trzeba następującego sposobu postępowania.

1. Podjęcie rewizyi i cel tejże ogłosić należy sposobem w miejscu używanym za pomocą obwieszczenia podług wzoru i zawezwać posiadaczy gruntów, aby w dniu oznaczonym stawili się w kancelaryi gminnej.

2. Rozpocząć należy pertraktacyą z obecnymi posiadaczami gruntów i dochodzić z nimi na podstawie arkuszy posiadania tudzież szkiców indykacyjnych a według okoliczności także map parcela za parcelą, czy w posiadaniu lub w przedmiocie zaszła zmiana.

Jeżeli się okażą wątpliwości, których przy pomocy wypracowań lub przez ustne przesłuchanie usunąć nie można, lub gdy chodzi o zmiany w przedmiocie albo działy gruntów, pozostawić trzeba dalsze rozpoznanie tego przypadku dochodzeniom na miejscu.

3. Następnie zbadać należy w podobny sposób arkusze posiadania tych posiadaczy gruntów, którzy nie przybyli, i w tej mierze zarządzić odpowiadające celom przesłuchania przybyłych posiadaczy gruntów, jakoteż naczelnika gminy.

Te przypadki, w których sposobem rzeczonym nie można usunąć wszelkiej wątpliwości, pozostawić trzeba także dochodzeniom na miejscu.

4. Ukończywszy także te pertraktacye w kancelaryi gminnej, rozpocząć należy niezwłocznie dochodzenia miejscowe, z któremi połączyć należy potrzebne pomiary.

W ustawie jest przewidziane, że interesowanych posiadaczy gruntów trzeba do tego wezwać osobnem uwiadomieniem.

Uwiadomienie to wygotować należy podług wzoru.

Aby uwiadamianie to i jego doręczanie nie było przyczyną zwłoki w dalszych czynnościach urzędowych, trzeba już w toku pertraktacyi obliczyć, kiedy prawdopodobnie rozpoczną się dochodzenia miejscowe i pomiary i w miarę kończenia petraktacyi z posiadaczami poszczególnych niw, już w toku pertraktacyi postarać się o wygotowanie osobnych uwiadomień i ich doręczenie.

5. Oprócz tych gruntów, których obejrzenie już w skutek pertraktacyi ustnej okaże się potrzebnem, obejść trzeba w każdym razie:

a) grunty położone nad wodami,

b) obszar niw gminnych,

c) tę część pól, które podlegają częstszym parcelacyom.

6. Do przypadków, podlegających utrzymaniu w ewidencyi, w toku rewizyi zbadanych, wygotować należy i poddać dalszej czynności urzędowej jeden arkusz oznajmień dla każdego posiadacza gruntu, w którego posiadaniu zaszły zmiany, jeżeli szczególne okoliczności nie przemawiają za tem, aby się każdą z osobna zmianą zajęto oddzielnie.

7. Nakoniec spisać trzeba krótki protokół dokonanej rewizyi, w którym naprzód przedstawić trzeba w krótkości wynik zupełnej rewizyi arkuszy posiadania, następnie oznaczyć niwy, których obejście się odbyło, przytoczyć arkusze oznajmień przy tej sposobności wygotowane i zanotować wszelkie inne spostrzeżenia, które poczyniono pod względem zmian,

na które się zanosi (powstawanie przymuleń, nieuprawianie ziemi z powodu zamierzonej parcelacyi pod budynki itd.).

Do § 27. Podczas klasowania do uregulowania podatku gruntowego, zostały zaliczone w niektórych przypadkach parcele większej rozległości, jednak tego samego rodzaju uprawy, podług średniej jakości całej przestrzeni, do klasy taryfowej, odpowiadającej tej ostatniej.

Gdy parcela taka zostaje podzielona między kilku posiadaczy, a jednemu posiadaczowi przypadnie część, która była wyłącznie najpośledniejszej jakości, byłoby niesłusznie brać tylko powierzchnię za podstawę do rozłożenia czystego dochodu, bo w takim razie kwoty podatku nie byłyby proporcyonalne, jakoteż naruszyłoby się podstawę do ocenienia wartości poszczególnych cząstek, co utrudniłoby ich sprzedaż.

Z tych względów ustawa pozwala na rozłożenie czystego dochodu, stósownie do różnic jakości.

Przypadek taki może jednak nastąpić tylko wtedy, gdy ze względu na różnice jakości, cały grunt zaliczono do średniej, nie zaś do pierwszej lub ostatniej klasy taryfy.

Nadto pamiętać należy, że rozłożenie takie ma być ułatwieniem dla posiadaczy gruntów i że przeto nie można go dokonywać wbrew ich woli.

Dalej będzie szczególnem zadaniem urzędnika pomiarowego wtedy, gdy o rozłożenie prosi tylko jeden z interesowanych posiadaczy gruntów, przywieść do skutku dobrowolny układ i unikać wszelkiego powodu do późniejszych sporów.

Rozkładając czysty dochód, zastósować należy do poszczególnych różnic jakości ile możności pozycye taryfy tymże odpowiednie.

Ponieważ jednak rozkład uskuteczniony być ma w granicach ogólnej sumy czystego dochodu parceli pierwotnej w taki sposób, że suma czystych dochodów, obliczonych dla parcel częściowych, musi równać się ogólnemu dawnemu czy-

stemu dochodowi parceli pierwotnej, przeto różnice, gdyby były, rozłożyć należy liczbowo.

W skutek tego, w niektórych przypadkach obliczona kwota czystego dochodu nie będzie ściśle odpowiadała żadnej pozycyi taryfy.

Ażeby w przyszłości pozycya taka nie została poczytana za mylną, nadmienić trzeba wyraźnie w wypracowaniach, odnoszących się do utrzymania ewidencyi (arkuszu oznajmień, wykazie zmian, arkuszu posiadania), że ta kwota czystego dochodu wynika z dokonanego rozkładu czystego dochodu.

Do §§ 21, 28 i 29. Gdy nastąpi połączenie gruntów rolniczych (komasacya), plan połączenia układa się na podstawie map katastralnych i szczególnych pomiarów ze spółdziałaniem biegłych i ma być potwierdzony przez Komisyą krajową.

Przy każdem takiem łączeniu gruntów ustanawia się stósunek posiadania i powierzchnię posiadłości, mającej dostać się w przyszłości każdemu posiadaczowi, jakoteż oznacza się przez oszacowanie wartość gruntów, mających się wyrównać i wyrównawczych.

Skoro więc nastąpi potwierdzenie planu połączenia, zmienione stósunki, przezeń stworzone, stanowią podstawę dalszych czynności urzędowych urzędnika pomiarowego.

Przez porównanie ogólnej wartości obszaru gruntów, poddanych komasacyi, z czystym dochodem katastralnym na tenże obszar przypadającym, otrzymuje się liczbę stósunkową w odsetkach wyrażoną, która ma być zastósowana do oznaczenia czystego dochodu gruntów wyrównawczych, poszczególnym posiadaczom gruntów przyznanych.

Przykład postępowania w tym względzie podany jest we wzorze. Gdy nadto chodzi o oznaczenie czystego dochodu dla trwałych zmian uprawy następujących po dokonaniu komasacyi w skutek zmienionego sposobu gospodarowania na niektórych gruntach wyrównawczych, nie można także w tym przypadku trzymać się pozycyj taryfowych istniejących, lecz czysty dochód, przypadający na grunty poddane komasacyi

rozłożyć należy na poszczególne rodzaje uprawy podług oznaczonych kwot, z uwzględnieniem okoliczności w § 29 ustawy wzmiankowanych.

Do § 30. Trwanie uwolnienia od podatku liczyć należy od roku, który nastąpi po dokonaniu użyźnienia (Urbarmachung).

Trzeba więc stwierdzić czas dokonanego użyźnienia i zapisać wynik w arkuszu oznajmień.

Za oznakę dokonanego użyźnienia uważa się:

1. okoliczność, że użycie szczególnej siły ludzkiej, która była potrzebna do uczynienia ziemi produkcyjną (np. przy skopywaniu, rozsadzaniu pokładów kamiennych, odwadnianiu i t. d.) jest już zbyteczne i przeto

2. można rozpocząć gospodarkę.

Do § 31. W celu odpuszczenia podatku z powodu czasowego nieuprawiania w skutek nadzwyczajnych klęsk elementarnych, potrzeba przedewszystkiem określić granice tego przeciągu czasu, który w przypuszczeniu, że prace zostaną niezwłocznie rozpoczęte, wystarczy do przywrócenia gruntowi zdolności przynoszenia dochodu.

Do oznaczenia tego przeciągu czasu, stanowczemi są według ustawy stósunki rzeczywiste, zbadane u większości dotkniętych klęską elementarną posiadaczy gruntów w obrębie spustoszonego obszaru.

Wychodząc z tego punktu widzenia, urzędnik pomiarowy winien naprzód rozpatrzyć się w rozległości obszaru spustoszonego.

W obrębie obszaru spustoszonego okażą się pod względem stopnia spustoszenia różnice a podług nich dadzą się ustanowić poszczególne kategorye powierzchni, na których klęska elementarna taki sam sprawiła skutek.

Co do tych poszczególnych kategoryj, urzędnik pomiarowy winien będzie poinformować się przez własną rozwagę, jakoteż przez przesłuchanie przyzwać się mających do dochodzenia w myśl § 22 ustawy naczelników gmin, posiadaczy gruntów i biegłych doradców poufnych, jakiego potrzeba

będzie czasu, aby stósownie do stopnia spustoszenia usunąć przeszkodę otrzymywania dochodu.

Ten przeciąg czasu, który co do większości posiadaczy gruntów, klęską elementarną dotkniętych, uznany będzie za odpowiedni stósunkom rzeczywistym do usunięcia przeszkody zyskiwania dochodu, będzie także stanowczym co do innych posiadaczy gruntów, do tej samej kategoryi stopnia uszkodzenia należących, ponieważ nie trzeba brać tu na uwagę osobistej ochoty do przywrócenia stanu normalnego w krótszym czasie za pomocą większego nakładu, lub rozłożenia dotyczących robót na dłuższy przeciąg czasu, lecz rozważyć należy jedynie tylko tę okoliczność rzeczową, iż w obec stosunków miejscowych w obszarze spustoszonym staranny rolnik przy pomocy swojskich sił roboczych będzie mógł w oznaczonym przeciągu czasu zyskiwać znowu dochód.

Gdy dochodzenie już o tyle postąpi, poszczególne uszkodzone grunty wciągnąć należy do ustanowionych kategoryj.

Jeżeli poszczególne parcele uszkodzone zostały w całej rozciągłości, wielkość ich powierzchni wziąć należy z wypracowań podatku gruntowego.

Ale jeżeli tylko część gruntu nie jest uprawiona a wielkość nie da się od oka nieomylnie oznaczyć z przyczyn rozciągłości lub nieregularnego kształtu, wykonać należy pomiar uszkodzonej części.

Ze względu na ostatni ustęp § 16 ustawy chodzić może jeszcze także o stwierdzenie stósunków stanowczych do przyzwolenia na uwolnienie od podatków co do takich czasowych zmian w przedmiocie, które nastąpiły w skutek klęski elementarnej, zanim ustawa zaczęła obowiązywać.

Ponieważ w przypadkach takich grunty uszkodzone mogły być tymczasem już zwrócone uprawie a ocenienie stopnia spustoszenia będzie utrudnione, przeto dla odparcia nieuzasadnionych roszczeń, postępować trzeba przy dotyczącem dochodzeniu z szczególniejszą ścisłością i ostrożno-

ścią i rozciągnąć dochodzenie zwyczajne na poszczególne parcele.

Do § 32. Stósownie do tego przepisu ustępu 3 tego paragrafu, odpuszczenie podatku rozciągnięte być ma także na ten rok, w którym klęska elementarna nastąpiła, jeżeli dotyczący posiadacz gruntu i tak już z tytułu uszkodzenia dochodów naturalnych nie może domagać się darowania podatku za rok, w którym zaszło uszkodzenie.

Aby z jednej strony umożebnić tę ulgę posiadaczowi gruntu a z drugiej zapobiedz, iżby nietylko z rzeczonego tytułu, lecz także z powodu nieuprawiania, nie domagano się odpisania podatku a względnie nie zarządzono podwójnego odpisania, urzędnik pomiarowy przekonać się ma, czy domagano się darowania podatku, czy wypracowanie co do szkody elementarnej było wygotowane i czy dotyczący posiadacze gruntów są zamieszczeni w wypracowaniu, tyczącem się szkody elementarnej z temi parcelami, dla których żądają odpuszczenia podatku z przyczyny nieuprawiania.

Wynik wszystkich dochodzeń uwidocznić trzeba w arkuszach oznajmień i na podstawie tych sporządzić podług wzoru zapiski co do czasowych zmian w przedmiotach.

Władza skarbowa krajowa, która stósownie do § 33 decyduje o czasowych uwolnieniach od podatku, winna będzie przez staranne porównanie tych wypracowań z wypracowaniami, tyczącemi się przyzwolenia na darowanie podatków, sprawdzić, czy warunki ustępu 3 § 32 zachodzą, lub nie.

Do § 33. Nadchodzące prośby, jakoteż spisane arkusze oznajmień, mające na celu wyjednanie czasowego uwolnienia od podatku, zaopatrzyć należy datą ich nadejścia i Władza administracyjna powiatowa a względnie Urząd powiatowy przesłać je ma niezwłocznie urzędnikowi pomiarowemu.

Decydująca Władza skarbowa winna prócz zachowania ostrożności, w rozporządzeniu do § 32 zaleconej, baczyć także na dotrzymanie terminów i skutki z ich przekrocze-

niem połączone a w każdym przypadku oznaczyć dokładnie początek i koniec uwolnienia od podatku.

W skutek reskryptu Ministerstwa skarbu z dnia 23 Stycznia 1884 do L. 393 oznajmia się, że stósowne do § 33 ustawy z dnia 23 Maja 1883 dz. ust. państ. N. 83, do c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu należy rozstrzyganie o doczesnych uwolnieniach podatkowych z powodu uprawienia powierzchni pustych lub nieprodukcyjnych, względnie o zwolnieniach podatkowych z powodu czasowego wyjścia ze stanu uprawy pojedynczych parcel lub części takowych. Każde takie rozstrzygnienie rozciągać się ma najpierw, na ustalenie i obliczenie czystego przychodu parcel lub części tychże, dla których się doczesne uwolnienie lub zwolnienie podatkowe prawnie należy, następnie zaś na oznaczenie początku i ustania tegoż uwolnienia lub zwolnienia.

Gdy przy udzieleniu doczesnego uwolnienia podatkowego z tytułu użyznienia rozchodzi się o przybytek w czystym przychodzie, przeto uwydatnia się uwolnienie podatkowe przy repartycyi w ten sposób, że przybytek w przychodzie czystym włącza czyli wlicza się w ogół czystego przychodu dopiero od roku następującego po ustaniu uwolnienia i to w miarę rozróżnienia, czy do takowego dobrodziejstwo artykułu IV ustawy z dnia 7 Czerwca 1881 dz. ust. pań. N. 49 zastósowane być winno w całości lub częściowo, według czego przeto cały przybytek czystego przychodu przychodzi najpierw do kolumny 6 tabeli repartycyjnej, a następnie w miarę wspomnionego rozróżnienia uwidocznia się takowy po części w kolumnie 7, po części w kolumnie 8, lub tylko w całości w jednej z kolumn rzeczonych.

Z uwagi na postanowienia §§ 30, 33 i 50 alinea 7 i 9 ustawy z dnia 23 Maja 1883 d. u. p. N. 83, które jednocześnie zastósowane być mają, wyniknąć może przy udzielaniu takich doczesnych uwolnień podatkowych także przypis dodatkowy.

Gdy przypis dodatkowy uważany być musi jako szkodliwe następstwo przekroczonego terminu we wniesieniu zgłoszenia, przeto obliczony on być winien według ogólnego procentu podatkowego po 22·7 i dlatego też krajowa Dyrekcya skarbu oznaczać będzie kwotę jego.

Co się tyczy zwolnień podatkowych należących się od gruntów czasowo w stan nieuprawny przeszłych, przy których też często odpisania za czas ubiegły miejsce mieć będą, zauważa się, że ze względu na postanowienia przejściowe artykułu IV ustawy z dnia 7 Czerwca 1881 d. u. p. N. 49 tudzież na czas trwania takowych sprawy te wymagają szczególnej przezorności i baczenia, aby odpis każdorazowy odpowiadał rzeczywistemu przypisowi t. j. aby nieodpisano więcej podatku niż od parceli lub części takowej rzeczywiście przypisano.

Te właśnie względy spowodowały c. k. Ministerstwo do zarządzenia, aby krajowa Dyrekcya skarbu przy udzielaniu doczesnych zwolnień podatkowych od gruntów czasowo z uprawy wyszłych, ustaliła w każdym wypadku specyalnym kwoty odpisać się mające i aby je wyraziła liczebnie w decyzyach odnośnych.

W tym tedy celu przestrzegać należy co następuje:

1. Do pamietnika L. dotyczącego sprawdzonych zmian doczesnych w przedmiocie podatku zainstruowanego w myśl działu IV lit. *E.* przepisu wykonawczego z dnia 11 Czerwca 1883 d. u. p. N. 91 i zaopatrzonego nadto w arkusze posiadania odnośnych posiadaczy gruntowych, Urząd podatkowy załączyć winien kompletny wyciąg z tabeli repartycyjnej owych lat, dla których prawdopodobnie dodatkowy odpis podatku ma być przyzwolony.

2. Skoro krajowa Dyrekcya skarbu sprawdzi, że z powodu znachodzenia się warunków ustawą wymaganych zwolnienie podatkowe winno być przyznane, i skoro dalej czas trwania zwolnienia podatkowego w sposób niewątpliwy i z uwzględnieniem okoliczności nadmienionych w § 32 i w alin. 2 § 33 ustawy z dnia 23 Maja 1883 d. u. p. N. 83 zostanie ustalony, to przedewszystkiem rozróżnić należy, czy do posiadłości podatkującego lub części takowej, w której zawarta jest dotycząca parcela gruntowa, dobrodziejstwo artykułu IV ustawy z dnia 7 Czerwca 1881 dz. u. p. N. 49 zastósowano lub nie.

3. Jeśli od całej posiadłości lub części takowej, w której dotycząca parcela się mieści, podatek gruntowy wedle ogólnego procentu po 22·7 przypisano, to w tym razie także odpis podatku od zwolnionego przychodu obliczony być winien wedle procentu tego.

4. Gdzie jednak przypis podatku uskuteczniony został *a* według należytości roku 1880 z doliczeniem $^1/_{10}$ lub *b* według tej należytości wszelako stósownie do punktu 7 instrukcyi z dnia 28 Kwietnia 1883 do L. 22705 dod. do dz. rozp. skr. N. 8 na podstawie liczby stósunkowej wypośrodkowanej bądź to przez Urząd podatkowy bądź też przez ministeryalny Departament rachunkowy a uwidocznionej w uwadze tabeli repartycyjnej, to kwota podatku przypadająca na parcelę lub część takowej wypośrodkowana być winna w wypadku

ad *a* za pomocą proporcyj: przychód w kolumnie 8 tabeli rep. ma się do podatku z roku 1880 z $^1/_{10}$ kolumna 11 jako przychód parceli lub jej części X., zaś w wypadkn

ad *b* na podstawie liczby stósunkowej czyli też za pomocą proporcyj, czysty przychód w kolumnie 8 ma się do podatku w kolumnie 16 względnie 17 jak przychód parceli lub jej części do X.

Aby wreszcie w wypadkach ad *a* i *b* otrzymać kwotę resztującej przewyżki podatkowej przypadającą na parcelę lub część takowej, należy porównać podatek z roku 1880 z $^1/_{10}$, względnie ten sam podatek

obliczony jednak na podstawie wypośrodkowanej liczby stósunkowej z podatkiem obliczonym według ogólnego procentu po $22^{7}|_{10}$ i na podstawie różnicy z przeciwstawienia tego wynikły obliczyć dziesiąte, które odpisem objęte być winny.

5. Gdyby się rozchodziło o parcele lub części takowych kontrybuenta posiadającego jedynie tylko od roku 1880 nieopodatkowane, (i punkt 8 wyżej powołanej instrukcyi) z których od 1883 począwszy przypisuje się część nowego po $22^{7}|_{10}$ obliczonego podatku, wznoszącą się rok rocznie o jednę dziesiątą, to i kwota odpisać się mająca w ten sam sposób obliczoną być winna.

6. Gdy odpisanie podatku zarządza się z tytułu należącego się uwolnienia prawnego, przeto odpisze Urząd podatkowy w każdym razie także przynależne dodatki wszelkiego rodzaju.

7. Zawiadomienie stron o odpisie podatku za czas ubiegły spowoduje Urząd podatkowy, rozumie się co do podatkujących należących do związku gminy, przez dotyczącą Zwierzchność gminną za pomocą spisu, który oprócz przedmiotu odpisu zawierać ma także kolumnę dla umieszczenia podpisu kontrybuenta, nadto klauzulę zawiadomiającą onegoż, że możliwe zażalenie w myśl ustawy z dnia 19 Marca 1876 dz. ust. państ. N. 28 wnieść winien na ręce c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu w ciągu dni 30 licząc od dnia otrzymania zawiadomienia.

Podatkującemu względnie Zwierzchności gminnej należy także oznajmić że spis przez stronę podpisany zwrócony być winien w ciągu dni 14.

Zauważa się wreszcie, że na wypadek potrzeby Urząd podatkowy do wygotowania spisów rzeczonych posługiwać się winien prasą autograficzną c. k. Starostwa.

8. Gdyby się zwolnienie podatkowe rozciągało także na lata następne, dla których repartycyj jeszcze nie przedsiębrano, to w celu zapobieżenia niemożności należytego skontrolowania repartycyj, sporządzenie takowej nastąpić winno bez oglądania się na czysty przychód parcel zwolnieniem objętych.

Owszem, w takim razie należy kwoty, o które się przypis ma zmniejszyć, wypośrodkować w sposób wyżej pod 3 do 5 wskazany i przedstawić je w osobnym wykazie, który stanowić ma załącznik tabeli repartycyjnej.

Przy końcu tabeli repartycyjnej niemniej przy końcu sumaryusza podatku gruntowego należy wypośrodkowane kwoty sumarycznie potrącić.

W celu należytego uwidocznienia zwolnień podatkowych w nakazach płatniczych, należy poniżej kwot czystego przychodu wypisać atramentem czerwonym „o d t e g o c z a s o w o o d podatku wolne złr. ct.“ i uwidocznić następnie tylko kwotę podatku istotnie uiścić się mającą.

Ostatecznie zauważa się jeszcze, że według zasad powyżej rozwiniętych postępować należy także przy zezwalaniu ulg należących się prawnie za poniesione klęski elementarne.

W tym tedy celu przypomina się Urzędom podatkowym jak najściślejsze przestrzeganie postanowień rozporządzeń tutejszych z dnia 7 Października 1881 i 13 Października 1883 do L. 45393 i 54092. (Okólnik Dyr. kr. skr. 21 Lutego 1884 L. 6491, dodatek do dz. rozp. Min. skarbu N. 7).

Do §§ 11, 34—49. Zmiany z wyłączeniem trwałych zmian i czasowych zmian w przedmiotach, mają być uwidocznione w wykazie zmian podług wzoru i w arkuszach indywidualnych posiadania na podstawie arkuszy oznajmień, wyniki badań zawierających.

1. Czynności co do arkuszy oznajmień.

Skoro w sposób ustawą przepisany zmiany stwierdzono a pomiar jeśli był potrzebny wykonano, powierzchnie i dochód czysty obliczono, urzędnik pomiarowy wypełnić ma odnośne kolumny arkusza oznajmień i przenieść szczegóły do wykazu zmian.

Następnie umieścić trzeba w arkuszu oznajmień numer bieżący wykazu zmian, stósownie do różnicy, czy uwidocznienie czyni się stanowczo, czy tymczasowo.

Po wykonaniu tej czynności urzędowej, arkusze oznajmień, tyczące się tych gmin, dla których istnieją nowe księgi gruntowe, razem z załącznikami jeżeli są, oddać trzeba z końcem każdego miesiąca Urzędowi podatkowemu do dalszej czynności urzędowej, którą tenże wykonać ma w myśl § 42, Sąd zaś księgi gruntowej w myśl §§ 43 i 44 ustawy.

Gdy te arkusze posiadania wrócą do Sądu księgi gruntowej za pośrednictwem Urzędu podatkowego, natenczas urzędnik pomiarowy ma sprawdzić, czy według uwiadomień od Sądu księgi gruntowej, podanych w arkuszach oznajmień, została osiągniętą zgodność księgi gruntowej z katastrem, lub czy zachodzą jeszcze dalsze różnice.

Jeżeli różnice te tyczą się takich wpisów, które stanowią przedmiot karty stanu majątkowego (liczba parceli lub innego oznaczenia parceli) i uwidocznienia na mapie Sądu

księgi gruntowej, urzędnik pomiarowy postarać się ma o zbadanie lub uchylanie różnic, stósownie do przepisów niżej zamieszczonych a następnie według okoliczności sprostować arkusz oznajmień.

Jeżeli jednak z uwiadomienia od Sądu księgi gruntowej okaże się, że pomimo postępowania w myśl ustępu 3 § 43 ustawy dokonanego, wpis księgi gruntowej różni się od wpisu w arkuszu oznajmień ze względu na osobę posiadacza, wpis w arkuszu oznajmień pozostaje nienaruszony w tym razie, jeżeli jest stwierdzone w sposób niezawodny, że osoba zapisana w arkuszu oznajmień, rzeczywiście już ma posiadanie, a więc co do osoby posiadacza stan księgi gruntowej jeszcze nie jest uporządkowany. W przypadku jednak takim, stósownie do ustępu 3 § 44 ustawy, nazwisko posiadacza, zapisanego w księdze gruntowej, uwidocznić trzeba tak w arkuszu oznajmień jak w innych wypracowaniach utrzymywania ewidencyi.

Gdyby jednak stósownie do wyniku postępowania sądowego okazało się, że zmiana posiadania przez urzędnika pomiarowego stwierdzona, nie została wykonana a względnie, że musiała być cofniętą, ma być takie dalsze uwidocznienie w wypracowaniach odnoszących się do utrzymania ewidencyi na podstawie arkusza oznajmień zaniechane a według okoliczności, jeżeli uwidocznienie takie tymczasowe już nastąpiło stósownie do przepisów niżej zamieszczonych, natenczas wedle § 49 ustawy trzeba operat przywrócić do pierwotnego stanu.

2. Czynności co do wykazów zmian.

Jak wyżej pod 1 nadmieniono, szczegóły arkusza oznajmień przenieść należy po stwierdzeniu zmian do wykazu zmian.

Wykaz ten zostaje przy wypracowaniu odnoszącem się do utrzymywania ewidencyi i musi dawać w każdym czasie przegląd dokonanych czynności urzędowych urzędnika pomiarowego.

W tych przypadkach utrzymania w ewidencyi, które według przepisów niżej zamieszczonych nie mogą być odrazu stanowczo uwidocznione, zamieścić należy na razie w kolumnie „Uwagi“ dopisek „tymczasowo“.

Wykazy zmian utrzymywać należy podług gmin i lat i dołączyć z końcem roku do protokołu parcel a względnie do sprawdzonego zestawienia klas, gminami ułożonego.

3. Czynności co do arkuszy posiadania.

Uwidocznianie w arkuszach posiadania uskuteczniać należy kolejno w ciągu roku a mianowicie naprzód co do tych zmian, które mogą być uwidocznione stanowczo.

Uwidoczniając stanowczo zmiany, trzeba mieć na względzie różnicę polegającą na tej okoliczności, czy dla dotyczącej gminy istnieją czy nie istnieją nowe księgi gruntowe.

Dla tych gmin, dla których nowe księgi gruntowe nie zostały założone, uwidocznienie stanowcze rozciąga się na przypadki w § 35 oznaczone i nadto jeszcze na przypadki § 36, ponieważ co do takich gmin porozumienie się z Sądem księgi gruntowej nie jest wymagane i zachowywać należy tylko te środki ostrożności, które zapewniają rozkład podatków odpowiedni stósunkom rzeczywistym.

Lecz także w takim przypadku, gdy według ustępu 2 § 36 przyzwolenie Władzy administracyjnej lub sądowej potrzebne jest do prawomocnego przeniesienia posiadania, uwidocznienie może być wykonane tymczasowo w myśl § 45 L. 2 wtedy, gdy zmiana posiadania w nadziei przyzwolenia rzeczywiście już nastąpiła.

Uwiadomienie w przypadku ustępu 3 § 36 wydać należy podług wzorów za potwierdzeniem odbioru a to do wszystkich interesowanych.

Do uwidocznienia nie wolno jednak przystąpić wcześniej, dopóki nie będzie dowodu, iż uwiadomienie nastąpiło, i dopóki termin do rekursu nie upłynie.

Co do tych gmin, dla których istnieją nowe księgi gruntowe, uwidocznienie uskutecznione być ma na razie

tylko tymczasowo, wyjąwszy przypadki wzmiankowane w paragrafie 35.

Tymczasowe uwidocznienie zmian w przypadkach określonych w § 45, L. 2 i 3 rozpoczynać należy dopiero dnia 15 Listopada każdego roku co do tych przypadków, w których przeszkoda do stanowczego uwidocznienia nie będzie prawdopodobnie w ciągu roku usunięta.

Z końcem roku oddać należy Urzędowi podatkowemu wszystkie arkusze posiadania, w których nie zaszła żadna zmiana, albo w których zmiana została już stanowczo lub tymczasowo uwidoczniona, razem z temi arkuszami oznajmień, na podstawie których późniejsze wzięcie na przepis lub odpisanie ma być dokonane albo przyzwolenie czasowego uwolnienia od podatku z powodu uprawy nieużytków, wyjednane a to celem uwzględnienia przy rozkładzie podatku na rok następny.

Zarazem dołączyć należy wykaz tych arkuszy posiadania, w których uwidocznienie (np. z powodu dokonać się jeszcze mającego obliczenia powierzchni i czystego dochodu) jest w toku.

Te ostatnie oddane być muszą Urzędowi podatkowemu kolejno najpóźniej aż do 15 Kwietnia przyszłego roku a Urząd podatkowy ma aż do tego czasu rozkład podatku na ten rok co do tych, o których tu chodzi, zostawić w zawieszeniu i w myśl § 5 ustawy z dnia 9 Marca 1870 (Dz. u. p. N. 23) ograniczyć się tymczasowo do ściągnięcia podatku w wymiarze przeszłorocznym z zastrzeżeniem późniejszego wyrównania.

Do §§ 11, 40—44. Ze względu na przepisane zasadniczo w § 11 ustawy utrzymywanie zgodności katastru podatku gruntowego z księgami dla kolei żelaznych, księgami górniczemi, tudzież nowemi księgami gruntowemi, założonemi na podstawie wypracowań regulacyi podatku gruntowego, rozróżniać należy wedle § 43 ustawy wpisy stanowiące przedmiot karty stanu majątkowego, od tych, które odnoszą się do prawa rzeczowego, stanowiącego podstawę osobistego obowiązku płacenia podatku (prawo posiadania, prawo własności).

Co się tyczy osiągnięcia zgodności z wpisami karty stanu majątkowego, urzędnik pomiarowy odbierając od Sądu księgi gruntowej nadsyłane mu z powdu zakładania nowych ksiąg gruntowych, jakoteż po otwarciu nowej księgi gruntowej, w myśl rozporządzeń wykonawczych Ministerstwa sprawiedliwości do ustaw o zakładaniu, prostowaniu i utrzymywaniu ksiąg gruntowych wydanych, uwiadomienia, tyczące się zmian w liczbach parcel i innych oznaczeniach parcel, tudzież w wykreśleniu na mapie Sądu księgi gruntowej, winien je sprawdzać na podstawie mapy katastralnej i wypracowań, odnoszących się do utrzymywania ewidencyi.

Jeżeli przy tem sprawdzaniu nie znajdzie się żadna przeszkoda, oznajmić należy Sądowi księgi gruntowej, że zmiany o które chodzi, będą w katastrze podatku gruntowego uwidocznione podług oznaczeń, które Sąd obrał, i uskutecznić to należy niezwłocznie.

Jeżeli oznaczenia, przez Sąd księgi gruntowej obrane, nie mogą być zatrzymane, albo jeżeli zakomunikowane szkice sytuacyjne nie kwalifikują się do tego, aby podług nich można było wykreślić zmianę na mapie katastralnej, trzeba oznajmić Sądowi księgi gruntowej właściwe oznaczenia parcel a względnie zachodzące przeszkody.

Jeżeli Sąd księgi gruntowej nie może usunąć zarzuconej co do szkicu sytuacyjnego przeszkody a przecież potrzeba uwidocznić zmianę na mapie katastralnej, lub, jeżeli uwiadomienie od Sądu księgi gruntowej odnosi się do potrzebnego w skutek rozmaitości obciążenia działu przedmiotu, w katastrze pod jedną liczbą parcelową zapisanego, albo wreszcie do zmian w rodzaju uprawy gruntów, urzędnik pomiarowy winien przy sposobności swego najbliższego pobytu w dotyczącej gminie wykonać potrzebny pomiar a względnie stwierdzić, czy zmiana uprawy jest trwała czy nietrwała.

Stósownie do wyniku tego pomiaru lub dochodzenia nastąpić ma uwidocznienie a względnie zanotowanie zmian w katastrze podatku gruntowego i odnośne wyniki zakomunikować należy Sądowi księgi gruntowej.

Nadto urzędnik pomiarowy obowiązany jest zmiany, które zbada, wyrysować na żądanie Sądu księgi gruntowej w mapie księgi gruntowej nawet już w ciągu okresu czynności polowych, przy sposobności pobytu w siedzibie Urzędu podatkowego.

Gdyby jednak było do wykonania tak wiele rysunków, że urzędnik pomiarowy nie zdołałby wykonać ich w ciągu trzechdniowego pobytu w siedzibie Urzędu podatkowego, pozostałe rysunki wykonać należy w ciągu miesięcy zimowych.

Gdyby nadto z powodu znacznych zmian w pierwotnem wykreśleniu na mapie katastralnej musiano zrobić nową mapę katastralną, Sądowi księgi gruntowej wydać należy na żądanie albo odcisk odnośnego arkusza mapy nowo litografowanej albo rysunek ręczny za opłatą należytości według taryfy przypadających.

Wspominać wyrysowanie zbadanych zmian na mapie Sądu księgi gruntowej ma być zaniechane, gdy w Urzędzie księgi gruntowej znajduje się szkic uwidocznionego już w księdze gruntowej działu parceli katastralnej a parcela ta teraz ponownej ulega zmianie.

W przypadku tym geometra wyrysować winien zmianę w szkicu.

Celem osiągnięcia zgodności księgi gruntowej z katastrem podatku gruntowego pod względem osoby posiadacza, urzędnik pomiarowy dowiaduje się z jednej strony z uwiadomień Sądu księgi gruntowej w §§ 40 i 41 ustawy wzmiankowanych a już w ogólnej ustawie o księgach gruntowych przewidzianych, o każdem odpisaniu i przypisaniu, tyczącem się nieruchomości.

Co się tyczy uwiadomień od Sądu księgi gruntowej w § 41 przewidzianych, winien urzędnik pomiarowy odnośne szczegóły, potrzebne do wygotowania arkusza oznajmień, zanotować sobie przy sposobności pobytu peryodycznego w siedzibie Urzędu podatkowego (Urzędu wymiaru należytości) i w myśl § 19 ustawy postarać się o wyjaśnienie, gdyby było potrzebne, przez przejrzenie ksiąg publicznych w Sądzie utrzymywanych.

Z drugiej strony urzędnik pomiarowy przysyłając Sądowi księgi gruntowej akta, tyczące się stwierdzonych zmian posiadania, nastręczy mu sposobność do wykonania postępowania przepisanego ustawą z d. 23 Maja 1883 (dz. u. p. N. 82).

Urzędnik pomiarowy jest nadto obowiązany przy sposobności swego pobytu w siedzibie Sądu księgi gruntowej wejść w krótkiej drodze w odpowiedne celowi porozumienie, zmierzające do zbadania i usunięcia zachodzących różnic między księgą gruntową a katastrem podatku gruntowego.

Urząd podatkowy winien przedewszystkiem nadesłane mu arkusze oznajmień, tyczące się takich gmin, dla których nowe księgi są założone, bezzwłocznie zbadać w tym kierunku, czy oznaczone w nich akta prawne zostały już do wymiaru należytości oznajmione lub nie.

W tym ostatnim przypadku dotyczące akty prawne zaciągnąć należy do zapisków podług wzoru i jednocześnie zapisać je w regestrze *B* aktów, opłacie należytości podlegających.

Celem rozłożenia podatku należy tymczasowo w tablicy rozkładu podatku gruntowego przy dotyczącym posiadaczu gruntu, dopisując numer arkusza oznajmień, uwidocznić, że trzeba będzie zmianę uwzględnić.

Poczynione zapiski ma Urząd podatkowy potwierdzić w przeznaczonej na to rubryce arkusza oznajmień z odwołaniem się do pozycyi regestru *B* i tablicy rozkładowej.

Następnie ma Urząd podatkowy te arkusze oznajmień razem z załączkami oddać niezwłocznie Sądowi księgi gruntowej.

Wracające arkusze oznajmień doręczyć należy niezwłocznie urzędnikowi pomiarowemu po wynotowaniu z uwiadomień Sądu księgi gruntowej szczegółów, które mogłyby mieć wpływ na wymiar podatku.

Jeżeli Urząd podatkowy nie jest zarazem Urzędem ustanowionym do wymierzania należytości, urzędnik pomiarowy winien przed oddaniem arkuszy oznajmień Urzędowi podatkowemu arkusze te porównać z uwiadomieniami na zasadzie

§ 16 niniejszego przepisu od c. k. Urzędu wymiaru należytości otrzymanemi a następnie zakomunikować Urzędowi wymiaru należytości wykazem podług wzoru sporządzonym szczegóły arkuszy oznajmień, tyczące się tych aktów prawnych, o których nie uczyniono doniesienia w celu wymiaru należytości.

W tym celu Urząd wymiaru należytości winien będzie utrzymywać zapiski podług wzoru a jednocześnie akta prawne, o które chodzi, zapisywać w regestrze *B* do aktów podlegających opłacie należytości.

Trwałe zmiany w uprawie notowane będą w myśl § 7 jedynie tylko u urzędnika pomiarowego.

Co się tyczy stwierdzonych czasowych zmian w przedmiocie, należy zapiski zarządzone w przepisie do § 32 z należącemi do nich prośbami i arkuszami oznajmień zwyczajnie dopiero po upływie okresu czynności letnich, doręczyć Urzędowi podatkowemu, który akt ten za pośrednictwem Władzy wymiaru podatków I instancyi przesłać ma Władzy skarbowej krajowej celem wydania orzeczenia.

Na podstawie tego orzeczenia, które Władza skarbowa krajowa zamieścić winna w zapiskach, Urząd podatkowy ma podatek gruntowy odpisać lub dopisać, a następnie zwrócić zapiski razem z załączkami urzędnikowi pomiarowemu.

Ten ostatni uwidocznić ma przygotowane czasowe uwolnienia od podatków i trwanie tych uwolnień w arkuszach posiadania obok dotyczących parcel.

Gdy chodzi o czasowe zmiany w przedmiocie, które nastąpiły już w roku poprzednim, jednak dopiero w roku bieżącym mogły być stwierdzone, dotyczący akt należy bez zwłoki poddać oddzielnie dalszej czynności urzędowej.

Co do tymczasowego uwidocznienia zmian, które wymagają rozleglejszych pomiarów, trzeba mieć na względzie co następuje:

1. Tablice działowe, które zarządy kolei oddać mają urzędnikowi pomiarowemu a które także przez interesowanych

posiadaczy gruntów winny być podpisane, zawierać muszą szczegóły podane we wzorze.

Czysty dochód dotyczących parcel wpisze urzędnik pomiarowy na podstawie wypracowania arkusza posiadania.

2. Co do zmian w przedmiocie, wzmiankowanych w § 47, co do których zarząd kolei życzy sobie, aby je uwzględniono już przy tymczasowem uwidocznieniu, dołączyć ma zarząd kolei wykaz szczegółowy, opatrzony potrzebnemi załączkami (szkicami, opisami i t. d.).

3. Urzędnik pomiarowy winien porównać starannie tablicę działową z odnośnemi arkuszami posiadania a spostrzeżone błędy albo niezwłocznie sprostować albo donieść o nich zarządowi kolei celem bliższego wyjaśnienia.

4. Tymczasowy wykaz zmian wygotować należy podług przykładu podanego we wzorze.

Sprostowanie arkuszy posiadania na razie nie nastąpi, lecz tymczasowy wykaz zmian służy do uwzględnienia przy rozkładaniu podatku, a po dokonanym rozkładzie wykaz zmian zwrócić należy niezwłocznie urzędnikowi pomiarowemu.

5. Wykonywając stanowcze uwidocznienie wedle dokumentów w myśl § 48 złożonych, należy przedewszystkiem zmiany, jeśli są, uwidocznić w tymczasowym wykazie zmian.

Jeżeli się nie znajdą żadne lub tylko nieistotne zmiany, nie trzeba wygotować nowego wykazu zmian, lecz należy tymczasowy wykaz, umieszczonym na karcie tytułowej i podpisanym dodatkiem jako „stanowczy“ oznaczyć i po uskutecznieniu powołania się dołączyć do protokołu parcel a względnie do zestawienia klas.

6. Na podstawie wykazu zmian, oznaczonego jako „stanowczy“ lub nowo wygotowanego, wykonać należy następnie także uwidocznienie zmian w arkuszach posiadania a z temi postąpić dalej jak przy wszystkich innych zmianach.

7. Dla łatwiejszego obliczenia powierzchni i czystych dochodów, używać ma urzędnik pomiarowy w trudniejszych

przypadkach osobnego wykazu podług wzoru, który dołączyć należy do wykazu zmian.

8. Gdyby w toku stanowczego uwidocznienia okazała się w wykreśleniu geometrycznem różnica między planami, złożonemi przez zarząd kolei, a mapą katastralną (np. przez tak zwane spaczenia), postarać się naprzód należy o usunięcie tejże w porozumieniu z zarządem kolejowym, a według okoliczności zarządzić na miejscu dochodzenie lub pomiar.

9. Odpowiednio tym przepisom (1 — 8) postępować należy na zasadzie § 49 ustawy także przy tymczasowem uwidocznieniu takich zmian, przez wszelkie inne strony prywatne oznajmionych, które rozleglejszych wymagają pomiarów.

Do § 50 — 53. Uwzględnienie przy rozkładzie podatku następuje stósownie do przepisów ustawy, zwyczajnie od początku roku.

Wyjątek zachodzi według § 51 tylko co do przestrzeni, które uważać należy za budowlane.

Jeżeli zmiany w osobie posiadaczy nawet tymczasowo, począwszy od roku po zajściu zmiany następującego, z winy tychże nie mogły być uwzględnione a w skutek tego domaganie się podatku wedle § 53 ustawy, ciągle do posiadacza w katastrze zapisanego, wystósowywane bywa, pozostawia się stronom pogodzić się prywatnie co do opłacania podatku.

Jeżeli w skutek uwidocznienia zmian wypadnie zarządzić dodatkowe wzięcie na przepis lub odpisanie, albo jeżeli na podstawie arkuszy oznajmień wypadnie orzec co do czasowego uwolnienia od podatku z powodu uprawienia nieużytków, winien Urząd podatkowy odnośne arkusze posiadania razem z należącemi do nich arkuszami oznajmień, w krótkiej drodze złożyć Władzy wymierzającej podatek pierwszej instancyi, która po sprawdzeniu, czy zachodzą ustawowe warunki dodatkowego wzięcia na przepis lub odpisania, wygotować ma w dwóch egzemplarzach wykaz wzięcia na przepis a względnie wykaz odpisania. Jeden egzemplarz wykazu wzięcia za przepis razem z arkuszami posiadania

i oznajmienia doręczyć należy niezwłocznie Urzędowi podatkowemu dla zrealizowania, drugi zaś egzemplarz złożyć Władzy skarbowej krajowej, która zarządzi zanotowanie dodatkowego wzięcia za przepis.

Natomiast obydwa egzemplarze wykazu odpisania razem z załączkami, jakoteż te arkusze oznajmień tyczące się uprawy nieużytków, na zasadzie których żądano przyzwolenia na czasowe uwolnienia od podatków, złożyć należy Władzy skarbowej krajowej do decyzyi.

Decyzya zanotowana być ma u Władzy pierwszej instancyi wymierzającej podatek, jakoteż w Urzędzie podatkowym celem uwzględnienia jej przy corocznem rozkładzie podatku, a następnie wszystkie arkusze oznajmienia zwrócić należy urzędnikowi pomiarowemu.

Do § 54. Należytości za czynności urzędowe, dotyczące utrzymywania ewidencyi, opłacane być mają we wszystkich przypadkach wzięcia w ewidencyą, do których załatwienia lub zupełnego uwidocznienia w wypracowaniach, odnoszących się do utrzymania ewidencyi, trzeba od chwili, gdy ustawa nabędzie mocy obowiązującej, wykonać jakąś czynność urzędową.

Należytość za przepisanie podług Taryfy I stanowi częściowy ekwiwalent za roboty manipulacyjne, połączone ze sprostowaniem wypracowań i arkuszy posiadania i przeto we wszystkich przypadkach, w których wykonywa się takie sprostowanie, ma być wymierzona w kwocie albo stałej albo wzrastającej podług czystego dochodu.

Należytość za pomiar według Taryfy II ma być policzoną tylko za pomiary rzeczywiście wykonane.

Pozycye Taryfy II mają być stósowane do podanej w mierze metrycznej powierzchni parceli, a względnie części parceli.

Wypracowania regulacyi podatku gruntowego podają jednak za miarę powierzchnie katastralne jeszcze w morgach dolno-austryackich a miary te będą dopiero przeliczone na miarę metryczną.

Aby nim to nastąpi ułatwić osądzenie, która pozycya Taryfy ma być zastósowana do teraźniejszych katastralnych miar powierzchni, dołącza się tabelę do przeliczania powierzchni w miarach metrycznych, które według Taryfy II są podstawą do obliczania należytości za pomiar, na dolnoaustryackie miary powierzchni.

W celu wymierzenia ma urzędnik pomiarowy w odcinku (Juxte), według przepisów § 23 wystawić się mającym, zamieścić szczegóły służące według obu Taryf za podstawę obliczenia, jakoteż kwotę opłaty według tychże przypadającą, tę ostatnią zaś przy należytościach za przepisanie katastralne i pomiar, a Urząd podatkowy winien wedle tego sprawdzić dokładność obliczenia kwot.

Jeżeli stósownie do ustępu 5 § 54 przepisanie posiadania ma być wykonane bez opłacenia należytości, odwołać się należy w wykazie zmian do odnośnego orzeczenia co do wywłaszczenia lub komasacyi.

Do § 55. Wynik pomiaru, obliczenia czystego dochodu i wymierzenia podatku otrzymane według przepisów o utrzymywaniu ewidencyi, objawiają się przy rozłożeniu podatku przez doręczenie nakazu zapłaty podatku gruntowego.

W tym celu do każdego nakazu zapłaty, w którym z powodu uwidocznienia według przepisów o utrzymaniu ewidencyi, kwota wzięta na przepis różni się od przeszłorocznej, dołączyć należy uzasadnienie, w skutek jakiej czynności urzędowej ewidencyjnej okazało się zmniejszenie lub zwiększenie czystego dochodu albo czasowe uwolnienie od podatku albo odpuszczenie podatku.

Przyczynami wykonanej czynności urzędowej ewidencyjnej są:

1. wynik pomiaru,
2. sprostowanie błędów,
3. przeniesienie posiadania całej realności,
4. przeniesienie posiadania całej parceli,
5. przeniesienie posiadania części parceli.
6. trwałe i czasowe zmiany w przedmiocie.

Gdyby w nakazie zapłaty nie było dość miejsca do zrozumiałego wyłuszczenia tego uzasadnienia, natenczas w owem miejscu, w którem obliczony jest czysty dochód wykazany w arkuszu posiadania, odwołać się trzeba do dokładnego wyłuszczenia, umieszczonego w dodatku, który ma być do nakazu zapłaty dołączony.

Do § 56. Celem stwierdzenia okoliczności, czy zachodzą warunki, pod któremi stósownie do ustępu 3 tego paragrafu zaniechać należy wzięcia na przepis podwyższenia należytości, powziąć ma Urząd podatkowy z arkusza oznajmień wiadomość:

a) czy względem aktu prawnego dokument został wygotowany, czy nie;

b) w którym czasie nastąpiło przeniesienie posiadania;

c) czy zmiana posiadania zbadaną została z Urzędu, lub czy ją strona oznajmiła, a w tym ostatnim przypadku, którego dnia;

d) w którym czasie przypadła pierwsza obecność urzędnika pomiarowego po zaszłem przeniesieniu posiadania;

Jeżeli urząd podatkowy nie jest zarazem Urzędem ustanowionym do wymierzania należytości, natenczas ostatni poweźmie wiadomość o rzeczonych szczegółach z wykazu dostarczonego mu przez urzędnika pomiarowego wedle przepisów do §§ 34—49.

Szczegóły te zapisać trzeba w akcie wymiaru.

Gdy z szczegółów tych okaże się:

a) że względem przeniesienia posiadania żaden dokument nie był wygotowany, i

b) że doniesienie o zmianie w posiadaniu bez wygotowania dokumentu dokonanej, uczynione zostało najpóźniej podczas pierwszego po dokonanym akcie prawnym pobytu urzędnika pomiarowego w gminie, zaniechać należy wzięcia na przepis podwyższenia opłaty, któreby według ustaw o należytościach nastąpić miało. Gdyby

do tego czasu to podwyższenie opłaty było już wzięte na przepis, należy je na zasadzie szczegółów w sposób powyższy zbadanych z urzędu odpisać.

Do § 57. Pod względem wygotowania asygnacyi kary i dalszego postąpienia z nią, urzędnik pomiarowy jakoteż Urząd podatkowy trzymać się mają przepisów wydanych do § 23. Po upływie każdego kwartału winien Urząd podatkowy kwoty, które wpłynęły, wydać naczelnikowi dotyczącej gminy za kwitem niestemplowanym, który dołączyć należy do pozycyi rozchodów dziennika dochodowego (Subjournal) dla katastru podatku dochodowego.

Do § 58. Mapy katastralne i wypracowania odnoszące się do utrzymywania ewidencyi przeglądać może każdy. Gdyby jednak potrzebowano kopij lub odpisów tych części wypracowania, wygotowanie tychże zarządzać będą tylko Urzędy do utrzymywania ewidencyi, za opłatą należytości taryfowych.

O ile zamówienia stron tyczą się odpisów wypracowań katastralnych i niezmienionych lub sprawdzonych litografowanych odcisków map katastralnych, należy je wykonać według przepisów w tej mierze istniejących, które przez wywieszenie ich w lokalu Urzędu podatkowego i w Archiwie map powinny być uczynione dostępnemi.

Ażeby jednak posiadaczom gruntów ułatwić jak najrychlejsze uzyskanie zamierzonych zmian wpisów księgi gruntowej i dołączenia potrzebnych planów do podania hypotecznego, upoważnia się urzędnika pomiarowego, aby w razie, gdyby przy sposobności pomiaru w celach utrzymania ewidencyi lub na żądanie osoby prywatnej wykonywanego, proszono jednocześnie o wygotowanie planu geometrycznego w jednym lub więcej egzemplarzach, przyjmował sam i wykonał zamówienie, zachowując następujące przepisy:

1. Do wygotowania planów używać należy zwyczajnie litografowanych odcisków map i do tego celu sprowadzać dotyczące arkusze mapy z Archiwu map.

2. Wygotowanie kopij od ręki dozwolone jest w tym przypadku,

a) gdy litografowanych odcisków map nie ma w zapasie, lub

b) gdy chodzi o wykreślenie obszaru gruntów, obejmującego nie więcej nad 10 parcel i 6 hektarów = 10 morgów, 682 sążni kwadratowych.

3. Takie rysunki ręczne wygotowywać należy na tak zwanej kalce płóciennej. Do wyrysowania używać trzeba trwałego tuszu.

Natomiast wykonywanie kopij za pomocą przekłócia nie jest dozwolone.

4. Wykonanie rysunku ręcznego odpowiadać musi postanowieniom zawartym w ustępie II, L. 1, 2, 3, 5 i 6 rozporządzenia Ministerstw sprawiedliwości i skarbu z dnia 1 Czerwca 1883 (Dz. u. p. N. 86), którem ogłoszony został przepis, dotyczący warunków, pod któremi zaniechane być ma wykonanie pomiaru przez urzędnika pomiarowego, gdy chodzi o oznajmione działy gruntów.

Rysunek ręczny opatrzyć trzeba datą i podpisem urzędnika pomiarowego.

5. Wygotowania należy po uskutecznieniu wypracowania wyników pomiaru wykonać jak najrychlej według kolei zamówień.

6. Ażeby zabezpieczyć skarb od nieodbierania wygotowanych kopij, urzędnik pomiarowy winien pobierac od zamawiającego a to tak w tym przypadku, gdy do wygotowania używa się odcisków map, jak i wtedy, gdy się je wygotowuje od ręki, zaliczkę w kwocie równej dwom trzecim częściom prawdopodobnych kosztów i odesłać ją niezwłocznie do Urzędu podatkowego.

7. Do zamówień utrzymywać ma urzędnik pomiarowy książkę zamówień podług wzoru.

Kopie po ich wygotowaniu i obliczeniu kosztów odesłać należy Urzędowi podatkowemu do wydania zamawiającemu i ściągnięcia niezapłaconej kwoty kosztów.

Kwity kasowe na zaliczkę i ściągniętą pozostałą kwotę kosztów opiewające, które Urząd podatkowy wydawać ma

urzędnikowi pomiarowemu, dołączyć należy do książki zamówień.

Tę książkę zachowywać należy przy wypracowaniu, odnoszącem się do utrzymywania ewidencyi.

Wedle § 58 ustawy z dnia 23 Maja 1883 (dz. u. p. 83) o utrzymywaniu ewidencyi katastru podatku gruntowego należy ceny taryfowe za kopie map lub odpisy innych operatów ustanawiać od czasu do czasu i podawać je do powszechnej wiadomości.

C. k. Ministerstwo skarbu ustanowiło przeto rozporządzeniem z dnia 4 Lipca L. 21735 odnoszącą się do powyższego postanowienia nową taryfę, i która weszła w zastósowanie od dnia 1 Sierpnia 1883, podczas gdy taryfa wydana rozporządzeniem Ministerstwa skarbu ddto 27 Maja 1875 L. 1994 (tut. rozp. z dnia 19 Czerwca 1875 L. 26640) od powyższego dnia straciła moc obowiązującą.

Co do zarachowania kosztów wynagrodzenia należy przestrzegać co następuje:

Z kwot wedle liczby porz. 2 do włącznie 7 tejże nowej taryfy wynikających przypada 80°|₀ za wynagrodzenie akordowe, zaś 20°|₀ tychże kwot należy liczyć na przychód etatu katastru podatku gruntowego.

Z kwot wedle liczby porz. 8 do włącznie 17 tudzież 19 rezultujących wypłacać należy 70°|₀ dotyczącym pracownikom akordowym, zaś 30°|₀ przypada na przychód dla etatu katastru podatku gruntowego.

W kwotach według tego na skarb państwowy przypadających jest zawarte wynagrodzenie za rewizyą i resztę przez wykonanie robót w drodze akordowej spowodowanych czynności urzędowych urzędnika archiwalnego, tudzież za papier, dalsze wynagrodzenie zaś ma nastąpić tylko co do kosztów użytej kalki płóciennej (liczba porz. 10 taryfy).

Rewizya w drodze akordowej jest niedopuszczalną, takową wykonywać ma urzędnik ustanowiony do służby archiwalnej. Jeżeli wedle § 58 wydanego do ustawy o ewidencyi katastru podatku gruntowego przepisu wykonawczego z dnia 11 Czerwca 1883 sporządzoną została kopia mapy przez urzędnika pomiarowego, natenczas należy liczyć całą według taryfy przypadającą kwotę jako przychód dla etatu katastru pod. grunt., a rewizyą, względnie sprawdzenie odnośnej roboty uskutecznić ma sam urzędnik pomiarowy.

Wyciągów z operatów tryangulacyjnych (liczba porz. 18 taryfy) nie można sporządzać w drodze akordowej, sporządzenie to nastąpi przez bióro tryangulacyjne i zachowawcze, z którego Archiwum map sprawdzać będzie takie wyciągi od czasu do czasu.

W końcu nadmienia się, że o ile poszczególnionym Władzom lub zakładom zniżenie cen za niezmienione litografowane odciski map dozwolono, dotychczasowe postanowienia w mocy pozostają. (Okólnik Dyr. kr. skar. z dnia 14 Września 1883 L. 41347, dod. do dz. rozp. min. sk. N. 13).

Taryfa

cen za niezmienione tudzież przyrządzone (częściowo kolorowane) i sprostowane odciski map, za kopie map, za odpisy arkuszów posiadania gruntowego i innych operatów.

Liczba porz.	Oznaczenie przedmiotu i robót, za które strony uiszczać mają wynagrodzenie.	W wal. austr. złr.	ct.	Uwaga
1	Niezmienione litografowane odciski map:			*do liczby porz. 1* Połowa arkusza obliczoną zostanie także połową ceny.
	a) przy zakupnie zupełnych egzemplarzy dla całych gmin, od arkusza	1	20	
	b) przy zakupnie pojedynczych arkuszy pewnej gminy, od arkusza	1	70	*do liczby porz. 2.* Przyrządzenie dotyczy kolorowania parcel budowlanych i wodnych, tudzież kopalni piasku i gliny, wreszcie dróg.
2	Za przyrządzenie (częściowe kolorowanie) map, a mianowicie:			
	a) za mapy według skali 1 : 2880 i 1 : 5760, od arkusza . .		25	
	b) za mapy według skali 1 : 1440 i za mapy miast, od arkusza .	1		*do liczby porz. 4 i 5 b.* Części ułamków wynoszące mniej jak 5 względnie mniej jak 1 hektar należy przyjmować jako pełne (tj. jako 5 względnie 1 hektar).
	c) za mapy miast Wiednia i Pragi, od arkusza	1	25	
3	Za kolorowanie i opisanie zarysu mapy		20	
4	Za zupełne kolorowanie od każdych 5 hektarów = 8 morg. 1102□ sążni		4	
5	Za kolorowanie pewnej oznaczonej posiadłości albo części terytoryum pewnej gminy:			*do liczby porz. 6 i 7 b.* Części ułamków wynoszące mniej jak 100 względnie 20 parcel należy przyjmować jako pełne (tj. jako 100 względnie 20 parcel.
	a) do włącznie 5 hektarów = 8 morg. 1102□ sążni . . .		20	
	b) za każdy dalszy hektar = 1 morg 1180□ sążni		1	
6	Za zupełne wpisanie liczb parcelowych od każdych 100 parcel .		20	
7	Za numerowanie pewnej oznaczonej posiadłości:			
	a) do włącznie 20 parcel . .		10	
	b) za każde dalsze 20 parcel .		5	

Liczba porz.	Oznaczenie przedmiotu i robót, za które strony uiszczać mają wynagrodzenie	W wal. austr. złr.	ct.	Uwaga
8	Za wrysowanie dodatkowych zmian w litografowane odciski map:			*do liczby porz. 10.* Sposobem przykładu przypada należytość za rysowanie ręczne, jeżeli kompleks gruntu obejmuje 2 parcele i 5 hektarów, bez względu na skalę w kwocie 1 złr. 50 ct., jeżeli kompleks gruntu obejmuje 4 parcele i 28.77 hektarów, a rysunek sporządzony według skali 1 : 2880, przypada należytości 1 złr. 73 ct., nakoniec przy kompleksie o 100 parcelach i 11.50 hektarów za rysunek według pomienionej skali sporządzony 2 złr. 46 ct. Sporządzenie kopii map z wolnej ręki dozwolone jest jednak tylko w wypadkach: *a*) jeżeli nie ma w zapasie litografowanych odcisków map, albo *b*) jeżeli rozchodzi się o przedstawienie takiego kompleksu gruntowego, który nie obejmuje więcej jak 10 parcel i 6 hektarów = 10 morg 682□ sążniom.
	a) do włącznie 5 nowopowstałych parcel		10	
	b) za każdą dalszą nowopowstałą parcelę		1 1/2	
9	Za wykreślenie parcel z litografowanych odcisków map:			
	a) do włącznie 10 wykreślić się mających parcel . . .		10	
	b) za każdą dalszą wykreślić się mającą parcelę		1/2	
10	Za kopie map sporządzonych z wolnej ręki: jeżeli kompleks gruntu przedstawić się mającego obejmuje nie więcej jak 10 parcel i 6 hektarów = 10 morg. 682□ sążniom	1	50	
	oprócz tego przy znaczniejszych rysunkach ręcznych, w miarę tego jeżeli mapa jest sporządzoną:			
	a) według skali 1 : 1440, za każdą dalszą parcelę		1	
	za każdy dalszy hektar . .		2	
	b) według skali 1 : 2880, za każdą dalszą parcelę		1	
	za każdy dalszy hektar . .		1	
	c) według skali 1 : 5760, za każdą dalszą parcelę		1	
	za każdy dalszy hektar . .		1/2	
	jako wynagrodzenie kosztów za użytą kalkę płócienną, za każdy decymetr kwadratowy . .		2	
11	Za oznaczenie tożsamości (identyczności) gruntów na podstawie map katastralnych co do stanu tych gruntów wykazanego obecnie w operatach gruntowych i co do stanu według katastru stałego, a to:			
	a) za sporządzenie porównawczego zestawienia dawniejszych i nowych oznaczeń parcelowych za każde 20 parcel		30	
	b) za sporządzenie porównawczego zestawienia co do dawniejszego			

Liczba porz.	Oznaczenie przedmiotu i robót, za które strony uiszczać mają wynagrodzenie	W wal. austr. złr.	W wal. austr. ct.	Uwaga
	i nowego stanu przy zapodaniu powierzchni poszczególnych parcel lub części składowych parcel, za każde 20 parcel . .		60	*do liczby porz. 11.* Do obliczenia kosztów wynagrodzenia należy wziąć za podstawę ilość parcel nowego i dawniejszego stanu razem wziętą. Części ułamkowe wynoszące mniej jak 20 parcel przyjąć należy jako pełne (t. j. jako 20 parcel).
12	Za odpisy arkuszy posiadłości grunt.:			
	a) do włącznie 10 parcel . .		20	
	b) za każdą dalszą parcelę . .		1/2	
13	Za dodatkowe wpisanie zmian do arkuszów posiadłości wydanych posiadaczom gruntów:			
	a) do włącznie 5 pozycyj . .		15	
	b) za każdą dalszą pozycyę . .		1	
14	Za odpisy protokołów parcelowych sprostowanych według wyników postępowania reklamacyjnego bez umieszczenia zmian przy prowadzeniu ewidencyi zbadanych od każdych 40 parcel .		30	*do liczby porz. 13.* Każdą ubywającą jakoteż każdą przyrastającą parcelę, tudzież wykazaną nową sumę należy jako osobną pozycyę policzyć.
15	Za umieszczenie zmian przy prowadzeniu ewidencyi zbadanych w odpisach protokołów parcelow.:			
	a) do włącznie 10 umieszczonych parcel		15	
	b) za każdą dalszą umieszczoną parcelę		1	
16	Za wykazanie miary metrycznej w którymbądź z odpisów przy liczbie porządkowej 12 do 15 pomienionych, od każdych 40 parcel		6	*do liczby porz. 14 do 16.* Części ułamkowe wynoszące mniej jak 40 parcel należy przyjąć jako pełne (t. j. jako 40 parcel.
17	Za odpisy opisu granic, od arkusza		45	
18	Za wyciągi z tryangulacyjnych operatów katastralnych co do współrzędnych tyczących się punktów trygometrycznych. tudzież długości boków trójkątów i typograficznego położenia:			*do liczby porz. 16.* Wykazanie miary metrycznej w odpisach może nastąpić dopiero wtedy, gdy w operatach podatku gruntowego odbędzie się przeliczenie miary powierzchni niższo-austryack. na miarę według systemu metrycznego.
	a) do włącznie 5 punktów . .	10		
	b) za każdy dalszy punkt . .	2		
19	Za odpisy innych katastralnych aktów pomiarowych, od arkusza		35	
20	Za zwykłe litografowane karty przeglądu:			
	a) na papierze do drukowania map, od arkusza	1		
	b) na regałowym papierze od arkusza	1	20	

11) Postanowienia, tyczące się ogólnych obowiązków inspektorów do utrzymywania ewidencyi.

W myśl ustawy z dnia 23 Maja 1883 (Dz. u. p. N. 84), ustanawia się inspektorów do utrzymywania ewidencyi, których zadaniem będzie nadzorowanie wykonawczych urzędników pomiarowych pod względem zgodności ich postępowania z ustawą, właściwości sprawowania służby i dokładności w wykonywaniu robót technicznych i kancelaryjnych.

Do tego celu tworzy się okrąg służbowy inspektorów z grupy okręgów pomiarowych a względnie ze wszystkich okręgów pomiarowych kraju koronnego, w obrębie których sprawować mają poruczony im nadzór przez rewidowanie wszelkich działań i czynności urzędowych urzędników pomiarowych.

W szczególności obowiązany jest inspektor podczas tych rewizyj:

1. sprawdzać, czy wszelkie zapiski są utrzymywane podług przepisów i czy uwidocznienia odnoszące się do utrzymywania ewidencyi, zgadzają się z treścią oznajmień lub uwiadomień od Władz i Urzędów publicznych;

2. sprawdzać, czy arkusze oznajmień są w czasie właściwym poddawane czynności urzędowej;

3. sprawdzać, czy przepisane ustawą obwieszczenia są ogłaszane według przepisów i w czasie właściwym;

4. sprawdzać, czy przepisane uwiadomienia i wezwania są wygotowywane i doręczane;

5. badać postępowanie przy pertraktacyi z posiadaczami gruntów, mającej na celu stwierdzenie zmian posiadania;

6. badać, czy we właściwym czasie wykonano indykacye i w jaki sposób postępowano przy ich rewizyi;

7. badać sposób postępowania przy stwierdzeniu zmian w przedmiocie;

8. sprawdzać, czy należytości policzone za czynności urzędowe, odnoszące się do utrzymywania ewidencyi, i za wygotowane szkice map są zgodne z ustawą, i kontrolować,

czy są pobierane w wymiarze ustawowym a to przez przeglądanie doręczonych stronom obrachunków i porównanie ich z wziętemi na przepis przez Urząd podatkowy należytościami a według okoliczności przez przesłuchiwanie posiadaczy gruntów;

9. badać przepisane uzupełnianie arkuszy posiadania, w szczególności zaś pod względem zapisania tytułu prawnego przeniesienia posiadłości;

10. sprawdzać zgodność arkuszy posiadania pod względem zmniejszenia się lub zwiększenia w ciągu roku powierzchni i czystego dochodu z sumarycznem przedstawieniem w protokole parcel a względnie z zestawieniem klas gminami wykonanem;

11. kontrolować okoliczności, od których zależy uwolnienie od podatku i trwanie uwolnienia;

12. sprawdzać dokładność wykonanych pomiarów i czy są wiernie i podług przepisów wyrysowane na mapach;

13. badać i popierać stósunki służbowe urzędników pomiarowych z Władzami i Urzędami publicznemi, mianowicie z Sądami księgi gruntowej, Urzędami podatkowemi i naczelnikami gmin.

---

99. dd) Postanowienia, tyczące się stósunków służbowych urzędników do utrzymywania w ewidencyi katastru podatku gruntowego na zasadzie ustawy z dnia 23 Maja 1883 (Dz. u. p. N. 84) jakoteż dochodów im się należących.

1. Wszyscy urzędnicy i elewi do utrzymywania w ewidencyi katastru podatku gruntowego stanowią spólny skład osobowy a mianuje ich Ministerstwo skarbu.

2. Prawo asygnowania należytości dla funkcyonaryuszów do utrzymywania ewidencyi, pełniących obowiązki w pewnym kraju koronnym, służy Władzy skarbowej krajowej.

3. Co się tyczy wynagrodzenia za podwodę łącznie z dodatkiem z funduszu krajowego, należącego się w myśl arty-

kułu III ustawy w razie podróży służbowych i przesiedlania się, mieć należy na względzie co następuje:

a) Należytość za podwodę stanowi ustanawiane peryodycznie i do publicznej wiadomości podawane wynagrodzenie za jednego konia i jeden kilometr, łącznie z dodatkiem z funduszu krajowego ustanowionym dla dotyczącego kraju.

Wynagrodzenia dodatku z funduszu krajowego etatowi skarbowemu nie można się domagać.

b) Każdemu urzędnikowi do utrzymywania ewidencyi pozwala się liczyć w podróżach służbowych do przewozu osób i rzeczy pół wozu podwodowego (dwa konie).

c) Należytość tę wolno jednak liczyć tylko za przebytą odległość od gminy do gminy albo od miejsca do miejsca a względnie aż do najbliższej stacyi kolei żelaznej lub żeglugi parowej.

Za przejazd w obrębie granic gminy lub za przejechanie kawałka drogi z powrotem na nocleg nie wolno liczyć należytości.

d) W przypadkach, w których zachodzi udowodniona potrzeba użycia większej siły pociągowej, Dyrekcya skarbowa krajowa może przyzwolić osobne wynagrodzenie aż do 50 od sta należytości za podwodę, przypadającej za odnośną przestrzeń.

e) Za podróże przesiedlne, gdy się używa podwody, wolno policzyć ilość koni według przepisów, tyczących się urzędników rządowych w ogólności.

f) Należytość za powodę płacić ma urzędnik do utrzymywania ewidencyi niezwłocznie gotówką w stacyi, w której bierze podwodę.

g) Podwody nie wolno pod żadnym pozorem używać do celów prywatnych. W razie przekroczenia tego zakazu dotyczący funkcyonaryusz, prócz skarcenia drogą dyscyplinarną, zniewalany będzie do zapłacenia całkowitej należytości pocztowej dostarczycielowi podwody.

4. Wykonywującemu urzędnikowi ewidencyjnemu wyznaczyć należy zwyczajnie w lokalu Starostwa lub Urzędu podatkowego pokój stósowny do urzędowania.

Gdyby umieszczenie go tamże było zgoła niemożebne, nająć należy dla niego pokój na kancelaryą.

5. Mapy i wypracowania zachowywać należy w każdym razie w Starostwie lub Urzędzie podatkowym, a to mapy w szafach stósownie urządzonych.

6. O ileby sprzętów do kancelaryi urzędników ewidencyjnych, jakoteż do przechowywania map i wypracowań nie można dostać bezpłatnie z inwentarza Władz skarbowych lub Urzędów znajdujących się w ich siedzibie lub w pobliżu, należy je sprawić w miarę najściślejszej potrzeby i z jak największą oszczędnością.

7. Każdy funkcyonaryusz do utrzymywania ewidencyi pobierać będzie ryczałt na materyały piśmienne i rysunkowe w kwocie 1 złr. miesięcznie.

8. O ileby uczęszczanie do Urzędu po obiedzie było potrzebne, przyzwolone być może każdemu funkcyonaryuszowi do utrzymywania ewidencyi ryczałt na światło po 1 złr. 50 ct. miesięcznie od 1 Października do końca Kwietnia.

9. Na koszta podróży i wydatki połączone z czynnościami pomiarowemi, wydawać należy urzędnikowi do utrzymywania ewidencyi stósowne zaliczki, z których się ma wyrachować.

10. Co się tyczy wydatków w gotówce na zapłaty dla robotników, posłańców i za przewóz, tudzież za sygnały, paliki i wszelkie inne materyały potrzebne do pomiaru i położenia znaków granicznych, składający rachunki winien kwity odbiorców dać naczelnikowi gminy do potwierdzenia pod tym względem, że policzone kwoty odpowiadają stósunkom miejscowym.

11. Wykazy kosztów podróży, dowodami opatrzone, składać należy co miesiąc a to w przeciągu dni czternastu po upływie miesiąca, Władzy skarbowej krajowej do zarządzenia ich sprawdzenia. Przekroczenie tego terminu pociąga za sobą utratę prawa do wynagrodzenia kwot w rachunku poda-

nych. Zaliczkę, jeśli na to była dana, należy wziąć niezwłocznie na przepis do zwrotu i ściągnąć ją przez odciągnięcie od pensyi.

Uwiadomienie o załatwieniu rachunku kosztów podróży wydawać należy składającemu rachunek za potwierdzeniem odbioru.

Zażalenia przeciw temu załatwieniu podawać można tylko w terminie zawitym czternastodniowym. Rozstrzyga je Ministerstwo skarbu.

12. Ilość materyału opałowego, potrzebnego do kancelaryi urzędnika ewidencyjnego, obliczać należy podług pojemności sześciennej na zasadzie przepisów, tyczących się opalania lokalów Urzędu podatkowego.

13. Czynsze najmu wypłacane być mają w terminach kontraktami umówionych, a ryczałtowe w ustępach powyższych wzmiankowane, w ratach miesięcznych z góry a to w Urzędach podatkowych.

14. Co do sprzedaży i pożyczania narzędzi mierniczych skarbowych, ich części składowych, tudzież przyborów mierniczych urzędnikom do utrzymywania ewidencyi, obowiązywać mają następujące przepisy:

a) Inspektorowie do utrzymywania ewidencyi dostawać będą bezpłatnie do swego użytku wszelkie potrzebne narzędzia miernicze i przybory miernicze z zapasów instytutu litograficznego katastru, za pośrednictwem Władzy skarbowej krajowej, pod warunkiem zwrócenia ich w nieuszkodzonym stanie.

b) Urzędnikom pomiarowym można narzędzia miernicze, ich części składowe i przybory miernicze z tychże zapasów oddawać na własność pod warunkiem, że cenę kupna, która będzie oznaczona, zapłacą natychmiast lub spłacać będą ratami albo też pożyczać za opłatą wynagrodzenia za zużycie.

c) Sprzedawanie i pożyczanie przedmiotów skarbowych nastąpić może tylko na prośbę drogą służbową do Władzy skarbowej krajowej podaną a uskutecznione poży-

czenie utrzymywane być ma w ewidencyi u tejże Władzy krajowej za pomocą książki zapisków.

d) Cena sprzedaży nowych narzędzi mierniczych, ich części składowych lub przyborów mierniczych w ogólności oznaczana będzie na podstawie ustanowionej do tego celu taryfy cen z doliczeniem kosztów przywozu aż do siedziby Władzy skarbowej krajowej i wydatków pobocznych, równych połowie kosztów przywozu, przedmiotów zaś już używanych, na podstawie ocenienia ze względem na ich zużycie.

e) Oznaczoną cenę kupna trzeba zapłacić

aż do 10	złr.	naraz		
„ „ 20	„	w trzech	ratach	miesięcznych
„ „ 30	„	w ośmiu	„	„
nad 50	„	w dwunastu	„	„

f) Odebranie napowrót lub odkupienie takich przedmiotów w razie wystąpienia odbiorcy ze służby nastąpić może tylko wtedy, gdy rat jeszcze zalegających żadnym innym sposobem ściągnąć nie można, jak tylko przez zajęcie przedmiotu sprzedanego. W przypadku tym inspektor do utrzymywania ewidencyi musi zbadać i ocenić przedmioty, a gdy się zwraca raty już ściągnięte, trzeba pamiętać o brakach, gdyby były, naprawkach i wynagrodzeniu za zużycie.

g) Wynagrodzenie za zużycie pożyczonych przedmiotów skarbowych wynosi jeden od sta wartości tych przedmiotów za każdy miesiąc używania. Całkowita cena kupna, nie licząc kosztów przewozu i wydatków pobocznych, stanowi wartość nowych przedmiotów. Wartość zaś starych, już używanych przedmiotów, zbadać należy przez ich ocenienie.

Te przedmioty, które mają być wysłane z zapasów instytutu litograficznego, oceniane będą w tymże instytucie przez komisyą, przedmioty zaś znajdujące się u Władz skarbowych krajowych oceniać będzie inspektor do utrzymywania ewidencyi, przyzwawszy najmniej jednego znawcę

h) Przedmioty zwrócone zbadać ma inspektor do utrzymywania ewidencyi w obecności oddawcy lub jego zastępcy.

Jeżeli przedmiot jest uszkodzony, ten, który go miał w pożyczeniu, ma ponieść koszta naprawy, które Władza skarbowa krajowa ma oznaczyć i ściągnąć z wynagrodzeniem za zużycie.

15. Rachunki inwentarskie, do utrzymywania których posługiwać się należy drukami, używanemi przy dotychczasowej ewidencyi katastru, dzielą się stósownie do przedmiotów, do których się odnoszą, na następujące:

I. co do wszelkich narzędzi mierniczych i przyborów mierniczych;

II. co do wszelkich papierów rysunkowych;

III. co do druków do użytku w czynnościach pomiarowych;

IV. co do wszelkich sprzętów kancelaryjnych i wszystkich innych przyborów.

Pod tym względem przepisuje się porządek następujący:

a) do składania rachunków obowiązany jest inspektor do utrzymywania ewidencyi.

Jeżeli w kraju koronnym ustanowionych jest więcej inspektorów, Władza skarbowa krajowa poruczyć ma oddzielnie jednemu z nich to zadanie.

b) Przedmiotów inwentarskich, wydanych urzędnikowi pomiarowemu do używania w służbie, nie trzeba zapisywać jako wydatek w rachunkach inwentarskich, lecz utrzymywać je należy w ewidencyi w książce zapisków i składający rachunki zachowywać ma wystawione potwierdzenia odbioru tych przedmiotów.

c) Urzędnicy pomiarowi winni także utrzymywać książkę zapisków do przedmiotów inwentarskich im powierzonych.

d) Inspektorowie do utrzymywania ewidencyi obowiązani są przy sposobności lustracyj u urzędników pomiarowych kontrolować na podstawie odnośnych książek zapiskowych

istnienie przedmiotów inwentarskich im powierzonych a nadto przekonywać się, czy mapy katastralne i wypracowania są podług przepisów zachowywane.

Nadto badać mają dokładnie stan przedmiotów wypożyczonych i obchodzenie się z niemi, uchylić dostrzeżone niewłaściwości a według okoliczności uczynić doniesienie do Władzy skarbowej krajowej.

e) Po upływie każdego roku zamknąć należy wszystkie rachunki inwentarskie. Książki zapisków mają pozostać u składających rachunki a względnie u urzędników pomiarowych; rachunki zaś inwentarskie złożyć należy w ciągu czterech tygodni po upływie roku Władzy skarbowej krajowej, która swoim urzędnikom rachunkowym poruczy ich sprawdzenie.

f) Po upływie roku Władza skarbowa krajowa uwiadomić ma instytut litograficzny dla katastru o zapasach narzędzi mierniczych i przyborów mierniczych, wykazanych w rachunku inwentarskim I.

16. Urzędnicy do utrzymywania ewidencyi ulegają służbowej i majątkowej odpowiedzialności za dokładność i ścisłość swoich czynności urzędowych i wypracowań.

Podlegają postępowaniu dyscyplinarnemu według postanowień rozporządzenia cesarskiego z dnia 10 Marca 1860 (Dz. u. p. N. 64).

Powtarzające się błędy w wygotowaniach piśmiennych i pracach technicznych karać należy grzywnami w kwocie od 1 do 20 złr. i ściągać te grzywny z pensyi.

Gdyby z powodu błędnego pomiaru potrzebny był nowy pomiar, urzędnik pomiarowy, jeżeli może sam ten nowy pomiar wykonać, nie ma prawa do wynagrodzenia kosztów położenia znaków granicznych z nowego pomiaru wynikłych, kosztów podróży, tudzież dyet.

Jeżeli nowy pomiar wykonany został przez innego urzędnika pomiarowego, koszta ztąd wynikające wynagrodzić ma ten, który je zawinił.

Wszystkie pomiary i rozgraniczenia, tudzież wygotowania kopij map i odpisy wypracowań, odnoszących się do utrzymania ewidencyi, podjęte na żądanie stron, wykonywać będą urzędnicy do utrzymywania ewidencyi na mocy swego obowiązku służbowego a wynagrodzenia, które strony mają za to płacić, stanowią dochód skarbowy.

Urzędnikom do utrzymywania ewidencyi jest więc wzbronione wykonywanie robót odnośnych dla własnej korzyści z obejściem lub uszczupleniem należytości przypadających skarbowi państwa lub za osobnem wynagrodzeniem.

Przekroczenie tego zakazu, pominąwszy, iż kwota, którą skarb państwa stracił, winna być zwrócona, karać należy za pierwszym razem naganą piśmienną, w ponownym przypadku w myśl § 8 lit. *d*, rozporządzenia cesarskiego z dnia 10 Marca 1860 (Dz. u. p. N. 64), oddaleniem ze służby. (Rozp. Min. sk. z 11 Czerwca 1883 dz. u. p. N. 91).

---

ee) Podporządkowanie urzędników ewidencyjnych katastru podatku gruntowego.

Celem objaśnienia stósunku służbowego urzędników ewidencyjnych do Starostw, oznajmiło c. k. Ministerstwo skarbu reskryptem z dnia 27 Lipca 1883 L. 21698, że według postanowień § 12 ustawy z dnia 23 Maja 1883 (dz. p. p. N. 83), tudzież §§ 18 do 26 wskazówek co do postępowania w celu utrzymywania ewidencyi katastru podatku gruntowego i według postanowień zawartych w nawiasie do przepisu wykonawczego z dnia 11 Czerwca 1883 (dz. p. p. N. 91) o ogólnych obowiązkach inspektorów ewidencyjnych, urzędnicy pomiarowi podporządkowani są bezpośrednio krajowej Władzy skarbowej odnośnego kraju koronnego, względnie ustanowionym przy niej dla służby ewidencyjnej funkcyonaryuszom nadzorczym i że ci ostatni winni wnikająco we wszystkich kierunkach kontrolować wykonywanie służby na miejscu przy swych objazdach w tym celu przedsiębrać się mających.

Stósownie do tych postanowień winni dalej urzędnicy pomiarowi we wszystkich sprawach służby ewidencyjnej wnosić swe podania, o ile w tym względzie przepisami wykonawczemi nie jest wskazane odrębne postępowanie, bezpośrednio do krajowej Władzy skarbowej. Środek ten ma na celu, ażeby odpowiednio intencyom ustawy osiągnąć skuteczną kontrolę wykonywania służby, jak również najmożliwsze przyspieszenie prac ewidencyjnych i uniknąć każdej pośredniej instancyi, którąby z uwagi na okoliczności, iż rozchodzi się w ogóle o techniczne sprawy, dla których i tak przydzieleni są do krajowej Władzy skarbowej funkcyonaryusze techniczni, musiała się ograniczyć na pojedyncze stwierdzenie przeglądnięcia odnośnych aktów, co pociągnęłoby za sobą nieuniknioną zwłokę w wykonywaniu służby.

Oprócz tego jest w intencyach ustawy, ażeby urzędnicy ewidencyjni oddawali się z nieustanną gorliwością wyłącznie swemu zawodowi i nie byli używani do żadnych innych prac obcych zadaniom, które im prawem przepisano.

Zresztą unormowane jest spółdziałanie Starostwa jako takiego i jako Władzy wymiaru podatku w I instancyi przepisem wykonawczym w ustępach do §§ 13, 50 do 53 ustawy ewidencyjnej.

Nadto należy, jak to rozumie się samo przez się, we wszystkich wypadkach, gdzie celem wykonania ustawy potrzebnym okaże się wpływ Władzy politycznej, użyć tego wpływu. (Okólnik Dyr. kr. sk. z 10 Września 1883. L. 47835, dod. do dz. rozp. Min. sk. N. 13).

---

ff) Uwolnienie od opłaty podatku gruntowego przysługujące dotychczas duchowieństwu przy prebendach, któreby przez uiszczenie podatku tego nie wynosiły nawet przepisanej kongruy, zostało zniesione.

W skutek reskryptu ces. król. Ministerstwa skarbu z dnia 7 Listopada 1881 r. do L. 17636 przypomina się, iż obecnie gdy opodatkowanie gruntowe na podstawie

prowizoryum z roku 1819 ustało, począwszy od roku 1881 zastósowane być mają w całej Galicyi postanowienia zawarte w ustępie 3 reskryptu c. k. Ministerstwa skarbu z dnia 2 Marca 1854 L. 5784 (Dodatek do dziennika rozp. skarbowych z roku 1855, str. 100, N. 15) względnie dekretu nadwornej Kancelaryi z dnia 5 Października 1844 L. 28995, wedle których wstrzymanie opłaty podatku gruntowego przyznawane dotychczas duchowieństwu parafialnemu na prebendach, których dochody w skutek tego nawet kongruy przepisanej nie wynosiły, na przyszłość zupełnie ustać winno, przekazując obowiązek opłacenia podatku należnego (wraz z dodatkami) od posiadanych gruntów, w gotówce na samychże dzierżycieli użytków parafialnych z tem zastrzeżeniem, że wynikłe ztąd uszczuplenia kongruy przy szczegółowych prebendach, wynagradzane być mają z funduszu religijnego.

Poleca się przeto c. k. Urzędom podatkowym, by od roku 1881 począwszy, ściągały wszelkie wyżpomienione należytości podatkowe wraz z dodatkami w przepisanych terminach w gotówce od samych duchownych, uprawnionych do użytkowania gruntów parafialnych. C. k. Starostwa zaś czuwać będą, ażeby spłacanie rat tych należytości podatkowych odbywało się w terminach przepisanych. (Okólnik Dyr. kraj. skar. z dnia 29 Grudnia 1881 L. 57761 dodat. do dziennika rozp. Min. skar. N. 1).

---

gg) O opustach (zwolnieniu, alewiacyi) podatku gruntowego i domowego z powodu szkód elementarnych.

(Obwieszczenie Dyrekcyi krajowej skarbu z 19 Paźdz. 1881 L. 45084 dz. u. kr. N. 62, ogłoszone 10 Grudnia 1881).

Gdy rozkład podatku gruntowego na mocy ustaw z dnia 28 Marca 1880 i 7 Czerwca 1881 (Dz. p. p. N. 34/1880 i 49/1881) od r. 1881 począwszy we wszystkich w Radzie Państwa reprezentowanych krajach w stósunku wypośrodkowanego czystego dochodu z gruntów na podstawie ostatniej regulacyi ma być uskuteczniony, przeto rozporządziło c. k. Mini-

sterstwo skarbu reskryptem z dnia 16 Lipca 1881 do L. 20901, że także opusty podatku gruntowego z powodu szkód elementarnych od tego roku podatkowego począwszy, jak długo nowa ustawa w tym względzie w myśl § 6 ustawy z dnia 24 Maja 1869 Dz. p. p. N. 88 do skutku nie przyjdzie, przyznawane być mogą tylko na zasadzie najw. postanowienia z dnia 13 Maja 1843 r., według przepisów dekretu ces. król. Kancelaryi nadwornej z dnia 16. Listopada 1843 L. 15642 i 26 Kwietnia 1844 L. 17391, jakoteż instrukcyi z dnia 26 Sierpnia 1844, wydanych dla krajów opodatkowanych według stałego katastru."

I. Prawo do żądania opustu w podatkach nadają według tych przepisów szkody elementarne, zrządzone przez grad, wylew wody lub pożar, o ile przez to zniszczone zostały ziemiopłody, stanowiące podstawę wypośrodkowanego czystego dochodu z gruntów. W razie uszkodzenia ziemiopłodów przez owady, mogą Władze także przedstawiać wnioski na częściowy lub całkowity opust podatku gruntowego, jednak tylko w takim razie, jeżeli uszkodzenie nastąpiło w rozmiarach znaczniejszych, lub plony zupełnie zniszczone zostały. Przyzwolenie opustu w takich wypadkach zależy od c. k. Ministerstwa skarbu.

Wypadki elementarne, wpływające na dochód z lasów w tym stopniu, że zasługują na opust w podatkach, są bardzo rzadkie i co do takich szkód nie wydaje się żadnych ogólnych przepisów. W takich razach należy orzec co do każdego wypadku z osobna na podstawie przeprowadzonego dochodzenia. (Dek. kanc. nadw. z 19 Kwiet. 1825 L. 3791 Dr. Roell str. 43).

II. Opust podatku gruntowego stósuje się do rozmiaru poniesionej szkody w ziemiopłodach i udziela się według następujących 3 stopni:

a) w razie zniszczenia trzeciej części ziemiopłodów z dotyczącej parceli gruntowej, stanowiącej przedmiot opodatkowania, należy się opust trzeciej części rocznego podatku gruntowego;

b) w razie zniszczenia dwóch trzecich części ziemiopłodów, opust dwóch trzecich części rocznego podatku gruntowego;

c) nakoniec w razie zupełnego zniszczenia ziemiopłodów z całej parceli, opuszcza się całoroczny podatek gruntowy od uszkodzonej parceli gruntowej,

Za zniszczenie budynków gospodarczych nie należy się żaden opust podatku gruntowego, ponieważ dochodu z budynków nie wliczano do dochodu z gruntów od budynków gospodarczych, przeto podatek gruntowy się nie opłaca.

Również nie należy się żaden opust podatku gruntowego za uszkodzenie lub zniszczenie ziemiopłodów już zebranych, jeżeli takowe po zbiorze czy to w polu, czyli też w miejscu przechowania przez wypadek elementarny uszkodzone zostaną.

Wskutek zapytania, w jaki sposób ma być rozrachowany opust podatku, jeżeli wskutek elementarnych wypadków czysty dochód z gruntu na dłuższy szereg lat uszczuplony został, postanawia się, że na takie szkody tylko o tyle wzgląd brać należy, o ile się takowe kwalifikują do tego, stósownie do § 31 instrukcyi do utrzymywania wykazów podatku gruntowego, że jednak mniejsze uszkodzenia tego rodzaju, choć mają niejaki wpływ na dochód z gruntu przez kilka lat, następujących po wypadku elementarnym, mogą stanowić podstawę do opustu podatków, lecz tylko na ów rok, w którym elementarny wypadek się wydarzył podług obliczenia faktycznie w tym roku zniszczonych płodów, — nie zaś na lata następne, gdyż niższy dochód lat następnych i tak już przy obliczeniu czystego dochodu z nawiedzonych klęską elementarną gruntów — uwzględniony być musi (Dekret kanc. nadw. z 2 Lutego 1845 L. 1005 Roell N. 22)

Przy tych parcelach, które uprawione zostały w ten sposób, że raz tylko plony dają, lub też że w ciągu roku z nich dwukrotnie ziemiopłody zyskiwane być mogą, należy w każdej części rozróżnić, czy wskutek wypadku elementarnego stracony został plon jedyny, czy też tylko pierwszy, i opust rozrachowany być winien po obliczeniu całego możliwego dochodu z dwukrotnego zbioru. (Rozp. min. z 4 Grud. 1868 L. 33493 Roell. N. 25).

Postanowienie dekretu kanc. nadw. z 27 Lut. 1846 L. 5233 nie wypowiada zasady, że przy równoczesnem uszkodzeniu obu uprawionych części roli w gospodarstwie trzypolowem, jednę parcelę gruntową stanowiących, dochodzenie w celu oznaczenia szkody osobno dla każdej części przeprowadzonem być winno. Przy parcelach nieuprawionych całkowicie, należy brać wzgląd, z uwzględnieniem zmienionych stosunków bez różnicy na całą uprawioną powierzchnię, jako na samoistny przedmiot. Obrachowanie szkody co do całkowicie lub

częściowo uprawionych parcel, na których uszkodzony został jedyny albo pierwszy lub drugi owoc, nastąpić powinno w sposób oznaczony rozp. min. sk. z 7 Grudnia 1868 L. 33493 (rozp. min. sk. z 3 Stycz. 1869 L. 41503 Roell. N. 26).

Przy parcelach, które na kilka klas się rozpadają i które uprawiono częścią raz w rok zbieranymi ziemiopłodami, częścią takimi, które wedle ocenienia katastralnego dwukrotnie zyskiwane bywają, należy uwidocznić każdy oddział dla siebie w rubrykach III i V wykazu A — z cyfrą czystego dochodu i podatku opłacanego, tudzież z wyszczególnieniem uprawy i stopnia uszkodzenia w tym celu, by następnie po obliczeniu straty, w czystym zysku we wszystkich oddziałach, osądzić, czy należy się opust $^1/_3$, $^2/_3$, czy też całoroczny podatku gruntowego, (rozp. min. z 7 Grud. 1870 L. 35963 Roell. N. 27).

Rozumie się samo przez się, że przy obrachowaniu szkód, spowodowanych klęską elementarną, na parcelach, należących do opodatkowanych, którym począwszy od r. 1881 na mocy Art. IV ustawy z 7 Czerw. 1881 (N. 49 d. u. p.) podatek gruntowy po 22·1% od nowo obliczonego czystego dochodu przypisany został, procent ten również w rachubę wchodzi. Co się zaś tyczy tych kontrybuentów, którym na mocy powyższego Art. od r. 1881 przypisano podatek gruntowy na podstawie wymiaru z r. 1880 z doliczeniem 10%, należy przy każdym z opodatkowanych poprzednio obliczyć, jaki procent czystego dochodu wynosi przypisany od r. 1881 podatek gruntowy z całej jego posiadłości w dotyczącej gminie. Przy tem obliczeniu należy opuścić ułamek poniżej $^5/_{100}$, wyżej zaś $^5/_{100}$ jako $^1/_{10}$ rachować, wynikający procent służy do oznaczenia należącego się dotyczącemu posiadaczowi gruntowemu opustu podatkowego — po obliczeniu ogólnej kwoty, powstałej z obrachowania strat w czystym dochodzie na każdej parceli z osobna. W ten sposób odpada dotychczas będące w użyciu obliczenie rocznego podatku, opłacanego od pojedynczych parcel.

Uproszczenie to ma być zastósowywane także i co do tych opodatkowanych, którym przypisano podatek gruntowy po 22·1% od czystego dochodu. (Rozp. min. sk. z 24 Sierp. 1881 L. 25192 Roell. N. 28).

III. Opust podatku domowego zezwala się, jeżeli dom mieszkalny przez pożar, lub wylew wody, zostanie zniszczony, a to nawet w takim razie, jeżeliby dom taki w ciągu roku zniszczenia do stanu mieszkalnego na nowo został przywrócony.

IV. O każdym wypadku elementarnym, który według swojej istoty i rozmiaru nadaje prawo do żądania opustu podatkowego, musi być pod utratą tego prawa

w przeciągu 8 dni w razie pożaru, a w przeciągu 14 dni w razie innego wypadku elementarnego wniesione doniesienie przez poszkodowanego, lub jeżeli wiecej jest poszkodowanych przez dwóch z pomiędzy nich wybranych, do właściwej Władzy podatkowej (c. k. Starostwa względnie c. k. Administracyi podatkowej we Lwowie, c. k. miejscowej Komisyi podatkowej w Krakowie).

Celem otrzymania opustu w podatku, należy o szkodach elementarnych donosić w terminie przepisanym (8 dni) po wypadku, który szkodę wyrządził, zatem donosić tylko o samym fakcie, bez szczegółowego wskazywania gruntów, na których szkoda wyrządzoną została i bez podawania jej, choćby przybliżonej wysokości. Doniesienie zrobione po obznajomieniu się z rozmiarami szkody i po upływie prawnie przepisanego terminu, jest spóźnionem, i opust wtedy nie w drodze prawa żądanym, ale w drodze łaski przyznanym być może. (Tr. ad. 1 Kwietnia 1879 L. 574 N. 465).

Władza podatkowa zarządza sprawdzenie istoty i rozmiaru uszkodzenia przez dochodzenie na miejscu, do którego oprócz komisyonującego referenta podatkowego lub jego zastępcy, przyzwać należy naczelnika gminy i dwóch asesorów z gminy poszkodowanej, dwóch asesorów z gminy lub gmin sąsiednich i dwóch nieinteresowanych taksatorów. Dochodzenie to powinno być przeprowadzone w razie pożaru w przeciągu dni 8, w razie innej szkody elementarnej zaś jak długo uszkodzenie dokładnie da się sprawdzić, jednak najdalej w przeciągu trzech tygodni.

Wynik dochodzenia ma być następnie c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu przedłożony, a jeżeli by przedłożenie to przed żniwami nastąpić nie mogło, osobne doniesienie o wypadku uszkodzenia ziemiopłodów przed nadejściem żniw przez Władzę podatkową tamże wniesione, w razie bowiem zaniedbania tego doniesienia, rezultaty późniejszego dochodzenia nie zostałyby uwzględnione, lecz stronom poszkodowanym pozostawiony regres do winnego tego zaniedbania.

Kwoty opuszczonego podatku potrąci nakoniec c. k. Urząd podatkowy od należytości podatkowej z odwołaniem się do rozporządzenia, którem na opust zezwolono.

Przyzwani do sprawdzenia szkód elementarnych członkowie gmin i taksatorowie pełnią obowiązek ten bezpłatnie, nie mogą przeto z tego powodu żądać żadnego wynagrodzenia ani od poszkodowanych ani też od kas rządowych, gminnych lub krajowych.

Od zasady, że przy dochodzeniach na miejscu w celu ocenienia szkody prócz naczelnika i dwóch asesorów gminy poszkodowanej, przyzwani być mają również dwaj asesorowie gminy sąsiedniej, nieinteresowanej w tej sprawie, nie można odstąpić. Jednak dopuszczony jest wyjątek w wypadkach, gdzie przybranie takich asesorów gminy sąsiedniej połączone jest z istotnemi przeszkodami, o czem powiatowa Władza podatkowa przy każdoczesnem przedłożeniu operatu dochodzenia usprawiedliwiające doniesienie uczynić powinna. Także asesorowie takich gmin sąsiednich, które same tą klęską elementarną zostały poszkodowane, mogą być przyzwani, przy czem jednak na to baczyć należy, by ci nie posiadali własnych uszkodzonych gruntów w gminie, gdzie się dochodzenie odbywa. (Dekr. kanc. nadw. z 8 Stycz. 1847 r. L. 43819 Roell N. 30).

---

l.l.
~~hh~~) Instrukcya do wymiaru podatku gruntowego za lata 1883 do 1892 w myśl ustawy z 7 Czerwca 1881 dz. ust. państw. Nr. 49.

Wskutek reskryptów c. k. Ministerstwa skarbu z dnia 10 Kwietnia 1883 do L. 11611 oznajmiono, iż ze względu na zniżenie głównej sumy czystego przychodu gruntowego, wynikłe w drodze postępowania reklamacyjnego, podniesie się zapewne procent podatku gruntowego z $22^{1}/_{10}$ na $22^{7}/_{10}$. — Atoli nie tylko zmiana procentu podatkowego, lecz także zastósowywanie artykułu IV alin. 2 liczba 2 ustawy z dnia 7 Czerwca 1881 r. Dz. u. p. N. 49 wpłynie na to, że postępowanie przy stanowczym wymiarze podatku od 1883 r. począwszy, odmienne będzie od dotychczasowego.

Przy sporządzaniu repartycyi podatku gruntowego na rok 1883 należy zatem przestrzegać, co następuje:

1. Najpierw wstawiony być ma do kolumny 6 tabeli repartycyjnej założonego według przepisanego na to wzoru na druku l. składu 5 b. całkowity w jednym lub kilku arkuszach posiadania zawarty i na podstawie przeprowadzonego postępowania reklamacyjnego wypośrodkowany przychód czy-

sty z całej w jednej gminie położonej i do jednego i tego samego podatkującego należącej posiadłości gruntowej.

Gdyby dla jednego podatkującego w jednej i tej samej gminie podatkowej kilka arkuszy posiadania istniało, to w takim razie numera takowych wymienione być mają przy dotyczącej pozycyi tabeli repartacyjnej w kolumnie 1.

2. Następnie z całą dokładnością rozróżnić należy, czy do tej posiadłości zastósowane być winny postanowienia artykułu IV alin. 2 liczba 2 ustawy z dnia 7 Czerwca 1881 (Dz. u. p. N. 49), ewentualnie jaka kwota z czystego przychodu gruntowego wyjęta jest z pod tychże postanowień.

Z pod postanowień wyjęty jest według artykułu V powołanej ustawy — ów nabytek posiadłości, który od dnia 1 Stycznia 1882 roku miał miejsce i któremu alin. 2 artykułu tego dobrodziejstwa artykułu IV nie zastrzega, a więc ów nabytek, który ani w drodze przymusowej sprzedaży sądowej, ani z powodu przeniesienia własności między rodzicami i dziećmi, ani wreszcie między w czasie przeniesienia nierozwiedzionymi małżonkami przyszedł do skutku.

Okoliczność zaś, czy zaszła w posiadaniu gruntu zmiana wykluczająca dobrodziejstwo powołanej ustawy, poweźmie Urząd podatkowy z porównania odnośnego przez organa pomiarowe już sprostowanego arkuszyka indywidualnego z dotyczącą pozycyą tabeli repartycyjnej z roku 1882.

W ten sposób wypośrodkowane kwoty ogólnego, dla jednego i tego samego podatkującego w dotyczącej gminie ustalonego przychodu czystego wstawione być winny do kolumny 7 i 8 tabeli repartacyjnej, a to zgodnie z ogólnym przychodem czystym zawartym w kolumnie 6. Co do tych kwot odpada potrzeba odrębnego sporządzenia wykazu pomocniczego B. Jeśli zaś zmiana w posiadaniu spowodowała zmianę należytości podatkowej, to przy dotyczącym roku podatkowym powołany być ma numer nowego arkusza posiadania, który się do tej zmiany odnosi.

Z powodu wszelkich zmian podobnych, które dojdą do wiadomości Urzędu podatkowego, później po sporządzeniu

już repartycyi za rok 1883 w drodze przeprowadzonej ewidencyi, należy odnośny wymiar natychmiast sprostować z zastósowaniem ustawy o przedawnieniu z dnia 18 Marca 1878 dz. ust. państw. N. 31.

3. Od przychodu czystego wykazanego w kolumnie 7, któremu dobrodziejstwo artykułu IV ustawy z dnia 7 Czerwca 1881 nie przysłuża, należy natychmiast obliczyć podatek po $22^7/_{10}$ % i wstawić takowy do kolumny 9 i 13 tabeli repartacyjnej.

Gdyby ogólnemu przychodowi czystemu wspomnione dobrodziejstwo nie przysługiwało, to równocześnie zapełnić należy kolumnę 19 przeznaczoną dla sumy należytości podatkowej roku 1883.

4. Od czystego przychodu, wykazanego w kolumnie 8, do którego postanowienia artykułu IV alin. 2 L. 2 ustawy z dnia 7 Czerwca 1881 roku zastósowane być winny, należy najpierw uwidocznić podatek po $22^7/_{20}$ % w kolumnie 10, następnie zaś przystąpić do wypośrodkowania odpowiadającego czyli korespondującego podatku z roku 1880 z doliczeniem $^1/_{10}$.

Przy tem wypośrodkowaniu należy jednak dokładnie uwzględnić zmiany w posiadaniu, które są w ścisłym związku ze zmianami zaszłemi w przedmiocie opodatkowania. Wypadki tego rodzaju zdarzają się n. p., jeżeli przy czynnościach geometrycznych sprawdzono, że grunt przedtem uprawny przeszedł w całości lub częściowo do rzędu gruntów od podatku prawnie wolnych, w § 2 ustawy z dnia 24 Maja 1869 Dz. ust. państw. N. 88 wyliczonych. Przypadający na tę samą posiadłość podatek z roku 1880 z $^1/_{10}$ uwidoczniony być ma w kolumnie 11, a gdyby był niższy, niżeli podatek po $22^7/_{10}$ % w kolumnie 10, to różnica z porównania wynikająca uwidoczniona być winna w kolumnie 12.

Jaki zaś podatek gruntowy z r. 1880 przypada od dotyczącej posiadłości w powiatach, w których po koniec roku 1880 obowiązywało prowizoryum z roku 1820, powinno być widoczne z indywidualnych wykazów gminnych, sporzą-

dzonych wskutek reskryptu z dnia 27 Listopada 1882 roku L. 2271 pr.

5. Pod względem dalszego wymiaru podatku gruntowego od tej wedle postanowień przejściowych traktować się mającej posiadłości gruntowej, należy rozróżnić dokładnie, ażali opłacający podatek gruntowy posiada:

a) jedynie tylko tę, lub też

b) jeszcze inną w powiecie podatkowym położoną posiadłość gruntową, do której zastósowany być winien artykuł IV alin. 2 l. 2 ustawy z 7 Czerwca 1881, lub czy wreszcie

c) od takiej samej posiadłości opłacać ma rocznie w jednym powiecie podatkowym podatek gruntowy przenoszący 1000 zł., w skutek czego onegoż całkowita w okręgu ustawy (t. j. w krajach w Radzie Państwa reprezentowanych) położona i wedle postanowień przechodnich traktować się mająca posiadłość gruntowa, pod rozwagę wzięta być musi.

6. W wypadku *a*) powyższego ustępu 5 przypisany być winien albo podatek niższy wedle proceniu $22^7/_{10}$ %, albo podatek niższy z roku 1880 z doliczeniem $^1/_{10}$, do którego to ostatniego jednak doliczyć należy dziesiątą część przewyżki podatkowej uwidocznionej w kolumnie 12, t. j. dziesiątą część owej kwoty, o którą podatek obliczony po $22^7/_{10}$ % wyższy jest, niżeli podatek z roku 1880 z doliczeniem $^1/_{10}$.

7. Co do wypadków pod *b*) i *c*) ustępu 5 reskryptu niniejszego postępowano dotąd w ten sposób, że w celu ustalenia przewyżki podatkowej, stósownie do drugiej względnie ostatniej alinei art. IV ustawy z 7 Czerwca 1881, całkowitą przez podatkującego w powiecie podatkowym względnie w okręgu ustawy (im Geltungsgebiete) opłacać się mającą należytość podatku gruntowego pod rozwagę wzięto, następnie zaś wynikający dla tego podatkującego wymiar, a to albo po $22^7/_{10}$ %, albo wedle należytości roku 1880 z doliczeniem $^1/_{10}$ do ogółu posiadłości, a więc we wszystkich gminach w sposób równy zastósowywano.

To postępowanie i na przyszłość zachowane być winno w owych wypadkach, w których wedle ogólnej należytości podatkowej wymiar po $22^7/_{10}$ % od nowego przychodu czystego okaże się niższy, gdyż w tym wypadku dalsze stopniowanie ogólnej należytości podatkowej o dziesiątą część rocznie nie ma miejsca, owszem ogólna należytość podatkowa równomiernie na pojedyncze gminy już w ten sposób zostaje rozłożona, jak to po upływie okresu przechodniego co do wszystkich podatkujących będzie miało miejsce. Wszelako zupełnie inaczej przedstawia się stósunek, jeśli według ogółu posiadłości podatek po $22^7/_{10}$ % obliczony przewyższa podatek z roku 1880 z $^1/_{10}$, w których to wypadkach według dotychczasowego postępowania we wszystkich gminach przypisywano podatek z roku 1880 z $^1/_{10}$.

Przy takim sposobie rozłożenia ogółu należytości podatkowej jednego i tego samego podatkującego na posiadłość onegoż — mogło się zatem zdarzyć, że dotyczącemu kontrybuentowi przypisano w pojedynczych gminach kwotę o wiele wyższą, niżeli takowa według ogólnego procentu wypadała.

Gdy jednak taki sposób rozłożenia podatku nie wywierał żadnego wpływu na ogólną należytość podatkową kontrybuenta, obliczoną w myśl obowiązującej ustawy i przypis w ciągu lat 1881 i 1882 nie doznał zmiany, to też nie było powodu zważać na skutek, jaki to rozłożenie podatku wywrze na dodatki niepaństwowe w pojedynczych gminach spłacić się mające.

Wszelako przy stanowczym wymiarze podatku gruntowego od 1883 roku począwszy, ma ogólna należytość podatkowa doznawać rok rocznie podwyższenia o jednę dziesiątą część owej różnicy, która wyniknie z porównania ogółu podatku z roku 1880 z doliczeniem $^1/_{10}$ z ogółem podatku obliczonego po $22^7/_{10}$ % tak, aby dopiero z rokiem 1892 osiągnięty został cały podatek po $22^7/_{10}$ %.

Gdyby ogół posiadłości kontrybuenta zarepartowano w sposób przy prowizorycznym przypisie podatku za lata 1881 i 1882 praktykowany, to wobec różności procentu roz-

kładu dodatków w gminach pojedynczych okazałoby się nie tylko nierówne obciążenie podatkujących, lecz rozkład dodatków w pojedynczych gminach nie wypadłby w stósunku odpowiadającym odnośnym procentom uchwalonym.

Względy utylitarne i słuszności przemawiają więc za tem, aby przy rozkładaniu podatku za okres przechodni nie miano na oku wyłącznie tylko kwoty dla Skarbu uiścić się mającej, lecz aby jej rozkład na pojedyncze gminy uskuteczniano w sposób odpowiadający czystemu przychodowi z gruntów w gminie dotyczącej i żeby stósunek procentów rozkładu przy gminach pojedynczych nie doznał naruszenia.

Gdy w wypadkach w mowie będących wedle artykułu IV ustawy z dnia 7 Czerwca 1881 przy oznaczeniu przypisać się mającej przewyżki podatku gruntowego rozstrzyga ogólna należytość podatkowa, przeto też — jak dotąd — przedewszystkiem wypośrodkowana być winna ogólna należytość podatkowa.

Z przeciwstawienia tej ogólnej należytości podatku gruntowego do ogólnego przychodu czystego wyniknie liczba stósunkowa, w miarę której czysty przychód wszystkich pojedynczych gruntów uczestniczyć ma w opłacaniu podatku gruntowego. Ta liczba stósunkowa wypadnie zawsze niżej ogólnego procentu podatkowego $22^7/_{10}$, — przeto też będzie mogła być zastósowaną jednakowo we wszystkich gminach podatkowych, w których tylko dotyczący kontrybuent posiada grunta.

Różnica zachodząca między podatkiem obliczonym według tej liczby stósunkowej i owym po $22^7/_{10}$ stanowi zatem tę przewyżkę podatkową, z której od 1883 roku począwszy przypisana być ma kwota wznosząca się rokrocznie o jednę dziesiątą część.

Repartycya ta wymaga, aby spis kontrybuentów, posiadających w roku 1883 grunta w kilku gminach, założono na nowo według przepisanego wzoru i aby podobnież wykazy dotyczące podatkujących, których należytość roczna podatku gruntowego we własnym lub obcym powiecie podatkowym

1000 złr. przenosi, również według przeznaczonych na to odmiennych wzorów sporządzono i takowe po uwidocznieniu odnośnych dat w wykazie wzór I Departamentowi rachunkowemu I Ministerstwa niezwłocznie przesłano.

Przy owych kontrybuentach, którzy rocznie w jednym powiecie podatkowym nad 1000 złr. nie płacą, przy których przeto tylko posiadłość w powiecie podatkowym położona pod rozwagę przychodzi, winien Urząd podatkowy wypośrodkowanie liczby stósunkowej wynikającej z przeciwstawienia ogólnej należytości podatkowej ogólnemu przychodowi sam uskutecznić; co do kontrybuentów zaś, przy których ogólna, w okręgu ustawy położona posiadłość rozstrzyga, ma oczekiwać oznajmienia Departamentu wyżej wspomnionego.

Tę liczbę stósunkową należy następnie przy wymiarze podatku zastósować we wszystkich gminach do owych posiadłości jednego i tego samego kontrybuenta, którym wyżej wspomnione dobrodziejstwo artykułu IV ustawy z dnia 7 Czerwca 1881 r. przysłuża.

Wobec tego co się rzekło, nie da się zapoznać nadzwyczajna ważność wykazu form. I, nie da się dalej zapoznać, że takowy sporządzony być musi z największą oględnością i troskliwością. Dla tego też przy zażądaniu w swoim czasie tabel repartycyjnych 1883 r. w celu sprawdzenia takowych, zwróci się przedewszystkiem całą uwagę na wykaz rzeczony i podciągnie się takowy należytemu sprawdzeniu.

Okoliczność, że od 1883 roku począwszy każdy kontrybuent w tabeli repartycyjnej dotyczącej gminy raz tylko przychodzić może, ułatwi i przyspieszy bardzo znacznie dokładne i celowi odpowiedne sporządzenie wykazu form. I.

Z całym naciskiem kładzie się zatem na obu przełożonych Urzędu podatkowego i na referenta podatkowego Starostwa obowiązek dokładnego sprawdzenia wykazu w mowie będącego i potwierdzenia na takowym własnoręcznemi podpisami, że obowiązku tego dopełnili.

8. Od 1883 roku począwszy przyjdą pod rozwagę także owe wypadki, o których jest mowa w alinei 4 reskryptu mi-

nisteryalnego z dnia 9 Lipca 1881 do L. 19811 intymowanego Urzędom podatkowym reskryptem kr. Dyr. sk. z dnia 20 Lipca 1881 L. 1332 pr., jeśli mianowicie ten lub ów podatkujący posiada tylko takie grunta, które ~~od~~ do roku 1880 nie były opodatkowane, jednak w nowym operacie regulacyi podatku gruntowego są z przychodem czystym zakatastrowane.

W myśl artykułu IV 2 b. b. ustawy z dnia 7 Czerwca 1881, tudzież reskryptu dopiero co powołanego, przypisaną i opłaconą być ma od takich gruntów część nowego podatku wznosząca się rokrocznie o jednę dziesiątą.

I tak n. p. gdyby podatek nowy od gruntów, o których mowa, wynosił 10 złr. 20 ct., należałoby wziąć na przypis za rok 1883 1 złr. 2 ct., w roku 1884 2 złr. 4 ct., w roku 1885 3 złr. 6 ct. i t. d. tak, że w roku 1892 przyszedłby na przypis cały podatek w kwocie 10 złr. 20 ct.

9. Od owych posiadłości państwowych, t. j. posiadłości c. k. Skarbu nadwornego, wojskowego i cywilnego (z włączeniem państwowych: domen, lasów, salin, kolei i w ogóle wszystkich przedmiotów czysto państwowych), co do których postanowienia przejściowe artykułu IV alin. 2 l. 2 ustawy z 7 Czerwca 1881 zastósowane być winny, wykazany być ma ministeryalnemu Departamentowi rachunkowemu I tak samo jak w latach 1881 i 1882 wypadający od takowych podatek gruntowy po $22^7/_0$ % i korespondujący podatek z roku 1880 z doliczeniem $^1/_{10}$, bez względu na okoliczność, czy roczna należytość podatku gruntowego wynosi w powiecie podatkowym mniej, czy też więcej niż 1000 złr.

Rozumie się samo z siebie, że wykazanie rzeczonych należytości, lub doniesienie ujemne nastąpić winno dopiero po wciągnięciu dat odnośnych do wykazu form. I.

10. W formularzu *A* tabeli repartycyjnej przytoczone są przykłady wszelkiego rodzaju, których uzasadnienie zawarte jest w objaśnieniach *B*.

Będzie tedy rzeczą funkcyonaryuszy Urzędu podatkowego, niemniej referenta podatkowego Starostwa obznajomić się jak najdokładniej z przykładami i objaśnieniami temi.

Dla zapobieżenia wszelkim pomyłkom i mylnym tłumaczeniom przytoczono przykłady zupełnie w tym samym porządku, jak są zawarte w formularzu tabeli repartycyjnej 1882 r., a dodano tylko owe, które wymagają odmiennego sposobu rozkładania.

11. Druk na tabele repartycyjne zostanie założony na lat (5) pięć t. j. 1883 do włącznie 1887.

Co do użycia względnie zapełnienia tabeli rzeczonej w latach następnych, t. j. 1884 do 1887 zauważa się, że przy owych (kontrybuentach), przy których w porównaniu z rokiem ubiegłym zmiana nie zaszła, odpadnie potrzeba ponownego wypisania cyfr w kolumnach 6 do 18.

Aby dalej zesumowanie pozycyi kolumn 6 do 18 w latach następnych znacznie ułatwić, przekreślone być mogą czerwoną linią poprzeczną owe pozycye roku ubiegłego, które w dotyczących latach innemi zastąpiono cyframi. Przekreślenie jednak w ten sposób uskutecznić należy, aby cyfry pozostały czytelnemi.

12. Z uwagi na § 2 ustawy z dnia 19 Marca 1876 (Dz. u. p. N. 28) okazuje się nieodzowna potrzeba wydania co do stanowczego wymiaru podatku za rok 1883 nakazów płatniczych. I w przyszłości nie obejdzie się bez tego, aby podatkujących, — których posiadłość gruntowa uległa zmianie, o zmianie w przypisie podatku nakazem płatniczym nie zawiadomiono.

Decyzya zaś, ażali w przyszłości nowe arkusze płatnicze, lub też inne zawiadomienia i w owych wypadkach wydane być winny, w których należytość podatku jedynie tylko przez doliczenie jednej dziesiątej przewyżki podatkowej się podniosła, nastąpi później w swoim czasie.

W owych wypadkach, w których przypisany zostanie podatek od czystego przychodu po 22 $^{7}/_{10}$ % obliczony, użyty być ma w roku 1883 i latach następnych druk dla lat 1881 i 1882 przeznaczony, należy jednak wypisać wyraźnie dotyczący rok podatkowy.

Niezbędny zapas druku tego należy zamówić bezpośrednio w ekonomacie kraj. Dyr. skarbu.

Gdzie jednak przypis podatku uskuteczniony zostanie wedle należytości roku 1880 z doliczeniem $^1/_{10}$, lub ze względu na ogół posiadłości według stósunku ogólnego przychodu czystego do ogólnej należytości podatkowej i oraz z jedną dziesiątą pozostałej przewyżki podatkowej, tam okaże się potrzeba poszczególnienia podatkującemu podstaw wymiaru podatkowego.

W takich wypadkach sporządzone i doręczone być mają nakazy płatnicze według przepisanych formularzy. Z kolumn nakazów rzeczonych tylko owe zapełnić należy, które się do odnośnego wypadku stósują.

W każdym razie jednak należy dbać o to, aby daty, z których wymiar podatku wynika, przedstawione zostały w zupełności.

Gdy nakaz płatniczy ułożono zgodnie z tabelą repartycyjną, wówczas dokładne zapełnienie takowego nie natrafi na trudności. Czy wreszcie przypis podatku gruntowego przeniesiony być winien do istniejących książeczek podatkowych i czy w tychże pokwitowanie upłat także ma mieć miejsce, oznajmi się w swoim czasie.

13. Skoro tylko Urzędy podatkowe otrzymają nowe arkusze posiadania, przystąpią natychmiast do sporządzenia repartycyi podatku gruntowego na rok 1883.

Aby tedy repartycyą za rok 1883 co rychlej należycie uskutecznić, wydano stósowne zarządzenie, aby Urzędom podatkowym, które prostowanie tabel repartacyjnych za lata 1881 i 1882 w myśl reskryptu z dnia 27 Listopada 1882 L. 2271 pr. w zupełności już ukończyły, nowe arkusze posiadania w miarę możności partyami, wszystkim innym Urzędom podatkowym zaś co do tych gmin zostały udzielone, które Urzędy te jako u siebie wykończone wykażą i co do których już także sporządzenie nowych arkuszy posiadania przyszło do skutku.

Polecono przeto Urzędom podatkowym, aby niezwłocznie tak obecnie po otrzymaniu niniejszego reskryptu jakoteż następnie równocześnie przy sporządzeniu raportu jak niżej pod 15 w miarę postępu czynności zarządzonych powyżej powołanym reskryptem L. 2271 pr., wymieniły krajowej Dyrekcyi skarbowej owe gminy podatkowe, których tabele repartycyjne za lata 1881 i 1882 w zupełności już wykończyły.

Na podstawie tabeli repartycyjnej 1882 r. i przynależnego do takowej wykazu wzoru I sprawdzi Urząd podatkowy najpierw, czy co do dotyczącego kontrybuenta nie należy oczekiwać dalszego arkusza posiadania, i ewentualnie czy nie wypadnie w takich razach postąpić wedle ustępów 5, 6 i 7 reskryptu niniejszego.

Dlatego też zamknięcie repartycyi może nastąpić dopiero wtedy, gdy Urząd podatkowy wszystkie arkusze posiadania otrzyma i sprawdzi, że już ani jednego kontrybuenta nie ma, (którego arkusze przedtem Urzędowi podatkowemu udzielono) któryby dalej jeszcze w innej gminie posiadał, z której arkuszy jeszcze nie przysłano i przy uwzględnieniu których ewentualnie inny sposób wymiaru musiałby mieć miejsce.

14. Rozumie się samo przez się, że doręczanie nakazów płatniczych dopiero wtedy rozpoczęte być może, gdy ogłoszenie nowego postulatu podatkowego nastąpi i sprawdzenie w poprzednim ustępie 13 polecone, zostanie ukończone.

15. Co do postępu robót repartycyjnych przedkładane być mają punktualnie bezpośrednio na ręce IIIj oddziału Departamentu rachunkowego półmiesięcznie przez referenta podatkowego Starostwa widowane i wedle wzoru sporządzone raporty, a to od 17 każdego miesiąca za pierwszą, a do 2 następnego miesiąca za drugą połowę miesiąca.

Każdy na oznaczonych terminach brakujący raport zostanie natychmiast telegraficznie ponaglony, a to na kosz pomienionego referenta podatkowego.

16. Co do czuwania nad postępem prac repartycyjnych i rewizyi wykonywać się mających ważne są postanowienia reskryptu z dnia 17 Czerwca 1881 roku do L. 1131 pr. i wszystkich następnych w tej sprawie wydanych rozporządzeń.

17. Wszelkie roboty repartycyjne dokonane być mają przez funkcyonaryuszy Urzędów podatkowych raz dla tego, że roboty tak ważne dyetaryuszom rzeczy nieświadomym poruczone być nie mogą, powtóre dla uniknienia wydatków większych.

18. Druki do sporządzenia nowych tabel repartycyjnych niezbędnie potrzebne otrzymają Urzędy podatkowe od Ekonomatu kraj. Dyr. skar. zaś

19. Klucze do obliczenia nowego podatku gruntowego rozesłano równocześnie z reskryptem niniejszym.

20. W końcu dodano, że za pomyślny postęp prac repartycyjnych i za odpowiednie rozdzielanie takowych odpowiadać będą solidarnie przełożeni Urzędu podatkowego i referent podatkowy Starostwa. (Okólnik Dyr. kraj. skar. z dnia 28 Kwietnia 1883 L. 22705 dodatek do dzien. rozp. Min. skarbu N. 8).

---

ii) O postępowaniu przy sporządzeniu repartycyi podatku gruntowego na rok 1884.

Stósownie do § 50 ustawy z dnia 23 Maja 1883 dz. ust. p. N. 83 przy repartycyi podatku gruntowego za rok 1884 uwzględnione być mają wszelkie w roku 1883 zaszłe, w czasie przepisanym zgłoszone lub też z Urzędu sprawdzone wypadki ewidencyjne.

Ze względu na postanowienia działu IV litera A l. 3 alinea 9 przepisu wykonawczego z dnia 11 Czerwca 1883 dz. ust. państ. N. 91, w myśl których Urzędom podatkowym z końcem Grudnia 1883 doręczone być miały wszystkie arkusze posiadania, w których zmiany nie zaszły, lub w których zaszłe zmiany bądź stanowczo bądź też tymczasowo

(prowizorycznie) przeprowadzono, sporządzenie repartycyj na rok 1884 mogło było być rozpoczęte.

W międzyczasie zaprzątnięte jednak były Urzędy podatkowe rozpoznawaniem i uchylaniem różnic i pomyłek przy sporządzeniu repartycyj na rok 1883 zaszłych.

Gdy i te roboty już prawie wszędzie w zupełności wykończono, należy teraz przystąpić natychmiast do sporządzenia repartycyi podatku gruntowego na rok 1884 i poświęcić tej czynności wytężoną uwagę i troskliwość, i postępować przy niej w ogóle według postanowień instrukcyi z dnia 23 Kwietnia 1883 do L. 22705 (Dodatek do dz. rozp. sk. N. 8) dotyczącej sporządzenia repartycyi podatku gruntowego za lata 1883 do 1892, wszelako ze ścisłem zastósowywaniem się do uwag następujących:

1. Jeżeli przy podatkującym zmiana w drodze ewidencyi nie zaszła, co całkiem łatwo sprawdzić się da przez porównanie imienia właściciela tudzież wykazanego w arkuszu posiadania przychodu czystego z temi samemi datami zawartemi w kolumnach 2 i 6 tabeli repartycyjnej a dotyczącemi roku 1883 — to w takiem razie, jak to już w punkcie 11 al. 2 powołanej instrukcyi powiedziano, odpada potrzeba ponownego wypisania niezmienionych dat roku 1883 w kolumnach 6 do 18 linii poprzecznej dla roku 1884 przeznaczonej.

W owych wypadkach, w których za rok 1884 dwie dziesiąte resztującej przewyżki podatkowej doliczone lub w myśl punktu 8 powołanej instrukcyi dwie dziesiąte podatku obliczonego według ogólnego procentu po $22^{7}/_{10}$ na przypis wzięte być winny, należy ze względu na możliwe w roku 1883 uskutecznione zaokrąglenia i w celu zapobieżenia znaczniejszym różnicom, badać ponownie kwotę wypadającą (kol. 18 tabeli repartycyjnej) i z uwzględnieniem tej kwoty tworzyć sumę w kol. 20, t. j. sumę należytości podatku gruntowego za rok 1884. Dla objaśnienia tego przytacza się przykład następujący:

Gdyby np. resztująca przewyżka podatkowa względnie podatek po 22 $27^{7}/_{10}$ podatkującego (posiadającego tylko grunta

od roku 1880 nieopodatkowane) wynosił . 13 złr. 45 ct.
a Urząd podatkowy doliczył względnie wstawił w kol. 18 tabeli repartycyjnej za rok 1883 $^{1}/_{10}$ kwotę . . . . . . 1 złr. 35 ct.
zamiast . . . . 1 złr. $34^{5}/_{10}$ ct.
to z uwzględnieniem zaokrąglenia uskutecznionego w roku 1883, wstawi w myśl powyższego polecenia na rok 1884 do kolumny 18 nie . . . . . . 2 złr. 70 ct.
lecz tylko . . . . . . 2 złr. 69 ct.

2. Gdzie przeprowadzenia w drodze ewidencyi gruntowej miały miejsce, należy rozróżnić dokładnie — jak to już w punkcie 2 powołanej instrukcyi wyraźnie polecono — ażali do odnośnej posiadłości lub części takowej dobrodziejstwo artykułu IV ustawy z dnia 7 Czerwca 1881 dz. ust. p. N. 49 zastósowane być winno lub nie.

Przy odnośnem badaniu należy postępować ze szczególną bacznością i gruntownością.

Z powodu podniesionych wątpliwości, jak postępować należy z podatkiem z roku 1880 z doliczeniem $^{1}/_{10}$ w owych wypadkach, w których to ten lub ów podatkujący nabywa od drugiego grunt lub grunta w drodze zwykłego kupna lub zwykłej zamiany, oznajmia się, że w takim razie — jak to wypływa z jasnych przykładów zawartych we wzorze A do instrukcyi powołanej.

a) odpada przy sprzedającym w kolumnach 6 i 8 tabeli repartycyjnej przychód czysty wypadający od sprzedanych gruntów, w kolumnie 10 odpada przychodowi temu odpowiadający podatek nowy po $22^{7}/_{10}$ a w kolumnie 11 odpada sprzedanym gruntom odpowiadający podatek z roku 1880 z $^{1}/_{10}$, zaś

b) przy nabywcy przyrasta w kolumnie 6 przychód czysty od nabytych gruntów, który uwidocznia się w kolumnie 7.

Dalej przyrasta przy nim tylko podatek nowy od nabytego gruntu i przychodzi do kolumn 9 i 13, zaś podatek

stary z roku 1880 z $^{1}/_{10}$, który odpadł przy sprzedającym, nie przyrasta w kolumnie 11 przy nabywcy, dla tego, że przy gruntach w drodze zwykłego kupna lub zwykłej zamiany po 1 Stycznia 1881 nabytych, ustaje dobrodziejstwo artykułu IV ustawy 7 Czerwca 1881, a więc i wszelka kombinacya z podatkiem starym tj. z roku 1880 z $^{1}/_{10}$.

W obec tego jasną powinno być rzeczą, że przy gminach, przy których zmiany wspomnionego rodzaju zaszły, suma podatku z roku 1880 z $^{1}/_{10}$ w kolumnie 11 nie może już być zgodną z pierwotną należytością repartycyjną roku 1880 z $^{1}/_{10}$, lecz musi być mniejszą.

3. Usilnego starania należy dołożyć, aby wykazy II i III dotyczące owych podatkujących, którzy w jednym powiecie podatkowym podatek gruntowy rocznie wyżej 1000 zł. opłacają, w należytym czasie sporządzone i ministeryalnemu Departamentowi rachunkowemu I pod właściwą adresą (I. Bezirk Johannes-Gasse Nr. 5) najpóźniej do 15 Maja 1884 przesłane zostały.

Wykazy rzeczone obejmywać mają tylko owych kontrybuentów kategoryi wspomnionej, do których się przejściowe postanowienia artykułu IV ustawy z dnia 7 Czerwca 1881 dz. ust. p. N. 49 jeszcze zawsze odnoszą, przedłożone być mają jednak i w tym razie, jeśli w kwotach podatku po $22^{7}/_{10}$ od czystego dochodu i korespondującego podatku z roku 1880 z $^{1}/_{10}$ w porównaniu z kwotami w roku 1883 wstawionemi, żadna zmiana nie zaszła.

Dodaje się przytem dla ścisłego zastósowania się, że w wykazach II i III kwoty podatkowe pojedynczych kontrybuentów wykazane być mają na podstawie wykazu I, nie — jak to się dotąd często zdarzało — według gmin, lecz tylko sumarycznie do ogółu posiadłości w powiecie podatkowym położonych.

Równocześnie z wykazami II i III należy przesłać wspomnionemu Departamentowi rachunkowemu także wykaz obejmujący podatek gruntowy od posiadłości gruntowych skarbu nadwornego tudzież skarbu cywilnego i wojskowego

z włączeniem domen i lasów państwowych, salin państwowych, kolei żelaznych i wszystkich innych przedmiotów państwowych podlegających podatkowi gruntowemu, niemniej funduszu religijnego, przyczem się dodaje, że wykaz ten sporządzony być ma bez względu na roczną wysokość podatku w powiecie podatkowym.

Przypomina się przy tem ponownie, że przez podatek funduszu religijnego rozumieć należy tylko ów podatek gruntowy, który fundusz ten opłaca jako dziedzic tj. jako posiadacz funduszowych dóbr ziemskich, zaś jako wspierający beneficia duchowne, (probostwa, kapelanie) w opłacie podatków rządowych.

Gdyby w powiecie podatkowym posiadaczy gruntowych nad 1000 złr. opodatkowanych wcale nie było, lub gdyby od posiadłości skarbowych kategoryj wyżej oznaczonych, względnie funduszu religijnego podatek gruntowy nie stał na przypisie, należy przesłać wspomnionemu Departamentowi rachunkowemu doniesienie negatywne.

Przeciw Urzędom podatkowym, któreby w odesłaniu wykazów, o których wyżej mowa, względnie doniesień negatywnych terminu wyznaczonego ściśle nie dotrzymały i tem samem zwłokę w zupełnem wykończeniu i zamknięciu repartycyi podatkowej spowodowały, postąpi się z wyraźnego polecenia Ministerstwa z całą surowością.

4. Co do nakazów płatniczych na podatek gruntowy za rok 1884 zauważa się, że § 1 ustawy z dnia 23 Maja 1883 dz. ust. państ. N. 83 dotyczącej utrzymywania w naoczności katastru podatku gruntowego stanowi, iż na stale za rok 1883 przypisany podatek gruntowy doręczone być mają podatkującym nakazy rzeczone.

Za doręczeniem nakazów płatniczych w latach następnych przemawia stanowczo okoliczność, że już w skutek zastósowywania postanowień przejściowych artykułu IV ustawy z dnia 7 Czerwca 1881 roczne należytości podatkowe ulegają zmianom. Nadto dopuszcza § 55 ustawy z dnia 23 Maja 1883 dz. ust. państ. N. 83 wniesienia rekursów przeciw

wynikom w drodze ewidencyi przeprowadzonego pomiaru, obliczenia czystego przychodu i podatku gruntowego, a § 55 przepisu wykonawczego do tej ustawy z dnia 11 Czerwca 1883 dz. ust. państ. N. 91 stanowi, że wyniki wspomnione przy rozkładzie podatku uwydatnione być mają w odnośnych nakazach płatniczych.

Wszelako i w owych wypadkach, w którychby się przypis nie zmienił, a więc pozostał taki sam jak w latach poprzednich, nie możnaby właścicielowi przysługującego mu prawa wniesienia rekursu w każdym roku i tem samem usunięcia niewłaściwego przypisu na przyszłość odmówić.

Z uwagi na postanowienia § 1 i 2 ustawy z dnia 19 Marca 1876 dz. ust. państ. N. 28 okazuje się tedy nieodzowna potrzeba skonstatowania we wszelkich wypadkach terminu rekursowego i zaopatrzenia w tym celu zawiadomień o przypisie należytości dotyczącego roku w klauzulę powołaną ustawą przepisaną.

Do takich zawiadomień nie kwalifikują się jednak dotąd w używaniu będące książeczki podatkowe, już to dla tego, że im brak odpowiedniego miejsca na umieszczenie różnych dat, które ze względu na postanowienia przejściowe artykułu IV ustawy z 7 Czerwca 1881 dz. ust. państ. N. 49 umieszczone być muszą, zwłaszcza że jak już wyżej powiedziano, stósownie do postanowień działu VII do § 55 przepisu wykonawczego z 11 Czerwca 1883 dz. ust. państ. N. 91 wyniki pomiaru, obliczenia przychodu czystego i wymiaru podatku uskutecznione w drodze ewidencyi uwydatnione być mają przy rozkładzie podatku w dotyczącym nakazie płatniczym, już też dla tego, że wypisanie takich dat na książeczce podatkowej wymagałoby corocznego zażądania takowej od podatkującego i pomnożyłoby z jednej strony niesłychanie czynność Urzędu podatkowego, z drugiej strony zaś spowodowałoby znaczne opóźnienia i inne niedogodności przy repartycyi podatkowej.

Z przytoczonych powodów oznajmiono i postanawiono w skutek reskryptu c. k. Ministerstwa skarbu z d. 26 Sty-

cznia 1884 do L. 266, że wszystkim posiadaczom gruntowym bez wyjątku doręczone być mają coroczne, należycie wygotowane nakazy płatnicze.

Co do użycia druków do tych nakazów przypomniano alineę 3, 5 i 6 punktu 12 wyżej powołanej instrukcyi, w myśl których nakazy płatnicze na rok 1884 wygotowane być mają:

a) dla posiadaczy opłacających podatek od czystego przychodu po $22^{7}/_{10}$ % na druku dawniejszym dla lat 1881/82 przeznaczonym (L. skł. 215 *a b* wielki konc.), zaś

b) dla posiadaczy opłacających podatek z roku 1880 z $^{1}/_{10}$ lub ze względu na ogół posiadłości według stósunku ogólnego przychodu czystego do ogólnej należytości podatkowej i oraz z $^{2}/_{10}$ resztującej przewyżki podatkowej na druku wzór $C/_{2}$.

Druk (L. skł. 215 C. wielki konc.) niebawem w odpowiedniej ilości rozesłany zostanie, zaś niezbędny i ściśle obliczony zapas druku dawniejszego należy zamówić wcześnie w ekonomacie tutejszym.

Rozumie się samo przez się, że pozostały zapas druku (L. skł. 215 C. 1 wielki kon.) użyty być ma do wygotowania nakazów płatniczych na rok 1884 i że należy tylko sprostować rok podatkowy 1883 na 1884 a w kolumnie 4 słowa „jednę dziesiątą“ na „dwie dziesiąte“.

Sporządzanie nakazów płatniczych na rok 1884 rozpoczęte być może zaraz co do owych kontrybuentów, przy których już — według spisu, doręczonego Urzędowi podatkowemu w myśl działu IV lit. A licz. 3 alinea 10 przepisu wykonawczego z dnia 11 Czerwca 1883 dz. ust. państ. N. 91 — w żadnej gminie powiatu podatkowego przeprowadzenie ewidencyi gruntowej nie będzie miało miejsca, tudzież których należytość już stanowczo wypośrodkowaną i ustaloną została. — Wszelako i nakazy płatnicze dla reszty podatkujących w ten sposób przygotowane być mają, aby doręczenie takowych po zamknięciu repartycyi najmniejszej nie doznało zwłoki.

5) Po zupełnem wykończeniu i zamknięciu repartycyi podatku gruntowego na rok 1884 sporządzi i przedłoży Urząd podatkowy niezwłocznie na ręce Departamentu rachunkowego III sumaryusz podatku gruntowego według wzoru otrzymanego reskryptem z dnia 31 Sierpnia 1883 roku do L. 64178.

Dokładność sumaryusza tego we wszystkich kolumnach sprawdzą przełożeni Urzędu podatkowego z całą ścisłością.

W celu skontrolowania ilości arkuszy posiadania tudzież powierzchni i czystego przychodu, doręczy urzędnik ewidencyjny Urzędowi podatkowemu najpóźniej do 26 Kwietnia 1884 wykaz obejmujący ilość arkuszy posiadania tudzież wynik przedsięwziętego, w myśl § 17 pouczeń z 11 Czerwca 1883, odnoszących się do postępowania przy przeprowadzeniu zmian, wypośrodkowania ubytku lub przybytku w ciągu roku, bądź to w powierzchni, bądź też w czystym przychodzie zaszłego.

Wykaz ten załączy następnie Urząd podatkowy do sumaryusza wyżej wspomnionego.

Zachodzące różnice, które nie polegają na mylnem przedstawieniu przeprowadzeń ewidencyjnych w arkuszach posiadania lub repartycyi podatkowej, które przeto zaraz mianowicie w arkuszykach posiadania przez urzędników ewidencyjnych, zaś w repartycyi przez Urząd podatkowy uchylone być mogą, należy w porozumieniu z urzędnikiem ewidencyjnym ustalić i przy okazyi przedłożenia sumaryusza szczegółowo podnieść. C. k. krajowa Dyrekcya skarbu zadecyduje następnie, ażali w operatach pierwotnych pomyłki zaszły, które w myśl § 9 ustawy ewidencyjnej z dnia 23 Maja 1883 dz. ust. pań. N. 83, uchylone być mogą lub nie, tudzież w jaki sposób uchylenie to nastąpić winno.

Wykazy, o których tu mowa, t. j. wykazy przez urzędnika ewidencyjnego sporządzone i Urzędowi podatkowemu oddane, sprawdzi następnie dodatkowo z całą dokładnością inspektor ewidencyjny przy sposobności swej objażdżki rewizyjnej i przekona się, czy oddanie takowych Urzędowi podatkowemu w terminie wyznaczonym nastąpiło.

Przy tem dodatkowem sprawdzeniu użyte być mają główne arkusze zgłoszeń, wykazy zmian, protokoły obliczeń i porównawcze zestawienie zmienionych arkuszy posiadania.

6) Całą sprawę repartycyi podatkowej, a więc wszystkie czynności Urzędu podatkowego w tej sprawie stawia się pod nieustanny i ścisły dozór inspektorów, względnie referentów podatkowych.

W skutek tego postanawia się, że wszystkie przedłożenia Urzędu podatkowego, jak raporta o postępie w sporządzeniu repartycyi, raporta o wygotowywaniu i doręczaniu nakazów płatniczych, sumaryusze i t. p. sprawdzone być mają jak najściślej i podpisane przez inspektora względnie referenta podatkowego, który także odpowiadać będzie spólnie z przełożonymi Urzędu podatkowego za punktualne dotrzymywanie terminów wyznaczonych.

Co do prawidłowego duchowi ustawy odpowiednego postępowania Urzędu podatkowego przy wymiarze i przypisie podatku gruntowego na rok 1884 zauważa się tedy, że rewizye tabel repartycyjnych wykonać mają w pierwszym rzędzie inspektorowie względnie referenci podatkowi z całą dokładnością i oględnością i że w tym celu, tudzież w celu pomagania Urzędowi podatkowemu radą i czynem obznajomić się mają dokładnie z wszystkiemi ustawami dotąd wydanemi i onychże przepisami wykonawczemi.

Przy wykonywaniu rewizyi tabel repartycyjnych zwrócą inspektorowie względnie referenci podatkowi całą uwagę na należyte wyłączenie i uwidocznienie w kolumnie 7 owych kwot czystego przychodu, które wyjęte są z pod dobrodziejstwa artykułu IV ustawy z dnia 7 Czerwca 1881 z których przeto podatek gruntowy po 22 $^{7}/_{10}$ obliczony przychodzi do kolumny 9 i 13 tabeli repartycyjnej.

W tym celu należy w razie potrzeby przeglądnąć także odnośne akta dotyczące wymiaru i przypisu należytości prawnej.

Uwagę niemniej wytężoną zwrócić należy na okoliczność, ażali przy kontrybuentach, w posiadaniu których w porównaniu z rokiem poprzednim wcale żadna zmiana nie zaszła,

podatek z roku 1880 z doliczeniem $^1/_{10}$ w kolumnie 11 pozostał taki sam jak w roku ubiegłym.

Wreszcie powszechną t. j. na wszystkie pozycye rozciągającą się ma być kontrola inspektora względnie referenta podatkowego pod względem prawidłowego obliczenia i wstawienia w kolumnę 18 dwóch dziesiątych resztującej przewyżki podatkowej.

Każda tabela repartycyjna zaopatrzoną być ma w klauzulę sprawdzenia inspektora względnie referenta podatkowego.

Przez zażądanie tabel repartycyjnych przekona się krajowa Dyrekcya skarbu, ażali inspektorowie względnie referenci podatkowi niniejszem nałożonemu, z ich stanowiska wypływającemu obowiązkowi sumiennie, oględnie i z należytem zrozumieniem rzeczy zadość uczynili i tem samem nad odpowiedniem wykonywaniem ustawy czuwali.

7) Dział V przepisu wykonawczego z dnia 11 Czerwca 1883 r. dz. ust. pań. N. 91 normuje postępowanie Urzędu podatkowego i Władzy podatkowej pierwszej instancyi w wypadkach, w których z powodu przeprowadzenia zmian zarządzone być winno przypisanie lub odpisanie podatku gruntowego za czas ubiegły (pro praeterito).

Polecając Urzędom podatkowym i Władzom podatkowym pierwszej instancyi niezwłoczne załatwienie takich wypadków, dodano, że i do przedłożyć się mających wykazów względnie rozporządzeń na zarządzony przypis podatku, załączone być mają odnośne akta mianowicie arkusze posiadania i arkusze zgłoszeń.

8) Co do postępu w sporządzaniu repartycyi podatku gruntowego sporządzane i odsyłane być mają na ręce Departamentu rachunkowego na dniu 15 i 30 każdego miesiąca, półmiesięczne raporta według wzoru D. udzielonego rozporządzeniem z dnia 28 Kwietnia 1883 L. 22705. Pierwszy raport odesłany być ma na dniu 15 Marca 1884.

Na inspektora względnie referenta podatkowego wkłada się obowiązek dopilnowania, aby raporta z całą pewnością

w dniach wyznaczonych odesłano, żeby dnia następnego do Departamentu nadeszły.

W raportach policzone i wykazane być mają także takie pozycye, względnie kontrybuenci, przy których w porównaniu z rokiem 1883 zmiana nie zaszła, które przeto nie wymagały zapełnienia tabeli repartycyjnej.

I tak n. p. gdyby repartycyą co do 200 posiadaczy wykończono, wstawiona być ma liczba 200 we wszystkich kolumnach raportu 6 do 19 włącznie, względnie co do roku do kolumny włącznie 20.

Skoro się wygotowywanie i doręczanie nakazów płatniczych rozpocznie, kolumna „uwaga“ użytą być ma do wykazania ilości wygotowanych i doręczonych nakazów rzeczonych. (Okólnik c. k. Dyr. kraj. skarbu z 15 Lutego 1884 L. 7155 dod. do dz. rozp. Min. skarbu N. 5).

552, 562, 960,

175 V

b) O podatku domowym (Gebäudesteuer)

aa) Najwyższe postanowienie z 23 Lutego 1820 (Zbiór ustaw prow. str. 105) o opodatkowaniu budynków;

bb) Instrukcya do wykonania tego najw. postanowienia z dnia 20 Lipca 1820 L. 36900 dla Władz rządowych (Zbiór ustaw prow. str. 181);

cc) Instrukcya z dnia 26 Czerwca 1820, jak fasye dochodów z czynszów przez właścicieli domów spisywane i wnoszone być mają;

dd) Ustawa z dnia 9 Lutego 1882 dz. u. p. N. 17 zmieniająca najw. postanowienie z r. 1820 o podatku domowym z dotyczącemi rozporządzeniami o jej wykonaniu;

ee) O postępowaniu celem uzyskania opuszczenia podatku domowo-czynszowego od mieszkań próżno stojących;

ff) O uwolnieniu od podatku domowego z powodu budowli nowych, przebudowanych lub dobudowanych;

gg) O ewidencyi domów podatkowi podlegających.

---

aa) Najwyższe postanowienie z 23 Lutego 1820 (Zb. ust. prow. str. 105) o opodatkowaniu budynków.

§ 1. Podatkowi domowemu podlegają wszystkie mieszkalne budynki czy to położone w zamkniętych miejscowościach, czyli też odosobnione.

§ 2. Wyjątek stanowią tylko budynki w § 22 patentu z dnia 23 Grudnia 1817 r. wymienione, to jest: kościoły, budynki rządowe, koszary wojskowe, i szpitale, o ile dwa ostatnie nie są od właściciela wynajęte właśnie na cel, dla którego są przeznaczone.

Budynkom na mieszkania dla alumnów i seminarzystów przeznaczonym nie przysłuża uwolnienie od podatków. Tylko biskupim i arcybiskupim seminaryom, o ile są zakładami naukowemi we właści-

wem słowa znaczeniu, może na czas tego przeznaczenia uwolnienie od podatków być przyznanem.

Jako zakłady naukowe zaś w ścisłem znaczeniu wyrazu w myśl reskryptu c. k. Ministerstwa wyznań i oświaty z dnia 7 Lutego 1880 L. 7299 uważać należy tylko te biskupie i arcybiskupie seminarya, z któremi połączone są teologiczne dyecezalne zakłady naukowe, t. j. zakłady, w których kandydaci duchowni dyecezyi nauki teologiczne pobierają. Natomiast nie przysługuje charakter zakładów naukowych alumnatom istniejącym w miejscu siedziby wszechnic lub fakultetów teologicznych, ponieważ w takich miejscowościach kandydaci duchowni nauki teologiczne w fakultecie pobierają, a budynki przeznaczone na umieszczenie takich alumnatów, podlegają przeto podatkowi domowemu względnie domowo-czynszowemu (rozp. min. skr. z 2 Września 1881 L. 13211, dodat. do dz. rozp. min. N. 13).

Seminaryum duchowne (alumneum) jest właściwie zakładem wychowawczym, i nie ma prawa do uwolnienia od podatku domowego, gdyż nie jest ani publicznym zakładem naukowym po myśli dek. kanc. nadw. z 22 Lipca 1821 L. 1045, ani zakładem dobroczynnym jak szpitale i domy ubogich. (Tr. adm. z dnia 3 Kwietnia 1883 L. 764 N. 1715).

Baraki (Hütten) wystawione na cudzym gruncie z obowiązkiem usunięcia ich w oznaczonym czasie, nie podlegają podatkowi domowemu, choćby wynajmowanemi były. (Tr. ad. 11 Maja 1880 L. 859 N. 769).

Według najwyższego postanowienia z dnia 15 Maja 1835 roku budynki biskupom na mieszkanie pozostawione pod względem podatku domowego stoją na równi z plebaniami, i tylko wtedy, gdy jedna część ich odnajętą zostanie, na tę część podatek domowo-czynszowy nałożyć należy. Wyjątkowe to uwolnienie ogranicza się tylko na znajdujące się w biskupiej siedzibie, jako miejsce urzędowania przeznaczone mieszkanie biskupa, i nie może być rozciąganem na mieszkalne budynki realności i dóbr do biskupiej dotacyi należących. (Rozp. gub. z 21 Czerwca 1835 L. 35149 Zb. ust. praw. str. 485).

Zakłady dobroczynne. Prywatne budynki, poświęcone przez swych właścicieli na szpitale, domy ubogich lub inne dobroczynne zakłady, mają być wolne od podatku domowego, jak długo na ten cel służą. Ze względu jednak na możliwość, że budynki takie w przyszłości nie będą służyć na cele dobroczynne, że więc i uwolnienie od podatków zgasnąć może, należy na każdy przypadek przedsięwziąć klasyfikacyą domu, by w danym razie na tej podstawie wymierzyć zaraz podatek. (Dek. kanc. nadw. z 22 Października 1820 L. 1842. Zb. ust. prow. str. 305).

Ochronki dzieci jako dobroczynne zakłady, nie zaś jako zakłady naukowe, są wolne od podatku domowego. (Rozp. min. z 9 Lutego 1853 L. 44627).

Budynki gminne jak bazary (Markthallen), szlachtuzy, tymczasowe stajnie i t. p., chociaż nie są przeznaczone na mieszkania, podlegają podatkowi czynszowo-domowemu, a w razie uwolnienia od niego, pięć procentowemu dochodowemu, jeżeli są za czynsz wynajęte. (Tr. ad. 21 Marca 1882 L. 570 N. 1348).

Domy kanoników jako takie nie są wolne od podatku domowego — uwolnienie od podatku przysłuża im tylko o tyle, o ile kanonicy trudnią się duszpasterstwem, przeto kapituły jako mające trwałe prawo używania na tych budynkach są do opłacania tego podatku obowiązane. (Min. skr. 24 Paźdz. 1853 L. 22904).

Uwolnienie domów mieszkalnych służby kościelnej od podatku domowo-czynszowego ma znaczenie również i co do podatku domowo-klasowego i rozciągniętem być winno do budynków, stanowiących własność probostwa, które, chociaż z plebanią nie są w bezpośredniem połączeniu, jednak jako budynki poboczne uważane być mają, gdyż przeznaczone zostały do pomieszczenia służby kościelnej nieodzownie potrzebnej do spełniania funkcyi kościelnej i w tym też celu zbudowane zostały. (Rozp. min. z 29 Grudnia 1860 L. 71921 i z 4 Lipca 1861 L. 22870).

Budynki kolegiat (Stifte) i klasztorów. Najwyższem postanowieniem z 10 Paźdz. 1829 uwolniono budynki klasztorne zakonów jałmużniczych od podatku domowego. Rozumie się, że jeżeli w miejscowości, gdzie podatek stósownie do wysokości pobieranego czynszu wymierzany bywa, pewna część budynku klasztornego bywa odnajmowaną, ma miejsce opodatkowanie, w stósunku do przypadającego czynszu; jeżeli zaś budynek klasztorny nie bywa więcej na właściwy cel używany, zwolnienie od podatków zupełnie ustaje. (Dekr. kanc. nadw. z 27 Paźdz. 1829 L. 3930).

Dominikanie należą wprawdzie wedle powszechnego prawa kościelnego do zakonów jałmużniczych, mogą jednak stósownie do oświadczenia soboru trydenckiego nabywać i posiadać nieruchome dobra i tem różnią się od zakonu Franciszkanów i Kapucynów, którzy wedle postanowienia tegoż soboru nie posiadają zdolności do nabywania i posiadania nieruchomości. Dominikanie stoją przeto ze względu na tę zdolność na równi z tymi zakonami, które nigdy do jałmużniczych nie należały, nie można ich zatem do zakonów jałmużniczych zaliczać, co do których ma zastósowanie uwolnienie od podatków. (Dekr. kanc. nadw. z 13 Maja 1839 L. 10112).

Karmelici należą do zakonów jałmużniczych, są też od podatku domowo-klasowego wolni. (Min. sk. z 1 Września 1856 L. 24230).

Minoryci należą wedle oświadczenia c. k. Ministerstwa wyznań i oświaty stósownie do swej reguły zakonnej do rzędu jałmużniczych zakonów i zwolnieni są od opłacania podatku domowego. (Min. sk. z dnia 24 Maja 1858 L. 24759).

Co do reszty klasztorów postanowiła kanc. nadw. resk. z 2 Stycznia 1833 L. 4101, że domy tychże także nie podlegają podatkowi domowo-klasowemu, jeżeli nie są wynajęte prywatnym osobom za czynszem. Ten reskrypt później tak został tłómaczony, że w klasztorach niejałmużniczych wolne są od podatku domowego *a*) przeznaczone do służby Bożej części budynku (§ 2 patentu), *b*) części oddane bezpłatnie na szpitale, domy ubogich, lub inne dobroczynne zakłady, *c*) części budynku poświęcone na publiczne zakłady naukowe i na mieszkania zatrudnionych przy tychże nauczycieli, *d*) części zajęte na umieszczenie urzędów parafialnych z pomieszkaniem proboszczów i innych do spełnienia parafialnej służby Bożej przeznaczonych osób (mianowicie: zakrystyan, kościelnych, baldachiniarzy i dzwonników), jeżeli te części budynków nie są najmowane.

Opodatkowane zaś być mają: 1) wynajęte części budynków klasztornych zakonów jałmużniczych, 2) wynajęte części na cele w punkcie *b, c, d*, określone, 3) w budynkach, w których także urząd parafialny jest umieszczony, takie części, które nie są zajęte przez ten urząd lub przez osoby poszczególnione w ustępie *d*), jeżeli względem tychże nie zachodzi który z powodów uwalniających w przytoczonych ustępach *a*) *b*) *c*). (Reskr. min. sk. z d. 24 Czerwca 1875 L. 17104).

Koszary wojskowe. O ile i na jak długo mają być wolne od podatku domowego budynki nie będące własnością Państwa, użyte na tymczasowe koszary, zależy od tego, czy budynki te oddano na powyższy cel bezpłatnie, czy też za opłatą jedynie noclegowego lub w jego miejsce ryczałtu, o ile opłatę taką uważać można tylko jako odszkodowanie za zużycie urządzenia budynku. Powyższe postanowienie nie tyczy się już zapłaconych podatków, których zwrotu właściciel budynku, zajętego na koszary, domagać się nie może. (Najw. post. z 29 Paźdz. 1836, dekr. kanc. nadw. z 2 List. 1836 L. 4099.

Budynki, które gmina, powiat, kraj lub osoba prywatna za opłatą przepisanej ustawą z 11 Czerwca 1879 należytości stale na cele kwaterunku wojska poświęciła, są przez czas kwaterunku wolne od podatku domowego. (§ 18 ustawy z 11 Czerwca 1879 N. 93 d. u. p.)

Budynki własnością krajów będące, o ile służą na pomieszczenie Władz i kas, albo na bezpłatne mieszkanie urzędników dla bezpieczeństwa urzędów i kasy, lub na rachunek ich poborów stoją na równi z budynkami państwowemi, i co do tych części są wolne od podatku czynszowo-domowego. Części jednak budynków, od których

czynsz bezpośrednio wpływa do kasy krajowej podlegają podatkowi. (Tr. ad. 13 Czerwca 1882 L. 1209 N. 1441).

Budynki, stanowiące własność kraju, są i wtedy wolne od podatku domowo-czynszowego, jeżeli w nich mieszczą się zakłady (zakład pożyczkowy, bank hypoteczny i t. p.) nie płacące funduszowi krajowemu czynszów i stojące pod bezpośrednim zarządem Reprezentacyi kraju. (Tryb. adm. d. 13 Czerwca 1882 L. 1209).

Miejskie ratusze i inne magistratualne budynki o ile i jak długo służą za lokale urzędowe Władz publicznych i nie przynoszą żadnych czynszów, są wolne od podatku domowo-czynszowego. Na równi z lokalnościami urzędowemi uważać takie części budynku magistratualnego, które zamieszkują urzędnicy i funkcyonaryusze miejscy, jeżeli ich tam pomieszczono ze względu na bezpieczeństwo urzędu i kasy, a więc dla celów służbowych bezpłatnie lub wrachując wartość mieszkania w pensyą.

Wedle najw. postanowienia z 12 Paźdz. 1820 są pod powyższemi warunkami także i budynki Stanów krajowych wolne od podatku domowego.

Jeżeli część budynku magistratualnego (względnie stanowego) odnajętą została osobom prywatnym, lub w przyszłości odnajętą będzie, albo jeżeli pomieszczona w nim Władza opłaca czynsz za lokal, pobierany czynsz ma być zeznawany i opodatkowany (dekr. kanc. nadw. z 8 Paźdz. 1826 L. 2720).

Budynki mytnicze ze względu na swój cel wraz z mieszkaniami urzędników pomieszczonych w nich bezpłatnie w interesie służby lub *in partem salarii* są wolne od podatku domowo-klasowego i domowo-czynszowego i uważać je należy na równi z lokalnościami urzędowemi. (dekr. kanc. nadw. z 13 Sierp. 1821 L. 1422. Zb. ust. prow. str. 141).

Domy mytnicze własnością powiatu będące podlegają podatkowi domowo-klasowemu, gdyż nie są wyliczone między budynkami od podatku uwolnionemi, i nie istnieje ani cesarskie postanowienie ani ustawa, któraby budynki własnością powiatu będące od podatku uwalniała. (Tr. ad. 13 Lutego 1883 L. 296 N. 1660).

Muzea. Na mocy najw. post. z 8 Sierp. 1860 mają być niewynajęte budynki przeznaczone na krajowe lub narodowe zbiory, jak długo są na ten cel używane i o ile nie są odnajmowane — wolne od podatku domowego. (Min. sk. z 17 Sierp. 1860. L. 46191).

Publiczne zakłady naukowe. Uwolnienie budynków przeznaczonych na zakłady naukowe i mieszkania nauczycielskie od podatku domowego zawisło od wyłącznego używania tychże na pomienione cele. (Tryb. adm. 7 Grud. 1876 L. 399). Prywatne szkoły nie są uwolnione. (Rozp. min. z 28 Stycz. 1874 L. 34293).

Pomieszkania organistów są w myśl dekretu kanc. nadw. z 18 Września 1827 L. 2942 wolne od podatku domowo-czynszowego, jeżeli położone są na plebanii i jeżeli od nich nie bywa czynsz opłacany. (Rozp. min. sk. z 8 Stycz. 1872 L. 38644).

Pomieszkania pastorów (ewangelickich), o ile są własnością dotyczących stowarzyszeń i służą wyłącznie do pomieszczenia pastora, szkoły lub domu modlitwy, są wolne od podatku domowego. Jeżeli zaś budynki są najęte, albo gdzie część domu bywa odnajmywaną, lub na inne cele jak powyżej wyliczono, służy, stósownie do tego podlegają całkowicie lub częściowo opodatkowaniu. (Dekr. kanc. nadw. z 21 Maja 1833 L. 1584 Zb. ust. prow. str. 177).

Plebanie w regule są wolne od podatku domowo-klasowego i domowo-czynszowego, podlegają zaś temu podatkowi tylko wtedy, jeśli w miejscach, które podatkowi domowo-czynszowemu podlegają, przez odnajęcie rzeczywiście czynsz przynoszą, w którym to wypadku w miarę otrzymanego czynszu podatek czynszowy opłacać mają. (Najw. postanow. z 30 Sierpnia 1827).

Uwolnienie plebanii od podatku domowo-klasowego i domowo-czynszowego ma się poczynać od chwili, w której podatek czynszowy podług obowiązujących norm wszedł w życie; że jednak u tych probostw, które zwrot zapłaconego już podatku domowego otrzymać winny, takowy przez odliczenie zaległości w podatku gruntowym — jeśliby się jakie okazały — tudzież bieżących należytości — nastąpić winien. (Najw. postanow. z 20 Maja 1833).

Budynki na pomieszczenie Starostw i kas cyrkularnych, wystawione kosztem kraju, których koszta wybudowania i utrzymywania rozłożono na właścicieli dóbr — jak długo służą na ten cel lub za mieszkania urzędników, których tam umieszczono dla bezpieczeństwa urzędu lub kasy bezpłatnie lub którzy *in partem salarii* mają w nich mieszkanie, stoją co do podatku domowego na równi z budynkami rządowemi, dla tego na ten cel użyta część domu jest wolna od podatku. Każdy jednak czynsz mieszkalny z takich budynków podlega opodatkowaniu. (Dekr. kanc. nadw. z 20 Listop. 1820. Zb. ust. prow. str. 322).

Budynki przeznaczone na publiczne zakłady naukowe i na mieszkania nauczycieli, są wolne od podatku domowego jedynie tylko w razie wyłącznego użycia ich na te cele. (Tr. ad. 7 Grudnia 1876 L. 399 N. 11).

§ 3. **Budynki mieszkalne będą opodatkowane już to według rzeczywistego albo możliwego dochodu z czynszu, już też w drodze klasyfikacyi.**

Przy wymiarze podatku domowo-klasowego klasyfikują się te części budynku, które do mieszkania służą albo do takiego użytku

przeznaczone są, zatem także i nie zamieszkałe pokoje i izby nawet wtedy, gdy nie ma pewności, czyli i kiedy zamieszkanemi zostaną. Brak oszklenia w oknach i drzwiach nie czyni pokoi bezwarunkowo niemieszkalnemi, i dla tego takie, łatwe zresztą do usunięcia braki, nie mogą być uwzględnianemi. (Tr. ad. 25 Listopada 1879 L. 2252 N. 625).

Budynek pod jednym dachem stojący, między różnych właścicieli rozdzielony, stanowi co do wymiaru podatku domowoklasowego jednę całość. (Tr. ad. 14 Grudnia 1880 L. 2466 N. 950).

W myśl § 3 postan. ces. z 23 Lut. 1820 podlegają budynki mieszkalne opodatkowaniu albo na podstawie dochodu czynszowego (rzeczywistego lub możliwego), albo na podstawie klasyfikacyi.

Z tego wypływa niewątpliwie, że podatek czynszowy jest podatkiem realnym, który ma być wymierzony od rzeczywistego lub możliwego dochodu czynszowego z odnośnego domu. Jako dochód czynszowy rzeczywisty lub możliwy, podatkowi prawnie podlegający, może zaś być tylko ten uważany, który odnośny dom w rzeczywistości przynosi lub w zwykłych stósunkach przyniesćby powinien, przyczem dla zbadania podstaw podatkowych jest zupełnie obojętną ta okoliczność, czy i w jaki śposób właściciel domu dochodem tym (choćby nawet już i na przyszłość i na mocy kontraktu) rozporządził, czy zatem właściciel domu dochód ten dla siebie w całości lub tylko w części pobiera.

Wobec tego postanowienia prawnego mają — w wypadkach, w których właściciel cały dom wydzierżawia za czynszem ryczałtowym, dzierżawca zaś pojedyncze pomieszkania dalej osobom trzecim za osobnymi czynszami podnajmuje — służyć za podstawę do wymiaru podatku czynszowego wszystkie czynsze, opłacane dzierżawcy przez pojedynczych lokatorów domu, w danym razie jednak z należytem uwzględnieniem postanowień § 8 powołanego patentu. Do tego celu nie mogą być jednak przydatne fasye składane przez właścicieli odnośnych domów w tej formie, że dom ryczałtowo jest wydzierżawiony, lecz przeciwnie, właściciele pomienieni są osobiście obowiązani przedłożyć fasye w tej formie, jaka jest przepisana w §§ 10 i 13 pouczenia z 26 Czerwca 1820 (zbiór ustaw prow. N. 95) i zeznać w niej szczegółowo wszystkie czynsze przez lokatorów domu dzierżawcy opłacane.

Rozumie się przytem samo przez się, że pomienieni właściciele mogą się dać w powołanej czynności zastąpić przez swego głównego dzierżawcę, jednakowoż pod warunkami zastrzeżonemi w § 27 powołanego pouczenia.

Ponieważ przeciw właścicielom domów ociągającym się od obowiązku przysługują Władzom podatkowym te same środki zaradcze, jakie w ogóle w § 31 instrukcyi czynszowej z 26 Czerwca 1820 (zb. ust. prow. N. 95) są wskazane, przeto należy właścicielom tego rodzaju

domów, o jakich w niniejszem jest mowa, począwszy od roku 1884, powołany obowiązek stósownie przypominać w obwieszczeniu, którem się co roku ogłasza termin do przedkładania fasyi czynszowych.

Jeżeliby przy rozpoznawaniu fasyj sporządzonych i przedłożonych w sposób powyżej wskazany zachodziły wątpliwości co do prawdziwości względnie stósunkowości zeznanych czynszów, mają Władze podatkowe w sposób wskazany w §§ 35—45 powołanej instrukcyi czynszowej zbadać w pierwszym rzędzie czynsze przedstawiające rzeczywisty dochód czynszowy z odnośnego domu i opłacane rzekomemu dzierżawcy przez lokatorów tytułem rzeczywistego najmu pomieszkań, a do ustanowienia wartości czynszowej tychże pomieszkań w drodze porównania z pomieszkaniami domów innych przystępywać tylko w tym wypadku, gdyby zbadanie czynszów rzeczywistych w sposób powyżej wskazany nie było możliwe.

Zysk osiągnięty przez dzierżawcę całego domu z czynszów pobieranych za pomieszkania podnajmywane ponad czynsz opłacany ryczałtowo właścicielowi domu wydzierżawionego stanowi samoistny dochód osobisty dzierżawcy i podlega opłacie podatku dochodowego w pierwszej klasie w myśl § 4 punktu 2 cesarskiego patentu z 29 Października 1849 (dz. ust. p. N. 439).

Polecono zatem Władzom podatkowym pierwszej instancyi, ażeby względem tych wszystkich domów wydzierżawianych, z których na r. 1883 wymierzono podatek czynszowy na innych podstawach aniżeli według niniejszego rozporządzenia, natychmiast podjęły na mocy § 3 ustawy z 18 Marca 1878 (dz. ust. p. N. 31) zreasumowanie odnośnego wymiaru, ewentualnie uskuteczniły wymiar dodatkowy. (Rozp. Min. z 5 Paźdz. 1883 L. 7435 dod. do dz. rozp. min. sk. N. 16).

§ 4. Według d o c h o d u z c z y n s z u opodatkowane będą budynki w głównem stołecznem mieście Lwowie i w Brodach.

§ 5. Czynsze domowe muszą co roku zeznawać w pisemnych fasyach właściciele, albo użytkowcy budynków.

Przypisanie podatku od budynku w posiadaniu spółwłaścicieli będącego, obowiązuje wszystkich spółwłaścicieli solidarnie. (Tr. ad. 29 Maja 1883 L. 1168 N. 1778).

§ 6. Czynsz podanym będzie w monecie, w jakiej umówionym został. Czynsze umówione w monecie papierowej należy zredukować na monetę konwencyjną według kursu 250, i podać je także w tej walucie.

§ 7. Od rzeczywistego czynszu potrąci się 15 od sta, i tylko reszta będzie opodatkowaną (patrz ustawę z dnia 9 Lutego 1882 dz. ust. państ. N. 17).

§ 8. Budynki wynajęte z urządzeniem, będą opodatkowane jakby były bez urządzenia wynajętemi, a wyższy za urządzenie umówiony czynsz, będzie odtrącony.

Tak samo się postąpi przy wynajęciu domów z ogrodami.

Mieszkania umeblowane nie mogą — przy żądaniu zwrotu podatku z powodu niewynajęcia mieszkań, być uważane za znajdujące się w używaniu właściciela, zwłaszcza jeżeli wiarogodnie wykazano, że tego umeblowania celem było ułatwienie wynajęcia mieszkania. (Tr. ad. z 7 Września 1880 L. 1738 N. 848).

Należytość pobierana przez dozorcę domu od lokatorów na utrzymanie schodów w porządku, nie stanowi części podatkowi podlegającego czynszu. (Tr. ad. 17 Lutego 1880 L. 313 N. 700).

Do czynszu najmu liczą się przy wymiarze podatku także i uboczne świadczenia. (Tr. ad. 28 Września 1880 L. 1852 N. 870).

Od dziedzińca domowego, wynajętego na ogród gościnny, winien być podatek domowo-czynszowy wymierzony, jeżeli ten dziedziniec w katastrze jako parcela budowlana zapisanym jest. (Tr. ad. 18 Października 1881 L. 1636 N. 1182).

Pewien procent kosztów utrzymania porządku w domu na lokatora przez właściciela domu nałożony, winien być w fasyach dla wymiaru podatku czynszowo-domowego zeznawany. (Tr. ad. 6 Grudnia 1881 L. 2020 N. 1227).

Od dziedzińca, w katastrze gruntowym jako plac budowlany zapisanego, a jako ogród wraz z mieszkaniem wynajętego, należy się podatek czynszowo-domowy. Czynsz płacony za dodane do mieszkania urządzenie dla oświetlenia gazem, nie może być do czynszu z mieszkania doliczanym. (Tr. ad. 6 Lutego 1882 L. 246 N. 1652).

Przez czynsz rozumie się wszystko to, co za używanie wynajętego przedmiotu tak w pieniądzach jak i w innych ubocznych świadczeniach umówionem zostało; i dla tego do czynszu liczy się także i suma, którą wynajmujący za restauracyą wynajętego przedmiotu otrzymał, i suma ta w zeznaniu dochodów czynszowych wymienioną być winna. (Tr. ad. 6 Listopada 1883 L. 2504 N. 1896).

§ 9. Czynsz od domów i mieszkań przez samego właściciela zajmowanych, oznaczonym będzie przez porównanie

z innemi im podobne, a domy i mieszkania takie będą opodatkowane, jak gdyby rzeczywiście wynajętemi zostały.

W miejscowościach, w całości podatkowi czynszowo-domowemu podlegających, wymierzonym będzie ten podatek także i od dochodu z mieszkań przez właściciela zajętych, lub bezpłatnie odstąpionych. (Tr. ad. 27 Lutego 1883 L. 403 N. 1675).

§ 10. Zeznania dochodu z czynszów podlegają kontroli:

a) przez potwierdzenie stron, iż zeznany przez właściciela czynsz rzeczywiście opłacać mają;

b) przez rewizye z urzędu dokonane, jeżeli zeznania wzbudzają uzasadnione wątpliwości;

c) przez przysługujące każdemu uprawnienie przeglądania fasyj czynszowych u dotyczącej Władzy.

§ 11. W razie spostrzeżonego zatajenia dochodu z czynszu, winien będzie właściciel tytułem kary zapłacić czynsz całego domu lub jego części, stósownie do tego czy zatajonym został cały dom lub część jego, a kwota zapłacona przypada donosicielowi zatajenia. Oprócz tego zapłaci on do kasy państwowej podwójną należytość podatkową za cały czas zatajenia dochodu.

Strony, które takie kłamliwe zeznania potwierdzały jakoby prawdziwemi były, skazane będą na stósunkową karę.

1) Celem postanowień § 11 rozporządzenia z 1 Marca 1820 jest zapobiedz zatajeniu czynszu w zamiarze uchylenia się od podatków przez zagrożenie kary.

W wypadkach, w których na mocy ustawy nie bywa podatek opłacany, nie należy przypuszczać takiego zamiaru i o karze tu zagrożonej nie może być mowy. Zaniechanie zeznania czynszu jest wprawdzie niezastósowaniem się do przepisów i jako takie może je Władza skarcić udzieleniem nagany, a w wypadku powtórnego zaniedbania tego obowiązku, jeżeli złego zamiaru zarzucić nie można, przez nałożenie grzywny, kary jednak zagrożone § 11 w tych wypadkach nie powinny być zastósowywane, gdyż obowiązku do płacenia podatków przypuszczać tu nie można.

2) Ponieważ dodatek jak i zwykły podatek jest podatkiem, w wypadku gdy kara następuje, ma być takowa obliczoną stósownie do zwykłego podatku z dodatkiem.

3) Nie należy jednak przy tem obrachowaniu gminnych i innych dodatków do podatków wliczać, gdyż te nie są podatkami bezpośredniemi.

4) Brzmienie § 11 nie pozostawia wątpliwości, że przez „podwójną kwotę podatku“ rozumieć należy tę kwotę, jaka do uiszczenia przypada i pojedynczą taką samą kwotę, która zapłaconą być ma jako kara. (Dekr. kanc. nadw. z 16 Lipca 1821 L. 1187).

§ 11 zakazuje pod karą zatajenia czynszu, a więc rozmyślnego zamilczenia wysokości pobieranych czynszów, wcale zaś nie zagraża karą omyłki w podaniu kwoty czynszowej, choć ta powoduje szkodę funduszu podatkowego. Kara zatem dotyka obwinionego o zatajenie czynszów tylko wtedy, gdy Władza powołana orzeknie poprzód o istnieniu złego zamiaru. Wtedy dopiero również donosiciel może sobie rościć prawo do nagrody za uczynione doniesienie. (Dekr. kanc. nadw. z 24 Grudnia 1827 L. 4754).

Lokator, który doniesienie zrobił o nieprawdziwem zeznaniu czynszów, potwierdziwszy poprzednio sam takie nierzetelne zeznanie o wysokości pobieranych czynszów, nie ma prawa do zastrzeżonego donosicielowi wynagrodzenia, gdyż potwierdzenie takie jest jako karygodne oznaczone, należałoby więc donosicieli równocześnie ukarać i wynagrodzić, coby było nieprawidłowością. — Z uwagi jednak na uczynione doniesienie, może być donosiciel zwolniony od zasłużonej kary.

Jeżeli zaś donosiciel jest oraz spółwłaścicielem i jako taki spółautorem zeznania fałszywego, nie ma mowy o nagrodzie zastrzeżonej dla donosiciela, tudzież o darowaniu kary spółwłaścicielowi temu; jedynie w razach wyjątkowych w drodze łaski i w uwzględnieniu wszystkich zachodzących stósunków może Władza do tego powołana karę zniżyć. (Dekr. kanc. nadw. z 3 Marca 1829 N. 517).

Kara zagrożona postanowieniem § 11 przedawnia się po upływie 5 lat, jednak podatek od zatajonego czynszu za cały czas ubiegły uiszczony być winien. (Najw. post. z 28 Kwietnia 1832, dekr. kanc. nadw. z 26 Kwietnia 1832 L. 1454).

O wyrachowaniu czasu pięcioletniego do zadawnienia kary za zatajenie czynszów domowych, tudzież o wyrachowaniu kar, jako to: czynszu zatajonego i podatku domowo-czynszowego, stanowią rozporządzenia minist. skarbu z dnia 1 Czerwca 1854 L. 43443 i 22 Marca 1857 L. 8670. (Dz. min. skarbu N. 44 z r. 1854 i N. 14 z r. 1857).

Wobec okoliczności, iż tylko czynsz od opodatkowania uchylony może być przedmiotem kary, i że od podatku domowo-czynszowego, podatek domowo-klasowy mający być opłacanym strącić należy, — winno się przy wyśledzeniu czynszu od opodatkowania uchylonego

w wypadkach, gdzie czynsz od całego domu pobierany zatajono, od tego zatajonego czynszu przedewszystkiem taką kwotę strącić, która zapłaconemu podatkowi domowo-klasowemu jako czynsz odpowiada; gdyż ta ostatnia kwota jako objęta domowo-klasowym podatkiem, od opodatkowania nie została uchyloną, a tem samem jako niezatajona winna być uważaną.

Z pozostałej reszty strąca się następnie ustawowe 30% kosztów reparacyi, a co z tego pozostanie, tworzy karę za zatajenie czynszu, którą oprócz kary podatkowej, podług tej kwoty obliczonej, i pojedynczej należytości podatkowej, na przypis wziąć należy.

W wypadkach, gdzie tylko część pobieranych czynszów zatajono, tworzy część zatajona czynszu po strąceniu owych 30% karę czynszową.

Jeżeli budynek ze względu na zeznany zbyt mały czynsz zupełnie opodatkowanym nie został, a później się okazało, że właściciel pobierał czynsze w takiej wysokości, że gdyby je był zeznał, budynek zostałby był opodatkowanym, to karę stanowić będzie różnica między kwotą faktycznie pobieranych czynszów a tą kwotą czynszową, jaka odpowiada podatkowi domowo-klasowemu.

W obu wypadkach należy wymierzać karę i dodatkowy podatek podług powyższych wskazówek. (Rozp. min. sk. z 6 Maja 1858 L. 19222).

Postanowienia karne w § 11 ces. patentu z 23 Lutego 1820 (zb. ust. p. N. 52) mają zastósowanie i na te wszystkie wypadki zatajenia czynszu, których się dopuścili właściciele budynków podlegających w całości lub tylko częściowo 5% podatkowi po ogłoszeniu powołanej ustawy; tudzież że za podstawę do wymiaru kary czynszowej służyć ma owa część zatajonego czystego przychodu czynszowego, która podlega opłacie 5% podatku; zaś do wymiaru kary podatkowej odnośny od zatajonej części czystego przychodu czynszowego przypadający 5% podatek.

Nadto uwzględnić należy co następuje:

1. Do rzeczonych wypadków zatajenia czynszów ma być także zastósowany dekret kancelaryi nadwornej z 9 Maja 1832 l. 1454 (zb. u. p. N. 99) względnie reskrypt ministeryalny z 1 Czerwca 1854 l. 43443 (dzien. rozp. sk. N. 44) dotyczący dodatkowego wymiaru podatku i przedawnienia kar.

2. Gdy przy obliczaniu czystego dochodu z domów używających lat wolnych celem wymiaru 5% podatku, począwszy od roku 1882, nie mogą już być uwzględnione opróżnienia, które w poprzednim roku czynszowym miały miejsce, ponieważ w razie opróżnienia pomieszkań względnie ubikacyj obłożonych 5% podatkiem, przysłuża właścicielowi domu względnie budynku prawo żądania stósownego opustu tego podatku pod warunkami dla podatku czynszowego ustanowionemi; przeto

podlegają powyżej wskazanemu postępowaniu karnemu także wszystkie zatajenia czynszów, przewidziane w dekrecie kancelaryi nadwornej z 18 Czerwca 1821 L. 1058 (dz. u. kr. z roku 1849 N. 48).

3. W myśl § 56 instrukcyi czynszowej z 26 Czerwca 1820 (zb. u. pr. N. 95) tudzież dekretu kancelaryi nadwornej z 7 Czerwca 1820 (zb. u. prow. N. 105) są właściciele budynków wynajętych obowiązani w celach wymiaru podatku czynszowego przedkładać przepisane fasye czynszowe względnie zeznawać pobierane czynsze do protokołu tabelarycznego bez względu na to, czy budynkowi odnośnemu przysługują wolne lata w całości lub tylko częściowo. Zeznania czynszowe w ten sposób uczynione, a dotyczące budynków w całości lub częściowo od podatku czynszowego uwolnionych, służą zatem w myśl § 7 rozporządzenia ministeryalnego z 29 Marca 1878 l. 195 (dz. rozp. sk. N. 7) za prawną podstawę do wymiaru 5°|₀ podatku, a zatem także i do postępowania karnego w razie zatajenia czynszów temu podatkowi podlegających.

4) Również mają zupełne zastósowanie przepisy obowiązujące dotychczas pod względem przyznania donosicielom prawnego wynagrodzenia.

5. Rozporządzenie min. z 5 Lutego 1861 L. 3667 (dod. do dz. rozp. sk. N. 5), tudzież § 24 wyżej pod 3 powołanego rozporządzenia minist. nie ma nadal mocy obowiązującej. (Rozp. min. skr. z 10 Lipca 1883 L. 13364).

§ 12. Właściciel, który zeznał czynsz z mieszkania, i zapłacił podatek, lecz mieszkania ani wynająć ani sam używać nie mógł, ma prawo żądania zwrotu podatku.

Kwota jako odszkodowanie wypłacona za rozwiązanie najmu przed upływem terminu kontraktem oznaczonego, nie może być uważaną za przedmiot wymiaru podatku czynszowo-domowego. (Tr. ad. 7 Listopada 1878 L. 1732 N. 355).

Zwrot podatku domowo-klasowego jest niedopuszczalnym, jeżeli doniesienie o zmianach w przedmiocie zaszłych, a zniżenie podatku uzasadniających, nie we właściwym czasie zrobionem zostało. Według dekr. kanc. nadw. z 12 Sierpnia 1824 L. 1464 i pouczenia o ewidencyi podatku domowo-klasowego należy o takich zmianach donosić co najdalej przy najbliższej racie płacenia podatku po zaszłej zmianie, a obecnie na 3 miesiące przed upływem dotyczącego roku, i wtedy dopiero na czas następny pozwolonem będzie odpisanie lub obniżenie podatku. (Tr. ad. z 7 Stycznia 1879 L. 17 N. 393 dla Czech).

Zwrotu podatku zapłaconego, mimo że się nie należał, może żądać tylko ten, kto go zapłacił, lub jego prawni następcy; i dla tego podatku domowego zapłaconego przez masę konkursową nie

może żądać nabywca domu, on jest bowiem tylko jednym wierzycielem, a podatek zapłacili wszyscy wierzyciele. (Tr. ad. 16 Maja 1882 L. 1029 N. 1408)

Po upływie peryodu, na który uzyskano uwolnienie od podatku czynszowo-domowego, nie można żądać przyznanego i dalej jeszcze trwać mającego uwolnienia od podatku domowo-klasowego, jeżeli miejscowość, w której ów dom się znajduje, po wejściu w życie ustawy z 9 Lutego 1882 N. 17 dz. u. p. policzoną została do tych, w których wszystkie budynki opłacają podatek czynszowo-domowy, gdyż nie ma już podatku (domowo-klasowego), od którego budynek był uwolnionym. (Tr. ad. 22 Grudnia 1883 L. 2939 N. 1957).

§ 13. Nowym budowlom, albo znaczniejszym naprawom istniejących budynków, przyznane będą prawem określone, wolne od podatku lata.

§ 14. Przy dochodzeniu czynszów domowych należy się stósować do zasad patentu z 1 Września 1788 o podatku domowym, o ile niniejsze przepisy nie zawierają w sobie odmiennych postanowień.

§ 15. Badaniem dochodów z czynszów domowych zajmować się będą dotyczące Urzędy cyrkularne, pod nadzorem Komisyi prowincyonalnej do przeprowadzenia prowizoryum podatku gruntowego ustanowionej.

§ 16. Wszystkie budynki znajdujące się poza miejscami w § 4 wymienionemi, albo według przepisu § 2 od podatku zupełnie uwolnione, podlegać będą opodatkowaniu w drodze klasyfikacyi.

§ 17. Jako zmieniony ustawą z dnia 9 Lutego 1882 dz. ust. państ. N. 17 opuszcza się.

§ 18. Klasyfikacyi podlegają tylko budynki mieszkalne, to jest takie, w których znajdują się części na mieszkania rzeczywiście używane, lub na taki użytek przeznaczone.

Podatkowi czynszowo-domowemu podlegają budynki mieszkalne wynajęte. Budynkiem mieszkalnym zaś jest budynek mieszczący w sobie części na mieszkanie rzeczywiście używane, lub do takiego użytku przeznaczone (D. k. n. z 1 Marca 1820); ile zaś jest tych części mieszkalnych i czy obok nich znajdują się innego rodzaju lokale, to na uznanie budynku za mieszkalny wcale nie wpływa, i

dla tego cały czynsz stanowi podstawę wymiaru podatku, nie zaś czynsz na same części mieszkalne wypadający.

Stósunek najmu istnieje wtedy, jeżeli przedmiot najęty bez dalszego przeistoczenia do zwykłego użytku służyć może; obojętnem zaś jest, jak go najemca używa. (Tr. ad. 24 Lutego 1880 L. 358 N. 708).

§ 19. Budynki nie mające żadnych części mieszkalnych nie stanowią przedmiotu klasyfikacyi; n. p. stodoły, stajnie, śpichlerze, i t. p., z tem zastrzeżeniem, że budynki takie wyłącznie dla ich właściwego celu wystawione są, i na mieszkanie ani są używane ani używane być nie mogą.

§ 20. Budynki mieszkalne przydzielone będą do jednej z klas w § 17 wymienionych jedynie tylko według części mieszkalnych, jakie obejmują, z uwzględnieniem czy mają sam tylko parter czy także i piętra. Na piętra należy zwracać uwagę tylko przy takich budynkach, które obejmują więcej jak 5 części mieszkalnych; na ilość piąter nie zwraca się osobno uwagi.

§ 21. Za piętra uważać należy tylko te wzniesienia, w których znajdują się części mieszkalne i które wystawione są nad parterem zawierającym takie części mieszkalne. Dach budynku nie może być w żadnym razie do piętra liczonym.

§ 22. Częściami mieszkalnemi klasyfikacyi ulegającemi są tylko pokoje (izby) i komory rzeczywiście zamieszkane, albo na mieszkania przeznaczone, bez względu na czas w jakim, albo przez który, i bez względu na sposób w jaki są używane. Dla tego pokoje (izby) i komory w budynku, który w całości lub części jest niezamieszkałym, wtedy nawet uważane będą za części mieszkalne, jeżeli nie ma pewności, czyli i kiedy będą zamieszkałe. Do części mieszkalnych należą również: przedpokoje, sale, pokoje bawialne (salony), kancelarye, gabinety i t. p.; przeciwnie nie będą się do nich przy klasyfikacyi liczyły: kuchnie, piwnice, strychy z wyjątkiem części mieszkalnych na poddaszu, stajnie, stodoły i t. p. Również nie należą do części mieszkalnych: izby szkolne, warsztaty, urzędowe lokalności,

o ile są używane na cel, dla którego są przeznaczone, chyba że części te od właściciela wynajętemi zostały.

§ 23. Zaliczenie budynków mieszkalnych do klas osobnych, dokonanem będzie według taryfy.

(Tę taryfę patrz w ustawie z dnia 9 Lutego 1882 dz. ust. państ. N. 17.)

§ 24. Klasyfikacyą budynków przeprowadzą Zwierzchności okręgów podatkowych (Steuerbezirksobrigkeiten) zaprowadzone właśnie dla wykonania prowizoryum podatku gruntowego, pod nadzorem Urzędów cyrkularnych i pod kierunkiem Komisyi prowincyonalnej.

Do przedsięwzięcia klasyfikacyi budynków są obecnie powołane podatkowe Władze I instancyi (Administracye podatkowe, miejscowe Komisye podatkowe i Starostwa). (Rozp. min. sk. z 25 Marca 1851 N. 74 d. u. p.).

§ 25. Opodatkowanie budynków według tych zasad tak w drodze klasyfikacyi, jako też według dochodu z czynszu, wejdzie w życie w ciągu roku wojskowego 1820; podatek jednak, który od budynków za ten rok rzeczywiście zapłaconym został, będzie uwzględnionym, i nastąpi co do niego rozrachowanie. (Okólnik Gub. z d. 7 Kwietnia 1820 L. 16170 Zb. ust. prow. N. 52).

---

bb) Instrukcya z dnia 29 Lipca 1820 L. 36900 (Zbiór ustaw prow. str. 181) dla Władz rządowych do badania kontroli i zestawienia dochodów z czynszu.

§§ 1—31 jako późniejszemi rozporządzeniami zmienione opuszcza się.

§ 32. Rewizyą i kontrolę fasyj stanowi ocenienie: czy są w należytej formie sporządzone, czy obliczenie kwot w niej podanych jest rachunkowo dobrem, i czy dochód z czynszów jest prawdopodobnym.

§ 33. Fasyę pod względem ważnych prawem przepisanych form wadliwą, należy zeznającemu do poczynienia zmian natychmiast z tem wezwaniem zwrócić, aby potrzebne zmiany w 8 dniach poczynił, w przeciwnym wypadku bowiem

przepisy o karach będą zastósowane. Jeżeli uchybienia co do formy są nie wiele znaczące, albo jeżeli je Władza sprostować może, to uchybienia te należy pominąć, albo je z urzędu sprostować.

§ 34. Pomyłki rachunkowe należy prawidłowo zawsze z urzędu poprawiać, chyba że zajdzie konieczna potrzeba wyjaśnień, o które w najkrótszej drodze, zawezwawszy fasyonującego postarać się należy.

§ 35. Jeżeli powstaną wątpliwości co do prawdziwości zeznanego czynszu, z powodu, że — czy to w całości, czyli też w części — uderzająco nizkim podanym został, to wątpliwości te należy usunąć zbadawszy rzecz na miejscu.

Przy badaniu zeznań dochodu z realności podatkowi czynszowo-domowemu podlegających, mają Władze zupełną swobodę co do ocenienia dowodów prawdziwości zeznań, i dla tego kontrakty najmu w wypadkach o zatajenie czynszu mogą być nieprzyjęte za dowód wysokości czynszu. (Tr. ad. 13 Kwietnia 1880 L. 668 N. 748).

§ 36. Dochodzenie to przeprowadzonem być może w miastach cyrkularnych na polecenie Starosty, w innych miejscowościach zaś na polecenie Zwierzchności sprawami temi kierujących, lub Władzy bezpośrednio przełożonej.

§ 37. Zarządzenie to musi być wydanem, jeżeli zeznanie jest oczywiście za nizkiem lub zachodzi uzasadnione podejrzenie, iż części realności zatajonemi zostały.

§ 38. Do takich dochodzeń należy wyznaczyć osoby rzetelne i umiarkowane, dochodzenie musi być przeprowadzonem w obecności właściciela domu lub jego pełnomocnika; musi być przy niem obecnych przynajmniej dwóch właścicieli domu z miejscowości, w której znajduje się budynek, i których Władza dochodząca umyślnie do tego wyznaczy; zeznającemu muszą być przedstawione wątpliwości przeciw jego fasyi zachodzące, i musi on być w sposób dobrowolny do stósunkowego podwyższenia fasyi nakłonionym.

§ 39. Gdyby się do tego skłonić nie dał i wytrwale obstawał przy swoich zeznaniach, należy je sprawdzić przez oględziny budynku, przesłuchanie czynszujących, albo na

tejże samej drodze zebrać trzeba daty do wykazania mylności owych zeznań.

§. 40. Komisarz kierujący spisze protokół wyniku dochodzenia, przedstawi w nim jasno a zwięźle wątpliwości przeciw fasyi zachodzące, spostrzeżenia przy oględzinach oświadczenie zeznającego, jak niemniej zdanie właścicieli domów w temże miejscu co do pytania czy zeznane kwoty do opodatkowania słusznie przyjętemi być mogą, albo na jaką sumę należy je podwyższyć. Samo z siebie rozumie się, iż właścicielom tym pozostawia się wolność wyrażenia swego zdania w nieobecności zeznającego.

§ 41. Komisarz prowadzący dochodzenie przedłoży protokół Władzy, która dochodzenie nakazała, przedstawi o niem swą stanowczą opinię i poda sumę, jaką w całości lub w osobnych częściach przyjąć wypada.

§ 42. Komisyom w Wiedniu i Pradze, jakoteż Urzędom cyrkularnym jako Władzom dochodzenie prowadzącym przysługuje prawo sprostowania fasyj we własnym zakresie.

§ 43. Prostując fasye z urzędu, należy mieć na oku względy słuszności, a szczególniej :

a) jeżeli przyczynę podania nizkiego dochodu, stanowi notorycznie znane umiarkowanie właściciela domu w jego żądaniach, to dochód nie może być podwyższonym, choćby nawet wiadomem było, iż właściciel znacznie wyższy czynsz otrzymaćby mógł.

b) jeżeli własne mieszkania rzemieślników niższej klasy, albo rolników, którzy rolę sami uprawiają, stósunkowo za nizko podano, to i w tym wypadku czynsz nie powinien być podniesionym, jeżeli po odtrąceniu 15 procent, dwie piąte części tego czynszu równać się będą kwocie, jakaby z takich budynków w drodze klasyfikacyi według § 17 cyrkularza z dnia 1 Marca 1820 wypadła.

S p r o s t o w a n i e c z y n s z u przez właściciela domu zeznanego, a przez lokatorów potwierdzonego, jest przy wymiarze podatku czynszowo-domowego dopuszczalnem. Jedyną prawną modłą dla Władz

podatkowych, przy zarządzeniu tych sprostowań z urzędu, są według § 43 instrukcyi z 26 Czerwca 1820 Zb. u. pr. N. 95 względy słuszności, zatem oznaczenie wysokości czynszu na podstawie należycie przeprowadzonego dochodzenia pozostawionem jest rozwadze i uznaniu Władzy, chyba że nizko zeznany czynsz przypisać należy notorycznie znanemu umiarkowaniu właściciela. Z tych powodów Tr. ad. nie bada stósowności przyjętego przez Władzę czynszu, lecz tylko postępowanie Władz a mianowicie czy postępowanie to nie było wadliwem. (Tr. ad. 8 Lutego 1879 L. 225 N. 419).

§ 44. Przeciw sprostowaniu zeznanego dochodu z czynszu, można wnieść rekurs, ale dopiero wtedy, gdy właściciel domu o tem sprostowaniu i o wypadającej kwocie podatkowej zawiadomienie otrzyma.

§ 45. Gdyby się z dochodzenia okazało, iż zeznający z rozmyślnem zatajeniem za niski dochód z czynszu podał, przeprowadzi Władza do sprostowania fasyj według § 43 powołana urzędowanie po myśli § 11 cyrkularza z 1 Marca 1820 a gdyby rekurs wniesiono, przedłoży go swej przełożonej Władzy do rozstrzygnięcia.

---

cc) Instrukcya z d. 26 Czerwca 1820, jak fasye dochodów z czynszów przez właścicieli domów spisywane i podawane być powinny.

(Zb. ust. prow. str. 198).

§ 1. Fasya czyli zeznanie dochodów z domu, dzieli się na dwie części: jedna zależy na dokładnem opisaniu wszystkich części dom składających, druga na podaniu ilości czynszów, pobieranych rocznie z każdego pomieszkania domu lub na każdej części dom składającej, i z całej budowli, czyli to przez rzeczywiste wynajęcie lub też przez użycie na własną potrzebę.

§ 2. Opisanie domu ułożone być ma podług formularza przepisanego, a zeznanie dochodów podług tabeli. Arkusze służące do ułożenia fasyi, dostaną właściciele domów od Władzy ustanowionej do zbierania i sprawdzania fasyj. Arkusze pomienione zeszyte być mają tym sposobem, aby opisanie domu poprzedzało zeznanie dochodów jego i na okładce był napis następujący:

„Zeznanie dochodów i opisanie domu pod liczbą . . . w mieście N. za rok . . . podane przez N. N.“

§ 3. Opisanie domu zawierać powinno:

a) liczbę porządkową każdej części dom składającej; *b)* liczbę podwórza, na którem dom znajduje się, jeżeli do tego domu należy więcej niż jedno podwórze; *c)* liczbę schodów, od których jest wchód do domu, jeżeli dom ma więcej niż jedne schody; *d)* położenie; *e)* przeznaczenie każdej części dom składającej; *f)* liczbę pomieszkania, na które część taka, do domu należąca, wynajętą jest lub użytą.

§ 4. Każda część domu, własną ścianą od drugich części oddzielona, lub do pewnego pomieszkania należąca, albo też pewnej stronie wynajęta, powinna mieć własną liczbę.

Każda izba, komora, kuchnia i t. p. znaczona być ma liczbą osobną.

Piwnica podzielona ścianami tyle będzie mieć liczb, ile jest takich oddziałów; gdyby zaś ścianami nie była istotnie podzielona, lecz przecież różnym stronom podług pewnego wymiaru najęta, tylu będzie znaczona liczbami, ile jest stron w tej piwnicy udział mających.

To samo rozumieć się ma o strychu, stajni, wozowni, i t. p. W takim atoli razie w rubryce „Przeznaczenie części dom składającej“ domieszczony być powinien zawsze wymiar, np. piwnica na wiader 20, stajnia na 2 konie, wozownia na dwa pojazdy, czwarta część całego strychu i t. p.

§ 5. Znaczenie części domu liczbami zaczynać się ma od samego dołu i tym porządkiem postępować należy aż do samej góry, mianowicie: najpierw znaczyć należy części podziemne, jako to: piwnice, składy na drwa i t. p., potem części spodnie na powierzchni ziemi położone, dalej na pierwszem piętrze, potem na drugiem i t. d., aż nareszcie pod samym dachem. Porządek ten wykazany być ma pod rubryką „Położenie,“ przez dodanie słów: pod ziemią, na powierzchni ziemi, na pierwszem piętrze i t. d.

§ 6. Podanie liczby podwórza i schodów, równie jak ich położenie, nie potrzebuje szczególnego objaśnienia.

§ 7. Przez wyrażenie „przeznaczenie części domu“, rozumie się sposób jej użycia to jest, czyli użytą jest na piwnicę, drwalnię, izbę, komorę, strych, stajnię, sklep, kram i t. p.

Przeznaczenie takiej części wskazane być winno wyrażeniem dopiero określonem i z dodatkami przepisanemi paragrafem 4 w razie tamże przytoczonym.

§ 8. Liczba pomieszkania, do którego w najem wypusczona jest część jaka dom składająca, zgadzać się musi dokładnie z liczbą, pod którą to pomieszkanie podane jest w zeznaniu dochodów, dla tego też liczba pomieszkania może być dopiero wtenczas dołożoną, gdy tabela podług przepisów § 10 niniejszej instrukcyi, tak w ogólności jak i w szczególności wygotowaną zostanie.

§ 9. Tabela dochodów z domów zawierać ma:

a) liczbę porządkową mieszkania lub części do domu należącej, osobno wynajętej;
b) oznaczenie położenia tegoż mieszkania;
c) podanie części składających pomieszkanie;
d) czynsz roczny całkowity, jako też i w umówionych ratach pobierany lub przez własne użycie oszczędzony;
e) wyrachowanie czynszu na monetę zwyczajną;
f) potwierdzenie rzetelności podania ze strony czynszownika;
g) uwagę objaśniającą.

§ 10. Każde pomieszkanie domu, równie jak i każda część domu, przez właściciela pewnej stronie osobno w najem wypuszczona, znaczone być mają właściwą . liczbą, n. p. sklep wynajęty osobno jakiej stronie. Właściciel domu obowiązany jest tę liczbę przy samym wstępie do pomieszkania wypisać, lub wypisaną na tablicy na wstępie dobrze umocować i pamiętać, aby liczba była wyraźną i łatwą do przeczytania. Liczba ta wpisaną być ma we

właściwej rubryce tabeli dochodów i podług przepisów § 8 we właściwej rubryce opisania domu.

§ 11. Oznaczenie położenia mieszkania stósować się ma do głównych części, z których się składa, np. pomieszkanie, którego główne części znajdują się na pierwszem piątrze, podane być ma ze względu na położenie swoje za leżące na pierwszem piętrze, chociażby do niego należała piwnica, kuchnia i izba kuchenna na dole, izba na drugiem piętrze i strych pod dachem.

§ 12. Podanie czyli wyrażenie części składających pomieszkanie, stanowi wyszczególnienie liczb, pod któremi części te wciągnięte są w opisaniu domu.

Np. 1, 4, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 52.

§ 13 Dochód z każdego pomieszkania w całkowitości i z każdej części domu wynajętej pewnej stronie, także w całkowitości umieszczony być ma tak, jak go właściciel za rok zeznania pobiera w ratach umówionych, lub gdzie tego umówienia nie ma, w ratach przy wypuszczaniu w najem i najmowaniu zwyczajem przyjętych, tudzież dochód całoroczny za rok zeznania.

§ 14. Na raty opłacanego czynszu zostawione są cztery rubryki.

Do tych rubryk zapisany będzie czynsz ćwierćroczny, tam gdzie rata ćwierćroczna albo jest prawnie umówiona albo zwyczajem miejscowym przyjęta. Gdyby umówioną lub zwyczajną była półroczna, czynsz półroczny wpisanym być ma do rubryki drugiego i czwartego półrocza. W rubryce „Ogół dochodu“ umieszczony będzie ogólny dochód roczny.

Gdzie nie ma rat ani prawnie ustanowionych, ani regularnych zwyczajem przyjętych, i najem trwa tylko przez jednę część roku, a zatem czynsz pobierany jest tylko na miesiące, tygodnie lub dni, właściciel domu umieścić ma w rubryce „Ogół dochodów“ czynsz, który pobierał istotnie przez cały przeciąg roku, równie i ten, którego jeszcze do końca roku spodziewać się może.

Domy gościnne, w najem wypuszczane na dni, tygodni lub miesiące, lub jedynie obrócone na oberże, podane być mają, co do ich dochodów, jako pomieszkania, z któremi porównane być mogą.

§ 15. Nie sama tylko płaca pieniężna, pod nazwiskiem czynszu umówiona, jako dochód z czynszu do fasyi wciągniętą być powinna, ale także wszystkie daniny umówione za najem w pieniądzach, w robociznie i t. p. wyrażone być muszą. I tak np. kto płaci 200 złr. za pomieszkanie, a oprócz tego do podatków publicznych z domu należących dopłaca 20 złr., nadto obowiązuje się, trudnić się wybieraniem czynszów z domu bez osobnego za to wynagrodzenia, natenczas czynsz jego nie może być podany na 200 złr., ale względnie na te dodatkowe zobowiązania się jego, np. na złr. 250. Właściciel domu uważać powinien w podobnym razie, ileby żądał czynszu za to pomieszkanie, gdyby nie miał tych ubocznych korzyści, i dla tego też stósownie do tego powinien czynsz sumiennie oszacować, i tak go do fasyi podać.

§ 16. Do rachuby czynszów należy także własne pomieszkanie właściciela domu, i to w takiej, za jakąby wynajął to pomieszkanie, gdyby w niem sam nie mieszkał.

§ 17. Jeżeli pomieszkanie wypuszczone jest w najem z ogrodem lub sprzętami domowemi, natenczas za te dodatki potrąconą być może pewna kwota, jeżeli już uprzednie potrącenie nie nastąpiło w kontrakcie, lecz okoliczność ta wyłuszczoną być ma w rubryce „Uwaga.“

Np. Objaśnienie tej okoliczności może być takie: Pomieszkanie pod liczbą . . . wypuszczone jest wprawdzie za 1000 złr., lecz że właściciel domu opatrzył 6 pokojów w potrzebne sprzęty, i oprócz tego dozwolił mieszkańcowi wolny użytek ogrodu, potrąca więc sobie za to 200 złr. i czynsz podaje na 800 złr.

§ 18. Po wykazaniu dochodów czyli czynszów ze wszystkich pomieszkań i części do domu należących, nasiąpić ma na końcu fasyi ogólne ich zliczenie.

(§ 19. W obec istniejącej teraz waluty austryackiej nie ma już zastósowania należy więc w rubryce dotyczącej wyszczególnić kwotę w walucie austryackiej).

§ 20. Rubryki czynszów każdego pomieszkania i wszystkich części domów, powinny być zliczone na samym końcu.

§ 21. Podanie dochodów zatwierdzić mają także strony najmujące, podpisem nazwisk swych w rubryce na to umyślnie przeznaczonej. Tym końcem obowiązany jest właściciel domu udzielić każdemu czynszownikowi fasyą do przejrzenia. Powinien także każdemu okazać okólnik z d. 1 Marca 1820 r. w szczególności zaś przepisy § 11.

§ 22. Jeżeli strony pomieszkanie w ciągu roku zmieniły, a właścicielowi miejsce ich przeprowadzenia się wiadome, przez co jest w stanie uzyskać potwierdzenie podania swojego w przeciągu czasu oznaczonego do podawania fasyj, natenczas to uskutecznić powinien.

Gdyby atoli nowe takiej strony pomieszkanie właścicielowi domu wiadomem nie było, albo też było niemożnością dla niego uzyskać potwierdzenie w swym czasie, okoliczność tę nadmienić ma pod rubryką „Uwaga".

§ 23. Gdy brak takiego potwierdzenia ze strony czynszownika pociąga za sobą potrzebę ściślejszej kontroli, dla tego właściciel domu na to bacznym być powinien, jeżeli chce być wolnym od uciążliwszego śledzenia i dochodzenia rzetelności swojej fasyi.

§ 24. Wzywa się właścicieli domów, aby tem sumienniej i tem rzetelniej podawali swoje fasye, zwłaszcza, że podlegają badaniu miejscowemu i kontroli, i za odkryciem nierzetelności podania, podpadliby bezwzględnie surowości prawa oznaczonej § 11 okólnika z d. 1 Marca 1820 r.

§ 25. W szczególności zaś każdy właściciel domu pamiętać powinien, że czynsz podany być ma za wszystkie części domu, czyliby w najem wypuszczone, lub przez niego zajęte, albo może całkiem były nie zamieszkane i nie używane; mianowicie w pierwszym przypadku podać ma czynsz isto-

tnie pobierany, w dwóch ostatnich atoli z porównania, to jest przypuszczając, gdyby te części domu były istotnie wynajęte.

§ 26. Za pomieszkania i części domu nienajęte, których więc dochód nie jest wiadomym, żądać należy osobną drogą wynagrodzenia za podatek płacony od dochodów z domu, a to podług oznaczeń § 12 okólnika z dnia 1 Marca 1820 roku. Wynagrodzenie takie nastąpi podług stósownych przepisów tym samym sposobem, którym uzyskują się uwolnienia od podatków na czas ograniczony. Należy tylko pomieszkanie takie i czas, jak długo próżno stoi wykazać w rubryce „Uwagi“.

§ 27. Fasye dochodów tych, ułożone podług prawideł oznaczonych poprzedniemi paragrafami, podpisać ma własnoręcznie albo sam właściciel domu, albo jego pełnomocnik wyraźnie do tego upoważniony za złożeniem pełnomocnictwa — a to z następującą klauzulą:

Oświadczam niniejszem, że powyższe dochody z czynszów podałem wiernie, rzetelnie i sumiennie, dom dokładnie opisałem bacząc na przepisy § 11 okólnika z d. 1 Marca 1820 r. W dowód czego własnoręcznie się podpisuję.

N dnia . . .

N. N.

§ 28. Przy fideikomisach (powiernictwach) tylko właściciel użytkujący lub jego pełnomocnik, a gdzie właściciel zostaje pod opieką lub pod kuratelą, tam opiekun lub kurator podawać mają fasye i takowe podpisywać. Jeżeli jest więcej właścicieli domu, wszyscy razem lub przez pełnomocnika do tego ustanowionego podpisać mają wyznanie dochodów z klauzulą objętą paragrafem 27, jakoż wszyscy za jednego i jeden za wszystkich odpowiedzialni są za rzetelność podania.

§. 29. Obowiązani do zeznania dochodów czynszowych podać mają swoje fasye w czasie przepisanym tem niezawodniej, że w razie dłuższej zwłoki podpadną karze pieniężnej, i gdyby się z tem coraz więcej ociągali, wywód dochodów i

ułożenie fasyi przedsięwzięte będą przez umyślnych komisarzy na koszt ociągającego się.

§ 30. Z zeznanych i za rzetelne uznanych dochodów potrącać się będzie 15 procentów stósownie do § 7 okólnika z d. 1 Marca 1820. Gdy atoli potrącenie to wtenczas dopiero nastąpić może, gdy podania uznane będą za rzetelne, dla tego procent ów potrącać ma z Urzędu Władza ustanowiona do roztrząsania i sprawdzania fasyj; z tego więc powodu właściciele domów podawać mają do fasyj takie czynsze, na jakie się ugodzili, lub w przyszłości ugodzić mogą, bez względu na procent odtrącać się mający.

W skutek § 4 najw. patentu z d. 10 Paźdz. 1849 r., począwszy od d. 1 Listopada 1849 r., opodatkowanie mieszkalnych budynków podług dochodu z czynszu w tych krajach koronnych, w których podatek od budynków zaprowadzono, rozciągać się miał na wszystkie budynki, które poza obrębem miejsc, dotąd podatkowi z czynszu domowego podległych;

a) leżą w miejscowościach w których przynajmniej połowa budynków przez wynajęcie dochód czynszowy przynosi, albo które

b) poza obrębem tych miejscowości leżąc, przez wynajęcie użytkowanemi bywają. (Patent ten w obec ustawy z 9 Lutego 1882 dz. ust. p. N. 17 już nie obowiązuje).

Celem wykonania tego patentu postanowiło rozp. min. sk. z d. 9 Sierp. 1850 dz. u. p. N. 333 co następuje:

§ 1. Posiadacze mieszkalnych budynków, leżących gminie podatkowej, w której podatek z czynszu domowego dotąd nie jest zaprowadzonym, i użytkowanych drogą wynajęcia w całości albo częścią, przez cały rok, albo przez część tegoż, mają w terminie wyznaczonym przez Władzę powiatową co roku dokładnie podać kwotę, jaką z ich wynajęcia pobierali.

Podania te mają posiadacze budynków, opłacający klasowy podatek domowy wedle óśmej klasy, lub wedle wyższego wymiaru, w zeznaniach piśmiennych, podług osobnych wzorów przedkładać przełożonemu gminy. Posiadacze innych budynków, jeżeli nie chcą składać piśmiennego zeznania, mogą żądane podanie ustnie złożyć u Naczelników gmin, którzy takie ustne podania, oddzielnie dla każdej gminy podatkowej wpisywać będą w protokół tabelaryczny, podług osobnego wzoru w tym celu przygotowanego.

§ 6. Co się tyczy budynków mieszkalnych, używanych przez samych właścicieli domów w miejscach, które mają całkiem poddane być opodatkowaniu z czynszu domowego, jak równie co się tyczy budynków częściowo wynajętych w innych miejscowościach, co do ocenienia budynków albo części składowych, użytkowanych innym sposobem niż przez wynajęcie, stósować się należy do przepisów względem wymierzania podatku domowo-czynszowego istniejących, przeto dochód czynszowy z takich budynków albo mieszkalnych części składowych oznaczonym być ma przez porównanie z innemi wynajętemi podobnemi budynkami, albo składowemi domu częściami. (Z tego rozporządzenia tylko § 1 i 6 reskryptem minist. sk. z 27 Marca 1883 L. 8888 w swej mocy utrzymane zostały, jako nie będące w sprzeczności z ustawą z dnia 9 Lutego 1882 dz. u. p. N. 17, dla tego reszta §§ tego rozporządzenia się opuszcza).

---

dd) Ustawa zmieniająca niektóre przepisy ustawy o podatku domowym z dnia 9 Lutego 1882 dz. u. p. N. 17 ogłoszona 17 Lut. 1882 obowiązująca od tego dnia:

§ 1. Podatek domowo-czynszowy, który według zasad, patentem cesarskim z dnia 23 Lutego 1820 ustanowionych, w miejscowościach wzmiankowanych w tymże patencie, jakoteż w najwyższych postanowieniach z dnia 30 Czerwca 1823, z dnia 16 Kwietnia 1839, z dnia 25 Czerwca 1844 i z dnia

7 Października 1851 [1]), ma być nakładany, rozciąga się na wszystkie budynki we wszystkich Królestwach i krajach w Radzie Państwa reprezentowanych:

a) leżące w miejscowościach, w których wszystkie budynki albo najmniej ich połowa a oprócz tego połowa ich części mieszkalnych jest wynajmowaną i przynosi dochód z czynszu, lub

b) leżące po za obrębem tych miejscowości, całkiem lub po części wynajmowane; z ostatnich jednak, te które zawierają nie więcej nad trzy części mieszkalne, są do jednej z trzech najniższych klas podatku domowo-klasowego zaliczone i przez właściciela zamieszkałe, a których tylko część jest wynajętą, podlegać mają nadal podatkowi domowo-klasowemu.

[1]) Zaprowadzające podatek domowy w okręgu Krakowskim poprzedzające 3 postanowienia nie zostały wydane dla Galicyi.

W miejscowościach, w których przynajmniej połowa budynków mieszkalnych nie jest wynajętą, tylko budynki mieszkalne wynajęte podlegają podatkowi czynszowo-domowemu. (Tr. ad. 26 Marca 1878 L. 490 N. 239).

Miejscowości, w których przynajmniej połowa budynków mieszkalnych jest wynajętą, podlegają w całości podatkowi czynszowo-domowemu, i to wszystkie budynki bez względu na to czy są mieszkalnemi lub nie. (Tr. ad. 26 Października 1878 L. 1572 N. 346).

Oględziny domów na miejscu zarządzone być mają tylko względem tych domów, których właściciele o przeciążenie podatkiem w Starostwie, w Urzędzie podatkowym lub w Urzędzie gminnym się żalili.

2. Co do miejscowości, w których Naczelnicy gmin wnieśli albo ogólnikowe zażalenia, przedstawienia lub podania, albo szczegółowe wykazy mylnie opodatkowanych domów do Starostwa lub do Urzędu podatkowego, mają być dochodzenia względem tych wrzekomo podatkiem przeciążonych domów przeprowadzone.

3. Dochodzenia wspomniane ma przeprowadzić w siedzibie c. k. Starostwa miejscowy referent podatkowy, zaś w innych gminach Naczelnik gminy, jeden i drugi z przybraniem 3 reprezentantów Zwierzchności gminnej § 15 instrukcyi z 1 Marca 1820 zb. norm. skarb. II część str. 189), tudzież w obecności żalącego się właściciela domu.

4. Sprawdzenie polegać będzie na obejrzeniu wnętrza odnośnego domu i zapisaniu wyniku do wykazu.

W przedostatniej rubryce tegoż wykazu należy wpisać wyraźnie bez poprawki i bez podskrobywania ryczałtem sprawdzoną ogólną

liczbę części rzeczywiście zamieszkałych w obejrzanym domu. Które zaś części uważać należy jako mieszkalne, określa całkiem wyraźnie § 22 ces. patentu z 23 Lutego 1820 i § 9 powołanej instrukcyi z 1 Marca 1820.

Każda część rzeczywiście zamieszkana, do zamieszkania przeznaczona, lub do zamieszkania przydatna jest częścią mieszkalną bez względu na czas, w którym bywa zamieszkaną, tudzież bez względu na sposób, w jaki jest użytkowaną. Częściami mieszkalnemi są zatem pokoje, izby, stancye, przedpokoje, sale, salony, kancelarye, gabinety, czy to w podziemiu, czy na poziomie, piętrze lub poddaszu.

Dalej należy uważać i kuchnie za części mieszkalne, jeżeli są albo zamieszkane, albo do zamieszkania przez ludzi przydatne; w końcu należą do części mieszkalnych sklepy, garderoby i t. p. części, jeżeli tylko są tak zbudowane, że w każdej chwili bez istotnych przemian w budowie na zewnątrz na mieszkalny użytek ludzki obrócone być mogą.

Wykazy w ten sposób sporządzone mają być zadatowane i przez Naczelników gmin odnośnych względnie referenta podatkowego, tudzież przez owych 3 reprezentantów Zwierzchności gminnej podpisane, którzy w sprawdzaniu domów udział brali; nie mniej mają być wykazy powołane zaopatrzone pieczęcią miejscowego Urzędu gminnego.

5. Zwierzchności gminne należy pouczyć, że jak z jednej strony rozchodzi się w sprawie niniejszej o sprawiedliwy rozkład podatku, tak z drugiej strony wszelkie zatajenia prawdziwego stanu ulegną przepisanym karom. Aby zatem ustrzedz wysoki skarb od możliwych ukróceń, zostanie poźniej w świoim czasie zarządzonem sprawdzenie nietylko wykazów obecnie przez zwierzchność gminną sporządzonych, ale także sprawdzenie wszystkich domów w całej dotyczącej miejscowości.

Jeżeliby się zatem przy tem sprawdzeniu okazało, że w wykazach w mowie będących zapisany został ten lub ów dom z mniejszą ilością części mieszkalnych, aniżeli takowy w rzeczywistości zawiera, w takim razie przeciw dotyczącemu właścicielowi wdrożonem zostanie dochodzenie w celu ukarania zatajenia przedmiotów podlegających opłacie podatku domowego. (Rozp. Min. sk. 27 Wrześ. 1882 L. 29879).

Zastósowanie tego § zależy przedewszystkiem od dokładnego określenia części mieszkalnych. Rozstrzygającym w tym względzie jest § 22 patentu z 23 Lutego 1820 i wydana do niego instrukcya, (dekr. kanc. nadw. z 29 Lutego 1820 L. 351 § 17) policzający izby i komory (Zimmer oder Kammer) do części mieszkalnych. Przedpokoje, salony, pokoje bawialne, bióra, są częściami mieszkalnemi dla tego, że są pokojami lub izbami; kuchnie, piwnice, strychy, stajnie,

stodoły i t. p., nie są częściami mieszkalnemi, gdyż nie są ani izbami, ani komorami. Przepis patentu, że izby szkolne, warsztaty, biórowe lokalności nie liczą się do części mieszkalnych, o ile na ten cel są używane i od właściciela nie wynajęte, odnosi się tylko do warunkowego, tego rodzaju lokalom przyznanego uwolnienia, przez co one jednak nie przestają być częściami mieszkalnemi. Przy zastósowaniu § 1 należy obliczyć, izby i komory do zamieszkania przeznaczone, bez względu na sposób, w jaki są używane. (Tr. ad. 21 Listopada 1882 L. 2204 N. 1562).

1. Za samoistną miejscowość należy uważać gminę katastralną tak jak jest zapisaną w operatach regulacyi podatku gruntowego sporządzonych w celu wykonania ustawy z 24 Maja 1869 dz. ust. p. N. 88 według przepisów instrukcyi minist. z r. 1865; § 109 tej instrukcyi stanowi bowiem wyraźnie, że gminę katastralną tworzą te miejscowości, których mieszkańcy podlegają jednemu własnemu naczelnikowi miejscowemu, granice tych miejscowości w obwodzie nie są przerwane pod względem topograficznym i któreto miejscowości już w operatach katastralnych z czasów prowizoryum przychodzą jako samoistne gminy podatkowe.

Trafia się jednak często, że w jednej gminie katastralnej istnieją osobne dzielnice, przedmieścia i przysiółki, czyli tak zwane enklawy (§ 112 powołanej instrukcyi), których domostwa zapisane są z osobnemi numerami, które nieraz odrębną gminę polityczną stanowią. — Osady tego rodzaju nieposiadające osobnego operatu katastralnego liczy się zawsze do tej miejscowości, w której w operacie katastralnym zapisane są parcele gruntowe stanowiące obszar osady, a to nawet w tych wypadkach, choćby w odnośnym operacie katastralnym w rubryce „miejsce zamieszkania“ przychodziła nazwa osady, a nie nazwa miejscowości głównej czyli gminy katastralnej.

2. W razie wątpliwości, jakieby się mimo to nasuwały wobec odrębnych stósunków terytoryalnych pewnej osady, niestanowiącej dla siebie odrębnej gminy katastralnej, należy szukać podstaw do należytego wyjaśnienia pojęcia miejscowości w wynikach spisu ludności przeprowadzonego w myśl ustawy z 29 Marca 1869 dz. ust. pastw. N. 67. — Według § 11 przepisu wykonawczego do tejże ustawy ma się bowiem spis ludności odbywać gminami i pojedynczemi miejscowościami, a to według domów należących do odnośnej gminy, względnie miejscowości. — Przy wydaniu w mowie będącego orzeczenia może się zatem w drugim rzędzie rozchodzić o pytanie, do której miejscowości zostały podczas spisu ludności te domy wciągnięte, a to w tym celu, aby w myśl § 1 lit. *a* lub *b* ustawy z 9 Lutego 1882 domy odnośne uwzględnić przy obliczeniu tej samej miejscowości także i pod względem wymiaru podatku czynszowego.

3. W ostatnim rzędzie ma przy wydaniu powołanego orzeczenia służyć za objaśniającą wskazówkę skorowidz wszystkich miejscowości położonych w Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem publikowany w roku 1868 w skutek administracyjnego podziału kraju uskutecznionego na mocy rozporządzenia Ministra stanu z 23 Stycznia 1867 dz. ust. państw. N. 17.

4. Orzeczenia w myśl § 2 ustawy z 9 Lutego 1882 co do miejscowości mających podlegać podatkowi czynszowemu według § 1 lit. *a* należy z dokładnemi motywami i w sposób wskazany rozporządzeniem min. z 15 Lipca 1882 L. 18231 ust. 7 wydawać każdego roku bez względu na to, że dotycząca miejscowość już w roku poprzednim podlegała całkowicie podatkowi domowo-czynszowemu. (Rozp. Min. sk. z 4 Kwietnia 1883 L. 9881, dod. do dz. rozp. min. sk. N. 15).

§ 2. Orzeczenie Władzy podatkowej pierwszej instancyi, tyczące się pociągnięcia pewnej miejscowości do podatku domowo - czynszowego, powinno być zakomunikowane Reprezentancyi owejże gminy i nietylko każdemu właścicielowi domu, lecz także Reprezentacyi gminy wolno odwołać się przeciw niemu z zachowaniem przepisów ustawy z dnia 19 Marca 1876 (Dz. u. p. N. 28), do Władzy skarbowej krajowej, która w tej mierze orzeka stanowczo.

Rekurs ten ma m o c w s t r z y m u j ą c ą.

Orzeczenie, czyli miejscowość pewna pociągniętą ma być do podatku czynszowego, należy w myśl § 2 ustawy do Władzy podatkowej pierwszej instancyi. Termin do rekursu przeciw temu orzeczeniu, przysługujący według wspomnionego § 2 ustawy nietylko właścicielom domów, lecz także Reprezentacyi gminnej, rozpoczyna się tak dla ostatniej jakoteż dla pierwszych z dniem następującym po doręczeniu odnośnego orzeczenia Władzy podatkowej I instancyi do rąk Reprezentacyi gminnej.

Z uwagi na postanowienie ustawy, przyznające rekursom takim moc wstrzymującą, należy rekursy te wraz z aktami służącemi za podstawę orzeczeń w przeciągu trzech dni po wniesieniu przedkładać krajowej Dyrekcyi skarbu. (Rozp. min. z 27 Lutego 1882 L. 6279, dod. do dzien. rozp. Min. sk. N. 12 r. 1883).

W orzeczeniach tych należy umieścić klauzulę, że nietylko Reprezentacyi gminy, lecz także posiadaczowi domu przysługa prawo przeciw temu orzeczeniu w terminie 30 dni, od dnia doręczenia go Reprezentacyi gminy — wnieść rekurs do Dyrekcyi krajowej skarbu przez Władzę podatkową I instancyi, która wydała orzeczenie. (Ustęp 4 rozp. Min. sk. z 15 Lipca 1882 L. 18231).

§ 3. Uchylonym zostaje podatek domowo-czynszowy, zaprowadzony patentem cesarskim z dnia 10 Października 1849 (ustęp 4, dz. u. p. N. 412), tudzież zaprowadzony na zasadzie najwyższych postanowień z dnia 7 Czerwca 1855, z dnia 20 Kwietnia 1857 i z dnia 3 Maja 1860 ryczałtowy podatek domowo-czynszowy od budynków leżących w obrębie miasta Tryestu, tudzież na terytoryum po za obrębem Tryestu.

§ 4. Od budynków które według § 1 podlegają podatkowi domowo-czynszowemu, o ile dotąd podlegały podatkowi domowo-klasowemu, podatek ten nie ma już być pobierany, dopóki podlegają podatkowi domowo-czynszowemu.

§ 5. Podatek domowo-czynszowy nakładany być ma na wszystkie, stósownie do § 1 pociągnięte do niego osady i budynki, według ustaw, tyczących się nakładania podatku domowo-czynszowego i przepisów wykonawczych z ustawami zgodnych.

Atoli od budynków, które według § 1 lit. *b)* podlegają podatkowi domowo-czynszowemu, a których część jest najęta, opłacać należy jako podatek domowo-czynszowy:

a) kwotę podatku domowo-klasowego, która według taryfy *B* (§ 8) odpada za części nienajęte i

b) kwotę podatku domowo-czynszowego, która według wymiaru w § 6 ustanowionego przypada od czynszu za części najęte.

W żadnym jednak przypadku od całego budynku, który według § 1 lit. *b)* podlega podatkowi domowo-czynszowemu, nie może być przypisany i pobierany podatek domowo-czynszowy mniejszy od tej opłaty, która od tego domu przypada według taryfy podatku domowo-klasowego.

W wypadkach, jeżeli domy w miejscowościach tylko częściowo podatkowi czynszowemu podległych (§ 1 lit. *b*) w ciągu roku całkiem lub częściowo zostaną wynajęte, postępować należy jak następuje:

a) Jeżeli budynek całkiem lub częściowo na pewną część roku za cenę naprzód ustanowioną zostanie wynajęty, obowiązany jest właściciel domu w myśl przepisów o wynajęciu opróżnionych domów donieść o tem wynajęciu w przeciągu dni 14 od dnia wynajęcia i ze-

znać czynsz ustanowiony na czas najmu, poczem od domu według przepisów § 1 Lit. *b* i § 5 ustawy z dnia 9 Lutego 1882 podatek domowo-czynszowy wymierzyć należy, który jednak w żadnym razie mniejszy być nie może, jak podatek domowo-klasowy wypadający za cały dom według faktycznej względnie inkatastrowanej liczby części mieszkalnych. Rozumie się samo z siebie, że równocześnie odpisać należy podatek domowo-klasowy dotyczącego domu.

b) Jeżeli budynek w ciągu roku cały lub częściowo na czas nieoznaczony zostanie wynajęty, winien właściciel domu i w tym razie w 14 dniach po wynajęciu czynsz ustanowiony zeznać, podatek czynszowy zaś w sposób powyższy ad *a*) oznaczony ma być wymierzonym, a podatek klasowy odpisanym. — Podstawę jednak wymiaru podatku czynszowego w wypadku *a*) stanowi czynsz za pewną tylko część roku naprzód umówiony, zaś w wypadku *b*) kwota czynszu, jaka wypadnie z czynszu rocznego za czas od dnia wynajęcia do końca roku. Jeżeli zaś najem w wypadkach pod *b*) w ciągu roku, a w wypadkach pod *a*) przed umówionym czasem ustanie, w skutek czego opodatkowany dochód osiągnięty nie został, wtedy w obu razach postąpić należy według przepisów obowiązujących co do odpisania podatku czynszowego z powodu opróżnień, z uwzględnieniem jednak ścisłem postanowień końcowego ustępu § 5 ustawy z dnia 9 Lutego 1882.

W każdym razie trzymać się wszakże należy zasady, że w roku, w którym budynek jaki podatkowi czynszowi podlega, podatek domowo-klasowy w myśl § 4 ustawy pobierany być nie może.

3. Ażeby z powodu wykonania powołanej ustawy zapobiedz niesłusznemu wymiarowi podatku domowo-klasowego, mianowicie przy domach włościańskich, przy których według dawniejszych operatów reklasyfikacyjnych do części mieszkalnych doliczane bywały także komory nieprzydatne do zamieszkania, przypomina się władzom powtórnie rozporządzenie ministeryalne z dnia 21 Lipca 1864 L. 34118 (Dod. do dzien. rozp. N. 29), według którego na każdej książce podatkowej względnie przy każdej pozycyi tabeli płatniczej uwidoczniona być ma słowami ilość części mieszkalnych, która obecnie służyła za podstawę wymiaru podatku domowo-klasowego. Wykonanie tego rozporządzenia mają władze podatkowe I instancyi ściśle nadzorować.

4. Podatkowi domowo-czynszowemu podlegają bezwarunkowo tylko te miejscowości, które w spisie *A* do ustawy z dnia 9 Lutego 1882 są wymienione. Obowiązek opłacania podatku domowo-czynszowego we wszystkich innych miejscowościach, zatem także w mieście Brody, zawisł od warunków przepisanych w § 1 lit. *a*, względnie § 1 lit. *b* tej ustawy.

5. Przy obliczeniu czystego dochodu z domów używających lat wolnych celem wymiaru 5% podatku należy od całorocznego surowe-

go przychodu czynszowego według dosłownego brzmienia § 7 ustawy z dnia 9 Lutego 1882 strącić jedynie

a) prawnie dozwolony procent na utrzymanie domów,

b) prócz tego przy domach całkiem wolnych od podatku domowo-czynszowego także odsetki od kapitałów na dotyczącym domie zabezpieczonych, które według przedłożonych dowodów w roku podatkowym do wypłaty przypadają.

Odsetki te odliczać należy od dochodu podatkowi podlegającego nawet w takim razie, chociażby kapitały odnośne jednocześnie także na innych realnościach od podatków nieuwolnionych były zabezpieczone, ponieważ powołana ustawa pod tym względem żadnej różnicy nie stanowi.

Natomiast nie należy na przyszłość przy wymiarze podatku 5% uwzględniać opróżnień, które w roku poprzedzającym (fasyjnym) miejsce miały, ponieważ wspomniona ustawa obliczenia tego nie dozwala.

Gdy jednakże według końcowego ustępu § 7 ustawy z dnia 9 Lutego 1882 we wszystkich innych względach podatek 5% zrównany jest z podatkiem domowo-czynszowym, przeto wypływa ztąd, że w razie opróżnienia pomieszkania tym podatkiem obłożonego, przysługa właścicielowi domu prawo żądania opustu 5% podatku pod warunkami dla podatku domowo-czynszowego ustanowionemi.

6. Zezwolonem jest nadal właścicielom domów o najwyżej 9 częściach mieszkalnych w domu parterowym lub o 7 częściach w domu piętrowym wnosić zeznania czynszowe ustnie do tabelarycznego protokołu zeznań czynszów domowych, a tabelaryczne protokoły zeznań czynszów domowych służyć mają obok zeznań pisemnych jakoteż spisów domowych za podstawę do obliczenia stósunku wynajętych części mieszkalnych w dotyczącej miejscowości.

7. W orzeczeniach rozciągających obowiązek opłacania podatku domowo-czynszowego na wszystkie domy pewnej miejscowości w myśl § 1 lit. *a* ustawy z 9 Lutego 1882 umieszczać należy klauzulę, że nie tylko Reprezentacyi gminnej, lecz także każdemu właścicielowi domu przysługa prawo wniesienia rekursu przeciw temu orzeczeniu w 30 dniach po doręczeniu takowego Reprezentacyi gminnej.

8. Według wyraźnego brzmienia § 1 ustawy z 9 Lutego 1882 zaliczone być mogą do wynajętych części mieszkalnych tylko takie, które w skutek wynajęcia za czynszem w pieniądzach lub innych czynsz ten zastępujących obowiązkach właścicielowi domu rzeczywisty dochód czynszowy przynoszą. Części mieszkalnych używanych b e z p ł a t n i e do wynajętych zaliczać nie można. (Rozp. min. z 15 Lipca 1882 L. 18231, dod. do dzien. rozp. Min. sk. N. 12).

W myśl reskryptu Ministerstwa skarbu z 14 Maja 1882 L. 14083 do rubryki 12 tabeli czynszowej z a w s z e, a więc w każdym wypadku

bez wyjątku podatek domowo-klasowy wstawiony być ma, który zakatastrowanej ilości części mieszkalnych odpowiada i w spisie domów na przypisie stoi; że zatem tylko ten podatek domowo-klasowy przyjęty być winien w każdym wypadku jako *minimum* wymierzyć się mającego podatku czynszowego, w którym kwota podatku domowo-czynszowego od czynszu na części rzeczywiście wynajęte i kwota wstawiona jako podatek klasowy odpowiadający ilości części mieszkalnych za czynszem niewynajętych, a zatem obie te kwoty razem wziąwszy jako podatek czynszowy od rzeczywistej łącznej ilości części mieszkalnych mniejsze się okażą.

Rozumie się samo z siebie, że nawet i w takim wypadku ma być do kolumny 12 wstawiony podatek domowo-klasowy przypisany w spisie domów A, choćby łączna ilość części mieszkalnych domu zapisana w kolumnie 6 tabeli czynszowej była mniejszą aniżeli ilość wszystkich części mieszkalnych tego domu zakatastrowana według rubryki „Razem“ powołanego spisu. (Rozp. Dyr. skar. kraj. z 30 Czerwca 1883 L. 36124, dod. do dzien. rozp. min. sk. N. 9).

Za podstawę do *wymiaru* podatku domowo-czynszowego od domów, który już za rok poprzedzający podlegały podatkowi domowo-czynszowemu, na rok podatkowy w ogóle, tudzież do *odpisania*, względnie następnego przypisania podatku również za rok podatkowy z tytułu opróżnień i ponownych wynajęć pojedynczych części domu zawsze ma służyć odnośny czynsz z roku poprzedniego, a to w myśl pierwszego ustępu § 5 ustawy z 9 Lutego 1882. (Rozp. Minist. skarbu z 13 Sierpnia 1883 L. 18722).

§ 6. Na koszta utrzymania i amortyzacyi co do budynków, podlegających opodatkowaniu według dochodu z czynszu, potrącać się będzie we Lwowie i Krakowie, 15 od sta czynszu ryczałtowego. Dla wszystkich innych miejsc i budynków, podatkowi domowo-czynszowemu podlegających, ustanawia się stopę potrącenia w kwocie 30 od sta.

Wymiar podatku domowo-czynszowego od budynków we Lwowie i Krakowie ustanawia się w kwocie $26\,^{2}/_{3}$ od sta zbadanego czystego podatkowi podlegającego dochodu z czynszu po strąceniu kosztów utrzymania i amortyzacyi, od wszystkich innych budynków, podatkowi domowo-czynszowemu podlegających, w kwocie 20 od sta tegoż czystego dochodu z czynszu. (Ustęp o Tyrolu i innych krajach koronnych opuszcza się).

§ 7. Od budynków, które z powodu budowania są całkiem albo po części uwolnione od podatku domowo-czynszowego, opłacać należy 5 od sta czystego dochodu z budynku osiągniętego.

Za przychód czysty uważać należy tę kwotę, która wypadnie, gdy od całorocznego przychodu ryczałtowego potrąci się odsetki przyzwolone ustawą na utrzymanie budynku a co do budynków całkiem uwolnionych od podatku domowo-czynszowego nadto jeszcze odsetki od kapitałów na realności odpodatkowanej zabezpieczonych, które w roku opodatkowania dowodliwie (erweislich) są płatne.

We wszystkich innych względach podatek ten kładzie się na równi z podatkiem domowo-czynszowym.

Odsetki od kapitałów intabulowanych na budynki całkowicie od podatku domowo-czynszowego uwolnionego jednocześnie zaś zabezpieczonych także na budynku całkowicie lub częściowo nie uwolnionego od tego podatku, lub zabezpieczonych także na realnościach podlegających podatkowi gruntowemu i domowo-klasowemu — odliczać należy w pełnej kwocie od dochodu z czynszu przy budynku uwolnionym całkowicie od podatku domowo-czynszowego. (Rozporządzenie min. skar. z 30 Lipca 1882 L. 38972 ustęp 5 dodatku do rozp. Min. skar. N. 14 ex 1883).

Od realności, którym czasowe uwolnienie od podatku domowego przysługuje, należy opłacić 5-procentowy podatek dochodowy nawet i wtedy, jeżeli realność tę sam jej właściciel używa. (Tr. ad. 27 Listop. 1878 N. 369).

Cudzoziemcy także obowiązani są płacić 5-procentowy podatek dochodowy od domów, którym uwolnienie od podatku czynszowo-domowego przysługuje, gdyż podatek ten opłaca się od domów, bez względu na osobę właściciela dochód z domu pobierającego, zatem bez względu czy właściciel ten jest krajowcem lub cudzoziemcem. (Tr. ad. 17 Kwietnia 1879 L. 702 N. 470).

Uprawnienie właściciela realności uwolnionej w całości od podatku czynszowo-domowego do odciągania od dochodu brutto procentów opłacanych od kapitałów na tejże realności zabezpieczonych, nie ma żadnego związku z obowiązkiem zeznania dochodu od tych kapitałów dla wymiaru podatku dochodowego III klasy;

i podatek ten może być wymierzonym, mimo że właściciel domu nie korzystał z prawa odciągnięcia 5-procentów od wypłacanych od owych kapitałów odsetek. (Tr. ad. 17 Listopada 1880 L. 2228 N. 922).

Przy wymiarze 5-procentowego podatku dochodowego od domów zupełnie od podatku czynszowo-domowego uwolnionych, należy uwzględnić procenta przypadające od kapitałów dłużnych, choćby one na tej realności łącznie (simultan) zabezpieczonemi były. (Tr. ad. 7 Lutego 1882 L. 251 N. 1291).

Przy wymiarze 5-procentowego podatku od domów, uwolnionych od podatku czynszowo-domowego, nie uwzględni się kapitału zahypotekowanego, a tylko sumę wyrażającego, do której właścicielowi domu kredyt dozwolonym został, gdyż kapitał ten nie jest jeszcze długiem, od którego płatne są odsetki. (Tr. ad. 28 Marca 1882 L. 638 N. 1350).

Przy obliczaniu dochodu z domów całkiem wolnych od podatku czynszowego należy z całorocznego surowego dochodu czynszowego strącić także odsetki od kapitałów na dotyczącym domu zabezpieczonych, które według przedłożonych dowodów w roku podatkowym do wypłaty przypadają, a to bez względu czy powołane kapitały były na dotyczącej realności zahypotekowane już z początkiem roku, względnie od początku okresu czasu, na przeciąg którego wolne lata przyznano, czy dopiero w ciągu roku, względnie powołanego okresu lat wolnych do hypoteki weszłych. (Rozp. min. z 25 Lipca 1882 L. 12663, dod. do dzien. rozp. min. N. 12).

Przy obliczeniu czystego dochodu z domów, które w myśl § 7 ustawy z dnia 9 Lutego 1882 podatkowi 5°|₀ podlegają, wartość czynszową niewynajętych części mieszkalnych w myśl § 6 rozporządzenia ministeryalnego z dnia 9 Sierpnia 1850 Dz. pr. p. N. 333 w drodze paryfikacyi wypośrodkować należy. (Rozp. Min. sk. z 14 Sierpnia 1883 L. 14083, dod. do dz. rozp. Min. sk. N. 12).

Wezwanie obecnego właściciela domu uwolnionego od podatku czynszowo-domowego, aby zapłacił 5-procentowy podatek z czasów poprzedniego właściciela zalegający, nie sprzeciwia się prawu, gdyż podatek płaci się od dochodu w pewnym czasie z domu otrzymanego, bez względu na osobę ten dochód pobierającą. (Tr. ad. 23 Stycznia 1883 L. 164 N. 1637).

W wypadku, jeżeli kapitał dłużny został łącznie zahypotekowany na kilku budynkach, z których każdy w całości jest uwolniony od podatku domowo-czynszowego, należy celem wymiaru 5-procentow. podatku za każdy z tych budynków odnośne za dotyczący rok podatkowy wykazane odsetki w stósunku do ryczałtowych (brutte) przychodów z czynszu tych budynków rozdzielić i odliczyć. (Rozp. Min. sk. z 13 Sierpnia 1883 L. 18722).

§ 8. Wymiar opłaty podatkowej od budynków (przedmiotów podatku domowo-klasowego), które mają być opo-

datkowane według ilości części mieszkalnych, ustanawia się dla wszystkich królestw i krajów w Radzie Państw reprezentowanych w dołączonej na końcu taryfie.

§ 9. Budynki, według § 8 podatkowi podlegające, zaliczać będzie do klas taryfy Władza podatkowa pierwszej instancyi, na zasadzie katastru podatku domowo-klasowego, z uwzględnieniem wykazanej w nim ilości części mieszkalnych. (§ 22 patentu cesarskiego z dnia 23 Lutego 1820).

(Koniec § 9, tudzież §§ 10, 11 i 15 dotyczące innych krajów koronnych opuszczają się).

§ 12. Dodatek nadzwyczajny, zaprowadzony patentem cesarskim z dnia 10 Października 1849 (ustęp 5 Dz. ust. państ. N. 412) nie będzie już pobierany; nadane jednak w ustępie 6 tegoż patentu właścicielom domów prawo potrącania co do kwot, które tytułem odsetek lub innych świadczeń rocznych opłacać mają od długów na ich domach ciężących, zostawia się nadal w mocy, dopóki obowiązywać będzie patent o podatku domowym z dnia 29 Października 1849 (Dz. ust. państ. N. 439) a przeto przepisy § 13 tego patentu nie ulegają zmianie.

§ 13. Za najmniejszą kwotę, w której wartość budunku, podatkowi domowo-czynszowemu podlegającego, według § 50 ustawy z dnia 9 Lutego 1880 (Dz. ust. państ. N. 50) i tu należących prawnych przepisów dodatkowych, przyjęta być może, uważany być ma w tych przypadkach, w których wartość ta oceniona być ma według stósunków w chwili po zaprowadzeniu ustawy niniejszej, całkowity wymiar podatku domowo-czynszowego w § 6 ustanowiony, sześćdziesiąt razy wzięty.

§ 14. W Tyrolu i Voralbergu podatek czynszowy i klasowy, jakoteż podatek od budynków, które z tytułu budowania używają czasowego uwolnienia od podatku czynszowego, płacić należy w czterech równych ratach dnia 1 Lutego, 1 Maja, 1 Sierpnia i 1 Listopada każdego roku.

W innych krajach koronnych zatrzymują się terminy, do płacenia tych podatków ustanowione.

§ 16. Ustawa niniejsza obowiązuje od dnia ogłoszenia. Wymierzanie podatku według ustawy niniejszej rozpoczyna się z dniem 1 Stycznia 1882.

Taryfa podatku domowo-klasowego.

Od domu zawierającego części mieszkalnych	klasa		
40—36	I.	220 zł.	— ct.
35—30	II.	180 „	— „
29—28	III.	150 „	— „
27—25	IV.	125 „	— „
24—22	V.	100 „	— „
21—19	VI.	75 „	— „
18—15	VII.	50 „	— „
14—10	VIII.	30 „	— „
9—8	IX.	20 „	— „
7	X.	15 „	— „
6	XI.	10 „	— „
5	XII.	5 „	50 „
4	XIII.	4 „	90 „
3	XIV.	2 „	10 „
2	XV.	1 „	70 „
1	XVI.	1 „	50 „
		— „	75 „ *)
Gdy budynek ma więcej niż 40 części mieszkalnych, doliczyć należy do kwoty taryfowej najwyższej klasy od każdej dalszej części mieszkalnej		5 „	— „

*) Od chat trzcinowych, lepianek ziemnych bez muru albo od chat tylko z pręcia uplecionych albo zrobionych z palików w ziemię wbitych, tudzież od chat morlackich w Dalmacyi.

Taż sama zniżona kwota 75 ct. pobierana być może także od tych budynków w Galicyi i na Bukowinie, które stoją pojedynczo bez związku z osadą i zawierają nie więcej nad jednę część mieszkalną.

Od budynków mieszkalnych w Alpach vorarlberskich (zwłaszcza w niższych Alpach, halach, połoninach), połączonych tylko z cha-tami

pasterskiemi i tylko czasowo, dopóki trwa gospodarstwo alpejskie, zamieszkanych; pobierać należy tylko połowę tej kwoty, która według taryfy przypada.

Celem wykonania powyższej ustawy z d. 9 Lutego 1882 (dz. ust. państ. N. 17) wydało Ministerstwo skarbu w dniu 27 Lutego 1882 L. 6279 pouczenie dla Władz, które w dod. do dz. rozp. Min. skarbu N. 12 ex 1883 ogłoszone zostało, lecz jako tylko wewnętrzną służbę Urzędów podatkowych i Starostw dotyczące opuszcza się; z tego samego powodu opuszczają się rozp. Dyr. kraj. skar. z 20 Września 1882 L. 50833, z dnia 3 Października 1882 L. 52753, z dnia 18 Października 2882 L. 55557, z dnia 6 Listopada 1882 L. 57249, z dnia 16 Listopada 1882 L. 61686, z dnia 1 Grudnia 1882 L. 66099, z dnia 4 Grudnia 1882 L. 56670, z dnia 20 Grudnia 1882 L. 67605, z dnia 6 Marca 1883 L. 7293, z dnia 16 Lutego 1883 L. 8810 (ogłoszone w dodatku do dziennika rozp. min. sk. N. 12 ex 1883) gdyż rozmiary tego dzieła nie dozwalają na umieszczenie tych ogół nie interesujących rozporządzeń.

---

ee) O postępowaniu celem opuszczenia podatku domowo-czynszowego z mieszkań próżno stojących. (Rozp. kanc. nad. z d. 18 Czerwca 1821 L. 1058 dz. u. kr. N. 18 II ex 1849).

1. Jeżeli wydarzy się wypadek, że mieszkanie przez stronę opuszczonem zostanie, a właściciel nie wynajmie go komu innemu, ani go też sam w żaden sposób nie użyje, to w przeciągu dni 14 od dnia, w którym mieszkanie opuszczone zostało i żadnego z niego czynszu nie pobiera, uczynić powinien doniesienie *in duplo* do Władzy powiatowej i w tem doniesieniu dokładnie oznaczyć mieszkanie próżno stojące, lub też część mieszkania próżno stojącą, przez wyszczególnienie numerów, pod któremi w opisie domu jest położone.

2. Władza z doniesienia *in duplo* podanego, jeden egzemplarz właścicielowi domu zwróci z odpowiedzią, że doniesienie do przedstanowczej wiadomości przyjętem zostaje, drugi zaś w swojem zachowaniu zatrzyma.

3. Następnie zarządzi rozpoznanie na miejscu, w celu przekonania się czy doniesienie jest rzetelne, a w razie nieskładania przez czas dłuższy doniesienia pod 4 oznaczonego, o nastąpionem wynajęciu, rozpoznanie powtórzy.

4. Gdy mieszkanie przez niejaki czas próżno stojące znów wynajętem zostało, wtedy właściciel domu obowiązany jest złożyć o tem doniesienie w czasie i w sposób pod 1 oznaczony, przy załączeniu fasyi czynszowej z czynszu za toż mieszkanie umówionego. Jeżeli doniesienia tego nie uczyni, to zaniechanie doniesienia uważane będzie jako zatajenie czynszu i § 11 okólnika z dnia 7 Kwietnia 1820 ma być zastósowany.

5. Jeżeli Władza przekonała się przez rozpoznanie na miejscu o prawdziwości doniesienia co do opróżnienia mieszkania lub części jego mieszkalnej, wtedy od chwili gdy to nastąpiło aż do nowego wynajęcia lub własnego użycia, żaden czynsz opłacany nie będzie, lub też gdyby już wymierzony albo zapłacony był, kwota *pro rata* przypadająca zwróconą zostanie.

6. Następnie Władza zarządzi wyłączenie ilości nienależącego się podatku jeżeli opróżnienie części mieszkalnej nastąpiło jeszcze przed chwilą, w której fasye dochodu z czynszów dla wymierzenia podatku na rok następny nadsyłane zostają, zarządzi zaś zwrot podatku jeżeli opróżnienie wtedy dopiero nastąpiło, gdy już fasye były złożone, sprawdzone i podatek z czynszów już został wymierzony.

Już z treści dekretu kanc. nadw. z 18 Czerwca 1821 L. 1058 wypływa, że prośby o odpisanie podatków z powodu opróżnienia pomieszkań tylko wtedy i o tyle mają być uwzględniane, o ile wniesione były w terminie w § 1 oznaczonym.

W praktycznem jednak zastósowaniu tych przepisów, tłumaczono sobie postanowienie to mylnie i uwzględniano takie prośby, które wnoszono później lub nawet po kilku miesiącach.

Dodatkowo do powyższych przepisów postanowiono, że prośby o odpisanie podatków z powodu opróżnienia pomieszkań, wniesione po upływie 14 dni od dnia opróżnienia. jedynie od dnia, kiedy faktycznie zostały dotyczącej Władzy wręczone, uwzględnione być mogą, a na odpisanie podatku za czas ubiegły przed wniesieniem podania nawet wówczas zezwolić nie należy, gdy okoliczność, że pomieszkanie stało próżno udowodnioną została. (Dekr. kanc. nadw. z 14 Stycznia 1823 L. 2434).

Jeżeli doniesienie o wynajęciu pomieszkania, które stało próżno, nastąpiło wprawdzie po upływie 14 dniowego terminu, lecz jeszcze przed odpisaniem względnie zwrotem części podatku w skutek opróżnienia mieszkania, w takim wypadku, jeżeli podany fakt i czas wynajęcia urzędownie sprawdzono stósownie do przepisu dekretu kanc. nadw. z 18 Czerwca 1821 L. 1058 zaniedbanie to nie ma być uważane jako zatajenie czynszu ale zawsze ukarane stósownie do ocenienia Władzy. (Dekr. kanc. nadw. z 5 Maja 1835 L. 1420).

Ponieważ podatek domowo-czynszowy wymierzanym być ma co rok na podstawie dochodu możliwego z czynszów roku zeszłego, przeto opodatkowanym być winien nietylko dochód z czynszów rzeczywiście wynajętych pomieszkań, lecz także możliwy czynsz z mieszkań zeszłego roku niewynajętych (próżno stojących) i z mieszkań lub z części domu przez właściciela używanych, tak, aby ogólna kwota rzeczywistego i przez porównanie wyrachowanego czynszu była podstawą opodatkowania; właściciele domów zatem obowiązani są zeznawać w fasyach rocznych nietylko rzeczywiste czynsze zeszłoroczne, lecz także możebne czynsze przez porównanie wyrachować się mające.

Jeżeli mieszkanie w ciągu roku, za który podatek domowo-czynszowy się płaci, całkowicie albo częściowo przez cały rok lub przez część roku nie było

zamieszkane, to służy prawo do żądania opustu odpowiedniej części podatku za ten rok lub za pewną część tego roku.

Doniesienia o opróżnieniu mieszkania po upływie 14 dni wniesione, uwzględnione będą tylko od tego dnia, w którym wniesione zostały, a opust podatku za czas przeszły miejsca mieć nie będzie, chociażby opróżnienie wcześniejsze udowodnionem zostało.

Uwolnienie kończy się z dniem, w którym mieszkanie wynajętem zostało, o czem właściciel domu donieść powinien Władzy w przeciągu dni 14 przy załączeniu wypełnionej fasyi, celem sprostowania dochodu czynszowego na rok przyszły. Jeżeliby doniesienie takie zaniedbanem zostało, to właściciel za zatajenie czynszu do odpowiedzialności pociągniętym będzie. (Rozp. min. sk. z 27 Lutego 1854 L. 39715 (dz. rozp. sk. N. 17 str. 121).

Celem uzyskania odpisania podatku czynszowo-domowego z powodu opróżnienia mieszkania, należy po myśli dekretu kanc. nadw. z 18 Czerwca 1821 L. 1058 zrobić doniesienie najdalej w 14 dniach po tem opróżnieniu. Doniesienia tego nie zastąpi odpowiednia uwaga w fasyi czynszowej. (Tr. ad. 4 Lipca 1882 L. 1372 N. 1468).

Odpisanie podatku czynszowo-domowego z powodu opróżnienia mieszkania jest niedopuszczalnem, jeżeli jakakolwiek część tego mieszkania, w jakibądź sposób używaną była. (Tr. ad. 30 Września 1879 L. 1793 N. 572).

Podatek domowy nie będzie odpisanym na podstawie doniesienia, że od pewnego dnia w przyszłości, z powodu zamierzonego zburzenia i przebudowania domu, mieszkania będą opróżnione, gdyż o takiem opróżnieniu należy donieść w 14 dniach od dnia w którym mieszkanie opróżnionem zostało i żadnego dochodu nie przynosi. (Tr. ad. 4 Lutego 1880 L. 239 N. 688).

Jeśli przy domach częściowo wynajętych z próżno stojącemi częściami mieszkalnemi w ciągu roku podatkowego zachodzą powtórne opróżnienia i wynajęcia, to za kardynalną zasadę mieć należy, że kwotę oznaczoną w § 5 lit. *b* ustawy z 9 Lutego 1882 r. stanowi ów podatek domowo-czynszowy, który od części w ciągu roku wynajętych rzeczywiście wypada; że zaś kwotę oznaczoną pod lit. *a* § wyżej powołanego stanowi ów podatek klasowy, któryby od części w ciągu całego roku wcale nie wynajętych według taryfy *B* wypadał.

Że do części w ciągu roku nie wynajętych wszystkie owe części mieszkalne zaliczone być winny. które właścicielowi domu w ciągu całego roku podatkowego wcale żadnego czynszu z najmu nie przyniosły, nie podlega najmniejszej wątpliwości.

Gdyby zatem pewna część mieszkalna w ciągu roku podatkowego, choćby tylko przez czas krótki wynajętą była, to ta sama część nie mogłaby już być uwzględnioną przy ostatniem w ciągu roku podatkowego z powodu próżnostań lub powtórnych wynajęć w myśl § 5 alin. 2 ustawy z 9 Lutego 1882 przedsięwziąć się mającem sprostowaniu podatku czynszowego w celu wypośrodkowania kwoty wzmiankowanej pod lit. *a* § 5 powołanej ustawy; czyli powiedziawszy innemi słowy, podatek od tej części musiałby być obliczony. Z tego wypływa, że wynajęcie części mieszkalnych, które w chwili zreasumowania wymiaru podatku czynszowego na rok 1882 próżno stały, w ciągu roku 1882 należycie uwzględnionem być winno, że zatem podatek czynszowy od tych części pro rata roku 1882 obliczyć należało, zaś doliczenie w chwili zreasumowania wymiaru podatku czynszowego na rok 1882 próżno znalezionych części mieszkalnych w myśl § 5 lit. *a* ustawy z dnia 9 Lutego 1882 do części niewynajętych byłoby wtedy tylko uzasadnionem, gdyby one w ciągu całego roku 1882 nie były wynajęte i wcale żadnego czynszu z najmu nie przyniosły.

Zapatrywanie zatem wypowiedziane przez pewną władzę podatkową, że traktowanie części próżno stojących na równi z częściami wynajętemi (§ 5 lit. *a*) byłoby tylko wtedy właściwem, gdyby te części już w ciągu całego roku poprzedniego próżno stały; podczas gdy w wypadku, jeżeli próżnostanie tych części w roku ubiegłym tylko czas jakiś trwało, przy wymiarze podatku domowo-czynszowego na rok 1882 całoroczny czynsz uwzględniony być winien, nie znajduje uzasadnienia w ustawie powołanej; ponieważ według § 5 tejże ustawy nie rozchodzi się o to, czy części mieszkalne budynku podatkowi domowo-czynszowemu podlegające w roku ubiegłym wynajęte były lub nie, lecz o to, czy te części mieszkalne, w roku podatkowym wynajęte będą lub nie.

Rozumie się atoli samo przez się, że skoro budynek, podlegający w myśl § 1 lit. *b* ustawy z 9 Lutego 1882 podatkowi czynszowemu także w roku poprzednim podatkowi temu podlegał, czynsz od budynku rzeczonego lub od części korespondujących t. j. jednych i tych samych w roku ubiegłym pobrany stósownie do § 1 rozporządzenia ministeryalnego z dnia 9 Sierpnia 1850 r. Dz. u. państw. N. 333 służyć ma za podstawę nietylko przy wymiarze kwot jako podatek czynszowy uiścić się mających, lecz także przy odpisaniu lub dodatkowem przypisaniu z tytułu próżnostania względnie ponownego wynajęcia. Gdy ostatecznie wykluczoną nie jest możność, że tu i owdzie wątpli-

wość powstanie, ażali i jaki podatek czynszowy odpisany być winien od takich części mieszkalnych domu częściowo wynajętego a podlegającego według § 1 *b* ustawy podatkowi czynszowemu, które właściciel domu sam zajmował (które zatem nie były za czynszem wynajęte), a które następnie opróżnił nie wynająwszy takowych nikomu i w skutek tego o odpisaniu podatku czynszowego tytułem próżnostania się zgłosił, przeto się oznajmia, że skoro od takich w ciągu całego roku niewynajętych części mieszkalnych żadnego czynszu nie zeznano i nieopodatkowano, to i o odpisaniu podatku czynszowego z takowych tytułem próżnostania mowy być nie może. Podatek od takich części mieszkalnych obliczony i do kolumny 11 tabeli czynszowej wstawiony, stanowi owo minimum, jakie od takowych opłacane być musi, i jest właściwie podatkiem klasowym, a przeobraża się dlatego tylko na podatek domowo-czynszowy, aby przy domach częściowo wynajętych i według § 1 lit. *b* ustawy z 9 Lutego 1882 podatkowi czynszowemu podiegających z dwoma podatkami domowemi nie miano do czynienia. (Rozp. Min. skr. z 13 Listopada 1882 L. 34620, dod. do dz. rozp. Min. skr. N. 12 ex 1883).

U w a g a. Co do opustu podatku domowego z powodu klęsk elementarnych patrz okólnik Dyr. kr. sk. z 19 Paźdz. 1881 L. 45084 str. ~~521~~ Zb. ust. ad.).
518.

---

ff) O uwolnieniu od podatków budynków nowych, przebudowanych i dobudowanych.

(Ustawa z dnia 25 Marca 1880 dz. ust. panst. N. 39, ogłoszona dnia 20 Kwietnia 1880, obowiązuje od 1 Stycznia 1880).

§ 1. Budynek uwolniony być może czasowo od podatku domowo-czyszowego i domowo-klasowego, jakoteż od dodatków rządowych, jeżeli

a) wystawiony został nowo na gruncie przedtem niezabudowanym (budowla nowa);

b) jeżeli budynek istniejący zburzono aż do powierzchni ziemi i stąd wystawiono go na nowo (przebudowanie);

c) jeżeli budynek istniejący powiększono przez przystawienie budowy w miejscu dawniej niezabudowanem lub przez podwyższenie go o piętro, którego dawniej nie było, przez co powstała nowa budowa, podatkowi podlegająca (przystawienie lub podwyższenie);

d) jeżeli całe części budynku, których można było używać oddzielnie, zburzono aż do powierzchni ziemi lub pojedyncze piętra w całej rozciągłości zniesiono i na nowo wybudowano (częściowe przebudowanie).

Przybudowanie nowego piętra (trzeciego) nie uzasadnia prawa do uwolnienia od podatku czynszowo-domowego jeżeli się okaże, iż na miejscu nowego piętra istniały przed tem pomieszkania (na poddaszu). (Tr. ad. 7 Marca 1882 L. 468 N. 1331).

Jeśli w miejscowości, nie podlegającej w całości podatkowi czynszowemu (§ 1 lit. *b*) ustawy z 9 Lutego 1882 istniejący budynek przez przybudowanie lub dobudowanie (n. p. piętra) powiększono, lub w części przebudowano, to rozchodzi się przedewszystkiem o to, aby budynek ten w całości do owej klasy zaliczono, do której według taryfy *B* powołanej ustawy należy. Jeżeli zatem w skutek podania wniesionego o przyznanie czasowego uwolnienia od podatku domowo-czynszowego i domowo-klasowego uwolnienie to przyznane zostanie przez krajową Dyrekcyę skarbu w myśl § 2 ustawy z dnia 25 Marca 1880 (dz. u. p. N. 39), to odnośne rozporządzenie tylko w ten sposób może być zrealizowane, aby przyznane uwolnienie podatkowe rozciągało się tylko na ową część podatku domowo-czynszowego lub domowo-klasowego, jaka z ciążącego na całym budynku podatku istotnie przypada na część nowo zbudowaną i od podatków uwolnioną.

W wypadkach nowej budowli wyliczonych w § 1 powołanej ustawy pod literami *b*, *c*, *d*, ma być w katastrze domowo-klasowym stary t. j. pierwotny budynek z częściami mieszkalnemi i z podatkiem jako ubytek, równocześnie zaś rozszerzony lub powiększony budynek z częściami mieszkalnemi i z nowym podatkiem jako przybytek uwidoczniony.

Z nowego podatku klasowego ciążącego na całym budynku może być pobieraną w ciągu trwania wolnych lat przyznanych dla części nowo wybudowanych tylko owa kwota, która (z proporcyi) na części nowe i od podatku uwolnione rzeczywiście przypada. Wobec tego mogą się zatem zdarzyć wypadki, że owa kwota podatku klasowego, która z proporcyi do taryfy wypośrodkowanej dla budynku rozszerzonego na budynek stary przypada i w ciągu trwania wolnych lat dla części nowych przyznanych pobieraną być ma, okaże się większą lub mniejszą, niżeli podatek jaki od starego budynku w katastrze domowo-klasowym poprzednio był zapisany. Większą okaże się, jeżeli budynek zawierać będzie więcej części starych niż nowych, a w razie przeciwnym mniejszą.

Z postanowienia zawartego w reskrypcie c. k. Ministerstwa skarbu z dnia 27 Lutego 1882 do L. 6279 (rozp. z 16 Maja 1882 do

L. 12500), a odnoszącego się do wypośrodkowania kwoty podatkowej, która w ciągu trwania przyznanych lat wolnych od podatków względnie od czasu ustania tego uwolnienia dla nowych części budynku pobieraną być ma od części nieuwolnionych, nie może się w żadnym wypadku nasuwać przypuszczenie, iżby przy domie, który w całości uwolniony został od podatków z powodu nowej budowli, mogła jeszcze jakaś kwota podatku klasowego do poboru pozostawać. Podobne przypuszczenie jest dlatego niemożliwe, ponieważ w szczegółowych orzeczeniach, którem krajowa Dyrekcya dla pewnej części budynku uwolnienie podatkowe przyznaje, oznacza się zawsze wyraźnie odnośne części budynku i wskazuje się w każdym wypadku, jaka kwota z ciężącego na całym domie podatku domowo-klasowego (z proporcyi) przypada na części nieuwolnione, a jaka na uwolnione. Jeżeli zatem całemu budynkowi uwolnienie podatkowe przyznano, to o wypośrodkowaniu kwoty podatku przypadającej na części nie uwolnione mowy być nie może dla tego właśnie, że dom takich części wcale nie zawiera. (Rozp. min. sk. z 13 List. 1882 L. 34620 dod. do dz. rozp. min. sk. N. 12 ex 1883).

§ 2. Wszystkie rodzaje pobudowań powyżej wzmiankowanych uwolnione być mają od podatków na lat dwanaście, licząc od chwili dozwolonego urzędownie lub wcześniejszego rzeczywistego użytkowania. Atoli w przypadkach, powyżej pod *c)* i *d)* przytoczonych, uwolnienie to rozciągać się ma tylko na tę część podatku, która przypada na budowle nowo wystawione.

§ 3. Uwolnienie od podatku rządowego nie daje bynajmniej prawa do uwolnienia od innych ciężarów publicznych, które właściciele domów, z powodu posiadania ich, ponosić mają.

§ 4. Prośby o czasowe uwolnienie od podatku domowo-czasowego i domowo-klasowego podawać należy do Władzy podatkowej pierwszej instancyi najpóźniej w 45 dni po ukończeniu budynku lub części budynku, która używana być może oddzielnie, a w każdym razie przed użytkowaniem budynku, dla którego chcianoby użyskać uwolnienie od podatku.

Na prośby później podane, jeżeli stósunek i okoliczności do orzeczenia potrzebne, dadzą się jeszczo sprawdzić, uwolnienie od podatku przyznane będzie tylko za ten czas,

który jeszcze pozostaje od najbliższego terminu płatności podatku po dniu wniesienia prośby, aż do końca dwunastoletniego okresu uwolnienia od podatku, licząc od chwili ukończenia budynku.

Odwołanie się przeciw orzeczeniom co do próśb o uwolnienie od podatku jest według przepisów ustawy z dnia 19 Marca 1876 (Dz. ust. państ. N. 28) dozwolone.

§ 5. Ustawa niniejsza nie narusza praw do czasowego uwolnienia od podatków, nabytych wprzód, zanim zaczęła obowiązywać, przeto z prośbami o uwolnienie od podatków, tyczącemi się budowli, przed tym terminem skończonych, chociaż podane zostaną dopiero po tym terminie, postąpić należy według ustaw i rozporządzeń, które do tego czasu obowiązywały.

Podobnież względem budynków, stawianych w Wiedniu na gruntach do rozszerzenia miasta, w najwyższem postanowieniu z dnia 14 Maja 1859 wzmiankowanych, postąpić należy według przepisów tego najwyższego postanowienia.

Wszelkie inne ustawy, jakoteż rozporządzenia moc ustawy posiadające, które tyczą się czasowego uwolnienia od podatku domowego, tracą moc swoję, jak tylko niniejsza ustawa zacznie obowiązywać.

Rozporządzenie ministerstwa skarbu z d. 1 Grudnia 1880, tyczące się wykonania ustawy z dnia 25 Marca 1880 (Dz. u. p. N. 39) o uwolnieniu od podatków budynków nowych, przebudowanych i dobudowanych (dz. u. p. N. 140).

Do § 1 lit. *b)* Budynku nie przestaje się uważać za przebudowany w duchu ustawy, jeżeli użyto murów wspólnych budynkom przyległym.

Do § 1. Reparacye budynku, przekształcenia wewnętrzne z usunięciem albo bez usunięcia starego dachu, z podwyższeniem albo bez podwyższenia muru;

Rozszerzenia części składowych budynku nie uprawniają do uwolnienia od podatku.

Do ustępu 1 § 2. Uwolnienie od podatku na lat dwanaście liczyć należy i przyznać, tak co do podatku czynszowego jak i co do podatku klasowego, zwyczajnie od chwili, w której nastąpi urzędownie dozwolone lub wcześniejsze faktyczne użytkowanie.

Za chwilę, w której nastąpiło użytkowanie, urzędownie dozwolone, przyjąć należy dzień, w pozwoleniu do zamieszkania lub użytkowania wyrażony, jako ten, od którego wolno budynek zamieszkać lub go użytkować; jeżeliby zaś dzień ten nie był wyraźnie oznaczony, początek ustawowego lub w miejscu przyjętego okresu, w którym zamieszkanie lub użytkowanie dozwalane bywa, a jeżeli ani nawet taki okres nie jest w pozwoleniu do zamieszkania lub użytkowania wyrażony, dzień, w którym pozwolenie to zostało wydane.

Początek istotnego użytkowania oznaczyć należy w sposób odpowiedni, a jeżeli budynek jest najęty, uważać za niego trzeba chwilę, od której kontrakt najmu nabywa prawnie mocy obowiązującej.

Przyznanie piętnasto lub dwunastoletniego uwolnienia nowowybudowanego domu od podatku czynszowo-domowego, zależy od tego czy dom ten przed 1. Stycznia 1881 według planu wykończonym i do użytku oddanym został. (Tr. ad. 28 Listopada 1882 L. 2266 N. 1572).

Do ustępu 2 § 2. Po ścisłem oznaczeniu przedmiotów, które mają być uwolnione od podatków, ta część podatku, na całym budynku ciężącego, która przypada na przedmioty nowo wystawione, nie ma być pobierana, dopóki trwać będzie przyznane uwolnienie od podatku.

Do ustępu 1 § 4. Prośby o czasowe uwolnienie od podatku czynszowego i klasowego podawać trzeba do Władzy podatkowej pierwszej istancyi (do Administracyi podatkowej, do Komisyi podatkowej miejscowej, do Starostwa), w której okręgu urzędowym budynek się znajduje, a to osobno co do każdego oddzielnie skończonego budynku, dla którego chcianoby uzyskać uwolnienie.

Termin 45-dniowy, w § 4 ustawy wyznaczony, w który wliczać należy dnie przewozu pocztą, jakoteż niedziele i święta, przedłużony być nie może.

Do prośby dołączyć należy:

a) świadectwo tego Urzędu, który według istniejących przepisów mocen jest wydawać pozwolenia do budowania, potwierdzające, kiedy budynek, dla którego chciano by uzyskać uwolnienie od podatku, został skończony;

b) pozwolenie budowania;

c) plan budowy, urzędownie zatwierdzony;

d) pozwolenie zamieszkania lub użytkowania;

e) opis topograficzny budynku.

Prośby, nie opatrzone załącznikami, do wydania orzeczenia potrzebnemi, należy odrzucić.

U w o l n i e n i e c z a s o w e od podatku może być przyznanem budynkom na wyłączonych obszarach dworskich wystawionym, jeżeli budowa dokonaną została według zatwierdzonego planu; że zaś obszarowi dworskiemu przysługuje zakres działania gminy (§ 7) więc przełożony obszaru, tak samo jak Zwierzchność gminy uprawnionym jest do zatwierdzenia planu i zezwolenia na budowę. (Tr. ad. 23 Grudnia 1879 L. 2466 N. 652).

Z postanowień przepisu wykonawczego z dnia 1 Grudnia 1880 (dz. u. p. N. 140) do § 4 alin. 1 ustawy z 25 Marca 1880. (dz. u p. N. 39) o uwolnieniu nowych budowli od podatków domowych nie można wyprowadzać wniosku, iżby niedostatecznie instruowane podania o wolne lata w skutek odmownego załatwienia uważać należało jako wcale niewniesione; że zatem rezolucyi odmownej, zwracającej stronie niedostateczne podanie w celu uzupełnienia ze względu na brakujące dokumenta, nie może być przypisywany podobny skutek prawny, gdyż przy oznaczeniu czasu, od którego w danym razie uwolnienie podatkowe przyznane być ma, a mianowicie czy według § 2, czy według alinei drugiej § 4 ustawy, rozstrzyga jedynie pierwsze w tej mierze wniesione podanie, a mianowicie ta okoliczność, czy to podanie w myśl alinei pierwszej § 4 ustawy wniesione zostały najpóźniej 45 dnia po ukończeniu budowy i oprócz tego przed jej zajęciem.

Późniejszem rozporządzeniem z d. 29 Października 1883 L. 20544 postanowiło przeto c. k. Ministerstwo skarbu, aby niedostatecznie instruowanych podań o wolne lata nie przedkładano c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu do odmownego załatwienia, lecz ażeby Władze wymiarowe podania takie natychmiast stronom bezpośrednio do uzupełnienia

zwracały, przyczem w odmownej rezolucyi zawsze dokładnie oznaczyć należy załączniki brakujące lub niedostateczne. (Rozp. Min. skr. z 24 Maja 1883 L. 13967, dod. do dz. rozp. Min. sk. N. 17).

Do ustępu 2 § 4. Gdy prośba podana zostanie po upływie terminu, w ustępie 1 § 4 wyznaczonego, uwolnienie od podatku liczyć się ma, pod zastrzeżeniem wyrażonem w ustępie 2, od tego terminu płatność podatku, dla podatku czynszowego i klasowego ustawą wyznaczonego, który po dniu wniesienia prośby najpierwej nastąpi, kończy się zaś z upływem lat dwunastu, liczyć się mających od chwili skończenia budowy, przyczem na przepisy ewidencyjne, tyczące się podatku klasowego, nie trzeba mieć względu.

Gdy budynek ze względu na cel swego przeznaczenia nie podlega opodatkowaniu, nie należy zaniechać dopełnienia warunków, do uzyskania czasowego uwolnienia od podatku, w ustawie przepisanych, na wypadek, gdyby cel tego przeznaczenia został zmieniony; jak niemniej prawa do ewentualnego uwolnienia od podatku czynszowego i klasowego dochodzić można także co do tych budynków, które w czasie, gdy zostały skończone, nie podlegały wprawdzie podatkowi, ale w ciągu dwunastoletniego okresu uwolnienia od podatków, w ustawie przepisanego, mogą podpaść opodatkowaniu.

Do § 6. Ustawa niniejsza zastósowana być ma:

1. Do wszelkich budowli, w artykule 1 ustawy wzmiankowanych, które zostaną skończone po nadejściu r. 1881.

2. Do budynków nowych, przestawionych i przystawionych, aż do końca 1880 roku skończonych, co do których prawo do czasowego uwolnienia od podatku uzasadnione jest używalnością, w tym razie, gdy uznane będą za używalne dopiero w roku 1881.

Co do budowli pod 2 wzmiankowanych, termin 14 dniowy, w § 4 ustawy przepisany, liczony być ma od dnia 1 Stycznia 1881, który uważany będzie za dzień skończenia budowy.

Do § 7. Władza podatkowa zarządzić ma sprawdzenie na miejscu okoliczności i stósunków potrzebnych do wy-

dawania orzeczenia co do próśb o czasowe uwolnienie od podatku czynszowego i klasowego i o podjęciu tej czynności urzędowej, uwiadomić wcześnie właściciela domu lub osobę, którą tenże umyślnie do tego upoważni, dla wzięcia w niej udziału.

Orzeczenia co do próśb wydaje Władza podatkowa krajowa, a w dalszym toku instancyi Ministerstwo skarbu.

---

gg) O ewidencyi domów podatkowi domowemu podlegających.

Instrukcya rozporządzeniem Komisyi prowincyonalnej podatku gruntowego z dnia 19 Stycznia 1825 L. 28165 (dz. ust. prow. str. 20) ogłoszona postanawia co do ewidencyi domów podatkowi domowo-klasowemu podpadających co następuje:

§ 22. Przy podatku domowo-klasowym następują zmiany I w przedmiocie, II w osobie posiadacza.

§ 23. Do I. Zmiana w przedmiocie zachodzi:

a) w razie całkowitego lub częściowego zniszczenia domu;

b) jeżeli nowe domy powstają;

c) jeżeli istniejące budynki rozprzestrzenione bywają.

Opust podatku domowo-klasowego nastąpić może, jeżeli budynek mieszkalny podpadnie zniszczeniu przez pożar lub wylew wody. W pierwszym razie w przeciągu 8 dni, w drugim razie w przeciągu dni 14 powinno być uczynione doniesienie do Władzy z prośbą o opuszczenie podatku. (Rozp. Min. sk. z 25 Września 1851 L. 30505).

Wewnętrzne zmiany w domu mieszkalnym, podatkowi domowo-klasowemu podlegającym, jak wystawienie nowych ścian lub usunięcie dawnych, w myśl rozp. kanc. nadw. z 13 Stycznia 1831 L. 88 (Zb. ust. prow. str. 137), nie są przedmiotem ewidencyi; zmiany zaś przy budowli zewnętrznej powstałe, o tyle tylko, o ile wywierają wpływ na klasyfikacyą budynku (Tr. ad. 8 Lutego 1881 L. 133 N. 1007).

§ 24. W wypadku pod *a)* wspomnionym znika przedmiot opodatkowany całkowicie lub w części; nałożony więc podatek musi być całkowicie lub częściowo na tak długo odpisanym, aż budynek po możliwem odbudowaniu i po

upływie prawnie dozwolonych wolnych od podatku lat nie stanie się powtórnie przedmiotem opodatkowania.

§ 25. W wypadku pod *b)* i *c)* wzmiankowanym powiększa się przedmiot podatku domowo-klasowego. Powstałe budynki jednakowoż także dopiero po upływie lat od podatku wolnych opodatkowane być mogą.

§ 26. Do II. Zmiany co do osoby posiadacza następują:

a) jeżeli budynek przechodzi na innego posiadacza;
b) jeżeli przechodzi od posiadacza do opłacania podatku obowiązanego na własność publiczną, na cele publiczne.

§ 27. Ewidencya w pierwszym wypadku ważną jest pod względem uiszczalności podatku, w drugim wypadku pod względem odpisania podatku na czas trwania posiadania Rządu.

§ 28. Zmiany w przedmiocie podatkowi domowo-klasowemu podlegającym zgłoszone być mają — tak jak zmiany co do przedmiotu podatkowi gruntowemu podpadającego — przed Władzą, która co do potwierdzenia rzeczywistości i co do kontroli postąpi według przepisów. (Patrz rozp. Dyr. kraj. skar. z dnia 10 Czerwca 1883 L: 20826 w dodatku do dz. rozp. Min. skar. N. 8).

§ 29. Władza utrzymuje do uwidocznienia tych zmian osobny rejestr.

§ 30. Zgłoszona i sprawdzona zmiana uwidocznioną będzie w ten sposób, że budynek ze spisu domów z dotychczasową kwotą podatku do rejestru ewidencyi przeniesionym zostanie, w uwadze zaś w spisie umieści się liczba porządkowa, pod którą budynek w rejestrze się znajduje, a nazwisko posiadacza w spisie podkreśli się czerwonym atramentem.

---

c) O podatku zarobkowym

aa) Patent z dnia 31 Grudnia 1812 roku zaprowadzający podatek zarobkowy.

bb) O wymierzaniu, zniżaniu lub podwyższaniu i odpisaniu podatku zarobkowego, tudzież o rekursach w tych sprawach.

cc) Dodatkowe postanowienia i orzeczenia Trybunału administracyjnego odnoszące się do wymiaru i do opustu podatku zarobkowego od różnych zajęć i przedsiębiorstw.

---

aa) Patent z dnia 31 Grudnia 1812 roku dla Galicyi; z d. 7 Października 1851 (d. u. p. N. 218) dla W. Ks. Krakowskiego, zaprowadzający podatek od przemysłu i zarobku. (Industrie und Erwerbsteuer).

§ 1. Opłacaniu podatku zarobkowego podlegają:

W I. oddziale: Fabrykanci, w szczególnosci osoby posiadające przywilej na fabrykę krajową.

W II. oddziale: Kupcy, mianowicie:

a) wszystkie osoby, które uzyskały prawo do handlu bądź osobiste, bądź do realności przywiązane, bądź sprzedajne;

b) handlujący produktami wiejsko-gospodarczemi tak zwanemi surowemi, o ile ich handel nie ogranicza się na własne tylko wyroby, albo o ile nie potrzebują osobnych konsensów, w tym bowiem razie należeliby do osób pod *a)* wspomnianych, nareszcie

c) wszyscy hurtownicy.

W III. oddziale: sztuki i przemysł (Künste und Gewerbe) mianowicie: *a)* osoby które uzyskały prawo do prowadzenia zwykłej fabryki, *b)* osoby, które uzyskały po-

zwolenie do prowadzenia zwykłego przemysłu; *c)* kramarze, straganiarze (Standhalter) i handlarze obnośni (Hausirer); *d)* prawo majstra posiadający artyści i przemysłowcy, bez względu, czyli są obywatelami miasta lub nie, czyli ich prawo jest osobistem, do domu przywiązanem lub sprzedajnem; nakoniec *e)* wolne przemysły po miastach, o ile samoistny byt społeczny zapewniają, i o ile nie są wypływem stósunku służbowego.

W IV. oddziale: rodzaja zarobkowania, którego przedmiotem jest usługa, lub wypuszczenie jakiej rzeczy na czasowe używanie, jako to: *a)* trudnienie się prywatnem udzielaniem nauk (wyjątki w § 2 pod *g* określone), mianowicie: nauczyciele tańców, muzyki, języków, właściciele zakładów wychowawczych i t. d.; *b)* trudnienie się pośredniczeniem[1]) i zastępywaniem w obcych interesach, mianowicie: senzale giełdowi, notaryusze, ajenci nadworni[2]), adwokaci i t. d.; *c)* trudnienie się przewożeniem osób i rzeczy z jednego miejsca na drugie, mianowicie: furmani, fiakry, lektykarze i t. d. Wszystkie te zatrudnienia, o ile nie wymagają szczególnych konsensów, w takim bowiem razie podlegają opodatkowaniu według III oddziału.

[1]) Klasa faktorów żydów w Galicyi należy do kategoryi pośredników, która opodatkowaną być winna. Dekr. Kanc. nadw. z dnia 20 Października 1825 r. L. 31959).

[2]) Instytucyą ajentów nadwornych zniesiono rozp. kanc. nadw. z dnia 16 Kwietnia 1833 L. 7882 i ustanowiono ajentów publicznych. (Patrz. Dział B).

§ 2. Od opłacania podatku zarobkowego są uwolnieni:

a) wszyscy ci, którzy się trudnią wiejsko-gospodarczym przemysłem, o ile się takowy rozciąga tylko na wydobywanie surowych płodów i na sprzedawanie tychże; *b)* wszyscy pomocnicy, to jest ci, którzy pod nazwą parobków, czeladników, sług, subjektów i t. d. za pewną płacę wykonywują przemysłowcowi lub przedsiębiorcy robotę we-

dług oznaczonego czasu lub według oznaczonej roboty; *c)* wszyscy najemnicy i robotnicy, którzy najpospolitsze roboty wykonywują za dzienną płacę; *d)* wszystkie osoby zostające w bezpośredniej służbie rządowej, lub w służbie zakładu publicznego przez Rząd uznanego, jeżeli nie trudnią się przedsiębiorstwem lub robotą do służby swej nienależącą, a podatkowi zarobkowemu podpadającą; *e)* wszyscy autorowie pism i artyści; *f)* wszyscy lekarze, cyrulicy, akuszerki i w ogólności wszystkie zatrudnienia, które wewnętrzne i zewnętrzne leczenie ludzi i zwierząt mają na celu, i przez Rząd są dozwolone; *g)* wszystkie zatrudnienia, których celem jest nauka w tych miejscach, których ludność 4.000 nie przewyższa. [1])

[1]) Tylko takie wolne zatrudnienia po wsiach, do których nie potrzeba konsensu, wolne są od podatku zarobkowego, które służą do zaspokojenia własnych potrzeb, albo które się okazują jako niestały, z prowadzenia gospodarstwa wynikający poboczny zarobek, jak np. tkactwo, które zatem wykonywują się bez pomocników i na tak mały rozmiar, że same a nawet w połączeniu z innemi zarobkowaniami tego rodzaju do samoistnego utrzymania nie wystarczają. (Rozp. Min. skarbu z dnia 23 Stycznia 1857 r. L. 6561).

Trudniący się żeglugą na morzu parowcami w krajach austr. wybudowanemi są na lat 15 wolni od podatku zarobkowego i dochodowego, jeżeli parowce składają się z żelaza wyłącznie krajowego; na lat 10 zaś, jeżeli się składają z innego jak krajowego żelaza. (Ust. z d. 29 Maja 1883 d. u. p. N. 99 obowiązująca do 31 Grudnia 1887).

§ 3 dotyczy Wiednia więc się opuszcza.

§ 4, 5, 6 i 7 według osnowy dek. gub. z dnia 11 Października 1822 L. 54619 (Zb. ust. prow. str. 445).

Podatek zarobkowy według następujących oddziałów i klas co do pojedynczych miejsc wymierzanym bywa:

I. oddział *a)* f a b r y k a n c i: 1sza klasa 42 złr., 2ga klasa 84 złr., 3cia klasa 105 złr. 4ta klasa 315 złr., 5ta klasa 525 złr., 6 klasa 735 złr., 7ma klasa 1050 złr., 8ma klasa 1575 złr. wal. austr.; *b)* h u r t o w n i c y: 1sza klasa 315 złr. 2ga klasa 525 złr. 3cia klasa 735 złr., 4ta klasa 1050 złr. 5ta klasa 1575 złr. wal. austr.

we Lwowie i w Krakowie			w miejscach mających					
			4000 dusz ludności		mniej niż 4000, a więcej nad 1000 dusz lud.		mniej niżeli 1000 dusz ludności	
klasa	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.
II. Oddział: przedsiębiorstwa handlowe.								
1sza	52	50	42	—	31	50	2	10
2ga	105	—	84	—	63	—	4	20
3cia	157	50	105	—	84	—	8	40
4ta	315	—	—	—	—	—	16	80
III. Oddział: artyści i przemysłowcy w § 1 pod III *a*, *b*, *c*, *d*, *e*, wyszczególnieni.								
1sza	3	15	3	15	2	62	2	10
2ga	8	40	8	40	5	25	4	20
3cia	15	75	15	75	10	50	8	40
4ta	31	50	31	50	21	—	16	80
5ta	42	—	42	—	31	50	—	—
6ta	52	50	52	50	—	—	—	—
7ma	73	50	—	—	—	—	—	—
8ma	105	—	—	—	—	—	—	—
IV. Oddział: usługi								
a) w udzielaniu nauk.								
1sza	3	15	2	10	—	—	—	—
2ga	8	40	4	20	—	—	—	—
3cia	12	60	—	—	—	—	—	—
b) w pośredniczeniu w interesach.								
1sza	42	—	26	25	10	50	5	25
2ga	63	—	42	—	15	75	10	50
3cia	105	—	63	—	21	—	15	75
4ta	210	—	—	—	—	—	—	—
c) w podejmowaniu przewozu osób i rzeczy.								
1sza	8	40	5	25	3	15	2	10
2ga	15	75	10	50	8	40	4	20
3cia	31	50	21	—	15	75	8	40
4ta	52	50	—	—	—	—	—	—

Istniejące przepisy wzbraniają Władzom wymiarowym przy nakładaniu podatku zarobkowego odstępować od pozycyj taryfą oznaczonych, zastrzegając krajowej Władzy skarbowej zezwalanie na wyjątkowe w tej mierze postępowanie. Z tego powodu postanowiło Min. sk. reskr. z dnia 14 Stycznia 1875 r. L. 18290, ażeby w każdym wypadku, gdzie okoliczności wskazują na potrzebę wymiaru podatku zarobkowego w kwocie średniej taryfą nieprzewidzianej, z dołączeniem odnośnych dochodzeń przedstawiono kraj. Dyr. skarb. wniosek o przyzwolenie na wymiar należytości podatkowej w pozycyi wyjątkowej stósunkom zarobkowości odpowiedniej.

Liczba ludności według rezultatu obliczenia z d. 31 Grudnia 1880, a mianowicie liczba obecnych krajowców i obcokrajowców jest przy wymiarze podatku zarobkowego decydującą tylko co do przedsiębiorstw nowo powstających, na potrzeby miejscowe ograniczonych, od których podatek zarobkowy ma być wymierzony według klas, unormowanych patentem z dnia 31 Grudnia 1812 i najwyższem postanowieniem z dnia 5 Września 1822 (ogłoszonem rozporządzeniem gubernialnem z dnia 10 Października 1822 N. 54619) według liczby ludności tych miejscowości, w których zarobkowość jest wykonywaną.

Co do przedsiębiorstw już opodatkowanych w miejscowościach, w których według obliczenia z 31 Grudnia 1880 ludność się tak wzmogła, że w obec tego, przedsiębiorstwa te podlegałyby wyższej klasie podatku zarobkowego, nie może być podatek ten jedynie z powyższego tytułu w myśl dekretu kancelaryi nadwornej z dnia 12 Stycznia 1844 L. 38866 (Zbiór ust. prow. dla Czech tom 26 N. 35) podwyższony, lecz zmiany w wymiarze należy z zastósowaniem istniejących przepisów ograniczyć tylko na te wypadki, w których te zmiany okażą się oprócz tego uzasadnione po poprzednio przeprowadzić się mającem należytem zbadaniu stosunków zarobkowych i dochodowych kontrybuenta.

Sprawy zniżenia podatku zarobkowego z powodu ubytku ludności miejscowej mają być traktowane tylko na wyraźne żądanie opodatkowanych, w których to razach należy również przeprowadzić dokładne dochodzenie w celu zbadania rozmiaru odnośnego przedsiębiorstwa i przedłożyć odpowiedni wniosek.

Przedsiębiorstwo na potrzeby miejscowe nieograniczone należy jak dotąd bez względu na ludność miejscową opodatkowywać podatkiem zarobkowym rozmiarowi przedsiębiorstwa odpowiadającym.

Według powyższych wskazówek nie może więc nigdy stanowić wyłącznego i jedynie decydującego powodu do podwyższenia podatku zarobkowego sam tylko wzrost ludności, pomimo tego jednak należy tak w protokołach do deklaracyi do podatku zarobkowego przeznaczonych, jakoteż i w protokołach do powyższenia tego podatku ustano-

wionych, wreszcie i w tabelach zaprowadzonych do przedkładania rekursów i prośb o zniżenie w sprawach podatku zarobkowego uwidoczniać w nagłówku zawsze liczbę ludności miejscowej. (Rozp. min. z 29 Grud. 1881 L. 35709 dod. do dz. rozp. min. sk. N. 3).

§ 8. Rozpoznawanie, podług której klasy każdy z osobna przemysłowiec, przedsiębiorca lub sprawujący usługi podatek opłacać winien, pozostawiono Rządom krajowym, które w tej mierze obowiązane są brać za podstawę oświadczenia od każdego zarobkującego zażądać się mające i zdania Zwierzchności miejscowych.

W skutek najw. post. z d. 9 Stycz. 1850 r. przeszło prawo wymierzania podatków stałych, więc i zarobkowego do Władz skarbowych, w I instancyi wymierza podatek zarobkowy za pomocą przydanego jej inspektora podatkowego Władza pow., w II inst. Dyr. sk. kr., w III inst. Ministerstwo sk.

Ponieważ przedsiębiorstwa podlegające podatkowi zarobkowemu podzielone są na pewne oddziały, w każdym z nich zaś postanowione są stałe podatkowe klasy, a przydzielanie przedsiębiorstw do tych klas przysługuje Władzom podatkowym, które w sprawie tej postępować mają według prawnych przepisów i przy ocenieniu produkcyjnej siły przedsiębiorstwa ściśle stósować winny prawidła w instrukcyach podane, przeto Trybunał administracyjny badając zażalenia przeciw wymiarowi podatku wniesione, uwagę swą zwraca na okoliczność, czy przy dotyczących badaniach zachowano prawne przepisy. (Tr. ad. 21 Grudnia 1876 L. 456 N. 16).

Orzeczenie, według której klasy podatek zarobkowy wymierzonym być ma, przysługuje wprawdzie Władzy krajowej, ale orzeczenie to musi się opierać na oświadczeniu od opodatkowanego zażądać się mającem i na opinii Zwierzchności gminy. Z tego wynika, że zapytanie najniższych organów politycznej administracyi, jest istotną i ważną formą postępowania przy wymiarze podatku zarobkowego. (Tr. ad. 17 Października 1878 L. 1593 N. 51 § 6).

Przydzielenie przedsiębiorstwa do pewnego głównego oddziału zatrudnień i wymiar podatku zarobkowego według odnośnej klasy zależy przy zastósowaniu się do przepisów o postępowaniu, od swobodnego uznania Władzy podatkowej, ale wymiar podatku musi nastąpić według stopy ustawą określonej. (Tr. ad. 6 Października 1880 L. 1905 N. 877).

Władze podatkowe uprawnione są wprawdzie przy wymiarze podatku zarobkowego, nie ograniczać się na taryfę dla miejsca przedsiębiorstwa oznaczoną i wyższą taryfę zastósować mogą, ale pod warunkiem, że przedsiębiorstwo, o które się rozchodzi, czy to swym

charakterem czyli też rozmiarami odznacza się od innych tegoż rodzaju przedsiębiorstw. (Tr. ad. 10 Stycznia 1882 L. 47 N. 1259).

Oceniając zażalenia przeciw wymiarowi podatku zarobkowemu wniesione, Trybunał administracyjny będzie badać, czy prawem przepisane dochodzenia przeprowadzone były. (Tr. ad. 11 Lipca 1882 L. 1397 N. 1476).

§ 9. Po wyznaczeniu klasy, każdy podatkujący otrzyma kwit na podatek zarobkowy, bez którego nikt, począwszy od dnia przez Władzę wyznaczyć się mającego, żadnego zatrudnienia opłaceniu podatku zarobkowego podlegającego wykonywać nie może, bez względu czyli takowe jest wolnem czy nie, tudzież czyli podatkujący już do tego prawo posiada, albo dopiero udzielenie prawa sobie wyjednać chce.

Postanowienie § 9 patentu ma zastósowanie także i co do obcokrajowców, jeżeli ci w obrębie państwa austryackiego prowadzą przemysł, przedsiębiorstwo fabryczne lub handlowe, ulegające podatkowi zarobkowemu. (Dekr. kanc. nadw. z 13 List. 1827 L. 1970).

1. Władza przemysłowa obowiązana jest co miesiąc udzielać Władzy podatkowej sprawdzony urzędownie wyciąg z rejestru swego (§ 145 ust. przem. z 15 Marca 1883 dz. u. p. L. 39) o zmianach w ciągu miesiąca zaszłych w przemysłowości konsensowej. Wyciąg ten ma obejmować: nazwisko i miejsce zamieszkania przemysłowca, oznaczenie przemysłu i miejsca jego wykonywania, wysokość stempla na prośbie o koncesyą i datę koncesyi.

2. Co do zgłoszeń do wykonywania przemysłu wolnego i zmian w wykonywaniu zaszłych, mają być prowadzone rejestra jukstowe, w których każde zgłoszenie i zmiana zapisane być ma pod osobną liczbą porządkową.

3. Juksty zawierać mają: nazwisko i miejsce zamieszkania przemysłowca, oznaczenie przemysłu, miejsce wykonywania przemysłu, datę zgłoszenia i wysokość stempla na zgłoszeniu. Wycinki juxt mają być odpowiadającemi sobie liczbami opatrzone i wydane stronie jako dowód zgłoszenia. Z końcem każdego miesiąca winny być juxty rejestru dla wolnego przemysłu zaopatrzone podpisem przewodniczącego Władzy przemysłowej lub jego zastępcy i udzielane Urzędowi podatkowemu równocześnie z wyciągiem (1) zmian z rejestru przemysłowości konsensowej.

4. Dotychczasowy sposób wydawania kart przemysłowych nie ulega zmianie.

5. Władza przemysłowa obowiązaną jest na każde żądanie Urzędu podatkowego dać wyjaśnienie co do zakresu, w jakim przemysł

każdego z uprawnionych do jego wykonywania się znajduje. (Rozp. min. skar. z 18 Września 1861 L. 46394).

Według istniejących przepisów pociąga za sobą wykonywanie każdej zarobkowości obowiązek do uiszczania podatku zarobkowego i dochodowego, a mianowicie podatku zarobkowego począwszy od tego półrocza słonecznego, w którym odnośny ruch rozpoczęto, lub zezwolenie Władzy otrzymano, albo, o ile rozchodzi się o wolne zarobkowości, przepisane oznajmienie do Władzy przemysłowej wniesiono, a podatku dochodowego od dnia wykonywania zarobkowości a względnie przypisania podatku zarobkowego. Spóźnione zgłoszenie zarobkowości lub w ogóle dodatkowe wygotowanie arkusza podatku zarobkowego, karty przemysłowej lub koncesyi, może wprawdzie według okoliczności spowodować postępowanie karne przeciw dotyczącej stronie, która wykonywała zarobkowość bez oznajmienia i opodatkowania, nigdy jednak nie może stanowić podstawy do uwolnienia strony od dodatkowego uiszczenia prawnie przypadających podatków. (Rozp. min. skar. z 20 Stycznia 1862 L. 67442/2451).

Obowiązek płacenia podatku zarobkowego zaczyna się u spółek w Sądzie handlowym zarejestrowanych, z chwilą rzeczywistego rozpoczęcia czynności podatkowi temu podlegających; samo zaś założenie spółki i jej istnienie wykazane zarejestrowaniem w Sądzie handlowym, nie uzasadnia jeszcze nałożenia podatku zarobkowego. (Tr. ad. 20 Stycznia 1880 L. 98 N. 674).

§ 10. Wszystkie, przeciw wymiarowi podatku zarobkowego, albo przeciw obowiązkowi płacenia podatku tego zachodzące zażalenia, mają być do Dyrekcyi krajowej podawane, która je rozstrzygnie, i przeciw temu rozstrzygnieniu dalsze odwołanie się nastąpić nie może.[1]) Wniesione zażalenie do Ministerstwa skarbu lub Władzy krajowej nie wstrzymuje zapłacenia wymierzonego podatku.

[1]) Reskr. Min. skr. z d. 23 Paźdz. 1856 L. 27763.

Jeżeli strona, z powodu zmniejszenia się ruchu przemysłu, uprasza o zniżenie podatku zarobkowego, a następnie z powodu zwinięcia przemysłu o zupełne odpisanie tegoż podatku i odpisanie to od późniejszego jak żądano terminu dozwolono, to prośba o obniżenie podatku winna być traktowaną według ustępu 2 najw. post. z 4 Lutego 1832 r, którem rozporządzono, że gdyby obowiązany do opłacania podatku zarobkowego wymiarem nielegalnie był przeciążonym, lub czuł się przeciążonym z powodu zmiany stósunków, wolno mu wnieść zażalenie, które należycie ma być badane, a jeżeli okaże się uzasadnionem, zarządzić należy odpowiednie zniżenie lub zmniejszenie na pewien okres czasu. (Tr. ad. z 16 Czerwca 1879 L. 1146 N. 82 § 6).

§ 11. Arkusze podatku zarobkowego mają być podług przepisanego formularza wydawane. Ktoby z jednego miejsca przeniósł się na drugie, albo inne obrał sobie zatrudnienie, postarać się winien o nowy zmienionym stósunkom odpowiadający arkusz podatkowy.

Jeżeli kontrybuentowi niższy od przepisanego podatek zarobkowy przypisano lub go od tegoż całkiem uwolniono, lub jeżeli zachodzą okoliczności, które uzasadniają w ogóle opodatkowanie lub podwyższenie wymierzonego podatku zarobkowego, obowiązane są Władze podatkowe pod własną odpowiedzialnością stósownie do postanowień ustaw z urzędu podatek nałożyć, gdyż inaczej są Skarbowi Państwa za szkodę odpowiedzialne. (Najw. post. z 4 Lutego 1832. — Dekr. kanc. nadw. z 15 Lutego 1832 L. 340).

Zdarzało się często, że Władze podatkowe podwyższały przypisany podatek zarobkowy od pewnego już upłynionego czasu wstecz, co wedle dekr. kanc. nadw. z 16 Marca 1847 L. 42357 tylko w tym wypadku nastąpić może, jeżeli dotyczący kontrybuent uchylił się od opodatkowania lub udaremnił zbadanie jego rozszerzonego ruchu przemysłowego. Jeżeli ani jednego ani drugiego zarzucić mu nie można, następuje wymiar wyższego podatku począwszy od owego półrocza, w ciągu którego dotyczące dochodzenia Władza podatkowa ukończyła. (Kr. Dyr. sk. we Lwowie z 24 Lutego 1857 L. 8324).

Złożenie arkusza przemysłowego z powodu przeniesienia przemysłu do innego miejsca, nie uwalnia od zapłacenia podatku zarobkowego w poprzedniem miejscu, jeżeli w nowem arkusz przemysłowy i arkusz na podatek zarobkowy uzyskanym nie został. (Tr. ad. z 28 Marca 1882 L. 603 N. 1351).

§ 12. Arkusze podatku zarobkowego mogą przez zarobkującego komu innemu być odstąpione w tych tylko przypadkach i pod temiż warunkami, pod któremi odstąpienie prawa przemysłu jest dozwolone.

Dzierżawca przemysłu do realności przywiązanego (radizirt) stoi na równi z właściwym przemysłowcem i tak, jak ten ostatni, winien zgłosić swój przemysł i postarać się o arkusz podatku zarobkowego, i dla tego podatek ten będzie płacić od półrocza, w którem zgłoszenie swoje wniósł, bez względu na to, iż za toż samo półrocze poprzedni dzierżawca także zapłacił podatek zarobkowy. (Tr. ad. 18 Kwietnia 1882 L. 785 N. 1378).

§ 13. Każdy podatkujący jest obowiązany, przy obliczeniu ludności swój arkusz podatku zarobkowego okazać;

nie może także nikt żadnej do swego przemysłu odnoszącej się czynności w Sądzie, albo jakim publicznym Urzędzie przedsiębrać, nie okazawszy wprzód albo arkusza podatku zarobkowego, lub nie przyłączywszy do pisemnego podania autentycznego odpisu arkusza podatku zarobkowego.

Nakoniec każdy podatkujący jest obowiązanym swój arkusz podatku zarobkowego na każde żądanie Zwierzchnościom gminnym, Dyrekcyom policyjnym i Starostwom okazać.

§ 14. W głównych miastach kraju musi być uzyskany na każdy rodzaj zarobku osobny arkusz podatku zarobkowego i za każdy rodzaj zarobku podatek, przez Władzę wyznaczyć się mający, osobno ma być zapłaconym. w innych zaś miastach i miejscach pozwala się, aby w tym razie, gdy ta sama osoba przemysły różnego rodzaju prowadzi, arkusz podatkowy tylko na ten przemysł wydany był, na który w prawem oznaczonej klasyfikacyi najwyższy podatek wypada.

Podatek zarobkowy od różnych przedsiębiorstw przez jednę osobę prowadzonych, może być wymierzonym także i po za Wiedniem i głównemi miastami; gdy jednak § 14 na taki wymiar tylko pozwala, więc wymiar ten zależy od swobodnego uznania Władzy. (Tr. ad. 24 Maja 1881 L. 911 N. 1108).

§ 15. Kto arkusz podatku zarobkowego straci, o duplikat tegoż postarać się winien.

Według T. P. 72 od każdego duplikatu arkusza zarobkowego płaci się stempel 1 zł., według T. P. 43 od każdego arkusza prośby o duplikat stempel 50 ct., wydanie zaś nowego arkusza podatkowego z powodu zapisania lub zniszczenia pierwotnego, nie jest duplikatem. (Rozp. Min. sk. z 5 Września 1852 L. 16554).

§ 16. Wymierzony podatek opłacać należy co roku z góry w ratach półrocznych, tylko obnośćy (Hausirer) płacić winni całoroczną kwotę 3 zł. 15 ct. z góry.

Od postanowienia § 16 patentu o podatku zarobkowym, wedle którego domokrążnik winien jest zapłacić całoroczną należytość podatku zarobkowego z góry, nie można odstąpić nawet w takim wypadku, jeżeli pozwolenie do domokrąstwa na krótszy czas niż na jeden rok zostanie udzielone, ponieważ wyż wspomniane postanowienie nie jest zawisłe od przeciągu czasu, na który domokrąstwo dozwolone zostało. (Reskr. min. sk. z 2 Lutego 1873 L. 21495, dod. do dz. rozp. min. sk. N. 1).

Przedsiębiorcy zatrudnień wędrownych, z wyjątkiem właściwych domokrążców — opłacać winni wszystkie dodatki, zatem oprócz dodatków na potrzeby krajowe i indemnizacyą, także dodatki powiatowe i gminne tym gminom względnie powiatom, w których obrębie zamieszkują.

Pobór dodatków powiatowych i gminnych wykonywać mają właściwe c. k. Urzędy podatkowe tylko w takim razie, jeżeli dotyczący podatkujący w ich obwodzie podatkowym mieszka, i jeżeli c. k. Urzędowi podatkowemu pobór tych dodatków jest poruczony.

Jeżeli zaś dodatki gminne Urząd gminny pobiera lub jeżeli się podatek przypisuje w innym powiecie, a nie w tym, do którego należy miejsce zamieszkania podatkującego, zadaniem będzie dotyczącej Władzy politycznej postarać się o to, ażeby podatkujący obowiązku swego co do opłaty dodatków gminnych i powiatowych dopełnił, o ile takowe istnieją.

Zauważa się zresztą, że należytość podatku zarobkowego opłaca się za cały rok z góry, licząc od dnia wydania licencyi, jak to przepisana forma arkusza podatkowego (do L. 7229 ex 1878), wskazuje, że zatem w razie odnowienia koncesyi przed upływem roku podatek zarobkowy nie może być żądany prędzej, aż po upływie roku, licząc od dnia pierwszej opłaty, nakoniec że dodatki do podatków liczone być powinny według stopy istniejącej w dniu płacenia, a to bez względu na to, że termin, do którego podatek się płaci, w przyszłym dopiero roku się kończy, ponieważ podatek w każdym razie stanowi należytość bieżącą tego roku, w którym do opłaty przypada. Gdyby zaś dodatki za rok bieżący jeszcze nie były ustanowione, natenczas obliczone i pobrane być powinny według wymiaru przeszłorocznego. Indywidua, które udowodnią, że zbierania szmat, kości itp. nie wykonują na własną rękę, lecz na rachunek fabryk lub dostawców, do których zatem w stósunku służbowym stoją, wolne są od podatku zarobkowego. (Rozp. min. skar. z 26 Sierpnia 1878 L. 16025, dod. do dz. rozp. min. skar. N. 15).

Podatek zarobkowy płaci się w dwóch półrocznych ratach z góry. Jedyny w § 17 wymieniony wypadek, pozwalający na zwrot zapłaconego podatku, wyraża zasadę, iż zapłacona półroczna rata podatku, prawidłowo nie może być zwróconą, wyjątek zaś dozwolonym jest po złożeniu dowodu, iż podatek nieprawnie zapłaconym jest. Samo z siebie rozumie się, że nie może być mowy o odpisaniu podatku niezapłaconego. (Tr. ad. 22 Lutego 1881 L. 326 N. 1023).

§ 17. Śmierć, mimowolne albo dobrowolne zaniechanie jednego i objęcie innego jakiego przemysłu nie nadaje prawa do żądania zwrotu z góry zapłaconego półrocznego po-

datku, i tylko w tym przypadku zwrot nastąpi, jeżeli dowiedzionem będzie, że podatek nieprawnie był zapłacony.

Samo zaniechanie przemysłu i milczące zrzeczenie się prowadzenia go, bez złożenia arkusza podatkowego, nie uwalnia od obowiązku płacenia podatku zarobkowego. Obowiązek ten nie zależy zatem od wykonywania zyskownego przedsiębiorstwa, ani od tego czy ono zysk rzeczywiście przynosi. Likwidacya spółki zarobkowej nie uwalnia od podatku, gdyż także i w likwidacyi można robić nowe interesa, choćby dla rozwikłania dawniej rozpoczętych. Likwidacya jest tylko przygotowaniem do faktycznego rozwiązania spółki, które nastąpi dopiero po wykreśleniu firmy likwidacyjnej z handlowego rejestru, jako też i w tej chwili, w której spółka w likwidacyi uprawnioną się stanie do złożenia arkusza podatkowego i do żądania odpisania podatku. (Tr. ad. 18 Grudnia 1877 L. 1726 N. 178).

§ 18. Zaległe podatki mają być ściągnięte za poprzedniem upomnieniem w czternastu dniach po terminie zapłaty przez egzekucyą wojskową, a w ostatecznym wypadku przez zajęcie i sprzedaż rzeczy podatkującego, jednakże wszystkie narzędzia i przyrządy do wykonywania przemysłu służące, zarobkującym zostawione być muszą. Względem podatku zarobkowego w przypadkach konkursu, te same prawa dla Rządu zstrzeżone są, jakie mu w podobnych przypadkach co do innych podatków rządowych służą.

§ 19. (Zamiat postanowień pierwotnych tego § obowiązuje następujące najw. postanowienie z 21 Marca 1819).

Wykonujący przemysł osobisty przywiązany do realności (radizirt) lub sprzedajny, który się uchyla krętym sposobem od opłaty podatku zarobkowego, karany być winien poczwórną kwotą wypadającego na niego prawnie rocznego podatku zarobkowego (dekr. kanc. nadw. z 7 Kwiet. 1819 L. 11081).

Kary w przepisach o podatku zarobkowym na usuwających się od tego podatku postanowione, mogą być wymierzane na podstawie prawomocnego orzeczenia Władzy przemysłowej, stwierdzającego nieuprawnione wykonywanie przemysłu, pomimo że Władza przemysłowa nałożyła już karę za nieuprawnione wykonywanie przemysłu. (Tr. ad. 7 Grudnia 1876 L. 398 N. 10, i 12 Grudnia 1882 L. 2402 N. 1588).

Nieuprawnione prowadzenie przemysłu przez Władzę polityczną stwierdzone, upoważnia Władzę podatkową do wy-

miaru podatku zarobkowego i dochodowego za czas, w którym przemysł prowadzono, i do nałożenia kary podatkowej. (Tr. ad. 12 Grud. 1882 L. 2403 N. 1589).

§ 20. Celem wykonania niniejszych postanowień Władze krajowe otrzymały potrzebne instrukcye z poleceniem wydania potrzebnych dokładniejszych rozporządzeń.

---

bb) O wymierzaniu, zniżaniu lub podwyższaniu i odpisywaniu podatku zarobkowego, tudzież o rekursach w sprawach tego podatku.

1) Wymierzanie podatku zarobkowego.

Za podstawę do wymierzania podatku zarobkowego służą zeznania, które przez strony obowiązane do opłacenia tegoż podatku złożone być mają; które zaś strony obowiązane są do opłacenia podatku zarobkowego, to okazuje się z patentu powyższego z d. 31 Grudnia 1812.

Według dekr. kan. nadw. z d. 22 Paźdz. 1821 r. (Zb. ust. prow. z 1822 r. str. 7) do opłacenia podatku zarobkowego obowiązani są także:

a) właściciele propinacyi, *b)* właściciele dóbr w ogólności, którzy fasye dochodów tak z propinacyi jakoteż z młynów i innych przedsiębiorstw z każdej gminy z osobna sporządzić mają.

Gdzie propinacya lub młyn wydzierżawione są, nie właściciel lecz dzierżawca do opłacenia podatku zarobkowego obowiązanym jest.

Zwierzchność gminna i Władza polityczna obowiązane są czuwać nad tem, aby wszystkie do opłaty podatku zarobkowego obowiązane strony, które w ich obrębie się znajdują, zeznania w przepisanym czasie przedłożyły [1])

[1]) Od wykonywujących zatrudnienia do pewnego miejsca lub okręgu nieprzywiązane jakoto: od zbieraczy szmat, kości i szkła potłuczonego, od szlifierzów, muzykantów, gimnastyków, linoskoczków, posiadaczy panorama i t. p. podatek zarobkowy pobierany być ma rocznie tak jak od domokrążców. Zbieracze najęci od fabryk nie opłacają podatku zarobkowego, podobnież muzykanci (kataryniarze lub lirnicy) jeżeli jako ubodzy dla utrzymania swego koncesyą otrzymali, niemniej druciarze. (Reskr. min. sk. z 29 Maja 1874 L. 12975 dod. do dz. roz. sk. str. 40).

O stronach, które do opłaty podatku rzeczonego obowiązane są, dowie się Zwierzchność gminna i Władza polityczna z operatu obliczenia ludności i z wykazów, które z powodu wydawania pozwoleń na trudnienie się przemysłem sporządzone zostały.

Każde przez stronę przedłożone zeznanie tak co do *a)* formy, jako też co do *b)* treści, ściśle rozpoznane być winno.

ad a) Co do formy zeznania uważać należy, aby wszystkie tegoż rubryki, o ile się na przedmiot opłacie podatku zarobkowego podpadający ściągają, dokładnie wypełnione były, tudzież aby zeznanie opatrzone zostało przez podatkującego podpisem z imienia i nazwiska.

ad b) Co do treści zeznania przekonać się trzeba, czyli wielkość przedmiotu, opłacie podatku zarobkowego podpadającego rzetelnie podaną została, i czy się zgadza z rzeczywistością. Jeżeli zaszła pomyłka co do formy, zeznanie podatkującemu celem przepisania i powtórnego przedłożenia z należytem wyjaśnieniem oddać należy; jeżeliby zaś co do treści fałszywe podania spostrzeżono, tedy Zwierzchność gminna z przybraniem innych przemysłowców tej samej kategoryi lub innych mężów zaufania, rzeczywistej objętości fałszywie zeznanego przedmiotu podatkowego dochodzić, i rezultat tegoż dochodzenia za podstawę do wymierzenia podatku przyjąć ma.

Jeżeli uznano, że fasya zgadza się z rzeczywistością, lub jeżeli fasya w sposób wyżej wskazany sprostowaną została, to Władza polityczna, której fasyą przesłano, przystąpić ma do wymierzenia podatku.

Pod którą klasę podatku zarobkowego każdego podatkującego z osobna podciągnąć należy, tudzież jaką tenże kwotę podatku w miarę tej klasyfikacyi rocznie opłacać ma, to postanawia patent z dnia 31 Grudnia 1812 r. niemniej cyrkularz gubernialny z dnia 11 Października 1822 r., którym klasy podatku zarobkowego, wyżej nadmienionym patentem oznaczone, zmodyfikowanemi zostały.

Przemysłowiec otwierający w siedzibie swego przemysłu drugi sklep dla sprzedaży swych towarów, rozszerza wprawdzie swoje przedsiębiorstwo, ale osobny podatek zarobkowy od tego drugiego sklepu nie może być wymierzonym. (Tr. ad. 19 Grudnia 1882 L. 2492 N. 1596).

---

2) O rekursach przeciw wymierzeniu podatku zarobkowego.

Każdemu podatkującemu, który stanowczem wymierzeniem podatku zarobkowego czuje się pokrzywdzonym, służy prawo podania rekursu w przeciągu 14 dni po doręczeniu nakazu do opłaty podatku. Rekurs zawierać ma w sobie prawem uzasadnione zarzuty przeciw wymierzeniu podatku zarobkowego, i tej Władzy przedłożonym być winien, u której zeznanie złożono.

Ta Władza opinię w tabeli rekursów od podatku zarobkowego *(Erwerbsteuer-Rekurstabelle)* oznajmić winna.

Wniesiony rekurs nie uwalnia od obowiązku zapłaty podatku zarobkowego; strona zatem jest obowiązaną do opłacania podatku zarobkowego w ilości początkowo wymierzonej, aż do rozstrzygnienia rekursu.

Zmniejszenie lub odpisanie podatku zarobkowego w przeciągu półrocza, w którem strona o takowe prosiła, nie ma miejsca — może zatem otrzymać skutek dopiero w następującem półroczu.

O skutku rekursu strony dowiedzą się tą samą drogą, którą o wymiarze podatku zawiadomione zostały. Według rozp. minis. skarbu z dnia 12 Stycznia 1857 r. do L. 7074. Władze skarbowe krajowe w drugiej i ostatniej instancyi orzekają w sprawach opodatkowania i karania za zatajenia szczegółów do opodatkowania potrzebnych.

---

3) O odpisaniu podatku zarobkowego.

Jeżeli przemysłowiec umrze, a jego spadkobiercy nie chcą nadal rzemiosła wykonywać lub handlu prowadzić, lub jeżeli przemysłowiec całkiem porzuca rzemiosło albo handel, wtedy zupełnie odpisać należy wymierzony mu podatek zarobkowy.

Jeżeli w przypadkach powyżej oznaczonych proszono o odpisanie podatku zarobkowego, wtedy przedewszystkiem przekonać się należy:

a) czyli w razie śmierci przemysłowca spadkobiercy nadal przedsiębiorstwa lub handlu nie prowadzą;

b) czyli w razie poprzestania trudnienia się przemysłem, zaprzestano też rzeczywiście i zupełnie trudnić się rzemiosłem lub handlem, które zeznane zostały, i takowych nadal całkiem zaniechano.

O szczegółach pod *a)* i *b)* wyrażonych, przekona się Zwierzchność gminna z przesłuchania przełożonych cechów, tudzież przemysłowców tej samej kategoryi i innych wiarogodnych ludzi, Władza powiatowa zaś sprawdzi to przez wysłanego w tym celu urzędnika.

W każdym z wypadków pod *a)* i *b)* wyrażonych, urzędowy akt spisać należy, a to albo w formie protokołu, albo w formie innego urzędownie potwierdzonego pisma.

Jeżeli z aktu wymienionego powzięto przekonanie, że po śmierci podatkującego nadal rzemiosło nie bywa wykonywane, handel zaś jest zaniechany, — lub że podatkujący rzemiosłem albo handlem zupełnie trudnić się poprzestał — wtedy Zwierzchność gminna uczyni wniosek względem odpisania podatku zarobkowego. Wniosek ten czyni się w wykazie do odpisania podatku zarobkowego *(mittelst des Erwerbsteuer - Abschreibungs-Ausweises)*; które szczegóły w takowym umieścić należy, wskazują napisy rubryk tegoż wykazu; tutaj się zaś tylko nadmienia że do wzmiankowanego wykazu, co do każdego podatkującego, któremu podatek zarobkowy odpisać się ma, w szczególności załączyć należy:

a) podanie o odpisanie podatku zarobkowego;

b) w razie śmierci podatkującego, akt zejścia *(Todtenschein)*,

c) w razie zaniechania rzemiosła lub handlu, urzędowe potwierdzenie, że się nadal podatkujący (kontrybuent) rzemiosłem lub handlem nie trudni.

W razie oznaczonym pod *c)* co do podatkujących wyznania starozakonnego, niezbędnie jest potrzebnem, żeby imiona i nazwiska tychże w wykazie nietrudniących się przemysłem umieszczone i w bożnicy do publicznej wiadomości podane zostały. Przełożony bożnicy powinien takowe wykazy sporządzić i w bożnicy do publicznej wiadomości umieścić, nad czem przełożony gminy starozakonnej czuwać powinien.

Jeżeli zatem uczyniono wniosek, aby odpisać podatek starozakonnemu przemysłowcowi, z powodu że poprzestał trudnić się przemysłem, wtedy do wykazu odpisania podatku załączyć należy: zaświadczenie przez przełożonego gminy starozakonnej wydane, potwierdzające że proszącego o odpisanie podatku zarobkowego umieszczono w wykazie nietrudniących się przemysłem, i że to w bożnicy do publicznej podano wiadomości.

W razie przesiedlenia się podatkującego z jednego okręgu podatkowego do drugiego, w zamiarze trudnienia się tamże tym samym lub innym przemysłem, Zwierzchność gminna powziąwszy o tem wiadomość, zaraz wniosek na odpisanie podatku zarobkowego w okręgu podatkowym przez zarobkującego opuszczonym uczynić winna, — oraz zawiadomi o tem Władzę, w której okręgu zarobkujący nadal zamieszkiwać zamyśla — z wezwaniem, ażeby tamże do opłaty podatku zarobkowego pociągniętym został.

W tym razie co do odpisania podatku zarobkowego tak postąpić należy, jak to w ogóle pod *r.* przepisano, co do przepisania zaś tego podatku na okrąg, do którego się przemysłowiec przesiedlił, tak postąpić sobie należy, tak to w ogóle w tym względzie pod *a.* przepisano.

W razie jeżeliby, po śmierci przemysłowca lub po zaniechaniu przemysłu, zaległości podatku zarobkowego pozostały, któreby się z majątku obowiązanego do opłaty tegoż podatku ściągnąć nie dały, natenczas na odpisanie takich zaległości w wykazie do odpisania podatku zarobkowego wniosek uczynić można, zastrzega się tylko, że do wspomnionego wniosku następujące alegata załączyć wypada:

a) protokół okazujący, że w każdym przypadającym terminie usiłowano ściągnąć kwotę odpisać się mającą, co wszelako z powodów w protokole zamieszczonych skutku nie odniosło — tudzież

b) dokumenta sądownie sprawdzone, a okazujące, że po śmierci obowiązanego do opłaty podatku zarobkowego tyle z majątku nie pozostało, żeby z niego zaległą kwotę podatku opłacić można.

Podatek zarobkowy nie będzie odpisanym, jeźli urzędowe dochodzenie wykaże, iż kontrybuent mimo zrzeczenia się przemysłu i złożenia arkusza trudnił się dalej swem przedsiębiorstwem. (Tr. ad. 4 Lutego 1880 L. 209 N. 687).

Odpisanie podatku zarobkowego wtedy tylko jest możliwem, jeżeli przemysł z jednego do drugiego miejsca przeniesiony, w pierwszem miejscu rzeczywiście zaniechanym został, gdyż przemysł w różnych miejscach wykonywany w każdem z nich stósunkowo opodatkowanym być winien. (Dekr. kanc. nadw. z 11 Kwietnia 1816 N. 38 Zb. ust. polit.) (Tr. ad. 14 Listopada 1882 L. 2138 N. 1557).

---

4) O ubytku i przybytku podatku zarobkowego.

Przedsiębiorstwo przemysłowe z powodu czasowych lub innych okoliczności, co do swej objętości, ubytkowi podpaść może, w takim więc razie przemysłowcowi służy prawo proszenia o stósowne zmniejszenie podatku zarobkowego, który w miarę pierwotnej objętości przedsiębiorstwa był wymierzony.

Jeżeli taka prośba podaną została, natenczas Zwierzchność gminna z przybraniem w sztuce biegłych, rozpoznać ma upadek przedsiębiorstwa przemysłowego przez obowiązanego do opłaty podatku zarobkowego przytoczony, aby w razie prawdziwego upadku można uczynić wniosek względem stósownego zmniejszenia podatku zarobkowego.

Gdy podanie o zmniejszenie podatku zarobkowego zastępuje miejsce rekurs od pierwotnie wymierzonego podatku zarobkowego, to należy wnioski o zmniejszeniu podatku zarobkowego uczynić w wykazie rekursów od podatku zarobkowego, zresztą tak sobie postąpić pod tym względem jak

to w razie przedłożenia rekursów od wymierzenia podatku zarobkowego przepisano.

W razie przeciwnym, jeżeli przedsiębiorstwo z czasem co do objętości się wzmaga, podatek zarobkowy stósownie podwyższonym być winien.

Jeżeli zatem Zwierzchność gminna jakimbądź sposobem dowie się o wzmagającym się wzroście przedsiębiorstwa przemysłowego, w takim razie z pomocą w sztuce biegłych dochodzić powinna tego wzrostu ze względu na pierwotną fasyą.

Jeżeli nie ulega wątpliwości, że przedsiębiorstwo przemysłowe w porównaniu z pierwotną fasyą wzrosło co do swego rozmiaru, natenczas należy uczynić wniosek o stósownem podwyższeniu podatku zarobkowego.

Wniosek ten zrobionym być powinien w wykazie przepisanych podatków zarobkowych, a w tym względzie tak postępować należy, jak to co do wymierzania podatku zarobkowego przepisano, z tym jedynym wyjątkiem, że w wykazie przepisanych dochodów zarobkowych nie pierwotna kwota podatku zarobkowego, lecz podwyższona wpisaną być winna.

Zmniejszenie albo podwyższenie podatku zarobkowego z początkiem następnego półrocza ma miejsce.

---

cc) Dodatkowe postanowienia i orzeczenia Trybunału administracyjnego, odnoszące się do wymiaru i odpisania podatku zarobkowego od różnych zajęć i przedsiębiorstw.

Podatek zarobkowy winien być opłacanym także i od zezwolonych lecz niewykonywanych przedsiębiorstw, gdyż według cyrkularza gub. z 10 Marca 1813 Władza podatkowa otrzymawszy wiadomości o udzieleniu zezwolenia na przemysł i o jego prawomocności, winna doręczyć arkusz na podatek zarobkowy, a niewykonywanie przemysłu i milczące zrzeczenie się go, nie uwalnia od podatku. (Tr. ad. 29 Kwietnia 1879 L. 778 N. 477).

Podatek zarobkowy może być za czas ubiegły wymierzonym a względnie podniesionym, gdyż ustawa upoważnia Władze, aby spo-

strzegłszy, że obowiązanemu do podatku nieprawnie za niski wymierzono podatek, z urzędu prawny wymiar uskuteczniły, a według § 3 ustawy z 18 Marca 1878 N. 31 Dz. pr. p. prawo Rządu, sprostowania niedostatecznego wymiaru, gaśnie we dwa lata po upływie roku, za który pierwotny podatek wymierzony był. (Tr. ad. 18 Października 1881 L. 1612 N. 1183).

Uzyskanie w ostatnich miesiącach roku nowej karty przemysłowej na prowadzenie przemysłu w innej miejscowości, pociąga za sobą ten skutek, że podatek zarobkowy od drugiego półrocza na podstawie tej karty przemysłowej płaconym być winien. Przydzielenie do wyższej klasy podatkowej jest tylko wtedy możliwem, jeżeli dochodzenie stwierdziło, że przemysł w nowem miejscu rozmiarami i jakością odszczególnia się od innych tegoż rodzaju przedsiębiorstw. (Tr. ad. 29 Maja 1883 L. 1169 N. 1779).

Odpisanie podatku zarobkowego z powodu zaniechania prowadzenia przemysłu, wtedy tylko nastąpić może, jeżeli udowodnionem zostało, że przemysł ten rzeczywiście nie jest więcej w ruchu. Samo otwieranie miejsca, w którem przemysł prowadzono *(comptoir)*, nadejście towarów, spóźnione wykreślenie firmy, nie stanowią jeszcze dowodu dalszego prowadzenia przemysłu, gdyż przez to zawarcie interesu handlowego w sposób przemysłowy nie zostało stwierdzonem. Z tego też powodu odmówienie odpisania podatku zarobkowego w tak określonym wypadku, nie miało prawnej podstawy. (Tr. ad. 27 Grudnia 1883 L. 2973 N. 1962).

Przydzielenie do pewnej klasy podatku zarobkowego winno się opierać na zeznaniach opodatkowanego i opinii Zwierzchności gminnej, ale Władze podatkowe nie są obowiązane bezwarunkowo stósować się do opinii Zwierzchności gminnej, gdyż w takim razie te Zwierzchności, nie zaś Władze podatkowe byłyby właściwemi organami wymiarowemi. Przydzielenie do klasy podatkowej prawem oznaczonej, na podstawie przeprowadzonych dochodzeń, nie może być bezprawnem, skoro ustawy sprawę tę na sąd Władzy podatkowej zdały. (Tr. ad. 11 Grudnia 1883 L. 2723 N. 1941).

Wędrowni ajenci handlowi. W celu uzyskania pozwolenia do prowadzenia interesów, winien starający się o ajencyą złożyć poprzód należytość ajencyjną (§ 1 rozp. z 3 List. 1852 N. 220 d. u. p.) w c. k. Urzędzie podatkowym, który wydaje kwit, mający być dołączonym do prośby o zezwolenie na prowadzenie interesów ajencyjnych. Jeżeli prośba nie zostanie uwzględnioną, lub niższa od złożonej kwoty należytość wymierzoną zostanie, winien Urząd podatkowy za okazaniem rezolucyi zwrócić w całości lub części uiszczoną należytość za pokwitowaniem. (Rozp. min. z 12 Grudnia 1853 N. 265 d. u. p.).

Towarzystwo akcyjne podlega podatkowi zarobkowemu, choćby zadaniem jego było podniesienie dobrobytu krajowego przez

popieranie budowli publicznych i humanitarnych instytucyi, jeżeli się okaże, iż prowadziło także interesa handlowe. (Tr. ad. 27 Września 1881 L. 1537 N. 1164).

Lekarze i chirurgowie, utrzymujący *aptekę domową* dla nagłej potrzeby, są wolni od podatku zarobkowego. (Rozp. min. sk. z 25 Listopada 1859 L. 30314).

Ajenci Towarzystw asekuracyjnych, pracujący dla jednego tylko Towarzystwa, są wolni od podatku zarobkowego; jeżeli zaś pracują dla więcej Towarzystw, podlegają podatkowi zarobkowemu jako pośrednicy w interesach. (Rozp. Min. skr. z 9 Stycz. 1874 L. 20904).

Aptekarze podlegają podatkowi zarobkowemu. (Dekr. kanc. nadw. z 17 Marca 1825 L. 8212).

Apteki braci miłosierdzia wolne są od podatku zarobkowego. (Dekr. gub. z 24 Marca 1823 L. 1185).

Stowarzyszenia asekuracyjne. Jeżeli główna siedziba tychże znajduje się po za obrębem austryacko-węgierskiej monarchii i jeżeli czy to na mocy przywileju, czy w skutek ustawy z 29 Marca 1873 (d. u. p. N. 42) — działalność swoję rozciągają na kraje w Radzie państwa reprezentowane i w tych krajach filie posiadają, należy uważać każdą główną lub generalną filię za samoistne przedsiębiorstwo i wymierzyć dla każdej takiej filii podatek zarobkowy i dochodowy. (Rozp. min. sk. z 9 Stycznia 1874 L. 20904).

Podatek zarobkowy od przedsiębiorstwa *budowy kolei i innego rodzaju budowli* może być przypisanym nietylko w miejscu siedziby, ale także i w miejscu prowadzenia przedsiębiorstwa. (Tr. ad. 17 Listopada 1880 L. 2277 N. 921).

Podatkowi podatkowemu podlega także i przedsiębiorstwo prowadzone *z polecenia cudzoziemca*; gdyż dekr. kanc. nadw. z 13 Listopada 1827 L. 1970 (Zb. ust. prow. N. 7 z r. 1828 i N. 56 z 1835 r.) na podstawie § 9 patentu o podatku zarobkowym z 31 Grudnia 1812 wyjaśnił, że nikt, nawet cudzoziemiec nie jest wyjętym od postanowienia prawnego, — według którego bez otrzymania arkusza na podatek zarobkowy, nie można wykonywać czynności podatkowi zarobkowemu ulegających. (Tr. ad. 18 Lipca 1878 L. 1167 N. 308).

Posiadacz dóbr wykonujący przemysł w kilku miejscowościach w każdej stósunkowo opodatkowany być winien. (Rozp. gub. z 5 Kwietnia 1839 L. 11691).

Dostawa (słomy i siana) dla wojska jest interesem przemysłowo prowadzonym, jest bowiem czynnością regularną i ciągły zysk przynoszącą, i dla tego przesiębiorca winien przemysł zgłosić i do podatku zarobkowego się deklarować. (Tr. ad. 11 Września 1880 L. 1775 N. 852).

Podatek zarobkowy od osobnego składu drzewa nie będzie odpisanym, jeżeli jego posiadacz nie udowodni, że ten skład jest tylko ubocznym zakładem *(Zweig-etablissement)* głównego przedsiębiorstwa i przy wymiarze podatku od tego ostatniego nie był uwzględnionym. (Tr. ad. 30 Stycznia 1883 L. 238 N. 1646).

Z powierzenia samodzielnego prowadzenia filii handlowemu zastępcy, który prokurzystą nie jest, nie można wyprowadzać wniosku jakoby ta filia posiadała samodzielność do osobnego, od głównego przedsiębiorstwa w Wiedniu niezawisłego opodatkowania prawem wymaganą. (Tr. ad. 18 Października 1880 L. 1980 N. 123 § 6).

Drukarnia i wydawnictwo peryodycznego czasopisma podlegają osobnemu wymiarowi podatku zarobkowego, gdyż koncesya na drukarnię nie uprawnia do wydawnictwa czasopism, a w głównych miastach każdy rodzaj przemysłu podlega osobnemu podatkowi. (Tr. ad. 7 Października 1879 L. 1926 N. 578).

Domowy przemysł po wsiach, do którego nie potrzeba konsensu Władz, wolny jest od podatku zarobkowego, o ile służy do zaspokojenia własnych potrzeb, albo jeżeli się okazuje jako niestały z prowadzenia gospodarstwa wynikający poboczny zarobek jak n. p. tkactwo, które wykonywa się bez pomocników i na tak mały rozmiar, że sam a nawet w połączeniu z innemi zarobkowaniami tego rodzaju do samoistnego bytu nie wystarcza. (Rozp. min. sk. z 23 Stycznia 1857 L. 6561).

Oficyny chirurgiczne, o ile trudnią się goleniem, podlegają podatkowi zarobkowemu. (Dekr. kanc. nadw. z 24 Lutego 1835 L. 559 Zb. ust. prow. str. 185).

Utrzymujący składy tytoniu rządowego i trafikanci, poczmistrze, (dekr. centr. kom. sk. z 10 Kwiet. 1813 L. 355) kolektanci loteryi (dekr. kanc. nad. z 29 Marca 1838), łaźnie, o ile rzeczywiście są częściami szpitale i zakładów ubogich (dekr. min. sk. z 23 Marca 1853 L. 3529), nauczyciele domowi (dekr. kanc. nadw. z 19 Lipca 1817) są wolni od podatku zarobkowego

Dzierżawcy prawa rybołostwa podlegają podatkowi zarobkowemu (rozp. kanc. nadw. z d. 31 Stycznia 1823 L. 3734), niemniej posiadacze wyłącznego przywileju. (Rozp. kanc. nadw. z 6 Maja 1824 L. 13063).

Węgierscy handlarze nierogacizną i innemi produktami, którzy uczęszczają na targi i jarmarki do miejscowości, położonych w drugiej połowie Monarchii, i ani sami ani też przez osoby trzecie stałego handlu w tych miejscowościach nie prowadzą, nie podlegają podatkowi zarobkowemu. (Najw. post. z 31 Grudnia 1843. — Dekr. kanc. nadw. z 2 Lutego 1844 L. 244).

Odpisanie podatku zarobkowego przez spółkę handlową w likwidacyi płaconego, zawisło od zupełnego zakończenia likwidacyi. (Tr. ad. 8 Lutego 1881 L. 198 N. 1006).

Sprawowanie interesów prywatnych, chociażby do tego nie było potrzebnem osobne pozwolenie Władz, podlega podatkowi zarobkowemu wmyśl § 2 patentu z 31 Grud. 1812. (Rozp. kanc. nad. z 30 Wrześ. 1824 L. 29242 dod. do zb. ust. prow. z lat 1819 do 1826 str. 173).

Zajmowanie się kasyerstwem przy kilku stowarzyszeniach, za prowizyą, jest czynnością służbową, która podlega podatkowi zarobkowemu. (Tr. ad. 16 Października 1883 L. 2317 N. 1869).

Spółki kredytowe na wzajemności oparte obowiązane są do płacenia podatku zarobkowego nawet i wtedy, jeżeli według statutów pozostają w zawisłości od gminnej kasy oszczędności. (Tr. ad. 8 Marca 1881 L. 430 N. 1034).

Wyprzedaż masy konkursowej jest dalszem prowadzeniem przemysłu, i do jej ukończenia podatek zarobkowy nie może być odpisanym. (Tr. ad. 13 Lipca 1880 L. 1375 N. 835).

Podatek zarobkowy przypadający od przedsiębiorstw krydataryusza, które zarząd masy konkursowej dalej prowadzi, winien być zapłaconym przez tęż masę, a odpisanie podatku krydataryuszowi wymierzonego, lub przepisanie na masę konkursową jest ani potrzebnem ani nakazanem. Gdyby inaczej postąpiono, to w razie dalszego prowadzenia przedsiębiorstwa przez masę, i uważania tejże masy za podmiot podatkowy, za jedno i to samo półrocze musiałby być podatek od krydytaryusza i od masy żądanym. (Tr. ad. 16 Września 1879 L. 1729 N. 553).

Towarzystwa kredytowe ziemskie, jakkolwiek ich zadanie, udzielania pożyczek w listach zastawnych, nie może być uważanem za przedsiębiorstwo podatkowi zarobkowemu ulegające, to przecież o ile się zajmują wypożyczaniem pieniędzy na zastaw papierów wartościowych, lub pośredniczeniem w sprzedaży listów zastawnych za prowizyą, prowadzą interesa zysk przynoszące, dla tego podatkowi zarobkowemu podlegają. (Tr. ad. 13 Czerwca 1882 L. 1217 N. 1439).

Podatek zarobkowy od firmy będącej w likwidacyi, winien być odpisanym od dnia, w którym arkusz podatkowy zwróconym został, choćby wykreślenie takiej firmy później dopiero nastąpiło. (Tr. ad. 23 Września 1879 L. 1860 N. 562).

Towarzystwo łyżwiarskie, jako nie dla zysku istniejące, nie podlega podatkowi zarobkowemu. (Tr. ad. 10 Grudnia 1878 L. 1914 N. 378).

Markietani wojskowi podlegają podatkowi zar., jeżeli są osobami stanu cywilnego. (Dekr. kanc. nadw. z 4 Października 1836 L. 24260).

Obnoścy (*Hausirer*) opłacają podatek zarobkowy w następującej wysokości: w Niższej Austryi 5 złr. w innych prowincyach 3 złr. a w Tyrolu 1 złr. 30 ct. rocznie. Jeżeli wstępują do prowincyi innej, gdzie podatek zarobkowy większy się opłaca, dopłacają różnicę podatku. (Dekr. kanc. nadw. z 11 Paźdz. 1822 L. 26317).

Prywatne zakłady wychowawcze i naukowe dla dziewcząt izraelickich ulegają podatkowi zarobkowemu. (Dek. nadw. komisyi nauk. z 12 Wrześn. 1842 L. 3641).

Wolny przemysł także i poza miastami może być obłożony podatkiem zarobkowym; przemysł wypożyczania pieniędzy ma faktycznie zysk na celu, do otrzymania tego zysku nie sam tylko kapitał, ale także i praca przemysłowca jest potrzebną, a według pat. z 31 Grudnia 1812 zyskowne zajęcia podlegają podatkowi zarobkowemu. Wprawdzie według § 1, III e, patentu o podatku zarobkowym, wolny przemysł tylko w miastach podlega podatkowi zarobkowemu, — ale już dekretem komisyi nadwornej skarbowej z 27 Lutego 1813 L. 138 gal. guberniom udzielonym, choć nie ogłoszonym w formie strony prywatne obowiązującej, wyjaśniono, że opodatkowanie przemysłu wolnego prowadzonego po wsiach, zgadza się z zasadami patentu o podatku zarobkowym, z którego wcale nie można wywnioskować zamiaru uwolnienia przemysłu wolnego po za miastami od podatku. (Tr. ad. 11 Marca 1879 L. 424 N. 444, 27 Października 1879 L. 2079 N. 79 § 6 i 11 Lipca 1882 L. 1397 N. 1476).

Wypożyczanie pieniędzy, jako przemysł prowadzone, podlega podatkowi zarobkowemu, gdyż zysk z tego zajęcia osiągnięty jest wynikiem pracy; obojętnem zaś jest, czy zajęcie to Władza przemysłowa uznała za przemysł lub nie, skoro Władza skarbowa dochodzeniem stwierdziła, że owem przedsiębiorstwem rzeczywiście się zajmowano. (Tr. ad. 11 Grudnia 1883 L. 2778 N. 1939).

Posiadacze wyłącznych przywilejów winni opłacać podatek od zarobku, jaki mają w skutek wykonywania tych przywilejów. (Dekr. kanc. nadw. z 6 Maja 1824 L. 13063).

Przedsiębiorstwo dostawy podwód dla skarbu wojskowego, na czas wojny przez handlarza drzewa objęte, podlega osobnemu wymiarowi podatku zarobkowego i dochodowego. (Tr. ad. 25 Czerwca 1878 L. 960 N. 291).

Opodatkowanie przedsiębiostw kolejowych.

~~§ 1.~~ Podatek zarobkowy i dochodowy od przedsiębiorstw kolejowych ma być wymierzany przez tę Władzę podatkową, w której obrębie urzędowym znajduje się statutami przepisana siedziba naczelnego zarządu prądsiębiorstwa.

§ 2. Jeżeli przedsiębiostwo kolejowe ogranicza się tylko na ten kraj, w którym jest statutami przepisana siedziba naczelnego zarządu, natenczas podatek zarobkowy i dochodowy rozpisuje się na ten kraj.

§ 3. Ogólną sumę podatku zarobkowego i dochodowego, jaką ma płacić przedsiębiorstwo kolejowe § 2 nie objęte, podzielić należy celem zapisania na rzecz dotyczących krajów w następujący sposób:

Jeżeli naczelny zarząd zawiadowczy znajduje się w jednym z krajów, przez które kolej przechodzi, to nasamprzód 40% podatku zapisać należy na korzyść rzeczonego kraju, reszta zaś podatku 60% ma być podzieloną między wszystkie kraje, przez które kolej przechodzi, w stósunku długości linii kolejowej, i na rzecz tych krajów zapisaną. Jeżeli zaś naczelny zarząd zawiadowczy znajduje się w kraju, przez który kolej nie przechodzi, to kraj ten ma dostać 10%, reszta zaś 90% ma być rozdzieloną pomiędzy kraje, przez które kolej przechodzi, w stósunku długości linij kolejowych.

Podatek ma być zapisany na rzecz gminy, gdzie się znajduje siedziba naczelnego zarządu przedsiębiorstwa, gdyby zaś siedziba ta znajdowała się po za krajem, to w tym razie tam podatek ma być zapisany, gdzie kierownictwo ruchu w kraju ma swą siedzibę, gdyby zaś w tym kraju nie było kierownictwa ruchu, to w stolicy tego kraju.

§ 4. Zarządowi skarbowemu wolno jednak odstawy przypisywanych u rozmaitych c. k. kas należytości podatkowych zażądać od kasy podatkowej, znajdującej się w siedzibie naczelnego zarządu przedsiębiorstwa, a mianowicie na rachunek należytości podatkowych przypisanych u pojedynczych kas. (Ustawa z dnia 8 Maja 1869 r. dz. ust. państ. N. 61).

Opodatkowanie przedsiębiorstw przemysłowych, które w pewnych miejscowościach swą siedzibę mieć muszą.

§ 1. Podatek zarobkowy i dochodowy od fabryk, kopalń i innych przedsiębiorstw przemysłowych, które czy to

w skutek rodzaju przedsiębiorstwa, czy też z powodu połączenia z jakąś realnością w pewnej miejscowości swą siedzibę mieć muszą, będzie tam brany na przepis i pobierany, gdzie się znajdują budynki fabryczne i lokalności ruchu, w których przedsiębiorstwo jest wykonywane, bez różnicy czy ruch fabryki lub przedsiębiorstwa prowadzi jedna osoba czyli też spółka.

Jeżeli fabryki takie lub przedsiębiorstwa mają filie, natenczas te ostatnie, jeżeli z głównem przepsiębiorstwem zostają w takim związku, że jako osobne samodzielne przedsiębiorstwa uważane być nie mogą, będą opodatkowane jako zakłady pomocnicze, wraz z przedsiębiorstwem głównem, w miejscu gdzie się to ostatnie znajduje.

W przeciwnym razie, przedsiebiorstwa filialne opodatkowane będą w swoich siedzibach.

§ 2. Jeżeli idzie o nałożenie podatku na spółkę, której siedziba nie znajduje się w tem samem miejscu co fabryki, kopalnie lub inne przedsiębiorstwa przemysłowe, natenczas należy wziąć na przepis i pobierać 20% całego podatku zarobkowego i dochodowego w temże miejscu, pozostałe zaś 80% tam, gdzie się znajduje siedziba przedsiębiorstwa.

§ 3. Pozostawia się jednak Administracyi skarbu, w wypadkach, gdyby siedziba w mowie będących fabryk lub przedsiębiorstw nie znajdowała się w tem samem miejscu co ich bezpośredni zarząd, wydelegować Władzę administracyjną podatkową, w której okręgu tenże zarząd się znajduje, do przedsięwzięcia wymiaru podatku.

§ 4. Co do wymiaru i wzięcia na przepis podatków od przedsiębiorstw kolei żelaznych, obowiązują postanowienia ustawy z dnia 8 Maja 1869 (dz. ust. państ. N. 61) i ust. z dnia 29 Lipca 1871 (dz. ust. państ. N. 91).

Spółki spożywcze, których zadaniem jest, przedmioty domowego pożytku dla członków swych w własnym zarządzie lub w drodze dostawy nabywać, które zatem zajmują się zakupem tych przedmiotów i ich sprzedażą za oznaczoną cenę, podlegają podatkowi za-

robkowemu, gdyż spółka taka jest przedsiębiorstwem handlowem, a na obowiązek płacenia podatku żadnego wpływu nie wywiera okoliczność, czy spółka interesa swe prowadzi tylko z pewnego rodzaju klientelą a mianowicie wyłącznie z członkami swemi, gdyż spółki takiej jako osoby prawnej nie można równać z osobami fizycznemi t. j. jej członkami. Również obojętnem jest, czy spółka obraca własnemi czy pożyczanemi kapitałami. (Tr. ad. 21 Grudnia 1878 L. 2042 N. 389).

Ograniczenie się na prowadzenie interesów z własnemi tylko członkami, nie uwalnia spółek i stowarzyszeń od podatku zarobkowego. (Tr. ad. 21 Września 1878 L. 1458 N. 314).

Zagraniczne stowarzyszenia ubezpieczeń opłacać winny od interesów, zawartych przez swe organa w Austryi, przypadające podatki i należytości wedle tutejszych ustaw. (Ustawa z 29 Marca 1873 N. 42 dz. u. p.).

Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń nie podlegają podatkowi zarobkowemu, a tem samem nie podlegają podatkowi dochodowemu I klasy (Tr. ad. 23 Września 1879 L. 1791 N. 561).

Wyrób wódki z zakupionych płodów podlega podatkowi zarobkowemu, jeżeli zaś wódka pędzoną bywa z płodów własnego gospodarstwa rolnego, jest wolną od tego podatku. (Rozp. min. sk. z 6 Wrześ. 1862 L. 34649).

Wyrób napojów do wina podobnych (wina sztuczne) tudzież wyrób wina z winogron przez domieszkę innych składników, potrzebnych nie tylko do polepszenia lub uczynienia go trwalszem lecz do pomnożenia ilości wina, skoro napój taki jest przeznaczony do odsprzedaży lub wyszynku, podlega podatkowi zarobkowemu i dochodowemu. (§ I ustawy z 21 Czerwca 1880 N. 120 d. u. p.).

Podatek zarobkowy winien być wymierzonym od handlu zbożem, jeżeli dochodzenie wykaże, iż producent nie ograniczając się na sprzedaż wyprodukowanego przez siebie zboża, także kupował zboże dla sprzedania go. (Tr. ad. 30 Stycznia 1883 L. 207 N. 1645).

d) O podatku dochodowym.

aa) Patent z dnia 29 Października 1849 dz. ust. państ. N. 439 dla Galicyi, patent z dnia 7 Października 1851 dla Wiel. Księstwa Krakowskiego.
bb) Instrukcya wykonawcza do patentu o podatku dochodowym.
cc) O podawaniu fasyj i postępowaniu z niemi w celu wymiaru podatku dochodowego.
dd) Niektóre pouczenia co do wykonania patentu o podatku dochodowym.
ee) O opodatkowaniu przedsiębiorstw kolejowych i przedsiębiorstw przemysłowych, które w pewnych miejscowościach swą siedzibę mieć muszą.
ff) Oznaczenie dochodu spółek zarobkowych i gospodarczych, jakoteż kas zaliczkowych.

---

aa) Patent z dnia 29 Października 1849 r. dz. ust. państ. N. 439 dla Galicyi, patent z dnia 7 Października 1851 r. dla Wielkiego Księstwa Krakowskiego.

§ 1. Dla pokrycia nadzwyczajnych potrzeb Państwa w administracyjnym roku 1850, pobierać się w nim będzie podatek dochodowy.

Ponieważ podatek dochodowy pierwotnie na rok 1850 zaprowadzony następnie wydanemi patentami i ustawami rokrocznie, według istniejącego już przepisu nakładanym był, przeto patent o podatku dochodowym, o ile dodatkowemi rozporządzeniami zmienionym nie został, pozostaje w całej swej mocy. Ostatnią instancyą w sprawach tego podatku jest krajowa Dyrekcya skarbu. (Tr. ad. 22 Stycznia 1878 r. L. 104 N. 195).

§ 2. Dochód od posiadłości podlegającej podatkowi gruntowemu lub domowemu, tudzież od kapitałów i przychodów na takiej posiadłości ciążących, podciągnięty już jest pod podatek przez

nadzwyczajną dopłatę do podatku gruntowego i domowego, tudzież przez udzielone, posiadaczowi realności prawo odtrącenia podatku od prowizyi i przychodów z rzeczonych kapitałów paragrafami 5 i 6 patentu z dnia 10 Października 1850 rozporządzone.

Żaden prawny przepis nie obowiązuje wierzyciela, aby swemu hypotecznemu dłużnikowi zwracał nieodciągnięty przy wypłacie procentów podatek dochodowy. (Rozp. min. skarbu z dnia 27 Października 1873 L. 37735).

Odsetki od takich kapitałów, które są zabezpieczone:

a) na domu częściowo uwolnionym od podatku domowego, lub

b) łącznie na domach, od których podatek domowy się opłaca, i na domach od podatku domowego całkiem lub częściowo uwolnionych — podlegają odciągnięciu podatku ze strony dłużnika od całej kwoty zabezpieczonej, wierzyciel więc nie jest obowiązanym składać fasyi celem płacenia podatku dochodowego od odsetek w stósunku do częściowo uwolnionego dochodu czynszowego. (Reskr. min. sk. z dnia 3 Lutego 1873 r. L. 4875 dod. do dz. rozp. sk. N. 1.)

§ 3. Wszelkie inne rodzaje czystego dochodu, który mieszkańcy krajów objętych niniejszą ustawą prowizoryczną z osobistego zarobku, lub ze swojego majątku wtychże krajach używanego pobierają, podlegają podatkowi dochodowemu, o ile ustawa nie dozwala jakiego w tej mierze wyjątku. Podatek ten rozciąga się także na czysty dochód tych przemysłowców lub przedsiębiorców, którzy prowadzą swój przemysł lub przedsiębiorstwo w połączeniu z posiadaniem gruntu lub domu, z których jednak dochód nie stanowi przedmiotu podatku gruntowego albo domowego.

Dochody z opłat kościelnych *(jura stolae)* od księży podlegają dochodowemu podatkowi. (Rozp. min. sk. z dnia 6 Września 1857 r. L. 12108).

Gminy (miejskie i wiejskie), korporacye (duchowne i świeckie), zakłady, w ogólności wszystkie moralne osoby podlegają podatkowi dochodowemu według rodzajów dochodów, które pobierają.

Dochód z prawa propinacyi opodatkowanym zostanie bez względu czyli propinacya jest wydzierżawiona, czy nie. Dodatek gminny od wprowadzanych do miast napojów propinacyjnych jest jednakże wolnym od podatku dochodowego; jeżeli więc prawo propinacyi razem z prawem pobierania takiego dodatku jest wydzierżawionem, to kwota za dodatek wypadająca potrąconą być winna od ogólnej sumy przez dzierżawcę prawa propinacyi opłacanej, pozostająca zaś reszta stanowi podstawę do wymierzenia podatku dochodowego.

Następujące dochody miast i gmin wiejskich nie podlegają podatkowi dochodowemu: dochody z opłat za ważenie, mierzenie i cechowanie, dochody z dodatków do podatków, z targowego i straganowego, z taks za udzielenie prawa obywatelstwa, z mostowego, drogowego, myta od przewozu, tudzież opłaty za kuracyą w gminnych szpitalach. (Dekr. kom. kraj. podatku dochod. z dnia 27 Czerwca 1850 r. L. 234 *E. St.*).

Apteki domowe nie podlegają podatkowi dochodowemu. (Dekr. kom. kraj. pod. o doch. z dnia 6 Sierpnia 1850 r. L. 321 *E. St.*).

Następujące przedsiębiorstwa: prawo propinacyi, browary, gorzelnie, młyny, wyrób gontów i klepek, tartaki, potaziarnie, huty szkła, hamernie, cegielnie, wapniaki, gipsarnie, kąpiele mineralne, zakłady do picia wód z wyjątkiem dochodu z budynków przeznaczonych dla gości kąpielowych, podlegają podatkowi zarobkowemu i dochodowemu. (Rozp. min. skarbu z d. 5 Maja 1850 r. L. 4758).

Wydzierżawione prawo prawo propinacyi i inne przedsiębiorstwa właścicieli dóbr w Galicyi w ten sposób opodatkowane być mają, że dzierżawca do płacenia podatku zarobkowego, właściciel zaś do płacenia podatku dochodowego jest obowiązanym. (Dekret min. skarbu z 30 Sierpnia 1850 r. L. 19833).

Dochód z górniczych przedsiębiorstw Skarbu Państwa, jak w ogóle dochód z przedsiębiorstw na tytule prawa prywatnego opartych, podlega podatkowi dochodowemu, a zarządy tych przedsiębiorstw przy zeznawaniu dochodu z nich otrzymanego winny stósować się do przepisów patentu o podatku dochodowym. (Rozp. min. skarbu z dnia 23 Czerwca 1851 L. 18649).

Dochód Skarbu Państ. z wyposażonych przez niego funduszów publicznych, pobierany z dóbr ziemskich i przedsiębiorstw *jure privatorum* wykonywanych, podlega podatkowi dochodowemu; od dochodów innego rodzaju nie może być ten podatek pobieranym, z wyjątkiem jeżeli go dłużnicy Skarbu i funduszów publicznych przy wypłacie procentów odtrącą. (Reskr. min. skarbu z dnia 29 Października 1853 L. 20283).

Przedsiębiorstwom przemysłowym podlegającym podatkowi zarobkowemu, które według swej właściwości także i podatek czynszowo-domowy opłacają jak n. p. hotele, łaźnie, browary i t. p., należy podatek czynszowo-domowy, wymierzyć od dokładnie oszacowanego i miejscowym cenom odpowiedniego czynszu, resztę zaś pozostałego przychodu uważać za dochód z przedsiębiorstwa i obłożyć go podatkiem zarobkowym i dochodowym. Od tej reszty nie będzie się nic odtrącać na utrzymanie budynku, gdyż okoliczność ta uwzględnioną została przy wymiarze podatku czynszowo-domowego. (Rozp. Min. skarbu z dnia 5 Sierpnia 1852 r. L. 17977 dodat. do dziennika rozp. min. skarbu N. 3 z r. 1857).

Obowiązek obszaru dworskiego do płacenia podatku dochodowego od wydzierżawionego „mostowego“ za-

leży przedewszystkiem od zbadania, czy pozwolenie do poboru mostowego w oznaczonej wysokości udzielonem zostało tylko jako zwrot kosztów za ciążące na niem utrzymanie mostu, czyli też pobór ten jest zyskownem przedsiębiorstwem, które podlegać może podatkowi zarobkowemu, a tem samem i dochodowemu I klasy. (Tr. ad. z dnia 1 Grudnia 1879 L. 2302 N. 101 § 6).

Dochody cudzoziemców w kraju podlegają opodatkowaniu, dochody zaś pobierane z zagranicy przez tutejszokrajowców nie podlegają opodatkowaniu. (Reskr. min. skarbu z d. 20 Stycznia 1852 r. L. 15586).

Dochód cudzoziemca, lub osoby nie zamieszkałej w krajach, w których patent o podatku dochodowym obowiązuje podlega temuż podatkowi, jeżeli pochodzi z realności lub przedsiębiorstwa w tych krajach prowadzonego; gdyż § 3 nie można przypisywać znaczenia, jakoby wszyscy cudzoziemcy, lub osoby w kraju nie mieszkające bezwarunkowo od podatku dochodowego uwolnionemi były. (Tr. ad. z dnia 21 Stycznia 1882 L. 151 N. 1277).

Dochód z zakładów karnych, kontraktowo i za wynagrodzeniem ryczałtowem w zarząd duchownej korporacyi oddanych, podlega podatkowi zarobkowemu i dochodowemu. (Rozp. min. skarbu z dnia 22 Maja 1869 L. 2651 dod. str. 20).

Przy wymiarze podatku od przedsiębiorstwa połączonego z posiadaniem realności, z którego dochód poddany austryacki za granicą mieszkający pobiera, należy postępować w ten sam sposób, jak przy podatkach realnych. (Rozp. min. skarbu z dnia 26 Sierpnia 1852 L. 25290).

Ogólnem prawidłem jest, że z wyjątkiem dochodu pochodzącego z posiadłości podatkowi gruntowemu i domowemu podlegających i niektórych na nich ciążących kapitałów, podlegają podatkowi dochodowemu wszystkie inne rodzaje czystego dochodu, jaki mieszkańcy krajów, w których patent o podatku domowym obowiązuje, ze swego w tych krajach w obrocie będącego majątku pobierają, w skutek

czego dochód z majątku będącego w obrocie po za krajami, w których ów patent obowiązuje, nie może być podatkiem dochodowym obłożonym. Z tego powodu Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń nie może być pociągaganem do płacenia podatku dochodowego od dochodu pobieranego z majątku na Węgrzech ulokowanego. (Tr. ad. z d. 9 Czerwca 1879 L. 1086 N. 81 § 6).

§ 4. Różne rodzaje dochodów podlegających podatkowi dochodowemu, podzielone są na trzy klasy, a mianowicie:

I klasa. Dochód ze zarobkowań podlegający podatkowi zarobkowemu, do którego liczą się także: 1. dochód z górnictwa i hutnictwa; 2. zysk dzierzawców otrzymywany z dzierżaw.

II. klasa. Dochód, który *a)* pobierają robotnicy lub służebnicy przez czas trwania lub po ustaniu zatrudnienia albo służby jako zapłatę za roboty i usługi, podatkowi zarobkowemu niepodlegające, albo *b)* który w stałych poborach rocznych z zakładów zaopatrzenia, albo zabezpieczenia życia, tym dostaje się, dla których wkładki do tych zakładow złożone zostały.

Dochód ten obejmuje w szczególności: 1. Pensye, dodatki do osoby, i w ogólności dodatki stałe (naprzód ustanowione), niepołączone z obowiązkowemi wydatkami służbowemi (nie obciążone), które dostają urzędnicy albo słudzy umieszczeni w służbie urzędowej przy Stanach krajowych, gminach, zakładach publicznych, u osób prywatnych albo przy stowarzyszeniach. Dodatki szczególne z uwagi na szczególne stósunki miejscowe, lub na potrzeby stanowiska urzędowego dozwolone, jako to: używanie pomieszkania

urzędowego, lub dodatki pieniężne na mieszkanie, dopłaty do urzędowania przywiązane *(Functions-zulagen)*, i t. p. nie należą do podatku dochodowego.

2. Pensye emerytalne, kwiescentów i inne pobory stanu spoczynkowego, dary łaski albo dodatki na utrzymanie, które dostają urzędnicy, słudzy, albo oficerowie czasowo, lub stale w stan spoczynku przeniesieni i wdowy albo dzieci urzędników, sług i oficerów.

3. Dodatki prebendarzom, klasztorom i zakonom duchownym, ze Skarbu Państwa, funduszów publicznych albo od gmin na utrzymanie wydzielone.

4. Dochód z zatrudnień przytoczonych w § 2 patentu o podatku zarobkowym pod *e*, *f*, *g*. — Zatrudnienia zaś w tymże patencie pod *a*, *b*, *c*, przywiedzione, podatkowi dochodowemu nie podlegają.

III klasa. Prowizye od pożyczek lub innych stałych pretensyj dłużnych, prowizye czyli intraty dożywotnie, albo też inne prowizye od kapitału, zastępujące przychody, jeżeli drugą klasą nie są objęte.

Trafikanci utrzymujący składy tytoniu rządowego, sprzedający marki stemplowe, pocztmistrze i kolektorowie loteryjni podlegają podatkowi dochodowemu według II. klasy; dzierżawcy myt i dochodów podatku konsumcyjnego podlegają podatkowi dochodowemu według I klasy; przedsiębiorcy budowli wodnych, liweranci różnych przedmiotów także według I klasy opodatkowanymi być winni; cechy i bractwa pobierające procenta od kapitałów lub pewne renty, płacić będą podatek

dochodowy według I klasy, jeżeli zaś dochód nie wynosi 315 zł., mogą udowodniwszy tę okoliczność prosić o uwolnienie od podatku. (Rozp. min. skr. z 17 Grudnia 1850 L. 19947).

Stowarzyszenie spożywcze, rozdzielające swe zyski między członków, podlega podatkowi dochodowemu, jako obowiązane do płacenia podatku zarobkowego; jest bowiem przedsiębiorstwem handlowem, i zupełnie jest obojętnem, czy przedsiębiorstwo to czynności swe ogranicza na pewien rodzaj klientów, n. p. wyłącznie swych członków, tudzież czy do prowadzenia przedsiębiorstwa używa swych własnych czyli też obcych funduszów. (Tr. ad. 21 Grud. 1878 L. 2042 N. 389).

Wypożyczanie pieniędzy prowadzone przemysłowo i dla korzyści podlega podatkowi dochodowemu I klasy. (Tr. ad. 11 Marca 1879 L. 424 N. 444 i 3 Stycznia 1882 L. 1 N. 1249).

Stowarzyszenie akcyjne będące według art. 207 ust. handl. spółką handlową i zajmujące się faktycznie handlowemi interesami, którego dochód nie z samych tylko czynszów z realności, ale po części i z interesów handlowych pochodzi i między akcyonaryuszów rozdzielanym bywa, podlega podatkowi zarobkowemu i dochodowemu; od tego obowiązku nie uwolni stowarzyszenia ta okoliczność, że zysk jego przeważnie wpływa z czynszów pobieranych z domów, a dochody z handlowych operacyi mają podrzędne tylko znaczenie, gdyż każde stowarzyszenie akcyjne podlega tym podatkom. (Tr. ad. 27 Września 1881 L. 1537 N. 1164).

Daniny górnicze *(Berwerksfrohnen)* zniesione od 1 Maja 1862. Od tego czasu oprócz należytości od miar *(Massengebühr)* podlega górnictwo podatkowi dochodowemu I klasy. Władze wymierzające podatek dochodowy obowiązane są podatek ten wymierzać w porozumieniu się z Władzą górniczą, w której okręgu znajduje się kopalnia podatkowi podlegająca. (Ustawa z 28 Kwietnia 1862 dz. u. p. N. 28).

Dochód z kas brackich (górniczych) podlega według rozp. min. sk. z 24 Grud. 1873 L. 28582 podatkowi dochodowemu tej klasy, do której według swego źródła należy. (Dodatek do rozp. sk. Nr. 1 z r. 1874).

Dochód kas brackich od gwarectw peryodycznie wpływający nie da się policzyć do wyczerpująco wymienionych a podatkowi podlegających dochodów, które opierają się na obrocie majątku, kapitału.

Datki, jakie właściciele kopalń do kas brackich składają, uwalniają ich według statutów od wszelkich, na ustawie lub regulaminach służbowych opartych obowiązków wspierania robotników, i dla tego nie można tych datków uważać za rentę, zastępującą procent od kapitału. Ściślejsze zbadanie wykazuje, iż datki te są odpłatą ze stósunku służbowego wynikającą, którą właściciel kopalni składa pośrednio do kasy brackiej jako wkładkę dla górników, do przystąpienia do tej kasy prawem (§ 211 ust. gór.) obowiązanych, i dla tego też dochód kasy brackiej nie podlega podatkowi dochodowemu III klasy, a wymiar tego podatku jest bez prawnej podstawy. (Tr. ad. 19 Kwietnia 1877 L. 491 N. 66).

Dochód z dzierżawy przedsiębiorstw podlegających podatkowi zarobkowemu jak browary, gorzelnie, szynki, podlega podatkowi dochodowemu I klasy. (Min. skarbu 3 Kwietnia 1850 L. 2531 Gal. 143).

Dochód z wydzierżawionego przedsiębiorstwa szynkarskiego podlega podatkowi dochodowemu I klasy, gdyż przedsiębiorstwo to podlega podatkowi zarobkowemu i tylko za zezwoleniem Władzy wydzierżawionem być może. (Tr. ad. 28 Czerw. 1881 L. 1103 N. 1130).

Opodatkowanie stałych płac lub uwolnienie ich od podatku zawisło od tego, czy płacę uważać należy za ustanowioną z góry z obowiązkiem ponoszenia pewnych wydatków, lub nie. Dodatki t. z. funkcyjne, jakie najwyżsi dostojnicy, gubernatorowie, namiestnicy, naczelnicy władz krajowych, ciało dyplomatyczne, reprezentanci wielkich korporacyj ze względu na wymogi ich urzędowego stanowiska pobierają, nie mogą być w obec nieuniknionych z reprezentacyą połączonych wydatków opodatkowanemi. Pobory z powodu szczególnych stósunków miejscowych dozwolone, jak dodatki drożyzniane, dodatek na pomieszkanie, także nie podlegają

podatkowi. Przeciwnie, płace choćby pod nazwą dodatków funkcyjnych pobierane, będące atoli tylko uzupełnieniem lub podwyższeniem pensyi etatowej, bez obowiązku ponoszenia jakich wydatków, są poborami nieobciążonemi i podlegają podatkowi dochodowemu. (Min. skar. 16 Lutego 1852 L. 1152 Gal. 223).

Podatek dochodowy powinien być odciąganym także i od płac pobieranych przez duchowieństwo, korporacye, beneficya, zakony, o ileby ich § 6 od tego podatku nie uwalniał. Również należy odciągać podatek dochodowy od płac urzędników przy publicznych zakładach i gminach: jak nauczycieli, rabinów, szkolników i t. p. (Rozp. gub. z 19 Listopada 1849 dz. u. kr. N. 49).

Dodatki i remuneracye pobierane przez komisarzy rządowych i ich zastępców przy zakładach i przedsiębiorstwach przemysłowych, są poborami nieobciążonemi i podlegają podatkowi dochodowemu II klasy. (Min. skar. 18 Grudnia 1869 L. 28244 Dod. gal. 35).

Stałe nieobciążone pobory urzędników i sług podlegają podatkowi dochodowemu II klasy, ale nie pobory połączone z obowiązkiem ponoszenia wydatków służbowych. Z brzmienia ustawy i z ogólnych zasad tłumaczenia wyjątkowych przepisów wynika, że, aby uwolnienie nastąpić mogło, muszą zajść szczególne stósunki i że nie może tu się rozchodzić o takie pobory i wynagrodzenia, które na pokrycie zwykłych, regularnie powtarzających się osobistych wydatków przyznanemi zostały; gdyż ustawy nie można tłumaczyć w ten sposób, aby w ostatniej linii od woli strony zależało, czy pobory urzędnika podlegać mają podatkowi albo nie. Nie każdy zatem, jako dodatek funkcyjny lub na mieszkanie przyznany pobór jest już bezwarunkowo wolnym od podatku, ale potrzebnym jest do tego i ten warunek, aby pobory te przyznane były ze względu na szczególniejsze służbowe i miejscowe stósunki. (Tr. ad. 13 Listopada 1876 L. 307 N. 1 § 6).

D o d a t k i n a m i e s z k a n i e pobierane przez u r z ę d n i k ó w p r y w a t n y c h podlegają podatkowi dochodowemu, jeżeli i o ile nie zachodzą okoliczności służby i miejsca uzasadniające potrzebę tych dodatków, o czem Władza podatkowa na podstawie należycie zbadanego stanu rzeczy, według swobodnego uznania, orzeka. (Tr. ad. 14 Września 1880. L. 1771 N. 854).

D o d a t k i n a p o m i e s z k a n i e przez urzędników gminnych pobierane, tylko o tyle są od podatku dochodowego II klasy wolne, o ile pobór tych dodatków szczególnemi stósunkami służbowemi i miejscowemi jest uzasadnionym, i dla tego Władza podatkowa uprawnioną jest tak do badania tych stósunków, jak i do opodatkowania odpowiedniej części tych dodatków. (Tr. ad. 31 Maja 1882 L. 1107 N. 1422).

R e m u n e r a c y e u r z ę d n i k o m p r y w a t n y m, oprócz ich zwykłych poborów udzielane, podlegają podatkowi dochodowemu II klasy, nie można ich bowiem uważać za pobory obciążone. (Tr. ad. 6 Grudnia 1881 L. 1985 N. 1226).

D o c h o d y p r o f e s o r ó w U n i w e r s y t e t u z t a k s z a e g z a m i n a i z c z e s n e g o podlegają podatkowi dochodowemu II klasy. (Minister. skarbu 7 Marca 1854 L. 47351).

Najwyższe postanowienie z 9 Września 1855 zezwoliło, aby od d o c h o d ó w p r o f e s o r ó w U n i w e r s y t e t u z t a k s i z czesnego pobieranych, podatek dochodowy wymierzanym był z d o ł u, według rzeczywistego dochodu. W tym celu kwestury uniwersyteckie mają z końcem roku szkolnego wykaz indywidualny dla każdego wydziału z osobna, przez dziekana potwierdzony, przedkładać Władzy podatkowej. (Min. skar. 29 Wrześ. 1855 L. 42976 Dod. krak. 13).

D e p u t a t y w n a t u r z e (drzewo opałowe, grunta) pobierane *in partem salarii* przez urzędników, w dobrach i lasach kameralnych, winny być w swej wartości, to jest n. a. sąg drzewa 1 zł. 30 ct., morg ogrodu 6 zł., a morg łąki 4 zł. 30 ct. k. m. do systemizowanych poborów dodane i

opodatkowane. (Rozp. skarb. adm. 25 Stycznia 1850 dz. u. kraj. N. 73).

Deputat drzewa naczelników urzędów loteryjnych, jeżeli jest dodany do pomieszkania w naturze i nie policzonym *in partem salarii*, nie podlega podatkowi dochodowemu. (Min. sk. 6 Wrześ. 1855 L. 8580 Dod. 35).

Deputat soli dawany urzędnikom salinarnym galicyjskim nie podlega podatkowi. (Min. skar. 6 Września 1855 L. 37989 Dod. 49).

Deputat drzewa i pomieszkanie urzędników salinarnych galicyjskich są wolne od podatku dochodowego, gdyż nie podlegają wymiarowi taksy i nie liczą się przy wymiarze emerytury. (Min. skar. z 14 Kwietnia 1857 L. 7000 Dod. N. 76).

Dzienne wynagrodzenie prywatnych lekarzy, o ile jest wynagrodzeniem za pełnione usługi, nie zaś za koszta podróży i utrzymania, albo za zwiększone z powodu pobytu po za miejscem zamieszkania wydatki, podlegają podatkowi dochodowemu II klasy. (Gal. kom. podat. z 6 Sierp. 1850 L. 323).

Taksy lekarzom za wizytacye aptek płacone, są uwolnione od podatku dochodowego. (Rozp. min. skarbu z 2 Listopada 1856 L. 6197).

Diurnum należy zasadniczo do dochodów II klasy. (Tr. ad. 12 Lutego 1878 L. 219 N. 211).

Tantiemy wypłacane profesorom gimnazyalnym z opłat szkolnych stanowią dochód II klasy i podlegają podatkowi dochodowemu. (Min. skar. 9 Stycznia 1868 L. 42952 Dod. Gal. 7).

Z postanowień § 4 wynika, iż uwolnienie od podatku dochodowego II klasy nie zawisło ani od przypadkowości i zmienności dochodu, ani też od tego, że pobierający płacę nie jest urzędnikiem.

Tantiemy wypłacane dyrektorom i członkom Rady nadzorczej, którzy do żądania tychże za swoje czyn-

ności mają statutami określone prawo, a z drugiej strony nie mają obowiązku ponoszenia z tego powodu wydatków służbowych, są wynagrodzeniem za ich trudy i pracę, nie podlegającem podatkowi zarobkowemu, a uwolnienie ich do podatku dochodowego zawisło od tego, czy ten dochód do II klasy należący wraz z innemi dochodami nie przenosi 630 zł. a. w.

Dyrekcya i Rada nadzorcza nie może być pod względem pobieranej tantiemy uważaną za stowarzyszenie handlowe lub przemysłowe, a tem samem nie może być uważaną za jednego kontrybuenta podatkowego. Tantiemy te pobiera Dyrekcya i Rada nadzorcza nie dla tego że są członkami stowarzyszenia, ale właśnie za usługi stowarzyszeniu świadczone, a kwota, jaka na każdego z dyrektorów lub członków Rady nadzorczej po jej rozdzieleniu przypadnie, jest wynagrodzeniem za trudy i pracę każdego z nich, i każdy z nich tak otrzymane wynagrodzenie, jako dochód podatkowi podlegający, stósownie do klasy do której należy, zeznać powinien. (Tr. ad. 6 Października 1880 L. 1900 N. 876).

Odprawa urzędnikowi przyznana, jakkolwiek jest jednorazową, przecież opiera się na stósunku służbowym i dla tego należy do poborów i podlega podatkowi dochodowemu II klasy, jeżeli pobór roczny, na którym się ta odprawa opiera, przenosił 630 zł. (Min. skar. 27 Maja 1858 L. 22267 Dod. krak. 18).

Renty dożywotnie pobierane z zakładów zabezpieczenia życia i zaopatrzenia, na podstawie poprzednio płaconych wkładek, podlegają podatkowi dochodowemu II klasy; innego zaś rodzaju renty dożywotnie, jak renta za sprzedaż realności pobierana, podatkowi dochodowemu III klasy. (Tr. ad. 12 Kwietnia 1881 L. 627 N. 1071).

Stowarzyszenie zaopatrzenia swych własnych członków nie podlega podatkowi zarobkowemu, a tem samem nie podlega podatkowi dochodowemu I klasy; premie wpłacone nie mogą być uważane za dochód podlegający po-

datkowi. Dochód takiego stowarzyszenia podlega podatkowi II klasy. (Tr. ad. 23 Maja 1882 L. 1023 N. 1414).

Artyści dramatyczni w kraju przebywający, podlegają podatkowi dochodowemu II klasy, choćby byli cudzoziemcami. (Tr. ad. 31 Maja 1882 L. 1160 N. 1421).

C. k. Ministerstwo skarbu oznajmiło reskryptem z dnia 20 Czerwca 1883 L. 17569, że według orzeczenia c. k. Trybunału administracyjnego z dnia 16 Maja 1883 L. 1111 sprawowanie pewnych przez służbodawcę lub zlecającego *(Dienst-oder Auftraggeber)* oznaczonych, pojedynczych lub peryodycznie powtarzających się interesów za prowizyą, t. j. za wynagrodzeniem w odsetkach z dochodów osiągniętych z poruczonych interesów, także w razie, gdy dotyczący ajent usługi swoje wyłącznie jednemu tylko przedsiębiorstwu poświęca, do rzędu tych rodzajów zarobkowości należy, które według patentu o podatku zarobkowym zaliczone są do IV głównego oddziału zarobkowości, tudzież że stałe pobory także takich funkcyonaryuszów tutejszo-krajowych przedsiębiorstw, którzy na okrętach handlowych tychże przedsiębiorstw lub za granicą usługi pełnią, według § 4 ad 1 patentu o podatku dochodowym podatkowi dochodowemu według II klasy podlegają. (Rozp. kraj. Dyr. skarbu z dnia 23 Listopada 1883 L. 38283, Dod. do dzien. rozp. sk. str. 185).

Odsetki od obligacyi Państwa, funduszów publicznych i krajowych, z wyjątkiem tych, którym przy zaciągnięciu pożyczki uwolnienie od podatku przyrzeczono, opłacać będą podatek dochodowy nie na podstawie fasyj, ale bezpośrednio przez odtrącenie przy ich wypłacie, według stopy dla III klasy podatku dochodowego przepisanej. Od tak zapłaconego podatku nie mogą być wymierzane krajowe i gminne dodatki. (Ces. postanowienie z 28 Kwietnia 1859 dz. u. p. N. 67).

Stopa podatkowa została z 5 na 7 procent podniesioną. (Ustawa finansowa z 19 Grudnia 1862 dz. u. p. N. 101).

Od dochodu z kuponów galicyjskich listów zastawnych nie wymierza się podatku dochodowego, ponieważ sam kapitał według patentu z dnia 10 Grudnia 1849 r. jest już opodatkowanym przez dozwolone dłużnikowi potrącenie 5% od odsetków. (Dekr. min. sk. z 1 List. 1850 L. 11118).

Od procentów należących się od kapitałów w kasie umorzenia długów Państwa złożonych, a z powodu sporu stron, nie pobieranych, odtrąconym będzie podatek dochodowy dopiero przy wypłacie kapitału wraz z procentami, więc po ukończeniu sporu (Min. skar. 23 Sierpnia 1873 L. 23829).

Renty, pobierane w skutek darowizny między żyjącymi lub na wypadek śmierci, tudzież w skutek rozporządzenia ostatniej woli, podlegają podatkowi dochodowemu według III klasy. (Rozp. min. sk. z 1 Lipca 1855 dz. u. p. N. 120).

Roczne świadczenia za odpadłe należytości nie przedstawiają procentów od kapitału i dla tego nie podlegają podatkowi dochodowemu III klasy. (Tr. ad. 4 Marca 1879 L. 395 N. 436).

Placowe przy budowie domów, dalej ryczałt od tramwaju za używanie placów i dróg pobierany i inne podobne dochody gminy nie podlegają podatkowi dochodowemu III klasy. (Tr. ad. 21 Marca 1882 L. 571 N. 1349).

§ 5. Od podatku dochodowego w pierwszej klasie wyłącza się dochód artystów, przemysłowców, nauczycieli prywatnych, trudniących się przewożeniem osób i rzeczy z jednego miejsca na drugie, jeżeli taki dochód jest opodatkowanym (§ 1, III *a* do *e* i IV *a* i *c* patentu o pod. zarob. z dnia 31 Grudnia 1812 r.) według najniższego pierwszego stopnia podatku zarobkowego.

Kto wydzierżawił grunta i sam je obrabia, nie podlega podatkowi dochodowemu, jeżeli nie pobiera innych dochodów podatkowi dochodowemu podlegających. Wymowa *(Ausgedinge)* po wsiach i miasteczkach składająca się z mieszka-

nia, kilku kawałków gruntu z dodaniem zboża w naturze nie podlega podatkowi dochodowemu. (Rozp. min. skarbu z dnia 13 Maja 1850 r. L. 12713).

Jeżeli kto dwoma lub więcej przemysłami się trudni, i każdy z nich podlega podatkowi zarobkowemu w pierwszym (najniższym) stopniu, nie może być uwolnionym od podatku dochodowego (Rozp. min. skarbu z dnia 11 Sierpnia 1850 r. L. 8710.)

Ponieważ według § 24 patentu z 31 Grudnia 1812 tylko w Wiedniu i głównych stołecznych miastach każdy rodzaj zarobkowania musi posiadać osobny arkusz podatkowy i osobno płacić podatek zarobkowy, w innych miastach i miejscach zaś wolno jest za otrzymaniem jednego arkusza podatkowego rozmaitym oddawać się przemysłom, gdy dalej taki arkusz podatkowy często najniższą klasę podatku zarobkowego wymierza, przeto w wypadkach gdy posiadacz jednego arkusza podatkowego oddaje się zatrudnieniom innym, podatkowi zarobkowemu podlegającym, a owym arkuszem nieopodatkowanym, należy postąpić jak w wypadku, gdy przedsiębiorstwo najniższym podatkiem zarobkowym pierwotnie obłożone tak się rozwinęło, że przeniesienie go do wyższej klasy podatkowej okazuje się uzasadnionem. W duchu obowiązujących przepisów zatem należy owemu przemysłowcy podatek zarobkowy na nowo przypisać, stósownie podwyższyć i podatek dochodowy wymierzyć. (Min. sk. 14 Listopada 1855 L. 15509 dod. gal. 70.

Dochód I klasy mniej jak 600 złr. wynoszący nie jest uwolnionym od podatku dochodowego, gdyż o tem uwolnieniu rozstrzygają tylko okoliczności w § 5 patentu, i § 2 instrukcyi z 11 Stycznia 1850 wymienione (Tr. ad 13 Marca 1879 L. 467 N. 447).

Koleje żelazne państwowe, które z wyższych względów przez Państwo objęte i wybudowane zostały, stoją co do opodatkowania na równi z monopolami i regaliami i dla tego nie podlegają ani zarobkowemu ani dochodowemu podatkowi. (Min. sk. 23 Września 1852 L. 4091 dod. 386).

Cukrownie na podstawie najw. post. z 11 Stycznia 1831 od podatku zarobkowego na 10 lat uwolnione, nie są przez to uwolnionemi od podatku dochodowego, gdyż w patencie o podatku dochodowym nie ma wzmianki o takiem wyjątkowem uwolnieniu.

Jeżeli z taką cukrownią połączona jest i rafinerya cukru, to ten ostatni przemysł podlega podatkowi zarobkowemu, i cały dochód cukrowni podatkowi dochodowemu I klasy. (Min. sk. 23 Stycznia 1855 L. 56308).

Wynagrodzenie płacone gminom za dostawę szutru na drogi państwowe nie stanowi, ze względu na jego przeznaczenie i wysokość, zysku z samodzielnego przedsiębiorstwa, ale jest zapłatą za pracę przez gospodarzy podjętą, i dla tego, dopóki takie stósunki trwają, nie może podlegać podatkowi zarobkowemu i dochodowemu. (Dyr. kr. skarbu z 13 Wrześ. 1856 L. 12177 dod. gal.).

Kasy dla chorych robotników przy fabrykach tytoniu istniejące nie mają prawa do uwolnienia od podatku dochodowego, nie są bowiem zakładami publicznemi przez Państwo wyposażonemi, ale instytucyami prywatnemi szczodrobliwością Państwa wspieranemi. O ile jednakże kasy te, udzielające chorym swym członkom połowę dziennego zarobku, są zakładami zaopatrzenia, na zasadzie wzajemności założonemi, o tyle korzystać mogą z ułatwień § 18 instr. kasom oszczędności i zakładom zaopatrzenia co do wymiaru podatku przyznanych. Uwolnienie tych kas po myśli § 8 patentu jest możliwem, jeżeli roczny ich dochód bez odtrącenia długów nie przenosi 300 złr. Do tego dochodu liczyć się będą nietylko procenta od kapitałów, ale także i podatkowi niepodlegające statutami określone i dobrowolne datki. (Min. sk. 8. Marca 1857 L. 5670 dod. N. 13).

§ 6. W drugiej klasie nie podpadają podatkowi dochodowemu:

1. gaże służbowe żołnierzy i oficerów w czynnej służbie zostających;

2. pobory przyznane ze Skarbu Państwa, funduszów publicznych, albo od gmin, klasztorom jałmużniczym, tudzież zakonom duchownym zajmującym się nauką lub wychowaniem młodzieży, albo też pielęgnowaniem chorych, wreszcie szkołom, domom kalek, albo też innym zakladom dobroczynnym, na ich utrzymanie;

3. dochód podciągnięty pod drugą klasę, którego ilość roczna dla pobierającego, 630 złr. nie przenosi.

Myślą przepisów § 4 i 19 jest, że rozmaite, stałe i nieobciążone płace, jakie ktoś z jednego lub z więcej funduszów pobiera, w całej swej ogólnej ilości podlegają podatkowi dochodowemu, jeżeli choć nie każda z osobna ale wszystkie razem sumę 600 złr. przenoszą. (Min. skarbu z 25 Lutego 1850 L. 32697 dod. do rozp. min. sk. N. 143).

Przy ocenieniu uwolnienia od podatku dochodowego II klasy nie rozstrzyga wysokość jednego rocznego dochodu, ale wysokość wszystkich do II klasy należących rocznych dochodów, bez względu na to, czy one pochodzą z jednego, czy z wielu źródeł.

Kto zatem pobiera emeryturę a oprócz tego gdzieindziej płacę, i obydwa te dochody przenoszą 630 złr., ten jest obowiązanym do płacenia podatku dochodowego. (Tr. ad. 25 Maja 1877 L. 714 N. 86.).

Uwolnienie dodatków aktywalnych przez urzędników Państwa pobieranych od podatku dochodowego nie ma zastósowania do dodatków aktywalnych, jakie urzędnicy gminni pobierają, gdyż z wyjątkowego uwolnienia tych urzędników od dodatków krajowych i indemnizacyjnych nie można analogicznie wnioskować, aby i od podatku dochodowego uwolnionymi być mieli, tem badziej że wyjątkowe uwolnienie dodatków aktywalnych od podatku, tylko urzędnikom państwowym przyznanem zostało. (Tr. ad. 11 Marca 1879 L. 423 N. 443.)

Ponieważ audytorowie, graduowani lekarze i rachunkowi urzędnicy należą do korpusu oficerów, przeto też i pobory ich nie podlegają podatkowi dochodowemu. (Min. skarbu 26 Lutego 1869 L. 5836 10).

Oficerowie należący do batalionowych kadrów landwery według ustawy z 1 Lipca 1872 dz. u. p. N. 93, są w służbie czynnej, i dla tego pobory ich są wolne od podatku dochodowego. (Min. skarbu z roku 1873 dod. N. 8).

W czasie mobilizacyi wojska uwolnione są pobory powołanych wojskowych, z kasy wojskowej pobierane, od podatku dochodowego. (Ustawa z 7 Czerwca 1881 d. p. N. 68).

Pensye kawalerów orderu Maryi Teresy i ich powinowatych nie podlegają podatkowi dochodowemu (najw. postan. z dnia 10 List. 1850.); także remuneracye połączone z posiadaniem wojskowego medalu za waleczność od podatku dochodowego wolne. (Reskr. min. skarbu z dnia 12 Maja 1851 r.).

C. k. urzędnicy i wojskowi podczas pobytu za granicą nie są uwolnieni od podatku dochodowego. (Reskr. min. skarbu z d. 13 Paźdz. 1857 L. 32775).

§ 7. Dochód z trzeciej klasy jest wolny od podatku, gdy go się pobiera z kasy oszczędności na zasadzie wkładki tamże danej.

§ 8. Jeżeli kto udowodni, że cały jego dochód roczny bez potrącenia długów ogółem 300 złr. nie przenosi, żądać może uwolnienia od podatku dochodowego, który płacić ma z prowizyi od kapitału, lub z intrat prowizyą zastępujących bezpośrednio, lub przez odciągnienie długu dozwolone jego dłużnikowi; jeżeli zaś podatek już zapłacił, to może żądać zwrócenia takowego.

Każdy członek rodziny posiadający osobny majątek, winien składać fasye ze swego dochodu, w której nie może pomijać sumy na utrzymanie pod tytułem nieodpłatnym (od

męża lub ojca) pobieranych, bo i te sumy są także dochodem. (Rozp. min. skarbu z dnia 8 Listopada 1866 L. 55561 dodat. do rozp. min. skarbu N. 8 ex 862).

Dochody, jakie żony oficerów od kaucyj małżeńskich pobierają, tylko wtedy uwolnionemi być mogą, jeżeli to uwolnienie jest żądanem i zarazem udowodnionem będzie, iż cały dochód, bez względu na to czy podatkowi dochodowemu podlega lub nie, bez odciągania długów 300 zł. k. m. nie przenosi, i dla tego o obowiązku płacenia podatku dochodowego rozstrzyga nie sam tylko dochód z kaucyi, ale także dochód od męża na utrzymanie w jego domu lub po za domem, albo też zkąd inąd pobierany. Jeżeli tak obliczony dochód nie przenosi 300 złr. k. m., będzie uwolnionym od podatku, zawsze atoli uwolnienie to musi być żądanem, i strona przedłożyła zeznanie dokładne wszystkie rodzaje dochodu obejmujące. Zeznania takie zbadają Władze pierwszej instancyi według przepisów, i całe dochodzenie wraz z opinią swoją przedłożą krajowej podatkowej Władzy, której wydawanie orzeczeń w takich wypadkach zastrzeżonem zostało. (Min. skarbu z dnia 8 Listopada 1861 L. 55561 dod. do rozp. min. sk. N. 8).

Zbiorowa kasa sierót *(cumulative Waisenkasse)* uwolniona od podatku dochodowego, dłużnicy zaś tej kasy nie mogą sobie potrącać podatku dochodowego przy opłacaniu odsetków. (Rozp. min. skarbu z dnia 2 Listopada 1854 r. L. 5700).

Instytucye humanitarne nie mają prawa do uwolnienia od podatku dochodowego III klasy, na tej podstawie, że celem ich jest dobroczynność. (Tr. ad. 9 Lipca 1878 L. 1087 N. 299).

Uwolnienie dochodu III klasy od podatku dochodowego z powodów w § 8 patentu i 20 instrukcyi wymienionych, zawisło od przedłożenia przez żądającego uwolnienia, dowodu, że cały jego dochód, bez względu na to czy podlega podatkowi dochodowemu lub nie, wynosi mniej jak 300 złr. k. m. i że cały ten dochód szczegółowo według gatunków zezna-

nym został. Żądający uwolnienia od podatku musi zatem tym prawnym warunkom zadość uczynić gdyż istnienia ich nie można się domyślać, a samo, dowodami nie poparte twierdzenie, iż warunki te zachodzą, nie powstrzyma Władzy podatkowej do wymiaru podatku. (Tr. ad. 24 Grudnia 1877 L. 1721 N. 25 § 6).

§ 9: Podatek od dochodów pierwszej klasy wymierzany będzie na zasadzie zeznania (fasyi), którą złożyć winien uprawniony do użytkowania z dochodu podatkowi podlegającego.

Wykonywanie jakiegobądź przemysłu pociąga za sobą obowiązek płacenia podatku zarobkowego i dochodowego, tego ostatniego zaś od chwili rozpoczęcia przemysłu a względnie przypisania podatku zarobkowego; spóźnione zgłoszenie przemysłu, i w ogóle dodatkowe wydanie arkusza przemysłowego lub zarobkowego, albo koncesyi może dać powód do postępowania karnego przeciw osobie, która prowadziła przemysł bez zgłoszenia i bez opodatkowania go, nigdy jednakże nie uwalnia od dodatkowego uiszczenia prawnie przypadającego podatku. (Min. skarbu 20 Stycznia 1862 L. 67442 dod. do dz. rozp. min. sk. N. 6).

Podstawę wymiaru podatku dochodowego i w ogóle postępowania administracyjnego przy dochodzie I klasy jest zeznanie uprawnionego do poboru takiego dochodu, czy on jest osobą fizyczną, spółką, stowarzyszeniem osób duchownych lub świeckich *(Communitaet)*, Władze mają prawo zmuszenia karami do złożenia fasyi. Jeżeli więc wymiar podatku dochodowego nastąpił bez przedłożenia i zażądania fasyi, to pominiętą została jedna z istotnych form postępowania administracyjnego. (Tr. ad. 22 Maja 1877 L. 368 N. 9, 8 Kwiet. 1878 L. 483 N. 35 § 6 i 15 Kwiet 1878 L. 578 N. 39 § 6).

§ 10. We fasyi podać należy dochód czysty z zatrudnienia podatkowi podpadającego za rok jeden podług kwoty przeciętnej z trzech lat ostatnich, lub

gdyby zatrudnienie trzech lat ciągłych jeszcze nie trwało, podług wypadłości z krótszego przeciągu czasu jego trwania. Gdyby zatrudnienie roku jeszcze nie trwało, należy podać dochód w ciągu roku bieżącego prawdopodobnie spodziewany.

Przy wymiarze podatku od przewozu osób i rzeczy, nie wolno Władzy ograniczać się na wymiar podatku od samego dochodu z przewozu osób, i wykazany przez Władzę pocztową udział w należytościach przez podróżnych zapłaconych uważać za czysty dochód, wydatki zaś tego przedsiębiorstwa uważać za pokryte dochodami za użycie koni i z ryczałtu na posłańców, gdyż czysty dochód tylko według przecięcia z trzech ostatnich lat obliczonym być może. (Tr. ad. 19 Lutego 1877 L. 209 N. 5 § 6).

Podatek dochodowy może być wymierzonym tylko na podstawie wyników przedsiębiorstwa w poprzednich trzech latach, nieuzasadnione więc jest żądanie, aby podatek wymierzyć biorąc dochód ostatniego roku za podstawę. (Tr. ad. 1 Grudnia 1877 L. 1267 N. 167).

Zysk osiągnięty z wykupu własnych akcyj, dla zredukowania akcyjnego kapitału towarzystwa, nie zawsze może być uważanym za podlegający podatkowi dochodowemu tegoż towarzystwa. Wykup akcyj nie jest interesem handlowym akcyami, walorami, z którego dochód podlega podatkowi, ale jest wykupem udziałów, jakie część członków stowarzyszenia (akcyonaryusze) w jego majątku posiadają, na korzyść akcyonaryuszów w stowarzyszeniu pozostałych, i chociażby zysk na tej operacyi w konto zysków i strat rachunkowo wykazanym został, to zysk ten nie stanowi wcale czystego dochodu według § 10 zeznać się mającego.

Dla obliczenia dochodu celem wymiaru podatku ważnem jest w tym wypadku, z jakich funduszów akcye były wykupywane, czy z majątku towarzystwa, czy z dochodu w czasie, do którego się fasya odnosi, osiągniętego, gdyż w tym ostatnim razie suma na wykupno z dochodów obrócona nie

mogłaby być przy wymiarze podatku od dochodu odtrąconą. (Tr. ad. 8 Kwietnia 1878 L. 483 N. 35 § 6).

Podstawą wymiaru jest rzeczywisty dochód. Jeżeli zaś przedsiębiorstwo istnieje przez cały rok, i podanym być ma dochód prawdopodobnie spodziewany, a zeznanie to w miejsce przysięgi jako sumiennie złożone stwierdzonem, to przez ten prawdopodobny dochód nie można rozumieć innego, jak tylko ten, który przy uwzględnieniu wszelkich na niego wpływających okoliczności prawdziwemu dochodowi ile możności odpowiada. (Tr. ad. 15 Października 1878 L. 1565 N. 331).

Dochód według włożonego w przedsiębiorstwo kapitału przypuszczalny nie może stanowić podstawy do wymiaru podatku dochodowego, i wymiar na takiej podstawie dokonany, musi byc dla wadliwego postępowania zniesionym. (Tr. ad. 16 Grudnia 1878 L. 2002 N. 63 § 6).

§ 18 patentu o podatku dochodowym nie pozwala nawet co do towarzystw akcyjnych, na wyjątek od ogólnego prawidła, że dochód czysty według wyniku poprzednich trzech lat obliczonym być ma.

Zastósowanie innej metody obliczenia dochodu jest wadą w postępowaniu, pociągającą za sobą zniesienie wymiaru z urzędu, to jest nawet w takim wypadku, gdyby strona ani w toku postępowania ani w zażaleniu do Trybunału administracyjnego zarzutu takiego nie wniosła. (Tr. ad. z 31 Marca 1879 L. 562 N. 73 § 6).

Stowarzyszenie akcyjne przedstawia jednego kontrybuenta podatkowego, i przedmiot wymiaru podatku stanowi czysty dochód stowarzyszenia, nie zaś zwiększona wartość udziałów w majątku stowarzyszenia ani dywidenda akcyonaryuszy.

Podatek dochodowy I klasy należy wymierzyć na podstawie fasyj, a zysk z wykupu akcyj nie zawsze jest dochodem podatkowi podlegającym. (Tr. ad. 15 Kwietnia 1878 L. 578 N. 39 § 6).

Jeżeli podatek dochodowy wymierzono na podstawie fasyi, lecz wyników dochodzenia ze znawcami przeprowadzonego, w skutek których dochód sprostowanym został, obowiązanemu do płacenia podatku nie przedstawiono, ani go też dla otrzymania potrzebnych wyjaśnień nie przesłuchano, ani mu wreszcie po myśli § 25 instrukcyi z 11 Stycz. 1850 nie polecono, aby niedostateczne zeznanie uzupełnił przez wpisanie cyfr dochodu i rozchodu w rubryce VI, to wymiar taki polegał na wadliwem postępowaniu i dla tego zniesionym być musiał. (Tr. ad. 9 Grudnia 1879 L. 2360 N. 102 § 6).

Przemysł podlegający podatkowi zarobkowemu (dzierzawa przewozu) podlega podatkowi dochodowemu I klasy; jeżeli ten przemysł od dłuższego czasu istnieje, to czysty dochód winien być obliczonym według przecięcia z poprzednich trzech lat, bez względu na to, czy prowadzono go we własnym zarządzie czy przez wydzierżawienie. (Tr. ad. 25 Paździer. 1881 L. 1309 N. 1188).

Czysty dochód oblicza się według przecięcia z trzech poprzednich lat, to jest, czysty dochód danego roku oblicza się przez zesumowanie po jednej trzeciej części, urzędownie stwierdzonego dochodu trzech poprzednich lat. Jeżeliby jednak tak obliczona część dochodu z owych lat podatkowych, po raz czwarty przyjętą była za podstawę wymiaru podatku, to oczywistem jest, że kwota podatku w ten sposób obliczona, przekroczyć może miarę tego, do czego opodatkowany jest obowiązanym, a takie żądanie ponad prawną miarę jest bezpodstawnem, tem bardziej jeżeli i obliczenie czystego dochodu z lat poprzednich opierało się na postępowaniu z przepisami prawa niezgodnem. (Tr. ad. 16 Września 1882 L. 1814 N. 1490).

Podatek dochodowy jest podatkiem osobistym, należy się od dochodu z przedsiębiorstwa pobieranego i wymierza się na podstawie zeznania przedłożonego przez uprawnionego. Spółki handlowe i przemysłowe stanowią w obec podatku dochodowego jednostkę podatkową, która też zeznanie dochodu przedłożyć ma; z chwilą rozwiązania spółki obowiązanym do

podatku staje się osoba, na którą dochody z przedsiębiorstwa przeszły, i dla tego, jak za istnienia spółki dochód spółki, tak po jej rozwiązaniu dochód jednej osoby t. j. posiadacza przedsiębiorstwa podlega podatkowi.

Od dochodu nie może być odciąganym, i przy wymiarze podatku uwzględnionym: wydatek zarachowany w księgach na koszta budowy, gdyż wydatek ten jest właściwie amortyzacyą, i wycofaniem włożonego kapitału; ani procenta od dłużnego kapitału zagranicznym wierzycielom zapłacone, zwłaszcza, że i ci ostatni podlegają podatkowi dochodowemu, i dłużnik ma prawo od przypadających procentów odciągać na podatek kwotę dozwoloną. (Tr. ad. 9 Stycznia 1883 L. 4 N. 1620).

§ 11. Podając dochód nie wolno potrącać:

1. kapitału usuniętego z przedsiębiorstwa w przeciągu czasu, za który fasya złożoną została;

2. prowizyi od kapitału w przedsiębiorstwo lub zatrudnienie włożonego, i od długów kapitałowych przedsiębiorstwa podatkowi podlegającego.

3. wynagrodzenia za pracę podatkującego, jego żony i tych dzieci jego, którym prawnie obowiązany jest dawać utrzymanie;

4. pomieszkania podatkującego i jego rodziny.

Ekwiwalent należytości nie bywa płacony z tytułu prowadzenia przedsiębiorstwa, nie stanowi więc wydatku na ruch przedsiębiorstwa i dla tego przy obliczaniu czystego dochodu podlegającego mu przedmiotu nie może być odtrącanym. (Min. skarbu z dnia 12 Sierpnia 1865 L. 20664 Dodatek do dz. rozp. min. skarbu N. 26).

Przy wymiarze podatku od dochodu I klasy nie mogą być do wydatków przedsiębiorstwa *(Betriebs-auslagen)* policzonemi: procentowe odpisanie wartości, koszta utrzymania realności podlegających podatkom realnym, ani też koszta

założenia towarzystwa akcyjnego. (Tr. ad. z dnia 9 Marca 1877 r. L. 315 N. 52.

Zmniejszenie kapitału obrotowego, choćby przypadkowe, nie może być przyczyną odtrącania odpowiedniej części dochodu, zwłaszcza iż podatek dochodowy nie jest wcale podatkiem od kapitału. (Tr. ad. z dnia 22 Marca 1877 L 368 N. 57).

Odsetki należące się od wkładek, nie mogą być odciągane przy wymiarze podatku dochodowego od kas oszczędności, gdyż od dochodu III klasy żadne odtrącanie dozwolonem nie zostało, a jedyny wyjątek stanowią według § 13 instrukcyi tylko renty dożywotnie. (Tr. ad. z dnia 25 Września 1877 L. 1229 N. 125.

Do wymiaru podatku dochodowego od stowarzyszeń *(Genossenschaften)* nie można odciągać od dochodu, poborów tych funkcyonaryuszy, którzy reprezentują stowarzyszenie, ale pobory innych funkcyonaryuszy. (Tr. ad. z d. 9 Października 1877 L. 1289 N. 132).

Przy oznaczeniu czystego dochodu z przedsiębiorstwa górniczego dla wymiaru podatku dochodowego I klasy nie można uważać za wydatki, z prowadzeniem przedsiębiorstwa połączone, ani wydatków na nabycie realności ani należytości za takie wyłączności poszukiwania (górniczego), które nie stanowią istotnej części przedsiębiorstwa, ani też wreszcie krajowych, gminnych i t. p. dodatków do podatku dochodowego. (Tr. ad. z dnia 8 Kwietnia 1878 L. 525 N. 242).

Z przepisów § 11 patentu o podatku dochodowym i §§ 6, 7 i 8 instrukcyi wykonawczej wynika, że przedmiotem podatku dochodowego jest czysty dochód z przedsiębiorstwa, jaki się okaże po odliczeniu od surowego dochodu wszystkich ruchem przedsiębiorstwa rzeczywiście spowodowanych, i według ustawy odtrąceniu ulegających wydatków. Według tej zasady nie można odciągać wydatków, które jedynie tylko dla przedstawienia zmniejszonej wartości zakładu przemysłowego przez zużycie maszyn, rekwizytów i t. p. pod nazwą: odpisanie wartości, amortyzacya, wykazanemi

zostały; gdyż nie mają one cechy wydatku na ruch przedsiębiorstwa, ale ich przeznaczeniem jest utworzenie funduszu na przyszłe wydatki, przez ściągnięcie kapitałów z przedsiębiorstwa w czasie, do którego się fasya odnosi. Wszystkie atoli wydatki na naprawę i utrzymanie zakładu, na maszyny, rekwizyta rzeczywiście poniesione, jako też wydatki rzeczywiste na sprawienie nowych na miejsce zużytych urządzeń, maszyn, rekwizytów, są wydatkami na ruch przedsiębiorstwa i od surowego dochodu odliczonemi być winny z tem jednakże zastrzeżeniem, iż wydatki te nie stanowią nowego wkładu kapitału w przedsiębiorstwo, bez względu na to, czy celem ich jest rozszerzenie czyli też poprawienie istniejącego przedsiębiorstwa. (Tr. ad. z dnia 27 Maja 1878 r. L. 839 N. 44 § 6).

Przy wymiarze podatku dochodowego od przedsiębiorstwa górniczego, nie można odciągać od dochodu krajowych, gminnych i t. p. dodatków do podatku zarobkowego i dochodowego, ani ubytku w kopalniach przez dobywanie (*Abbau)* ani wreszcie straty na kursie przy zaciągnięciu pożyczki poniżej kwoty nominalnej. (Tr. ad. z dnia 2 Lipca 1878 L. 1038 N. 294).

Od ceny sprzedaży wyrobu fabrycznego, jeżeli służyła do oznaczenia dochodu surowego, należy odtrącić koszta sprzedaży, jako wydatki na ruch przedsiębiorstwa. Nieuwzględnienie tych kosztów jest wadą postępowania, której skutkiem będzie zniesienie dotyczącego orzeczenia. (Tr. ad. z dnia 2 Grudnia 1878 L. 1936 N. 59 § 6).

Przy wymiarze podatku dochodowego od akcyjnego towarzystwa nie można odciągać od dochodu: 1. zmniejszenia się wartości gruntu, 2. inwentarza i materyałów, — (chociaż bowiem wartość gruntów (gliniska), budynków, maszyn i t. p. przez używanie się obniżyła i to obniżenie w księgach wykazanem zostało, to przecież nie poniesiono przez to żadnych rzeczywistych wydatków, ale to obniżenie wartości jest po myśli § 11:1 usunięciem kapitałów z przedsiębiorstwa i zabezpieczeniem przyszłych wydatków. Oprócz

tego co do obniżenia wartości inwentarzy i materyałów zachodzi jeszcze i ta okoliczność, że wydatki na naprawę i nabycie nowych na miejsce zużytych od dochodu odciągniętemi zostały). — 3. Wydatku na znaki obecności członków Rady nadzorczej *(Präsenzgelder)*; gdyż członkowie ci jako przełożeni towarzystwa reprezentują wszystkich akcyonaryuszów, i dla tego wydatki na nich, są wydatkami za pracę opodatkowanego, według § 11 odciągnięciu nie ulegającą.—4. Remuneracyi i noworocznych datków dla służby, posłańców i t. d., które znów są podarunkami i z przedsiębiorstwem, jako takiem, nie mają żadnego bezpośredniego związku. (Tr. ad. z dnia 4 Lutego 1879 L. 211 N. 415).

Przy badaniu wymiaru podatku dochodowego może się Trybunał administracyjny opierać przedewszystkiem tylko na patencie o podatku dochodowym i instrukcyi wykonawczej, gdyż rozp. min. z dnia 22 Marca 1864 L. 15221 jest tylko instrukcyą dla Urzędów podatkowych i górniczych co do ich wewnętrznego postępowania w sprawie wymiaru podatku dochodowego od górnictwa, nie zostało ogłoszonem w sposób prawnie obowiązujący, a zamieszczenie go w dzienniku rozporządzeń min. skarbu (rok 1864 str. 221) nie nadaje mu m o c y p r a w a w obec publiczności.

Podatek dochodowy od k o p a l n i i h u t wymierza się po myśli § 2 ustawy z dnia 28 Kwietnia 1862 dz. ust. państ. N. 28 i ces. rozp. z dnia 29 Marca 1866 dz. ust. państ. N. 42 według przepisów o tymże podatku, zatem w 1 klasie, i podstawą wymiaru jest czysty dochód z roku poprzedniego, przed wymiarem podatku. Dla tego też tylko rzeczywiste dochody i rozchody z owego roku jako wydatki ruchu przemysłowego, przy obliczeniu czystego, podatkowi podlegającego dochodu uwzględnionemi być mogą. Koszta stawiania budynków, na nabycie maszyn i kotłów do nowych szybów, maszyny elektyczne, przyrządy do ładowania i sortowania, odprowadzania wód szybowych, są wprawdzie rzeczywistemi wydatkami, ale właściwie są inwestycyami, wkładem kapitałów na czas dłuższy lub krótszy, podnoszącym wartość

inwentarza, i dla tego te wydatki po myśli § 7 instrukcyi nie mogą być odciągniętemi.

Również nie można policzyć do wydatków, obniżenia się wartości górniczych i hutniczych realności, środków ruchu i przedmiotów inwentarza kancelaryjnego, gdyż przedstawiają one tylko usunięcie w księgach przedmiotów, które wartość swą straciły, i usunięcie takie jest tylko wynikiem racyonalnego prowadzenia przedsiębiorstwa, i jest nawet w prawie handlowem (Art. 29) w tym celu nakazanem, aby w każdym roku prawdziwy bilans majątku przedstawionym był. Przy wymiarze podatku dochodowego nie rozchodzi się jednakże o to, czy majątek przedsiębiorstwa w pewnym czasie podniósł się lub obniżył, ale czy przedsiębiorstwo w tym czasie przyniosło czysty dochód. Jeżeli zaś § 7 instrukcyi wykonawczej przepisuje, iż dochód przedsiębiorstw przemysłowych tylko według zasad dobrego bilansowania wykazanym być może, przezco znów tylko bilans majątku rozumieć można, to przepis ten zamierza podać Władzy podatkowej sposób kontrolowania prawdziwości fasyj, a szczególniej sposób zabezpieczenia się, aby sumy z dochodów na powiększenie zapasów albo kapitału w przedsiębiorstwo włożonego pobrane, przy wymiarze podatku nie pozostały nieuwzględnione. (Tr. ad. z 13 Lutego 1879 L. 271 N. 423).

Przy wymiarze podatku dochodowego od dochodu I klasy nie można odciągać procentów od kapitału dłużnego po myśli § 4 patentu o podatku dochodowym, ani płaconego przez przedsiębiorstwo ekwiwalentu należytości, który, płacony od wartości rzeczy, przedstawia część ceny na jej nabycie wyłożonej, a tem samem kapitał w przedsiębiorstwo włożony, ani też kosztów finansowania pożyczki; te bowiem nie są wydatkami przez ruch przedsiębiorstwa spowodowanemi. (Tr. ad. 13 Marca 1879 L. 466 N. 446).

Władze podatkowe są uprawnione i obowiązane do sprostowania wymiaru podatku dochodowego, choćby nie był przedmiotem rekursu. Przy przedsiębiorstwach zagranicznych, te tylko wydatki filii krajowej na koszta central-

nego biura zagranicą odciągniętemi być mogą, co do których udowodniono, że przez filią rzeczywiście poniesione były; tantyema dyrektorów zasadniczo nie może być odciąganą. Raty na amortyzacyą kapitału zakładowego nie mogą być po myśli § 11: 1 od dochodu odciąganemi. (Tr. ad. 18 Marca 1879 L. 425 N. 451).

Przy wymiarze podatku dochodowego I klasy od dochodu towarzystwa akcyjnego nie można odciągać wydatków na otrzymanie kredytu pieniężnego; lecz wynagrodzenie dyrektora jako organu wykonawczego podlega odciągnięciu nawet wtedy, gdyby ten dyrektor był członkiem rady nadzorczej, gdyż jest to tylko przypadkowa okoliczność. (Tr. ad. 19 Kwietnia 1879 L. 703 N. 472).

Przy wymiarze podatku dochodowego I klasy, ulegają odciągnięciu od dochodów kolei żelaznej dodatki na fundusz emerytalny funkcyonaryuszów kolejowych, gdyż stanowią one część wynagrodzenia za czynności funkcyonaryuszów, wpływającego do utworzonej przez nich, i zabezpieczającej ich przyszłość kasy. Noworoczne datki nie mogą być odciąganemi, gdyż jakkolwiek opierają się na powszechnie przyjętym zwyczaju, przecież z przedsiębiorstwem samem nic nie mają spólnego. (Tr. ad. 28 Października 1879 L. 2091 N. 600).

Koszta podróży, które towarzystwo ubezpieczeń ponosi dla nadzoru nad zagranicznemi ajenturami, należą do wydatków ruchu przemysłowego; nie należą zaś tu wydatki na założenie nowych ajentur, na nabycie nowego inwentarza, i ryczałtowe odpisywanie z *conto* inwentaryalnego. (Tr. ad. 17 Lutego 1880 L. 314 N. 701).

Przy wymiarze podatku dochodowego I klasy ulegają odciągnięciu od dochodu wydatki na nabycie maszyn ruchomości i utensyliów, o ile udowodniono, że zostały poczynione na miejsce dawnych nieużytecznych, i o ile poprzedniemi odpisywaniami są pokryte jako wydatki ruchu przemysłowego. Wydatki zaś na procenta od kapitałów dłużnych i restauracyą budynków nie będą odciągane. (Tr. ad. 6 Kwiet. 1880 L. 634 N. 742).

Do wydatków ruchu **przedsiębiorstwa teatralnego** nie można liczyć kwoty przypadającej za loże i zamknięte miejsca dla założycieli teatru bezpłatnie zatrzymane. (Tr. ad. 6 Kwietnia 1880 L. 635 N. 743).

Przy wymiarze podatku dochodowego I klasy od **przedsiębiorstwa fabrycznego**, nie należą do wydatków ruchu przemysłowego, straty na giełdzie poniesione, nie są to bowiem wydatki ruchem przedsiębiorstwa spowodowane. (Tr. ad. 15 Czerwca 1880 L. 1147 N. 803).

Przy wymiarze podatku dochodowego od **przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych** nie będą uznane za wydatki ruchu przemysłowego wydatki na nabycie przedmiotów inwentarza, wydatki przed założeniem przedsiębiorstwa *(Vorauslagen)*, ani też wydatki syndykackie na otrzymanie kapitału. (Tr. ad. 7 Grudnia 1880 L. 2427 N. 942).

Podatek dochodowy od **cukrowni** należy wymierzać od całorocznego dochodu, nie zaś od dochodu z każdorazowej kampanii. Zapłacony za urzędników fabryki podatek dochodowy liczy się do wydatku ruchu, a procentowe odpisywania wartości inwentarza w księgach przedsiębiorstwa umieszczone nie są wydatkami ruchu. Straty poniesione na przedsiębiorstwie, nie mogą być potrącanemi od zysków otrzymanych z innego przedsiębiorstwa do tegoż samego właściciela należącego. (Tr. ad. 14 Grudnia 1880 L. 2482 N. 951).

Przy wymiarze podatku dochodowego **od browarów**, należy odpowiednią ilość piwa na poczesne *(Haustrunk)*, i na ubywanie chmielu *(Hopfenschwendung)* odciągnąć. Mężom zaufania zawezwanym do dania opinii o dochodzie przedsiębiorstwa, podlegającego podatkowi dochodowemu I klasy, należy stawiać pytania stanowczo określone, o faktycznych do ocenienia zeznania prowadzących stósunkach i ich zastósowaniu do szczegółowego wypadku, lecz nie można im zeznania dochodowego dawać do przejrzenia ani zawiadamiać ich o jego treści. (Tr. ad. 11 Stycznia 1881 L. 47 N. 983).

Dochód stowarzyszenia kredytowego z kasą oszczędności połączonego, podlega podatkowi dochodowemu I klasy, a wydatek tego stowarzyszenia dla kasy oszczędności na udział w jej zyskach, nie należy do wydatków ruchu. (Tr. ad. 3 Maja 1881 L. 760 N. 1087).

Kredytowe stowarzyszenia przy kasach oszczędności istniejące są obowiązane do płacenia podatku dochodowego. (Tr. ad. 6 Grudnia 1881 L. 2022 N. 1229).

Przy oznaczeniu dochodu towarzystwa akcyjnego, podlegającego podatkowi dochodowemu I klasy, nie można liczyć do wydatków ruchu przemysłowego ani zmniejszenia wartości kapitału zakładowego, ani wydatku na otrzymanie kredytu. (Tr. ad. 3 Stycznia 1882 L. 3 N. 1252).

Nie ma w ustawie przepisu uzasadniającego odciągnięcie od dochodu kasy oszczędności wynagrodzenia, jakie pobierają dyrektorowie takiej kasy z grona jej członków wybrani. Jeżeli więc Władza podatkowa także i przy kasie oszczędności nie odciągnęła wydatków zarządu od dochodu podatkowi podlegającego, to nie można w tem zarządzeniu dopatrzeć się naruszenia prawa, zwłaszcza, że w tym wypadku przepisy § 11 : 3 patentu o podatku dochodowym analogicznie zastósowano. (Tr. ad. 26 Września 1882 L. 1810 N. 1499).

Koszta kotowania akcyj i prioritetów towarzystwa kolei żelaznej jako też stemple na pobór kwot przez Państwo gwarantowanych, nie mogą być uznane za wydatki podlegające odtrąceniu. (Tr. ad. 7 Listopada 1882 L. 2106 N. 1550).

Dywidendy, które akcyjne towarzystwa ubezpieczenia życia, zabezpieczającym się wypłaca, czy to w gotówce, czy przez przypisanie w księgach, nie mogą być odciągane od dochodu i od podatku uwolnione, gdyż towarzystwa akcyjne wymierzają dywidendę po odciągnięciu wypadającego podatku, i dla tego nawet członkowie towarzystwa uwolnieni są od zeznawania dochodów z takiej dywidendy pobieranych. (Tr. ad. 6 Lutego 1883 L. 279 N. 1651).

Nie ulegają odtrąceniu: pobory komitetu wykonawczego *(Executivcomité)* wybranego z grona członków Rady nadzorczej towarzystwa akcyjnego; procenta z rachunku bieżącego, bo stanowią stan bierny przedsiębiorstwa; podatek zarobkowy i dochodowy od opodatkowanego dochodu jako też i dodatki do tych podatków, wreszcie podniesieniem cen spowodowana i w księgach przeprowadzona większa wartość zapasów metali w kopalniach. (Tr. ad. 13 Marca 1883 L. 575 N. 1693).

Przy wymiarze podatku dochodowego od prawa propinacyi, należy tak samo jak przy innych, podatkowi I klasy ulegających dochodach, czysty dochód oznaczyć przez odciągnięcie od surowego przychodu wszystkich, prowadzeniem przesiębiorstwa spowodowanych i ustawą dozwolonych wydatków. Do tych wydatków można liczyć między innemi wydatek na zakupno ksiąg rachunkowych; ale nie można odciągać sumy z dochodu tego trzeciej osoby płaconej, gdyż wypłaty tej nie wywołały potrzeby ruchu przedsiębiorstwa. (Tr. ad. 27 Listopada 1883 L. 2059 N. 1924).

§ 12. Pobory klasy drugiej, o ile są stałemi należytościami rocznemi, mają kasy, lub ci, którzy takowe pobory uprawnionym do tego wypłacać są obowiązani, wskazać Władzy podatkowej w okresie czasu przez osobne obwieszczenie postanowić się mającym. Inne rodzaje dochodu nieoznaczonego naprzód w stałych należytościach rocznych, a do drugiej klasy należącego, podać ma podatkujący w swojej fasyi z zachowaniem przepisów §§ 10 i 11.

1. Bezpośredniemu odciąganiu podatku dochodowego, przez kasy, podlegają tylko stałe pobory urzędników telegrafu, które albo ze względu na swoję wysokość podatek ten opłacać mają, albo też przez dodanie dochodu z tantyem podatkowi podlegać będą.

2. Tylko wątpliwe pobory tego rodzaju i dozwolone do nich dodatki *(Zulagen)* są przedmiotem wykazów, jakie

kasy po myśli rozp. min. skarbu z 24 Grudnia 1859 L. 35106 Urzędom wymiarowym przedkładać mają.

3. Tantyemy i procenta od kaucyj przez urzędników telegrafu w gotówce złożonych, nie należą do tych poborów, od których kasy podatek dochodowy bezpośrednio ściągać mają, i dla tego nie należą do wykazów płac stałych. Dochód z tych źródeł według ogólnych przepisów o podatku dochodowym winien być zeznanym, podatek wymierzonym i na przypis wziętym, i ma być także na podstawie doręczyć się mających nakazów płatniczych w kwartalnych ratach płaconym. (Min. skarbu z 26 Grudnia 1865, dod. do dz. rozp. min. N. 1 ex 866).

Przy wymiarze podatku dochodowego II klasy należy dochody obciążone odciągać od dochodu ogólnego. Do takich dochodów należy pauszale pocztmistrzów na wydatki kancelaryjne służby telegraficznej, ale nie należy wydatek na pomoc i zastępstwo w pełnieniu tej służby przez ich dzieci. (Tr. ad. 16 Marca 1880 L. 505 N. 731).

§ 13. Procenta i intraty (renty) trzeciej klasy, nie ulegające odciągnieniu, dozwolonemu dłużnikowi na mocy niniejszej ustawy, czy to dlatego że nie ciążą ani na własności gruntowej albo domowej, ani też na przedsiębiorstwie ulegającem podatkowi, czy też dla tego, że dłużnik sam jest wolny od podatku, powinien uprawniony do ich pobierania sam podać w zeznaniu, w którem ma przytoczyć:

1. kapitały, od których prowizyą pobiera;
2. stopę opłacanej od nich prowizyi;
3. nazwisko i miejsce zamieszkania dłużnika.

Kapitaliści składając swoje fasye, często żądają potrącenia procentów, jakie opłacają od kapitałów dłużnych. Takie potrącenie jest prawidłowo, według § 13 instrukcyi, niedopuszczalnem; gdyby atoli cały majątek opodatkowanego szczegółowo zeznanym i w sposób § 20 instr. przepisany

udowodnionym został, i gdyby nie zachodziła żadna wątpliwość, że dochód w całości i zupełnie był wykazanym, a stan dłużny jest prawdziwym, może Dyr. kr. skarbu wyjątkowo zezwolić na odliczenie stanu biernego od dochodu, przyczem jednakże baczyć należy, aby wierzyciele odliczonych długów według przepisów opodatkowanymi zostali. Samo z siebie się rozumie, że w wypadku, gdy opodatkowany oprócz poborów III klasy, posiada także i dochody I klasy, niemożliwem jest odliczanie długów na tym ostatnim dochodzie ciążących od dochodu III klasy.

Odliczanie stanu dłużnego od dochodu II klasy jest ze względu na właściwości tego dochodu i niski wymiar podatku, bezwarunkowo niemożliwem. (Min. skarbu z 17 Maja 1850 L. 6417, Dod. do dz. rozp. min. skar. N. 155).

Patent o podatku dochodowym nie zezwala wyraźnie na żadne odciąganie wydatków od dochodów III klasy: osobny zaś w tym względzie przepis co do rent dożywotnich mieści się w § 13 instrukcyi wykonawczej z 11 Stycznia 1850. (Tr. ad. 5 Maja 1877 L. 586 N. 77).

Jakkolwiek Władze skarbowe nie potrzebują wiedzieć, czy właściciel realności podatkowi gruntowemu lub domowemu podlegającej, i długami obciążonej, przy wypłacie procentów korzysta z prawa odtrącenia wierzycielowi 5%, to z tego nie wynika jeszcze, aby Władze tę okoliczność pomijać miały także w wypadku, gdy właściciel realności uzyska czasowe uwolnienie od podatku czynszowo-domowego, a tem samem gdy odpada przypuszczenie będące podstawą § 2 patentu. Owszem, natura rzeczy i ustawy nakazują co innego, gdyż uprawniony do poboru procentów powinien ten dochód według § 13 patentu zeznawać, jeżeli prawo odciągania 5% dłużnikowi prawnie przysługujące z tego powodu nie wchodzi w wykonanie, że temuż dłużnikowi przyznanem zostało uwolnienie od podatku realnego. Ustawy nie rozróżniają przy tem, czy to uwolnienie jest trwałe, czy czasowe; obowiązek zeznania dochodów spada na uprawnionego do poboru procentów, jak tylko i jak długo hypotekowany dłużnik od podatku grunto-

wego lub domowego uwolnionym zostaje. (Tr. ad. 20 Listopada 1877 L. 1523 N. 155).

Żądanie, aby uprawniony do pobierania procentów od kapitałów ciążących na realnościach częściowo od podatku domowego uwolnionych składał fasyą, jest prawnie uzasadnionem, jeżeli ów uprawniony posiada także dochód III klasy, gdyż obowiązany do płacenia podatku dochodowego, jeżeli posiada dochody rozmaitym klasom podatku podlegające, powinien dochód każdej klasy osobno zeznawać.

Jak zaś z jednej strony procenta od kapitałów zahypotekowanych na realnościach podatkowi podlegających w bilansie handlowego lub przemysłowego przedsiębiorstwa wykazywane, jako opłacające podatek dochodowy według § 2 patentu, od dochodu I klasy odciągniętemi być mają, tak z drugiej strony procenta od kapitałów zahypotekowanych na realnościach od podatku wolnych, muszą być odtrącone od bilansu i dochodu I klasy, i odrębnie w III klasie opodatkowane; ustawa bowiem procenta od wierzytelności, do których liczą się także i procenta od kapitałów zahypotekowanych na realnościach od podatku wolnych, wyraźnie do III klasy zalicza, przy czem na sposób, w jaki powstała zahypotekowana wierzytelność, nie zwraca się uwagi.

Do dochodu od tego rodzaju wierzytelności nie stósuje się wcale przepis § 19 instrukcyi wykonawczej, gdyż mówi on o wzajemnem obliczeniu strat między różnemi przedsiębiorstwami, odnosi się zatem tylko do dochodu I klasy. (Tr. ad 24 Grudnia 1877 L. 1721 N. 25 § 6).

Odsetki od pożyczek i innych wierzytelności, nieopodatkowane dozwolonem dłużnikowi potrąceniem przy wypłacie procentów, podlegają podatkowi dochodowemu III klasy, i do tej klasy należą także dochody kas oszczędności, zakładów zaopatrzenia i zabezpieczenia życia; okoliczność bowiem, czy uprawniony do poboru takich procentów jest osobą fizyczną lub prawną, nie stanowi żadnej różnicy. Nie zrobiono także wyjątku dla zakładów wzajemnego ubezpieczenia, ani zakładów popierających cele humanitarne. (Tr. ad. 9 Czerwca 1879 L. 1086 N. 81 § 6).

Kapitały spółce wodnej przez jej członków wypożyczone są ciężarem gruntowym (§ 61 ust. wodnej), do którego każdy z członków stósownie do świadczeń z tego stósunku wynikających, jest obowiązanym. Kapitały te nie stoją na równi z kapitałami na nieruchomościach spółki lub wcielonych do niej gruntów hypotecznie zabezpieczonemi, co znów po myśli § 451 ust. cyw. tylko przez wpis w księgi gruntowe uskutecznionem być może, i dla tego właściciele takich (niehypotekowanych) kapitałów winni dochód z nich pobierany zeznawać do wymiaru podatku. (Tr. ad. 26 Października 1878 L. 1647 N. 345).

Procenta pobierane od listów zastawnych, przy których wypłacie nie odciąga się podatku dochodowego, (uprz. austr. zakład kredytowy ziemski, pierwsza austr. kasa oszczędności), powinni uprawnieni fasyonować, gdyż ci uprawnieni są co do kapitału listami zastawnemi pokrytego wierzycielami zakładu i jako tacy pobierają procenta od danych pożyczek. Te procenta nie są przy ich wypłacie opodatkowanemi i nie przysłuża im prawne uwolnienie od podatku. Przez opodatkowanie ich nie nastąpi podwójne opodatkowanie jednego i tego samego dochodu, gdyż zakład nie opłaca podatku od dochodu z listów zastawnych, ale od dochodu, jakie mu udzielanie pożyczek przynosi.

Że zakład w obec posiadaczy listów zastawnych nie jest ręczycielem i płatnikiem, ale bezpośrednim dłużnikiem, to wynika z prawnej natury listów zastawnych. Według § 56 ust. z 27 Czerwca 1878 dz. p. p. N. 66 sankuyonującej statuta hypotecznego oddziału banku austro-węgierskiego, są listy zastawne dokumentami, któremi zakład przyrzeka ich posiadaczom wypłacać procent i kapitał według przepisów podanych na listach zastawnych. Według § 2 ust. z 2 Kwietnia 1874 dz. p. p. N. 78 służy posiadaczom listów zastawnych prawo, aby przed innymi zaspokojonymi byli z majątku w § 1 wymienionego, z czego wynika, że wierzyciele zakładu nie opierający swych praw na listach zastawnych mogą pozyskać egzekucyą, nie naruszając praw owych posiadaczy.

Nie ma zatem żadnej wątpliwości, że dotyczące zakłady są dłużnikami posiadaczy listów zastawnych, nie zaś samemi tylko ręczycielami i płatnikami. (Tr. ad. 25 Września 1877 L. 1230 N. 136 i 23 Stycznia 1879 L. 139 N. 406).

Jeżeli stowarzyszenie wzajemnych ubezpieczeń żąda uwolnienia od podatku dochodowego na innych, jak w § 7 i 8 patentu wymienionych podstawach, to w obec przepisu § 4 i 13 tegoż patentu, że dochody z procentów od premij i rezerwowego funduszu premij do III klasy należą, winien uprawniony (stowarzyszenie wzajemnych ubezpieczeń) dochód ten fasyonować. Gdy zaś cel, na jaki ów dochód obracanym jest, nie uwalnia od podatku, przeto i wymiar podatku dochodowego III klasy jest prawnie uzasadnionym. (Tr. ad. 4 Lutego 1880 L. 210 N. 689).

Dochód pobierany od listów zastawnych austryackiego zakładu kredytowego ziemskiego *(Bodencreditanstalt)* winien być fasyonowanym celem wymiaru podatku dochodowego. Zaniechane złożenie fasyi nie jest okolicznością zadawnienie wstrzymującą. (Tr. ad. 10 Października 1882 L. 1932 N. 1519).

Podatkowi dochodowemu III klasy podlegają i kapitały katedralne co do dochodów pobieranych od kapitałów ubezpieczonych na realnościach nie opłacających podatku gruntowego albo domowego, od pożyczek i od procentów od listów zastawnych, gdyż patent o podatku dochodowym nie czyni różnicy między osobami fizycznemi a prawnemi, i dochody te według § 7 i 8 nie są od podatku wolne. Podatek winien być wymierzonym bez względu na to, czy przez to kompetencya kapituły nie zostanie naruszoną, gdyż sprawa ta należy do innej drogi, a mianowicie kapitule służy prawo żądania od właściwej Władzy uzupełnienia kompetencyi. (Tr. ad. 10 Lipca 1883 L. 1643 N. 1825).

§ 14. Zeznania składa podlegający podatkowi z zatwierdzeniem zamiast przysięgi, że zawarte w nich podania przedstawił z wiernością uczciwego obywatela podług najsumienniejszego przeświadczenia.

§ 15. Do przyjmowania, rozpoznawania i sprawdzania zeznań do podatku dochodowego niemniej do oznaczania należytości podatkowej, ustanowią się w miarę potrzeby komisye, o których siedzibie, rozległości, okręgu urzędowania i składzie, osobne ogłoszenia dokładniejszej udzielą wiadomości.

§ 16. Zeznania składać się będą do tej komisyi, w której okręgu urzędowania leży siedziba podatkującego, jeżeli osobne ogłoszenie nie wyznaczy dla większej dogodności podatkujących do przyjmowania zeznań Urzędu podatkowego znajdującego się w miejscu, albo w jego bliskości.

Wojskowi nie są uwolnieni od podatku dochodowego I i III klasy, i obowiązani są składać fasye z takiego dochodu Władzy cywilnej, bez oczekiwania na polecenie Władzy wojskowej. (Rozp. min. sk. 19 Lipca 1851 L. 22829).

Ajencye zagranicznych stowarzyszeń ubezpieczenia będą opodatkowane wszystkie razem w miejscu, w którem znajduje się główna ajencya; tak n. p. gdyby ajencye znajdowały się w Wiedniu i Tryeście, to podatek winien być wymierzonym w Wiedniu. (Rozp. min. skarbu z 2 Listopada 1856 L. 3632).

§ 17. Do składania zeznań są tylko ci obowiązanymi, którzy mają dochód, podpadający wymiarowi podatku dochodowego na podstawie zeznań. Oświadczenie przeczące, iż ktoś nie ma wcale dochodu podpadającego podatkowi dochodowemu, składa się tylko na wyraźne wezwanie Władzy.

Ponieważ według § 54 ust. gm. naczelnik reprezentuje gminę na zewnątrz, przeto fasya podpisana przez kasyera i kontrolora, wniesioną jest przez osobę do tego oczywiście nieuprawnioną i dla tego jest co do formy wadliwą. (Tr. ad. 27 Września 1880 L. 1585 N. 122 § 6).

Naczelnik gminy jest po myśli § 54 ust. gm. powołanym do wnoszenia fasyi za gminę i do udzielania Władzy podatkowej wszelkich wyjaśnień i dowodów. Fasya nie należy do tych dokumentów, które według tegoż § i przez członków Rady gminnej podpisanemi i co do których wszystkie inne formalności dopełnionemi być muszą. (Tr. ad. 27 Czerwca 1882 L. 1298 N. 1460).

§ 18. Każde towarzystwo handlowe lub przemysłowe, trudniące się jaką czynnością dla spólnego zarobku, uważać należy za osobnego podatkującego, i powinno też za siebie złożyć zeznanie z dochodu tego przedsiębiorstwa. Spólnicy z osobna są o tyle tylko obowiązani do osobnego zeznawania dochodu, o ile pobierają go z innych źródeł, aniżeli z owego spólnego przedsiębiorstwa, i o ile ten dochód z właściwości swojej podlega powinności zeznawania.

Spółka handlowa lub przemysłowa, która prowadzi przedsiębiorstwo dla spólnej korzyści, uważaną być ma za jednego kontrybuenta podatkowego, i fasyą dochodu z tego przedsiębiorstwa sama za siebie złożyć winna. Członkowie spółki tylko o tyle do osobnego składania fasyi są obowiązani, o ile z innych źródeł, aniżeli z owego przedsiębiorstwa, pobierają dochód zeznawać się mający. W obec przepisu patentu o podatku dochodowym zupełnie obojętnem jest pod względem podatkowym, czy tego rodzaju spółka także i według prawa handlowego stanowi handlową spółkę.

Jeżeli więc 2 spólników prowadzi spólnie handel zbożem, to wymiar podatku od tego na spólną korzyść prowadzonego przedsiębiorstwa, dokonany na podstawie fasyi przez każdego ze spólników złożonej, jako też każdemu ze spólników z osobna, był pod względem postępowania administracyjnego wadliwym. (Tr. ad. 13 Września 1880 L. 1715 N. 120 § 6).

§ 19. Podatek od dochodu I i III klasy wymierza się po pięć od sta, to jest: po 3 kr. od każdego złotego reńs. mon. kon. Od dochodu II klasy należytość podatkowa od kwot, przenoszących 600 złot. reńskich do 1000 złotych reńskich włącznie ma wynosić 1 od sta (procent), dalej od każdego 1000 kwotę, podnoszącą się o 1 od sta tak, że podatek od płacy 3000 złotych reńskich wymierza się od pierwszego tysiąca na 1, od drugiego na 2, a od trzeciego na 3 od sta i t. d., jednakże ten wymiar nie powinien od kwot, przechodzących 9000 złr., przewyższać dziesięciu od sta.

1. Od podatku dochodowego uwolnionym jest: a) dochód w II klasie, który 630 złr. a. w., b) w III klasie cały dochód, który 315 złr. a. w. nie przenosi.

2. Opodatkowanie dochodu w II klasie w wyższym procencie następuje co każde 1050 złr. a. w., tak, że podatek od pierwszych 1050 złr. wynosi 1 procent, od dalszej kwoty do 2100 złr. 2 procent, do 3150 złr. 3 procent i t. d. (Rozp. min. skarbu z dnia 9 Października 1858 L. 55620 dod. do dz. rozp. N. 49).

§ 20. Od dochodu I klasy nie wymierzy się nigdy podatku w mniejszej ilości od tej, jaką wynosił dotychczas płacony podatek zarobkowy wraz z jedną trzecią jego dotychczasowej należytości. Podatek zarobkowy wliczy się w podatek dochodowy, a ten ostatni przypisze i pobierać się będzie oddzielnie tylko w tej ilości, o jaką przewyższa przypisany dotychczas podatek zarobkowy. Podobnież odtrąci się od podatku dochodowego z kopalń, daninę górniczą i tylko przewyżkę pobierać się będzie osobno jako podatek dochodowy.

Przepis § 20, że podatek dochodowy nie może być w mniejszej kwocie wymierzonym, jak wynosi podatek zarobkowy z dodatkiem $^1/_3$ części, zestawiony z innemi przepisami tego patentu nie pozostawia żadnej wątpliwości, iż zamiarem ustawy jest, aby ten najniższy wymiar podatku dochodowego I klasy zastósowanym był tylko wyjątkowo do takich wypadków, w których Władza wymiarowa po zbadaniu fasyi dochodowej i po przeprowadzeniu wszelkich do należytego oznaczenia należytości potrzebnych i przepisanych dochodzeń nie znalazła powodu do wymiaru wyższej należytości. (Rozp. min skarbu z 17 Lutego 1865 L. 32479 dod. do dzien. rozp. min. skarbu N. 7)

Podatek dochodowy I klasy nie może nigdy wynosić mniej jak podatek zarobkowy z $^1/_3$ części dodatku, który też w podatek dochodowy wliczonym być ma tak, że tytułem podatku dochodowego tylko kwota przenosząca podatek zarobkowy z dodatkiem przypisaną będzie. Podatek dochodowy może być według § 21 instrukcyi odpisanym z dniem, w którym przedsiębiorstwo opodatkowane zostało, ale wyjątkowo ten przepis nie da się zastósować do wymiaru podatku, od przedsiębiorstwa w ciągu roku powstałego. (Tr. ad. 7 Stycznia 1880 L. 3 N. 660).

Przepisany w § 20 najniższy podatek dochodowy zastósowanym być ma bez względu na dochód według przepisu patentu zbadany, zatem i w takim wypadku, jeżeli przedsiębiorstwo podatkowi zarobkowemu podlegające wśród roku podatkowego powstało, tem bardziej, iż nie ma przepisu, aby w takim razie wymierzyć się mający najniższy podatek dochodowy według stósunku do reszty czasu w roku lub półroczu podatkowem wymierzonym był. Wyjątkowy przepis § 21 instrukcyi, że podatek dochodowy, z powodu zwinięcia przedsiębiorstwa w ciągu roku tylko w stósunku do czasu, przez jaki przedsiębiorstwo w ciągu roku prowadzonem było, pobranym być ma, zastósowanym być może jedynie tylko do tego wypadku, zatem nie do wymiaru podatku od przedsiębiorstwa w ciągu roku nowo powstałego.

Ten najniższy wymiar podatku dochodowego musi być zastósowanym także i do tych wypadków, w których przedsiębiorstwo poniosło stratę, gdyż podatek ten jest uzupełnieniem i poprawą istniejącego systemu podatkowego w tym kierunku, aby źródła dochodu nie przyczyniające się w należytej mierze do gospodarstwa państwowego, według możności do tego celu użytemi były, jak się to już stało, przez zaprowadzenie $^1/_3$ części dodatku do podatku gruntowego i domowego. (Tr. ad. 7 Stycznia 1880 L. 16 N. 661).

§ 21. Jeżeli jaki dochód, należący do II klasy, podpada na rok 1850 odtrąceniu jakiej taksy od uzyskania służby lub prebendy, to podatek dochodowy pobrany być powinien tylko w ilości takiej, o jaką przewyższa kwoty taksowe, w ciągu wymienionego roku uiścić się mające.

Ponieważ t a k s y w ciągu roku, więc w 12 miesiącach do zapłaty przypadają, a podatek dochodowy od stałych poborów w takichże samych ratach ściąganym bywa, przeto w razie zbiegu taksy z podatkiem dochodowym, częściowe lub zupełne od niego uwolnienie ogranicza się na te przez 12 miesięcy przypadające raty, podczas których odciąganie celem zapłacenia taksy prawnie dozwolonem jest, i dla tego uwolnienie to nie może sięgać poza roczną należytość podatkową.

Jeżeli odciąganie taksy rozpoczęło się wśród roku, za który podatek dochodowy przepisano, i kończy się wśród następnego roku, to od podatku dochodowego uwolnione są te raty poborowe, które w następnym roku, do uzupełnienia 12 dla odciągnięcia taksy pozwolonych miesięcy, płatnemi będą.

Jeżeli zaś odciąganie celem zapłacenia taksy, w skutek osobnego zezwolenia trwa dłużej niż 12 miesięcy, to skutkiem tego nie nastąpiło wcale częściowe lub całkowite uwolnienie od podatku dochodowego na czas dłuższy jak 12 miesięczny (Rozp. min. skarbu 18 Maja 1851 L. 6242 dz. u. p. N. 201).

Urzędnik, który taksę służbową nie w dwunastu ratach ale naraz zapłacił, pozostaje uwolnionym od podatku dochodowego przez te 12 miesięcy, w których taksa odciąganą być miała; urzędnikowi na wyższą płacę posuniętemu, któremu z powodu spóźnionego jej asygnowania, dawniejsze pobory wypłacano, i podatek dochodowy odtrącano, będzie ten podatek zwróconym od czasu, w którym się rozpocznie pobór podwyższonej płacy i odciąganie taksy, jeżeli wymierzona taksa przewyższa zapłacony podatek dochodowy. (Rozp. min. sk. 22 Stycznia 1852 L. 17903 dz. u. p. N. 62).

Urzędy podatkowe, jako też inne urzędy i kasy państwowe upoważnione zostały, we własnym zakresie działania, zatem bez potrzeby starania się o zezwolenie krajowej Dyrekcyi skarbu, podatek dochodowy od stałych płac podczas równoczesnego odciągania taksy niewłaściwie pobrany, przypisać na pokrycie bieżącej rat taksy służbowej. (Min. sk. 27 Kwietnia 1877 L. 2256 dod. do dz. rozp. min. sk. N. 14).

§ 22. Podatek od objętych II klasą płac stałych wymierzają kasy albo też obowiązani do uiszczania tychże płac uprawnionym do pobierania onych, odtrącając go zaraz przy wypłacie należących się, w ciągu od dnia 1 Listopada 1849, do dnia 31 Października 1850 roku kwot, w miarę ich wypłacania. Odtrącone tym sposobem w ciągu każdego miesiąca kwoty mają być 8 dni po upływie miesiąca przesłane do kasy, upoważnionej do odbierania podatku.

Dochód ze stałych płac przez osoby prywatne wypłacanych podlega podatkowi dochodowemu na podstawie zeznań, które uprawnieni do poboru według wzoru *B* (§ 12 instr. wyk.) składać mają, przez co jednakże obowiązany do wypłaty nie staje się uwolnionym od obowiązku przedłożenia wykazu według wzoru *C*. Z tego wynika także, iż doniesienie osoby prywatnej, owe pobory wypłacającej, nie może zastąpić fasyi obowiązanego do płacenia podatku. (Tr. ad. 4 Czerwca 1877 L. 751 N. 12 § 6).

Osoby, które po myśli § 22 patentu o podatku dochodowym przy wypłacie pensyi i t. p. odciągają podatek dochodowy, nie mają obowiązku badania dochodów kontrybuenta z innych źródeł płynących, dla oznaczenia procentowej stopy podatku. (Tr. ad. 11 Grudnia 1877 L. 1677 N. 174).

Wymiar, odciąganie i odsyłanie kwot ściągniętych w 8 dni po upływie miesiąca, bez oczekiwania na wezwanie Władzy podatkowej, jest obowiązkiem każdego bez wyjątku, który pobory stałe podatkowi dochodowemu podlegające wypłacać winien, — zatem także i gminy, a względnie Urzędy gminne, co do urzędników, którym pobory II klasy podatku dochodowego wypłacają. (Tr. ad. 10 Maja 1878 L. 746 N. 264).

Podatek dochodowy II klasy może być pobieranym od dochodu rzeczywistego nie zaś domniemanego; i tak jeżeli ktoś przez parę miesięcy pobierał wynagrodzenie, to dochód jego podatkowi podległy wynosi sumę pobranych przez tę parę miesięcy kwot, nie zaś sumę, jakaby w stósunku do miesięcznego wynagrodzenia za cały rok wypadła. (Tr. ad. 20 Czerwca 1882 L. 1268 N. 1450).

§ 23. Właściciel przedsiębiorstwa handlowego lub przemysłowego ma prawo, przy wypłacie prowizyi opłacanej od kapitałów na przedsiębiorstwie ciężących, odtrącić podatek od prowizyi, a to w ilości pięć od sta, czyli 3 kr. od 1 złot. reńs. m. konw. i żądać, ażeby wierzyciel odtrąconą w ten sposób kwotę zakwitował jak odebraną zapłatę.

Co do niehypotekowanych długów przedsiębiorcy przemysłowego przypuszcza się, że są długami jego przedsiębiorstwa, jeżeli z ich pochodzenia lub z innych okoliczności nie okaże się przeciwny stan rzeczy.

Państwo gwarantując kolei żelaznej kwoty potrzebne na oprocentowanie i amortyzacyą prioritetów, nie odpowiada za tę część procentów, którą każdy, podatek dochodowy opłacający przedsiębiorca wierzycielom swoim po-

trącać jest uprawnionym. Prawo tego potrącania, któremu wierzyciele handlowi podlegają nie zawisło i nie może być zawisłem od obywatelstwa austryackiego. Prawo to dłużnikom przyznane, bez względu na to, czy to odtrącenie od procentów uważanem będzie za podatek na wierzycieli nałożony lub nie, stoi w ścisłym związku z wyraźnym, ogólnym lub bezwarunkowym przepisem ustawy (§ 11 patentu), że procenta, jakie podatkowi podlegające przedsiębiorstwo od kapitałów dłużnych wypłaca, przy obliczeniu dochodu I klasy nie będą odciągane. Ponieważ zaś ten przepis jest ogólnym i bezwarunkowym, przeto i prawo odciągania, dłużnikowi przysługujące, musi być także ogólnem i bezwarunkowem, zatem wykonywanem być może bez względu na to, jakiego państwa obywatelem jest, i w jakich zresztą innych osobistych stósunkach znajduje się wierzyciel, a względnie właściciel kapitałów w przedsiębiorstwo włożonych. (Tr. ad. 18 Czerwca 1881 L. 1076 N. 1124).

Dochód od kapitałów wypożyczonych dzierżawcy dóbr podlega podatkowi dochodowemu dla tego, że dzierżawcy dóbr, nie będąc ani kupcami ani rzemieślnikami, nie mają prawa odtrącania podatku dochodowego od procentów od wypożyczonego im kapitału płaconych. (Tr. ad. 18 Października 1881 L. 1613 N. 1184).

§ 24. Od innych, aniżeli wymienionych w §§ 22 i 23 dochodów wymierzają podatek wyznaczone do tego Komisye (§ 15) na podstawie złożonych zeznań po rozpoznaniu ich, oznajmiając podatkującemu osobnym arkuszem podatkowym ilość płacić się mającego podatku.

§ 25. Komisya, której złożono zeznanie (§ 16), rozpoznaje takowe co do należytej jego formy i treści. Do tego rozpoznania, oprócz jednego członka Zwierzchności gminnej, wybiera się dwóch bezstronnych dobrze obeznanych mężów zaufania, których Zwierzchność gminna do tej czynności wyznaczy z gminy, w której

podatkujący mieszka, albo gdy idzie o przedsiębiorstwo przemysłowe, z miejsca, gdzie takowe ma swoję siedzibę. W tej czynności należy zwracać uwagę na to, czy podatkujący zeznał wszystkie źródła swojego dochodu, do których zeznania był obowiązany, i czy zeznaną ilość uważać można za odpowiednią zachodzącym stósunkom. Uchybienia w formie albo niedokładności zeznań prostuje i uzupełnia Komisya, zapytując zeznającego w krótkości o takowe. Powinna też Komisya jak najspieszniej przeprowadzić dochodzenie co do wątpliwości, zachodzących pod względem rzeczywistości zeznanej kwoty, i podatkującego w celu otrzymania potrzebnych objaśnień wysłuchać. Jeżeli zeznanie tyczy się przedsiębiorstwa przemysłowego, mającego siedzibę w powiecie innej Komisyi, to Komisya rozpoznawcza udzieli część zeznania, tyczącą sie tego przedsiębiorstwa owej Władzy, która rozpoznanie przeprowadzi takim samym sposobem i wynik jego odeszle napowrót pierwszej Komisyi.

Odtrącając dla wymiaru podatku obciążone pobory służbowe należy mieć wzgląd na szczególne stósunki służbowe i miejscowe, i gdyby potrzebne dochodzenia przeprowadzonemi nie były, nakazać uzupełnienie aktów. (Tr. ad. 13 Listopada 1876 L. 307 N. 1 § 6).

Wystarczy zupełnie, jeżeli kasa zaliczkowa według statutów do udzielania pożyczek swym członkom uprawniona, wraz z zeznaniami w prawnej formie sporządzonemi i rocznemi zamknięciami rachunków według rozdziałów, na jakie się jej księgi dzielą, przedłoży także szczegółowy wykaz dochodów i rozchodów, jako też indywidualny wykaz pożyczek członkom udzielonych i procentów pobranych, które nie podlegają podatkowi zarobkowemu, którym zatem prawo odciągania 5 procentów nie przysługuje.

Żądanie jeszcze dalej idące, a mianowicie, aby przedłożono szczegółowy wykaz procentów pobranych od każdego kupca i przedsiębiorcy, ma cechę nadzwyczajnego zarządzenia celem zbadania fasyi, które dla braku prawnych podstaw i dopóki wszystkie prawne środki dozwolone do uzyskania należytego wyjaśnienia faktycznych stósunków wyczerpanemi nie zostały, tem mniej za uzasadnione uznanem być może, iż obliczenie owych procentów na podstawie przedłożonych już aktów, w drodze artymetycznej możliwem jest. (Tr. ad. 21 Września 1878 L. 1064 N. 47 § 6).

Jeżeli zajdzie potrzeba zasiągnięcia opinii znawców, lecz tylko jeden znawca przesłuchanym, a obowiązany do podatku o wątpliwościach przeciw jego zeznaniu zachodzących, zawiadomionym nie zostanie, to odnośne orzeczenie z powodu wadliwego postępowania zniesionem być musi. (Tr. ad. 15 Października 1878 L. 1462 N. 52 § 6).

Jeżeli obowiązany do podatku przesłuchanym był celem wyjaśnienia wątpliwości co do złożonej przez niego fasyi podniesionych, a opinii bezstronnych znawców nic innego nie zarzuca jak tylko samowolę, to Władza podatkowa nie ma powodu przyjęcia za podstawę wymiaru podatku innego, jak przez znawców podanego dochodu. Jeżeli zaś Władze skarbowe przy zbadaniu stanu rzeczy za podstawę wymiaru podatku służyć mającego zastósowały się do przepisów prawa, to Trybunał administracyjny nie będzie wchodził w bliższe ocenienie stósunków opodatkowanego. (Tr. ad. 11 Lutego 1879 L. 254 N. 421).

Według przepisów rozp. min. z 13 Listopada 1850 dz. u. p. N. 445 nie są Władze podatkowe przy wymiarze podatkowego ani obecnością członka Zwierzchności gminnej związanemi, ani też mają obowiązek zapytywania takich tylko mężów zaufania i znawców, których Zwierzchność gminy, ani też takich, których strona przedstawi, zatem wybór mężów zaufania i znawców zawisł od swobodnego uznania Władzy podatkowej. (Tr. ad. 30 Maja 1879 L. 1045 N. 503).

Jeżeli stowarzyszenie oszczędności lub zaliczkowe podatkowi dochodowemu I klasy podlegające od pożyczek kupcom i rzemieślnikom udzielonych wraz z procentem pobierało prowizyą, to ta od dochodu nie odciągająca się prowizya, nie może być liczoną według stopy statutami dozwolonej. ale w kwocie rzeczywistej. Orzeczenie administracyjne, które tylko przypuszczało ale nie sprawdziło, iż dochody z prowizyi zeznane były nieprawdziwe, musi być z powodu wadliwego postępowania zniesionem, jeśli stronie w całości udzielonem nie zostało i przed wydaniem tegoż nie przedstawiono stronie wątpliwości co do prawdziwości zeznanego dochodu zachodzących i nie żądano od niej wyjaśnień. (Tr. ad. 22 Listopada 1880 L. 2297 N. 127 § 6).

Jeżeli przeciw prawdziwości fasyi zachodzą uzasadnione wątpliwości. to postępowanie § 25 wskazane powinno być zarządzonem i przeprowadzonem.

Według § 24 instrukcyi wykonawczej zależy od swobodnego uznania Władzy, czy od strony zażąda szczegółowego wykazania dochodów i rozchodów. Jeżeli zaś Władza skarbowa spostrzeże, iż w skutek nienależytego postępowania z fasyami, dochód podatkowi podlegający uderzająco nisko obliczonym został, to na mocy przysługującego jej prawa nadzoru nad niższemi Władzami i obowiązku spółdziałania przy wymiarze podatku, jest Władza ta uprawnioną i obowiązaną, orzeczenia Władz niższych bez należytej podstawy i ze szkodą skarbu wydane znieść, i nakazać uzupełnienie dochodzeń i wydanie nowego orzeczenia. Wezwanie atoli obowiązanego do podatku. aby co do zeznanego już dochodu nowe składał fasye, nie ma podstawy w przepisach. (Tr. ad. 27 Grudnia 1880 L. 2557 N. 120 § 6).

§ 26. Po rozpoznaniu zeznań i przeprowadzeniu rozpraw i badań, potrzebnych do zupełnego wyrachowania podatku, oznaczy Komisya, jaki podatek się należy, i oznajmi go podatkującemu.

§ 27. Każdy jest obowiązany dać Władzy na jej żądanie ustnie lub pisemnie potrzebne objaśnienia względem faktycznych stósunków, na których opiera się obliczenie dochodu, o ile zaś rozchodzi się o podanie faktów celem sprostowania zeznania innego podatkującego, zastósować się do przepisu o składaniu świadectwa w sprawach publicznych.

§ 28. Przeciw postanowieniu Komisyi o obowiązku płacenia podatku i jego wymiarze można założyć rekurs do Namiestnika kraju w ciągu 14 dni po oznajmieniu postanowienia. Przy Namiestniku i pod jego kierunkiem i nadzorem ustanowioną będzie do rozstrzygania rekursów Komisya krajowa. Rekurs podaje się celem dalszego przesłania do Władzy, za pośrednictwem której nastąpiło oznajmienie orzeczenia. Od orzeczeń Komisyi krajowej nie ma dalszego odwołania się.

§ 29. Rekurs przeciwko postanowieniu o obowiązku płacenia albo jego wymiarze nie ma mocy powstrzymania środków do ściągania podatku.

§ 30. Podatek dochodowy, o ile nie bywa pobieranym za pomocą odtrącania od prowizyj bieżących albo innych płac, z końcem każdego ćwierćrocza uiszczonym być winien.

§ 31. Ściąganie podatku dochodowego odbywa się sposobem, przepisanym dla ściągania podatków stałych, przez ustanowione do tego Władze i za pomocą środków, do sciągania podatków stałych prawem dozwolonych.

Jawna spółka handlowa odpowiada solidarnie (§ 891 ust. cyw.) za zaległości podatków osobistych (zarobkowego i dochodowego) każdego ze swych spólników, i mimo rozpisania konkursu na majątek jednego ze spólników, może

być pociągniętą do zapłacenia zaległego na nim podatku (Tr. ad. 23 Października 1883 L. 2269 N. 1880).

§ 32. Kto wezwaniu do złożenia zeznania albo innych dowodów w ciągu czasu do tego wyznaczonego zadość nie uczynił, tego Władze przynaglić mogą do tego stósownemi karami pieniężnemi.

Od każdego przedsiębiorstwa opłacającego podatek zarobkowy należy składać zeznania do wymiaru podatku dochodowego, a Władze skarbowe mają prawo karami zmuszać do przedłożenia zeznań. (Tr. ad. 2 Marca 1880 L. 408 N. 716).

§ 33. Kto w zeznaniach, przepisanych udowodnieniach albo doniesieniach zamilczy dochód, podatkowi podpadający, albo przez to, że nakazanego niniejszą tymczasową ustawą zeznania albo doniesienia w należytym czasie podać zaniedbał, siebie albo kogo innego usiłował uwolnić od opłaty nakazanego podatku, albo w zeznaniu lub doniesieniu okoliczności dla wymiaru podatku ważne, tak nieprawdziwie podał, że tym sposobem albo przepadłby zupełnie podatek, albo w mniejszej aniżeli przepisanej ilości wymierzonymby był, ma być zmuszonym do złożenia tytułem kary potrójnej ilości tej kwoty, o jaką podatek ukróconym, albo na ukrócenie narażonym był, a to sposobem przepisanym do ustanowienia i ściągania podatków.

Podwyższenie podatku dochodowego z powodu zaniedbanego przedłożenia zeznania jest dopuszczalnem w takim tylko razie, jeżeli zeznanie w oznaczonym terminie złożone nie zostało, tudzież jeżeli przez to zamierzono siebie lub kogo innego uwolnić od prawnie należącego się podatku. (Tr. ad. 26 Października 1878 L. 1647 N. 345).

Prawo wymierzenia podatku dochodowego przedawnia się w 4 latach (§ 1 ust. z 18 Marca 1878 N. 31)

ale w wypadku gdy podatek w skutek zaniedbania strony w całości lub części wymierzonym nie był, rozpoczyna się przedawnienie z upływem roku, w którym Władza znalazła się w możności wymierzenia podatku (§ 2). (Tr. ad. 8 Czerwca 1880 L. 1113 N. 792).

§ 34. Zaprowadzone w skutek rozporządzenia ministeryalnego z dnia 18 Czerwca 1848 osobne obłożenie podatkiem niektórych płac urzędników, pensyonowanych oficerów i ich krewnych, tudzież prebend towarzystw klasztornych i zakonów duchownych ustaje od dnia 1 Listopada 1849 r. Przeciwnie postanowienia względem wymiaru dyet i kwoty, której pensye przewyższać nie mogą, pozostają w swej mocy.

---

bb) Instrukcya wykonawcza do patentu o podatku dochodowym. (Rozp. min. sk. z 11 Stycznia 1850 dz. u. p. N. 10).

§ 1. Podatkowi dochodowemu na podstawie zeznań podlega dochód:

a) w I klasie: 1) z przemysłu podlegającego podatkowi zarobkowemu, 2) z zakładów górniczych i hutniczych, 3. z dzierżaw,

b) w II klasie: 4) autorów i artystów, 5) lekarzy, weterynarzy i w ogóle osób, które się zajmują leczeniem wewnętrznych i zewnętrznych chorób ludzi i zwierząt.

6) nauczycieli prywatnych, posiadaczy zakładów wychowawczych, i osób zajmujących się nauczaniem w miejscach, których zaludnienie nie przenosi czterech tysięcy.

7) ze stałych rocznych poborów otrzymywanych z zakładów zaopatrzenia, zabezpieczenia życia, i w ogóle od osób prywatnych, o ile § 17 obowiązek zeznawania takich poborów na uprawnionych nakłada.

c) w III klasie:

8) osób pobierających procenta od kapitału lub rentę o ile te pobory odciąganiem po myśli patentu z 29 Paździer-

nika 1849 dłużnikowi pozwolonem nie są opodatkowane, bez względu na to, czy te procenta i renty wypłaca Państwo lub prywatni

9) kasy oszczędności zakłady zaopatrzenia, i zabezpieczenia życia.

Jeżeli gmina nie posiada uprawnienia do pobierania gminnych opłat od trunków propinacyjnych, wtedy cały dochód z prawa propinacyi uważanym będzie jako dochód wyłącznie z prawa propinacyi wpływający. Z tego powodu przy wymiarze podatku należy przedtem rozwiązać pytanie, czyli, na jakiej prawnej podstawie i w jakich rozmiarach pobierała gmina opłaty od trunków propinacyjnych a w twierdzącym wypadku, jaka kwota w zeznanym dochodzie wypada na opłatę gminną, aby potem właściwy propinacyjny dochód opodatkować. (Tr. ad. 10 Listopada 1879 L. 2128 N. 98 § 6).

§ 2. Zatrudnienia, których dochód na podstawie § 5 patentu z 29 Października 1849 o podatku dochodowym u osób płacących podatek zarobkowy w I (najniższej) klasie uwolnionym został od podatku dochodowego, są według § 1 III, *a—e*, i IV *a* i *e* patentu o podatku zarobkowym z 31 Grudnia 1812 i § 3 *a—e* najw. post. z 5 Września 1822 następujące:

I. sztuki i rzemiosła, a mianowicie zajęcia:

a) na podstawie prostego zezwolenia na fabrykę,

b) albo prostych zezwoleń na rzemiosło;

c) kramarstwo straganiarstwo, domokrąstwo;

d) zajęcie artystów i rzemieślników będących majstrami bez względu, czy są obywatelami jakiej gminy miejskiej i czy uprawnienie ich jest osobistem, rzeczowem lub sprzedajnem;

e) zajęcia, które należą do wolnych zatrudnień w miastach, o ile zabezpieczają samoistne obywatelskie utrzymanie, i nie opierają się na stósunku służbowym.

2. Nauczanie prywatne w miejscowościach, których ludność przenosi cztery tysiące.

3. Przewóz osób z jednego miejsca na drugie; przez furmanów, fiakrów, lektykarzy i t. p.

Apteki braci miłosierdzia są od podatku dochodowego uwolnione (Rozp. min. skarbu z 28 Maja 1854 L. 19507).

§ 3. Każdy obowiązany jest podawać fasye ze swego dochodu, gdy posiada dochód, który na zasadzie zeznania podpada podatkowi.

Kto do takiego zeznania jest obowiązany, może je sam lub przez pełnomocnika podawać. Pełnomocnik wykazać się winien pisemnem pełnomocnictwem. Mocodawca przyjmuje przez to na siebie odpowiedzialność osobistą za podanie swojego pełnomocnika, ze skutkami w § 33 patentu z d. 29 Października 1849 wyrażonemi. Za osoby małoletnie lub pod kuratelą zostające podaje fasye ojciec, opiekun albo kurator, w przedsiębiorstwach handlowych lub innej zarobkowości, będzie ten, co do kierowania przedsiębiorstwem umocowanym jest, uważanym za umocowanego także do układania i podawania fasyi z dochodu przedsiębiorstwa, jako też do udzielenia żądanych objaśnień, jeżeli właściciel sam innego pełnomocnika ku temu nie ustanowi i dotyczącej Władzy go nie wskaże. Fasyą z dochodu zakładów górniczych albo hutniczych ten podawać ma, kto kieruje sprawami przedsiębiorstwa, nie zaś każdy posiadacz części kopalni za swoje udziały.

Za korporacye duchowne i świeckie (klasztory, fundacye gminy) mają ci, co do ich zastępowania są prawnie powołani, przedkładać te wykazy.

§ 4. Kto z różnych przedsiębiorstw i źródeł zarobkowych pobiera dochód podpadający podatkowi dochodowemu na podstawie fasyi, obowiązanym jest podać z każdego przedsiębiorstwa osobną, a jeżeli dochód należy do dwóch albo więcej rozmaitych klas dochodów, dla każdej klasy swojego dochodu osobną fasyą.

§ 5. Fasye mają być wystawione podług drukowanych wzorów, gdzie fasyonujący (zeznający) rubryki wytknięte powypełniać, w miejsce przysięgi i z wiernością uczciwego obywatela dodać zatwierdzenie, iż podania swe podług najlepszej wiedzy i sumienia poczynił, i dołożyć swój podpis oraz dzień i miejsce wystawienia fasyi.

§ 6. Dla fasyi z dochodów pierwszej lub drugiej klasy służy wzór A.

Rubryka I. przeznaczona do oznaczenia klasy, do której dochód należy; rubryka II. służy do oznaczenia przedsiębiorstwa (fabryki, profesyi, adwokatury, notaryatu, praktyki lekarskiej i t. d.), do którego się fasya odnosi; rubryka III. jest przeznaczona do umieszczenia kapitału w przedsiębiorstwo włożonego, a to tak kapitału stałego, jako i obrotowego, przy czem także dokładniej oznaczonem być ma, z czego się kapitał ten składa; rubryka IV. przeznaczona do umieszczenia liczby osób pomocniczych; do których oprócz właściciela, należą wszystkie około przedsiębiorstwa zatrudnione osoby, czyli to są zwyczajni robotnicy, czeladnicy, czy dozorcy lub kierownicy i t. d.

W rubryce V. należy podać, czy przedsiębiorstwo przez cały rok, lub tylko przez część roku i przez którą jest w ruchu. W rubryce VI. wymienić należy przychód, wydatek i czysty dochód, a mianowicie: o ile przychód większy jest od wydatku, a to z lat trzech poprzednich z osobna. Rozdzielanie przychodu i wydatku na szczegółowe oddziały w tej fasyi bezpośrednio nie jest wymaganem.

Jeżeli przedsiębiorstwo 3 lata nie istnieje, należy podać dochód i rozchód za czas jego istnienia. W obydwu wypadkach należy podać przeciętny wynik za 1 rok.

Jeżeli przedsiębiorstwo przez rok jeszcze nie istnieje, to należy podać wynik w przeciągu roku prawdopodobnie spodziewany.

§ 7. Dochód z przedsiębiorstw kupieckich i przemysłowych i w ogólności z przedsiębiorstw, gdzie nie samej tylko pracy ale i kapitału się używa, wykazany być powinien podług zasad ułożenia dobrego bilansu, zaczem i takie nadwyżki do dochodu policzone być winny, które z pomnożenia zapasu, lub w ogólności kapitału w przedsiębiorstwo włożonego wynikły.

§ 8. Między wydatki nie wolno mieścić:

a) kapitałów w przeciągu czasu, który za podstawę do podania fasyi służy, z przedsiębiorstwa cofniętych;

b) prowizyj od kapitałów w przedsiębiorstwo lub interes włożonych, i od długów przedsiębiorstwa podatkowi podlegającego;

c) wynagrodzenia za pracę obowiązanego do podatku, tudzież jego żony i tych dzieci, o których utrzymanie tenże podług prawa starać się ma;

d) czynszu za mieszkanie obowiązanego do podatku i jego rodziny;

e) podatku zarobkowego albo czynszu górniczego płaconego w latach, za które fasyą się składa.

Według reskr. Dyr. kr. skarb. z dn. 30 Kwiet. 1874 L. 14756 nie wolno potrącać podatku dochodowego od zeznanego dochodu.

§ 9. W rubryce VII. (gdzie jest uwaga na wzorze A), mają przedsiębiorcy podatkowi zarobkowemu podlegający wskazać ilość tego podatku, do opłaty którego w roku ostatnim byli obowiązani. Posiadacze zaś kopalni winni domieścić w tej rubryce ilość czynszów górniczych, jakie w trzech latach ostatnich opłacać byli obowiązani. Podobnież każdy do podania fasyi obowiązany, który więcej fasyj podać ma, winien dołożyć w tej rubryce, jakie jeszcze dalsze fasye i gdzie je podaje. Jeżeli dochód II klasy, z którego się fasyą podaje, ulega w roku bieżącym odciąganiu taksy służbowej, lub za nadanie jakiego beneficium, należy to nadmienić w rubryce „Uwaga“.

§ 10. Wzór A przeznaczony jest także dla zeznań zysku z dzierżaw. W oddziale II. pod napisem: „przedsiębiorstwo podatkowi podlegające“ umieścić należy realności, które podatkujący trzyma w dzierżawie z takiem onych oznaczeniem jak je pospolicie nazywać przywyknięto, n. p. państwo N., młyn o 3 kamieniach. Oprócz tego dołączyć należy odpis kontraktów dzierżawnych za trzy lata ostatnie, jeżeli te kontrakty na pismie zawarte były.

§ 11. Towarzystwa akcyonaryuszów, lub inne spółki zarobkowe, których dochód członkom towarzystwa zwykle przez dywidendy przypada, winny dochód spólnie fasyonować, a dywidendy tylko podług czystego przychodu, jaki się po

odtrąceniu podatku okaże, wymierzać. Właściciele akcyj, lub członkowie towarzystwa (jakiej spółki), nie są obowiązani, każdy z osobna fasyonować oddzielnie dochód, jaki z przedsiębiorstwa spółkowego przez dywidendę pobiera.

Dochód zakładów zaopatrzenia na wzajemności opartych podlega bezsprzecznie podatkowi dochodowemu III klasy, renty zaś od niego pobierane podatkowi II klasy, i dla tego uprawnieni dochód ten zeznawać winni, a zakład zaopatrzenia ma w czasie właściwym donieść o tem Władzy podatkowej.

Dalej są te zakłady obowiązane podatek od wypłacanych poborów wymierzać, odciągać od wypłacanych kwot i do kasy podatkowej odsyłać, bez oczekiwania na wezwanie Władzy. Jeżeli więc zakład zaopatrzenia wykonanie tego obowiązku zaniedba, uzasadnionem jest uznanie go odpowiedzialnym za szkody Rządowi przez to wyrządzone.

Przepis § 11 instrukcyi o fasyonowaniu dochodów przez towarzystwa zarobkowe, nie ma zastósowania do zakładów zaopatrzenia, które nie są wcale towarzystwami zarobkowemi, gdyż § ten odnosi się do dochodów I klasy, a dochody w mowie będących zakładów należą do III klasy, wreszcie fasyonowanie dochodów każdej klasy jest osobno unormowanem, tak że stósowanie przepisów dla jednej, do innej klasy jest wykluczonem. (Tr. ad. 5 Lipca 1881 L. 1058 N. 1138).

§ 12. Fasye z intrat i prowizyj składać należy podług stanu majątku i dochodu, jaki był z końcem roku zeszłego zgodnie ze wzorem B. Zawierają one w rubryce I. klasę dochodu, w II. nazwisko i godność fasyonującego, w III. jakość dochodu, czy to prowizya od kapitału, lub jaka intrata, w IV. wykazuje się sumy kapitałowe, z których dochód bywa pobierany: w V. rubryce stopę procentową, podług której się prowizyą od tych sum pobiera, a w rubryce VI. ilość roczną prowizyi.

Dochód nie będący prowizyą od kapitałów, umieszcza się stósownie do jego jakości w rubryce III., a w takim razie rubryki IV, V, VI. pozostają niewypełnione, zaś w rubryce VII. wyszczególnia się ilość rocznego poboru. Rubryka VIII. przeznaczona jest na nazwisko i zamieszkanie dłużnika, lub w ogólności tego, co prowizyą lub rentę płacić winien.

Nie ma w ustawie przepisu aby w przypadku, gdyby dochód III klasy w dniu 31 Grudnia poprzedniego roku istniejący, w ciągu roku podatkowego ustał lub zmniejszył się, także i podatek dochodowy

według stanu z 31 Grudnia poprzedniego roku wymierzony, miał być odpisanym lub zniżonym, jak to według § 21 instr. na przypadek zwinięcia przedsiębiorstwa w ciągu roku nastąpić może. Przepis ten nie może się odnosić do renty dożywotniej, która nie jest wcale przedsiębiorstwem, ani w ogóle do dochodów III klasy. Z tego też powodu od dochodu istniejącego dnia 31 Grudnia pewnego roku, opłacać się będzie podatek dochodowy za ten rok wymierzony w następnym roku podatkowym, choćby już dnia 2 Stycznia tegoż roku nie istniał. (Tr. ad. 16 Września 1879 L. 1730 N. 554).

Wymiar podatku dochodowego III klasy nie zawisł wcale od terminu, w którym pobór dochodu przypada, ani też od rzeczywistego uiszczenia procentów, ale tylko od zeznanego stanu z dnia 31 Grudnia; i dla tego dopiero zupełnie udowodniona nieściągalność takiego procentu, może się stać powodem odpisania lub zwrócenia podatku. (Tr. ad. 23 Marca 1880 L. 516 i 517 N. 735 i 736).

Stan z dnia 31 Grudnia roku poprzedzającego podatkowy rok jest obowiązującym tak dla opodatkowanego jako też i dla przedmiotu opodatkowania. Jeżeli więc w danym razie ani parcele gruntowe, ani budujący się na nich dom nie podlegały podatkowi gruntowemu i domowemu i w skutek tego ich właścicielowi, i dłużnikowi, w dniu 31 Grudnia nie przysługiwało prawo odciągania podatku od procentów, wierzycielowi się należących, to Władza podatkowa była uprawnioną, od całego dochodu, więc razem z ową odciągniętą kwotą wymierzyć podatek dochodowy III klasy. (Tr. ad. 28 Września 1880 L. 1853 N. 871).

Zasady, że podatek III klasy wymierzać należy według stanu z 31 Grudnia nie zmienia okoliczność, że dług jest wekslowym, a procenta są procentami zwłoki, gdyż podatkowi temu podlega nie tylko dochód z procentów od pożyczek, ale i od innych stałych wierzytelności. Chociaż więc weksel nie daje wierzycielowi dokumentu na stałą wierzytelność, to wierzytelność ta staje się stałą w chwili, gdy sąd pretensyą wekslową z poborem procentów przyznał. Jeżeli jeszcze wierzytelność ta zostanie zahypotekowaną, to nie ma ani jurydycznego ani ekonomicznego powodu do uważania takiej wierzytelności za niestałą, i dla tego też kapitał taki podlega podatkowi dochodowemu III klasy. (Tr. ad. 5 Marca 1881 L. 615 N. 1062).

§ 13. Prawidłowo nic się nie odciąga od dochodu III klasy przy wymiarze podatku dochodowego.

Przy rentach dożywotnich odciąga się przy wymiarze podatku tę kwotę, o jaką renta jest wyższą od kontraktowych odsetek § 994 ust. cyw. dozwolonych, bez względu na to, czy wymiaru dokona Władza na podstawie zeznań, czy też dłużnik przez dozwolone odtrącenie.

Z tego też powodu w fasyi z dożywotnich dochodów należy wymienić kapitał, tudzież okoliczność, czy ów kapitał umieszczonym jest na zastaw (hypotekę) lub bez niego.

§ 14. Gdyby przy rozpoznawaniu i badaniu fasyj uznano potrzebę innych jeszcze dat, niż są w fasyi wskazane, to komisya do wymierzenia podatków ustanowiona może ich żądać od podatkującego.

Podatkujący winien udzielić takowych podług § 27 patentu o podatku dochodowym. Jeżeliby komisya zażądała, należy podać szczegółowo rozgatunkowany wykaz dochodu i rozchodu.

Zeznania dochodu I klasy do wymiaru podatku dochodowego podlegają sprawdzeniu i sprostowaniu przez przesłuchanie znawców, nawet i wtedy, jeżeli bilans handlowy dołączonym był. (Tr. ad. 8 Marca 1879 L. 434 N. 442).

§ 15. Zasadę w § 16 najwyższego patentu z dnia 29 Października 1849 wyrzeczoną, że fasye podawać należy do komisyi, w której okręgu urzędowania znajduje się siedziba podatkującego, objaśnia się dokładniej w ten sposób, iż fabryki i inne przedsiębiorstwa z natury zajęcia swojego, lub przez połączenie swoje z jaką realnością, do pewnej siedziby przywiązane, podawać winny fasyą do komisyi tego miejsca, gdzie się fabryka albo dyrekcya przedsiębiorstwa znajduje. Fasye z dochodu innych przedsiębiorstw podawać należy do tej komisyi, do której należy siedziba podatkującego. Towarzystwa przedkładać mają swe fasye do komisyi, w której okręgu urzędowania jest siedziba dyrekcyi przedsiębiorstwa tegoż towarzystwa.

§ 16. W każdym kraju osobno, obwieszczony będzie termin do podawania fasyj, który ze względu na § 33 patentu z dnia 29 Października 1849 ściśle zachowany być ma.

§ 17. Kasy państwowe, które wypłacają stałe pobory podlegające II klasie podatku dochodowego, winny przy zarachowaniu ich stósownie do przepisów, także i podatek dochodowy od takich poborów ściągnięty wykazać i odesłać.

Pobory wspomniane, a przez inne publiczne kasy albo zakłady zaopatrzenia i zabezpieczenia życia, albo też przez

inne prywatne osoby wypłacane, winny te kasy i osoby według wzoru *C* wykazywać.

Uprawnieni do pobierania takich stałych, podatkowi dochodowemu podlegających płac, mają płace te, o ile je pobierają od zakładów zaopatrzenia lub zabezpieczenia życia, lub od osób prywatnych, a nie z kasy publicznej, zeznawać według wzoru *B*, co atoli obowiązanego do wypłaty nie uwalnia od obowiązku przedkładania wykazu według wzoru *C*.

Dochód ze stałych poborów od osób prywatnych pobieranych, podlega podatkowi dochodowemu na podstawie zeznań, które uprawnieni według wzoru *B* złożyć mają, co jednakże obowiązanego do wypłaty nie uwalnia od złożenia doniesienia według wzoru *C*. Nie można zatem wymierzać podatku na podstawie tego doniesienia, bez zażądania fasyi od uprawnionego do poboru. (Tr. ad. 17 Marca 1879 L. 495 N. 72 § 6).

§ 18. Gdyby dochód jakiej kasy oszczędności albo jakiego na podstawie wzajemności utworzonego zakładu zaopatrzenia albo zabezpieczenia życia, dla wspierania wkładających samych lub ich powinowatych, przez dozwolone §§ 5 i 6 patentu z dnia 10 Października 1849 r. i patentem o podatku dochodowym potrącanie z prowizyi od kapitałów na posiadłości podatkowi gruntowemu i domowemu podlegającej, zabezpieczonych, albo w jakie przedsiębiorstwo handlowe lub przemysłowe włożonych, tak dalece uszczuplonym został, że przez to kasa oszczędności zmuszoną by była zapewniony procent od wkładek, albo zakłady zaopatrzenia lub zabezpieczenia życia, pobory statutami obwarowane tym, dla których wkładki u tych zakładów poczyniono, w wymiarze dotychczasowym zmniejszyć, to zakład w takiem położeniu znajdujący się może przy wykazaniu rzeczonych stósunków i owej ilości podatku, którą przez potrącanie ze strony swoich dłużników zapłacił, żądać od Skarbu zwrócenia takiej ilości, o jaką pomienione pobory z powodu tego potrącania zmniejszone być musiały.

K a s y o s z c z ę d n o ś c i, które po myśli § 18 instrukcyi wykonawczej z 11 Stycznia 1850 udowodnią, iż w skutek odciągania podatku przez dłużników od procentów pobieranych od kapitałów ubezpieczonych na realnościach, które podlegają podatkowi gruntowemu lub

domowemu, albo też od kapitałów ulokowanych w przedsiębiorstwach handlowych lub przemysłowych, — dochody ich do tego stopnia uszczuplonemi zostały, że zaszła konieczność obniżenia procentów od wkładek przyrzeczonych, mają prawo żądania od Rządu takiej kwoty, o jaką, z powodu tego odciągania, procenta od wkładek obniżonemi być musiały. (Tr. ad. 16 Listopada 1878 L. 1813 N. 363).

§ 19. Jeżeli podatkujący trudni się dwoma lub więcej przedsiębiorstwami, z których jedno przynosi dochód podatkowi ulegający, drugie zaś stratę, natenczas może on żądać, aby tę stratę w celu wymierzenia podatku potrącono z owego dochodu. To potrącenie może atoli tylko wtedy nastąpić, jeżeli podatkujący tak dochód i rozchód ulegających podatkowi przedsiębiorstw, jako też i resztę swojego dochodu szczegółowo zeznał, i gdyby tego Władze żądały, przedłożeniem swoich książek do przejrzenia udowodnił.

§ 20. Jeżeli kto na mocy § 8 patentu z dnia 29 Października 1849 domaga się uwolnienia od podatku dochodowego, albo zwrotu podatku, powinien cały swój dochód bez względu, czy on podatkowi dochodowemu ulega, lub według swojej właściwości onemu nie podpada, zeznać szczegółowo, a przedewszystkiem złożyć potrzebne dowody dla okazania, że jego dochód ogółowy bez potrącenia długów nie wynosi 300 złr. Jest on oraz obowiązany, w razie gdyby tego Władza żądała, dla stwierdzenia swego podania, jeżeli jest przemysłowcem, przedłożyć Władzy książki swoje do przejrzenia. Dozwolony § 8 patentu z dnia 29 Października 1849 zwrot podatku następuje ze skarbu Państwa.

§ 21. Podniesienie się lub zmniejszenie dochodu w ciągu roku, nie stanowi powodu do podwyższenia lub obniżenia wymiaru podatku za ten rok. Gdyby ulegające podatkowi przedsiębiorstwo w ciągu roku całkiem ustało, podatek dochodowy ma być w takiej tylko ilości opłacony, jaka ze stósunku czasu trwania przedsiębiorstwa do całego roku wypada. Co do przedsiębiorstw, które z natury swej ograniczają się na część roku, nie można żądać zmniejszenia podatku w takim razie, jeżeli wstrzymanie przedsiębiorstwa nastąpiło dopiero po upływie wymienionego w zeznaniu (fasyi) czasu

trwania przedsiębiorstwa. I z powodu wstrzymania przedsiębiorstwa przed upływem fasyonowanego czasu trwania przedsiębiorstwa zmniejszenie przepisanej na rok administracyjny ilości podatku może być wymierzone z powodu tego wstrzymania tylko podług stósunku, jaki zachodzi między rzeczywistym czasem trwania przedsiębiorstwa, a podanym we fasyi.

Podatek dochodowy od przedsiębiorstwa w ciągu roku zwiniętego, winien być od chwili faktycznego zaniechania przedsiębiorstwa, po należytem sprawdzeniu tego czasu odpisanym. (Rozp. min. 18 Października 1873 L. 26937).

Strata kapitału na realności zahypotekowanego i procentów z powodu egzekucyjnej sprzedaży tej realności doznana, nie nadaje prawa żądania odpisania podatku od tego dochodu wymierzonego.

Żądanie zwrotu podatku dochodowego III klasy za ubiegłe lata, nie jest prawnie uzasadnionem, gdyż odpisanie nałożonego podatku jest tylko w drodze rekursu czy to przeciw obowiązkowi płacenia go, czy też przeciw wysokości wymiaru możliwem, a do wniesienia takiego rekursu tylko termin 30-dniowy przysługuje. (Tr. ad. 30 Grudnia 1879 L. 2543 N. 656).

Przeciw wymiarowi podatku dochodowego tylko rekurs jest możliwym, nie zaś żądanie odpisania podatku prawomocnie przypisanego. (Tr. ad. 11 Grudnia 1883 L. 2779 N. 1940).

Podatek dochodowy nie może być z powodu strat doznanych w roku, za który wymierzonym został, odpisanym, gdyż ani patent o podatku dochodowym, ani instrukcye wykonawcze, ani odnośne przepisy prawne nie dają żadnej podstawy do takiego zarządzenia; owszem, podniesienie się lub obniżenie dochodu w roku podatkowym nie wpływa wcale na jego wymiar, a straty dopiero przy wymiarze podatku w następnych trzech latach będą uwzględnione. (Tr. ad. 18 Grudnia 1883 L. 2781 N. 1950).

§ 22. Ustanowienie miejsc urzędowania i składu komisyj, które według § 15 patentu powołane są do odbierania, badania i sprawdzania fasyj, jako też wymiaru podatku należy do Namiestnika. Każda taka komisya składa się z dwóch urzędników politycznych, jednego skarbowego i dwóch mężów zaufania dobrze obznajomionych ze stósunkami powiatu, dla którego komisya ustanowioną jest. Jeden z urzędników politycznych będzie przewodniczyć. Do rozpraw tej komisyi powołanym będzie także według § 25 patentu z 29 Paździer-

nika 1849 jeden z członków Zwierzchności gminy, w której znajduje się przedsiębiorstwo do podatku obowiązane, albo o ile się rozchodzi o dochód z innych źródeł, aniżeli z takiego przedsiębiorstwa, w której osoba do podatku obowiązana przebywa, jako też dwóch mężów zaufania, których Zwierzchność tej gminy wyznaczy.

§ 23. Uchwały komisyi zapadają absolutną większością głosów. Przewodniczący głosuje tylko wtedy, gdy zachodzi równość głosów. W tym wypadku rozstrzyga głos przewodniczącego. Mężowie zaufania po myśli § 25 patentu powołani, mają równie jak członkowie Zwierzchności udzielać wyjaśnień, nie biorąc udziału w rozstrzyganiu.

§ 24. Komisya krajowa, która według § 28 patentu pod głównym kierunkiem i nadzorem Namiestnika w każdym kraju koronnym ustanowioną będzie, składać się ma z urzędnika, któremu kierownictwo spraw odnoszących się do bezpośrednich podatków powierzono, dwóch politycznych, jednego skarbowego i jednego rachunkowego urzędnika. Przewodniczącym jest Namiestnik, a w razie przeszkody, ów członek komisyi, któremu kierownictwo spraw odnoszących się do bezpośrednich podatków powierzono. Przepisy § 25 stósują się także do uchwał komisyi krajowej.

§ 25. Na członków powiatowej, jako też krajowej komisyi, jak w ogóle na wszystkich, mających udział w wymiarze podatku dochodowego, wkłada się obowiązek zachowania w ścisłej tajemnicy stósunków majątkowych i dochodowych, jakie ze złożonych fasyj poznali; mężowie zaufania mają w miejsce przysięgi podaniem ręki zaręczyć za zachowanie w tym względzie tajemnicy.

Do §§ 23, 24 i 25. W skutek organizacyi Władz skarbowych (najw. post. z 28 Kwietnia 1869) przeszedł zakres działania komisyi miejscowej na Starostwa (§ 36 najw. post. z 14 Września 1852 dz. u. p. N. 10 ex 1853 i § 12 instrukcyi dla inspektorów podat.), a komisyi krajowej na Dyrekcyą krajową skarbu. (Rozp. min. sk. z 10 Październ. 1869 dz. u. p. N. 158).

§ 26. Uchwalony na podstawie zeznania wymiar podatku oznajmia się podatkującym za pomocą nakazu płatni-

czego, według wzoru *D*. Dla przedsiębiorstw, wymienionych w § 15 niniejszego przepisu, będą wydane osobne nakazy płatnicze, jeżeli te przedsiębiorstwa nie znajdą się w obrębie tej samej komisyi, co i miejsce zamieszkania podatkującego. Gdyby podatkujący do jednej komisyi powiatowej podał dwa lub więcej zeznań, a rozpoznanie tychże jednocześnie ukończone być nie mogło, to Władza może co do zeznań, względem których oznaczenie dochodu podatkowi ulegającego i należytości podatkowej nastąpiło, wydać nakaz płacenia zastrzegając sobie załatwienie zeznań tego samego podatkującego, które jeszcze dalszego rozpoznania wymagają.

---

cc) O podawaniu fasyj i postępowaniu z niemi w celu wymiaru podatku dochodowego.

(Rozp. min. skarbu z 18 Kwietnia 1850 L. 5034 dz. ust. państ N. 142).

1. Tym, którzy się trudnią przedsiębiorstwem, ulegającemu podatkowi zarobkowemu, i tworzą cech, lub w ogólności korporacyą, albo też, acz nie należą do cechu lub stałej korporacyi, jednakowemu zarobkowaniu się oddają i łączą się w celu spólnego fasyonowania swego dochodu, można pozwolić, aby dochód swój z tego zarobkowania spólnie fasyonowali.

Takie spólne fasye mają być według przepisanych wzorów A i B zrobione. (Wzory wydaje Władza). Wzór A jest przeznaczony przedewszystkiem dla rzemiosł i takich zatrudnień, z których dochód opiera się na osobistym zarobku przez pracę, a do którego podrzędnie tylko przyczynia się kapitał, włożony w przedsiębiorstwo.

Drugi wzór służy dla kupców, fabrykantów i w ogólności dla zatrudnień, mających na celu zyskowne użytkowanie z kapitału przez użycie pracy. W tych tablicach umieścić należy ilość pomocników według teraźniejszego stanu i czysty dochód, jaki przez opodatkowanego na rok bieżący według sumienia jego liczony być może.

W tablicy według wzoru B. ma być oprócz tego podany roczny przychód surowy *(brutto)*, to jest przychód

z odbytu wyrobów lub towarów, albo w ogólności przedsiębiorstwa według wynikłości z ostatniego roku bez odtrącenia kosztów na prowadzenie przedsiębiorstwa. Podane w ten sposób kwoty ma podatkujący w przeznaczonym do tego oddziale tablicy podpisem stwierdzić. Wypełnione tablice podpiszą przełożeni stowarzyszenia albo też wydział wybrany do tej czynności przez podatkujących, korporacyi nie tworzących i domieściwszy uwagi, jakieby do wyjaśnienia podań, tudzież we względzie prawdziwości tychże stósownemi się okazały, podadzą je do Władzy ustanowionej do odbierania i rozpoznawania fasyj.

2. Co do dochodu z fabryk,[1]) lub innych przemysłów, z których przychód według pewnych rzeczywistych stósunków, np. przy przędzalniach według ilości wrzecion, przy rafineryi cukru według ilości przerobionego cukru surowego i tp., da się z dostateczną dokładnością oznaczyć, dozwala się układać fasyą na podstawie tego rzeczywistego stósunku, to jest, zamiast wymienienia kapitału obrotowego i trzyletniego przychodu i wydatku, podać sumiennie rzeczywisty stósunek według teraźniejszego stanu, tudzież miarę, podług której dochód podatkowi ulegający na tej podstawie wymierzony być ma.

[1]) Patrz str. 621.

3. Można też przemysłowców, którzy z żadnego z tych dwóch ułatwień nie korzystają, a osobno swoje fasye podać zechcą, uwolnić od wymienienia kapitału obrotowego, oraz przychodu i wydatku z trzech lat, tudzież od złożenia zaręczenia z powołaniem się na sumienie, jeżeli podadzą sumiennie przychód surowy z swego przedsiębiorstwa, jaki w biegu upłynionego roku się okazał, a zarazem stósunek dochodu czystego do dochodu surowego.

4. Każdemu podatkującemu, do którego te ułatwienia zastósować się dadzą, wolno z nich korzystać, albo też ułożyć fasyą podług powszechnych prawideł, w przepisie wykonawczym zawartych.

5. Jeżeli Władza uznaje, że dochód z fasyi za użyciem tych ułatwień ułożonej, nie jest stósownie wyrachowany,

i bez podwyższenia do wymiaru podatku dochodowogo nie jest przydatny, wtedy należy zawezwać podatkującego i przedstawić mu wątpliwości co do jego fasyi zachodzące. Jeżeli ich nie wyjaśni, albo jeżeli się dobrowolnie nie skłoni do odpowiedniego podwyższenia fasyonowanego dochodu, winna Władza zażądać od niego, ażeby według wymagania przepisu wykonawczego, podał dodatkowo szczegóły i stwierdził ich prawdziwość w sposób, tymże przepisem żądany.

6. Przy rozprawach ustnych, które Władza z podatkującymi z powodu wątpliwości w podanych fasyach przedsiębiorą, nie powinni być mężowie zaufania i znawcy, jeżeli tego podatkujący sam sobie nie życzy, obecnymi.

7. Mężom zaufania albo innym znawcom, których wysłuchanie Władza za potrzebne uznaje, należy zawsze względem rzeczywistych stósunków do osądzania fasyj służących i względem zastósowania tychże do wypadku, o który idzie, wyraźne zadawać pytanie, nie dając im samej fasyi do przejrzenia, ani udzielając treści tejże.

8. Podatkującym wolno dla rozpraw nad ich fasyami wymienić znawców i wysłuchania tychże dopraszać się.

Władza ma wysłuchanie tychże znawców przedsięwziąć; to atoli nie przeszkadza jej innych także znawców przyzwać i tychże wysłuchać.

---

dd) Niektóre pouczenia co do wykonania patentu o podatku dochodowym. (Rozp. min. skarbu z d. 3 Kwietnia 1850 L. 2531).

1. Tymczasowe uwolnienie od podatku z nowych budynków stósownie do najwyższego postanowienia z dnia 10 Lutego 1835 rozciąga się także na nadzwyczajny dodatek jednej trzeciej części, przedstawiający podatek dochodowy: w takim wszakże razie ma się zastósować postanowienie § 13 patentu o podatku dochodowym z dnia 29 Października 1849, a posiadacz kapitału, zabezpieczonego na takim podatkowi nie podlega-

jącym domu, powinien wyznać dochód z kapitału według III klasy, ponieważ dłużnik nie może tu robić użytku z przyznanego mu §§ 2 i 23 patentu z dnia 29 Października 1849 prawo potrącania podatku.

2. Także i opuszczenie podatku z powodu szkód elementarnych rozciąga się na dopłatę jednej trzeciej do podatku gruntowego i domowego w miarę istniejących w tym względzie osobnych przepisów.

3. Sposób opodatkowania dochodu, płynącego na korzyść wydzierżawiającego z wydzierżawienia przedsiębiorstwa ulegającego podatkowi zarobkowemu, określonym jest § 4 patentu z dnia 29 Października 1849. W takim razie dwojaki pokazuje się dochód z przedsiębiorstwa, podatkowi zarobkowemu ulegającego. Pierwszy pobiera wydzierżawiający — a jest tu rzeczą obojętną, czy on sam podatek zarobkowy bezpośrednio opłaca, czy też dzierżawca opłatę tego podatku wziął na siebie, ponieważ opłacenie podatku zarobkowego przez dzierżawcę za wydzierżawiającego przybiera postać podwyższenia czynszu dzierżawnego. Czynsz dzierżawny jest w każdym razie dochodem z przedsiębiorstwa podlegającego podatkowi zarobkowemu, który do pierwszej klasy należy. Drugim, z tegoż przgdsiębiorstwa wynikającym dochodem jest ten, który dzierżawca przedsiębiorstwa podlegającego podatkowi zarobkowemu, po zapłaceniu czynszu dzierżawnego dla siebie jako zysk pobiera. I ten także dochód należy według wyraźnego postanowienia § 4 (1 i 2) do pierwszej klasy. W ten sam sposób należy postąpić sobie ze wszystkiemi od właścicieli dóbr wydzierżawionemi browarami, rafineryami i wyrobami innych płynów, które podlegają podatkowi zarobkowemu według rozp. gub. z dnia 4 Stycznia 1822 L. 61349.

4. Dochody w płodach surowych, należące do II i III klasy podatku dochodowego, należy o ile nie ma stałych cen reluicyjnych, obliczać podług średniej ceny targowej z roku zeszłego, która może być zastósowaną tam, gdzie mieszka osoba pobierająca dochód.

Reskryptem Min. skarbu z dnia 11 Lutego 1857 r. do L. 7545 odebrały Władze I instancye polecenie, aby — w razach, jeżeli według własnego zakresu działania mają prawo odpisania podatku zarobkowego z powodów: 1) zaniechanego prowadzenia przedsiębiorstwa; 2) przesiedlenia dozwolonego na inne miejsce; 3) ustania prawnego konsensu przemysłowego, — zarządziły jednocześnie odpowiedne odpisanie podatku dochodowego. Do takiego odpisania umocowane są Władze nawet w takich razach, jeżeli odpisanie podatku zarobkowego z braku funduszów podatkującego dozwolonem zostało, a podatek dochodowy nie wynosi jak trzecią część podatku zarobkowego.

Władza powiatowa przy wymierzaniu podatku dochodowego od górnictwa ze Starostwem górniczem znosić się winna, w którym względzie dla obu Władz osobna instrukcya z dnia 5 Maja 1864 r. L. 15221 wydaną została.

---

ee) O opodatkowaniu przedsiębiorstw kolejowych i przedsiębiorstw przemysłowych, które w pewnych miejscowościach swą siedzibę mieć muszą.

Ustawa z dnia 8 Maja 1869 (dz. ust. państ. N. 61) traktująca o wymiarze, rozkładaniu i poborze podatku zarobkowego i dochodowego od przedsiękiorstw kolejowych znajduje się na stronicy 621 (Zb. ust. adm.); ustawa zaś z dnia ~~8 Maja 1860~~ (dz. ust. państ. N. 91) o wzięciu na przepis i o poborze podatku zarobkowego i dochodowego od przedsiębiorstw przemysłowych, które w pewnych miejscowościach swą siedzibę mieć muszą, znajduje się na stronicy 622 (Zb. ust. adm.). Tu się umieszczają tylko 2 orzeczenia Trybunału administracyjnego do tej ustawy się odnoszące;

1. Zastósowanie ustawy z dnia 29 Lipca 1871 dz. ust. państ. N. 91 jest pod prawną kontrolą Trybunału administracyjnego, który przedewszystkiem rozstrzygać ma, czy

faktyczne stósunki, od których opodatkowanie zakładów filialnych zawisło, dostatecznie określonemi zostały. (Tr. ad. z d. 22 Maja 1877 L. 674 N. 84 § 6).

2. Do przypisania podatku dochodowego, a względnie i do żądania fasyj dochodu od przedsiębiorstw do pewnego miejsca przywiązanych, jest po myśli ustawy z 29 Lipca 1871 r. ta Władza podatkowa uprawnioną, w której okręgu znajduje się przedsiębiorstwo. (Tr. ad. 28 Lutego 1882 r. L. 401 N. 1318).

---

ff) Oznaczenie dochodu spółek zarobkowych i gospodarczych, jako też kas zaliczkowych.

(Ustawa z 27 Grudnia 1880 dz. u. p. N. 151, ogłoszona dnia 30 Grudnia 1881 i od tegoż dnia obowiązująca).

§ 1. Przepisy niniejszej ustawy mają zastósowanie:

1. na zarejestrowane według ustawy z 9 Kwietnia 1873 dz. u. p. N. 70 i wszelkie inne na zasadzie pomocy własnej oparte, niezarejestrowane, samoistne spółki zarobkowe i gospodarcze (stowarzyszenia zaliczkowe, kredytowe, konsumcyjne, dla nabywania surowych płodów, utrzymywania składów, budowlane, dla dostarczania mieszkań i narzędzi i t. p.), które przedsiębiorstwo swoje według statutów na własnych swych członków ograniczają, choćby nie u członków pożyczki zaciągały i towary kupowały;

2. powstałe z funduszów kontrybucyjnych i podatkowych na podstawie osobnych ustaw krajowych kasy zaliczkowe;

3. na gminne zaliczkowe kasy;

Spółka zarobkowa, która wśród roku statuta swoje w ten sposób zmieniła, że ustawa z 27 Grudnia 1880 N. 151 dz. p. p. do niej zastósowaną być winna, dopiero od następnego roku może żądać wymiaru podatku dochodowego na zasadach tej ustawy.

Ustawa dopiero powołana nie zmieniła wcale przepisu § 10 patentu o podatku dochodowym, według którego podatek na jeden rok wymierza się, ani przepisu § 21 instrukcyi wykonawczej, iż zwiększenie się lub obniżenie dochodu w ciągu roku podatkowego nie pociąga za sobą podwyższenia lub zmniejszenia podatku, i przepisy winny być zastósowane do spółek, które według ustawy w mowie będącej opodatkowanemi być mają. (Tr. ad. 3 Stycznia 1882 L. 2 N. 1250).

Ustawa z 27 Grudnia 1880 N. 151 dz. p. p. nie ma zastósowania do tych spółek zarobkowych, które według statutów, mogą prowa-

dzić interesa także i z osobami niebędącemi ich członkami. (Tr. ad. z dnia 3 Stycznia 1882 L. 2170 N. 1251, i z dnia 10 Stycznia 1882 L. 2231 N. 1257).

Postanowienie statutu, upoważniające kasę zaliczkową do udzielania pożyczek innym kasom zaliczkowym, i lokowania nadwyżki kasowej u bezpiecznych instytutów, jest bez względu na powody takiego działania, prowadzeniem interesów z osobami niebędącemi członkami tejże kasy, i dla tego ustawa z 27 Grudnia 1880 nie ma zastósowania do kas w ten sposób postępujących. (Tr. ad. 14 Lutego 1882 L. 332 N. 1297).

Spółka kredytowa, musi być samoistną, aby mogła korzystać z ustawy z 27 Grudnia 1880 N. 151 dz. p. p. (Tr. ad. 27 Czerwca 1882 L. 1299 N. 1461).

§ 2. I. Liczebnie oznaczoną podstawę wymiaru podatku dochodowego stanowi czysty dochód przedsiębiorstwa, w roku poprzednim osiągnięty, i według przepisów niniejszej ustawy obrachowany.

Czysty dochód stanowią bilansowe nadwyżki, które jako procenta, dywidendy, tantyemy, lub pod jakiembądź innem nazwiskiem, rozdzielane, do funduszu rezerwowego składane, lub na przyszły rachunek przenoszone bywają.

Oprócz tego służyć będą za podstawę do wymiaru podatku także te kwoty, które nie stanowiąc bilansowo wykazanej nadwyżki, z dochodów roku dotyczącego obrócone były na cele powyżej wyraźnie wymienione, lub następujące:

a) na powiększenie kapitału w przedsiębiorstwo włożonego;

b) na spłaty wkładek hypotekowanych lub innych kapitałów z dochodów bilansowo niewykazanych;

c) na oprocentowanie kapitałów zahypotekowanych na realnościach przedsiębiorstwa;

d) na ofiary, podarunki i inne podobne, które ani tokiem przedsiębiorstwa wywołane, ani też dla istniejących zakładów dobroczynnych przeznaczone nie zostały;

e) na zapłatę podatku dochodowego po myśli tej ustawy nałożonego. Strata w jednym roku powstała, i na rok następny przeniesiona, tylko w tym roku, nie zaś w dalszych latach od dochodu potrąconą być może.

II. Podstawy opodatkowania nie stanowią, i od bilansowej nadwyżki odciągniętemi będą:

a) bilansowe przeniesienie zysków z lat poprzednich;

b) dochody z przedmiotów podlegających podatkowi gruntowemu i domowemu w kwocie, jaka się wykaże po odtrąceniu poniesionych na te przedmioty wydatków;

c) stałe pensye, tudzież remuneracye członków stowarzyszenia, Dyrekcyi i Rady nadzorczej za usługi towarzystwu świadczone;

d) procenta od kapitałów obcych w przedsiębiorstwo włożonych (z wyjątkiem wymienionych w alinei 3:*c*);

e) części dochodu, jakie z powodu zużycia inwentarza albo materyałów ruchu przemysłowego, albo dla zaszłej w tymże ruchu straty w substancyi, lub innej straty, zostaną odpisane, lub na utworzenie osobnych funduszów (na odpisanie wartości, amortyzacyą, straty, fundusz rezerwowy i t. p.) przeznaczone.

Opodatkowanie tych funduszów rozpocznie się dopiero wtedy i o tyle, o ile one w sposób w alinei 2 i 3 wskazany, obróconemi zostaną, przez co atoli nigdy nie można rozumieć rozdziału kapitału zakładowego przy rozwiązaniu towarzystwa.

Koszta z tych funduszów pokrywane nie mogą być w ogólnym rachunku przemysłowego obrotu zamieszczonemi.

W razie, gdyby te fundusze osobno, korzystnie ulokowanemi zostały, należy dochody z nich otrzymane do ich rocznego dochodu policzyć, o ile nie były obróconemi na opędzenie wydatków, na tych funduszach, stósownie do ich szczegółowego przeznaczenia, ciążących.

f) Procenta od zahypotekowanych czynnych kapitałów kas zaliczkowych w § 1 alinei 2 wymienionych.

Jeżeli nie ma nadwyżki bilansowej, należy uwzględnić tylko kwoty w alinei 3 wymienione, przy równoczesnem odrachowaniu kwot z dochodów potrącić się mających i saldo strat.

Nadwyżki dochodów, przez spółki z ograniczoną poręką na powiększenie funduszu rezerwowego przeznaczone, nie mogą być odciągane od dochodu przy wymiarze podatku dochodowego. (Tr. ad. 18 Kwietnia 1882 L. 784 N. 1377).

Podatkowi dochodowemu podlegają nietylko kwoty między członków z zabilansowanego dochodu rozdzielone (§ 2 : 1) ale także i kwoty, które, czyto na przyszły rachunek, czyli też do przyszłego rozdziału lub na powiększenie wkładek, czyli też wreszcie na dotowanie funduszu rezerwowego przeznaczone zostały. Procenta od funduszu rezerwowego także podlegają podatkowi (§ 2 : II e). (Tr. ad. 19 Czerwca 1883 L. 1397 N. 1802).

§ 3. Spółki zarobkowe, gospodarcze i kasy zaliczkowe w § 1 wymienione, nie podlegają podatkowi dochodowemu tak długo, jak długo czysty dochód według § 2 osiągnięty 300 złr. nie przewyższa.

Spółki posiadające dochód 300 złr. przewyższający, podlegają podatkowi od pierwszego tysiąca w trzech dziesiątych, od drugiego tysiąca w pięciu dziesiątych, od dalszych kwot dopiero w całości.

§ 4. Spółki zarobkowe, gospodarcze i kasy zaliczkowe, do których stósuje się § 1 niniejszej ustawy, są uwolnione od podatku zarobkowego.

§ 5. Wymienione w § 1 spółki i kasy zaliczkowe przedłożyć mają Władzy podatkowej I instancyi co roku, najdalej w 14 dni po ogólnem zgromadzeniu, zawsze atoli do 30 Czerwca każdego roku, fasyą czystego w poprzednim roku osiągniętego dochodu. Do fasyi tej należy dołączyć zupełny bilans i zatwierdzone według statutów przez ogólne zgromadzenie lub organa do tego powołane, zamknięcie rachunkowe i sprawozdanie o czynności.

Nowo założone spółki i kasy zaliczkowe przedłożą swoje statuta Władzy podatkowej. Władze te nie będą prowizorycznie podatku dochodowego wymierzały, i przepis tego podatku będzie na podstawie zeznania według alinei 1 przeprowadzonym.

§ 6. Inne obecnie istniejące prawne przepisy o podatku dochodowym obowiązują bez zmiany.

Przed wymiarem podatku dochodowego od kasy zaliczkowej i przed stanowczem oznaczeniem dochodu podatkowi podlegającego, winny Władze podatkowe porozumieć się z Władzami politycznemi nad temi kasami nadzór mającemi — co do pytania, czy zakłady przez kasy zaliczkowe obdarowane, należą do zakładów dobroczynnych. (Tr. ad. 5 Grudnia 1882 L. 2338 N. 1577).

---

e) O podatkach stałych w ogólności.

aa) O przedawnieniu podatków stałych;

bb) O wyznaczeniu terminów do użycia środków prawnych przeciwko rozstrzygnięciom i rozporządzeniom organów Administracyi skarbu;

cc) O zaprowadzaniu tabel na podania o zwłokę w ściąganiu podatków;

dd) O procentach zwłoki od stałych podatków w terminie nie zapłaconych i kosztach egzekucyjnych;

ee) O zabezpieczeniu wierzytelności skarbowych w drodze sądowej i zaprowadzeniu katastru realnych egzekucyj.

ff) O ściąganiu stałych podatków;

gg) O kompetencyi Władz w sprawach co do podatków stałych.

---

aa) O przedawnieniu podatków stałych, opłat za nadane pola górnicze i wyłączność poszukiwania, podatków konsumcyjnych, taks, opłat stemplowych i pośrednich.

(Ustawa z dnia 18 Marca 1878 dz. ust. państ. N. 31, ogłoszona dnia 12 Kwietnia 1878, obowiązująca od dnia 1 Stycznia 1879).

§ 1. Prawo Państwa do wymierzenia podatku na czas oznaczony lub od pewnego aktu przedawnia się zwyczajnie po czterech latach, co do stempli zaś i opłat pośrednich po pięciu latach. Przedawnienie zaczyna się z upływem roku administracyjnego, w którym strona uczyniła zadość swemu obowiązkowi oznajmienia, a względnie dostarczenia podstaw do wymierzenia lub wzięcia na przepis, albo, jeżeli obowiązek ten nie ciężył na stronie, z upływem roku administracyjnego, w którym odnośna powinność nastała.

§ 2. Jeżeli dla tego, że strona zaniedbała obowiązku, podatek nie został wymierzony, lub należytość, którą bez wymierzenia urzędowego zapłacić należało, całkiem lub po części nie została zapłacona, terminy przedawnienia, w § 1

ustanowione, liczyć się zaczynają dopiero od upływu roku administracyjnego, w którym Władza ujrzała się w możności wymierzenia należytości lub wzięcia jej na przepis.

Dla dokumentów, pism i innych środków dowodowych, podlegających opłacie stemplowej, albo wygotowanych bez uiszczenia się z przepisanej należytości, termin przedawnienia w § 1 ustanowiony liczyć się zaczyna dopiero z upływem roku administracyjnego, w którym Władza skarbowa dowiedziała się o takim akcie, lub w którym zrobiono z niego użytek urzędowy.

Ale jeżeli do końca roku administracyjnego, w którym nastała odnośna powinność, upłynęło już lat trzydzieści, zanim Władza mogła przystąpić do wymierzenia lub wzięcia na przepis, prawo wymierzenia nie może już być wykonane, chyba że z aktu stemplowi podlegającego, zrobiony został użytek urzędowy, w którym to razie wymierzyć należy tę opłatę stemplową, która miała być uiszczona w czasie wygotowania dokumentu.

Temu, który pobierał dochód z czynszów podlegający podatkowi według III klasy podatku dochodowego, a obowiązku złożenia fasyi dochodu przez dłuższy przeciąg lat nie wypełniał, zaczyna się termin 4-letni do zadawnienia dopiero po ukończeniu tego roku, w którym Władza podatkowa w innej drodze, jak przez fasyą dowiedziała się o tym wypadku opodatkowaniu podlegającym. (Tr. ad. z d. 8 Czerwca 1880 L. 1061 N. 793).

Wezwanie Władz do złożenia fasyj dochodu przerywa przedawnienie podatku dochodowego. (Tr. ad. z dnia 6 Grudnia 1881 r. L. 1985 N. 1226).

Zaniechanie postarania się o arkusz zarobkowy i złożenia Władzy podatkowej deklaracyi podatku zarobkowego stanowi zaniedbanie obowiązku, które przeszkadza rozpoczęciu terminu zadawnienia podatku według § 2 ust. z dnia 18 Marca 1878. (Tr. ad. z dnia 27 Grudnia 1881 L. 1537 N. 1164 i z dnia 11 Grudnia 1883 L. 2778 N. 1939).

Zaniedbaniem obowiązku jest, jeżeli wypełnienia obowiązku z jakichkolwiekbądź powodów zaniedbano. Obojętnem jest, czy stronie istnienie obowiązku znanem było lub nie, lub czy strona przy zwykłej uwadze o tym obowiązku wiedzieć musiała lub mogła. (Tr. ad z dnia 10 Października 1882 L. 1932 N. 1519).

§ 3. Prawo wymierzania kwot, o które w skutek mylnego wymiaru za małą sumę podatku wzięto na przepis, przedawnia się zwyczajnie w przeciągu dwóch lat, co do stempli zaś i opłat pośrednich w przeciągu trzech lat od upływu roku administracyjnego, w którym pierwotnie wymierzony podatek był płatny.

§ 4. W przypadkach §§ 1 aż do 3 włącznie przedawnienie przerywa się przez dokonanie i oznajmienie stronie czynności urzędowych uskutecznionych w celu wymierzenia. Z upływem roku administracyjnego, w którym uskuteczniona została ostatnia czynność urzędowa tego rodzaju, zaczyna biedz nowy termin przedawnienia.

§ 5. Prawo Państwa do poboru podatków, które stały się płatnemi, przedawnia się w przeciągu lat sześciu od upływu roku administracyjnego, w którym podatek stał się płatnym.

§ 6. Przedawnienie płatnych podatków przerywa się przez doręczenie nakazu płatniczego przeciw opodatkowanemu wydanego, przez zarządzenie egzekucyi lub przez przedłużenie terminu zapłaty.

Z upływem roku administracyjnego, w którym doręczono ostatni nakaz płatniczy, uczyniono ostatni krok egzekucyjny lub w którym upłynął ostatni termin zapłaty, zaczyna biedz na nowo termin przedawnienia.

§ 7. Jeżeli płatne podatki zabezpieczone są zastawem ręcznym, stósowane być mają przepisy § 1483 powszechnej księgi ustaw cywilnych.

Jeżeli płatne podatki zabezpieczone są przez zahypotekowanie lub ostrzeżenie depozytowe, natenczas w przeciągu 30 lat po zahypotekowaniu lub wpisaniu ostrzeżenia nie można czynić zarzutu przeciw dochodzeniu prawa tym sposobem nabytego, jakoby od tego czasu nastąpiło przedawnienie podatku.

§ 8. Ustawa niniejsza nie narusza przepisów prawnych o przedawnieniu ani kar wymierzonych za przekroczenie ustaw o podatkach i opłatach ani innych skutków dotkliwych.

§ 9. Dla tych podatków, co do których pretensye Państwa powstały, zanim ustawa niniejsza zaczęła obowiązywać, przedawnienie zaczyna się od dnia, w którym ustawa niniejsza nabędzie mocy obowiązującej, jeżeliby podług przepisów ustawy niniejszej przedawnienie to nie miało zacząć się później.

---

bb) O wyznaczaniu terminów do użycia środków prawnych przeciwko rozstrzygnieniom i rozporządzeniom organów Administracyi Skarbu. (Ustawa z dnia 19 Marca 1876 dz. u. p. N. 28, ogłosz. 21 Marca 1876, obow. od 1 Kwiet. 1876).

§ 1. Przedstawienia, zażalenia lub rekursy przeciwko poleceniom, rozporządzeniom lub rozstrzygnieniom, wydanym w drodze administracyjnej przez Władze, Urzędy i organa Administracyi Skarbu, ustanowione do nakładania, wymiaru i administracyi podatków stałych, opłat niestałych i wszelkich innych dochodów niestałych na rzecz Państwa, wnosić należy, o ile przepisy istniejące dopuszczalność ich uzasadniają, w terminie trzydziestodniowym, a jeżeli wymierzone są tylko przeciwko nałożeniu kary porządkowej, w terminie ośmiodniowym, do tego organu, od którego wyszło polecenie, rozporządzenie lub rozstrzygnienie.

Jeżeli jednak środek prawny tyczy się rozporządzeń lub poleceń dzierżawców albo jakichkolwiek innych organów prywatnych, mających polecenie poboru dochodów niestałych Państwa, popierać należy takowy u Władz skarbowych pierwszej instancyi, do nadzoru nad nimi ustanowionych.

W przypadkach na uwzględnienie zasługujących, Władza, u której środek prawny ma być popierany, może termin przedłużyć. Niewniesienie przedstawienia, zażalenia lub rekursu w terminie przepisanym przynieść może uszczerbek tylko tej stronie, której odnośną rezolucyą lub polecenie doręczono, albo jej dziedzicom.

Władze skarbowe I i II instancyi nie mogą przebaczać przekroczenia terminu do wniesienia rekursu, ustawą z 19 Marca 1876 określonego,

tylko Ministerstwu skarbu jest zastrzeżone znieść rozstrzygnienia, które z powodu przekroczenia terminu do rekursu stały się prawomocnemi, w razie widocznych uchybień prawnych; gdyby zaś Dyrekcya skarbu spostrzegła, że zaszła nielegalność, upoważnioną jest sprawę przedłożyć Ministerstwu skarbu z odpowiednim wnioskiem. (Rozp. min. sk. z 5 Stycz. 1878 L. 2920).

§ 2. W rozporządzeniach w § 1 wzmiankowanych wskazać należy wyraźnie Władze, do których, i termin, w którym przedstawienia, zażalenia lub rekursy mają być wniesione, w przeciwnym razie termin zaczyna upływać dopiero od doręczenia rozporządzenia dodatkowego, zawierającego te szczegóły.

Termin zaczyna się od dnia, który nastąpi po doręczeniu; przy obliczaniu tegoż nie będą brane w rachubę dni biegu poczty w tym przypadku, jeżeli odnośny dokument oddany był zakładowi pocztowemu za urzędowem potwierdzeniem odbioru (kartą oddawczą, rewersem i t. d.).

Jeżeli ostatni dzień terminu przypada na niedzielę lub święto powszechne, termin kończy się dopiero z następnym dniem powszednim.

Jeżeli strona poda do Władzy prośbę o przedłużenie terminu do użycia środka prawnego, albo, w terminie ustawą niniejszą wyznaczonym, *prośbę o oznajmienie motywów rozstrzygnienia*, które taż Władza wydała, przerywa się termin aż do dnia doręczenia odnośnego załatwienia i odtąd zaczyna biedz na nowo.

§ 3. Skutkiem ustawy niniejszej wszystkie postanowienia tyczące się przedmiotów, dla których została wydana a z nią niezgodne, tracą moc obowiązującą.

§ 4. Z temi przypadkami, w których doręczenie nastąpiło przed dniem 1 Kwietnia 1876, jeżeli środek prawny jest jeszcze dopuszczalny, tak postąpić należy, jak gdyby doręczenie nastąpiło dnia 1 Kwietnia 1876.

---

cc) Zaprowadzenie tabel na podania o zwłokę w ściąganiu podatków.

Dla uproszczenia urzędowania, ułatwienia stronom i umożliwienia potrzebnego do zabezpieczenia Skarbu, wyczerpującego przedstawienia okoliczności decydujących przy ocenianiu podań o zwłokę, wydało c. k. Ministerstwo skarbu reskryptem z dnia 25 Listopada 1881 L. 13096 wzór tabeli, który odtąd przy załatwianiu podań o zwłokę ma być użyty.

Przytem polecono następujący sposób postępowania:

1. Skoro strona u jakiejkolwiek Władzy skarbowej lub podatkowej, w urzędzie gminnym, w Magistracie lub Urzędzie podatkowym o przyzwolenie zwłoki ustnie się zgłosi, należy z nią spisać niezwłocznie protokół na druku według wzoru urządzonym i takowy stemplem przez stronę dostarczyć się mającym w miejscu na to przeznaczonem zaopatrzyć.

Jeżeli strona z jakiejkolwiek przyczyny, pomimo wezwania, przepisanego stempla nie dostarczy, należy spisać nocyą, (z wyjątkiem rzadkich wypadków jeśli są to podania o zwłokę, wolne od stempla) i to na protokóle w przytomności strony.

2. Pisemne podania o zwłokę mają być po uskutecznionem prezentowaniu i zaprotokołowaniu do wspomnionego druku włożone i na 1. stronicy druku uwidocznione.

3. Każdy taki protokół o zwłokę należy ewentualnie przy dołączeniu dotyczącego pisemnego podania (ad 1 i 2) zaopatrzyć na 1. stronicy tylko wizą naczelnika Urzędu, i niezwłocznie, bez żadnej odezwy przesłać temu Urzędowi, w którym należytość odroczyć się mająca stoi na przypisie.

Tenże Urząd jest obowiązany podanie o zwłokę przez dokładne wypełnienie rubryk wykazu II na 2. stronicy druku niezwłocznie i najdalej do ośmiu dni zaopiniować i następnie bez dalszej konkomitacyi pod kopertą przedłożyć przynależnej Władzy podatkowej I instancyi, która w rubryce III. wpisze swój uzasadniony wniosek, i przedłoży akt bez dalszej konkomitacyi pod kopertą c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu bądź bezpośrednio, w razie zaś jeżeli sprawa jest

w toku w c. k. Prokuratoryi skarbowej, w drodze tej Władzy, która w rubryce III. umieści swój wniosek.

Wniosek Starostwa ma być podpisany nie tylko przez Starostę, lecz oraz przez referenta podatkowego, Starostwu przydzielonego, który odpowiada za odpowiednie i spieszne załatwienie tabeli.

Aby zamierzony cel, t. j. rychłe załatwienie podań o zwłokę, został osiągnięty, należy ściśle czuwać nad tem, aby odnośne tabele przez dotyczące Władze niezwłocznie i najdalej w terminie wspomnionym były załatwiane.

4. W razie, jeżeli strona uprasza o zwłokę do zapłacenia podatków łącznie z należytościami prawnemi i stemplowemi, należy zważyć na odmienny dla podatków i należytości tok instancyi i zakres działania, jakoteż niejednakowe postanowienia co do prawa pierwszeństwa, a to w ten sposób, ażeby wnioski z uwzględnieniem zależnej od tegoż odpowiedzialności były sformułowane i akt w sposób powyższy bez odezwy został odesłany do Władzy kompetentnej.

Tylko w nielicznych wypadkach możliwego niebezpieczeństwa z powodu przewłoki wypadałoby osobno traktować odroczenie terminu dla należytości bezpośrednich i stemplowych, co przy załączeniu odpisu podania uskutecznić i tę okoliczność w tabeli zapisać należy.

5. Co do wypełnienia kolumn wykazu II. zauważa się:

a) W kolumnach *b*, *c*, *d*, ma być wszystko szczegółowo wykazane, co u proszącego ogółem zalega, mianowicie każdy rodzaj podatku z nadzwyczajnym dodatkiem w jednej sumie, przyczem w kolumnie *c* przy kilkuletnich zaległościach zapisać należy liczbę lat n. p. 1878 — 1880; w równy sposób mają być wykazane dodatki na indemnizacyą i inne rocznie powtarzające się należytości.

Urzędy wykazujące mają celem wypełnienia tych kolumn przeglądnąć wszystkie znajdujące się zapiski i są za to odpowiedzialnemi.

b) W kolumnie *b* względnie *c* należy przy każdej pozycyi bezpośrednich należytości podać także datę i liczbę rejestru dotyczącego nakazu płatniczego, jakoteż datę do-

ręczenia takowego; przy innych należytościach tylko rok płatności.

c) Kolumny *e*, *f*, *g*, *h*, *i*, mają być co do każdej pod *b* wykazanej pozycyi na podstawie zaprowadzonego rozporządzeniem z dnia 8. Sierpnia 1882 r. L. 34258 (dod. do dz. rozp. N. 13) katastru dla realnej egzekucyi szczegółowo wypełnione i każde negatywne wypełnienie równocześnie w kolumnie *k* usprawiedliwione.

Przyczem zauważa się co do kolumny *g)*, że zabezpieczenie tabularne bez względu na ewentualne prawo pierwszeństwa oceniać należy.

d) W kolumnie *k)* omówić należy stósunki zarobkowe i majątkowe, wypłacalność i powolność proszącego i stan familii jego, a mianowicie przytoczyć okoliczność, czy i kiedy przyzwolona mu była zwłoka. Przytem pożądany jest najzwięźlejszy sposób wyrażenia się i stanowcze postawienie wniosku.

Sprawozdanie wykazującego Urzędu o wspomnionych stósunkach opierać się ma na osobistej i lokalnej znajomości organu egzekucyjnego, gdyż zasiąganie opinii Zwierzchności gminnej, która zazwyczaj przychylnie opiewa, tylko w wypadkach wyjątkowych będzie potrzebne.

Przy opisaniu powolności proszącego w spłacaniu podatków, należy, ile to okaże się potrzebnem, uwidocznić także ostatnie uiszczenie przed wniesieniem podania o zwłokę, jakoteż dzień zapłaty pierwszej raty.

Załączenie aktów egzekucyjnych z reguły nie jest potrzebne, gdyż zażądanie tychże tylko w razie istnienia kilkuletnich nieusprawiedliwionych zaległości jest odpowiedne.

6. Przy stawianiu wniosków na przyzwolenie zwłoki dla podatków realnych, należy zawsze mieć na uwadze wynikające stąd odroczenie spłaty i odpowiedzialność na wypadek przedawnienia prawa pierwszeństwa.

7. Jeżeli ze względu na istniejące przepisy z powodu wniesienia podania o zwłokę lub z innej przyczyny nastąpiło wstrzymanie egzekucyi, należy tę okoliczność uwidocznić w tabeli.

8. Wymienione pod III wykazu Władze mają proszących o załatwieniu podań o zwłokę zawiadomić i tę okoliczność w tabeli uwidocznić. Tabele należy zwrócić Urzędowi wykazującemu, który przyzwoloną zwłokę zanotować ma w tabeli płatniczej. Przyzwolenie zwłoki ma być także w Starostwie zanotowane, aby ta Władza przepisane w § 19 alinea 1 zestawienie przepisów o przymusowem ściąganiu stałych podatków wykonać mogła.

W razie jeżeli przyzwolenie zwłoki należy do zakresu c. k. Ministerstwa skarbu, mianowicie jeżeli idzie o dłuższą jak trzechletnią zwłokę dla podatków, względnie dłuższą jak dwuletnią dla należytości bezpośrednich i stemplowych, licząc od dnia płatności, mają być tabele przedkładane w dwóch egzemplarzach i rubryki tychże przez dotyczący Urząd (z wyjątkiem Magistratów we Lwowie i w Krakowie) w języku niemieckim wypełniane. (Rozp. Dyr. kr. sk. z 16 Września 1882 L. 63064 ex 1881, dod. do dz. rozp. min. N. 15).

---

dd) O procentach zwłoki od bezpośrednich podatków w naznaczonym terminie niezapłaconych, jakoteż o ściąganiu tych podatków w ogólności.

§ 1. Jeżeliby bezpośrednie podatki, jako to: gruntowy, domowo-klasowy i domowo-czynszowy, zarobkowy i dochodowy wraz z dodatkami państwowemi, najdalej w 14 dni po upływie terminu wpłaty, przepisanego w pojedynczych krajach dla każdego rodzaju tychże podatków, zapłacone nie zostały, natenczas płacić należy od nich procenta zwłoki, skoro zwyczajna należytość podatkowa wraz z dodatkami państwowemi na cały rok więcej niż 50 złr. wynosi.

§ 2. Termina wpłaty istniejące dla każdego rodzaju podatków, należy w każdym kraju ponownie ogłosić za pomocą dziennika ustaw krajowych. Prócz tego, z początkiem każdego roku, należy w każdej gminie w zwykły tamże sposób wydać plakaty, w których termina wpłaty oraz

i skutki wynikające z niedotrzymania terminów wykazane być mają.

§ 3. Procenta zwłoki, a to za każde 100 złr. dziennie po 1½ centa należy liczyć od dnia, bezpośrednio po ustanowionym terminie wpłaty następującego, aż do zwrotu zapadłej należytości, a pobierać je razem z tą należytością.

§ 4. Jeżeli należytość podatkowa nie zostanie zapłaconą w przeciągu czterech tygodni od terminu wpłaty, to ściągniętą być winna wraz z procentami po dzień zapłaty się należącemi, naraz według przepisanego postępowania przymusowego, chybaby podanie zrobiono o uwolnienie od podatku lub o zwłokę, a Władza polityczna podanie to wedle ustaw uznała za uzasadnione. (Systowanie egzekucyi odnosi się wyłącznie do podatków stałych i nie ma zastósowania do należytości bezpośrednich. Rozp. Dyr. kraj. skarbu z dnia 2 Stycznia 1884 L. 154 pr.).

§ 5. Jeżeli z początkiem nowego roku podatkowego należytość podatkowa poszczególnym kontrybuentom na rok tenże stanowczo jeszcze przepisaną być nie mogła, natenczas podatki według normy bezpośredniego upłynionego roku podatkowego na przeciąg konstytucyjnego pozwolenia tak długo uiszczać należy, dopóki nowe należytości rozpisane nie zostaną, w które następnie uiszczona zapłata wliczoną będzie. (Ustawa z dnia 9 Marca 1870 r. dz. ust. państ. N. 23).

O kosztach egzekucyjnych i ich ściąganiu.

Ustęp trzeci rozporządzenia z d. 30 Listopada 1855 r. L. 47384 (dodatek do dziennika rozporządzeń z r. 1855 L. 65 str. 559) wyraźnie przepisuje, że do zaległości podatkowych w ogóle nie tylko zaległe należytości pojedynczych gatunków podatków, lecz także przypadające w skutek przymusowego ściągania tychże, koszta egzekucyjne liczyć należy.

Co do odsetek za zwłokę, wskazuje ustęp 5 rozporządzenia Ministerstwa skarbu z 1 Czerwca 1870 L. 46441

(dz. rozp. z r. 1870 N. 23 str. 131), że przy każdej opłacie podatków w pierwszym rzędzie przypadające od uiścić się mających zaległości odsetki za zwłokę pokrywać, pozostającą zaś resztę opłaconej kwoty dopiero na pokrycie zaległości podatkowych użyć należy, a wydane na podstawie powołanego powyżej reskryptu ministeryalnego, rozporządzenie z 24 Czerwca 1870 L. 21899 (dodatek do dziennika rozp. z r. 1870 N. 13 str. 56) nakazuje między innemi w ustępie ósmym, ażeby przy opłacie zaległych należytości podatkowych, pobierano oprócz odsetek za zwłokę równocześnie i egzekutne, za czas odpowiedni obliczyć się mające.

Z powyższego wyłuszczenia wynika, że zaległe koszta egzekucyjne i odsetki zwłoki od zaległych podatków stałych stanowią składowe części zaległości podatkowych, że zatem rozporządzenie nadwornej kancelaryi z d. 7 Czerwca 1844 r. L. 17470 i rozporządzenie z 26 Sierpnia 1851 L. 24769 (Zbiór przepisów skarbowych z r. 1851 N. 268 str. 766), według którychto rozporządzeń uskutecznione spłaty podatkowe najpierw na umorzenie najdawniejszych zaległości, a po zupełnem pokryciu tychże, dopiero na bieżącą zaległość użyte być mają, tudzież powołane objaśniające i uzupełniające rozporządzenia, mianowicie z 7 Kwietnia 1852 L. 44924 z r. 1851 (zbiór przepisów skarbowych z r. 1852 N. 143 str. 228), z dnia 3 Kwietnia 1868 L. 42508 z r. 1867 i 27 Marca 1869 L. 13500 (dodatek do dziennika rozp. z r. 1868 N. 12 str. 59 i z r. 1869 N. 14 str. 71, w danym razie także i do zaległych kosztów egzekucyjnych i odsetków za zwłokę jak najściślej zastósować należy. (Okólnik Dyr. kr. sk. z 19 Lipca 1877 L. 24330).

---

ee) O zabezpieczeniu wierzytelności skarbowych w drodze sądowej.

W myśl dekretu nadwornego z dnia 24 Października 1806 N. 789 z. u. s. przysłuża Władzom politycznym a wedle rozporządzenia minis. spraw. i sk. z 24 Kwietnia 1871

(dz. ust. państ. N. 50) *) pod określonemi tamże warunkami także Urzędom podatkowym prawo żądania zabezpieczenia pretensyi Skarbu w własnym zakresie działania wprost od Sądów.

*) Jeżeli Administracya Skarbu, w celu ściągnięcia zaległych podatków i dodatków przystąpi, stósownie do istniejących ustaw, do egzekucyi na majątek nieruchomy, natenczas w Sądach, w których miejscu urzędowania Prokuratorya skarbowa nie ma siedziby urzędowej, jeżeli majątek nieruchomy jest zapisany w księdze publicznej przeznaczonej dla nabywania praw rzeczowych do nieruchomości, Urzędy podatkowe są także upoważnione przeprowadzać pierwszy i drugi stopień egzekucyi (egzekucyjne zajęcie i oszacowanie) bez wykazania się osobnem poleceniem przełożonej Władzy, w prawnem zastępstwie Skarbu; ale trzeci stopień egzekucyi (egzekucyjne wystawienie na sprzedaż) tylko na podstawie osobnego polecenia krajowej Władzy skarbowej.

We wszystkich innych wypadkach prowadzenia takich egzekucyj na majątki nieruchome, prawne zastępowanie Skarbu pozostaje przy Prokuratoryach skarbowych co do wszystkich stopni egzekucyi. (Rozp. min. spr. wew. i skarbu z dnia 24 Kwietnia 1871 r. dz. ust. p. N. 50).

Żądając za pomocą odezw takiego zabezpieczenia, powinny Władze polityczne i Urzędy podatkowe trzymać się reguł ustawą hypoteczną z dnia 25 Lipca 1871 (dz. u. p. część XXXVII N. 95) określonych, mianowicie muszą oznaczyć wedle §§ 84 i 85 tejże ustawy realność, na której zabezpieczenie żądają tak jak ona w tabuli względnie w księgach gruntowych jest oznaczona, a zatem numerem wykazu hypotecznego i żądać uwiadomienia tych, na rzecz których realność ta jest intabulowaną.

O tych szczegółach powinny Władze polityczne i Urzędy dowiadywać się od Sądów przed wniesieniem żądania o zabezpieczenie.

Pretensya zabezpieczyć się mająca musi także należeć się od tego, kto właśnie w tabuli jako właściciel jest wpisany, chyba iż zabezpiecza się pretensye z ustawy na realności prawo zastawu mające. Ażeby pod tym względem ochronić się od odmownej uchwały, należy dołączać wykazy zaległości i duplikaty wezwań płatniczych opiewające na imię właściciela realności.

Dla większego bezpieczeństwa powinny zresztą takie odezwy zawierać także żądanie, ażeby Sąd w razie odmowy zawiadomił także c. k. Prokuratoryą Skarbu, która w razie potrzeby rekurs założy. (Okól. Dyr. kr. skar. z dnia 20 Marca 1882 L. 468 dod. do dz. rozp. min. N. 6).

Pouczenie o zarządzeniu realnej egzekucyi, i zaprowadzenie katastru realnych egzekucyj.

Według reskryptu c. k. Ministerstwa skarbu z dnia 8 Czerwca 1871 L. 13402 (N. 22 dz. rozp.), którym ustanowiono postępowanie przy zarządzeniu realnej egzekucyi celem ściągnięcia zaległych podatków i dodatków, powołane są c. k. Urzędy podatkowe do przedsiębrania odpowiednich kroków do przeprowadzenia 1. i 2. stopnia realnej egzekucyi t. j. egzekucyjnej intabulacyi prawa zastawu na dotyczącym przedmiocie podatkowym, a następnie oszacowania nieruchomości.

Aby Urzędom podatkowym ułatwić to zadanie, a przez zachowanie przepisanych formalności podaniom do Sądów wniesionym zapewnić zamierzony skutek, wydano w porozumieniu z c. k. Prokuratoryą skarbu stósowne pouczenie, podług którego postępować powinny c. k. Urzędy podatkowe przy prowadzeniu egzekucyi realnej na nieruchomości celem ściągnięcia zaległości podatkowych. (Rozp. Dyr. kr. sk. z 8 Sierpnia 1882 L. 34258 dod. do dz. rozp. min. N. 13).

Ponieważ ces. król. Ministerstwo skarbu spostrzegło, że brakuje dotąd ewidencyi realnych egzekucyj, przeto w celu osiągnięcia jednolitego w tym względzie postępowania wydało reskryptem z dnia 25 Listopada 1881 L. 8949 następujące polecenie:

1. Każdy Urząd podatkowy prowadzić ma dla całego powiatu, jeden kataster realnych egzekucyj, w którym wszystkie strony w porządku, w jakim zarządza się przeciw nim postępowanie realnej egzekucyi, pod bieżącemi liczbami mają być wciągnięte.

Na jednej stronicy może być najwięcej trzech dłużników zapisanych.

2. Dla każdego kontrybuenta, w katastrze egzekucyjnym zapisanego, otworzyć należy kartę w księdze likwidacyjnej, w skutek rozp. z dnia 8 Czerwca r. 1871 L. 13402 ust. 9 (dz. rozp. N. 22) na koszta realnej egzekucyi, tak ażeby pozycye katastru zgadzały się z pozycyami księgi likwidacyjnej.

3. Przy pierwszem założeniu katastru egzekucyjnego należy wszystkich kontrybuentów, którzy swych zaległości, co do których realna egzekucya jest w toku, jeszcze nie uiścili, z dotychczasowych zapisków przenieść do katastru egzekucyjnego i w tymże pojedyncze rubryki ze względu na stan egzekucyi należycie wypełnić.

Następnie należy każdego kontrybuenta, od którego dawniejszy jak jednoroczny z nieruchomości zalegający podatek w drodze mobilarnej egzekucyi ogółem za pomocą niższych stopni egzekucyi nie został ściągnięty, natychmiast wciągnąć do wspomnionego katastru, przyczem się zauważa, że u tego samego kontrybuenta ewentualnie zaległe i w drodze egzekucyjnej hypotecznie zabezpieczyć się mające osobiste podatki, należytości i inne publiczne pretensye wraz z zaległemi podatkami realnemi dotyczącego kontrybuenta pod jedną pozycyą katastru mają być zapisane.

4. Pod względem zarządzenia realnej egzekucyi służyć ma za zasadę, że co do zaległych podatków i należytości, ciążących na realnościach, pierwszy stopień realnej egzekucyi, t. j. egzekucyjne zaintabulowanie prawa zastawu, z reguły dopiero wtedy uzyskać należy, jeżeli te zaległości przez mobilarną egzekucyą względnie sekwestracyą zupełnie ściągnięte być nie mogły, a od czasu płatności tychże restancyj okres jednego roku już minął.

5. Jeżeli dłużnik po za obrębem okręgu egzekucyjnego mieszka i zaległość przez inną Władzę ma być ściągnięta, obowiązany jest Urząd podatkowy, w razie gdyby w należytym czasie do egzekucyi wykazana zaległość do najbliższego terminu wpłaty nie została umorzona, a od czasu zapadłości rok upłynął, co do tejże zaległości niezwłocznie przedsięwziąć

realną egzekucyą, ponieważ przypuszczać należy, że dotycząca Władza, której zaległość do ściągnięcia wykazano, swego obowiązku dopełniła i zaległość egzekwowała, że przeto mobilarna egzekucya bez skutku pozostała.

6. Przy realnościach małej wartości, zwłaszcza realnościach włościańskich, należy przed zarządzeniem realnej egzekucyi, mianowicie przed zarządzeniem połączonego ze znacznemi kosztami oszacowania egzekucyjnego, zawsze odpowiednio sprawdzić, czy przez realną egzekucyą odnośne koszta wraz z zaległością zostaną pokryte.

W razie przeciwnym ma być dalsze prowadzenie egzekucyi zaniechane i należy z przedstawieniem wszystkich celem ściągnięcia zaległości podjętych środków przymusowych przedłożyć odpowiedni wniosek.

7. Jeżeli przeciw kontrybuentowi prywatny wierzyciel prowadzi realną egzekucyą, to okoliczność ta nie powinna wstrzymywać od zarządzenia w porozumieniu z Prokuratoryą skarbu zaintabulowania egzekucyjnego prawa zastawu, ewentualnie dalszych kroków egzekucyi realnej.

Również należy zaległości bez względu na to, kiedy przypada termin egzekwowania tychże, bez zwłoki egzekucyjnie zaintabulować, jeżeli przeciw temu samemu kontrybuentowi z powodu dawniejszych zaległości egzekucya realna już jest w toku.

8. Względem całego przeprowadzania realnej egzekucyi należy prowadzić dokładny indeks kontrybuentów, w którym oprócz gminy podatkowej, karty księgi głównej (tabeli płatniczej), także pozycye katastru egzekucyjnego i księgi likwidacyjnej mają być uwidocznione.

9. Jeżeli zapisane pod dotyczącą pozycyą katastru zaległości wraz z kosztami egzekucyjnemi zapłacone lub odpisane zostały, wtedy ta pozycya katastru i księgi likwidacyjnej ma być zamknięta.

10. Szczególnie na to zważać należy, aby kataster egzekucyjny z indywidualną księgą kontową (tabelą płatniczą i innemi równorzędnemi księgami) w ciągłym i dokładnym związku był utrzymywany. W tym celu należy w księdze głównej, obok kolumny zaległości umieścić rubrykę „pozycya katastru realnej egzekucyi“ i przy każdym kontrybuencie, przeciw któremu zarządza się realną egzekucyą, równocześnie z wciągnięciem go do katastru zapisać w księdze głównej także pozycyą katastru.

11. Daty prowadzonego dokładnie katastru egzekucyjnego przedstawiają każdocześnie stan, w którym znajduje się przeprowadzanie realnej egzekucyi. Z tych dat niemniej powziąć będzie można w razie, jeżeliby opóźniło się zarządzenie lub przeprowadzenie realnej egzekucyi, na kim ciężywina tego opóźnienia, mianowicie czy na podatkowych lub skarbowych organach i Władzach, czy też na Sądach.

Na wypadek gdyby publiczne pretensye z powodu przedawnienia ustawniczego prawa pierwszeństwa przy rozdziale ceny kupna nie mogły być umorzone, i w skutek tego stały się nieściągalnemi, powyższe daty służyć będą za podstawę do uzasadnienia obowiązku i żądania zwrotu nieściągalnych zaległości od winnych organów.

12. Ponieważ zarządzone powyżej utrzymanie ewidencyi tylko wtedy odpowiedzieć może zamierzonemu celowi ściągania podatków, jeżeli ta ewidencya bez przerwy i dokładnie będzie prowadzona, przeto Urzędy podatkowe w wykonywaniu tych czynności mają być ściśle nadzorowane, a mianowicie należy przekonywać się przy szkontrowaniach i lustracyach, czy wspomniona ewidencya według przepisu jest prowadzona.

W końcu zauważyło ces. król. Ministerstwo skarbu, że licytacye realności celem ściągnienia zaległych podatków, tylko w ostatecznym razie mają być zarządzane, t. j. jeżeli należycie przeprowadzone niższe stopnie egzekucyi pozostały bez skutku, i że za wszelkie zaniedbanie egzekucyi winni bezwzględnie do odpowiedzialności mają być pociągani. (Okólnik Dyr. kr. sk. z dnia 8 Sierpnia 1882 L. 34258 dod. do dz. rozp. min. N. 13).

ff) O ściąganiu stałych podatków.

Rozporządzeniem Dyrekcyi krajowej skarbu z 12 Lutego 1882 L. 28 pr. udzielono Starostwom, Urzędom podatkowym i Prokuratoryi skarbu egzemplarze „zestawienia przepisów co do przymusowego ściągania stałych podatków“, z nadmienieniem, iż w celu wprowadzenia przepisów tych w wykonanie nastąpi dalsze polecenie.

„Zestawienie przepisów“ tylko w niemieckim języku rozesłanem zostało, ale nie jest oddrukowanem w dodatku do dzien. rozp. min. N. 4 ex 1882 i w Ekonomacie c. k. Dyr. kr. sk. nie może być nabytem. Postarawszy się o odpis tych przepisów, umieszczę je w przekładzie na język polski w Części III tego dzieła w Dziale III, gdzie wedle ułożonego programu mowa będzie „o środkach przymusowych celem ściągania podatków i innych należytości“. Tu tylko wspomnę, o dołączonym do tego „zestawienia“ formularzu pod *g*, z którego się okazuje, że w Galicyi koszta egzekucyi są wyższe niż w innych prowincyach, gdzie bez różnicy na wysokość podatku zalegającego, pobiera się egzekucyjne po 5 ct. przez pierwsze 7 dni a po 10 ct. przez dalsze 7 dni, gdy w Galicyi według przepisanego na upomnienia formularza tyle razy po 5 lub 10 ct. pobierać kazano, ile razy 50 złr. zalega. Powody tego dotkliwszego traktowania kontrybuentów w Galicyi nie są przytoczone.* Może niniejsza wzmianka przyczyni się do naprawy stósunków kontrybuentów podatkowych w Galicyi, co do wygórowanych kosztów egzekucyi obok odsetków zwłoki. (Przypisek Autora).

Wprowadzenie w wykonanie przepisów o przymusowem ściąganiu stałych podatków.

Oglądając się za przyczynami ciągłego wzrostu zaległości podatkowych, stwierdzono, że polegają one — chociaż nie wyłącznie, to jednak przeważnie — na braku zastósowanych do teraźniejszych czasów przepisów wykonawczych do obwieszczonych w pojedynczych obrębach administracyjnych różnemi czasy patentów i rozporządzeń co do przymusowego ściągania stałych podatków, jak niemniej i na tej okoliczności, że Władzom i Urzędom powołanym do przeprowadzenia środków przymusowych nie dostaje potrzebnych do tego ukwalifikowanych organów.

Zważywszy przytem w pierwszym kierunku, że ścisłe wykonanie wykonalnych jeszcze obecnie postanowień, zawartych w nadmienionych patentach i zmieniających lub uzupełniających takowe rozporządzeniach, nie małe napotyka przeszkody z tej przyczyny, że są one rozrzucone w przeróżnych, a Władzom i Urzędom nie zawsze przystępnych zbiorach ustaw i nie wszędzie mogą być znane, nie można było w drugim względzie pominąć tej okoliczności, że użycie do egzekucyi żołnierza połączone jest od dłuższego czasu z wielorakiemi trudnościami; zastąpienie zaś egzekucyi wojskowej przez wysłanie w pewnych wypadkach egzekwentów cywilnych, jak uczy doświadczenie, celowi swemu nie odpowiada.

Ażeby więc zapobiedz niedogodnościom tym i uchylić szkodliwe ich oddziaływanie nie tylko na służbę podatkową ale i na Skarb Państwa, uczuło się Ministerstwo skarbu spowodowanem do ułożenia „zestawienia przepisów, odnoszących się do przymusowego ściągania stałych podatków“, którém objęte zostały w formie praktycznym potrzebom odpowiedniej nietylko obowiązujące jeszcze przy egzekucyi podatków patenta i ogłoszone z mocą prawa rozporządzenia, lecz mieszczą się w niem także postanowienia powzięte w tym celu, aby ubezpieczyć ścisłe wykonywanie tych prawnych norm, umożebnić zarazem ustanowienie zdatnych egzekutorów i uchylić nadto niejednostajność, jaka zachodziła dotąd w zarachowywaniu należytości i kosztów egzekucyi.

W myśl przepisów tych, które w niektórych krajach koronnych już w roku 1878 w życie weszły, a w uskutecznionem wedle reskryptu Ministerstwa skarbu z dnia 15 Listopada 1881 roku L. 1335 powtórnem wydaniu zastósowane zostały do istniejących w tutejszym kraju norm o egzekucyjnem ściąganiu podatków — zarządoną ma być także w tutejszym obrębie administracyjnym służba egzekucyjna do stałych podatków.

Rozporządzeniem kr. Dyr. sk. z dnia 12 Lutego 1882 r. L. 28 pr. (Dodatek do dzien. rozp. Min. sk. N. 4) udzielono c. k. Starostwom i Urzędom podatkowym po jednym egzem-

plarzu „zestawienia przepisów“, o których mowa, w drugiej w tutejszym kraju obowiązywać mającej edycyi z oznajmieniem, że celem wprowadzenia takowych w wykonanie dalsze zarządzenie nastąpi. Zwrócono przytem uwagę na zmiany, jakim uledz mają w wykonaniu postanowienia przepisów tych, odnoszące się do obliczania należytości egzekucyjnej i zarachowywania ostatecznego wyniku z obrotu w przychodach i rozchodach należytości i kosztów egzekucyi.

Ze względu na podaną za pomocą tej intymacyi c. k. Starostwom i Urzędom podatkowym sposobność dokładnego obznajomienia się z wszystkiemi obowiązkami, jakie wkładają na nie w nowem urządzeniu postępowania przymusowego wzmiankowane przepisy, uznaje się w obec stanu odnośnych zarządzeń przygotowawczych za stósowne wprowadzić przepisy te z dniem 1 Lipca 1882 w moc obowiązującą, przyczem nadmienia się w uzupełnieniu modyfikacyj za potrzebne uznanych, iż postanowienie przepisu IV, o ile dotyczą w § 10 założenia i prowadzenia osobnego podrzędnego dziennika należytości i kosztów egzekucyjnych według wzoru lit. *d*, nie wejdą przy Urzędach podatkowych w wykonanie. Natomiast zarachowywane będą przychody i rozchody w należytościach egzekucyjnych jak dotąd nadal w istniejącym dzienniku podatków stałych w przeznaczonych tamże na ten cel osobnych kolumnach z napisami „Egzekutne“ dla przychodu, a „Koszta egzekucyjne“ dla rozchodu.

W taryfie należytości, jakie zalegający z opłatą kontrybuenci z powodu egzekucyi mobilarnej opłacać mają, umieszczonej na str. 68 „Zestawienia“, opuszczone zostały w druku dwie pozycye.

Dla uzupełnienia tekstu zwraca się uwagę, że od zaległości w kwocie od 10 do 50 zł. wynosi należytość za wygotowanie edyktu licytacyjnego 20 ct., należytość zaś za przedsięwzięcie licytacyjnej sprzedaży 50 ct.

Przy wykonaniu przepisów „Zestawieniem“ objętych w kształcie, jaki przybrały z nadmienionemi powyżej zmianami i poprawkami, służyć mają do przestrzegania następujące uwagi:

1. Obwieszczenie „Zestawienia przepisów“ za pomocą dziennika ustaw i rozporządzeń krajowych, jako też udzielenie tegoż Władzom i organom do spółudziału przy egzekucyi podatkowej niepowołanym, zaniechanem zostało z przyczyny, iż patenta i rozporządzenia w „Zestawieniu przytoczone“, a na których zasadzają się prawa i obowiązki podatkujących, są już ogłoszone; reszta zaś postanowień dotyczy tylko wewnętrznego urządzenia służby u Władz i Urzędów, dla których są wydane.

Z tego względu należy w obec § 24 „Zestawienia“ zasad ku wykonaniu ustawy z dnia 19 Marca 1876 (Dzien. ustaw państw. N. 20) mieć na oku, że w wygotowaniach do stron powinno się unikać powoływania się na „Zestawienie przepisów egzekucyjnych“, cytując natomiast daty publicznie obwieszczonych, a w „Zestawieniu“ przytoczonych patentów i rozporządzeń.

„Zestawienie przepisów egzekucyjnych“ nie przyjdzie zresztą do wykonania w służbie egzekucyjnej Magistratów głównych miast Lwowa i Krakowa, ponieważ ze względu na organiczne urządzenie Magistratów nie można u nich przypuszczać wykonalności wszystkich odnośnych przepisów wykonawczych, zastósowanych do organizmu Władz i Urzędów państwowych.

2. Postępowanie „Zestawieniem przepisów egzekucyjnych“ określone zastósowane być ma tylko do opłat państwowych i tych innych opłat publicznych, które w moc istniejących prawnych postanowień przez te same organa i temi samemi środkami, co podatki, ściągane być mają.

Co do egzekucyi opłat publicznych i innych Władzom politycznym do przymusowego ściągania przekazanych prestacyj pieniężnych, które nie są podatkami i opłatami państwowemi, rozróżnić należy według rozporządzenia cesarskiego z dnia 20 Kwietnia 1854 (dz. u. p. N. 96), czy rozchodzi się:

a) o płynne prestacye nakładane przez dodatek do stałych lub niestałych podatków, lub

b) o nałożone w sposób przepisany albo też istniejące w ogóle prestacye pieniężne innego rodzaju, które

w zakresie administracyi politycznej na cele publiczne ściągane być mają.

Prestacye pod *a* winny być ściągane wedle § 2 wzmiankowanego rozporządzenia cesarskiego przez organa powołane do poboru tychże podatków i przez użycie istniejących dla nich środków przymusowych, zaś co do prestacyi pod *b* (§ 3 rozp. ces.) Władza polityczna upoważnioną jest do zastósowania po bezskutecznem, bezpośredniem lub przez organa gminne wykonanem upomnieniu takich środków egzekucyjnych, jakich się używa ku ściąganiu zaległości w stałych podatkach.

Wedle tej samej różnicy stanowi galicyjska ordynacya gminna z dnia 12 Sierpnia 1866 w § 66, że dodatki do podatków winny być za pomocą tych samych organów pobierane i temi samemi środkami ściągane, co podatki państwowe, gdy przeciwnie inne prestacye pieniężne na rzecz gminy opłacać się mające wedle potrzeby za pomocą mobilarnej egzekucyi w taki sam sposób jak zaległości podatkowe ściągać należy.

Wynikiem tych prawnych postanowień okazuje się, że z opłat publicznych, które nie są podatkami lub innemi opłatami państwowemi, należy do Starostw jako Władz podatkowych I instancyi, względnie do organów do egzekucyi podatków państwowych ustanowionych, ściąganie tych opłat, które albo podpadają pod prestacye w § 2. powołanego powyżej rozporządzenia cesarskiego określone, albo pod względem których istnieje specyalne prawne postanowienie, ażeby opłaty te ściągano za pomocą organów, ustanowionych do przymusowego ściągania podatków państwowych.

W wypadkach tych przyznaje § 1 alinea 3 „Zestawienia przepisów“ rozstrzyganie rekursów, zażaleń i przedstawień przeciw aktom egzekucyi krajowej Władzy skarbowej, a w dalszym toku Ministerstwu skarbu.

Natomiast prestacye pieniężne innego rodzaju, o ile ściąganie takowych Starostwu jest poruczone, ściągać ma Starostwo jako Władza polityczna. Do rzędu takich prestacyj na-

leżą między innemi koszta szpitalne, pożyczki krajowe, datki konkurencyjne na cele utrzymywania dróg, mostów, szkół, kościołów i t. d., o ile nie istnieje odmienne jakie zarządzenie prawne; dalej wpłaty na wykupno propinacyi, gdyż ściąganie takowych odbywać się ma wedle § 22. ustawy z dnia 30 Grudnia 1875 (Dz. ust. i rozp. kraj. N. 55 z 1877 r.) w ten tam sposób, jak przy podatkach państwowych, niemniej wierzytelności galicyjskiego ziemskiego Towarzystwa kredytowego, ponieważ ściąganie takowych według § 2. dekretu kancelaryi nadwornej z dnia 25 Października 1842 L. 33290 w drodze politycznej zupełnie w ten sam sposób ma mieć miejsce, jaki ustanowiony jest przepisami do ściągania zaległych podatków i innych publicznych prestacyj.

We wszystkich tego rodzaju wypadkach egzekucyi idzie konsekwentnie dalszy tok instancyj do Namiestnictwa i Ministerstwa spraw wewnętrznych.

Ministerstwo skarbu zezwala wszelakoż na próbę, aby przestrzegane dotąd w tej mierze jednolite postępowanie także w nowym ustroju służby egzekucyjnej w myśl „Zestawienia“ przepisów egzekucyjnych co do stałych podatków zaprowadzonym znalazło swe zastósowanie do wszystkich publicznych lub przywileju politycznej egzekucyi używających prestacyj na rzecz zakładów prywatnych, jak długo służba w zarządzie stałych podatków nie dozna z tego powodu uszczerbku.

3. Przy pozostawionem kraj. Dyrekcyi Skarbu ustanowieniu liczby egzekutorów podatkowych w myśl §§ 5 i 6 „Zestawienia przepisów“ trzymać się należy wedle polecenia ministeryalnego zasady, że koszta spowodowane zaprowadzeniem tych organów znaleść winny swe pokrycie w przychodach wpływających w należytościach egzekucyjnych, a to w taki sposób, żeby zachodzący dotąd stósunek między potrzebami i pokryciem w gałęzi służby egzekucyjnej zwichnięty nie został.

W takich warunkach ustanawia krajowa Dyrekcya skarbu służby we wszystkich 74 powiatach na teraz 97

posad egzekutorów podatkowych jako organów wykonawczych, funkcye swe w bezpośredniej zależności od Starostw przy Urzędach podatkowych w myśl instrukcyi służbowej pełnić mających. Stósownie do rozmiarów czynności przyznaje się z powyższej ogólnej liczby:

a) po jednym egzekutorze Urzędom podatkowym w Bóbrce, Bohorodczanach, Borszczowie, Buczaczu, Brzeżanach, Brzozowie, Chrzanowie, Cieszanowie, Czortkowie, Dolinie, Dąbrowie, Gorlicach, Gródku, Grybowie, Horodence, Husiatynie, Jaśle, Jaworowie, Kałuszu, Kamionce, Kolbuszowej, Krakowie, Krośnie, Limanowej, Lwowie, Łańcucie, Mielcu, Mościskach, Myślenicach, Nadwórnie, Nisku, Nowym Targu, Pilznie, Podhajcach, Przemyślanach, Rawie, Ropczycach, Rudkach, Skałacie, Śniatynie, Sokalu, Staremmieście, Tarnobrzegu, Tłumaczu, Trembowli, Turce, Wadowicach, Zaleszczykach, Zbarażu, Żółkwi, Żydaczowie i Żywcu;

b) po dwóch egzekutorów Urzędom podatkowym w Białej, Bochni, Brodach, Brzesku, Dobromilu, Drohobyczu, Jarosławiu, Kołomyi, Kosowie, Lisku, Nowym Sączu, Przemyślu, Rohatynie, Samborze, Sanoku, Stanisławowie, Stryju, Tarnopolu, Wieliczce i Złoczowie;

c) po trzech egzekutorów Urzędom podatkowym w Tarnowie i Rzeszowie.

Ze względu na wymagane od egzekutorów podatkowych roboty pisarskie zwracać się będzie przy nominacyi tych funkcyonaryuszów uwagę tylko na takich kompetentów, których wprawa w pismie dostatecznie jest doświadczona.

4. Oprócz poborów służbowych, unormowanych w § 10 „Zestawienia przepisów“, otrzymają egzekutorowie podatkowi odzież urzędową, która wedle postanowienia, przez Ministerstwa skarbu i spraw wewnętrznych w porozumieniu powziętego, składać się będzie z następujących sztuk ze sukna ciemnoszaraczkowego, a to:

a) z surduta (wedle kroju surdutów, przeznaczonych dla woźnych przy Urzędach podatkowych) z dwoma rzę-

dami wypukłych, cesarskim orłem opatrzonych guzików żółtych metalowych;

b) spodni;

c) kamizelki i

d) czapki z czarnożółtym paskiem i żółtą jedwabną rozetą.

Garniturem tym obdzielani będą egzekutorowie podatkowi corocznie stósownie do czasu wprowadzenia ich w służbę, który i na przyszłość stanowić będzie o terminie obdzielenia.

Nadto przyznano egzekutorom podatkowym jako część w skład odzieży urzędowej wchodzącą

e) płaszcz zimowy z ciemnoszaraczkowego sukna, odpowiedniej grubości, na kształt płaszczy wojskowych, atoli z dwoma rzędami czarnych kościanych guzików i z kapiszonem do odpinania.

Czas noszenia płaszcza ustanowiony jest na dwa lata, termin zaś dostawy takowego jako odzieży zimowej naznacza się na 1 Listopada.

Dostawa materyału i sporządzenie odzieży uskuteczniać się będzie w sposób praktykowany w tej mierze co do woźnych Urzędów podatkowych.

Zresztą opatrzeni będą egzekutorowie podatkowi także w pieczęć służbową i torbę skórzaną, przeznaczoną do przechowywania pism i druków urzędowych w służbie zewnętrznej, na kształt torb dla c. k. Żandarmeryi zaprowadzonych.

5. Druki przygotowane wedle wzorów „Z zestawieniem“ wskazanych do użytku urzędowego w nowem służby egzekucyjnej urządzeniu rozeszle ekonomat kr. Dyr. Sk. w miarę wykazanych przez Starostwo potrzeb do pojedynczych Urzędów podatkowych, a o ile takowe odnoszą się do sporządzenia kontraktu służbowego z egzekutorami podatkowymi, do Starostw. Zarządzi się także co potrzeba w przedmiocie sprawienia odzieży dla egzekutorów i zaopatrzenia ich w przepisane przybory służbowe, z którémi zresztą wedle polecenia ministeryalnego postąpić należy jako z przedmiotami do inwentarza urzędowego Urzędów podatkowych należącemi.

6. Stósownie do przepisu § 11 „Zestawienia“ podadzą ces. król. Starostwa, skoro nadejdzie uwiadomienie o nominacyi i przydzieleniu służbowem egzekutorów podatkowych, nazwiska tychże do wiadomości Zwierzchności gminnych i przełożeństw obszarów dworskich, któreto i w przyszłości o każdej zmianie w osobie egzekutorów uwiadamiane być mają.

Należy zresztą zwrócić uwagę tychże nie tylko na przysługujący egzekutorom wedle § 8 „Zestawienia“ charakter urzędowy, lecz także obznajomić ich z postanowieniami §§ 6, 7 i 22 instrukcyi służbowej, zabraniającej egzekutorom surowo odbierania od stron podatków i należytości egzekucyjnych, przyjmowania od dłużników podatkowych bezpłatnie kwatery lub potrzeb życia, jak niemniej spółlicytowania przedmiotów, w drodze egzekucyi podatkowej na sprzedaż wystawionych.

Przy tej sposobności będzie na miejscu obznajomić przełożeństwa gmin i obszarów dworskich z temi obowiązkami, które wedle postanowień instrukcyi dla egzekutorów podatkowych włożone są na nie pod względem spółudziału w czynnościach egzekucyjnych, mianowicie przy doręczeniu kart upominających, grabieży i sprzedaży ruchomości.

Co do egzekucyjnego upomnienia w szczególności zauża się, że uzdolnionym do tego Naczelnikom gmin poruczone być może przeprowadzenie aktu doręczenia kart, jeżeliby egzekutor zadaniu swemu w tej mierze podołać nie był w stanie.

Ażeby zaś w obec zakazu w § 6 instrukcyi dla egzekutorów i w § 13 przepisu IV wyrzeczonego nie pozostała u podatkujących żadna wątpliwość, w jaki sposób postępować należy z wpłatami wnoszonemi od dłużników w ciągu odbywającego się aktu egzekucyi, obwieszczą także c k. Starostwa wydane w tej mierze postanowienia §§ 20 i 27 wzmiankowanej instrukcyi, tudzież § 31 “Zestawienia“ i § 14 przepisu IV o zarachowaniu należytości i kosztów egzekucyi z zastrzeżonym tamże wyjątkiem co do dozwolonego odbioru

pieniędzy za sprzedane ruchomości przez urzędników do przeprowadzenia licytacyjnej sprzedaży wysłanych, co jeżeli uskutecznionem zostanie z wymaganą jasnością i podniesieniem istniejącego prawnego postanowienia o warunkach, pod któremi wpłaty kontrybuentów za ważne bywają poczytywane, przy należytej baczności ze strony Starostw położyć powinno koniec napotykanej często jak uczy doświadczenie nieświadomości między podatkującymi, względem osoby do odbioru pieniędzy podatkowych uprawnionej.

Obznajomiwszy w sposób wyżej podany ogół kontrybuentów z arcyważnemi warunkami karności służbowej, zaprowadzonych w nowem urządzeniu postępowania przymusowego organów wykonawczych, czuwać także będą c. k. Starostwa i Urzędy podatkowe ze swej strony nieustannie nad ścisłem tychże stósowaniem się do przepisów wydanej dla nich instrukcyi służbowej, w którym względzie mianowicie już na samym wstępie nowego urządzenia ciąży na Starostwach i Urzędach podatkowych nader ważny obowiązek pilnowania ścisłości w dopełnianiu udzielonych egzekutorom poleceń i zapobiegania, by dla braku należytej inwigilacyi lub przez niewczesną pobłażliwość nie została spaczona instytucya, której wybitnem zadaniem jest stanowcze uchylenie nie tylko niedostatków dawniejszego procederu, lecz także onych głośnych a nie zawsze uzasadnionych zażaleń na nadużycia, jakich dopuszczały się miejscami używane dotąd w służbie egzekucyjnej osoby ze stanu prywatnego.

Wszelkie przeto w drodze nadzoru dostrzeżone zboczenia lub naruszenia obowiązków służbowych ze strony egzekutorów podatkowych mają być w myśl § 18 kontraktu służbowego w danym wypadku bezzwłocznie dochodzone i w razie sprawdzenia z odpowiednim wnioskiem do wiadomości krajowej Dyrekcyi skarbu podane.

7. Z uwagi, iż ustanowione § 36 „Zestawienia“ należytości egzekucyjne opłacane będą przez dłużników podatkowych bez wyjątku do Urzędu podatkowego, i wpłaty tego

rodzaju tworzą fundusz, z którego pokrywane być mają wszystkie wydatki postępowaniem przymusowem spowodowane, mianowicie także przyznane egzekutorom podatkowym należytości służbowe, jak niemniej i zaliczki asygnować się mające na rachunek wynagrodzenia kosztów podróży urzędnikom obok egzekutorów w myśl § 14 „Zestawienia“ do przeprowadzenia sekwestracyi majątku nieruchomego lub egzekucyi mobilarnej wyjątkowo wysyłanym, nie powinno i nie może się żadną miarą zdarzyć w przyszłości, aby strony pociągane być miały przez organa egzekucyjne do zapłacenia na ich rzecz tytułem wynagrodzenia kosztów komisyjnych jakichkolwiek należytości.

Należytości egzekucyjne na przypisie stojące zaspokojone mają być w myśl § 4 przepisu IV z wpłaty kontrybuenta przed podatkiem, tak iż naprzód umorzoną być musi należytość egzekucyjna, a dopiero reszta ze złożonych pieniędzy kwalifikuje się do zapisania na przychód jako podatek.

O tem postanowieniu uwiadomić należy koniecznie w gminach podatki gruntowy i domowy sumarycznie opłacających odnośne Zwierzchności gminne z odpowiedniem pouczeniem, by się do niego przy indywidualnym poborze ściśle stósowano.

8. Z zaprowadzeniem nowego postępowania przestrzegać należy co do użycia egzekucyi wojskowej odnośnych postanowień § 3 i 25. „Zestawienia“, wedle których dostawy żołnierza żądać mają Starostwa w drodze krajowej Dyrekcyi skarbu z podaniem liczby potrzebnych egzekwentów i uzasadnieniem konieczności zastósowania tego wyjątkowego środka przymusowego. Względy na zaoszczędzenie dochodów w należytościach egzekucyjnych celem uzyskania wystarczającego pokrycia na uposażenie egzekutorów podatkowych i innych wydatków, z dochodów tych opędzać się mających, nakazują unikać wedle możności zbyt kosztownego sposobu akcyi przymusowej za pomocą wojska.

9. Środki nowego służby egzekucyjnej urządzenia zapewnić mogą tylko wtedy zadowalniające skutki, jeżeli wy-

konywane będą konsekwentnie z całą ścisłością, co właśnie stanowi to nader ważne zadanie, któremu pieczołowitość swoję poświęcić mają c. k. Starostwa i Urzędy podatkowe.

W tym celu przestrzegać należy przedewszystkiem starannie postanowień §§ 18. i 20. „Zestawienia“ i dopilnować po zapadłości każdego z ustanowionych w przepisach terminów wpłaty, ażeby wykazy zaległości podług zaprowadzonego formularza w dzień 1 Lutego, Maja, Sierpnia i Listopada dla wszystkich gmin były przez Urzędy podatkowe sporządzone i najdalej do 8. dnia odnośnego miesiąca Starostwu przedłożone, które ze swej strony przy wydaniu nakazu wykonawczego przestrzegać ma z równą starannością przepisanego w tej mierze terminu trzech dni.

W doniesieniu do krajowej Dyrekcyi skarbu o uskutecznionem przedłożeniu wykazów zaległości podług formularza D. wymieniać będą Urzędy podatkowe w celu utrzymywania przeglądu nad ruchem w służbie egzekucyjnej oprócz gmin, z których wykazy Starostwu zostały oddane, w osobnych oddziałach gminy, dla których wykazy bądź to w ogóle bądź też co do pewnych gatunków podatku w terminie przedłożone być nie mogły, jakoteż gminy, w których nie istnieją żadne zaległości w podatkach.

10. Co do gmin należytości podatkowe łącznie opłacających, należy indywidualne wykazywanie zaległości do Zwierzchności gminnych, które przeto zobowiązane być muszą, by wykazy, do zestawienia których zresztą krajowa Dyrekcya skarbu osobny druk wprowadza, na podstawie indywidualnej tabeli płatniczej in duplo sporządzały i po poprzedniem odwiezieniu wszelkich pieniędzy podatkowych od kontrybuentów wybranych, zatrzymując jeden egzemplarz wykazu u siebie, drugi stósownie do wyznaczonego dla Urzędów podatkowych terminu najdalej ostatniego Stycznia, Kwietnia, Lipca i Października, a to pod rygorem wyprawienia karnego posłańca lub zagrożeniem odmówienia remuneracyi za pobór podatków przyznać sią mającej do c. k. Urzędu podatkowego przesyłały.

Urzędy podatkowe, sprawdziwszy otrzymane wykazy w tym kierunku, czy wykazana łączna zaległość odpowiada

przynajmniej w przybliżeniu zaległości z sumarycznego *conto* wynikającej, a we własnym sumarycznym wykazie uwidocznionej, dołączą takowe do odnośnych sumarycznych wykazów, w których, jak to się samo przez się rozumie, mieszczą sie także wykazane indywidualnie zaległości w tych gatunkach podatków, których pobór odbywa się indywidualnie w Urzędzie podatkowym.

W pozostawionym w gminie drugim egzemplarzu wykazu indywidualnego zaciągać będą Naczelnicy gmin w przeznaczonej do tego kolumnie 9 poczynione w czasie do doręczenia kart upominających wpłaty, ażeby za przybyciem egzekutora do gminy na podstawie sprostowanego w ten sposób wykazu zaniechane zostało egzekucyjne upomnienie w obec tych dłużników, którzy zaległości swoje według potwierdzenia Zwierzchności gminnej już zapłacili.

Wykazane daty wpłat przeniesie egzekutor podatkowy do znajdującego się w jego rękach egzemplarza wykazu, z którego odwrotnie po przeprowadzonem doręczeniu kart upominających daty doręczenia w kolumnach 5 i 6 zapisać ma egzekutor w wykazie gminnym na ten cel, aby przy dalszym poborze zaległości Naczelnicy gmin należytości egzekucyjne w kolumnie 8 obliczali, wpłaty w kolumnie 9 zaciągali, po upływie zaś dni czternastu od dnia dokonanego egzekucyjnego upomnienia wykaz odesłali do Urzędu podatkowego, który, obliczywszy i przypisawszy w nim ostatecznie i zgodnie z odnośnem obliczeniem w egzemplarzu przez egzekutora zwróconym należytości egzekucyjne, odeszle go napowrót Zwierzchności gminnej do odpowiedniego użytku w ciągu dalszego poboru podatków.

Względem nakładania należytości egzekucyjnych w myśl § 36 lit. *a* ustępu 2. „Zestawienia przepisów“ i objaśnienia kraj. Dyr. sk. z d. 12 Lutego 1882 L. 28 pr. zwraca się uwagę na istniejące postanowienia, a o których także Naczelnicy gmin jako kolektanci podatkowi powiadomieni być mają, iż w wypadkach, gdzie wpłata następuje po uskutecznionem egzekucyjnem upomnieniu, jednakże przed upływem 14 dnio-

wego terminu, do dni, za które należy się egzekutne, wlicza się nie tylko dzień doręczenia karty upominającej, lecz także dzień wpłaty.

W podobny sposób, jak przy przeprowadzeniu egzekucyjnego upomnienia, sprawdzany ma być stan wpłat do rąk kolektanta podatkowego w międzyczasie uskutecznionych przez obopólne porównywanie, uzupełnianie i sprostowanie obydwóch egzemplarzy indywidualnego wykazu zaległości w dalszym toku postępowania przymusowego, mianowicie przed przystąpieniem do grabieży i licytacyjnej sprzedaży ruchomości w myśl §§ 28 i 30 „Zestawienia“.

Co do ściągania za pomocą kolektantów podatkowych tych należytości egzekucyjnych, które przypisywane będą dłużnikom z powodu egzekucyi mobilarnej w kwotach, przez Starostwa na podstawie taryfy III oznaczonych, uznano dla uniknienia komplikacyi za stósowne, aby takowe osobno organom poborowym do ściągania od stron były przekazywane. W tym względzie zarządza się przeto, ażeby c. k. Urzędy podatkowe równocześnie z przypisywaniem należytości taryfowych wedle § 3 przepisu IV w przeznaczonych na ten cel zapiskach *a* i *b* sporządzały dla odnośnych gmin indywidualne wykazy wzmiankowanych należytości na zaprowadzonym do tego druku i wykazy te do Zwierzchności gminnych odsyłały. Zwierzchności gminne powinny wykazane im w ten sposób należytości z uwzględnieniem przysługującego im pierwszeństwa od dłużników ściągnąć i nie mieszając takowych z podatkami, przy zwrocie wykazu, jeżeli wszyscy dłużnicy przypisane im kwoty uiścili, albo w przeciwnym razie za imienną konsygnacyą płacących odwieźć do c. k. Urzędu podatkowego do dalszego zarachowania i wypisania w zapiskach. Zostające w zaległości należytości taryfowe winny być od czasu do czasu, a mianowicie przy zamknięciu kwartalnych zapisków *a* i *b* i sporządzeniu wykazów zaległości do przyspieszenia ich ściągnięcia wykazywane.

Uregulowanie procederu przez organa poborowe podług powyższych postanowień przestrzegać się mającego, stanowi

niezbędny warunek ubezpieczenia oczekiwanego dochodu w należytościach egzekucyjnych, a tem samem także ustalenia i dalszego pożądanego rozwoju nowej instytucyi.

Zadaniem przeto będzie Starostw, a w szczególności przydzielonych tymże referentów podatkowych zająć się ta ważną sprawą z należytą oględnością, by przygotowane były na czas i dotrzymywane także w przyszłości nieodstępnie formy zaprowadzonego w tej mierze postępowania. Wzywa do tego już i sama odpowiedzialność wszystkich organów wykonawczych za skutki wadliwego lub niedostatecznego dopełnienia obowiązków służby na nich ciążąca.

Z polecenia ministeryalnego podejmowana będzie zresztą na razie, dopóki nie zostanie wszędzie służba egzekucyjna ku zupełnemu zadowoleniu urządzona, peryodycznie ścisła lustracya odnośnych czynności przy Urzędach podatkowych, rozciągająca się także na postępowanie egzekutorów w służbie zewnętrznej i powołanych do indywidualnego poboru Zwierzchności gminnych.

O ile Starostwom przysługiwać ma w myśl § 11 przepisu IV prawo asygnaty kosztów egzekucyjnych, rozstrzygnie osobne zarządzenie w tej mierze wyjść mające. (Okólnik Dyr. kr. sk. z dnia 22 Maja 1882 L. 617 dod. do dz. rozp. min. sk. N. 8).

Z powodu zaprowadzenia z dniem 1 Lipca 1882 instytucyi egzekutorów podatkowych wydało Namiestnictwo w dniu 2. Września 1883 L. 49404 rozporządzenie, aby sprawowanie czynności sekwestracyjnych polecono wyłącznie ustanowionym egzekutorom podatkowym, mianowicie ściąganie:

a) należytości funduszów politycznych uposażonych i nieuposażonych;

b) etatów należących pod zarząd i kontrolę Namiestnictwa;

c) funduszów zostających pod zarządem Władz autonomicznych jak n. p. fundusz krajowy, propinacyjny, kultury krajowej, szkolny okręgowy i t. p.

d) należytości, które jako depozyta polityczne w Urzędach podatkowych się składają, np. grzywny, składki konkurencyjne, czynsze za polowania gminne i t. p.

e) należytości, których ściąganie według szczegółowych ustaw w drodze politycznej egzekucyi przedsiębrane być ma, np. zaległe raty gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego, Banku krajowego i t. p.;

f) prestacyj w materyałach lub robociznie n. p. przy utrzymaniu dróg powiatowych lub gminnych. W tym względzie mają Starostwa prowadzić zapiski według trzech kategoryj co do prestacyj ad f po oszacowaniu na pieniądze według cen miejscowych. *)

*) To ostatnie postanowienie zdaje się być w sprzeczności z § 87 ust. gmin. zawierającym wyraźny przepis, jak Zwierzchność gminy bez pomocy Starostwa i egzekutora celem wykonania robót około dróg i t. d. postępować winna. (Przypisek Autora).

---

gg) O zakresie działania Władz w sprawach odnoszących się w ogólności do podatków bezpośrednich (stałych).
(Rozp. min. z dnia 19 Stycznia 1853 r. Dz. ust. p. N. 11).

§ 36. Władzy powiatowej, jako Władzy wykonawczej polecono:

a) wymierzenie należytości podatku domowo-czynszowego i klasowego, równie jak podatku zarobkowego i dochodowego, a to na podstawie operatów, dochodzeń i wniosków przez Zwierzchności gminne przedłożonych; tudzież przedłożenie wniosków czyli wszystkie domy pewnego miejsca, czy też tylko część tychże podlegać ma podatkowi domowo-czynszowemu;

b) zarządzenie i przestrzeganie prawnych środków do przymusowego ściągnienia zaległości podatkowych lub innych należytości w powiecie według przepisów o ściąganiu podatków;

c) utrzymywanie w ewidencyi katarstru podatków domowoczynszowych, zarobkowego i dochodowego, tudzież spółdziałanie w przeprowadzeniu i peryodycznej rewizyi katastru podatków gruntowych (gruntowego i domowo-klasowego;

d) przedłożenie próśb i rekursów w przedmiocie opuszczenia albo przedłużenia terminu do opłacenia lub zniżenia dodatków, do Władzy skarbowej krajowej z opinią, nareszcie zarządzenie lub przedsiębranie kontrolowania dochodzeń w przedmiocie szkód siły większej, jeżeli z tego powodu prośbę o opuszczenie podatków wniesiono.

Według §§ 64, 65, 66, 68, 69 tego rozporządzenia o urządzeniu Urzędów powiatowych, tenże Urząd winien:

a) dodawać pomocy przy przeprowadzeniu i rewizyi katastru gruntowego;

b) zbierać i sprawdzać podania czynszów domowych, czynić dochodzenia i zarządzać co należy względem wymierzenia podatku domowo-klasowego, utrzymać kataster podatku domowoklasowego w ewidencyi;

c) zbierać i przekładać fasye podatku dochodowego;

d) przeprowadzać dochodzenia względem wymierzenia podatku zarobkowego;

e) ściągać zaległości podatkowe w drodze przymusowej na podstawie wykazów przez Urzędy poborowe przedłożone;

f) przeprowadzać dochodzenia objętości szkód wyrządzonych przez siłę większa (elementarnych).

W skutek najwyższego postanowienia z d. 14 Grudnia 1866 r. rozp. Minist. stanu z d. 23 Stycznia 1867 r. L. 497, ustępem V przeznaczono, że nowo uorganizować się mające Władze powiatowe wstępują w ten sam zakres działania, który przysłużał Urzędom politycznym i mięszanym w sprawach administracyi politycznej, tudzież w zakres działania dotychczasowych Starostw obwodowych we wszystkich sprawach tymże przy zwinięciu Władz obwodowych przydzielonych.

C. O podatkach pośrednich

(konsumcyjnych, spożywczych, akcyzie, (Verzehrungssteuer).

a) O podatkach spożywczych (konsumcyjnych) w ogólności.

Podatki konsumcyjne należą do rodzaju podatków niestałych, to jest takich, które majątek i dochody podatkujących pośrednio tylko dotykają, n. p. stemple, cło i t. d., nazywają się przeto także pośredniemi *(indirecte Steuern)*.

Podatku konsumcyjnego, jako pośredniego, nie ponoszą osoby podatkujące, gdyż one uiszczają go w oznaczonych kwotach właściwie tylko jako zaliczkę, którą przy sprzedaży przedmiotów opodatkowanych odbierają od nabywających te przedmioty, jak n. p. przy sprzedaży mięsa, piwa i t. d.

W Galicyi zaprowadzono od dnia 1 Listopada 1829 r. podatek konsumcyjny w skutek najwyższego postanowienia z dnia 25 Maja 1829 cyrk. prez. Gub. z dnia 5 Lipca 1829 L. 5039. (Zb. ust. kr. str. 197).

Konsumcyjnemu podatkowi wszędzie podlegają:

a) napoje (piwo, wino, moszcz winny i owocowy (jabłecznik);

b) płyny spirytusowe (wódka, okowita, rum, wszystkie rodzaje rosolisu i likieru);

c) bydło rzeźne (woły, byki, krowy i jałówki, cielęta, owce, barany, kozły, kozy, skopy, jagnięta); — bezrogi: prosięta, warchlaki *(Frischlinge)*, baranki;

d) cukier z buraków, ziemniaków, krochmalu;

e) olej mineralny.

We Lwowie i Krakowie, jako miastach zamkniętych, podlegają podatkowi konsumcyjnemu jeszcze inne przed-

mioty żywności i zużycia, które wyszczególnione są w osobnych taryfach, ogłoszonych w skutek rozp. Min. sk. z 27 Maja 1875 L. 13422 obwieszczeniem Dyr. kraj. sk. z 15 Listop. 1876 L. 50405 (dz. u. kr. N. 3).

Do opłaty podatku konsumcyjnego obowiązanymi są:

1. W miastach, miasteczkach i po wsiach po za obrębem miast zamkniętych:

a) piwowary od piwa; *b)* gorzelnicy od wódki i okowity; *c)* kto sprzedaje wódkę, od której wyrobu podatku nie opłaca się, n. p. wódkę wyrobioną w małej ilości do domowego użytku, a więc od podatku wolną; *d)* kto sprowadza piwo w beczkach; lub spirytusowe napoje z zagranicy albo z tych części Państwa, w których takowe przy wyrobie nie podlegały opodatkowaniu; *e)* traktyernicy, szynkarze, jako też wszyscy, którzy wino, moszcz winny lub owocowy (jabłecznik) szynkują, albo trudnią się sprzedażą tych napojów w małej ilości, t. j. niżej 1 wiadra niższo-austr. Sprzedaż zaś wina w beczkach, w ilości 1 wiadra lub więcej, nawet przez szynkarzy, nie podlega podatkowi; szynkarze jednak powinni wino przeznaczone na sprzedaż w ilościach niżej jednego wiadra, w osobnych trzymać piwnicach nie zaś razem z tem, które w większej sprzedają ilości, gdyż w przeciwnym razie jak jedno tak drugie zarówno podlega opodatkowaniu. (Dekr. nadw. z dnia 5 Sierp. 1829 do L. 5847). Tylko wymienione powyżej osoby obowiązane są do składania pisemnych zawiadomień *(Anmeldungen)* przed rozpoczęciem czynności opodatkowania w właściwym c. k. Urzędzie; od osób więc podatkowaniu nie podlegających, t. j. takich, które nie liczą się do powyższych kategoryj, nie należy wymagać zawiadomienia, ani też żądać udowodnienia, skąd nabywają wino i t. p. na własny użytek, bez względu na to, w jakiej ilości oni takowe nabywają; *f)* rzeźnicy, utrzymujący gospody, i wszyscy, którzy nabywają mięso surowe albo przerobione, w celu dalszej jego sprzedaży lub przerobienia, a pochodzące z bydląt nieopodatkowanych, n. p. kiełbasy zagraniczne — powinni, co się tyczy bydła i sprzedaży mięsa,

złożyć zawiadomienia *(Anmeldungen)* według § 5 lit. *c*, i § 14 ustawy z dnia 25 Maja 1829; (odnosi się to jednak tylko do osób opodatkowaniu podlegających — inne zaś osoby, nie należące do wspomnionej kategoryi rzeźników i t. d., nie są obowiązane do składania zawiadomień, jeżeli zabijając bydlę, takowe całkiem na własną potrzebę przeznaczają i używają).

Wyjątek od tej ogólnej zasady stanowi według dekr. nadw. z dnia 22 Lipca 1830 L. 26609 ustęp 2 lit *a*. (Zbiór ust. kraj. str. 383) wypadek, jeżeli strona prywatna, zarobkiem się trudniąca, bije bydlę własne (bez różnicy), czyli u siebie chowane, lub kupione i należące do 10-tej pozycyi taryfy ustawy o podatku konsumcyjnym z dnia 25 Maja 1829 czyli do 1-szej pozycyi taryfy, ustawy o podatku konsumcyjnym z dnia 17 Sierp. 1862 r. (Dzien. u. p. N. 55) jako to: woły, byki, krowy, cielęta nad 1 rok liczące, i części mięsa komu innemu sprzedaje. W tym razie należy przed zabiciem złożyć zawiadomienie i opłacić według wagi przypadający podatek, od części mięsa dla kogo innego przeznaczonych. (Dekr. nadw. z dnia 9 Września 1830 L. 3565 pr.).

Jeżeli zaś strona prywatna bije jakiekolwiek bydlę, które podpadało dawniej pod pozycyą taryfy 11, 12, 13, 14 i 15-tej, (obecnie zaś pod pozycyą taryfy 2, 3, 4, 5 i 6-tej), a takowe całkiem lub częściowo innym sprzedaje, to w takim razie całe bydlę podlega opodatkowaniu przed zabiciem.

Jednakowoż nie ma obowiązku opłacania podatku, jeżeli bydlę zabite lub zarznięte zostało, w celu spólnego zużycia go, na weselu, lub w innej spólnej uroczystości, albo na potrzebę domową osób, razem jedno gospodarstwo prowadzących, żadna zaś część mięsa sprzedaną nie zostanie. (Dekr. nadw. z dnia 9 Grudnia 1834 L. 51489, Zbiór ustaw kraj. z 1835 r.). Sprzedaż lub przewóz sadła i słoniny bez mięsa, nie podlega opodatkowaniu. (Dekr. nadw. z dnia 3 Maja 1843 L. 10364).

2. W miastach zamkniętych:

a) Przedsiębiorcy wyrobu piwa, wódki i okowity.

b) kto wprowadza do miasta przedmioty, podlegające opłacie konsumcyjnej, według taryfy, osobnej dla Lwowa, a osobnej dla Krakowa.

c) we Lwowie rzeźnicy i wszyscy, którzy biją bydło podpadające pod pozycyą taryfową dawniej 10-tą obecnie 1-szą, gdyż od tego rodzaju bydła nie opłaca się podatku konsumcyjnego przy wprowadzaniu go do miasta Lwowa; w Krakowie zaś opłaca się podatek od wspomnionego rodzaju bydła (woły, byki, krowy i cielęta nad jeden rok liczące), tak, jak i od innych przedmiotów, przy wprowadzaniu go do miasta na rogatkach. (Rozp. Min. sk. z d. 26 Stycznia 1865 L. 2406 dz. u. p. N. 8).

d) młynarze, jeżeli przyjmują od zmielenia w młynach wewnątrz miasta zboże chlebowe, przy wprowadzaniu do tegoż miasta opodatkowaniu nie podlegające.

Każdy przedsiębiorca, stósownie do swego zatrudnienia przemysłowego, opłacie podatku konsumcyjnego ulegający, powinien przed rozpoczęciem przedsiębiorstwa, oprócz pozwolenia Władzy polityczno-administracyjnej — gdzie takowe potrzebne—uzyskać skarbową kartę pozwolenia, (*gefällsämmtlichen Erlaubniss-Schein)* od c. k. Władzy skarb., która według reskr. min. sk. z18 Czerw. 1869 L. 17074 przez prowadzących dalej przedsiębiorstwo nie potrzebuje być co roku odnawioną.

Inne zaś osoby prywatne, u których tylko od czasu do czasu wydarzy się wypadek, opłacie konsumcyjnej podlegający; nie mają tego obowiązku (§ 10 ust. z dnia 25 Maja 1829 i dekr. nadw. z d. 22 Grudnia 1830 do L. 46643).

Władze polityczno-administracyjne, przy udzielaniu pozwoleń na przedsięwzięcia przemysłowe, albo w razie składanych im zawiadomień *(Anmeldung)* o przedsiębiorstwach choćby wolnych, ale opłacie podatku konsumcyjnego podlegających, powinny zawsze wyraźnie uwagę stron zwracać na potrzebę uzyskania karty przyzwolenia Władzy skarbowej. (Dekr. kanc. nadw. z dnia 25 Stycznia 1844 L. 497), gdyż w przeciwnym razie ściągną (według § 344 ust. karnej na przestępstwa dochodowe) na siebie karę pieniężną.

Organa ces. kr. Władzy skarbowej, nie tylko uprawnione ale i obowiązane są do nadzorowania rzeczonych przedsiębiorstw. Tym więc organom nie można wzbraniać wstępu do należących do przedsiębiorstwa zabudowań, ani w dzień ani nawet w nocy, jeżeli w zawiadomieniu mowa o nocnej czynności. Przedsiębiorca lub jego słudzy, powinni żądanej pomocy udzielić kontrolującemu c. k. Urzędowi.

W razie dochodzenia lub śledztwa, względem domniemanego poszkodowania Skarbu (defraudacyi), tenże urzędnik lub członek c. k. Straży finansowej winien do asystencyi przyzwać członka Zwierzchności gminy, przedsiębiorca zaś winien na żądanie okazać bezzwłocznie rejestra, rachunki, wykazy wraz z boletami płatniczemi.

Osoba ze strony Zwierzchności gminnej delegowana, ma być obecną przy urzędowych czynnościach organów c. k. Władz skarbowych i podpisem stwierdzić opisanie istoty czynu i rzeczy, tudzież protokoły i wszystkie do śledztwa należące daty i dokumenta, w razie potrzeby sądowej położyć sekwestr i w ogólności wszelkiej udzielić pomocy. (§ 17 i dodatek do tego § ust. z d. 25 Maja 1829).

Podatek konsumcyjny od wina, moszczu i mięsa pobiera się według ustawy z d. 18 Maja 1829 r. (Zb ust. kraj. str. 197), z dnia 22 Sierpnia 1862 (dz. ust. państ. N. 55) i z d. 18 Maja 1875 dz. ust. państ. N. 84) w sposób trojaki:

I. W drodze ugody *(Abfindung)* t. j. na mocy dobrowolnej między Władzą skarbową a stronami opodatkowaniu podlegającemi zawartej umowy, w skutek której oznaczone są miesięczne raty do składania ich z pierwszym dniem każdego miesiąca z góry na rachunek umówionej ryczałtowej kwoty rocznej. Ugody zawierają się albo z pojedynczymi, albo z wszystkimi razem przedsiębiorcami, do opodatkowania obowiązanymi, za spólną rękojmią tych, którzy należą do jednej kategoryi w tem samem miejscu w tej samej gminie, lub w tym samym okręgu podatkowym; dla tego też takie umowy zowią się solidarnemi.

Po zatwierdzeniu ugody przez Władzę skarbową, wydaje się stronie arkusz płatniczy, zastępujący razem kartę pozwolenia skarbową *(gefällsämmtlicher Erlaubniss-Schein).* Przy solidarnych ugodach otrzymuje każdy spólnik osobną od stempla wolną kartę pozwolenia skarbową. (Dekr. nadw. z dnia 22 Lipca 1830 L. 26609).

II. W drodze wydzierżawienia prawa poboru podatku konsumcyjnego, od przedsiębiorców pewnej kategoryi, jakoteż i pojedynczych prywatnych osób jednego miejsca lub okręgu na 1 rok, a najwięcej na 3 lata, jeżeli ugoda do skutku nie przyszła.

Wydzierżawienie następuje przez publiczną licytacyą, bądź głośną, bądź przez pisemne, opieczętowane oferty, po poprzedniem należytem ogłoszeniu. Cena fiskalnia ustanawia się albo według ostatniej w drodze ugody uzyskanej kwoty ryczałtowej, albo, gdzie już wydzierżawienie istniało, podług ostatniego czynszu dzierżawnego, lub innych stósownych skazówek.

Przed rozpoczęciem dzierżawy, najdalej w przeciągu 8 dni po otrzymaniu uwiadomienia o potwierdzeniu kontraktu, ma dzierżawca złożyć czwartą część rocznego czynszu jako kaucyą, bądź w gotówce, bądź w obligacyach, bądź hypotecznie zabezpieczoną.

Dzierżawcy przysługują na czas trwania dzierżawy wszystkie prawa Władzy skarbowej, ale oraz i obowiązki tejże, — wyjąwszy:

aa) udzielanie kart pozwolenia skarbowych *(gefällsämmtlicher Erlaubniss-Schein)* na przedsiębiorstwa opodatkowaniu podlegające;

bb) śledztwa i orzeczenia w sprawach tyczących się przestępstwa defraudacyjnego *(Gefälls-Uebertretungen)*, jeżeli między dzierżawcą a stroną nie nastąpi dobrowolna ugoda względem kary pieniężnej i należytości.

Dzierżawcom więc podatku konsumcyjnego służy to samo prawo dozorowania przedsiębiorców, jakoteż wzywania asystencyi i pomocy Zwierzchności miejscowej, do ściągania należącego się po-

datku w drodze przymusowej (§ 28 i 29 ustawy ex 1829), które jak wyżej wspomniano, służy c. k. Władzom skarbowym. Dzierżawca powinien ściśle postępować podług istniejących ustaw i przepisów, tudzież wykonywać wiernie wszystkie polecenia, tyczące się wydzierżawionego dochodu. (dekr. nadw. z 15 Lipca 1829 L. 5244). Jeżeli dzierżawca przy poborze większą kwotę ściągnie, aniżeli podług taryfy wypada, obowiązany jest według warunków kontraktu oprócz wynagrodzenia strony, zapłacić karę dwadzieścia razy większą od kwoty, którą nieprawnie ściągnął. Ta kara przeznaczoną jest dla miejscowych ubogich.

III Według taryfy:

A) w miastach, miasteczkach i po wsiach po za obrębem miasta zamkniętych według ustawy z d. 18 Maja 1875 (dz. ust. państ. N. 84).

1) Od wina, od hektolitra 2 złr. 97 ct.
2) Od moszczu i zacieru winnego, od hekt. 2 złr. 23 ct.
3) od moszczu owocowego, od hektolitra 74 ct.
4) Od bydła i nierogacizny, tudzież mięsa według następującej taryfy:

Przedmioty podatkowi podlegające	Klasa I. zł.	Klasa I. ct.	Klasa II. zł.	Klasa II. ct.	Klasa III. zł.	Klasa III. ct.
Woły, byki, krowy, cielęta więcej jak rok mające	5	4	3	78	2	52
Cielęta aż do jednego roku . .	—	84	—	63	—	42
Owce, barany, kozy, skopy . . .	—	32	—	25	—	17
Jagnięta aż do 14 kilogram., prosięta	—	21	—	17	—	11
Koźlęta	—	9	—	7	—	4
Warchlaki, tj. świnie od 5 aż do $19^1/_2$ kilogramów	—	63	—	42	—	32
Świnie ważące więcej niż $19^1/_2$ kilogr. bez różnicy	1	26	—	95	—	63
Mięso świeże, części bydła bitego na pokarm dla ludzi przydatne tudzież mięso solone, wędzone i marynowane, salami i inne kiełbasy od 100 kilogramów	1	87	1	20	—	94

U w a g a. Od zwierząt, którym odjęto tylko niektóre części, n. p. głowę lub nogi, opłacić należy podatek w kwocie przypadającej według taryfy od całego zwierzęcia.

I. Klasa taryfy służy dla osad mających przeszło 20.000 ludności;

II. klasa dla osad mających od 10.000 do 20.000 ludności;

III. klasa taryfy dla wszystkich innych osad.

B) W miastach zamkniętych według taryfy rozp. min. sk. z dnia 27 Maja 1875 L. 13422 dla Lwowa i Krakowa ogłoszonej.

Jeżeli układy o dobrowolną ugodę *(Abfindung)* nie przyszły do skutku, ani też prawo podatku konsumcyjnego od wina i mięsa wydzierżawionem nie zostało, natenczas dopiero następuje pobór według taryfy.

Strona do opodatkowania obowiązana ma podać do c. k. komisarza Straży skarbowej lub do c. k. Władzy skarbowej oświadczenie, iż zamierza wykonywać to lub owo przedsiębiorstwo opodatkowaniu podlegające, dołączając w krótkości opis budynku, oznaczając miejsce i numer domu, niemniej wymieniając z pomiędzy sług tego lub tych, którzy nad innymi dozór mają. To oświadczenie powinno być poprzednio potwierdzonem przez Władzę miejscową, że udzieleniu karty pozwolenia dochodowej nic nie stoi na przeszkodzie.

Po stwierdzeniu rzeczonego oświadczenia przez c. k. urzędnika Władzy skarbowej udziela się stronie k a r t a p o z w o l e n i a s k a r b o w a.

Każda czynność opłacie podatku podlegająca, jako to: bicie bydła, spuszczanie wina lub moszczu przez szynkarzy do piwnicy, ma być pisemnie oznajmioną *(angemeldet)* dotyczącemu c. k. urzędnikowi lub dzierżawcy na 24 godzin naprzód, a gdzie jest szybka komunikacya tam na 12 lub najmniej na 6 godzin naprzód. [1]) To oznajmienie powinna podać każda strona bez różnicy, czyli posiada kartę pozwole-

[1]) Dekr. nadw. z d. 17 Lipca 1830 L. 25802.

nia dochodową, czy nie; lecz osobom prywatnym, t. j. do przedsiębiorców przemysłowych nie należącym, wolno także ustnie wnieść oznajmienie. (Dekr. nadw. z dnia 8 Października 1845 do L. 33.510). W oznajmieniu ma być wyrażona ilość przedmiotów opodatkowaniu podlegających, jakoteż dzień i godzina, kiedy się czynność podatkowi podlegająca ma zaczynać i kiedy się ma kończyć. Przed upływem oznajmionego czasu nie wolno żadnej część przedmiotu opodatkowaniu podlegającego wynieść z zabudowania dotyczącego.

Rzeźnicy, kiełbaśnicy i wszystkie osoby, które mięso z bydląt nieopodatkowanych pochodzące do dalszej sprzedaży lub do przerobienia nabywają, obowiązani są do oznajmienia i opodatkowania podług wagi zaraz przy nabyciu.

Na żądanie obowiązani są do udowodnienia nabycia mięsa opodatkowanego tylko rzeźnicy i inni sprzedażą mięsa się trudniący, nigdy zaś osoby prywatne, wyjąwszy w razie uzasadnionego podejrzenia o defraudacyą.

W nadzwyczajnych wypadkach:

a) jeżeli bydlę n. p. z powodu złamania nogi i t. d. wypadnie zabić bezzwłocznie, w takim czasie, w którym c. k. Urząd lub urzędnik oznajmienia nie przyjmują (nieurzędowe godziny) lub

b) gdy konieczność zabicia bydła w taką porę przypadnie, w której wprawdzie oznajmienia się przyjmują, lecz wniesienie takowego z powodu nagłych okoliczności nie da się naprzód uskutecznić, może je strona zabić bez oznajmienia, jednakże za poprzedniem uwiadomieniem i z wiedzą Zwierzchności miejscowej, ale obowiązaną jest następnie w przeciągu trzech godzin po zabiciu, lub jeżeli Urząd o tej porze jest zamknięty, po otworzeniu tegoż oznajmienie wnieść i podatek zapłacić.

Na żądanie ma strona nagłe okoliczności wierzytelnie wykazać a przed uiszczeniem podatku nie wolno wynosić części bydlęcia z miejsca jego zabicia. Jeżeli więc zabicie w jednym lub drugim wypadku nastąpi bez zachowania tego przepisu, to uważanem będzie za nieoznajmione. (Dekr. nadw.

z dnia 19 Września 1838 L. 39586 i z dnia 3 Czerwca 1842 L. 18334. [1])

[1]) Powołane dekreta nadworne nie znajdują się wprawdzie w zbiorze ustaw krajowych, lecz organa c. k. Władz skarbowych postępują w praktyce w tych nadzwyczajnych wypadkach w sposób powyższy.

W zamian za podanie oznajmienia otrzymuje strona boletę płatniczą, z którą ma udać się do kasy podatkowej dla uiszczenia wyrachowanego podatku, a przed potwierdzeniem zapłacenia podatku nie wolno przedsiębrać wspomnionych czynności opodatkowaniu podlegających.

Strony, obowiązane do opodatkowania, mają rejestr przychodu i rozchodu utrzymywać, przy końcu miesiąca je obrachowywać, boletami odpowiedniemi opatrzyć i w trzy dni po upływie miesiąca c. k. komisarzowi Straży skarbowej przedłożyć.

W skutek zaprowadzenia nowych miar i wag postanowiono ustawą z dnia 18 Maja 1875 r. (dz. ust. p. N. 84) co do wymiaru podatków konsumcyjnych, co następuje:

Istniejący obecnie dodatek nadzwyczajny zostaje zniesiony a opłaty poniżej wyszczególnione ustanawiają się w wymiarze następującym:

A) Podatek konsumcyjny powszechny od piwa: od wyrobu piwa (Dz. u. p. 1869 N. 49) a mianowicie od każdego hektolitra i od każdego stopnia cukromierza brzeczki, 16.7 cent.

B) Podatek konsumcyjny (opłata od zużywania) od cukru z płodów krajowych:

1. Od wyrobu cukru z buraków (Dz. u. p. 1865, N. 105) a mianowicie:

a) od każdych 100 kilogramów buraków świeżych 80 ct.;
b) od każdych 100 kilogramów buraków suszonych pięć razy tyle co od świeżych. (Ust. z 18 Czer. 1880 N. 74).

2. Od wyrobu cukru z innych ziemiopłodów, nie z buraków (Dz. u. p. 1849, N. 27; 1858, N. 175 *C* 2):

a) od każdych 100 kilogramów cukru gronowego w stanie płynnym (glikoza) 41 c.

b) od każdych 100 kilogramów cukru gronowego w ziarnkach 4 złr.

Art. 2. Gdy piwo, płyny wyskokowe i cukier mają być wywiezione za linię cłową, wymierza się zwrot opłat jak następuje:

A) Od piwa, które pozbawione kwasu węglowego ma najmniej $2^1/_2$ stopnia cukromierza i wywozi się w ilości najmniej 1 hektolitra (Dz. u. p. 1858, N. 114; 1859, N. 219, 1869, N. 54, § 7):

1. Bez względu na ilość ekstraktu brzeczki, z której piwo jest zrobione, od każdego hektolitra piwa 1 złr. 50 ct.

2. Z uwzględnieniem najmniejszej ilości ekstraktu, z którą piwowar wywożący piwo, wyrobił brzeczkę przed wywozem, od każdego hektolitra piwa i od każdego stopnia cukromierza tej ilości ekstraktu, 16,7 ct.

Art. 4. Pojemność chłodnic w browarach powinna być sprawdzoną w całych hektolitrach. W cukrowniach wyrabiających cukier z buraków, a które opłacają podatek konsumcyjny od cukru na zasadzie odważania buraków pod kontrolą Rządu wykonanego, nie wolno na raz kłaść na wagę mniej niż 300 kilogramów buraków.

Art. 5. Wymiar podatku konsumcyjnego od mięsa, wina, moszczu winnego i moszczu owocowego dla miejsc otwartych. (Dz. u. p. 1862, N. 55; 1867 N. 9; 1869, N 89, ustanowiony jest w osobnych taryfach, dodatek zaś 20 procentowy zostaje zniesiony.

Sprzedaż wina, moszczu winnego i moszczu owocowego w ilości mniejszej niż 56 litrów będzie uważana za sprzedaż cząstkową t. j. podlegającą opodatkowaniu.

Art. 6. Co do tych kwot podatku konsumcyjnego dla miast, co do poboru podatku konsumcyjnego za zamknięte uznanych, które nie od ilości sztuk są ustanowione, wyjąwszy kwotę dodatku do podatku od piwa, od wyrobu piwa, kwotę podatku od węgla kopalnego czarnego i cisego, węgla wyprażonego (koksu), tudzież te kwoty podatku konsumcyjnego, które są już ustanowione w artykule I ustawy niniej-

szej; obliczyć należy ile takowe wyniosą od 1 hektolitra, 1 metra sześciennego lub 100 kilogramów w stósunku dotychczasowych jednostek podatkowych do wyszczególnionych powyżej nowych, opuszczając te ułamki, które wynoszą mniej niż pół centa a wszystkie inne biorąc za cały cent.

Podatek konsumcyjny od węgli kopalnych czarnych i cisych tudzież od węgli wyprażonych bez 20 procentowego dodatku, ustanawia się w kwocie 3.6 c. od 100 kilogramów.

Kwotę dodatku do podatku od wyrobu piwa (Dz. u. p. 1869, N. 49, Art, II) płacić należy łącznie z dodatkiem 20 procentowym, w miastach co do poboru podatku konsumcyjnego za zamknięte uznanych, w kwocie 7 ct. od każdego hektolitra i stopnia cukromierza brzeczki.

Podatek od piwa, wywiezionego z miast, co do poboru dodatku konsumcyjnego za zamknięte uznanych (Dz. u. p. 1869, N. 49, Art. III), łącznie z 20 procentowym dodatkiem, zwracany będzie w kwocie 74 ct. od każdego hektolitra piwa.

Art. 7. Do deklarowania i dochodzenia urzędowego ilości i wagi przedmiotów, opodatkowaniu podlegających, gdy będą przywiezione do miast, co do poboru podatku konsumcyjnego za zamknięte uznanych, używać można w miejsce jednostek podatkowych także i innych miar, które za pomocą przyjętych liczb stósunkowych zamieniać należy na ustawowe jednostki podatkowe. Nadto do dochodzenia wagi czystej przedmiotów tego przywozu, podlegających podatkowi od wagi a przywożonych zwyczajnie w beczkach, skrzyniach i t. d., mogą być ustanowione i używane do odtarowania stósowne taryfy wagi beczek, skrzyń i t. d., jeżeli rzeczywiste obliczenie wagi czystej byłoby tu zbyt rozwlekłe.

Art. 8. Przepisy ustawy niniejszej, o ile dotyczą opodatkowania cukru z buraków, obowiązywać mają od dnia 1 Sierpnia 1875.

Niniejsze przepisy mogą być także na żądanie stron do płacenia podatków obowiązanych stósowane od dnia po-

wyższego, również do opodatkowania piwa w browarach i do opodatkowania cukru w cukrowniach, przerabiających zamiast buraków, inne istoty. Z wyjątkiem tych przypadków, ustawa niniejsza nabędzie mocy obowiązującej od d. 1 Stycznia 1876.

W celu wykonania powyższej ustawy wydało Ministerstwo skarbu w dniu 12 Czerwca 1875 (dz. ust. p. N. 91) następujące rozporządzenie: (punkt 1 i 2 zniesiony ustawą z dnia 27 Czerwca 1878 (dz. u. p. N. 72).

3. Każdy przedsiębiorca browaru, który już w czasie od dnia 1 Sierpnia aż do ostatniego Grudnia 1875 chce przyjąć nową jednostkę opodatkowania (hektolitry i stopień cukromierza), ma tymczasowo uprzedzić o tem na pismie kierującego kontrolą powiatową, któremu browar jest oddany w dozór.

Kierujący kontrolą powiatową obowiązany jest wymierzyć na hektolitry jak najrychlej chłodnice, a jeżeli potrzeba także zlewnice, kadzie zacierne i t. d.

Po wymierzeniu tych naczyń można zastósować nową jednostkę opodatkowania.

Począwszy zaś od dnia 1 Stycznia 1876 podatek od piwa będzie bez wyjątku wymierzany i opłacany podług nowej jednostki opodatkowania. Przeto dla wyrobu piwa, który się od tego dnia rozpocznie, chłodnice, a jeśli potrzeba, zlewnice i kadzie zacierne i t. d., muszą być wymierzone koniecznie w hektolitrach.

4. Przedsiębiorcy cukrowni, wyrabiających cukier z buraków, obowiązani są ze względu na cukier, mający się wyrabiać od dnia 1 Sierpnia 1875, deklarować pojemność i wagę stósownie do przepisów o podatku od cukru z buraków, w hektolitrach i litrach, a według okoliczności i w kilogramach.

Do wymierzenia skuteczności tłoczeń i machin odśrodkowych, używanych do otrzymywania soku z buraków, uży-

wane na teraz jeszcze podziałki opiewające na dotychczasowe miary i wagi (Dz. u. p. 1865, N. 105, art II, lit. *a)* i *b)*).

Atoli do wyrachowania kwoty ryczałtowej podatku od cukru z buraków, obliczona tym sposobem w cetnarach wiedeńskich buraków świeżych skuteczność rzeczonych przyrządów do otrzymywania soku, zamieniona będzie na setki kilogramów, biorąc 56·006 kilograma za 1 cetnar wiedeński.

5. Każdy przedsiębiorca cukrowni, w której przerabia się nie buraki, lecz inne ziemiopłody krajowe, chcący przyjąć nową jednostkę opodatkowania już w czasie od dnia 1 Sierpnia do ostatniego Grudnia 1875 ma uwiadomić o tem na pismie kierownika kontroli powiatowej, któremu cukrownia jest oddana w dozór, ażeby cyfry pojemności i wagi w aktach rewizyjnych i wykazach produkcyi cukrowni mogły być tymczasowo zamienione na nowe miary i wagi.

6. Gdy producent wywozi swój wyrób za linię cłową z żądaniem zwrotu opłaty; (piwo w ilości najmniej 100 litrów: wtedy beczki, w których napoje te od 1 Stycznia 1876) dostawiane będą do wywozu, muszą być urzędownie ocechowane z wyszczególnieniem, ile w sobie zawierają litrów. Nadto beczki na piwo, z tym żądaniem wywożone, powinny mieć każda najmniej 25 litrów pojemności.

Od 1 Stycznia 1876 w deklaracyach, tyczących się wywozu piwa, i cukru za linię cłową, z żądaniem zwrotu opłat, wszelkie wyszczególnienie ilości i wagi, czynić należy w nowych miarach i wagach (litrach, kilogramach).

Opłata od wywożonego cukru będzie zwracana jak dotychczas podług czystej wagi.

Takie wysyłki piwa, i cukru, za które wyprawiając je za granice kraju, producent żąda zwrotu opłaty, a co do których deklaracya wywozu podaną została jeszcze przed 1 Stycznia 1876, z którymi jednak Urząd cłowy graniczny, lub wewnątrz okręgu cłowego położony, a do tego upoważniony, przeprowadzi rzeczone postępowanie dopiero w rzeczonym dniu lub później, będą ocenione podług miar i wag dotychczasowych i podług dotychczasowych taryf zwrotu opłat.

Atoli takie transporty wywozowe tego rodzaju, o których deklaracye wywozu podane w czasie od dnia 1 Sierpnia do dnia ostatniego Grudnia 1875, opiewają już na nowe miary i wagi, a beczki zawierające piwo lub płyny wyskokowe, jeżeli tu idzie o te napoje, są już ocechowane w litrach, ocenione będą według nowych miar i wag.

Na zabezpieczenie kredytowanego (Dz. ust. państ. 1852, N. 43 § 6) podatku konsumcyjnego od wyrobu piwa, gorzałki i cukru burakowego, używane być mogą w dwóch trzecich częściach kursu dziennego także następujące papiery publiczne austryackie, służyć mogące do korzystnego umieszczenia w nich pieniędzy sierót, mianowicie:

1. Obligacye pożyczki gminnej miasta Wiednia (Dz. ust. państ. 1867, Nr. 58 i Dz. ust, państ. 1875, N. 50);

2. listy zastawne, wydawane za zezwoleniem i pod dozorem rządowym przez zakłady hypoteczno-kredytowe i inne zakłady, trudniące się udzielaniem pożyczek na hypoteki (Dz. ust. państ. 1868, N. 93);

3. obligacye z prawem pierwszeństwa kolei żelaznych, jeżeli oprocentowanie ich i zwrot kapitału Rząd zagwarantował (Dz. ust. państ. 1870 N. 33);

4. obligacye pożyczki głodowej galicyjskiej (Dz. ust. państ. 1875 N 60);

5. obligacye pożyczki miasta Pragi (Dz. ust. państ. 1875 N. 79);

6. obligacye pożyczki miasta Gradcu (Dz. ust. państ. 1876 N. 57);

7. udziałowe zapisy dłużne pożyczki na regulacyą Dunaju (Dz. ust. państ. 1870 N. 36 i 1878 N. 19 i 73).

Jako zabezpieczenie, które dać trzeba stósownie do istniejących odnośnych przepisów, dla uzyskania kredytu na podatek konsumcyjny od wyrobu

piwa i gorzałki, przyjmować się będzie na przyszłość także porękę zakładów kredytowych pod nadzorem rządowym zostających, pod następującemi warunkami:

1. Zakład kredytowy publiczny, który chce wziąć na siebie porękę, wyjednać sobie winien na odpowiednią kampanią, t. j. na czas od 1. Września pewnego roku do końca sierpnia następnego roku, pozwolenie Ministerstwa skarbu do dawania poręki, gdy podatek konsumcyjny od piwa a względnie od płynu wyskokowego pędzonego ma być komu kredytowany, a kwota na którą opiewa dokument poręki nie może nigdy przenosić ogólnej sumy poręki, w tem pozwoleniu ustanowionej a względnie części tejże sumy, jeszcze nie użytej.

2. Producent obowiązany do opłaty podatku a o kredyt proszący, wyrabiać powinien piwo lub płyn wyskokowy pędzony w takiej ilości, aby podatek od tegoż piwa a względnie od płynu wyskokowego pędzonego wynosił najmniej 12.000 złr. na kampanią.

3. Dokument poręki zakładu kredytowego ręczącego nie może w żadnym razie opiewać na kwotę mniejszą od rzeczonej kwoty podatku konsumcyjnego (2).

Kredytowania podatku konsumcyjnego za poręką odmawia się tym producentom piwa i gorzałki,

a) na których majątek otwarty został konkurs i którzy w skutek rozprawy konkursowej nie zostali uznani za niewinnych zarzuconego im czynu karygodnego, tudzież

b) o których rzetelności i wypłatności co niekorzystnego jest wiadomem, nakoniec

c) tym,

aa) którzy uznani zostali za winnych zbrodni, przestępstwa albo wykroczenia pochodzącego z chciwości, albo

bb) uznani zostali za winnych przemytnictwa lub ciężkiego przekroczenia skarbowego, lub przeciw którym śledztwo z powodu tych wykroczeń tylko dla braku dowodów prawnych zaniechane zostało.

Jeżeli kwoty zakredytowane nie będą w czasie właściwym zapłacone, producent piwa a względnie gorzałki zaspokoić ma nietylko koszta ściągnięcia jakie będą, lecz także odsetki za zwłokę po 6 od sta na rok.

Dozwolony kredyt ustaje sam przez się, gdy kwota zakredytowana nie zostanie wniesiona w czasie właściwym, albo gdy używający kredytu lub ręczący zakład kredytowy upadnie, wstrzyma lub zawiesi wypłaty, albo gdy co do producenta, używającego kredytu, zajdzie później jeden z powodów wykluczających, pod *c)* wzmiankowanych.

W każdym takim przypadku wszystkie kwoty kredytowane zaległe, bez względu na to, w którym czasie do zapłaty przypadają, najpóźniej w przeciągu 3 dni po urzędowem, sądowem lub zasądowem zawiadomieniu o odebraniu kredytu, wnieść należy w gotówce do kasy lub Urzędu, gdzie zakredytowane kwoty mają być płacone.

Dokumenty poręki, mają być składane według następującego wzoru:

Dokument poręki.

Gdy pan . . . . (nazwisko, czem jest i gdzie mieszka) uzyskał pozwolenie, aby mu kredytowano podatek konsumcyjny od piwa (gorzałki), które (a) w browarze (gorzelni) w . . . . pod L. konskrypcyjną . . . w czasie od . . . . . aż do . . . . . ma być wyrobione (a), a to w kwocie aż do . . . złr. wyraźnie . . . . zł. pod warunkami i zastrzeżeniami, jakie w tej mierze obecnie istnieją i w przyszłości przez właściwe c. k. Władze skarbowe mają być postanowione, w szczególności zaś z obowiązkiem dania odpowiedniej poręki, przeto niżej podpisany . . . . . . przyjmuje na siebie obowiązek ręczyciela i płatnika co do podatku konsumcyjnego od piwa (gorzałki) zakredytowanego na podstawie rzeczonego pozwolenia ręcząc za ścisłe i punktualne zapłacenie aż do kwoty powyżej wyrażonej razem z 6% odsetkami za zwłokę i kosztami ściągnięcia, gdyby się należały.

W sporach, w którychby Skarb publiczny występował jako powód, tudzież, gdyby tenże chciał wyjednać odpowiednie środki zabezpieczające i egzekucyjne, c. k. Prokuratorya skarbowa w . . . . będzie miała prawo czynić kroki w tych sądach, które znajdują się w jej siedzibie urzędowej a do rozstrzygania sporów takich i pozwalania na takie środki zabezpieczające i egzekucyjne byłyby właściwe, gdyby skarżony zakład kredytowy miał siedzibę w . . . . .

W dowód czego podpis uwierzytelniony.

(Data).

(Podpis).

b) O podatku konsumcyjnym od wina, moszczu winnego i owocowego.

aa) O opodatkowaniu wina i moszczu naturalnego.

Drobna sprzedaż wina, moszczu winnego i owocowego, czy takowe są własnym czy też obcym płodem, podlega podatkowi konsumcyjnemu, jeżeli płody te sprzedawane bywają w ilościach mniejszych od jednego wiadra (56 litrów). (Rozp. Izby nadw. z dnia 27 Września 1830 L. 35599 Zb. ust. prow. Str. 431).

Producentom moszczu winnego i owocowego po wsiach i mniejszych miastach, którzy upoważnieni są prawnie do szynkowania własnego produktu, a tem samem zapasy swoje tak do hurtownej, jak i drobnej sprzedaży w jednym lokalu przechowują, czyni się tę ulgę, że podatek konsumcyjny tylko od tych trunków opłacać mają, które na sprzedaż drobną przeznaczają i takowe w tym celu pod ręką mają.

Wszakże wszystkie w lokalu znajdujące się zapasy mają być przez urzędnika skarbowego lub dzierżawcę spólnie z podatkującym ściśle obliczone i zapisane.

Władzy skarbowej przysłuża prawo, o ile to nie tamuje obrotu przemysłowego, zarządzić przez swoich urzędników opieczętowanie zapasów nieopłaconych tak, aby ani z naczynia toczyć ani do niego dolewać nie można było. W razie przeciwnym poprzestać należy na trzymaniu w ewidencyi wszystkich zapasów. Bez poprzedniego opowiedzenia nie wolno stronie ani nowych trunków do piwnic sprowadzać, ani takowych wynosić, inaczej podpada zagrożonej karze, której podlega i wtenczas, gdy pieczęci naruszy.

Jeżeli strona użyć chce beczki do drobnej sprzedaży, zgłosić to winna w oznaczonym terminie i postarać się o

bolety. Prócz tego obowiązaną jest strona, prowadzić przepisany rejestr przychodów i wydatków trunków, zgłoszonych do drobnej sprzedaży. (Okólnik gub. z d. 27 Września 1830 L. 48643.

Wino, moszcz winny i owocowy, podlegają w krajach w Radzie Państwa reprezentowanpch przy użyciu ich do wyszynku, podatkowi konsumcyjnemu i dla tego sprzedawcy napojów tych obowiązani są posiadać dla drobnej sprzedaży osobne i od piwnic zapasowych oddzielne miejsca. (Dekr. Izby nadw. z dnia 3 Stycznia 1830 L. 578).

O b e r z y ś c i i s z y n k a r z e, którzy tylko wyszynk wina i moszczu winnego zgłosili, nie są uwolnieni od opłaty podatku konsumcyjnego od moszczu owocowego do użytku domowego potrzebnego. (Dekr. Izby nadw. z 14 Kwietnia 1830 r. L. 10552).

P r y w a t n i, którzy trudnią się trzymaniem stołowników, i z tej przyczyny do rzędu traktyerników należą, podpadają co do wina i moszczu stołownikom podawanego, podatkowi konsumcyjnemu. (Dekr. Izby nadw. z 15 Marca 1830 r. L. 8264).

Co do opodatkowania z a k ł a d ó w w y c h o w a w c z y c h, w których wychowańcy wikt otrzymują, jakoteż co do prywatnych osób, które uczniów na stancyi i wikcie trzymają, Władzom skarbowym rozstrzygnienie przysłuża. (Dekr. Izby nadw. z dnia 4 Maja 1834 L. 5752).

S e m i n a r y a, w których alumni wikt otrzymują, tudzież k l a s z t o r y ż e ń s k i e przyjmujące dziewczęta na wychowanie, uwolnione są od podatku konsumcyjnego od wina, jeżeli wikt przez wyznaczone do tego osoby udziela się na rachunek zakładu, nie zaś przez traktyerników za wynagrodzeniem, czy to ryczałtowo czyli też od osoby wyznaczonem. (Dekret Izby nadw z 11 Maja 1830 L. 15686).

Obowiązani do opłaty podatku od wina i moszczu powinni 12 godzin naprzód oznajmić przedkładając arkusz rewizyi ustnie lub pisemnie przeznaczonemu w tym celu

urzędnikowi lub tegoż zastępcy, jeżeli zamierzają trunki opodatkowaniu podlegające

a) do piwnic złożyć;

b) całkiem lub częściowo z jednego naczynia do drugiego przelać, lub do flaszek ściągnąć;

c) hurtownie (t. j. w miarach najmniej o 56 litrach), lub przy winach flaszkowych o najmniej 50 flaszkach, w skrzyniach lub w koszach zapakowanych) drugim sprzedać i z miejsc przechowania wysłać lub

d) trunki podpadające opłacie albo wino we flaszkach do drobnej sprzedaży lub na własną potrzebę użyć;

e) z miejsca przechowania wynieść, lub

f) otworzyć urzędowe zamknięcie lub opieczętowane;

g) otwór zrobić w naczyniach lub beczkach.

W razie pod *d)* wskazanym podatek konsumcyjny opłacony być winien.

Jeżeli z Administracyi skarbowej godzinę po oznajmionym terminie do otwarcia urzędowego zamknięcia nikt nie przybędzie, lub jeżeli na arkuszu oznajmienia pozwolenie do otwarcia urzędowego zamknięcia udzielonem zostało, może podatkujący zamknięcie sam otworzyć. Na zapłacenie podatku otrzyma kontrybuent boletę. (Rozp. Min. skar. z d. 6 Września 1868 L. 23402).

Postępowanie celem opodatkowania przy wyszynku wina i moszczu rozpoczyna się przy wprowadzeniu wina lub moszczu do miejsc dla wyszynku drobiazgowego przeznaczonych; u stron jednak nienależących do rzędu przemysłowych szynkarzy wina lub moszczu, tylko część własnego wina szynkujących, przy nadtoczeniu beczek do wyszynku przeznaczonych; nareszcie u stron szynkujących wino flaszkowe przy wyszynkowaniu wina lub moszczu z flaszek.

Traktyernicy i szynkarze, w ogólności wszyscy, którzy trudnią się wyszynkiem wina w drobnych ilościach, obowiązani są oznajmić:

a) wszystkie lokale, w których napoje podatkowi podlegające stale lub tymczasowo przechowują;

b) wszystkie zapasy wina, które posiadają w obrębie podatkowym.

Strony prowadzące wyszynk wina w małych ilościach obowiązane są do prowadzenia rejestrów przychodu i rozchodu na ilość wina i moszczu do wyszynku oznajmionego. Do pierwszych wciągać należy każde wprowadzenie wina do piwnic z odwołaniem się na dotyczącą boletę według liczb porządkowych, do drugich zaś wino każdego dnia w mniejszych ilościach wysprzedane lub wyszynkowane. Wśród dnia wysprzedana ilość wina należycie notowana być ma, aby przy przedsięwziętym nadzorze lub przeszukaniu przez organa skarbowe, ilość wina sprzedana bezzwłocznie w rejestrze rozchodu odpisana, a przepisane zamknięcie rejestrów uskutecznione być mogło. Jeżeli szynkarz wina kilka posiada piwnic, a kontrolowanym bywa za pomocą arkusza rewizyjnego, dla każdej piwnicy osobny arkusz rewizyjny założyć i prowadzić winien. Każdy szynkarz wina uwolniony od prowadzenia rejestrów, zaopatrzony być ma w arkusz oznajmień i rewizyi, który zawtze dokładnie wypełniony być powinien.

Uwolnieni od opłaty podatku konsumcyjnego od wina i moszczu są:

1. prywatni, którzy wino, moszcz winny lub owocowy hurtem t. j. w ilościach nad 56 litrów sprzedają;

2. którzy musujące wino w ilościach najmniej po 50 flaszek sprzedają;

3. którzy najmniej 56 litrów innego jak musującego wina sprzedają w flaszkach zapakowanych w skrzyniach lub koszach;

4. przemysłowcy, którzy czasowo przemysłu nie wykonują, na czas przerwania prowadzenia przemysłu, nie są obowiązani opłacać trunki na własny użytek spotrzebowane.

D z i e r ż a w c y p o d a t k u k o n s u m c y j n e g o wstępują przez kontrakt dzierżawy we wszystkie prawa i obowiązki Administracyi skarbowej, wyjąwszy:

a) udzielanie karty pozwolenia skarbowego;

b) wydanie orzeczenia we wszystkiego rodzaju przedsiębiorstwach defraudacyjnych.

W wypadkach karnych przysługa dzierżawcy prawo do spisania istoty czynu przy spółudziale Zwierzchności, ale nie do dochodzenia.

Dzierżawcy służy jednak prawo:

1. Wpływające w jego okręgu dzierżawy kary pieniężne, po potrąceniu kosztów dochodzenia, dla siebie użyć,

2. oznaczyć, czy i jakie remuneracye donosicielom i przydybującym (na przestępstwie) wypłacone być mają,

3. w razach przekroczeń defraudacyjnych w okręgu dzierżawnym, na które w ustawie kara aresztu nie jest oznaczona, odstąpić od zwykłego postępowania, dopóki Władza do dochodzenia powołana nie wkroczy (dekr. Izb. nadw. z 29 Marca 1843 L. 5716).

Wolne są trunki od podatku i przy rewizyi zapasów wina i moszczu odtrącone być mają:

a) które ubyły przez wysuszenie, wyparowanie, przez fermentacyą lub przez przelewanie z jednego naczynia do drugiego w obecności urzędnika skarbowego;

b) które się składają z lagru do użycia niezdatnego, które stały się niezdatnemi do użycia ludzkiego, lub przeistoczyły się w płyn nie podpadający podatkowi konsumcyjnemu;

c) które przypadkowym sposobem się zniszczyły, lub z miejsc przechowania wzięte zostały;

d) ilości wynoszące najmniej 56 litrów trunku przy sprzedaży, lub wino musujące w flaszkach, o ile najmniej 50 flaszek w skrzyniach lub koszach jest zapakowanych i odesłane zostają do takiego, który także arkusz oznajmienia i rewizyi posiada, lub po za miejsce odesłane zostaną, a oznajmienie 12 godzin naprzód nastąpiło, opakowanie zaś i odesłanie w przytomności delegowanego Władzy skarbowej przedsięwzięto. (Rozp. Min. sk. z 3 Sierpnia 1857 L. 25069).

Ilości, które jako ubytek *(Schwendung)* uważane, podatkowi konsumcyjnemu nie podlegają, są w Galicyi od 1 hektolitra 1·36 litra przy winie miesięcznie, jako lager nie opłaca się od 1 hektolitra 7·5 litra przy młodem, 2·5 litra przy czysto ściągniętem winie za cały czas przechowania. (Dekr. kam. Admin. skar. z 1 Października 1839 L. 28193).

W razie powątpiewania, czy płyn jest winem lub moszczem, zasięgnąć należy zdania nieparcyalnych znawców i świadków, mianowicie poddawać należy do osądzenia znawców po 1 Styczniu każdy płyn oznajmiony jako moszcz winny. (Ddkr. Izby nadw. z 6 Sierpnia 1840 L. 29578).

Postanowienia o zabezpieczeniu podatku konsumcyjnego od mięsa, zawarte w ustawie z 16 Czerwca 1877 (dz. u. p. N. 60) mają także zastósowanie na zabezpieczenie w drodze ugody podatku konsumcyjnego od wina, moszczu winnego i moszczu owocowego, i nastąpić winno zabezpieczenie podatku jednego z drugim w ten sposób, że ugoda co do jednego podatku bez drugiego przyjętą nie będzie. (Rozp. Min. sk. z 13 Lipca 1877 L. 18956).

Przekroczenia ciężkiego praw skarbowych staje się winnym:

a) kto w celu drobnej sprzedaży, wyjąwszy w miejscach zamkniętych, wino lub moszcz do lokalu przemysłowego lub do miejsca przechowania bez poprzedniego oznajmienia i opłacenia wprowadza;

b) jeżeli podatkujący, który pozwolenie uzyskał, podatek konsumcyjny nie przy wprowadzeniu napojów do miejsca przechowania, ale dopiero przy spotrzebowaniu tychże do drobiazgowej sprzedaży opłacić, napoje z naczynia lub beczki nie oznajmiając tego i nie opłacając, do drobiazgowej sprzedaży wybiera;

c) szynkarz lub handlarz wina, który bez oznajmienia i uiszczenia podatku konsumcyjnego ilości wina niżej 56 litrów lub też wina flaszkowego nie w pakach lub koszykach, mniej jak 50 flaszek zawierających drugim sprzedaje.

Wymierzanie kary zastósowanem jest ad *a)* i *c)* wedle całej ilości wina, do lokalu wprowadzonego lub z tego wysprzedanego, ad *b)* wedle całej ilości wina w czasie przytrzymania w naczyniu znajdującego się, przyczem naczynia, jeżeli inaczej dowieść nie można, jako pełne uważane być mają.

Inne ciężkie przekroczenia praw skarbowych popełnia się, jeżeli:

a) gatunek przedmiotu opodatkować się mającego, albo ilość jego mylnie podano, więc większy podatek się należy jak od ilości oznajmionej;

b) wyszynk na innem a nie na oznajmionem miejscu się odbywa;

c) trunki przed czasem oznajmionym lub po upływie czasu do tego przeznaczonego do lokalów przemysłowych lub do lokalów przechowania wprowadzane bywają;

d) w lokalu przemysłu lub przechowaniach strony podatkującej, nieoznajmione lub wcale nieopłacone zapasy trunków znajdują się.

Kara w wypadkach ad *a)* i *b)* wymierzoną zostaje wedle kwoty, o którą należytość rzeczywiście przypadająca ukróconą została.

W wypadkach ad *c)* i *d)* postępowanie jako nieoznajmione uważanem być ma, przyczem za podstawę wymiaru kary służy cała ilość w innem miejscu spotrzebowanych, lub nieoznajmionych i nieopłaconych trunków.

---

bb) O opodatkowaniu wyrobu wina sztucznego i półwina w tych miejscach, które celem poboru podatku konsumcyjnego uznane są za zamknięte.

(Ustawa z 30 Marca 1882 dz. u. p. N. 45, ogłoszona 16 Maja 1882, obowiązująca od 16 Sierpnia 1882)

§ 1. W tych miejscach, które co do podatku konsumcyjnego uznane są za zamknięte, podlegają podatkowi konsumcyjnemu podług skali, ustanowionej dla wina wprowadzanego, następujące wyroby, produkowane po części lub całkiem na sprzedaż lub wyszynk:

1. Wyroby podobne do wina (wina sztuczne), fabrykowane bez soku winogronowego z mięszaniny rozmaitych składników *(Stoffe)* (wody, wyskoku, gliceryny, cukru, kamienia winnego, eteru enantowego i t. d.) naśladującej wino.

2. Wyroby zawierające wino (półwina), otrzymywane bądź przez sztuczne powiększenie ilości moszczu lub wina naturalnego, mianowicie przez dodanie wody i innych składników (cukru, gliceryny, wyskoku itd.) mających zwiększonej ilości płynu nadać smak wina, bądź też w podobny sposób z wytłoczyn pozostałych po wyciśnięciu z jagód moszczu albo z lagru winnego.

§ 2. Opłacanie podatku konsumcyjnego od wzmiankowanych wyrobów (§ 1) ciąży na przedsiębiorcach fabrykacyi, odbywającej się po części lub całkowicie na sprzedaż lub wyszynk.

Atoli do zapłacenia należytości, która ma być ściągniętą w razie uszczuplenia przypadającego podatku, jeżeli fabrykacyą nie kieruje przedsiębiorca, obowiązany jest kierownik fabrykacyi pod bezwarunkową odpowiedzialnością przedsiębiorcy.

§ 3. Gdyby zaległa opłata od wzmiankowanych wyrobów miała przepaść skutkiem niedbałego przestrzegania istniejących przepisów, strona, na którą spada wina, odpowiadać ma Skarbowi Państwa za stratę.

§ 4. Kto w miejscach, które co do podatku konsumcyjnego uznane są za zamknięte, wyrabia wino sztuczne lub półwino (§ 1) na sprzedaż lub do wyszynku, obowiązany jest najpóźniej w cztery tygodnie po terminie, od którego ustawa niniejsza zacznie obowiązywać, a jeżeli wyrób zaczyna się dopiero po tym terminie, najpóźniej w cztery tygodnie po rozpoczęciu fabrykacyi, złożyć Władzy skarbowej pierwszej instancyi w dwóch egzemplarzach:

1. Plan i opis lokalu fabrykacyi,

2. wykaz zacieru winnego, moszczu, win naturalnych, sztucznych i półwin, znajdujących się w lokalu fabrykacyi,

3. wykaz przyrządów do fabrykacyi, sprzętów i naczyń do przechowywania, znajdujących się w lokalu fabrykacyi,

4. opis postępowania, mającego na celu wyrób wina sztucznego i półwina,

5. uwiadomienie, kto fabrykacyą kieruje.

Akta te spisać należy czytelnie bez odmian, przekreśleń i podskrobywań, w przeciwnym razie będą zwrócone.

§ 5. Na podstawie złożonych opisów i wykazów (§ 4), jeżeli są wolne od wad zewnętrznych, Władza skarbowa pierwszej instancyi zarządza zbadanie lokalu fabrykacyi, przyrządów do fabrykacyi, sprzętów, naczyń do przechowywania i zapasów wina.

Przedsiębiorca obowiązany jest udzielać wtedy wszelkich wyjaśnień i dowodów, jakie do kontroli podatkowej będą potrzebne.

W tym względzie nawet wszyscy słudzy, przy fabrykacyi używani, obowiązani są czynić zadość żądaniu organu Władzy skarbowej.

Komunikacye lokali fabrykacyi prowadzące na zewnątrz, niepotrzebne do fabrykacyi, a które utrudniałyby kontrolę podatkową, winien przedsiębiorca na żądanie Władzy skarbowej pierwszej instancyi usunąć swoim kosztem, lub niemożność używania ich należycie zabezpieczyć.

Pojemność przyrządów do fabrykacyi, tudzież naczyń, których rozmiary mają istotny wpływ na kontrolę podatkową, zostanie wymierzoną i organ Władzy skarbowej naznaczy w sposób trwały na każdem z nich jego pojemność.

Po oględzinach i sprawdzeniu stanu rzeczy, winien organ Władzy skarbowej opatrzyć znakami urzędowemi i numerami lokale fabrykacyi, przyrządy do wyrobu, tudzież naczynia do przechowywania wyrobów i spisać protokół wyników rewizyi, który Urzędowi podatkowemu służyć będzie za podstawę do nadzorowania, w skutek czego przedsiębiorca lub jego zastępca ma go także podpisać.

Jeden egzemplarz aktów, złożonych przez przedsiębiorcę (§ 4), będzie temuż po sprawdzeniu zwrócony z dopisanym wywodem urzędowym.

Przedsiębiorca obowiązany jest zachowywać go w lokalu fabrykacyi w miejscu na to przeznaczonem, dla organów Władzy skarbowej w każdej chwili dostępnem.

§ 6. Począwszy od chwili dokonania rewizyi urzędowej, obowiązany jest przedsiębiorca umieścić zewnątrz, na tej części lokalu fabrykacyi, która zwróconą jest ku ulicy publicznej, albo, jeżeli budynek jest odosobniony, na części jego od strony zajazdu, napis czytelny, wyrażający rodzaj przedsiębiorstwa i napis ten utrzymywać w dobrym stanie.

Nadto obowiązany jest przedsiębiorca najpóźniej w przeciągu 24 godzin przesyłać urzędnikowi skarbowemu, donadzorowania przedsiębiorstwa przeznaczonemu, pisemne uwiadomienie w dwóch egzemplarzach o wszelkiej zmianie, tyczącej się sprawdzonego stanu przedsiębiorstwa, jakoteż osób, których wymienie nie jest przepisane.

Przedsiębiorca odpowiedzialny jest za nietykalność znaków urzędowych w lokalach fabrykacyi, na naczyniach i przyrządach.

Gdyby znaki te przez przypadek lub z innej przyczyny zostały uszkodzone lub całkiem zniszczone, winien o tem donieść w przeciągu 24 godzin po dowiedzeniu się o ich uszkodzeniu lub zniszczeniu, iżby zostały przywrócone.

Niezawiśle od obowiązku doniesienia, kto fabrykacyą kieruje, w § 4 przepisanego, obowiązany jest przedsiębiorca ustanowić osobę, która podczas jego nieobecności w lokalu fabrykacyi ma się tamże znajdować dla udzielania w jego imieniu organom Władzy skarbowej, do nadzorowania lokalu fabrykacyi przeznaczonym, potrzebnych wyjaśnień.

Kierownik fabrykacyi lub ten, który w nieobecności jego sprawuje nadzór nad pomocnikami i robotnikami, uważany będzie za upoważnionego przez przedsiębiorcę do udzielania wyjaśnień w jego imieniu.

Gdyby przedsiębiorca przeznaczył do tego inną osobę, winien uwiadomić o tem pisemnie urzędnika skarbowego, w którego okręgu nadzorczym leży lokal fabrykacyi.

Jeżeli przedsiębiorca zwija całkiem fabrykacyą, obowiązany jest uwiadomić o tem pisemnie wspomnionego urzędnika skarbowego.

Dopiero potwierdzenie odbioru tego uwiadomienia uwalnia go od odpowiedzialności za nietykalność znaków urzędowych w lokalach fabrykacyi, na przyrządach do fabrykacyi i na naczyniach.

§ 7. Do lokalu fabrykacyi, którego opis przedsiębiorca przedłożyć winien (§ 4), zaliczają się:

a) izby, w których odbywa się fabrykacya opłatna;

b) izby, w których przechowywane bywają surowce *(Rohstoffe)* do fabrykacyi potrzebne, jakoteż wyroby z tychże surowców;

c) wszelkie lokale, łączące się bezpośrednio z izbami pod *a)* i *b)* wzmiankowanemi.

§ 8. Dopóki fabrykacya opłatna nie odbywa się, przyrządy i naczynia, do jej popędu potrzebne, można wyłączyć od używania za pomocą urzędowego ich opieczętowania lub w inny sposób.

Przedsiębiorca jest odpowiedzialny za nietykalność pieczęci i znaków, które położą organa Władzy skarbowej, jeżeli nie udowodni, że naruszone zostały skutkiem nieprzewidzianego wypadku, nie z jego winy pochodzącego, lub że to uczyniła osoba, za którą nie jest obowiązany ręczyć.

Czy i które przyrządy do fabrykacyi lub naczynia mają być wyłączone od używania, decyzya w tej mierze należy wyłącznie do organów Władzy skarbowej.

§ 9. Jeżeli przedsiębiorca chce używać przyrządu do fabrykacyi, wziętego pod zamknięcie urzędowe, winien na 6 godzin przedtem uwiadomić o tem organa Władzy skarbowej, przeznaczone do sprawowania nadzoru nad lokalem fabrykacyi.

Jeżeli aż do tego czasu organ Władzy skarbowej nie przybędzie do lokalu fabrykacyi dla odjęcia pieczęci urzędowej, przedsiębiorca ma prawo sam ją odjąć.

§ 10. Fabrykacyą wina sztucznego i półwina w § 1 wzmiankowaną, oddaje się pod dozór Władz skarbowych.

Przeto organom Władzy skarbowej dozwalać należy wstępu do lokalów takiego przedsiębiorstwa i przebywania tam dla wykonania czynności urzędowych we dnie jakoteż i w nocy, jeżeli fabrykacya także nocną porą się odbywa, a przedsiębiorca obowiązany jest dopomagać im, gdyby tego żądali, w ich czynnościach urzędowych, osobiście lub nakazać to swojej służby. Także i w każdym innym razie organom Władzy skarbowej, przybywającym w towarzystwie osoby urzędowej lub członka Zwierzchności gminnej, dozwolić należy wstępu do lokalów fabrykacyi i wykonywania tam czynności urzędowych.

Gdy Władza skarbowa zarządzi rewizyą, przedsiębiorca obowiązany jest okazać niezwłocznie bolety podatkowe, zapiski w § 18 wzmiankowane, tudzież wszelkie inne dokumenta, których zachowywanie jest nakazane, a w razie potrzeby doręczyć je organom Władzy skarbowej za potwierdzeniem odbioru.

Nadto przedsiębiorca obowiązany jest wydać na żądanie organów Władzy skarbowej próbki płynów, znajdujących się w jego wyrobni, dla dania ich znawcom do zbadania, a to w ilości do tego celu potrzebnej.

§ 11. Każda Zwierzchność gminna obowiązana jest udzielać niezwłocznie osobom, powołanym do przestrzegania przepisów ustawy niniejszej, pomocy do wykonania czynności urzędowej, gdy tego zażądają.

Członek Zwierzchności gminnej, do tego wydelegowany, winien być nieustannie obecny przy owych czynnościach urzędowych, w razie uczynienia zarzutu, podpisywać opis istoty czynu, wywód oględzin i protokoły, jako też wszelkie dokumenty i dowody, tyczące się śledztwa i w ogóle dawać wszelką pomoc prawną.

Postępowania celem opodatkowania fabrykacyi wina sztucznego i półwina rozpoczyna się w chwili użycia surowców, z których wino ma być wyrobione, a kończy się na-

pełnieniem naczyń, w których produkt ma być przechowywany.

§ 13. Ilekroć przedsiębiorca zamyśla wyrabiać wino sztuczne lub półwino, obowiązany jest najpóźniej na 6 godzin przed rozpoczęciem postępowania oznajmić o tem Urzędowi, do którego lokal do fabrykacyi pod względem opodatkowania wina sztucznego i półwina jest przydzielony.

W oznajmieniu tem podać należy:

1. Imię i nazwisko przedsiębiorcy, jakoteż miejsce, powiat, ulicę i numer porządkowy budynku, w którym znajduje się lokal fabrykacyi;

2. opis lokali, w których postępowanie celem opodatkowania ma się odbywać;

3. dzień i godzinę rozpoczęcia i końca postępowania tego;

4. rodzaj i ilość surowców, które użyte być mają. Ilość podać trzeba w litrach lub kilogramach, według tego, czy surowce te są płynne lub nie;

5. ilość wina sztucznego lub półwina, która ma być wyrobiona w litrach;

6. rodzaj i ilość przyrządów do fabrykacyi, które mają być używane, jakoteż naczyń do przechowywania wyrobu;

7. przypadającą opłatę podatkową. Tę wymierzyć należy od fabrykacyi wina sztucznego podług całkowitej oznajmionej ilości tegoż z potrąceniem 1 od sta, a od fabrykacyi półwina, podług tej ilości, o którą ilość jego oznajmiona po potrąceniu 1 od sta, jest większa od oznajmionej ilości wina naturalnego, moszczu winnego lub brzeczki winnej.

Każde oznajmienie napisane być powinno czysto i czytelnie, na blankietach, których Urząd dostarcza w trzech równobrzmiących egzemplarzach, a gdyby w niem były poprawki lub podskrobywania, oznajmienie takie trzeba zwrócić.

Jeden egzemplarz oznajmienia opatrzony zostanie potwierdzeniem dnia i godziny podania i będzie zwrócony razem z boletą na opłacony podatek.

§ 14. Dopóki przedsiębiorca lub osoba, która w jego zastępstwie udzielać ma wyjaśnień (§ 6), nie otrzyma bolety urzędowej, potwierdzającej podanie oznajmienia i opłacenie podatku i dopóki nie nadejdzie oznajmiona chwila rozpoczęcia postępowania celem opodatkowania nie wolno tegoż postępowania rozpocząć.

Nadto, przed oznajmioną chwilą skończenia fabrykacyi nie wolno z oznajmionych lokali wynosić żadnej części wyrobu.

§ 15 Postępowanie celem opodatkowania uskutecznić należy tak, jak było oznajmione i jak to w bolecie, tego się tyczącej, jest przepisane.

Wszelkie samowolne odstąpienie pociąga za sobą zastósowanie odpowiednich przepisów karnych.

Gdyby skutkiem jakiegoś przypadku oznajmione postępowanie celem opodatkowania zostało wstrzymane lub przerwane, przedsiębiorca winien uwiadomić niezwłocznie o przeszkodzie urzędnika skarbowego przeznaczonego do dozorowania fabrykacyi.

Gdyby z powodu przeszkody, której zaradzić nie można, wypadło zmienić postępowanie, przedsiębiorca winien oprócz powyższego uwiadomienia podać także nowe oznajmienie. W przypadku takim wymiar podatku sprostowanym będzie podług nowego oznajmienia.

§ 16. Gdy oznajmione postępowanie celem opodatkowania nie uda się, wyrób więc nie jest do użycia, zwrotu opłaconego podatku żądać można tylko w takim razie, jeżeli niezwłocznie postarano się, aby urzędnik skarbowy, do dozorowania fabrykacyi przeznaczony, o tem się przekonał i jeżeli wyrób pod dozorem urzędowym stanie się dla niezdatnym do użycia.

§ 17. Przedsiębiorca obowiązany jest udowadniać opłacenie podatku od znajdujących się w lokalu fabrykacyi ilości wina naturalnego, moszczu lub brzeczki winnej, wina sztucznego i półwina, albo też nabycie tych ilości, a to za pomocą bolet podatkowych lub poświadczeń nabycia, w miarę

tego, czy zapasy te sam sprowadza przez rogatki lub sam wyrabia, albo w obrębie rogatek nabył.

Wyjętemi są tylko zapasy, które przedsiębiorca nabył, zanim rozpoczął fabrykacyą wina sztucznego lub półwina.

§ 18. Przedsiębiorca obowiązany jest zapisywać szczegóły potrzebne do kontroli podatkowej w zeszytach urzędownie sporządzonych, które Władza skarbowa wydawać mu będzie za zwrotem kosztów własnych, a które winny być co miesiąc zamknięte i odebrane, mianowicie zaś:

a) ile otrzymał wina naturalnego, moszczu, brzeczki winnej, wina sztucznego i półwina;

b) ile wyrobił wina sztucznego i półwina;

c) ile wina, brzeczki winnej i moszczu spotrzebował w tej fabrykacyi;

d) ile pozbył wina naturalnego, moszczu winnego, brzeczki winnej, wina sztucznego i półwina.

Zapisując ilość każdego z otrzymanych płynów *a)*, wymienić także trzeba, czy ją bezpośrednio wprowadzono z za rogatki, czyli też nabyto w obrębie rogatek i od kogo.

Zapisując odbyt *d)*, wymienić trzeba nabywcę każdej ilości płynu.

Bolety podatkowe i poświadczenia nabycia (§ 17) służące za dowody, dołączyć należy do właściwych pozycyj regestru.

§ 19. Do przekroczeń przeciwko przepisom o podatku konsumcyjnym od fabrykacyi wina sztucznego i półwina, stósować należy ustawę karną o przekroczeniach defraudacyjnych z późniejszemi przepisami, o ile ustawa niniejsza nie zawiera odmiennych postanowień.

§ 20. Za nieoznajmienie postępowania opłatnego w fabrykacyi wina sztucznego i półwina, nie można w żadnym przypadku naznaczyć mniejszej kary pieniężnej niż w kwocie 100 złr.

§ 21. Spotrzebowanie w fabrykacyi półwina mniejszej, aniżeli oznajmiono, ilości wina, moszczu lub brzeczki winnej,

uważane będzie za ciężkie przekroczenie defraudacyjne. Karę wymierzyć należy w takiej kwocie, o którą opłata podatkowa, na zasadzie oznajmienia przypadająca, była mniejsza od tej, która odpowiada rzeczywistemu postępowaniu.

§ 22. Przedsiębiorca, który sam nie kieruje fabrykacyą, jest bezwarunkowo odpowiedzialny za kary pieniężne, na które kierownik fabrykacyi został skazany.

---

c) o podatku konsumcyjnym od mięsa w miejscach nieogłoszonych za zamknięte pod względem poboru podatku konsumcyjnego.

(Ustawa z d. 16 Czerwca 1877 dz. u. p. N. 60 ogłoszona 17 Lipca 1877. obowiązująca od dnia 1 Stycznia 1878).

§ 1. Podatkowi konsumcyjnemu ulegają:

1. Rzezie zwierząt w dołączonej taryfie wymienionych, a mianowicie:

a) Bezwarunkowo te, któremi zajmują się rzeźnicy, wędzarze, traktyernicy, restauratorzy i w ogóle osoby, trudniące się z rzemiosła odpłatnem pozbywaniem mięsa surowego lub przyrządzonego:

b) warunkowo te, któremi zajmują się inne osoby, jeżeli *aa)* takowe uskuteczniane są na spólny rachunek dwóch lub więcej takich osób, albo jeżeli

bb) świeże mięso zabitego zwierzęcia, całkiem lub częściowo pozbywane jest odpłatnie bez poprzedniego przyrządzenia.

2. Nabywanie mięsa przez osoby wzmiankowane powyżej, ustęp 1, lit. *a*, jeżeli

a) mięso nie uległo jeszcze opodatkowaniu w obrębie skuteczności ustawy niniejszej, albo jeżeli

b) mięso nabyte jest w zakładzie przemysłowym ulegającym podatkowi od mięsa, ale opłacającym takowy ugodnie, albo jeżeli

c) mięso było wprawdzie już opodatkowane podług taryfy, ale zastósowana pozycya była niższa od odnoszącej się do miejsca, do którego mięso jest przeznaczone (§ 9, ustęp pierwszy i ostatni).

3. Odpłatne pozbywanie mięsa, jeżeli

a) mięso nie uległo jeszcze opłacie podatku w obrębie skuteczności ustawy niniejszej, albo jeżeli

b) pozbywający mięso opłaca podatek konsumcyjny od mięsa ugodnie, ale ugoda jego nie odnosi się do miejsca, w którem mięso ma być oddane, albo jeżeli

c) mięso było wprawdzie już opłacone podług taryfy, ale zastósowana pozycya była niższą od odnoszącej się do miejsca, w którem mięso ma być oddane.

4. W sprzedaży cząstkowej mięsa wędzonego, solonego, marynowanego, słoniny, konserwów mięsnych, salami lub innych kiełbas mięsnych, połączonej ze sprzedażą hurtowną takich artykułów, doznającą ulgi na zasadzie § 6, przeniesienie tychże artykułów do lokalu przedaży cząstkowej, jakoteż użycie ich na potrzebę domową sprzedającego.

Podatkowi konsumcyjnemu od mięsa podlega bydło bite celem sprzedaży surowego mięsa, a okoliczność, że bydło bitem było na rachunek innej osoby, nie uwalnia od tego obowiązku, zwłaszcza gdy się okazało, że ta inna osoba także i sprzedażą mięsa się zajmuje. (Tr. ad. 13 Listopada 1883 L. 2506 N. 1906).

Rzeźnicy zajmujący się rzezią bydła obowiązani są do opłaty podatku konsumcyjnego, choćby tą rzezią zajmowali się na obcy rachunek. (Tr ad. 13 Listopada 1883 L. 2507 N. 1907).

§ 2. Przez mięso rozumie się w ustawie niniejszej:

Zarznięte zwierzęta, w dołączonej taryfie wymienione, świeże mięso, to jest wszelkie części tych zwierząt, jeszcze nie przyrządzone, na pokarm dla ludzi zdatne, z wyjątkiem krwi i wnętrzności, dalej mięso z tych zwierząt wędzone, solone, marynowane, w szczególności zaś słonina wędzona, nakoniec konserwy z mięsa, salami i inne kiełbasy mięsne.

§ 3. Opłatności, o której była mowa w § 1, ustęp 1, nie ulegają rzezie następujące:

1. Rzezie bydła zarządzone przez Władzę w celu powstrzymania i przytłumienia zarazy na bydło lub uskutecznione na zasadzie ustawy.

2. Rrzezie świń, uskutecznione przez inne osoby a nie te, które w § 1, liczba 1, lit. *a)* są wymienione, jeżeli tylko słonina ze świń zarzniętych w surowym stanie pozbywana jest odpłatnie.

3. Rzezie bydła, uskutecznione przez inne osoby a nie te, które w § 1, liczba 1, lit. *a)* są wymienione, na spólne uczty np. na wesela.

4. Rzezie zwierząt wymienionych w pozycyach 2 aż do 6 włącznie taryfy tutaj dołączonej, jeżeli rzezie te uskutecznione są przez osoby, które ani mięsa nie szrotują, ani nie trudnią się inną sprzedażą cząstkową mięsa, uskutecznione na własną konsumcyą w całych sztukach, z których nie brakuje żadnej części pobornej.

Co się jednak tyczy pozbywania i nabywania mięsa pochodzącego z rzezi, o których jest mowa w ustępach powyższych 1 i 4, odnoszą się tu odpowiednie przepisy ustawy niniejszej (§ 1, ustęp 2 i 3).

§ 4. Opłatności, o której była mowa w § 1, ustęp 2, nie ulega nabywanie mięsa:

5. Nabywanie mięsa przez osoby, które, jak np. traktyernicy i restauratorzy, trudnią się gotowaniem mięsa (pozbywanie mięsa przyrządzonego), innego zaś mięsa nie odstępują, a to u przemysłowca, opłacającego podatek konsumcyjny od mięsa ugodnie, jeżeli ugoda pozbywającego mięso, która tyczy się tego podatku, rozciąga się na to samo miejsce, w którem wykonywany jest przemysł gotowania mięsa.

6. Nabywanie mięsa przez handlarzy trzody, w § 3, pod liczbą 4 wzmiankowanych, na własną domową potrzebę.

7. Nabywanie, z miejsca ogłoszonego za zamknięte pod względem poboru podatku konsumcyjnego, mięsa, od którego tamże opłacony był podatek.

§ 5.—8. Odpłatne pozbywanie mięsa uwalnia się od opłatności, o której jest mowa w § 1, liczba 3, w przypadkach, gdy ojciec rodziny, służbodawca i t. d. wydaje mięso domownikom, służącym i t. d. jako część składową należącego im się pożywienia.

§ 6. Opłatności, o której jest mowa w § 1, ustępy 1, 2 i 3 nie ulegają także:

9. Rzezie bydła i nabywanie mięsa, tudzież odpłatne pozbywanie hurtowne (to jest w ilości najmniej 25 kilogra-

mów każdego artykułu) mięsa wędzonego, solonego, marynowanego, słoniny, tudzież konserwów mięsa, salami lub innych kiełbas mięsnych, jeżeli:

a) czynności te wykonywa osoba, trudniąca się tylko hurtowną sprzedażą albo oprócz hurtownej także cząstkową sprzedażą mięsa wędzonego, solonego, marynowanego, słoniny, konserwów mięsa, salami lub innych kiełbas mięsnych, ale nie odstępuje mięsa w żaden inny sposób i jeżeli nadto w razie, gdy ze sprzedażą hurtowną takich artykułów połączona jest sprzedaż cząstkowa

b) ilości wzmiankowanych artykułów, do sprzedaży cząstkowej lub na domowę potrzebę sprzedawcy przeznaczone, zachowywane są w osobnych lokalach, oddzielonych całkiem od magazynów sprzedaży hurtownej i podatek bywa opłacany przed przedażą a względnie przed przeniesieniem do lokalu przedaży cząstkowej i przed użyciem na domową potrzebę (§ 1, liczba 4).

Handlujący słoniną są według § 6 ust. z 16 Czerwca 1877 N. 60 dz. u. p. tylko wtedy od podatku konsumcyjnego od mięsa uwolnieni, jeżeli zajmują się hurtownym handlem słoniny, t. j. w ilościach co najmniej 25 kilogr., i jeżeli nie prowadzą żadnego innego handlu mięsa. Handlarz nierogacizny trudni się sprzedażą zwierząt zabitych, czyli według § 2 powołanej ustawy, mięsa, i dla tego ulgi § 6 przyznane nie mają do niego zastósowania. (Tr. ad. 24 Kwietnia 1883 L. 972 N. 1740).

Uwolnienie od płacenia podatku konsumcyjnego od mięsa przysługuje tylko tym, którzy mięso hurtownie sprzedają, a cząstkowo tylko wędzone i solone, słoninę, salami i inne kiełbasy, i żadną inną sprzedażą mięsa nie zajmują się. Jeżeli zaś części bydła jak płuca, wątroba, nérki lub ozory, zatem takie części, które według § 2 są mięsem opłacie podatku podlegającem, sprzedawane były, to wykonywano właśnie tę inną sprzedaż, o której poprzednio wspomniano, i dla tego powinien być w tym wypadku zastósowanym § 1, według którego od bydła bitego dla sprzedaży mięsa jako przemysł prowadzonej, należy opłacać podatek konsumcyjny. (Tr. ad. 13 Listopada 1883 L. 2505 N. 1905).

§ 7. Podatkującymi są:

1. W przypadkach wzmiankowanych w § 1 pod liczbą 1, osoby trudniące się rzezią.

2. W przypadkach wzmiankowanych w § 1 pod liczbą 2, osoby nabywające mięso.

3. W przypadkach wzmiankowanych w § 1 pod liczbą 3, pozbywający mięso.

4. W przypadkach wzmiankowanych w § 1 pod liczbą 4, osoby trudniące się sprzedażą cząstkową mięsa wędzonego, solonego lub marynowanego, słoniny, konserwów z mięsa, salami lub innych kiełbas mięsnych.

§ 8. Przedmiot i wymiar podatku wymienia dołączona taryfa, która razem z uwagami do niej przydanemi stanowi nieodłączoną część składową ustawy niniejszej.

§ 9. Należytość podatkowa wymierzana będzie podług klasy taryfowej miejsca, w którem odbywa się czynność poborna, przeto od rzezi, podług klasy taryfowej miejsca rzezi, od nabywania mięsa, podług klasy taryfowej miejsca, w którem osoba nabywająca mięso wykonywa przemysł rzeźniczy, a od pozbywania mięsa, podług klasy taryfowej miejsca, do którego mięso zostaje oddane, a mianowicie:

1. Według ilości sztuk:

a) w tych przypadkach, w których rzeź jest poborna, z wyjątkiem przypadku wzmiankowanego w paragrafie niniejszym pod liczbą 2, lit. *a)*, tudzież

b) w tych przypadkach, w których nabywanie lub pozbywanie mięsa jest poborne, jeżeli przedmiotem pozbycia a względnie nabycia jest zwierzę zarznięte, bez odłączenia jakiej części pobornej, lub z odłączeniem tylko głowy i nóg.

2. Podług wagi, a mianowicie:

a) w przypadku wzmiankowanym w § 1, liczba 1, lit. *b)*, *bb)*, jeżeli bije się zwierzę należące do pozycyi 1 taryfy a tylko część zarzniętego zwierzęcia przeznaczona jest do odpłatnego pozbycia, podług wagi tejże części, o ile takowa jest poborna;

b) w przypadkach wzmiankowanych w § 1, liczba 4, podług wagi mięsa, które przenosi się do lokalu sprzedaży cząstkowej a względnie używa do sprzedaży cząstkowej lub na potrzebę domową;

c) w przypadkach nie wymienionych ani pod liczbą 1 ani pod liczbą 2, lit. *a)* i *b)* podług wagi mięsa, które sprzedaje się lub nabywa.

Atoli w przypadkach wzmiankowanych w § 1, liczba 2, lit. *c)* i liczba 3, lit. *c)* pobornego nabywania mięsa i pobornej sprzedaży mięsa, opłacić należy tę tylko kwotę, o którą opłata podług klasy taryfowej, służącej dla miejsca nabycia a względnie oddania mięsa, jest wyższa od tej, którą już opłacono podług niższej klasy taryfowej.

§ 10. Dokonane już opłacenie podatku od mięsa podług taryfy udowodnić można w przypadkach nabycia i pozbycia tylko zapomocą karty płatniczej na podatek od mięsa, w której nazwisko i mieszkanie płacącego podatek jest wymienione.

Forma, w której karty płatnicze wystawione być mają przez własnych funkcyonaryuszów Skarbu lub przez upoważnione organa dzierżawców lub spółki ugodowej (§ 17), ustanowiona będzie drogą rozporządzenia.

Przez wyraz miejsce (Ort) rozumie się w sprawach podatku konsumcyjnego od mięsa, gminę polityczną, gdyż § 11 ust. z 16 Czerwca 1877 N. 60 dz. u. p. wcale nie mówi, aby przez „dotyczący okręg gminny“, rozumiano gminę katastralną, (Tr. ad. 10 Lipca 1883 L. 1649 N. 1827).

§ 11. Przez miejsce rozumie się w opodatkowaniu mięsa obszar odnośnej gminy.

Obszary dworskie, wyłączone ze związku gminnego, zaliczane będą do obszaru gminy tego miejsca, z którem tworzą gminę katastralną.

§ 12. Ani w kwestyi, czy podatek od mięsa ma być opłacony, ani w kwestyi wymiaru tego podatku, nie toczy się nigdy postępowanie przed zwyczajnemi Sądami.

§ 13. Nieuiszczone należytości podatkowe od mięsa, podług taryfy, czyli też ugodnie, opłacać się mające, jakoteż odsetki za zwłokę od zaległych rat ryczałtu ugodnego ściągane będą w sposób przepisany do ściągania zaległych podatków monarszych.

Jeżeli u dzierżawcy poboru podatku od mięsa (§ 19) zalegnie rata dzierżawna częściowo lub całkiem, Administracyi Skarbu służy prawo pokrycia zaległości kaucyą dzierżawną bez dalszych formalności a zarazem ustanowienia sekwestra do dalszego poboru podatku od mięsa i wystawienia ponownie przedmiotu dzierżawy na niebezpieczeńntwo i koszt opóźniającego się dzierżawcy, na licytacyą, albo, jeżeliby rezultat licytacyi zdaniem Administracyi Skarbu był nie do przyjęcia, zawierania z podatkującemi stronami ugód solidarnych lub przeprowadzenia na własną rękę opodatkowania według taryfy.

We wszystkich tych przypadkach opóźniający się dzierżawca obowiązany jest wynagrodzić Skarbowi niedobór w czynszu dzierżawnym, nie mogąc rościć sobie pretensyj do zwyżki, gdyby była.

Poszukując wynagrodzenia na kaucyi dzierżawnej, Administracya Skarbu ma prawo ściągnąć bez wszelkiej interwencyi sądowej gotówkę kaucyjną w miarę tego, ile wynosi kwota wynagrodzenia, przez Izbę obrachunkową obliczona, a obligacye Państwa lub inne papiery publiczne, w których kaucya jest złożona, sprzedać na giełdzie za pośrednictwem przysięgłych senzalów, kwotę zaś z przedaży otrzymaną ściągnąć w miarę tego, ile wynosi kwota wynagrodzenia, przez Izbę obrachunkową obliczona.

Przedwcześne rozwiązanie kontraktu dzierżawnego nie narusza praw, nabytych przez strony podatkujące w skutek ugód, z dzierżawcą prawomocnie zawartych, z zastrzeżeniem przepisów § 19 o płaceniu z góry.

§ 14. Należytości podatkowe od mięsa, płacone podług taryfy i ugodnie, nie podlegają przedawnieniu.

§ 15. Gdy przez niezachowanie istniejących przepisów Skarb Państwa poniesie stratę w należytościach głównych albo pobocznych, pobieranych według taryfy lub też ugodnie, albo w czynszu dzierżawnym podatku od mięsa, strona ponosząca w tem winę jest za stratę odpowiedzialna.

§ 16. Każda Zwierzchność gminy, do której organa przeznaczone do przestrzegania przepisów o opodatkowaniu mięsa udają się o pomoc w czynnościach urzędowych, winna udzielić takową niezwłocznie. Wydelegowany w tym celu członek Zwierzchności gminnej obowiązany jest być nieustannie obecnym przy wzmiankowanych czynnościach urzędowych, a w razie zachodzących podejrzeń podpisywać opis czynu i wywód oględzin, protokoły przesłuchania, tudzież wszelkie środki dowodowe i dokumenty, dodając uwagi swoje, jeżeli je ma do zrobienia i w ogóle udzielać wszelką możliwą pomoc.

§ 17. Podatek od mięsa zabezpiecza się Skarbowi Państwa albo:

1. Drogą ugody, to jest za pomocą ugody dobrowolnej zawartej ze wszystkimi w ogóle do opłaty podatku od mięsa obowiązanymi przedsiębiorcami pewnego miejsca lub okręgu, więcej miejsc obejmującego, albo z przeważną pod względem ilości głów i rozciągłości przemysłu większością tychże przedsiębiorców, albo

2. przez wydzierżawienie, albo

3. przez opodatkowanie skarbowe podług taryfy na własną rękę, to jest przez opodatkowanie pojedynczych czynności pobornych, używając do tego własnych funkcyonaryuszów Administracyi Skarbu.

W części okręgu tryestyńskiego, która podlega przepisom ustawy niniejszej, Administracya Skarbu zabezpieczyć może podatek od mięsa także w sposób dotychczasowy.

§ 18. Gdy przyjdzie do skutku ugoda z Administracyą Skarbu w przedmiocie opłaty podatku, umówiony ryczałt ugodny płacony być ma za poświadczeniem odbioru w kasie do odbierania przeznaczonej, w równych ratach miesięcznych, w ostatnim dniu każdego miesiąca, a gdyby w dniu tym przypadała niedziela lub inne święto, w najbliższym dniu powszednim.

Od zaległych rat ugodnych pobierane będą odsetki za zwłokę po sześć od sta.

Dla zabezpieczenia Skarbu Państwa żądana być może kaucya w kwocie równej ryczałtowi ugodnemu za jeden miesiąc aż do trzech miesięcy.

Ryczałt ugodny obejmuje wszystkie czynności, podatkowi konsumcyjnemu od mięsa ulegające (§ 1), odbywające się w obrębie okręgu, dla którego, i w przeciągu czasu, na który ugoda istnieje.

Atoli zapas mięsa u przemysłowców obowiązanych do opłaty podatku od mięsa, zostający pod opieką ugody, dopóki takowa trwa, ulega opodatkowaniu stósownie do § 27.

Jeżeli okrąg (§ 17), w którym Administracya Skarbu zawarła ugodę z przedsiębiorcami, do opłaty podatku od mięsa obowiązanymi (spółka ugodowa), obejmuje więcej miejsc (§ 11), zostawia się tym przedsiębiorcom oznaczenie razem z kwotą, którą każdy z przedsiębiorców wnosić ma do ryczałtu ugodnego, także miejsca lub miejsc, w którem albo w których jego poborne czynności wolne są w skutek tego przyczynku od opodatkowania podług taryfy.

Spółce ugodowej służą także prawa dzierżawcy (§ 19) w ciągu trwania i w obrębie skuteczności ugody, o ile nie idzie o taki przemysł członków spółki, który stósownie do wzajemnej umowy ulega opodatkowaniu ugodnemu.

Gdy spółka ugodowa nie złoży kaucyi w ustanowionym terminie, albo, gdy u niej zalegnie rata miesięczna ryczałtu ugodnego, albo, gdy kontraktu w którymkolwiek punkcie ściśle nie wypełni, lub takowy naruszy, Administracyi Skarbu służą pod względem poszukiwania wynagrodzenia na kaucyi takie same prawa, jak co do kaucyi dzierżawnej (§ 13).

§ 19. W razie wydzierżawienia (§ 17, liczba 2), dzierżawca nabywa prawo przeprowadzenia w obrębie wydzierżawionym opodatkowania mięsa podług taryfy; nadto umocowany jest do zawierania na czas dzierżawy ugód z przedsiębiorcami wydzierżawionego okręgu, do opłaty podatku od mięsa obowiązanymi. Atoli tak przy końcu czasu dzierżawy, jak i w przypadkach, gdy kontrakt dzierżawny przed upływem właściwego czasu dzierżawy moc swoję utraca, przed-

płaty, które przedsiębiorcy ugodnie składają dzierżawcy na podatek od mięsa, o tyle tylko są ważne, o ile nie przewyższają raty jednomiesięcznej.

Dzierżawca i umocowani jego funkcyonaryusze wchodzą w obec podatkujących w te prawa i obowiązki, które według ustawy niniejszej służą Administracyi Skarbu a względnie organom skarbowym.

Wyłącza się stąd:

Odbieranie i potwierdzanie uwiadomienia o rozpoczęciu lub przeniesieniu rzemiosła rzeźnika (§ 20), skracanie terminu oznajmień (§ 28 i 37), rozstrzyganie pytania, czy zachodziły warunki do uskutecznienia rzezi pobornej niedoniesionej (§§ 32 i 38), uwalnianie od ewidencyi zasobu bydła (§ 34), pozwolenie na zwrot podatku (§ 35), rozstrzyganie o odmówieniu zwrotu podatku (§ 36), śledztwo i orzekanie w przekroczeniach wszelkiego rodzaju przepisów o podatku od mięsa.

Zresztą zastrzega się Administracyi Skarbu rozstrzyganie rekursów i zażaleń tyczących się bezprawnego postępowania dzierżawcy lub funkcyonaryuszów w czynnościach około opodatkowania mięsa.

W przypadku, gdyby dzierżawca wzbraniał się objąć dzierżawę, albo nie złożył kaucyi dzierżawnej w wyznaczonym czasie, albo wzbraniał się podpisać kontrakt dzierżawy, albo kontraktu dzierżawy w którymkolwiek punkcie ściśle nie wypełnił, lub takowy naruszył, jakoteż w przypadku, gdyby się pokazało, że prawna lub kontraktem zawarowana przeszkoda nie pozwala dzierżawcy objąć dzierżawy: Administracyi Skarbu służą ze względu na kaucyą dzierżawną prawa, w § 13 ustawy niniejszej wymienione.

Stósunek prawny między Administracyą Skarbu a dzierżawcą urządzi szczegółowo kontrakt dzierżawny.

§ 20. Kto chce rozpocząć przemysł rzeźniczy (§ 1, liczba 1, lit. *a*) lub przenieść je z jednego miejsca do drugiego, uwiadomić o tem powinien najpierw kierującą Władzę skarbową I instancyi, w której okręgu znajduje się miejsce siedziby rzemiosła.

Władza skarbowa wyda przemysłowcy potwierdzenie otrzymanego uwiadomienia i to oddzielnie do każdego miejsca siedziby rzemiosła do wiadomości podanego.

Dla rzemiosł rzeźników, istniejących już wtedy, gdy ustawa niniejsza zacznie obowiązywać, pozostaną w mocy pozwolenia Urzędu dochodów niestałych, uzyskane na mocy ówczesnego rozporządzenia.

§ 21. Każde rzemiosło rzeźnika zostaje pod dozorem Urzędów dochodów niestałych.

Organom przeznaczonym do przestrzegania przepisów o podatku od mięsa (§ 17, liczba 3, §§ 18 i 19) służy prawo zwiedzania siedlisk rzemiosłowych przedsiębiorcy tych rzemiosł (§ 23) w dzień, a jeżeli w oznajmieniu zapowiedziana była nocna czynność poborna lub w ogóle kontroli podlegająca, także i w nocy, i pozostania tam dla spełnienia swojej funkcyi.

Toż samo prawo służy tym organom w każdym czasie, chociaż nie zachodzą przypadki wzmiankowane, jeżeli przybywają w towarzystwie członka Zwierzchności gminnej.

Przedsiębiorca przemysłu rzeźniczego, a w jego nieobecności zastępca tegoż, udzielać ma na żądanie tym organom w ich urzędowaniu potrzebną pomoc osobiście lub polecić to sługom swoim, dozwolić bezpłatnie używania posiadanych wag z wszystkiemi przyborami, jakoteż wyjaśnić i udowodnić wszystko, czego tylko do skontrolowania podatku od mięsa potrzebować mogą.

Jeżeli do takiej czynności urzędowej, która może odbyć się bez obecności członka Zwierzchności gminnej, obecność jego będzie potrzebna, przedsiębiorca obowiązany jest przyzwać do tego niezwłocznie Zwierzchność gminy na żądanie organu kontroli.

§ 22. Organa przeznaczone do wykonywania przepisów o podatku od mięsa mają także prawo wchodzić do rzeźni publicznych w dzień, a jeżeli rzezie odbywają się w nocy także i nocną porą, i pozostać tam dla spełnienia swojej funkcyi.

Takowe są także upoważnione przeglądać protokoły i zapiski w rzeźni utrzymywane i robić wyciągi potrzebne w interesie opodatkowania mięsa lub takowych żądać.

§ 23. Siedlisko rzemiosłowe przedsiębiorcy przemysłu rzeźniczego (§ 21) obejmuje:

1. Miejsce sprzedaży to jest ogół lokali, w których przedsiębiorca mięso pozbywa;

2. lokale, w których bydło bije;

3. lokale nie bardziej niż o dwa kilometry od miejsca sprzedaży (ustęp 1) oddalone, w których

a) zachowuje zapasy mięsa, lub

b) trzyma zwierzęta żywe, wymienione w pozycyach 1 aż do 6 taryfy;

4. lokale łączące się bezpośrednio z lokalami wzmiankowanemi pod liczbą 1, 2 i 3.

§ 24. Każdy przedsiębiorca przemysłu rzeźniczego, ulegający podatkowi konsumcyjnemu od rzezi bydła i nabywania mięsa a trudniący się rzemiosłem, co do którego przechodzi z ugody istniejącej do opodatkowania mięsa podług taryfy, obowiązany jest oznajmić ustnie lub pisemnie organowi skarbowemu, do nadzoru przeznaczonemu, a to najpóźniej na dni czternaście przed chwilą tego przejścia, jeżeliby zaś to nastąpić miało z dniem 1 Stycznia 1878 najpóźniej aż do 16 grudnia 1877, gdy zaś zakłada nocne rzemiosło, względem którego nie została zawarta ugoda w przedmiocie opodatkowania mięsa, najpóźniej na dni czternaście przed rozpoczęciem tego rzemiosła (czynności pobornych):

1. miejsce i numera konskrypcyjne budynków, w których znajduje się siedlisko rzemiosłowe, a względnie lokali do niego należących (§ 23), jakoteż i te lokale, dalej

2. osobę, która kieruje rzemiosłem, i osobę która w nieobecności przedsiębiorcy dawać ma organowi skarbowemu, do nadzoru nad przedsiębiorstwem przeznaczonemu potrzebne wyjaśnienia.

§ 25. Potwierdzenie uczynionego uwiadomienia (§ 24) udzielane będzie przedsiębiorcom na arkuszu podawczym i rewizyjnym, umyślnie do tego celu drukowanym, w którym zapisywany będzie stan rzeczy przy przedsiębrać się mających rewizyach, tudzież wykaz zasobu bydła i opodatkowanego zapasu mięsa.

Arkusz ten wygotowany będzie w dwóch egzemplarzach równobrzmiących. Pierwszy egzemplarz oznaczony jako taki, pozostaje w rękach organu skarbowego, przeznaczonego do nadzoru nad przemysłem rzeźniczym. Drugi egzemplarz wydany będzie przedsiębiorcy obowiązanemu do opłaty podatku od mięsa, który zachować go ma starannie.

W pierwszym egzemplarzu arkusza podawczego i rewizyjnego przedsiębiorca lub jego pełnomocnik, za którego pod względem obowiązku w mowie będącego uważany będzie kierownik rzemiosła, jeżeli żadna inna osoba nie została wskazana, potwierdzić ma podpisem albo gdyby pisać nie umiał, znakiem swojej ręki, dokładność każdorazowego wywodu oględzin.

Gdyby przy spisywaniu wywodu oględzin nie było pod ręką pierwszego egzemplarza, spisany będzie protokół, który przedsiębiorca a względnie jego pełnomocnik ma podpisać, i na podstawie takowego stan rzeczy zapisany będzie później w pierwszym egzemplarzu.

Z pierwszego egzemplarza arkusza podawczego i rewizyjnego czerpane będą wiadomości o zasobie bydła i zapasie mięsa opłaconego, gdyby egzemplarz wydany podatkującemu przedsiębiorcy zaginął, znacznie został uszkodzony lub stał się nieczytelnym.

§ 26. W skutek uczynionego uwiadomienia (§ 25) lokale w niem wymienione będą obejrzane, poczem przedsiębiorca zaopatrzy takowe własnym kosztem znakami i numerami, podług polecenia Organu skarbowego.

Połączenie lokalów siedliska rzemiosłowego, które według wyroku defraudacyjno karnego, umożebniły defraudacyą podatku od mięsa, obowiązany jest przedsiębiorca na pole-

cenie Władzy skarbowej własnym kosztem zamknąć albo uczynić niezdatnemi do użytku. Dopóki podatek płacony jest podług taryfy, przedsiębiorca, a jeśli on sam rzemiosła nie prowadzi, także kierownik rzemiosła, odpowiedzialny jest za ochronienie od uszkodzenia oznaczeń lokali a gdyby takowe przypadkiem lub z innych przyczyn uszkodzone lub całkiem zniszczone zostały, obowiązany jest w 48 godzinach po dowiedzeniu się o uszkodzeniu lub zniszczeniu uwiadomić o tem organ skarbowy, do nadzoru nad przedsiębiorstwem ustanowiony, w celu ich przywrócenia do pierwotnego stanu.

Przedsiębiorca jest nadto obowiązany uwiadomić organ skarbowy o wszelkiej zmianie w oznajmionych lokalach rzemiosła i w osobie kierownika rzemiosła najpóźniej w 48 godzinach po zajściu tej zmiany.

Udzielenie tego doniesienia potwierdzone będzie w arkuszu podawczym i rewizyjnym.

§ 27. Jeżeli przedsiębiorstwo, ulegające podatkowi od mięsa, przechodzi z opodatkowania ugodnego do opodatkowania według taryfy (§ 24), przedsiębiorca obowiązany jest oznajmić w ostatnim dniu okresu ugody organowi skarbowemu, do nadzoru nad przedsiębiorstwem przeznaczonemu, zasób bydła swego, objętego pozycyami taryfy 1 aż do 6 i zapas mięsa pobornego, znajdujący się z końcem okresu ugody w oznajmionem siedlisku rzemiosłowem (§ 23), przedstawiając zarazem arkusz podawczy i rewizyjny, tudzież od pomienionego zapasu mięsa pobornego opłacić podatek w Urzędzie lub u Organu do tego przeznaczonego.

§ 28. Przedsiębiorca obowiązany jest:

1. ile razy zamierza bydlę w taryfie wymienione zarzynać albo wydalać z lokali w których jest trzymane, donieść o tem w przepisanym terminie, tudzież

2. ile razy zamierza od innych poborne mięso lub żywe bydlę, w taryfie wymienione, nabywać, na własność otrzymać, lub takie mięso lub bydlę, chociażby do innej osoby należało, w swojem siedlisku rzemiosłowem umieszcza, zamiar ten, zanim mięso lub bydlę do jego siedliska rzemiosłowego

przeniesione zostało, oznajmić ustnie lub pisemnie organowi skarbowemu, do nadzoru nad przedsiębiorstwem przeznaczonemu, przedstawiając jednocześnie arkusz podawczy i rewizyjny.

Czynności pod liczbą 1 wzmiankowane oznajmione być powinny zwyczajnie na dwanaście godzin przed ich uskutecznieniem. Jeżeli jednak wykonywanie kontroli jest zapewnione, chociażby oznajmienie w krótszym czasie nastąpiło, kierująca Władza skarbowa pierwszej instancyi może termin powyższy odpowiednio skrócić.

Gdy ma nastąpić rzeź poborna lub poborne nabycie mięsa, uiścić należy natychmiast w Urzędzie do odbierania przeznaczonym lub u takiegoż organu tylko należytość podatkową według taryfy, co przedsiębiorcy podatkującemu potwierdzone będzie w arkuszu podawczym i rewizyjnym a nadto wydana mu będzie karta płatnicza.

Jeżeli zaś zapowiada się rzeź zwierzęcia objętego pozycyą 1 taryfy i zastrzega zwrot podatku, a zastrzeżenie to opiewa tylko na część zarzniętego zwierzęcia (§ 35), natenczas oprócz należytości podatkowej, opłacić się mającej podług ilości sztuk i którą zaraz z oznajmieniem uiścić potrzeba, dopłacić się ma najpóźniej w 24 godzin po rzezi, kwotę, o którą by należytość podatkowa stósownie do wagi mięsa zarzniętego zwierzęcia, według taryfy przypadająca, była wyższa od tej, którą już zapłacono.

W przypadkach takiego zastrzeżenia częściowego zwrotu podatku wydawane będą na żądanie podatkujących także częściowe karty płatnicze, ale najwięcej trzy, i nigdy na kwotę mniejszą od należytości podatkowej przypadającej według taryfy za 25 kilogramów mięsa.

§ 29. Żadna z czynności, w § 28 pod 1 i 2 wzmiankowanych, uskuteczniona być nie może, dopóki

a) potwierdzenie uczynionego oznajmienia, a jeżeli chodzi o rzeź albo o poborne nabycie mięsa, karta podatkowa, potwierdzeniem zapłaty opatrzona, nie znajduje się w siedlisku rzemiosłowem u tego, który dawać ma wy-

jaśnienia organom skarbowym, do nadzoru nad przedsiębiorstwem wyznaczonym (§ 24) i nadto, dopóki
b) nie nadejdzie czas, na który oznajmioną czynność zapowiedziano.

§ 30. Obowiązek donoszenia o wprowadzeniu i wyprowadzeniu w § 28 ustanowiony, nie rozciąga się ani na bydło pastewne, wypędzane na pastwisko, ani na bydło robocze, którego właściciel używa do robót rolniczych na swoim gruncie, lub w ogóle do robót w innem miejscu, jeżeli bydło opuszcza lokale ulegające kontroli nie na dłużej nad sześć dni.

Obowiązek ten nie rozciąga się także na bydło, które w gospodzie, kontroli podatkowej ulegającej, trzecie osoby postawią najdłużej na dni trzy, oddzielnie od bydła gospodarza.

§ 31. Jeżeli bydlę, pozycyami taryfy 1 aż do 6 objęte, nieopodatkowane, w arkuszu podawczym i rewizyjnym zapisane, zginie w skutek choroby lub jakiegoś przypadku, albo ucieknie z miejsca gdzie jest trzymane, lub nie z winy podatkującego przedsiębiorcy albo kierownika rzemiosła usunięte zostanie, w takim razie tamten, albo ten obowiązany jest, skoro tylko dowie się o wydarzeniu, uczynić natychmiast doniesienie Naczelnikowi gminy i oznajmione wydarzenie udowodnić według możności przy dochodzeniu w tej mierze przeprowadzić się mającem.

Bydlę, względem którego warunków tych dopełniono, wykreślone będzie w arkuszu podawczym i rewizyjnym.

Gdyby zaś mięso z takiego bydlęcia, które postradało życie przez przypadek, chciano spożytkować w rzemiośle, uczynić należy wpierw oznajmienie i opłacić należytość podatkową według taryfy.

§ 32. Jeśli bydlę, zagrożone padnięciem, zarznięte być musi niezwłocznie, w czasie gdy lokal urzędowy organu skarbowego, do przyjmowania oznajmień przeznaczonego, jest zamknięty; albo, jeżeli potrzeba zarznięcia w skutek takiego niebezpieczeństwa zachodzi wprawdzie nie wtedy, gdy lokal

ów jest zamknięty, ale okoliczności tak są nagłe, że byłoby niepodobieństwem uczynić wpierw oznajmienie i opłacić podatek w sposób przepisany bez narażenia się na szkodę: natenczas można zarznąć bydlę za poprzedniem lub jednoczesnem uwiadomieniem Naczelnika gminy, atoli najpóźniej w 12 godzin po zarznięciu, a jeśliby rzeczony lokal urzędowy nie był w tym czasie otwarty, zaraz po jego otwarciu oznajmić należy zarznięcie, opłacić podatek i na żądanie organu skarbowego udowodnić wiarogodnie nagłość zarznięcia.

Przed otrzymaniem potwierdzenia, że podatek został opłacony, nie wolno wynieść z lokalu, gdzie rzeź nastąpiła, żadnej części zabitego zwierzęcia.

Jeżeli w jednym z przypadków, w paragrafie niniejszym wzmiankowanych, przepisane postanowienia ściśle wykonane nie będą, uskuteczniona rzeź uważana będzie za czynność poborną nieoznajmioną.

§ 33. Przedsiębiorca przemysłu rzeźniczego a względnie jego zastępca (§ 24) obowiązany jest okazać niezwłocznie organom, do przestrzegania przepisów o podatku od mięsa przeznaczonym, na ich żądanie arkusz podawczy i rewizyjny, który się w jego ręku znajduje, jakoteż karty płatnicze podatkowe i gdyby tego żądano, wydać takowe za potwierdzeniem otrzymania.

Przedsiębiorca (zastępca) jest także obowiązany udowodnić ogólną ilość pobornego mięsa, które organa skarbowe w lokalach, podług § 24 oznajmić się mających, znajdą, za pomocą arkusza podawczego i rewizyjnego, a jeżeli chodzi o mięso, od którego miał płacić podatek, opłacenie podatku, zapomocą kart płatniczych podatkowych. Przedsiębiorca (zastępca), którego zasób bydła jest podobnież przedmiotem nadzoru wykonywanego zapomocą arkuszy podawczych rewizyjnych, obowiązany jest nadto ogólną ilość bydła swego, w pozycyach 1 aż do 6 taryfy wymienionego, które organa skarbowe w lokalach na jego pomieszczenie użytych a według § 24 oznajmić się mających, znajdą, udowodnić zapomocą arkusza podawczego i rewizyjnego, jak równie ubytek

takiego bydła, które w lokalach tych znajdować się powinno, ale się nie znajduje.

§ 34. Jeżeli przedsiębiorca, do opłaty podatku obowiązany, nie zajmuje się rzezią zwierząt, w pozycyach 1 aż do 6 taryfy wymienionych, lecz do swego rzemiosła mięso poborne wyłącznie od innych nabywa, natenczas nie podlega on ani przepisom tyczącym się oznajmienia i oznaczenia lokali, na pomieszczenie bydła jego przeznaczonych, ani rozporządzeniom w przedmiocie oznajmiania zasobu bydła i donoszenia o zmianach w niem zachodzących.

W miejscach, w których nie ma ustanowionego organu skarbowego do odbierania oznajmień, kierujące Władze skarbowe I instancyi upoważnione są uwolnić w przypadkach na uwzględnienie zasługujących także przedsiębiorców, trudniących się rzezią bydła, od wzmiankowanych powyżej przepisów i rozporządzeń.

§ 35. Każdy przedsiębiorca, przepisom § 24 aż do 34 podlegający, który zbywa mięso w miejscu ogłoszonem za zamknięte pod względem poboru podatku konsumcyjnego, otrzymać może na własną prośbę od kierujących Władz skarbowych I instancyi, zawsze na rok jeden, upoważnienie do domagania się zwrotu opłaconego podatku od mięsa za ten zbyt mięsa.

Upoważnienie to otrzymywać będą na własnę potrzebę także inne osoby, nie trudniące się rzemiosłem rzeźniczym jeżeli poddadzą się dozorowi Urzędu dochodów niestałych stósownie do §§ 21, 22 i 23 ustawy niniejszej.

Zwrot należytości podatkowej zależy atoli od następujących warunków:

1. Należytość zwrócić się mająca zapłacona być powinna z tytułu rzezi a to z zastrzeżeniem zwrotu i podaniem miejsca, dla którego zwierzę zarznięto, a względnie mięso z niego, jest przeznaczone.

2. Gdy chodzi o zwierzęta, wymienione w pozycyach 2 aż do 6 taryfy, sprowadzone być musi do podanego miejsca poborne zarznięte zwierzę całe z wyjątkiem chyba głowy i

nóg; gdy idzie o zwierzęta wymienione w pozycyi 1 taryfy, sprowadzone być powinno do podanego miejsca najmniej 25 kilogramów mięsa.

3. Zabite zwierzę a względnie mięso z niego wyprowadzone być musi najpóźniej trzeciego dnia po dniu rzezi z siedliska przedsiębiorcy i z miejsca rzezi.

4. Administracya Skarbu a względnie dzierżawca lub spółka ugodowa miejsca rzezi ma prawo umieścić oznaczenie, nie przeszkadzające ani jadalności ani odbytowi mięsa, na zarzniętych zwierzętach a względnie na kawałkach mięsa, do którego odnosi się zastrzeżenie zwrotu podatku, i żądać, aby takowe dostawione było do osoby w miejscu przeznaczenia mieszkającej a wymienionej w karcie podatkowej, w przeciągu czasu, wystarczającego na przewiezienie.

5. Zwrotu podatku domagać się należy w przeciągu dni 14 po wygotowaniu karty podatkowej rzeziowej, u tego Urzędu lub organu, który kartę tę wygotował.

Zarazem udowodnić należy, że mięso lub zarznięte zwierzę poddane było znowu w miejscu przeznaczenia opodatkowaniu podług taryfy i że w przypadku żądanego pod 4 wzmiankowanego dostawienia, było dostawione w czasie właściwym, z oznaczeniem lub bez oznaczenia, według tego, czy było lub nie było oznaczone.

Okoliczności te udowodnić można tylko za pomocą potwierdzenia na karcie podatkowej rzeziowej udzielonego przez organ do poboru podatku od mięsa w miejscu przeznaczenia upoważniony, a względnie przez osobę, do której miano dostawić.

§ 36. Należytość podatkowa zwróconą będzie, gdy przepisane warunki zostaną dopełnione, na podstawie wymienionego żądania, w tym Urzędzie lub przez ten organ, który odebrał należytość podatkową za rzeź, o którą idzie.

Gdyby odmówiono zwrotu, wnieść należy rekurs najpóźniej w przeciągu dni 14 po upływie terminu w § 35 pod liczbą 5 podanego, do kierującej Władzy skarbowej I instan-

cyi, w przeciwnym razie prawo do zwrotu uważane będzie za postradane.

§ 37. Przepisy §§ 24 aż do 27 włącznie, z wyjątkiem tych, które tyczą się zasobu bydła i lokalów służących do jego umieszczenia, odnoszą się także do przemysłu osób, hurtowną i cząstkową sprzedażą słoniny, mięsa solonego, wędzonego i marynowanego, konserwów z mięsa, salami i innych kiełbas mięsnych trudniących się, które stósownie do § 6 mogą opłacać podatek od sprzedaży cząstkowej mięsa i dla tego są uwolnione od opłaty podatku od rzezi i od nabywania mięsa.

Sprzedawcy ci są nadto obowiązani, ile razy zamierzają słoninę, mięso solone, wędzone lub marynowane zwierząt, w taryfie wymienionych, konserwy z mięsa i inne kiełbasy mięsne

a) użyć do sprzedaży cząstkowej lub na domowę potrzebę, albo przenieść do lokalu sprzedaży cząstkowej, albo

b) przenieść do lokalu sprzedaży hurtownej, albo

c) pozbywać hurtem, to jest w ilościach najmniej po 25 kilogramów każdego artykułu, lub usunąć z magazynów ulegających kontroli

oznajmić zamierzoną czynność organowi skarbowemu do nadzoru nad przedsiębiorstwem wyznaczonemu.

W przypadkach pod *a)* wzmiankowanych sprzedawcy obowiązani są opłacić od razu także należytość podatkową od ilości artykułów takich przeznaczonych do sprzedaży cząstkowej albo na potrzebę domową albo do przeniesienia do lokali sprzedaży cząstkowej a to w Urzędzie do odebrania przeznaczonym lub u takiegoż organu, co będzie im potwierdzone w arkuszu podawczym i rewizyjnym, a oprócz tego wydana im będzie karta płatnicza.

Oznajmienie uczynić się ma zwyczajnie najpóźniej na 6 godzin przed wykonaniem czynności, która ma być oznajmiona. Ale i do tego terminu oznajmień odnosi się przepis zawarty w § 28 o skróceniu jego wymiaru.

Do wspomnionego przemysłu stósowane będą odpowiednio przepisy § 33, o ile idzie o mięso wędzone, solone lub marynowane, słoninę, konserwy z mięsa, salami i inne kiełbasy z mięsa, a przepisy § 29 we względzie podejmowania czynności wzmiankowanych pod *a)*, *b)* i *c)*.

Ale co się tyczy zarzniętego bydła i świeżego mięsa, które znajduje się w zapasie w siedlisku rzemiosłowem sprzedawcy, obowiązkiem jest jego udowodnić pochodzenie tych artykułów z rzezi wolnej od podatku lub nabycie ich wolne od podatku (§ 6, litera *a)*, albo opłacić podatek.

§ 38. Ile razy kto, nie trudniący się przemysłem ulegającym podatkowi,

1. poborną rzeź bydła lub

2. poborne pozbycie mięsa uskutecznić zamierza, obowiązany jest donieść wpierw o tem ustnie lub pisemnie organowi skarbowemu, do tego przeznaczonemu, i natychmiast opłacić należytość podatkową według taryfy, na co otrzyma kartę podatkową, opatrzoną potwierdzeniem zapłaty.

Ten sam obowiązek ma także każdy przedsiębiorca rzemiosła ulegającego podatkowi od mięsa, ile razy zamierza podjąć poborne pozbycie mięsa.

Tak przy odbieraniu, jak i przy załatwianiu oznajmień organa skarbowe wystrzegać się mają wszelkiej zwłoki.

Dopóki obowiązany do oznajmienia nie posiada karty podatkowej, opatrzonej potwierdzeniem zapłaty, nie wolno mu podjąć oznajmionej czynności pobornej, a w szczególności wydać innym mięso do pozbycia przeznaczone.

Uskutecznienie rzezi pobornej, nie oznajmionej dozwolone jest także osobom nie trudniącym się rzemiosłem, podatkowi od mięsa ulegającym, w przypadkach wyjątkowych, w § 32 wzmiankowanych i pod warunkami tamże ustanowionemi.

§ 39. Organom, przeznaczonym do wykonywania przepisów o podatku od mięsa, służy prawo wchodzić w tym dniu, w którym oznajmiona czynność poborna (§ 38) ma na-

stąpić, także do lokali nie zostających już na mocy §§ 21 i 23 pod dozorem urzędowym, w których ma być uskuteczniona, i czynić potrzebne dochodzenia.

§ 40. Do przekroczeń przeciwko rozporządzeniom ustawy niniejszej odnosi się ustawa karna o przekroczeniach skarbowych, o ile ustawa niniejsza inaczej nie stanowi.

§ 41. Jeżeli w przypadkach nabycia mięsa lub pozbycia mięsa, do udowodnienia uskutecznionej już opłaty podatku według taryfy § 10, używane są w celu popełnienia całkowitej lub częściowej defraudacyi należytości podatkowej karty płatnicze podatkowe fałszywe, sfałszowane lub takie, które wygotowane zostały do czego innego a nie do mięsa (bydlęcia) stanowiącego przedmiot sprzedaży lub nabycia, albo zawierają potwierdzenie istotnie mylne, stósowane będą przepisy § 273 liczba 4 ustawy karnej o przekroczeniach skarbowych.

§ 42. Każda czynność, która chociażby nie była poborną, powinna być stósownie do § 28 lub 37 oznajmioną, jeżeli uskuteczniona zostanie bez dopełnienia przepisanych warunków, pociągnie za sobą karę porządkową w kwocie 5 aż do 100 złr.

§ 43. W przypadkach, gdy przedsiębiorca, obowiązany do opłaty podatku od mięsa, ma prawo żądania zwrotu należytości podatkowej, opłaconej przy rzezi, a to za mięso przewiezione z miejsca rzezi do miejsca ogłoszonego za zamknięte pod względem poboru podatku konsumcyjnego (§ 35), karane to będzie jako ciężkie przekroczenie skarbowe, jeżeli wyjednanem zostanie potwierdzenie na karcie podatkowej rzeziowej uskutecznionego dostawienia do miejsca przeznaczenia lub ponownej opłaty podatku od mięsa (bydlęcia), albo jeżeli wyjednanie tego będzie usiłowanem, chociaż w rzeczywistości mięsa tego (bydlęcia), do którego odnosi się to żądanie zwrotu, przy opłacie podatku od rzezi, oznajmione, nie dostawiono do miejsca przeznaczenia a względnie podatku od niego nie opłacono.

Za podstawę do wymiaru kary służyć będzie kwota podatku od mięsa, która według taryfy podatku od mięsa, służącej dla miejsca rzezi, wymienionego w karcie podatku od rzezi, przypada od mięsa (bydlęcia), dla którego wbrew przepisóm wyjednano lub wyjednać usiłowano potwierdzenie w mowie będące.

Oprócz kary pieniężnej, przedsiębiorca, obowiązany do opłaty podatku, pozbawionym być może otrzymanej ulgi przez prawo do zwrotu podatku i wykluczonym na czas oznaczony od odzyskania tej ulgi.

§ 44. W następujących przypadkach:

1. Jeżeli w siedlisku rzemiosłowem handlarza trzodą, który na mocy § 3, liczba 4 uskutecznia rzeź zwierząt objętych pozycyami 2 aż do 6 taryfy, bez opłaty podatku, znaleziono takie zwierzę zarznięte pokawałkowane lub części z niego, a opłacenie podatku od rzezi lub opłacone, albo nie podlegające podatkowi konsumcyjnemu nabycie pokawałkowanego zwierzęcia a względnie jego części pobornych, nie będzie udowodnione, albo jeżeli

2. taki handlarz trzody trudni się nietylko handlem trzodą w całych sztukach, lecz także innem pozbywaniem mięsa, albo jeżeli

3. w sprzedaży hurtownej lub w złączonej sprzedaży hurtownej i cząstkowej mięsa wędzonego, solonego, lub marynowanego, słoniny, konserwów z mięsa, salami lub innych kiełbas mięsnych (§ 1, ustęp 4), pozbywane jest także mięso świeże;

natenczas nie tamując zastósowania innych przepisów karnych, handlarz trzodą a względnie przedsiebiorca przedaży skazany będzie na grzywnę w kwocie od 25 aż do 100 złotych.

Przeciwko takowemu wyrzeczone być może także wyłączenie od swobody podatkowej co do rzezi bydła i nabywania mięsa (§ 3, liczba 4 i § 4 liczba 6, a względnie § 6) najmniej na rok jeden, lub na czas nieograniczony.

Taryfa.

Liczb. bież.	Przedmioty poborne.	Zasada wymiaru	I.		II.		III.	
			Klasa					
			należ. w w. a.					
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	Bydło rzeźne, a mianowicie:	od sztuki						
1	Woły, byki, krowy, tudzież cielęta więcej niż rok mające . . .	„	5	4	3	78	2	52
2	Cielęta aż do jednego roku . . .	„	—	84	—	63	—	42
3	Owce, barany, kozy, kozły, skopy .	„	—	32	-	25	—	17
4	Jagnięta aż do 14 kilogramów, koźlęta, prosięta	„	—	21	—	18	—	11
	Od koźląt w Tyrolu, w Vorarlbergu, Krakowie, Galicyi i Bukowinie .	„	—	9	—	7	—	4
5	Warchlaki t. j. świnie od 5 aż do 19½ kilogr.	„	—	63	—	42	—	32
6	Świnie ważące więcej niż 19½ kilograma bez różnicy	„	1	26	—	95	—	63
7	Mięso świeże, t. j. z wyjątkiem krwi i wnętrzności wszelkie jeszcze nie przyrządzone, na pokarm dla ludzi przydatne części zarzniętego zwierzęcia, objętego pozycyami 1 aż do 6 taryfy, tudzież mięso wędzone, solone i marynowane z takich zwierząt a w szczególności także słonina wędzona, jakoteż konserwy z mięsa, salami i inne kiełbasy mięsne .	100 kilogram.	1	87	1	50	—	94

Uwaga.

1. Od zwierząt, z których odjęte zostały tylko pojedyncze części (głowa, nogi), opłaca się należytość podatkową podług ilości sztuk.

2. Za cielęta, którym rok jeden jeszcze nie przeszedł, uważane będą te, którym nie brakuje jeszcze ani jednego zęba mlecznego.

3. Ilości wagi, przytoczone w pozycyach 4, 5 i 6 taryfy, odnoszą się do stanu zwierząt, w jakim znajdowały się w czasie opłaty podatku.

4. Gdy się oblicza wagę mięsa, części nieprzydatne dla ludzi a w mięsie będące, jak n. p. kości, nie będą potrącane.

Przepisy co do klas taryfy.

a) do I. klasy taryfy należą wszystkie miejsca mające przeszło 20.000 ludności.

b) do II. klasy taryfy wszystkie miejsca mające 10.000 aż do 20.000 ludności;

c) do III. klasy taryfy wszystkie inne miejsca

Za podstawę bierze się ilość mieszkańców obecnych (swojskich i obcych) znalezioną przy ostatniem ze względu na dany czas obliczeniu ludności.

Gminy wiejskie, składające się z więcej pojedynczych osad, z których żadna nie ma 10.000 mieszkańców, należą do III klasy taryfy nawet wtedy, gdy mają razem 10.000 mieszkańców lub więcej.

O wykonaniu ustawy o podatku konsumcyjnym od mięsa w miejscach nieogłoszonych za zamknięte pod względem poboru podatku konsumcyjnego.

Celem wykonania ustawy z dnia 16 Czerwca 1877 r. o podatku konsumcyjnym od mięsa w miejscach nieogłoszonych za zamknięte pod względem poboru podatku konsumcyjnego (Dz. ust. państ. 1877 N. 60) rozporządza się podstawie § 45 tejże ustawy.

§ 1. (Do § 4, liczba 7 ustawy). Gdy przedsiębiorca przemysłu, ulegającego opodatkowaniu mięsa podług taryfy, uzyskać chce na zasadzie § 4, liczba 7 ustawy możność nabycia mięsa bez opłaty podatku, z miasta ogłoszonego za zamknięte pod względem poboru podatku konsumcyjnego, natenczas oznajmiając nabycie, udowodnić ma, że mięso wyprowadzone zostało z miasta zamkniętego, a uwolnienie od podatku skarbowego od mięsa, tamże istniejącego, nie nastąpiło.

Urzędy konsumcyjne miasta zamkniętego wydadzą w tym celu potwierdzenie wywozu mięsa, które przedsiębiorca przemysłowy otwartego kraju, obowiązany do opłaty podatku od mięsa, wyprowadził po za szaniec podatku konsumcyjnego bez uwolnienia od podatku skarbowego od mięsa w mieście zamkniętem ściągniętego, jeżeli będzie oznajmione pisemnie nazwisko przedsiębiorcy, dla którego mięso jest przeznaczone, miejsce siedziby jego rzemiosła, rodzaj i ilość mięsa, i jeżeli wynik uskutecznić się mającej urzędowej rewizyi posyłki mięsa zgodzi się z oznajmieniem.

§ 2. (Do § 10 ustawy). Co do formy i wygotowania kart płatniczych na podatek od mięsa postanawia się:

1. W każdem miejscu kraju otwartego, w którem ustanowiony jest organ do poboru podatku od mięsa, według taryfy opłacać się mającego, utrzymywany będzie rejestr opłat podatkowych od mięsa według wzoru.

Zarząd skarbowy używać będzie rejestrów z czarnym drukiem, dzierżawcy podatku od mięsa i spółki ugodowe rejestrów z czerwonym drukiem.

2. Karty płatnicze i juxty wypełnione być muszą całkowicie co do wszystkich szczegółów, w przepisanym wzorze wymaganych.

Zapłacona suma należytości wypisana być powinna w karcie także literami.

3. Jeżeli oznajmioną jest rzeź z zastrzeżeniem zwrotu podatku (§ 35 ustawy), dopisać należy tak w karcie płatniczej jak i w juxcie:

„Z wymową prawa do zwrotu należytości w razie wywozu za opłaceniem podatku według taryfy do X . . .“

Jeżeli prawo to zależeć ma od tego, aby mięso (bydlę) odstawione było do wskazanego organu w mieście zamkniętem, dopisać jeszcze należy w karcie płatniczej i juxcie: „Odstawić w . . dzielnicy . . . . . . ulica . . . . . . numer domu . . . . . do . . . .“ Jeżeli nadto mięso (bydlę) jest opatrzone znakiem, który przy odstawieniu ma być nieuszkodzony, dopisuje się jeszcze: „opatrzono znakiem wyobrażającym . . . . . . “

Jeżeli wydane być mają karty na częściową opłatę, tyczącą się oznajmionej rzezi z zastrzeżeniem zwrotu podatku, wyraźnie nadmienić należy tak w nich, jak i w juxtach do nich należących, że to jest opłata częściowa.

4. Potwierdzenia opłaconego podatku od mięsa, uiszczonego z powodu przywozu z po za linii cłowej, wygotowane będą podług wzoru przepisanego.

§ 3. (Do § 20 ustawy). Uwiadomienie o zamierzonem rozpoczęciu przemysłu rzeźniczego lub o zamierzonem przeniesieniu przemysłu rzeźniczego z jednego miejsca do drugiego zawierać musi:

1. Wyszczególnienie przemysłu rzeźniczego i nazwisko przedsiębiorcy.

2. Miejsce siedziby rzemiosła i numer konskrypcyjny siedliska rzemiosłowego.

Urząd dochodów niestałych wydawać będzie potwierdzenie uczynionego uwiadomienia podług wzoru.

Chociaż pozwolenia Urzędów dochodów niestałych na przemysł rzeźniczy, uzyskane na mocy rozporządzeń dotychczasowych, pozostają ważnemi, to jednak w przypadkach, gdy na podstawie takiego pozwolenia przemysł rzeźniczy wykonywany jest w dwóch lub więcej miejscach, pozwolenie to ograniczone będzie do jednego miejsca, w którem przemysł jest wykonywany, do drugiego zaś i do każdego następującego takiego miejsca wydane będzie przez Urząd dochodów niestałych osobne potwierdzenie.

§ 4. (Do § 24 ustawy). Jeżeli oznajmienie tyczące się siedliska rzemiosłowego, kierownika przemysłu i osoby mającej organom skarbowym udzielać potrzebne wyjaśnienia, uczynione jest ustnie, organ skarbowy spisać ma oznajmione szczegóły i dać akt stronie do podpisania.

§ 5. (Do § 26 ustawy). Przy oglądaniu lokali sprawdzić należy szczegóły podane w oznajmieniu przedsiębiorcy przemysłu i takowe stósownie do stanu rzeczy sprostować i uzupełnić.

Wywód, przez organ skarbowy i przedsiębiorcę przemysłu podpisać się mający, do potwierdzenia którego wezwać należy członka Zwierzchności gminnej, spisany będzie zwyczajnie na samem oznajmieniu przedsiębiorcy przemysłu, osobny zaś protokół oględzin spisany będzie tylko wtedy, gdy szczególne okoliczności tego wymagają.

§ 6. (Do § 28 ustawy). Oznajmienia, w § 28 ustawy przepisane, zawierać muszą następujące szczegóły:

1. Nazwisko oznajmiającego przedsiębiorcy przemysłu,

2. zamierzoną czynność, ulegającą podatkowi od mięsa lub tylko kontroli podatku od mięsa, n. p. rzeź, nabycie mięsa, umieszczenie bydła i t. d.,

3. oznaczenie podług taryfy przedmiotu, do którego odnosi się ta czynność,

4. miejsce i lokal, jakoteż

5. dzień i godzinę uskutecznienia tejże, tudzież

6. jeżeli chodzi o rzeź z zastrzeżeniem zwrotu podatku (§ 35 ustawy), zastrzeżenie to, a jeżeli przytem żąda się

karty na częściową zapłatę, także ilości mięsa, na które karty te opiewać mają.

Organ skarbowy, do którego podług przepisu wnosi się to oznajmienie, zapisuje takowe w obydwu egzemplarzach arkusza podawczego i rewizyjnego, dodając dzień i godzinę wniesienia, i jeżeli czynność oznajmiona jest poborną, albo sam odbiera opłacić się mającą należytość, wydając na to kartę płatniczą i wpisując potwierdzenie odbioru w arkuszu płatniczym i rewizyjnym, albo, jeżeli do tego nie jest upoważniony, odsyła stronę, podatek od mięsa opłacić mającą, do organu (Urzędu), ustanowionego do poboru podatku od mięsa, aby u tegoż zapłaciła należytość.

Jeżeli oznajmione nabycie mięsa (zarzniętego bydła) ma być uwolnione od podatku lub opodatkowane tylko podług różnicy pozycyj dwóch klas taryfy, z tego powodu, iż od mięsa (zarzniętego bydła), będącego przedmiotem oznajmionego nabycia, opłacono już podatek podług wyższej albo podług tej samej klasy taryfy, do której należy miejsce siedziby rzemiosła przedsiębiorcy oznajmiającego, a względnie podług niższej klasy taryfy; przedsiębiorca oznajmiający obowiązany jest odnośnie do § 10 ustawy udowodnić za pomocą kart płatniczych (potwierdzenie zapłaty), że podatek był już opłacony. Atoli karta płatnicza na podatek od mięsa w tym celu przedstawiona, wygotowana być powinna według przepisów (§ 2) i powinna zgadzać się z oznajmionem nabyciem mięsa pod względem rodzaju mięsa (zarzniętego bydła) jakoteż pokrywać dostatecznie ilość mięsa.

Gdy warunki te zachodzą a nie ma podejrzenia, na podstawie którego, stósownie do § 41 ustawy, wytoczyć by należało postępowanie karne przez wygotowanie opisu czynu, natenczas organ skarbowy, odbierający oznajmienie o nabyciu mięsa, wpisze główne szczegóły przedstawionej karty płatniczej na podatek od mięsa w obydwu egzemplarzach arkusza podawczego i rewizyjnego, doda na odwrotnej stronie karty wyraźnem pismem, przez kogo, do jakiego rodzaju i jakiej ilości mięsa (zarzniętego bydła) użyta być ma ta karta do udowodnienia uskutecznionej opłaty podatku, a je-

żeli opłacona być ma jeszcze należytość podatku od mięsa, postąpi pod względem poboru tejże w sposób powyższy.

§ 7. (Do § 35 ustawy). Kto za mięso (bydlę zarznięte), które z miejsca rzezi przeniesione zostaje do miasta, ogłoszonego za zamknięte pod względem poboru podatku konsumcyjnego, uzyskać chce na mocy § 35 ustawy prawo do zwrotu podatku od rzezi, żądać ma przyznania tego prawa od kierującej Władzy skarbowej I instancyi (Dyrekcyi skarbowej powiatowej, inspektora skarbowego Dyrekcyi skarbowej), za pomocą podania nieostemplowanego, i wymienić w temże miasto zamknięte, do którego mięso ma być odstawione.

Władza ta, jeżeli nie stoi na przeszkodzie wyrok defraudacyjno-karny (§ 43 ustawy) wykluczenie żądającego orzekający, udzieli pozwolenie i zawiadomi o tem tak organa, które w miejscu rzezi wykonywają kontrolę i pobierają podatek, jakoteż Urzędy konsumcyjne miasta zamkniętego.

Dopóki pozwolenie jest ważne i jeżeli mięso pod względem rodzaju i ilości zgadza się z kartą podatkową rzeziową, prawo do zwrotu podatku przyznającą, Urzędy te potwierdzać mają na odwrotnej stronie tej karty ponowne opodatkowanie mięsa (zarzniętego bydlęcia), wyprowadzonego do miasta zamkniętego i tam podług taryfy opłaconego, dopisując odnośną pozycyą rejestru opłat podatkowych.

Jeżeli stósownie do żądania (§ 2, liczba 3), na karcie podatkowej rzeziowej wyrażonego, mięso (zarznięte bydlę) opatrzone lub nieopatrzone oznaczeniem, odstawione być ma do osoby wskazanej w mieście zamkniętem, osoba ta zapisać ma spostrzeżony stan dostawionego mięsa (zarzniętego bydlęcia) na odwrotnej stronie karty podatkowej rzeziowej.

§ 8. (Do § 37 ustawy). Przepisy wykonawcze do § 24 a względnie do § 26 ustawy w §§ 4 i 5 rozporządzenia niniejszego zawarte, odnoszą się także do opodatkowania podług taryfy sprzedaży cząstkowej słoniny, mięsa solonego, wędzonego i marynowanego, konserwów z mięsa, salami lub innych kiełbas (towarów mięsnych) z przedażą hurtowną połączonej.

Przy spisywaniu wywodu oględzin lokalności, do tej sprzedaży przeznaczonych, stwierdzić należy w szczególności,

czy przepisany w § 6 liczba 9 ustawy warunek zupełnego odłączenia magazynów do sprzedaży hurtownej przeznaczonych, od lokali, w których zachowywane bywają ilości obrócone na sprzedaż cząstkową lub na potrzebę domową sprzedawcy, rzeczywiście jest dopełniony.

Oznajmienia czynności zdarzających się przy opodatkowaniu podług taryfy sprzedaży cząstkowej towarów mięsnych, ulegających podatkowi od mięsa lub tylko kontroli podatkowej, zawierać muszą:

1. Nazwisko i miejsce siedziby oznajmiającego przedsiębiorcy przemysłu;

2. zamierzoną czynność n. p. przeniesienie do lokalu sprzedaży cząstkowej, wprowadzenie do lokali sprzedaży hurtowej, usunięcie z tego lokalu hurtem i t. d.;

3. ilość i rodzaj przedmiotu tej czynności;

Organ skarbowy, do którego podług przepisu wnosi się to oznajmienie, postąpi z niem tak samo, jako to w ustępie 2, § 6, niniejszego rozporządzenia jest przepisane.

§ 9. (Do § 38 ustawy). Poborne odpłatne pozbycie mięsa nie w przemyśle, ulegającym podatkowi od mięsa, oznajmiać należy temu organowi skarbowemu (Urzędowi), który upoważniony jest do poboru podatku od mięsa w miejscu, w którem pozbyte mięso ma być oddane.

Oznajmienie zawierać ma nazwisko i mieszkanie pozbywającego, jakoteż rodzaj i ilość mięsa (zarzniętego bydła).

Jeżeli oznajmione odpłatne pozbycie mięsa z tej przyczyny tylko podług różnicy dwóch klas taryfy ma być opodatkowane, ponieważ opłacono już od niego podatek podług niższej klasy taryfy jako obowiązującej w miejscu oddania, pozbywca mięsa udowodnić ma, że podatek podług niższej klasy taryfy był opłacony. Co do tego dowodu obowiązują odnośne przepisy § 6 niniejszego rozporządzenia.

Pozbywca mięsa udowodnić ma na żądanie organów kontroli podatkowej uskutecznione już opłacenie podatku w taki sam sposób także i w tych przypadkach, gdy odpłatne pozbycie mięsa dla tego nie jest oznajmione do opoda-

tkowania, ponieważ mięso (zarznięte bydło), będące przedmiotem pozbycia, uległo już opłacie podatku podług tej samej klasy taryfy, do której należy miejsce oddania mięsa, albo podług wyższej klasy taryfy.

Oznajmienie pobornej rzezi bydła nie w przemyśle, ulegającym podatkowi od mięsa, wnieść należy do tego organu skarbowego, który ustanowiony jest do poboru podatku od mięsa; takowe zaś zawierać musi nazwisko i mieszkanie tego, który rzeź przedsiębierze, jakoteż rodzaj i ilość bydła na rzeź przeznaczonego. (Rozp. min. sk. z 26 Czerwca 1877 dz. u. p. N. 61).

Uwaga. Niektóre rozporządzenia co do podatku konsumcyjnego od mięsa, niemniej rozporządzenia, znajdujące się na stronicach 798 do 804, 807 i 808 o podatku konsumcyjnym od piwa, wyjęte są z dzieła c. k. Nadkomisarza Ludwika Tertila: „Pomocnik do nauki służbowej c. k. Straży skarbowej“ 1876.

---

d) O podatku konsumcyjnym od piwa.

Art. I. Dotyczące podatku konsumcyjnego od piwa postanowienia i rozporządzenia Ministerstwa skarbu z dnia 28 Sierpnia 1857 (dz. u. p. N. 163) i z d. 4 Października 1858 (dz. u. p. N. 175), o ile to ostatnie dotyczy zmienionej na walutę austryacką taryfy podatku od piwa (§§ 5, 6, 7, 8) przestają obowiązywać z dniem 1 Maja 1869, a natomiast wchodzą w moc obowiązującą następujące przepisy:

Art. II. Przy wyrobie piwa obliczony i pobierany będzie podatek konsumcyjny w kwocie 8 ct., wraz z dodatkiem nadzwyczajnym do tegoż w kwocie 2 ct., razem 10 ct. od każdego deklarowanego stopnia cukromierza i każdego niższoaustryackiego wiadra brzeczki piwnej.

W miastach zamkniętych ma być nadto od każdego wyrobionego wiadra piwa obliczony i pobierany dodatek, który ustanawia się dla Lwowa i Krakowa od każdego stopnia cukromierza na . . . . 3·36 złr.
wraz z dodatkiem nadzwyczajnym w kwocie . . 0·84 „
razem . 4·20 złr.

Art. III. Przy przywozie piwa do wymienionych miast zamkniętych, ma być opłacany podatek konsumcyjny wraz z dodatkiem nadzwyczajnym od każdego wiadra niższoaustryackiego w kwocie 1 złr. $^{8}/_{10}$ ct. w Wiedniu, a 50$^{4}/_{10}$ ct. we wszystkich innych miastach zamkniętych.

Przy wywozie piwa z miast zamkniętych w wypadkach, w których według istniejących przepisów należy się zwrot podatku od piwa w tych właśnie miastach wyrobionego i z nich wywiezionego, zwracać się będzie z policzeniem dodatku nadzwyczajnego we Lwowie i Krakowie 44$^{4}/_{10}$ ct.

Opłaty, od tego artykułu ustanowione, będą obliczane według miar objętości, wiadro = $42^1/_2$ miar wied.

Jeżeli objętość nie może być wymierzoną, obliczać się będzie podług ciężaru płynu wraz z beczką, licząc na wiadro 120 fnt. wied.

Art. IV. W deklaracyi co do rozpocząć się mającego wyrobu, wymienić należy oprócz innych przepisanych szczegółów, także ilość ekstraktu wyrobić się mającej brzeczki w całych stopniach cukromierza.

Te szczegóły mają być także wyrażone w boletach opłaty.

Art. V. Przy tych deklaracyach opuszcza się prowadzącym przedsiębiorstwo jeden stopień nad deklarowaną liczbę, w taki sposób, że dopóki brzeczka nie jest cięższą o więcej jak jeden stopień, niż deklarowano, postępowanie karne nie będzie wytoczone.

Dodatkowe opodatkowanie nie będzie żądane, dopóki brzeczka nie będzie uznana za cięższą o więcej jak trzy piąte stopnia, natenczas, gdy różnica ilości ekstraktu nie przenosi całego stopnia, ma być uiszczony podatek dodatkowo za cały stopień, we wszystkich innych wypadkach, za całą różnicę stopni cukromierza.

Brzeczki o więcej jak 20 stopniach cukromierza mogą być wyrabiane tylko za poprzedniem zezwoleniem zwierzchniej powiatowej Władzy skarbowej.

Art. VI. Jeżeli wyrobiona brzeczka ma mniej stopni cukromierza niż deklarowano, nie dozwala się zwrotu uiszczonego podatku, lub jeżeli nastąpiło zakredytowanie, odpisania tejże zakredytowanej należytości.

Art VII. Jeżeli co do uczynionej deklaracyi na zasadzie postanowienia Art. II. ma być wytoczone postępowanie karne, natenczas za zasadę do obliczenia kary pieniężnej ma służyć cała różnica pomiędzy deklarowanemi a istotnemi stopniami cukromierza, jednak po strąceniu 1 stopnia na mocy przyzwolonej tamże ulgi.

Przy obliczeniu należytości w takich wypadkach dodatkowo ściągnąć się mających, nie ma miejsca podobne strącenie z różnicy stopni na zasadzie tegoż V artykułu.

W obu wypadkach ułamki stopnia cukromierza będą uważane i liczone jako całe stopnie.

Art. VIII. Przy innych przekroczeniach podatkowych, za które przypadająca kara oblicza się według należytości podatkowej, za podstawę do obliczenia należytości, według której kara ma być wymierzona, jeżeli idzie o brzeczkę, do której środek fermentacyjny nie był jeszcze przymieszany, i której stopień cukromierza wymierzono, służyć ma ten stopień cukromierza a względnie kwota podatkowa obliczyć się mająca według powyższego artykułu II.

We wszystkich zaś innych wypadkach przy obliczeniu wspomnionej należytości podatkowej służyć ma za podstawę czternastostopniowa ilość ekstraktu, jeżeli się nie pokazuje wyższa ilość ekstraktu brzeczki, co albo bezpośrednio stanowi przedmiot przekroczenia podatkowego, albo jeżeli piwo jest przedmiotem przekroczenia, odpowiada sile tego piwa.

Art. IX. Rozcieńczenie deklarowanej i wyrobionej brzeczki nie jest dozwolone.

Jednak Władze dochodów skarbowych mogą za każdym razem dozwolić powtórny napar młóta, i ustanowić warunki tego pozwolenia. (Ustawa z dnia 25 Kwietnia 1869 roku, dz. ust. pań. N. 49).

Przedsiębiorca wyrobu piwa powinien w celu otrzymania do tego karty pozwolenia, podać co rok deklaracyą o swojem przedsiębiorstwie, albo bezpośrednio, albo przez c. k. komisarza Straży skarbowej, do powiatowej c. k. Dyrekcyi skarbowej, która rzeczonych kart udziela. Po otrzymaniu tej karty, ma przedsiębiorca na 14 dni przed rozpoczęciem wyrobu piwa, przedłożyć właściwemu komisarzowi Straży finansowej w trzech egzemplarzach dokładne opisanie zabudowań do przedsiębiorstwa służących, wraz z istniejącemi tajnemi komunikacyami, niemniej wykaz do użytku przeznaczonych przyrządów i naczyń, z oznaczeniem ich

objętości kubicznej, które cechowane (cementowane) być powinny; nakoniec ma wymienić z pomiędzy sług tego lub tych, którzy mają dozór nad innemi. Jeżeli w ciągu upłynionego roku nie zaszła żadna zmiana w stanie przedsiębiorstwa, to w zawiadomieniu na rok następny, należy tylko wspomnieć o tej okoliczności, nie podając nowego opisania. ani wykazu. Po sprawdzeniu opisania i wykazu przez c. k urzędnika, w obecności wezwanej osoby ze strony Zwierzchności gminy, znaczy tenże zabudowania, sprzęty i naczynia napisami i liczbami, w sposób w oko wpadający.

Każda zmiana w zabudowaniach, przyrządach, naczyniach, jakoteż usługach ma być oznajmioną w przeciągu 24 godzin właściwemu c. k. urzędnikowi.

Czynność opodatkowania zaczyna się przy wyrabianiu piwa z podpaleniem kotła lub naczynia do warzenia przeznaczonego, zakończa się w chwili gdy piwo na chłodniku z waru i kłębowania w stan ochłodzony i spokojny przeszło. Zawiadomienie *(Anmeldung)* o każdej warce ma być w dwóch egzemplarzach pisemnie, na 24 godzin naprzód wniesionem do c. k. kasy podatkowej, która udziela jeden egzemplarz c. k. komisarzowi Straży skarbowej.

W takiem zawiadomieniu ma być między innemi wyrażona ilość hektolitrów brzeczki, tęgość brzeczki podana w stopniach cukromierza *(Sacharometer)* na jeden hektolitr i na całą ilość hektolitrów, następnie początek i koniec warki z wyrażeniem dnia i godziny. Dla ułatwienia w podawaniu dokładnych zawiadomień istnieją drukowane formularze.

Po złożeniu zawiadomienia otrzyma strona boletę z potwierdzeniem uiszczenia należytości, a przed nadejściem do browaru tej bolety nie wolno warki zaczynać.

W składanych zawiadomieniach pozostawiony jest piwowarom jeden stopień cukromierza wolny nad liczbę podaną, nie wytacza się więc postępowania karnego, jeżeli brzeczka okaże się tęższą nad 1 stopień od podanej w zawiadomieniu. Nie wymaga się nawet ani późniejszej dopłaty do podatku, jeżeli brzeczka nie okaże się tęższą nad $^3/_5$

części jednego stopnia, aniżeli w zawiadomieniu podano. Gdyby zaś okazała się tęższą nad $^{3}/_{5}$ jednego stopnia, wtenczas podatek, jeżeli różnica nie przenosi tęgości całego stopnia, dopłaci się od 1 stopnia, we wszelkich innych przypadkach zaś od całej różnicy cukromierza.

Brzeczki piwnej lub piwa, które jeszcze nie odbyło głównej fermentacyi, nie wolno wyprowadzać z zabudowań browaru, równie też zakazanem jest nabywanie takiej brzeczki lub piwa, przechowywanie jej po za budynkiem browarnym, lub odstępowanie komu innemu.

Każdy przedsiębiorca wyrobu piwa ma obowiązek utrzymywania księgi, w którą się zapisuje przychód i rozchód piwa, tudzież obrachunek z końcem każdego miesiąca. Strona nie jest obowiązaną do przedkładania tej księgi, ale bolety, na mocy których warki robiono, razem z ich wykazem powinna w dwóch egzemplarzach po upływie każdego miesiąca przedłożyć c. k. komisarzowi Straży skarbowej.

Piwowarzy, którzy posiadają kredyt podatku od piwa, obowiązani są za każdy miesiąc ilość wyrobić się mającego piwa z góry oznajmić, jakoteż na każdą warkę w przeciągu miesiąca przedsięwziąć się mającą, osobne wnieść oznajmienie.

Przyznanie kredytu na podatek konsumcyjny rozciąga się na piwowarów wszystkich krajów koronnych, po wypełnieniu z ich strony warunków w tym względzie przepisanych, n. p. zabezpieczeniu podatku konsumcyjnego na rok cały, — uiszczeniu podatku konsumcyjnego w kwocie miesięcznej nie mniej jak 100 złr. i t. p. (Reskr. min. z 11 Maja 1852 L. 13582).

Dodatek gminny przy kredycie podatku konsumcyjnego miejsca nie ma.

Na kredytowaną kwotę podatku konsumcyjnego, miesięcznie kwotę 1000 złr. osiągającą lub przekraczającą, strona na żądanie zarządu skarbowego weksel wystawić winna, którego forma, tudzież dalsze urzędowe postanowienie z tymże, dotyczącemi przepisami ustalonem jest. (Dod. do dz. rozp. min. z r. 1868 N. 31).

Za kredytowanie podatku nie płaci się odsetek, strona jednakże kwotę kredytowaną zupełnie zabezpieczyć winna:

a) przez złożenie papierów wartościowych Państwa, i zeznanie dotyczącego dokumentu zastawniczego *(Widmungsurkunde)*;

b) przez hypotekę na realnościach; zabudowanie browaru także na ten cel służyć może, wyjąwszy naczynia i przyrządy w niem się znajdujące.

Dokumenta kredytu dotyczące, wyjąwszy podanie o kredyt, nie podlegają stemplowi.

Pozwolenie kredytu, przy złożeniu papierów wartościowych udzielają powiatowe Dyrekcye skarbu, — przy hypotekach zaś krajowe Dyrekcye skarbu.

Kto dwa razy w roku, lub też przy zabezpieczeniu hypotecznem rat zaległych tak długo nie zapłacił, że aż o sprzedaż hypoteki podanie wnieść należy, traci uwzględnienie dalsze co do kredytu. (Dod. do rozp. min. sk. z r. 1874 N. 27),

Podatek konsumcyjny od piwa cały, lub jakaś pewna część takowego stronie zwróconą zostaje:

a) przy wstrzymaniu lub zepsuciu całej warki,

b) przy wywozie piwa z miast zamkniętych, i

c) przy wywozie piwa z kraju, za granicę.

Do *a)* Jeżeli przez nieprzewidziany jakiś wypadek dalsze postępowanie oznajmionej warki przerwanem lub wstrzymanem zostanie, piwowar winien donieść o tem bez zwłoki najbliższej c. k. Straży skarbowej lub w razie naglącym Naczelnikowi gminy, od którego potwierdzenie tegoż zażądać ma.

Straż skarbowa w wypadkach takich z asystencyą gminną o zaszłej przeszkodzie przekonanie powziąć ma, a jeżeli doniesienie strony sprawdza się, natenczas upoważnioną jest, rozpoczęcie lub ciąg dalszy jakoteż ukończenie warki na godzinę późniejszą, którą strona podać powinna, odłożyć, zobowiązaną jednak jest o zarządzeniu tem Urząd skarbowy, który bilet płatniczy wystawił, zaraz

zawiadomić. Odłożenie to na późniejszą godzinę tem mniejszej podlega przeszkodzie, jeżeli doniesienie przerwy wniesione zostało wprost do wzmiankowanego Urzędu.

Gdyby piwowar zmuszonym był, w skutek zaszłej przeszkody, dalszego postępowania warki całkiem zaniechać, albo jeżeli warka w skutek zaszłej przeszkody wcale rozpoczętą nie została, natenczas w skutek wniesionej prośby zwrot podatku udzielonym być może.

Jeżeli warka podczas fabrykacyi tak dalece zepsuciu podpadła, że wyrób (piwo) wcale niepożywnym i nieużytecznym się staje, przedsiębiorca upoważnionym jest, zwrotu uiszczonego podatku żądać. Na każdy sposób jednak całe postępowanie przez organa skarbowe sprawdzone a o czynności tej dokładny protokół spisany być ma.

Za piwo, które po ukończonej warce już w naczyniach składowych zepsuciu ulegnie, podatek zwróconym być nie może. (Dzien. rozp. z 1874 r. str. 145).

Przy zbadaniu skarbowo-urzędowem podobnych zdarzeń szczególnie na to uwaga ma być zwróconą, czyli przedmiot opodatkowany ten sam jest, na który bilet płatniczy opiewa.

W wypadkach, gdzie produkowana brzeczka piwna mniej stopni tęgości posiada, niżeli wedle oznajmienia i opłaty mieć miała, podatek za różnicę stopni zwróconym nie zostanie.

Powiatowe Dyrekcye skarbu upoważnione są do zwrotu podatku za zaszłe przeszkody lub zepsucia warek, jeżeli kwota opłacona 50 złr. nieprzekracza. (Ust. z d. 29 Maja 1874 r.).

Przepis, wedle którego jako koniec warki uważaną być ma chwila, w której warka na chłodniku w stan ochłodzony przechodzi, ma służyć za wskazówkę także i przy zwrotach podatku z przyczyny zepsucia warki. (Dekr. Izby nadw. z d. 20 Kwietnia 1841 L. 13254).

Do *b)* Podatek konsumcyjny od piwa wywiezionego z miast co do poboru podatku konsumcyjnego za zamknięte uznanych, łącznie z 20 procentowym dodatkiem

zwraca się według postanowień ustawy z d. 18 Maja 1875 r. (dz. ust. państ. N. 84) na str. 739 Zb. ust. adm. umieszczonej.

Do *c)* Pozwolenie do wywozu piwa za granicę za zwrotem uiszczonego podatku, udziela powiatowa Dyrekcya skarbu na rok cały, przez Urząd cłowy główny lub uboczny I klasy. (Dzien. rozp. min. skarbu N. 39).

Gdy piwo ma być wywiezione za linię cłową, wymierza się zwrot opłaty:

od piwa pozbawionego kwasu węglowego a mającego najmniej $2^1/_2$ stopnia cukromierza, i które wywozi się w ilości najmniej 1 hektolitra:

a) bez względu na stopniowość brzeczki, z której piwo pochodzi, od każdego hektolitra piwa 1 złr. 50 ct.

b) z uwzględnieniem najmniejszej stopniowości, z którą piwowar wywożący piwo wyrobił brzeczkę przed wywozem, od każdego hektolitra piwa i od każdego stopnia cukromierza tej stopniowości 16·7 ct.

Przy wywozie piwa za linię cłową w ilości najmniej 100 litrów, beczki, w których piwo począwszy od 1 Stycznia 1876 przy wywozie przepisanemu urzędowaniu podlegać będzie, cechowane być muszą wedle nowej miary litrowej. Przy takim z pretensyą na zwrot podatku połączonym wywozie piwa, każda beczka ma mieć objętość najmniej 25 litrową.

W deklaracyach w celu podobnego wywozu piwa wniesionych, wszystkie podania ilości i wagi opiewać mają na miary a względnie wagi nowe (litr, kilogram). (Rozp. min. skarbu z 12 Czerwca 1875 L. 15469 § 6).

Posyłka piwa do wywozu za granicę przeznaczona, musi być poprzednio pisemnie deklarowaną przy dotyczącem oddziale Straży skarbowej, który posyłkę tę sprawdza, opieczętowuje i do Urzędu granicznego przekazuje, tenże zaś wystąpienie piwa za granicę dozorować i stwierdzić winien.

Piwo do wywozu za granicę przeznaczone, całkiem lub częściowo w kraju zostawione być może; strona jednakże to najbliższemu oddziałowi Straży skarbowej lub Urzędowi podczas transportu w tym celu oznajmić ma, ażeby opieczętowanie z beczek do pozostawienia przeznaczonych zdjęto i ilość piwa w kraju pozostać mającego na deklaracyi odpisano.

Pretensya do odebrania zwrotu podatku ustaje, jeżeli strona po upływie 3 miesięcy od dnia uskutecznionego potwierdzenia, jako piwo rzeczywiście wywiezionem zostało, zgłosić się zaniecha. (Dz. rozp. min. sk. z r. 1863 str. 249).

Oddział Straży skarbowej, do którego wniesioną zostanie deklaracya w dwóch egzemplarzach do wywozu piwa za granicę, rewiduje właściwość posyłki i porównuje takową z podaniami deklaracyi, przyczem mianowicie zbadać ma:

a) ilość i stan naczyń, w których piwo do wywozu przeznaczone się znajduje;

b) ilość i stopniowość piwa każdej beczki, a szczególnie, czyli takowe ze względu na kolor, smak i t.p. okazuje się jako piwo przydatne do picia, dalej czyli takowe przy temperaturze + 14°R. nie okazuje mniej jak $2^1/_2$ stopni cukromierza;

c) czyli obliczenie spłacić się mającej kwoty podatkowej w deklaracyi dokładnie podanem zostało;

d) jeżeli nie istnieje zgodność w deklaracych wniesionych lub też ze stanem piwa, albo też piwo nie w beczkach, lub w takich beczkach się znajduje, które nie nadają się do założenia dokładnego opieczętowania urzędowego, lub mniejsze są jak być powinny, lub w ogólności jednego z przepisanych warunków brakuje, natenczas stronę na usunięcie tych przeszkód uważną zrobić i do uskutecznienia tegoż napomnieć należy.

Jeżeli jednak wszystkie przepisane warunki spełnione zostaną, Straż skarbowa opieczętowanie urzędowe nałożyć, na obydwóch okazach deklaracyi właściwość tego opieczętowania tudzież ilość pieczęci uwidocznić, stopniowość

cukromierza zapisać, liczbę pozycyi księgi przemysłowej, pod którą piwo wypisanem zostało, wpisać, nareszcie czas oznaczyć ma, w przeciągu którego piwo przez oznaczony Urząd cłowy wystąpić powinno. Jeden okaz deklaracyi otrzymuje strona i takowy służy do pokrycia transportu piwa, drugi zaś odsyła się do Urzędu cłowego, przez który piwo z kraju występuje. Urząd ten przy przybyciu piwa uskutecznia tę samę urzędową czynność, jak wyżej opisano, poczem jeżeli przy rewizyi zewnętrznej i wewnętrznej żadnej nieznaleziono usterki, potwierdza na deklaracyi wystąpienie piwa i zwraca takową stronie w celu podjęcia zwrotu podatku konsumcyjnego.

Przy różnicy stopniowości piwa, jeżeli zresztą co do tożsamości piwa wątpliwości nie ma, nie robi się żadnych przeszkód i zakwestyonowanie posyłki miejsca nie ma, jeżeli wedle badania stopniowości, tęgość $2^1/_2$ stopni jest osiągniętą.

Całe postępowanie urzędowe co do posyłek piwa za granicę skreślone jest dokładnie w rozporządzeniach ministeryalnych (dzienniki rozporządzeń min. sk. ex 1865 Nr. 36 ex 1858 N. 36, ex 1859 N. 60 i ex 1869 N. 17).

P o z w o l e n i e d o s p r o w a d z a n i a p i w a z o b c y c h b r o w a r ó w tylko wtenczas jest potrzebnem, jeżeli obce piwo przechowane ma być w lokalach, na które rozciąga się powinność do prowadzenia rejestrów.

Pozwolenia tego udziela krajowa Dyr. skar. ze względów przedsięwziąć się mającej reperacyi browaru lub innych ważnych przyczyn, pod następującemi warunkami:

1. Piwowar, mający ten zamiar, ma wnieść do Urzędu lub wręczyć urzędnikowi skarbowemu, do którego browar jest przydzielonym, oznajmienie z oznaczeniem nazwiska i miejsca pobytu sprzedawcy, ilości odstąpionego piwa, jakoteż czasu wprowadzenia tegoż do piwnicy.

2. Oznajmienie to podpada temu samemu urzędowaniu, jak oznajmienie warki piwa, i wystawia się na to boletę wolną.

3. Ilość zakupionego piwa ma w tej bolecie tak podczas transportu, jakoteż w zapasie potrzebne pokrycie.

4. W księdze przemysłowej (rejestrze rozchodu) sprzedawcy odpisaną być ma ta ilość piwa z powołaniem się na ilość beczek, na nazwisko kupującego i dzień odstąpienia, w rejestrze przychodu zaś kupującego, te same daty z odwołaniem się na wolną boletę, uwidocznić należy. (Dziennik rozp. sk. z r. 1865 N. 20).

Ponieważ postępowanie podatkowi podpadające przy fabrykacyi piwa rozpoczyna się z podpaleniem kotła, lub w browarach parą prowadzonych z wpuszczeniem pary do przyrządów do tego przeznaczonych, potrzebnem jest, ażeby Straż skarbowa o rzeczywistem rozpoczęciu tem naocznie się przekonała, gdyż wedle istniejącej ustawy każdy przed czasem oznajmionego rozpoczęcia w kotle znajdujący się płyn — nawet i woda — postępowaniu karnemu podpada.

Za podstawę do wymierzenia kary przy podobnych wypadkach służy brzeczka piwna 14 stopni cukromierza.

Do uskutecznienia odpieczętowania palowiska wysłany członek Straży skarbowej, na przeznaczoną godzinę w browarze stanąć, jakoteż przekonanie powziąć winien, czyli strona opatrzoną jest w bilet płatniczy, poczem odpieczętowanie, tudzież potwierdzenie tegoż na tym bilecie i w arkuszu rewizyjnym nastąpi.

Wyjąwszy wypadków osobliwszych stósunków lokalnych, tudzież istniejącego podejrzenia, Straż skarbowa nie jest obowiązaną przy każdem rozpoczęciu, względnie odpieczętowaniu być obecną — wystarcza zwykle obecność Straży w browarze w celu dozorowania warki, zacząwszy od chwili, w której oznajmiony, opłacie podpadający przedmiot, t. j. płyn piwny w gotowaniu czystej brzeczki się znajduje. (Reskr. min. z 15 Stycznia 1864 L. 63111).

W browarach pod zaostrzoną kontrolą pozostających, do kontroli należy także odważenie płodów i nadzorowanie zacieru.

Piwowarzy, którzy za ukrócenie dochodów skarbowych trzy razy wyrokiem ukarani zostali, przez powiatowe Dy-

rekcye skarbu pod zaostrzoną kontrolę oddani być mogą, która jest następującą:

a) w oznajmieniach oprócz wszystkich innych dat, podana być musi ilość i gatunek płodów wyrobić się mających,

b) płody te bezpośrednio przed zacierem muszą być w obecności Straży skarbowej odważone,

c) przy warkach piwa górnej fermentacyi, beczki mają być numerowane i nietylko w oznajmieniach, ale i w rejestrach przychodu i rozchodu wymienione.

Piwowar obowiązanym jest do założenia i prowadzenia rejestrów przychodu i rozchodu, na przepisanym do tego druku.

W rejestra przychodu wciągać należy: ilość i tęgość wyrobionego piwa, pozwolone pobieranie obcego piwa do lokalów fermentacyjnych, z odwołaniem się na numer i datę biletu płatniczego, tudzież pozwolenia i bolety wolnej co do poboru obcego piwa; — w rejestra rozchodu: przy piwie górnej fermentacyi, ilość w domu zużytego lub w browarze wyszynkowanego piwa, ilość sprzedanego piwa z odwołaniem się na imię i miejsce pobytu kupca; ilość po skończonej fermentacyi do piwnic składowych przeniesionego piwa; — przy piwie dolnej fermentacyi, ilość piwa po ukończonej fermentacyi z piwnicy fermentacyjnej do składu w beczki składowe spuszczonego z odwołaniem się na numera dotyczących kadzi fermentacyjnych. Oprócz tego piwowarzy rejestra te co miesiąc zamykać i pozostałe zapasy na drugi miesiąc przenosić winni. Nakazane piwowarom zaciąganie osobne w rejestra rozchodu niedoboru w brzeczce piwnej, okazującego się w osadzie chłodzenia i t. p. na dniu ukończenia głównej fermentacyi, w browarach, gdzie piwo po ukończonej głównej fermentacyi w izbie fermentacyjnej nie pozostaje, zmienionem zostało tak dalece, że niedobór ten nie osobno, lecz wraz z wydaleniem piwa z izby fermentacyjnej w rozchód rejestru wpisanym być ma. Nie tyczy się to jednak utraty piwa w skutek zepsucia kadzi fermentacyjnej. (Dzien. rozp. min. sk. ex 1873 N. 39).

Jeżeli browar nawet i po przejściu do nowej jednostki opodatkowania (hektolitr-stopień) lokalu, na który się obowiązek prowadzenia rejestru rozciąga (izba fermentacyjna), używać zamyśla do przechowania beczek z piwem, beczki jednak te jeszcze wedle dawniejszej miary cechowane są, nie zachodzi w tym względzie ze strony kontroli skarbowej żadna przeszkoda; objętość wewnętrzna jednakże tych beczek ze względu na kontrolę skarbową na miarę litrową obliczoną, a rachuba w rejestrach, jak się samo przez się rozumie, na tę samą miarę zaprowadzoną być ma.

Zresztą jest rzeczą jasną, że o ile nowe postanowienia co do cechowania naczyń i względem takich beczek jakieś stawiać mogą żądania, takowe tu wcale nietykalne pozostać muszą. (Rozp. kr. Dyr. sk. z 18 Lipca 1875 L. 31915).

Przestępstwo ciężkie dochodów niestałych stanowi i karze 4 do 8 krotnej należytości ukróconej, lub niebezpieczeństwu ukrócenia wystawionej podpada:

1. Postępowanie nieoznajmione:

a) Przez rozpoczęcie warki lub podpalenie kotła bez poprzedniego oznajmienia i opłacenia;

b) przez nieoznajmiony wyrób piwa dodatkowego lub ubocznego jakiegoś trunku z części po ukończonej warce pozostałych. (§ 324 i 265 ust. kar. sk.).

2. Zboczenie od postępowania oznajmionego jako ciężkie przekroczenie:

a) Wyrobienie większej ilości lub tęgości brzeczki piwnej, niż oznajmiono, t. j. jeżeli ilość brzeczki 5% osiąga a tęgość brzeczki 1 stopień cukromierza przekracza.

b) Jeżeli warka na innem, jak oznajmionem miejscu przedsięwziętą, lub przed oznajmionym czasem rozpoczętą, albo po czasie oznajmionym jeszcze nieukończoną została. Przy rozpoczęciu warki przed oznajmionym czasem woda znajdująca się w kotle uważaną być ma zarówno innym płodom jako przedmiot podatkowi podle-

gający, wedle którego wyrób oznaczyć i karę wymierzyć należy, przyczem stopniowość w 16° policzoną być ma.

c) Jeżeli w czasie, w którym oznajmiona warka już ukończoną być miała, na kotle płody do wyrobu piwa lub do jakiego ubocznego trunku zdatne znajdą się.

Za podstawę kary służy:

ad *a)* cała różnica między sprawdzoną a oznajmioną ilością piwa i stopni cukromierza; po odtrąceniu jednego wolnego stopnia, na który orzeczenie urzędowe spisać należy. Ułamki stopnia jako cały stopień uważane być mają;

ad *b)* należytość całego wyrobu, uwzględniając jednakże przytem stósunek czasu rzeczywistego i czasu do rozpoczęcia i ukończenia warki oznajmionego;

ad *c)* postępowanie całe jako nieoznajmione uważanem być ma;

d) Rozrzadzanie piwa wodą, przez co ilość wyrobu powiększa się.

e) Rozwlekanie piwa lub brzeczki przed czasem przepisanym z lokalów przedsiębiorstwa.

f) Jeżeli w lokalach przedsiębiorstwa zapas piwa istnieje, który wedle zakończenia rejestru w porównaniu z biletami płatniczemi usprawiedliwić się nie da

ad *d)* wymierza się karę wedle nadwyżki przez rozrzadzenie brzeczki piwnej wynikłej,

ad *e)* wedle ilości rozwleczonego piwa lub brzeczki,

ad *f)* wedle należytości od znalezionej nadwyżki piwa przypadającej.

Przy innych przestępstwach dochodowych, przy których kara wymierza się wedle kwoty podatkowej, podstawą podatku, jeżeli się rozchodzi o brzeczkę przed dodaniem drożdży, a stopniowość tejże jest zbadaną, jest ta sama stopniowość, we wszystkich zaś innych wypadkach stopniowość czternastu (14) stopni, jeżeli nie może być wykazaną stopniowość wyższa, lub przy gotowem już piwie stopniowość temu piwu odpowiadająca. (§ 10, 11, 12 ust. z 19 Grudnia 1852, ust. z 25 Kwietnia 1869 dz. rozp. min. sk. N. 16 i 17).

3. Przekroczenie pojedyńcze.

Jako przekroczenia pojedyncze uznane są:

1. Zaniechanie wystarania się karty pozwolenia przy rozpoczęciu albo przeniesieniu przedsiębiorstwa (kara 2 do 50 złr.).

2. Ciąg dalszy postępowania podatkowi podpadającego bez karty pozwolenia lub po oznajmionem doniesieniu o zakończeniu tegoż (kara 2 do 50 złr.— § 344 L. 2 ust. karn.).

3. Zaniechanie przedłożenia opisów lokalu i przeglądów naczyń (kara 2 do 50 złr.).

4. Brak zewnętrznej oznaki na browarze (kara 2 do 10 złr.).

5. Zaniechane doniesienie o zaszłej zmianie czeladników (kara 2 do 10 złr.).

6. Niedokładności w opisach lokalów lub przeglądach naczyń (kara 5 do 200 złr.).

7. Zaniechanie oznajmienia o przedsięwziętych zmianach w lokalach lub przyrządach już weryfikowanych (kara 5 do 200 złr.).

8. Uszkodzenie na urzędownie uskutecznionych poznaczeniach przyrządów i naczyń, jeżeli przypadkowe uszkodzenie w przeciągu 24 godzin oznajmionem nie zostanie (kara 2 do 50 złr. — § 454 ust.).

9. Wzbranianie wstępu organom skarbowym w lokala przedsiębiorstwa, lub odmówienie tymże potrzebnej pomocy przy czynnościach urzędowych (kara 10 do 100 złr.).

10. Zaniechanie ustanowienia zastępcy piwowara (kara 2 do 100 złr.).

11. Potrzebowanie naczyń niewymierzonych i niecechowanych (kara 2 do 100 złr.).

12. Jeżeli kotły, kadzie fermentacyjne i t. p., na inny cel użytemi zostaną (kara 2 do 100 złr.).

13. Wzbranianie się użycia rządowego cukromierza w celu sprawdzenia brzeczki (kara 2 do 100 złr.).

14. Sfałszowanie lub podsunięcie cukromierza — jeżeli kara wedle ogólnej ustawy karnej wymierzoną nie zostaje, (kara 5 do 200 złr.).

15. Niedokładności w prowadzeniu rejestrów (kara 5 do 200 złr.

16. Nieregularne prowadzenie tychże (kara 2 do 50 złr.).

17. Zaniechanie prowadzenia rejestrów, dalej

18. Jeżeli rejestra te przez 5 lat przechowanemi nie zostaną (kara 2 do 100 złr.).

19. Samowładne odjęcie lub uszkodzenie urzędowego opieczętowania, jeżeli nie popełniono oraz uszczuplenia dochodowego (kara 5 do 200 złr.), jeżeli jednak sprawca wykryć się nie da, a uszkodzenie to stało się przypadkowo (kara 2 do 100 złr.). (§§ 344, 345, 346, 347, 349, 389 — 392, 454, 455 ust. karn. skar.).

Co do klarownic, używanych w browarach t. j. naczyń, w których brzeczkę rozgotowaną bezpośrednio zanim się dostanie do chłodnicy, umieszcza się dla poprzedniego klarowania jej i filtrowania postanowiono co następuje:

1. Do spuszczania płynu, klarownica połączona być może za pomocą rur i rynien tylko z chłodnią a względnie z grandem i kanałem nieczystości;

2. powinna być tak ustanowiona, ażeby przypływ i odpływ płynu mógł być z łatwością rozpoznanym;

3. to, co pozostaje w klarownicy po wyklarowaniu i filtrowaniu brzeczki, użyte być może tylko w sposób dozwolony dla pozostałości kadzi zacierowej. (Rozp. min. sk. z 2 Marca 1879 dz. ust. państ. N. 33).

---

e) O podatku konsumcyjnym od cukru.

Ponieważ w Galicyi tylko jedna cukrownia jest w ruchu, przeto wystarczy powołanie i oznaczenie ustaw o opodatkowaniu cukru obowiązujących, które przez strony interesowane w dziennikach ustaw Państwa wyczytane być mogą.

Oprócz przytoczonej na stronicy 739 Zb. ust. adm.

a) ustawy z dnia 18 Maja 1875 (dz. ust. państ. N. 84) o wysokości wymiaru podatku konsumcyjnego od cukru, — obowiązuje

b) ustawa z dnia 27. Czerwca 1878 (dziennik ust. państ. N. 71) postanawiająca:

1. sposoby wymiaru i poboru opłaty od spożycia;

2. ryczałtowe oznaczenie opłaty od spożycia;

3. wymierzenie podatku od spożycia przez proste odważenie buraków;

4. termin płatności opłaty od spożycia i kredytowanie jej fabrykom;

5. obowiązek zapłaty i odpowiedzialność co do tego podatku;

6. odpowiedzialność przedsiębiorcy fabryki za grzywny;

7. wymiar zwrotu podatku w razie wywozu;

8. kary za przekroczenia defraudacyjne.

c) rozp. min. skarbu z dnia 28 Czerwca 1878 (dz. ust. N. 83) o wykonaniu ustawy powyższej;

d) ustawa z d. 18 Czerwca 1880 (dz. ust. państ. N. 74) zmieniająca w części przepisy o opodatkowaniu cukru burakowego, podwyższając opłatę od spożycia w fabrykacyi cukru od 1 Sierpnia 1880 na 80 ct. d 1 cetnara metrycznego buraków świeżych i na 4 złr. od 1 cetnara metrycznego buraków suszonych;

e) rozp. min. z d. 10 Lipca 1880 (dz. ust. państ. N. 90) o wykonaniu powyższej ustawy;

f) rozp. min. sk. z 25 Maja 1882 (dz. ust. państ. N. 52) ustanawiająca skalę do ryczałtowego oznaczenia podatku od cukru burakowego w roku 1882/3, oraz miarę rękojmii na zabezpieczenie dopłaty do podatku od cukru na wypadek ich potrzeby.

g) rozp. min. z d. 25 Maja 1883 (dz. ust. państ. N. 75) podające przepisy co do liczydeł używanych w cukrowniach dyfuzyjnych.

f) O podwyższeniu cła od wprowadzenia oleju kopalinnego i zaprowadzeniu podatku konsumcyjnego od tego oleju, tudzież o zniesieniu podatku konsumcyjnego od oleju kopalinnego, przywożonego do miast, które celem poboru podatku konsumcyjnego uznane są za zamknięte.

(Ustawa z dnia 26 Maja 1882, dz. ust. państ. N. 55, ogłoszona 31 Maja 1882).

§ 1. Ustęp lit. *d)* 28 pozycyi Taryfy cłowej powszechnej, zmienia się w sposób następujący:

Oleje kopalinne, tudzież smoła z węgli kamiennych i łupku:

1. Surowe i bez poprzedniego rafinowania czyli oczyszczenia, nie dające się używać do oświetlania:

aa) ciężkie, których gęstość przy 12° R. wynosi więcej niż 830 stopni (tysiącznych części gęstości czystej wody), 100 kilogramów wagi czystej . . . . 1 zł. 10 ct.

bb) lekkie, których gęstość wynosi 830 stopni i mniej, 100 kilogramów wagi czystej 2 „ — „

2. Surowe, bez poprzedniego rafinowania czyli oczyszczenia, dające się używać do oświetlania, 100 kilogramów wagi czystej . . 10 „ — „

3. Rafinowane lub półrafinowane:

aa) ciężkie, których gęstość wynosi więcej niż 870 stopni, 100 kilogramów wagi czystej . . . . 1 „ 90 „

bb) Lekkie, których gęstość wynosi 870 stopni i mniej, 100 kilogramów wagi czystej 10 „ — „

U w a g a 1. Cła ustanowione pod 2 i 3 lit. *bb)* zawierają w sobie podatek konsumcyjny.

U w a g a 2. Olej kopalinny rumnński, surowy i nie dający się używać do oświetlania bez poprzedniego rafinowania czyli oczyszczenia, którego gęstość wynosi przy 12 stopniach Reaumura więcej niż 830 stopni (1 lit. *aa)*, gdy jest przywożony przez granicę rumuńską, za certyfikatami pochodzenia, 100 kilogramów wagi czystej, 68 ct.

U w a g a 3. Oleje kopalinne rafinowane, przeznaczone do celów przemysłowych, jako środek do otrzymywania rozczynów i wyciągów, mające mniej niż 770 stopni gęstości, są wolne od cła za dopełnieniem warunków i środków ostrożności, które przepisane będą osobnem rozporządzeniem.

§ 2. Olej kopalinny, otrzymywany przez rafineryą (oczyszczenie) w królestwach i krajach w Radzie Państwa reprezentowanych z wyjątkiem wyłączonego okręgu tryestyńskiego, a którego gęstość przy ciepłocie 12 stopni Reaumura wynosi nie więcej jak 870 stopni (tysiącznych części gęstości czystej wody), podlega podatkowi honsumcyjnemu w kwocie 6 złr. 50 ct. za każde 100 kilogramów wagi czystej.

§ 3. Rzeczony podatek konsumcyjny opłacać ma przedsiębiorca rafineryi oleju kopalinnego.

Do zapłacenia należytości, za uszczuplenie podatku ściągnąć się mającej, obowiązany jest kierownik rafineryi pod bezpośrednią odpowiedzialnością przedsiębiorcy.

§ 4. Kto w chwili, gdy ustawa niniejsza zacznie obowiązywać, posiadałby w obszarze dla którego jest wydana zapas oleju kopalinnego podatkowi podlegającego, wynoszący więcej niż 100 kilogramów, winien w przeciągu trzech dni, licząc od chwili, w której ustawa niniejsza nabędzie mocy obowiązującej, uwiadomić pisemnie organa Władzy skarbowej do tego przeznaczone, ile wynosi waga czysta tego zapasu, tudzież gdzie i w jakich lokalach jest zachowywany, i opłacić od niego podatek konsumcyjny.

Termin opłaty przedłużony być może za złożeniem odpowiedniej rękojmi na czas od jednego aż do najwięcej sześciu miesięcy.

Ten, kto olej kopalinny, podatkowi podlegający, ma w zachowaniu, nie powinien wyprowadzać go z lokalów, w których go zachowuje, dopóki nie otrzyma urzędowego potwierdzenia na to, że podatek konsumcyjny opłacił lub że mu został zakredytowany.

Handlujący olejem kopalinnym są także obowiązani udowodnić w przeciągu 60 dni od wspomnianego terminu, zkąd nabyli zapasy swego oleju kopalinnego, podatkowi podlegającego, o ile wynoszą one więcej niż 100 kilogramów, lub że podatek od nich został zapłacony.

Od obowiązku w paragrafie niniejszym przepisanego uwolnieni są przedsiębiorcy rafineryi oleju kopalinnego co do tych zapasów rzeczonego rodzaju, które znajdują się w ich rafineryach w lokalach podlegających kontroli.

§ 5. Olej kopalinny służący do otrzymywania rozczynów i wyciągów, mający przy ciepłocie 12 stopni Reaumura mniej niż 770 stopni gęstości, jest uwolniony od podatku konsumcyjnego z zastrzeżeniem dopełnienia warunków i środków ostrożności, które przepisane będą osobnem rozporządzeniem.

§ 6. Gdyby zaległość tego podatku miała przepaść w skutek niedbałego przestrzegania przepisów, ten, na którego spada wina, ma być Skarbowi Państwa odpowiedzialny za stratę.

§ 7. Kto się trudni rafinowaniem (czyszczeniem) oleju kopalinnego, obowiązany jest najpóźniej w cztery tygodnie po ogłoszeniu ustawy niniejszej złożyć Władzy skarbowej pierwszej instancyi, w której okręgu znajduje się przedsiębiorstwo, w dwóch egzemplarzach:

1. Dokładny, planem opatrzony opis lokalu fabrykacyi to jest lokali obejmujących fabrykę i skład, jakoteż ich połączeń między sobą i wyjść, tudzież dróg, któremi wyroby mają być wynoszone z lokali fabrykacyi.

2. Wykaz oleju kopalinnego znajdującego się w lokalu fabrykacyi.

3. Wykaz wszystkich przyrządów do wyrobu, sprzętów i naczyń do zachowywania, które się w lokalu fabrykacyi znajdują.

4. Ogólny opis postępowania technicznego.

5. Porządek fabrykacyi według godzin i nazwisko kierownika fabrykacyi.

Także ten, kto w przyszłości przedsiębiorstwo takie rozpocznie, obowiązany jest dopełnić tego obowiązku, a to najpóźniej na cztery tygodnie przed otwarciem.

Akta te (1, 2, 3, 4, 5) spisane być winny czytelnie, bez odmian, przekreśleń i skrobanin, w przeciwnym razie będą zwrócone.

§. 8. Na podstawie złożonych opisów i wykazów (§ 7), jeżeli są wolne od wad zewnętrznych, Władza skarbowa pierwszej instancyi zarządza zbadanie lokalu fabrykacyi, przyrządów do wyrobu, sprzętów, naczyń do zachowywania i zapasów oleju kopalinnego.

Przedsiębiorca obowiązany jest udzielać w czasie tegoż wszelkich wyjaśnień i dowodów, jakie do kontroli podatkowej będą potrzebne.

W tym względzie nawet wszyscy słudzy, w fabrykacyi używani, obowiązani są czynić zadość żądaniu organu Władzy skarbowej.

Komunikacye lokali fabrykacyi prowadzące na zewnątrz, któreby utrudniały kontrolę podatkową, winien przedsiębiorca na żądanie Władzy skarbowej pierwszej instancyi usunąć swoim kosztem, lub niemożność używania ich należycie zabezpieczyć.

Pojemność przyrządów do fabrykacyi i naczyń, których rozmiary lub waga (tara) miałaby istotny wpływ na kontrolę podatkową, zostanie wymierzona lub też ich waga zbadana i organ Władzy skarbowej naznaczy w sposób trwały na każdem z nich pojemność lub wagę.

Po obejrzeniu wszystkiego i sprawdzeniu wywodu, organ Władzy skarbowej opatrzyć ma znakami urzędowemi i numerami lokalu fabrykacyi, przyrządy do wyrobu i naczynia

do zachowywania olejów kopalinnych i spisać protokół wyników rewizyi, który Urzędowi podatkowemu służyć będzie za podstawę do nadzorowania, w skutek czego przedsiębiorca lub jego zastępca winien go także podpisać.

W protokole tym opisać także trzeba dokładnie drogi, któremi wyroby wolno wynosić z lokali fabrykacyi ze względem tak na potrzeby przedsiębiorstwa jak i na wymagania kontroli podatkowej.

Jeden egzemplarz aktów (§ 7), złożonych przez przedsiębiorcę, będzie temuż zwrócony po sprawdzeniu i wyciśnięciu na nim pieczęci urzędowej z dopisaniem daty dnia, w którem je podano.

Przedsiębiorca obowiązany jest zachowywać go w lokalu fabrykacyi w miejscu na to przeznaczonem, dla organów Władzy skarbowej w każdej chwili dostępnem.

§ 9. Począwszy od chwili dokonania rewizyi urzędowej (§ 8), obowiązany jest przedsiębiorca umieścić zewnątrz, na tej części lokalu fabrykacyi, która zwrócona jest ku ulicy publicznej, albo, jeżeli budynek jest odosobniony, na części jego od strony zajazdu, napis czytelny, wyrażający rodzaj przedsiębiorstwa i napis ten utrzymywać w dobrym stanie.

Nadto obowiązany jest przedsiębiorca najpóźniej w przeciągu 24 godzin przesyłać urzędnikowi skarbowemu, do nadzorowania przedsiębiorstwa przeznaczonemu, pisemne uwiadomienie w dwóch egzemplarzach o wszelkiej zmianie, tyczącej się sprawdzonego stanu przedsiębiorstwa, jakoteż osób, których wymienienie jest przepisane.

Przedsiębiorca odpowiedzialny jest za nietykalność znaków urzędowych w lokalach fabrykacyi, na naczyniach i przyrządach.

Gdy znaki te przez przypadek lub z innej przyczyny zostały uszkodzone lub całkiem zniszczone, winien o tem donieść w przeciągu 24 godzin po dowiedzeniu się o ich uszkodzeniu lub zniszczeniu, iżby zostały przywrócone.

Niezawiśle od obowiązku doniesienia, kto fabrykacyą kieruje, w § 7 przepisanego, obowiązany jest przedsiębiorca

ustanowić osobę, która podczas jego nieobecności w lokalu fabrykacyi ma się tamże znajdować dla udzielania w jego imieniu organom Władzy skarbowej, do nadzorowania lokalu fabrykacyi przeznaczonym, potrzebnych wyjaśnień.

Kierownik fabrykacyi lub kto w jego nieobecności sprawuje nadzór nad pomocnikami i robotnikami, uważany będzie za upoważnionego przez przedsiębiorcę do udzielania wyjaśnień w jego imieniu.

Gdyby przedsiębiorca przeznaczał do tego inną osobę, winien uwiadomić o tem pisemnie urzędnika skarbowego w którego okręgu nadzorczym leży lokal fabrykacyi.

Gdy przedsiębiorca zwija całkiem ruch swego przedsiębiorstwa, winien uwiadomić o tem pisemnie wspomnianego urzędnika skarbowego i opłacić podatek konsumcyjny od zapasów oleju kopalinnego podlegającego opodatkowaniu, znajdującego się w jego lokalach, nad któremi kontrola jest rozciągnięta. Dopiero gdy otrzyma potwierdzenie, że o tem doniósł i podatek został opłacony, lub mu zakredytowany, ustanie odpowiedzialność jego za utrzymanie znaków urzędowych w lokalach fabrykacyi, na przyrządach do wyrobu i naczyniach.

§ 10. Do lokalu fabrykacyi, którego opis przedsiębiorca ma podać (§ 7), zaliczają się:

a) izby, w których odbywa się czynność techniczna rafineryi olejów kopalinnych;

b) izby, w których zachowywane bywają surowce tejże czynności poddawane, jakoteż wyroby w niej otrzymywane;

c) izby, w których wyroby te są sprzedawane;

d) wszelkie lokale, łączące się bezpośrednio z izbami pod *a)*, *b)* i *c)* wzmiankowanemi.

§ 11. Dopóki przedsiębiorstwo nie jest w ruchu, przyrządy do wyrobu i sprzęty można wyłączyć od używania za pomocą urzędowego ich opieczętowania lub w inny sposób. Przedsiębiorca jest odpowiedzialny za nietykalność pieczęci i znaków, które położą organa Władzy skarbowej, jeżeli

nie udowodni, że naruszone zostały skutkiem nieprzewidzianego przypadku, nie z jego winy pochodzącego, lub że to uczyniła osoba, za którą nie jest obowiązany zdawać sprawy.

Czy i które przyrządy do fabrykacyi lub sprzęty mają być wyłączone od używania, decyzya w tym względzie należy do organów Władzy skarbowej.

§ 12. Jeżeli przedsiębiorca chce używać przyrządu do fabrykacyi, wziętego pod zamknięcie urzędowe, winien na 6 godzin przedtem uwiadomić o tem organa Władzy skarbowej, przeznaczone do sprawowania nadzoru nad lokalem fabrykacyi.

Jeżeli aż do tego czasu organ Władzy skarbowej nie przybędzie do lokalu fabrykacyi dla odjęcia pieczęci urzędowej, przedsiębiorca ma prawo sam ją odjąć.

§ 13. W lokalu fabrykacyi zachowywać należy i organom Władzy skarbowej dać na każde żądanie do użycia:

1. wagę według przepisu sprawdzoną, nadającą się do ważenia olejów kopalinnych;

2. piknometr zastósowany do olejów kopalinnych;

3. ciepłomierz Reaumura.

§ 14. Przedsiębiorca obowiązany jest dostarczyć na żądanie Władzy skarbowej pierwszej instancyi dla organów Władzy skarbowej do bezpośredniego nadzoru nad fabryką przeznaczonych, w zabudowaniu fabrycznym albo w budynku w pobliżu leżącym, mieszkanie, składające się najmniej z jednego opalonego pokoju z kuchnią i innych potrzebnych przynależytości, tudzież odpowiedni lokal na kancelaryą w zabudowaniu fabrycznem, opatrzony w stoły, stołki i t. d.

O czynsz za mieszkanie Administracya Skarbu umówi się z przedsiębiorcą. Gdyby się nie zgodzono, wysokość czynszu oznaczy Władza administracyjna pierwszej instancyi.

§ 15. Przedsiębiorstwa rafineryi olejów kopalinnowych oddają się pod nadzór Urzędów podatkowych. Organom skarbowym dozwalać należy bez sprzeciwiania się wstępu do lokali fabrycznych takiego przedsiębiorstwa i przebywania tam w celu załatwienia czynności urzędowych w dzień a nawet i w nocy, jeżeli przedsiębiorstwo jest w ruchu, i tak przed-

siębiorca osobiście jak jego słudzy powinni być im na żądanie pomocni w czynnościach urzędowych w zakładzie.

Także i w każdym innym przypadku prócz wzmiankowanych, organom tym, gdy przybędą w towarzystwie osoby urzędowej lub członka Zwierzchności gminnej, dozwolić należy bez oporu wstępu do zakładu przedsiębiorstwa i wykonania tam czynności urzędowych.

W czasie rewizyi podatkowych, przedsiębiorca obowiązany jest okazać niezwłocznie karty, rejestry i notatki w § 20 wzmiankowane, tudzież wszelkie dokumenty, których zachowywanie jest przepisane a w razie potrzeby wydać je organom Władzy skarbowej za potwierdzeniem odbioru.

§ 16. Każda Zwierzchność gminna obowiązana jest udzielać niezwłocznie osobom, powołanym do przestrzegania przepisów ustawy niniejszej, pomocy do wykonania czynności urzędowej, gdy tego zażądają.

Członek Zwierzchności gminnej, do tego wydelegowany, winien być nieustannie obecny przy owych czynnościach urzędowych, w razie uczynienia zarzutu, podpisywać opis istoty czynu, wywód oględzin i protokoły, jakoteż wszelkie dokumenty i dowody, tyczące się śledztwa podatkowego i w ogóle dawać wszelką pomoc prawną.

§ 17. Zwyczajnie nie wolno wywozić olejów kopalinnych z lokalu fabrykacyi w miesiącach Kwietniu aż do Października włącznie przed 5 godziną z rana i po 8 godzinie wieczór, w miesiącach Listopadzie aż do Marca włącznie przed 7 godziną z rana i po 6 godzinie wieczór.

Władza skarbowa pierwszej instancyi może dozwolić wyjątku od tego przepisu.

§ 18. Oleje kopalinne wolno wywozić z lokalu fabrykacyi tylko temi ulicami i drogami, które Władza skarbowa pierwszej instancyi do tego wyznaczy z uwzględnieniem stósunków odbytu przedsiębiorstwa i wymagań nadzoru urzędowego.

Dla każdej takiej ulicy (drogi) wyznaczy rzeczona Władza stósownie do jej jakości i jakości środków przewozu porę

najpóźniejszą, przed upływem której wyjąwszy przeszkodę przypadkową, transport olejów kopalinnych znajdować się powinien po za obrębem obszaru kontroli (§ 19).

Dla transportów olejów kopalinnych, przeznaczonych do miejsca leżącego w obrębie obszaru kontroli, wyznaczoną będzie pora stósunkowo krótsza.

Jeżeli olej kopalinny transportowany być ma wprost z zakładu fabrykacyi do stacyi kolei żelaznej, leżącej w obrębie obszaru kontroli (§ 19) i tam oddany do przewiezienia dalej koleją żelazną, wyznaczony będzie pora przewozu tylko dla przestrzeni między tąż stacyą kolei żelaznej a lokalem fabrykacyi.

§ 19. Na około każdej rafineryi oleju kopalinnego oznaczy Władza skarbowa z uwzględnieniem stósunków miejscowych obszar kontroli, którego szerokość jednak, mierzona od obwodu lokalu fabrykacyi, nie powinna w żadnem miejscu wynosić więcej niż pięć kilometrów.

W obrębie tego obszaru każdy transport olejów kopalinnych, odchodzący z lokalu fabrykacyi, opatrzony być powinien boletą odbytu (§ 20), którą na każde żądanie pokazać należy organom Władzy skarbowej.

Nadto każdy, kto w obrębie obszaru kontroli jakiejś rafineryi oloju kopalinnego posiada zapas oleju kopalinnego opłatnego, wynoszący więcej niż dwadzieścia kilogramów, obowiązany jest na każde żądanie organowi Władzy skarbowej udowodnić nabycie lub opodatkowanie (oclenie).

§ 20. W każdem przedsiębiorstwie do rafinowania oleju kopalinnego (§ 7) utrzymywać należy regestr sprzedaży, który będzie urzędownie sporządzany i wydawany za zwrotem kosztów produkcyi.

W tym względzie zapisywać trzeba odbyt oleju kopalinnego za każdym razem z dokładnem podaniem jakości i wagi, przydając nazwisko i mieszkanie nabywcy, tudzież godzinę wywiezienia oleju kopalinnego z lokalu fabrykacyi w części sznurowej i w bolecie.

Każdy przedsiębiorca rafineryi oleju kopalinnego, który był prawomocnie skazany za popełnione w jego lokalu fabrykacyi uszczuplenie podatku konsumcyjnego od oleju kopalinnego, może być na zawsze lub na pewien czas zobowiązany, aby oprócz regestru sprzedaży utrzymywał osobne zeszyty także urzędownie przygotowane, celem umieszczania w nich dla kontroli podatkowej zapisków: 1. co do odbioru i wyrobu oleju kopalinnego; 2. co do rafineryi otrzymanych i wyrobionych olejów kopalinnych; 3. co do ilości wyrobów przygotowanych na sprzedaż.

Zapisywać można to wszystko z końcem każdego dnia sumarycznie, zamykać jednak trzeba rachunek codziennie najpóźniej do 8 godziny wieczór.

Gdyby wyroby, które zapisano już jako gotowe na sprzedaż, miano poddać na nowo rafineryi, natenczas na 12 godzin przedtem uwiadomić trzeba pisemnie organ Władzy skarbowej, do nadzoru nad lokalem fabrykacyi przeznaczony, jaka jest ich waga i gęstość. Organ Władzy skarbowej sprawdziwszy rzecz, odpisze te wyroby.

Obowiązek powyżej wzmiankowany włożony być może także na przedsiębiorcę, którego kierownik ruchu był dwa razy prawomocnie skazany za uszczuplenie podatku konsumcyjnego od oleju kopalinnego.

Regestry i wzmiankowane zapiski zamykać trzeba co miesiąc i razem z boletami podatkowemi, do nich należącemi (§ 24) przedkładać Władzy skarbowej pierwszej instancyi.

§ 21. Władza skarbowa pierwszej instancyi ma prawo wysyłać urzędników swoich do przeglądania wszelkich ksiąg przedsiębiorstwa, czy te księgi w samymże lokalu fabrykacyi czy gdzieindziej są utrzymywane, i wyciągania z nich szczegółów, tyczących się nabywania, zużywania i pozbywania oleju kopalinnego.

§ 22. Ci, którzy w obrębie obszaru kontrolowego rafineryi oleju kopalinnego (§ 19) handlują olejem kopalinnym, obowiązani są utrzymywać rejestry sprzedaży urzędownie sporządzone i wydawać z nich bolety sprzedaży do każde-

go transportu, wynoszącego więcej niż 20 kilogramów, dla zasłonięcia go w obszarze kontroli.

§ 23. Za każdym razem, gdy przedsiębiorstwo, obowiązane do opłaty podatku, wysłać ma transport oleju kopalinnego opłatnego, przesłać należy do właściwego Urzędu (organu) pisemne uwiadomienie w dwóch egzemplarzach, wymieniając w niem: 1. dzień i godzinę wysłania posyłki z lokalu fabrykacyi; 2. ilość, znaki i numera naczyń, z których się posyłka składa; 3. wagę oleju kopalinnego opłatnego w każdem naczyniu do posyłki należącem; 4. przypadającą kwotę podatku konsumcyjnego.

Uwiadomienie to przesłać należy najpóźniej na sześć godzin przed zamierzonem wyprawieniem oleju kopalinnego opłatnego.

Władza skarbowa pierwszej instancyi może jednak skrócić ten termin, o ile się to da pogodzić z odpowiedniem wykonaniem kontroli podatkowej.

§ 24. Podatek konsumcyjny opłacać należy odrazu wtedy, gdy się składa uwiadomienie.

Tym jednak przedsiębiorcom, którzy nie byli uznani za winnych zbrodni, pochodzącej z chciwości ani też występku lub przekroczenia tego rodzaju, albo przemytnictwa lub ciężkiego przekroczenia defraudacyjnego co do podatku konsumcyjnego od olejów kopalinnych, ani też nie byli jedynie dla niedostateczności dowodów uwolnieni od zarzutu przemytnictwa lub ciężkiego przekroczenia defraudacyjnego rzeczonego rodzaju, podatek konsumcyjny będzie za złożeniem dostatecznej rękojmi kredytowany w ten sposób, że kwoty przypadające w przeciągu jednego miesiąca można będzie wnieść naraz w czasie aż do ostatniego dnia szóstego miesiąca po upływie miesiąca opodatkowania, a więc np. podatek konsumcyjny z miesiąca Stycznia aż do ostatniego Lipca, a gdyby to był dzień świąteczny, w najbliższym dniu powszednim.

Na prośbę przedsiębiorcy pozwolenie kredytowania wydawane będzie na podatek, który ma być wzięty na przepis w przeciągu roku.

Pozwolenie to ponawiane będzie corocznie na ponowioną prośbę.

Kto kwot zakredytowanych nie zapłaci w przeciągu czasu, na który zostały zakredytowane, traci pozwolenie na pozostałą część roku i na rok następny kredyt może mu byc całkiem odmówiony.

Kwota zakredytowana już należna, ściągana będzie drogą egzekucyi z odsetkami za zwłokę po sześć od sta, licząc od dnia płatności.

§ 25. Olejów kopalinnych opłatnych nie wolno wysyłać z lokalu fabrykacyi dopóty, dopóki boleta potwierdzająca zapłacenie lub zakredytowanie podatku, która na podstawie uwiadomienia (§ 23) ma być wydana, nie nadejdzie do lokalu fabrykacyi a mianowicie do rąk tego, który organom skarbowym udzielać ma wyjaśnień (§ 9).

Nie wolno też wysyłać przed chwilą oznajmioną. Również nie wolno wysyłać, gdy po chwili oznajmionej upłynie godzina.

Od tego ostatniego przepisu odstępuje się w takich przypadkach, gdy oznajmione wysłanie spóźniło się jedynie tylko w skutek urzędowej rewizyi posyłki.

Gdy inna okoliczność przeszkodzi wysłaniu posyłki, podatek konsumcyjny będzie zwracany lub odpisywany, jeżeli:

1. o przeszkodzie uwiadomiony będzie natychmiast najbliższy organ Władzy skarbowej, a gdyby go nie było na miejscu, do którego należy lokal fabrykacyi, Zwierzchność gminna przy jednoczesnem wysłaniu uwiadomienia do rzeczonego organu Władzy skarbowej, i jeżeli nadto

2. w czasie urzędowego dochodzenia przedsiębiorca udowodni wiarogodnie, że przeszkody nie mógł ani przewidzieć ani też wcześnie uchylić.

§ 26. Jeżeli przedsiębiorca jest obowiązany do utrzymywania zapisków odbioru i wyrobu oleju kopalinnego i t. d. w § 20 wzmiankowanych, organa Władzy skarbowej sprawdzać będą peryodycznie zapasy olejów kopalinnych, gotowych do sprzedaży, znajdujących się w lokalu fabrykacyi.

Gdyby z porównania znajdujących się zapasów z zapiskami przedsiębiorstwa (§ 20) po strąceniu ubytku w skutek ulotnienia się, okazał się jeszcze większy ubytek w ilościach opłatnych, przedsiębiorca winien dopłacić w przeciągu trzech dni podatek konsumcyjny od tego ubytku.

Ubytek w skutek ulotnienia się przyjmowany będzie zwyczajnie w ilości sześć od sta na rok.

Ministerstwo skarbu może jednak pozwolić, aby liczono większe odsetki, jeżeli zostanie uznane, że przez ulatnianie się ubywa więcej niż sześć od sta na rok.

§ 27. Pod warunkami i ostrożnościami potrzebnemi do zabezpieczenia Skarbu Państwa, wolno będzie przedsiębiorcy rafineryi oleju kopalinnego, na prośbę jego, uprzątnąć ze swego lokalu fabrykacyi bez opłaty podatku olej kopalinny opłatny, który z za linii cłowej lub z rafineryi oleju kopalinnego, leżącej w obrębie linii cłowej, sprowadza do swego lokalu fabrykacyi, z odwołaniem się do uskutecznionej już opłaty cła lub podatku konsumcyjnego, tudzież wszelki olej kopalinny opłatny, który chce wysłać za linią cłową.

W skutek zapytania w szczegółowym wypadku, czy wolno, w miejsce złożonych z zastrzeżeniem prawa wolnego od opłat uprzątnienia (Wegbrüngung) olejów o gęstości niżej 770 stopni, inne opłatne oleje kopalinne o większej gęstości bez opłaty podatku uprzątnąć, zauważało Ministerstwo Skarbu reskryptem z 28 Paźdz. 1883 L. 34750, że według treści i brzmienia § 27 ustawy o opodatkowaniu olejów kopalinnych i § 17 instrukcyi wykonawczej nie ulega wątpliwości, iż zamiast tego oleju kopalinnego, który z zastrzeżeniem prawa wolnego w swoim czasie od opłat uprzątnienia został na składzie złożonym, żaden inny opłatny olej kopalinny bez opłaty podatku nie może być uprzątnięty. (Rozp. kraj. Dyr. Skr. z 6 Grudnia 1883 L. 72393 dod. do dz. rozp. min. sk. N. 19).

§ 28. W królestwach i krajach, w których obowiązuje ustawa karna na przekroczenia defraudacyjne, stósowane będą do przekroczeń przepisów o podatku konsumcyjnym od oleju kopalinnego, postanowienia tejże ustawy karnej, mianowicie jej §§ 223 aż do 349 włącznie, jakoteż rozporządzenia dodatkowe, o ile w ustawie niniejszej co innego nie jest postanowione.

W Dalmacyi, gdzie rzeczona ustawa karna nie jest zaprowadzona, przekroczenia przeciwko wzmiankowanym przepisom karane być mają z zastósowaniem postępowania, któremu tamże podlegają wykroczenia przeciwko przepisom o podatku konsumcyjnym.

Przepisy, tyczące się rodzaju i wymiaru kar, tudzież odpowiedzialności za nie, jakoteż tyczące się przedawnienia rzeczonych przekroczeń, o ile paragrafy niżej zamieszczone nie zawierają żadnego przepisu, wydane będą dla Dalmacyi, biorąc wzgląd na odnośne przepisy obowiązujące w innych krajach monarchii, drogą rozporządzenia.

§ 29. Karę pieniężną za nieoznajmione postępowanie opłatne i za wywiezienie oleju kopalinnego z lokalu fabrykacyi, wyznaczać należy w kwocie w żadnym razie nie mniejszej niż 100 złr.

§ 30. Jeżeli w przypadku niedokładności oznajmienia postępowania opłatnego, spostrzeżona nadwyżka w ilości oleju kopalinnego opłatnego nie będzie przenosiła pięć od sta ilości oznajmionej, postępowania karnego wytaczać nie trzeba.

§ 31. Kierownik fabrykacyi uważany będzie za sprawcę dokonanego podczas jego nieobecności w miejscu lokalu fabrykacyi nieoznajmionego lub różniącego się od oznajmienia i bolety wywozu oleju kopalinnego opłatnego.

Przedsiębiorca, który sam nie kieruje fabrykacyą, jest bezwarunkowo odpowiedzialny za kary pieniężne, nałożone na kierownika fabrykacyi.

§ 32. Za podstawę do wymierzenia kary za zaniedbanie wykazania nabycia lub opodatkowania (oclenia), wymaganego w myśl §§ 4 i 19, wziąć należy bez wyjątku kwotę podatku konsumcyjnego, przypadającą od tej ilości oleju kopalinnego, której nie wykazano.

§ 33. Podatek konsumcyjny od oleju kopalinnego, nafty, benzyny, oleju skalnego, oleju solarnego i innych olejów kopalinnych, do oświetlania służących, przywożonych do miejsc, które celem poboru podatku konsumcyjnego uznane są za zamknięte, zostaje uchylony.

§ 34. Ustawa niniejsza obowiązuje w królestwach i krajach w Radzie Państwa reprezentowanych z wyjątkiem wyłączonego okręgu tryestyńskiego i jej §§ 7, 8 i 9 nabywają mocy w cztery tygodnie a wszystkie inne przepisy w trzy miesiące po ogłoszeniu.

O wykonaniu przepisów ustawy z dnia 26 Maja 1882 (Dz. u. p. N. 55), o podatku konsumcyjnym od oleju kopalinnego.

Pod względem wykonania przepisów ustawy z dnia 26 Maja 1882 (dz. u. p. N. 55), tyczących się podatku konsumcyjnego od oleju kopalinnego, wydaje się na zasadzie § 34 tejże ustawy, w porozumieniu z królewsko-węgierskiem Ministerstwem skarbu, następujące postanowienia, nabywające mocy obowiązującej jednocześnie z przepisami ustawy.

§ 1. (Do § 4 ustawy) 1. Przepisowi co do uwiadomienia o zapasie, zawartemu w § 4 ustawy, podlega tak olej kopalinny opłatny (§ 2 ustawy), otrzymywany w okręgu cłowym, jak i olej kopalinny, pochodzący z zagranicy, od którego cło, wynoszące 10 złr. od 100 kilogramów netto zawiera w sobie podatek konsumcyjny (§ 1 ustawy, uwaga 1).

Uwiadomienia o zapasie wnosić trzeba pisemnie w dwóch egzemplarzach podług wzoru.

Do których Urzędów uwiadomienia wnosić i w których opłacić trzeba podatek konsumcyjny od oznajmionych zapasów opłatnego oleju kopalinnego krajowego i zagranicznego, podadzą do wiadomości krajowe Dyrekcye skarbowe dziennikami ustaw i rozporządzeń krajowych, tudzież za pośrednictwem Zwierzchności gminnych.

2. Kto chce korzystać z dozwolonego według § 4 ustawy przedłużenia płatności podatku konsumcyjnego, winien prosić o to pisemnie tę Władzę skarbową pierwszej instancyi, w której okręgu znajduje się zapas oleju kopalinnego opodatkowaniu podlegający, najpóźniej aż do 15 Sierpnia 1882, a zarazem oznajmić w prośbie wyraźnie, na jaki przeciąg

czasu chciałby uzykać to przedłużenie (od jednego miesiąca najwięcej do sześciu miesięcy).

Płatność przedłużana będzie tylko za zupełnem zabezpieczeniem podatku konsumcyjnego.

Zabezpieczenie dać można sposobami w § 14 niniejszego rozporządzenia wzmiankowanemi.

W dniu, w którym termin zakredytowania upływa, zapłacić trzeba nieochybnie podatek konsumcyjny w tym Urzędzie, który wydał kartę kredytową. Gdy dzień zapłaty przypada w niedzielę lub święto, zapłacić trzeba w najbliższym dniu powszednim.

Gdyby podatku konsumcyjnego nie zapłacono w czasie właściwym, będzie ściągnięty drogą egzekucyi razem z odsetkami za zwłokę po 6 od sta, policzonemi od dnia płatności.

3. Temu, kto olej kopalinny opłatny ma w zachowaniu, nie wolno wysyłać go z lokali, w których go zachowuje, dopóki nie otrzyma urzędowego potwierdzenia na to, że podatek konsumcyjny opłacił, lub że mu go zakredytowano.

4. W okresie 60 dni, w § 4 ustawy wzmiankowanym, który liczyć się ma, odkąd ustawa zacznie obowiązywać, t. j. od 1 września 1882, handlujący olejem kopalinnym uważani być mają za oddanych pod nadzór Władz podatkowych.

Przeto w myśl § 271 ustawy o cłach i monopolach, organom skarbowym służy prawo wchodzenia do magazynów, jakoteż do lokali sprzedaży, w których olej kopalinny bywa zachowywany lub sprzedawany, kiedykolwiek uznają to za potrzebne, w dzień, t. j. po wschodzie i przed zachodem słońca, czynienia tam poszukiwań, zapisywania zapasów opłatnego oleju kopalinnego jakie zastaną i żądania przepisanego wykazania nabycia lub opodatkowania ze względem na dozwolony termin trzydniowy do oznajmienia i opodatkowania.

Handlujący olejem kopalinnym obowiązani są dozwolić organom skarbowym bez oporu wchodzenia do wzmiankowanych lokali, pomagać im, o ileby tego potrzebowali i żądali, osobiście lub służbie swojej kazać, by im pomagała i wykazać, jako nabyli zapasy oleju kopalinnego podatkowi podle-

gającego, o ile wynoszą one więcej niż 100 kilogramów, lub jako podatek od nich został zapłacony.

5. Handlujący olejem kopalinnym wykazać mogą w terminie 60dniowym powyżej (liczba 4) wzmiankowanym, nabycie lub opodatkowanie zapasów opłatnego oleju kopalinnego, więcej niż 100 kilogramów wynoszących, tylko następującemi środkami, a mianowicie:

a) otrzymanemi potwierdzeniami opłacenia lub zakredytowania podatku;

b) boletami sprzedaży;

c) rachunkami;

d) potwierdzeniami co do opłaty lub zakredytowania cła.

Potwierdzeniami opłacenia lub zakredytowania podatku wykazują się zapasy oleju kopalinnego, znajdujące się u handlującego olejem kopalinnym w chwili, gdy ustawa zacznie obowiązywać i które on do opodatkowania oznajmi.

Boletami sprzedaży wykazane być winny te ilości oleju kopalinnego, które w ciągu wzmiankowanego powyżej okresu 60 dni, nabyte zostaną bezpośrednio z krajowych rafineryj oleju kopalinnego.

Ilości oleju kopalinnego opłatnego, nabyte skądinąd w kraju w ciągu tego okresu, wykazane być winny rachunkami, korespondencyami kupieckiemi i t. d., w których nazwiska sprzedawcy i nabywcy, jakoteż waga oleju kopalinnego opłatnego, powinna być dokładnie wyrażona.

Gdyby handlujący olejem kopalinnym nabył w ciągu tego okresu olej kopalinny opłatny z zagranicy, zapas tą drogą wprowadzony winien być wykazany potwierdzeniem opłacenia lub zakredytowania cła, które opiewać musi na nazwisko handlującego.

§ 2. (Do § 5 ustawy). Warunki i środki ostrożności, pod któremi olej kopalinny, służący do otrzymywania rozczynów i wyciągów, a mający przy ciepłocie 12 stopni Reaumura mniej niż 770 stopni gęstości, ma być uwalniany od podatku konsumcyjnego, będą ustanowione osobnem rozporządzeniem.

§ 3. (Do § 7 ustawy). Przez rafineryą oleju kopalinnego rozumie się destylacyą oleju kopalinnego, jakoteż wszelkie inne postępowanie, mające na celu jego oczyszczenie, czy jest, czy nie jest połączone z destylacyą oleju kopalinnego.

§ 4. (Do § 8 ustawy). 1. Stósownie do przepisów ustawowych, przedsiębiorca winien usunąć swoim kosztem komunikacye lokali fabrykacyi, prowadzące na zewnątrz, któreby utrudniały kontrolę podatkową, lub ma skutecznie zabezpieczyć niemożność ich używania.

Zakład powinien przeto zamykać się bezpiecznie na zewnątrz, iżby w skutek tego komunikacya lokali fabrykacyi z obrębem zewnętrznym mogła być ograniczona w takiej mierze, jak tego kontrola podatkowa wymaga.

Zwyczajnie istnieć powinna tylko jedna komunikacya na zewnątrz (brama).

Gdyby w rafineryi oleju kopalinnego już istniejącej, wzmiankowane zamknięcie ze strony zewnętrznej nie mogło być aż do 1 Września 1882 urządzone, Władza skarbowa I instancyi wyznaczyć może do tego, przedsiębiorcy o to proszącemu, termin najwięcej sześciomiesięczny.

2. Ponieważ oleje kopalinne wolno wysyłać z lokalu fabrykacyi zwyczajnie tylko w dzień, mianowicie w miesiącach Kwietniu aż do Października włącznie nie przed 5tą godziną zrana i nie po 8mej godzinie wieczór, w miesiącach Listopadzie aż do Marca włącznie nie przed 7mą godziną zrana i nie po 6tej godzinie wieczór, przeto komunikacya lokalu fabrykacyi na zewnątrz do obrotu służąca, zamykana być może na noc oraz kluczem urzędowym.

3. Do naczyń, których waga (tara) ma istotny wpływ na kontrolę podatkową, należy w szczególności naczynia do transportowania, w których olej kopalinny opłacany ma być z rafineryi wywożony. Ażeby kontrola urzędowa pod względem wagi mogła się odbywać z łatwością i bez znacznej straty czasu, wagę naczyń do transportowania zbadać (odtarować) trzeba przed każdem napełnieniem.

Odtarowanie uskuteczniają organa Władzy skarbowej w obecności zawiadowcy rafineryi lub jego zastępcy, w rafineryi oleju kopalinnego.

Ale, jeżeli do wywożenia opłacanych olejów kopalinnych z rafineryi, która nie zostaje pod ściślejszą kontrolą w myśl § 20 ustawy, używane są beczki amerykańskie, których pojemności nie można zmienić przez przeinaczenie den, klepek lub obręczy, ani też w inny sposób, wolno liczyć bez osobnego przeważenia taką tarę, jaka jest ustanowiona do poboru cła wywozowego oleju kopalinnego.

§ 5. (Do § 9 ustawy). Gdy zajdzie przypadek przewidziany w ostatnim ustępie § 9 ustawy, t. j. gdy bieg rafineryi oleju kopalinnego ma być całkiem zwinięty, funkcyonaryusze skarbowi, po otrzymaniu pisemnego uwiadomienia, mają ocenić zapasy oleju kopalinnego opłatnego, znajdujące się w lokalach rafineryi oleju kopalinnego, kontroli podlegających, i gdyby poddanie ich opodatkowaniu nie było potwierdzeniami opłacenia lub zakredytowania podatku udowodnione, przesłać niezwłocznie uwiadomienie do przełożonej Władzy skarbowej, celem ściągnięcia przypadającego podatku konsumcyjnego drogą egzekucyi.

Bez przepisanego uwiadomienia i opłacenia podatku nie wolno nic wysyłać z zapasu oleju kopalinnego opłatnego.

Nawet wtedy, gdy przedsiębiorca zawiesza bieg przedsiębiorstwa swego tylko czasowo a mianowicie, jeżeli ma zapas oleju kopalinnego opłatnego, na dłużej niż dwa tygodnie a jeżeli nie ma takiego zapasu, na dłużej niż dwa dni, winien uwiadomić o tem pisemnie organ skarbowy, ustanowiony do nadzorowania przedsiębiorstwa. Ten ostatni opieczętuje urzędownie przyrządy do wyrobu i sprzęty, bez których rafinerya oleju kopalinnego odbywać się nie może, lub w inny sposób wyłączy je od używania i zbada zapasy oleju kopalinnego opłatnego, znajdujące się w lokalach, które podlegają kontroli.

Gdy bieg przedsiębiorstwa ma być na nowo otwarty, zapasy oleju kopalinnego opłatnego trzeba znowu zbadać.

Jeżeli się wtedy okaże, że w porównaniu z zapasem, który był przy zawieszeniu biegu przedsiębiorstwa, ubyło oleju kopalinnego opłatnego więcej niż na ulotnianie się wolno potrącać, i jeżeli ubytek nie będzie usprawiedliwiony potwierdzeniami opłacenia lub zakredytowania podatku, o które się dla wysłania oleju postarano, przedsiębiorca obowiązany jest opłacić w przeciągu trzech dni podatek konsumcyjny od ubytku, o ile tenże wynosi więcej niż mogło się ulotnić.

Zarazem wytoczone będzie postępowanie karne o nieoznajmione i nieopodatkowane wysłanie oleju kopalinnego opłatnego.

§ 6. (Do § 11 ustawy). Opieczętowanie urzędowe uskutecznia się ze względu na niebezpieczeństwo pożaru za pomocą plomb ołowianych albo w inny sposób ubezpieczający, ale nigdy w taki, któryby wymagał płomienia.

§ 7. (Do § 13 ustawy). 1. Przedsiębiorcy rafineryi oleju kopalinnego nie trzeba wskazywać źródła, z którego ma sprowadzać wagi i ciężarki do ważenia olejów kopalinnych według przepisu ocechowane a pod l. 1 i 3 § 13 ustawy wzmiankowane, jakoteż termometr.

Organa Władzy skarbowej winny przekonać się, czy waga i ciężarki do niej należące są według przepisu ocechowane.

Nadto obowiązane są przekonywać się co jakiś czas, czy wagi i ciężarki są dokładne i czy termometr pokazuje wiernie.

2. Piknometr (areometr do olejów kopalinnych), wzmiankowany pod l. 2 § 13, wydawać będzie przedsiębiorcy rafineryi oleju kopalinnego Władza skarbowa za zwrotem kosztów.

Gdyby się stłukł areometr do olejów kopalinnych, nabyty od Władzy skarbowej, przedsiębiorca rafineryi oleju kopalinnego lub jego zastępca obowiązany jest prosić niezwłocznie bióro kontroli powiatowej Straży skarbowej pise-

mnie lub ustnie, za pośrednictwem oddziału Straży skarbowej, któremu zakład jego oddany jest w dozór, aby mu wydano inny.

Przedsiębiorca rafineryi oleju kopalinnego lub jego zastępca może używać na własną potrzebę także innych areometrów do oleju kopalinnego.

Atoli w kontroli podatkowej mają wagę tylko oznaczenia tych areometrów do oleju kopalinnego, które wyda Władza skarbowa.

3. Gdyby w rafineryi oleju kopalinnego odmówiono wagi lub urzędowego areometru do wykonania kontroli, albo, gdyby w rafineryi oleju kopalinnego nie było wagi z ciężarkami ocechowanej według przepisu i zdatnej do ważenia olejów kopalinnych lub urzędowego areometru, lub gdyby w celu otrzymania takowego areometru nie poczyniono jeszcze kroków, ma być naznaczona kara według § 348 ustawy defraudacyjno-karnej.

Tej samej karze podlega sfałszowanie lub podsunięcie złego areometru do olejów kopalinnych, jeżeli to nie pociąga za sobą kary według ustaw karnych powszechnych.

Gdyby zachodziła wątpliwość co do dokładności urzędowego areometru do oleju kopalinnego z powodu przypadkowego lub umyślnego posunięcia skali, lub z innej przyczyny, i gdyby wątpliwość ta opierała się na spostrzeżeniu, że oznaczenia tego areometru różnią się od oznaczeń innego urzędowego areometru o jeden stopień lub więcej, w takim razie odebrać trzeba ten areometr — jeżeli jest własnością przedsiębiorcy rafineryi za potwierdzeniem odbioru i posłać go do Władzy skarbowej krajowej celem urzędowego sprawdzenia.

Przedsiębiorca rafineryi oleju kopalinnego winien niezwłocznie prosić, aby mu wydano inny areometr urzędowy.

§ 8. (Do § 14 ustawy). 1. Nadzór nad zakładem (rafineryą oleju kopalinnego) sprawować będą organa Władzy skarbowej zwyczajnie stale do tego przeznaczone, które mają kontrolować i dozorować wszelkie wysyłki oleju kopalinnego i zapobiegać wyprowadzaniu oleju kopalinnego bez oznajmienia lub opłacenia podatku.

Wyjątki od tego prawidła zaproponować można Ministerstwu skarbu wtedy, gdy rozmiary rafineryi oleju kopalinnego są zbyt małe w stósunku do kosztów stałego nadzoru i gdy nadto wysyłaniu bez opłacenia podatku można zapobiedz w inny sposób, n. p. przez opieczętowanie oleju kopalinnego opłatnego, dziennie wyrobionego.

2. Gdyby przedsiębiorca rafineryi oleju kopalinnego nie dopełnił na żądanie Władzy skarbowej pierwszej instancyi przepisanego ustawą obowiązku co do dostarczenia mieszkania, składającego się najmniej z jednego opalanego pokoju z kuchnią i innych potrzebnych przynależytości w zakładzie albo w budynku w pobliżu leżącym, tudzież odpowiedniego lokalu na kancelaryą w zabudowaniu fabrycznem, opatrzonego w stoły, stołki i t. d., można nie dozwolić ruchu ze względu na opodatkowanie oleju kopalinnego.

§ 9. (Do § 18 ustawy). Ze względu na wymierzanie czasu przewozu olejów kopalinnych do miejsca przeznaczenia, leżącego w obrębie obszaru kontroli, przez miejsce przeznaczenia rozumieć trzeba nie miejsce samo, lecz budynek, do którego olej kopalinny ma być odstawiony. Przeto celem oznaczenia, jak długo iść ma transport, każde rozleglejsze miejsce, w obrębie obszaru kontroli leżące, do którego transporty olejów kopalinnych mają z rafineryi odchodzić, podzielić trzeba stósownie do długości drogi, prowadzącej z rafineryi do pojedyńczych dzielnic, na dwie lub więcej części.

Gdyby transport oleju kopalinnego po upływie ustanowionego czasu, do którego najpóźniej winien obszar kontroli opuścić, był jeszcze napotkany w obrębie obszaru kontroli albo też przed upływem tego czasu znajdował się na drodze, którą nie wolno wysyłać oleju kopalinnego z lokalu fabrykacyi, i gdyby w pierwszym przypadku przekroczenie czasu ustanowionego do wywiezienia z obszaru kontroli nie zostało całkiem wiarogodnie usprawiedliwione przypadkową przeszkodą, zastósowana być ma kara według § 372 ustawy defraudacyjno-karnej, jeżeli nie ma nastąpić ukaranie za wysłanie oleju kopalinnego opłatnego bez opłacenia podatku.

Taż sama kara ma być zastósowana, gdyby przekroczono czas ustanowiony do nadejścia posyłki oleju kopalinnego do miejsca przeznaczenia, leżącego w obrębie obszaru kontroli.

§ 10. (Do § 19 ustawy). 1. Każdy, a więc także ten, kto w obszarze kontroli innej rafineryi oleju kopalinnego, nie tej, z której olej kopalinny pochodzi, spotkany będzie z transportem oleju kopalinnego, jest już w myśl § 269 ustawy o cłach i monopolach obowiązany okazać organom skarbowym na onychże żądanie papiery, służące do wykazania oleju kopalinnego (bolety odbytu i t. d.) i dokładnie wyjawić, gdzie, kiedy i od kogo otrzymał olej kopalinny, który wiezie lub niesie, tudzież dokąd i dla kogo jest on przeznaczony.

2. Kto przewozi olej kopalinny w obszarze kontroli rafineryi oleju kopalinnego, jest nadto obowiązany dozwolić bez oporu organom skarbowym, gdy tego zażądają, otwarcia naczyń, olej kopalinny zawierających, które te organa skarbowe wskażą, i wzięcia z nich próbek, jakoteż, gdyby do dokonania tych czynności urzędowych lub do stwierdzenia popełnionego przekroczenia było to potrzebne, udać się z przesyłką razem z funkcyonaryuszem skarbowym w miejsce, które on wskaże, i przy wszelkich czynnościach urzędowych dawać potrzebną pomoc.

§ 11. (Do § 20 ustawy). Rejestry sprzedaży, jakoteż zapiski przewidziane w § 20 ustawy na wypadek ostrzejszej kontroli, utrzymywać trzeba podług przepisanych wzorów.

Druki do tychże wydawać będzie za zwrotem kosztów wyrobu Władza skarbowa pierwszej instancyi w zeszytach oznaczonych liczbami i podpisanych, których nić jest przyciśnięta pieczęcią urzędową.

Przed wydaniem napisane będzie na każdym zeszycie nazwisko przedsiębiorcy i siedziby rafineryi oleju kopalinnego, dla której jest wydany.

§ 12. (Do § 22 ustawy). Rejestry sprzedaży, przepisane w § 22 ustawy winny być urządzone i utrzymywane

według wzoru. Druki do tychże dostać można za zwrotem kosztów wyrobu w zeszytach oznaczonych liczbami i podpisanych, z nicią przyciśniętą pieczęcią urzędową, w Urzędzie lub u funkcyonaryusza skarbowego, którego wskaże Władza skarbowa I instancyi, a przed wydaniem napisane będzie na każdym zeszycie nazwisko, mieszkanie i numer konskrypcyjny domu sprzedawcy, dla którego rejestr jest wydany.

§ 13. (Do § 23 ustawy). Uwiadomienie o wysłaniu oleju kopalinnego opłatnego wygotować trzeba podług wzoru i podać w dwóch egzemplarzach do tego organu Władzy skarbowej, którego Władza skarbowa I instancyi wskaże przedsiębiorcom rafineryi oleju kopalinnego.

Ci funkcyonaryusze wydawać także będą przedsiębiorcom blankiety do uwiadomień za zwrotem kosztów wyrobu.

Zanim uwiadomienie o wysłaniu oleju kopalinnego opłatnego będzie podane wspomnianemu funkcyonaryuszowi, okazać je trzeba organowi skarbowemu do nadzorowania przedsiębiorstwa przeznaczonemu, który ma je potwierdzić.

§ 14. (Do § 24 ustawy). 1. O pozwolenie kredytu na podatek konsumcyjny prosić trzeba Władzy skarbowej I instancyi.

Pozwolenie wydawane będzie tylko na rok jeden. Atoli w celu odnowienia go nie trzeba za każdym razem odnawiać także zabezpieczenia kwoty podatku, który ma być kredytowany, lecz zabezpieczenie już dane, o ile pod tym względem nie zostało zmniejszone, zostawić można na drugi i następny rok, jeżeli nie zajdą okoliczności, które według zdania Władzy skarbowej zmieniają wartość zabezpieczenia w sposób narażający Skarb Państwa.

2. Zabezpieczenie stanowić mogą w duchu przepisów o kredytowaniu podatku od piwa i gorzałki, podanych w rozporządzeniach Ministerstwa skarbu z dnia 5 Lutego 1852 (Dz. u. p. N. 43), § 6 i z dnia 18 Czerwca 1878 (Dz. u. p. N. 73), a mianowicie:

A. c. k. austryackie papiery rządowe po kursie dziennym, lecz nie po nad wartość imienną;

B. następujące papiery obiegowe austryackie aż do dwóch trzecich części kursu dziennego, a mianowicie:

a) listy zastawne i akcye Banku austro-węgierskiego (dawniej c. k. uprzyw. austr. Banku narodowego) (Dz. u. p. 1863 N. 28),

b) obligacye pożyczki gminnej miasta Wiednia (Dz. u. p. 1867 N. 58 i Dz. u. p. 1875 N. 50),

c) listy zastawne, wydawane za zezwoleniem i pod dozorem rządowym przez zakłady hypoteczno-kredytowe i inne zakłady, trudniące się udzielaniem pożyczek na hypoteki (Dz. u. p. 1868 N. 93),

d) obligacye z prawem pierwszeństwa kolei żelaznych, jeżeli Rząd zagwarantował ich oprocentowanie i zwrot kapitału (Dz. u. p. 1870 N. 33),

e) obligacye galicyjskiej pożyczki głodowej (Dz. u. p. 1875 N. 60),

f) obligacye pożyczki miasta Pragi (Dz. u. p. 1875 N. 79),

g) obligacye pożyczki miasta Gracu (Dz. u. p. 1876 N. 57),

h) udziałowe zapisy dłużne pożyczki na regulacyą Dunaju (Dz. u. p. 1870 N. 36 i Dz. u. p. 1878 N. 19).

Składając papiery obiegowe (*A* i *B*), dołączyć trzeba odpowiedny dokument zastawu podług przepisanego wzoru, w którym wyrazić trzeba, iż stanowią kaucyą na zakredytowany podatek konsumcyjny.

C. Zapis hypoteczny zawierający tożsamo zastrzeżenie, wygotowany podług wzoru, o ile czyni zadość ustawowym warunkom bezpieczeństwa sierocego. Jeżeli zapis hypoteczny pochodzi od kogo innego, nie od osoby, mającej płacić podatek, właściciel hypoteki przyjąć powinien odpowiedzialność solidarną z obowiązanym do płacenia podatku. Sprzęty i przyrządy do wyrobu, znajdujące się w budynkach, w których odbywa się rafinerya oleju kopalinnego, chociażby z budynkiem połączone były stale i nierozdzielnie, potrącić należy z wartości ogólnej, która ma być przyjęta do wymiaru rękojmi.

W przypadkach, gdy zapis hypoteczny stanowić ma zabezpieczenie, wielokrotna podatku, obliczona według Art.

III ustawy z dnia 7 Czerwca 1881 (Dz. u. p. N. 49), może być przyjęta za równoważnik wartości hypoteki wolnej od długów bez uciekania się do szacowania sądowego.

D. Rękojmia zakładów kredytowych pod dozorem rządowym zostających, w myśl przepisów rozporządzenia z dnia 15 Listopada 1880 (Dz. u. p. N. 139).

3. Gdy obowiązany do płacenia podatku konsumcyjnego chce korzystać z dozwolonego prawnie kredytowania podatku konsumcyjnego od oleju kopalinnego, który w ciągu roku lub w krótszym przeciągu czasu za opłatą podatku wysłać zamierza, aż do oznaczonej kwoty nieprzekraczalnej, winien prosić o to Władzę skarbową pierwszej instancyi i oznaczyć wysokość kredytu, którego potrzebuje, tudzież podać, jaką zamierza dać rękojmię.

4. Władza skarbowa decyduje w swoim zakresie działania, czy zachodzą warunki potrzebne do pozwolenia na przedłużenie terminu płatności podatku konsumcyjnego i w jakich rozmiarach ma być dozwolone. Obowiązani do płacenia podatku będą o decyzyi zawiadomieni pisemnie.

Ten, któremu prorogacya podatku konsumcyjnego została dozwolona, winien w uwiadomieniu przesłać się mającem Urzędowi poborczemu, odwołać się do decyzyi, przyzwalającej na prorogacyą i oznajmić, czy chce czy nie chce korzystać z dozwolonego przedłużenia płatności podatku konsumcyjnego.

§ 15. (Do § 25 ustawy) 1. Wszelka wysyłka oleju kopalinnego z rafineryi podlega dozorowi i kontroli organu skarbowego.

Gdy ma być wysłany olej kopalinny uznany za opłatny a wykazany boletą podatkową jego się tyczącą, zbadać trzeba przed wysłaniem wagę ryczałtową każdego naczynia napełnionego olejem, który ma być wywieziony, a następnie, przez odliczenie tary naczynia (§ 4 niniejszego rozporządzenia) oznaczyć wagę czystą.

2. O zwrócenie lub też odpisanie podatku konsumcyjnego na zasadzie § 25 ustawy w tym przypadku, gdyby po-

syłka, którą oznajmiono i od której opłacono podatek, wstrzymana została nie dla tego, iż rewizya urzędowa opóźniła jej wyprawienie, lecz w skutek innej przeszkody i nie mogła być wywieziona z rafineryi, prosić ma przedsiębiorca lub jego zastępca pisemnie Władzę skarbową I instancyi.

O każdej takiej przeszkodzie uwiadomić trzeba pisemnie organ skarbowy, sprawujący w zakładzie stały nadzór, lub też tego funkcyonaryusza, który przybędzie dla skontrolowania oznajmionej wysyłki.

§ 16. (Do § 26 ustawy) 1. W celu dokładnego sprawdzenia zapasów olejów kopalinnych opłatnych, gotowych do sprzedaży w rafineryach, których przedsiębiorcy są obowiązani utrzymywać zapiski w § 20 ustawy wzmiankowane, organa skarbowe obliczyć mają z końcem każdego miesiąca, jakoteż przed każdem, w innym czasie dokonywanem rewidowaniem zapasów oleju kopalinnego opłatnego, przy każdej pozycyi rejestru odbiorczego oleju kopalinnego opłatnego, wydobytego, rafinowanego, ilości ubytku w skutek ulotnienia się, na które pozwolono liczyć 6 od sta na rok, a to za czas od dnia odbioru, lub też, jeśli zapasy są przeniesione z poprzedniego miesiąca, za czas od pierwszego dnia miesiąca aż do ostatniego dnia miesiąca, albo według okoliczności, aż do dnia przed rewidowaniem zapasów, tudzież przy każdej pozycyi rejestru sprzedaży, pod którą zaciągnięty jest odbyt oleju kopalinnego opłatnego, za czas od dnia, w którym sprzedaż nastąpiła, aż do ostatniego dnia miesiąca, lub według okoliczności aż do dnia przed rewizyą zapasów i zapisać te ilości w rubryce obu rzeczonych rejestrów na to przeznaczonej.

2. Z końcem każdego miesiąca, jakoteż przed rewidowaniem zapasów oleju kopalinnego opłatnego, obydwa przerzeczone rejestry winny być zamykane.

Ubytek przez ulotnienie się powstający, który ma być potrącony, otrzymuje się, odciągając od sumy ilości ubytku przez ulotnienie się, zapisanych w rejestrze odbiorczym, sumę ilości ubytku przez ulotnienie się, zapisanych w rejestrze sprzedaży.

3. Wagę zapasów oleju kopalinnego opłatnego sprawdzać trzeba zwyczajnie przez odważenie.

W tych jednak rafineryach, w których produktów wyrobionych opłatnych nie nalewają od razu do beczek transportowych, lecz zachowują je tymczasowo w cysternach lub innych zbiornikach, można także obliczyć wagę oleju kopalinnego opłatnego podług sprawdzonej ilości tego oleju.

Atoli sposobem tym oznaczać można wagę tylko w tym razie, jeżeli pojemność zbiorników, w których produkty opłatne aż do napełnienia niemi beczek transportowych są zachowywane, była dokładnie wymierzona i na zbiornikach urzędownie naznaczona przy spisywaniu wywodu oględzin lub wtedy, gdy kontrola ostrzejsza w myśl § 20 ustawy została zaprowadzona.

Gdyby pojemności tej nie można było oznaczyć za pomocą nalewu wody lub w inny sposób, trzeba do tego wezwać biegłych.

4. Przed zamienieniem pojemności na wagę, zbadać trzeba ilość oleju kopalinnego opłatnego w zbiornikach zawartą. Ilość produktów opłatnych wyrażoną w hektolitrach mnoży się przez ilość stopni ich gęstości, którą także trzeba zbadać, a iloczyn dzieli przez 1000, z czego wypadnie waga czysta w cetnarach metrycznych.

Gdyby zapasy zrewidowane oleju kopalinnego, po strąceniu ubytku w skutek ulotnienia się, okazały się mniejszemi od ilości wyrażonej w zamknięciu rejestru, przedsiębiorca winien opłacić w przeciągu trzech dni podatek konsumcyjny od tego dalszego ubytku.

§ 17. (Do § 27 ustawy) Przedsiębiorcom rafineryj oleju kopalinnego pozwalać się będzie trzymać w rafineryach olej kopalinny oclony, lub od którego podatek został opłacony, z zastrzeżeniem wysłania go bez opłaty podatku, tudzież wysyłać z rafineryj swoich bez opłaty podatku olej kopalinny do wywozu za granicę, pod następującemi warunkami i ostrożnościami:

A Przedsiębiorca rafineryi oleju kopalinnego, który olej kopalinny opłatny, sprowadzony z zagranicy lub rafineryi

oleju kopalinnego, leżącej w obszarze, w którym ustawa niniejsza obowiązuje, chce trzymać w swoim zakładzie z zastrzeżeniem wysłania bez opłaty podatku, winien prosić o pozwolenie do tego Władzy skarbowej I instancyi, w której okręgu jego zakład leży. Pozwolenie to będzie dawane przedsiębiorcom rafineryi oleju kopalinnego, w których zakładzie nie było jeszcze popełnione wykroczenie przeciwko przepisom o opodatkowaniu oleju kopalinnego, na przeciąg jednego roku pod następującemi warunkami:

1. Gdy olej kopalinny opłatny sprowadzany jest z poza linii cłowej, natenczas, opłacając od niego cło przywozowe, trzeba oświadczyć, do której rafineryi oleju kopalinnego ma być zawieziony i któremu oddziałowi Straży skarbowej jest ona w nadzór oddana.

Komora, w której następuje oclenie, przekazuje olej kopalinny na bolecie deklaracyjnej do wskazanej rafineryi oleju kopalinnego a zarazem uwiadamia o tem oddział Straży skarbowej do nadzoru nad nią przeznaczony.

Gdy olej kopalinny opłatny sprowadzany jest z rafineryi oleju kopalinnego, leżącej w obszarze, w którym ustawa niniejsza obowiązuje, winien być wykazany boletą odbytu tej rafineryi, opiewającą na imię przedsiębiorcy, który go nabył.

Na tej bolecie odbytu organ skarbowy, nadzorujący wywóz z rafineryi oleju kopalinnego, przekazuje wysyłkę do tej rafineryi, do której jest przeznaczony, i zarazem uwiadamia o tem oddział skarbowy, w którego okręgu leży ta ostatnia rafinerya.

2. Zanim olej kopalinny będzie wzięty na skład w rafineryi oleju kopalinnego, przedsiębiorca tejże winien donieść o tem pisemnie oddziałowi straży skarbowej, nadzorującemu rafineryą. W doniesieniu tem, które wygotować trzeba w dwóch egzemplarzach podług wzoru, podać trzeba:

a) ilość, znaki i numera naczyń, w których nadszedł olej opłatny,

b) wagę czystą każdego naczynia,

c) komorę, w której nastąpiło oclenie, lub rafineryą oleju kopalinnego, z której olej kopalinny pochodzi, jakoteż numer i datę bolety deklaracyjnej lub bolety odbytu.

Organa skarbowe zbadają niezwłocznie olej kopalinny pod względem jego wagi czystej, odciągając od zbadanej wagi ryczałtowej tarę, przyjętą przy ocleniu lub opłacaniu podatku według bolety deklaracyjnej albo też według bolety odtarowania (§ 8 niniejszego rozporządzenia).

Jeżeli przy tem dochodzeniu wagi ryczałtowej i czystej w porównaniu z boletą deklaracyjną lub z boletą odtarowania nie nasunie się żadna wątpliwość, organa skarbowe zapisują to, o czem się przekonają, w obydwu egzemplarzach oświadczenia o przyjęciu na skład.

Jeden egzemplarz tego oświadczenia wydany będzie rafineryi.

Drugi egzemplarz i boletę deklaracyjną lub boletę odbytu odesłać trzeba komorze lub organowi, który rafinerya uwiadamiać ma o wysyłkach oleju kopalinnego opłatnego.

3. O wysyłkach oleju kopalinnego opłatnego, w rzeczony sposób do rafineryi oleju kopalinnego wprowadzonego, donosić należy z tym dodatkiem (§ 13 niniejszego rozporządzenia), że żąda się uwolnienia ich od podatku z tytułu opłacenia już cła lub podatku. Komora lub organ skarbowy, któremu doniesiono o wysyłce, jeżeli oznajmiona waga nie wynosi więcej niż zapas oleju, mający prawo do uwolnienia od podatku, z potrąceniem ubytku w skutek ulotnienia się w czasie trzymania go na składzie, wygotowuje boletę podatkową, w której jednak zamiast potwierdzenia, iż podatek został zapłacony lub zakredytowany, pisze następującą uwagę:

„Uwolniono od podatku z powodu odwołania się, iż podatek (cło) już opłacono“.

4. Jeżeli waga czysta została przy złożeniu w rafineryi w sposób pod liczbą 2 podany, zbadana, postąpić trzeba w taki sam sposób z wysyłką oleju kopalinnego, jeżeli w tych samych beczkach lub naczyniach i opakowaniach

zewnętrznych jest wysyłany, w których do rafineryi oleju kopalinnego został przywieziony z pretensyą do uwolnienia od podatku.

B 1. Właściciel rafineryi oleju kopalinnego, który chce olej kopalinny opłatny wysyłać ze swego zakładu za linię cłową bez opłaty podatku, winien otrzymać na to pozwolenie od Władzy skarbowej I instancyi, w której okręgu znajduje się rafinerya oleju kopalinnego.

Pozwolenie to będzie dawane na rok jeden i nie będzie odmówione żadnemu przedsiębiorcy rafineryi, w którego rafineryi nie zostało jeszcze popełnione ciężkie przekroczenie defraudacyjne przeciwko przepisom o opodatkowaniu oleju kopalinnego i który nie był karany ani za przemytnictwo ani za ciężkie wykroczenie defraudacyjne przeciwko przepisom o postępowaniu opłatnem ani też uwolnionym tylko dla braku dowodów prawnych.

2. Wywozić można tylko przez tę komorę, która jest wyraźnie upoważniona do pobierania cła wchodowego od surowego oleju kopalinnego albo do postępowania wywozowego olejem kopalinnym.

3. Wysyłka obejmować powinna najmniej 100 kilogramów oleju kopalinnego opłatnego.

4. O wysłaniu z rafineryi oleju kopalinnego, przeznaczonego do wywozu, uwiadomić trzeba w sposób przepisany Urząd lub organ Władzy skarbowej, u którego rafinerya płacić ma podatek konsumcyjny z tem dołożeniem, że olej płatny wywieziony być ma za linię cłową na podstawie otrzymanego pozwolenia.

Urząd ten lub organ skarbowy wygotowuje boletę podatkową, w której zamiast potwierdzenia, jako podatek został zapłacony lub zakredytowany, pisze się formułę następującą; „Uwolniono od podatku za udowodnieniem wywozu za linię cłową“.

5. Podatek konsumcyjny od oleju kopalinnego, który za granicę ma być wywieziony, trzeba zabezpieczyć przy oznajmianiu wysyłki uwolnionej od podatku.

Zabezpieczenie dać należy w sposób wzmiankowany w § 14, l. 2, niniejszego rozporządzenia.

Zresztą można także zrobić użytek z udzielonego przedsiębiorcy rafineryi oleju kopalinnego kredytu na podatek konsumcyjny, jeżeli dokument zastawu jest odpowiednio wygotowany.

Kaucya zostanie wydana zaraz po nadejściu potwierdzenia urzędowego co do wywozu za linię cłową oleju kopalinnego, od podatku uwolnionego.

6. Oprócz uwiadomienia o wysłaniu (l. 4), przedsiębiorca lub zawiadowca rafineryi oleju kopalinnego winien doręczyć organowi skarbowemu, ustanowionemu do bezpośredniego nadzoru nad rafineryą, deklaracyą wywozu wygotowaną w dwóch egzemplarzach podług wzoru.

Organ skarbowy sprawdza wagę i gęstość oleju kopalinnego oznajmionego do wywozu za linię cłową, zapisuje to, o czem się przekonał, w obu egzemplarzach deklaracyi i za pomocą tejże przekazuje wysyłkę do właściwej komory wywozowej, którą równocześnie o tem uwiadamia.

7. W drodze, którą posyłka przebywa aż do komory wywozowej, zachowywać trzeba przepisy o transportowaniu przekazanych towarów wchodowych nieoclonych.

8. Gdy posyłka nadejdzie, komora wywozowa winna wykonać rewizyą wewnętrzną (zbadać wagę, jakoteż gęstość oleju kopalinnego).

Zapisuje ona to, o czem się przekona, w obu egzemplarzach deklaracyi wywozu, jakoteż w nadesłanem jej uwiadomieniu, oddaje jeden egzemplarz potwierdzonej deklaracyi wysyłającemu lub przedsiębiorcy przewozu, odsyła uwiadomienie opatrzone potwierdzeniem wywozu posyłki organowi skarbowemu, od którego przyszło, a drugi egzemplarz deklaracyi dołącza do rejestru przychodów jako dowód.

9. Przedsiębiorca lub zawiadowca rafineryi oleju kopalinnego jest obowiązany okazać niezwłocznie Urzędowi poborczemu lub organowi skarbowemu otrzymany napowrót potwierdzony egzemplarz deklaracyi wywozu i gdy go tenże

organ zatwierdzi, dołączyć go do rejestru odbytu jako dowód.

Gdyby przedsiębiorca lub zawiadowca rafineryi oleju kopalinnego nie dopełnił tego obowiązku w przeciągu czterech tygodni od przekazania przesyłki do wywozu (l. 6), i gdyby w tym terminie uwiadomienie o wywozie nie nadeszło do organu skarbowego, ustanowionego do sprawowania bezpośredniego nadzoru nad rafineryą, lub gdyby na komorze wywozowej waga oleju kopalinnego okazała się mniejszą od oznajmionej do wywozu, przedsiębiorca winien pod egzekucyą opłacić natychmiast podatek od oleju kopalinnego, bez opłaty podatku wywiezionego, który nie został dowodnie wywieziony za granicę.

10. W obrocie na kolejach żelaznych lub statkach parowych pod zamknięciem miejsca, komory główne wewnątrz okręgu cłowego ustanowione, które upoważnione są do zastępowania komór wywozowych, w ustępie 2 wzmiankowanych, winny je zastępować z zachowaniem podobnych środków ostrożności, także przy wywozie oleju kopalinnego opłatnego, który z rafineryi oleju kopalinnego został wywieziony bez opłaty podatku.

§ 18. (Do § 28 ustawy). Dla Dalmacyi przepisy tyczące się rodzaju i wymiaru kar za przekroczenia przepisów o podatku konsumcyjnym od oleju kopalinnego, tudzież tyczące się odpowiedzialności za kary, którym przekroczenia te ulegają, jakoteż przedawnienia rzeczonych przekroczeń, ogłoszone będą osobnem rozporządzeniem.

§ 19. (Do § 30 ustawy). Gdy rewizya urzędowa wykaże, iż oleju kopalinnego jest więcej niż oznajmiono, od każdej takiej nadwyżki opłacić trzeba podatek konsumcyjny dodatkowo.

Ażeby w tych przypadkach, w których z powodu znalezionej nadwyżki nie wytacza się postępowania karnego, zabezpieczyć należyty wpływ opłaty, organ skarbowy, nadzorujący wysyłki oleju kopalinnego z rafineryi, winien zapisać wyraźnie na odwrotnej stronie bolety płatniczej wynik ba-

dania wagi oleju kopalinnego opłatnego, do wysłania oznajmionego, i wygotować wywód urzędowy według wzoru, wypełniając w nim miejsca próżne pisanemi słowami, a następnie organ skarbowy i obowiązany do opłaty podatku lub jego zastępca mają go podpisać, poczem złożyć go trzeba niezwłocznie w Urzędzie, w którym kontrybuent ma opłacać podatek konsumcyjny. (Rozp. Min. sk. z 23 Czerwca 1882 dz. u. p. N. 78).

Podatek zarobkowy od przedsiębiorstwa wydobywania oleju skalnego może być wymierzonym według stopy dla fabryk krajowych wyznaczonej, gdyż przedsiębiorstwa znaczniejsze i bardziej rozszerzone mogą być według wyższej stopy opodatkowanemi. (Dekr. kanc. nadw. 17 Marca 1825, Zb. u. prow. z 1825 N. 52. Tr. ad. 28 Grudnia 1880 L. 2560 N. 967).

Jeżeli bezwarunkowo nie można rozstrzygnąć, w której z dwóch graniczących z sobą gmin, leży siedziba przedsiębiorstwa (kopalni), gdyż lokalności dla przemysłowego ruchu tego przedsiębiorstwa w obydwu gminach się znajdują, to orzeczenie nakazujące, aby dla gminy, w której znajduje się siedziba stowarzyszenia odciągnąć 20% podatku, a resztę 80% przypisać w równych częściach w obydwu owych gminach, nie narusza przepisów prawa. (Tr. ad. 23 Listopada 1880 L. 2289 N. 928).

Wymiar podatku zarobkowego od drobiazgowego handlu olejami skalnemi.

Według § 15 ustawy z 15 Marca 1883 r. (Dz. pr. p. N. 39), dotyczącej zmian i uzupełnienia ustawy przemysłowej, nie potrzeba osobnej koncesyi do drobiazgowego handlu olejami skalnemi.

Z uwagi, że w obec tego postanowienie § 7 dekretu ministeryalnego z dnia 17 Czerwca 1865 (Dz. pr. p. N. 40) zniesione zostało, i z uwagi, że w myśl § 38 alin. 1 wyż pomienionej ustawy uprawnienie do drobiazgowego handlu olejami skalnemi objęte jest niewątpliwie ogólnem upoważnieniem, które udziela Władza przemysłowa do handlu bez ograniczenia na pewne towary, albo na pewne kategorye towarów, oznajmiło c. k. Ministerstwo skarbu reskryptem

z dnia 2 Stycznia 1884 N. 41785, że odpada nadal potrzeba postępowania przy wymiarze podatku zarobkowego według postanowienia reskryptu c. k. Ministerstwa skarbu z dnia 22 Kwietnia 1873 roku N. 7282, które ogłoszono okólnikiem z dnia 30 Kwietnia roku 1873 N. 19291 (Dodatek do dzien. rozp. N. 4), a które normuje, że upoważnienie do drobiazgowego handlu olejami skalnemi należy uwidocznić w arkuszach na podatek zarobkowy, i że przy danych sposobnościach przedsiębrać należy na nowo opodatkowanie opodatkowanych już handlarzy, trudniących się także sprzedażą olejów skalnych.

To samo dotyczy i tych wypadków, w których uzyskane zostało upoważnienie do handlu na oznaczone kategorye towarów w myśl § 38 alin. 2 ustawy z 15 Marca 1883, jeżeli Władza przemysłowa oznajmi, że powyższem upoważnieniem objęte jest i uprawnienie do handlu olejami skalnemi.

Jeżeli handel drobiazgowy olejami skalnemi nie jest objęty upoważnieniem, które Władza przemysłowa wydała, należy postąpić, co się samo przez się rozumie, w myśl § 14 patentu z 31 Grudnia 1812 i § 10 przepisu wykonawczego do tegoż z dnia 14 Stycznia 1813. (Rozp. Dyr. kr. sk. z d. 31 Stycznia 1884, dodatek do dz. rozp. min. sk. N. 6).

---

g) O podatku konsumcyjnym od gorzałki (wódki).

Ustawa z 27 Czerwca 1878 (dz. u. p. N. 72) zmieniona co do 22 §§ projektowanej ustawy z r. 1884 przez Rząd przedłożonej, przez Izbę Panów 28 Kwiet., i przez Izbę Deputowanych 6 Maja 1884 przyjętej lecz jeszcze nie sankcyonowanej, która obowiązywać ma od 1 Paźd. 1884. Po otrzymaniu sankcyi w dodatku tego dzieła podane będą daty, pod którym numerem w dzienniku ustaw Państwa ta ustawa ogłoszoną została, niemniej umieszczoną będzie rozporządzenie ministeryalne odnoszące się do wykonywania tej ustawy, gdyż po zaprowadzeniu zmian ustawy z d. 27 Czerwca 1878 także rozp. min. sk. z 3 Lipca 1878 dz. u. p. N. 95, tyczące się wykonania powyższej ustawy zmianom ulegnie. Uchwalone w roku 1884 ustępy ustawy są — jako jeszcze nie obowiązujące dnia 9 Maja 1884 t. j. podczas druku tego arkusza — w nawiasie umieszczone.

§ 1. Płyn wyskokowy przepędzony podlega przy wyrobie podatkowi konsumcyjnemu w kwocie jedenaście centów od każdego hektolitra i za każdy podług skali studzielnego alkoholometra odmierzony stopień (stopień hektolitrowy, alkohol litrowy).

Podatek ten opłacać należy także od wyrobu zapraw octowych i octów wyrabianych z innego płynu, nie z płynu wyskokowego przepędzonego, np. z zacieru uległego fermentacyi, przez destylacyą tegoż a to podług ilości alkoholu, której płyn ten byłby dostarczył, gdyby był użyty do wyrobu alkoholu.

[Jeżeli z wyrobem przepędzonego płynu wyskokowego albo ze wspomnianym wyrobem zapraw octowych lub octu połączono zarazem wytwarzanie drożdży prasowanych (przeznaczonych na sprzedaż), natenczas oprócz powyższej należytości podatkowej opłacać należy dodatek w wysokości 30 %].

§ 2. Przyzwolone dotychczasowemi przepisami uwolnienie od podatku wyrobu gorzałki z płodów

własnej produkcyi na domową potrzebę, utrzymuje się nadal w tych granicach i pod temi warunkami, jakie są przepisane. Upoważnia się jednak Ministerstwo skarbu, aby dla ułatwienia dozoru urzędowego nad wyrobem gorzałki, niepodlegającym opodatkowaniu, poznosiło uwzględnienia wyjątkowe, o ile się bez nich obejść można, jakoteż, aby zdecydowało ze słusznem uwzględnieniem używanego w kraju sposobu wyrabiania gorzałki wolnej od podatku, czy z czasu w ciągu roku na to obracanego, korzystać się ma bez przerwy, czyli też możnaby go podzielić na dwa lub więcej okresów.

§ 3. [Od płynu wyskokowego przepędzonego, który z zastrzeżeniem zwrotu podatku wywieziony zostaje poza linię cłową w beczkach i w ilości najmniej 50 litrów, zwracać się będzie podatek konsumcyjny w kwocie jedenastu centów za każdy hektolitr i za każdy stopień ilości alkoholu w tym płynie się znajdującej, wykazany zapomocą przepisanego alkoholometru studzielnego (stopień hektolitrowy alkoholu) z doliczeniem 10 % dodatku w skutek ubytku powstałego przez osadzenie się, transport i t. p. a to przekazami, płatnymi po upływie sześciu miesięcy od dnia, w którym płyn ten przez linię cłową przewieziony został.

Przy wywozie likierów poza linię cłową, jeżeli transport odbywa się w ilości najmniej 25 litrów, a to w beczułkach lub flaszkach, zawierających po $^1/_4$, $^1/_2$, 1 lub więcej litrów, następuje zwrot podatku takimiż przekazami po 4 ct. za każdy litr.

Za ilości mniejsze niż 25 litrów podatku się nie zwraca.]

§ 4. Upoważnia się Administracyą Skarbu do zwracania pod stósownemi warunkami i środkami ostrożności podatku, także od gorzałki użytej do wyrobu fabrykatów, które nie należą do rzędu przedmiotów spożywalnych np. do wyrobu octanu ołowiowego.

§ 5. W wątpliwości, czy podatek konsumcyjny, w § 1 wzmiankowany, ma być zapłacony czy nie, jakoteż, co do wymiaru należytości, nie ma miejsca postępowanie przed Sądami zwyczajnemi.

§ 6. Należytości niezapłacone ściągać należy w sposób przepisany do ściągania zaległych podatków publicznych.

§ 7. Na prośbę organów skarbowych każdy Naczelnik gminy obowiązany jest udzielić im niezwłocznie pomocy w czynnościach urzędowych, podejmowanych w celu wykonania przepisów o podatku wzmiankowanym w § 1.

§ 8. Postanowienia, tyczące się przedawnienia tego podatku, określone będą osobną ustawą.

§ 9. Gdy w skutek niedbałego przestrzegania istniejących przepisów, zaległość przepada, strona, na której wina cięży, odpowiedzialna jest Skarbowi Państwa za stratę.

§ 10. Kto zamierza wyrabiać lub przez destylacyą przeistaczać płyn wyskokowy przepędzony, albo wyrabiać ocet lub zaprawę octową za pomocą destylacyi z innego płynu, a nie z wyskokowego przepędzonego, obowiązany jest podać w wyznaczonym terminie (§§ 31, 54, 62 i 75) opisanie zakładu i przegląd przyrządów a względnie uwiadomienie o ruchu.

§ 11. Posiadacze przyrządów do destylacyi, którzy nie oddają się żadnemu z zatrudnień, w powyższym § 10 wzmiankowanych i nie trudnią się wyrabianiem lub sprzedawaniem takich przyrządów, uwiadomić mają o posiadaniu takich przyrządów w przeciągu 48 godzinach po ich nabyciu, organa skarbowe, do tego przeznaczone, znajdujące się w miejscu lub w pobliskości a to pismem w dwóch egzemplarzach wygotowanem.

Jeden egzemplarz uwiadomienia tego, zaopatrzony potwierdzeniem wniesienia, zwrócony będzie uwiadamiającemu do zasłonięcia się i wylegitymowania. Od rzeczonego uwiadomienia uwolnieni są mianowicie aptekarze, tylko co do tych przyrządów destylacyjnych, które nie mają więcej nad litr pojemności albo zrobione są z innego materyału niż z metalu.

§ 12. Obowiązkiem jest przedsiębiorcy umieścić na zewnętrznej części lokalu zakładu gorzelnianego napis widoczny, uwiadamiający o prowadzeniu przemysłu.

Jest on nadto odpowiedzialny za zachowywanie cech urzędowych na przyrządach i sprzętach a w szczególności obowiązany jest o uszkodzeniu albo zupełnem zniszczeniu tych cech przez inne osoby lub przez przypadek, w ciągu 24 godzinach po dowiedzeniu się o niem, zawiadomić najbliższy organ skarbowy, celem odnowienia cech.

Niezawiśle od obowiązku uwiadamiania w §§ 31, 62 i 75 wzmiankowanego a ciężącego na kierowniku fabrykacyi i służbie nadzorczej, przedsiębiorca ustanowić ma osobę, która podczas jego nieobecności przytomną być powinna w lokalach wykonywania przemysłu, dla udzielania w jego imieniu potrzebnych wyjaśnień organom skarbowym, którym dozór nad zakładem jest poruczony.

Domniemywać się będzie, że kierownik fabrykacyi lub w nieobecności tego ostatniego osoba, sprawująca dozór nad pomocnikami i robotnikami, jest przez przedsiębiorcę upoważnioną do udzielania w jego imieniu pomienionych wyjaśnień.

Jeżeli przedsiębiorca ustanowi do tego inną osobę, uwiadomić ma o tem pisemnie organ skarbowy, przeznaczony do dozorowania przedsiębiorstwa. Opatrzony potwierdzeniem urzędowem egzemplarz opisania zakładu, przeglądu przyrządów i sprzętów, tudzież oznajmienia o postępowaniu, podlegającem podatkowi, jakoteż uwiadomienia o przerwach w fabrykacyi i inne potrzebne uwiadomienia zachowywać należy razem z boletą podatkową i rejestrem gorzelnianym w zakładzie, w miejscu na to przeznaczonem, dostępnem w każdym czasie dla organów skarbowych.

Gdy przedsiębiorstwo zostaje całkiem zwinięte, przedsiębiorca uwiadomić ma o tem pisemnie dotyczący organ skarbowy, a dopiero przez otrzymanie urzędowego potwierdzenia w tej mierze staje się wolnym od odpowiedzialności za zachowywanie urzędowych cech na lokalach, przyrządach i sprzętach.

§ 13. Zabronione jest:

1. Przeszkadzanie za pomocą jakiegokolwiek przyrządu u naczynia fermentacyjnego przelewaniu się zacieru albo

zbieranie przelewającego się zacieru do naczyń nie zameldowanych jako fermentacyjne, tudzież w ogólności powiększanie pojemności kadzi zacierowych oznajmionych po nad zgłoszoną pojemnośc;

2. przechowywanie w zakładzie innych surowców do wyrobu gorzałki użyć się dających, niż tych, które zameldowano do postępowania opłatnego, albo przechowywanie takich surowców w postaci zacieru po za obrębem zakładu;

3. przechowywanie brahy w izbach destylacyjnych;

4. zagłębianie w ziemi bez szczególnego pozwolenia jakiegokolwiek naczynia z wyjątkiem kadzi zacierowej;

5. usunięcie przyrządów gorzelnianych i naczyń z wyjątkiem naczyń do drożdży zarodowych, naczyń do fermentacyi drożdży i naczyń do drożdży słodowych z miejsca wyznaczonego dla nich w zakładzie gorzelnianym, chyba, że przeniesione być mają tylko na czas krótki dla wyczyszczenia;

6. przechowywanie w izbach gorzelnianych przyrządów i naczyń nie należących do wykonywania przedsiębiorstwa.

§ 14. Wyjąwszy przypadek zupełnego zwinięcia przedsiębiorstwa, kadzie zacierowe i przyrządy do pędzenia, chociażby nie zostawały pod zamknięciem urzędowem, nie mogą być ani wynoszone ze zakładu ani też używane do innego celu, prócz tego, do którego zostały zameldowane, jeżeli nie uwiadomiono poprzednio o tym zamiarze najbliższego organu skarbowego do dozoru nad gorzelnią przeznaczonego i dopóki się nie otrzyma urzędowego potwierdzenia, że uwiadomienie to zostało uczynione.

W małych gorzelniach z przyrządem do pędzenia tego rodzaju, jak wzmiankowany w § 21, l. II, w których urzędownie uczyniono przyrząd do pędzenia nieużywalnym przez opieczętowanie hełmu alembika i oziębialnika, używanie alembika do innego celu, nie do pędzenia, jest dozwolone nawet bez uwiadomienia.

§ 15. Zakład każdego przedsiębiorstwa w § 10 wzmiankowanego, podlega dozorowi Władz podatkowych.

Zakład stanowią następujące lokale:

1. Te, w których wykonywa się przemysł;

2. te, w których przechowywują się surowce, należące do fabrykacyi, albo wytwory z nich otrzymane;

3. wszystkie lokale połączone bezpośrednio z lokalami wzmiankowanemi pod 1 lub 2.

§ 16. Dopóki przedsiębiorstwo nie jest w ruchu, przyrządy do wyrobu uczynione będą nieużywalnemi przez opieczętowanie urzędowe lub w inny stósowny sposób (przez urzędowe zamknięcie).

W czasie ruchu gorzelni, kierownik fabrykacyi, gdy zaś ruch ustanie, przedsiębiorca jest opowiedzialny za zachowanie zamknięcia urzędowego w stanie nienaruszonym, wyjąwszy, gdyby udowodnione było przypadkowe zdarzenie, nie z jego (kierownika fabrykacyi, względnie przedsiębiorcy) winy pochodzące lub cudza wina, za którą nie jest odpowiedzialny.

Jakie środki mają być użyte, ażeby przyrządy do wyrobu uczynić nieużywalnemi, o tem osądzą organa skarbowe stósownie do jakości tych przyrządów.

Nieużywalność przez zamknięcie urzędowe nastąpi, gdy organa urzędowe uznają to za potrzebne, nawet w ciągu prowadzenia przemysłu, co do pojedynczych przyrządów do wyrobu i sprzętów, które nie mają być używane.

§ 17. Jeżeli aż do chwili, w której oznajmione używanie przyrządu do wyrobu (naczynia) pod zamknięciem urzędowem będącego, rozpocząć się może, nie przybędzie dla odjęcia go żaden funkcyonaryusz skarbowy, przedsiębiorca ma prawo odjąć sam urzędowe zamknięcie.

§ 18. Postępowaniem opłatnem nazywają się te czynności postępowania przemysłowego, których oznajmianie w celu wymierzenia lub zabezpieczenia podatku konsumcyjnego (§§ 42, 56 i 66) jest polecone.

W skutek uczynionego oznajmienia, po zbadaniu tegoż, wydana będzie przedsiębiorcy boleta z własnych rejestrów urzędowych, na blankiecie napisana, w której potwierdzone będzie zapłacenie przypadającego podatku, lub, jeżeli i o ile

kredytowanie podatku ma miejsce, wzięcie podatku na przepis. Dopiero gdy boleta ta znajduje się w zakładzie i w rękach przedsiębiorcy lub tej osoby, która zamiast niego do odpowiedzialności jest obowiązana, postępowanie opłatne może być rozpoczęte w czasie oznajmionym i przeznaczone do tego przyrządy i naczynia mogą być używane.

Postępowanie opłatne wykonane być musi ściśle tak, jak było oznajmione i w wygotowanej z tego powodu bolecie opisane.

Wszelkie samowolne zboczenie pociąga za sobą zastósowanie przepisów karnych.

Mianowicie zabronione jest także używanie w postępowaniu opłatnem takich naczyń i przyrządów, które nie są opatrzone cechami przepisanemi przez Władzę skarbową.

Ten, który kieruje postępowaniem opłatnem, uważany będzie za sprawcę takiego postępowania opłatnego nie oznajmionego albo niezgodnego z oznajmieniem i boletą, które miało miejsce w siedzibie zakładu podczas jego nieobecności.

§ 19. Organom skarbowym, przeznaczonym do wykonywania postanowień ustawy niniejszej, dozwolić należy bez sprzeciwiania się wstępu do zakładu (§ 15) i przebywania tam w celu załatwienia czynności urzędowych tak w dzień jak i w oznajmionym czasie fabrykacyi nocnej, i tak przedsiębiorca osobiście jak jego słudzy powinni być im na żądanie pomocni w czynnościach urzędowych w zakładzie.

Także i w każdym innym przypadku prócz wzmiankowanych, organom tym, gdy przybędą w towarzystwie osoby urzędowej lub członka Zwierzchności gminnej, dozwolić należy bez oporu wstępu do zakładu przedsiębiorstwa i wykonania tam czynności urzędowych.

Osoba urzędowa do rewizyi przybrana, lub przybrany członek Zwierzchności gminnej, obowiązany jest być bez przerwy obecnym podczas czynności urzędowych organu skarbowego, podpisać razem z nim w przypadku uczynionego zarzutu, wygotowany opis czynu lub wywód oględzin, protokoły przesłuchania, tudzież wszelkie do śledztwa należące

dowody i dokumenty i w ogóle dawać mu wszelką prawną pomoc.

W razie śledztwa defraudacyjnego, przedsiębiorca a względnie zastępca jego, obowiązany jest okazać niezwłocznie karty, rejestry, i wszelkie dokumenty, których zachowywanie jest zalecone i w razie potrzeby doręczyć je organowi skarbowemu za potwierdzeniem odbioru.

§ 20. Podatek konsumcyjny od płynu wyskokowego przepędzonego, pobierany będzie podług rozmaitości surowców, przyrządu do pędzenia i pojemności naczyń do zacieru:

I. przez oznaczenie ryczałtem, a mianowicie:

a) podług wydajności naczyń do zacieru,

b) podług wydajności przyrządu do pędzenia;

II. na podstawie dobrowolnej umowy z przedsiębiorcą gorzelni (ugody) podług prawdopodobnej ilości alkoholu wyrobić się mającego;

III. na podstawie oznaczeń zegara kontrolującego, podług ilości wytworu [przyjmując przeciętną zawartość alkoholu];

[IV. bez zegara kontrolującego według ilości i zawartości alkoholu w wytworze].

§ 21. W tym celu (§ 20) dzielą się gorzelnie:

I. na gorzelnie, przetwarzające surowce mączne (ziemniaki, zboża, owoce strączkowe, krochmal), topinambur, buraki lub melas, z którym zostają także na równi odpadki z fabrykacyi cukru: syrop i inne płyny, zawierające większą ilość cukru i w których

[*a)* naczynia zacierowe mają ogółem pojemności opłatnej (§ 26) najmniej 17 hektolitrów, a jeżeli są gorzelniami, należącemi do gospodarstwa wiejskiego, (§ 27) nie więcej jak 50 hektolitrów — jeżeli zaś nie są gorzelniami, należącemi do gospodarstwa wiejskiego, nie więcej jak 35 hektolitrów — bez względu na ilość i jakość przyrządów do pędzenia, albo]

b) chociaż pojemność ta nie przenosi 17 hektolitrów, używają przyrządu parowego (przyrządu do pędzenia) albo kilku przyrządów do pędzenia z bezpośredniem ogni-

skiem, albo mają jeden wprawdzie tylko przyrząd do pędzenia tego ostatniego rodzaju, ale taki, który opatrzony jest więcej lub innemi częściami składowemi, niż pod II są wzmiankowane, albo których alembik ma więcej niż dwa hektolitry pojemności.

[*c)* naczynia zacierowe — bez względu na to, czy gorzelnie należą do gospodarstwa wiejskiego, (§ 27), czy nie — mają ogółem pojemności opłatnej (§ 26) więcej niż 50, względnie 35 hektolitrów, bez względu na ilość i jakość przyrządów do pędzenia].

II. na gorzelnie, przetwarzające surowce mączne, topinambur, buraki lub melas, lub inne im podobne płody, i które, gdy ogólna opłatna pojemność ich naczyń zacierowych (§ 26) nie przenosi 17 hektolitów, używają tylko jednego przyrządu do pędzenia z bezpośredniem ogniskiem, który nie ma innych części składowych tylko jeden alembik, mięszadło, hełm, flasze do chłodzenia, wężownicę do chłodzenia lub proste rury do chłodzenia i rurę łączącą hełm z oziębialnikiem i których alembik ma najwięcej dwa hektolitry pojemności.

[III. na gorzelnie, przetwarzające celluloze *(Cellulose).*

IV. na gorzelnie, które przetwarzają odpadki z wyrobu wina (wytłoczyny winogronowe i t. p.), a zarazem prócz przepędzonego płynu wyskokowego wytwarzają sole winne.

V. na gorzelnie, które przetwarzają surowce inne prócz wyliczonych pod I. i III., jak n. p. owoce, wytłoczyny winogronowe, jagody, korzenie, osad (lagier) winny, wodę miodową i t. p.]

§ 22. Ryczałtowe oznaczenie podatku podług wydajności naczyń do zacieru, używane będzie w gorzelniach wzmiankowanych w § 21 pod I. *a)* i *b).*

§ 23. Ryczałtowemu oznaczeniu podatku podług wydajności przyrządu do pędzenia, podlegają gorzelnie wzmiankowane w § 21 pod II. i V.

Gorzelnie wspomniane w § 21 pod II. mają prawo wyboru także sposobu ryczałtowego oznaczenia podatku podług

wydajności naczyń do zacieru. Wybór jednak winien być dokonanym najpóźniej w 14 dni po rozpoczęciu ruchu w dotyczącym okresie pędzenia gorzałki i to w pisemnem podaniu wystósowanem do Władzy skarbowej I instancyi. Wybór ten obowiązuje stronę przez cały okres.

[§ 24. Ugoda wzmiankowana w § 20 pod II. nastąpić może:

1. W gorzelniach, używających nie więcej jak dwu przyrządów do pędzenia, które składają się tylko z oznaczonych w § 21 pod II części składowych, i których alembiki nie mają większej pojemności jak 4 hektolitry, jeżeli przedsiębiorcami gorzelni są właściciele gruntu i do wyrobu gorzałki używają tylko płodów własnej produkcyi, albo wytłoczyn winogronowych i drożdży winnych własnej produkcyi, tudzież jagód albo korzeni lub też innych owoców dziko rosnących.

2. W gorzelniach, przetwarzających surowce mączne, używających jednego tylko przyrządu do pędzenia, a to tego rodzaju, który oznaczono w § 21 pod II, a który prócz tego odpowiada przepisom § 52, jeżeli przedsiębiorcami są właściciele posiadłości wiejskiej, którzy dlatego wytwarzają gorzałkę, aby dla swego bydła uzyskać brahę jako paszę, a to dla tego ruchu gorzelnianego, który przypada w okresie ośmiomiesięcznym, zaczynającym się we Wrześniu, Październiku lub Listopadzie.

3. Bez względu na jakość przyrządu do pędzenia w gorzelniach, utrzymywanych przez piwowarów, gdy w nich do wyrobu gorzałki używane są tylko odpadki, pochodzące z ich własnej produkcyi piwa — wyjąwszy piwo zepsute.]

[§ 25. I. Na podstawie oznaczeń zegara kontrolującego:

Podług ilości wytworu na podstawie oznaczeń zegara kontrolującego przyjmując przeciętną zawartość alkoholu, znajdującego się w wytworze, obowiązani są do opłacania podatku przedsiębiorcy gorzelń wspomnianych w § 21 pod I. *c)* i III. wedle postanowień części czwartej.

Podług tego sposobu opodatkowania mogą także wszyscy inni przedsiębiorcy gorzelniani podatek opłacać.

Z podlegających temu opodatkowaniu rolniczych gorzelń, mogą te gorzelnie, których opłatna pojemność naczyń do zacieru nie wynosiła w roku 1883/84 więcej jak 60 hektolitrów, być opodatkowane aż do końca Sierpnia 1885 sposobem ryczałtowym, wedle wydajności naczyń do zacieru (§ 22), jeżeli ogólna pojemność opłatnych naczyń zacierowych w tych gorzelniach jest większą, jak 50 hektolitrów, nie wynosi jednak więcej jak 60 hektolitrów i jeżeli prócz tego odpowiadają wymogom § 27.

II. Opodatkowanie produktu bez zegara kontrolującego.

Opodatkowaniu podług ilości i tęgości produktu bez zegara kontrolującego pod zastrzeżeniami i warunkami, które mają być postanowione przez c. k. Ministerstwo skarbu w porozumieniu z król. węgierskiem Ministerstwem skarbu, podpadają gorzelnie oznaczone w § 21 pod IV.

Przedsiębiorcom takich gorzelń przysługuje także prawo wyboru ryczałtowego sposobu oznaczenia podatku podług wydajności przyrządu do pędzenia. Wybór powinien być jednak dokonanym najpóźniej w 14 dni po rozpoczęciu ruchu w dotyczącym okresie pędzenia gorzałki, a to pisemnie w podaniu do Władzy skarbowej I. instancyi, i wiąże stronę przez cały ów okres.]

W przypadkach, gdy zapis hypoteczny stanowić ma zabezpieczenie kredytowanego podatku od gorzałki, wielokrotna podatku, która może być przyjęta za równoważnik wartości hypoteki wolnej od długów, o ile jest nią realność, podatkowi gruntowemu podlegająca, obliczona być ma według odnośnych przepisów artykułu III ustawy z dnia 7 Czerwca 1881 o sumie ogólnej podatku gruntowego Dz. ust. państ. N. 49. (rozp. min. z 28 Sierpnia 1881 dz. u. p. N. 92).

§ 26. Przy oznaczeniu ryczałtowem podatku podług wydatności naczyń do zacieru przyjmuje się za skalę wydatności dziennej :]

1. Bezwarunkowo ogólną pojemność

a) kadzi fermentacyjnych,

b) kadzi do rozpoczęcia fermentacyi drożdżowej (przedfermentacyjnych),

c) naczyń do fermentacyi drożdży,

d) naczyń do drożdży zarodowych,

e) naczyń do chłodzenia drożdży zarodowych i

f) zbiorników zacierowych i podnośników *(montejus)* do zacieru zaprawionego fermentem, fermentującego, lub który fermentował,

g) jakoteż w ogóle wszelkich naczyń przeznaczonych na zacier fermentujący lub przynajmniej zaprawiony już fermentem, albo, które z wyjątkiem przyrządu do pędzenia, służyć mają na zacier, który wyfermentował.

2. Warunkowo, a mianowicie całkiem lub częściowo pojemność naczyń wzmiankowanych w § 28, stósownie do przepisów tamże podanych.

3. [Za każdy hektolitr pojemności okazującej się podług 1 i 2 następującą wydajność alkoholu w stopniach hektolitrowych a mianowicie: 5½ stopni hektolitrowych, gdy się przetwarza buraki, 6½ stopni hektolitrowych, gdy się przetwarza surowce mączne i topinambur, a 7 stopni hektolitrowych, gdy się przetwarza melas i surowce będące z nim na równi.]

W gorzelniach opodatkowanych podług wydajności naczyń do zacieru, flasze tak zwanego przyrządu próbnego do melasu, przeznaczone na melas, który poddany być ma na próbę fermentacyi, zaliczać należy stósownie do § 26 l. 1, lit. *g* ustawy z dnia 27 Czerwca 1878 o opodatkowaniu gorzałki, do naczyń bezwarunkowo opłatnych; inne zaś naczynia tego przyrządu, przeznaczone tylko na wodę i parę, tudzież rury przewodnie na wodę i parę, do tego przyrządu należące, uważać należy stósownie do § 25 l. 1 i 2 powołanej ustawy za wolne od podatku. (Rozp. min. z 29 Września 1881 dz. u. p. N. 114).

§ 27. [Tym gorzelniom, które z pewnem gospodarstwem wiejskiem (rolnem) w takim związku zostają, że gorzelnie te utrzymują wyłącznie płody lub większą ich część z tego właśnie gospodarstwa jako surowce do pędzenia gorzałki, a na odwrót oddają temuż gospodarstwu brahę na paszę dla bydła lub przynajmniej gnój karmionych nią bydląt, a w których pojemność naczyń do zacieru, dziennie opodatkować się mająca, nie wynosi więcej niż 50 hektolitrów, opuszcza się część wydajności alkoholu, ustanowionej w § 26, a to na czas produkcyi, która się odbywa w okresie ośmiomiesięcznym,

poczynającym się we Wrześniu, Październiku lub Listopadzie, jeżeli o to proszono i udowodniono wiarygodnie, że

a) gorzelnia stanowi nieodłączną część składową tego gospodarstwa wiejskiego i że

b) stósunek pomiędzy pojemnością naczyń, która dziennie ma być opodatkowana, a rozległością gruntów, gospodarstwo składających, pola ornego, łąk i pastwisk, jest taki, że na jeden hektolitr tej pojemności przypada najmniej 5 hektarów ziemi.

Od powyżej postawionego warunku, że gorzelnia rolnicza musi otrzymywać jako surowce do pędzenia gorzałki wyłącznie lub większą część płodów, pochodzących z pewnego, z gorzelnią połączonego, gospodarstwa rolnego, można odstąpić jedynie w tym wypadku, jeżeli w skutek notorycznego nieurodzaju stało się niepodobnem warunkowi temu zadość uczynić.

Opust ten wynosi przy pojemności naczyń do zacieru, dziennie opodatkować się mającej

a) do włącznie 20 hektolitrów — 25 procent

b) nad 20 do włącznie 35 hektolitrów — 20 procent

c) nad 35 do włącznie 45 hektolitrów — 10 procent].

Poświadczenia przez Starostwa wydawać się mające przedsiębiorcom gorzelń w celu uzyskania opustów gorzelnianych, zawierać mają potwierdzenie, na czyje imię gospodarstwo rolne prowadzi się, względnie gorzelnia w ruchu będzie, tudzież czy w gorzelni przerabiane będą wyłącznie lub przeważnie płody uzyskane z gospodarstwa rolnego, z gorzelnią połączonego, w końcu że braha w gospodarstwie tem na paszę lub nawóz użytą zostanie. (Okól. Nam. z 15 Października 1851 L. 9246).

I. Za gorzelnię rolną uważa się tę, która z pewnem gospodarstwem rolnem jest połączona w ten sposób, że wyłącznie albo po większej części przetwarza na gorzałkę surowce, będące płodami tegoż gospodarstwa, a natomiast oddaje temuż gospodarstwu brahę, otrzymaną z wyrobu gorzałki, na paszę dla bydła, albo przynajmniej nawóz od bydła tucznego, wypasanego tą brahą na rachunek przedsiębiorcy gorzelni.

Gorzelnia przetwarzająca melas nie może więc być uważaną za rolną, chyba że melas przetwarzany jest tylko jako dodatek do surowców gorzałczanych, których dostarcza samo gospodarstwo rolne, z gorzelnią połączone.

II. W gorzelniach rolnych (I) odróżniać należy trzy przypadki:

A. Tak wszystkie grunty (pola orne, łąki i pastwiska) do gospodarstwa rolnego należące, których powierzchnia ogólna podług § 27 ustawy o opodatkowaniu gorzałki, zostawać powinna w przepisanym stósunku z pojemnością opłatnych naczyń zacierowych gorzelni, jakoteż gorzelnia, stanowią jeden stan posiadania, albo

B. tylko wszystkie grunty, których powierzchnia ogólna wpływa na ten stósunek, stanowią stan posiadania pewnego gospodarstwa rolnego, albo

C. nie ma miejsca ani pierwsze (*A*), ani drugie (*B*).

W przypadkach, należących pod *A*, uważa się gorzelnię rolną za nieodłączną część składową gospodarstwa rolnego (ustawa o opodatkowaniu gorzałki § 28, lit. *a*), jeżeli okoliczność, że gorzelnia należy do stanu posiadania gospodarstwa rolnego, udowodniona będzie wyciągiem hypotecznym a nie ma innych gruntów, prócz należących do tego stanu posiadania.

Ażeby w przypadkach, należących pod *B*, gorzelnia rolna mogła być uważaną za nieodłączną część składową gospodarstwa rolnego, czynić powinna zadosyć warunkom następującym:

1. Gorzelnią i gospodarstwem rolnem zajmować sie powinna taż sama osoba.

2. Odległość gorzelni od stajen, należących do gospodarstwa rolnego, z którem zostaje w związku, nie ma wynosić więcej nad 5 kilometrów.

Dla oznaczenia tej odległości mierzy się długość najkrótszej drogi wozowej od bramy gorzelni aż do najodleglejszych części stajen bydlęcych.

3. Stajnie te (II) powinny być tak przestronne, aby w nich można pomieścić najmniej tyle sztuk rogacizny (wołów, byków, krów), ile hektolitrów wynosi pojemność opłatnych naczyń zacierowych gorzelni.

4. Każdy kontrakt dzierżawny, tyczący się gruntów, które biorą się w rachubę do oznaczenia stósunku powierzchni gruntów do pojemności opłatnych naczyń zacierowych gorzelni, chociaż nie są własnością przedsiębiorcy gorzelni, opiewać powinien najmniej na 6 lat.

5. Także wszelki kontrakt dzierżawny, tyczący się gorzelni, najmniej na 5 lat opiewać powinien.

Ażeby w przypadkach, należących pod *C*, gorzelnia rolna uważana być mogła za nieodłączną część składową gospodarstwa rolnego, czynić powinna zadość nie tylko powyższym, lecz jeszcze następującym warunkom:

6. Z gruntów (pól ornych, łąk i pastwisk) uprawianych łącznie, których powierzchnia ma być policzona, część równająca się najmniej połowie potrzebnej powierzchni, należeć powinna do stanu posiadania

pewnego gospodarstwa rolnego, udowodnionego wyciągiem hypotecznym, a inne graniczyć powinny bezpośrednio z tym stanem posiadania, albo wszystkie rzeczone grunty łączyć się powinny w jednę niepodzielną całość; dalej

7. żadne pole orne, którego powierzchnia ma być policzona, nie powinno leżeć od gorzelni dalej niż o $7^1/_2$ kilometra, a żadna łąka lub pastwisko dalej, niż o 10 kilometrów. Odległość tę mierzyć należy po najkrótszej drodze wozowej a względnie wygonowej od bramy wjezdnej gorzelni aż do odnośnego gruntu; nakoniec

8. pola orne stanowić powinny najmniej dwie trzecie części powierzchni wymaganej w § 27, lit. *b*) ustawy o opodatkowaniu gorzałki.

III. Z żądaniem o opust 20 a względnie 10% wydajności alkoholu, w § 26 ustawy o opodatkowaniu gorzałki, ustanowionej dla gorzelni rolnych, zgłosić się należy za pomocą pisemnego oznajmienia do Władzy skarbowej I instancyi, najpóźniej na cztery tygodni przed rozpoczęciem fabrykacyi w odnośnej kampanii.

Oznajmienie to można także wnieść równocześnie z wniesieniem uwiadomienia o przyrządach do wyrobu i opisania zakładu gorzelnianego, przepisanego w § 31 ustawy o opodatkowaniu gorzałki.

W oznajmieniu tem podać należy:

1. miejsce i liczby konskrypcyjne gorzelni;

2. nazwisko

a) właściciela i

b) przedsiębiorcy tejże;

3. wyraźne opisanie gospodarstwa rolnego, którego gorzelnia część składową nieodłączną stanowi i z tego powodu uzyskać ma opust, tudzież wyszczególnienie położenia gruntów, które je składają;

4. nazwisko przedsiębiorcy tego gospodarstwa rolnego i

5. właściciela tegoż, jeżeli zaś grunty, to gospodarstwo składające, nie należą do tego samego stanu posiadania, nazwisko właścicieli pojedynczych części;

6. powierzchnię gruntów (pól ornych, łąk i pastwisk) szczegółowo i ogółem:

7 pojemność naczyń do zacieru, która w gorzelni opodatkowana być ma dziennie;

8. rodzaj surowców, które w gorzelni mają być przetwarzane;

9. wiadomość, skąd surowcy te będą brane;

10. jeżeli gorzelnia i gospodarstwo rolne należą do tego samego stanu posiadania, ale nie ta sama osoba niemi się zajmuje, podać należy szczegóły kontraktu między przedsiębiorcą gorzelni a przedsiębiorcą gospodarstwa rolnego, tyczące się surowców na go-

rzałkę, jakoteż brahy z gorzelni a względnie nawozu od bydła, które przedsiębiorca gorzelni karmić będzie tą brahą;

11. w przypadkach, należących pod II, *B*, podać należy dokładnie położenie stajen gospodarskich i odległość tychże stajen od gorzelni, obliczoną w sposób wyżej podany, jakoteż

12. ilość rogacizny, która w stajniach tych pomieszczona być może, nakoniec

13. w przypadkach, należących pod II, *C*, odległości pojedynczych gruntów od gorzelni, obliczone w sposób wyżej podany.

IV. Zgłaszając się o opust, dołączyć należy do oznajmienia:

1. Wyciągi hypoteczne w celu udowodnienia stósunków własności gorzelni i gospodarstwa rolnego a względnie jego gruntów, jeżeli zaś gorzelnia nie jest zapisana w księdze gruntowej, potwierdzenie naczelnika gminy co do stósunków własności gorzelni.

2. Potwierdzenie naczelnika gminy, jako gospodarstwem rolnem a względnie gorzelnią rzeczywiście zajmuje się wymieniona osoba i jako pomiędzy gorzelnią a odnośnem gospodarstwem rolnem rzeczywiście istnieje taki związek, że gorzelnię, stósownie do powyższego przepisu I można uważać za rolną.

3. Wyciągi katastralne co do gruntów odnośnego gospodarstwa rolnego, o ile wyciągi hypoteczne nie podają powierzchni lub okoliczności, czy są polami ornemi, łąkami lub pastwiskami.

4. Pierwopisy lub odpisy wierzytelne kontraktów, tyczących się gruntów dzierżawionych, leżących w pośrodku. Jeżeli w przypadku należącym pod II, *A*, gorzelnią nie zajmuje się przedsiębiorca gospodarstwa rolnego, kontrakt, między nim a przedsiębiorcą gorzelni zawarty, wyjaśniać powinien dokładnie szczegóły wzmiankowane wyżej pod III, l. 10.

Żądanie tyczące się opustu, załatwiane będzie tylko na podstawie tych kontraktów, które zawarte zostałe na pismie przed kampanią wyrobu gorzałki, na którą opust jest żądany, i których podpisy są uwierzytelnione.

W przypadkach, należących pod II, *B* dołączyć jeszcze należy do oznajmienia, zgłaszając się o opust:

5. Potwierdzenie naczelnika gminy, jako stajnie bydlęce tego gospodarstwa rolnego, które daje podstawę do uważania gorzelni za rolną, oddalone są od gorzelni najwięcej o 5 kilometrów, licząc odległość w sposób wyżej podany.

6. Wiarogodny wykaz obszerności stajen bydlęcych.

W przypadkach, należących pod II, *C* dołączyć nadto należy do oznajmienia:

7. Potwierdzenie naczelnika gminy, jako stósownie do II, l. 6 grunty odnośnego gospodarstwa rolnego łączą się z sobą, tudzież potwierdzenie, jako żadne pole orne tego gospodarstwa rolnego nie

leży dalej niż o 7'|₂ kilometra a żadna łąka lub pastwisko dalej niż o 10 kilometrów od gorzelni.

V. Jeżeli zgłoszenie się o opust, podane będzie w czasie właściwym i wszystkiemi przepisanemi dowodami opatrzone, tudzież jeżeli nie będzie brakowało żadnego z potrzebnych warunków, żądający otrzyma opust ustawowy do tej fabrykacyi gorzałki w gorzelni rolnej, która w ciągu kampanii rocznej odbywa się w okresie ośmiomiesięcznym, poczynającym się we Wrześniu, Październiku lub Listopadzie.

Gdyby fabrykacya gorzałki rozpocząć się miała jeszcze później niż w Listopadzie, okres ten liczony będzie od Listopada.

Jeżeli kto zgłosi się o ustępstwo do Władzy skarbowej I instancyi w czasie właściwym, ale nie dołączy wszystkich przepisanych dowodów, żądanie jego nie będzie uwzględnione.

Tylko na kampanią 1879/80 pozwala się wyjątkowo wnosić pomienione dowody skutecznie aż do końca Lutego.

VI. Gdyby się pokazało, że już pierwotnie warunku do uzyskania opustu przepisanego nie było, lub że później odpadł, dozwolony opust zostanie cofnięty. W przypadku tym, przedsiębiorca gorzelni obowiązany jest wynagrodzić Skarbowi Państwa stratę poniesioną przez opust, z którego już korzystał, o ile opierał się na cofniętem przyzwoleniu.

Organa skarbowe, sprawujące kontrolę nad podatkiem od gorzałki, obowiązane są czuwać nad tem, czy istnieją wszystkie warunki do opustu.

VII. Przepisy powyższe obowiązywać będą od rozpoczęcia się kampanii wyrobu gorzałki 1879|80, równocześnie zaś utraci moc obowiązującą § 5 rozporządzenia Ministerstwa skarbu z dnia 3 Lipca 1878 Dz. ust. państ. N. 95 (rozp. Min. z dnia 26 Sierpnia 1879 dz. ust. państ. N. 111).

W celu zapobieżenia złemu, że przedsiębiorca gorzelni do zwrotu użytkowanego już opustu przymuszonym bywał, ponieważ ruch gorzelniany pierwej, niżeli na 4 tygodnie po zgłoszeniu opustu rozpoczętym został, polecono, ażeby w każdem rozporządzeniu dozwalającem opustu oznaczonym był także dzień, przed upływem którego ze względu na czas wniesionego zgłoszenia opustowego pod zagrożeniem utraty prawa korzystania z dozwolonego opustu, ruchu gorzelnianego rozpoczynać nie wolno.

Organ, któremu boletowanie jest poruczonem, winien dotyczący termin zanotować i w ten sposób do tegoż terminu się stósować, że w razie zgłoszenia wcześniejszego ruchu gorzelnianego należy wprawdzie boletę wydać, jednak bez uwzględnienia opustu. (Rozp. min. sk. z 1 Sierp. 1881 L. 22997 dod. do dzien. rozp. min. sk. N. 8).

§ 28. Naczynia, których pojemność wliczać należy warunkowo a mianowicie całkiem lub częściowo do wydajności dziennej, są następujące:

1. Naczynia służące do gotowania surowca przeznaczonego do zacieru (kotły do gotowania zacieru, przedzacierowe, parnik na ziemniaki), jeżeli opatrzone są jakimkolwiek oziębialnikiem, pompą powietrzną i t. p. lub za pomocą przewodu rurowego połączone z chłodnikiem.

2. Naczynia do maceracyi w gorzelniach przetwarzających zboże i kukurudzę, jeżeli za pomocą rynien lub rur są bezpośrednio połączone z naczyniami fermentacyjnemi lub z przyrządem do pędzenia, albo mają przewód parowy.

3. Kadzie przedzacierowe (do scukrzania), do rozczyniania melasu lub surowców z nim na równi będących i naczynia do maceracyi buraków, jeżeli ogólna pojemność istniejących naczyń tego rodzaju w fabrykach drożdży prasowanych spirytusowych wynosi więcej niż 80 od sta, w innych gorzelniach, które przetwarzają surowce mączne bez otrzymywania drożdży prasowanych, lub melas, albo surowce z nim na równi będące, więcej niż 90 od sta, a w gorzelniach przetwarzających buraki więcej niż 100 od sta ogólnej pojemności naczyń bezwarunkowo opłatnych (§ 26, licz. 1).

4. Chłodniki i chłodnice, jeżeli ustawione są w lokalu, trwałemi ścianami i oknami zabezpieczonem od wolnego przystępu powietrza, albo mają więcej niż 36 centymetrów głębokości.

5. Oziębialniki zacierowe, jeżeli zacier płynie rurami mającemi więcej niż 19 centymetrów średnicy, albo jeżeli chłodzenie odbywa się mechanicznie w walcach nie całkiem zamkniętych.

6. Rury do zacieru, gdy średnice ich mają więcej niż 19 cetymetrów średnicy i rynny do zacieru, gdy mają więcej niż 250 centymetrów kwadratowych w przekroju.

7. Naczynia do drożdży słodowych (naczynia do zaczynu drożdży, naczynia do zarabiania drożdży w ciasto), gdy ogólna pojemność ich w fabrykach drożdży prasowanych spirytuso-

wych wynosi więcej niż 30 od sta, w innych gorzelniach więcej niż 20 od sta ogólnej pojemności naczyń bezwarunkowo opłatnych (§ 26, licz. 1).

8. Naczynia do odwodniania drożdży i zbiorniki na wodę drożdżową, gdy za pomocą rur lub rynien połączone są z naczyniami fermentacyjnemi lub z przyrządem do pędzenia, albo z jednemi i drugiem zarazem.

9. Naczynia do szumowin drożdżowych, jeżeli każde z nich obejmuje więcej niż 50 litrów, albo, jeżeli ogólna pojemność ich wynosi więcej niż 1 od sta ogólnej pojemności naczyń opłatnych bezwarunkowo (§ 26, licz. 1).

10. Przyrządy służące do przepędzania zacieru (alembiki i podgrzewacze zacierowe), jeżeli nie są opatrzone przyrządami, zapomocą których łatwo próbę o ich zawartości przedsięwziąć można, a zarazem ich ogólna zawartość jest wyższą jak 60 procent ogólnej pojemności naczyń, bezwarunkowo opłatnych (§ 26 liczba 1), albo jeżeli wprawdzie zaopatrzone są w powyższe przyrządy, lecz ich ogólna zawartość jest większą jak 110 procent ogólnej pojemności naczyń, bezwarunkowo opłatnych.

11. Podgrzewacz zacierowy nawet wtedy, gdy pojemność jego (nie licząc miejsca, które zajmują znajdujące się w nim zbiornik witki, wąż ogrzewający i t. d.), przy zwyczajnych przyrządach do pędzenia wynosi więcej niż $^3/_4$ pojemności najmniejszego alembika a przy przyrządach działających ciągle (kolumnowych) więcej niż 20 od sta ogólnej pojemności naczyń opłatnych bezwarunkowo (§ 26, licz. 1).

Naczynia i przyrządy do wyrobu, pod 3 aż do 11 włącznie wzmiankowane, jeżeli podane warunki ich opłatności w zupełności albo w części zachodzą, wliczają się do wydajności dziennej a mianowicie, co do kadzi przedzacierowych, kadzi do rozczyniania i naczyń do maceracyi buraków (licz. 3), naczyń do drożdży słodowych (licz. 7), jakoteż przyrządów do pędzenia (licz. 10), wliczają się nadwyżki ich pojemności ponad ustanowione powyżej stopy procentowe, wolne od podatku, a co do chłodników (licz. 4), oziębialników za-

cierowych (licz. 5), rur i rynien zacierowych (licz. 6), naczyń do odwodniania drożdży i zbiorników na wodę drożdżową (licz. 8), naczyń do szumowin drożdżowych (licz. 9), podgrzewaczy zacierowych (licz. 11), wlicza się całkowitą ich pojemność.

Z naczyniami do gotowania surowca, przeznaczonego na zacier (licz. 1), jakoteż z naczyniami do maceracyi w gorzelniach, przetwarzających zboże i kukurudzę (licz. 2), jeżeli co do nich zachodzą warunki wzmiankowane pod licz. 1 a względnie pod licz. 2, postąpi się jak z kadziami przedzacierowemi.

Jeżeli pojemność podgrzewacza zacierowego ma być wliczona do wydajności dziennej, nie będzie brana w rachunek przy obliczaniu ogólnej pojemności przyrządu do pędzenia (licz. 10).

1. Lodówki, t. j. naczynia, które lodem napełnione zanurza się w zacierze dla ochłodzenia go, nie będą uwzględniane, gdy się oznacza wydajność.

2. Toż samo tyczy się rur metalowych do chłodzenia, które w gorzelniach zawiesza się po nad kadziami fermentacyjnemi i przedfermentacyjnemi, są w miarę potrzeby spuszczane za pomocą sznurów do tychże kadzi i zostają w związku z wodociągiem.

3. Do kadzi fermentacyjnych, przedfermentacyjnych i służących do fermentacyi drożdży, wolno używać tylko takich pokryw, które są zrobione z płaskich desek z miękkiego drzewa, mają najwięcej dwa centymetry grubości, są bez listew bocznych, tylko własnym ciężarem bez żadnego środka pomocniczego tłoczą brzegi kadzi a nadto po poprzedniem obejrzeniu zostaną urzędownie ocechowane i w protokole oględzin gorzelni przytoczone.

4. Naczynia do rozmiękczania, t. j. naczynia, w których mąka kukurudzana i inne gatunki mąki bywają rozmiękczane, są równie jak naczynia do maceracyi (§ 28, l. 3 ustawy o opodatkowaniu gorzałki) warunkowo opłatnemi.

5. Naczynia do przenoszenia drożdży słodowych, t. j. naczynia, za pomocą których zaczyn drożdżowy z naczyń na drożdże słodowe przenosi się do oziębialnika zacieru drożdżowego a z niego do naczyń drożdżowych, zaliczane być powinny jako warunkowo opłatne do naczyń na drożdże słodowe (§ 28, l. 7). (Rozp. min. sk. z 23 Lut. 1879 dz. u. p. N. 31).

Gdy gorzałka wyrabiana jest podług wydajności naczyń do zacieru, z kadziami do nakwaszania, t. j. z naczyniami, w których

umieszcza się zacier oziębiony w chłodniku i aby się utworzył kwas mleczny, zostawia w nich pewien czas przed przeniesieniem do kadzi fermentacyjnych, postępować należy tak samo jak z chłodnikami, stósownie do § 28 l. 4 ustawy o opodatkowaniu gorzałki.

Przeto wszelkie dodanie fermentu do tych kadzi do nakwaszania, jakoteż naturalna (wyskokowa) fermentacya zacieru w tychże, podlega przepisom karnym § 86 l. 8 i 9 ustawy o opodatkowaniu gorzałki. (Rozp. min. sk. z 24 Lipca 1879 dz. u. p. N. 103).

Bębny odśrodkowców. ustawianych w gorzelniach w tym celu, aby za ich pomocą usunąć ze słodu łuski zboża, zaliczać należy do naczyń na drożdże słodowe, w § 28, l. 7 powołanej ustawy wzmiankowane, gdy podatek od gorzałki oznaczony być ma ryczałtowo podług wydajności naczyń do zacieru. (Rozp. min. sk. 24 Lipca 1880 dz. u. p. N. 97).

§ 29. Gdy się dochodzi wydajności, nie uwzględnia się:

1. Kotłów parowych, rur do przewodu pary, machin parowych i wszelkich przyrządów do wyrobu, nie zdatnych do zawierania w sobie płynów.

2. Naczyń przeznaczonych na wodę i na wodę gazową (zawierającą kwas siarkowy), jakoteż rur do przewodu wody.

3. Naczyń, w których namacza się zboże w całych ziarnach.

4. Kadzi do płukania ziemniaków.

5. Naczyń do przechowywania (zlewy) melasu i surowców będących z nim na równi.

6. Naczyń do przyrządzania mleka słodowego za pomocą zimnej lub ciepłej wody (deptaki do słodu).

7. Naczyń do poprzedniego chłodzenia wygotowanych surowców przed przeniesieniem ich do kadzi przedzacierowych.

8. Kadzi do chłodzenia, w które wstawia się naczynia na drożdże zarodowe.

9. Oziębialników połączonych z przyrządami do pędzenia, deflegmatorów i rektyfikatorów przyrządu do pędzenia.

10. Naczyń i zbiorników do przechowywania spirytusu (flegmy).

11. Rur, rynien i naczyń służących do przewodu i przechowywania brahy.

§ 30. Naczynia i przyrządy do wyrobu, w §§ 26 i 28 wzmiankowane, przytaczane być mają zawsze tak w przeglądzie przyrządów do wyrobu jak i w protokole wywodu oględzin (§ 31) w nazwach prawnie ustanowionych. Jeżeliby zamierzano używać innych naczyń lub przyrządów do wyrobu, natenczas, jeżeli zamiar ten powzięto, zanim się rozpoczął coroczny okres produkcyi, oznajmić je należy w przeglądzie przyrządów do wyrobu, jeżeli zaś powzięto go podczas kampanii, oznajmione być powinny oddzielnie na cztery tygodni przed zamierzonem użyciem i nie wolno wnosić ich do lokali gorzelnianych, dopóki Ministerstwo skarbu nie orzeknie, czy uważane być mają za bezwarunkowo czy warunkowo opłatne, czyli też za wolne od podatku.

Jeżeli naczynie takie lub taki przyrząd do wyrobu, uznany będzie za wolny od podatku, albo za opłatny wprawdzie, lecz tylko warunkowo, a przez używanie tego naczynia lub przyrządu wydajność dzienna gorzelni nie zmieni się, naczynia tego lub przyrządu używać można natychmiast po wydaniu decyzyi.

Wyjąwszy ten przypadek, używać wolno naczynia lub przyrządu do wyrobu tylko z zachowaniem rozporządzeń, tyczących się zmian w zakresie ruchu (§ 34).

W gorzelniach, opodatkowanych podług wydajności naczyń na zacier, całkowita pojemność naczyń przyrządu rektyfikacyjnego, mieszczących w sobie płyn, który ma być destylowanym, wciągnięta być powinna w wydajność dzienną, jeżeli naczynia te są za pomocą rynien lub rur połączone z jakiemkolwiek naczyniem do zacieru, albo jeżeli nie są opatrzone przyrządem do ściągania prób płynu, który ma być destylowanym.

Jeżeli nie zachodzi żaden z tych warunków, nie trzeba brać ich w rachubę. (Rozp. min. sk. z 1 Czerwca 1879 dz. u. p. N. 83).

§ 31. I. Przedsiębiorca gorzelni obowiązany jest uwiadomić Dyrekcyą skarbową powiatową (Dyrekcyą skarbową, inspektora skarbowego), najpóźniej na cztery tygodni przed rozpoczęciem się fabrykacyi wchodzącej w roczną kampanią

od dnia 1 Września aż do końca Sierpnia o siedzibie i numerze konskrypcyjnym gorzelni, tudzież podać dokładne opisanie lokalności do fabrykacyi sposobnych, jakoteż przegląd wszystkich przyrządów do wyrobu i naczyń, znajdujących się w zakładzie, do ruchu gorzelni przydatnych, w szczególności zaś kadzi, chłodnic, kotłów, naczyń do gotowania i t. p. z dokładnem wymienieniem ich pojemności, w dwóch egzemplarzach, tudzież wymienić w opisie lub przeglądzie także te osoby ze służby, które będą miały dozór nad innemi, i osobę, która ciągle lub w nieobecności przedsiębiorcy gorzelni kierować będzie ruchem tejże i która podpisem swoim ma potwierdzić, że to stanowisko zajmuje.

Ani w opisie, ani w przeglądzie nie mogą się znajdować miejsca zmienione, przekreślone lub wyskrobane, w przeciwnym razie Władza skarbowa odrzuci te dokumenty.

Jeden egzemplarz opisania i przeglądu, opatrzony urzędowem potwierdzeniem wniesienia, zwrócony będzie przedsiębiorcy gorzelni lub jego pełnomocnikowi, aby się miał czem wykazać.

Na podstawie tego opisu i przeglądu Władza skarbowa zarządza urzędowe rozpoznanie i ocechowanie rzeczonych lokalności, przyrządów do wyrobu i sprzętów, jakoteż obliczenie pojemności naczyń i zbiorników.

Spisany będzie protokół wyniku tych czynności urzędowych (protokół wywodu oględzin), który podpisać ma także przedsiębiorca gorzelni lub jego pełnomocny zastępca.

Wspomniany opis i przegląd służyć ma także do następnych kampanii, o ile nie zamierzono uczynić jakiej zmiany.

W każdym jednak razie pojemność naczyń i zbiorników ma być wymierzona, jeżeli się to nie stało w ciągu trzech ostatnich kampanii, albo gdy tego przedsiębiorca gorzelni wyraźnie zażąda.

Ale gdy zamierzoną jest zmiana w urządzeniu gorzelni, natenczas najpóźniej na 14 dni przed rozpoczęciem się kampanii rocznej, gdyby zaś miała nastąpić w ciągu kampanii

(§ 34), na 14 dni przed zamierzonem dokonaniem zmiany, uwiadomić o niej należy Dyrekcyą skarbową powiatową (Dyrekcyą skarbową, inspektora skarbowego), w celu uskutecznienia potrzebnej czynności urzędowej.

Zmiany w składzie dozorców gorzelni, mianowicie w osobie kierownika gorzelni, oznajmić ma przedsiębiorca gorzelni natychmiast pisemnie.

Uwiadomienie o przyjęciu nowego kierownika gorzelni ma i on także podpisać.

II. Przedsiębiorca gorzelni, który w niej chce drożdże prasowane wyrabiać, winien najpóźniej na 14 dni przed rozpoczęciem produkcyi uwiadomić o tem Władzę skarbową I instancyi w pisemnem podaniu, w dwóch egzemplarzach sporządzonem.

Uwiadomienie to wiąże stronę najmniej przez dwa po sobie następujące okresy miesięczne zgłoszonego ruchu gorzelnianego w tym stopniu, że podatek konsumcyjny od drożdży prasowanych (§ 1) nawet w tym wypadku uiszczony być winien, gdyby drożdży prasowanych przy ruchu gorzelnianym nie wyrabiano.

Jeden egzemplarz uwiadamiającego podania, zaopatrzony potwierdzeniem urzędownem co do wniesienia uwiadomienia, zwrócony będzie przedsiębiorcy.

Przy rozpoczęciu produkcyi prasowanych drożdży zawarowane przedstawienie naczyń, służących do ich wyrobu może nastąpić w okresie ryczałtowego oznaczenia (§ 34) po poprzedniem pisemnem doniesieniu.]

§ 32. Przedsiębiorca gorzelni obowiązany jest podać w przeglądzie przyrządów do wyrobu rzeczywistą pojemność w hektolitrach i litrach naczyń i przyrządów do wyrobu wzmiankowanych w §§ 26 i 28.

Także w protokole wywodu oględzin podana będzie ta pojemność rzeczonych naczyń i przyrządów, która znaleziona będzie przez urzędowe wymierzenie ich za pomocą nalania wody.

Natomiast pojemność naczyń (uwolnionych od podatku), wymienionych w § 29, podawać należy zawsze tak w rzeczonym przeglądzie, jakoteż w protokole wywodu oględzin, w ten sposób, że ułamki hektolitra, nie przewyższające pół hektolitra, liczone być mają za pół hektolitra a większe za cały hektolitr.

Jeżeliby ogólna suma pojemności naczyń i przyrządów do wyrobu, dziennie opodatkować się mająca, miała przy sobie ułamek hektolitra, policzyć go należy za cały hektolitr.

§ 33. Wydajność oznaczana będzie na podstawie wywodu urzędowego (§ 31) i oznajmiona będzie przedsiębiorcy gorzelni w formie urzędowego załatwienia.

Gdyby naczynia i przyrządy do wyrobu nie mogły być urzędownie ocechowane i wymierzone aż do chwili, w której zamierzone jest otwarcie fabrykacyi, natenczas, jeżeli przedsiębiorca gorzelni tego zażąda, wydajność oznaczona będzie podług uczynionych przez niego oznajmień (§ 31) i wyda się odnośne załatwienie z zastrzeżeniem późniejszego sprostowania i pod odpowiedzialnością przedsiębiorcy gorzelni (§ 86, licz. 3 i § 88).

§ 34. Wydajność oznacza się na cały czas ruchu (kampania) objęty rocznym okresem czasu od dnia 1 Września aż do końca Sierpnia.

W przeciągu tego rocznego okresu czasu powiększenie lub zmniejszenie wymierzonej wydajności dziennej dozwolone jest tylko pod tym warunkiem, że najmniej na dni 14 przed rozpoczęciem się miesiąca, w którym ma nastąpić, oznajmione będzie pisemnie Dyrekcyi skarbowej powiatowej (Dyrekcyi skarbowej, inspektorowi skarbowemu) i że w tym względzie nastąpi w sposób przepisany nowe urzędowe załatwienie.

Tak oznaczenie wydajności dziennej, pierwotnie na roczną kampanię uczynione, jakoteż wszelka w niej zmiana, obowiązującą jest dla przedsiębiorcy gorzelni najmniej na trzy miesiące.

Dozwala się jednak, ażeby w tych przypadkach, gdy otwarcie fabrykacyi przypada w miesiącach Wrześniu lub

Październiku, pierwsza zmiana w zakresie ruchu następowała w tej kampanii przed upływem trzech miesięcy.

Podobnież, gdy wymierzona wydajność dzienna zmieniona być ma z początkiem miesiąca Lipca lub Sierpnia, wydajność nowo wymierzona obowiązuje tylko na miesiąc Lipiec i Sierpień a względnie tylko na miesiąc Sierpień.

§ 35. Z wyjątkiem przypadków określonych w §§ 30, [31 II] i 34 czynienie zmian w ciągu rocznej kampanii w sprawdzonym stanie ilości i pojemności naczyń i przyrządów do wyrobu jest zabronione.

Zakaz ten ma moc i wtedy, gdy następuje zmiana w osobie przedsiębiorcy gorzelni.

§ 36. Pozwala się zastąpić naczynia i przyrządy do wyrobu równie wielkiemi i do tych celów przeznaczonemi, wszakże pod tym warunkiem, aby o tem uczyniono doniesiesienie, aby naczynia i przyrządy do wyrobu używać się mające, były urzędownie ocechowane i aby taż sama pojemność i taki sam cel był urzędownie stwierdzony.

§ 37. Odmiana przyrządu do pędzenia, jeżeliby stała się potrzebną w skutek przeszkody ruchu, może nastąpić za poprzedniem porozumieniem nawet wtedy, gdy nowy przyrząd do pędzenia, którego się ma używać, ma inną pojemność ogólną (§ 28, l. 10), niż ten, którego się przestaje używać.

Ale, jeżeli przez to powiększa się wydajność gorzelni, nowy przyrząd do pędzenia używanym być nie może, dopóki przedsiębiorca gorzelni nie będzie posiadał nowego załatwienia urzędowego, tudzież bolety podatkowej co do tej kwoty, która przypada za resztę odnośnego miesiąca na podstawie większej wydajności.

Natomiast zmniejszenie wydajności dziennej z takiegoż powodu nie jest dozwolone.

§ 38. Jeżeli przez powtórne zmierzenie naczyń, które biorą się w rachunek (§§ 26 i 28) w celu oznaczenia wydajności dziennej, znalezione będą w porównaniu z ostatniem zmierzeniem ubytki pojemności lub przyrosty, wynoszące co do metalowych naczyń i przyrządów do wyrobu nie więcej

jak $1^1/_2$ od sta, co do drewnianych nie więcej jak 3 od sta pojemności, ostatnim razem znalezionej, nie należy wytaczać postępowania karnego.

W razie ubytku wydajność już wymierzona nie będzie w żadnym razie zmieniona.

Natomiast, ze względu na stwierdzony przyrost pojemności, przedsiębiorca gorzelni obowiązany jest dopłacić do podatku, coby się należało za ruch gorzelni oznajmiony od czasu ostatniego wymierzenia a za resztę czasu fabrykacyi, do którego wydajność oznaczona jeszcze się nie odnosi, zapłacić według okoliczności większą należytość podatkową.

Za przyrosty wynoszące więcej niż $1^1/_2$ a względnie 3 od sta, nastąpi kara podług § 86 l. 14 i 15.

§ 39. Ruch opłatny zaczyna się w gorzelniach przetwarzających surowce mączne od przeniesienia surowców tych do kadzi przedzacierowej; w przetwarzających melas i surowce będące z nim na równi, od przeniesienia surowców tych do kadzi do rozczyniania; a w przetwarzających buraki, od przeniesienia ich do naczyń do maceracyi, jeżeli zaś nie ma naczyń przedzacierowych, do rozczyniania i do maceracyi, od przeniesienia surowców tych do kadzi fermentacyjnych, — i obejmuje wszystkie dalsze działania postępowania zacierowego, fermentacyą zacieru i odpędzanie tegoż.

Jeżeli z kotłami do gotowania zacieru lub naczyniami po maceracyi, do zboża lub kukurudzy, postąpić się ma jak z kadziami przedzacierowemi (§ 28 l. 1 i 2), ruch opłatny gorzelni zaczyna się już od przeniesienia surowców do tychże przyrządów.

§ 40. Ruch gorzelni oznajmić należy naprzód, na podstawie załatwienia urzędowego, w którem wydajność gorzelni wymierzoną została (§ 33).

Z wyjątkiem pierwszego i ostatniego miesiąca ruchu rocznej kampanii (§ 34), oznajmienia te opiewać mają zawsze na całe miesiące kalendarzowe i podane być powinny najpóźniej na 24 godziny przed rozpoczęciem się miesiąca, w pierwszym zaś miesiącu rocznej kampanii najpóźniej na

24 godziny przed rozpoczęciem się części miesiąca na fabrykacyą przeznaczonej.

Atoli każdemu przedsiębiorcy gorzelni wolno jest przerwać fabrykacyą w ciągu rocznej kampanii na jeden lub więcej, lecz zawsze całych miesięcy kalendarzowych.

§ 41. Jeżeli po podaniu oznajmienia ruchu na ostatni miesiąc kampanii, zajdą okoliczności nieprzewidziane, wymagające przedłużenia fabrykacyi po za czas oznajmiony i jeżeli będą wiarogodnie udowodnione, przyjęte być może na ten miesiąc oznajmienie uzupełniające, w bezpośrednim związku z ostatnim zostające.

§ 42. Oznajmienie ruchu gorzelni podać należy do tego Urzędu podatkowego, któremu gorzelnia podlega.

Zawierać powinno szczegóły następujące:

1. Imię i nazwisko przedsiębiorcy gorzelni, jakoteż miejsce i liczbę konskrypcyjną gorzelni;

2. miesiąc, dzień i godzinę rozpoczynania i kończenia opłatnego ruchu gorzelni;

3. na pierwszy miesiąc rocznej kampanii, jakoteż w przypadkach jedno lub kilkomiesięcznej przerwy fabrykacyi (§ 40) także dzień i godzinę, w której zacznie się używać naczyń do drożdży słodowych, a co do gorzelni, w których z naczyniami i przyrządami do wyrobu w § 28 l. 1 i 2 wymienionemi, nie ma się postępować jak z naczyniami przedzacierowemi, dzień i godzinę przeniesienia surowców do tych naczyń i przyrządów do wyrobu;

4. rodzaj surowców używać się mających do wyrobu gorzałki;

5. liczbę i datę urzędowego załatwienia;

6. kwotę podatku ryczałtowego, przypadającą dziennie i na oznajmiony przeciąg czasu;

7. [jeżeli ktoś chce w ciągu miesiąca wyrabiać prasowane drożdże, względnie jeżeli opłacić należy przepisany w § 1 i 31 II dodatek za wyrób prasowanych drożdży, należy uwidocznić to w oznajmieniu.]

Każde uwidocznienie wygotowane być powinno na blankietach urzędowych w trzech równobrzmiących egzemplarzach,

czysto i czytelnie napisanych i nie powinno zawierać ustępów zmienionych lub wyskrobanych, w przeciwnym razie będą odrzucone.

Jeden egzemplarz oznajmienia, opatrzony potwierdzeniem co do dnia i godziny podania, zwrócony będzie stronie razem z boletą podatkową.

§ 43. Pomiędzy rozpoczęciem używania naczyń do drożdży słodowych a rozpoczęciem się ruchu opłatnego, nie powinien upłynąć dłuższy przeciąg czasu nad 24 godzin.

§ 44. Podatek ryczałtowy, przypadający za miesiąc, wymierzać się ma przez pomnożenie

a) ilości dni odnośnego miesiąca, w którym ruch opłatny w gorzelni ma się odbywać, przez

b) wydajność dzienną, obliczoną według powyższych przepisów w stopniach hektolitrowych wyskoku i przez

c) stopę podatkową w kwocie jedenaście centów od każdego stopnia hektolitrowego wyskoku [a w wypadku wyrobu prasowanych drożdży przez tę stopę podatku, zwiększoną o 30%].

Tylko w tym przypadku, gdyby ruch gorzelni rozpoczął się nie z pierwszym dniem pierwszego miesiąca ruchu rocznej kampanii, albo nie trwał aż do ostatniego dnia ostatniego miesiąca ruchu rocznej kampanii, podatek ryczałtowy za te dwa miesiące obliczyć i opłacić należy tylko podług tego wymiaru, który przypada, co do pierwszego miesiąca ruchu, za część po rozpoczęciu ruchu opłatnego, a co do ostatniego miesiąca ruchu, za część przed zamknięciem ruchu.

Jeżeli w ciągu rocznej kampanii ruch gorzelni po jedno- lub kilkomiesięcznej przerwie (§ 40) na nowo ma być otwarty, natenczas obliczenie i opłacenie podatku ryczałtowego, co się tyczy pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, w którym fabrykacya rozpoczyna się na nowo, nie ma rozciągać się na tę część, która obrócona została na przygotowania do ruchu opłatnego (§ 42, licz. 3).

§ 45. Gdyby w ciągu miesiąca przetwarzane być miały surowce, wydające rozmaite ilości alkoholu (§ 25, liczba 3),

podatek ryczałtowy miesięczny obliczyć i opłacić należy tak, jak gdyby przetwarzany był tylko rodzaj surowców wydający większą ilość alkoholu.

§ 46. Ograniczenie lub zmniejszenie ruchu gorzelni poniżej zakresu, który służył za podstawę ryczałtowemu oznaczeniu podatku, z jakiejkolwiek nastąpiłoby przyczyny, nie daje wcale prawa do uwolnienia od podatku ryczałtowego lub do zniżenia go.

Atoli, jeżeli ruch opłatny przerwany zostanie w skutek przeszkód nie dających się usunąć, podatek będzie zwrócony lub odpisany pod następującemi warunkami:

1. O odnośnej przeszkodzie w celu sprawdzenia jej donieść należy natychmiast najbliższemu organowi skarbowemu pisemnie w dwóch egzemplarzach, przy czem dozwala się, aby przedsiębiorca gorzelni w razie, gdyby w przeciągu ośmiu godzin licząc od chwili doręczenia uwiadomienia organowi skarbowemu, nie przybył żaden urzędnik lub funkcyonaryusz Administracyi skarbowej, wezwał członka Zwierzchności gminnej do sprawdzenia w obecności dwóch bezstronnych świadków przeszkody, jakoteż stan ruchu.

Jeden egzemplarz uwiadomienia, opatrzony urzędowem potwierdzeniem co do dnia i godziny doręczenia, jakoteż podpisem i wymienieniem siedziby organu skarbowego, który je odbiera, zwrócony będzie przedsiębiorcy gorzelni do wykazania się.

2. Licząc od chwili stwierdzenia przeszkody, przyrząd do pędzenia stać musi w spoczynku najmniej przez 48 godzin, bez przerwy po sobie następujących i w ciągu tego czasu nie wolno uskuteczniać żadnej czynności należącej do fabrykacyi, z wyjątkiem namoczenia zboża, gotowania surowca, maceracyi zboża lub kukurudzy, tudzież napełnienia zacierem naczyń na drożdże słodowe.

Jeżeli warunków tych dopełniono, wtedy za czas spoczynku, który trwał bez przerwy po upływie 24 godzin licząc od chwili stwierdzenia, podatek ryczałtowy będzie zwrócony a względnie odpisany.

§ 47. Do ryczałtowego oznaczenia podatku [podług wydajności przyrządu do pędzenia] służą za skalę:

a) ilość zacieru odpowiadająca dziennej wydajności przyrządu do pędzenia i

b) wydajność alkoholu w stopniach hektolitrowych, z każdego hektolitra tej ilości zacieru przyjęta dla każdego rodzaju surowców.

§ 48. Za dzienną wydajność przyrządu do pędzenia to jest za ilość zacieru, która łącznie z nalaniem witki przepędzona być może dziennie, licząc dzień po 24 godzin, przyjmuje się:

1. Dla przyrządu do pędzenia, który nie ma innych części składowych prócz alembika bezpośrednio ogniem ogrzewanego, mieszadła, hełmu, flasz do chłodzenia, wężownicy do chłodzenia lub prostych rur do chłodzenia i rury łączącej hełm z oziębialnikiem, potrójną pojemność części alembika do napełnienia służącej wyrażoną w hektolitrach;

2. dla przyrządu do pędzenia, który oprócz części składowych pod 1 wzmiankowanych

a) ma jeszcze podgrzewacz zacierowy, lub

b) jeszcze opatrzony jest rektyfikatorem, zbiornikiem na witkę, deflegmatorem i t. d., poczwórną pojemność alembika wyrażoną w hektolitrach;

3. dla przyrządu do pędzenia, [który prócz urządzenia pod 1 opisanego zaopatrzony jest w podgrzewacz zacierowy i w jednę lub więcej] z części składowych pod 2 *b)* wzmiankowanych, pięciokrotną pojemność części alembika, do napełniania służącej, wyrażoną w hektolitrach;

4. dla przyrządu do pędzenia ogrzewanego parą, najmniej ośmiokrotną w hektolitrach wyrażoną pojemność części alembika, do napełniania służącej, do którego wpuszcza się parę.

Gdyby przyrząd do pędzenia tego ostatniego rodzaju (4) okazał większą wydajność dzienną, wydajność tę przyjąć należy drogą umowy dobrowolnej pomiedzy Administra-

cyą Skarbu a przedsiębiorcą gorzelni, a gdyby taka umowa nie mogła przyjść do skutku, przez wykonanie pędzenia próbnego.

[Za pojemność części alembika, do napełniania służącej *(Füllungsraum)* przyjmuje się $^4/_5$ części pełnej pojemności jego].

[Jeżeli w litrach wyrażona dzienna wydajność (1 w 4) przez cyfrę 10 nie jest podzielną, ma miejsce zaokrąglenie cyfry wydajności wstecz celem uzyskania tej podzielności].

Gdyby miały wejść w użycie takie przyrządy do pędzenia, dla których w paragrafie niniejszym skala wydajności nie jest ustanowioną, wydajność ich oznaczy osobno Ministerstwo skarbu [w porozumieniu z król. węgierskiem Ministerstwem skarbu].

Bibl. Jag.

§ 49. Jeżeli do przyrządu do pędzenia nakłada się wytłoczyny z winogron, zmieszane ze spirytusem (tak zwany przeciąg), wydajność przyrządu do pędzenia przyjmuje się tylko w czterech piątych częściach wymiaru w § 48 ustanowionego, a co się tyczy zaokrąglenia ułamków hektolitra, postąpić należy podług przepisu podanego w tej mierze w rzeczonym paragrafie.

§ 50. Wydajność alkoholu z każdego hektolitra zacieru ze względu na rozmaite rodzaje surowca, przyjmuje się jak następuje:

a) gdy się przetwarza surowce mączne, topinambur, buraki, melas, lub surowce będące z nim na równi (§ 21, licz. [II] w ilości [5] stopni;

b) gdy się używa śliwek świeżych i suszonych, czereśni, wiśni, morel, brzoskwiń i innych pestczaków (z wyjątkiem tarek), wina, lagru winnego, moszczu winnego i owocowego, tudzież winogron i wody miodowej, w ilości 3 stopni;

c) gdy się używa dereń *(Dirntel)*, tarek, głogu, jabłek i gruszek, tudzież innych ziarnkowców, jagód rozmaitych rodzajów i korzeni, tudzież wytłoczyn winnych i odpadków browarnych, w ilości 2 stopni;

[*d)* gdy się przetwarza wyciśnięte ziarnkowce, w ilości $1^1/_4$ stopnia.

Z przyjętej pod *a)* wydajności alkoholu opuszcza się tym gorzelniom, które przetwarzają surowce mączne, i używają tylko jednego przyrządu do pędzenia, a to jednego z oznaczonych w § 21 pod II, i prócz tego odpowiadają wymogom § 52, jeżeli przedsiębiorcami są posiadacze gospodarstwa wiejskiego, którzy wytwarzają gorzałkę w tym celu, aby uzyskać brahę jako paszę dla bydła, — 20 procent, a to na czas produkcyi w okresie ośmiomiesięcznym poczynającym się we Wrześniu, Październiku lub Listopadzie].

§ 51. Gdy się przetwarza rodzaje surowców wzmiankowanych w § 50 lit. *a)*, postępowanie opłatne zaczyna się od przeniesienia surowców do naczyń fermentacyjnych, a gdy się przetwarza rodzaje surowców wzmiankowanych w § 50 lit. *b)*, [*c)* i *d)*] od przeniesienia surowców do wyrobu gorzałki przeznaczonych (zacieru), na przyrząd do pędzenia.

§ 52. Dla gorzelni wzmiankowanych w § 21, licz. 11 przepisuje się w szczególności jeszcze co następuje:

1. Wszystkie naczynia do używania przeznaczone, muszą być urzędownie ocechowane i wymierzone.

2. Do przygotowania i umieszczenia zacieru nie wolno używać więcej niż trzy kadzie, których pojemność ogólna nie powinna przewyższać potrójnej wydajności dziennej przyrządu do pędzenia (§ 48).

3. Przygotowanie zacieru aż do przeniesienia go do przyrządu do pędzenia, musi odbywać się w tych samych naczyniach a zacier wyfermentowany ma być bezpośrednio z tych naczyń przeniesiony do przyrządu do pędzenia.

4. Gdy się wyrabia drożdże sztuczne, żadne z naczyń do tego przeznaczonych nie może mieć więcej jak dziesiątą część pojemności jednej kadzi fermentacyjnej a wszystkie razem więcej niż dziesiątą część ogólnej pojemności wszystkich kadzi fermentacyjnych.

§ 53. Kadzie przedzacierowe, chłodniki, wanny do chłodzenia, kadzie zacierowe i w ogóle naczynia i przyrządy

do wyrobu, przeznaczone do tego, aby w nich umieszczać i zachowywać surowiec użyty na zacier, zanim fermentacya potrzebna do wyrobu gorzałki zacznie się lub gdy się kończy, atoli przed przepędzeniem, używane być mogą tylko w gorzelniach, posiadających przyrządy do pędzenia wzmiankowane w § 48 pod licz. 3 i 4.

§ 54. Przedsiębiorca gorzelni obowiązany jest, celem oznaczenia wydajności przyrządu do pędzenia, najpóźniej na cztery tygodnie przed otwarciem rocznej kampanii (§. 55) uwiadomić albo pisemnie najbliższy organ skarbowy, do dozoru nad gorzelnią przeznaczony, o siedzibie i numerze konskrypcyjnym budynku, w którym ruch ma być wykonywany.

W skutek tego uwiadomienia nastąpi urzędowe zbadanie jakości i części składowych przyrządu do pędzenia, pojemności alembika i jeżeli przetwarzany ma być jeden z rodzajów surowców wzmiankowanych w § 50 lit. *a)*, także kadzi zacierowych, przeznaczonych do przetwarzania tych rodzajów surowców; jakoteż, urzędowe ocechowanie tych naczyń, i przyrządu do pędzenia, wynik zaś przedstawiony będzie w przeglądzie, który podpisany być ma przez przedsiębiorcę gorzelni, lub gdyby pisać nie umiał, przez dwóch świadków bezstronnych, i w którym wyrazić należy dzienną wydajność przyrządu do pędzenia.

Pojemność alembika i kadzi zacierowych wymierzona będzie za pomocą nalania wody.

§ 55 Wydajność oznacza się na cały czas ruchu (kampanią) objęty rocznym okresem czasu od dnia 1 Września aż do końca Sierpnia.

W przeciągu tego okresu wyrobu nie wolno czynić w przyrządzie do pędzenia żadnej zmiany, mającej wpływ na wydajność.

Jeżeliby na najbliższy okres wyrobu miała nastąpić taka zmiana, przedsiębiorca gorzelni donieść ma o tem najpóźniej na 14 dni przed rozpoczęciem się tego okresu w sposób wyżej wymieniony, a ze strony urzędowej postąpi się w tej mierze podług powyższych przepisów.

Z wyjątkiem tego przypadku wydajność nie będzie na nowo urzędownie oznaczana, aż dopiero w trzy lata po ostatniem oznaczeniu, chyba, gdyby przedsiębiorca gorzelni wcześniej tego zażądał.

§ 56. Oznajmienie postępowania opłatnego podać należy do tego Urzędu podatkowego lub organu skarbowego, któremu gorzelnia podlega.

Co do gorzelni z przyrządami do pędzenia, dla których skala wydajności ustanowiona jest w § 48 pod 3 lub 4, oznajmienie podane być ma pisemnie w dwóch egzemplarzach; co do gorzelni zaś z przyrządami do pędzenia, dla których skala ustanowiona jest w § 48 pod 1 lub 2, dozwolone są także oznajmienia ustne, które organ skarbowy spisywać ma w dwóch egzemplarzach.

Oznajmienie zawierać ma:

a) imię i nazwisko przedsiębiorcy gorzelni, tudzież miejsce i numer konskrypcyjny budynku, w którym się gorzelnia znajduje;

b) rodzaj surowców, które mają być przetwarzane, a jeśli się wymienia surowce, wzmiankowane w § 50 pod lit. *a)*, także numera i pojemność naczyń, używać się mających do zacieru drożdży;

c) liczbę i dzienną wydajność przyrządu do pędzenia używać się mającego, oznaczoną w przeglądzie urzędowym w hektolitrach zacieru;

d) dzień i godzinę rozpoczęcia przenoszenia surowca na przyrząd do pędzenia;

e) dzień i godzinę, w której pędzenie się kończy;

f) przeciąg czasu pomiędzy chwilami *d)* i *e)*, t. j. czas pędzenia w dniach i godzinach, przy czem ułamki godziny liczyć należy za całą godzin;

g) [gdyby w zgłoszonym czasie miano także prasowane drożdże produkować, podanie tej okoliczności].

Oznajmienie pisemne powinno być napisane czytelnie, nie może zawierać ustępów wyskrobanych lub przekreślonych i potwierdzone być ma przez przedsiębiorcę gorzelni, lub jego pełnomocnika podpisem lub znakiem ręki.

§ 57. Postępowanie podlegające opodatkowaniu oznajmić należy [z reguły] najpóźniej na 48 godzin przed jego rozpoczęciem.

[Władzy skarbowej I instancyi przysługuje jednak prawo skrócić ten termin, o ile to się da pogodzić z wykonywaniem kontroli podatku od gorzałki.

Postępowanie podlegające podatkowi obejmować ma nieprzerwany czas pędzenia najmniej 24 godzin].

§ 58. Urząd podatkowy lub organ skarbowy oblicza na podstawie oznajmienia przypadający podatek ryczałtowy mnożąc wydajność przyrządu do pędzenia, w hektolitrach wyrażoną, przez:

a) oznajmiony czas pędzenia;

b) ilość stopni alkoholu z każdego hektolitra zacieru przyjętych dla oznajmionych rodzajów surowców;

c) przez stopę podatkową w kwocie jedenaście centów od każdego stopnia hektolitrowego alkoholu, [a w razie produkcyi prasowanych drożdży przez tę stopą procentową, zwiększoną o 30%].

§ 59. Gdy do postępowania opłatnego oznajmia się rodzaje surowców, wydające rozmaite ilości alkoholu, podatek ryczałtowy obliczony być ma podług tego rodzaju surowców, dla którego przyjęta jest największa wydajność alkoholu.

Przetwarzanie rodzajów surowców, wzmiankowanych w § 50 pod lit. *b)* i *c)*, razem z surowcami mącznemi, burakami, melasem, lub surowcami z nim na równi zostającemi, dozwolone jest tylko gorzelniom, wymienionym w § 21 pod II i tylko przy ścisłem zachowaniu przepisów, zawartych w § 52.

§ 60. Zwyczajnie przeszkody ruchu nie nadają prawa do zwrotu lub odpisania podatku.

Ale jeżeli ruch przyrządu do pędzenia stanie się całkiem niemożebnym w skutek wydarzenia elementarnego, natenczas dozwolony będzie zwrot lub odpisanie podatku za ten czas, w ciągu którego w skutek wydarzenia elementarnego oznajmiony ruch przyrządu do pędzenia był niemożebnym.

Co się tyczy uwiadomienia i sprawdzenia przeszkody ruchu, odnoszą się tutaj przepisy § 46 z tym jednym wyjątkiem, że gorzelniom, używającym przyrządów do pędzenia tego rodzaju, o którym jest mowa w § 48 pod 1 i 2, wolno jest uwiadomić o przeszkodzie ruchu także ustnie i że gorzelnie te w przypadku takim otrzymają urzędowe potwierdzenie udzielenia uwiadomienia, zawierające także osnowę uwiadomienia.

§ 61. I. Zawartość alkoholu podlegającą podatkowi oznacza się na 75 stopni przepisanego studzielnego alkoholometru.

II. Każdej, oznaczonej w § 27 gorzelni, bez względu na wielkość jej naczyń do zacieru opuszcza się część zawartości alkoholu, podlegającej opodatkowaniu, skoro przedsiębiorca o to prosi i udowadnia określone w § 27 pod 1 i 2 okoliczności.

W razie udowodnienia okoliczności pod 2, wstępuje w miejsce każdego hektolitra opłatnego naczyń do zacieru przypadająca na jeden dzień obrotowy miesięcznego okresu zgłoszenia przeciętna ilość produktu po 10 litrów przepędzonego wyskokowego płynu.

Opust wynosi:

a) 20% przy przeciętnej produkcyi po nie więcej jak $3^1/_2$ hektolitra przepędzonego płynu wyskokowego za każdy dzień miesięcznego okresu zgłoszenia;

b) 10% przy przeciętnej produkcyi po więcej jak $3^1/_2$ aż do włącznie $4^1/_2$ hektolitra przepędzonego płynu wyskokowego za każdy dzień miesięcznego okresu zgłoszenia.

Także i innym gorzelniom, które produkują przeciętnie dziennie w miesięcznym okresie zgłoszenia nie więcej jak po $3^1/_2$ hektolitra przepędzonego płynu wyskokowego, dozwala się opust, wynoszący 5%.

III. Opłata podatku podług ilości wyrobu dozwoloną jest pod następującemi warunkami:

1. Każdy przyrząd do pędzenia, znajdujący się w gorzelni, posiadający własny oziębialnik, opatrzony być musi zegarem kontrolującym z cylindrem cynkowym, odpowiednio do rozporządzeń Ministerstwa skarbu sporządzonym; od tego jednak wyjęty jest przyrząd do rektyfikacyi, jeżeli stósownie do § 77 warunkowe połączenie gorzelni i wolnej od podatku rektyfikacyi jest dozwolone.

2. Lokal destylacyjny, gdzie już i bez tego tak nie jest, urządzony być musi w porozumieniu z Administracyą skarbu w taki sposób, aby zegar kontrolujący mógł tam być ustawiony w miejscu łatwo dostępnem i widocznem, oddalonem najmniej po 65 centimetrów od oziębialnika, połączonego z przyrządem do pędzenia, i od każdej ściany lokalu destylacyjnego:

3. Oziębialnik należący do przyrządu do pędzenia musi być taki, aby pod względem urządzenia wewnętrznego mógł być dokładnie zbadany i wzięty pod bezpieczne zamknięcie urzędowe.

4. Przyrządy do pędzenia powinny być tak urządzone, ażeby miejsca, w których zbiera się para, zawierająca alkohol, zostawały w trwałem, mocnem i bezpiecznem połączeniu tak między sobą, jakoteż z alembikami (kotłami, naczyniami do gotowania) i z oziębialnikiem (wężownicą do chłodzenia).

5. Rury i miejsca przyrządu do pędzenia, w których zbiera się para, zawierająca alkohol, tudzież rury i miejsca, w których zbierają się płyny, zawierające alkohol — wyjąwszy zacier — zanim przepłyną przez zegar kontrolujący, nie powinny mieć miejsc uszkodzonych ani połatanych, a powinny mieć tylko otwory do fabrykacyi potrzebne, z zewnątrz dostępne; otwory zaś opatrzone być muszą kurkami, prześwidrowanemi tylko w tym kierunku, w którym przewód pary i płynów alkohol zawierających, odbywać się musi i których otworzeniu lub wyjściu w celu ułatwienia przewodu pary lub płynów, alkohol zawierających na zewnątrz, można przeszkodzić za pomocą zamknięcia urzędowego w ten sposób, aby to było niemożebnem bez naruszenia go, łatwo dostrzedz się dającego.

Przepis ten atoli nie odnosi się do klap bezpieczeństwa, jeżeli znajdują się na górnej pokrywie alembika (w miejscu destylacyi, czyli wrzenia) lub na najwyższych punktach rur przeprowadzających parę, łączących alembiki ze sobą albo z rektyfikatorem a względnie z deflegmatorem.

Także i co do tych klap, Administracya skarbu zażądać może stósownego zabezpieczenia przeciw nadużyciom.

6. Rury, któremi płyny zawierające alkohol — wyjąwszy zacier — zanim przepłyną przez zegar kontrolujący, są przeprowadzane, muszą być odznaczone osobną farbą i łatwo dostępne do zbadania ze wszystkich stron.

7. Rura łącząca oziębialnik przyrządu do pędzenia z zegarem kontrolującym, biedz musi w linii prostej, [o ile nie jest koniecznem odstąpienie od tego kierunku w skutek połączenia jej końców z oziębialnikiem i przyrządem zegarowym do mierzenia, i] nie może być dłuższą nad 3 metry tudzież w obecności urzędnika skarbowego opatrzona być musi rurą zwierzchnią z gładkiej blachy cynkowej niepomalowanej, w ten sposob, aby pomiędzy temi dwiema rurami było na wszystkie strony wolne miejsce, mniej więcej na 3 centimetry szerokie.

[Jężeli rura łącząca przechodzi przez mur, odstawać powinna od niego z każdej strony nie mniej niż sześć a nie więcej niż ośm centymetrów].

[Jeżeli rura łącząca przechodzi przez znajdujące się w murze drzwi lub okno, może przestrzeń oddzielająca ją od muru, także więcej jak 8 centymetrów wynosić].

8. Jeżeli przyrząd do pędzenia tak jest urządzony, że płyn zawierający alkohol, odprowadzony być może napowrót do alembika, natenczas rura służąca do odpływu brahy, skierowana być winna do zbiornika w taki sposób i ten urządzony być musi tak, aby płyn zawierający alkohol nie mógł być przez tę rurę odprowadzony bez zmięszania się z większą ilością brahy, albo rura ta wchodzić powinna pionowo w miejsce destylacyi, najmniej na 8 centymetrów albo być otoczona równie wysokim, szczelnie przylegającym

pierścieniem, tak, żeby braha nie mogła być nigdy całkiem spuszczana przez samą rurę odpływową, lecz aby zawsze braha została. Jeżeli przyrząd do pędzenia połączony jest tak zwanym oddzielaczem, rura odpływowa tegoż posiadać musi takie urządzenie, aby pozostałość destylacyi w oddzielaczu wchodziła wprost do kanału nieczystości.

9. [Jeżeli ma być otrzymywanym niedogon, i znowu na przyrząd do pędzenia dawany, uchylenie tegoż od oznaczeń zegara kontrolującego miejsca mieć nie może].

10. Wszelkie urządzenia i przyrządy, które Administracya skarbu uzna za potrzebne do ustawienia zegara kontrolującego, tak, aby można było na nim polegać, przedsiębiorca gorzelni wykonać ma własnym kosztem.

§. 62. [Każdy przedsiębiorca gorzelni, podać ma najpóźniej na cztery tygodnie przed rocznym okresem produkcyi a w ciągu tegoż przynajmniej na 14 dni przed rozpoczęciem się miesiąca, w którym ma być ruch otwarty, względnie w którym uczyniony być ma użytek z zezwolenia na opodatkowanie gorzelni podług ilości wyrobu (§ 25 I.), razem ze wzmiankowanem w § 31 I. opisaniem lokalności gorzelnianych, tudzież przeglądem przyrządów do wyrobu i sprzętów, dalej razem z uwiadomieniem o kierowniku ruchu i t. d., — w razie jeżeli wybrano sposób opodatkowania według ilości wyrobu — także oświadczenie pisemne, że życzy sobie opłacać podatek na podstawie oznaczeń zegara kontrolującego].

Władza skarbowa postąpi w takim razie, jak to w § 31 jest rozporządzone.

Wymierzenie pojemności za pomocą nalania wody, uskutecznić należy w tym przypadku tylko co do naczyń przeznaczonych na surowce fermentujące.

Gdy warunki w § 61 III. przepisane są dopełnione, przystąpi się do ustawienia zegara kontrolującego i połączenia go z przyrządem do pędzenia, i położone będzie zamknięcie urzędowe na kurkach i połączeniach przyrządu do pędzenia, oziębialnika i t. d. W protokole wywodu oględzin wy-

razić należy dokładnie ilość i jakość położonych zamknięć urzędowych, jakoteż wypisać słowami i liczbami cyfry zegara, które każdy ustawiony zegar kontrolujący wskazuje, gdy zostanie urzędownie zamknięty.

[Co do fabrykacyi prasowanych drożdży, mają zastósowanie trzy pierwsze ustępy § 31 II.]

§ 63. Protokół wywodu oględzin, spisany w myśl powyższego § 62, ma moc także i na następujące kampanie, o ile nie zamierzono uczynić w tych kampaniach jakiej zmiany.

Pojemność naczyń, przeznaczonych na surowce fermentujące, ma być w każdym razie wymierzona, jeżeli się to nie stało w ciągu trzech ostatnich kampanij, albo jeżeli przedsiębiorca gorzelni wyraźnie tego zażąda.

Jeżeli zamierzono uczynić zmianę w urządzeniu gorzelni, uwiadomić należy o tem najpóźniej na dni 14 przed jej uczynieniem Dyrekcyą skarbową (Dyrekcyą skarbową powiatową, inspektora powiatowego) w celu wykonania potrzebnej czynności urzędowej.

O zmianach w składzie dozorców lub o zmianie osoby kierownika gorzelni, przedsiębiorca gorzelni uwiadomić powinien w ciągu 24 godzin organ skarbowy, któremu dozór nad gorzelnią jest powierzony.

§ 64. W lokalnościach gorzelni znajdować się muszą i organom skarbowym do dozorowania gorzelni przeznaczonym, na ich żądanie, dane być mają natychmiast do rozporządzenia następujące narzędzia:

a) alkoholometr 100-dzielny przepisanego urządzenia;

b) saccharometr z urządzeniem przepisanem dla kontroli podatkowej, oba narzędzia opatrzone dowodami sprawdzenia;

c) termometr Reaumura.

§ 65. Co się tyczy rozpoczęcia i zakresu postępowania opłatnego, w tej mierze służyć mają za prawidło przepisy § 39.

§ 66. Postępowanie opłatne należy oznajmić pisemnie najpóźniej na 24 godzin przed rozpoczęciem temu Urzędowi podatkowemu, któremu gorzelnia podlega.

Oznajmienia podane być powinny na blankietach urzędowych, w trzech egzemplarzach równobrzmiących wygotowane, czytelnie napisane, przez przedsiębiorcę lub kierownika gorzelni własnoręcznie podpisane i nie powinny zawierać ustępów ani zmienionych, ani przekreślonych, ani wyskrobanych, w przeciwnym razie należy je odrzucić.

Jeden egzemplarz oznajmienia, opatrzony urzędowem potwierdzeniem wniesienia, zwrócony będzie stronie razem z boletą podatkową.

Oznajmienia rozciągać się muszą na całe postępowanie opłatne, mające odbywać się w obrębie okresu miesięcznego, którego początek i dzień ostatni oznaczy Administracya skarbu dla każdej gorzelni osobno i nie powinny przekraczać tego przeciągu czasu. [Przez „dzień“ rozumieć należy w obecnem obliczeniu czas od godziny ósmej rano aż znowu do ósmej rano następnego dnia.] Gdy więc gorzelnia, mająca liczyć miesięczny okres czasu n. p. od 18 dnia miesiąca, rozpoczyna postępowanie opłatne dopiero w 25 dniu miesiąca, albo po poprzedniej przerwie dalej je prowadzi, oznajmienie i połączone z niem obliczenie nie może w żadnym razie rozciągać się na czas aż do 25 dnia godziny 8 rano następnego miesiąca, lecz skończyć się ma z dniem 18 tego miesiąca o godzinie 8 rano.

Oznajmienia zawierać mają:

a) nazwisko przedsiębiorcy gorzelni, siedzibę i liczbę konskrypcyjną gorzelni;

b) miesiąc, dzień i godzinę rozpoczęcia postępowania opłatnego, tudzież kiedy się skończy i oznajmienie, czy przyrząd do pędzenia ma działać w dzień i w nocy, czy też działanie jego ograniczone będzie do godzin dziennych.

Jeżeliby zamierzono przerwać ruch w oznajmionym przeciągu czasu, wymienić należy osobno początek i koniec postępowania opłatnego w każdej części czasu ruchu.

c) Ilość i rodzaj surowców, które mają być przetwarzane. Ilość każdego rodzaju podać należy osobno podług wagi.

d) Ilość, liczby i pojemność naczyń fermentacyjnych (kadzi fermentacyjnych i naczyń na drożdże i t. p.) używać się mających.

e) [Jeżeli w zgłoszonym czasie mają być także drożdże prasowane produkowane, podanie tej okoliczności.]

f) Przybliżoną ilość alkoholu, wyrobić się mającą, w stopniach hektolitrowych.

g) Kwotę podatku przypadającego od tego wyrobu podług stopy podatkowej po jedenaście centów za każdy stopień hektolitrowy alkoholu, [a w razie fabrykacyi także drożdży prasowanych, tę kwotę podatkową, podwyższoną o 30%].

h) Przyrządy do pędzenia, które użyte być mają, jakoteż rodzaj i liczbę zegarów kontrolujących z nimi połączonych. Jeżeli w czasie, gdy się podaje oznajmienie do opodatkowania podług ilości wyrobu, ruch gorzelni jest zastanowiony, albo, jeżeli bezpośrednio poprzednio wniesione oznajmienie opiewa na inny sposób opodatkowania, podać należy także słowami i liczbami stan oznaczeń zegara kontrolującego.

§ 67. Ilość i rodzaj surowców, które mają być przetworzone (§ 66, lit. *c)* można później zmienić, pod warunkiem uwiadomienia o tem najmniej na 24 godzin pierwej organu skarbowego, któremu dozór nad gorzelnią jest poruczony.

Wolno także zmienić ilość i pojemność oznajmionych naczyń fermentacyjnych (§ 66, lit. *d)* pod warunkiem udzielenia takiegoż poprzedniego uwiadomienia i równoczesnego zapisania tego w rejestrze gorzelnianym.

[Przypadająca na resztę czasu okresu zgłoszenia po oznajmieniu, ilość płynu wyskokowego może być zmniejszona lub zwiększona przez takie dodatkowe oznajmienie.]

Oznajmienia o zamiarze zmiany oznajmionego wprzódy rodzaju i ilości surowców, które mają być przetwarzane, albo zmniejszenia lub

powiększenia oznajmionej ilości alkoholu, lub też obojgu razem, dozwolone w § 67 ustęp 1 i 3 ustawy o opodatkowaniu gorzałki gorzelniom opodatkowanym podług wyrobu zawierać mają:

1. nazwisko przedsiębiorcy gorzelni, siedzibę i liczbę konskrypcyjną gorzelni;

2. miesiąc, dzień i godzinę, od której nastąpić ma zmiana później oznajmiona; termin ten oznaczyć należy tak, aby przypadł w chwili przepisanego w § 73, lit. *c* ustawy o opodatkowaniu gorzałki zapisywania oznaczeń zegara wyskokomierza, co 12 godzin uskuteczniać się mającego i nadto aby czas między tem a podaniem późniejszego oznajmienia wynosił najmniej 24 godzin;

3. rodzaj i ilość surowców, które od oznaczonej chwili (2) aż do końca miesięcznego okresu oznajmienia mają być przetworzone i

4. ilość alkoholu, która prawdopodobnie w tym czasie (3) będzie wyrobiona. (Rozp. min. sk. z 1 Stycznia 1882 dz. u. p. N. 5).

§ 68. Przy oznajmianiu ilości [przepędzonego płynu wyskokowego] dozwala się przestrzeni wolnej do podnoszenia się i opadania płynu w naczyniu o 15 od sta w górę i 15 od sta na dół w ten sposób, że dopiero większa lub mniejsza ilość wyrobu, po nad 15 od sta oznajmionej ilości, o ile defraudacya nie jest udowodniona, pociągnie za sobą karę jako nieprawidłowość w postępowaniu opłatnem.

Do osądzenia, czy przestrzeń wolna o 15 od sta została przekroczona, służyć ma za podstawę wyrób tylko jednego oznajmienia.

Ponieważ na mocy § 68 ustawy o opodatkowaniu gorzałki, przy miesięcznem obliczeniu ocenia się, czy przestrzeń wolna 15 od sta nie została przekroczona, zawsze tylko na podstawie wyrobu jednego oznajmienia, przeto w przypadkach, w których podane będzie oznajmienie późniejsze, tyczące się oznajmionej ilości alkoholu, wyrób przypadający na czas, aż póki oznajmienie późniejsze nie stanie się ważnem, policzyć należy w takiej ilości alkoholu, która wypadnie w stósunku czasu ruchu pierwotnie oznajmionego do tego przeciągu czasu, przez który pierwotne oznajmienie było ważne. W pozostałej części miesięcznego okresu oznajmienia, służyć ma oczywiście za podstawę obliczenia ilość alkoholu, podana w późniejszem oznajmieniu. (Rozp. min. sk. z 1 Stycznia 1882 dz. u. p. N. 5).

§ 69. Gdyby dostrzedz miano przerwę w regularnem działaniu zegara kontrolującego w użyciu będącego, kierujący gorzelnią obowiązany jest udzielić o tem natychmiast orga-

nowi skarbowemu, któremu dozór nad gorzelnią jest poruczony, uwiadomienie w dwóch egzemplarzach, a to w celu zbadania przyczyn doniesionej przerwy.

Jeden egzemplarz opatrzony potwierdzeniem wniesienia, zwrócony będzie gorzelni do wykazania się.

Uwiadomienie w całej osnowie wpisać należy zaraz, gdy się je odsyła, do rejestru gorzelnianego w taki sposób, aby pismo zajmowało całą szerokość stronicy.

Przerwy w regularnem działaniu zegara kontrolującego, niezapisane we właściwem miejscu rejestru w sposób powyższy, uważane być powinny za niedoniesione.

§ 70. [I. Podczas takiej przerwy (§ 69) może odbywać się dalsze pędzenie gorzałki w gorzelniach o jednym tylko przyrządzie zegarowym do kontrolowania najdłużej przez dziesięć dni od nastąpienia przerwy pod następującemi warunkami:

1. W tym czasie, kiedy przypada dalszy ruch gorzelniany, nie wolno zmienić ani liczby ani pojemności naczyń wyszczególnionych w § 26 pod 1.

2. Jako opodatkowaniu podlegająca ilość przepędzonego płynu wyskokowego, obliczona będzie przez ten okres czasu za każde 24 godzin i od każdego hektolitra pojemności oznajmionych naczyń do fermentacyi (§ 66 lit. *d)* taka ilość, jaka przypada za uprzedni czas ruchu gorzelnianego przed nastąpieniem przerwy podług oznaczeń zegarowego przyrządu do kontrolowania, a to za każdy dzień pędzenia i od każdego hektolitra zgłoszonych naczyń do fermentacyi, albo też w wypadku używania niedozwolonych naczyń fermentacyjnych, większych jak zgłoszone, od każdego hektolitra rzeczywiście w użyciu będących naczyń do fermentacyi.

Gdyby ten czas nie obejmował 10 pełnych dni ruchu i wśród bieżącego okresu zgłoszenia, obejmującego najmniej 10 dni pędzenia, bezpośrednio po upływie sześciomiesięcznego okresu nastąpił obrachunek miesięczny wedle opodatkowania stósownie do ilości wyrobu, oblicza się opodatkować się mającą ilość przepędzonego płynu wyskokowego za każde 24

godzin i od każdego hektolitra pojemności oznajmionych naczyń w stósunku do okresu pędzenia, za który nastąpił obrachunek.

3. W żadnym wypadku nie może być przyjętą za ilość gorzałki opodatkować się mającą ilość mniejsza, jak ta, która przypada stósunkowo wedle oznajmienia za czas przerwy.

II. W gorzelniach o więcej przyrządach do pędzenia z zegarami kontrolującemi, może również pod powyższemi warunkami, które mają być zastósowane do całego ruchu gorzelnianego, (I. liczba 1, 2, 3), pędzenie dalej się odbywać, przyczem rozumie się, że opłatna ilość przepędzonego płynu wyskokowego nigdy nie może być przyjętą za mniejszą, niż to wskazują zegary kontrolujące, będące jeszcze w regularnym ruchu.

III. Gdyby przerwa regularnego ruchu w jednej i tej samej gorzelni w ciągu jednego okresu pędzenia powtórzyła się częściej jak trzy razy, może ten dziesięciodniowy termin (I.) uledz zniżeniu, względnie zupełnie być zniesionym. Termin ten może i wtedy być zmniejszonym, gdy naprawa przyrządu zegarowego do kontrolowania może nastąpić w krótszym czasie.

IV. W gorzelniach o więcej przyrządach do pędzenia z zegarami kontrolującemi, może ruch dalszy się odbywać także wtedy, skoro ów przyrząd do pędzenia, z którym uszkodzony zegar kontrolujący jest połączony, natychmiast po przerobieniu znajdującego się w nim zacieru, urzędownie nieużywalnym uczyniony został. Ilość wyrobionego z tego zacieru płynu wyskokowego obliczoną będzie wedle urzędownie sprawdzonej zwykłej wydajności tego przyrządu do pędzenia.]

V. Wolno jest przedsiębiorcom gorzelni, którzy dobrowolnie wybrali sposób opodatkowania wedle ilości wyrobu (§ 25, I.) przejść do ryczałtowego oznaczenia podatku od gorzałki, w tym zaś razie co do miesiąca kalendarzowego, w którym się to dzieje, postąpić należy, jak z pierwszym miesiącem ruchu rocznego okresu wyrobu.

VI. [Minist. skarbu może w porozumieniu z król. węg. Minist. skarbu także rozporządzić, aby ilość opłatną prze-

pędzanego płynu wyskokowego na czas przerwy regularnego ruchu zegara kontrolującego, obliczano wedle ilości, tęgości i stopnia rozrzedzenia fermentacyjnego zacieru gorzałczanego].

§ 71. Jeżeli w skutek przeszkód, nie dających się usunąć, ruch gorzelni jest tamowany lub został przerwany, tak, że postępowanie nie może być dokonane podług oznajmienia, kierownik gorzelni zastósować się ma w takim razie do przepisów podanych w tej mierze w § 46.

Udzielone uwiadomienie zapisać należy w rejestrze gorzelnianym w sposób przepisany w § 69. Przeszkody fabrykacyi niezapisane w rejestrze w taki sposób, uważane będą za nieoznajmione.

Jeżeli w skutek takiej przeszkody, o której podług przepisów uwiadomiono, dalsze postępowanie w oznajmionym czasie ruchu stanie się niemożebnem, opłacona należytość podatkowa będzie zwrócona a względnie odpisana, o tyle, o ile jej nie pokrywa ilość wyrobu płynu wyskokowego, otrzymana aż do czasu zajścia przeszkody.

Ale jeżeli przeszkoda taka pociągnęła za sobą tylko zmianę postępowania w czasie ruchu pozostałym jeszcze po oznajmieniu, podać należy na ten ostatni czas nowe oznajmienie a należytość podatkowa za ten czas obliczona będzie podług nowego oznajmienia.

§ 72. Z końcem miesięcznego okresu oznajmienia, jeżeli zaś ruch gorzelni przed jego upływem ma być na czas dłuższy wstrzymanym, zaraz po wstrzymaniu ruchu, uskutecznione będzie obliczenie tym sposobem, że ogólną ilość płynu wyskokowego przepędzonego oznaczoną za pomocą zegara kontrolującego [mnoży się przez opodatkować się mającą przeciętną zawartość alkoholu (§ 61, I) z uwzględnieniem ewentualnie przypadającego opustu (§ 61, II) i od każdego w taki sposób uzyskanego stopnia hektolitrowego alkoholu oblicza się stopę podatkową po 11 centów, zwiększoną o 30 %, jeżeli się także prasowane drożdże wyrabia].

Gdy kwota podatku podług oznajmienia przypadająca, jest mniejsza niż należytość podatkowa z tego obliczenia wy-

padająca, natenczas, jeżeli podatek jest przedsiębiorcy gorzelni kredytowany, kwota niedostająca, o ile rękojmia jeszcze wystarcza, wciągnięta być ma w sumę kredytowaną, resztę zaś, gdyby była, albo, jeżeli podatek nie jest kredytowany przedsiębiorcy gorzelni, całą sumę niedostającą dopłacić należy w przeciągu trzech dni pod rygorem egzekucyi.

Ale gdy kwota podatkowa, stósownie do oznajmienia przypadająca, jest większa, niżeli należytość podatkowa, wypadająca z obliczenia, natenczas nadwyżka, jeżeli podatek był przedsiębiorcy gorzelni kredytowany bez złożenia wekslu podatkowego, będzie odpisana od kredytowanych sum podatku, w innych zaś przypadkach zwrócona.

§ 73. Kierownik gorzelni utrzymywać ma osobiście lub za pośrednictwem swego zastępcy, rejestr urzędownie przysposobiony, w którym od początku postępowania opłatnego aż do jego skończenia, następujące szczegóły zapisywane być mają:

a) przed skończeniem każdej roboty rodzaj i waga surowca użytego do tej roboty;

b) jak tylko kadź fermentacyjna napełniona zostanie świeżym zacierem, liczba kadzi i ilość zacieru w niej zawartego;

c) co dwanaście godz. stan wskazówki zegara kontrolującego. Jeżeli używa się więcej zegarów kontrolujących, natenczas zapisując stan każdej wskazówki zegarowej, przydać także należy liczbę zegara, którego się tyczy;

d) dzień i godzina każdego zapisku. W rejestrze tym organa nadzorcze Urzędów podatkowych zapisywać mają także wynik dokonanej rewizyi. Co miesiąc, po uskutecznieniu obliczenia, rejestr ten zamknąć należy i organ skarbowy, zajmujący się obliczeniem, ma go zabrać razem z należącem do niego oznajmieniem i potwierdzonemi uwiadomieniami o przeszkodach ruchu, przerwach w działaniu lub wadach zegara kontrolującego itp.

§ 74. Przepisy ustawy niniejszej zawarte w §§ 20, licz. 1, 21, 22, 23, 26 aż do 60 włącznie, odnoszą się także do wzmiankowanego w § 1 wyrobu zaprawy octowej i octu.

§ 75. Kto płyn wyskokowy przepędzony rektyfikuje, albo z płynu wyskokowego przepędzonego wyrabia likwor lub rosolis, albo inny płyn wyskokowy, rozmaitemi składnikami zaprawiony, obowiązany jest podać w sposób w § 31 nadmieniony opisanie zakładu i przegląd przyrządów do wyrobu, jakoteż uwiadomienie, kto jest kierownikiem fabrykacyi, a to najpóźniej na cztery tygodnie, zanim ustawa niniejsza nabędzie mocy obowiązującej, a kto później przedsiębiorstwo takie rozpocznie, najpóźniej na cztery tygodnie przed otwarciem fabrykacyi.

Na tej podstawie Władza skarbowa zarządza urzędowe spisanie wywodu oględzin i urzędowe poznaczenie przyrządów do wyrobu.

Jeden egzemplarz opisania zakładu gorzelnianego i przeglądu przyrządów do wyrobu, zwrócony będzie przedsiębiorcy po zbadaniu i wyciśnięciu na nim pieczęci urzędowej, tudzież położeniu daty dnia, w którym został podany, z obowiązkiem zachowywania go w zakładzie w miejscu na to przeznaczonem, dostępnem w każdym czasie dla urzędników i funkcyonaryuszów skarbowych.

Przedsiębiorca donosić ma organowi skarbowemu, któremu dozór nad zakładem jest poruczony, o wszelkiej zmianie w rozpoznanym stanie przedsiębiorstwa lub w składzie jego służby, o ile o niej jest obowiązany donieść (§§ 12 i 31).

§ 76. Rektyfikacya płynu wyskokowego przepędzonego (gorzałki, wyskoku gorzałczanego) już opodatkowanego, jakoteż wyrabianie gorzałki i wyskoku gorzałczanego opodatkowanego, rosolisu, likworu i innego płynu wyskokowego, rozmaitemi składnikami zaprawionego, nie podlega wprawdzie podatkowi konsumcyjnemu; ale ci, którzy trudnią się takiem przedsiębiorstwem, obowiązani są oznajmić pisemnie w podaniu w dwóch egzemplarzach sporządzonem najbliższemu organowi skarkowemu, do dozoru nad przedsiębiorstwem przeznaczonemu, najpóźniej na 24 godzin, zanim przyrząd do pędzenia w ruch wprawią:

a) liczbę przyrządu do pędzenia w ruch wchodzącego;

b) miesiąc, dzień i godzinę rozpoczęcia i skończenia ruchu.

Każde oznajmienie takie opiewać ma na przeciąg miesiąca.

Egzemplarz oznajmienia, opatrzony urzędowem potwierdzeniem że je wniesiono, zwrócony będzie przedsiębiorcy do wykazania się.

Od obowiązku uczynienia tego oznajmienia, wolni są aptekarze, którzy ani płynu wyskokowego nie wyrabiają ani nie trudnią się jego sprzedażą, wtedy, gdy używają takich przyrządów do pędzenia, o których uwiadamiać nie są obowiązani (§ 11), albo których alembik ma pojemność nie więcej niż 25 litrów. Jednakże i tacy aptekarze podlegają kontroli Władz podatkowych (§ 19).

Oprócz tego Administracya Skarbu upoważniona jest uwalniać instytuty publiczne i probiernie chemiczne od obowiązku oznajmiania o przyrządach destylacyjnych, których do swoich celów używają.

§ 77. Przedsiębiorcom gorzelni, opłacającym podatek od gorzelni podług wydajności przyrządu do pędzenia lub drogą ugody dobrowolnej, dozwala się rektyfikować a względnie wyrabiać bez opłaty podatku płyny wyskokowe powyżej wzmiankowane, tylko pod tym warunkiem, że przyrząd do pędzenia, do tego służyć mający, znajdować się będzie w lokalu nie zostającym w związku z lokalami gorzelnianemi, zacierowym i lokalem do pędzenia, ani za pośrednictwem drzwi lub okien, ani za pomocą rynien lub rur, ani w jakikolwiek inny sposób.

W gorzelniach, opłacających podatek od gorzałki podług ilości i tęgości wyrobu na podstawie wskazówek zegara kontrolującego, dozwolona jest wolna od podatku rektyfikacya płynów wyskokowych przepędzonych, z dodaniem lub bez dodania ingredyencyj, służących do wyrobu rozolisu i t. d. pod następującemi warunkami:

1. Wszystkie rury należące do przyrządu rektyfikacyjnego, które służą do przeprowadzenia pary lub płynów, muszą być odmiennie od innych pomalowane.

2. Pomiędzy naczyniami zacierowemi i destylacyjnemi gorzelni z jednej, a przyrządem rektyfikacyjnym z drugiej

strony, nie powinno istnieć bezpośrednie połączenie za pomocą rur.

3. Do zasilania aparatu rektyfikacyjnego istnieć powinien tylko jeden przewód rurowy, w razie potrzeby dający się bezpiecznie zamknąć, składający się wprost ze zbiornika na spirytus surowy, który musi być wymierzony i ocechowany. Podobnież do wypróżniania przyrządu rektyfikacyjnego, znajdować się powinien tylko jeden przewód rurowy, w razie potrzeby zamknąć się dający.

4. Naczynie przyrządu rektyfikacyjnego (alembik) przeznaczone na płyn wyskokowy przepędzony, opatrzone być musi przyrządem, dającym się urzędownie zamknąć, a za pomocą którego możnaby robić próby pojemności tego naczynia.

§ 78. Podatek konsumcyjny od wyrobu płynu wyskokowego przepędzonego, tudzież od podlegającego podatkowi wyrobu zapraw octowych i octu (§ 1), staje się płatnym w tej chwili, gdy podane zostaje przepisane oznajmienie, i opłacony być powinien natychmiast w kwocie całkowitej, za odebraniem karty podatkowej, wyjąwszy, jeśli ma być płacony ratami i jeśli jest kredytowany (§ 80 i 81).

§ 79. Zapłacenie tego podatku (§ 78) ciąży na przedsiębiorcy opłatnego wyrobu.

Atoli do zapłacenia należytości, która ma być ściągnięta z przyczyny uszczuplenia podatku, jeżeli nie sam przedsiębiorca kieruje fabrykacyą, obowiązany jest kierownik fabrykacyi pod bezpośrednią odpowiedzialnością przedsiębiorcy.

§ 80. Przedsiębiorcom gorzelni, opłacającym podatek podług wydatności naczyń do zacieru (§ 26 aż do 46 włącznie), albo podług wyrobu na podstawie oznaczeń zegara kontrolującego (§ 51 aż do 73 włącznie) i jeżeli wypłacalność ich żadnej nie podlega wątpliwości, dozwalać się będzie na ich prośbę, — jak długo nie będą prawomocnie skazani za przestępstwo defraudacyjne — na przeciąg rocznej kampanii i na te oznajmienia, które rozciągają się na przeciąg całego miesiąca — na możność opłacania należytości podatkowej miesię-

cznej w dwóch, a jeżeli idzie o jednę z gorzelń wzmiankowanych w § 27, dopóki trwa opust, w czterech równych ratach z góry.

We wszystkich tych przypadkach pierwszą ratę zapłacić należy zawsze przy odbiorze karty podatkowej.

Niezapłacenie jednej raty pociąga za sobą na cały pozostały jeszcze czas rocznej kampanii utratę pozwolenia spłaty ratami.

§ 81. Przedsiębiorcom, trudniącym się wyrobem płynu wyskokowego przepędzonego lub opłatnym wyrobem zapraw octowych lub octu, w takim zakresie, że ich podatek konsumcyjny, w ciągu rocznej kampanii przypadający, dochodzi najmniej do sześciuset złotych, dozwalane będzie złożenie należytości podatkowej po oznajmieniu fabrykacyi a względnie postępowania opłatnego, opłacić się mającej, najpóźniej w sześć miesięcy po terminie płatności (§ 78), pod warunkiem złożenia podług przepisu dostatecznej rękojmi.

Od otrzymania tego pozwolenia wyłączeni są:

1. Ci, którzy uznani byli za winnych zbrodni, pochodzącej z chciwości, występku lub przekroczenia tego rodzaju albo przemytnictwa lub ciężkiego przekroczenia defraudacyjnego w wykonywaniu swego przedsiębiorstwa popełnionego, albo od zarzutu przemytnictwa lub ciężkiego przekroczenia defraudacyjnego w wykonywaniu przedsiębiorstwa popełnionego uwolnieni zostali tylko dla braku dowodów.

2. Ci, do których majątku otwarto konkurs.

Przepisy tyczące się akceptów wekslowych za kwoty podatkowe zakredytowane, nie ulegają zmianie.

§ 82. Ten, u którego zalega suma płatna zakredytowana, traci na resztę bieżącej kampanii dalszy kredyt a nawet na następną kampanią zakredytowanie podatku może mu być odmówione.

Zresztą sumę podatku płatną zakredytowaną, ściągnąć należy drogą egzekucyi razem z 6% odsetkami zwłoki licząc od dnia niedotrzymanego terminu płatności.

§ 83. Do przekroczeń przeciwko przepisom ustawy niniejszej, o ile w niej inaczej nie jest postanowiono, zastósowywaną będzie ustawa karna o przekroczeniach defraudacyjnych.

§ 84. Grzywny, które mają być wymierzone za przekroczenie ustawy niniejszej, nie mogą być nigdy zmniejszone poniżej najmniejszego wymiaru ustawą przepisanego, chociażby nawet miano odstąpić od przeprowadzenia postępowania karnego podług ustawy.

§ 85. Bezwarunkowa odpowiedzialność za te grzywny (§ 84) ciąży na przedsiębiorcy, o ile już i tak nie jest na nie skazany jako winny.

Wyjątek stanowią grzywny za naruszenie zamknięcia urzędowego.

§ 86. Jako ciężkie przekroczenie defraudacyjne karane będzie:

1. Rozpoczęcie ruchu opłatnego (§ 39), zanim nastąpi urzędowe załatwienie co do wymierzenia wydajności dziennej i zanim karta podatkowa na odnośny ryczałt miesięczny będzie się znajdowała w posiadaniu gorzelni (§ 18);

2. dalsze wykonywanie postępowania opłatnego, chociaż karta podatkowa na odnośny ryczałt miesięczny nie znajduje się w posiadaniu gorzelni;

3. wszelka niedokładność, podług § 38 nieuwolniona od kary, która w przypadkach wzmiankowanych w drugim ustępie § 33 odkryta będzie za powtórnem urzędowem wymierzeniem w podanem na pismie uwiadomieniu o przyrządach do wyrobu i sprzętach, a jest tego rodzaju, że z jej przyczyny wydajność dzienną wymierzono za nisko;

4. wszelkie robienie zacieru przydatnego do wyrobu gorzałki po za obrębem oznajmionego zakładu;

5. wszelkie zachowywanie surowca użytego na zacier, przydatnego do wyrobu gorzałki, podczas lub po fermentacyi, po za obrębem oznajmionego zakładu;

6. wszelkie przetwarzanie surowców mącznych lub melasu, albo surowców będących z nim na równi w czasie, co do którego oznajmienie fabrykacyi opiewa tylko na buraki;

7. wszelkie przetwarzanie melasu lub surowców będących z nim na równi w czasie, co do którego oznajmienie fabrykacyi opiewa tylko na surowce mączne;

8. wszelki dodatek fermentu do zacieru w innych naczyniach (przyrządach do wyrobu) nie w oznajmionych, a jeżeli zostały już urzędownie ocechowane, nie w naczyniach fermentacyjnych cechą opatrzonych, jakoteż wszelkie umieszczanie zacieru zaprawionego fermentem w innych, nie w tych naczyniach fermentacyjnych;

9. wszelka fermentacya zacieru w innych naczyniach (przyrządach do wyrobu), nie w naczyniach fermentacyjnych wzmiankowanych pod l. 8;

10. wszelkie, chociażby nie dla dalszej fermentacyi, umieszczenie zacieru fermentującego w innych naczyniach (przyrządach do wyrobu) nie w tych, które oznajmiono jako naczynia fermentacyjne, lub jako części składowe przyrządu do pędzenia (alembik, podgrzewacz zacierowy) do zacieru służące i cechą urzędową, jeżeli już była wybita, opatrzone;

11. wszelkie umieszczenie zacieru, który fermentował, w innych naczyniach (przyrządach do wyrobu), nie w tych, które oznajmiono i które są opatrzone cechą urzędową, jeżeli już była wybita;

12. wszelkie umieszczenie zacieru w ogóle w innych naczyniach (przyrządach do wyrobu), nie w tych, które oznajmiono jako służące na zacier i, jeżeli zostały już urzędownie ocechowane, są cechą opatrzone;

13. wszelkie użycie odmiennego przyrządu do pędzenia (§ 37), wyższego podatku ryczałtowego wymagające, zanim urzędowe załatwienie co do nowego wymiaru wydatności dziennej i karta podatkowa na podatek dodatkowy będą w posiadaniu gorzelni;

14. wszelkie zboczenie w pojemności naczyń, bezwarunkowo brane w rachunek do oznaczenia wydatności dziennej (§ 26, licz. 1), polegające na powiększeniu ich pojemności i przekraczające miarę wolną od kary;

15. wszelkie takie zboczenie w pojemności naczyń warunkowo opłatnych, o ile to wpływa na wymiar wydajności dziennej;

16. używanie jakiegobądź przyrządu, za pomocą którego pojemność naczynia bezwarunkowo lub warunkowo opłatnego po nad urzędownie wymierzoną może być powiększona.

Karę wymierzyć należy:

W przypadkach 1 i 2 w kwocie cztery aż do ośm razy większej niż podatek ryczałtowy, przypadający za miesiąc, w którym przekroczenie popełniono; w przypadkach 3, 13, 14 i 15 w kwocie 150 złotych za każdy hektolitr, o który pojemność zaciernika, dziennie opodatkować się mająca, przez usunięcie niedokładności lub w skutek nadwyżki jest większa niż ta, którą wzięto za podstawę do wymierzenia wydajności dziennej;

w przypadkach 4, 5, 8, 9, 10, 11 i 12 w kwocie 1 zł. 50 ct. za każdy litr tej ilości zacieru (surowca użytego na zacier), którą bezprawnie przygotowano, zachowywano lub umieszczono, albo do której ferment bezprawnie dodano;

w przypadkach 6 i 7 w kwocie cztery aż do ośmiu razy większej niż ta, o którą od surowca wydającego większą ilość alkoholu, należałoby zapłacić w miesiącu, w którym przestępstwo popełniono, większy podatek, niż od surowca oznajmionego do przetworzenia;

w przypadku 16 w kwocie 3 zł. za każdy litr, o który pojemność naczynia została powiększona;

ułamki hektolitra liczone będą w przypadkach 3, 13, 14 i 15 za cały hektolitr, a ułamki litra w przypadkach 4, 5, 8, 9, 10, 11, 12 i 16 za cały litr.

§ 87. [Jeżeli w gorzelni wyrabiano prasowane drożdże bez poprzedniego wniesienia przepisanego oznajmienia, należy wymierzyć karę, z powodu ciężkiego przekroczenia defraudacyjnego w skutek niezgłoszenia postępowania opłatnego, w wysokości 4 do 8 krotnej kwoty dodatku, jaki za wyrób drożdży prasowanych opłacić należało, a to od całego ry-

czałtu podatku gorzelnianego za ten miesiąc, w którym przekroczenie popełniono.]

Zabieranie się do jakiejkolwiek części postępowania wzmiankowanego w § 42, pod l. 3, zanim urzędowe załatwienie, tyczące się wydajności dziennej i karta podatkowa na ryczałt odnośnego miesiąca będzie w posiadaniu gorzelni, karane być ma jako wykroczenie przeciw przepisom grzywną od 50 aż do 200 zł.

§ 88. Inne niedokładności, prócz tych, które w powyższym § 86, l. 3 są wzmiankowane, jeżeli w przypadkach nadmienionych w drugim ustępie § 33 przy późniejszem wymierzaniu przyrządów do wyrobu i naczyń odkryte zostaną w podanem uwiadomieniu pisemnem, o ile stósownie do § 38 nie są wolne od kary, karane będą jako niewłaściwość w postępowaniu opłatnem grzywną od 2 aż do 100 złotych.

§ 89. Do przekroczeń popełnionych, zanim ustawa niniejsza zaczęła obowiązywać, do których odnoszą się artykuły IX, X i XI rozporządzenia o opodatkowaniu gorzałki z dnia 18 Października 1865 (dz. u. p. N. 104 z r. 1865) i artykuł III ustawy o podatku od gorzałki z dnia 8 Lipca 1868 (dz. u. p. N. 90 z r. 1868), a co do których nie ma jeszcze prawomocnego orzeczenia, stósowane będą te kary, które w przepisach ustawy niniejszej, tyczących się owych przestępstw, są ustanowione.

Atoli w przypadkach tych kary, jakoteż połączone z niemi dopłaty do podatków, ciążyć będą jak dotychczas na przedsiębiorcy gorzelni.

§ 90. Jako ciężkie przekroczenie defraudacyjne będzie karane:

1. Zabranie się do postępowania opłatnego (§ 51), chociaż nie podano pisemnego oznajmienia i chociaż karta podatkowa nie znajduje się w gorzelni, [tudzież wyrób drożdży prasowanych bez przepisanego oznajmienia].

2. Jeżeli postępowanie opłatne oznajmiono wprawdzie podług przepisów i kartę podatkową nabyto, atoli

a) zacier z surowców wzmiankowanych w § 50, lit. *a)* zrobiono lub umieszczono w innych naczyniach, nie

w tych, które zostały oznajmione i urzędownie ocechowane, albo

b) w gorzelniach, którym dozwolono używania kadzi przedzacierowych, chłodników i t. d., umieszczono w kadziach przedzacierowych lub chłodnikach zacier fermentujący lub który wyfermentował, albo w naczyniach przeznaczonych do przechowywania zacieru, który wyfermentował, zacier fermentujący lub świeży albo surowce zarobione na ciasto (§ 53), albo

c) do postępowania opłatnego używa się innych rodzajów surowców nie tych, które oznajmiono i od których opłacono podatek, albo

d) surowiec zaczęto wydawać na przyrząd do pędzenia przed czasem oznajmionym, albo

e) przedłużono postępowanie opłatne po za czas oznajmiony, albo

f) odpędzanie zacieru lub witki odbywa się na innym przyrządzie do pędzenia, nie na oznajmionym, albo w innem miejscu a nie w oznajmionem.

Karę wymierzyć należy:

W przypadkach, w których chodzi o niezgodne z przepisami przygotowanie lub umieszczenie zacieru, albo surowca użytego na zacier lub zarobionego na ciasto, podług należytości podatkowej, przypadającej za zrobioną niezgodnie z przepisami lub umieszczoną niezgodnie z przepisami ilość zacieru lub surowca, stósownie do wydajności alkoholu przyjętej w § 50, w innych przypadkach podług należytości podatkowej, która stósownie do przepisów o ryczałtowem oznaczeniu została uszczuplona lub była narażona na uszczuplenie, przyczem w przypadku *f* tak postąpić należy, jak gdyby oznajmienie i opodatkowanie wcale nie miało miejsca.

Gdyby zaś zacier z surowców mącznych, buraków, melasu lub surowców będących z nim na równi, odpędzono na przyrządzie, mającym inne części składowe, nie te, które w § 21 pod II są wzmiankowane, stósowane być mają przepisy karne § 86 aż do 88 włącznie ustawy niniejszej.

§ 91. Gdy się odbywa postępowanie opłatne bez dopełnienia przepisanych warunków, wymierzyć należy karę przypadającą za ciężkie przekroczenie defraudacyjne nieoznajmionego postępowania opłatnego. Jeżeli przy tem wyrobiono płyny wyskokowe przepędzone z użyciem zegara kontrolującego podług przepisu, obliczyć należy należytość podatkową podług przepisu § 72 i kwotę, która wypadnie, wziąć także za podstawę wymiaru kary. Jeżeli zaś postępowanie opłatne nieoznajmione odbywało się bez użycia zegara kontrolującego lub dostrzeżoną została przerwa w regularnem działaniu tegoż, przyjąć należy za każdy hektolitr ogólnej pojemności znalezionych naczyń fermentacyjnych i za każdy dzień nieoznajmionego postępowania opłatnego wydajność alkoholu w ilości 6 ½ stopni hektolitrowych i tęże wziąć za podstawę do wymiaru podatku i kary.

Gdyby się jednak okazało, że pomimo przerwy w działaniu zegara kontrolującego, należytość podatkowa, podług jego oznaczeń przypadająca, byłaby wyższa aniżeli w skutek przyjęcia wydajności alkoholu w ilości 6 ½ hektolitrów, natenczas pierwszą wziąć należy za podstawę do wymierzenia kary.

[Jeżeli w gorzelni wyrabiano prasowane drożdże bez wniesienia poprzednio przepisanego oznajmienia, należy wymierzyć karę, z powodu ciężkiego przekroczenia defraudacyjnego w skutek niezgłoszenia postępowania opłatnego, w wysokości 4 do 8 krotnej kwoty dodatku, jaki za wyrób drożdży prasowanych opłacić należało, a to od obrachowanego podatku gorzelnianego za ten miesiąc, w którym przekroczenie popełniono.]

§ 92. Rozpoczęcie postępowania opłatnego, oznajmionego przed terminem zgłoszonym, jeżeli w ciągu postępowania używano zegara kontrolującego podług przepisów, a w jego działaniu nie zaszła przerwa, karane będzie tylko jako uchybienie prawidłom postępowania opłatnego.

W innych przypadkach, zawczesne rozpoczęcie postępowania opłatnego oznajmionego, karane będzie tak samo, jak postępowanie nieoznajmione.

§ 93. Wymierzyć należy karę od 500 aż do 5000 zł.:

1. gdy płyn wyskokowy, który nie przepłynął przez zegar kontrolujący, odprowadzony został przez działanie zewnętrzne, a strona nie może udowodnić, że działanie to było przypadkowem, albo

2. gdy para zawierająca alkohol, usunięta zostanie przez takież działanie zewnętrzne, albo gdy

3. zarząd gorzelni umyślnie naruszy właściwe oznaczenie zegara kontrolującego tyczące się ilości lub tęgości wyrobu albo tyczące się zarazem ilości i tęgości, albo gdy

4. o przerwie w działaniu zegara kontrolującego z jakiejkolwiek przyczyny pochodzącej, nie będzie niezwłocznie uczynione doniesienie, albo gdy

5. podczas ruchu oznajmionego używany będzie nieoznajmiony przyrząd do pędzenia, albo gdy

6. bez poprzedniego uwiadomienia ustawiony będzie w gorzelni przyrząd do pędzenia, albo gdy

7. w gorzelni znaleziony będzie oziębialnik z zegarem kontrolującym niepołączony, przydatny do zgęszczania pary zawierającej alkohol i otrzymywania powstającego z niej płynu zawierającego alkohol, z wyjątkiem oziębialnika połączonego z przyrządem do rektyfikacyi, jeżeli połączenie gorzelni z uwolnioną od podatku rektyfikacyą podług § 77 jest dozwolone.

W razie ponowienia karę powyższą należy podwoić.

Nadto nałożyć należy karę za ciężkie przekroczenie defraudacyjne, jeżeli płyn wyskokowy, zanim przepłynął przez zegar kontrolujący, usunięto z uchyleniem się od podatku.

Od tego płynu wyskokowego, o ile ilość jego da się obliczyć, wymierzoną będzie należytość podatkowa z uwzględnieniem przeciętnej ilości alkoholu w wyrobie zawartej (§ 61, I), [a w razie wyrabiania drożdży prasowanych, z doliczeniem przypadającego dodatku i wymiar ten wziąć także za podstawę do wymierzenia kary].

§ 94. Karze od 500 aż do 5000 złotych podlega także dalsze odbywanie, mimo zakazu, oznajmionego ruchu gorzelni

podczas przerwy w regularnem działaniu zegara kontrolującego.

Oprócz tej kary wyrób płynu wyskokowego z uchyleniem się od podatku, karany będzie jako ciężkie przekroczenie defraudacyjne.

Uszczuplona należytość podatkowa obliczaną będzie w następujący sposób:

Naprzód oznaczona będzie:

a) Suma podatku przypadająca podług rzeczywistych oznaczeń za pomocą zegara kontrolującego za czas od ostatniej rewizyi urzędowej, z rozpoznaniem wskazówek tego aparatu połączonej, bez względu czy razem z nią odbywało się obliczenie czy nie.

b) Suma podatku, która za ten sam czas przypada, jeżeli na każdy hektolitr ogólnej pojemności naczyń fermentacyjnych oznajmionych i nieoznajmionych, jeśli takich używano, przyjmie się do opodatkowania wydatność dzienną w ilości 6 $^1/_2$ stopni alkoholu.

Następnie sumę podatku *a)* porównać należy z sumą podatku *b)* a kwota, o którą ta ostatnia jest większa niż pierwsza, uważana być ma za uszczuploną należytość podatkową.

§ 95. Jako wykroczenie przeciw przepisom karane będzie grzywną od 20 aż do 200 złotych za każdy z osobna przypadek:

a) gdy w kadziach przedzacierowych, chłodnikach, wannach do chłodzenia i w ogólności w naczyniach, które stósownie do oznajmionego przeznaczenia, zawierać powinny tylko zacier zanim się fermentacya rozpocznie, umieszczony będzie zacier fermentujący lub który wyfermentował, albo

b) gdy zacier umieszczony jest w innych naczyniach fermentacyjnych nie w tych, które podano w oznajmieniu lub dodatkowo, albo w ogóle w naczyniach, stósownie do wywodu oględzin nieprzeznaczonych na zacier.

Jeżeli zaś podobne przekroczenie popełniono w tym czasie, w którym z powodu przerwy w regularnym ruchu zegara kontrolującego zarządzono dochodzenie w celu sprawdzenia opłatnej ilości wyrobu stósownie do postanowień § 70, I, II, VI, należy wymierzyć karę z powodu ciężkiego przekroczenia defraudacyjnego w wysokości 50 zł. od każdego hektolitra pojemności używanych zabronionych naczyń. Ułamki hektolitra liczone będą w każdym wypadku za cały hektolitr.

§ 96. Zaniedbanie zapisania w rejestrach w czasie właściwym wskazówek zegara kontrolującego lub innego z punktów w § 73 wzmiankowanych, jakoteż wszelkie niedokładne zapisanie w nich, karane będzie jako niedokładne utrzymywanie ksiąg, grzywną od 5 aż do 200 złotych.

§ 97. Przepisy karne §§ 86 aż do 90 włącznie odnoszą się także do tych przypadków, w których wzmiankowane przekroczenia popełnione zostały przy wyrabianiu zapraw octowych i octu.

§ 98. 1. Wymierzyć należy karę od 500 aż do 5.000 złotych, gdy w gorzelni, w której odbywa się rektyfikacya płynu wyskokowego przepędzonego wolna od podatku

a) inny płyn zawierający alkohol (zacier) dany będzie na przyrząd rektyfikacyjny, albo gdy

b) oprócz przewodu rurowego, który do zasilania a względnie wypróżniania przyrządu rektyfikacyjnego jest przeznaczony i urzędownie ubezpieczony, umieszczono inny przewód.

Jeżeli przy tem nastąpiło uszczuplenie podatku, wyznaczyć należy nadto karę za ciężkie przekroczenie defraudacyjne.

2. Karę od 5 aż do 500 złotych wymierzyć należy za wszelkie przekroczenie obowiązującego w pewnych przypadkach zakazu połączenia wyrobu i rektyfikacyi (przeistoczenia) płynu wyskokowego przepędzonego w jednym i tym samym zakładzie (§ 77).

3. Karę porządkową od 2 aż do 100 złotych wymierzyć należy:

a) gdy gorzałkę lub wyskok gorzałczany dano na przyrząd do pędzenia, chociaż przepisane oznajmienie nie zostało wniesione a urzędowe potwierdzenie w tej mierze nie znajduje się u kierownika fabrykacyi;

b) gdy gorzałkę lub wyskok gorzałczany dano na przyrząd do pędzenia nie w oznajmionym czasie ruchu.

§ 99. Jako ciężkie przekroczenie defraudacyjne karane będzie:

1. Gdy w deklaracyi wywozu, tyczącej się likworu, na zwrot podatku opiewającej, ilość płynu, albo, jeśli deklaracya tyczy się innego płynu wyskokowego przepędzonego, ilość alkoholu otrzymana z pomnożenia ilości płynu przez ilość odsetków alkoholu, oznaczoną w stopniach przepisanego alkoholometru 100-dzielnego, okaże się więcej niż o pięć od sta wyższą, aniżeli urzędownie stwierdzono, a ubytek nie będzie usprawiedliwiony przepisanem uwiadomieniem o zajściu podczas przewozu zmiany w ilości płynu a względnie w ilości odsetków alkoholu;

2. gdy w przypadkach deklarowania do wywozu za zwrotem podatku

a) likworu, albo

b) innego płynu wyskokowego przepędzonego,

znaleziony będzie w przypadku *a)* inny płyn zamiast likworu, w przypadku *b)* płyn, nie należący do płynów wyskokowych przepędzonych, np. woda lub wino.

Do wymierzenia kary wziąć należy za podstawę:

W przypadkach wzmiankowanych pod 1 tę kwotę, o którą zwrot podatku podług deklaracyi wywozu wynosi więcej niż podług urzędowego stwierdzenia;

w przypadkach wzmiankowanych pod 2 całą kwotę, której nieprawnie tytułem zwrotu podatku żądano.

§ 100. Różnice, o których jest mowa w § 99, licz. 1, jeżeli wynoszą więcej niż trzy od sta, ale mniej niż pięć od sta, karane będą grzywną od 2 aż do 200 złr.

§ 101. Ustawa niniejsza nabywa mocy obowiązującej od dnia 1. Września 1878.

Od tego dnia uchylają się obowiązujące jeszcze przepisy rozporządzenia o podatku od gorzałki z dnia 18 Paźd. 1865 (dz. ust. państ. z r. 1865, N. 104), artykuł III ustawy z dnia 28 Marca 1868 (dz. ust. państ. z r. 1868, N. 24), ustawa o podatku od gorzałki z dnia 8 Lipca 1868 (dz. ust. państ. z r. 1868 N. 90) i przepisy ustawy z d. 18 Maja 1875 (dz. ust. państ. z r. 1875, N. 84). tyczące się podatku konsumcyjnego od wyrobu płynu wyskokowego przepędzonego.

Uwaga. Przyjęto w obydwóch Izbach Rady Państwa nie tylko zmianę §§ 1, 3, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28 L. 10, 31, 35, 42, 44, 47, 48, 50, 51, 56, 57, 58, 61, 62, 66, 67, 68, 70, 72, 87, 90 L. 1, 93, 94 i 95 ustawy z dnia 27 Czerwca 1878 jako art. I, lecz także następujące postanowienie jako artykuł II:

Numer 329 *a)* powszechnej taryfy cłowej z 25 Maja 1882 r. (dz. ust. państ. N. 47) zmienia się jak następuje: 329 *a)*. Eter, kolodyum, chloroform, kwas karbolowy czysty, stały i płynny; kwas octowy zgęszczony (także ocet drzewny, oczyszczony); fosfor i kwas fosforowy; wytwory rtęciowe (także cynober); drożdże wszelkiego rodzaju z wyjątkiem winnych i drożdży prasowanych; cukier mleczny — od 100 kilogramów 10 złr.

329 *b)*. Drożdże prasowane—od 100 kilogramów 20 złr.

(To postanowienie cłowe zawiera dodatek do podatku od gorzałki co do wyrobu drożdży prasowanych połączonego z wyrobem gorzałki).

D) O gminnych dodatkach do podatków w szczególności.

---

a) O uchwalaniu poboru gminnych dodatków do podatków stałych.

Uprawnienie gminy do uchwalania, a przez to nakładania na członków gminy dodatków do podatków opiera się w myśl art. XV ustawy z 5 Marca 1862 (dz. u. p. N. 18) na § 77 ustawy gmin. (str. 40 Zb. ust. ad.) To prawo jest według § 74 zm. ust. z 17 Czerw. 1874 (dz. u. k. N. 52) ustawy gminnej także obowiązkiem, gdyż Rada powiatowa ma prawo i obowiązek wstawić w budżet gminy należytości i nałożyć na ich pokrycie dodatki do podatków, gdyby Rada gminna nie wstawiła w swój budżet należytości, które gmina uiścić jest obowiązaną, bądź na mocy ustawy, bądź na mocy wyroku lub dokumentu mającego wedle ustaw moc egzekucyjną.

Przy uchwalaniu gminnych dodatków do podatków kierować się należy następującemi względami:

1. Przy ustanowieniu gminnych i powiatowych dodatków należy starannie unikać wszelkich niepotrzebnych wydatków i ograniczać je do koniecznej potrzeby. O ile to jest możliwem, należy w budżetach, jeżeli zajdzie potrzeba nałożenia dodatków do podatków, uwzględniać wszystkie ogólne wydatki, przez co zmniejszy się liczba rozlicznych datków, uprości się gospodarstwo gminne i znacznie ułatwioną będzie kontrola nad niem. Należy także dążyć do oszczędności w gospodarstwie gminnem przez zmniejszenie kosztów administracyjnych i łączenie gmin.

2. Rokowania dotyczące należy ile możności przyspieszać, i we właściwym czasie przedkładać tak, aby potrzebne dodatki gminne jeszcze przed rozpoczęciem roku administra-

cyjnego, na który będą ustanowione, oznaczonemi były; aby dodatki te nigdy na szereg lat, lecz zawsze tylko na jeden rok były ustanawiane; aby dodatkowo za ubiegłe lata żadne dodatki uchwalanemi nie były, wreszcie należy czuwać nad tem, aby pozwolone dodatki obracane były na cele budżetem obmyślone.

3. Wydatek własnemi dochodami niepokryty powinien być nie samemi tylko dodatkami do podatków bezpośrednich, ale dla oszczędzenia kontrybuentów i tak podatkami jako też dodatkami bardzo obciążonych, po części i w inny sposób pokrywanym, mianowicie przez rozłożenie tego wydatku na inne przedmioty, albo na ludność podatkami i dodatkami nieobciążoną. (Min. spraw wewn. 3 Września 1867 L. 14047. Röll wyd. II str. 723).

Ustawa gminna podaje w § 86 (str. 44 Zb. ust. ad.) przepisy o ogłaszaniu uchwał odnoszących się do prestacyj w ogóle a do dodatków do podatków w szczególe, gdyż według § 77 u. g. dodatki te należą do prestacyj. Samo przez się rozumie się, że uchwały, postanawiające dodatki do podatków muszą być ważnemi po myśli ustawy gminnej, §§ 42 i 43 (str. 21) §§ 45, 46 i 47 (str. 22) i § 70 (str. 36 Zb. ust. ad.)

Wysokość dodatków do podatków, jakie gmina samodzielnie uchwalać może, i potrzebę uzyskania pozwolenia wyższej Władzy do nałożenia wyższych nad 20 % dodatków określa § 80 ust. gmin. (str. 41 Zb. ust. ad.); a § 55 u. g. (str. 24 Zb. ust. ad.) przepisuje, jak postępować należy z tego rodzaju uchwałami.

Należy się starać, aby uchwały ciał reprezentacyjnych, na dodatki zezwalające, brały za podstawę podatek bezpośredni bez wyłączania nadzwyczajnego dodatku, i ażeby najbliższe krajowe powiatowe i gminne budżety na tej podstawie dodatki obliczały. W dodatkach, pozwolonych już według dotychczasowego zwyczaju na innej podstawie, nie może przez

czas, na który owe dodatki są pozwolone, żadna nastąpić zmiana. (Rozp. min. spraw wewn. 16 Lipca 1871 L. 3191).

W skutek odezwy c. k. Dyrekcyi kraj. skarbu z dnia 30 Maja 1873 L. 24266 wezwano Wydziały powiatowe, aby zawiadamiały Urzędy podatkowe o dozwolonym dodatku gminnym najdalej do końca miesiąca Lutego każdego roku, gdyż indywidualne tabele płatnicze zawierające w sobie wyszczególnienie należytości, jakie każdy kontrybuent, tak tytułem podatku jakoteż dodatków do podatku przypadających, za rok bieżący ma opłacać, z końcem pierwszego kwartału, gdy pierwsza rata zapada, powinny się znajdować w posiadaniu Zwierzchności gminnych indiwydualny pobór podatków wykonywujących. (Okólnik Wydziału krajowego z 10 Czerwca 1873 L. 9782.)

Wydziały powiatowe czuwać mają nad gminami, aby uchwalały dodatki gminne do wszystkich podatków bezpośrednich, więc do gruntowego, domowo-klasowego, domowo-czynszowego, zarobkowego i dochodowego, wszelako bez dodatku nadzwyczajnego (wojennego), jak to Sejm na posiedzeniu z 12 Października 1871 r. uchwalił; dalej aby budżety swe w należytym czasie uchwalały, i w wydatkach swoich ściśle stósowały się do uchwalonych budżetów. (Rozp. Wydziału krajowego z 20 Lutego 1874 L. 740.)

Aby zapobiedz niedogodnościom pochodzącym z niedokładnego i niejednostajnego wykazywania należytości podatkowych przez c. k. Urzędy podatkowe, które w celu uzyskania przyzwolenia od Wydziału krajowego lub od Wydziałów powiatowych na pobór dodatków na potrzeby gminne przedstawione być winny, należy na przyszłość, jeżeli w tej mierze inne żądanie postawionem nie zostanie — wykaz taki według udzielonego wzoru z wszelką dokładnością sporządzać i gdzie należy przedkładać. Ponieważ nadmieniony wykaz służyć ma do obliczenia potrzebnej do wskazanych celów wyso-

kości tych dodatków, które od całorocznej pierwiastkowej należytości (czyli tak zwanego ordynaryum wraz z $^1/_3$ dodatku przy podatkach: gruntowym, domowo-czynszowym i klasowym), wszystkich gatunków podatków stałych pobierane być mają, dokładna zaś i sprostowana cyfra należytości tych przed upływem roku zazwyczaj nie jest jeszcze wiadomą, przeto należy do wykazu takiego zapisać sprostowaną należytość bezpośrednio ubiegłego, lub, jeżeli całoroczna należytość jest już wiadomą, roku bieżącego. W każdym jednak razie w dotyczącym wykazie w rubryce „uwaga“ przy każdym gatunku podatków wyraźnie nadmienić należy, czy sprostowana należytość roku ubiegłego lub też należytość początkowa roku bieżącego wykazaną została. (Rozp. Prezyd. c. k. kraj. Dyr. sk. z 28 Kwietnia 1874 L. 538).

Ministerstwo spraw wewnętrznych trzyma się zasady, iż ustanawianie dodatków krajowych, powiatowych i gminnych należy przedewszystkiem do Władz autonomicznych przepisami prawa do tego powołanych, tudzież, że w obec uchwał tego przedmiotu dotyczących, polityczne Władze tylko wtedy wykonywać mogą przysługujące Państwu prawo nadzoru, jeżeli Władze autonomiczne przekroczyły zakres swego działania, lub naruszyły obowiązujące przepisy prawa. O z n a c z e n i e c y f r y p o d a t k u, na którą krajowe, powiatowe lub gminne d o d a t k i nałożonemi być mają, należy wyłącznie do Władz podatkowych a względnie skarbowych. (Rozp. min. spraw wewn. z 25 Czerwca 1875 L. 4799 patrz Dr. Röll str. 755 wydanie II).

W skutek rozp. Minist. spraw wew. z 2 Marca 1876 L. 720/M. I. wezwano Wydziały powiatowe, aby wglądały dokładnie w gospodarkę tych gmin, które wysokich dodatków do podatków się domagają, i uchylały wszelkie przesadne żądania, których uwzględnienie dla Państwa, kraju i gminy tylko niekorzystnem być musi. (Okólnik Wydz. kraj. z 16 Marca 1876 L. 6559).

Przeciw niewłaściwemu nałożeniu dodatku gminnego do podatku zarobkowego, którego kontrybuent wcale nie płaci, należy się zastrzedz, to jest wnieść rekurs w terminie 14 dniowym w § 101 u. g. przepisanym; gdyż wnoszenie rekursów przeciw wysokości dodatków gminnych dozwolonem jest tylko w nieprzekraczalnym 14 dniowym terminie, i ten wyraźny przepis ściśle przestrzeganym być musi, aby porządek w gospodarstwie gminnem nie był zachwianym, tudzież aby do dodatkowego pokrycia potrzeb gminy nie były pociągane zupełnie inne osoby, i dodatki nie były rozkładane na całkiem innej podstawie, aniżeli to §§ 71, 77, 78 i 79 u. g. przepisują. Z tego też powodu zwrot tego rodzaju zapłaconych, mimo że się nie należały, dodatków, po upływie wspomnianego nieprzekraczalnego terminu bezwarunkowo żądanym być nie może. (Tr. ad. 27 List. 1879 L. 1957 N. 627, tudzież Tr. ad. 16 Grud. 1881 L. 2013 N. 1238, — str. 38 Zb. u. ad.)

---

b) O uwolnieniu od opłacania, o odpisaniu i o zwrocie gminnych dodatków do podatków bezpośrednich.

aa) O uwolnieniu od dodatków do podatków w ogólności.

Krajowe i indemnizacyjne dodatki do podatków bezpośrednich są możliwe tylko przy prawnem istnieniu należytości podatkowej, i dla tego w wypadkach, w których podatek stósownie do obowiązujących przepisów w ciągu roku podatkowego w całości lub w części odpisanym został, będą także i dodatki stósunkowo odpisanemi, jeżeli szczegółowe rozporządzenia czegoś innego nie nakazują. Taki odmienny przepis istnieje co do nowo wystawionych i od podatku czasowo uwolnionych budynków w krajach, w których podatek czynszowo-domowy i domowo-klasowy zaprowadzonym jest; takie budynki bowiem nie są uwolnione od opłacania dodatków do wymienionych dopiero podatków, gdyż według § 3 najw. postanowienia z 10 Czerwca 1835 to czasowe uwolnienie ograniczonem jest tylko na państwowy zwyczajny i nadzwyczajny podatek domowy.

O mających się odpisać dodatkach, należy za każdym razem zawiadomić Władze krajowe, temi funduszami zarzą-

dzające, aby przy ułożeniu budżetu, spodziewany ubytek odpowiednio uwzględnić mogły. (Rozp. min. z 13 Marca 1854 L. 50426 dz. rozp. N. 21).

Odnośnie do tego rozporządzenia postanowiono, iż budynki czasowo od podatku uwolnione, którym prócz tego, z powodu opróżnienia mieszkań, dalsze uwolnienie od podatku przyznano, podatku nie płacą, więc podatek prawnie nie istnieje i dla tego właściciel takich budynków przez czas opróżnienia mieszkań nie ma obowiązku płacenia dodatków. Urzędy podatkowe mają zatem, przedkładając wykazy o opróżnieniu mieszkań w budynkach podlegających zwyczajnemu podatkowi, celem odpisania tegoż podatku, wykazywać także budynki czasowo uwolnione i dodawać w uwadze, iż rozchodzi się o odpisanie dodatków za czas stwierdzonego opróżnienia mieszkań. (Rozp. min. sk. z 22 Grudnia 1855 L. 51763).

Ponieważ b u d y n k i s k a r b o w e podatku domowoczynszowego nie płacą, przeto od mieszkań w takich budynkach zajmowanych nie może być ani wymierzonym, ani żądanym dodatek gminny na podstawie czynszu obliczony. (Rozp. min. spr. wew. z 30 Sierp. 1858 L. 3389).

Krajowy i indemnizacyjny dodatek do podatków zaraz i bezpośrednio odciąganych przy wypłacie kuponów od obligacyj skarbowych i funduszowych, nie może być pobieranym. (Ces. rozp. z 28 Kwietnia i 20 Maja 1859 Dz. u. p. N. 67).

W szczegółowym wypadku postanowiono, że rozp. min. z 13 Marca 1854 L. 50426 dz. rozp. N. 21, stósuje się do wszystkich dodatków do podatków bezpośrednich, więc także do gminnych, powiatowych, na Izby handlowo-przemysłowe i do wszelkich innych dodatków. Termina do płacenia podatków i dodatków państwowych postanowione, są także terminami do płacenia wszelkich innych niepaństwowych dodatków. (Rozp. Min. sk. z 26 Lutego 1871 L. 34202. Röll str. 755, wydanie II).

Dodatki krajowe i indemnizacyjne są z podatkiem gruntowym w takim tylko związku, że podatek ten jak i inne rodzaje podatków bezpośrednich, stanowi podstawę ich wymiaru, lecz dodatki same, jako ustawodawstwu krajowemu zastrzeżone, opierają się na zupełnie innej prawnej podstawie aniżeli podatki. Z tego też powodu dodatki krajowe, równie jak gminne i powiatowe dodatki do podatków nie mogą być uważane za akcesoreum różnych gatunków państwowych podatków bezpośrednich, ale według swej istoty są zupełnie „samoistnemi daninami" *(selbstständige Abgaben).*

Uwolnienie od wszelkich podatków i danin, z wyjątkiem podatku gruntowego, pewnej kolei żelaznej przyznane, mieści w sobie tem samem także i uwolnienie od dodatków krajowych i indemnizacyjnych do tegoż podatku gruntowego. (Rozp. min. spr. wew. z 15 Czerwca 1878 L. 8078. Dr. Röll str. 743, wydanie II).

Czasowe uwolnienie od podatku domowego i i dodatków państwowych nie uwalnia od innych publicznych danin, a tem samem i od dodatków krajowych. (Tr. ad. 30 Kwietnia 1879 L. 798 N. 480).

---

bb) O uwolnieniu urzędników, duchownych, profesorów, domokrążców od dodatków do podatków.

Miejscy urzędnicy i słudzy wraz z swymi przynależnymi, o ile Magistratom, przy których pozostają, służba polityczna przekazaną jest, dalej urzędnicy wojskowi i pensyonowani oficerowie jako też ich słudzy są po myśli najwyższego postanowienia z 25 Listopada 1858 co do swych poborów i emerytur od krajowych i indemnizacyjnych dododatków do podatku dochodowego uwolnieni. (Rozp. min. sk. z 24 Kwietnia 1859 L. 8496 dz. rozp. N. 76).

Uwolnienie najw. postanowieniem z 25 Listopada 1858 przyznane przysługuje także i profesorom uniwersytetu co do dochodów z czesnego i taks od rygorozów. (Rozp. min. sk. z 7 Marca 1861 L. 9953 dz. rozp. N. 76).

Od opłacania dodatków do podatku dochodowego, pobieranych na fundusz indemnizacyjny i potrzeby krajowe i powiatowe, uwolnieni są:

Marszałek krajowy i członkowie Wydziału krajowego, członkowie Zwierzchności gminnych, urzędnicy i słudzy kraju, powiatów, gmin, zakładów krajowych, powiatowych i gminnych, Izb handlowych i przemysłowych, nauczyciele publiczni, jakoteż wdowy i sieroty tych osób, co do ich pensyj, płac służbowych, emerytur, prowizyj, dodatków na wychowanie i w ogóle wszelkich ze stósunku służbowego pochodzących poborów. (Ustawa z 13 Kwietnia 1878 dz. ust. kr. Nr. 35).

Uwolnienie od krajowych i indemnizacyjnych dodatków najw. postanowieniem z 25 Listopada 1858 przyznane, przysługuje także i duchownym, których do urzędników Państwa policzyć należy, zatem duchownym, którzy są nauczycielami przy szkołach ludowych i średnich przez Państwo utrzymywanych, albo profesorami lub nauczycielami przy publicznych zakładach naukowych, zawsze jednak tylko co do dochodów w tym charakterze ze Skarbu Państwa pobieranych. Od poborów innych duchownych, mianowicie biskupów, kanoników, funkcyonaryuszów przy seminaryach i zakładach poprawczych, podatkowi dochodowemu II. klasy podlegających, będą te dodatki bez wyjątku odciągane. (Rozp. min. sk. z 12 Grudnia 1858 L. 63759 dz. rozp. z r. 1869 N. 17).

Pobory funkcyonaryuszów Prokuratoryi Państwa są poborami za urzędowanie, po myśli ces. post z 25 Listopada 1858 N. 220 Dz. p. p. wolnemi od dodatków krajowych i indemnizacyjnych; gdyż funkcyonaryusze ci na podstawie § 87 instrukcyi wykonawczej do procedury karnej z 19 Listopada 1873 N. 152 Dz. p. p. pełnią funkcye Prokuratoryj państwowych przy Sądach powiatowych, są formalnie mianowani (§ 88, 89) i zaprzysiężeni, renume-

racyą swą pobierają z kasy państwowej (§ 91) i służba ich jest urzędem (§ 96) przez Rząd poruczonym. (Tr. ad. z 26 Września 1883 L. 2217 N. 1846).

Urzędnicy cesarskich dóbr prywatnych liczą się do urzędników cesarskiego dworu i dla tego uwolnieni są od płacenia gminnych dodatków do podatków. Uwolnienie od płacenia tych dodatków najwyższem postanowieniem z 16 Lutego 1853 dz. u. p. N. 48 urzędnikom i sługom Państwa przyznane, jest także uwolnieniem ich od dodatków powiatowych, gdyż przepisy o urządzeniu Reprezentacyj powiatowych i obwodowych podane zostały w art. XVII do XXI ustawy z 5 Marca 1862 dz. u. p. N. 18 określającej zasadnicze podstawy urządzenia gmin, przez co Reprezentacye te uznane zostały w ogóle za organa gmin wyższego rzędu. (Tr. adm. z 3 Czerwca 1880 L. 1062 N. 790).

Dodatki krajowe nie mogą być żądanemi od pasterzy dusz nie mających prawnej kongruy, ale tak jak się to z podatkami dzieje, przeniesione będą te dodatki na fundusz zastępujący uwolnione od podatków duchowieństwo. i przy tym funduszu do uiszczenia w przyszłości wykazywanemi będą. (Rozp. min. sk. z 4 Listopada 1853 L. 42662).

Dodatki gminne od dochodów plebańskich mogą być pobierane tylko od dochodu przewyższającego kongruę; o czem znów rozstrzygają urzędowe akta, jak wykazy przychodów przez Władze sprawdzone. (Tr. ad. 1 Czerwca 1882 L. 1026 N. 1416).

Należytość podatkową przez domokrążców opłacaną uznały Ministerstwa za uwolnioną od dodatków gminnych, powiatowych, krajowych, indemnizacyjnych i t. p. (Min. skar. z 8 Marca 1856 L. 3660).

---

cc) O odpisaniu i o zwrocie dodatków do podatków.

Postanowienie o odpisaniu dodatków indemnizacyjnych spłacanych na rzecz funduszów przez kraj objętych, o odroczeniu terminu zapłaty i zwrocie kwot zapłaconych mimo, że się nie należały, może być wydanem przez c. k. Dyrekcyą skar. tylko w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

Wydziałowi krajowemu należy także udzielać roczne wykazy zaległości dodatków krajowych i indemnizacyjnych, jako też i wykazy rocznej należytości. (Rozp. min. skarbu z 29 Marca 1862 L. 16330).

Zwrot dodatków gminnych prawomocnie wymierzonych i zapłaconych, nie może być żądanym, mimo, że podatek przypisany, od którego wymierzone zostały, wcale się nie należał. (Tr. ad. 7 Listopada 1879 L. 1957 N. 27).

Nie ma ustawy, któraby uzasadniała prawo żądania zwrotu w całości lub w części dodatków do przepisanych podatków wymierzonych, jeżeli podatkom tym w całości lub w części opust przyznano.

Braku prawnego obowiązku gminy do wpłacania takich dodatków, nie zastąpi przyznanie opustu podatkowego, gdyż patent z 23 Grudnia 1817 czyni różnicę między odpisaniem a opustem podatku, a § 78 ust. gmin. przyznaje gminie wyraźnie prawo nakładania dodatków do podatków w gminie przypisanych.

Rozp. Min. z 26 Lutego 1871 L. 34202 dz. rozp. st. 28 nie może służyć za podstawę orzeczeń Trybunału administracyjnego, gdyż rozporządzeniu temu nie można przyznać znaczenia ogólnie obowiązującego. (Tr. ad. z 20 Października 1881 L. 1310 N. 1186).

Zwrot zapłaconego dodatku gminnego może być żądanym tylko w terminie dla rekursów wyznaczonym, lecz nigdy na tej podstawie, że dodatek ten od innych do płacenia go obowiązanych ściągniętym nie został. (Tr. ad. z d. 14 Lipca 1882 L. 1480 N. 1482).

---

c) O rozkładaniu i zarachowaniu gminnych dodatków do podatków bezpośrednich.

Według § 78 ust. gm. (str. 40 Zb. ust. ad.) mają być gminne dodatki do podatków bezpośrednich zazwyczaj na wszystkie w gminie przypisane podatki bezpośrednie, i w całym obrębie gminy równo, to jest według tej samej procentowej stopy rozkładane. Wyjątki od tej ogólnej zasady objęte są w §§ 83, 84 i 85 ust. gm. (str. 43 i 44 Zb. ust. ad.)

Według obecnego stanu ustawodawstwa, który aż do zmiany w drodze konstytucyjnej utrzymanym być musi, obowiązuje, i w szczegółowych wypadkach zastósowaną być powinna zasada, że dodatki gminne do podatków bezpośrednich, będą tam pobierane, gdzie podatki są opłacane.

Z tego też powodu stowarzyszenie przemysłowe, mające w wielu miejscach filialne zakłady, któremu podatek od całego przedsiębiorstwa, zatem i od filialnych zakładów, w siedzibie statutami ustanowionej przypisano, i które w gminie swej siedziby podatki te płaci, może być pociągniętem do opłacania dodatków gminnych od całego w owej gminie przypisanego i opłacanego dochodowego podatku, a prawo gminy do nałożenia dodatków od owego podatku nie może być ukróconem. (Rozp. min. skar. z 11 Lutego 1862 L. 16538 Dr. Roell N. 1420).

Z powodu często zdarzającego się nakładania dodatków do podatków bezpośrednich na pokrycie potrzeb gminnych, wyraziło c. k. Ministerstwo skarbu życzenie, aby dodatki te nie były rozkładane według należytości podatkowej z lat ubiegłych, jak to bardzo często Reprezentacye krajowe na wnioski gmin pozwalają.

Ze względu na oczywiste z takiego sposobu rozkładu dodatków wynikające niedogodności i na nieuniknione trudności w ich ściąganiu, które z powodu odpisania podatków często staje się niemożliwem, poleciło Ministerstwo spraw wewnętrznych reskryptem z 3 Października 1870 L. 9992 c. k.

Namiestnictwu, aby tak we własnym zakresie działania jak też i odpowiedniem zawezwaniem Wydziału krajowego, postarało się, by dodatki do podatków na pokrycie potrzeb gminnych uchwalane, według należytości podatkowej bieżącego, a względnie przyszłego roku, rozkładanemi były i aby na tę okoliczność już przy badaniu dotyczących podań gminy zwrócono należytą uwagę. (Odezwa Nam. z 15 Października 1870 L. 44076).

Rozkładanie wydatków na uchwalone przez gminy budowle (pokrycie strumienia) na niektórych tylko właścicieli realności jest niedopuszczalnem, jeżeli budowla ta nie służy wyłącznie interesom tych właścicieli, lecz oni z niej tylko znaczniejsze odnoszą korzyści. (Tr. ad. 1 Czerwca 1878 L. 893 N. 278).

Chociaż dodatki do podatków bezpośrednich podług rozmaitej stopy procentowej rozkładane być mogą (§ 85 u. g.), to przecież rozkład dodatków na jeden rodzaj podatku według rozmaitej stopy procentowej, jest niedopuszczalnym. W obec tych prawnych zasad nieprawną jest uchwała Rady gminnej, która postanawia, że opłata za wodę rozłożoną być ma według podatku domowego na tych właścicieli domów, którzy rozmyślnie wody z gminnych wodociągów nie pobierają, a według ilości zużytej wody, więc bez względu na podatek domowy od tych właścicieli, którzy tę wodę pobierają. (Tr. ad. 26 Lutego 1879 L. 262 N. 432).

Wydatek na stróżów nocnych może być pokrytym dodatkami do podatków bezpośrednich, rozłożonemi na całą gminę, gdyż utrzymywanie stróżów nocnych jest zarządzeniem policyi bezpieczeństwa, które choćby tylko w jednej części obszaru gminnego wykonanem było, to przecież w skutkach swoich nie ogranicza się na ową tylko część, ale na cały obszar gminy, a nawet po za jej granicami popiera dobro ogółu. Z tego też powodu utrzymywania straży nocnej

nie można liczyć do tych urządzeń, które tylko pewnym miejscowościom lub częściom gminy pożytecznemi są, i których koszta jakkolwiek dodatkami do podatków, to przecież nie w równej mierze pokrywanemi być mogą. Wyrównanie bezpośrednich korzyści z ciężarami, mimo że pożądane, może być osiągniętem tylko przez zaprowadzenie nocnych stróżów w całym obszarze gminy. (Tr. ad. 19 Lipca 1879 L. 1154 N. 547.)

Podatek bezpośredni od dzierżawy przedmiotu (stawu) położonego nie w gminie ale na wydzielonym ze związku gminnego obszarze dworskim, dzierżawy bezpośrednio zatem nie w gminie przypisany, nie może być dodatkiem gminnym obłożonym. (Tr. ad. 19 Lipca 1879 L. 1415 N. 548).

Jeżeli jaka miejscowość (osada) posiada swój oddzielny majątek, to wydatki gminy w ogóle będą pokryte przedewszystkiem dochodami z majątku miejscowości; a dodatki do podatków będą o tyle tylko, więc w mniejszym wymiarze na tę miejscowość rozłożone, o ile tego wymaga niepokryta owemi dochodami reszta wydatków gminnych. (Tr. ad. 7 Lutego 1880 L. 2292 N. 692).

Koszta nabycia sikawki ogniowej rozłożone być winny na wszystkie podatki bezpośrednie w gminie, nie zaś na domowy, zarobkowy i dochodowy podatek dotyczącej miejscowości (osady) w gminie, gdyż sikawka pożyteczną będzie nietylko owej miejscowości, ale całej gminie. (Tr. ad. 18 Lutego 1880 L. 342 N. 703).

Koszta utrzymania buhai i pastuchów ponosić mają posiadacze bydła w stósunku do udziału w pożytkach, nie zaś cała gmina. (Tr. ad. 16 Lipca 1880 L. 1369 N. 838).

Zaopatrywanie ubogich jest sprawą ogólnego znaczenia, należy w zasadzie do gmin którym w pewnych warunkach, i kraj dopomagać ma. (§§ 22 i 27 ust. z 3 Grudnia 1863

dz. u. p. N. 105). Z tego też powodu, na pokrycie wydatków z zaopatrywaniem ubogich połączonych, mogą być dodatki gminne uchwalone i na wszystkie w gminie przypisane podatki rozłożone. (Tr. ad. 4 Listopada 1881 L. 1649 L. 1200).

Żadna ustawa nie upoważnia gminy, do uznawania budowli wodnych, regulacyjnych i ochronnych, których wykonanie według ustawy wodnej należy przedewszystkiem do interesowanych właścicieli gruntów i zakładów wodnych, za sprawę gminną, ani też do pokrywania kosztów takich budowli dodatkami do przypisanych w gminie podatków; wyjątek stanowi tylko datek konkurencyjny który gmina jako członek spółki wodnej uiścić ma. Wydział krajowy również nie jest uprawnionym do wydania lub zatwierdzenia podobnego zarządzenia. (Tr. ad. 10 Listopada 1881 L. 1799 N. 1204).

Spory o sposób, w jaki wydatek na utrzymanie lekarza gminnego wewnątrz gminy rozłożonym być ma, rozstrzygają Władze autonomiczne, a względnie i Trybunał administracyjny. Wydatek ten należy pokrywać podobnie jak i inne wydatki z dochodów do kasy gminnej wpływających, o ileby zaś te dochody nie wystarczały, dodatkami do podatków; w żadnym razie zaś nie można tego wydatku rozdzielać według liczby ludności. (Tr. ad. 9 Marca 1882 L. 523 N. 1336).

Płacenie gminnego dodatku od gruntu, nabytego w skutek prawomocnego orzeczenia Komisyi krajowej dla wykupu i regulacyi ciężarów gruntowych, którego odstąpienie atoli nie zostało jeszcze dokonanem, jest obowiązkiem posiadacza w księgi gruntowe wpisanego, a względnie posiadacza faktycznego. (Min. spr. wewn. z d. 10 Września 1870 L. 13050 Dr. Röll str. 723 wydanie II).

Względem zarachowania dodatków gminnych do podatków postanowiono:

1. Od 1 Sierpnia 1881 należy zamiast dotychczasowego podrzędnego dziennika *conto corrente*, prowadzić samoistny dziennik dla dodatków gminnych i Rad powiatowych;

2. niewypłacone do końca Lipca 1881, i jako pozostałość do dziennika *conto corrente* przeniesione dodatki gminne i Rad powiatowych należy wydać w *conto corrente* i wziąć na przychód do dziennika w ustępie pierwszym wymienionego, wedle pojedynczych gmin i Rad powiatowych z wymienieniem miesiąca, z których takowe pochodzą, tak, aby z końcem Lipca b. r. nie pozostały w *conto corrente* żadne zaległości tego rodzaju;

3. miesięcznych wyników przychodu i rozchodu dodatków na potrzeby gminne i Rad powiatowych nie należy z końcem miesiąca sumarycznie przenosić z dziennika podatków stałych do głównego dziennika, lecz wprost do dziennika dla podatków gminnych i Rad powiatowych jako obcą z rachunku państwowego wyłączoną gałęź rachunkową. Rozumie się, że przy Urzędach, które pobierają dodatki powiatowe dla dwóch Rad powiatowych, należy przenosić miesięczną sumę wedle pojedynczych Rad powiatowych;

4. z końcem każdego miesiąca, ma się ten dziennik należycie zamykać i wykazać w takowym pozostałość kasową, którą także w dzienniku *conto corrente*, między pozostałościami kasowemi, tak jak pozostałości depozytów i innych obcych funduszów uwidoczniać należy.

5. przy szkontrze kasy należy dziennik zamknąc i wyniki tego dziennika wykazywać w głównej likwidacyi między funduszami nieetatowemi;

6. dalszego postanowienia rozp. z dnia 3 Czerwca 1880 do L. 14453 względem prowadzenia księgi likwidacyjnej i sposobu wypłacania dodatków gminom i Radom powiatowym należy i nadal ściśle przestrzegać. (Okólnik Dyr. kraj. skarbu z dnia 11 Sierpnia 1881 L. 36462 dodat. do dzien. rozp. min. skarbu N. 8).

---

dd) O ściąganiu gminnych dodatków do podatków stałych.

Gminne dodatki do podatków mają być według § 87 ust. gmin. (str. 45 Zb. ust. adm.) pobierane przez te same organa i ściągane za pomocą tych samych środków, co podatki.

O wydaniu zezwolenia na pierwszy stopień egzekucyi przeciwko gminie, co do dodatków do podatków, należy równocześnie z tem pozwoleniem zawiadomić Władzę nad tą gminą bezpośrednio przełożoną, aby odpowiednie zarządzenia w drodze administracyjnej wydać mogła. Zawiadomienie to nie może atoli wstrzymać prawnego biegu postępowania egzekucyjnego, zaniechanie zaś tego zawiadomienia w czasie właściwym nie nakłada na Sąd żadnej odpowiedzialności. (Rozp. min. sprawiedl. z dnia 29 Kwietnia 1864 L. 3563).

Prestacye gminne *(Gemeindeumlagen)*, do których według § 77 ust. gmin. należą dodatki według istniejących ustaw na cele gminne rozpisane i na członków gminnych stósownie do opłacanych podatków rozłożone, które w drodze egzekucyi administracyjnej ściągnięte być mogą, uważane będą jako składki konkurencyjne, którym w razie ściągnięcia w drodze sądowej w myśl dek. nadw. z d. 4 Stycznia 1836 L. 113 (zb. praw. sąd.) te same służą prawa co podatków rządowym. (Uchwałą Sądu najw. z d. 27 Czerwca 1865 L. 5383, księga orzeczeń L. 65; patrz pow. księga ustaw. cyw. opracowana przez Dr. Max. Zatorskiego i Dra Franciszka Kasparka 1875 str. 247).

Kompensowanie swych prywatnych przeciw Gminie pretensyj, z należącemi się gminie dodatkami jest niedopuszczalnem, gdyż nie można pretensyj na tytule prawa prywatnego opartych kompensować z pretensyami na prawie publicznem opartemi. (Min. spr. wewn. z dnia 6 Lipca 1872 L. 6980 Dr. Röll str. 724 wyd. II).

W sporach cywilnych, mogą osoby prywatne prowadzić egzekucyą na dodatki gminne. (Orzeczenie Sądu najwyższego z 2 Września 1875 L. 6184 Glaser-Unger N. 2243).

Dodatki krajowe, powiatowe i gminne od osób, które przemysł swój wykonywują przenosząc się z miejsca na miejsce, z wyjątkiem atoli właściwych handlarzy obnośnych (domokrążców), mają być pobierane tam, gdzie te osoby mają swoją siedzibę.

Urząd podatkowy winien tylko wtenczas brać na przepis dodatki gminne i powiatowe, jeżeli dotycząca osoba mieszka w powiecie podatkowym i jeżeli ten Urząd jest obowiązany do ściągania takich dodatków.

Jeżeli zaś Zwierzchność gminna ściąga dodatki gminne albo jeżeli podatek nie został w powiecie podatkowym miejsca siedziby na przepis wzięty, natenczas polityczna Władza powiatowa winna się starać o to, aby dotycząca strona opłaciła dodatki gminne i powiatowe. (Okólnik Nam. z 27 Grudnia 1878. L. 64288).

Polityczna egzekucya celem ściągnięcia gminnych dodatków jest w ogóle dopuszczalną, i dla tego stósownie do przepisów egzekucyjnych może być sekwestracya czynszów najmu przeprowadzoną przed zajęciem ruchomości. (Min. spr. wewn. z d. 30 Marca 1880 L. 87).

Rozporządzenie min. z d. 9 Maja 1860 l. 125 dz. ust. państ. (o zakładaniu kondyktów na wypłaty z kas publicznych się należące) nie ma zastósowania do dodatków na potrzeby gminne przyzwolonych i do c. k. Urzędów podatkowych wpływających, a względnie przy wykonaniu sądowych egzekucyj na takie dodatki gminne nie potrzeba spółdziałania Władz politycznych lub skarbowych.

C. k. Urzędy podatkowe rozporządzać mają takimi dodatkami, o ile sądownie egzekwowane będą — jedynie według brzmienia sądowej uchwały, przyczem rozróżniać mają egzekucye dla zabezpieczenia od egzekucyj dla zaspokojenia roszczeń prywatnych, następnie wypłacać popierającemu egzekucyą przeciw gminie kwotę egzekwowaną tylko wówczas, jeżeli w celu ściągnięcia pretensyi prywatnej w uchwale sądowej egzekucyjne przyznanie i wydanie

dozwolonem zostało, a prócz tego od popierającego egzekucyą żądać dowodu, iż uchwała sądowa prawomocną się stała.

W razach wątpliwych, zwłaszcza w razie konkurencyi kilku uchwał egzekucyjnych, mogą c. k. Urzędy podatkowe udawać się o pouczenie do właściwej krajowej Dyrekcyi skarbowej. (Rozp. min. sk. z d. 12 Wrześ. 1880 L. 23731 dz. rozp. N. 33).

Wstrzymanie wypłacenia gminie z kasy państwowej dodatków gminnych, i obrócenie ich na pokrycie pretensyj Skarbu opierających się na kontrakcie, zatem na tytule prawa prywatnego, jest nieprawne, choćby się opierało na zastrzeżeniu kontraktowem, Rząd do takiego postępowania uprawniającem; gdyż dodatki gminne mogą być uchwalane i obracane tylko na cele gminy budżetem objęte, i dla tego nawet podobny warunek w kontrakcie umieszczony jest prawu przeciwnym. (Tr. ad. z 1 Czerwca 1882 r. L. 1022 N. 1425).

---

e) O kontroli nad gminnemi dodatkami do podatków stałych.

W tym względzie wydał Wydział krajowy 7 okólników:

aa) z dnia 17 Sierpnia 1875 L. 14358, który postanawia co następuje:

§ 1. Główną podstawą gospodarstwa gminnego jest *budżet gminny*.

Najważniejszem przeto zadaniem Wydziału powiatowego jest, przyzwyczajać gminy do tego, ażeby gospodarowały w obrębie uchwalonego budżetu. Każda dowolność w tej mierze ze strony Naczelnika gminy powinna być niezwłocznie i surowo ukaraną w myśl noweli do § 102 ust. gminnej.

§ 2. Dnia 1 grudnia każdego roku mają Naczelnicy gmin przedłożyć Wydziałowi powiatowemu przez nich ułożone, a przez Radę gminną uchwalone budżety gminy i zakładów gminnych. (2 alinea § 70 ust. gm.)

Wydziały powiatowe wydadzą w tej mierze stósowne polecenia do Naczelników gmin.

§ 3. Ścisłe zachowanie wyznaczonych terminów uzasadnionych w ustawie gminnej, jest bardzo ważną rękojmią

dobrej administracyi. Nadto budżety gminne powinny być uchwalane i przedkładane w wyznaczonym terminie ze względu na c. k. organa skarbowe, które powinny być zawiadomione o „przyzwolonych“ dodatkach gminnych najdalej do końca Lutego każdego roku. (Okólnik Wydziału kraj. z dnia 10 Czerwca 1873 L. 9782).

§ 102. ust. gminnej nadaje Wydziałowi powiatowemu dostateczne środki do wykonania tego postanowienia.

§ 4. Gminy powiatu, potrzebujące na pokrycie potrzeb dodatków w wysokości zastrzeżonej uchwale Sejmu i cesarskiemu zezwoleniu (ustawa z dnia 17 Czerwca 1874 N. 51 dz. ust. kraj.), muszą z uchwaleniem budżetu zastósować się do zebrania Sejmu. Wydział krajowy zawiadomi każdym razem Wydział powiatowy o terminie zwołania Sejmu; Wydział powiatowy zaś zawiadomi o tem gminy, ażeby odnośne przedłożenia wcześniej przygotowane być mogły.

§ 5. Skoro budżety gminne przedłożone zostaną, następuje niezwłocznie zbadanie owych przez Wydział powiatowy.

Porównując dochody gminne z wydatkami, dzielą się budżety gminne na trzy kategorye:

1) Budżety gminne, w których wydatki gminne pokryte są dochodami gminnemi, albo w których do pokrycia wydatków potrzeba dodatków do podatków lub podatku konsumcyjnego w wysokości, którą Rada gminna we własnym zakresie uchwalić może (20 %).

2) Budżety gminne, w których wydatki pokryte być mogą tylko dodatkami, których Rada powiatowa dozwalać ma prawo (do 50 %).

3) Budżety gminne, w których wydatki pokryte być mogą innemi opłatami, albo też takiemi dodatkami, których pobór zawisł od uchwały Sejmu i cesarskiego zezwolenia.

§ 6. Działalność Wydziału powiatowego przy budżetach pierwszej kategoryi ogranicza się jedynie do następnych badań:

1) Czyli przy uchwaleniu budżetu zachowane były odnośne postanowienia ustawy gminnej, a mianowicie co do kompletu prawem przepisanego, co do wyłożenia budżetów, co do ogłoszenia uchwał (§ 42, 70, 86 ust. gm.).

2) Co do rubryk dochodów: Czyli gmina pobiera odpowiedny „dochód“ z majątku gminnego i z praw jej przysługujących. (§ 67 ust. gmin.).

Jako alegat rubryki dochodów winien być załączony inwentarz majątku. (§ 65 ust. gmin.).

3) Co do rubryk wydatku: Czyli w budżecie gminnym nie ma wydatków, które stósownie do obowiązujących ustaw w budżecie gminnym zamieszczane być nie powinny.

Okólnik Wydziału krajowego z dnia 20 Lutego 1874, L. 740, daje Wydziałowi stósowne wyjaśnienia w tej mierze.

Formularz budżetu gminnego dołączono.

§ 7. Przy budżetach gminnych drugiej kategoryi, t. j. wymagających dodatków, na które Rada powiatowa zezwala, powinny być przedewszystkiem zbadane warunki przytoczone w § 6 niniejszej instrukcyi. Podstawę do obliczenia dodatków do podatków, stanowi wykaz rocznych podatków stałych (bezpośrednich), uiszczanych przez poszczególne gminy.

Do podatków bezpośrednich należą

a) gruntowy,
b) domowo-czynszowy,
c) domowo-klasowy,
d) zarobkowy,
e) dochodowy.

Dodatki do podatków mają być przeto wymierzane od tych wszystkich, tutaj wyszczególnionych podatków.

(Uchwała Sejmu z d. 12 Października 1871).

§ 8. Wykaz podatków bezpośrednich uiszczanych przez gminy, ma być zestawiony przez Urząd podatkowy i to według należytości bieżącego, a względnie przyszłego roku. (Odezwa Namiestnictwa z dnia 15 Października 1870, udzielona Wydziałom powiatowym okólnikiem z dnia 14 Listopada 1870 L. 13675 i rozporządzenie Prezydyum krajowej Dyrekcyi skarbu z dnia 28 Kwietnia 1874 L. 538/pr. wystósowane do wszystkich Starostw powiatowych i Urzędów podatkowych udzielone Wydziałom powiatowym okólnikiem z d. 12 Maja 1874 L. 8161). Wykazy przez same gminy sporządzane nie

mogą być za autentyczne uważane, i nie mogą stanowić podstawy do obliczenia.

§ 9. Budżety gmin potrzebujących dodatków, których pobór zawisł od zezwolenia Rady powiatowej, powinny być wzięte pod szczegółowy rozbiór tak co do dochodów, jak i co do wydatków.

Prawo bowiem na przyzwalanie wyższych dodatków gminnych, lub odmawianie takowych, przyznane Reprezentacyi powiatowej, § 80 ust. gmin., zawiera w sobie prawo, a nawet obowiązek ograniczenia przesadzonych i zupełnego usuwania niepotrzebnych wydatków gminnych.

§ 10. Przy budżetach gminnych trzeciej kategoryi, t. j. wymagających na pokrycie wydatków dodatków, których pobór zawisł od uchwały Sejmu i cesarskiego zezwolenia, winny być zastósowane postanowienia §§ 6, 7, 8 niniejszej instrukcyi.

§ 11. Skoro Wydział powiatowy uskuteczni cenzurę budżetów gminnych, zwoła Prezes Rady powiatowej lub tegoż zastępca z końcem Grudnia lub najdalej w pierwszej połowie Stycznia każdego roku posiedzenie Rady powiatowej (§ 38 drugi ustęp ustawy o Reprezentacyi powiatowej).

Wydział powiatowy przedłoży Radzie powiatowej z odpowiednemi wnioskami:

a) wszystkie budżety gminne, w których pokrycie wydatków wymaga wyższych dodatków, zawisłych od zezwolenia Rady powiatowej (ust. z d. 17 Czerwca 1874, zmieniająca postanowienie § 80 ust. gm.).

b) wszystkie budżety gminne, w których wydatki potrzebują pokrycia wyższemi dodatkami, które pobierane być mogą li za uchwałą Sejmu i za zezwoleniem cesarskiem (§ 100 ust. gminnej).

§ 12. Po załatwieniu budżetów gminnych przez Radę powiatową przedłoży Wydział powiatowy Wydziałowi krajowemu z dniem 1 Lutego każdego roku:

a) wszystkie budżety gminne, przedłożyć się mające Sejmowi z odnośnemi uchwałami Rady powiatowej;

b) pojedynczy wykaz dodatków do podatków, lub do podatku konsumcyjnego, które poszczególne gminy powiatu

pobierają, a mianowicie osobno, ile na wydatki gminne, a ile na wydatki szkolne, parafialne wraz z wykazem tych gmin, które żadnych dodatków nie potrzebują;

c) inwentarz wszystkich gmin powiatu. (Te §§ mają według § 33 tego okólnika zastósowanie do budżetów miast i miasteczek).

---

bb) z dnia 20 Lutego 1874 L. 740 następującej treści:

Chcąc wprowadzić w sprawach dodatków gminnych, stanowiących najważniejsze źródło dochodów w gospodarstwie gminnem, pewien ład i system, a przedewszystkiem ze względu na potrzebę zachowania ścisłej dokładności w sprawach ustawodawczych, jako kardynalnego warunku Najwyższej sankcyi, zestawiamy tutaj wydane przepisy co do dodatków, zapowiadając z góry, że wnioski, którebyby się nie stósowały do niniejszego okólnika, będą zwracane Wydziałom powiatowym z odwołaniem się do niniejszego okólnika, przez co Wydziałom powiatowym przybędzie pracy przy powtórnem załatwianiu jednej i tej samej sprawy, a gminy łatwo narażone być mogą na nieotrzymanie przyzwolenia na pobór uchwalonych dodatków do podatków.

Najważniejszemi czynnikami w sprawach zezwolenia gminom na pobór wyższych dodatków, — są 1) wykazy rocznych podatków stałych, 2) budżety; wykaz przeto podatków stałych, uiszczanych w gminie, i budżety są najważniejszemi alegatami podania.

Do 1. co do wykazu sumy rocznych podatków stałych, uiszczanych w gminie.

§ 78 ustawy gminnej stanowi:

Dodatki do podatków bezpośrednich mają być zazwyczaj na wszystkie w gminie przypisane podatki bezpośrednie, i to na wszystkie równo (według tej samej stopy procentowej) rozkładane.

Bardzo często zdarzało się, że Reprezentacye gminne, a nawet Wydziały powiatowe rozumiały przez podatki bezpośrednie tylko podatek gruntowy i domowy, i obliczały według tych dwóch podatków dodatki na potrzeby

gminne; tymczasem tak nie jest. Do podatków bezpośrednich należą następne podatki:

a) gruntowy, *b)* domowo-czynszowy, *c)* domowo-klasowy, *d)* zarobkowy, *e)* dochodowy.

Dodatki do podatków mają być przeto wymierzane od tych wszystkich, tutaj wyszczególnionych podatków, wszelako bez dodatku nadzwyczajnego (wojennego), jak to Sejm krajowy po dłuższych debatach na posiedzeniu z dnia 12. Października 1871 r. postanowił.

Dla tego też Zwierzchności gminne i Wydziały powiatowe, udając się do c. k. Urzędów podatkowych o udzielenie wykazów podatków bezpośrednich opłacanych przez gminy, proszące o wyższe dodatki, powinny zwrócić uwagę c. k. Urzędu podatkowego na powyższe okoliczności, i jasno wskazać, czego żądają, a mianowicie udawać się o wydanie poświadczenia opłacanych w gminie podatków:

a) gruntowego, *b)* domowo-czynszowego, *c)* domowo-klasowego, *d)* zarobkowego, i *e)* dochodowego,

Przy tej sposobności zwraca się uwagę Wydziału powiatowego na życzenie Namiestnictwa, ażeby dodatki do podatków uchwalanemi były do rozdziału według należytości podatkowej bieżącego, a względnie przyszłego roku, aby na tę okoliczność już przy badaniu dotyczących podań gminy zwracaną była uwaga, jako to wyrażono w okólniku z dnia 14 Listopada 1870 L. 13665.

Ponieważ wykaz podatków stałych stanowi główną podstawą całego obliczenia, przeto Wydział powiatowy zwróci przedewszystkiem swą baczność, czyli takowy odpowiada wyżej przedstawionym wymaganiom.

Do 2. co do budżetów gminnych.

Zanim przystępuje się do zbadania i zcenzurowania budżetu gminnego, należy przedewszystkiem przekonać się, czyli takowy uchwalony został w prawnie przepisanym komplecie stósownie do postanowienia § 42 ust. gm. Dowód, że ustawie stało się zadość, stanowi wymienienie liczby członków, składających Radę gminną, jakoteż imienny spis

radnych obecnych na posiedzeniu, na którem budżet gminny uchwalono.

Również powinny być załączone do aktu poświadczenia, że Zwierzchność gminna zastósowała się do przepisów §§ 70 i 86 ust. gm. co do wyłożenia budżetów gminnych, i co do ogłoszenia w gminie uchwał Rady gminnej.

Co do samych budżetów gminnych nadmienia się, że prawo kontroli takowych należy do najważniejszych atrybucyi Reprezentacyi powiatowej. Mianowicie powinien Wydział powiatowy do tego dążyć:

1) ażeby gminy w należytym czasie uchwalały budżety swoje,

2) ażeby w swoich wydatkach ściśle zastósowywały się do uchwalonych budżetów.

Niektóre z Wydziałów powiatowych objawiły w swych sprawozdaniach pewne skrupuły co do zmniejszania lub całkowitego wykreślania zbyt wysoko obliczonych lub niepotrzebnych wydatków, szanując, jak się wyrażały, prawo samorządu gminy.

Prawo przyzwalania na pobór wyższych dodatków gminnych przyznane Reprezentacyi powiatowej § 80 ust. gm., zawiera jednak w sobie prawo, a nawet obowiązek, ograniczenia przesadzonych i zupełnego usuwania niepotrzebnych wydatków gminnych.

Wiele gmin umieszcza w budżetach swoich wydatki, które do nich nie należą, a mianowicie:

a) wydatki szkolne,

b) drogowe,

c) kościelne.

Do a) Ustawy szkolne z dnia 2 Maja 1873 i 25 Czerwca 1873. (Dz. u. kr. z dnia 1 Lipca 1873. Część XXVIII. N. 250, 251 i z dnia 3 Sierpnia 1873. Część XXXI N. 225) oznaczyły sposób pokrywania wydatków szkolnych, i nałożyły na gminy stałe obowiązki, od których takowe uchylić się nie mogą, nadto ustanowiono wysokość dodatków, przeznaczonych

na pokrycie potrzeb szkolnych, art. 18 ustawy o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół ludowych.

Ustawą o Władzach nadzorczych miejscowych i okręgowych utworzono nowe Władze, którym gminy w sprawach szkolnych wyłącznie podlegają, i które mają prawo oznaczania potrzeb szkolnych i wydatków.

Gdy § 88 ust. gm. stanowi dla spraw szkolnych wyjątek od ogólnych postanowień, odsyłając do osobnych ustaw, a na mocy tych ustaw gminy innym organom podlegają, i obowiązek uiszczania dodatków w tych ustawach postanowionych już z mocy ustawy samej cięży, przeto nie ma potrzeby ani też podstawy do wstawiania dodatków na potrzeby szkolne między wydatki gminne w budżet gminy, a gminy będą takie wydatki szkolne pokrywać w sposób wskazany przytoczonemi ustawami i rozporządzeniami Władz szkolnych.

Ponieważ jednak przy zezwalaniu gminom na pobór wyższych dodatków gminnych nie jest obojętną wiadomość, jakie wydatki prócz objętych budżetem, — gminy na pokrycie potrzeb szkolnych ponoszą; przeto należy w sprawozdaniu wymienić, jaki dodatek do podatków gmina opłaca na potrzeby szkolne.

Do b) Ustawa drogowa oznacza, w jaki sposób wydatki drogowe pokryte być mają. Z tego powodu nie należą wydatki drogowe do budżetu gminnego.

Do c) Wydatki konkurencyi kościelnej unormowane są w myśl § 88 ust. gm. osobną ustawą z dnia 15 Sierpnia 1866. Już sam wzgląd na tę okoliczność, że członkowie pewnego obrządku lub wyznania, nie mogą być pociągani do konkurencyi dla potrzeb innego wyznania, wykazuje, że podobnego rodzaju wydatki nie mogą być zamieszczane w budżecie gminnym.

Bardzo często zamieszczają gminy w budżetach wydatki na nadzorców polowych, kominiarzy i inne podobnego rodzaju. Z tego powodu zwrócono uwagę Wydziału powiatowego na wyraźne postanowienie § 76 ust. gm., który

orzeka, że podobne wydatki ponosić mają same strony interesowane.

Wiele gmin zamieszcza płace wartowników nocnych lub innych stróżów bezpieczeństwa publicznego. Zamieszczanie takich wydatków, należących do policyi miejscowej, w budżecie gminnym jest w prawdzie ustawą dozwolone; ale w gminach ubogich, może być zastąpione prestacyami osobistemi w myśl § 77 lit. c) ust. gm., z czego gminy wszelako bardzo rzadko użytek robią.

---

cc) z dnia 12 Maja 1874 L. 8161 ogłaszający następujące rozporządzenie Dyrekcyi krajowej skarbu wydane dnia 28 Kwietnia 1874 L. 528/pr. w skutek spostrzeżonych przez Wydział krajowy niedokładności w wykazach podatków bezpośrednich:

Aby zapobiedz niedogodnościom pochodzącym z niedokładnego i niejednostajnego wykazywania należytości podatkowych przez Urzędy podatkowe, które w celu uzyskania przyzwolenia od Wydziału krajowego lub od Wydziałów powiatowych na pobór podatków na potrzeby gminne przedstawione być winny, należy na przyszłość, jeżeli w tej mierze inne żądanie postanowionem nie zostanie, wykaz taki podług wzoru z wszelką dokładnością sporządzać, i gdzie należy, przedkładać.

Ponieważ nadmieniony wykaz do obliczenia potrzebnej do wskazanych celów wysokości dodatków tych służyć ma, które dodatki od całorocznej pierwiastkowej należytości, czyli tak zwanego ordynaryum wraz z $^1/_3$ dodatku przy podatkach gruntowym, domowo-czynszowym i klasowym, od wszystkich gatunków podatków stałych pobierane być mają, dokładna zaś i sprostowana cyfra należytości tych przed upływem roku zazwyczaj nie jest jeszcze wiadomą, przeto należy do wykazu takiego zapisać sprostowaną należytość bezpośrednio ubiegłego, lub jeżeli całoroczna należytość jest już wiadomą — roku bieżącego, dodając przytem, że w każdym razie w dotyczącym wykazie w rubryce uwaga przy każ-

dym gatunku podatków wyraźnie nadmienić należy, czy sprostowana należytość roku ubiegłego, lub też należytość podatkowa roku bieżącego wykazaną została. (Według dołączonego do tego rozporządzenia wzoru wykazu przepisanych należytości podatkowych, nie ma być w tym wykazie uwidoczniony 5% podatek dochodowy od domów czasowo wolnych od podatku domowo-czynszowego).

---

dd) z 10 Grudnia 1880 L. 51917 następującej treści:

Wydział krajowy, zarządzając niespodziewane szkontra kas gminnych, zrobił to spostrzeżenie, że w wielu miejscowościach, w których funkcyonaryusze gminy zajmują się poborem podatków bezpośrednich wraz z dodatkami opłat na cele szkolne, konkurencyjne i t. d., są pomienione pieniądze z przychodami gospodarstwa gminy w jednej skrzyni kasowej skumulowane.

Nadto zdarza się czasem, iż z zapasów w ten sposób skumulowanych wypłacane bywają do Urzędu podatkowego okrągłe kwoty na rachunek zebranych podatków, datków szkolnych i t. d., a obok tego pokrywają się wydatki gminne — bez poprzedniego obliczenia rzeczywistego stanu każdego poszczególnego funduszu, w skutek czego pokrywa czasem jeden fundusz niedobory drugiego.

Jeżeli przeto komisarz szkontrujący gospodarstwo gminne znachodzi fundusze zmięszane, a przytem przychody gminne i zakładów gminnych niedbale, a nawet niekompletnie zapisywane, natenczas musi się koniecznie przekonać, jaki jest stan zapasów podatkowych, szkolnych i t. d., gdyż w obec kumulacyi funduszów byłoby szkontrum funduszów gminnych niemożliwe, a nawet mogą się zdarzyć wypadki, że braki jednego funduszu pokrywałby drugi fundusz.

Sprawdzenie zapisów podatkowych jest wszelako tylko wówczas możebne, jeżeli w dziennikach podatkowych prowadzonych przez Zwierzchności gminne, a względnie w książeczkach podatkowych jest wyraźnie przez Urząd podatkowy potwierdzone, od którego artykułu dziennika podatkowego prowadzonego przez gminę, do którego artykułu,

są pieniądze przez Urząd podatkowy pobrane, co jednak nie jest wszędzie przestrzegane.

Ponieważ powyższy stan rzeczy jest jednym z głównych powodów nieporządków zakradających się w gospodarstwa gminne, ponieważ ułatwia w wysokim stopniu nadużycia, a w każdym razie ściąga na Naczelnika gminy, częstokroć nieświadomego manipulacyi, odpowiedzialność, przeto przypomina Wydział krajowy Wydziałowi powiatowemu, że tego rodzaju mięszanie odrębnych funduszów i pieniędzy podatkowych, było zawsze wzbronione, a co do miast i miasteczek § 28 instrukcyi z dnia 14 Kwietnia 1837. (Zbiór ustaw Kasparka z r. 1876. Tom I. str. 670).*

* Zamieszczonej w niniejszem wydaniu w Części II. Dziale A rozdziale III. (Przypisek Autora).

Wzywamy przeto Wydział powiatowy, ażeby polecił bezpośrednio Zwierzchnościom gminnym tych gmin, które przyjęły na siebie pobór podatków, ażeby ściągane pieniądze podatkowe zawsze odrębnie od przychodów gminnych, — najlepiej w osobnej skrzynce — przechowywały, i ażeby nie poważano się pokrywać niedoborów funduszu gminnego pieniądzmi podatkowemi, lub odwrotnie.

Byłoby również wskazanem, ażeby Wydział powiatowy odniósł się do Starostwa z prośbą, ażeby zarządziło uwidocznianie w dziennikach podatkowych, prowadzonych przez Zwierzchności, a względnie w książeczkach podatkowych, od którego artykułu dziennika podatkowego do którego są kwoty podatkowe przez Urząd podatkowy pobierane, zarządzenie to, gdziekolwiek takowe jeszcze nie istnieje, ułatwi z jednej strony kontrolę nad gospodarstwami gminnemi, a z drugiej strony nad poborem podatków.

W końcu zwracamy uwagę Wydziału powiatowego na postanowienie § 87 ust. gm. orzekające wyraźnie, że dodatki do podatków mają być pobierane przez te same organa i ściągane za pomocą tych samych środków, co podatki.

Z tego wypływa, że funkcyonaryusze ustanowieni przez Starostwo do ściągania podatków wraz z dodatkami winni pomienione dodatki składać z podatkami w Urzędzie poda-

tkowym, który je od czasu do czasu Naczelnikom gmin wydawać ma.

W ten sposób, mając w swym ręku wykaz dodatków wypłaconych przez Urząd podatkowy Naczelnikom gmin, uzyska Wydział powiatowy znakomitą ewidencyą co do przychodów gminnych.

---

ee) z 7 Stycznia 1882 L. 1227 zaprowadzający dzienniki przychodów i wydatków dla gmin wiejskich i małomiejskich i oznajmiający, że Naczelnik gminy obowiązany jest każdy przychód i wydatek zapisać tego samego dnia, w którym przychód pobrano lub wydatek zrobiono. Każde uchybienie w tej mierze będzie surowo karane w myśl § 102 ust. gmin. Wzbroniono wydzierać kartek z dziennika o 80 stronicach i oznajmiono, że za porządek prowadzenia dziennika odpowiada tak Naczelnik gminy jak i urzędnik gminy.

---

ff) z dnia 26 Lutego 1884 l. 9584 następującej osnowy:

Celem zapobieżenia na przyszłość mogącym się zdarzyć zbrodniczym czynom funkcyonaryuszów podatkowych, wydało Prezydyum c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu okólnik do wszystkich c. k. powiatowych Dyrekcyj skarbu, Starostw i Administracyi podatków we Lwowie i miejscowej Komisyi podatkowej w Krakowie z dnia 20 Lutego 1884 L. 254 pr., w którym przypomina c. k. Starostwom obowiązek wykonywania nad czynnościami c. k. Urzędów podatkowych jak najściślejszej lokalnej kontroli.

Zarazem zwraca c. k. Prezydyum Dyrekcyi krajowej skarbu uwagę komisarzy, delegowanych z ramienia c. k. Starostw i Władz skarbowych do przeprowadzenia szkontrowań lub rewizyi Urzędów podatkowych, na nieodzowną konieczność ścisłego przestrzegania rozporządzenia z dnia 14 Marca 1879 L. 365 pr. (dod. do dz. rozp. N. 4) zarządzającego przedsiębranie wyrywkowych sprawdzeń zgodności zapisków w księgach głównych z rejestrami, do których to ksiąg należy także księga likwidacyjna stósownie do rozporządzenia z dnia 3 Czerwca 1880 L. 14453 (dod. do dz. rozp. N. 7) na przy-

pis i uiszczenie dodatków gminnych, podług pojedynczych gmin prowadzić się mająca — niemniej na postanowienie mieszczące się w rozporządzeniu z dnia 3 Kwietnia 1868 L. 42508 (dod. do rozp. N. 12), w myśl którego przy rewizyi urzędowania i ksiąg kasowych przekonywać się należy, czy Urzędy podatkowe rozdzielają i zapisują na przychód wpłaty pieniężne według odpowiedniego stósunku na podatki i z temiż razem wpływające dodatki na potrzeby różnych funduszów autonomicznych.

W końcu nadmienia c. k. Prezydyum Dyrekcyi krajowej skarbu, że urzędnik zaniedbujący uczynić zadość nałożonemu nań w tej mierze obowiązkowi służbowemu w razie wykrycia jakichkolwiek nadużyć lub sprzeniewierzeń, które przy sprawdzeniu odnośnych czynności urzędowych dostrzeżone być mogły i dla braku należytej uwagi przeoczone zostały, nie tylko doświadczy na sobie całej surowości przepisów dyscyplinarnych, lecz także obowiązanym będzie do wynagrodzenia szkody, o którą Skarb Państwa, lub którykolwiek z funduszów nieetatowych przyprawiony został.

C. k. Prezydyum Dyrekcyi krajowej skarbu podając powyższy okólnik do wiadomości Wydziału krajowego odezwą z dnia 20 Lutego 1884 L. 254 pr. uprasza zarazem Wydział krajowy, ażeby zawezwał Wydziały powiatowe do sprężystego wykonywania poruczonej tymże kontroli nad obrotem dodatków, na potrzeby gminne przeznaczonych.

Jakkolwiek wykonanie nadzoru nad gospodarstwem gmin w ogólności a nad przychodami, a względnie nad dodatkami gminnemi i wydatkami w szczególności, unormowane jest instrukcyą L. 14358/75 i jakkolwiek Wydział krajowy przy każdej nadarzającej się sposobności wykonywanie kontroli jak najusilniej zaleca, wychodzą jednak od czasu do czasu na jaw wypadki, które wskazują, że nadzór nad gospodarstwem gmin nie jest wszędzie należycie wykonany.

Chcąc temu zaniedbywaniu najważniejszego obowiązku raz na zawsze tamę położyć, reasumujemy wydane polecenia uzupełniając takowe jak następuje:

I. Naczelnicy gmin obowiązani są pod rygorem § 102 ust. gmin. przedłożyć Wydziałowi powiatowemu najdalej do 1 Grudnia każdego roku przez nich ułożone, a przez Rady gminne uchwalone budżety gmin i zakładów gminnych.

Budżet gminy obejmować ma wszystkie potrzeby gminy — bez wyjątku. Wszelkie dodatkowe repartycye, wybiórki od chaty do chaty i datki jakiejkolwiek nazwy, są jako sprzeczne z ustawą, utrudniające kontrolę, dające pochop do nadużyć i obciążające niesłusznie uboższych członków gminy, stanowczo raz na zawsze zakazane.

Jeżeli Wydział powiatowy zakaz ten należycie po gminach ogłosi, to już ludność sama czuwać będzie nad tem, ażeby był dotrzymany.

II. Wydział powiatowy sprawdzi budżety w myśl wskazówek instrukcyi L. 14358/75, sprawdzi wysokość podatków bezpośrednich opłacanych w poszczególnych gminach, potrzebę i wysokość dodatków do podatków na pokrycie potrzeb gminy, a następnie poda zawczasu c. k. Urzędowi podatkowemu konsygnacyą do wiadomości, w jakiej wysokości dodatki do podatków każda poszczególna gmina na pokrycie swoich wydatków potrzebuje. W jaki sposób postępować należy w wypadkach, gdy gmina potrzebuje wyższych dodatków, zastrzeżonych wyższemu zatwierdzeniu, poucza powyżej przytoczona instrukcya.

III. Naczelnicy gmin obowiązani są zebrane dodatki do podatków wraz z podatkami w Urzędzie podatkowym składać (§ 87 ust. gm.) i tylko z Urzędu podatkowego potrzebne kwoty pieniężne na pokrycie wydatków gminnych za pokwitowaniem pobierać.

Każde odstąpienie od niniejszego przepisu ma być surowo karane.

Jeżeli osobne poboczne rozkładanie datków na pojedynczych członków gminy będzie stanowczo uchylone, i jeżeli Naczelnicy gmin tylko z Urzędu podatkowego pobierać będą pieniądze na pokrycie potrzeb gminy, natenczas będzie kontrola nadzwyczaj ułatwiona.

IV. Wydział powiatowy otrzymawszy dzienniki poboru dodatków gminnych, prowadzone przez Urzędy podatkowe, obowiązany jest przekonywać się od czasu do czasu, czyli pieniądze podniesione przez Naczelników gmin z Urzędu podatkowego zapisane są w przychód dziennika kasowego gminy.

W jaki sposób postępować należy z rocznemi rachunkami gmin, poucza instrukcya L. 14358/75, której przepisów ściśle przestrzegać należy.

V. Zaleca się usilnie Wydziałom powiatowym przeprowadzanie niespodziewanych szkontrów kas gminnych i częste rewizye gospodarstw gminnych.

W końcu podnosi Wydział krajowy z naciskiem, że wykonanie nadzoru nad gospodarstwem gmin jest pierwszym i najważniejszym obowiązkiem Reprezentacyj powiatowych i jeżeliby którakolwiek z Reprezentacyj powiatowych tego obowiązku nie wykonała, musiałoby nastąpić zastósowanie § 53 ust. o Repr. pow., a nadto zastósowaną by być musiała w obec Wydziału powiatowego odpowiedzialność za szkody, które z braku nadzoru wynikły.

---

gg) z 11 Kwietnia 1884 L. 15881 ogłaszający rozp. Dyr. kraj. skarbu z dnia 23 Marca 1884 L. 460 pr., którem przypominając wydany w sprawie funduszów autonomicznych ważny okólnik z 22 Lutego 1876 L. 6257 tyczący się dodatków do podatków, zawezwano Starostwa do troskliwego czuwania nad tem, aby podatkowe tabele płatnicze z początkiem każdego roku po poprzedniem wszechstronnem sprawdzeniu zapisanych w tychże każdemu kontrybuentowi należytości podatkowej i wszelkich dodatków i po zaopatrzeniu klauzulą weryfikacyjną Starostwa, bez której tabel tych gminom doręczać nie wolno, jak najrychlej, a niezawodnie przed upływem I. kwartału, t. j. nim zapadnie do spłaty rata podatkowa za ten kwartał, gminom wydane zostały, dalej do udzielenia polecenia Urzędom podatkowym, by przy odbiorze gotówki od Zwierzchności gminnych żądały zawsze stanowczo przedłożenia tabeli płatniczej i dziennika, a przekonawszy się przez wyrywkowe próby, że uiszczone kwoty

są w tabeli należycie odkontowane, że uskutecznienie kontowania jest w dzienniku uwidocznione i że kwoty rezultujące ze zamknięcia dziennika zgadzają się ze spisami podatków i gotówki przez kolektantów sporządzonemi, kwitowały odbiór gotówki na dzienniku gminnym, przy oznaczeniu dnia i pozycyi rejestru biórczego. Dostrzeżone niedokładności i zaniedbania prawidłowego prowadzenia dziennika i tabeli mają Urzędy podatkowe celem zarządzenia dochodzenia i uchylenia wadliwości przy poborze pieniędzy podatkowych podawać niezwłocznie Starostwom do wiadomości.

Nareszcie mają Starostwa kontrolę na miejscu nad Zwierzchnościami gminnemi, która powołanym okólnikiem przepisana została, ile możności jak najczęściej i z największą oględnością i starannością wykonywać i Zwierzchności gmin dokładnie pouczyć, w jaki sposób oddanie, a względnie odebranie kasy gminnej przy zmianie naczelnika gminy a względnie gminnego poborcy lub kolektanta podatkowego przeprowadzić należy.

---

f) O gminnych dodatkach do podatków konsumcyjnych.

Do nakładania dodatków do podatków konsumcyjnych, według § 77 ust. gmin. Rada gminna jest umocowaną, jeżeli innym sposobem wydatki gminne pokrytemi być nie mogą.

Ponieważ zaś podatki konsumcyjne wymierzane i odbierane bywają przez Władze skarbowe, też same więc Władze umocowane są także według ustaw obowiązujących do poboru i asygnowania dodatków do tych podatków, w należących do ich zakresu gminach. Ztąd więc gmina, jeżeli dodatek na gminę nałożony nie przenosi 20%, Rada powiatowa zaś, jeżeli takowy nie przynosi 50%, a Sejm, jeżeli ten dodatek przenosi 50% od podatku konsumcyjnego, ma zawiadomić o tem postanowieniu Władzę skarbową, wyszczególniając zarazem gminę, w której wysokość procentu i przedmioty, od których dodatek do podatków konsumcyjnych ma być pobieranym.

Dodatek wprawdzie od każdego przedmiotu podatkowi konsumcyjnemu podlegającego pobieranym być może, jednakowoż przedewszystkiem na takie przedmioty nakładanym być powinien, z których potrzebna na pokrycie wydatków gminnych kwota najpewniej uzyskaną być może i których opodatkowanie połączone jest z najmniejszemi przykrościami dla stron. Radzi się więc gminom, aby dodatki do podatków konsumcyjnych tylko na takie przedmioty nakładały, które mniej dotyczą uboższej klasy ludności, a więcej zamożniejszych, i które nie są niezbędnie potrzebnemi do życia. Jeżeliby zaś i na takie przedmioty dodatek musiał być nałożonym, to uważać należy, aby był niskim i aby się nie stał wielkim ciężarem właśnie dla najuboższej klasy konsumentów. Zawsze korzystniej będzie nakładać dodatki do podatków od przedmiotów zbytkowych, np. od wina, aniżeli np. od mięsa.

Ponieważ Władze skarbowe w miesiącu Październiku i Listopadzie zwykły wydzierżawiać pobór podatków konsumcyjnych w drodze publicznej licytacyi lub w inny przepisany sposób, przeto gminy, Rady powiatowe i Sejm przed tym terminem, najstósowniej do 1 Sierpnia każdego roku zawiadomią wspomione Władze o uchwałach względem dodatków do podatków konsumcyjnych, a w takim razie podatek konsumcyjny wraz z dodatkami wydzierżawionym zostanie. Tabela do wykazania dochodu z dodatków przepisana rozp. min. sk. z d. 22 Listopada 1866 L. 60816.

Dodatki do podatków konsumcyjnych razem z podatkami konsumcyjnemi do kas rządowych wpływać będą, lecz w księgach kasowych z osobna wykazywane będą, aby asygnacya takowych na korzyść gminy, dla której są przeznaczone, bez trudności mogła być wydaną.

Asygnacya dodatku do podatków konsumcyjnych na korzyść gminy w ten sposób bywa wydawaną przez Władze skarbowe, że gmina odbiera zawiadomienie, za jaką kwotę dotyczące podatki konsumcyjne wydzierżawione zostały, jaką więc kwotę dzierżawca jako dodatek do kas rządowych dopłacać jest obowiązany, którą gmina po uiszczeniu tako-

wej przez dzierżawcę odbierać może z kasy właściwej za kwitem przez Władzę skarbową wizowanym.

W ten sam sposób wypłacane będą dodatki do podatków konsumcyjnych, jeżeli takowe w drodze własnej administracyi podług taryfy ściągane bywają. (Dekr. Izby nadw. z dnia 2 Grudnia 1835 r. L. 52794).

Jeżeli dodatek do podatku konsumcyjnego nałożonym zostanie na przedmioty, które wprowadzane być mają do miejsca będącego poza obrębem rządowej linii celnej, natenczas gmina pobór takiego dodatku sama wydzierżawi, a czynsz dzierżawny wprost od dzierżawcy odbierze. W takim razie Władze skarbowe udzielą wszelkich potrzebnych wyjaśnień. (Rozp. gal. Adm. skarbu z dnia 29 Września 1835 r. L. 28766).

Śledztwo i orzeczenia w sprawach defraudacyj tych dodatków do podatku konsumcyjnego, — które gminy same w własnym zarządzie albo w drodze wydzierżawienia bez pośrednictwa c. k. kas i nie razem ze skarbowym podatkiem konsumcyjnym pobierają — należą do c. k. Władz skarbowych. Kary za takie defraudacye nałożone nie będą gminom wydawane. (Rozp. min. skar. z dnia 13 Sierpnia 1865 L. 37187 (Dz. r. m. sk. N. 39).

Jeżeli przedmioty, od których zapłacono podatek konsumcyjny na wsi, wprowadzone będą do gmin, w których dozwolono pobór dodatku do tego podatku, to należy od nich zapłacić sam dodatek gminny, bez podatku, i gminy takie ze względu na dodatek gminny należy uważać za zamknięte. (Dek. Izby nadw. z 1 Lutego 1831 L. 3355.

Oznaczając cenę fiskalną, służyć mającą za podstawę wydzierżawienia podatku konsumcyjnego, należy doliczyć także i dodatek gminny, tak że cenę wywołania stanowić będzie suma składająca się z kwoty przychodu z podatku konsumcyjnego rządowego, i dodatku gminnego według dozwolonego procentu obliczonego. (Dekr. Izby nadw. z dnia 11 Marca 1836 L. 10381).

Kredytowanie podatku konsumcyjnego nie rozciąga się na gminne dodatki. (Rozp. min. skarbu z d. 11 Maja 1852 L. 13582).

Spory w sprawach dodatków gminnych do podatków konsumcyjnych rozstrzygają Władze polityczne. (Rozp. min. skarbu z 24 Września 1860 L. 16324).

Dodatki do podatków konsumcyjnych od wina należy w razach wydzierżawienia lub solidarnej umowy, połączonej z prawami wydzierżawienia, wybierać od dzierżawcy we wszystkich gminach do okręgu dzierżawy należących, bez względu czy dodatki już istnieją, lub dopiero podczas trwania dzierżawy uchwalone zostały; niemniej należy je odsyłać na własne koszta do dotyczącej kasy gminnej, jeżeli gmina do tego upoważniona o to prosi. (Rozp. min. sk. z 13 Lipca 1877 L. 18956).

Jeżeli podatek spożywczy od wódki i piwa w obrębie gminy nie bywa opłacanym, to uchwalony pobór dodatku do podatku spożywczego od wódki i piwa nie jest wykonalny, gdyż taki dodatek nie może być pobierany z podatkiem według postanowień wydanych co do poboru podatku spożywczego, co do osób do opłacenia go obowiązanych i co do czynności do tego obowiązujących, lecz dopiero w czasie po wyrobie tych trunków następującym, według innych postanowień, od innych obowiązanych do odpłaty i przy innej czynności jak przy wyrobie, mianowicie przy wprowadzeniu do miasta, przy złożeniu do piwnic i t. d. — nie ma więc znamion dodatku, lecz staje się opłatą od rodzaju dodatków nie należącą, do czego według § 81 galic. ustawy gminnej potrzebna jest ustawa krajowa, tak że pobór jej bez takiej ustawy stanowi przekroczenie ustawy. (Tr. ad. z 16 Października 1877 L. 1279 N. 136).

KONIEC TOMU PIERWSZEGO.

BIBLIOTHECA

☛ Dla dogodności Szanownych P. T. Prenumeratorów zamówiłem u introligatora **Tillingera** we Lwowie, (ulica Karola Ludwika L. 5) **okładki ozdobne:**

a) oprawne w płótno, grzbiet złocony — po cenie 40 ct. za tom;

b) oprawne w półskórek, płótno na bokach — po cenie 55 ct. za tom.

Okazy okładek można oglądać u Autora.

Zamówienia na okładki można uskuteczniać przy nadesłaniu należytości za V i VI zeszyt przekazem do Autora.

Z drukarni K. Pillera.

